

ఆంధ్రమహిళ

JANUARY 1950

ANDHRA MAHILA

ANNAS 6

జెమిగ వారి అపూర్వ సేవలారాలు

(తెలుగు)

భావోద్వేగముతో కూడిన
మహత్తర చిత్రము.....

జనవరి **14** తేదీ నుంచి

అంద్రదేశములో, హైదరాబాదు సంస్థానములో
అన్ని ముఖ్య కేంద్రములలో విడుదల.....

డిసెంబర్

29

మొదలు

అంత్రదేశమంతటా విడుదల....

వాహినీ వారి

గుణసుందరి

కథ

అనుష్ఠానము శ్రీకృష్ణలను
కల్పించి నల్లించే
ఆపూర్వ జానపద చిత్రము..!

డైరెక్టర్
కె.వి.రెడ్డి, B.Sc (HONS)
అభినయ బేరెక్టర్
కె. కామేశ్వరరావు, B.A.

విజయవాడ... సరస్వతి
గుంటూరు... సరస్వతి
తెనాలి... రత్నా
పల్నాడు... పాండురంగా
మచిలీపట్నం... మినర్వా
రాజమహేంద్రవరం... జయ
కాకినాడ... త్రాన్
పిఠాపురం... సరస్వతి
విజయనగరం... కృష్ణ
బళ్లారి... రాయల
కర్నూలు... బాండ్
రెంగుళూర్... మూవీస్టాండ్ : శ్రీ
మైసూర్... చామండేశ్వరి
పోరాపూర్... సరోజ

జీ వి త భీ మా

భక్త యోగి భక్త వ్యము

భార్య యోగి హామ్య

విప్రయోగి సామ్యాధికారిమును

మై నూ రు తీ వి త భీ మా శా ణ

గీ గుంపింపరములనుండి, చుండి నమ్మకమైన పన

నేనా సహకారములను గర్హముతో చాటుచున్నది.

అచ్చితమైన హామిరి—మిక్కిలి అనుభూతిమైన ప్రేమియమలకు - -దనీసపు వ్యయ
నిష్పత్తికి—శీఘ్ర పరిష్కారమునకు—సులభముగా ముద్రములిచ్చు ఏర్పాటులకు

మేము ఓత్తర వాడులము

భారతదేశములోపల్లా అర్పణమైన సంపత్కర బోనర్

1000 డి 18 వలతున

సర్వజనీయమైన శాంతిలో భీమాచేయుటకు ఈ దినమే నిర్ణయించుడు
మై నూ రు ప్రభుత్వ భీమా శా ణ దెం గు కూ రు

జనవరి 14 తేది అన్ని ముఖ్య కేంద్రములలో

జ్యోతిర్ వారి

కృష్ణ విజయం

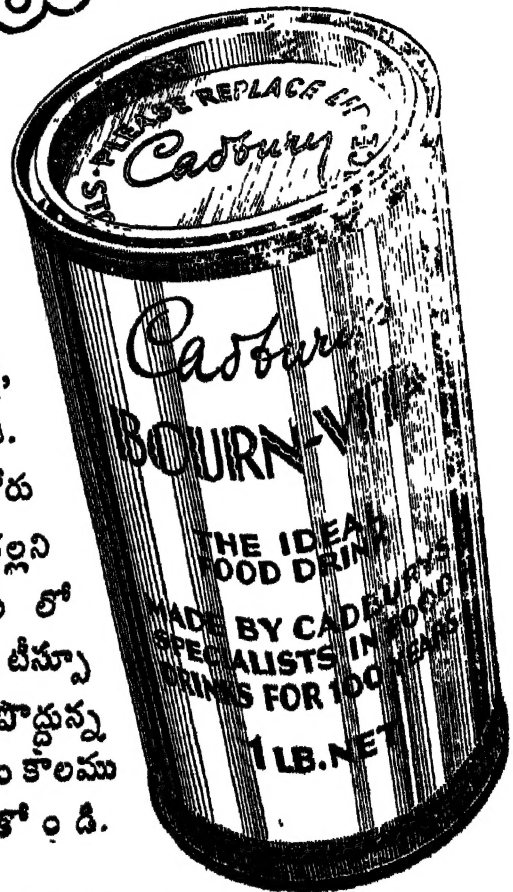

BRISTON
SHEDDERS & CO.

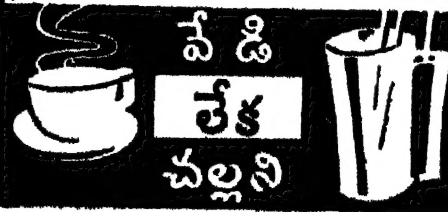
మీ ఆరోగ్యానికి సన్నివేశం

అటగాళ్లకు, దుర్బలకు కూడా,
పోర్నవీటా ఎక్కువ మంచిదని.
ఎక్కువ పుష్టిని కలుగజేస్తుంది కాబట్టి,
ఎక్కువ శక్తినికూడా కలుగజేస్తుంది.
దీని చాకొలేట్ రుచిని పసిబిడ్డలు కోరు
తారు. ఒక కప్పుతో, గ్లాసుతో వేడి లేక చల్లని

- ఆరోగ్యవృక్షం -

పాత
రెండు టీనూస్
నాలు పొద్దున్న
సాయం కాలము
తీసుకోండి.

GFY I TEL

కాడ్బరీ బోర్న్-వీటా

కాడ్బరీయూ, ముంబైయూ వీ, దీ నిటమినులతో నిండి ఉన్నది.

కాడ్బరీ - ట్రే (ఇండియా) లిమిటెడ్,

P. B. 1417, బాంబాయి - P. B. 251, రోల్డ్ - P. B. 1725, మద్రాస్

నవలలు - నాటకములు - కథలు

నవల అనిన ఒకని జీవితమును రసవంతముగా వర్ణించునది. నాటకమనిన ఒకని జీవితమును చమత్కారముగా చూపించునది. కథ అనిన ఒకని జీవితమునందలి రమ్యమైన ఒక ఘట్టమును విడమర్చి చెప్పునది. సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి 4వ నవలలు, 11 నాటకములు, 25 కథల పుస్తకములు ఇందుకు పేరుపడినవి.

ఇవేకాక మా వద్ద ఇవిన్నవి

శ్రీ భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారి గ్రంథాలు, సంపూర్ణ భక్తవిజయము (65 గురు భక్తుల చరిత్రలు)
 శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారి గ్రంథాలు, వస్తుగుణ ప్రకాశిక (1168 పేజీలు)
 శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వైద్యగ్రంథాలు, (524) త్యాగరాజు కీర్తనలు మూలం
 శ్రీ పిరాపుగం యువరాజువారి గ్రంథాలు, భగవద్గీతాగర్భిత భావబోధిని (రాయల్ నైజా, 775 పేజీలు)
 శ్రీ రాజయోగిగారి ఉపనిషత్సంగం (సులభ వచనం) శ్రీల పాటల పుస్తకాలు
 ఎప్పటికప్పుడు కొత్తవి తయారవుతున్నవి * * ఇవి అన్ని బుక్కు-డిపోలలోను దొరుకును.

కోరువారికి కేటలాగు పంపెదము
 సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ - రాజమండ్రి

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతావారి

విశేష ఔషధములు

1. గుండరి ఎలిక్టర్ :- సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాకయోగ అనుపమ విచారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ అయిల్ :- బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్లు :- సాధారణబలహీనత, క్లిష్టనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
4. గ్రాత్సవము :- (బంగారము, మకరధ్వజము కలిపినది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అశీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కేమిస్టులందరివద్ద దొరకును.

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.
 250, China Bazar, Madras.

దేశాయ్ గారి
వనితా జీవిత
 స్త్రీలగర్భాశయరోగనివారిణి
 దేశాయ్ బ్రదర్స్ మద్రాస్-3

వీక్షంటు :

1. శ్రీచంద్రమూర్తిశర్మ అండ్ కో., విజయవాడ.
2. కె. వి. మాణిక్యారావు, బందరు.
3. ఇ. యం. శర్మ, ముమ్మిడివరము.
4. సత్యనవల్లి మెడికల్ స్టోర్సు, సత్యనవల్లి.
5. ప్రభాత్ మెడికల్ స్టోర్సు, గుడివాడ.
6. ఫార్మగేట్ డ్రగ్ హౌస్, తణుకు.
7. ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో., రాజమండ్రి.

ఆంధ్రమహిత

సంపుటి 6

::

జనవరి '50

::

సంచిక 9

ప్రపంచ కాంతి—సంపాదకీయము

సుఖ

(కథ)

అత్యవిభూతి యోగం—శ్రీల ఆదర్శాలు

క్యానుల—సుందరుడు

(కథ)

భక్తిరీతి—నీరియర్ నాటిక

గుణసుందరి—చిత్రసమీక్ష

ప్రాత కొత్తల మేలుకలయిక

జీవితోత్సాహము

వనితా విజ్ఞానం, బాలానందం, పాకకళ, గ్రంథ సమీక్ష, ఇంకా ఎన్నో గద్యాలు, పద్యాలు.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి యం. యే., బి. యర్.,

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నఘంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహితా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

అశోకా ఆమ్లా హెయిర్ ఆయిల్

ప్రస్తుతము మరల వయటాయిల్స్ సీమరంగులు, శింధటిక యశ్చెన్నులు సీమకుంది విరివిగా దిగుమతి అగుచున్నవి. వీటితో అతి సులభముగా కంటికింపగు రంగులు, శింధటిక యశ్చెన్నులతో, వయటాయిల్స్ పైన హెయిరాయిల్స్ తయారుచేసి మార్కెట్టులో చౌకధరలకు విక్రయించుచున్నాడు. యిది శిరోజములకు హాని కలిగించుటయేగాక క్రమముగా కంటిమాపును కూడా పొందుచేయును. గాన ఈ తగురు వెనుక తలనూసెలను దూసి మోసపోయే కొని ఉపయోగించవద్దు.

కాశీయముగా ఆయుర్వేద వ్యధకులపై ఓషధులను, అష్టములను, మరియు దేశీయ ఆత్మరలనుచేర్చి సక్రమముగా తయారుచేయబడ్డ

అశోకా ఆమ్లా హెయిర్ ఆయిలు ను

ఉపయోగింపుడు. ఇది శిరోజములను పోషించుటయేగాక మెదడునకు కన్నులకు భర్తననము నిచ్చును. మరియు మనోహర మగు దీని పరిమెళము మిమ్మానంద భరితులను చేయును.

ఉత్తమమగు దేశీయ ఆత్మరలు యందు చేయున్నవి గాన శిరోజములయందు దీని పరిమెళము చాలాకాలము నిలచి యుండును. సుప్రసిద్ధమైన ఈ హేయిరాయిలునకు అనేక నకలు అమ్లా హేయిరాయిల్స్ బయలుదేరినవి గాన కొనుపారు మా అశోకా మాడ్కు గమనించి కొనవలయును.

యియ్యది—ఓషధులచే తయారుచేయ బడలేదనిగాని—యందు వయటాయిల్ లేక మినరల్ ఆయిల్స్ చేరినట్లుగాని రుజువు చేయు వారలు 500 రూపాయలు బహుమతి పొందగలరు.

-----; తయారు చేయువారు :-----

విజయా కెమికల్సు

15, క్లి. మెన్సురోడ్డు, పురళవాకం, మదరాసు.

ప్రపంచ శాంతి

మూడు దశాబ్దముల అతిస్వల్ప పరిమితికాలంలో, రెండు ప్రపంచ మహా సంగ్రామములు, కోటానుకోట్ల అమాయక ప్రజానీకాన్ని తమ మారణాస్త్ర భీషణగ్నిజ్వాలల కాహుతి జేశాయి. ఈ మంటలవేడి ఇంకనూ పూర్తిగా చల్లారనైనా లేదు—అప్పుడే, మూడవ ప్రపంచ సంగ్రామ నూచనలు, కారు మబ్బులవలె, నలుదిక్కుల నావరించి, ప్రజాహృదయాలలో భీభత్స అంధకారాన్ని, అశాంతి ప్రళయాన్ని పొడచూపించుచున్నవి. దురాక్రమణ నిరోధన, శాంతిస్థాపన అనే విశిష్ట ఆదర్శ ప్రయోజన సిద్ధికై, యుగయుగాంతరముల పరిశోధనా ఫలమైన మానవుని అమూల్య విజ్ఞానాన్ని, విశేషవిత్తాన్ని, పాశవబల నిర్మాణానికి వినియోగిస్తూ, యుద్ధనిహ్వాలన యనే పేరుతో, యుద్ధమార్గ గామిను లయ్యెడి, విపరీత దురవస్థ వివిధదేశ ప్రభుత్వాలకు సంక్రమించింది. ప్రపంచ శాంతి, సామరస్యస్థాపనకై, ప్రథమ సంగ్రామానంతరము ఏర్పడ్డ నానారాజ్య సమితి, ద్వితీయ సంగ్రామము నావ లేకపోయినది. ద్వితీయ సంగ్రామానంతరము అదే ఫలాపేక్షతో నేర్పడ్డ ఐక్య రాజ్యసమితి ప్రయోజకత్వము అంతమాత్రము లోనేయున్నది. వివిధరాజ్యాలవారు శాంతి మంత్రములు కఠించుచునే, స్వరక్షణయను నెపముతో సేనలను విపరీతముగ పెంచుచున్నారు. మహా క్షుని అద్వితీయ నాయకత్వము క్రింద అహింసా విధానములో స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించిన ధారతీయులమగు మనకుకూడ ఈ అస్త్రబలమును సమకూర్చుకోవలసిన దుర్గతి వట్టినదనియు, వర్తమాన ప్రపంచ వాతావరణంలో దీనికి వేరు పరిష్కార మార్గము ద్రుగ్గోచర మగుట లేదనియు, సీవాగ్రామలో, డిసెంబరు 25వ తేదీని ప్రపంచశాంతి మహాసభలో ఉపన్యసిస్తూ, తన అసహాయకు వాపోయినాడు బాబురాజేంద్ర ప్రసాద్. కఠించు మంత్రానికి, అనుసరించు విధానానికి, బదర్శానికి, తత్పరిణామానికి, గల వరస్పర వైరుధ్యమునకు, మానవుని దృక్పథములో ఏదే నొక గొప్పలోపముండి యుండవచ్చుననే ఊహను వ్యక్త పరచింది రాజకుమారి అమృతకౌర్, శాంతి కేతనములో, ప్రపంచ సామనస్య సభ ఉపన్యాసములో.

ఈ విషయ పరిస్థితి ఎందుల కేర్పడినదంటే, మనకు ప్రవక్తలుగా, మార్గ దర్శకులుగా ఐదు కొలుచుచున్న బుద్ధదేవునియొక్కయు, ఏసుక్రీస్తుయొక్కయు, మన కండ్లముందు సత్వము

అహింసల విజయమును నిరూపించిన గాంధీ మహాత్ముని మొక్కయు ఉపదేశనచనములను పూర్తిగా అవగాహనము జేసికొని, అమలు జగుపగల మనః పరిపాకముమనకు కలుగింపుకొనక పోవుటవలన. ఎంతవరకు, మన స్వార్థమున కడ్డుతగులునేమోయని ఎదుటి వ్యక్తిని శంకించుచు, ఈ లోకును అట్లు కొనుటకు బాహ్యపరికరములను నేకరించుటలో, ఇతరకన్న అనేక వేలరెట్లు మన అభ్యుదయము నరికట్టే అంతఃశత్రువులైన అరిష్టవర్గములను విస్మరించుచున్నాము. ఈ శత్రునిగోధము ఆత్మ శక్తివలనదక్క, ఇకయే ఇతర పాశవశక్తికిని సాధ్యమైనదికాదు. కేవలము అధ్యాత్మిక దృష్టి, భగవద్భక్తివలననే, పరాజయమును, పరాక్రమణ భయము నెరుగని ఆత్మశక్తి లభించగలదు. ప్రతి వ్యక్తియు తన స్వయంకృపివల్ల గూఢాత్మశక్తిని పొందినప్పుడే, సత్య అహింసల నిజస్వరూపము స్వానుభవ విదితమై, స్వార్థము నశించగలదు. అట్టి వ్యక్తిలో మిగిలినదంతయు పరాధిమి గానుక, మనోవాక్కర్మలచే నేమను, త్యాగమును, తుమను, స్థైర్యమును వేదజ్ఞునూ, మహాపూర్ణునైన శాంతిని అనుభవించగలుగుతాడు. ప్రపంచ శాంతిని గోరుచున్నామనే ప్రభుత్వములలో గాంధీత గల వ్యక్తులు, ఇట్టి ఆత్మపరిశోధనచే సిద్ధిపొందినవాడుగాని, అస్త్రసన్యాసము, యుద్ధ నిర్ములన సాధ్యముగావు. ఇంతవరకు గగన కుసుమముగా దోచెడి ప్రపంచ శాంతి, అలాడు హంసపునిక హస్తగతము కాగలదు.

అ ద యా ద లో,

స్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్యశాల,

డిసెంబరు 28-వ తేదీకి నిర్ణయించిన కంభుస్థాపన మహోత్సవము, కారణాంతరములచే జనవరి 7-వ తేదీ, శనివారం, 6 గంటలకు వాయిదా వేయబడ్డది. అనుకొన్న ప్రకారము, భారత వైద్యశాల మంత్రి శ్రీమతి రాజ కుమారి అమృతకౌరుగారు కంభుస్థాపన చేయుదురు. తామెల్లరు విచ్చేసి ఈ భుభకార్యమును జయప్రదముగా జరిపించ వలసినదిగా కోరుచున్నాము.

ప్రస్తుతంలో, యిట్టి సంస్థా నిర్మాణముయొక్క ఆనశ్శక్తనుగూర్చి విజ్ఞులకు వేరు విన్నప మనావశ్యకము. నిర్మాణము బహుభారమైన కార్యమనికూడ విజ్ఞులెరుగకపోరు. అయితే, సహృదయుల సహకారముతో సాధ్యము కానిది లేదు గనుక, ధన విరాళయాపమైనట్టియు, క్రియాశూలమైనట్టియు సహకారమునే మేము కోరుకది.

ఇతర భూమి మేము కృతజ్ఞతతో స్వీకరించిన విరాళములను ప్రచురించియే యున్నాము. తాము కూడ తమ విరాళములతో మమ్ము ప్రోత్సహించవలెనని మనవి.

ఈ సందర్భములో, జనవరి 8-వ తేదీని, విల్లిరియా పబ్లిక్ హాలులో, మా సభ్యురాలైన, విద్యార్థిని బృందము, ఒక చా చా ప్రదర్శనమును ఏర్పాటు చేయుచున్నారు. దానికి మహాలగు ధనము ఉచిత వైద్యశాలకు వినియోగించ బడును. ప్రదర్శనమునకు విచ్చేసి, మీ అభిమానమును ప్రకటించండి.

దుర్గాబాయి.

ఆంధ్ర మహిళాసభ.

పిల్లల శిక్షణ

::

::

::

శాస్త్రీయద్వితీయం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

ఒక ఏడాదివరకూ బిడ్డకు స్తన్యమిచ్చుట ఎంత అవసరమో, ఏడాది నిండు నప్పటికీ, పోతపాలకు, వేరు ఆహారమునకు అలివాటు చేయుటకూడ అంత అవసరమే. ఈ సందర్భములో తల్లి అవలంబించవలసిన పద్ధతులను రచయిత యిందు విపులీకరించినారు.

సం॥

బిడ్డకు స్తన్యం మాన్పించుట అనేది ఒక గొడ్డు సమస్య. అందులో, బిడ్డకు ఒక సంవత్సరంపాటో, లేదా, కనీసం ఎనిమిది తొమ్మిది నెలల వరకైనా పాలివ్వకుండా వారా త్తుగా, ఒక్కమాటే మాన్పించుట అనేది చాల కష్టమైన కార్యం. చంచాతోనో, పాల శంఖుతోనో, పాల బుడ్డి తోనో పాలు త్రాగేలాగు అలవాటు చేసినప్పటికీ, బిడ్డ ఆకలి తీరకుండాగాని తనివితీరదు. తల్లి అంకపాణిలో ఆహార్యంగా పడుకొని స్తన్యపానం చేస్తూ, దానితో పాలు తల్లి ప్రేమను చూడగొనే అవకాశం బిడ్డకు లభించదు. కాబట్టే, దానికి మానసికంగా సంతృప్తి కలుగదు. తల్లి ఒడిలో పడుకొన్నప్పుడు కలిగే సౌఖ్యం, తల్లి ముఖంలో జ్యోక్తమయ్యే వాత్సల్యం, తన అటులవలన తల్లి ముఖంలో కనబడే చిరునవ్వు, ఆమె వాత్సల్యపూరితమైన కంఠస్వరము, మున్నగు వానిని గ్రహించగల ఈడు వచ్చినపుడు బిడ్డకు స్తన్యపానం మాన్పించుట ములభపాద్యం. కాని, ఇట్టి గ్రహణశక్తి అభివృద్ధి కాకముందు మాన్పించుట అతి కష్టమైన కార్యం. ఇందులో, తల్లి స్తన్యపానం స్వస్థ విధాల

సౌఖ్యదాయకంగా గోచరించే కాలంలో తటాకున మాన్పించుట అనేది ఎంత క్రూర కార్యమో చెప్పటానికే అలవి గాదు. తల్లి బిడ్డకు పాలివ్వక పోవటం అనేది బిడ్డకు తన ప్రేమ నివ్వకపోవటం అన్నమాటే. తత్ఫలితంగా బిడ్డ మానసికంగా చాల బాధపడటమేగాక, దాని మానసిక ప్రకృతి లలో మార్పుకూడ కలుగుతుంది. మానసికాభివృద్ధి అరికట్టబడుతుంది. కనుక, ఏ కారణంలేకనే, తల్లి తన బిడ్డకు పాలివ్వక పోవటంగాని, ఒకేమాట మాన్పించటంగాని సంభవిస్తే, తల్లి తన బిడ్డకెంతో కీడు చేసినట్లు అవుతుంది. ఈ విషయాన్ని తల్లి గుర్తుంచుకోవాలి. అవసరమున్నంత కాలం, అనగా, కనీసం పది నెలల పాటైనా, బిడ్డకు పాలివ్వాలి. తరువాత, క్రమేణ, నెమ్మదిగా మాన్పించాలి. అనగా స్తన్యపానం మాన్పించుట అనేది క్రమేణ జరగాలి, కాని ఒక్కమాటే, తటాకున మాన్పించకూడదన్న మాట.

మొదటినుండే, అనగా ఒకటి రెండు నెలల ఈడులోనే, కిశువుకు అప్పడప్పుడు చంచాతో నీళ్లు త్రాగించుకూ అలవాటు చేయాలి. బిడ్డ తల్లిపద పాల త్రాగుతున్నప్పుడు

హాడ అప్పుడప్పుడు పాలను చించాతోనో, సాల సీసా తోనో కొద్దిగా త్రాగేలాగు అలవాటు చేయాలి. అలాంటి సమయంలో తల్లి బిడ్డను తొడలమీద పడచోట్టుకొని, వాత్సల్యాన్ని, సంతోషాన్ని వ్యక్తి బరచాలి. ఇలా అప్పుడప్పుడు పాల బుడ్డితోనో, చంచాతోనో, పాలను త్రాగేలాగు చేస్తూ, క్రమక్రమంగా, నెమ్మదిగా స్తన పానాన్ని మానించాలి. తల్లి తన పాలను పూర్తిగా మానింది, పాల బుడ్డితో మాత్రం త్రాగించేటప్పుడు బిడ్డ చెంతనే వుండి ఆలస పాలనచేస్తూ తన వాత్సల్యాన్ని వెలి బుచ్చుట అవసరమనే విషయాన్ని మరచకూడదు. పాధారణంగా తొమ్మిది పది నెలల బిడ్డలకు స్తనపానం మానించుట అంత కష్టమైన కార్యంకాదు. ఎందుకనగా, సుమారు తొమ్మిది పదినెలల కాలం బిడ్డ తల్లిపాలు త్రాగుటచేత దాని వాంఛ చాలవరకు తృప్తిచెంది వుంటుంది. ఈ మధ్య తల్లిప్రేమ కావలసినంత లభించి సంతృప్తి కలిగి వుంటుంది. ఇంతేగాదు, ఇతర సమయాల్లో సయితం తల్లి వెలిబుచ్చే ప్రేమను క్రమేణ గ్రహించే శక్తి అభివృద్ధి చెందుతూ వస్తుంది. తల్లి పాలను పూర్తిగా మానివేసి నవ్వుటికే తనకు తల్లి ప్రేమ సర్వదా లభిస్తుందనే గట్టి నమ్మకం, నిబ్బరం ఏర్పడుతవి.

అయితే, బిడ్డలందరూ ఒకే విధమైన స్వభావంగల వారుగా వుండరు. కొందరికి స్తనపానమును మానించుట అంత కష్టమండదు. మరి కొందరికి నెమ్మదిగా, క్రమ క్రమంగా మానించుట అవసరం. అంటే, తల్లి తన బిడ్డ వైఖాన్ని ఎరిగి మెళకువతో మెలగాలన్నమాట. అలా చేయకపోతే, బిడ్డలు మానసికంగా బాధలుపడి వారి మానసికాభివృద్ధి కంటు బడుతుంది. కొన్నిచోట్లా, బెంగల్లు, కారీరకంగాకూడ బాధ కలుగవచ్చును. కనుక తల్లి కొన్ని ముఖ్య విషయాల్ని గుర్తించుకొనుట అత్యవసరం.

1. తనకు వ్యాధికల్లకో, సరసంచలనో బిడ్డకు స్తన నివృత్తాడదని వైద్యులు నిరోధించిన సందర్భంలో తప్పు తల్లి తప్పునిసరిగా తన బిడ్డకు స్తనమిచ్చుట అవసరం.

2. ఒకటి రెండు నెలల బిడ్డకే చంచాతో పాలును, నీళ్లను అప్పుడప్పుడు త్రాగించుతూ అలవాటు చేయాలి.

3. తటాలసన స్తనపానం మానించకూడదు. క్రమేణ, నెమ్మదిగా మానించాలి. అనగా, కొన్ని మాట్లు స్తనమిస్తు మదికొన్ని పర్యాయాలు పాల బుడ్డిలో లేక చంచాలో పాలు త్రాగించుతూ రావాలి. నాలుగైదు నెలలు ఈదు రాగానే, కొన్నిసార్లు అయినా పాల బుడ్డితో త్రాగే అల వాటు చేయాలి. క్రమక్రమంగా ఎక్కువ పర్యాయాలు పాల బుడ్డితో త్రాగించాలి.

4. కనీసం ఎనిమిది తొమ్మిది నెలల పర్యంతం దేవు తల్లి పాలు అత్యవసరం.

5. బిడ్డకు పాలబుడ్డితో పాలను త్రాగించే సమయాల్లో, తల్లి బిడ్డకు తన తొడమీద, లేదా, ప్రక్కన పడుకోబెట్టు కొని, వాత్సల్యాన్ని కనబరుచుతూ, లాలించుతూ త్రాగి చాలి. కాని, పాల బుడ్డిని బిడ్డనోటి కంగించి, ఒంటరిగా విడిచి లేచి పోకూడదు. ఇది చాల త్రాగమైన కార్యమని చెప్పక తీరదు. అలా చేయటంవల్ల బిడ్డ మానసికంగా చాల బాధపడి పోతుంది. దాని అభివృద్ధి కంటుబడుటేగాక కొన్ని చోట్లు కూడ ఏర్పడుతాయి.

6. బిడ్డలందరి స్వభావం ఒకే రీతిగ వుండదు. తల్లి పాలు మానించటంలో కొందరు బిడ్డలకు మానసికంగా చాల బాధ కలుగుతుంది. కొందరు అంత బాధ పడదు. అంచేత తల్లి తన బిడ్డ వైఖాన్ని ఎరిగి మెళకువతో మెల గాలి. అనగా, క్రమ క్రమంగా, బాగ్రతగా మానించాలి.

7. ఇక పాల బుడ్డినుండి పాలగిన్నెకు మార్పుకుంటూనే నెమ్మదిగా, క్రమక్రమంగా జరగాలి. ఒక్కమాటే జరగ కూడదు. బిడ్డ అలా గిన్నెతో త్రాగకపోతే కొందరు తల్లలు, పాలబుడ్డిని దాచి, పగిలిపోయిందని చెబుతూ గిన్నెతో త్రాగమని నిర్బంధించుతారు. మరికొందరు బిడ్డ ఎదుట పాలసీసాను పగలగొట్టి గిన్నెతో త్రాగమని బలాత్కారించుతారు. ఈ విధమైన తల్లి అజ్ఞానం, మోటు తనం వలన బిడ్డ చెప్పరాని బాధలను అనుభవించుతుంది.

అంతేగాదు బిడ్డ స్వభావంలో అనేక లోటు మనసిక వ్యాధులు ఏర్పడుతవి.

ఇంట్లాండు మున్నగు పాశ్చాత్య దేశాల్లోని మనసిక వ్యాధులకు చికిత్సచేయు వైద్యశాలల్లో పరిశోధన చేయగా, అనేక మనసిక వ్యాధులు క్రమక్రమంగా గాక, తటాకులన స్తవ్యపానం మాన్పించినందుచేత, పాల నీసాను బిడ్డ నోటికందించి ఒంటరిగా విడిచి తల్లులు తమ తమ పనుల మీద వెళ్లిపోవుట చేత, అన్నిటికన్న పాల బుడ్డిని దాచితేసి, లేదా బిడ్డ ఎదుట పగలగొట్టి, గిన్నెతో పాలు త్రాగమని నిర్బంధించినందుచేత, ఏర్పడినవి తేలింది. కాబట్టి తల్లి ఈ విషయంలో ఎంతో విచక్షణ నుపయోగించి మెళకువతో ప్రవర్తించాలి అనే విషయం విదితమవుతుంది.

మరొక ముఖ్యవిషయం :—

కొందరు తల్లులు బిడ్డకు స్తవ్యమిచ్చుట వలన తమకు ఆనందంగా వుంటుందనీ, బిడ్డ తమ పాలను త్రాగుతున్నంత కాలము తమకు తిరిగి గర్భించాదనీ ఎంచి బిడ్డకు సంవత్సరం పైబడి రెండేళ్లు దాకూడ స్తవ్య మిచ్చుట కలదు. అది చాల పొరబాటు. బిడ్డకు తొమ్మిది పది నెలలవరకు స్తవ్యమిస్తే చాలును. పైబడి ఇస్తే, ఒక ఏడాదిదాక ఇవ్వవచ్చునేగాని అంతకన్న ఎక్కువకాలం అనవసరం. అలా ఇచ్చిన యెడల మానసికాభివృద్ధికి మంచిదికాదు సరేగాదా, శారీరకంగా కూడ అంత మంచిది కాదు. ఏలాగంటే, తల్లిపాలు త్రాగునంతకాలం బిడ్డ ఇతర ఆహారాన్ని పుచ్చుకోదు. తల్లిపాలయందుండు మక్కుర మరే పదార్థంమీద దాని మండదు. ఒక సంవత్సరం నిండిపోయిన బిడ్డకు శేనలం తల్లిపాలు చాలదు. దాని శరీరపోషణ కవసరమైనంత పుష్టికర పదార్థాలు చాలవు. అంచేత, స్తవ్యం మాన్పించి

ఇతర ఆహార పదార్థాలు పెట్టాలన్నమాట. ఇంక మానసిక శీవితం విషయంలో, బిడ్డ ఎప్పుడూ తల్లిమీద ఆధారపడుతుంది. స్వయంగా ఆడుకోటంగాని, స్వేచ్ఛగా తోటి పిల్లలతో కలసి మెలసి ఆడుకోటంగాని, చేయదు. తత్ఫలితంగా బిడ్డ మానసికాభివృద్ధి మంటుబడుతుంది. ఒక సంవత్సరం, సంవత్సరం ఆరునెలలు వయస్సున్నప్పటికీ అది కొన్ని నెలలు శిశువులాగు ప్రవర్తిస్తుంది కూడాను.

బిడ్డల విషయంలో అతి సున్నితంగా ప్రవర్తించాలి :—

బిడ్డ సెక్సువోవటం, పడుకో జెట్టుటం మున్నగు విషయాల్లో తల్లి అతి సున్నితంగా ప్రవర్తించాలి. బిడ్డకు దుస్తులు వేయటంలో, తీయటంలో, బిడ్డ కంఠమూత్రం బాధ కలగకుండా అతి జాగ్రత్తగా ప్రవర్తించాలి. మోటు తనంగా చేస్తే, బిడ్డకు బాధ కలగటమేగాక, భయంకూడ కలుగుతుంది. దుస్తులు వదులుగా వుండాలి. అలా లేనిచో తొడిగేటప్పుడు తీసేటప్పుడు బిడ్డ శరీరం కందిపోతుంది. ఆలస్యంకూడ అవుతుంది. బిడ్డ బాధనేలాగు భరించజాలదో అదే విధంగా ఆలస్యాన్నికూడ ఓర్చుకోజాలదు. అసలు బట్టలే లేకుంటే స్వేచ్ఛగా ఆడుకోటానికి అనువుగా వుంటుంది. అలా వుండటం బిడ్డకు ఇష్టం కూడాను. అయితే శిశోష్ణస్థికులనుబట్టి తల్లి విచక్షణతో వర్తించాలి. సాధ్యమైనంతవరకు బిడ్డకు దుస్తులు తొడగకపోవటం ఉత్తమం. శారీరకంగానేగాక, మానసికంగాకూడ బంధించబడినట్టు బిడ్డ బాధపడుతుంది. అవసరమున్నపుడు మాత్రం వదులుగా దుస్తుల సమ్మదిగా, సున్నితంగా తొడగాలి. అవసరం లేనపుడు అసలు బట్టలే వేయటం మానివేస్తే బిడ్డ స్వేచ్ఛగా ఆడుకుంటుంది. ఆరోగ్యానికికూడ మంచిది.

(సశేషం.)

స్వాతంత్ర్యగీతము

* ప్రోటెజెక్షన్ లక్ష్య వాయమ్మ *

జయ జయ భారత జయజననీ !
జయ జయ పాపని ! విశ్వచణి !
ప్రాచ్య శిఖరిపై—ప్రభాత మూర్ధుడు
స్వాతంత్ర్యోద్వేగ—జ్ఞానమహాస్థుల
ఉదయమూయె శుభోదయమూ !
మహోదయమూ ! సర్వోదయమూ ! జయ జయ.

లోక బాంధవుల ఏకచక్రరథి
విను విధులలో విజయపతాకల ఉదయం.
భారతవర్ష—ప్రజ్ఞాజ్యోతి
ఆశయఖండ—ఆశాజ్యోతి
ప్రాచీనోశ—బ్రహ్మజ్యోతి
వెలుగిడి బ్రోచెడి—నిత్యజ్యోతి
ఉదయంబాయె శుభోదయమూ !
మహోదయమూ ! సర్వోదయమూ ! జయ జయ.
గర్భగోళముల మాటునడాగే
కరాళహంతల నుక్కడగించే ఉదయం

ఆటమాడే అడలగొట్టే
చీకటి హంగల దెండాడించే ఉదయం
చీను వెత్తురు చిక్కిని పిండే
కృపణ స్పృశంసుల గీటడగించే ఉదయం ! జయ జయ
సర్వసమత్వం సౌభ్రాతృత్వం
ప్రభామాలికల ప్రగోభిచే ఉదయం.
కన్నుల వెలుగుల కరుణను గురిసే
తిన్నని బాచుల ప్రేమను మెకసే ఉదయం.
హిమాలయమృల వింధ్యనగమృల
గత్నాకరముల—ప్రాజ్వల సుందరరూపం ఉదయం
జయ జయ.

జ్ఞానధనుల విజ్ఞాన ఖనుల ప్ర
జ్ఞాననిధుల సుగ్రావపు బింబం ఉదయం.
ప్రభాత మంగళ జయ ఘోషముల
సుధాకలశముల తీగములిచ్చే—ఉదయం
జయ జయ.

కొంతిస్తేచ్చా సుఖాభ్యుదయముల
దీపనలిచ్చి—తేజోరూపం ఉదయం.
జయజయ భారత జయజయ భారత
జయ జననీ యని జండాయెత్తుడు ! ఉదయం.
జయజయ భారత జయజయ జననీ
జయజయ జననీ-మాతా నమో నమో
వందే-వందే ఉదయం జయజయ.

ఆత్మ విభూతియోగం : స్త్రీల ఆదర్శాలు.

* శ్రీ కల్లూరి వీరభద్రకావ్యుని గారు *

[నేటి రాజ్యాంగంలో స్త్రీల సమస్యలు, సాంఘిక వ్యవస్థలు, అనేక పరిణామాలతో శాసన బద్ధములగుచున్నవి. యీ పరివర్తనంలో భారత నారీలోకం భగవద్గీతాధర్మంతో తమ సంస్కృతిని ఎట్లు పరిశీలించుకోవలెనో యీ వ్యాసం సూచిస్తుంది.]

“కీర్తిశ్రీర్వాక్య నారీణాం

స్మృతిర్మేధా ధృతిః శ్రమా ”

ఇది భగవద్గీతలోని ఆత్మ విభూతి యోగంలో శ్రీ కృష్ణ భగవానుని వచనము. లోకంలో స్త్రీ, పురుషుడు, అనే విభేదాన్ని, మనం స్థూలంగా కారీక భేదాన్ని బట్టి మాత్రమే నిర్వచనాన్నిస్తున్నాము. లోకం వ్యవహారంలో కూడ ఈ స్థూల దృష్టితప్ప మరియొక విధమైన దృష్టికి తావు కనుపించదు. కాని, స్థూలమున్నంత మాత్రముననే దాని వెనుక నూత్న ప్రకృతి, కారణప్రకృతి, తప్పని సరిగావుండి తీరాలని మనుష్య జ్ఞానంతో గోచరింపక పోదు. ఆ నూత్న కారణ తత్వములయొక్క పరిజ్ఞానం స్థూల వ్యక్తిత్వానికి ఉత్పన్నమైన వికాసాన్ని పోషిస్తుంది. కావుననే, భగవద్గీత మొదలైన తత్వగ్రంథాలు మనయందు తమ ప్రభావాన్ని చూప గలిగినవి. మనయందేగాదు, కారక పాండవ సేనా మధ్యంలో, స్థూలదృక్పాన్ని చూసి, పరిణేదమును పొందిన భారత వీరుడైన అర్జునుడంతటి వాడికి కూడ మనశ్శాంతిని, తన కర్తవ్యమున విజ్ఞాన వికాసాన్ని, కార్యోత్సాహాన్ని రేకెత్తింపజేసినవి. కావున, నూత్న కారణ తత్వ పరికిలనము, స్థూలవ్యవహారానికి ఒక అడ్డుతమైన కత్తిని కలిగించి తీరుతుంది. అట్టి నూత్న కారణ తత్వాలకు, సంబంధించినవే ఈ మైనజెప్పిన ఏడు గుణములు. ఈ గుణములు ఈ గుణకేత్రలయొక్క పునాది బలంచేతనే, స్త్రీ వ్యక్తిత్వ మేర్పడినదని, అట్టి గుణకేత్రలే తన ఆత్మకళలని భగవానుడు చెప్పినాడు.

ఈ కారికలోగల గుణములు మనస్సునకు భావనా మాత్రములా—అనగా, మన మనస్సుచేత భావించు కొనుటకు

అనువైనవే గాని ఈ గుణములకు స్థూలంగా వ్యక్తిత్వము కనిపించదు. ఈ గుణాలు, గుణభావములనుండి సర్వాంగ నుండరమైన స్త్రీ వ్యక్తిత్వము ఏర్పడినదంటే, అది అలంకార ప్రాయంగాను, లేక పరిహాస ప్రాయంగా కూడ తోస్తుంది. కాని, ఈ స్థూల ప్రపంచం పూర్వం భావమూపమైయుండి, తరువాతనే స్థూలరూపమును పొందుతుందని పదార్థ విజ్ఞానముగల 'అందరికీ తెలిసిన విషయమే. అది ఎట్లుంటే, ప్రపంచంలో, ప్రతివస్తువునకు, వస్తుకేత్తి అనే ధర్మము నూత్నంగా దాగివుంటుంది. తయారైన వస్తువు మనకు గోచరిస్తుంది గాని, వస్తుకేత్తి మాత్రము మనకు ఇంద్రియ గోచరం కాదు. గడ్డిపోచ మొదలుకొని బ్రహ్మచరకుల చేతనాచేతన వస్తువులలో, ఈ కేత్తి ఆ యా వస్తువుల స్థూలరూపాల ద్వారా మనకు కావలసిన ప్రయోజనాన్ని సమకూరుస్తూ వుంటుంది. మనం వాడుకలో కూడ నిస్సారమైన వస్తువును చెప్పనవ్వకుండు ఈ వస్తువు కేత్తి విహీనమైనదని, యీ మనుష్యుడు కేత్తి హీనుడైనాడని, చేతనాచేతన వస్తువులను నిరూపించ గలగుచున్నాము. ఆపూడి స్థూలవస్తువు మన నిరాదరణకు పాత్ర మగుచున్నది.

కావున చరాచరప్రపంచంలో కేత్తి అని, కేత్తికలది లేక కలవాడు అనే విభాగం స్వభావసిద్ధమై ఉన్నదన్న మాట. ఆకేత్తి, రూపభేదానికి, నామభేదానికి, అతీతంగా వుండి, రూపనామాలతో కూడిన శేవల భౌతిక ప్రపంచానికి, ముఖ్యము అనుభవాన్ని, కళావిజ్ఞానాన్ని, తుదకు భగవంతుని స్వరూప తత్వాన్ని బోధించుచున్నది. ఇక కేత్తి మనస్సు ద్వారా, ఇంద్రియముల ద్వారా, శరీరంద్వారా, తన కృతజ్ఞతా రాన్ని సాగించుచున్నప్పుడు స్త్రీగా ఉండి, ఈ కృతజ్ఞత

మును శాంతించినప్పుడు పరిమ పురుషుడైన భగవంతుడుగాను విశ్వత పొందుచున్నది. అందువల్ల వ్యవహార కాలంలో, స్త్రీ పురుషభేదం ఉండి, వ్యవహార శాంతియందు, ఈ స్త్రీ పురుషులు ఏకరూపులై ఒక్కటే తత్వమై, ఈ లోకమునకు అతీతమైన ఆనంద స్వరూపులగుచున్నారు. వ్యవహార కాల మందును, పరమార్థ అనుభవమందును, ఈ భిన్న ప్రకృతుల యొక్క విశ్వసమన్వయమే ఆనంద పర్యవసానమును మనకు కలిగించు చున్నది. ఈ భిన్నతత్వములనే పురాణములు, ఇతి హాసములు, పార్వతీ పరమేశ్వరులనీ, లక్ష్మీనారాయణులనీ, వాణీబ్రహ్మలనీ, త్రిమూర్తి స్వరూపముగా చిత్రించుటయే గాక, ధూరింగా కూడ, ఆ అనాది దంపతులయొక్క విశ్వ తానూత్రాన్ని, మనకు బోధిస్తూ, విష్ణు వక్షస్థలమందు లక్ష్మి ని, పరమ శివుని అర్ధాంగమందు పార్వతినీ, బ్రహ్మ నాగ్న యందు వాణినీనీ, ఇమిడ్చి, ఒక అద్భుత చిత్రాన్ని, మనకు ప్రత్యక్షము చేయుచున్నది. ఈ మూల మూత్రాన్ని మనం దివ్య దృష్టితో పరిశీలించి నప్పుడు ప్రపంచంలోగల భిన్న జాతులు, భిన్న వర్గాలు, భిన్న వర్ణవ్యవస్థలు, భిన్న మతాలు, ఒక్క కుటుంబమునుండియే, వేరువేరురూపములతో సంతక ప్రవాహరూపంగా ఉన్నట్లు గోచరించగలవు.

ఇట్లు అనాది సిద్ధమైన స్త్రీ పురుష ప్రకృతులలో పై విచారణను బట్టి ప్రపంచమునకు వ్యవహార కాలంలో మిక్కిలి సన్నిహితంగా ఉన్నది కక్షియేగాని మరియొకటి గాదు. ఆ కక్షికి ప్రాతీనిధ్యం వహించగల్గి నిర్మాణాత్మకంగా, సృష్టి మిక్కిలి ప్రాధాన్యత వహించగలవారు స్త్రీలు. పురుషుడు ఈ కక్షితో కూడినప్పుడే తాను కక్షిగలవాడగునుగాని, కక్షి విహీనుడైనప్పుడు, వ్యవహారమునకు ఉపయోగించునట్టి యోగ్యత అరనికలేదు. దీనినే శ్రీ కంకర భగవత్వాదులు

“శవః కక్షాయంతో యది భవతి కక్షః ప్రభవతుమ్”

[అనగా, శివుడు కక్షితో కూడిన వాడగుట వలననే సామర్థ్యము గలవాడగుచున్నాడు.] అని చెప్పియున్నారు. అట్టి కక్షిప్రాధాన్యముగల స్త్రీలలో కీర్తి, శ్రీ, ప్రాప్తి, సృష్టి, మేధా, ధృతి, క్షమ, అనాది గుణములే అత్యధర్మము అనియు, ఈ ధర్మములే తనకు ఆత్మీయములైన కళలనియు,

కృష్ణ భగవానుడు తన ఉపదేశ విచనమున పేర్కొన్నాడు. కావున, వేరు వేరు దృష్టధాలతో నిండివున్న విశాల ప్రపంచం, స్త్రీలయొక్క స్వరూప భిన్నాల్లిన యీ ఏడు గుణములవల్లనే లిన వ్యక్తిత్వాన్ని నిర్మింపవలసి యున్నది. ఈ గుణములయొక్క ప్రాధాన్యము, బలము, ఇంతింత యని నెవ్వరుట అవికాతున్నది. ఈ గుణ భిన్నము ప్రపంచమునకు ఎట్లు రూపాన్ని తీర్చిదిద్దగలవో నుం పరిశీలించిన నాడు మానవసంఘంలో స్త్రీలయొక్క ప్రాధాన్యము, వారి గల సౌభాగ్యలభిం, వారి మాతృత్వా స్వం, వారి సాతి వ్రత్యం, సంఘంలో వారికిగల జ్ఞాన్వైర్యం, యంతగా ఉన్నవో మనకు తెలుసుంది.

లోకంలో ఈ పై చెప్పిన గుణాలకు న్యాభ్యానాలు, వాడుకలు, అగ్నింతనిర్వచనాలు అనేకముఖంగా వున్నాయి. ఇందులో ఒక్కొక్క గుణమునుం ఎవరి అభిరుచికి తగినట్లు వారు, ఎవరికియూ ఉత్సాహమునకు తగినట్లునాడు, అధికల్పనము చేసికోవటానికి అవకాశాలు లేక పోలేను. వీటినిగూర్చి మిక్కిలి ప్రాచీన కాలంబులో ఋషులు, స్మృతి కర్తలు, మధ్యయుగములోని సునానులమనే వర్ణమువారు, నవీన యుగములోని సంస్కరణ వాదులమనే అధునాతనులు, తమ బుద్ధిబలముకొద్ది వివరణలు వ్రాసియున్నారు. ప్రతిమి యమునకు భిన్నాగ్రములు, భిన్న వాదములు, ఉండటం లోక సమాజమే అయినప్పటికీ, ఈ వాదములను ఏకైక సమన్వయ ముతో సంఘటిత పరచగల సిద్ధాంతముకూడా యీ వాదాల లోనే యిమిడివుంటుంది. ఆ సిద్ధాంతాన్ని సామనస్వంతో, వ్యక్తీకరించటం, దానిని హృదయంతో అతులు జరుపుకో వడం, మనబుద్ధి కాళలానికి నిదగ్గరములు. అన్నట్టి మానవ త్వము సార్ధకమౌతుంది. ఈ గుణములకు క్రమముగా అర్థ నిర్వచనం సంప్రదాయములు ఇట్లు సూచించారు.

అందు మొదటిదైన కీర్తియనగా, న్యాయా న్యాయముల యొక్క విచక్షణతో, భగ్య కామంతో “నానా దిద్దశీయ లోకజ్ఞాన విషయతా సూపాఖ్యాతిః” అనగా నానా దేశముల సంస్కృతులయొక్కయు, లోకాంతరము యొక్కయు జ్ఞానమును గుర్తెరిగి, దానిని అతులుజరుపుటచే కలిగిన ఖ్యాతి యని అర్థమై నిర్ణయం.

అప్రమదితామోగం, స్త్రీల ఆదర్శాలు

శ్రీ యనగా, ఘర్షణ, అర్థము, కౌము, కఠోభ, లేజన్సు, వీటి యొక్క సమదాయము అని అర్థము. లోకంలో, అర్థకామములకు, కఠోభ, హెచ్చు ప్రాధాన్యమిచ్చి దీనినే సీరి, సంపదలని మురిపెంతో గర్వాతికయము పొందుట పరిపాటిగానున్నది. కాని, ఈ సంపదలను అనుభవించుటలో పడేపడే ధర్మము, నీతి, వివేకము గోచరించాలి. ఈ వినియోగం తెలిసిన వారే సాభాగ్యవంతులని, శ్రీమంతులని, చెప్పబడుదురు.

వాక్కినగా ఒక్క మాటలో అనేక న్యాయ సూత్రములను ధ్వని ప్రధానంతో ఇముడ్చు గలిగిన, సంస్కారవంతమైన, సమస్యను, మాట్లాడ వలసి వచ్చి నప్పుడు, దుర్బలమైన వాగాడంబరమువల్ల, ఆ సమస్యలోని పటుత్వము సడలిపోతుంది. కనుక బాధ్యతగల వ్యక్తి, తన మాటలో, గాంభీర్యము, ఔదార్యముతోనూడిన ఉదాత్తతను, పోషించినయడల, మంచి ఫలితాన్ని ఇవ్వగలుగుతుంది.

స్మృతి యనగా పూర్వ పరములయొక్క పర్యాలోచనా శక్తి. ఎప్పటికప్పుడు తమ ఎదుటగల నూతన సమస్యలకు, దాని పూర్వపర సందర్భములయొక్క పరిశీలనతో, సౌష్ఠ్యవంచేకూర్చాలి. అట్లు చేయనిచో ఆ నూతన సమస్య దుర్బలమై వికృతి రూపాన్ని పొందుతుంది.

మేధా యనగా అనేక గ్రంథార్థములను ధారణము చేయగల జ్ఞాపక శక్తి. దీనినే బుద్ధి వికాసమని అంటారు. ఈ వికాసమువల్లనే భిన్నవాదనా విషయాలకు సమన్వయ రూపమైన సాహిత్యం కలుగుతుంది. ఆ సాహిత్యమే కాంతికి మూలమైనది.

ధృతి యనగా ఎట్టి కష్టదశయందైననూ, తన కఠిర ఇంద్రియములను నియమించుకోగల శక్తి. మరియూ, ఇంద్రియ వృత్తులు, మనోభావములు, స్వేచ్ఛగా చెలరేగి నప్పుడు, వాటి చాపల్యమునుండి మనస్సును మరలించ గలుగుట, యని యర్థము. ఈ విషయంలో సామాన్యులు పరాజయమును పొందుదురు.

శ్రమ యనగా తనకు మార్గము కలిగి నప్పుడును విషాదము కలిగినప్పుడును, చిత్త వికారమును పొందక, సమానము వహించి, తన సమ్మందులకు కలవరము కలిగించకుండుట. ఒక వ్యక్తియొక్క భాగ్యోదయమును జూచిగాని, విషాద సంఘటనజూచిగాని, లోకము కలవరపాటు కెందుతుంది. ఈ కల్లోలమును నివారించు కొనుట, విశేష యత్నములు, జరుపుటలో, శాంతిభంగమై పోవును. రేయిం బలులవలె, ఈ సుఖదుఃఖ సంఘటనలు నియతములు కావని భావించవలెను. అప్పుడే, మానవ సహజమైన శాంతిని ప్రజలుపొందగలరు.

ఈ గుణ విశేషములను స్త్రీలు తమ లాలిత్యంతో లోకమునకు ప్రసాదించ వలసినవారై యున్నారు. ఇచట లోకమనగా ఒక్కొక్క గృహిణికి తన కుటుంబము, తన పరిసరమందలి బంధుమిత్రవర్గములు, దాస దాసీ జనములు, ఇరుగు పొరుగువారు, తన గ్రామీణులైన వృత్తికారులు, తన గృహ ప్రాంగణమందలి పశు పక్షిగణములు, అశ్వాత్మములు, మొదలైన వికాలకూటమే. ఈ రీతిగా ఒక్క గృహిణి ధర్మము, కొంతకొంత లోకము నాక్రమించుటచే, సామాదాయకంగా సర్వప్రపంచమునకు, స్త్రీలే మట్టభద్రులై రాజీంతురు. వీరి ద్వారా ఈ లోకములకు కావలసిన అభ్యుదయములన్నీ కలుగును. భగవద్గీత ప్రారంభంలో అర్జునుడు

“అభర్మాభి భవాత్ కృష్ణ ప్రశువ్యంతి కులస్త్రీయః ।”
అని వాపోయినాడు.

కావున భారతనారీలోకము ఈ పవిత్రాశయములను మనస్సులో నుంచుకొని, నేటి ప్రజా స్వాతంత్ర్య రంగంలో సాంఘిక నైతిక, రాజకీయ, ధార్మిక విషయములలో తమ సముచితమైన స్థానగౌరవాన్ని ఇల్లోధికంగా పొందటానికి మార్గమును ఆస్పదించాలి. ఆ యా మార్గముల విధానములను, పద్ధతులను, ఆదర్శములను, ముందు వ్యాసంలో నూచించగలను.

ఆ మె ప తి వ్ర త

శ్రీ జో స్మృ ల సూ ర్య నా రా య ణ మూ ర్తి

“ మా రా కా రు డు, స ధ్మ నా ని వృ త్తు డు, సు ధ దై వ భ వో పే తు డున్
ధీ రస్వాంతు డు, వీ రు డున్, ర సి కు డున్, వి ద్వాంసుః ” ధర్మ, “నే
నారీరత్నము ప్రేమమూర్తి యని విన్నాంబు గిపింపగా
నారాధింపక యుండగల్గు? నయినన్ హర్షింప నానిద్దయున్
బారావార సమానసంస్కృతియు భిన్నవ్యక్తికంబౌట చే
వేరైనట్టి యభీష్టముల్ మిగులవైవిధ్యంబు నావెంగు, సా
సారంబందున కామ, మేగుణముతో సంబంధమావెంప, శే
పారున్ గ్రుడ్డిది యకాచు నొక్కపుంస నన్యప్రాప్తికై; కాన, నా
నారీరత్నము సాధుతాగరిమయున్ నంద్యంబుగాకుండునే?

‘ క్రూరాత్ముండు, నిరక్షరాస్యుడు, దరిద్రుండున్ నిరుద్యోగియున్
జారుండు స్మరి చోరుడౌ పతితిరస్కరింప, దిగ్దేహపుం
ద్వారంబు నివిడిపోక యాతనినె దైవంబంచు ప్రేమస్సతం
బారాధించెడి’ భార్యయేతలపగా నాధర్మపత్నిత్వ స
ద్ధారంధర్యము నందియుండు; నిదియత్యంతం బసహ్యాంబు నా
చారం బైనది యన్నమాట నిజమే, సాధ్వీమణిత్యంబున్
స్సారంబౌనటులుండ రాదుగనుకన్ సద్బుద్ధులౌ భర్తకే
గారామార జనింప జేయనగు; సత్కారంబు గావించినన్
మారున్ గ్రూరుడు జారుడౌ నతడు సమ్మాన్యకృతిన్; దాననీ
నారీరత్నము గీర్తియున్నుఖము నందంగల్లు నాదర్శమై ॥

‘ ఆరంభంబుననుండి జీవనమునం దవ్యాజమా ప్రేమసం
సారంబున్ గడుకొద్ది కాలమయినన్ సాగించి, లోకేను వారల్
మారన్నేరక సత్ప్రియుండు మరణింపన్ దేవుడి జన్మలో
నీరీతిన్ లిఖించె నంచతనినే హృత్పద్మమందుంచి సం
సారంబున్ దలపోయనట్టి సతియే’ సాధ్వీమతల్లి! యటం
చారాధింప గనర్హయౌ దలప నాయాసంబు గాదీ గతిన్
వైరాగ్యంబును బొందియుండుటయు నిర్వాజంపు ప్రేమంబుదా
గారుణ్యాకృతి, గాంచు గాని యికసౌఖ్యం బేమియుంగోర, దా
నారీరత్నము గాననీమెయును సానందంబుగానుండు; నీ
తీరుల్ మూడిటిలోన రెండవదియే దివ్యంబు భావింప; నా
నారీరత్నమె వీరిమువ్వురను ధన్యవ్యక్తియున్ శ్రేష్ఠయౌ ॥

దీనెంబరు సంచికలోని ఎవరు పతివ్రత? అను శీర్షికగల పద్యాలకు జవాబు

నీ రియల్ నా డ్రామా

భక్తితీర్థం

పి. శ్రీనివాసరావు

రంగము ౧.

[ప్రవేశము: స్వర్ణ భద్రా నదీ తీరమందలి శ్రీపుర పట్టణమున కనతి దూరమున మధు సూదనుని కుటీరము.

[ప్రవేశము: మధు సూదనుని భార్య శాంతాదేవి కుమారునితో]

శాంతాదేవి:

తే॥ గీ॥ ఏడువకు ఏడువకు తండ్రి! ఏడ్వ వద్దు
గొంతు యార్చుక పోవును. గోల మాను;
వేడి కన్నీటి చుక్కలు. విడువ బోకు,
అందమా నీదు చెక్కిళ్లు. కందు నయ్య!

(అడ్డాలలో బిడ్డ నిడుకొని) నాయనా! నాయనా! మాయట్టి పేదవారి గర్భమునందేల జన్మించితివి? ఏడువకు తండ్రి! ఏడువకు. (బిడ్డ జేడ్చును) ఊరుకో నాన్నా! ఊరుకో!

(ప్రవేశము మధుసూదనుడు)

మధు: శాంతం! శ్రీపురమంతయు గాకివలె దిరిగితిని. కాని ఈ మధుసూదనునకు గోకులెడు పాల చుక్కలు లభించినవి కావు. అయ్యో! పిల్లవాని శిశువు పోషించగలము, ఎట్లు కాపాడగలము?

తే॥ గీ॥ గూడు నిర్మించి పిల్లల. గూటు చెట్టి
యొకటి గాదును శిశువు. నొకటి తిరిగి
నోటు యాహారమును దెచ్చి. నోటు గుడిపి
రక్షణము సేయవలెందనే! పక్షి కులము.

అట్టి పక్షులకన్న హినుల మైతిమే.

శాంత: మన కడుపున గనినందుకు మనము పోషించవలదా?

అట్లు పోషింపకున్న శిశువాత్యా దోషము కలుగదా?

మధు: వెనుక గలుగునో మానునో! ఇప్పుడు కండ్లార పిల్లవాని కష్టముల జూచి భరించు తెట్లు?

శాంత: అయ్యో! కలుగక కలుగక సంతానము కలిగ నన్న సంతోషము లేక పోయినదే... (బిడ్డ జేడ్చును)— ఏమీ! నాయనా! ఆకలా! ఈ పాపిష్టి గర్భమునందేల జన్మించితివి? దాచామా! దాచామా!— (భర్తతో) మీరు లోపలకు బోయి కొంచెము నీళ్ళనైనను దీసికొనిరండు. (మధుసూదనుడు వెళ్లును) అయ్యో! దైవమా! ఈ పసిపాప శిశువు పోషించుట? రక్షింపవా! దయామయా! రక్షింపవా!—

ఉ॥ శ్రీ అలనా మణి హృదయం!

నీమ వసించి వినోద లీల స

త్పాలన సేయవే కడు కు.

భంబుగ విశ్వము శిల్ల, భక్త హృ

ల్లోల! సురాదిలోల! ముని!

లోల! దయాంచితపాల! సత్య సం

శిల! గజేంద్రపాల! గుణ!

శిల! సుగాన వినోద సంచలా!

(ప్రవేశము మధుసూదనుడు నీళ్ళతో)

మధు: అప్పా! నిన్ను బోషించుటకు కత్తివంతులము గాము. నీకు తల్లి దండ్రులు లేరనుకొనుము నాన్నా!

(బలికియన్నను చచ్చిన వారితో సమానులమని భావించుము తండ్రి!

చం॥ మల మల గగ్గ గోళమున ।

మాడెడి యాకిటి చిచ్చు జెంది, కో

యిలగతి కూయు కంఠమున ।

నేడిచి, యాటల నాడకుండ, నీ

కల కల నవ్వుమోము గడు ।

గాంతి విహీనము జేసి, దప్పించే

నలసితివా కుమార! వెన ।

అమ్మను అయ్యను దిట్ట బోవమా!

(భార్యకు సిగ్గెనొసంగ ఆమె బిడ్డనికి బోసి బిడ్డనితో)

కాంత : ఒహో! ఓహో! నవ్వుచుంటివా!

కం॥ జో! జో! బంగారు పాపా!

జో! జో! రత్నాల పాప! జో! జో! పాపా!

జో! జో! గుండర రూపా!

జో! జో! మా ముద్దుపాప! జోజో! జోజో!

(జోల బాడి బిడ్డను నిద్రపుచ్చి భర్తతో) బిడ్డను నేడవీరి నిడురించెను. మీరు మాడు దినములనుండి తిండిలేక చాల నీరసించి యున్నారు. కొంచెమాకలి బాధ దీర్చుకొనుటకు లెండు. అన్నములేదు సరేగదా ఫలములపైన దివి ప్రాణము నిలబెట్టు కొనుడు.

మధు : నాకు మాడు దినములనుండి తిండి లేకున్న నేమి! ఒకవారమునుండి నీకు తిండిలేదే?—ఆ పండ్ల నారగించి నీ ప్రాణముల నిలబెట్టుకొనుము. నేనీ యిడిలికి బోయి ఫలముల సంపాదించి వీడ్చుట నా యాకలిదీర్చుకొందును. నీ ప్రాణములకన్న నా ప్రాణములు ఎక్కువేమి?—సిల్లవాని కుడయమునుండి గోకులెడు పాల చుక్కలు బట్టలేకుంటిమే! వాని కడుపున గొంచెము పాలుబోయ నిద్ర గ్రుక్కెడు నీటిపైన ద్రాగుటకు మనస్సు పోవుట లేదు.

కాంత : అయ్యో! మీకూ సిల్లవానికి కలంగని యాకలి నాకే గలంగనా? మీరులేని నాకే ప్రాణము లేల?

(ప్రవేశించి రామిరెడ్డి)

రెడ్డి : మధుసూదనముగాయా! నమస్కారములు.

మధు : చిరాయోగ్గు. జనిందారు రామిరెడ్డిగారు! దయ చేయును. కాంతా!

(కాంతమ్మవైపుచూడ కాంతమ్మ దగ్గిరనున్న దిగ్విజేసి)

కాంత : బాబూ! ఈ నేడగారి నుట్టిగిమున కుర్చీలూ! తివా నులూ! దయచేసి కూర్చోనుడు.

(రెడ్డి కూర్చొని ఆశ్చర్యముగా)

రెడ్డి : మధుసూదనముగాయా! ఈ విడ మీ భార్యయా?

మధు : జేను.

రెడ్డి : ఇటువంటి దాంపత్యమే దాంపత్యము.

మధు : రెడ్డిగారూ! ఎక్కడనుండి మీ రాక?

రెడ్డి : పొగుగూరుపోయి తిరిగి శ్రీపురమునకు వచ్చుచుండగా నా గుట్టుము డెక్కలో ఇనుపనోల గ్రుచ్చుకొనినది. శ ప్రక్కచెట్టున గుట్టుమును గట్టి ఈ యిందవేళను గొలి మిక్కిలాయాసము దీర్చుకొని పోవుటకు వచ్చితిని.

మధు : భాగ్యము.

కాంత : మీ రాకవలన భన్యలము.

మధు : కాంత! ఫలములదెచ్చి రెడ్డిగారికిమ్ము.

(కాంత కుటీరములోనికి బోవును)

రెడ్డి : (తనలో) ఆహా! ఏమి సౌందర్యము! ఈమె కా గోటికయినా ప్రపంచములోని స్త్రీలు సరి యగుదురా! నేనీమె పొట్టుమును బొందలేకున్న నీ ప్రాణము లెంత కు?—ఎట్లయినను వీరితో న్నేహముజేసి నా కార్యము సాఫల్యము జేసికొనవలసియున్నది. భన మూల మిడు జగత్తు—ఏమున్నది?—వీరికి భనాక జాచవలసి యున్నది.

(కాంత ఫలములతో ప్రవేశించి రెడ్డి కొసంగును)

కాంత : ఈ పండ్లనారగింపుడు. మీకు బట్టెడన్నము బెట్ట లేకుండిన దరిద్రులము. మీయట్టి జనిందారులు, భనకు

భక్తి లీల

తులు, మాయట్టి సాధుల కుటీరములకు వచ్చి ఏమి తృప్తి
బొందగలరు ?

రెడ్డి : కాంతమైన మీ మనస్సుతో నిచ్చిన యీ ఫలములే
మరమ సంత్సరిని బొందించుచున్నవి.

కాంత : కొంచెము పాలపైనా యీయ లేకుంటిమి. ఈ
నీటిని ద్రాగి దాహకాంతిని బొందుదు. (నీళ్ళ
నొసగును)

మధు : రెడ్డిగారూ ! మా పిల్లవానికే పాలుబోసి పెంచలే
కున్నాము. మీకు పాలనొసంగజాలని యభాగ్యు
లము.

రెడ్డి : (నీళ్ళను ద్రావును) ఇదియే చాల మాధుర్యముగ
నున్నది. కాని మీ పిల్లవానికి బాలులేవని తెలుపు
చున్నారు. ఒక పాడియావును బంపెదను లెండి ! దాని
పాలుబోసి పెంచుదు. ఈ మాత్రము ప్రత్యుపకారము
మీకు జేయలేనా ?

కాంత : మేము ధన్యులము.

మధు : మీ మేలునకు కృజ్ఞులము.

రెడ్డి : మీరు తిండిలేక ఇక్కడ యిడుములు గుడుచుచున్న
ట్లున్నదే. క్రిపురమునకు రాకూడదా ?

మధు : రెడ్డిగారూ ! ఇక్కడ భిగవంతుడు తాండవ మాడు
చున్నట్లుడును. ఈ స్వర్ణభద్రా నదీ రాజ మున్నా,
యిక్కడ ప్రకృతి శోభలున్నూ మాకు గలిగించిన లేమిని
మరపించి మచా సంతోషమును కూర్చుచున్నవి.

రెడ్డి : నిజమే, ఈ కుటీరమే కాంత కుటీరము. మీ కుటీర
మును విడిచి పెట్టుటకు నాకును మనస్సు పోవకున్నది.

మధు : చిత్తము, చిత్తము. దైవారాధనకు దగిన కాంతి
యిచ్చుట నున్నది.

తే॥ గీ॥ నిశ్చలంబుగ జేవుని । నెమ్మనమున
నిడి సమారాధనము జేయ । నచటి సృష్టి
చిత్రములు బోధ గరవి వి । చిత్ర కీర్తిని
మరమ ధామంబు గాంచెడి । పథము జూపు.

రెడ్డి : నిజమే, అది నాకును తెలియును. కాని యీ అడవి
ప్రదేశమందు మీకేమి సౌకర్యములు అభించును ? క్రిపుర
మునకు వచ్చిన మిమ్ముల నాదరించలేనా ? మీకు మంచి
పెంకుంటిల్లిత్తును. తిండికి వుసిన సామగ్రినిత్తును. నగల
నున్నా యిత్తును. ఏమీ జమిందారుడనగు నే నా
మాత్రము నీయలేనా ? నాకు కొరతగలదా ?

కాంత : రెడ్డిగారూ ! మాకా మేడలు మిద్దెలకన్న నీ కుటీ
రమే చాలా యనందమును గలిగించుచున్నది. ఇక్కడి
పండ్లు, నీవార ధాన్యములగంజి తృప్తి గలిగించుచున్నవి.
ఆ నగలకన్న నిక్కడి పూవులే శోభగానుండును.

రెడ్డి : నిశ్చయముగ మీ కోమలమైన కరీరమునకు యీ
పూవులే అందముగానుండ నగలేల ? కాని మీ గర్భ
కుహరములు ఆకలి జ్వాలలకు మలమలమాడి పరితపించు
చున్నవి. చక్కగా యోచించుకొని క్రిపురమునకు వచ్చు
టకు బయత్నము జేయుదు. వేళ మిగులు చున్నది.
నేనిక బోయెదను. నేటి మధ్యాహ్నము నా భటులు
అవునుదెచ్చి మీకప్పగించి గుట్టుమును దోలికొని పోవు
దురు. నాకు సెలవీయుదు.

కాంత : మధు : చిత్తము, చిత్తము.

(రెడ్డి పోవుచు తనలో)

రెడ్డి : తే॥ గీ॥ పూరుషుల కొంప ముంచగా । బుడమి లోన
బ్రహ్మ పుట్టించె బంగారు । బొమ్మ యనగ
చక్కదనముల కుప్ప యీ । చంద్ర వదన
బొంద పెందరు మదిలోన । గుండు వారో !

(తెర వాలను)

ప్రాతక్రొత్తల మేలు కలయిక

“ ఉప శ్రీ ”

మహా కాలచక్ర పరిభ్రమణంలో విశాల విశ్వంలోని విభిన్న సమాజాలు వివిధ విధానాలలో పరిణామాన్ని పొందుతుంటే, క్రాంతి ప్రావేశితో ప్రారంభించి వన్న ఫలితంగా ప్రపంచే క్రొత్తరీతి నిలిచిపోయిన సాతీనీటిని గంటేసినట్లే, నూతనపట్టి, సాహిత్యపోయిన సమాజ వ్యవస్థా పునాదుల్ని పెట్టించి నూతన సామాజిక వ్యవస్థ నూత్ని విధానాలపై వినిర్మితం కావటం సమాజం—అవసరంకూడా. ఈ పాశ్చాత్య క్రమిక వికాసం కలగకపోతే (నేళ్ళు తన్నుకు పోయిన పాత, రోత, కంపు కొడుతుంది. దీని పగ్గవసానం సమాజం అంధకారంలోకి అణగద్రొక్కిబడడమే—

అయితే ప్రాతలోని మంచిని కూడా త్రోసి రాజనే నూతన వ్యవస్థకూడా ఒక దృక్పథంలోంచి హానికరమే. అందుచేత ప్రాతలోని మంచిని స్వీకరిస్తూ ప్రవేశించే నూతన వ్యవస్థనే మనం ఆశించాలి. అందుకే కృషి చేయాల్సికూడా. దీన్నే ప్రాత క్రొత్తల ‘మేలు కలయిక’ అని సంస్కర్తలు పేర్కొంటారు. ఏ సమాజం ఈ మేలుకలయిక కాలదన్న తుందో, అందుకై ప్రయత్నించడో ఆ సమాజం అప్రయత్నంగా స్వీయపతనానికి దారితీసుకుని, తనకు తెలియకుండా తన సమాధిని తానే నిర్మించుకుంటోందన్నమాట.

ఇది జరుగుతున్న చరిత్ర.

ఎరిగిన ప్రత్యక్ష సత్యం.

—

అయినప్పటికీ కొందరు సంస్కార భావ హృదయ రహితులు ఈ మేలు కలయికకు కృషిచేయకపోవటం అలా వుండగా చేసేవారిని నిరీధిస్తూ కఠవిధాల ఆటంకాలు కలగించడానికి యత్నిస్తారుకూడా. ఒకానొక పరిభావలో వీరినే “ అభ్యుదయ నిరోధకులు ” అంటారు. మరి కాస్త తీవ్రవాదులు వీరినే “ సంఘ వినాశనానికి దాపురించిన చీడ పురుగులు ” అని కూడా అంటారు. దేహానికి బూజు

పట్టినా దులుపుకోని వర్గీయులు వీరు. వీరికి ఒక్కటే భయం. ప్రాతని వదిలి వ్రాసిన స్వేచ్ఛలగుటకుంట్ల మీ ప్రమాదమొస్తుందోనని! వ్రాసినాడ ‘ బూజు ’ ఉండటం స్వీయమనన సమాజ మనస్థితిని అయితే వీరిని సాతిమీద మోజు మాత్రమే కాక ‘ క్రొత్త ’ అంటే భయం కూడా. ఈ భయాన్నే వారు రోతగా గ్రహింపచేసిటుట్టి నటిస్తారు. భాణి చక్రం తల్లక్రింగులయ్యో పరిస్థితులు సంక్రిమించినాసరి వీరు ‘ పాత ’ సాతిల్లోనే టిడదాటోక్కుతు సూచు టారు.

వర్తమాన భారతీయ సమాజిక వ్యవస్థయొక్క ప్రగతి ఆటంకపరుస్తూ అడుగడుగునా బందాలు వేసే చారిలో వీరికి అగ్రతాంబూలం ఈయక తప్పదు. తమరు ఏ దౌర్భాగ్య పరిస్థితులనూ ఆచారాలనూ దుర్బుగ దుస్సహాయతో ఏడిడ బడతూ కూడా ఆచరించినారో తోటి సోదరు జనతలూడా ఆయా బాధలచేత తాడింపుబుడాలనేదే! వారి ప్రధాన వ్యధ. ఈ వ్యాధి నిర్మూలనకే వారు తమ మంచుల సుఖ లోని బంధాలు మనకి మాత్రం కట్టివేస్తూఉంటారు. ఆ బంధాల మాత్రంకీ దూగంగా పోయేవారిని చూస్తే వీరికి కన్నీళ్లు వారిని “ సావం! ఎంతో బాగుపడతారనుకుంటే వృధాగా పాడైపోతున్నార ” అని ప్రచారం ప్రోత్సహిస్తారు. ఏదీనే వాడు ఏడిచేవాళ్ళనీ, దివాలాదారు యింకో గివాలాబాడీ కొరటంలో వింతలేదు.

—

ప్రాచీన భారత సాంప్రదాయాలు సాంఘికంగా నైతికంగా సంస్కారం పొందినవే కావచ్చు—మహాత్త మాదర్శాల శిలాస్థానాల పునాది వైననే అవి నిర్మించ బడి యుండవచ్చు: అవి ఈనాడు అర్ధరహితంగా, మూఢంగా—యింకాస్త మౌచ్చ మౌతాదులో చెచ్చ లంటే—అసభ్యంగా కూడా ఆనుతున్నై—సాంస్కృతిక,

విశాల విశ్వ శ్రేయోభిలాషతో స్వార్థత్యాగులైన మహా మహులచేత శిలాన్యాసం చేయబడి, అద్వితీయ మేధానిధులైన కళాశిలలు స్వయం కృషిచే వినిర్మితమైన భారత సంస్కృతీ సౌధం వర్తమాన జనతకు అనర్థదాయకంగా పరిణమించుటకు గల అదృతన హేతువేమిటి? అనే సమస్యకూడా సహృదయ భావుకునకు కలుగక మానదు. ఈ సమస్యను సంక్షిప్తంగా సమీక్షించి పరిష్కరిద్దాం.

“పాతబడటమే కారణం” అనే ఒక్క వాక్యంతో పరిష్కృతం చేయవచ్చు. కాని దానిని ప్రాజ్ఞ జనత అంగీకరించదు. ఏమంటే—ఇతిహాసికంగా అతి పురాతనమైన ఋగ్వేదం యీ నాడుకూడా అమూల్యస్థానంలో ఉన్నదే! కతాబ్దాలకు ప్రాచీనమైన మహాకవి కాళిదాసుని సాహిత్య కన్నీయ ఈ నాటికీ ఖండ ఖండాంతరాల వన్నె చిన్నెలతో అలంకరింపబడుతూ మన్ననలను స్వీకరిస్తోందే!

ప్రదీపివాస వైజ్ఞానికులు యీనాడు అధర్వణ వేదానికి అంజలి ఘటిస్తున్నారు! సహా రామ ధూప దేవాలయాలలోని కల్పనా శిల్పానికి ధరణీ చక్రమంతా సాగిలబడుతున్నదే! ఇలా ఎన్నో—ఒకటియూ! రెండూ! ఇంతటి ఉత్తమోత్తమ గౌరవ ప్రతి పత్తులను సమకూర్చిన మన వైదిక సాహిత్యమేకదా మన సామాజిక వ్యవస్థకు శిలాన్యాసము. మహత్తర కళా, సాహిత్యాలను వినిర్మించిన మన పూర్వకులు యింతటి అనర్థదాయకమైన సాంప్రదాయాలతో సాంఘిక వ్యవస్థను వినిర్మించారా? అనే విషయాన్ని సాలోచనతో సాహర్షిక దృక్పథంతో సమాలోచిద్దాం—ప్రాస్తావికంగా మన దేశ వైవాహిక విషయాన్ని పరిశీలిద్దాం.

నాడు :—

ప్రాచీనకాలపు వివాహాలను గురించి చారిత్రికంగా యేవిధమైన ఆధారాలు లేవు. విశ్వసించి నమ్మయితే పురాణాలే మనకు ప్రాచీనకాలపు చరిత్రలు. అంతకుమించి మరేమీ అభింపనవ్వదు పౌరాణిక సాహిత్యాన్నే ఇతిహాసంగా స్వీకరించక తప్పదు. అదీకాక భారత, రామాయణాలను యితిహాసపు కీర్తిక క్రిందనే చేర్చారు. భారత,

రామాయణాలలో వైవాహిక విశేషాలను గూర్చి తెలుసుకుందుకు మనకు అవసరమైనంత విషయమూ అభిస్తుంది.

రామాయణంలో నీ తాక శ్యాణం—కాదు—స్వయంవరం; భారతంలో ద్రౌపదీ స్వయంవరం మొదలైనవి. స్వయంవరం అనే పదాన్ని బట్టి చూస్తే నేడు “వివాహ” రూపంలో ఉన్న పదమే అనాడు “స్వయంవరం”గా ఉండేదనిపించక మానదు. ఫలితాన్ని బట్టి స్వయంవరం—వివాహం పర్యాయపదాలుగా భావించుకోవచ్చు. కాని విధానంలో మాత్రం వైరుధ్యం చాలా ఉంది. ఇది వైరుధ్యం కాక వైభిన్నం కనక అయితే అంతగా సమస్య అయేది కాదు. దృక్పథాలలో విభిన్నత్వం ఉన్నా (ఉండడం సహజం) వస్తువుమాత్రం ఒకటే గోచరిస్తుంది. దృక్పథాల్లో వైరుధ్యం ఏర్పడితే ఏమాత్రమూ సమ్మేళనరూపం. (కాకిని ‘వాంస’ అంటాడేకాని కోకిల అని కూడా అనడు, కనీసం రూపు రేఖలలో.) స్వయంవరం వివాహం అనేది విరుద్ధ విధానాలలో ఉన్నై. ఎలా అంటే? స్వయంవరం అనే పదమే మనకు సులభగ్రాహ్యం: స్వయంగా వరాశ్వేషణ చేయటం. ఒకవేళ అది ఏదో పారిభాషికపదంగా చెలామణి అయింది అని అందామనుకుందుకు కూడా అవకాశాలు లేకుండా పౌరాణికులు సోపవత్తికంగా స్వయంవరాలు చాటింపులు వేయించి, పోటీలు పెట్టి వధువుచేత స్వీకరింపజేసేవారు. ఇక కాకుండా దమయంతీ స్వయంవరం మరో విధానంగా నడిచింది. అంటే ఈ పోటీలు, సాము గరిడీలు లేకుండా వానాదేశాగత మహారాజుస్థ సమక్షంలో యిచ్చవచ్చిన వానినే వరించింది. ఈ విధానం రాణి సంయుక్త కూడా చేసింది అయితే ఈ విధానం ప్రత్యేకం శ్రుతియులకే ఉండేదేమో! అనే మిశ్రాంశమకూడా ఆస్కారం లేకపోలేదు. కాని చాతుర్వర్ణ్య వ్యవస్థను వినిర్మించిన పౌరాణికులు వివాహ విషయంలో శ్రుతియ వర్ణానినే నిరూపిస్తూ వచ్చారే? మిగతావాని మాటేమిటి?

అయితే దీన్ని ఊహా పథంలోంచి చూస్తే బహుశః చాతుర్వర్ణాలకు కూడా ఈ విధానమే అమలు జరగటం వల్లనే దానినే నూదించి ఉండవచ్చు అనికూడా తెలుసుంది. బహుశా మిగిలిన వర్ణాలలో చాటింపులు, సాము

గరిడీలు ఉండక పోయినా వధువు యిష్టా యిష్టాల మీదనే జరుగుతూ ఉండిఉండాలనుకోక తప్పదు. (ఇంతకు మించిన మరేవిధానమైనా సోపనత్రికంగా ఎవరైనా తెలిపితే స్వీకరించవచ్చు.) సహేతుకంగా దొరికిన ఈ 'స్వయంవరం' మాత్రమే ఆ రోజులలో అమలులో ఉండేది అని నిశ్చయించుకోక తప్పదు.

వయస్సు విషయంలో కూడా సమ్యక్ నిర్ణయమే చేసారు. వర్ణ వ్యవస్థలాగే ఆశ్రమ నిబంధనలకూడా చేసారు. ఎనిమిదవ ఏటనుండీ ప్రారంభమయ్యే బ్రహ్మచర్యాశ్రమము ఇరవైనాలుగు—ఇరవైఅయిదు సంవత్సరాల మధ్య స్నాతకంతో సమాప్త మౌతుంది. స్నాతకం అయితేనేగాని వివాహార్హత గలగదు. స్నాతకం బ్రహ్మచర్యాశ్రమానికి భరతవాక్యం పాడుతూ గృహస్థాశ్రమానికి నాంది సలుపుతుంది. అంటే ఇరవై అయిదు సంవత్సరాల యావదన వసంతోదయకాలమే పురుషాడికి వివాహ సమయం. అయితే యిక్కడే 'స్త్రీ' విషయంకూడా నిర్ణయించుకోవాల్సి వచ్చింది. కాబోయే దంపతుల వయోతారతమ్యం ఆరు సంవత్సరాలు. పురుషునికంటే స్త్రీ వయస్సు ఆరు సంవత్సరాలు మాత్రం తక్కువ ఉండాలి. ఈ మాత్రం ఆరోగ్య భర్త్యంమీద వ్రాయబడింది. శుశ్రుతుడు, చరకుడు మొదలైన వైద్య శాస్త్రకారులంతా కూడా రజస్వలనంతరం ఒకటి రెండు సంవత్సరాలకు కాని స్త్రీకి సర్వాంగ వికాసం కలగదనీ, అప్పటికిగాని మానసిక ప్రకాశం ఏర్పడదనీ వక్కాణించారు. వివాహం అనేది స్త్రీ పురుషుల యావత్తీవ సమైక్యత మాత్రమే కాకుండా జాత్యనాంధా నివృత్తకమనీ, అందుచేత ఈ వైవాహిక విషయం ఆరోగ్య నియమాలమీద కూడా ఆధారపడి ఉండాలనీ ఉద్ఘోషిస్తూ సద్ధనిమిది సంవత్సరాలు రానిదే స్త్రీకి వివాహం చేయరాదనీ తీర్మానించారు. బహుళః ఈ తీర్మానం జరిగిన తోజాల్లో వివాహం జరిగిన అల్పకాలంలోనే పునస్సంధానం జరుగుతూ ఉండి ఉండాలి. ఈ రెంటికీ అత్యల్పకాల వ్యవధిమాత్రమే ఉండి ఉంటుంది. అందువల్లనే రజస్వల వయస్సు పడవోరు (ఆనాడు) తరువాత రెండేళ్ళు పూర్ణ వికాసంవరకూ గడువు పెట్టి తదుపరి ఆరు సంవత్సరాల

మధ్యాంతరం గల యువకుడికి ఆ మిశ్రమం నిగాద వివాహం చేయమన్నారు.

నేటి పరిణయాలు :—

ఈనాటి వివాహాలనుగురించి వ్రాయడం చాలా అనవసరం. జరుగుతున్న ఈ విషయం, అధిక సంభ్యాతులకు అనుభవమే, స్వానుభవమే. ఈ విషయం ప్రత్యేకంగా చిత్రించవలసినంత ఆవశ్యకత కనబడదు. ఏమైనా ఒక్కవిషయం మాత్రం గుర్తించుకోవాలి: ఈ నాడు కొంతమంది సమాజంలో పరిణామం గోచరిస్తున్నది. ఖూత్ర ప్రాయమైన పురోగమంలోనే మనం ఉన్నాం. అయిదుప్పటికి ఎన్నో నవనవాయువులు జీవితాలు మనవైవాహిక వ్యవస్థనే రైలు చక్రాలక్రిందబడి పిప్పి, పిప్పి అయిపోతున్నాయి. లేకుంటే రెన్నో పెళ్ళి అనే ముళ్ళకంచెలచే కప్పబడి ధూళిలో కలిసి పోతున్నాయి.

బొటన వ్రేలు స్లోలో పెట్టుకొని తడుచుకొనే పని వాడికీ—బొడ్డుకోయని పని పిల్లకూ ముగ్గు వేసేస్తున్నారు. మనం ఏ దృక్పథంతో చూసినా వారు తమ మంత్రాల కెంతో ప్రాముఖ్యత నిస్తారగదా! ఈ వయస్సులో జరిగే పనిపాటల పరిణయాలకి వారు చదివే మంత్రాలు—వధూ వరులచేత చేయించ వలసిన ప్రతిజ్ఞలు ఎలా సమగ్రమౌతున్నాయి? ఎవరికి తెలుస్తున్నాయి? ఈ విషయాన్ని గురించి వారి మెదళ్ళు ఉపసాదించయా ఎప్పుడన్నా? లేదు—కొను పక్షంలో ఏనాడో ఈ వైవాహిక విధానమైనా మారి ఉండేది లేదా మాంత్రికయగమన్నా యాపులేకుండాపోయి ఉండేది. అందుచేత వారు మూఢంగానే ఈ విధానాన్ని ప్రవేశపెట్టారు అని తీర్మానించుకోవచ్చు. కాని అంత కన్న ప్రేయస్కులంగా కనపడేదేమంటే? ఎప్పుడో? ఎక్కడో? ఎవరికో మనకర్థం కాని—కనీసం తెలిసిన—ప్రమాద మీమీ సందర్భించి ఉంటుంది. దానికి ప్రాయశ్చిత్తంగా ఈ వివాహం ఒకటి జరిగిఉంటుంది. దాన్నే బహుళః ఆచరణలోకి తీసుకువచ్చి ఉంటారు. ఏ హేతువు చూపకుండా చేసుకు రావటంవల్ల దీన్ని మూఢాచారాల క్లిష్టికలోకి ప్రోయక తప్పింది కాదు—

మేలు కలయిక

నాడు—నేడుల మధ్యయుగం :—

నాటికి నేటికిమధ్య ఎంతోకొంత వ్యత్యాసంఉండి తీరు తుంది. పగలకి—రాత్రికి మధ్యగా సుధ్యా కాలం ఎలా వున్నదో అలానే స్వయంవర యుగానికి—పిల్ల పెద్దిళ్ల యుగానికి మధ్యమరేదో ఉండిఉండక తప్పదు. దీన్ని మనం సౌకర్యంకోసం 'మధ్య యుగం'గా వ్యవహరిద్దాం. ప్రతి విషయానికి ఈ మాధ్యమత్వము అత్యవసరం. అవసరమైనా అనవసరమైనా మాధ్యమత్వము ఉంటుంది కనుకనూ దాని మీదనే నాటి వ్యవస్థకు భరతవాక్యం నేటి వ్యవస్థకు నాందీ ఉంటాయి గనుక ఆ యుగంవైపుచూద్దాం—

మనం ప్రవేశించ బోయే ఈ మధ్య యుగానికి చాలా వరకూ చారిత్రకాధారాలున్నై. చాలా వరకూ నేకాదు! మొత్తానికే వితిహాసికాధారం ఉంది. అందుచేత యిక్కడ కొద్దిగా చరిత్రపుటలలోకి తొంగిచూడాలి—

నేటి చరిత్రనుంచి వెనక్కిపోయి, పోయి మన మధ్య యుగంవద్ద అగేటప్పటికి మొగలాయీ పరిపాలనా కాలం వస్తుంది. అంతవరకూ జరిగిన చరిత్రకీ ఈచరిత్రకీ బ్రహ్మాండభేదం ఉంది. అంతవరకూ మనదేశంమీదికి దాడిచేసిన విదేశీయు లంతా మన వెండి బంగారాలకోసం ఆశపడివచ్చిన, పెద్దతరహా బందిపోటుదొంగలు. వారిలో కొందరు మన దేశంలోనే స్థిర వాసాలు ఏర్పరచుకున్నా మన సాంప్రదాయాలను మన కట్టుబాట్లను అవలంబించి మనలోనే విలీనహాతూవచ్చారు. ఈ విలీన విధానం మహమ్మదీయుల ఆక్రమణతో ఆగింది. అక్కడే యితిహాసకారుడు క్రొత్త ఘట్టాన్ని ఎత్తుకో వలసి వచ్చింది. మహమ్మదీయులు రావటంలో “ దోపిడీ, దురా క్రమణ, మతప్రచారం ”అనే మూడు ప్రధానాశయాలతో వచ్చారు. ఈ దోపిడీ, దురాక్రమణ విధానాలకి అప్పటికే మనం లోనయివున్నాం. కాని ఈ మత ఆచారమే తీవ్ర సంఘర్షణను రేపింది. మనదేశంలో స్థిరనివాసా లేర్పరుచుకొని మన ఉప్పుతిని, మన నెత్తినిక్కి తొక్కుతున్నా, అధిక

సంఖ్యాకులం, హక్కుదారులం మనమే అయినా వారి సాంప్రదాయాలు వారిమతం మనమీద రుద్దనారంభించారు. చరిత్ర కందిన రోజులనుంచీ కూడా “ ఐక మత్యం ”లేని మనం తలలొగ్గ వలసిన దుస్థితి పట్టింది. సామాజికంగా ఆ విధానాలను ఎదిరించకపోయినా వ్యక్తిపరంగా మాత్రం ఎది రించాలనే గాఢవాంఛ ఉండడంవల్లనూ, ఆస్తిక దృక్పథం అత్యధికంగా ఉండడంవల్లనూ మతాంతరులు కావటానికి మనవాళ్లు చాలాబాధపడ్డారు. ఇది ఆ నాటి చరిత్ర—

అయితే ఆ రోజుల్లోనే (మధ్య యుగం) అతి బాల్య వివాహాలు ఏర్పడినట్టుకూడా తెలుస్తుంది. ఆ రోజుల్లో ఆ వివాహాల కన్యలను తీసికొని పోయి మహమ్మదీయులు పెండ్లిల్లు చేసికొనే వారు. బహుశః వారు వివాహితుల జోలికి పోయే వాళో! కాదో! లేక వారిని పెండ్లి చేసు తుండుకి యివ్వపడే వారే కాదో! ఈ రెంటిలోనూ ఏదో ఒకటి జరగటంవల్లనే ఈ బాల్య వివాహాలు ఏర్పడ్డం, ప్రబలం కావటం జరిగినై. ఆ నాడు యిది క్రొత్తదిఅయినా “ మతం ”మీదవుండే అభిమానంకొద్ది ఈ సంస్కరణ చేసే సారు. అది జోరుగా అమలు జరుపబడింది కూడా! ఆ నాడు ఈ నూతన సంస్కరణని ప్రతిఘటించినవారు కూడా కనబడరు.

ఆ యానిదర్పనాలను బట్టిచూస్తే అంత వరకూ భారతీ యులు కాలానుగుణ్యంగా జాతీయ ఔన్నత్యాన్ని దేశీయ ఉజ్వల భవిష్యత్తునీ అకించి ఏసంస్కరణ చేయడానికైనా జంకేవారు కాదని తేల్చుంది. కాగా పోగా—అనంతరం వచ్చిన ఏ మహాోషద్రవ పరిస్థితులవల్లనో మానసిక దౌర్బల్యం వల్లనో క్రొత్తమీద భయం బయల్దేరింది. ఇందు మూలంగా విశ్వమానవ కళ్యాణానికి హేతుభూతమైన దాంపత్య జీవిత మును సమకూర్చు “ వివాహం ” విశ్వ వివాళనానికి బాట వేసింది. త్వరలో ఈ పథాన్నుంచి తప్పుకుని సుక్రమ మార్గా నుయాయలం కావడానికి ప్రయత్నించాలి.

కామాంధుడా !

ప్రేమ ప్రవాహంలో
కామంపు వెల్లువలో
కొట్టుకపోయే
కామాంధుడా !
కనవోయ్ కనువిప్పి !
కూటికి లేకా
కొటుమిట్టాడే
కూలివారిని,
గుడ్డకుకరవై
సిగ్గుపడే సాటివారిని,
కాని డబ్బుకై
మానం ఆమ్మే
పేదరాలిని.

* * *
నీజేకాదా !
మానవకల్పిత

షామవిశూనిని
పేదవారిపై
ప్రయోగించుత ?
నీజేకాదా !
పేదవారినిక్కులేమిని
సాకుగచూచి
నీ కానుకపాచికి
స్వేచ్ఛనిస్తా ?
నీ మనాంధతకు
అదుపు వెట్టి
దూరద్బుష్టో
ఆకలికడుపులో
భగభగమండే
విప్లవకత్తుల
అఖండజ్వాలను
కనవోయ్ ! కనువిప్పి !

శ్రీ చల్లా సత్యేంద్ర శంకర్

బాటసారి

రేడియోగీతం

ఎంతదూరమని సేవటు
పయనింతువు బాటసారి !
పవలురేయి ఒకతీరున
పయనింతువ బాటసారి !
అంతులేని బాటలబడి
అగాధంపు టరణ్యముల
అలసి సాలసి పోవనేల....

చల్లని పానీయముల
సేదదీర్చుకొని పొమ్మటు
కలువతేనె తోడనీకు
కమ్మనిరుచులానజేతు
వదలిపోకు బాటసారి
కదలిపోకు బాటసారి

తరుగులేక పయనింతువ
చిరసుఖజీవన శోభకు

॥ ఎం ॥

శ్రీ ముక్లపూడి నరసరాజు.

సోము తెలివి తక్కువ

రచన : చల్లా సత్యనారాయణశర్మ

సోము తనెంతో తెలివైన వాడి ననుకొనే వాడు! వాడికి అందరినీ, అందులో వాళ్ళ చెల్లెలు సరళని ఏడిపించడం అంటే ఎంతో సరదా! సోము, సరళ, ఆ వూరి మిడిల్ స్కూల్ లో చదివే వారు. వాళ్ళ నాన్నగారు వకీలు. ఒకసారి వాళ్ళ నాన్నగారు రెండు ఏపిల్ వండ్లను తీసు కొచ్చారు. వాటిని సోము చేతి కిచ్చి “చెల్లాయి, నువ్వు, తినండి” అన్నారు. అప్పుడు సోము సరళని పిలిచి యిలా అన్నాడు. “ఒసే సరళా ఈ వండ్లు రెండనుకుంటున్నావు కదూ? కాదు, ఇవి మూడువండ్లు! అవునా?”

సరళ : “నేనునమ్మను, అవి రెండేవండ్లు!”

సోము : “నీవు చిన్నపిల్లవు, తెలివి తక్కువ దానవు కనుక నీకు రెండే వండ్లు కనుపించు చున్నవి! కాని, మూడువండ్లు వున్నాయి! నీకు నేను మూడింటిని చూపిస్తా, చూడు! ఇదిగో

ఒకటవ వండు, ఇక మిగిలినది రెండవది, మరి ఒకటి రెండు కలిపితే మూడు కాదూ?” ఇల్లా అని సోము సరళకేసి తిరిగి నవ్వుటం మొదలు పెట్టాడు. సోము నవ్వు చూసేసరికి సరళకి ఏడు పొచ్చింది. సరళ ఏడుపు విని వాళ్ళ నాన్నగారు అక్కడకువచ్చి “ఏం సరళా; ఎందు కేడుస్తున్నావ్?” అని అడిగారు. సరళ జరిగిన దంతా చెప్పింది. అదంతా విని ఆయన నవ్వుతూ సోముకేసి తిరిగి యిలా అన్నారు. “అవునురా సోమూ, నువ్వు చెప్పినట్లు వండ్లు మూడు వున్నాయి. ఈ మూడు వండ్లను మన ముగ్గురం తలొకటి తీసు కొందాం” ఇలా అని ఆయన సోము చేతిలోని రెండు వండ్లను తీసుకొని సరళ కొకటిచ్చి, తనొకటి తీసుకొని, సోముతో యిలా అన్నారు. “ఆ మిగిలిన మూడవపగుడును నువ్వు తిను!!” సోము వాళ్ళ నాన్నగారి యుక్తి విని ఎంతో సిగ్గు పడ్డాడు!

కాలక్షేపం

“కనకం”

“ఏమిటే ఆ వితండ వాదన? పరీక్షలు దగ్గరికొస్తున్నాయి. పాఠాలు చదువుకోరాదు?”

“వితండ వాదన కాదమ్మా అన్నయ్య, ఉద్యోగం పురుష లక్షణమేనని వాదిస్తున్నాను. అలా అనకూడదంటున్నాను”

“ఏమో మీ వాదనలు నాకు తెలియవమ్మా.”

“అదికాదే అమ్మ చెల్లి యేదో వంక పెట్టి నాతో వాదన వేసికుంటుండే. కూసే గాడిద వచ్చి మేసే గాడిదను చెరిపిందన్నట్లు అదిచదువుకోదు, నన్ను చదువుకోనియ్యదు”

“అది కూసేరక మే గనుక మేల మానేసింది. అసలు ఉద్యోగమంటే యేమిటో తెలుసా?”

“ఏమిటేమిటి? నాన్న జేసే వర్తకం ఉద్యోగం”

“అది కాదు లేగా అన్నయ్య! ఉద్యోగం అంటే ప్రయత్నం. ప్రయత్నం అనేది యే పనికైనా చెయ్యాలిగా. ఎవరయినా చెయ్యి వలసిందే. ప్రయత్నం లేకుండా యే పని యెవ్వరి వశముగాదు. ధనార్జనకు పురుష ప్రయత్నమైతే దాన్ని దాచడానికి స్త్రీ ప్రయత్నం కావాలి. యేం, కావాలా? అక్కలేదా? మాట్లాడవేం? నాన్నగారు సంపాదించి తెచ్చిన డబ్బు అమ్మ దాచకపోతే ఏ మాతుంది పురుష ప్రయత్నం?”

“అసలు మేం తెస్తేగా చెల్లి మీరు దాచటానికి?”

“నిజమే అన్నయ్యా, “మీరు నీ మీ కూడా ఉద్యోగాలలో ప్రవేశిస్తున్నారా. వేరే చేస్తారు? లేకుంటే మీరొక్కడే ఎవరారు?”

“మిత్రా “మీరు” “మీరు” సవరణ” చర్చను మించిట్టుంది మీ నానా?”

“నాన్న గారూ! అమ్మ “పురుషుల” గాంది. ‘ఉద్యోగం పురుష లక్షణం’ అన్న వదం మార్చాలా వద్దాం?”

“మార్చాలమ్మ! మంచిది. మార్చుకోవలసి మని సూచిస్తానో చెప్పండి చూడాలా?”

నాన్నగారూ, ఊహి ఉల్లే నే చెప్తాను.

“ఉద్యోగం పురుష లక్షణం, స్త్రీ లక్షణం గూడాను.”

“నువ్వబాగా చెప్పావులే. ఏదీ నువ్వు చెప్పవమ్మా”

“నాన్నగారూ? మరి నే చెప్పి జే నాకేమిస్తారు?”

“నీకు కానలసిందిస్తావమ్మా”

“నే చదువుకున్నంత నీకు చదివిస్తాగా?”

“లేప్పకుండా చదివిస్తాను”

“మరినన్నో”

“ఊరుకోవోయి నువ్వు చెప్పకోలేక పోయావుగా. నాన్నగారూ చెప్పేస్తున్నా”

“చెప్పమ్మా”

“ఉద్యోగం మానవ లక్షణం”

అంతర్జాతీయ కృషి కేంద్రములు

* శ్రీమతి అ. చన్నమంటమ్మగారు *

విశ్వరాజ్యసమితి అధ్యక్షులులో, అనేకములైన అంతర్జాతీయ సాంకేతిక సంస్థలు నడుపబడుచున్నాయి. ప్రపంచ ఆహారసమితి, ప్రపంచ ఆరోగ్యసమితి, ఇంకా ఇలాగే, అంతర్జాతీయ విద్యా, శాస్త్రవిజ్ఞాన, సంస్కృతులసంస్థ యొక్క డీనిటీ సామాన్యంగా యునెస్కో అని వాడుతున్నాము. United Nations Educational, Scientific and Cultural organisation అని డీని ఖూర్తి నామధేయము.

అంతర్జాతీయ కృషి కేంద్రములనేది, యునెస్కో వారి కార్యక్రమములో ఒక విభాగమగుటచే, యునెస్కోయొక్క ఆదర్శ అభిప్రాయములేవని ముందుగా తెలిసికుందాం.

విశ్వరాజ్య సమితి యొక్క ఆదర్శమే యునెస్కో యొక్క ఆదర్శముకూడ—విశ్వమానవ కల్యాణము, ప్రపంచ శాంతిస్థాపన. ఈ లక్ష్యనిర్దిష్ట, విద్యావాప్తిగలన, శాస్త్రవిజ్ఞాన వ్యాప్తిగలన, భిన్నభిన్న సంస్కృతులుగల వివిధ జాతులవారిలో సామరస్యము, సౌభ్రాతృత్వము పెంపొందించుట యీ సమితియొక్క ప్రధానోపాయము.

ప్రస్తుతము వివిధదేశములలో విద్య, శాస్త్ర పరిజ్ఞానము ఏ స్థితిలో ఉన్నవో, వానివాని అభివృద్ధికి ఏ ఏ దేశములలో ఏ ఏ విధానములవలంబిస్తున్నారో, వీనిలో అభివృద్ధి గాంచిన దేశములవారెట్టి విధానము లవలంబించి యున్నారో, అనేది వివరములను ముందు సేకరించి, వెనుకబడియున్న దేశములకు భవనస్తు సాంకేతికుల రూపంగా సహాయపడుటయు, తాము సేకరించిన వివరములను, సమావేశముల ద్వారా, రేడియో, టెలివిజన్ల ద్వారా, మ్యూజియమ్, రైబ్రరీల నిర్మాణము ద్వారా, పత్రికల ద్వారా దేశ దేశ ప్రజలకు అందించి, వారి అభివృద్ధికి తోడ్పడుటయు, యునెస్కో తలపెనున్న భారము.

అంతర్జాతీయ కృషి కేంద్రములు కూడ ఈ విద్యాసామరస్య వ్యాపక సాధనములలో నొకటి. ఈ కేంద్రములు కొంచమించుమించు స్వచ్ఛంద సేవకులతో నేర్పడవని చెప్ప

వచ్చు. వివిధ పరిశ్రమలలో సాంకేతికులు, కృషికారుల వీనిలో సభ్యులుగా ఉంటారు. ఇందలి యువకులు ఏదో ఒక ఉద్యోగములోనో వృత్తిలోనో ఇమిడివున్నప్పటికీ వారి నెలవు దినములలో, ఒకచోట సమావేశమై, ఏదేని ఒక నిర్మాణ కార్యక్రమములో చేతులు కలిపి కృషి జేస్తారు. వెనుకబడియున్న దేశములలోను, ముఖ్యంగా యధ్యమువలన నష్టపడిన దేశములలోను, వీరి కృషియంతయు అవసరమై యున్నది. వివిధ దేశముల యువకులు, వివిధ జాతులకు చెందినవారు, వివిధరాచరీయ వాతావరణంలో పెరిగినవారు, వివిధ ప్రకృతులు అభిరుచిగలవారు, వివిధ అనుభవములు శక్తి సామర్థ్యములు గలవారు, ఒక స్థలములో, ఒక కార్యములో, ఒక లక్ష్యముతో, ప్రవర్తిస్తారు. వారి ఊహలన్నీ వారి చేతలన్నీ, యిప్పకైక లక్ష్యనిర్దిష్ట నిమగ్నమగుటచే, వారి కృషి చూడగా, ఒక సన్నిహిత సంబంధం, ఒక బాంధవ్యం, ఒక సుహృద్భావము వారిలో పొడసూపుటయే గాక, తమ్రాలంగా, ఒక జాతివారిని మరియొక జాతివారు, ఒక భాషవారిని మరియొక భాషవారు, ఒక సంస్కృతి వారిని మరియొక సంస్కృతివారు, పూర్తిగా, స్వానుభవము వలన, ముఖాముఖి పరిచయమువలన, చక్కగా పరికిలించుటకు, అర్థముచేసికొనుటకు మంచి అవకాశ మేర్పడుతుంది. సర్వమానవ సామరస్యమనే ఆపూర్వ లక్షణ మభివృద్ధి జెందటానికే తొనికేంకన్న అవకాశమేమున్నది? ఇట్టి సంయుక్త కృషి వల్ల, తమతమ విద్య, విజ్ఞానము కూడ అభివృద్ధి జెందటానికి వీలుకలుగును. భాషా భేదమువలన కొంతమరకు అరికట్టు బడుచున్న అంతర్జాతీయ బాంధవ్యము, ఈ కృషిసామ్యమువలన చాలా భాగము సాధించబడిగావచ్చు.

మనకు మిక్కిలి సన్నిహితమైన ఉదాహరణ చూడండి—ప్రస్తుతము ఆంధ్రదేశములోని తుపాను సంఘటనయే ఆలోచించండి. ఏంతయో నష్టము సంభవించినది. పుననిర్మాణ మెన్నియో విధముల జరుగవలసియున్నది. రైలుమార్గాలు, రోడ్లు బాగుచేయాలి. పొల్లి ప్రవహిస్తున్న కాలువలకు,

అంతర్జాతీయ కృషి కేంద్రములు

ఏలకు చెలువులకు గట్లు వెయ్యాలి. నీట మునిగిన ధాన్యాని గాడేశర్పాలి. నిలచియున్న నీటిని పల్లపు ప్రదేశాలకు ప్రసహింపజేయాలి. ఇండ్లు కట్టాలి, పొలాలను బాగు చేయాలి, ఇంకా యెన్నెన్నో చేయాలి. నష్టమతి వికాలమగుటచే, పునర్నిర్మాణము త్వరలో సాధ్యపడదు. అక్కడ ఉన్న ప్రజలు, కర్షక కార్మికులు, యీ క్రియా తంత్రాన్ని సత్వరముగా నడిపించుటకు చాలరు. సందర్భమునుబట్టి అవసర పక్షువుల ధరలు పెరుగుటచే, కూలిధరయు పెరుగును. అందుచే నిర్మాణము మరింత కుంటుపడును. ఇట్టి సందర్భములో, భారతి దేశపు యితర ప్రాంతములనుండి వస్తు సరఫరాతో పాటు నేర్పరులు, కృషికారులు గూడ నష్టపడ్డ ఆ యా ప్రదేశములలో కేంద్రము లేర్పరచుకొని, స్థానికప్రజలతో చేయకలిపి నిర్మాణమునకు పూనుకొనినచో, రేపీపాటికి పునర్నిర్మాణము సాధ్యముకాదా! ఇట్టి సంయుక్త కృషివలన ఎంత చక్కటి సామరస్యము, ఎంత విలువైన సుహృద్భావము, ప్రజాసామాన్యములో కలిగే ఆవకాశమున్నది? ఈ అంతర్జాతీయ లక్ష్యముమందు, కుల మత ద్వేషములుగాని, రాజకీయవాదములుగాని, రాష్ట్రవిభేదములుగాని తలవాల్చి వలసినదేగాదా!

ఇట్లా, ఎక్కడ ఏ అవసరమన్నా, ఎక్కడ ఏనిర్మాణము జరుగవలెనన్నా రెక్కలుగట్టుకు వ్రాలెడి స్వచ్ఛంద నేతకుల కేంద్రములే అంతర్జాతీయ కృషి కేంద్రములు.

ఒక 20 అంతర్జాతీయ సమితులు, ప్రస్తుతము 150 కృషి కేంద్రములను నిర్వహిస్తున్నారు. ఇందు 50000 మంది

సభ్యులున్నారు. ఒక్కొక్క కేంద్రములో గమ్యావి 1000 మంది వరకూ పనిచేయుచుందురు. మరికొన్నింటిలో ఒక 30, 40 మంది మాత్రమే ఉందురు. కార్యముయొక్క అవసరమునుబట్టి యీ సంఖ్యమారుచుండును.

వీరి కృషికి ఒకస్థానం, ఒకవిషయం అని నిర్ణయములేదు. పొలాల్లో, ఇండ్లలో, అటవుల్లో, అటస్థలాల్లో, స్కూల్స్ లో సమాజాల్లో, ఎక్కడైతే మనుష్య సహాయము కావాలో, అట్టిచోట్లన్నిటిలో వీరికేంద్రాలు ఏర్పాటు చేసేటంటారు.

ఈ కృషికేంద్రాలను నడపుచున్న అంతర్జాతీయ సంస్థను ఒక్కొక్కమారు సమావేశమై తమ అనుభవాలను వినించుకొని, ముందు కార్యక్రమాన్ని పర్యాలోచించుకుంటూ ఉంటాయి.

ఈ విధంగా వర్షావృష్ణము, అనేకమంది యువతీ యువకులు, యితర ప్రదేశముల వారితో కలసి పోలసి తిరిగి, ఒక కృషిలో సహకరించుటచే, ప్రపంచ విక్సరకు, కాంతికి తోడ్పడుచున్నారు.

యునెస్కో అవలంబించిన విశ్వతాస్థాపన మార్గములలో నిది యొకటి. అన్ని దేశముల వారు తమ తమ ప్రజలలో యీ ప్రబోధమును కలిగించి, యీ కృషి కేంద్రములలో శక్తికొలిది కృషికి పూనుకొనునట్లు చేసినచో, సుస్థిమైన అంతర్జాతీయ భావము సాధ్యముగా కలుగును.

[అరిండియా రేడియో-వారి సౌజన్యముతో]

లక్షలన్ను పెక్కి కల్ ఇన్నిట్యూట్

ఉదయము 10 గంటలనుండి, సాయంత్రము 5 గంటల వరకు టైప్, మార్ట్ చేండు క్లాసులు జరుగుచున్నవి. ఇప్పటినుండి క్రమముగా శిక్షణ పొందువారిని 1950, ఏప్రిల్-మేలో పరీక్షలకు పంపుదుము. శ్రీలక్ష్మి ప్రత్యేకముగా నీ తరగతులు ఏర్పాటు చేయబడుటచే పెక్కుమంది యువకు లీ సదవకాశమును పురస్కరించుకొనవలసినదిగా మా హెచ్చరిక.

మాన రుసుము

మార్ట్ చేండు

రూ. 8-0-0.

టైపు

రూ. 8-0-0.

అధికారము దక్క అన్ని దినములలో శిక్షణయందుండును.

కరెస్పాండెంటు.

సు శీ ల

శ్రీమతి డి. యన్. రాజేశ్వరీ పట్నాయక్

జమాబందీ కాయితాలను చూచుకుంటున్న సుదర్శనానికి “యారోహి అడదీ మొగోడు తమదరిసెనం కోసం వొచ్చేరు బాబయ్యా” అంటూ పాలికాపు వెంకాయ్ అతివినయంగా చెప్పేడు. “ఎవర్రా ఆ వచ్చేది? లోపలికి తీసుకురా” అన్నాడు సుదర్శనం. ‘సీతం బాబూ’ అని వెలుపలనున్న వ్యక్తులను యజమానివద్దవిడచి తన పనిమీద వెళ్ళిపోయాడు వెంకాయ్. అపరిచితులగు ఆ స్త్రీ పురుషులు దీనమైన ముఖాలతో వినయ పూర్వకముగా నమస్కరించారు. వారిని కూర్చుండ నియమించి వచ్చిన కారణం వినకుతూహలుడై ప్రశ్నార్థంగా చూచాడు సుదర్శనం.

“బాబూ నేము మిక్కిలి పరాధీనస్థితిలో నున్నాము. భోజనముచేసి నాలుగు రోజులైనది. ఆకలితో మలమల మాడి పోతున్నాం—మిక్కిలి విని చూడ చుట్టము మ్రొక్క బైవము మాకీ సమయమున మీరే” అని నమస్కరించి “కాశీతీర్థమున కేగివచ్చుచుండు దారిలో నా తల్లి గతించినది. భర్తచే విడువబడి అయిదు సంవత్సరాల నుండి నా దగ్గరే తలదాచుకొనుచున్న దీనిస్సవోయ నా సోదరి” అని తన వెనుక మోమునాల్ప నిలుచున్న రాధను చూపెను. వారి కష్టదశను విని సుదర్శనం దయార్థ ప్రార్థనలు చేసి “సరే కొన్నాళ్లు మా ఇంట్లోవుండండి ఆపైన భగవదాజ్ఞ” అని అభయమిచ్చాడు.

సుదర్శనం రాజపురానికి కరణం. చాల తెలివైనవాడు నిత్రాత్మిక ధనంతో లేదన్న వారికి సహాయపడుతూ ఒడుదుడు కులులేని జీవితాన్ని గడుపుతున్నాడు. భార్య, తల్లి, తనూ ముగ్గురే వారి కుటుంబ వ్యక్తులు. సుదర్శనం భార్య సుశీల, సద్గుణవతి. భారతనారీ జనసౌఖ్య మామెలో మూర్తిభ వింది యున్నది. అత్తగారింట్లం భయ భక్తులకలిగి భర్త అజ్ఞానున దినియై విచారభారములేక సంతోషిస్తున్నట్లువుండేది.

ఆంధ్ర మహిళ

కార్యదక్షుడగు సుదర్శనమంటే ఆవు ప్రజలంతా వినయ విధేయులగు కలిగి అతనిమాట కెదురు చెప్పేవాడుకారు.

కాలచక్రం గిట్టున వారాలు, నెలలు, సంవత్సరం తిప్పి వేసింది. కూటికి గుడ్డకు కరువై మార్గస్థులై వచ్చిన రాధా క్యామలరావులు సుదర్శనం గృహంలో వారొసగిన ఆలస పాలనకు మిక్కిలి సంతృప్తులయ్యారు. పనిపాట్లులేక వుడిచి కూర్చోనుటయే పనిగల క్యామలనకు లోలోన సిగ్గు కలుగు తుండేది. సుదర్శనరావు అతని అభిప్రాయమెరిగి ఒకపనికో ప్రముఖునివద్ద గురుస్తాగా ‘కుంభకోణం’ లో జేర్చింది సాగ నంపేడు. తనకు ధనబలము బాగా కలిగేవరకు రాధను సుద ర్శనరావుగారింటనే సుశీలాదేవికి గృహకృత్యాల్లో సాయం చేయమని తలదాచుకునేందుకు రాజపురంలోనే వదిలి వెలి పోయాడు. రాధ సుశీలకు చేదోడు వాదోడై అన్ని కార్య కృత్యాల్లోను సహాయంచేస్తూ తన వినయవిధేయతలచే అమా యికయగు ఆ గృహిణిని మెప్పించి నమ్మకస్తురాలైంది. సుశీల క్రమంగా గృహ కార్యాలకుూడ చక్కబెట్టుటకు రాధనే కోరేది. కాలక్రమాన రాధ ఆ గృహవ్యవహారాల్లో చనువు, స్వాతంత్ర్యత పొందింది. సుదర్శనానికూడ ఆమెపై ఒక విధమైన అభిమానపేర్పడింది. అనాధయగు తనకాక్రయ మిచ్చి కాపాడుచున్న సుశీలా సుదర్శనులకు తన సమర్థ సేవ లతో కృతజ్ఞత వ్యక్తపరుచేది రాధ. క్రమంగా సుశీల కొంగున కట్టుబడియుండే తాళపు చెవులగుత్తి రాధ కొంగున ఆమర్చు బడింది.

రాధ వినయ విధేయతలను, అద్వితీయమైన ఆమె గృహ నిర్వహణా నైపుణ్యాన్ని చూచి సుదర్శన్ చాల సంతోషం చాడు. ఆమెపై నానాటికి అతని హృదయంలో ప్రేమ లీజాలు నాటుకున్నాయి. అమాయికయగు సుశీలకి సంగతి తెలియదు. పురాణవతనం, బైవపితృ తర్పణాలు ఉపవాస

త్రతములు తప్ప యితర విషయ వ్యాసగం ఆమెకు లేదు. సుదర్శన్ కేవలం శృంగార పురుషుడు, వ్రతోపవాసాల పేర్లుపై విసుగుకొనేవాడు. భయభక్తులు కలవాడగుటవలన తన విసుగును బహిర్గత మొనర్చే వాడుకాడు. ఉపవాసాలతో కృశిస్తూన్న సుశీలను చూచే కన్నులతో నవయవ్వనముతో ప్రకాశిస్తున్న రాధ రూపసిరిని చూస్తూంటే ఆతను ఏదో తీరని కోర్కెలతో బాధపడుతూండే వాడు. రాధను లోబరచుకొనే ప్రయత్నాలు చేస్తూండేవాడు. తుదకు రాధ వందితమైనది. రాధా సుదర్శనుల చెలిమి ఇంటా, బయటా గుసగుసలు పెనవేళాయి. ఒక్కో సమయాన సుదర్శనాన్ని రాధ మందలించేది, తమ ప్రేమ లోకవిరుద్ధమని. ఏదో పుక్కిటి పురాణ గాథలను జెప్పి ఆమెను ఓదార్చుదువాడు సుదర్శనుడు. “పాపానికై నా జడియరా” అనేది రాధ పాపభీతి నాకుకలదు కాని నాచర్య నా పంచాంగంలో పాప భూయిష్టమని వ్రాయబడలేదు. ఈ ప్రపంచమంతా ప్రేమ పాలితం, ప్రేమమయం... యింకేం సందేహం నీకు? అనే వాడు సుదర్శన్. రాధ పూర్తిగా సుదర్శనానికి వశమై పోయింది.

* * *

సుశీలకు తనస్థానం తల్లికిండులైందని బోధపడింది. పతిని యెదురాడే కత్తి ఆమెకు లేదు. “సతికి పతియే దైవం! పతియే నిరసించిన సతిగతి ఏమికావాలి? పతి నిరసించిన సతి జీవితము బ్రతుకుచేటు గదా!” అని సుశీల ఏకాంతంగా విలపిస్తూ “ఓరిమి కనకతల్య” అని ఒక “విధమైన అమృతత్వమంది మిడియన్నాద”ని మా అమ్మ చెప్పామంటేది నేనలా ఓర్పుతో సనాన కత్తిని పురికొల్పి పతియొక్క నిర్దయా సుషారాన్ని తాలిమి అనే ఆతపకాంతిచే పటాపంచ లానరించడమే నా కిత్రోప. పరమేశ్వరా నీవేకరణ్యం,” అని ప్రార్థించేది.

సుదర్శనం వ్రనర్తన యిప్పుడు పూర్తిగమూరి పోయింది. ఇల్లా వాకిలి అనక అహర్నిశలు ప్రేమోపవిహారాల్లో అస్థి దుర్బలమై చెదరిపోయింది. ప్రజలకు అభిమానం వశించింది. అత్తలవాళ్లు సుశీలను క్రమపెడుతూండేవారు. సుశీలకేమి తోచడంలేదు. వృద్ధాప్యముతో రోగగ్రస్తయగు అత్తగారి పొడాలపై వివక్ష వేదనతో పడి ఘోషించేది. పుత్రుని

దుడువ్వివర్తన విన్నకొద్ది ఆమె మనోవ్యాధి అస్వస్థ హృదయంలో అగ్నిగోళాలు బ్రద్దలై నట్లుండేది. సుస్కించిన హస్తాలతో సుశీలను హృదయానికి హత్తుకొని “విచారించకు తల్లీ, ఏనాటికైనా నీభర్తలో పరివర్తన కలుగక మానదు. యింతకన్నా ఏం చెప్పేది నీకు! విజ్ఞానవతివి నీకు తెలియనిదేమున్నది! అంతా పగమేశ్వరుని ఆజ్ఞ. నా మరణమా సన్నమవుతున్నది. కుమారుడవైనా కుమార్తెవైనా నీవే తల్లీ! నా పట్టెడి దేహాన్ని పిడికెడు బుగ్గిచేసి వృధతో పీడిన నా ఆత్మకు కాంతిచేకూర్చు” అనేది అత్తగారు. ఈ మాటలు వింటూన్న సుశీల కన్నీరు మున్నీరై పోయేది. అత్తగారి అంత్యావస్థ అనేమాట తలంపు కలిగితే తుఫాను మధ్య ఓడనలె తన స్థితినితలచి గడగడ వణకేది. తలిదండ్రుల కడ వైన తన జీవితానికి ఆక యెక్కడిది? ఆమె స్థితి నానాటికి దుర్భరమైపోవుచున్నది. గిన దినం కరీరం కృశించి పోవుచున్నది శిశోజాలు సంస్కారహీనమై జడలంకట్టి పోతున్నవి. అత్తగారి పరిచర్యలో నిద్రాహారాలు విసర్జించి ఆమె అంత్యదశలో విచారముతో మునిగియుండేది.

* * *

కలకత్తాలో దుర్గామహోత్సవాలు చూచుటకు రాధా సుదర్శనులు ప్రయాణ సన్నాహములో నున్నారు. తల్లి దశ మావస్థలో వున్నది. ఇంటిలో యిట్టి విషమావస్థ అవిర్య వింపడం, పతి కలకత్తా ప్రయాణ సన్నాహం, చూచి సుశీల దీన వదనముతో భర్త పాదములపైబడి ప్రయాణ మాపమని ప్రార్థించెను. “ప్రయాణపునేళ నాకు బుద్ధులు గరప చూపుచున్నావా” అని పాదముల నంటియున్న సుశీలను పదాఘాతముచే త్రోసివేయ ఆమె అశక్తయై గజము దూరమున తృల్లిపడి పోయినది. ప్రయాణాహ్లాదయైయున్న రాధ వచ్చి “పతికి సతిపై యెంతటి కారుణ్యం” అని పరిచాసించి హాసోన్మృభియై బండిచైత్రుకు నడచింది.

* * *

సుశీల అత్తగారు తనవుచాలించింది. కేషించినచేయూర కూడ నాటితో సుశీలకు చేజారిపోయింది. కలకత్తాకు వెళ్లిన భర్త తిరిగి రాలేడు. సురత్సరాలు గడిచి పోయినవి. అతని జాడలేదు ఆ స్త్రీపాన్తుల నమ్మి బుర్రుముల తీర్చివేసి ఏకాంత

వానియగు జీవనానికి సన్యాసాశ్రమం, తాపసజీవనం, ముక్తి పదమని నమ్మి మోక్షగామినియై విశ్వేశ్వరుని సేవింప కాక శ్రేతమునకు బయలుదేరినది.

* * *

అది కార్తికమాసం. విశ్వేశ్వరుని దర్శనార్థమై జనుల రాక పోకలచే క్రిక్కిరిసియుండెను. జడలుకట్టిన కేశ కలాపంతో, కంఠాన ధరించిన రుద్రాక్షమాలలతో ఒడలంత వీభూతికాంతులతో, తపస్వినియగు సుశీల స్వరూపము ఆ మహాజనరాశిలో గంపెడు రాళ్ళలో గత్తుమువలె వెలుగుచుండెను. ఒక చేతిలో జపమాల యింకో చేతిలో పావన నదీ తోయూలు నిండిన పాత్ర పుష్పమాలలు మొదలైన పూజాద్రవ్యములతో పంచాక్షరీ మంత్రమును జపించుకొంటూ మూర్తిభవించిన భక్త్యావేశము ముఖముపై లాస్యమాడ ముందున్న వారు తమకు తామె తప్పుకొనగా సుశీల గర్భాలయములో ప్రవేశించి “నిరతము నిన్నే నమ్మియుంటిరా నీలకంఠ వరదా— అనాధలగు నాబోటి యుదివల కాశ్రయ మియ్యవె మదన హరా” అని ప్రణమిల్లి పుష్పమాలలతో నర్పించి, శ్రీ వికా లాక్షిని దర్శించి మిట్ట మధ్యాహ్నమైన వెనుక ఆభ్యుదయగుడి వదలి నిజాశ్రమానికి జేరి ప్రసాదము స్వీకరింప బోవుచుండ “భజగోవిందం, భజగోవిందం గోవిందం భజ మూఢమతే” అనుశ్లోకం పాడుచూ అంధుడైన ఒక కాషాయ వస్త్రధారి కణ్ణుసహాయంతో ఆశ్రమానికి జేరి పట్టెడన్నము పెట్టుడని యర్థించెను. సన్యాసి రోదనంబిని జాలిపడి భుజించ బోయే ఫలహారమును కొంతయుచ్చుటకై వచ్చిన సుశీలకు అంధ సన్యాసివదనం సుపరిచితమైనది తనసేవింప నిశ్చేష్టయైనది. గాని అతడేనా?... అవునా... కాదా!... అలోచించుచున్న సుశీలకు... వేదనాభరంతో ఆ భిక్షుకసన్యాసి...

పన్నితి మాయోపాయములన్

పెట్టితి పతివ్రతను పలుబాగులు

దేవా మోక్షమిక గలదె

నాకీ జగన!

లాంగిపోతిని నీదు శిక్షాస్పృతికి

ఆరగించితి నాదుపాప ఫలముల

దేవా మోక్షమిక గలదె

నాకీ జగన!

కటిక చీకటిలోన నెల్లెత్తి వడ్డనా

వాగులై ప్రవహించు పరితాపాశ్రులు

కదలింపవో నీదు పాపాణ హృదయమునను

నాబోటి వానికి జగన

మోక్షమికగలదె నాకీజగన!

ఈ చీకట్లో చెదటి కాంతులు క్రమ్మునా

ఏ నెప్పటికైన వీక్షింతు నాచెలిని

దేవా మోక్షమిక గలదె-

నాకీజగన!

అమృతవానలలో-గగనకాంతులలోన

విమలచరితలలోన-వికసించు నా సుశీల

దేవా మోక్షమికగలదె

నాకీ జగన!

అని పాడుచు హృదయాన్ని ప్రజ్వరిల్ల “నా ప్రాణములు గైకొమ్మ! సుశీలా...శిక్షింపు మ” నుచు అరుగుపై తలను బాదుకొనుచుండ దిగ్రాంతయై నిలచున్న సుశీల సన్యాసి తన నామమె పలుపారులు పలుకుచుండుట, తన నాధుని పరిచయ కంఠం విని, “నాధా...సుశీల ధర్మకాలములయందు మీ పదదాసియే! మన్నింపుడు సన్యాసి వేషమున మిమ్ము గుర్తింపలేక పోయితి” ననుచు పతిపాదములపై వ్రాలెను.

సన్యాసి ఆనందమునకు మేరలేదు. “నా సుశీల ... నా కాశ్రయ మిచ్చినదా? నిజమా! పరమేశ్వరా! నా సుశీల దరికి నన్ను జేర్చితివా?” యనుచు దిగ్భ్రమతో ఆనందాశ్రులు రాల్చెను—

అలవాటు

* శ్రీ వై. యస్. రావు *

అలవాటులు రెండురకాలు. మంచి అలవాటు, చెడ్డ అలవాటు. యివి రెండూ మనం పుట్టిన దగ్గరనుండి మన జీవిత పంథాల్లో ఎదుర్కొంటాయి. మంచి అలవాటు ఎన్నిరకాలు చెడ్డ అలవాటు ఎన్ని రకాలు, ఏదిమంచిది, ఏది మనకు ఆప సరము అనే వాటిని గురించి చర్చించడానికి నేను ఏమంత మేధావినిగాను. కానీ, నిత్య జీవితంలో మనలో ఎందరికి అలవాటు అనే పదాన్ని ఉపయోగించవలసిన అగత్యమేర్పడుతుంది, అనే దాన్ని గురించి కొంచెం చూచాయగా మీకు చెప్పాలనివుంది.

అలవాటులు రెండురకాలు. మంచి అలవాటు, చెడ్డ అలవాటు. యివి రెండూ మనం పుట్టిన దగ్గరనుండి మన జీవిత పంథాల్లో ఎదుర్కొంటాయి. మంచి అలవాటు ఎన్నిరకాలు చెడ్డ అలవాటు ఎన్ని రకాలు, ఏదిమంచిది, ఏది మనకు ఆప సరము అనే వాటిని గురించి చర్చించడానికి నేను ఏమంత మేధావినిగాను. కానీ, నిత్య జీవితంలో మనలో ఎందరికి అలవాటు అనే పదాన్ని ఉపయోగించవలసిన అగత్యమేర్పడుతుంది, అనే దాన్ని గురించి కొంచెం చూచాయగా మీకు చెప్పాలనివుంది.

“రావోయి రాముడూ, లోపలికిరా. బయటే నుంచు న్నావేం” అంటే,
“పరవారేదండి. కొత్తగా ఒకళ్ళ యింటికి నేను వెళ్ళి వెళ్ళను” అంటాడు.

పైన చెప్పింది ఒక రకం అలవాటు. సిగ్గు పడకుండా వుండలేక పోవడం ఒక అలవాటేనూ.

“ఇదుగోనండి తమలపాకులు వేసుకోండి” అంటే

“అచ్చే నాకు అలవాటు లేదండి” అంటాడు.

యిక్కడ నిజంగానే అలవాటులేని వాళ్ళను సంధిస్తూ వుంటాం.

“ఏమండీ ఈ సిగరెట్టు కల్పడం మానేయ లేరూ!” అని భార్య తీవ్రంగా భర్తకళ్ళలోకి చూస్తూ అడుగుతే

“ఎంతో ప్రయత్నించేను, సరళా! కాని మాన లేక పోయాను. చాల చిన్నప్పట్నుండి బాగా అలవాటు అయి పోయింద”ని జాలిగా అంటాడు. యిది నవ వాగరిక ప్రపంచములో మానలేకపోతుంటే జాలి చూపవలసి వటువంటి అలవాటు.

అమృతక్కలు మధ్యాహ్నపు ముచ్చట్లలో పిల్లాడుగాని వచ్చి గోలచేస్తే, రెండువడ్డించి “ఎవరితోన్నా మాట్లాడు తున్నప్పుడు గోల చేయవద్దని ఎన్నిసార్లు అన్నాను? ఎన్ని తన్నినా ఈ అలవాటు, మానడమ్యూ” అంటూ రాగం తీస్తుంది.

మఱి వాటాంటి పిచ్చిరచయితలకు ఉన్నదిలేనిది కల్పించి ఏదో ఒకటి వ్రాయడం కూడఒక అలవాటే.

కొందరు ఆఫీసుకి సరిగ్గా టైముకు వచ్చాలనుకొంటూ ఆలస్యముగా వెళ్ళడం కూడ అలవాటులలో ఒక రకం చేరుతుంది. ముగ్గు వారు అతన్ని చూచి “ఆ! కోయితను యింతే” యని అనడం కూడ ఒక అలవాటే.

లేడిమోగో ఒక్కొక్కప్పుడు పిల్లనంగీరి, రికార్డులు వినడంకూడ అలవాటే. బస్సుకి డబ్బులున్నాడిచి ఆఫీసుకు వెళ్ళడం అలవాటు కంగేవెలుతుంది. “ఈ సామాన్యంగా బస్సుగాని, ట్రాముగాని ఎక్కే ఆ వాటే లేదండి” యి తనను గురించి అడిగే వారితోనెల్ల అనడంకూడ అలవాటే.

మనం తెలిసి చేయవలసిన కొన్ని చిన్న చున్నిప విశేషాలను, పొరిపాటులను ఎవరైనా వివరిస్తూనుండి. వా అలాగే అనేమాటల్లో పోనీకే ఘనా నాగా “ఆ! నాకు అలవాటు అయి పోయింది” అని అనేస్తారు. కొందరు చేత తప్పులను మనం వారికి “అలవాటు మీద అలా చేసాక కోప్పడండి” అని అంటారు. అక్కడేని అలవాటుగ వాళ్ళను చూస్తే లాగి లేంపకాయ యిగ్నామా అని అనిపిస్తుంది. కొందరు ఈ అలవాటు అనే పదాన్ని సుఖ, సందర్భం, లేకుండా ప్రతిదానికి అలవాటు, అలవాటు అని అంటూవుంటారు. అది ఎంతో చెడ్డ వాళ్ళకు తెలియలేక. అసలు అలవాటు అనేపదమే చాల చెడ్డది. దానిని ఉపయోగించడం తగ్గించుకోవాలి. చీటికి మాటికి అలవాటు అని అనడంకూడ చెడ్డఅలవాటే కుమండీ! (ఇక నెలవు)

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము

శ్రీయుత గారి వాలమందర రావుగారు, నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయమువకు చూ. 20-0-01లు నివాళిముగా పంపిరి. దీనివలద 28వ తేదీకి ఆమె స్వర్ణస్తురాలై 4 సం॥లు విందినది. ఈ సందర్భములో ఆమె గౌరవార్థము ఈయదిదిన విరాళమిది. ఇంతుకు మా కృతజ్ఞత.

ఆమెపేర స్థాపించిన గ్రంథాలయము పెక్కుమంది సోదర మణుల కుపకరించుచున్నది. సుహృద్వరులు ప్రత్యేక విలా ములచేత యీ గ్రంథాలయమును పోషించవలసిన కోరు చున్నాము.

కార్యదర్శిని

పులావ్ అనునది పారసీకపదం. అన్నముతోగూడ వేరుకాయ గూరలుచేర్చి వండిన పదార్థమని దీనిభావము. దీనినే మన ప్రాంతీయులు 'భాత్' అని అందురు. కొన్ని శాకములతో యీభాత్ ను తయారు చేయువిధమును ఈదిగువ వివరింతును.

టామాటో భాత్

½ పడి సన్నని బియ్యం, 5 పలముల నెయ్యి ఉల్లిపాయలు, కొత్తిమీరి, కొద్దిగా అల్లం, వొక కొబ్బరికాయ, కొద్దిగా లవంగాలు, యాలక్కాయలు, చాల్చినచెక్క మొదలైనవి సిద్ధముగా నుంచుకొనవలెను.

టామాటోలు, ఉల్లిపాయలు తఱుగుకొని వుంచుకొనవలెను. అల్లం, వెల్లుల్లి వేరు వేరుగా నూరుకొని వుంచుకొనవలెను. కొబ్బరికోరు పెత్తగారుబ్బి, దానిపాలుతీసి, తయారుగా నుంచుకొనవలెను. తరువాత బియ్యము కడిగి, వుడుకుచున్న నీటిలోపోసి, వొక్కవుడుకు రాగానే, దింపి వార్చవలెను ఇంకొక పాత్ర పొయ్యి మీద పెట్టి, దానిలో నెయ్యిపోసి, అదిబాగుగా కాగిన తరువాత, వుల్లిపాయలు, వెల్లుల్లివేసి, అది కొద్దిగా వేగిన తరువాత, టామాటో ముక్కలు, లవంగాలు, యాలక్కాయలు, చాల్చినచెక్క, పచ్చిమిరపకాయలువేసి, కొంచెం నీళ్లు బాగుగా వుడకనివ్వవలెను. కొబ్బరి పాలలో అల్లం, వుప్పు కలిపి ఆ పాలు పొయ్యిమీది పాత్రలో పోసి వీడప అన్నము, కొత్తిమీరి వేసి పెత్తగా వుడకనిచ్చి దింపవలెను.

వంకాయ అన్నము

½ అశోకు మినపపప్పు, కొద్దిగా ధనియాలు, తగినన్ని మిరపకాయలు, కొద్దిగా మిరియాలు, తీలకర్ర, కాజికాయ, జాపర్రీ, లవంగాలు వేలిలోవేయించి పొడికొట్టుకొనవలెను.

ఇవి బాగుగా నలిగిన తరువాత 1 చిప్ప కొబ్బరికోరు వుప్పు వేసి మరల కొంచెము దంచవలెను. ఈ పొడిని రెండు సమ భాగములుగా చేసి, వానిలో వొక భాగమును కొంచెము చింతపండులో కలిపి వుంచుకొనవలెను.

పొయ్యిమీద వొక పెద్దబాణలి పెట్టి, దానిలో ½ వీళ నెయ్యిపోసి, మిరపకాయలు, సెనగపప్పు, మినపపప్పు, ఆవాలు, తీలకర్ర తిరగమాత్రవేయవలెను. దానిలో ½ వీళ వంకాయలు ముక్కలుగా తఱిగివేసి, వానిలో చింతపండు గుజ్జితో కలిపి వుంచుకున్న పొడినివేసి, కొద్దిగా నీరుచల్లి, సన్ననిసెగ మీద వుంచవలెను.

ప్రక్కన యింకొక పొయ్యి మీద, వొక పాత్రలో ½ పడి బియ్యపుఅన్నము కొంచెము బిరుసుగా వార్చవలెను. (ఇట్లమైనవారు దీనిలో పసుపుపొడికూడ వేసుకొనవచ్చును) ఈ అన్నము వుమ్మగిలిన తరువాత దానిలో 2½ పలం నెయ్యిపోసి కలిపి, వేరుగా నుంచిన సగము పొడిని అన్నములో వేసి కలిపి, ఆ పొడి బాగుగా కలిసిన తరువాత, వంకాయ కూరను అందులో వేసి, మరల గరిట కాడతో (వంకాయ ముక్కలు తునిగి పోకుండ, జాగ్రత్తగా) కలిపి, మంటను తీసివేసి, నిప్పులమీద 5 నిమిషములపాటు వుండ నిచ్చి దింపవలెను.

మెంతికూర అన్నము

పైన చెప్పిన పొడులన్నియు తయారుగా నుంచుకొనవలెను. 6 కట్టల మెంతి కూరను బాగుగా కడిగి, నీటిలో

పుష్పవేసి వుడికించి, వడియకట్టి నీరు పిండుకొని వుంచుకొనవలెను. ½ పడి బియ్యపు అన్నము కంటి, తరువాత పొయ్యి మీద వొక బాణలి పెట్టి, తిరగమారవేసి, పెంతి కూరవేసి, అది కొంచమువేగిన తరువాత, అన్నమునువేసి, దంచి వుంచుకున్న పొడిపల్లి, బాగుగా కలిపి, ఆఖరున 2 పలముల నెయ్యిపోసి కలిపి దించుకొనవలెను.

హం గీ భా త్

ఇదియు వంకాయలన్నమే. దీనిని పుల్లిపాయలు, మసాల దినుసులు లేకుండా తయారుచేయు విధమిది.

కొద్దిగా ధనియాలు, ½ అళాకు నెంగపప్పు, ½ అళాకు మినపప్పు, ½ అళాకు కందిపప్పు. తగిన మిఠవకాయలు, కొద్దిగా జీలకఱ్ఱ, కొద్దిగా యింగుర యెండుకొబ్బరి నేతిలో వేయించి దానికి తగినంత పుష్పవేసి, పొడిగొట్టుకొనవలెను.

½ పడి బియ్యపు అన్నము కొంచెము బిరుసుగా వార్చి వుంచుకొనవలెను.

10. పలముల లేత వంకాయలు సన్నని ముక్కలుగా చీటిగి పుష్పవాసి వుంచుకొనవలెను.

పొయ్యిమీద వొక పెద్ద బాణలి పెట్టి, 10 పలముల నెయ్యిపోసి, అది కాగిన తరువాత, వంకాయ ముక్కలను బాగా పిండి, ఆ నేతిలో వేసి అవి వేగిన తరువాత అన్నమును వేసి కలిపి, దంచి వుండుకున్న పొడి పల్లి చక్కగా కలిపి పొయ్యిమీదనుంచి దింపి సన్నని నిప్పుమీద పెట్టి, అప్పుడప్పుడు కలుపుతూ 15 లేక 20 నిమిషములైన పిదప దించి మూతిపెట్టవలెను.

దీనిని అన్నముతోనే కాక, గోధుమ రవతోకూడ చేయవచ్చును.

ఈ విధముగానే, ఏటి నేకాక మనము యితర కూరలతో కూడ, మన అభిరుచికి తగినట్లు, (వ్రాపించుకొని) యెన్ని యోరకములు తయారు చేసుకొనవచ్చును. కాని పిని కన్నిటి కిని కొద్ది ఓపిక ఆవసరము. "కమల"

15 సంవత్సరములకు వైబడి

ఐ. టి. ఎల్. తయారీలు.

వైద్యులచే వరుసతప్పక సలహా యివ్వబడుచున్నది. వస్తుకొనికి, వర్తిస్తగుణాలకు భృత్తిగడించినవి.

1. చాట్నీ ఎక్స్ ప్రెస్ - కాడోలికర్ ఆయిల్ చేసినది.		
2. గ్రెగ్గ్ సిరప్.	5. రెటినెలిన్	8. గ్లూకోజ్ డి
3. ఇటియాల్	6. ఇడటిన్	9. విటామిన్
4. కెకాచాల్	7. విటామిన్	10. హైడ్రో - డి కెడ్.

తయారుచేయువాడు:

లికర్ ఆయిల్

• డి మైకూర్ ఇండస్ట్రీయల్ & టెస్టింగ్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, లెంగూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పాస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

శ్యామల, సుందరుడు

"చేచి"

~~~~~

సముద్ర తీరాన వున్నదా చిన్నపల్లె. ఆ పూడింతా లోం
డేచి వనే సంసారాలు. అంతా వీరవారే. చెక్కలూడె
కోక్కలు లేవాలి. గోపరాజు, రామరాజు యిరుగు వాసు
వారు. చీకు చింతాలేని చిన్న సంసారులు. గోపరాజుగారి
అబ్బాయి పేరు సుందరుడు. రామరాజుగారి అమ్మాయి
శ్యామల. గోపరాజు రామరాజును తమ్ముడూ అనెవాడు.
శ్యామల సుందరుని "అన్నయ్యా" అనేది. రామరాజు
వ్యాపారి. గోపరాజు కర్షకుడు. బస్తీకి బోయినపుడు రామ
రాజు శ్యామలకు పూలు, రంగు రంగుల గాజులు చెచ్చె
వాడు. సుందరుని దీసికొనిపోయి బస్తీతమాషలన్నీ జూపే
వాడు. పంటలు వచ్చినపుడు రామరాజు శ్యామలకు రెండు
కట్టల ధాన్యం బహుమాన మిచ్చేవాడు. ఆ ధాన్యము
అమ్మిన డబ్బుతో బొమ్మల పెళ్ళి మహాప్రహంగా జేసేది
శ్యామల. శ్యామలా సుందరులు కలిసి బడికిపోయే వారు.
పంటలు వండిస్తే యిద్దరు యేడ్చేవారు. వారికాశ్రాది పిల్ల
లతో స్నేహములేదు. వారికి నేస్తాలు కొన్నిపిట్టలు, గులాబి,
మల్లిపాదలు.

ఇంత చక్కని సంసారాలకు తప్పలాచ్చాయి. విష
జ్వరాలు వల్లెవ్రజలను నర్వనాశము జేకాయి. శ్యామలతండ్రి
చనిపోయాడు. గోపరాజు మంచమెక్కాడు. శ్యామల
తల్లికి దూరదేశంలో అన్నగమ్మలన్నార. చెల్లెలి దుస్థితి
జూచి వారు ఆమెను తమ యింటికిరమ్మన్నారు. ఉన్న ఆ
కాస్తడబ్బు వారిచేతికేయిస్తే బిడ్డనుపెంచి పెద్దవాన్ని జేసి
ఒకరిచేతుల్లో బెట్టేటూచి వారిమీదనే యుంటుందని గోప
రాజుగారి సలహా వేడింది శ్యామల తల్లి. మంచి మాటే
వన్నాడు గోపరాజు. వియోగబాధ ఆ రెండు సంసారాల
నావరించింది కాని యెడవూపెరుగని ఆ పాపలకు భరించ
రానిదైనది. శ్యామల వెళ్ళి పోతుందని సుందరుడు సుంద
రుని విడిచి వెళ్ళాలని శ్యామల బెంగొట్టుకున్నారు.

ఇసుక తీస్తే మీద అంతా గూర్చొని శ్యామలాసుందరు

ని. నెలకొట్టిన ప్రాణము చక్కచదగా. "జెల్లి
యెప్పుడు వస్తావు"

"నాకేం చెబుడు అన్నయ్యా! బట్ట పడి కోజాలుండి
చచ్చేముమా?"

"నిన్నా?"

"చచ్చినట్లు, నీవు నాకొకకు బెంగొట్టుకోకేం. నేను
ఏళ్ళకూ నీవై వలమకొంటూ ఆడుకుంటా. మరీ నీన్నె
ప్పుడు వచ్చి వాసు. ఏవు కూడ నన్ను జ్ఞాపకమంచు
కొంటావా?"

"జెల్లి నీవు లేక పోతే మరే పిట్టలు చచ్చిపోతా యేమో
నని భయపేస్తున్నది. గులాబి మొక్కలు, మల్లెలు నీవు
లేక పోతే బెంగొట్టుకోవు? నిన్ని వాళ్ళ అన్నలతో
ఒంటుండి. నీవు యిక్కడ నీ అన్నయ్యకద్దకే వుండిపోరాడు"
శ్యామలకీమాలు ఒగా నచ్చింది. అమ్మ వాళ్ళ అన్నయ్య
లతో పోతే తనయెందుకు బోవాలి?

ఒక్క పరుగులో యిల్లుకేరింది శ్యామల. తన వేదాంతం
క్రమ్యరించింది.

"సుందరు అన్నయ్య యేడుస్తున్నాడే అమ్మా. నేను
రాను. మీ అన్నలవూరు నీవుపోవే. నేను మా అన్నజుట్లో
ఉంటాను. పిట్టలు యేడుస్తాయి. నేనురానే" అని చెప్పే
కూతుర్నిజూచి యేడవాలో నవ్వాలో తెలియలా ఆమె
తల్లికి.

"జెట్టి తల్లీ! నీవులేకుంటే నేనేమిగాను? నేను చచ్చి
పోనూ! సుందరునికి నేను జెబుతాలే. త్వరలో మనము వచ్చి
నేస్తాముగా, ఏడవకు మతి" అని నచ్చ చెప్పింది సీతమ్మ.
అమ్మ మాటలు అర్థంజేసుకున్నది శ్యామల.

శ్యామల వెళ్ళి పోతున్నదని పిట్టలకంతా జెప్పేకాడు
సుందరుడు. శ్యామల తనబెంపుడు మొక్కలకంతా నమ

స్కూలాల జెప్పింది. సుందరుడి దగ్గర నెలపు వీసీకాన వచ్చింది క్యామల.

“అన్నయ్యా నువ్వు చదువుకొని పెద్ద ఉద్యోగం జేస్తావని అమ్మ జెబుతుంది. నాకు కావలసినంత డబ్బుయిస్తావా? నాకు యేసహాయం గావల్సినా నిన్నే అడుగుతా, చేసి పెడతావా?”

“తప్పక జేస్తా చెల్లీ. నీ కొరికిని పెద్దపదవుచదివి డబ్బు సంపాదిస్తాను”

“మరి నువ్వు నాకోసం యెద్దవని ఒట్టునేనుకో.”

“ఏడ్వను.”

“మరి నేను వెళ్ళిరానా అమ్మ పిలుస్తున్నది”

“చెల్లీ నన్ను నీవు మరచిపోకుండా నా చిన్నిబొమ్మను యిస్తాను. నీవు దీనిని పాఠశాలా నన్ను మరచి పోయినట్లే”

క్యామల మేనమామలతో వెళ్ళిపోయింది. ఏమి తోచక సుందరుడు వాళ్ళమ్మదగ్గరే ఏకైక ముఖంవేసి కూర్చున్నాడు పుట్టినవాటనంచి యెనిమిది సంవత్సరములు ఒక్క రెమ్మకు బూచిన రెండు గులాయిలవలె ఆడిపాడిన తననే స్తం ముక్కుముఖము తెలియని బస్తీకి వెళ్ళి పోయింది. పిట్టలకు మేత జెట్టుటకు యిసుక గుట్టరద్దకునచ్చి పిలిస్తే క్యామలనేస్తారైన పిట్టలు దగ్గరకు రాలేదు. క్యామల బస్తీవెళ్ళి పోయిందని యినా మీదట వాటికి గింజలు తనే వేయాలని వచ్చితిని బొమ్మని యెన్నివిధాల జెప్పినా అవి వినిపించుకో లేదు. పిట్టల యెడుపు విన్న సుందరుడు బావురు మన్నాడు. క్యామల పెంచే మొక్కలకు కిట్లు బోళాడు. మరునాడు క్యామల పిట్టలు మేతదినలేదు. సుందరుడు యిన్ని రోజులు క్యామలతో పిట్టలతో ఆడేవాడేగాని యితర బాలలతో స్నేహంలేదు. పిచ్చివాడిలా దిరిగేవాడు. కొడుకు దిగులు జూచి వాళ్ళ అమ్మకుగూడ యెంతో ఖెంకగా వుండేది.

ఒకనాడు సుందరుడు అన్నయ్యకడ్డ గూర్చొని మొదలెట్టాడు. “అమ్మా చెల్లాయి యీ వేళకు యేం జేస్తుంటుందే?”

“ఎప్పుడు చెల్లాయి మారేనటరా? అన్నము దినడము లేదు, చదువు కోవడములేదు, దుస్తులు చూడు యెలా మారి

పోయాయో! నీవు యిలాగే యుంటే చెల్లాయికి క్రాయిస్తాను నీవు యేడుస్తున్నావని”

“నేను యేడ్చానేమిట అమ్మా? ఏమవనని చెల్లెకి ఒట్టువేకాను అందువలననే యేడువలేదు. మరి అబద్ధాలు గూడ వ్రాస్తావా?”

“లేదు తండ్రి, నీవు అడుచు పాడుచుంటే యేమి వ్రాయు. నీవు చదువుకొని పెద్దపుద్యోగివైతే చెల్లెకి కావలసినన్ని చీరలు సారెలు బెట్టవచ్చు”

కొన్ని సంవత్సరాలు కాల గర్భంలో దొర్లి పోయినవి. క్యామల యువతి. సుందరుడు యువకుడు. దూరదేశంలో నున్న క్యామల తల్లి సుందరుని తల్లిదండ్రుల తేను సమాచారాలు దెలుపుచుండేది. పెద్ద పుద్యోగస్థుడైతే కావలసినంత డబ్బు చెల్లాయికి సహాయపడవచ్చు. ఈ ధోరణిలో బడి సుందరుడు చదువుతో నాతమతమై పోతున్నాడు.

కాలమొక విధముగా నడవదు. క్యామల వెళ్ళినదేశంలో దుర్భరమైన కరువు వచ్చుటవలన తల్లి బిడ్డల పోషణ పేదవారైన అన్నదమ్ములకు భారమనిపించింది. బంధుజనానికి దూరమైపోతే పిల్లకుమంచి సంబంధము దొరకదని సీతమ్మ క్యామలను తన అక్కగారివద్ద విడిచి, తను సుందరుని ఊరు జేరింది. సుందరుని తండ్రి మరణించాడు. తల్లికితోడు పిన్నివచ్చినది గదాయని సంతోషించాడు సుందరుడు.

“క్యామల రాలేదేమి పిర్నీ?”

“నేనే విడిచివచ్చాను నాయనా. క్యామల నీవుజూచిన యెనిమిది సంవత్సరాల బాలికగా దిప్పడు. నీలాగే పెరిగి పోయినది. వెళ్ళి కేయవలసిన రోజులుగదా. నాతో యీ దేశంవస్తే యిక్కడ మనమేమి తిప్పలు బడగలం? బరువు భారము మా అక్కయ్య మీదవేసి పిల్లనొకింటి దానిని జేయమని చెప్పివచ్చాను”

“చెల్లీ, క్యామల సుందరుని జ్ఞాపకముంచుకొనియున్నదా? తన చదువేమో, క్యామల కలుగలేమో దప్పు ఒక్కవిషయము పట్టించుకోడు సుందరుడు చిన్ననాటి నేస్తాలను జూచాడు గాని యంత వెట్టిబాగుల వానిని జూడలేదు” అన్నది సుందరుని తల్లి.

“అది పూర్వజన్మ ఋణానుబంధము దప్పదు కేమిగాదు! అదనీలవమ్మా, ఎప్పుడు ఒక పురుషుని గురించి చెబుతుంటే యెవరైనా వింటే బాగుండదు. పెళ్ళిగావలసిన వానవు’ అని క్యామలతో నేను పలికితినా చిక్క ముఖంవేసి అన్నయ్య దగ్గరనుంచి లాక్కొచ్చావు. ఈ కంపు ఊరిలో నన్ను వైదీని జేశావు. నన్ను అన్నయ్యను గురించి చెప్ప వద్దంటావేమీ, అంటుంది

“మా బంగారు తల్లి ఒక్కటి వెళ్లినదన్నమాటేగాని దాని ప్రాణాలన్నీ యీ పల్లెలోనే యున్నవన్నమాట.” అన్నది సుందరుని తల్లి.

“పిన్నీ క్యామలకు యెప్పుడు పెళ్ళి?”

“జేదవారిపెళ్ళి అంతర్వరగా అవుతుందా నాయనా?”

“బంగారు చిలకవంటి నా తల్లికి సంబంధాలు రాక పోతే మరెవరికాతుంది సీతమ్మాపెళ్ళి! దానికేమి లోపమని నీవంతగా బెంగట్టుకుంటావు?”

“నీకేమమ్మా, నిశ్చయంలా బంగారు తండ్రిని గన్నావు. మా అవస్థ నీ కేలాగు చెలియును. పిల్ల చక్కనిదైతే సరి పోయిందా? కట్టుంమాట వున్నదిగా!”

“మాయ దారి కట్టాలు. మరిదిబోతూ యిచ్చిపోయినది భుక్తికే సరిపోయి యుంటుంది. చెల్లెలిపెళ్ళి సుందరుడే జేయాలి. ఏంత మిగిల్చావు చెల్లెలిపెళ్ళికి?”

“కర్షకులేమి మిగిలిస్తారే? నాకున్న ఆస్థిలో చెల్లెలికి నాకు సమభాగాలు. మంచి సంబంధం కుదిరితే మొత్తము మూడెకరాలు చెల్లికిచ్చి నేను బస్తీలో వుద్యోగం జేస్తాను”

“నీ విడ్డలకు యేమి యిస్తావు?”

“పిన్నీ నాకు విడ్డలువద్దు, పాపలు వద్దు. చెల్లి విడ్డలకు గావలసిన విద్యా బుద్ధులు నేలేకుంటే సమంగా జరుగవు. వాళ్ళనుబెంచి పెద్దవారిని జేసేసరికి నేను ముసలివాడ నాకును.”

“ఇకేమి మాటలు సుందరా? చికారితై పోతానంటున్నావు? ప్రకాంత జీవితాని కలవాటుబడ్డ నీవు ఆ పాడు బస్తీకిపోయి ఒకరి ముందు చేతులు జోడించుకొని సుంపుంటావా?”

“మరి క్యామలకు పెళ్ళి యెలాగౌతుందే?”

“క్యామల నెనెకో ఒకరికిచ్చి పెండ్లి జేస్తాను. బస్తీ లలో పెద్ద పెద్ద సంబంధాలకు ప్రాకులాడితే విన్ను కొని జేయాలివచ్చే. ఇక్కడే మరలా? కూలినాని జేసుకునే వానికీస్తే క్యామల ప్రాణం లేచినట్లుంది. నీవు ఒంటరివాడవై స్వగ్రామం విడిచిపోవ వలసినములేదు.”

“అది కాదు పిన్నీ”

“జనాబు జెప్పకు సుందరా. ఇప్పటికే ఒక పెద్ద తప్పు జేశాను నాయనా. అన్నా చెల్లెండ్రను వేరుజేసి ముఖ పెట్టాను. అది చాలదని విన్ను కొనిని జేయమంటావా? నీవు అలా ఉద్యోగాలకు పరమంచలు ప్రాకుమంటే క్యామల ముఖపశుకుందా? నీవు ఒకింటివాడవైతే రెండు సంసారాలు యిక్కడే హాయిగా వుండొచ్చు”

“నేను యెలాగు పెళ్ళి జేసుకోను పిన్నీ. క్యామల సరి తుణ ఒకరు దీసుకొన్నా ఆమె విడ్డల సంరక్షణ నేదీసుకోవాలి”

“చదువుకున్నవాడవు, నీకు నేను నచ్చ జెప్పగలనా? క్యామలను రానీ. ఆమె యెలాగైనా నీ బుద్ధి మారుస్తుంది. ఆమెవద్దంటే అలాగే బ్రహ్మచారివై యుండువులే”

క్యామల తల్లిలోని మార్పుకంతా మదికి పోయారు. ఉత్తరం అంది క్యామల బయలు దేరినది. ఒక చిన్న నావలో తనువస్తున్నట్లు మూడవరోజు పదిగంటలకు రేవులో పడవ చేరును గాబట్టి సుందరుని బంపమని జాబు వ్రాసింది.

మాడూరోజులు మాడి యుగాలుగా గడిచాయి సుందరునికి. చిన్ననాటి నేస్తం తిరిగి వస్తున్నది. తెల్లవారక మునుపే లేచి సుందరుడు సముద్రతీరానికి జేరుకున్నాడు. ఎన్నో పుస్తకాలు జదివినాడు ఆమె లేని యీ యెనిమిది సంవత్సరాలలో. చెల్లికి చదువువచ్చు. ఇద్దరు హాయిగా సముద్రపు యిసుకలో కూర్చొని మరల అన్ని పుస్తకాలు చదువువచ్చు. చెల్లాయివస్తే మరల విట్టలన్నీ వస్తాయేమో. సుందరుని మెదడులో ఉహాలు పరుగెత్తుచున్నవి. ఉహాలలో మునిగిన సుందరుని తలయొడ చల్లనినీడ బడినది. తలెత్తి చూచాడు. ఒక్క మబ్బుకునక విలాసంగా ఆకాశ పథాన విహరిస్తున్నది. నీలాకాశాన అందాలు చిదిమే మేఘ కుమ

కురి జూచి తన చెల్లెలుగూడ వడివడిగా యింటికి తేలివచ్చె
క్తున్నదిగదా అని అనుకొంటున్నాడు సుందరుడు. ఇంతలో
మబ్బుతునకలు ఒకటి, రెండు, మూడూ లెక్కకు మించి
పెరిగిపోయాయి. నలుదిక్కుల నడ గొండలవలె వ్యాపించి
ప్రళయగర్జన జేశాయి. సుందరుని మనస్సు ఝల్లుమన్నది.
కారు మబ్బులకుదోడు వచ్చాడు వాయుదేవుడు. హోరు
మరి సముద్రము మీదనుంచి గాలి బయలు దేరడము జూచి
సుందరుడు తల్లిడిల్లి పోయాడు. “దేవ దేవా! దయా
మయా! నా చెల్లెలిని భద్రంగా దరిజేప్పు. ఇంతవరకు
ఆమెజాడేలేదు. తుపానును నీ జటాజాటములతో మరికొన్ని
గంటలుదాచు. దీనబంధనా రక్షించు” అని యేమేనూ
మొక్కుచున్నాడు సుందరుడు.

ప్రాద్దునబోయిన బిడ్డకు యిల్లుచేరలేదేమి చెప్పమాయని
యింటివద్ద తల్లలు యిరుగు పొరుగువారిని జేరబిలిచి సముద్ర
తీరానికి బంపిరి. వారువచ్చి సుందరునిచూచి జాలి చూపు
లతో సముద్రము వైపు జూచుచుండిరి. ఇంతలో సముద్రము
మీద యేదోనల్లగా సుందరునికి గనుపించినది. పెద్ద పెద్ద
చినుకులతో వర్షమారంభమై సముద్రములో భయంకర తెర
టాలను రెచ్చగొట్టుచున్నది. వర్షముపొచ్చి సముద్రమోవ
పెరిగి పోతున్న కొద్దీ ఆ చిన్న నల్లని వస్తువు, తెరచాపలు
స్పష్టంగా కనుపించాయి. తన ప్రాణసమానమైన చెల్లెలిని
దెచ్చేపడవ అదేనని నిర్ణయించు కున్నాడు సుందరుడు.
తెరటాల తాకుడుకు పడవ ఆకులా అల్లలాడి పోతున్నది.

“అయ్యో, చెల్లీ జాగ్రత్త, భయపడకు, భగవంతుడు
దయామయు”డంటూ పిచ్చికేకలువేస్తూ తిరిగే సుందరుని
అమాయక ప్రేమనుజూచి అక్కడివారంతా ఆతనిని భయ
పడవద్దని ధైర్యము జెప్పచు దేవుని స్మరించుచూ నిల
బడ్డారు.

పెనుగాలితోరు పొచ్చిన కొలదీ తల్లలు మనస్సు లాగ
లేదు. వారు సముద్రమునకేసి బయలుదేరిరి. తెరటాలవడికి
తేలిపోతు పడవకొట్టుకొని వచ్చుచుండెను. ఇంకా ఒక్క
మైలు గడచితేగాని పడవలోని వారు బయటబడరు. సరంగు
గాలి జెడ్డువేయవారుగాని యెవ్వరు గనుపించడము లేదు.
నీల శ్రీమూర్తి దగ్గి త్రోవరేక తెరటాల వూపులకు తేలి

పోయే అపడలోనుంచి చేతులెత్తి రక్షించమని వేడుకోవడం
జూచాడు సుందరుడు. క్యామల రూపును బోల్పుకో లే
పోయినా ఆమె క్యామలయై యుండవలెనని ఊహించాడు.
జీరాడే చింతో, ఎగిరి పోతున్న జాట్టుతో ఆ మూర్తి నిస్స
హాయయై చేతులెత్తి మొక్కుచున్నది. ఆ దృశ్యము జూచిన
సుందరుని హృదయం ద్రవించి పోయింది. సోదర ప్రేమ
ఒక్కమారు విజృంభించినది.

“తాతా నేనువెల్లి చెల్లెలిని దీసికొనివస్తాను. పడవ
మునిగి పోయేలాగున్నది”

“ఓందరపడవ నాయనా. ఆ భయంకర సముద్రుడు
నిన్ను భద్రముగా మరల రానిచ్చునా? తెరటాలు మహా
భీభత్సంగా వున్నవి. భగవంతుడుదప్ప మరెవ్వరు ఆ బాట
రక్షించ లేరు. నామాట విను” అని ఓదారుస్తున్నాడు.
సముద్రయానము జేసిన రామన్నకు పడవ తీరముజేరడ మసం
భవమని చెలగు. పడవ మునిగి పోతుండే. అయ్యో
విధి” అంటూ నాల్గువైపులనుంచి కేకలాక్కమారుగా
ముట్టాయి.

“నన్ను యింకా పట్టుకుంటావేమి తాత! నీకేమైనా
మతి బోయిందా? చెల్లి వచ్చిబోతుంది. చూడు చూడు
పడవ మునిగిపోతున్నది నన్ను విడు” అంటూ ఉరికాడు
సుందరుడు. తీరాన ప్రజలు హాహాకారాలు జేస్తున్నారు.

సుందరుడు పుట్టినది మొదలు సముద్రముతో చెలగా
టుములాడిన వాడు గాబట్టి చేపట్టిలా సముద్రములోనికి
జొచ్చుక పోయాడు. విధి విలాసాలు దుర్యాయులు గదా.
ఇంకెంతో దూరములేదు. మునిగి బోయే పడవను జేరు
చున్నాడు. భయపడవద్దని చేతులెత్తి చెల్లెలి కభయ మిస్తు
న్నాడు. క్యామల తన అన్నయ్యను గుర్తించింది. “అన్నా!
వద్దు, వద్దు. నా కొరకు నీవు గూడ చావవద్దు. నిన్నుజూచా
నురా యిక నాకు కోరికలు లేవు. నీవు ముందుకు రావద్దు”
అంటూ పిచ్చిచానిలా కేకలువేసింది కాని సముద్రుడు ఆమె
మాటలు సుందరునికి వినిపించ కూడదనే పట్టు బట్టినాడు.
ప్రళయనివాదములో క్రంగిపోయింది నావ. సుందరుని
ఆకలు నిరాశలై బోయినవి. తలపై పీడుగుబడినది.

(తరువాయి 40వ పేజీలో)

‘ క విష్ణు చి న విష్ణు చే ’

జానపద చిత్రం

గుణసుందరి

డైరెక్షన్ : కె. వి. రెడ్డి, బి.యన్.సి.

1949లో వెలువడ్డ తెలుగు చిత్రాల్లో అగ్రతాంబూలము నందుకునే అర్హతగలది, వాహినీవారి ‘ గుణసుందరి ’. పరమేశ్వరుని భక్తవాత్సల్యము, ఈశ్వర సంకల్పము ముందు మానవ సంకల్పముయొక్క నిష్ఫలత, ఆయువు పట్టుగా గుణసుందరి దేవియొక్క పాతివ్రత్యము ప్రధానమవుగా, భక్తి, కరుణ, అద్భుత, హాస్యరసములతో, ప్రేక్షకులకు మిక్కిలి వినోదమును కలిగించునట్టి, జానపద గాథ ఇది.

పురుష సంతానలేమి కించుకయు వగవక, తల్లిలేని తన ముగ్గురు కుమార్తెలను అతిగారాబముతో పెంచి వారికి తన రాజ్యమును పట్టముగట్ట వేచియున్న ఉగ్రసేన మహారాజునకు ఒక అవ్యక్త మార్పు ఫలాప్రేక్ష—తన గారాబు పట్టెలు తనకంటే అధికముగ, నెవ్వరినీ ప్రేమించరాదని. ఈ మార్పు తనే, అవివేకులైన తనమేనల్లుండ్రును తన పెద్ద కుమార్తెలకు భర్తలుగా, ఇల్లరికపుటల్లుండ్రుగా నిశ్చయించి, మూడవ కుమార్తెయగు గుణసుందరికి వరుని వెదకుచుండెను. తన వస్త్రీ పూర్తి మహాసభలో, తన యీ యీశ్వరమును సభికుల కెరిగించి, తన కుమార్తెలకు తనయందుగల ప్రేమ గౌరవములను వివరింపమని కోరగా, ధన కాంక్షులగు పెద్దవారిరువురు, తమకు తండ్రిని మించిన దైవముగాని, ప్రేమ గౌరవ పాత్రుడు గాని వేరులేదని, కుత్రిమ వచనములను పల్కిరి. సత్యశీలయగు గుణసుందరి మాత్రము, తనకు అపారమైన పితృవాత్సల్య మున్నప్పటికీ, తన భర్తనే తండ్రికన్న ఎక్కువ ప్రేమించుట స్త్రీ ధర్మము గనుక, తాను ఆ ధర్మమునకే బద్ధురాలు కాగలదని చెప్పెను. ఇందులకు తండ్రి కుపితుడై, వృద్ధుడు, ఆనాకారి, వికలాంగుడు అయిన చతియైనవో, తాను తన తండ్రికన్న ఎక్కువగా ప్రేమించగలదాయని ప్రశ్నించెను. ధీరయైన గుణసుందరి “ దేవుడే అట్టి వరిని నిర్ణయించిన తప్పక నీ ప్రేమింతున ”ని బదులుచెప్పెను. అవివేకియైన తండ్రి ప్రశ్నకు, తిరిగి నిశ్చలమతితో, తనకు వరిని నిర్ణయించునది దేవుడేగాని తన తండ్రికాదని మారుపల్కినను, దురుహంకారియైన వృద్ధుడు, కోపవర్షవశుడై, సుగుణపుంజము, సురూప లావణ్య, ఆగర్భ శ్రీమంతురాలనగు తన గారాబుపట్టెను, కంటి, గుడ్డి, మూగవాడైన ఒక వృద్ధ దరిద్రునికట్టబెట్టెను.

గుణసుందరిదేవి దీని నెట్లు భరించినది, తన పాతివ్రత్యాన్ని కాపాడుకుంటూ, కుపితుడైన తండ్రిచేత ఇంటినుండి తరిమివేయబడినూడా తనకు గల పితృవాత్సల్యము నెట్లు నిరూపించ గలిగినది, తన భక్తురాలికి పరమేశ్వరుడు నిర్ణయించిన భర్త, వికలాంగుడైన దైవాధీనమేనా, రాజు అజ్ఞానము, అహంకారము ఎట్లు లోలగిపోయినవి—ఇది కథయందలి మిగతా కలాపము.

దర్శకుడు వివిధ పాత్ర పోషణలో చక్కటి నేర్పును చూపెననుట అతిశయోక్తికాదు. గుణసుందరిగా శ్రీరంజని భక్తి, కరుణ రసము లాలికిస్తూ చక్కగా నటించినది. దైవాధీనం పాత్రలో శివరావు హాస్యము పట్టుకలు తెలుపడా ఉన్నప్పటికీ, దైవాధీనము పైకి కనపడుచున్న వికలాంగుడుగాక, ఎవరో మహావ్యక్తియనే సూచనలు మొదటినుండి కన వడుచుండుటచే, యీ హాస్యమును సంతోషముతోనే ప్రేక్షకులు భరిస్తారు. పెద్ద అల్లుండైన హరమతి, కాలమకుట నిరికితనము మార్పు త్వము, చేతకామి, నవ్వు పుట్టిస్తుంది. అంజనము, మహేంద్రమణి అన్వేషణ, యక్షకన్యలు, బ్రహ్మ రాక్షసి, ఎరుకల గూడెం, ఎలుకలు, ఎలుగుబంట—కావలసినంత జానపద వాతావరణం—ఆ వాతావరణమునకు తగిన చక్కటి భావం, భావ, రాగం—అన్నీ అనువుగాగల గానం—దర్శకుడు, అతి నేర్పుతో, ప్రేక్షకులను, మూడుగంటల నేపు, యారస పూరితమైన వాతావరణంలో మంచి లేవనెత్తగల చిత్రమును తీసెననుట అతిశయోక్తి కానేరదు.

“నీవు తీరండా శేతుతీరము కడకు వెళ్లి, నీవు ఎక్కడ
మన్నావు” అంటూ పడవ నుంచి నవ్వులు యీడుచున్నాడు
సుందరుడు. బ్రద్దలైన పడవకు కెండిన కళ్లులు పలకలు కట్టచు
గా తేలిపోతున్నాయి. ఒక పలక కంటి పెట్టుకొని యెవరో
తేలిపోవుట చూచాడు. దగ్గరికి వెళ్ళి పరిశీలించి చూడ ఒక
శ్రీమూర్తి కొంగుతో పలకకు జుట్టుకొని తేలుచున్నది.

“దేవుడు దయాచయుడు చెల్లీ. నా ప్రేమ ఫలించింది.
నిన్ను పిన్నికియిచ్చే అవకాశం భగవంతు డిస్తాడనుకోలా”
అంటూ ఊరించిన స్వరముతో తీరానికేసే బయలు దేరాడు
సుందరుడు. సముద్రుడు కాంతించాడు. పలకను లేచి ఓపిక
దెచ్చుకొని ముందుకు త్రోసుకొంటూ వచ్చుచున్న సుందరుని
గుర్తించారు తీరానప్రజలు. బిడ్డలరాకవ చూచారు తల్లులు.
దయచూపిన ఒక అల వారిని తీరము జేర్చినది. వరుగు పురు
గునజేరి పలకరించారు గాని యేమున్నది! పడవ మునిగి
నపుడే శ్యామల ప్రాణం అన్నయ్యకు జెప్పవండా వెళ్లి
పోయింది. కళ్లువిప్పి చూచాడు సుందరుడు. తానిచ్చిన

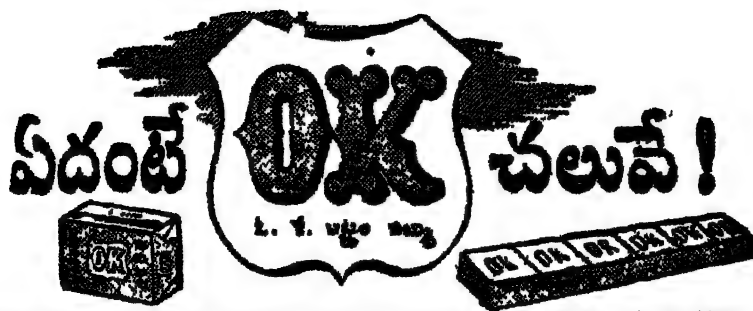
చిన్న బొమ్మను మెడలోని గొలుసులో వేసుకొనియున్నది.
ఆ బొమ్మను ఒక చేతితో పదిలముగా బట్టుకొని రెండవ
చేతిని పలక మీద అనించి నిద్రబోవుచున్నది తనముద్దుచెల్లెలు.
రెండ్రుతుబిందువులు రాలాయి పాపము యవకుని కళ్ల నుండి.
ఇంతలోనే “ఇంకేమి చెల్లాయిరా నాయనా” అన్న మాట
లువినవచ్చాయి. “చెల్లాయి మనలను మోసము జేసి వెళ్ళి
పోయిందిరా తండ్రీ” అన్నారు మరల.

“అమ్మా! చెల్లీ!” అంటూ సుందరుని ప్రాణం శ్యామ
లను వెదవచూ బయలు దేరింది.

వారి అమరప్రేమనుమాచి లోకం నీరైపోయింది. భగ్గు
వృద్ధయులైన ఆ తల్లులు వారికి సమాధులు గట్టించారు.
శోకమూర్తులై వాటివద్దనే కాలక్షేపంచేసి ఒకనాటికి వారి
ముద్దుబిడ్డలను జేరారు. వారుబోయారుగాని ఆ మధురప్రేమ
చిహ్నంగా ఆ సమాధులే మిగిలాయి. క్రూర సముద్రుడు
యిప్పుడు దుఃఖిస్తూ కెరటాల కన్నీటితో వారి పాదాల
కళికేకము జేయుచున్నాడు.

శుభ్రమైన చలువ...

జీవితోత్సాహము

శ్రీ మ తి ఆ. గి రి జ గ రు *

~~~~~

అక్షణమైన కాపురానికి హాయిగా నవ్వులగలటం, పు స్పర సహానుభూతి అన్నవి దోహదము చేయ గలజే కాని అసలు కాపరాన్ని నిలబెట్టేది, కాపరానికి ప్రాణమువంటిదీ జీవితోత్సాహమేనని చెప్పక తప్పదు. మానసిక వైకల్యం లేని ప్రతిజీవి ఆనందాన్ని అభిలషిస్తుంది. సర్వ సౌఖ్యాలకు సంతోషము ప్రధాన అక్షణము. జీవితంలో పొందగలిగినంత ఆనందాన్ని సాధించి అనుభవించటంకంటే కొరతగిన పరమావధి మరొకటి లేదు. కుమలిపోయే వ్యక్తిని లోకం మరింత కుంగుతీస్తుంది. ఆనందాన్ని వెదజల్లే వ్యక్తిని చూసి లోకం కూడ ఆనందిస్తుంది.

ఆనందానికి దారితీసేది ఆసక్తి, నిస్పృహకు దారితీసేది నిరుత్సాహం. కారీరకంగాను, మానసికంగాను, చైతన్యవంతంగా అసక్తి తోడు పడుతుంది. నిత్య జీవితాన్ని మార్పు లేని కొకంటి పాటగా తయారు కానీయకుండా, చేసే ప్రతి పనిలోను ఒక కొత్త లావణ్యాన్ని, ఒక చెప్పలేని వుత్సాహాన్ని ఆసక్తి వ్యక్తం చేస్తుంది. ఆసక్తి అడుగంటితే బ్రతుకే బరువవుతుంది. కష్టాలను ఇబ్బందులను ఎదుర్కొనే దైర్యములే జీవితం నీరు కారిపోతుంది.

కొందరు ఏ పనిచేస్తున్నా అడుగుంటున్నట్లే ఉంటుంది. ప్రతిజీ సుఖపుగా సెలవేరినట్లే కనపడుతుంది. మామూలు దినచర్యలో విసుగుకు బదులు వుత్సాహం కనిపిస్తుంది. పని పిల్లలను పెంచటములో, గృహకృత్యాలు సాగేర్చుటములో ఇంటిని అలంకరించటములో, తమను అలంకరించు కొవటములో ఒక విధమైన శ్రద్ధ కనిపిస్తుంది. వీటన్నిటికి మూల కారణం జీవితములో ఉత్సాహమే. జీవితంలో ఆసక్తి ఉత్సాహము లేనివాళ్లు ఏ పనిచేసినా భారంగా కనిపిస్తుంది. ఏ పనిచేసినా నా కొసం కాదు లోకం కొసమే అన్నట్లు ఎట్టేట్టుగా ఉంటుంది. వెంట కొంతమందివుంది అడుగడుగుకు శ్రద్ధ తీసుకుంటు వాళ్ళ జోక్యం కలిగించు కొకపోతే ఎక్కడ వున్నావే గొంగడి అంటే వేసిన చోటనే ఉన్నా

నన్నట్లు పడివుంటారు. అటువంటి జీవితం దుష్పరమనిపిస్తుంది. జీవితంలో ఆసక్తి చూప జీవితాన్ని యిట్లా తారు మారు చేయగలడు.

జీవితోత్సాహం లేనివాళ్ళ జీవితాలు స్వర్గం అయిపోతూ ఉంటాయి. వాళ్లు ఏ విషయం మీదా ఒక నిర్ణయం చేసుకోలేక Hamlet హస్తరుగా భగ్న జీవులవుతారు. జీవితంలో వచ్చే సదవకాశాలను జూర విడుచుకుంటారు. గమనించే లోపలే అవకాశం దాటి పోగలదని గుర్తించలేరు. జీవితోత్సాహం లేనివాళ్లు ఒక అంటు వ్యాధివంటి వారు. తమకు జీవితంలో ఆసక్తిలేక జడత్వము వహించి ఒక చోటు కూర్చోవటమే కాక కుటుంబములోని యితరుల వుత్సాహం మీద కూడ నీళ్ళుచల్లుతారు. అణచపడిన ఉత్సాహం వికృత రూపం తాలుస్తుంది. సహజ లావణ్యం పోయి ఆ జీవితాలే మొద్దుబార వలసివస్తుంది. చివరకా సంసారంలో సహజ సంతోష సౌఖ్యాలు, మనసులకు తృప్తి అనేవి లేక అది యిల్లాగానే కనపడదు. సత్రానికి, మఠానికి మధ్యస్థానం వహిస్తుంది. అంతకంతకీ సంసారంలో పరస్పర ముఖాసము విరక్తి ఎక్కువయి చివరకు పరస్పర అభిమానము అత్యంత కూడ నశించిపోతయ్. అందువల్ల సంసారము ముచ్చటగా సలక్షణంగా వుండాలంటే కుటుంబములో వుండే ప్రతి ఒక్కరు జీవితోత్సాహం కలిగి ఉండాలి.

సంసారములో ఆనందము వుండాలంటే, ఇంట్లో ఒకరి నొకరు చక్కగా అవగాహన చేసుకోగలిగి వుండాలి. ఒకరి తత్వ మొకరు సరిగా తెలుసు కోవాలని ప్రయత్నం చేస్తేనే ఒక్కొక్కప్పుడు అసాధ్యంగా కనిపిస్తుంది. అటు వంటి పరిస్థితులలో ఎదటి వాళ్ళను ఏ విధమైన అత్యంత, సహానుభూతి, విశ్వాసము లేకుండా చూశామంటే వాళ్ళ చర్యలు ఎంతో వింతగాను, విపరీతంగాను కనపించుతయ్. కుటుంబములో తమను యితరులు సరిగా అర్థం చేసుకోవాల్సన్న ఆసక్తి, ఇతరులను తాము సరిగా అవగాహన చేసు

జీ వి తో త్సా హ ము

కోవాలన్న క్రద్ధలేకపోతే ఎవరు మిత్రులలో ఎవరు శత్రువులలో ఎవరు నిజంగా క్రేయస్సుకు కోరేవాళ్ళో ఎవరు కుమ్మరి యాలు చెప్పేవాళ్ళో అతు పట్టదు. జీవితములో వచ్చే సమస్యలన్నిటినీ పరిష్కరించుకొని సుఖమయంగా చేసుకోవా లంటే వీలయినంత హాయిగా జీవించాలన్న ఇచ్చ—సంపూర్ణ జీవితోత్సాహం వుండాలి.

లక్షణాయుక్తమైన ముచ్చటైన కాపురములో సర్దుబాటుకు చాలా ముఖ్యతవున్నది. ఉమ్మడిగా వుండే మన హిందూ సంసారాలలో తలదండలు, కొడుకులు కొడల్లు, కూతుళ్లు అల్లుళ్లు, మనుమలు మనుమరాళ్లు యింకా బంధువులు, ఎందరో వుంటారు. ఇంతమంది కలిసి వుండే చోట సర్దుబాటునేది ఎంత అవసరమో చెప్పనవసరము లేదు. సర్దుబాటు ఎంతవుంటే అంత శాంతము, విశ్రాంతి ఆ యింట్లో వుంటుంది. కాని యీ సర్దుబాటు కూడ జీవితోత్సాహానికి కూతురే. జీవితంలో ఆసక్తివుంటేనే తప్ప చిన్న చిన్న హెచ్చు తగ్గులను పొరపాట్లను సర్దుకు పోదాము, కరదాగా రోజులు గడుపుదాము అనే తలంపు కలుగదు. నిరుత్సాహంగా కాలము గడిపేవాళ్లు మనకెటు జరగబోయే మంచి, కలగబోయే ఆనందములేవు, ఇతరుల మనసుకు ఎట్లావుంటే యేమనే దురూహతో నిరాశా ప్రేరితమైన స్వార్థంతో దురుసుగా పెళుసుగా మాట్లాడుతూ, యివతలివాళ్ళను ఆనవసరంగా నోప్పిస్తారు. జీవితంలో వుత్సాహము, పరిపూర్ణమైన ఆసక్తి వున్నవాళ్ళే తాము ఆనందించుదా యితరులను ఆనంద పరచాలని చూస్తారు. ఇంటిని స్వర్గ కుల్యంగా చేస్తారు. ప్రతి వారితోను కలఁపుగొలతనంగా వ్యవహరిస్తారు. వితరణ, విచక్షిత ఎక్కువగా వుంటాయో. అందువల్ల ఇతరుల కష్టసుఖాలను తెలుసుకునే అవకాశం ఏర్పడి జాయలా పాయలాగా మనల గలుగుతారు. ఇదే క్రమంగా

సంఘసేవకు జీవనీవకు దారితీసే కృతార్థులు కావటానికి వీలవుతుంది. జీవితాశక్తి లేక పోతే మనసు సంకుచిత మవుతుంది. చేయగల పరోపకారం లేక పోగా ఈర్ష్య, దుస్సుహనం మొదలయినవి కూడ ప్రాప్తించుతాయి. ఆసక్తివుంటే ఆనందం అందుబాటులోకి వచ్చి తీరుతుంది. ఆ ఆసక్తి లేక పోతే ఇప్పుడు సౌఖ్యము వుండదు సరిగదా మున్ముందు కూడ అటువంటి అవకాశం సంభవించదు. జీవితోత్సాహం లేని వాళ్ళకు యే ఉత్సుకత, ఆశ, ఆరాటము వుండవు. ఆశ అనేది ఒక జ్యోతిషవంటిది. ఆ జ్యోతి లే ఆరిపోతే జీవితమే అంధకారమవుతుంది. దీపమే లేని యింట్లో కాపురమెట్లా చక్కదిద్దుకొనగలం? ఒక యింట్లో నలుగురు వుండి ఆ నలుగురు జీవితోత్సాహంలేని వాళ్ళేఅయి, పరస్పర సహనభూతితో ఒకరిని చూసి ఒకరు నీరు కారిపోయినా ఆ సంసారములో సుఖమువుండదు. చూడ ముచ్చటగావుండదు. లేదా వాళ్ళకు నిజంగానే మనసులో వుత్సాహము ఆసక్తి లేక పైపైకి నవ్వుతు మాట్లాడుతు కాలక్షేపము చేస్తున్నా అతుకుపెట్టినట్లు ఆ నడవడి అసహజంగా వుంటుందే కాని సహజమైన హార్షిక సుఖము ఆనందము వుండవు. జీవితోత్సాహం లేనివాళ్లు ఎప్పుడు వ్యాకులంగా చికాకుగావుంటా న వారి ఆరోగ్యముకూడ సరిగావుండదు. మనసుకు సరియైన వ్యాకుమువుండి మనసు సరియైన సహజ మార్గాన పనిచేస్తున్నప్పుడే శరీరంకూడ సరిఅయిన ఆరోగ్యస్థితిలో వుంటుంది. మానసికంగాను శారీరకంగాను తాము సుఖపడుకు, యితరులకు సుఖపెడుకు తన సంసారాన్ని లక్షణాయుక్తమైన ముచ్చటైన కాపురంగా చేసుకోవాలంటే ప్రతి మానవుడికి కొంతయినా జీవితోత్సాహం, జీవితంలో ఆసక్తి, తప్పని గరిగా వుండి తీరాలి. గత్యంతరము లేదు.

[అలిండియా రేడియో సౌజన్యముతో]

శ్రీమతి పులుగుర్త లక్ష్మీనరసమాంబగారు

శ్రీ అమృతానంద గురుజయితి సందర్భమున, ఏ 15-11-49 న, కాన్సాడ పురవాసినియు, బహుగ్రంథకర్తయియు, నావిలిపత్రికా సంపాదకురాలుగను, శ్రీమతి పులుగుర్త లక్ష్మీనరసమాంబ గారిని “కావ్య కళ విశారద”యను బిరుదుము తోను రజతపాత్రముతోను, శ్రీ తిరుపతి త్రిలింగవిద్యా పీఠము వారు సన్మానించిరి.

✽

✽

✽

విరు ఆర్యం నియోగి కుటుంబములో ప్రమాది నామ సంవత్సరమున జన్మించిరి. తండ్రి నీలాచలముగారు. తల్లి అగ్గ మాంబ. వీరికిరువురు తమ్ములును, ఇరువురు చెల్లెట్లును గలరు. సంతాన పతులు. ఒక కుమార్తెయు కుమారుడును గలరు. అందరు విద్యాభిరుచి నెరిగిన వారే. “విమర్శా దర్శక” బిరుదును నందిన శ్రీ. శే. నడుకుడిటి వీరరాజు పంతులుగారు వీరి మేనమామగారు. వేంకట పార్వతీశ్వర కవులలో వేంకటకవిగారు వీరికి బుట్టినింటి కుటుంబము లోని వారు. వారు చిన్ననాటినుండియు, నాట పాటల లోను, విద్యాగోష్ఠియందును, వీరితో మెలిగిన వారు. వీరి మాతామహులను బ్రవీణామహులను అమూల్య గ్రంథ రచ యితలు. వీరి మాతా మహుల చరిత్రము వీరికలింగము పంతులుగారి కవులచరిత్రలో “నడుకుడిటి రామనకవి”అను కిర్మికతో ప్రకటితమయ్యెను.

వీరి విద్యాసక్తికి గారణము పూర్వ జన్మ సంస్కారమే గాక, కుటుంబ పండితుల ప్రోత్సాహము కూడనైయుండెను. వీరి లోకమున జేసిన వేవకు వీరి భర్తగారి ప్రోత్సాహ మత్య ధికము. భర్తగారియొక్కయు, మేనమామగారి యొక్కయు శిక్షణా దోహదమే, వీరి విద్యాలతకు బ్రాకృతది. వీరి రచ నను గురించి చెప్పుకొనవలసిన వీరికి గవితాధోరణి పది పదు నొకండు సంవత్సరముల ప్రాయములోనే లభించినది. ఆ చిన్నతనములో వీరు రచించిన చిన్న చిన్న రచనలు వీరికుటుం బములోని పెద్దలధికముగా మెచ్చుకొను మండెడి వారు. అనువాదిని జదివించు నభ్యాసమానాడు తక్కువ కావున వీరికి బాతకాల శిక్షణ మేమూర్రమును లేదు కాని కుటుంబ పండితుల సహవాస మూలముననే విద్యాభివృద్ధి లభించినది. చిన్ననాటినుండియు వాఙ్మయ పరిశీలనము వీరి కలవాటు.

ఆ సమయమున నీమె పదునేడవ సంవత్సరమున ప్రబంధ కయ్యలో “మహిళా విభాగిని”అను పద్య గ్రంథము నొక దానిని రచించిరి. అది యప్పటి యాంధ్ర పండితుల నదిభి ప్రాయములను బొందినది. తరువాత వీరి రచనలలో నమూ న్యములైనవి గద్యములలోనైన నేమి, పద్యములలో నైన నేమి, అనువాదములలోనైన నేమి, నీతిపదములు, సతీ ధర్మ ములు, యోగేశ్వరి, అన్నభ్రాతృ, జడభరతుడు, చైతన్య స్వామి, వామన పురాణము, సత్కథానల్లరి, మంగళ హార తుల శతకము, శ్రీ నీతిగీతములు మున్నగు పాత్రములు. వీరు వంగ భాషలోను హిందీ భాషలోను గూడ గృహిణిని.

ఒక్క గ్రంథ రచయితయేగాక వీరు శ్రీ విద్యా విషయ మున నొప్ప సంఘ సంస్కారిణియు గూడనై యుండిరి. ఆంధ్రదేశములో మొట్ట మొదట శ్రీ సమాజమును స్థాపించి నదీమెయే. కాకినాడలో వీరిచే స్థాపింపబడిన విద్యాధిక్షి సమాజమే శ్రీమతి బాలాంత్రపు కేవల్యుగారి యాజమాన్య మున నేటివరకు శ్రీ సంఘమున కమూల్యమగు నేక జేయ మున్నది. ఆంధ్రదేశములో మొట్ట మొదట శ్రీల ప్రతికమ (సావిత్రి) 1500 మంది చందాదారులతో అతి జయప్రద ముగా 1914 మొదలు 16 వరకు సాగించినది వీరు. అభి లాంధ్రమహిళా సభయను గొప్ప శ్రీ సభను నెలకొల్పి, నేయిమంది శ్రీలతో మూడు దినములు జయప్రదముగా సభను జరిపించిరి. ఆంధ్రదేశములోని దూరస్థులములగు ననేక ప్రదేశములనుండియు యనేక వారీరత్నములీసభకు సమావేశ మైరి. మన యాంధ్రదేశమున శ్రీల గొప్ప సభలో మొట్ట మొదటి సభయిదియే. 1911 వ సం॥ ఏప్రిల్ మాసమున శ్రీమతి కల్లేపల్లి వేంకటరమణమృగారి అగ్రాసనాధి పత్య మున నీ సభజరిగినది. ఈ సభగావించి దేశమంతటను వీరి

శ్రీమతి పిల్లగనట్ల అక్కినరః హండిగారు

నామమ ప్రతి ధ్యనించునట్లు చేసికొనిరి. ఆస్కాలో, హైదరాబాదులో, బంబయలో, విజయనగరములో, గంటూరులో, మదరాసులో జరిగిన పెక్కు మహిళా సభలకు వీరు అగ్రాసనాధిపతి. కలకత్తాలో ఒరిగిన ఆంధ్ర భారత మహిళా సమావేశమున ఉపన్యాసకురాలై వీరికయి. మధుపద్మయము, అమూల్యము మున్నగు ఖండ కావ్యములు, అనేక విడిపద్యములు, చాటులు మున్నగునవి వీరు వ్రాసెంచిరి.

1926 వ సంవత్సరమున భర్తవియోగము వీరికి గలిగినది. నాటినుండియు వీరు నిరుత్సాహులై భావాసేవయు, సంఘ సేవయు జేయగల సమర్థతను గోల్పోయిరి. తరువాత వీరు శ్రీ సమాజములలో పని చేయుటయు, గ్రంథ రచనయు వ్యర్థమయిన ఆధ్యాత్మిక విచారములో ప్రళాంత బీభత్సమును గడుపుచున్నారు.

Anjan Narikel (Eye. Drops)

అంజన్ నారికెల్

నేత్రవ్యాధులకు చల్లని సిద్ధాంబుము. కిండ్ల మంటు, భారము, పోటు, యెరుపు, దురద, పుగులు, మసకలు, దున్నీరు మొదలైనవాటిని పోగొట్టి దృష్టికి తేట తేజములను కలిగించును. రజీకటి, ఎండ చూడ లేకపోవుట వగైరాలకు గూడా చాల ఉపయోగము.

సీసా 1-కి వెల 0-12-0.

డజనుగా 7-8-0.

పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

విక్టోరియా డి పో,

7, నార్త్ మాడారిటీ, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

రీటా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా టుడల్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలుట, నెరయుట, చుండ్రు, బట్టతల, కేసు కొరుకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు. మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ జాతీయతకూ దొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

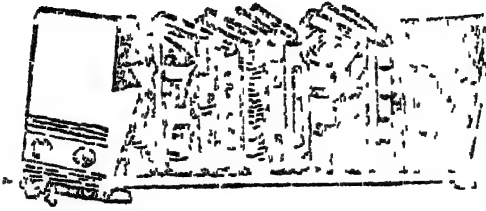

గ్రంథ సమీక్ష

మో. క. గాంధీ శతకము

గ్రంథ కర్త : వాల్మీకి
సృసింహ శర్మ కవి.

ప్రచురణాలయము : ప్రకాశ
మద్రాసు, నూర్యాపేట,
వెల—0-4-0.

నిట్టూర్పు

నివేదిక : డాక్టరు రాంబాబు
మీనూరు. వెల 0-12-0 అణాలు.
ప్రచురణ : డాక్టరు రాంబాబు,
మీనూరు.

ఇది పద్యరూపముగ, మో. కి. గాంధీ జీవిత పరిచయము, అంతమయే వరకు కీర్తికల క్రింద వెలువడినది. ఈ పద్యము కందపద్యములలో వ్రాయబడినది. తెలియజేసిన చదువుట కేతలము ఇంపుగను వుత్సాహముగను నున్నది. ఇందు కాంగ్రెస్ చరిత్రను సంగ్రహముగా వర్ణించుచు, మన రాజకీయ చరిత్రయే వర్ణించబడి, గ్రంథాంతమున మహాత్ముని జీవితము నకు సంబంధించిన తారీఖులు, వివరాలు ప్రచురింపబడినవి. ఇందు పద్యములు ఒక దానినిమించి మరొకటి యున్నది. ముచ్చటకు ఈ దిగువ పద్యము చూడుడు.

క. భారీభోగతి కట్టక

మూరెడు గోవిందయేమేలు, మునుగులుగాగన్,

జారిజిత్తో భాషించిన

కారుణ్యంబోధి! మో. క. గాంధీ మహాత్మా!

* * *

మనోహరం

మూలం : నీత అనువాదం : బి. విశ్వేశ్వరావు. బాబూ
కార్యాలయం—కత్తిడ్రల్—మదరాసు 6. వెల 0-2-0

మనోహరం ఇది బాల బాలికల కోసం ప్రచురింప బడిన 30 పేజీల చిన్న పాఠ్యము. ముఖచిత్రం చక్కని రంగులలో నున్నది. ఇందలి కథ మృత్తియొక్క కుట్రతో రాజుని చంపి రాజకుమారుల ముగ్ధునిని పరాయిదేశమునకు వెడల కొట్టుట, రాజకుమారులు వారిపంతు, పోరుమముపై రాజ్యమును మరల సంపాదించుట. ఇందు అచ్చు తప్ప తెక్కునగ నున్నది.

—రా. లక్ష్మి.

* * *

నూరవులమై పుష్పవన విదల జీవితంలో ప్రతివారు కష్టమునాలో ధాగం పంచుకోవలసిందే. కేవలం ఒక్క నిమిషము జీవితము పుష్పవనమైనదని అనుకోగూడదు. నిమిషము : చాలను అశక్తివించారంటే అది వారి అర్థిక పక్షి లక్షణ, వారికి సమాజంలో సమానత్వం లేక పోవునది కాని గొప్ప మేధావులు, చక్రవర్తులు, రాజకీయవాదులు, మహాపురుషులు సహించి బాధలను అనుభవించారంటే వారిలో అర్థం మనకు బహిరంగంగా తెలియదు. పేదల విషయాల్లో అతి తేలికగా ప్రవర్తించానికి తెలుస్తుంది. కాని వైన ఉదహరించిన వారి విషయాల్లో ప్రపంచంలో స్థానము ఉండదు. కనుక ప్రతివ్యక్తి తన జీవితంలో విషాదాంత సంఘటనలు లేని జీవితం జీవించలేడు. విషాదాంతంలో ఉండే మహాకత్తి వలననే మేధావులు చక్రవర్తులు మహాపురుషులు అత్యున్నత స్థితికిరాకలిగినారు.

“నిట్టూర్పు” ఏను విషాదాంత నాటికల సంపుటి. చిక్కిని భావాన్ని తెలియజేసే ముఖచిత్రంతో వెలువడినది. ఈ నిట్టూర్పుందు తాజమహలు, పాలదొంగలు, అగ్నిగుండం, రక్తసముద్రం, దీప్తసముద్రం, దీప్తసముద్రం ఒక పగలు+ఒక రాత్రి=అంధ కారం, నిండుకుండ తొలికించి, మహాకవి జాన్ కీట్సు, అనే ఏడువిషాదజీవిత ఘట్టాలను తీసుకొని రచయిత చిక్కిని భావాలు చక్కని భావ ఉపయోగించి వ్రాశారు. తాజమహలు, అగ్నిగుండం, రక్తసముద్రం ఒక పగలు+ఒక రాత్రి = అంధ కారం, మహాకవి = జాన్ కీట్సు అనే నాటికలు చదువవలసినవి. తాజమహలు నాటికలో విప్రయోగి భార్య విప్రయోగిని, తన అత్యంత ప్రేమ స్మృతి చిహ్నంగా ఉంచుటకుగాను బూడిదతో చక్కని మహలు నిర్మిస్తాడు. ఆ మహలు భార్య విప్రయోగియైన సాబహన్ చక్రవర్తిని ఆకర్షించుటచే యమునా తీరమున

పాఠాతిమహలు నిర్ణయించుకుంటుంది. తామహలు సృష్టి కర్త, నిర్మాతలు, ఇద్దరు సతీవియోగలే. విషాదాంతమైన జీవితాలను ఒకరు వస్తుభూర్వకముగా సృష్టించి మహాచక్ర చక్రికి దానంచేసి ప్రపంచ ప్రఖ్యాతి గాంచుటకు సహాయ పడినాడు.

మహావి జాన్ ఓట్టు జీవితంలో విషాద జీవితాన్ని అద్భుతంగా చిత్రించారు. ఓట్టు మహావి మరణ శయ్యపై బాధపడుచున్న సోదరునిపైనున్న ప్రేమ తన్ను తృణీకరించిన తన ప్రేయసీ ఫేరీయందుండే ప్రేమలతో బాధ పడతాడు. సోదరుడు మరణిస్తాడు. కాని ప్రేయసి ఓట్టు మనస్సు నకు కాంతి నివ్వలేదు. ఆతనిని ప్రేమించ లేననిచెప్పి ఆసరే గాయపడిన న్యూదయాన్ని రెచ్చగొట్టి వెళ్ళి పోతుంది.

దానితో అబ్దు జీవితంలో తన అమ్మని మ్రొంగిన యువ వ్యాధికి గురియై మరణిస్తాడు. అది ఓట్టు విషాదాంత జీవితం.

“పాల దొంగలు” అనే నాటికలో అస్వాభావిక ఉన్నది. రచయిత ప్రతినాటికలోను భావాలను భావనే కాకుండా ప్రేయసీ ప్రేమ, కళాసేవ, వేదాంతం, సోదరు ప్రేమ, ధనికీవర్గానికిలోనై పేదలుపడే బాధలు, కామానికి లొంగి విపత్తు తెచ్చుకున్న మానవుల జీవితం మొదలైన చక్కిని సమస్యలను తీసికొని నాటికలను తయారు చేశారు. అచ్చు చక్కగా నున్నది. కాని అక్కడక్కడ అచ్చులో పొరపాట్లున్నవి. నిట్టూర్పు ప్రతివారు చదువవలసిన గ్రంథం.

—జి. ప్రభ.

కొవ్వూరు సంస్కృత

బాలికా పాఠశాల

11-12-49 ఆదివారము సాయంకాలము 4 గం. 20 నిం అట మదరాసు గవర్నరు సతిగారైన శ్రీ భావనగర్ మహా రాణీవారు కొవ్వూరు “సంస్కృత బాలికా పాఠశాల”ను దర్శించిరి. ఆ సందర్భమున వీర్వరచిన స్వాగత సభలో పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుని, వారికి పూల మాలను వేసి “స్వాగతపుత్రము”ను సమర్పించిరి. పాఠశాల బాలికలు సంస్కృతములో “కాకుంఠల” నాటకమందలి చతుర్థాంకమును ప్రదర్శించిరి.

నాటక ప్రదర్శనము చక్కగా నున్నదని, శ్రీ భవనగరు మహారాణీగారున్నూ, వారితో వచ్చిన శ్రీమతి అమృతమ్మ రాజాగారూ, తదితరులున్నూ ప్రశంసించిరి, సంతోషించిరి.

జాతీయ గీతా గానముతో సభ ముగిసినది.

—వేదవల్లితాయారమ్మ

శుభవార్త

ఔషధములు, ఆవరేషాలు, ఇంజక్షన్లు లతో నిమిత్తము లేకుండా సమస్త వ్యాధులు నివారణ గావించబడును. వివరములు కోరు వారు రు. 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలు పంపిన ఆశ్రమ నివేదిక పంపబడును.

శ్రీ యోగా శ్రమము,

ఐపీకొండ వీధి

వాల్తేరు,

విశాఖపట్టణం జిల్లా.

బిడ్డల లివరు అందు స్టీప్సును వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ ఆమోహమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లివరు అందు స్టీప్సును వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, ఒందుకోటిలోను ఆ నేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పేక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర సమస్త ఔషధములుగూడ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట వైవాచికైవల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. ఆమోహముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు ఓల్గావారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎస్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు డి. బ్రదర్సు,

నెం. 11, దక్షిణమాడవీధి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పువీధి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై పిళ్లై వీధి,

తెప్పకొలం.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

శుభ మరియు గంజీ ఈ విధంగా

తయారు చేయడం సులభము.

బార్లీ నీటి : పసుపుట్టంగా రెండు టీమ్యూను ఫ్యాంటీ బార్లీని పిళ్లైలో ముద్దచేసి, ఒక ఫయంటు పిళ్లైలో కలిపి, నడు నిమిషాలు మాత్రమే కాకిగా ఉపకరిస్తే చాలు. ఇదిగి ఉచ్చా, పంజాబాలో లేకపోతే నిమ్మరసమో కలపండి.

గంజీ : దీనిని చూమూలు ప్రకారమే చేయండి, కాని తయారు చేయడానికి 20 నిమిషాలే పడుతుంటుంది. ఒక్క రోజు చాడు ఫ్యాంటీ బార్లీ మిమిది రెండు సాధారణ బార్లీ లియ్యంలో భూసమని గమనించండి.

శుభ మరియు
బార్లీ

అట్లాంటిక్ (అండ్) ఇండియన్ బార్లీ నెం. 664, రిలీఫ్

APR 4-78

★
పి
బి
పి
పి
పి

★
పి
బి
పి
పి
పి

There are
Millions of "My's"
in that

Applied to the 48 year old
"Pocket Doctor" of INDIA.

అమృతాంజనము

గాని,

"యథాయథా.....కాలీధవశత్య కంకయా."

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లోకములను దెల్పుజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న వృద్ధులను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడు నేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాప మొందుచున్నది గుమా !!!

ఆంధ్రమహిళ

FEBRUARY 1950

ANDHRA MAHILA

ANNAS 6

ప్రేక్షకులను తండోపతండములుగ
తరిలించుకు వస్తున్నది...

హాహాన హా

గొణిగుండలి

కథ...

ఇప్పుడు

విజయవాడ - సరస్వతి
గుంటూరు - సరస్వతి
తెనాలి - రత్నా
ఏలూరు - పాండురంగా
మచిలీపట్నం - మినర్వా

రాజమహేంద్రవరం - జయ
కాకినాడ - క్రాస్
విశాఖపట్నం - సరస్వతి
విజయనగరం - కృష్ణా
బళ్లారి - రాయల్
కర్నూల్ - చాంద్
నెల్లూరు - శ్రీ వినాయక
భీమవరం - మారుతి
గుడివాడ - శ్రీనివాస్
బరంపురం - జ్యోతిలలో
చూపబడుతోంది

డైరెక్టర్

కె.వి.రెడ్డి, B.Sc (HONS)

అఫ్ఝిసియేట్, కె.కామేశ్వరరావు, బి.ఎ.

స్టూడియో... హాహాన

ఆంధ్రమహిళ

సంపుటి 6

::

ఫిబ్రవరి '50

::

సంచిక 10

ముఖచిత్రం : ధారత రిపబ్లిక్ అధ్యక్షులు బాబు రాజేంద్రప్రసాద్

ప్రజారాజ్య అవతరణ—సంపాదకీయం

పిచ్చిపిల్ల

(కథ)

అభ్యుదయ రాజేంద్రబాబు

అనాంతరాలు

రిపబ్లిక్—రాజ్యాంగము

ఆకలికి బలి

(కథ)

పసిడికిరణాల్లో బాపూజీ

బ్లాస్ పీస్

(కథ)

ఇంకా వ్యాసాలు, నాటికలు, పద్యాలు, బాలానందం, వనితా విజ్ఞానం, గ్రంథ సమీక్ష.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి యం. యే., బి. యల్.,

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నఘంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

విసేల కుంతలములకు

అశోకా ఆమ్ల

హెయిర్ ఆయిల్

అశోకా ఆమ్ల హెయిర్ ఆయిల్

చల్లదనానికి, సౌందర్యపోషణకు, శిరోజువృద్ధికి సాటిలేని మనోహరమైన తలనూనె.

అశోకా ఆమ్ల హెయిర్ ఆయిల్ లో

వట్టివేరు, అగరు, చందన, కేళికి, అమలక, భృంగ, బ్రాహ్మి మొదలయిన ఓషధులు కలిపినవి.

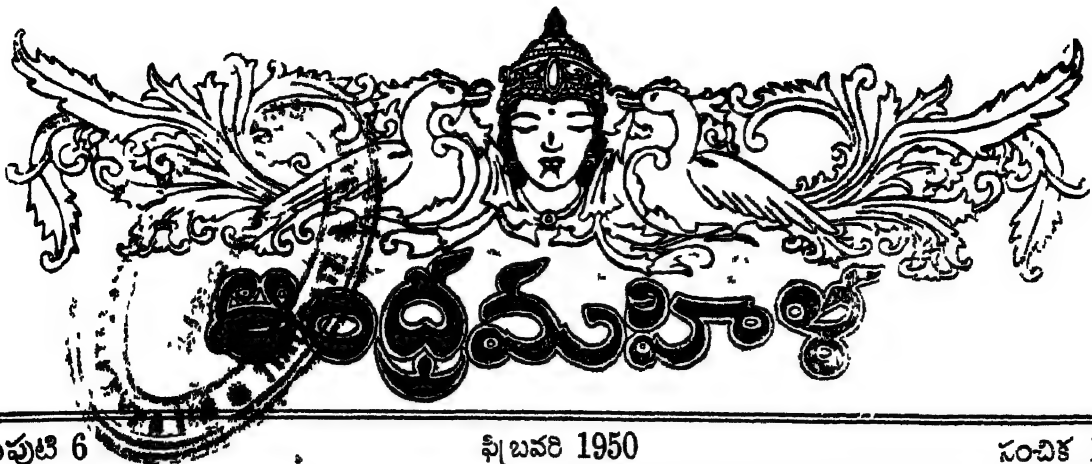
అందువలననే తుదొళ్లను గట్టిపరచి, పెంచి, తుమ్మెద రొక్కల నల్లదనాన్ని, పట్టును మించిన మృదుత్వాన్ని, వృద్ధయానికి మహోల్లాసాన్ని, కలిగించును.

ఒకమారు వాడి చూడండి.

విజయ కెమికల్ అండ్ టాయిలెట్ వర్క్సు,

విజయా మాన్ ఫ్యాన్స్

15, క్లెమెన్స్ బీచ్, వేపేరి, మదరాసు.

సంపుటి 6

ఫిబ్రవరి 1950

సంచిక 10

ప్రజారాజ్య అవతరణ.

2½ సం॥ ల క్రితం, 1947 ఆగష్టు 15వ నాడు, బ్రిటిషువారు మన దేశమునందు తమ ప్రభుత్వమును చాలించి వెడలిననాడు, స్వాతంత్ర్య సిద్ధియైనదని మనమంతా యెలుగెత్తి స్వతంత్ర గీతి కల నాలాపిస్తూ, విజయభేరులు మ్రోయిస్తూ స్వాతంత్ర్యపతాకను ప్రతిష్ఠించి, స్వతంత్ర భారతిలో మనకు కలుగబోవు సుఖసంపదలను గూర్చి స్వతంత్ర కలలను గంటూ, ఆకాశసౌధాలు నిర్మించుకొని, అట్టహాసంగా పండుగ జేసికొనినప్పుడు, మన స్వతంత్ర ప్రదాత బాపూజీ, ఉపవాస దీక్షనుబూని, ఆదినము దీక్షకు, వ్రతనిష్ఠకు, తపస్సుకు సమయమేగాని, ఉత్సవమునకు, ఉబలాటమునకు సమయమెంత మాత్రమూకాదని నొక్కిచెప్పెను. ఈ వచనములందలి యాదార్థ్యమును, గత 2½ సం॥ ల సంఘటనలూ, మన కనులకు కట్టినట్లు నిరూపించియే యున్నవి. మన ప్రతినిధులతో గూర్చిన మన ప్రభుత్వమూ, మన ప్రజలముకూడ, స్వాతంత్ర్యమువలన కలిగే లాభాలను గూర్చి అంచనాలు వేశాము. ఫలాల ననుభవిద్దామని ఆత్మతపస్సము. అంతేగాని, అందుతో గూడిన బాధ్యతలను పూర్తిగా విస్మరించాము. ప్రజానాయకుల అసమానత్యాగ ఫలమైన యీ స్వాతంత్ర్యము సుస్థిరంగా నిలవాలంటే, అంతకు మించిన అత్యధిక త్యాగము యిప్పటి ప్రజా ప్రతినిధులలోనూ, ప్రజలలోనూ విదితము కావాలి. అందులకు వ్యతిరేకంగా, స్వాతంత్ర్యసిద్ధి యనంతరము, ప్రజా ప్రతినిధులలో, ఇతః పూర్వముచేసిన త్యాగమునకు వేయిరెట్లధికమైన స్వార్థము పెరిగి పోవుటచే, ప్రజలకు ప్రభుత్వముపై అవిశ్వాసము ప్రబలి, ప్రస్తుతము తామనుభవిస్తున్న దుస్థితికంతయు యీ ప్రభుత్వమే కారణమని మిక్కిలి నిరుత్సాహము కలిగించుచున్నది. అందుచేత, సర్వాధికార ప్రజాప్రభుత్వమేర్పడడ యీ శుభసమయంలో, ప్రజాహృదయంలో, 2½ సం॥ల నాటి ఉత్సాహము శూన్యమగుట అతి సహజమే. గతమునకు దుఃఖిస్తూ, భావిగూర్చి సంకోచిస్తూ, వర్తమానంలో కర్తవ్యతామూఢులమై నిరుత్సాహ పడవలెనని చూచి ప్రాయము కాదు. భారత చరిత్రలో యీ నూతన దశారంభ శుభసమయమున గతియును స్కరించి, 3½ కోట్ల ప్రజానీకము, వారి యోగ క్షేమముల పాలించుచున్న ప్రతినిధులుకూడ, తమలోనున్న ఏలోటుపాట్లవల్ల స్వాతంత్ర్య

ఫలము ప్రజాసామాన్యాని కందలేదో, వానిని సవరించుకొనవలసిన అగత్యమేర్పడినదని హెచ్చరించుటయే మా ఆశయము.

ప్రతినిధుల ప్రమాణస్వీకారము కేవలము ఉచ్చారణతో అంతరించక, ఆ ప్రమాణ ఆచరణకై తాము అనిమేషము కృషిజేస్తూ, అందు ప్రజలు తమకు సహకరించే దృఢ విశ్వాసమును ప్రజా హృదయంలో రేకెత్తించిననాడే, హస్తగతమైన స్వాతంత్ర్యమును చిరకాలము మన మనుభవించ గలుగుదుము. ఈ రక్షణ బాధ్యత ప్రజలపైన ప్రతినిధులపైన కూడ సమానముగ నున్నదని యిరువురు గ్రహించిననాడుగాని, కార్యము నెరవేరదు. అప్పుడుగాని పౌరులకు న్యాయము, స్వేచ్ఛ, సమతలభించి, భిన్న మత భాషా సంస్కృతులుగల ప్రజల నడుమ సాభాత్పత్వము పెంపొంది, రాజకీయ స్వాతంత్ర్యముతోపాటు ఆర్థిక సాంఘిక స్వాతంత్ర్యములు లభింపవు. ఆ నాడుగాని సర్వ సస్యశ్యామలమైన భారతభూమి, కన్నబిడ్డలకు సుఖ సౌభాగ్యాలు చేకూర్చి, ప్రపంచ శాంతి స్థాపనలో యథోచిత స్థానమును వహించనేరదు.

★

అధ్యక్షుడు రాజేంద్రబాబు

సర్వ స్వాతంత్ర ప్రజాస్వామ్య భారత ప్రజా ప్రభుత్వపు ప్రథమాధ్యక్షులు బాబు రాజేంద్ర ప్రసాదుకు జోహార్లు.

నిరాడంబర నమ్రజీవి, మేథావి, ధర్మనిరతుడు, సాధు స్వభావుడు, ఉత్తముడు, వయస్సు చేతను, అనుభవముచేతను, నేవచేతను వృద్ధుడు, శాంతిప్రియుడు, గాంధీజీశిష్యుడు, అనుచరుడు, అజాత శత్రువునైన, రాజేంద్ర బాబు, నేటి స్వాతంత్ర భారత అధినేతగా మిక్కిలి అర్హత గలవాడు.

1917 నుండి, గాంధీజీ ఉద్యమాలలో మనస్ఫూర్తిగ కృషిజేయుచు, 1920 సం॥లో, అధిక ఆదాయకారియగు తన న్యాయవాది వృత్తిని విసర్జించి, సహాయ నిరాకరణమునకు గడంగెను. స్వరాజ్యసిద్ధి యగువరకు, తన అనారోగ్యమును కూడ లక్ష్యపెట్టక, స్వరాజ్య సమరములో, ధర్మ నిరతితో, పట్టుదలతో పోరి పలుమారు కారాగారవాసి యయ్యెను.

1917 చాంపురా సత్యాగ్రహము, 1934 బీహారు భూకంప పీడితులకై వీరు సల్పిన నిరుపమానసేవ, యితనియందుగల ప్రజా విశ్వాసమునకు కారణములై, కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులుగా ముమ్మారు ఎన్నుకొనబడి, రాజ్యాంగ పరిషత్ అధ్యక్షులుగా రాజ్యాంగమును తయారుచేసి, చివరకు స్వాతంత్ర భారతికి ప్రథమాధ్యక్షులుగా గౌరవింపబడ్డారు.

విజ్ఞాన ధనుడు, న్యాయశాస్త్ర పరిజ్ఞాని, నిర్మాణ కార్యక్రమ మండపరిమిత ఉత్సాహము కలవాడు, ముఖ్యంగా శాంతి ప్రియుడు, ధర్మపరాయణుడునగు రాజేంద్ర ప్రసాద్ యొక్క సారథ్యములో, నవభారత రిపబ్లిక్ ఒక ఉచ్చస్థాయిని జేరగలదని ఆశించుచున్నాము.

★

ఆంధ్రమహిళాసభలో

రిపబ్లిక్ దినమహోత్సవము

26-1-1950, లక్ష్మీవారం ఆంధ్ర మహిళాసభ సభ్యు నిర్మాతల యుద్ధకేమియూ కాదు ; ప్రజల వైతిక జీవన రాంధ్రు, విద్యార్థినులు, రిపబ్లిక్ దిన ఉత్సవమును అతివైభవ ముపై మరమునకున్న ప్రాతినిధ్యమును వారు గమరించక ముగా జరిపికోనిరి.

సాయంకాలము 4 గం|| కల్లా సభ ఆవరణ యంతయు ముగ్ధులతో, తోరణములతో అలంకరించబడినది. బాండ్ వాయిద్య మారంభమైనది.

4 గంటలకు శ్రీమతి లక్ష్మీబాయి మెహతా గారు పతాకమును ఆవిష్కరించిరి. యుండా వందనాంతరము, సభికులకు గంధ పువ్వులు, పండ్లు మిఠాయిలు పంచబడ్డాయి.

తదనంతరము చక్కగా అలంకరించబడిన సభ హాలులో భారత రిపబ్లిక్ ప్రధమాధ్యక్షులగు బాబు రాజేంద్రప్రసాదుగారి పటము పూజమాలాంకృతమై ఉంచబడినది.

సభాధ్యక్షులైన న్యాయపతి రాఘవ రావుగారు, సభ్యు రాంధ్ర సుద్దేశిని “పాకిస్థాన్ విభజనాంతరము మత విషయముచే కలిగిన కల్లోలముల కారణమున, మన దేశమును హిందూదేశ మనకుండా, భారత దేశమనుటయే గాక, మన రాజ్యాంగములో మతమునకెట్టి ప్రాముఖ్యతనీయక, సెక్యులర్ స్టేట్ గా చేయవలసినదని; అయితే, రషియా కమ్యూనిస్ట్ రాజ్యమువలె నాస్తిక రాజ్యము కావలెనని రాజ్యాంగ

రిపబ్లిక్ దిన ఉత్సవ పందర్పములో శ్రీమతి లక్ష్మీబాయి మెహతాగారు పతాకము నావిష్కరించుచున్న దృశ్యము.

పోనులేదు; మతముపై ప్రతిపోవుచున్న వైషమ్యములకు భయపడి, యిట్టివిధాన మవలంబించవలసినదని; ఈ పరిస్థితిలో మన హిందూ మతము, ప్రాచీన భారతీయ విజ్ఞానము నశించకుండ, ప్రజలదైనదిని జీవితములో అక్షితక అస్తమించకుండ చేయు బాధ్యత ప్రజలపై ద్విగుణీకృతమై యున్నది కాన, యీ బాధ్యతను గుర్తించి, తదనుగుణ్యంగా వ్యవహరించవలసిన కర్తవ్యము ప్రజలది” అని నూచించిరి.

తరువాత, ఆచార్య వెంకట్రామన్ గారు అంగ్లమున, క్రియత కొంపల్లి సీతారామ శాస్త్రిగారు ఆంధ్రమున భారత రాజ్యాంగముయొక్క ము

ఖ్యాంశములను గూర్చి ఉపన్యసించిరి.

[ఈ అంశములే వేరుచోట విపులీకరించుటచే, ఇక్కడ ఇంతకుమించి వ్రాయుటలేదు.]

అధ్యక్షి, ఉపన్యాసకులకు అభినందనములతో, జన గణ మన గానముతో సభ ముగిసినది.

సభాభవనములు 26, 27 తేదీలలో, విద్యుద్దీపములతో చక్కగా అలంకరించబడినవి.

నవభారత రాజ్యాంగం

* శ్రీమతి రామకృష్ణమ్మ బి.ఏ., బి.ఇడి. *

మన భారతదేశ చరిత్రలో 1950 జనవరి 26 వ తారీఖు మహత్తరమైన దినము. ఈనాడు మన దేశమునందు సర్వాధికార ప్రజాస్వామ్య ప్రజాధిపత్య రాజ్యము నిర్మాణమైనది. ఏ ఆదర్శప్రాప్తికై మహాత్మా గాంధీ నాయకత్వమున దేశమంతా కాంతి సమరము జరిపినదో, ఏ ఉద్దేశ ప్రాప్తిలో మహాత్మా గాంధీ 2 సంవత్సరముల క్రితం, బలిదానమైనాడో ఆ మహత్తర ఆదర్శము యీ నాడు పూర్తిగా ఫలించింది.

ఏ దేశ రాజ్యాంగములోనైనను, దేశ పౌరులకు స్వాతంత్ర్యము, సమత్వము, సాభాత్వత్వము—ఈ మూడు లక్ష్యములుండవలెను. ఈ లక్ష్యత్రయము లేని రాజ్యాంగము రాజ్యాంగము కానేరదు. ఈ పవిత్ర లక్ష్యత్రయ సాధనకు ప్రపంచ ప్రజలు శతృబలములక అదిరామ పోరాటమును సాగించిరి. విశేష త్యాగములు జేసిరి. రక్తమును ధార పోసిరి. ప్రాణముల నర్పించిరి.

1948 డిశంబరులో భారత రాజ్యాంగ పరిషత్తు మొదట సమావేశమైనప్పుడు పరిస్థితులు చాల అగమ్య గోచరంగా నుండెను. నవభారత రాజ్యాంగ స్వరూపము ఎట్లుండవలసి యూహించడానికైనా సాధ్యము కాకుండెను. అయినా, తన లక్ష్యాన్ని స్పష్టంగా ప్రకటించుకొని ఆ లక్ష్యసిద్ధికి ఉపకరించే రాజ్యాంగాన్ని తయారు చేయడానికి భారత రాజ్యాంగ పరిషత్తు ఉపక్రమించింది. 1947 జూన్ మాసంలో దేశ భవిష్యత్తు స్వరూపం నిర్ధారణ అయినది. స్వాతంత్ర్యాన్ని సంపాదించిన భారత జాతీయ కాంగ్రెసు అడించిన ఐక్య అఖండ భారతము అలభ్యమని స్పష్టమైంది. విభక్త భారతమును ఏకముచేసి ధృఢమైన భారతమును నిర్మించడానికి పరిషత్తు పూనుకొనవలసి వచ్చింది. తదనుగుణంగా లక్ష్య తీర్మానమును సవరించుకొనవలసిన అవసరము ఏర్పడినది. భారత రాజ్యాంగ పరిషత్తు ఈ గురుతర బాధ్యతను ప్రత్యేక

నీయంగా నిర్వహించింది. మూడు సంవత్సరముల నిరంతర కృషిఫలితమే నవభారత రాజ్యాంగము.

ఈ మహా పర్వదినమైన నేడు ప్రజలు ప్రజా ప్రతినిధులు ఈ “రాజ్యాంగమును మాకు మేమై వర్తింప జేసుకొని, కానించుకొని, స్వీకరించుచు, సాంఘికముగా, ఆర్థికముగా, రాజకీయముగా న్యాయమును, భావములో, ప్రకటనలో, విశ్వాసములో, మతములో, ఆరాధనలో స్వాతంత్ర్యమును, ప్రతిపత్తిలో, అవకాశములో సమత్వమును చేపూర్చుటకును జాతిద్వైకమత్యమునకు అధ్యయ మెసంగుచు, సాభాత్వత్వమును పెంపొందించుటకును” ప్రమాణము చేయుచుండిరి.

ఈ నవభారత రాజ్యాంగం శైశవ ప్రజా స్వామ్య రక్షణకు అన్ని విధాలా అతి ప్రశస్తమైనది. దీన్ని గురించి కొంచెం విపులంగా గమనించుము.

మాతన రాజ్యాంగం భారతదేశాన్ని స్వతంత్ర స్వతంత్రమైన సార్వభౌమతగల ప్రజాస్వామిక రిపబ్లిక్ గా ప్రకటించుచున్నది. ఈ సార్వభౌమత ప్రజలనుంచి ప్రభుత్వానికి లభిస్తున్నది. ప్రవేశికలో విస్పష్టంచేశారు. ప్రజలకుగల సహజమైన హక్కులన్నీ నిర్ధారణంగా విస్పష్టం చేశారు. భారత ప్రభుత్వాధ్యక్షుడు వారసత్వా వచ్చే చక్రవర్తి కాదు. అందుచేత భారతదేశాన్ని రిపబ్లిక్ అని పిలుస్తాం.

భారత దేశాన్ని “ఫెడరేషన్” అనటానికి బదులు “యునియన్” అంటున్నాం. ముఖ్య విషయమేమంటే ఫెడరేషన్ గా వుంటేనే రాష్ట్రాలన్నిటికి స్వాతంత్ర్యాధికారం వుంటుంది. అందుచేతనే ద్వంద్వ పౌర సత్వమంటూ లేదు. సివిల్ క్రిమినల్ మొదలైన న్యాయ కానసాలన్నీ భారతదేశమంతటా ఒకే రీతిగావుంటే, దేశమంతటను సాగవలసిన ఉద్యోగకాఖలన్నిటినీ ఒకే అధిపత్యం క్రింద నిర్వహించటం జరుగుతుంది. ఈ యూనియన్ నుండి విడి పోవటానికిగాని, తన రాజ్యాంగాన్ని నేరే తయారుచేసుకోవటానికిగాని,

నికిగాని యే రాష్ట్రానికి హక్కులేదు. కేవలం కాసన రీత్యా యేర్పాట్లు జరగటం గాక న్యాయరీత్యా ఈ ఘోరమను నిర్వహణ జరుగుతుంది. అవసరమైన విధంగా మార్పులు చేసుకోవటానికి 47 ప్రధాన విషయాలలో పార్లమెంటుకు స్వాతంత్ర్యం యివ్వబడు తున్నది. ఇంతే కాక సామాన్య కాంతి పరిస్థితులలో దేశం ఘోరమనుగా పని చేస్తూ వుంటుంది. యుద్ధాది జాతీయ విషయపరిస్థితు లేర్పడినపుడు ఒకే ఒక ప్రభుత్వం క్రింద పరిణామంచెంది బలవత్తరంగా వ్యవహరించటానికి అవకాశం కలిగివుంది.

భారత ప్రభుత్వ ప్రధానాధికారికి “అధ్యక్షుడు” అనే పేరువుందైనా ఇది అమెరికాలోవలె అధ్యక్షప్రభుత్వంకాదు. భారత ప్రభుత్వ అధ్యక్షుడు వయోజన వోటింగువల్ల ఏర్పడ్డ మంత్రిమండలికి బాధ్యుడు. వారి సలహా సంపత్తు లేకుండా యేకారాన్ని స్వతంత్రాధికారంతో నిర్వహించే అధికారం లేదు. అందుచేత సరాసరి ప్రజలకు బాధ్యుడౌ తున్నాడు, అంటే ఇది ప్రజలకొరకు ప్రజలు నిర్వహించుకునే ప్రజా ప్రభుత్వం.

భారత నూతన రాజ్యాంగంలో 395 నూత్రాలు 81 అనుబంధాలు వున్నయి. శ్రేణితి గతులను సరిగా అర్థం చేసుకోలేనివారికి ఇదంతా ఒక కంప తోడుగుగా వున్నట్లు తోచవచ్చు. కాని దేశంలోవున్న అనేక రకాల యాప్రజా నీకాన్నీ, వీరందరికీ కలుగవలసిన రక్షణలను అవగతం చేసు కుంటే ఇలాంటివి విస్తృతాదధి రాజ్యాంగచట్టం రావలసిన అవసర మేమిటో తెలుస్తుంది. అంతేకాక దేశంలో వున్న వివిధ ప్రజాస్వామిక యంత్రాంగాలు సరిగా పనిచేయాలన్నా, శ్రేణివదళలో యాప్రజా స్వామికానికి సరియైన రక్షణ ఏర్పాటు కావాలన్నా ఇలాంటి రాజ్యాంగం అమలు జరపటం అవసరం.

భారత దేశం స్వతంత్రరాష్ట్రాల సమాఖ్యగా వుంటుందని రాజ్యాంగ చట్టం ప్రకటిస్తున్నది. ఈ రాష్ట్రాలను మూడు వర్గాలుగా విభజించటం జరిగింది.

1. గవర్నర్ల రాష్ట్రాలు. 2. చీఫ్ కమిషనరు రాష్ట్రాలు.
3. సంస్థానాలు.

భారతదేశం నివాసంగా గల ప్రతి వొక్కరికీ, అతడుగాని, అతని తలిదండ్రులలో ఒక్కడైనా, భారతదేశంలో జన్మించివున్నట్లయితే పౌరసత్వ హక్కు వుంటుంది. నూతన రాజ్యాంగం అమలులోకివచ్చే తేదికి 5 సంవత్సరాల పూర్వం నుంచి భారతదేశం వాసంగాగల ప్రతివారికీ పౌరసత్వ హక్కు వుంటుంది. ప్రతి పౌరుడూ గల ప్రాథమిక హక్కులు యివి. 1. సర్వమానవసమానత్వం. 2. స్వాతంత్ర్యం. 3. అధికరక్షణ. 4. మత స్వాతంత్ర్యం. 5. విద్యా సాంస్కృతిక హక్కులు. అస్పృశ్యత కూడ పూర్తిగా నిర్మూలించబడ్డది. ఇటుపైని అస్పృశ్యతను ఎవరు పాటించినా అట్టివారిని అపరాధుల క్రింద శిక్షించటం జరుగుతుంది.

కేంద్రంగాని, రాష్ట్రాలుకాని కాసనాలు తయారు చేసే టప్పుడు ఈ దిగువ ప్రధాన సారధ్య నూత్రాలను దృష్టిలో వుంచుకొని వర్తించవలసి వుంటుంది.

1. ప్రజాక్షేమం. 2. ప్రజలకు సరియైన జీవనోపాధి కలిగించుట. 3. పనిచేసే హక్కును కాపాడుట. 4. విద్యాసావకాశములను కల్పించుట. 5. నిరుద్యోగస్థితిలోనూ, వార్ధక్యంలోనూ, జబ్బుస్థితిలోనూ ఇవ్వవలసిన ఆర్థికరక్షణ. 6. కార్మికులను అమానుష పరిస్థితిలోనికి తోసి జేయకుండ రక్షించుట. 7. 14 సం॥ల లోపు బాల బాలికలకు నిర్బంధ విద్యా సహాయం. 8. మత్తు పదార్థాల నిషేధం. 9. అంతి జ్ఞాతీయ కాంతి భద్రతల పరిరక్షణ.

భారత దేశానికి ఒక అధ్యక్షుడు, ఎగువ దిగువ కాసన సభలూగల ఒక పార్లమెంటు వుంటుంది. ఎగువ కాసన సభలో 250 మంది సభ్యులంటారు. వీరిలో 12 మంది అధ్యక్షునిచే నియమితులయిన పౌరు. మిగిలినవారు రాష్ట్ర సంస్థానాల ప్రతినిధులు. ఈ సభ సభ్యులను ప్రజా నిష్పత్తిపై నిర్ణయమైన సంఖ్యలో రాష్ట్ర, సంస్థాన కాసనసభలు ఎన్నుకొనవలసి వుంటుంది. ఇది కాళ్వత వ్యవస్థ. దిగువ కాసన సభలో 500 మంది సభ్యులంటారు. వీరిని వయోజన వోటింగు పద్ధతిని ప్రత్యక్ష ఎన్నికల ద్వారా ప్రజలే ఎన్నుకొన వలసి వుంటుంది. 750 కేల మంది ప్రజలకు ఒక్కొక్క ప్రాతినిధ్యం వుంటుంది. పార్లమెంటు జీవితం 5 సంవత్సరాలు. యూనియన్ అధ్యక్షుని రాష్ట్ర సంస్థాన

న వ భా ర త రా జ్యాం గం

కాసన సభలూ, కేంద్రకాసన సభాకలిసి ఎన్ను కంటాయి. ఈ యెన్నిక జరిగేటప్పుడు రాష్ట్ర సంస్థానాల ఓటింగు బలం ఎంతవుంటుందో, కేంద్రకాసన సభకు అంత సమాన బలం వుంటుంది. ఒకసారి ఎన్నికయైన అధ్యక్షుడు 5 సంవత్సరాలు అధికారంలో వుంటారు. రాజ్యాంగానికి వ్యతిరేకంగా ప్రవర్తించే పక్షంలో ఆయనను తొలగించే అధికారంకూడ పార్లమెంటుకు వుంటుంది. దిగువ కాసనసభలు ఎన్నిక అవగానే ఆ సభలో మెజారిటీ పార్టీ నాయకుని మంత్రివర్గం తయారు చేయమని అధ్యక్షుడు కోరుతాడు. ఈ మంత్రివర్గం దిగువ కాసన సభకు బాధ్యులు. ఈ మంత్రుల సలహా సంపత్తిమీద అధ్యక్షుడు వ్యవహరించుతూ వుంటాడు.

పార్లమెంటు సభల సమావేశాలను పిలిచే అధికారం అధ్యక్షుని చేతిలో వుంటుంది. దిగువ కాసన సభను రద్దు చేసే అధికారంకూడా అధ్యక్షునకు ఉంటుంది. పార్లమెంటు సంచలనానికి చెందుసారునైనా సమావేశ మవాలి. కాసన సభజేయు కాసనములను న్యాయముగా అమలులో జరుపుచున్నది లేనిది చూచుటకు స్వతంత్ర న్యాయ విచారణశాఖ కూడ రాజ్యాంగమునందు ఏర్పాటు చేయబడి యున్నది. దేశమంతటికి ఒక సుప్రీం కోర్టు, ప్రతి ప్రాంతమునకు సుప్రీం కోర్టు క్రింద ఒక హైకోర్టు, హైకోర్టు క్రింది సబ్జర్జిస్ట్రేటు కోర్టులు ఏర్పరచబడియున్నవి. సుప్రీముకోర్టు హైకోర్టుల న్యాయ మూర్తులు అధ్యక్షునిచే నియమింప బడుదురు. హైకోర్టునుండివచ్చు అప్పీళ్ళను సుప్రీంకోర్టు విచారణ చేయ గలదు.

రాష్ట్రములకు, సంస్థానములకు ఒక్కొక్క గవర్నరు ఉండును. ఈ గవర్నర్లను అధ్యక్షుడే నియమించును. గవర్నరు 5 సం॥ల కాలము ఆ పదవిలో నుండును. రాష్ట్రములకు చెందు కాసన సభలుండును. ఎగువసభ కవున్నిలు దీనిని ఎత్తివేయుటకు ఇండియా పార్లమెంటునకు అధికారముకలదు. దిగువ సభకు అనగా ఎసెంబ్లీకి మెంబర్లను ప్రతి పాదిక ఓటర్లు ఎన్నుకొనెదరు. యుక్త వయస్సు వచ్చిన ప్రతివానికి వోటుకలదు. 75 వేల మందికి ఒక ప్రతినిధి చొప్పున అసెంబ్లీకి ఎన్నుకొన బడుదురు. ఎసెంబ్లీలో 60 మందికన్న తక్కువగాని, 500 కన్న యెక్కువగాని ఉండరాదు.

కేంద్రప్రభుత్వం, రాష్ట్రప్రభుత్వాలు వేర్వేరు విషయాలలో కాసనాధికారం కలిగియున్నవి. దేశానికి ఏదైనా ప్రమాదావస్థ సంభవించినపుడు రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి సంబంధించిన అధికారాలను కూడా కేంద్రప్రభుత్వం చెలాయించకలదు.

ఇండియా ప్రభుత్వానికి వచ్చే ఆదాయాన్ని చేసిన ఖర్చులను తనిఖీ చేయుటకు ఒక అడిటరు జనరలు, కంట్రోలరు నియమింపబడుదురు.

ఈ విధంగానే దేశ వాసులకు శాంతి సౌఖ్యాలను చేకూర్చటానికి ప్రపంచములోని అత్యంతాధునిక రాజ్యాంగ చట్టములలోని ఉత్తమాంశములను నేకరించి ఈ నూతన భారత రాజ్యాంగచట్టం తయారు చేయటం అయింది.

పనిది కిరణాలలో బాపూజీ!

అది ప్రజాసముద్రం. అఖండ భారతావనికి యేకైక నాయకుడు బాపూజీ రాకకోసం అరులుచాచే ప్రజానీకం లోని విప్లవతరంగాలు నాట్యం చేస్తూ సచుతోత్సాహాన్ని రగుల్కొల్పుతున్నాయి. ఆ మైదానమంతా పవిత్ర భారతీయుల వీరరక్తంతో సులసల కాగుతుండే స్వాతంత్ర్య భావాలలో... పెల్లుబిగి ప్రవహించే వుద్రేక కార్యాలలో... త్యాగసంపదను సత్యసంపదను తమ నెత్తుటి చుక్కలతో కాపాడే రుధిరస్రవంతు రక్తనాళాలతో నిండి పోయింది. ఆ మైదానం ఒకసమగ భూమికి పయనించే అసహాయ యోధుల సమావేశ ప్రాంతం...

ఆ నాడు అదివారం... సంధ్యాయా కాంతుల్లో... చల్లని వాయు తరంగ గమనంలో పచ్చని జాతీయ పతాకం స్వాతంత్ర్య లక్ష్మికి వింజామరలు వీస్తోంది... ప్రతి జీవి ముఖంలోనూ వెన్నెల పువ్వులు చిరునవ్వు దొంతరులు... హాయిగా ఆనందంతో నృత్యం చేస్తోన్నాయి...

ఏవైపుమోచినా పచ్చని తోరణాలు... నిత్యోభలే... తెల్లటి ఖద్దరుచీరతో... చిన్నారి నవ్వులు పెదవి మోసుల్లో మెలకలేతుతుండే జాతీయ పతాకాన్ని చేతితోపట్టుకుని... చురుగ్గా నడుస్తుండే భారత యోధాంగనల మూర్తలను తిలకిస్తుంటే ఆపాదమస్తకం విప్లవ రుధిరం పొంగి పోయింది... నా ప్రతి అణువులోనూ స్వాతంత్ర్య రక్తం ప్రజ్వలిల్లింది... ఎంత కౌరవం... ఎంత ఉత్సాహం... ఆ ఉద్దీపన సమ్మిళిత విప్లవ రుధిర తరంగాల... సమరోత్తేజిత మెరుపుల తుఫానులో నా నిస్సార జీవితంపై నిరుత్సాహం పుట్టింది... ఆ నాడు నా హృదయంలో... వేడి రక్తంలో... ఒక మహత్తరమైన బలవత్తరమైన పునాది వేయబడింది. ప్రతి భారతీయుడి హృదయ సీమలోనూ స్వాతంత్ర్య భవన నిర్మాణానికి తొలిచర్య జరిగిందనుకుంటున్నా...

ప్రకృతి బంగారు రంగులో ములిగి పోయింది. ఆ నాడు ప్రకృతి సయితం... రమణీయంగా అహ్లాదంగా పూలవాసన కురిపించింది... ఆ మనోహర సౌందర్య దృశ్యం... యింకా

నాకు గమనముంది... నాజీవితాంతం వరకు గమనముంటుంది.

వేదికకు పదిగజాల దూరంలోనేవున్నాను... హృదయం టుటటుపడుంటు కొట్టు కొంటోంది... మనస్సు సంతోష కెరటాల నూగింతలలో పరుగులు తీస్తోంది... ఏ మహాత్ముడైతే ఈనాడు విశ్వమంతా వేలెట్టి చూపుతుంటో... ఏ దరిద్ర నారాయణుడు దరిద్ర సంతతి కోసం... తన జీవితాన్ని ఫణంగాబెట్టి తపస్సు చేస్తున్నాడో... ఏ కళ్యాణ మూర్తి దయారసాన్ని విశ్వమానవ సంఘాలన్నీ సవంగా గ్రోలుతున్నయో... ఏ సత్యాగ్రహ వ్యధిధాని ధాటికి ఎండ కాసే భూమండలాన్నంతా ఏకధాటిగా యెదురులేకుండా యేలుతుండే నిరంకుశ ప్రభుత్వం... దాని సామానుని లొంగి పోయిందో... ఆ జగదేకమూర్తిని విశ్వవనని, విప్లవవ్యక్తిని, స్వతంత్ర భానుని . సమర యోధుని . శాంత మూర్తిని... మహాత్ముని... అవతారమూర్తిని... చూచే అదృష్టం కలిగిందనే ఆనందం... ఆ ఉత్సాహం... ఆ ఆవేశం కర్ణించలేను... నా కలానికా కక్తిలేను... అది అమర దినం... అమృత ఘడియలు... వెలుగు తూణాలు...

ఆ వేదికకు నైరుతిదిక్కులో ఒక చిన్న మేడ వుంది... ఆ మేడపైనుండి ప్రేక్షకులు మెల్లగా అడుగో నంటూ వేలెట్టి చూపారు... ఇంకా కనబట్లేదు... హృదయావేగం... భరించలేకపోయాను ..

ఒక్క నిమిషం గడచింది... స్వతంత్ర భానుడుదయించాడు.. ఆ పనిదీ కిరణాలలో బాపూజీ నిండు ముఖాన్ని కాదు... ఆ మహనీయుని సౌందర్యగరిమను తిలకించాను... నిజంగానే ... వాస్తవంగానే... అతడే మహాత్ముడు... ఆ మహాత్ముడు ప్రజా సముద్రం వేపు కేలు మోడ్చి నిలబడ్డాడు... జోహార్లు సమర్పించాడు... వ్రాస్తుంటే ఒళ్లు పులకరిస్తోంది... రక్తం జ్వలిస్తోంది... అందరూ ఆ మహనీయునికి ప్రణామిస్తున్నారు... సన్నని మల్లెపూలేకులాంటి ఆ ఖద్దరు ఖండువా కప్పుకున్నాడు... మోకాలివరకు గాదు... ఇంకా మైగానే కట్టు బట్ట మను తరువాయి 11వ పేజీలో

“1927 నాటికన్న యీ సమస్య వేయిరెట్లధికతర క్లిష్టమైనది. పశితనమునుండియే యుద్ధవిముఖతను అలవరచనిచో, ప్రస్తుత వాతావరణలో యుద్ధనివారణ సాధ్యముకాదు. విద్యావతులగు మాతలు, పరిస్థితులను చక్కగా గమనించి, తమ బిడ్డలను శాంతిమార్గ ప్రవర్తకులుగా జేయునట్టి ఉత్కృష్ట పాథ్యత నవలించింప వలసిన యావశ్యకత ఎంతయూ గలదు.”

॥సం॥

“యుద్ధం, యూరోపియన్ సంస్కృతీ కేంద్రాలను నాశనం చేయనుంది. యుద్ధంలో చావడమో, వికలాంగులు కావడమో, లేక ఉన్నాడు అవడమో జరగకండా మిగిలిన మానవులను వన్యమృగాలుగా చేయనుంది ఇది జరగకూడదని అసమ్మతిని తెలిపే దెవరు? ఈ విషయం సంభవించకుండా ఆటంకపరచేనా రెవరు ?

స్త్రీజాతిని, మాతృ మూర్తులను హెచ్చరిస్తున్నాను. 275000 మంది అమెరికన్ స్త్రీలనే కాదు. గత మారణహోమంలో తమ కన్న బిడ్డలను గోల్పోయిన లక్షలాది తల్లులనే కాదు. నేడో రేపో తమ తనయులను బలిచేయవలసి వచ్చే తల్లుల నుద్దేశించికూడా నేనీ మాటలు చెబుతున్నాను.

నవమాసాలు మోసిన మీరు, ఎందుకు మానంగా వుంటున్నారు? ప్రపంచం అంతటా మల్లీ విషపూరిత మేఘాలలో చుట్టబెట్టబడుతున్న యుద్ధోన్మాదాన్ని ధిక్కరించి, మీ గంభీర స్వనం వినిపించరే ?

తల్లులైన మీరే, మృత్యు శిథిలమైన ప్రపంచంపై అమృతము కురిపించి జీవితాన్ని ప్రతిష్ఠిస్తున్నారు. మానవుని మృత్యువు వధిస్తున్న

ప్రతి క్షణములోనూ, యీ వినాశశక్తిని అధిగమించి, స్త్రీ మూర్తి ప్రపంచానికి నవమాన ప్రణి ప్రసాదిస్తోంది.

బిడ్డను సాకి పోషిస్తున్నారు మీరు, జీవితంలోనికి, చరిత్రలోనికి శ్రోవ చూపుతున్నారు మీరు—ప్రపంచ సంపదల నభివృద్ధిచేసే కార్మికునిగా, వీరునిగా, మానవజాతి నాయకునిగా, యోగిగా, మహా మేధావిగా. అటువంటి మీ బిడ్డను వినాశం ఎదుర్కొంటుంటే, ఎలా ఊరుకోగలరు మీరు ?

చరిత్రలోని వైభవం, సిరిసంపదలు, మీ బిడ్డలవల్లనే సృష్టియైనవి. మీ బిడ్డలు నవ్య సృష్టిచేసి జీవితానికి నూత్నాలంకరణ చేశారు. తమ శ్రమ సంపదతో జీవితంలో కొత్త వెలుగులు నింపినారు. పశుప్రాయమైన జీవితాన్ని మార్పు చేసినారు—ఇంతకంటే అద్భుతమైనదాన్ని ప్రపంచం ఎన్నడూ కనీ వినీ ఎరుగదు. మీరు పెంచి పోషించిన మానవుడు, మల్లీ క్రూరుడుగా, వన్యమృగంగా, హంతకుడిగా తయారవుతోంటే, మీరు చూస్తూ ఎలా వూరుకోగలరు ?

మీరంతా ఒక్కొక్కడిగా ఉన్నాడులైన మీ బిడ్డలను హెచ్చరించండి!—

తల్లులారా !

“మీ హత్యల నావండి? మారణహోమం ఆపండి. జీవించడంకోసం, శ్రమించి సృష్టిం చడంకోసం, జీవితాన్ని సౌఖ్యమయం చేయడం కోసం, జీవితాన్ని న్యాయయుతం, బుద్ధివంతం, సౌందర్యమయం చేయడంకోసం, మేము మిమ్మల్నిలోకం లోనికి తీసుకవచ్చాము. ఇక చాలించండి మీ విమాన యుద్ధాలు, విషవాయు ప్రయోగాలు, ఒండొరులను నాశనం చేసుకోవడానికి కనిపెట్టిన పైశాచిక ఆయుధాలను,” అని హెచ్చరించండి.

తల్లులారా! భార్యలారా! మీకు

హక్కుంది. న్యాయాన్ని ప్రతిష్ఠించే హక్కు. మీనుండే జీవితం సృష్టి అవుతోంది. మృత్యువునుండి కాపాడడానికి మీరే పూనుకోవాలి. మృత్యువుతో అవినామంగా పోరాడి జయించే మహత్తర శక్తి మీరే.

ఈ ఘోర వినాశంనుండి, యీ ఉన్మత్త వాతావరణంనుండి, మీ పుత్రులను మీరేలక్షించ బూనుకోలేదు? వినాశానికి, సర్వనాశనానికి దారీదీసే వారికి వ్యతిరేకంగా, జీవిత రక్షణకోసం, మీరు మీ అమోఘ శక్తి నెందుకు వినియోగించడం లేదు?

9వ పేజీ నుండి

నుడందిచ్చిన గడియారాన్ని మొలకు చెక్కుకున్నాడు... అబ్బా! ఏమనాలి ఆ దరిద్ర నారాయణ మూర్తిని... ఆ నిరాడంబర ... మూర్తిని ... ఆ బంగారు వెలుగుతో .. అతని ముఖవర్ణస్సునుండి కొన్ని బిగ్గెలు మావైపు కేంద్రీకరింప బడ్డాయి.

ఎడమ వైపుగా కొంచెం గోల...ఆ అజాను బాహుడు తన చేతివేలిని ముక్కు కునూటిగా పెట్టుకున్నాడు. నిశ్శబ్దం. ఎంత విచిత్రం...అక్షుల కొద్ది కలకలాతంతో నిండి పోయిన మైదానంలో...క్రమశిక్షణ...

ఆ మహాత్ముని ప్రార్థన...రానురాను సంకీర్తన...ఎంత చురుకైన...ప్రార్థనలపై నమ్మకంలేని నా హృదయం ఆ

నిమిషంలో మొదలు తిరిగింది...తాళం వేయకుండా ఉండలేక పోయాను...పొటనంటుకున్నాను...ఎంత హాయి!

ఆ తాతయ్య బోసినోటనుండి వెలువడిన మత్స్యాల తొలకరి మైదానమంతా కురిసింది...పడునైదు నిమిషాలుగడచినై ఆ దివ్యజ్యోతి వేదికనుండి దిగిపోయాడు...

మైదానం మైదానమై పోయింది...ఆ లోక బాంధవుని దర్శనం యిక ఏనాటికో ... ఆ మహాత్ముని ఇంకో మాడు చూడలేనిదీవితం ఎందుకు? ఉపదేశాన్ని పొందని హృదయం ఎందుకు?

కె. నభా

[సేవాసమితి]

ఆంధ్ర మహిళా సభవారి సేవావృక్షంలో మరొకశా: స్త్రీ శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్యశాలల నిర్మాణ ప్రయత్నం

భారత ఆరోగ్యమంత్రి శ్రీమతి గౌ|| రాజకుమారి అమృతకౌర్ గారిచే
జనవరి 7వ తేదీని శంకుస్థాపన.

నక్స్ మిడ్ వైఫ్ శిశు శిశు కేంద్రము యొక్క స్థాపించు సూచనలు.

భారత దేశంలో, మాతాశిశుసంరక్షణశాలలు, వైద్య శాలలు లేనివి లేకపోవుచున్నాయని, వైద్యులు, నర్సులు కూడా, జనాభాకు తగినంత ఎక్కువయి ఉండటం లేదు. ప్రజలకు, అంతా ముఖ్యంగా, స్త్రీ శిశువులకు, వలసిన చికిత్స పొత్తిగా అందుబాటులో లేదని అతిశయోక్తి కాదు. ఈ లోటును ప్రజా ప్రభుత్వము పూర్తిగా గ్రహించి కూడా, ఒక్కమారుగా దీనిని తీర్చగల సదుద్ధత లేకపోవుచున్నట్లు, కొద్ది కొద్ది నిర్మాణములతో తృప్తి పడవలసి వస్తుంది. ప్రజలు, ప్రజాసంస్థలు కూడా, ప్రభుత్వముతో కలిసి, యీ నిర్మాణములలో సహకరించినాడే, అదిగ కాలములో మనకుగల యీ లోటు క్రమంగా తీరగలదు.

ఈ ఉద్దేశముతోనే, ఆంధ్ర మహిళాసభ, యీ స్త్రీ శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్యశాలల నిర్మాణమునకు పూనుకొనినది. వీరి సహాయమును గ్రహించిన రాష్ట్ర ప్రభుత్వము, అడమూరులో 21 గ్రాండ్ల స్థలమును యీ నిర్మాణమునకు విరాళ మొసంగినది, కొంతమంది డాక్టర్లు దీనికై ధన విరాళములనిచ్చి యున్నారని యిదిచోట ప్రకటించి యున్నాము.

ఈ నిర్మాణములో గమనించవలసిన ముఖ్య విషయములు రెండు :—

మద్రాసులో గల పెద్ద వైద్యశాలలలోనూ, పెద్ద వైద్యుల యొద్దను, వైద్యమును బడయాటకై ముఖ్యంగా

ప్ర. శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్యశాలలకు శంకుస్థాపన చేయుచున్న శ్రీమతి రాజకుమారి అమృతకౌర్ గారు.

ప్రీ, శువుల సంరక్షణకాల, ఉచిత వైద్యశాలల నిర్మాణ ప్రయత్నం

బయట ఉష్ణమండి వచ్చిన సామాన్య రోగులకు, వైద్య జరిపించుట—సామాన్య రోగులకు —సామాన్య చికిత్స కవ
కాలలో చోటు చిక్కనిపోవచ్చు, పెద్ద డాక్టర్ల స్వంత కాశము కలిగించుట, దీని రక శక్తియును.

కంతుస్థానన చేయవచ్చిన శ్రీమతి అమృతకౌర్‌గారికి మహిళావధ స్వాగతము.

నర్సింగ్ హాస్పిటల్‌నుండి వైద్యమును పొందుటకు కత్తి భారత ప్రభుత్వపు నర్స్ మిడికైక్ శిక్షణ ప్రణాళిక
లేకపోవచ్చు. అట్టివారికి నర్సింగ్ హాస్పిటల్ నివాసమిచ్చి, ననుసరించి, ప్రతి సువత్సరము కొంతమంది నర్స్ మిడికైక్
వ్యాధిని గుర్చిన నిపుణ వైద్యుని సలహాపై, వైద్యము లను తయారుచేయుట రెండవ ఆశయము.

శ్రీ. శిశువుల సంరక్షణకాల, ఉచిత వైద్యశాలల నిర్మాణ ప్రయత్నం

ఈ కార్యక్రమమును కొనసాగించు నిమిత్తము, భవన నిర్మాణమునకు, జనవరి 7వ తేదీన, శ్రీమతి రాజకుమారి అమృతకౌర్ గారు శంకుస్థాపన జేసిరి. ఆ సాయంకాలము 8 గంటల ప్రభుత్వమువారు మంజూరుచేసిన స్థలమంతయు, తోరణములతో అలంకరించబడినది. ప్రత్యేకముగ నలంకరింపబడిన మంటపముపై, రాజకుమారి గారితోపాటు, ఉత్సవమునకు విచ్చేసిన అధికమంత్రి శ్రీ డెజవాడ గోపాల రెడ్డి, పబ్లిక్ వర్క్స్ మంత్రి శ్రీ భక్తివత్సలం, మధ్య నిషేధ మంత్రి శ్రీ సుజీవరెడ్డి, తమిళనాడు కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు శ్రీ కామరాజు నాడార్, హెల్తు సర్వీసుల డైరెక్టరు శ్రీ కె. సి. కె. రాజా, స్టన్ జనరల్ కర్నూలు భటియా, డాక్టర్ ముత్తులక్ష్మీ రెడ్డి, బులుగు సాంబమూర్తి మొదలైన ప్రముఖులు ఆసీనులైరి.

ఆంధ్ర మహిళాసభ వ్యవస్థాపక కార్యదర్శిని ఆయన శ్రీమతి దుర్గాబాయిమ్మగారు, ఆంధ్ర మహిళాసభ ఆది

నుండి, జాతి మత భాషా వివక్షతలేకయే శ్రీ జనవేన చేయుచున్నదనియు, ఇంతదనుక, ప్రభుత్వమునుండి ఏవిధ మైన సహాయమును కోరికయే తన కార్యక్రమమును నెరవేర్చుకొనుచున్నదనియు, యీ సేవను పరికించియే, అడిగినంత మాత్రంలో యిండుకయు సంకోచించక, అడయారు స్థలమును మదరాసు ప్రభుత్వము మంజూరు చేసినదనియు చెప్పవూ, ప్రభుత్వముయొక్క సహకారమునకు కృతజ్ఞత తెలిపిరి. తిదుపరి, ఉపాధ్యక్షములో చెప్పినట్లు, యీ మాతా శిశు సంగక్షణాలయము, ఉచిత వైద్యశాలల నిర్మించుటలో తమ యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. ఇందుకు తోడ్పాటుగా విరాళములిచ్చిన పలువురు దాతలకు కృతజ్ఞత తెలిపిరి. అనంతరము, శ్రీమతి రాజకుమారిగారిని శంకు స్థాపన చేయకలసినదిగా కోరిరి.

శ్రీమతి అమృతకౌర్ గారు, శ్రీ దుర్గాబాయిగారు ఆంధ్ర మహిళాసభ రూపేణ చేయుచున్న సేవ తమకు

శంకుస్థాపన మహోత్సవమును తిరికించవచ్చిన అతిథి మహిళలు.

శ్రీ, శకువుల సంరక్షణకాల, ఉచిత వైద్యకాలల నిర్మాణ ప్రయత్నం

విరహించితమేననియు, మహిళాసభ భోజన స్పృహనునకు 4 సలలి క్రితము తాము శంకుస్థాపన చేసిరినియు చెప్పి, ఇప్పటి భాషా రాష్ట్ర విభజన సమస్యలతో జోక్యము లేకుండా, నేనయే ప్రధానంగా, మదరాసులో, నిస్సంకోచంగా క్రొత్త క్రొత్త కాఖలు స్థాపించుచున్న ఆంధ్ర మహిళా సభను అభినందించిరి.

తరువాత, మనదేశంలో శ్రీలు చొరవగా నర్స వృత్తి నవలంబించకపోవుట శోచనీయమనియు, బాలింతల యొక్కయు, శిశువుల యొక్కయు మరణ సంఖ్య మన దేశంలో అత్యధికంగా ఉన్నది గనుక, ప్రవీణులైన వైద్యులు, మంత్రసానులు, నర్సులు, వైద్యకాలలు ఎక్కువగా కావాలనియు, అందు ముఖ్యంగా, డాక్టరు ఎంత ప్రవీణుడైనా, సరియైన నర్సులు లేనిచో, రోగికి సంరక్షణ సరియైన మార్గములో జరుగదు గనుక, వేనవేల నర్సులు, వీలైనంత తక్కువ కాలంలో, నర్సు విద్య నభ్యసించవలెనని భారత ప్రభుత్వము తోరుచూ, అఖిల భారత నర్సింగ్ కౌన్సిలు వారు దీనికి తగిన ప్రణాళికలను వేయుచున్నారనియు, యిది త్వరలోనే అమలులోకి రాగలదనియు, ఈ ప్రణాళిక ననుసరించి, ప్రస్తుతము మహిళా సభవారు కట్టబోవు సంఘంలో, నర్సుల శిక్షణకు కూడ ఏర్పాట్లు చేయుచున్నారని వినుట సంతోషకర విషయమనియు, ప్రభుత్వ కార్యక్రమమునకు, సజా సంఘలు ఇట్లు తోడ్పడుట చాలా అఖిలవనీయమనియు చెప్పిరి.

శంకుస్థాపన యనంతరము హెల్త్ సర్వీసెస్ జనరల్ డాక్టరు కె. సి. కె. రాజా ప్రసంగిస్తూ, భారత దేశంలో నర్సుల అవశ్యకత ఉన్నది, మన దేశంలో 48000 మందికి ఒక నర్సుచొప్పున ఉన్నారే, ఇది చాలా తక్కువ సంఖ్య. నాగరిక దేశములలో కనీసము 500 మందికి ఒక నర్సునా ఉండి తీరాలి, ఇట్టి స్థితి రావాలంటే ప్రజలు చాలా సహకరించాలి, ఎక్కువ శ్రీలు నర్సువృత్తి నవలంబించే మార్గాల

లోబించి, తక్కువ కాలంలో ఎక్కువమంది రక్షణదేవు ఏర్పాట్లు చేయాలి అని చెప్పారు.

కొనర్ భాటియా ప్రసంగిస్తూ, ఇచ్చి ప్రజా సంస్థలపై కార్యక్రమాలవలం విందుటకు ఎంతయూ అవకాశము లేదనియు, ప్రజలంతా యిట్టి సంస్థలకు చాయకైతల తోడ్పడక నాడే, యీ కార్యక్రమము ఇయ ప్రజలు కాల్గొనియు నుడివిరి.

అధికమంత్రి గోపాలరెడ్డిగారు మహిళాసభ 17 సంవత్సరములుగా, రాచకేయ, సామీక, జాతి మత భాషా వైషమ్యాల లేకుండా సంఘము స్థాపించి, హాస్యతా యుక్తముగ చేయుచున్న నేనను, అందుకు కారకురాలును క్రిమతి దుగ్గా బాయమ్మగారిని ప్రశంసిస్తూ, సాధ్యమైనంత వారు ప్రభుత్వము వారిట్టి నిర్మాణ కార్యక్రమానికి తప్పక తోడ్పడుదురుగాని, ప్రస్తుత ప్రభుత్వ అధిక పరిస్థితులలో యీ సహాయమంత ఎక్కువగానుండబోదు గనుక, ప్రజలే దీని భారము వహించవలసిన అవశ్యకత యున్నదని చెప్పిరి.

అనంతరము క్రిమతి ముత్తులక్ష్మి రెడ్డిగారు ఉపన్యసిస్తూ, గ్రామాల్లో పనిచేయు నర్సులకు, పట్టణములలో వారికివలె అన్ని సదుపాయములు సమానతాలం ఇచ్చినచో, ఎక్కువమంది గ్రామములలో పనిచేయుట కియ్యకొందురని చెప్పిరి.

శ్రీ బులలకు సాంబమూర్తిగారు మహిళాసభ తలచుకొన్న కార్యక్రమము జయప్రదముగా సాించుటకు ప్రతివారు తోడ్పడవలెనని హెచ్చరిస్తూ, క్రిమతి అమృతకారుగార్ని ఇతర ఉపన్యాసకులకు, మిగతా అతిథులకు వందనములు చెప్పిరి.

జనగణమన గానముతో సభముగిసెడిది.

రాత్రి 7.30 కు క్రిమతి అమృతకార్గారి గౌరవార్థము మహిళాసభలో విందుజరిగెను.

జి. ప్రభ.

సర్పిం గె హోమ్ సహాయార్థం

ఆంధ్ర మహిళా సభవారిచే

చౌచౌ ప్రదర్శనము

8-1-1950 ఆదివారం సాయంత్రము ఆంధ్రమహిళా సభ సభ్యురాలు, విద్యార్థినులు కలిసి, మహిళాసభవారిచే నిర్వహించబడుచున్న శ్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, వుచిత వైద్య శాలల సహాయార్థం, విప్రోరియా పబ్లిక్ హాలులో ఒక చౌచౌ ప్రదర్శనమును గావించిరి. ఇండియా ఆరోగ్య మంత్రి గౌరవనీయులు శ్రీమతి రాజకుమారి అమృత కార్ గారు ప్రదర్శనమునకు విచ్చేసిరి. మహిళా సభ గానకాళి వుపాధ్యాయిని శ్రీమతి.సుబ్బలక్ష్మమ్మగారు సభ్యురాలై వాయిద్యగోష్ఠిని నిర్వహించిరి. శ్రీమతి కమలాచంద్ర బాబు గారు, శ్రీమతులు అనసూయ సీతగార్లు భావ గీతలను పాడిరి. కమంతల నాటకమునుండి, కొన్ని దృశ్యములను శ్రీమతి కమలామణిగారు విద్యార్థినులచే ప్రదర్శింప జేసిరి. చండీదాస్ నృత్య గానమును సభ నృత్యకాళి వుపాధ్యాయిని శ్రీమతి సామ్రాజ్యముగారున్నూ, విద్యార్థినులు, కలిసి ప్రదర్శించిరి.

ప్రదర్శనమును ప్రకంఠించుచు నర్సింగ్ హోమ్ సహాయార్థం సభ్యురాలై చేసిన కృషిని, శ్రీమతి అమృత కార్ గారు అభినందించిరి. శ్రీమతి దుర్గాబాయిమ్మగారు ప్రదర్శనములో పాల్గొన్న ప్రతి వారికీ కృతజ్ఞత తెలుపుచూ దీనికి ప్రత్యేకముగ తోడ్పడిన, శ్రీ రజనీకాంతరావు ముభద్రగార్లకు, శ్రీ రమణరావు, గోపీచంద్, లింగమూర్తి, రామాచార్య గార్లకు కృతజ్ఞత తెలిపిరి. అటు పిమ్మట టిక్కెట్లు అమ్మకములో అత్యంత కృషి చేసిన సభ్యురాలై ద్రందరకూ, టిక్కెట్లుకొని విరాళములిచ్చి ప్రదర్శనమునకు వచ్చిన ప్రేక్షకులకు, వరుసగా తమ కృతజ్ఞతను తెలిపిరి. ఆ నాటికి వసూలయిన మొత్తం 7000, ఏడువేల రూపాయలని సభలో వెల్లడించిరి.

శ్రీ కోటా రంగనాయకులు చెట్టిగారు కమంతల పాత్రను నటించిన తుమారి వసంతకు ఒక రజత పాత్రను బహుమానముగా, పొసగిరి.

* * *

చర్కామండలి, స్త్రీలశాఖ

కేంద్రము : ఆంధ్రమహిళాసభ

27-1-'50. ఆంధ్రమహిళా సభలో, చర్కామండలి యొక్క స్త్రీలశాఖ ప్రారంభించబడినది. శ్రీమతి అమృతుని గిరిజగారు ఈ శాఖయొక్క కార్యదర్శినిగా వ్యవహరింతురు. ప్రారంభ సభకు శ్రీమతి బులుసు రాజరాజేశ్వరమ్మగారు అధ్యక్షత వహించిరి. సమావేశమునందలి స్త్రీలలో చర్కా ప్రచారము గావించుట దీని ముఖ్యోద్దేశము. మాసమునకొక నిర్ణీతదినమున, యీ మండలి సభ్యురాలై మహిళాసభలో సమావేశమై, నూలు వడకుదురు. దీనిలో సభ్యత్వ రుసుము సంవత్సరమునకు రి చిలపలు.

ఇందు ప్రస్తుతము 30 మంది సభ్యురాలైగా జేరిరి. రాత్నములు కొను నిమిత్తము శ్రీ రాజేశ్వరమ్మగారు రూ. 25/- మండలికి విరాళముగా నొసగిరి.

* * *

ఆంధ్ర మహిళా సభలో
సర్వోదయ దినము

30-1-1950 సాయంత్రము, 4 గంటలనుండి 5 గంటల వరకు, సభ్యురాలై, విద్యార్థినులు, మాత్రయజ్ఞము చేసిరి. రి గం|| నుండి వందేమాతరం, గీతలాని కొన్ని ప్లోకములు, ఇతర ప్రార్థన పాటలు పాడి, తదుపరి రామ్మధున్ పాడిరి. తదుపర, ఆంధ్రేశ్వరి ప్రకాశం పంతులుగారు, మహాత్ముని మానవ సేవా తత్వరతను గూర్చి వివరించిరి. “మహాత్ముడు కష్టించి, ఉద్యమము లేవదీసి, సంపాదించిన ప్రజా సామ్య ప్రజారాజ్య మీనాటికి స్థాపించుకున్నాము. ఈ రాజ్యము నిలబెట్టుకోవాలంటే, ఆయన అనుచరులైన వారు, ఆయన ఆశయముల ప్రకారము వర్తించి, ఇందలి ఫలితములు ప్రజలందఱకూ సమముగా అందునట్లు కృషిచేయవలసి యున్నది. తన అనుచరులనెడి వారిలో ఏ కల్లకపటుములు, వర్గ వైషమ్యములను చూచి ఆ మహాత్ముని మనసు తోల్చిందిపోయెనో అట్టి దుర్గుణములను వీడి, ప్రస్తుత ప్రజానాయకులు స్వార్థ రహితముగ సేవాచరులైననాడే ఆ మహాత్ముని అపూర్వ సత్యా హింసా ఉద్యమము పరిపూర్ణత జెంది దేశయంతట కాంతి స్థాపనకు కారణము కాగలదు” అని వారు చెప్పిరి.

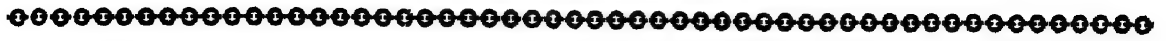
జన గణ మన గానముతో సభ ముగిసినది.

* * *

విద్యాభ్యాస లక్ష్యములు

పసిపిల్లల మానసిక ప్రవృత్తి

* శ్రీ మతి అ. చన్నమంటమ్మ *

విద్యయొక్క లక్ష్యము ఉత్తమ పౌరసత్వము. ఉత్తమమైన ఆశయములు, ఉదాత్తమైన భావములు, పరిసరములలో తెలివి తేటలతో ప్రవర్తించుటకగు సామాన్యమైన లోకజ్ఞానము, ఉదరపోషణకోపుత్తి, ఇవి, విద్యాభ్యాసముయొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలని చెప్పాలి. హక్కులను గుర్తించి సమర్థతతో అనుభవించుట, బాధ్యతలను గ్రహించి హృదయపూర్వకముగ నిర్వహించుట, ఇవి మానవునికి విద్యవలన కలుగవలసిన శక్తులు—అనగా మానసిక వికాసము.

ఈ శక్తులన్నీ మానవునిలో అకస్మాత్తుగా ఆవిర్భవించేవిగావు. ఈ లక్ష్యాలన్నీ ఒక కుభోదయమున తమంతట తాము సిద్ధించేవికావు. ఈ మానసిక వికాసము ఉన్నట్టుండి, ఒకమారు ఆకాశమునుండి మానవుని ఆరచేతిలోనికి జారి పడేడికాదు. బాల్యావస్థ అంతటిలో శిశువొనరించు, అవి రామమైన, అపరిమితమైన, స్వతస్సిద్ధమైన కృషిఫలితమే ఇది. నిపురుగవైన నిపురువలె పసివారల మనసులో దాగియున్న జ్యోతి, తమ వివిధ ప్రవృత్తుల సహాయముచే, క్రమముగా వికాసమునుపొంది, మానవునిలో పరిపూర్ణ వికాసమును పొందుతుంది. ఈ స్వేచ్ఛావతరణకు తోడ్పడునదియే విద్య.

అందుకేలోకాక్తి “Child is the father of the man” అని. పసితనములో జరిగిన పోషణ రక్షణ ఫలితంగా, మానవుని శరీరము బలిష్ఠమై, ఆరోగ్యవంతమై సుందరమైనది కావచ్చు ; పోషణ రక్షణలు లోపించినట్లైతే, బలహీనంగా అనారోగ్యంగా, అందవిహీనంకావచ్చు. అట్లే, మానసిక విజ్ఞానము, సౌందర్యము కూడ—పసితనమునుండి, వారలయొక్క వివిధప్రవృత్తులు క్రమపద్ధతిలో పోషణను, శిక్షణను పొందినట్లైతే, వారికి చక్కని సంస్కారము కలుగుతుంది. వారి శక్తులు సక్రమమార్గములో విజృంభిస్తాయి.

వారిలోనున్న ఆత్మ, జ్యోతిర్మయంగా వికసిస్తుంది. పోషణ శిక్షణలలో లోపము కలిగితే, ఆత్మ వికాసము సక్రిమముగ నుండక వక్రగతినొందుతుంది. ఉత్తమమైన విద్యావిధానము శిశువుయొక్క స్వప్రేరేపక వికాసానికి తోడ్పడు నదిగా ఉండాలి.

పిల్లల విద్యావిధానాన్ని గూర్చిన పూర్వపు అభిప్రాయాలన్నీ కూడా యిప్పుడు మారి పోతున్నాయి. ఎందువలననంటే, ఇప్పుడు మనస్తత్వ శాస్త్రములో అనేకమైన పరిశోధనలు జరిగి, పసివారలయొక్క మానసిక ప్రవృత్తులను గూర్చిన కొన్ని నిశ్చితాభిప్రాయాలు మనకు తెలియచున్నాయి. ఈ విధమైన జ్ఞానమువల్ల, వారి వికాసమునకు అభివృద్ధికి తోడ్పడగల ఉత్తమ విధానాలను, మాంటెస్సోరి మొదలగు విద్యావేత్తలు, అర్థకౌబ్దముగ పిల్లలతో వారికి గలిగిన స్వానుభవసహాయముతో, ఏర్పాటు చేసియున్నారు.

పూర్వకాలపు స్కూళ్లలో, ఉపాధ్యాయుడు ప్రధాన వ్యక్తి. వీరు సువర్ణసరములకు అక్షరాభ్యాసము ఆర్యాక, స్కూలుకువచ్చిన పిల్లలకు, సకల విధమైన విజ్ఞానమా నూరి బోయవలసిన ఉత్కృష్ట బాధ్యత ఉపాధ్యాయునిదనే అభిప్రాయము ఉండేది. అందువలన ఆ ప్రాముఖ్యత అంతా అతనిదే. పిల్లలందరూ తనచేతి యంత్రాలనీ, తన ఎప్పుడేమి ఏ విధంగా చేయవచ్చు ఆ విధంగా వారు చేయవలెననీ అతని యుద్దేశము. చేయని పిల్లలకు శిక్ష తప్పనిసరి. అందువల్ల, పాపము, పసివారలకు, బడిపేరుచెప్పితే దుఃఖము. బడిపంతులంటే వారికో బెబ్బలి. చదువంటేనే తలనొప్పి—పిల్లవాని చదువు తల్లిదండ్రులకో తీరని సమస్య.

ఆధునిక యుగంలో ఈ అభిప్రాయాలకు గొప్ప మార్పు కలిగింది. ప్రాధాన్యత ఉపాధ్యాయునిమండి పిల్లవానికి

విద్యాభ్యాస లక్ష్యములు, పనిపిల్లల మానసిక ప్రవృత్తి

మరలింది. శిశువులోనే కొన్ని మహత్తరమైన శక్తులు అంత ర్గతమైయున్నవి. ఈ శక్తులవల్ల, అనుక్షణము ఆతనికి జ్ఞానో పదేశం జరుగుతూఉంది. మైనపుముద్దపైవలె ఆతని మనసున, అనుక్షణానభవములు ముద్రింపబడు తున్నాయి. తదనుసారంగా ఆతని మనస్సు పరివర్తన నొందుతూ ఉంది. కనుక ప్రస్తుతపు ఉపాధ్యాయుడు, ఒక్కొక్క శిశువులో యీ పరివర్తన ఎట్లాకలుగుతుందో పరిశీలిస్తాడు. ఈ పరివర్తన సక్రమంగా కలిగే పరిసరాలను ఏర్పాటుచేస్తాడు. పిల్లవాని అంత ర్గత శక్తులు ప్రకాశించుటకు అనువుగా లోడ్చేడతాడు.

అయినా ఎంత ఆశ్చర్యమో చూడండి! పుట్టి నప్పడు ఏడుపుతప్ప వేరువిధమైన శక్తిమును పనికింపలేరుగదా పాపలు! కి సంవత్సరములు నిండేనిండవముండే, భావను ఎంతక్షుణ్ణంగా నేర్చుకుంటారో! పరిశుభ్రమైన, స్పష్టమైన, భాషా ప్రయోగాలన్నీ ఎంత చక్కగా అలవర్చు కుంటారో—పెద్దవారలమైయాత్మక, 20 సంవత్సరములు దీక్షతో కృషిచేసినాగాని అబ్బని భవములు, సుశువులు, ప్రయోగాలు, థాటి, యీ మూడేండ్ల బిడ్డడు ఎట్లు నేర్పాడో! ఏ ఉపాధ్యాయుడు బోధించాడో! భావ నేర్చుటయేగాక, భావ యందలి ప్రత్యేక భవములను పనికింపటకై తన గాత్రమునందలి శబ్ద తంత్రులనుకూడ యీ పనివాడు తర్ఫీదు చేశాడన్న మాట.

దీనివలన, యిటీవలవరకు గుర్తించుటలేని మరో సత్యము నిర్ధారణయగుతూ ఉంది. విదారేంద్రుని తరువాత విద్య ప్రాచీనభీంచుటయే నేది హాస్యాస్పదమని—జన్మమాదిగా, పరిసరాల్లో ఒక పాతకాలగా, శిశువులో అంతర్గతమైన శక్తులే ఉపాధ్యాయులుగా, నితాంతము విద్యాభ్యాసన జరుగుతూ ఉంటుంది. ఈలోగా శిశువునకు గలిగిన అనుభవాలపై భవిష్యత్తవండు శిశువులో కలిగే వికాస మార్గాలపై యుంటుంది. అందువల్ల, తల్లి దండ్రులు ఉపాధ్యాయులు కూడ యీ విషయాన్ని గుర్తించాలి.

ఇప్పుడు చూడండి—పిల్లలు పరిసరములను చక్కగా పరిశీలిస్తారు. గుర్తు పెట్టుకుంటారు. ఆ విధంగా ఎంతో జ్ఞానాన్ని సుపాదిస్తారు. అందువల్ల, విజ్ఞానాన్ని కలిగించే పరిసరాలను కల్పించటం మన బాధ్యత అవుతుంది. రంగుల పుస్తకపుట, ఎంత చిన్న జ్ఞానా, కదిలేవస్తువులు, వారు

పట్టిచూచి, కదవగలిగి ఉపయోగించుటకు వీలైన వస్తువులు, మనము వారికి అందుబాటులో ఉంచాలి.

సామాన్యంగా స్వర్ణమూలంగా వారు ఎన్నో సంగతులు నేర్చుకుంటారు. బీదవారల యిండ్లలో మట్టికుండలు తక్కువేరు సామానులుండవు. గొప్పవారి యిండ్లలోని ఖరీదైన సున్నిత వస్తువులను పిల్లలను తాకనివ్వరు. రెండు విధములా పిల్లలకు ఆకాభంగమే. అన్యాయమే. నిజంగా వారి ఎదుట నుండి తాకవలెనని ఆకాశలిగిన తరువాత, తాకకుండా ఉండమంటే వారికెంత కష్టము. ‘విరిగిపోతుందిరా, వెధవా—అక్కడ పెట్టెయి.’ అని అరుస్తాము. పాపము వాని మనసు చివుక్కుమంటుంది. అప్పటికి భయంకొద్ది అక్కడ దానిని వదిలివేసినా, మరోసారి మనము లేకుండా ఆ పని చేస్తాడు. ఈ విధంగా కపటము నేర్పిన వారమవుతాము. “అమ్మా, అది జాగ్రత్తగా చూచిపట్టుకో” అని చెప్పితే, వాడు మెల్లగానే చేస్తాడు. ఖర్చుము చాలక జారిపడ్డే, వస్తువుచడిన వివాదమువల్ల యికమీద జాగ్రత్త తనంతటదే వస్తుంది.

పెద్దవాళ్లుచేసిన పనులన్నీ చేయాలంటారు వాళ్లు—అనుసరణ వారిలో ప్రధానశక్తి. బొమ్మరిట్లుకట్టడము, గుజ్జన కూర్లువండటం, యుద్ధాలుచేయటం, రైళ్లువండటం, యివి, యీ అనుసరణకు ప్రత్యక్ష రూపాలు. చదువు నటించటం, కనపడ్డచోటెల్ల పిచ్చిగీతలు గీసిపెట్టటం, కూడా అంతే. చిన్న చిన్న పనిముట్లు కొనియిచ్చినచో వారి యీశ్వర్ల తీరకలదు. లేకున్నచో పెద్దవారల బల్లలు, కుర్చీలు, చెంబులు, తప్పాళాలు, సీపుళ్లు, చాటులపైకి వారు దాడితీసి, అల్లరి పిల్లలనీ, సామానులు పాడుచేసి పెట్టారని పేరుసంపాదించు కుంటారు.

భావ నేర్పటానికి పనికివచ్చే సమయం. ఎన్ని క్రొత్త మాటలైనా, ఎంత అర్థమలేని మాటలైనా వారు ఉచ్చరించగలరు. జ్ఞప్తియందుంచుకో గలరు. దాని చంకలోని గొప్పవారి బిడ్డకు, చెట్టుక్రింద తిరుగుచున్న బీదవారి బిడ్డకు, నిత్యము సంభాషణ విషయ అదృష్టముండదు. తల్లి దండ్రులు బిడ్డలకు కథలుచెప్పి, ఎక్కువగా వారితో ముచ్చటించుచున్నట్లైన, బిడ్డలకు భావ త్వరగా రాగలదు. అదిగాక,

విద్యాభ్యాస లక్ష్యములు, పసిపిల్లల మానసిక ప్రవృత్తి

వచ్చిరాని మాటలు వారు ఉచ్చరిస్తూఉంటే, వారికి మన మాటలర్థముకావనే పెట్టి అభిప్రాయంతో మనము వారి ననుసరించి మాట్లాడితే, వారికి సహాయము చేయక పోవుట యేగాక, ఆకాభంగముకూడ కలిగించిన వారమగుతున్నాము. ఒక్కొక్కప్పుడు వారికి కోపముకూడా కలుగుతుంది.

పిల్లలు పాపము ఎన్నిమైతేనా నడవగలరు. అయితే నడకవల్ల దేహపరిశ్రమయని తెలిసికొను. దానివలన వారి ఆవయవాలను స్వాధీనపరచుకొంటానికి, పరిసరాలను ఆస్వేషించటానికి. చంకనెత్తుకునో, పెరాంబులేటరులో కూర్చో పెట్టుకునో, వారిని తిప్పితే యీ రెండు వాంఛలకు భంగము కలుగుతుంది. నడుస్తూ ఉంటే, దారిలో ఉన్న ప్రతి యిసుక రేణువూ, ప్రతి ఆకు, ప్రతిపువ్వు, ప్రతిపిట్ట, విడ్డూల నాకర్చిస్తుంది. పరిశీలనలో వారు నిదానిస్తారు. వారితోపాటు ఉండటానికి మనకు కాలచ్యాపన, ఓపికలేదు. విసుకు—మన కంటికగోచరమైన వస్తువులెన్నో వారి నాకర్చిస్తాయి, వారికిపారాలు చెస్తాయి. మనము వారిని తొందర పెట్టుటచే, సదవకాశము నరికట్టుటయేగాక, వారికి దుఃఖము కలిగింతుము. పెంకెవారైన అల్లరి పెట్టాడు. మేధకుడైన అణగి ఆకాభంగానికి ఓర్పుకుంటాడు.

పసివారలకు అటవస్తువులెంత అవసరమో, తోటి వారల సహవాసము కూడా అంతకన్నా ఎక్కువ అవసరము. బొమ్మలతో ఊహించుకొని అనుభవించే అనందము కన్న తనతోటి వారలతో అటపాటలలో అనుభవించే అనందము, అలవర్చుకునే విజ్ఞానము ఎక్కువగాఉంటుంది. అందుకనే, నర్సరీస్కూలులు, మాంటెస్సోరీ, కిండర్ గార్డెన్ స్కూలులు పసివారలకుని విద్యావేత్తలు ఏర్పరచినది. స్కూలుయొక్క వాతావరణ, మిక్కిలి ప్రకాంతమైనదై, మనోవికాసము కలిగించే, అన్వేషకరమైన, ఆకర్షణీయమైన పరిసరాలతో, పని మట్లతో నిండియుంటుంది. ఇందు, స్కూలు భవనముతో సహా పిల్లల వయస్సునకు తగినట్లుగా ఉంటుంది. చిన్న చావలు, చిన్న బల్లలు, చిన్న కుప్పీలు, చిన్న బోర్డులు, గార్డెనులో మొక్కలు, పువ్వులు, ఉయ్యాలలు, నిచ్చెనలు, వంటెనలు, మట్టి, నీరు, తోటిపిల్లలు—ఇంక ఏటి కన్న వారికి కావలసినదేమి? పిల్లలందఱకు, అటలూ, పాటలూ,

విందులూ, విశోదాలు—అన్నింటిలో స్వేచ్ఛగా వారు పాల్గొంటారు. కాలనిర్ణయ ప్రకారము, వారి సహాయార్థము ఉన్న ఉపాధ్యాయుని, వివిధ కృత్యాలకు వారిని ఆకర్షిస్తుంది. ప్రమాదాలు జరుగకుండా కాపు కాస్తుంది. వలసినప్పుడు సహాయము చేస్తుంది. నిదానంగా, ప్రశాంతంగా, అందూ ముఖ్యముగా, పరిపూర్ణమైన స్వేచ్ఛతో, ఒకరు అడ్డపించకుండానే, నిర్ణీతసమయములో విధాయకములను వారు సోవేదస్తూ ఉంటారు.

ఇదే విధంగా, భావ, లెక్కలు, గ్రామములు, సజ్జలు మొదలైనవికూడ పిల్లలు ఈ స్కూల్స్ లో స్వేచ్ఛతో విధానాలున్నాయి—తక్కినైన ఉపాధ్యాయుని, పిల్లల మనోప్రవృత్తిని పరిశీలించి, వారికి తగిన పరిచయముతో మనస్సును ఆకర్షింపజేసి, భయ పెట్టకుండా, అడ్డపించకుండా, విసికించకుండా, శ్రమ పెట్టకుండా, వారికివాయుట, చదువుట, గేర్పుచూ, వారి ప్రత్యేక ప్రవృత్తులు మైకి వచ్చుటకు సహాయ పడుతుంది. ఇట్లు విద్యాభ్యాసన ఒక స్వచ్ఛంద క్రియ, ఒక ఆకర్షణీయమైన సంఘటన, ఆనందమును, తృప్తినికలిపించు కార్యమవుతుంది.

ఈ విధంగా పసిపిల్లలలో సరియైన పునాది పడినచో, బడియందు పిల్లలకు అయివ్వము కలుగదు. తరువాత కూడ, మనస్థత్వకాంత్రనేత్రల సలహాలతో, నూత్న విద్యా విధానాలను ఉపయోగిస్తూ, పిల్లలలో అణగియున్న శక్తులను మైకి తెచ్చుటయే తమ కర్తవ్యమని గుర్తెరిగిన ఉపాధ్యాయులు ఉంటే, పిల్లలు బడి దొంగలుకారు—పరిపూర్ణమైన స్వేచ్ఛ కలిగి, పరిశీలనకులగాని, శిక్షవలనగాని భయములేని బాలయ అనువైన పరిసరములలో, క్రమమైన వికాసమును పొందతారు.

అయితే యీస్వేచ్ఛయును శబ్దములో చాలా జాగ్రత్త అవసరము. బహిర్గత బలమంతము, నిర్బంధన లేకుండా, తమంత తాము, స్వచ్ఛందంగా ఏర్పాటుచేసికొనిన కట్టుదిట్టములకు, క్రమ శిక్షణకులోపై సంపదించునట్టి స్వేచ్ఛయే నిజమైన స్వేచ్ఛ—అట్టి స్వేచ్ఛయే ఉత్తమ పాఠశాల గలంగుటకు సరియైన పునాది.

విద్యాభ్యాస లక్ష్యములు, పసిపిల్లల మానసిక ప్రవృత్తి

ప్రస్తుత క్రతుత్వము యొక్కయు, వ్యక్తి యొక్కయు దారిద్ర్యమువలన, మన దేశములో తగినంతమంది శిక్షితులైన ఉపాధ్యాయులు, పాఠశాలలుగూడ లేనందువలన, యిట్టి అదర్శయుతమైన పాఠశాలలు, విద్యా విధానము విరివిగా మనభూమిలో జరిపించుట కసీసము యింకో అర్ధశతాబ్దము వరకు ఆసంభవమైన కార్యము. అందువలన పసివారల బాధ్యత కేవలము తల్లిదండ్రుల మీదకు, అంచూ ముఖ్యముగా తల్లిమీదకు పరుగుతుంది. అందువల్ల, ప్రతి తల్లియు సాధ్యమైనంతవరకూ, పిల్లలయొక్క మనస్తత్వమును గూర్చి తెలిసికొని, ఎక్కువ సానుభూతితో, వారి జీవితములు ఆనందమయంగా జేసే ఉపాయాలు ఆలోచించి, జ్ఞానార్జనకు ముఖ్యమైన బాల్యావస్థలో, వారికి సరియైన శిక్షణ కలుగు అవకాశములను పెట్కాలు, సులువైనవి కల్పించాలి.

వారిని సున్నితమైన మనస్సులు—కసరుట, కొట్టుట, తిట్టుటవలన మనము వారిని మంచించారికి లేలేము సరిగదా, వారిని చిన్నపుచ్చిన వారమగుదుము. మనకు వారిపైనున్న అధికారమును దుర్వినియోగ పరచిన వారమగుదుము. అన్యాయము జరిగినదనివారు భావించి, వద్దన్న పనులను రహస్యముగా జేయుట, అబద్ధములుచెప్పట, నిస్సహ మొదలగు మోడని గుణములను వారిలో పుట్టించిన వారమగుదుము. భయములేని పిల్లలకు రహస్యములుండవు. వారు అబద్ధము పలుకరు—వారికి మనము అన్యాయము చేయమను నమ్మకము.

కము మనయందు వారికి కలిగినచో, మన సలహా ప్రకారము నడచుకొనుట నిర్బంధముగా వారు భావించరు.

ఈ విషయములను గుర్తించి, కథల రూపంగా, పాటల రూపంగా, చేతలరూపంగా, వారలకు చురుకుతనము, తమ పనులను తాముచేసుకొనుచు, యితరులకు సహాయము చేయు నట్టి స్వభావము, దయ, దాక్షిణ్యము, పాపభీతి, సత్యవాక్కు మొదలగు ఉత్తమగుణములు నేర్పించవలసిన బాధ్యత తల్లిదండ్రులది, గురువులది ఆయియున్నది. మంచి మాటలతో మందెనా తినిపించవచ్చు, బలవంతము మీద పాలు త్రాగించలేమంటారు పెద్దలు. అలాగే, మృదువైన సంభాషణతో, ఆకర్షణీయమైన పద్ధతితో, పిల్లవానిని ఎంత క్రమశిక్షణకై వా లోనుజేసి, స్వేచ్ఛననుభవించుచున్న సంతోషమును కలిగించవచ్చు.

భౌతిక విజ్ఞానముపైకన్న నైతికమైన బోధనపై క్రద్ధ వహించవలసిన రోజులివి. యుద్ధకాండలతో మారణహోమములతో, పరస్పర ద్వేష భూయిష్టమై, నాలుగు ప్రక్కల ప్రళయాగ్నులు దహించి వేయుచున్న ఈ ప్రభుత ప్రపంచములో, నైతికబోధన అత్యవసరము. దీనికి తగిన పునాది పసితనములోనే వేయవలసిన బాధ్యత పెద్దలది. ఈ నాటి బిడ్డ భవిష్యత్తు పొరుడు. స్థిరమైన ప్రపంచ కాంతికి, మానవాభ్యుదయానికి, సరియైన పునాది మార్గంలో శిశువుయొక్క అంతర్గతశక్తులు వికసించిననాడే, కార్యము సిద్ధించగలదు.

[అలిండియా రేడియో సౌజన్యముతో]

లక్షల మ్మ టెక్ని కల్ ఇన్స్టి ట్యూట్

ఆంధ్ర మహిళా సభ.

శ్రీలక్ష్మి ప్రత్యేకంగా, టైప్, హెర్బహిండులలో శిక్షణ ఈయబడును.

ఉదయము 10 గంటలనుండి, సాయంత్రము 5 గంటల వరకు శిక్షణ జరుగును.

ఇతర సమయాల్లో శిక్షణ కోరువారికి కూడ ఏర్పాట్లు కలవు.

మాగు రుసుము ఒక్కొక్క సభ్యుకు రూ. 3—0—0.

వివరములకు వ్రాసి తెలుసుకొనుడు.

ఈ సదవకాశమును పురస్కరించుకొనుడు.

అ. చన్నమంటమ్మ,

కరస్పాండెంటు.

తెల్లవారి '7' గంటలైనా కాఫీ కడుపులో పడక పోవడంవల్ల గంటనుంచి వ్రాస్తున్న కథను పూర్తి చేయలేక పోయాడు 'విశ్వం'. రెండు మూడు సిగరెట్లు తగులడినా చురుకులేదు. వేడి వేడి కాఫీకి సాటి వస్తుందా సిగరెట్! కాగితం కలం బల్లమిడుంచి నెమ్మదిగా వంటింట్లోకి వచ్చి చూచాడు. పాలన్నీ పొంగి పొయ్యిలో పడిపోతున్నా గిన్ని దింపకుండా చూస్తూ కూర్చుంది సీత. అతని కెక్కడ లేని కోపంవచ్చింది. ఏదో ఆమెను అందా మనుకొన్నాడు. అన్నాడు—కాని ఆ మాటలు అతని నోటినుంచి మాత్రం వెలువడలేదు. “ఇంట్లో వంట చెజుతున్న కూడా గతిలేదు” అంటూనే పాలగిన్నీ క్రిందకుదింపి నలుగురికంటూనే గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది. ఆమెకు ఎప్పుడు కోపం వస్తుందో, ఎప్పుడు సంతోషం వస్తుందో అతనికి ఇప్పటికీ అర్థమవలేదు. ఏమీ తోచక ఇటూ అటూ పచారు చేశాడు పది నిమిషాల సేపు. “పెద్ద...రచయితలు—శ్రీల విషయాలన్నీ బాగా తెలిసినవారు...ఈ మాత్రం తెలియక పోయిందే” అంది ఈనడిస్తూ—

ఆ నేళకి ఏదో రకంగా జరిగిపోయింది—

మర్నాడు—

విశ్వం మళ్ళీ కథ వ్రాస్తున్నాడు. మూడు రోజులై మొదలుపెట్టినా ఆ కథమాత్రం పూర్తవలేదు. దానిని ఎలాగైనా పూర్తిచేసి పోస్టు చేయాలని అతని వృద్ధి. క్రితం రోజునే అతని అక్కగారు ‘సరోజిని’ వచ్చింది. ఇంట్లో ‘ఇవి లేవు: అవిలేవు’ అని అతన్ని చెప్పి వెళ్ళింది. అతను బి.ఎ., ప్యాసయినా తననూ తన భార్యను పోషించుకోవడం చాలా ఇబ్బందిగావుంది. “బి.ఎ. లూ, ఎమ్. ఏలూ, తిండి పెట్టవు” అని ఒకసారి తన తండ్రి ఏదో సందర్భంలో వాళ్ళవ్యూహంలో అన్నట్లు జ్ఞాపకం వచ్చింది. జ్ఞాపకం రావడమేమిటి! అతనికి మాత్రం ఇప్పుడు తెలియటం లేదా! చచ్చిచెడి ప్యాసయిన బి.ఎ., అనే రెండవరాలూ తనకు చేసిన సహాయం లేదు కదా! ఉద్యోగంలేని అతనికి, ఏ కూలి పనికైనా వెళ్ళడానికి అడ్డువస్తున్నాయి. బి.ఎ.,

ప్యాసయి రెండుసంవత్సరాలైంది. 125 అప్లికేషన్లు తపాలా పెట్టెలో పడ్డాయి. ఆ 125 కూ ఒక్క సమాధానానికి కూడా, అతను నోచుకోలేదంటే మీరు నమ్మరు. మరెవరి మాడే ఆ పొట్టుతోనూ, కారుమేఘాల్లాంటి అలోచన చేశా ఆ బుజ్జుతోనూ అతను కథా కారుడయ్యాడు. ఈ కథల రోగం అతను కాలేజీలో చదువుకుంటున్నప్పటి నుండివుంది. అప్పుడు కాలక్షేపానికి, వినోదం కోసం వ్రాసే వాడు. ఇప్పుడు కడుపుమంటను చల్లార్చుకోవడంకోసం వ్రాసుకుంటున్నాడు. ‘అతనికి ఆ గ్రామంలోనే రెండేరాల మాగాణి భూమివుంది. దానిమీద వచ్చే ధాన్యం అతనికి అతని భార్యకూ ఒక మోస్తరుగా ఏడాదికి సరిపోతవి. “దిక్కు మాలినవూరు, దిక్కుమాలిన కొంప అని నిత్యం అనే సీత మాటలకి ‘విశ్వాస’కి ఉద్యోగం చేయాలనే ఉద్దేశం కలిగి 125 అప్లికేషన్లు పోస్టుచేశాడు. ఉద్యోగం విషయమే తెలిసి రాకపోతే, అతను ఏ పాలంగట్టుకో, ఏ గోదావరి ఇసుక తిప్పెలమిదో కూర్చుని నిశ్చింతగా కథలు వ్రాసుకుంటాడు. —వ్రాస్తున్న కథలో లీనమైన అతని మనస్థిమితిలో గుడ్డాల పరుగు పెట్టినట్లయింది, సీత చేసిన చప్పుడుకు—అమె వైపు అలా చూస్తున్నాడు— “కాగితం నలుపు చేయడం కంటే మీకు మరేవిషయం మిదైనా దృష్టిఅంటూ వుంటోందా?” అంది వ్యంగంగా—అతని రచనా వ్యాసంగం గురించి సీత అప్పుడప్పుడు హేళనగా అనే మాటలు అతనికెంతో కష్టమనిపించాయి—కాని ఏం చేస్తాడు! ఏం చేయడమేమిటి? భార్యకు తగిన బుద్ధి చెప్పక్కర్లే! దేనానబ్బి చేయకూడదూ! అతను అలాచేయడానికి అతని మనస్సు ఇష్టపడదు. ఇష్టం కాని పని అతను చేయడు. చేయలేడు. “సీత”ను కొడితే మాత్రం అతనికి వారిగిందేమిటి?

“ఏం చేస్తున్నావురా?” అంటూ, విశ్వం స్నేహితుడు జోశ్యు టక్ టక్ మంటూ చప్పుడు చేస్తూవచ్చి ప్రశ్నన వర్షంలో చతికిల బడ్డాడు.

“ఎప్పుడు చూసినా ఏదోరాస్తూ కూర్చుంటావ్. గడ్డి కోనుకున్నానా రోజూ బేడడమ్మలు సంపాదించవచ్చు కాని

కడలు వ్రాసేవానికి ఆమాత్రంలేదు. ఎందుకొచ్చిందీ గొడవ? అన్నాడు వచ్చిన స్నేహితుడు తిన్నగా కూర్చోక— ఈ మాటలు విశ్వంవిక పోలేదు—అవతల గదిలో కూర్చుని సీతవింటూంది—అతనికి సమాధానంగా “ఏంపాం ఆకలిగావున్నా గడ్డి తినదు—కాకాదు దరిద్రుడైనప్పటికీ తన కలాన్ని గంగలో విసిరి తవుగోల పుచ్చుకో లేదు. ఉత్తమ కథకులకు రెండుపూటలా తిండికి దిక్కు లేదంటే అది రోజుల మహాత్యమూ, దేశ దౌర్భాగ్యమే” అంది నీత ఉద్రేకంతో—నీతకి కూడా విశ్వం కథలంటే ఇష్టమే. అతి సహజంగా వుంటాయని ఆమెకూ తెలుసు. అయినప్పటికీ ఇంట్లోగడవడం ఎలా, అనే సమస్యపైనే ఆమెకు అతనిపై విసుగు— “ఏదో సరదాగా అన్నాను. ఆగ్రహించండి వదినా” అన్నాడు వచ్చిన స్నేహితుడు తనేదో పెద్ద తప్పు చేసేనేమో అని అభిప్రాయ పడుతూ—తన తండ్రిని కాదని, బీదవాడైనా విశ్వాన్నే ప్రేమించి పెండ్లి చేసుకుంది నీత. తాను విశ్వాన్నే పెండ్లాడి తీరుతానని, తండ్రి డబ్బున్న సంబంధాన్ని తీసుకురావడానికి ప్రయత్నించి నప్పుడు, పట్టుపట్టి, నాలుగు రోజులు అన్నంమాని ఏరికోరి విశ్వాన్నే పెండ్లిచేసుకుంది. అటువంటిప్పుడు ఇంట్లో ఇదీ అదీ లేకపోతే సరిపెట్టుకోవాలి; ఆమెకూ తెలుసు. అయితే మాత్రం ఆమెకు నిగ్రహించే కత్తిలేక పోతోంది—పట్టు తాసంనుంచి పల్లెటూరు రావడంతో ఆమెకా వాతావరణం ‘చీదర’ అనిపించింది. ఎప్పుడు పట్నాన్ని చూస్తానా అని ఆమె హృదయం తనాతనా బాడింది. పట్నానికి వెళ్ళినా పట్టుమని పదిరోజులైనా వుండకుండానే తిరిగి వుట్టింటి నుంచి వచ్చేసింది, భర్త ఎలా గడుపుతున్నాడో ఒంటరి తనాన్ని అని.

* * *

అంతకు క్రితంరోజునే తన కథలకు పారితోషికంగా ముద్రకవాళ్ళు పంపిన 25 రూపాయలతో రెండుచీరలు తీసుకొచ్చాడు విశ్వం—నీత, విశ్వం తెచ్చిన చీరలను చూసి సంతోషం వెలిబుచ్చలేదు సరిగదా, “చాలా కష్టపడ్డారు లెండి. ఇలాంటి చీరలు మా ఇంట్లో రాసీవాళ్ళు కూడా కట్టుకోరు” అని కన్నులుంది. నాలుగు నెలలన్నుంచి అటువంటి

ముతక చీరలే కట్టుకుంటూంది. మరి ఇప్పుడో—అతని కథల్లో నిత్యమూ శ్రీ పురుషులు వస్తూ పోతుంటారు. వారికి అతని భార్యకి మధ్య కొన్ని యోజనాల దూరం వుంటుంది—చేసేది లేక చీరలు కొట్టులో ఇచ్చేసి తిరిగి డబ్బుతెచ్చుకొని అప్పగారింట్లో భోజనంచేసి చాలా రాత్రయిన తరువాత ఇంటికి వచ్చాడు. అతని ఆలస్యానికి కారణమడగకుండానే, రెండు నెలల క్రితం తన మెడలోని ‘లాకట్’ అమ్మేసి కొనుక్కున్న బట్టల మిషన్ దగ్గర కూర్చుంది—శరీరాన్ని పక్కమీద చేరవేసేటప్పటికి అతని మనస్సులోకి ఎన్నో ఆలోచనలు దట్టంగా చేరుతున్నై. ఉద్యోగం చేయాలని అతను నిశ్చయించు తున్నాడు. పచ్చని మైదచీలు సన్నగాలికి కొట్టుకునే రెప రెపలకూ, గోదావరి ఇసుక తిన్నల సాయగానికి, అతను దూరం కావలసి వస్తుంది. గానుగ ఎద్దులా రోజంతా డ్రాప్సు వ్రాయాలింటుంది. కిటికీనుండివచ్చే చల్లగాలికి అతని ఆలోచనలు ఎగిరిపోయాయి. హాయిగా నిద్రపట్టింది.

* * *

మర్నాడే 12గం అప్లికేషన్ వ్రాసి పోస్టు చేశాడు. భవిష్యం కళ్ళముందు సంచరిస్తున్నట్లయిందతనికి. ఇంటికి ఆలోచనలతో కొట్టుకొచ్చాడు. దొడ్లో కూరగాయల్ని, పూల మొక్కల్ని పెంచుతూవుంది నీత—

“ఏదైనా ఉద్యోగం దొరికితే ఇవన్నీ వదలిపెట్టాలి. ఎందుకీ తలనొప్పి పని, ఊరుకుందూ!” అన్నాడు విశ్వం, నీత మొక్కలకు, ఒగురుకుంటూ నీళ్ళు తోడుతున్నప్పుడు—

“ఏదో పెద్ద పల్లెటూరి వాడినని గర్విస్తున్నారు! మీ ప్రతి నాడియందు పట్టువాసపు ఉద్దేశాలే” అంది చేతులు కడుక్కొంటూ—ఆమెపైనే ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ చూట్లాడలేక పోయాడు. నీత చీరమార్చుకొని వంట ప్రయత్నంలో నిమగ్నయింది. నాలుగు రోజుల్లో అతని అప్లికేషన్ మీద అధికార సంతకంపడి అతనికి తిరిగి జవాబు వచ్చింది. దగ్గర పట్నంలోనే కంపెనీలో టైమ్స్టు ఉద్యోగం—నాలుగు రోజుల్లోనే స్వీకృత మత్రం పుచ్చుకొని నీతకు చూపించాలని

అతురత పడ్డాడు. పట్నం వెళ్లి ఆమెకు మంచిరకం చీరలూ తనకు నూలు తెచ్చుకున్నాడు.

“ఆ ‘వేణి’ కథ ఎప్పుడు పూర్తిచేస్తారు” అంది ఎక్కడికో వెడుతున్న విశ్వాన్ని వెనక్కివీల్చి—

“కలం ఎంతఅరగదీసినా చెండు పుంజీలకన్న ఎక్కువ రాదు కదా! తిరికవుంటే చూస్తానే” అన్నాడు నిశ్చింతగా—

“దరిద్ర భారతదేశపు రైతుకు పొదుపుగా కాబట్టేపం చేయడం కళాబద్ధాలనుంచి వస్తోంది” అంది వ్యంగ్యంగా— ఎక్కడికో వెళ్ళేవాడు అగిటోయి తిరిగి కలం పుచ్చుకొని కూర్చున్నాడు.

“కోజా పట్నం వెడుతున్నారు. కొత్త అత్తవారి నెవ్వరినైనా సంపాదించారేమిటి” అంది నీత మళ్ళీ—అతను మాట్లాడకుండా ఒకవైపున ఆమె మాటలు వింటూ, చిరునవ్వు నవ్వుకుంటూ, ఆమె కింతవరకూ కూడా తన ఉద్యోగం సంగతి చెప్పలేదు. పట్నంలో స్నేహితునితో చెప్పి ఇల్లు మాట్లాడాడు. మరునాడు స్వీకృతి పత్రం తీసుకొని నీతకు చూపిద్దామని వంటింట్లోకి వచ్చాడు—

“నిప్పుంటించడానికి కిర్సనాయిలు లేదు మరి కాఫీ ఎలా త్రాగుదామని వచ్చాడు?” అంది నీత— “ఇక అట్టే కాలం ఈ పాడుపూళ్ళో గడపక్కలేమలే” అన్నాడు.

తన ఉద్యోగాన్ని గురించి చెప్పడానికి ఇదే మంచి తరుణమని—

“నిదానలిచ్చేయడానికి అసోచిస్తున్నావా నేమిటి?” అంది నవ్వుతూ—

పైపుచేపిన స్వీకృతి పత్రం ఆమెచేతికందిస్తూ “ఎబ్బంబో ఉద్యోగం...” అన్నాడు. అంతకు ముందు ఆమె ముఖంబో వ్యాపించిన ఆనంద రేఖలు అట్టే అదృశ్యమవడం ఆతను బాగా గమనించి విస్తుపోయాడు— “70 రూపాయలు తీతం” అన్నాడు బలవంతంగా నోరు తెచ్చుకొని— “సాయంకాలానికి సామానుగద్ద” —

‘వేణి’ కథ పూర్తి చేయక పోవడానికి ఇదా కారణం? పదిరూపాయలు ఆదాయంలేక పోయినా వాతిపగలూ కలం అరగదీసేవారే—పాతిక రూపాయలు వస్తోందనీ ఉద్యోగానికి సిద్ధమయారా?” అంది కోపంతో. విశ్వం ఏమిమాట్లాడలేదు. “మీరు ఉద్యోగం చేయనక్కర్లేదు. కథలు రాసుకుంటే చాలు” అంటూ అడ్డం కాగితం ముక్క ముక్కలు చేస్తూంటే విశ్వం చూడ లేక పోయాడు—ఎంతో ఆశ పెట్టుకొని బయలుదేరబోతున్న ఆతనిలో పెద్ద నిరాశ దేవతవచ్చి కూర్చున్నట్లయింది— “పిచ్చి పిల్ల—పిచ్చి పిల్ల...” అని ఏదో విసుగ్గా అంటూ అతను మళ్ళీ కథరాసుకుంటున్నాడు—

(హిందీ అధారం)

రాజ్యాంగ పరిషత్తు అధ్యక్షులైన గా|| రాజేంద్ర ప్రసాద్ గారు జనవరి 4వ తేదీని ఆంధ్ర మహిళా సభను చూడవచ్చిరి. బాలికల - గౌరవ వందనానంతరము వారు ఇక్కడ సభ్యురాండ్ర కృషిని తిలకించి, వారి సేవాయుతమైన కార్యక్రమమును ప్రశంసించిరి. సభ్యురాండ్ర గానమును ప్రశంసించిరి. కార్యదర్శిని శ్రీమతి దుర్గాబాయమ్మగారు అధ్యక్షుని అవి రామమైన కార్యక్రమములో, యీ సేవా సంస్థను జూడవచ్చినందులకు కృతజ్ఞతను తెలిపిరి.

ప్రబోధము

చుండు రి రమా దేవి

అంధ్రుడా! యీ భావ దాస్యపు
అంధకారములోనె తల్లి
చివికి జీర్ణించి పోయెడు
శీఘ్రముగ లేరా

అంధ్రా
దీక్ష గైకొనరా||

అంధ్రరాష్ట్రపు కార్యదీక్షా
ఔత్తరాహుల చూపులందు
అణగి పోయెను, మేలుగాంచి
దీక్షగైకొనరా
అంధ్రా
మేలుకో గదరా||

ప్రాచీన కాలపు వీరగాధల
ప్రాతవిభవము తలచిపొంగకు
కధల గాధల నవలనెట్టి
కర్మశూరుడవై

అంధ్రా
దీక్షగైకొనరా||

తెలుగు జోడుల మేలుకొలిపి
తెలుగు వెలుగుల దిద్దనేర్చి
తెలుగు రాష్ట్రము తెచ్చుకొనగా
దీక్షగైకొనరా
అంధ్రా
మేలుకో గదరా||

రాజ్యలక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాలయము

ఆంధ్ర మహిళాసభ.

డిసెంబరు '49 సం॥లో, 9 మంది విద్యార్థినులు నాయ్డూ గ్రేడ్ పరీక్షలను, 12 మంది లోయర్ గ్రేడ్ పరీక్షలను, వట్టు ఎంట్రాన్సిడరీలో వ్రాసిరి. ఫలితములు మార్చి నెలలో తెలియును.

తిరిగి, డిసెంబరు '50 సం॥ పరీక్షలకు శిక్షణ ప్రారంభించినాము. వట్టులో, ఎంట్రాన్సిడరీలో గూడ, లోయర్ నాయ్డూ గ్రేడ్ పరీక్షలకు శిక్షణ యియ్యబడును. బోధన తెలుగు, తమిళ భాషల రెంటిలోనూ ఏర్పాటు చేయబడినది. ఇందు జేరగోరువారు వెంటనే జేరవలసినది.

పొరుగు ఊళ్లవారికి వసతి గృహ సదుపాయములు గూడ గలవు.

పరీక్షలకు వెళ్ల నవసరము లేనివారికి, సోప, బుధ, శుక్రవారములు, మధ్యాహ్నము ప్రత్యేకముగా వట్టుక్లాసులు నడుపబడును.

వివరములు కోరువారు వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును. మహిళాసభ అధీనుకు మధ్యాహ్నము 2 గం॥నుండి 3 గం॥లోగా వచ్చి తెలిసికొనవచ్చును.

అ. చన్ను ఘంటమ్మ,

కరస్పాండెంటు.

అ వాం త రా లు

✽ రచన: డి. వి. ల. ✽

[గమనిక : ఈ రచన, రచనలోపుండే పేర్లు కల్పితం—కేవలం విశోద్యక్షమే
[వాయబడినదేగాని, ఏ వ్యక్తిని ఉద్దేశించి [వాయబడలేదు—డి.వి.ల.]

మానవ జీవితంలో ఎప్పుడూ ఏవో అవంతరాలు వస్తూ ఉండడం సహజమనే అందాం. కాని మనుష్యులు మాత్రం వాటిని తట్టుకోలేక తలక్రిందులై చివరకు ఒక నిట్టూర్పు విడవడం సాధారణంగా జరిగే విషయమే అనాలి. ఎప్పుడూ కాలం ఒక్కమాదిరిగా ఉండదు కనుక కాలానుగుణ్యంగా అనేక రకరకాల సంఘటనలు, మార్పులు తటస్థించడం కూడా ఒక్క తప్పనిసరే మరి. ఎంతచెప్పినా కాల ప్రవాహాన్ని ఎవరూ ఆపలేరు కనుక తదనుగుణ్యంగా వచ్చే మార్పులు తప్పనిసరే అనుకొని సమర్థించుకొంటే సరి పోతుండేమి. 'జీవితం అంతా అల్లకల్లోలం' అనే చిన్న వేదాంతవాక్యాలు నాలుగు వర్ణించుకుంటూ ఉండడం చాలా ఉత్తమమైన విషయం క్రింద గమనించుకో సరిపోతుంది.

ప్రతి సంవత్సరం ప్రారంభం దగ్గరనుంచి పూర్తి అయే వరకు ఏవేవో అవంతరాలు వస్తూనే ఉంటాయి. ఈమధ్య వచ్చినవాటిలో కుపాసు ఒకటి చాలా చెప్పుకోతగ్గదే. మరి ఎంతమంది చచ్చిపోలేదు? ఎంత వస్తుం నిజంగాను—రైళ్లు నడవలేకపోవడం—ఒక పేమిటి నానాకాల అవస్థలు—కాలేజీలు, స్కూళ్లు మూసివెయ్యడం—పిల్లలు బహుద్దాయిల్లా రోడ్లమట్టం తిరగడం ఇత్యాదులు. కాని యీ కుపాసుగాలికి ఆంధ్ర రాష్ట్రం కొట్టుకురావడం అనేది ఒక గొప్ప విషయమే. వెనకటికి క్లెట్రా భూకంపం రావడంవల్ల భూమిమీద అనేక మార్పులు వచ్చాయి. అల్లాగే కుపాసు తరువాత వచ్చిన మార్పులేవో మరి! యీ కుపాసే ఆంధ్ర రాష్ట్రం రావడానికి కారణం అన్నారు చాలామంది. కాని మద్రాసు వదులుకోవడంవల్ల మన పరోపకారబుద్ధిని, వికాలభావాల్ని, మెచ్చుకోబడు కున్నాయనే సంకల్పాన్ని మనలో జీర్ణించడం, సడలు ఏ కారణంచేతనైనా మనకి మద్రాసులో స్థానం దొరికినా నిర్వీర్యమాటంగా నిరాకరించడానికి సంసిద్ధులై ఉన్నాం కనుక రాబోయే రాష్ట్రానికి ముఖ్యపట్టణం సంగతి ఒక పెద్ద

గమస్యయై ఉండుటంది. ఇలాగే ఒక గమస్య తరువాత ఇంకొకటి తోకలా ఉంటూనే ఉంటాయి.

ఈ గొడవతోపాటు ఇంకో గొడవ ఏమిటంటే హిందూ కోడు బిల్లు—విడాకుల చట్టం వగైరా—ఇది అందరికీ సంబంధించింది కనుక పెద్ద అవంతరమే అయింది. ప్రతి వ్యక్తి ఈ విషయం గురించిన చర్చ—ఎవడిమట్టుకు వాడికి లోపల చాలా దడగానే ఉంటోంది. ఈ బిల్లు ప్యాసు అయిన మర్నాడు తమ భార్యలంతా లేచిపోతా రానా అన్న భయం చాలామందికి.

“శ్రీలు యింక భర్తలయందు వినయ విధేయతలు చూపరు 'కార్యేషువాసి' శ్లోకం అంతా తారుమారు అవుతోంది” అని విచారించాడు మా లంబోదరం.

“శ్రీ సామ్రాజ్యం అంటే ఏవో పుస్తకాల్లో వదివాం కాని ఇప్పుడు నిజంగానే వస్తోంది. శ్రీ ఆస్తి కలిగింది అవుతోంది కనుక స్వేచ్ఛ రాబోతోంది. అంచేత ఇప్పుడు భార్యని అర్ధాంగి అనడం అట్టే మంచి పనికాదు” అన్నాడు మాజీబ్బ రత్నాకరంగారు.

“భార్య విలువ మెచ్చింపబడుతోంది అంటే రూపాయి విలువ తగ్గినట్లు భర్త విలువ తగ్గుతోందన్నమాట—ఇదంతా అర్ధాంగి పూర్ణాంగి అవడంవల్ల వచ్చింది గందరగోళం” అన్నాడు ఓ సంసారి.

ఈ హిందూ కోడు బిల్లు ప్రవేశంవల్ల సహజం భర్తాల్లో మార్పులు చాలా తీసుకురావడం—అంచేత సంఘంలో అనేక గమస్యలు బయలుదేరి ప్రతి వ్యక్తికి దీనిపైన చర్చ అత్యావశ్యక మనుకొని తమ ఉద్దేశాలని బైటపారెయ్యడం జరుగుతోంది.

మగపిల్లలు ఎక్కువగా ఉన్నవాళ్లు బిల్లు రానివ్వడనే అంటున్నారు. కారణం?—కట్నాలకంటే ఆస్తి బాగా తెచ్చుకునే అడవాళ్లును సంపాదించడం ఎంత లాభం నిజం గాను? అడవాళ్లును పోషించవలసిన ఆశయం ఇంక ఉండ దుగా. అంచేత 'మాపెద్దాడికి ఎంత అలస్యమైనా బిల్లు

పాగు అవుతేనేగాని 'పెళ్లి చెయ్యను' అంటున్నాడు మా దూకయ్యగారు.

ఇంకో ముఖ్య విషయ మేమంటే మా నరసింహులు గాడిలో వచ్చిన మార్పు—నిత్యం భోజనం దగ్గర ఏ చూరు లోనో చింతపండు తక్కువైందన్న కారణం ఆధారంగా చేసుకొని ఆయన దూర్వాసు మహాముని అయిపోయి ఆవిడ వీపుమీద వెదురు బద్ద విరవడం—పాపం ఆ యిల్లాలు చేసేదేమిటేక మడ్డమస్థాయిలో స్వరం మొదలుపెట్టేసరికి ప్రక్కంటివాళ్లందరూ యీ నాటక ప్రదర్శనానికి, టిక్కెట్లు అవసరంలేదు కనుక, హాజరవడం జరుగుతూనే ఉండేది. కాని యీ విడాకుల బిల్లు సంగతి ఎవరో అంటంటే విన్నాడుగాని మొదటమాత్రం విడాకులు అంటే అడ్డాకులులాంటి ఇవోరకం విస్తరాకులు గావును అనుకొని చివరికి యదార్థం తెలిసి తనలో వచ్చిన వికారా లని అణచి యీ విషయం ఏమాత్రం తెలిసికా ఆవిడ లేచి పోతుందనే భయంతో యీ మధ్య చిలకా గోరింకల్లా చాలా అన్యోన్యంగా ఉండడం దేశంలో వచ్చిన పెద్ద మార్పుల్లో ఒకటి.

మరి మంగమ్మగారి సంసారంలో ఉన్న నిత్య తుపాను ఘట్టంలోని మార్పుకూడా చెప్పకోతగ్గదే. ఆవిడ కుబ్బా రావుగారిమీద రాత్రి రెండు రూములదాకా దండకం చదివేస్తూ ఉండడం—ఒకవేళ ఆవిడ చేతిలో ఏ రోకలో ఉంటే కుబ్బారావుగారు వెంటనే వీధి గుమ్మంలోకి వెళ్లి అప్పుడు ఆవిడపై పంచాంగ క్రవణం చెప్పడం, ఇతరులకు విద్రాభంగం కలగడం జరుగుతూ ఉండేది. కాని యీ విడాకుల బిల్లు సంగతి ఆవిడకు తెలిసి తను అమాంతగా సావిత్రి అయిపోయి ఆయన్ని ఒక సత్యవంతుణ్ణి క్రింద జను కట్టెయ్యడంవల్ల యరుగుపొరుగు యీ యుద్ధకాండ వినవలసిన అగత్యం తప్పింది.

రాబోయే యీ అవాంతరపు బిల్లు గురించి ఎవరు మట్టుకు వాళ్లు తమ లాభనష్టాలని ఎంచుకోవడం మొదలు పెట్టారు. "విడాకులు బిల్లు ప్రవేశంవల్ల తగవుల ఎక్కువగా పెరిగిపోవచ్చు. కనుక దీనిని మనం ఏకగ్రీవంగా అంగీకరించాలి" అన్నారు చిట్టాక్రింద స్త్రీద్వంద్వ సంఘం అధ్యక్షులు ఉపన్యాస భోరణిలో,

'ఆడవాళ్లకి ఆస్తి వస్తోంది అన్నారు. జీతం వచ్చినప్పుడల్లా ఏ చీరతో కొనవలసిన రివాజు తప్పుతుంది కనుక జీతం ఖర్చు అయిపోయిందని చెప్పి నమ్మించలేక చివరికి విగ్ని పోయిన పాల కాఫీ త్రాగడం, ఉప్పులేని కూర తినడం వగైరా బాధలు ఉండవన్నాడు' ఒక ఉద్యోగి ఏదో పెద్ద అనుభవం ఉన్నవాడలా—

"ఐతే గృహకృత్యాల్లో ఖర్చు భార్యా భర్తలు ఇద్దరు సమానంగా భరించాలి. 'సంసారమంతా భర్తమీద ఆధార పడడం' అనే దానికి అర్థం మరింది అన్నాడు." ఒక యన.

"కాని స్వంత ఖర్చులు మాత్రం ఒకరివి ఇంకొకరు భరించడం కష్టం. ఎందుకంటే ఒక చీర విలువకి అరడజను ఖండువాలో రెండు జతల వంచలో కొనడానికి వీలుంది. కాబట్టి అదనపు ఖర్చు భర్త భరించడం అసమంజసమే" అన్నాడు ఒక ఆర్థిక శాస్త్రజ్ఞుడు.

సనాతన దృష్టి ఉన్నవాళ్లలో మరి కలవరం సంభవించింది. "ఆడ మగ వినతుత లేకుండా చేయడం కేవలం ఎంతో పాపానికి ఒడికట్టుకు పోతేనేగాని జరగదు. అందుకనే పంచాంగంలో పాపం 19 పాళ్లో 20 పాళ్లో ఉంటే పుణ్యం 2 పాళ్లో 3 పాళ్లో కనబడుతోంది" అన్నారు మా సిద్ధాంతిగారు.

తమకి వచ్చి పడనున్న హక్కుల్నిబట్టి ఇంక ముందు ఎల్లా గంచరించాలా అనే చర్చ చాలా ఎక్కువైంది. కొందరి ఆడవాళ్లలో చేసిన తీర్మానం ఏమంటే ఇకముందు నుంచి యావన్నుంది తమ భార్యల్ని ఏపని అధమాయించి చేయించుకోడానికి వీలులేదు. అంటే ముందు పంచ రత్నాలు చదవడమే లేక ఏ శ్రీనాథుడో వ్రాసిన నాలుగు శృంగార పద్యాలో చదివి ఆవిడను ఒక దేవతా స్త్రీ క్రింద చేసి ఒక నివేదికను సమర్పించడమే.

"బహు భార్యానిషేధంకూడా బిల్లులో చేర్చడంవల్ల ఇదికూడా కొన్ని సందేహాలకి గురిబింది. పురుషులు సమాన సంఖ్యగా లేకపోతే మిగిలిన కేవలం సంగతి ఏమిటన్నాడు." ఓ లెక్కల మేష్టారు.

కాని ఆ మాత్రం కేవలం మిగతాపోతే విభవ వివాహాలు జరగడం ఎల్లాగ మరి!

ఉపాయంవుంటే దరిద్రం ఉండదు

నందూరి శాంతమ్మ

ఒక గ్రామమునకు ఒక మోలీవాడు వచ్చెను. వాడు విలువైన దుస్తులు ధరించెను. వ్రేళ్ళకు బంగారపు ఉంగరములు, చేతులకు ముసుగులు దండ కడియములు కలవు.

వాడు నడిపిథిలో కూర్చుండి డోలు వాయిచుచుండెను. ఆ చప్పుడుకు గ్రామములోని పిల్లలుచేరి రొద ప్రారంభించిరి. క్రమముగా గ్రామములోని మగవారు ఆడవారు చేరుకొనిరి. సభ కిటకిటలాడు చుండెను.

మోలీవాడు డోలు వాయించుట మాని సభికులకు వందన మాచరించి ఇట్లు గంభీరముగ వల్కెను “అయ్యా, నేను కండ్లు మూసుకొని చేసేవని మీలో ఎవరైనా కండ్లు తెరచుకొని చేయగలరా”?

ఆ మాటలకు సభికులు “ఓయి నీవు మూర్ఖునివలె నున్నావు. నీవు కండ్లు మూసు

కొని చేసినవని మేము కండ్లు తెరచుకొని చేయలేమా” అని ఎగతాళి చేసిరి.

అందుపై మోలీవాడు రెండువందల రూపాయలు వందెము ఒడ్డెను. సభికులుకూడ వీరావేశముతో తోడనే రెండువందల రూపాయలు పెద్ద మనుష్యులవద్ద నుంచిరి. మోలీవాడు దండ కడియములు ఉంగరములు ఉంచెను. సభ వారందరు ఆశ్చర్యముగ జూచుచుండిరి. ఇంతలో మోలీవాడు డోలుపై ఒక్క దెబ్బకొట్టి అయ్యా, ఇదిగో చూడుడని కండ్లు మూసుకొని ఇసుక మన్ను తీసికొనికండ్లపై పోసికొనెను. పిమ్మట ముఖమువంచి దుమ్ము దులుపుకొని “మీలో ఎవరైనా కండ్లు తెరచుకొని యీ వని చేయవలయును” అని అరచెను. అతని యుక్తి క్రజలు చాల సంతోషించిరి. వందెము వైచిన సభికులు బిక్క మొగము వైచుకొని రెండు వందల రూపాయలు మోలీవాని కిచ్చివేసిరి.

ఉపాయంఉంటే దరిద్రం ఉండదు.

శివాజీయుక్తి

శ్రీ చింత గుండు హనుమంత రావు గారు

ప్రథమ దృశ్యము

(స్థలము ఆగ్రాలోని దుర్గకారాగృహం; ఒక గదిలో శివాజీ మహారాజు వడుకొని బాధతో అరుస్తూవుంటాడు. సేవకుడొకడు పంకా లాగు తూంటాడు. అల్ప దూరంలో ఒక వైద్యుడో చాపమీద కూర్చుని ఔషధం సిద్ధ పరిస్తూ వుంటాడు. సమయము : సాయంకాల మయిదు గంటలు.)

శివాజీ : (బాధనూచకంగా) అబ్బ! గుండెమీద చాలా నొప్పిగావుంది. బాధతాళలేను.

వైద్యుడు : మహా రాజా! భయ పడకండి. అత్యంత శీఘ్రంగా నొప్పి యిట్టే మటు మాయ మాతుంది. నే నిప్పుడే మందు తయారు చేసిస్తాను.

శి : ఇక నేను జీవిస్తానని ఆశ లేదు. ప్రాణాలు లేచి పోయినట్లున్నై.

వై : రాజా, తమరిలా అతైర్య పడొద్దు. నేను చేస్తూన్న ఔషధం, హృదయశూల, కడుపు నొప్పి, తలనొప్పి, వాతము లాంటి యెన్ని రోగాలకో వాడబడుతుంది. అన్నిటికీ రామ బాణంలా పనిచేస్తుంది. ఈ మందు ధన్యం తరి స్వయంగా సిద్ధపరచేడు.

శి : అయ్యో, చచ్చేను.

(ఒక వృద్ధవైద్యుడు ప్రవేశిస్తాడు. పాడుగాటి తెల్లని గడ్డము, దీర్ఘమైన వుత్తరీయము, ఒక చేతిలో జవమాల రెండోచేతిలో మందులపెట్టె)

వృద్ధ. వై : చెప్పండి రాజా, ఎలా వుంది తమ ఆరోగ్యం?

శి : (ఉలికిపడి) మీరెవరు?

వై : నేను గాచవైద్యుణ్ణి. పాదుషా వారు మీ బాధకు చికిత్స చేయమని పంపేరు. (ప్రథమ వైద్యునితో) తాముసెలవు పుచ్చుకోవచ్చు. శివాజీ మహారాజులకు చికిత్స నేనుచేస్తాను. (వైద్యుడు సలాంచేసి నిష్క్రమిస్తాడు.)

శి : (స్వగతం) ఈ క్రొత్త ఆపద వచ్చి పడ్డది, ఎలాగ? (ప్రకాశంగా) పాదుషా వారికి నా మీద అపార కరుణ.

వై : నొప్పి యెక్కడో సెలవీయండి.

శి : కడుపులో. (వైద్యుడు పొట్ట మీద చెయ్యి పెట్టి చూస్తాడు.)

వై : కడుపులో యేమీ పున్నట్లనిపించ లేదు. కొన్నిమార్లు యెక్కువగా చింతించడంవల్ల కూడా యిలావుతుంది. మిమ్మ లేవీషయాన్నిగూర్చిన చింతైనా వేధిస్తోందా?

(శివాజీ ఆ విచిత్ర వైద్యుణ్ణి తడేశదృష్టితో చూస్తాడు. అతణ్ణి అంతకు క్రిత మెక్కడో, చూచినట్లు తోస్తుంది.)

శి : అవును. వైకేమీ కనిపించదు, కానిలోపల భరింపరాని బాధ. ఇదెలాటి నెప్పో తెలీడం లేదు. మృత్యువు సమీపానికి వచ్చినట్లుంది.

వై : మంచిది. నేనిప్పుడే బౌషధం సిద్ధంచేస్తాను. దాన్ని తాగటమే తరువాయి, మీకు వ్యాధి నివృత్తిస్తుంది.

శి : రోగం సరిగా నిర్ణయించ కుండా మందు తయారు చేసేం ప్రయోజనం ?

వై : నేనెప్పుడు రుగ్మత తెలుసుకోకుండా మంది వ్వను. మా యొక్క గొప్ప వైద్యులు వెయ్యి జబ్బులకుపైగా చికిత్స తెలియ జేసి వున్నారు. పనినుండి తప్పించుకుందుకు రోగమని సాకు చెప్పేవారికి మరణమే చికిత్సని నెల విచ్చారు. తన రోగాన్ని కప్పి వుచ్చేందుకు యత్నించేరోగికి యిలాటి బాధ కలుగుతుందని చెప్పి ఒక మందు వాడమని తెలియ జేశారు. ఆ మందే తమ కిస్తాను. కన్నులు మూసుకొని త్రాగండి.

(అంటూ ఒక గ్లాసులో మందుపోసియివ్వగా శివాజీ చేతులోకి తీసుకొని విసిరి కొట్టాడు. వైద్యుని ముఖంలో యేలేక క్రోధమూ అవుపించదు.)

వై : (శాంతంగా) మహారాజా, యీ పనులన్నీ రుగ్మతకు నిరూపణలు కావు. నామాటలో యే మాత్రము పొరపాటు లేదు. మీ యీ బాధ వట్టి నటన.

(శివాజీకి కోపం కలుగుతుంది. అతడు వైద్యుని గడ్డం పట్టుకొని గట్టిగా ఆడించగా, అంటించు కొన్నదవడం వల్ల పూడి వస్తుంది. శివాజీ బాల్య మిత్రుడు నారాజ్ యెదుట ప్రత్యక్షం.

ఆంధ్రమహిళ

శి : ఓహో! తమరా! చాలా గాగా వేషం వేసుకున్నారే!

నా : అందుకే లోనికి రాలిగాను. జైటి వ్యతి లోనికి అడుగు పెట్టేందుకైనా ఏలులేని కఠినమైన పహారా వుండాయెను.

శి : ఏర్పాట్లన్నీ నెరవేరాయా?

నా : ఆ, అన్నీ నెరవేరాయ్, మహారాజా.

శి : మంచిది. అలాయితే మీరు నెలకొని తీసుకో వచ్చు. శేషే నేను స్వస్థత పొందినట్లు ఉత్సవము జరుపబడుతుంది.

నా : మంచిది మహారాజా నెలవు.

(నారాజ్ మళ్ళీ తన గడ్డాన్ని అతికించుకొని నిష్క్రమిస్తాడు.)

ద్వితీయ దృశ్యము.

(స్థలము : కారాగృహ సమక్షం వాకిలి వద్ద అయిదారుగురు సిపాయిలు ఆయుధ పాణులై కూర్చుని వుంటారు. ఇద్దరు వాకిలి కిరు ప్రక్కల నిలబడి వుంటారు. ఒక వైపు మిథాయిలతో నిండిన అనేకమైన బుట్టలుంచబడి వుంటాయి. సిపాయిలు వాటిలోని మిథాయిలను ఒక్కొక్కటి తీసుకొని తింటూవుంటారు. సమయము : రెండు రూములు.

మొదటి సిపాయి : వహ్వ, ఎంత రుచికరంగా వున్నాయి మిథాయిలు!

రెండవ సిపాయి : వాహ్! చెప్పడాని కేముందీ సోదరా! ఇంత ఆహ్లాదజనకమైన లడ్లను నా జీవితంలో యింతవరకు యెన్నడూ తిని యెరుగను.

మూడవ పాత్ర : శివాజీ లేచున్నా వట్టి న్యాయంతో
రిచారు చేయకట్టున్నాయి.

నాల్గవ పాత్ర : నేడింతమంచి వస్తువులను తినగలుగు
తున్నామంటే లేవడంతో యెవరి ముఖం
చూచిన ఫలితమో !

(సుభానుడు ప్రవేశిస్తాడు)

సు : సలామ్, నాదగా హమీద్.

హ : సలామ్, సలామ్, ఎక్కడనుంచి వస్తు
న్నావు, ఏమిటి ?

సు : నువ్వేమన్నా లడ్లుకాశేస్తు, ఎక్కడి నుంచి
రాక అని నన్నడుగుతావా ?

హ : (లడ్లుతీసి సుభాన్ కిస్తూ) కోపగించుకోకు,
ఇంద తీసుకుతిను.

సు : (తింటూ) ఓ హో హో, ఇది చాలా
రుచిగా వుండే ? ఇలాటి మంచి రకం మిఠా
యలు మీ కెక్కడ దొరికాయి ? (ఆశ్చ
ర్యంగా) ఇక్కడేమిటి, మిఠాయిల కుప్పలు
పోసివున్నాయ్ ? ఇవన్నీ యీ వేళ యెక్క
డివి ?

హ : నువ్వువట్టి అజ్ఞానంలో పడివున్నావే ?
(అంతా నవ్వుతారు)

సు : విషయమర్థమయ్యేట్లు చెప్పురేం ?

హ : ఇంత గొప్పసంగతి నీకు తెలిక పోవడ
మేంటి ? చాలా బాగుంది.

సు : ఏ సంగతి ?

హ : ఆ పాదుషావారి ప్రాణ శతృవు....

సు : ఎవరు, శివాజీ ? ఏమయ్యాడు, పరార
య్యాడా ?

హ : పరారవుతే తినడానికి మిఠాయిలు దొరికే
వేమిటి ? పైనుండి కాలి దెబ్బలు, చెప్పు
దెబ్బలు తింటుండే వాళ్ళం.

సు : అయితే యేమయింది ?

హ : అనారోగ్యంగా వుంటూ వచ్చిన శివాజీకి
స్వస్థత చేకూరింది. ఆ కారణంగా మిఠా
యలు పంచి పెడుతున్నారు.

సు : శివాజీ మంచివాడల్లె అవుపిస్తున్నాడు.

రహీమ్ : నీకీ విషయం తెలీదా ? అతడుపాదుషా
వారిక్కుడా మిఠాయిలు పంపాడట, కాని,
వారు వాటి నన్నిటిని కుక్కలకు వేయి
చారురా ! మన పాదుషావారు ఎంత పిచ్చి
వారు ?

హ : (సుభానుని చెంపమీద ఓ లెంప కాయ
వేసి) చుప్, మన పాదుషా వారిని పిచ్చి
వారంటావా ? మిఠాయిలలో శివాజీ విషం
కలిపేడేమోనని ఔరంగజేబు వారికిభయం.
(లోపల్నుండి పనివారు పెద్ద పెద్ద బుట్టలను
తలపై వుంచుకొని వస్తారు)

హ : ఏయ్, యీ బుట్టలోయేముంది ?

పనివాడు : మిఠాయిలు.

సు : ఇంత పెద్ద బుట్టలో మిఠాయిలె ! ఇదెవరిం
టికి పోతుంది ?

ప : జయసింహ్ మహారాజుల వారింటికి.

సు : ఇన్ని తాయిలాలు వారింటికి పోతున్నా
యంటే ఆయనదంత పెద్దపొట్టోమరి !

హ : బుట్ట ఏమో చాలా భారంగా అగుపి
స్తోంది. దాంట్లో యేమేమున్నై ?

ప : లడ్లు, జిలేబీలు మొదలైన పాకాలే.

హ : బుట్టలో వేరేయేం లేదుకదా ?

ప : లేదు సిపాయిగారు, ఇంకేముంటుంది ?

సు : కొంత భాగం మాకిచ్చిపోరాదు ?

ప : మొదట మీ యెదుటి వన్నీ తినేయండి.

లింటూ లింటూ కడుపు బద్దలవుతే యేం కాను ?

(అందరూ నవ్వుతూండగా బుట్టలతో పని వారు నిష్క్రమిస్తారు)

తృతీయ దృశ్యము.

(ఒక రమ్యమైన పుద్యానవనం. సాయంకాల మారుగంటలు. చక్రవర్తి ఔరంగజేబ్ యిటూ అటూ యోచిస్తూ పచ్చాల్లు చేస్తూంటాడు. ఒక ప్రక్కనుండి మొగల్ సేనానాయకుడు దిలేర్ బాన్ ప్రవేశిస్తాడు)

ది : (వంగి) జహాంపనా, సలామ్.

ఔ : విషయమేమిటి దిలేర్ ఖాన్ ?

ది : వలలోపడ్డ పక్షి తప్పించుకుంది, జహాం పనా !

ఔ : ఆ యేమన్నావ్ ? ఎవరు పారిపోయింది ?

ది : ఎవడినయితే యింత యత్నం చేసి ఖైదు చేశారో....

ఔ : (భయంతో) ఆ శివాజీ కాదు కదా ? శివాజీ తప్పించుకుని పరారయ్యాడా ? ఎలా సాధ్యమైంది ?

ది : అతడు చాలా జబ్బుగా వుంటూ వచ్చాడని విన్నాను. తాము రాచ వైద్యుణ్ణి చికిత్స

కోసం వంచేరట. వారి మందువల్ల శివాజీ ఆరోగ్యం కలిగింది. ఆ సంతోషంతో నగర మంతా మిఠాయిలు వంచి పెట్ట నారంభించాడు. ఎదో ఒక మిఠాయిల బుట్టలో దాగుండి తప్పించుకున్నాడల్లె వుంది.

ఔ : (క్రోధవశుడై) ఆ పహాగా వాళ్లెక్కడ తగలవడ్డారు ?

ది : వారు బైట మిఠాయిలు ఆరగిస్తున్నారు. ఏం జరిగిందో కూడా యెరుగరు. తామే మిఠాయిలు వంచిపెట్టమని అనుజ్ఞ ఇప్పించి నట్లు తెలియవస్తోంది.

ఔ : (విచారంగా) అవును..... నేనే అనుజ్ఞ ఇచ్చాను.

ది : తమ కన్నుల్లో కూడా శివాజీ దుమ్ముకొట్ట గలడని దీనివల్ల నిర్ధారితమైంది.

ఔ : నోరు ముయ్యవోయ్ దిలేర్. ఏమిటి వదరు తున్నావ్.

ది : ఈ సింహాన్ని పంజరంలో బంధించి వుంచడము అసాధ్యమని మొదటే అన్నాను.

ఔ : దిలేర్, నాతల శిరిగిపోతోంది. ఇక నువ్వు వెళ్లు. అయ్యో చేసిన ప్రయత్న మంతా బూడిదలో పోసిన వన్నీరైందే ?

(ఔరంగజేబ్ అక్కడేదో ఆసనం మీద, తల చేత్తోపట్టుకుని కూర్చుంటాడు. దిలేర్ ఖాన్ నిష్క్రమిస్తాడు.) (తెర)

(‘హిందీ’నుండి)

ఆంధ్ర మహిళా సభ సర్వ సభ్య సమావేశం

ఆంధ్ర మహిళా సభ సర్వ సభ్య సమావేశము 10-1-50 వరకు గానూరి గ్రామమున 42 గంటలకు శ్రీమతి వెని కండ్ల - లక్ష్మి సాహితీ అధ్యక్షత క్రింద జరుపబడినది. ఈ సమావేశమునకు 20 మంది సభ్యురాలిని హాజరైరి.

సాధనాంశము క్రింది శీర్షికలై శ్రీమతి సోబిని నాయుని, శ్రీమతి వెంకటప్పయ్య పంతులు గార్లయొక్క యాజ్ఞిక సభ్యురాలియైన శ్రీమతి పత్తిపాటి రత్నమాల, శ్రీమతి శేకా లక్ష్మి సభ్యురాలి యొక్కయొక్క మరణమును గూర్చి సానుభూతి తెలుపుచు అధ్యక్షురాలు తీర్మానములను ఉపసాదించెను.

అనంతరం కాశీవిద్యాకాళి, పారిశ్రామికకాళి, హిందీ కాళి, కళాకాళి, ఆంధ్రమహిళ, గ్రంథాలయ, క్రీడా, సారస్వత కాళిల నిజేదికలను కార్యదర్శిని చదివెను. 1948 సం॥ జూన్ నెలనుండి 1949 మే నెల వరకు సభ యొక్క ఆదాయ వ్యయముల పట్టి, సభ అన్ని కాళిల యొక్కయొక్క, అడిట్ చేయబడిన జమా ఖర్చుల పట్టియు కార్యదర్శిని చదువగా సభ్యురాలిని ఏకగ్రీవముగా ఆమోదించిరి.

ఎన్నికలలో శ్రీమతి జమునాబాయి గారు ప్రస్తు బోర్డులో సభ్యురాలిగా ప్రతినిధిగా ఎన్నుకొనబడిరి.

శ్రీమతి జమునాబాయి గారు, శ్రీమతి ఇన్న ఘంటమ్మ గారు, సంయుక్త కార్యదర్శినులుగా తిరిగి నియోగింపబడిరి. శ్రీమతి గౌరీ నుబ్బయ్య నాయుడు గారు, శ్రీమతి కస్తూరి రుక్మిణమ్మ గారు, శ్రీమతి మంత్రిప్రగడ రంగనాయకమ్మ గారు శ్రీమతి సి. రత్నావళి గారు, శ్రీమతి ఆర్. కమలా బాయి గార్లు వరుసగా క్లబ్బు, గ్రంథాలయ, సారస్వత, క్రీడా, కళాకాళిలకు నిర్వాహకురాలిగా ఏకగ్రీవముగా ఎన్నుకొనబడిరి.

శ్రీమతులు చీలంకూరి వెంకటాయమ్మ, గొ. కమలా మణి, కర్రా కమల, పి. శకుంతలమ్మ, టి. అహల్య, లక్ష్మీరఘురామ్, సంపూర్ణమ్మ, స్వర్ణమ్మ గార్లు, సబ్ కమిటీ సభ్యురాలిగా ఎన్నుకొనబడిరి.

నర్సింగ్ హోమ్ కమిటీకి శ్రీమతులు జమునాబాయి, గిరిజగార్లు సంయుక్త కార్యదర్శినులుగా ఎన్నుకొనబడిరి. శ్రీ డాక్టరు దొరస్వామి, డాక్టరు అవధాని, శ్రీమతులు దుర్గాబాయిమ్మ, వెనిగండ్ల లక్ష్మీసారవతి, పునం అన్న పూర్ణమ్మ, అ. చన్న ఘంటమ్మ, పి. శకుంతలమ్మ, డి. స్వర్ణమ్మ, డి. సంపూర్ణమ్మ, ఆచంట కారద, నిడమర్తి లక్ష్మీచంద్రమ్మ గార్లు నర్సింగ్ హోమ్ సలహా సంఘ సభ్యురాలిగా ఎన్నుకొనబడిరి.

ఆంధ్ర మహిళా సభ కార్యవిధానక వర్గం.

ఆ కలికి బలి

" శంకర్ "

ఊరికి వెలుపల ఒక బయలలో ఊడలు బూరకొని ఉంచా మట్టిచెట్టు. దాని క్రింద ఉంచాక పూరి గుడిసె. గోడలన్నీ పడి పోయాయి. కప్పమీది గడ్డి అంతా గాలికి లేచి పోయింది. పేరుకది గుడిసెకొని దానిలో కూర్చుంటే ఆ చెట్టుక్రింద కూర్చున్నంత సుఖంగా కూడ ఉండడంలే సంతోషము జనిస్తుంది. ఆ ఊడిపోయిన కప్ప ఇప్పుడో ఆప్పుడో పడిపోయే దానిలాగు భయముగొలుపుతూ యుంటుంది. రాత్రిల్ల ఆ బూరుగుచెట్టు క్రింద ఏ పాములో తేల్లో వుంటాయనే భీతి జనిస్తుంది.

అయితే ఆ గుడిసె నిర్మామవ్య మనటానికి వీలు లేదు. దాంట్లో పాశ్వరి, ఈశ్వరయ్య అనే దంపతు లుంటారు. వారి సుఖదుఃఖాశ్రయము, ఆనంద విశ్రామము అదే! వారి పేడ, భవనము అదే! అనుకుంటే అదేవారి స్వర్గ ధామం. వారిరువురు ప్రేమ సామ్రాజ్యంలో తేలియాడే యువతీయువ కులసటానికి మాత్రం సందేహం లేదు. దినమంతా కూలికి పోయి వచ్చే ఆ గింజలతోకొంత గంజికాచుకొని త్రాగుతూ

యుంటారు. ప్రతినాము ఉదయాస్తమానము వర్జిత శేవ తతో ముద్దము చేయడమే వారిదని. వాటిద్వకు నిష్కంగా సుఖజీవ ముగూ యుంటాంటే ఆశ్చర్యం! వారి నిర్మల శే , వారి కష్టములేవారింటు వెళుతాయి. వారు మాత్రం దగ్గర సముద్రంతో గునిగి తేలుచున్నాను. కానీ! వసంతిననగా శోభాయమానమైన ఈ విశాల ప్రపంచంలో, నిరంతరము సుఖముమరిగి ఆనంద జోలి కలలో తేలియాడే ఈ భవిష్యత్తులో, జంజల పెంచుకొని వీడల శోభకొట్టి వారి కష్టానికిసంతో సంతోషించే ఈ కష్టక సమాహారంలో వారినిచూచి శాలివదేవారు గుండుకు కూడ లేరు.

ఈశ్వరయ్య యెలాగున్నా పాశ్వరిమాత్రం మంచి అంద గర్భి, ఆమెకు మూడు ఇరవై సంవత్సరాలకంటే ఎక్కువ ఉండవు. యౌవనంలో మిస మిసలాడే ఆ కరీరములోని లిగువు, ముడిపెట్టిన ఆమె నల్ల పెంట్లుకలు, ఆ కళ్ళలోని నలుపు, ఆ యంగసోష్టమము ప్రతిమానవుని రంజిల్లజేయగలవు.

పాపమునకు ఆమె పనిచేస్తూంటే తోటి వారికి, కడకు
ఆ యామానికి ఆమెపైనే దృష్టి. అన్నిటికిముందు ఆమె
అప్పిస్తుంది మంచిది. వారిద్దరికీ కొద్దిపాటి చదువుకూడ
ఉన్నది.

పాపకాలం వాటిహాయింది. అప్పుడు నిండువేసవికాలం
ఎక్కడా పనులుండవు. ఈశ్వరయ్య మాత్రము పురుషుడు
కొబ్బరి ఏనా అక్కడా ఇక్కడా కూలిపనిచేసి జీవనానికి
బల్లెము తెచ్చి యుంటాడు. దునిదృష్టవశాత్తు ఆతడిప్పుడు
జుబ్బు పడ్డాడు పాపము రెండు కోజాలయింది. అన్నములేదు.
కడకు త్రాగుటకు గింజలునా లేదు. అతడు మాడటానికి
సోన ఫీటలో యున్నాడు. అతనికిప్పుడన్నం కావాలి.
అయితే గింజల్లో తీసుకొని రావాలి అనేది పార్వతికప్పుడొక
పెద్ద సమస్య అయింది. పనికి వెళ్దామా అంటే పనులు లేవు.
బాకీగా తెస్తామా అంటే తన కెవ్వరూ వెయ్యరు. అప్పుడేం
చేయాలి? అలాగే పనులపడి చావాలా? తానంటే సక-
తం భర్త—అతన్నికూడ ఆలాచేసి చంపవలసిందేనా? తన
ప్రేమమూర్తిని రక్షించుకొనుటకు త్రోవలేమా! ఈ ప్రశ్న
లన్ని పార్వతి మనస్సులో మెదల్తున్నాయి.

ఉదయించిన సూర్యుని బంగారు కిరణములు ఆ భూరి
సాకలో దూరి ఆ పొడగోడలపైబడి అరుణ కాంతి నాపా
దిస్తున్నాయి. ఈశ్వరయ్య జ్వరభాదతోను, ఆకలి బాధ
తోను మూలకూ ఒకప్రక్క పడుకున్నాడు. పార్వతి ఆక-
లి చేతనైన సమస్యలుచేస్తూ అక్కడే కూర్చుంది. మట్టిచెట్టు
చల్లగా గాలి వీస్తుంది.

“పార్వతి” అని పిలిచి కళ్లు మూకాడీశ్వరయ్య.

“ఏమండీ! ఆయాసంగా ఉండా!” హెచ్చరించింది
పార్వతి.

“కొద్ది గంటలునా కాచివున్న” పార్వతి ముఖం నెల
నెల పోయింది. ఆమె కళ్లలోనుండి నేడి కన్నీళ్లుకాని ఈశ్వ-
రయ్య పాదాలు తడిపాయి. “గింజలు లేనా” ఆమెభావ
తెలుసుకొనుచుకొని కళ్లుమూపాడు ఈశ్వరయ్య. పార్వతికేమీ
లేనని భావించలేదు. ఎట్టుయినా ఆ దినం తన భర్తకు పిడి-
కొని గింజలునా కాచివచ్చాలని త్రోవబట్టింది. తన కడుపు

కుక్కర్తికోసం తన భర్త ప్రాణంకోసం ఆత్మాభిమానాన్ని
బలిపెట్టుకోక తప్పిందికాదు. ఉల్కోరైతుల దిగ్గరికి వెళ్లింది.
అందరినీ యాచించింది. కాని లాభంలేదు. ఆమెకుఎక్కడా
ఎవ్వరూ ఒకపట్టెడు ధాన్యము వెయ్యరూ! ఒక పెద్దఇంటికి
వెళ్లింది. ఆ యింటి యిల్లాలు బయటనే నిలుచునియుంది.

“అమ్మా! ఒక పది గింజలు బాకీ వేస్తారా! పని జేసి
తీసుస్తా! నాభర్త ఆకలిచే అలమటించి పోతున్నాడు. గింజ-
లులేకపోతే ఆయన బ్రతకడు—దయ యుంచి కొంచెము
ధాన్యము వెయ్యండి.” అంటూ బాలిగా బ్రతిమిలాడింది.

“నీకు మగడుకూడాఉన్నాడా! నీవేం, యిక్కడ దాచి
పెట్టావా ఏం!” అంటూ కసరిందామె, తనలాటి స్త్రీయని
కసికరమైనారేకుండా! ఆ మాటలు పార్వతి హృదయంలో
కూలాల్లా గ్రుచ్చుకున్నాయి. ఆమె తలకు గోతులు త్రవ్వి
సరాలకు నీళ్లుపోసాయి. అవమానంతో క్రుంగి పోయింది.
ఆమెకు ఆత్మ, హృదయమూ, మనస్సు ఉండేదా! బీదరా
లయనంతమాత్రాన ప్రేమ, గౌరవము, మర్యాద అనునవి
ఉండవా!

“నాకు పిడికెడు గింజలు వేయలేక కసరివంటే ఈ
పాడు ప్రపంచానికి నన్ను అవమానపరచటానికి దూషించ-
టానికి అధికార మెవ్వరిచ్చారు? నేను బీదరాలు నయినంత
మాత్రాన నాకు పతి, పతిభక్తి అనునవుండకూడదా!
నేను లోకంలో సాధారణ యువతినికానూ” అంటూ
అనుకుంటుంది. అమె హృదయములో ఎంత బాధ ఉందో!
ఎవరికి తెలుసు?

ఇక ఆమె నడవలేకపోయింది. చేయిచాపి దేహీ యని
యాచించటానికై ఆమెకు బుద్ధి పుట్టలేదు. నుఖంలో
మైమెరిచి కన్ను మిన్ను గానని ఈ ధనికవర్గం ఆమెను దయ
దలచదని తెలుసు. కాళ్లు ముందటకు సాగడంలేదు. కంఠం
ఎండకుపోయింది. హృదయములో దడపుట్టింది. పాపము
ఒకచోట కూలబడింది పార్వతి.

ఆమె ఎట్లో ఆకలికి తాళగల్గుతుంది. ఆమె ప్రాణాలు
పోయినా ఆమెకు గుమ్మరమే? అయితే ఆమె భర్త!
అన్నంతే చావవలసిందేనా? తానెవ్వటికని తన అనురాగ

మూర్ఖుని పోషించలేనా? అమె మనస్సు తిరిగిపోయింది. ఇక ఆ ఊళ్లో వీరారెడ్డి అనే ఇల్లు ఒక్కటే మిగిలియుంది. అన్నిచోట్ల పెదవి చప్పరింపులూ, తిట్లూ, దీవనలూ అందుకుంది. అతని గృహానికి వెళ్లక తప్పిందికాదు. అతడు దుర్మార్గుడనే వినికిడి. అయినంతమాత్రాన ఆమె నేమి చేయగలుగుతాడు? ఒక జీళ్ పోకపోతే తన భర్తకు అన్నమెట్లా? అనే విషయాలు ఆమె మనస్సులో మెదలతూ యున్నాయి. కాళ్ళిడుగుంటూ ఆ యింటికి పోయింది.

వీరారెడ్డి మంచివాడే! అయితే స్త్రీలూలుడు. అది ఒక్కటే అతనిలోని మచ్చ. పార్వతి అతని దగ్గరకుపోయి గింజలిడిగింది. పార్వతిని వీరారెడ్డి మోహించాడు. ఆమె లోని అందం అతన్ని ఆకర్షించింది. ఆ విగి యావనంలోని సొంపు అతని మనస్సును మోహింపగలిగింది. ఆమెను తన కడుకు చేతుల్లో కట్టుకట్టు నలపటానికితని ముసైంతో యుబలాట పడుతూంది. ఎన్నో రోజులనుంచి ఆకతో కామతున్న సమయం అదినం చేకూరింది. తన కామత్పన్న చల్లార్చుకోటానికి అదే మంచి అదను. అతని హృదయం అనందంలో పరవశహృతాంది. ఎదురుగా పార్వతి నిలుచుంది. తడకదప్పిపోతే పార్వతిని చూస్తూ నిలబడ్డాడు. అతని భావమెరింగిన పార్వతి తలవంచుకొని ఇంటిదారి వెట్టింది.

“పార్వతి” పిలచాడు వీరారెడ్డి. ఆమె నిలబడింది. “గింజలు కావాలన్నావుగదా! తిరిగి పోతావేం” పార్వతికి అనందం కలిగింది. వీరారెడ్డి ఆమెను తన ధాన్యకాలకు తీసుకెళ్లాడు. ధాన్యం కుప్పతెప్పగా బస్తాలకు, గాడెలకు పోసియుంది. వీరారెడ్డి నిలబడ్డాడు. పార్వతికూడా అతని వెనుకనే నిలుచుంది.

“పార్వతి! నీకు తిండికి కష్టం లేకుండా ధాన్యమిస్తా!”

“మా కెందుకండీ ఏదో ఒక మౌనడు ధాన్యం వేస్తే తిరిగి తీర్చివేస్తా!”

“తిరిగి ఇవ్వనలసిన అవసరంలేదు చూడు!”

“వస్తువాయూ! ఏం బయ్యం మా కెందుకు పోతా? తీర్చివేస్తా.”

“పిచ్చిదానా! నే వెళ్ళేనా? నాకు పడటంత! నీవు పని జేయనలసిన అవసరం లేదు. ఇక్కడే యెందు నా దగ్గరే!”

“నా భర్తతో!”

“భర్త...భర్త” అంటూ విరగబడి నవ్వావతిగ. నే చెప్పిస్తా చేసి నీ జీవితం సుఖప్రదంచేసుకో!” ఆ మాటల్లో ఎంతో వెటకాం గోచరిస్తాయుంది. పార్వతి నూనులతో గ్రుచ్చిపట్టుకుంది.

“నా భర్తను విడనా...”

“నీ భర్త...భర్త” విడచించి నలకటంలో హాస్యము ఎగతాళి అర్పహతున్నాయి. “అలాగిందిచూ! నాళ్ళకొత్తానంటే చాలు” నీ జీవిత పర్యంతం నీకు కష్టంలేదు. నీ జీవితం సుఖప్రదంచేసుకో! ఊరికే ఆ పిచ్చిపుల్ల య్య గాడితో భర్త, భర్త అని ఎందుకు జేపురిస్తావు? నీ దరిద్ర, దేవతను మాయం జేస్తా” వీరారెడ్డి ఇంకా చెబుతున్నాడు. ఆ నిర్మల ప్రేమమయికి ఇకన్నీ సహించలేదు. తల వంచింది.

“వస్తువున్నట్లేనా? రా! పద” అంటూనే వీరారెడ్డి ఆమెచేయి లెడిసి పట్టుకున్నాడు. ఆమె గుండెలు యుల్లు మన్నాయి. కరీరము జలదరించింది. ఒడలంతా చెమ్మటలు కారాయి. అతడిలా పాపపుణ్యం కోడతాడని కలలో కూడ తలచలేదు. బలనంతంగా చేయి విడిపించుకుంది. ఇక అక్కడ నిలవక పరుగుతీసింది.

“దాగా ఆలోచించుకో! నానుండి తప్పించుకోలేవు. నీ జీవితం సుఖప్రదంచేసుకో. పో. నీ భర్తను బ్రతికించుకో” అంటూ వీరారెడ్డి కడసారిగా ఆమెకు చెబుతూ ఇంటికి వచ్చాడు.

“పాడు ప్రపంచం, పాడు లోకం, కామాంధకారంలో కన్ను మిమ్మగానని ఈ కుచ్చ మనద సమాహారంలో నాలాటి దరిద్ర యువకులకు తావులేదు. నీర కళ్లకు

అందుగా ఆరుపక్షి చాలు మోపించడమే. పిల్ల తున్న పువ్వుల కెండులు తమ నిర్మల ప్రేమను బలి పెట్టుకుంటున్నావో! అబ్బ! పిల్ల కింతులేకేలేమా! నాబోటి స్త్రీలకు భర్త లుండనూడవకేనా నీరి అభిప్రాయము. నాలాటి తిండి కట్టు ఉడ్డ లేని దండ్ర యవతులందరూ క్యడిచారులే నీరి యుక్తకేం! వారి భాగ్యాన్ని అశించి వారి కృష్ణ చల్లార్చుకొనేనా పిల్ల ఆశయం! నీచ మానవ సమాహం. నీచ ప్రపంచం!” అనుకుంటూ వాళ్ళతి లో యండి కుమిలి కుమిలిపచ్చే దుఃఖము దిగమింగుకుంటూ కిడు పాక చేత్తో పట్టుకొని పరుకెత్తుకూ యుంది.

సాయంత్రం కాకస్తుంది. ప్రాస్తు పడమర పూర్తిగా వాగింది. పూరి గుడిసెలో ఈశ్వరయ్య “అబ్బ! ఆలి ...కొప్పి” అని మూల్గుతున్నాడు. పాళ్ళతి అతని ప్రక్కనే అతనికి పాడనైన చేస్తూ కూర్చుంది. ఆహారం లేకుంటే ఈశ్వరయ్య బ్రతికేట్టుగా కనిపించటం లేదు. ఆమె దుఃఖ పీచు వన్న గమునుంది దుమికే భాష్పంగంకవ, సింహాద్రి నుంచి ప్రవహించే కన్నటి కానీటి అంతులేదు. ఆ నేడి భాష్పాలన్నీ ఈశ్వరయ్య పాదాలు తడిపాయి.

“పాళ్ళతి...గంజి...” నీరసంగా, సన్నగా మిన చచ్చాయి. ఆ మాటల్లో ఎంతో బలహీనత, ఎంతో వేదన తాండవిస్తూంది. పాళ్ళతికి మనస్సు చలిందింది. గింజలెట్టా లేనాలనేడి ఒక పెద్ద సమస్యయింది. ఆమె చకిత వృద్ధ యంలో, గాయపడ్డ ఆ విడలేత గుండెలోనుండి ఎన్నో భావాలు ఎగ్నో ఆకాశానికి యుద్ధేకాలు వారి తీస్తున్నాయి. ఆమె మనస్సు కలత తిందింది. భర్త—ప్రేమమూర్తి— నిర్మల ప్రేమ—అమరాగ దాంపత్యం—త్యాగం” అన్నవి ఆమె మనసులో కదల్చుకున్నాయి.

“నీ ప్రేమమయుడు, అమరాగ రక్తమే ఆకలికి అలను తీస్తున్నాడు. అతనికోసమైన జీవితాన్ని త్యాగం చేయ వలసిందే—నీ ముఖాన్ని వదలాల్సిందే! నీ కయోలాన బ్యాన్సి, నీ నిలూస ముకుమారాన్నీ, పండువంటి నీ యౌవన మును, కడకు నీ ప్రాణములను భావపోయవలసిందే” అని ఎన్నో ఒక ప్రక్క చెప్పినట్లుయింది.

“భర్తకొరకయితే మాత్రం నీ శరీరాన్ని అమ్ముకొంటావా? నీ యౌవనము, లావణ్యము నీచ పడుపు వృత్తికి బానిస కావాలా?” అని మరియొకరు చెప్పినట్లుయినది.

“కాస్త్రదూష్యమా! అనన్నీ స్వార్థపరుల వచనాలు! అయినంత మాత్రాన మనము వాటి ననుసరించాలా! మొదట్లో నీ భర్త ప్రాణాలు నీ ప్రాణాలు పోతాయంటే ఏ సంబంధములేని కాస్త్రానిబట్టుకొని డోగులాడేవా! కానీ, నీ ప్రణయ సామాట్టును నీవు బ్రతికించుకోవాలి! అతనికి భార్యవై నీవతని ప్రేమఫలానికి ద్విం చేడేమిటి-మీ నిర్మల ప్రేమకన్నీ త్యాగం చేయవలసిందే! బలి పెట్టవలసిందే! గర్భంతరంలేదు, అప్పుడే అనందం-ముఖం-ప్రపంచం.” ఒక భావము గోచరించింది.

“ఛీ పాడుపని! అది లోకంలో నీచం కాదు! ప్రజలంతా నిన్ను వ్యభిచారియని దూషించరూ! నీకూ, మీనమైన వేళ్ళకూ భేదమేముంది? నీవింక లోకంలో తక్కువైపోతూ! అది అవమానంచేకూర్చుమా” ఇంకొకభావం పాడనూపింది.

“కానీ! ఈ లోకంతో నీకేమి పని? పిచ్చి లోకం! మూర్ఖప్రపంచం-నీవు బ్రతికేడి వారికి ఓర్పులేదు. లోకాన్ని అనుసరిస్తే జీవనము గడువవద్దూ-పోనీ నీ భర్తను బ్రతికించుకో పో. నీవు వేళ్ళ వెలాగవుతావు నీ వృద్ధయము పదిత్రమైతే చాలు. నీ పచ్చిమాంసాన్నీ కదూ అతడు వాంఛించేడి! నీ వృద్ధయములేని శరీరాన్నీ కదూ అతడు కోరేడి. అత్యలేని నీ కళేబరాన్నీ కదూ అతడు కావానింది. మనసులేని శవ ముపైనేకేదూ అతనికి మమకారం. తప్పులేదు పో! నీ జీవి తాన్ని ముఖప్రదం చేసుకో! నీ భర్త ప్రాణాలు కాపాడుకో! మీ అమరాగ దాంపత్యంలో ప్రేమజ్యోతులు వెలి గిందు”అంటూ ఒక దివ్యగ్వరం చెబుతూన్నట్లునిసిందింది. ఈ భావానికామె తలబిగింది. ఒక అచంచల స్థిరత్వం ఆమె ముఖంలో ప్రస్ఫుటించింది. ఇప్పుడమంచు కూలబడింది. మూర్ఖుడు పశ్చిమాంగన చేరబోతూ తన కనక వస్త్రాన్ని గాలికి లేపబోతాడు. ఆ యిల్లు ఆ మజ్జిచెట్టు తళతళా పనిమి కాంతుల్లో మిలమిలలాడుతున్నాయి.

ఆలికి తాళలేక ఈశ్వరయ్య నీరసంగా మూల్గు తున్నాడు. అతన్ని చూడటంతోనే ఆమె వృద్ధయం

ప్రయ్యలయింది. ఇక తాళలేక ఏమయినా గతనని లేచి త్రోవపట్టింది. వీరారెడ్డి ఇల్లు తేరినది. నిర్జీవ ప్రతిమవలె వీరారెడ్డికి స్వాధీనమయినది.

వీరారెడ్డి కామత్పల్ల చల్లారింది. పార్వతి ఆతురతో ఇంటిదారి పట్టింది. లోపల తన భర్త ఏమయ్యాడో అనే దిగులు ఆమెను కలత చెట్టుకూయించి, ఆమె వెనువెంట ఇద్దరు మనుష్యులు ఒక ధాన్యపుబస్తా భుజాలపై వేసుకొని త్రోవపట్టారు. పార్వతి ఇల్లుచేరింది. వెంట వచ్చిన ఇద్దరు మనుష్యులు బస్తా ఆక్కడవేసి ఇంటికి వెళ్లారు ఆశ్చర్య పడుతూ!

పార్వతి ఈశ్వరయ్య పాదాలకిడ కూర్చుంది. పున్నులు బాచిలి తనకెల్లటి కిరణాలను ఆ పూరి పాకలో ప్రసహంప జేశాడు. ఆ కరత్యాంతిలో వారి ముఖంలోని విషాదచ్ఛాయలు స్పష్టమౌతున్నాయి. కళ్లు తెరచి చూచాడు ఈశ్వరయ్య. అతని నోటవెంట మాట రావటం లేదు. నీరసపడి పోయాడు. గంజి కొఱకు నోటితో సంజ్ఞ చేసాడు. నడివడిగా పార్వతి గంజికాచి తీసుక వచ్చింది. అప్పటికే ఈశ్వరయ్యలో బలహీనత ఎక్కువయింది.

“ఇదిగో! గంజి త్రాగండి, తీసుక వచ్చాను” అంటూ పార్వతి పిలిచింది. ఈశ్వరయ్య కళ్లుతెరిచి చూచాడు. అత

నిలో ఆనందము మెఱపులా మెఱసింది. కాని ఎంతకాలం? తలమై నెదేవుడు. శివతాండవం చేస్తూంటే ఆనందమెలా గుంటుంది? బలహీన స్థితిలో లేవలేకపోయాడు ఈశ్వరయ్య. మెల్లగా పార్వతి అతనిని లేకనెత్తి గంజిమంత గోడవద్ద పెట్టింది. చేతితోపట్టుకొని త్రాగజోతూ త్రాగలేక నీరస స్థితిలో క్రింద పొకజేశాడు. పార్వతి ఆనడకి గోయించి, ముంత క్రిందపడి గంజంతా చిదికిపోయింది. ‘అమ్మా’ అని మూల్గాడీశ్వరయ్య. “పా...వ్వు...తీ” పూర్తిగా పలుక లేక పోయాడు. అది అతని కడసారిమాటలు. కీరసస్థితిలో క్రిందపడి పోయాడు. అంతే—అతని కీరసముగో నత్తి ప్రవాహం నిలచి పోయింది. అనయవాలన్నీ చిగుసుకు పోయాయి. గుడ్లులేకపోగా, అంతామామూన్న పార్వతి ఒక్కసారిగా కెప్పుడుని కేజీవేసి అతనిపై పడి పోయింది. ఆమె నిర్మించుకున్న ఆశలను భస్మం గలుగుకు చేతనో ఏమో ఆమెలోని దుఃఖము పొంగి పొర్లి గుండె నిలచి పోయింది. అంతే! వారిద్దరి కనాలు ఒకదానిపైనొకటి పడి యున్నాయి. వారి ఆత్మలు అనంత వాయువులో కరగి పుర మాణువులై లీనమైపోయాయి. ఒక తీరుపు పిట్ట తీ, తీ యని మట్టిచెట్టుమీదనుంచి కూసింది.

ఈ స్వార్థ ప్రపంచంలో ఆమె కుంటా!!

కలవు రాలిరి కన్నెకు కనులు వేయి

బోర్డిల్లాన్

కలవు రాలిరి కన్నెకు కనులు వేయి

కాని దినరాజు కొక్కటే కన్ను చూడ

వెలుగు లోకాలలో వెలుగు వెలుగులన్ని

అస్తమించును దినకరు డస్తమింకు.

కలవు మనసను మగువకు కనులు వేయి

కాని ఎడదను చూడగా కన్నొకండె

దీర్ఘ జీవిత కాలపు దివ్యలేజ

మస్తమించును ప్రేమతానస్తమింకు.

శ్రీ గుంటుపల్లి రాధాకృష్ణమూర్తి

మా ఆరోగ్యానికి నేనివ్వాలి

నోరెస్సే ఓమా పాలపానీయాల
పైనే ఎంతో ఆసక్తి ఉన్నది.
పత్తిరి కలిగించే విషమిగులు
మరియు కౌలిపియం కల్గి ఉం
డుంది. అదిగల్గకు. దుర్బలలకు
మా ఆదర్శమైనది. దాని వాక్
లేవ్ దుపని పసికల్లు కోరతారు.
ఒక కప్పువా, గ్లాసులోపేడి లేక చల్లని
పాలలోరెండుచీపునులు పొద్దున్నా
పా యం కాల మూ తీసికొనండి.

ఆరోగ్యవృక్షం

కౌలబరీస్
బోర్న్ - వీటా
కౌలబరీస్ మరీయం ఏ, డి విటమినులతో నిండి ఉన్నది.

కౌలబరీ - పై (ఇండియా) రిమిటెడ్
P. B. 1417, బొంబాయి - P. B. 251, కలకత్తా - P. B. 1725, మదరాసు.

ఒకానొకప్పుడు మానవుడు పరమ మూఢుడుగ, అహం భావపూరితుడుగ నుండేవాడ. కాబట్టి శ్రీని కనబానిగ భావించు కొన్నాడు. ఆ విధంగానే ఆమెను యేలు తున్నాడుకూడా. ఆమె సుఖమాఃములగు పాదముల కినుప సంకెళ్ళు తగిల్చినాడు—తన్ను వదలి పారి పోకుండుటకు గాను. అయితే, తన గృహకృత్యాలు నిర్వర్తించేందుకు కావలసినంత స్వేచ్ఛ—కలిగేలాగున ఆ యినుప సంకెళ్ళను అమర్చినాడు. అబ్బా! ఎంత స్వార్థం!

శ్రీమూడా ఆ శృంఖలాలకు కట్టుబడి, బానిసలాగే వుండడానికి నిశ్చయించుకొక తప్పింది కాదు. పాపం! తనలో తానే యేమని అనుకుందో! ఎవరి కెరుక? అణకు వతో ప్రవర్తించి, పురుషునకు అడుగులకు మడుగులాత్తుతూ యింటి పనులన్నీ చక్కబెట్టుకొను చుండెడిది. గృహమును పరిశుభ్రముగ, అందముగ అమర్చెడిది. సంసారానికి, ఆపదలకు, లోటుపాట్లు రాకుండా రక్షింపమని భగవంతుని ప్రార్థించెడిది. భర్తకు ఆహారం, స్నానానికి నీరు, పూజకు పుష్పాల సకాలంలో సమకూర్చి యుండెడిది.

పురుషుడు తన అహంభావ ప్రభావంచేత, యివన్నీ సహజంగా శ్రీల కర్తవ్యమే అనుకొని కన్నుగానక మెలగినాడు. ఇవన్నీ అడుది చేయడానికి కారణం, తనులేన్న ఆమె జీవించజాలదని భావించి పుట్టి తల్లిబుచ్చలేనాడు పురుషుని మానసిక స్థితిని పురుషోత్తముడు గ్రహించినాడు. చిరునవ్వు నవ్వుకొని "ఒక తమాషా చేస్తాను" అని నిశ్చయించుకొన్నాడు. ఒకనాడు పురుషుడు యింటులేని సమయం చూచి శ్రీని, పురుషునికి తెలియనిచోట చాచేసినాడు. ఆ నాడు పురుషుడు అజని, అకొని యింటికి వచ్చినాడు. స్నానానికి నీరులేదు. పూజకు పూలులేవు. తీన తిండిలేదు. అన్నీ సమకూర్చే అడుది అంతకన్నా లేదు. కోపం ముంచుకు వచ్చింది. చిన్నపిల్లవానివలె చిందులు తొక్కినాడు. నీలిని నాడు; చుంకలేదు. అరచినాడు; అంతకన్నా నిశ్శబ్దం! అడు దాని అవో! తెలియక అందోళన చెందినాడు.

వీని అరుపులని దగవంటకు కనబడి యేదీ తెలియట్లు "ఏమయ్యా కిబ్బా?" అని అడిగినాడు.

"కిబ్బా? ఆ పాపిష్టి శ్రీ మెక్కిత? ఆమెనే నాకు గల విధములగు సహజం చేసెడిది. ఇప్పుడా సుసాయ ములు లేవు. ఆమె యేదీ!" అని గొంతు చించు తున్నాడు పురుషుడు. "ఇంతేనా" అన్నాడు నాయకుడు.

"అంతే" అన్నాడు నరుడు. "అయితే నీకు అన్ని సహ్యలూ జరుగులవుతే" అంటూ భగవంతుడు అంతస్తానమై పోయినాడు.

నాటినుండి కంటికి గుపదని యేదో కక్షితే, పురుషునికి కావలసినవన్నీ సిద్ధంగా వుండెడుచుండెడివి. స్నానపానాలకు నీరు, పూజాద్రవ్యములు, ఆహార కార్యా సదుపాయ ములు—అన్నీ ఆయా సమయానికి సిద్ధమయ్యేవి, అనుకొన్న సమయానికి అలభ్యంలేకుండా—శ్రీమినహించింది. కాని, యేదో కొంతగా కనిపించు చుండెడిది వీనిలో. మామ్య మైనదేదో, చెప్పడానికి అలవికానిదేదో, అందులో లోపం చిన్నట్లు, కనబడక పోయినట్లు తోచెడిది. ఇప్పుడు నీరువుత్త నీరే. ఆహారం వుత్త ఆహారమే. పూలు వుత్త పూలే. ఆ నీళ్ళలో చల్లదనం లేదు. ఆహారంలో రుచి లేదు. పూలల్లో నాసనలేదు. ఏదో యక్షిణి యివన్నీ తయారు చేసి తన్ను హేళన చేసినట్లు తోచింది పురుషునికి. హృదయం లేని యంత్రమేదో గడియారపు క్రమంతో సమయానికి సరిగ్గా గంటకొట్టినట్లు యివన్నీ సిద్ధపరచి తన్ను తల్లిబుచ్చు గానిం చున్నట్లు మురించినది. సహించరాని చేదన కలిగింది. ఏదో పీటమికల్గినట్లు హృదయం కల్లోలపడింది. ఇట్లే దినాలు గడచుచుండినవి. ఒకనాడింటికి వచ్చేసనికి అన్నీ అయ్యా చోట్లలో, అయ్యా సమయానికి తమంతట సిద్ధమై మానంగా తన్ను చూచి నవ్వునట్లు తోచింది. హృదయాశ్చక్రి గంట్లు తెగింది. ఒక విధమైన ఆనందం కలిగింది. కోమలతో కన్నుల పెంతు నీరుకానింది. మెట్టి పుట్టింది. అన్నాన్ని తన్ను

తోడినాడు. పోడినాన్ని పోడిపోడినాడు. పుష్పాలను
త్రొక్కి చిండ్ల వండవేసి, కికాచం లాగు స్వస్థం చేసి
నాడు. రాక్షసునిలాగు అచివాడు. ఉటుములాగు గర్జించి
నాడు.

మళ్ళీ భగవంతుడు కవచాడి “ఏమయ్యా కయిదు” అని
సావకాశంగా శ్రద్ధించాడు.

“కయిదు? మృదయమన్నది అణుమాత్రమైనా లేని
యిన్ని కస్తువులు నాకెందుకు? నీ కస్తువులు నీవుతీసుకో.
నా శ్రీని నాకీచ్చేయి” అని ప్రాశ్నయ పడినాడు.

చిరునవ్వు నవ్వుకొని భగవంతుడు శ్రీని పురుషుని
కల్పినాడు.

అనాడే పురుషుడు శ్రీ కాళ్ళలోని సంకెళ్ళు తీసి వేసి
నాడు. అందుకు బదులు ఆమె కాళ్ళకు కడియాలూ, చేతు
లకు బంగారు గాజాలు తొడిగినాడు. ఆమె కంఠ సీమను
రత్నాల హారాలచే అలంకరించినాడు. ఆమెను మృదయా
నికి చేర్చుకొని గడ్గద స్వరంతో “నీవు బానిసవు కావు.
ప్రపంచంలోని కూస్యతను పోగొట్టడానికి వచ్చిన దైవికమైన
శక్తిని” అన్నాడు.

ఉత్తేజితాంధ్రముక్తావళి

* శ్రీమతి ఆ. సత్యవతమ్మగారు *

అగర్భశ్రీమంతు రాలనన్ వెలసిన
ఆంధ్రమాతగన్న అనుజాలార!
వల్నాటివీరుల ప్రాభవోన్నతశౌర్య
వెలమ బొబ్బిలి పులుల్ విక్రమంబు
శ్రీకృష్ణరాయల శ్రీకంఠవచనూక్తి
రత్నావళియనంగ రమ్యమంది
ఆంధ్రభాషామృతం బందించుకవితల
అష్టదిగ్గజకవుల్ అమరీనట్టి
నీకుదీవేయగు నిమోన్నతాజుత
శిల్పివిద్యలమేటి చేతివిద్య
అనందమొందించి అమృతంబుచిలికించు
అమరగానంబున కలవియైన
సంగీతమాధుర్య సారస్వసారభం
వెదజల్లగల్గిన విమలభావ
విక్రమోక్రమకళా విద్యూతులాంధ్రులన్
ప్రభమకీర్తిగర్వ ప్రాభవంబు
భండసాఖండనో ద్దండచండికర్పద
మాంబాది రమణి విద్యుంభవిలయ

గేయపోతన చిన్నయసూర్యాది
తిక్కన శ్రీనాథ తెలుగువెలుగు
లలితచిత్రకళల లావణ్యప్రాధిమం
బుదినజననియే ఆంధ్రమాత!
గండపెండేరములు ఖ్యాతిగాగొన్నట్టి
పెద్దనాదికుమార్ల ప్రేమజనని
వీరసుతులనెగాక విజ్ఞానవైరాగ్య
భక్తవరులనుగన్న భవ్యమాత!
పెద్దలకాలాన షేరుకీర్తులు జెంది
ప్రస్తుతావళిచేత భంగమొంది
దీనాతిదీనయై దిక్కుమొక్కునులేక
అడుగంటిపోయిన ఆంధ్రమాత
ఖ్యాతిబోగొట్టి మనమవఖ్యాతినొందు
నిండకంబెనుబొందికి నింద్యమేది?
గానయిక నైనమేల్కొని కనులుభిష్టి
ఉడుకుచున్నట్టి రక్తపు యుడుకుపొంది
ఆంధ్రదీప్తికి పూర్వపు యశముగూర్చి
ఆంధ్రమాతకు పూర్వపు అందమొనగి
పూర్వపాన్నత్యమున్ గూర్చుచామృతాల!

చైతన్యములు - ఉపయోగములు

బంగారము

* శ్రీ వనంకరావు వెంకటరావుగారు *

బొంబాయిలో బంగారముకొరతే అదినుండి మానవుని ఆకర్షించినట్లు కనిపిస్తుంది. సుహావనం చేస్తూనే ప్రాచీన మానవులు కూడా బంగారాన్ని ఎరుగుదురు అనడానికి నిదర్శనాలున్నాయి. బంగారు కోసం మనుష్యులు పడరాని సాట్లుపడతారు. ఇదివరకు దేశ దేశాలు పర్యటించి పరిశోధనా గారాలలో అవోరాత్రులు కష్టించేరు. తుదకు ప్రాచీనత్యాగం చేసేరు. అవేరి ఎంత మునిగడంటే “మర్త్యులచే నీ వెట్టికృత్యాలు చేయించవో నువ్వుకాపిశాచమా!” అని ఒక కవి వాపోయేడు కాని బంగారుకై మానవులొకరినొకరి నిరంతర అన్వేషణమే నాగరికతా వ్యాప్తికి మూల కారణమైంది. అప్రేరియా, అలాస్కా, దక్షిణ అఫ్రికాల అభ్యుదయం ఆయాదేశాలలో బంగారు గనులను కనుకొన్నప్పటినుండి ప్రారంభమైంది.

బంగారుని మానవుడెప్పుడు కనిపెట్టినది నిశ్చయంగా తెలియదు. కాని, క్రీ. పూ. నాలుగువేల సంవత్సరాలనాటి ఈజిప్టు రాతి చిత్రాలలో బంగారాన్ని మన్ననలొనండి తీస్తూన్న బొమ్మలున్నాయి. క్రీ. పూ. మూడువేల ఐదు వందల సంవత్సర ప్రాంతాలలో చేయబడ్డ బంగారు పాత్రలు దొరికేయి. అతి పలువని రేకులుగా బంగారాన్ని సాగ గొట్టు నేర్పు ప్రాచీనపు ఈజిప్టు దేశీయులకుండేది. ఒక్క అంగుళంలో కొన్నిలక్షలు రేకులను బొత్తిగా పెట్టగల కాశ అం వారల్లో సంపాదించేరు. ప్రాచీన వస్తువులను చూస్తే, అప్పటికి కొన్ని కతాక్షాల క్రిందనే అద్భుత కళారాధకులుండే వారను ఆభిప్రాయం కలుగుతుంది.

శ్రీ పురుష విభేదంలేకుండా, చిన్న పెద్ద అను తార తమ్యం లేకుండా మానవులంతా బంగారంకోసం ప్రాకులాడతారు. బంగారుదొరికే ప్రదేశాలకు వలసపోయే నిమిత్తం పలుసార్లు అనేకులు ప్రాణాలు కోల్పోయేరు. ఎక్కడో

బంగారు మొదటకుండాని కేరళాకు తుమ్మోప కుండాలూ బయటచ్చిటికి ప్రయాణమయే వారు. కాలిఫోర్నియాలో బంగారమునది 1849 క సంవత్సరములో తెలియ వచ్చింది. ఈ వార్త కేళేశాలూ సాకమయింది. అమెరికాలో ఎచ్చు పెచ్చుబున్నవారు వారి పనులకు విడిచిపెట్టి, క్లిఫ్, కేలి ఫోర్నియాకు ప్రయాణమైనారు. కొండ ప్రదేశాలను వాటి పోలేక చాలమంది త్రోవలోనే చనిపోయేరు. ఆ వూరు చేరుకొన్న వారిలో చాలమంది బాగుపడ్డారు.

సామాన్య పదార్థాలను బంగారంగా మార్చాలని తీవ్ర కాంక్షకులోబడి మధ్యయుగాలలో విజ్ఞానులు చేసిన కృషి వల్ల “ఆల్కెమి” అను శాస్త్రభాగ మొకటి జనించింది. వారి కృషి ఫలించనప్పటికీ, దానిమూలంగా విజ్ఞానం బహు ముఖాల విస్తరిల్లడానికి అవకాశ మేర్పడింది. రాసాయని కంగా బంగారాన్ని తయారుచేయాలని రసవాదుల ఆశయం. వారి కలలు కొంతవరకు ఫలించేయని చెప్పవచ్చును. సముద్రపు నీటినుండి నేటి విజ్ఞానులు బంగారాన్ని సేకరిస్తున్నారు రాసాయనికంగా కాక పోయినప్పటికీ భౌతిక విధానాల వల్ల కొన్ని పదార్థాలను బంగారంగా మార్చడానికి అవకాశం కలిగింది. అయితే, స్వల్పప్రాయంగానున్న భావం సిద్ధించిందని చెప్పవలసిందేకాని, ఆయా విధులవల్ల శుష్కలంగా బంగారు తయారు చేయడానికి వీలులేదు.

అయితే, బంగారుమీద ఎందుకింత హోదా? అంటే, అలంకారాలకు బంగారం కావాలి. ఆభరణాలకు కావాలి. ఔషధాలలోనికి కావాలి. నగపీటకు కావాలి. దేశ దేశాలలో నాణేలకు కావాలి. అవును దాని సహజ లక్షణాల సామాన్యమైనవా?

ఆ పసిమివన్నె నిగాంరిపు ఎల్లప్పుడూ ఒకే విధంగా నుంటుంది. వైట్రికు మైక్రోక్లారికు ఆమ్లాల మిశ్రమైన

వీక్ష్యులములో పెన్ను ఏ యిదిర ఆస్తులలోను బంగారం
 కలదు. ఆస్తులలో కాని, ద్రోహానికిగాని వరుసకట్టదు. గాలికి
 కాని, తేదకుకాని, కన్నెరిగ్గదు. యిరువదలకు అనుజ్ఞ
 మెత్తలిలోనుం బంగారం. పలచని పత్రాలుగా కాగగొట్టు
 దానికి కళ్ళమైనది. మునుం లక్షల పత్రాలు బొత్తిపెట్టుగా
 మిక్కిల అందుకం కలగక ఉండేటందల పలుచగా సాగుతుంది.
 అట్టి బంగారు పత్రాలను అక్షరాలపై వేయడానికి, అలం
 కారానికి, విద్యుత్ సంబంధమైన ప్రయోగానికి ఎక్కువగా
 ఉపయోగిస్తారు. సన్న సన్నని తీగలుగా లాగడానికి అతి
 మృదువైన పదార్థం బంగారం ఒక్క కులం బంగారాన్ని
 ఎరిమిదివందల గజాల పొడవుగల తీగగా సాగదీయవచ్చును.
 పలుచని బంగారు పత్రాలను లోహపు రేఖలపై పరచి,
 వాటిని బలవత్తరంగాకొక్కి, రోల్లుగోల్లు తయారు చేస్తారు.
 ఫోటోగ్రాఫల రంగునుమార్చడానికై బంగారు క్లోరైడును
 ఫోటోగ్రాఫర్లు ఉపయోగిస్తారు. టెక్స్టైలరుతో కలిసిన
 బంగారు క్లోరైడు చక్కని ధూమ్రవర్ణకాన్ని ఇస్తుంది.
 దానిని పరపుల్ ఆఫ్ కాసియస్ (purple of cassius)
 అంటారు. వండగాజు ఇనేమిలుమొదలగు వాటితో చేయ
 బడిన వస్తువులకు గాఢమైన రంగులు వేయడానికి అది ఉప
 యోగిస్తుంది.

ఇంక ప్రకృతమైన లోహం అనేక దేశాలలో దొరుకు
 తుంది. వాటి ప్రాముఖ్యాన్నిబట్టి చెప్పవలసినవస్తే బంగారు
 దొరకే దేశాలు: ఆఫ్రికా, కనడా, అమెరికా సంయుక్త
 రాష్ట్రాలు, ఆస్ట్రేలియా, కొరియా, ఇండియా. ప్రపంచ
 మంతటికీ పెద్దబంగారుగని దక్షిణాఫ్రికాలోని విట్ వాటర్స్
 రాండ్ (witwaters rand) అనేది. ప్రపంచంలో సగం
 బంగారం విట్ వాటర్స్ రాండ్ నుంచే వస్తుంది. మన దేశ
 ములో మైసూరులోని కోలార్ గని చాల ప్రసిద్ధమైంది.

అసలీ బంగారం ఎట్లేర్పడుతుందో విజ్ఞానబూహించేరు.
 ద్రవరూపంలోను వాయురూపంలోను సులసల మరగుకూర్చు
 పదార్థాలు భూగర్భంలో నున్నాయి. అవి పైకుజడానికి
 ప్రయత్నిస్తాయి. భూతలం అక్కడక్కడ పగుళ్ళు వారి
 ఉంటుంది. అట్టి పగుళ్ళద్వారా వేడి పదార్థం పైకుబికి
 సులభంగా వాటియందు బంగారం ఏర్పడుతుంది. వాటిని

ధాతురేఖలు (veins) అంటారు. భూమిలో చాలలోతుగా
 మన్నవి రేఖా నిక్షేపాలు (vein deposits). కాని, మన్న
 జలానికందిన పగుళ్ళలో బంగారం జలప్రవాహంలో కొట్టు
 కొనిపోయి ముక్కముక్కలుగా నదీ కయ్యలలో నుంటుంది.
 వాటిని స్లేసు నిక్షేపాలు (placer deposit) అంటారు.
 ఇందులో రెండువిధాలు: రేఖానిక్షేపానికి దగ్గరగానున్నది.
 ఎల్లూవియల్ నిక్షేపాలు, మారంగాను, నదీ కయ్యలలో
 ఉన్నవి అల్లూవియల్ నిక్షేపాలు. వీటిలోని బంగారు
 ముక్కల పరిమాణం నూత్యకణంనుండి ఎంతైనా ఉండ
 వచ్చును. సుమారు 150 పౌనులు, అంటే 50 పీకెల బరువు
 గల బంగారుముక్క ఒకప్పుడు దొరికింది. దానిని “వెల్
 కమ్ స్ట్రోంజర్” అన్నారు.

నదులన్నిటికి సంగమస్థానమైన సముద్రంలోకూడ బంగారు
 రముంది. దానిని తీయడానికి ప్రయత్నిస్తే మాత్రం తగిన
 ప్రతిఫలం ఉండదు. ఏమంటే, ప్రతిటన్ను బరువుగల సము
 ద్రపు నీటిలో సుమారు రెండవాలవిలువగల బంగారం దొర
 కవచ్చును.

ప్రకృతియందు సహజస్థితిలో లభించే లోహాలలో బంగారు
 రమొకటి. అంటే, కేవలం విశుద్ధంగా దొరుకుతుందని
 కాదు. వెండితో కలిసి సహజ మిశ్రంగా సిద్ధిస్తుంది. ఆ
 ఎల్లాయి (alloy) ని ఎలక్ట్రోమ అంటారు. టెల్లూరియం,
 సీసం, రాగి, నాగం మొదలగు లోహాలతో కలిసి ఉంటుంది.
 వాటిని శుద్ధిచేసి చప్పుడు వాటితోపాటు బంగారు నైతం
 కొద్ది కొద్దిగా లభిస్తుంది.

భూమినుండి బంగారాన్ని సంపాదించాలంటే రెండు
 పనులు చేయాలి: బంగారు ధాతువును పైకితీయడం మొద
 టిది. దానినుండి శుద్ధమైన బంగారు విడదీయడం రెండవది.
 స్లేసు నిక్షేపాల సందర్భంలోనైతే ఈ రెండు క్రియలు
 వాటి పరిసరాలలోనే చేయబడతాయి. రేఖానిక్షేప వివ
 యంలో బంగారు ధాతువుని గనులలోనుండి వెల్లగించి
 శుద్ధిచేయడానికై మిల్లులకు పంపుతారు. నదీ కయ్యలలో
 దొరకడంచేత కాబోలు, ప్రప్రథమంలో, స్లేసు ఖనిజం
 నుండి చేతితోనే బంగారు సేకరించారు. నదీగర్భంలోనున్న
 మన్ను త్రవ్వి, తొట్టెలకెక్కించి, బాగా తుదిపి, బరువుచే

పాదరసం అన్నియును. అట్లేర్పడిన మిశ్రమాన్ని నేటిచెయ
గా పాదరసం పోటుకొని శుద్ధమైన బంగారం లభిస్తుంది.
బూడవది కైసరు విధానం. కైసరు వ్రాకణంలో ఖని
జాన్ని పోయగా, అందలి బింక సమక్షంలో బంగారం
యావత్తు కైపిపేట్ అవుతుంది. దాని మరొక శుద్ధ
మనస్థాన్ని తీస్తారు.
బంగారం మెత్తని వక్రమైన లోహముని గమనించేయ.
అభ్రుణాలకు దాని గట్టితనం చాలదు. అందుచేత పెండి
తోనో రాగితోనో కలిపి గట్టి పరుస్తారు. బంగారుయొక్క
శుద్ధతను కార్టెట్లలో వ్యవహరిస్తారు. విశుద్ధ బంగారం 24
కార్టెట్లు గలది. ఇంకె సాలుగుపాళ్ళలో ఎన్ని పాళ్ళు విశు
ద్ధ బంగారమంటే ఆ మిశ్రమం అన్ని కార్టెట్లు బంగారమంటా
రు. పద్దెనిమిది పాళ్ళు బంగారం ఆరు పాళ్ళురాగి కలిపిన
మిశ్రమాన్ని పద్దెనిమిది కార్టెట్లు బంగార మంటారు.

ఇక లేఖనిక్షేపాలను లోతుగా త్రవ్వి కైసరుమెట్టుచే
ఖనిజాన్ని ముక్కలుచేసి పెకలిస్తారు. మన కోలారు గని.
సుమారు ఆరువేల అడుగులలోతుంది. అతి గంభీరమైన గని
ఒట్ పాటయ్యారాండ్ లోనిది, దాని లోతు సుమారు ఎనిమిది
వేల అడుగులు.

బంగారు ఖనిజాన్ని శుద్ధిచేయు విధానాలు మూడు
న్నాయి. వాటిలో తేలుడు విధానం ఒకటి. చిన్న చిన్న
బంగారు తునకలు నీటిలో తేలిపోయేటట్లు చేస్తారు. కొన్ని
సూసెలు రసాయనాలు కలపబడ్డ నీటిలో బాగా చుర్లం
చేసిన ఖనిజాన్ని వేస్తారు. ఒక రసాయనంవల్ల నీరు సురుగ
దేరుతుంది. అందుచేత ఆ కణాలు గాలి బుడగలకు అంటు
కొని పైకితేలిపోతాయి. ఇతర లోహాలపై యిట్టి పోరలు
ఏర్పడకుండా చేసే రసాయనాలుకొన్ని. ఖనిజాన్ని నీటిలో
పడేసిన పిమ్మట అందులోనికి గట్టిగా గాలి నూదుతారు. గాలి
బుడగల కంటుకొన్న బంగారు కణాలు సురుగులుగా పైకి
తేలిపోతాయి. సురుగునుండి వాటిని సంగ్రహిస్తారు.

పాదరసంతో కలిపి లోహ మిశ్రమం ఏర్పడు ఆసక్తి
బంగారానికున్న సహజ లక్షణం. ఆ లక్షణాన్ని ఉపయో
గించే విధానం రెండవది. బంగారు ఖనిజాన్ని చూర్ణీకరించి
నీటిలోకలిపి ముద్ద తయారుచేస్తారు. దానిని కొన్ని కూటాల
వ్వారా పంపినప్పుడు అందున్న లోహాలన్నీ వాటి బరువు
ప్రకారం ఏర్పబడతాయి. పాదరసం పూయబడిన రాగిరేకు
లపై తుదకీ ముద్దని పంపగా అందున్న బంగారు కేసాన్ని

పాదరసం అన్నియును. అట్లేర్పడిన మిశ్రమాన్ని నేటిచెయ
గా పాదరసం పోటుకొని శుద్ధమైన బంగారం లభిస్తుంది.

బూడవది కైసరు విధానం. కైసరు వ్రాకణంలో ఖని
జాన్ని పోయగా, అందలి బింక సమక్షంలో బంగారం
యావత్తు కైపిపేట్ అవుతుంది. దాని మరొక శుద్ధ
మనస్థాన్ని తీస్తారు.

బంగారం మెత్తని వక్రమైన లోహముని గమనించేయ.
అభ్రుణాలకు దాని గట్టితనం చాలదు. అందుచేత పెండి
తోనో రాగితోనో కలిపి గట్టి పరుస్తారు. బంగారుయొక్క
శుద్ధతను కార్టెట్లలో వ్యవహరిస్తారు. విశుద్ధ బంగారం 24
కార్టెట్లు గలది. ఇంకె సాలుగుపాళ్ళలో ఎన్ని పాళ్ళు విశు
ద్ధ బంగారమంటే ఆ మిశ్రమం అన్ని కార్టెట్లు బంగారమంటా
రు. పద్దెనిమిది పాళ్ళు బంగారం ఆరు పాళ్ళురాగి కలిపిన
మిశ్రమాన్ని పద్దెనిమిది కార్టెట్లు బంగార మంటారు.

ప్రపంచంలోనున్న బంగారంలో సుమారు సగం వాణేలు
గావో లేక కరెన్సీకోట్లకు బహిసాగానో ప్రభుత్వపు బొక్క
సాలలో భద్రంగా నుంది. ఒక దేశం యొక్క పలుకుబడి
ఆ దేశంయొక్క బంగారు నిల్వనుబట్టి ఉంటుంది.

మన దేశంలో బంగారు పోగునాలేని స్త్రీ కనిపించదు.
పాశ్చాత్య దేశంలో వలె గాక మన దేశంలో అభరణాలపై
మోహ ఎక్కువ. కాని, ఆర్థికంగా అది మంచిదనే చెప్పాలి.
స్త్రీలు ధరించే నగలరూపంలోను, దేవుళ్ళకు అభరణాద్య
లంకార రూపంలోను చాల బంగారం మన దేశంలోనుంది.
ధననంతుల ఆర్థిక బలానికి గౌరవ సంపదకు ఒకప్పుడు
బంగారం కొల బద్దగా నుండేది. అంతేగాక, ఉంగరం,
మురుగులు, మొలత్రాడు, చెవిపోగులు, మొదలైన రూపా
లలో మొగవారుకూడ బంగారాన్ని ధరించడం మనకు సంప్ర
దాయ సిద్ధమైనది. బంగారం మీదనున్న వ్యామోహం
తనైవనా ఓనైవనా కాని, దాని మూలంగానే మన భరత
వర్షం కొంత బంగారానికైనా ఉనికిపట్టుగా నేటికీని
ఉంది.

మదరాసు ఆలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యంతో.

సిరియత్ నాటిక

భక్తి వల

శ్రీ లక్ష్మీనివాస రావు

రంగము ౨.

ప్రవేశము : వైకుంఠము.

[ప్రవేశము : బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు
ఇష్టాగోష్ఠి సలుపుచుందురు]

బ్రహ్మ : తే. గీ॥ సృష్టి సృజయించు బ్రహ్మను | కష్ట మనకి
విష్ణు : స్థితిని గూర్చిడి విష్ణుడే | యతులితముగ
శశ్వ : లయముఘటియించు శివుడను | భయములేక
విష్ణు : నదిగ లైవాభ లీల | నెరుగ నగునె ?

(నారదుడు దూరమున వీణాగానము సలుపు)

విష్ణు : బ్రహ్మ మానసపుత్రు డెరుఁడెంచు మన్నుట్లున్నదే !
బ్రహ్మ : ఏమి పుత్రుడు ? ఏదో యొక కలహమును గల్పించుచునే యుండును.

శశ్వ : సర్వలోకముల కుచకార కరమగు కలహములు మీ
ఆబ్బాయి కెంత మాత్రమును గళంకమును దీసికొనిరావు.
(ప్రవేశము నారదుడు)

నారద : తే॥ గీ॥ ఆదిమధ్యాంత మూర్తుల | నమల గుణుల
లోకి కల్యాణ లోలుర | లోక హితుల
బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర | ప్రభుల ఘనుల
శ్రీ త్రినాథుల మొక్కెడ | జిత్రమలర !

విష్ణు : నారదా ! రమ్మ. విశేషము లేమీని గలవా ?

నార : దేవా ! లేకుండుటేమి ? నలసినన్ని గలవు.

బ్రహ్మ : అదిగో ! అప్పుడే ఏదోయొకటి గల్పించెను.

శశ్వ : బిడ్డా ! ఎప్పుడునుండి నీ రాక ?

నార : ఓ త్రినాథులారా ! భూలోకమునుండి వచ్చుచున్నాను.

శశ్వ : తే॥ గీ॥ నారదా ! భూమిలోగల | నరుల వార్త
రెల్ల డేటగ మాతోడ | నెరుక బరువు
వినగ వేడక జనియించె | తేమ మాదు
భజనలను సల్పి సుఖముల | బడయు వారె ?

నార : భూలోకమందు నీ కలియుగమున మానవులు భగవంతుని బూజించలేక అధోగతి పాలగుచున్నారు. మానవులు తరించుటకు మార్గము లేదా ?

విష్ణు : వారు మమ్ములను భజించి ముక్తిబొందుట కెన్నో మార్గములంద మార్గము లేదాయని ప్రశ్నించు చుంటి నేమి ?

తే॥ గీ॥ భక్తి ప్రాధాన్యమని యెంచి | భజన నలిపి
మాదు పూజల మరువక | మమ్ము దలచి
మంచి నడవడి జరియించు | మానవులకు
మోక్ష సామ్రాజ్య పదవిని | బొంద నగును.

శశ్వ : ఆబ్బాయి సందేశమునందు విశేషము లేకుండుటలేదు. మానవజన్మ ముత్తమంబైనను మానవులు జ్ఞానశూన్యులై మూఢ విశ్వాసముల పాలై పాడు బడుచున్నారు.

విష్ణు : ఎట్లో వారు మనస్సుల్లిగా భజించుటే కర్తవ్యము.
బ్రహ్మ : భగవంతుని నామస్మరణ మొక్కటి చేయుట కు ననే మానవులు తరించుటకు మార్గము గలదు. కనుక, వారు భక్తులు. కడుం గడు భక్తులు.

నార : మానవులలో సంఘీభావము మిక్కిలి తక్కువ. ఎందరో మతకర్తలున్నారు. ఎన్నోరకముల దేవాలయ

అన్నది. వారికి ఒక కేళిమొగడు. ఒక కాలిగాను,
ఒక కర్రగాను, ఒక క్రోముగాను.

నార : కా, ఏమో విధమున మమ్ములను భజించుటే మాకు
దృష్టాంతము!

నార : చతురత్వము, మరలయు కాస్త్రపురాణాది కేతలు
మమ్మును వారిల భూలోకమున నెన్నేని కిరణ రాగన
ముల జేసియున్నారు.

ఈశ్వ : నారదా! వారి కానము తెట్టివి?

నార : బ్రహ్మ క్రిత్యము వైశ్య శూద్రులనియు మాల మాది
గాది పంచములనియు, యింక నెన్నెన్నో శక్తితో
నెన్నెన్నో జాతులను గల్పించి కలహముల గల్పించి
మోదమును నెన్నో మాత్రలు సలుపుచున్నారు.

బ్రహ్మ : సరే, జాతులతో నేమి ప్రసక్తిగలదు.

నార : జీవములు ఎవరుబడితే వారు చదువ రాదట, దేవా
లయములకు ఎవరు బడితేవారు వెళ్లరాదట, దేవతా
విగ్రహములను ఎవరుబడితే వారు ముట్టరాదట. ఏమీ!
దేవుని భజించుటకు గాని, దేవుని చరిత్రలు చదువుటకు
గాని తెలిసికొనుటకుగాని గర్వ మానవులకు సమమైన
మాటకేదా?

బ్రహ్మ : ఇంకేమి జరుగుచున్నది.

నార : ఇంక నెట్టి వింతలు జరుగుచున్నవి?

నార : ఉపవాస క్షేతముల ననుభవించు వలెనట. ఎందరో
బ్రాహ్మణులకు భోజనాది సంతర్పణములుజేసి సంభావన
లిచ్చి సంతృప్తి గలిగించవలెనట. ఎన్ని వాళ్లో హోమాది
కర్మలు చేయవలెనట. అట్లయిన భూలోకమునందెన్నో
కోట్ల ప్రజలున్నారే? వారందరూ యిట్టి కఠినమైన
నియమములను పాటించి మీ సాన్నిధ్యమును బొంద
గలరా?—అందరికీ భనమున్నదా? వారందరికీ గతియే
లేదా?—దేవుడు లేదా?—వారందరూ తపో నిష్ఠు
గరిష్టులై యజ్ఞ యాగాది కర్మలు చేయ గలరా?—ఓ
త్రినాథులారా! మీరిట్లుారక మానము చాల్చి యున్నా
రేమి? ఇందుకు తగిన మార్గము లాలోచించి కాపాడు
టకు కఠిని గలుగదా?—కర్తవ్య మూహింపుడు. మాన
వుల రక్షింపుడు.

ఈశ్వ : నారదా! ఇత్ర ఎందువలె వివరించు చలన
యున్నది.

నార : దేవా చెప్ప మంచితిని. కొందరు చక్రము, మాం
సము భగవద్దాసమును జేయుచున్నారు. కొందరు
బలము నొసంగి జీవహింస గావించుచున్నారు.

బ్రహ్మ : ఆశ్చర్య మాశ్చర్యము.

తే. నీ మానవులై తప్పకును జేసి, మంద బుద్ధి
శరముల నెన్నో దేవుని; నెత్తి నుంచి
నింద జేయుచు నుండుదు. నిశ్చయముగ
భక్తి విడనాడు. నాటికి ముక్తి గలదె?

నార : అట్లయిన వారి గత ఏమి గావలెను?

విష్ణు : దుష్ట కృత్యముల జేయువారు తత్ఫలమును తప్పక
భూలోకముందే యనుభవించగలరు. ఎవరు నిశ్చలంబుగ
భక్తితో మమ్ముల భజింతుకో వారికి మోక్ష మొనగు
దుము.

నార : అయిన భక్తి తదురుతుటగాను ఈ కలియుగమునకు
దగిన వ్రతమొకటి కల్పించి కఠినమైన నియమములు
లేకుండా నూత్నమును మోక్షమును పొందుటకు తగిన
ట్లుగా నియమించి, విశ్వాస మొదవుటకుగాను కొన్ని
యద్భుత మహత్తులను చూపెట్టి భూలోకమును బాగు
చరుప యత్నింపుడు.

విష్ణు : నారదా! నీవు వదించునట్లు త్రిమూర్తులము గలిసి
తగిన వ్రతమొకటి కల్పించుము.

ఈశ్వ : అనశ్యమట్లే గావించుము.

బ్రహ్మ : అతి కిష్టకాలముననే కర్తవ్య మాలోచింతుము.

విష్ణు : నారదా! నీవును మాకు సహాయభూతుడనై మా
కార్యములయందు పాల్గొనవలయును జామా!

నార : భస్మోస్మి, భస్మోస్మి. క్రి క్రి క్రి త్రినాథ స్వాముల
సేవకుండనై నలయు కార్యముల యందప్రమత్తుడనై
సంచరించెద. ఇంక నే బోయెద నెలవొసంగుడు.

విష్ణు : నారదా! ఇంక బొమ్ము.

నార : జాయ్! త్రినాథులకు జాయ్!

(తెర వ్రాలను)

రాజయోగి శ్రీమతి వుప్పలూరి సత్యవతమ్మగారు

యీమె 1909 సం : అనగా హేవిగంబినామ సంవత్సర భాద్రపద సుదపంచమినాడు కిల్లంపూడివద్ద పత్తిపాడు భర్త వరములలో జన్మించిరి. యీమె రాళ్లపల్లి శ్యామలగారి కొమార్తె. తల్లి మహాలక్ష్మమ్మగారు, యీమెకు నలుగురు అన్నదమ్ములు, ముగ్గుక్కడెల్లెండు కలరు. యీమె నామ

భేయము తల్లి దండ్రులు చేసినది కాదు. అన్నవరం నారాయణమూర్తి కరుణవలన పెట్టిన పేరు. యిక్కడ చిన్నకథ వ్రాయవలసియున్నది. యీమె, చూడు మాసముల పిల్ల ప్పడు తల్లిదండ్రులు యీమెను తీసుకుని, అన్నవరం వెళ్ళిరట. అప్పటికి యీమెకు, నామకరణము లేదట. యీ పసిబిడ్డను, సుత్రములో పరుండచెట్టి, పని మనిషిని కావలి వ్రుంది వారు దేవదర్శమునకు వెళ్ళిరట. తిరిగివచ్చు సరికి యీమెను పరుండ చెట్టిన గది తలుపులు మూసుకొనినవట. పనిమనిషి నిద్రపోతున్నదట. చంటిబిడ్డ కంఠచెట్టి ఏడ్చు చున్నదట. ఎంతమందినచ్చి తలుపులు తెరుచుటకు వ్రయ

త్నము చేసినను, తలుపులు విడలేదట. గదిలోనున్న పని మనిషికి తెలివి రాలేదట. అంతట యీమె తల్లి దండ్రులు, భగవంతుని మహిమగాని వేరొకటికాదని గ్రహించి, తలుపులువిడి, బిడ్డబ్రతికిన సత్యనారాయణమూర్తి పేరు పెట్టెదమని మ్రొక్కుకొనిరట. అంత వెంటనే తలుపులు తెరకబడ్డవట. ఆ కారణమువలన యీమెకు సత్యవతమ్మ అను నామభేయము కలిగినది.

యీమెకు 1910 సం॥ వివాహము జరిగినది. విశాఖ పట్నంజిల్లా, ఏటికోప్పాక కాపురమ్మలు, వుప్పలూరి గురవప్పగారి కొమారుడు వీరరాఘవులుగారి కిచ్చి రాజమహేంద్రవరములో వివాహము చేసిరట. యీమె తండ్రి తాసిల్దారు, అత్తవారు ధనవంతులు. యీమె అత్త వారియింట పుట్టినింటా అల్లారుముద్దుగా పెరిగిరి. పడునెనిమిది సంవత్సరములు వచ్చుసరికి కష్టములు పారంభమైవని, విదుగురు మఱుదులు, పది నెలల అడవిబిడ్డను, మామగారిని వదలి, యీమె అత్తగారు స్వర్గస్తులైరి. అప్పటినుండియు సంసార బాధ్యత అంతయు యీమె తలపైపడినది. యీమె అత్తగారికి పెద్దకోడలు, మఱుదులు, అడవిబిడ్డ ఒకయింటివారగువరకు యీమెయే పెంచినది. యీమె భర్తగారు మని సజుకోర్టునాడరు. యీమెకు చిన్నతనములోనే ఆరుగురు బిడ్డలుపుట్టి చనిపోయిరి. వేమనయోగివలె, యీమె యెల్లప్పుడు బిడ్డలు లేరని విచారించుచుండెడి రోజులలో వీరియింటికి భగవంతునివలె ఒక వృద్ధయోగివచ్చి వీరియింటిలో చూడు రోజులువుండి, ఆ చూడు రోజులలో యీమె భక్తి విశ్వాసములు వినయ విధేయతలు పతిభక్తి చూచి, యీమె విచారము గ్రహించి, యీమెకు రాజరాజేశ్వరీ మంత్రోపదేశముచేసి, బెడలిపోయిరట. ఆనాటి నుండియు యీమె ఆ మంత్రమే జపింపు కొద్ది కాలము జరిగిరట. తరువాత, యీమెకు సంతానలోపము లేకుండ భర్తగారి సోదరుని కొమారుని వివాహసాదమువలె పెంచుచుండిరి. బిడ్డలు లేని లోపముతీరినది, కాని, భగవంతుని తెలుసుకోవలెనను,

కోరిక తీరమైనది. అనారోగ్యములు జరిగినను, నిశ్చలమైన పరమాత్మ గోచరము కాలేదు. సగుణోపాసనవలన యిహ సౌఖ్యము పునర్జన్మమే గాని, మోక్షములేదని గ్రహించి, నిర్గుణోపాసనే మోక్షమార్గమని, నామములు వేరుగాని దైవము యొక్కడే అని, అఖండ పరిపూర్ణమైన దేవుడు నక్కడని, ఒక నిశ్చయమునకు వచ్చి, నామరూప రహితమైన దేవుని ధ్యానించే వారట. ఎన్నోళ్లు ధ్యానము చేసినను నిశ్చలమైన పరమాత్మ గోచరము కాలేదు. నిశ్చలముగా ధ్యానించుటకు సంసారములో, అనేక చికాకుల నుండి అవకాశములేక పోయిందట. అయినప్పటికీ ప్రయత్నము మానుటకు వీలులేదు. ఆ సందిగ్ధావస్థలో యామె చాల బాధపడి, ఆఖరుకు భావిలో పడుటకు భావిపద్ధతు వెల్లి “నాకు సంసారమందుగాని, ప్రాణమునందుగాని ఆశలేదని” నిశ్చలమైన భక్తితో ప్రాణ త్యాగము చేయుటకు సిద్ధమగునప్పటికి భగవంతునకు దయకలిగి,

కలం లోకంబులు లోకేశులు,
లోకస్తులు, దెగిన తుదిన లోకంబగు పెం
జీకటి కవ్వల నెవ్వం
దేవా కృతి వెలుగు నరని నే నేమితుకొ॥

అని గణేంద్రుడు దెల్పినట్లు ఆ భావిలో గొప్పదైనటువంటి వెలుగు కనపించినదట. ఆ వెలుగువలననే యామెకు నిశ్చల జ్ఞానోదయమైనదట. ఆ దినమునుండియు ధనములోను విలువైన వస్తువులలోను సారములేదని గ్రహించి అవి అన్ని విస్మరించి, జీగురుబట్టు అనగా, కాషాయ చీరలు ధరించి రట. జ్ఞానోదయము కానప్పటి సంసారము బాధగాను, భారముగాను తోచెడిదట. జ్ఞానోదయమై నప్పటినుండియు, సంసారము దూది పోచవలె తేలిక అయినదట. యామె 23-2-1940 సంవత్సరమున యోగినిగా మారినది. యోగినిగా మార్చి గృహస్థాశ్రమమున వుండుటచేతనే, యామెకు రాజయోగియని నామము కలిగినది. తామరాకు మీది నీరు మాదిరిగా సంసారమునకు అంటుకుండా, భూతభయతో ప్రజలకు జ్ఞానోపదేశము మానవసేవచేసి తరించే సాధ్వీమణి.

యామె 1948 సం॥ లో నూటయైదువేల వుచరిపత్తులకు వుపనిషత్సారమని గ్రంథము (వాసిః, ప్రతిపత్ సద్భోధ) ములు చదివినెప్పుట, జ్ఞానోపదేశముచేయుట నిశ్చలమైత్యు. యామెకు చాలామంది శిష్యులుకలరు. వది సంవత్సరముల లోపు పిల్లలుకూడ యామెవద్ద వుపదేశము తినుకుని వెడలి పోదురు. యామెకు పసుపు కుంకుమ పుష్పములే గురు దక్షిణ. ఆమె గర్వగుణ పరిత్యాగి. యామెకు ముల్లోకము లలోను కోరితగిన దేదియులేదు. అధ్యాత్మము 103 పట్టాభిషేకములు అయినవి. భగవంతుని ఓలు అత్యద్భుతములు కదా. రామచంద్రమూర్తి ఏవోవొక జీవితకాలాడము, పాలు క్షీరాన్నములు మొదలగు పదార్థములు అక్షయములు. దేవీ నవరాత్రులలో కుంకుమమొదలైన పూజా ద్రవ్యములు అక్షయమగుట నామరూపములు ఎంత బంపించినను ఏవో విధముగా దేవీ ప్రసన్నము, బ్రహ్మానందము.

సోదరీ మణులారా, స్త్రీలలోకూడ ఇట్టి సాధ్వీమణులు చాలామంది యోగాభ్యాసములు కలరని తెలియచేయుటే నా వుద్దేశము. అయితే బ్రహ్మజ్ఞానము సద్వినియోగము చేయక మంత్రోపదేశమునకు 500 అని, నూట పదహారు అని పుచ్చుకొనిగాని కొంతమంది మంత్రోపదేశము చేయరు. యివికాక పాదపూజలని బీదవారివద్ద సహితము డబ్బు వసూలుచేయుదురు. అనాంకార చురుకారములు చంపు కొనకుండగానే యోగినులై ఎవరేదడిగినను విసిగికోసుచు, డబ్బిచ్చువారికి సహితము జ్ఞానోపదేశము ఏ విధముగా చేపితే బోధపడునో తెలియక వారతల్లర పడుచుండురు.

సోదరీ మణులారా! యామె అట్లు కాక, మూర్ఖుని కూడ, జ్ఞానమార్గమునకు త్రిప్పు ప్రజ్ఞకారి. ఏ రాత్రిగాని పగలుగాని ఎవరువచ్చి ఏది అడిగినను అతి దయతో కాంతముతో బోధచేయు సాధ్వీమణి. యామె వుపదేశము రహస్యమైనదికాదు. డబ్బుఅక్కరలేదు. కాబట్టి స్త్రీలలోకూడా రాజయోగినివంటి ఆదర్శప్రాయులు భక్త శిరోమణులువైన గృహిణులు వున్నారని తెలియ జేయుటకే యీ చరిత్ర వ్రాయడమైనది.

జీ వి త భీ మా

ధ ర్త యొ క్క క ర్త వ్య ము

జా ర్య యొ క్క హ క్కు

విజ్ఞయొక్క స్వామ్యాధికారమును

మై సూ రు జీ వి త భీ మా శా ఖి

కిరి సంవత్సరములనుండి, మంచి నమ్మకమైన తన

నేవా సహకారములను గర్వముతో చాటుచున్నది.

విచిత్రమైన హామీకి—మిక్కిలి అనుకూలమైన ప్రీమియమ్లకు—కనీసపు వ్యయ
విషత్తికి—శీఘ్ర పరిష్కారమునకు—సులభముగా ఋణములిచ్చు ఏర్పాటులకు

మే ము ఉ త్త ర వా దు ల ము

భారతదేశములోకల్లా అత్యధికమైన సంవత్సర టోనస్

1000 కి 18 వంతున

సర్వజనీయమైన శాఖలో భీమాచేయుటకు ఈ దినమే నిర్ణయింపుడు

మై సూ రు ప్రభు త్వ భీ మా శా ఖి బెం గుళూ రు

బౌ నె వీ నె

సరస్వతి మంచి చాకచక్యము గల మనిసి. అందులో చెప్పదలచినది, వెంటనే చెప్పక చుట్టుప్రక్కి చెప్పగల నేర్పు అపారము.

ఒకరోజు “మీ స్నేహితుడు, మనలను భోజనానికి పిలిచి విందు చేశాడే ఆయన” యని మాట నిశ్చిన్నది.

“విండా! ఎప్పుడు, ఏ స్నేహితుడు? ఎందుకు పిలిచాడు?” ఇది ఆలోచించుటకు అధమం అయిదు నిమిషాలయినా పట్టవచ్చును.

అయితే సరస్వతి భర్తకు మాత్రం ఆ కష్టములేదు. ఎందుకంటే ఆయన ఇవన్నీ ఆలోచించడు.

“ఇదిగో, సరనూ, ఈ కాగితాలు నా బల్లమీదపెట్టు. కాఫీ ఏమన్నా వేడిగావుందా? వుంటే పట్టా. ఇదిగో ఈ పుస్తకం కూడా, ఆ బల్లమీదో, పెల్లులోనో పడేయి. టిఫిన్ ఏమైనా చేశావా, కారమా, తీపాయని ప్రక్కల వర్షం కురిపిస్తాడు” సరస్వతి భర్త.

భర్త ఆజ్ఞలు పెరవేరుస్తూనే అవన్నీసరే, ముఖం కడుక్కుని, తలదువ్వుకోండి. వోణియా, కోటా? ఏది తెమ్మంటారు? కాఫీ, టిఫిన్ పుచ్చుకొని త్వరగా తెమలండి అన్నది సరస్వతి.

మగవాడు ఇంట్లో అడుగు పెట్టగానే “మనకు విందు పెట్టాడే ఆ స్నేహితుడు” అని అడవి ప్రారంభిస్తే ఆ మగవానికెలా వుంటుందో ఆలోచించండి.

ఆవిడేమో జోరుగా శృంగారించుతుంది. నడిమి పాపట (ఇప్పుడు ప్రక్కపాపిడి ఫాషన్ కాదుగా), వాలంజడ, జడకుప్పెలతో ప్రత్యక్షమైంది.

“త్వరగా కానీండి, కాఫీ చల్లారి పోతుంది.” (ఇది మిష)

“ఏమిటి సాపింగా లేక నీనిమాయా?”

“అబ్బా, మగవాళ్లంతా ఇంతేనా, లేక మీరేనా! బహుశా అంటే పాముపుట్టుమీద నడిచేటట్టు అట్లా నాడలి

పోతాడేమండీ! నాకేమిస్తాడేమి. నేనేమి కొనుక్కోమ కానీ” యన్నది.

“నీకేమిక్కువలేదు కాని బహుశా కెల్లారి? ప్రపంచము లోని వింతలంటారే, దానికిది శిఖరంవంటిదన్నాడు భర్త.

“మీ స్నేహితుడు” అంది భార్య.

“మల్లా స్నేహితుడంటావ్, ఎవరతను?”

“ఇప్పుడు పెట్టెండి కాదండీ! పోయిన నెలలో”

“సరే, నా స్నేహితులకు దెచ్చెమందికి పోయిన నెలలో కారాగారవాసం ప్రాప్తించింది. ఇది సర్కార్ వారి శిక్షలాగా అయిదు సంవత్సరములు ఆరు సంవత్సరములు కాదు. యావజ్జీవము, ద్వీపాంతరవాస శిక్ష అయినా కొంత మేలే. ఉరి శిక్షకూడా నయమేననిపిస్తుంది. ఏమంటే ఒకే సారి ప్రాణాలు వదిలేస్తాడు ఉరికంటెము మీద మానవుడు. ఇది దినదినము చావేగా!”

“ఏమి మాటలండీ కల్యాణమంటే కారాగారవాసమా? మీ డిక్షనరీలో కల్యాణానికి అదే అర్థము కాబోలు.”

“అవును ఇదిగోవిను సంసారమనే చెరసాలకు, పిల్లలనే ఇనుప కట్టల మూలమున, భార్యయనే తెయిలర్, భర్తయనే ఖైదీని, బంధించి, అందము చాక చక్యము, ఏడుపు, లాలనయను ఆయుధములతో భయపెడుతుంటుంది. వీటికి భయపడేట్టు, తుపాకికూడా భయపడేడు మానవుడు”

“చాలు మీ వుపన్యాసాలు. ఉపమానాలు బాగానే వున్నాయి. నా మాటకాస్త వినండి. ఆ పోలీస్ కమిషనర్ వీధిలో వున్నాడే మీ స్నేహితుడు”

“మళ్ళా, స్నేహితుడంటావు పేరు చెప్పరాదూ. రామారావా, సత్యనారాయణా, ఊగులాడే బసవన్నా?”

“మాటలతోనే ప్రార్థనోతున్నది. ఇంక సాపింగ్ కు ఏమి వళతాం?”

“నే చెప్పడం ఊర్విశ మగడండీ”

“ఊర్విశ మగడా, ఏ వూర్విశ?”

“ ఏమిటండి, ఇలా వేధిస్తారు ? ఎవరైనా, కాటుకకండ్లు పెట్టమన్నాయి. అన్నా ఇంకా తెలియలేదా ? నాలుగు జతల కడియో నాలుగు వేసుకుంటున్నా ”

“ గానలే వేసుకుంటుందా, గొలుసులే వేసుకుంటుందా నాకేమి తెలుసు ? నీ ఆనవాళ్లు ఏది నాకు జ్ఞాపకానికి వచ్చాయి. నీ మామమ్మ మాస్తే నీవు చెప్పడం వ్యర్థం చు సెంహన్న, వీరేలు వీరేలు వ్యర్థం పోయిపోయాయి...”

“ అవును మీ ఆనవాళ్లు మాత్రం ఏమంత సుబబుగా వున్నాయి. వ్యర్థమే పోయిపోయింది, చుట్టే కాలుస్తాడో, ఎవరు ఎంత పోషిస్తాడో నాకేమి తెలుసు. వాళ్లను మన యింటికి భోజనానికి పిలిచావా ? ”

“ సంతోషంగా పిలిచా, నాకు పప్పు అన్నం దొరుకు తుంది. నీవు ఎవరిని భోజనానికి పిలిచినా నేనెవరను. ”

“ ఈ తిని పిలవడం కాదండీ. వారికేదైనా పెంజెంటి వ్యాధి ? ”

“ పెంజెంటా, తప్పుతప్పు. ఈ రోజులలో అమ్మి పెట్టి నా ప్రాణాలు తీయకు ”

“ అయ్యయ్యా, అలా అంటారేమండీ ? వారు మన కిచ్చినపుడు మనము వారికియ్యిద్దా ? ”

“ ఏమిచ్చారు వారు మనకు ”

“ ఇదిగో, తొడుక్కన్నా నే, ఈ పట్టి జాకీటు. వాళ్ళిచ్చినదే కాదు ! మనలను భోజనానికి పిలిచి ఇవ్వలేదా ”

వాళ్లను ఎగాదిగా చూచాడు సురస్వతి భర్త.

“ బాగానే వుంది. ఇలాంటిదే వోకటికొని, జాళ్ళ మొహాన పోతేసి, ఆ వడ్డీలేని అన్నను తీర్చాయి ”

“ ఇలాంటిదేనా ” యని నవ్వింది సురస్వతి.

“ ఇలాంటిదికాక ఇంతకన్నా చుందివ్వాలా దీనికేమి ? న్నాడు విగ్రహంతో. ”

“ ఇది దొంగిలకు బాగుండవండీ. ఇది కూడా తెలియదే ”

“ సరే, ఏది కావాలో, అదేకొను. నీ కెంత బట్టయిచ్చి వది ? గజమా, క్షీ గజమా. ఆవిడకెంత కొనాలి ? గజమా, గజన్నరా ? ”

“ ఏమిటండీ, మీ మాటలు నాకేమర్థమవుతులేదు. ”

“ అర్థమవుతు లేదు ! అయితే వివరంగా చెప్తా విను. నీ కిచ్చిన బట్ట ఖరీదంతో, అంత ఖరీదులో ఆమెకెంత బట్ట అవసరమో, అంతాకొని అర్పించు ” యని “ సరేనా, ఇదిగో ఈ 10 రూపాయల నోటు పుచ్చుకో. ఈ వీధి చివర ఒక బట్టల దుకాణమున్నది. అక్కడికెళ్లి కొనుక్కో ”

“ ఊ హు నేకొనుక్కోను. మీరు నాలో రావాలి. అది కాక మీరు చెప్పేది పటాటోపం అండీ గ్రాండుసమ్మ అన్న అంగడివా ? ఆ అంగట్లో అడుగు పెట్టలేము మనము. ఒకటే గుంపు. అల్లరి. ఇక వెలలా ! దగ్గరకేపోలేము. యద్ధము ముగిసినా ఇంకా ఆ వెలలే అక్కడ. ఆ అంగడి వాడండీ ” అన్నది.

“ అన్ని అంగళ్లు అంతే. యద్ధము ముగిసినా ఆ వెలలే యన్నావు. అది నయమేకాదు. ఆ రోజులలో అమ్మిన వెలలకన్నా ఎక్కువ వెలలేకదా ఇప్పుడు నీకు తెలియదా ? ”

“ ఏమన్నా చెప్పండి, ఈ అంగడివద్దండీ. మనం టౌన్ కే పోదామండి. ”

“ సరే, నీకు పికారు పోవలెనని వున్నది. బయలుదేరు. ”

అన్నాడు సురస్వతి భర్త

తలవూపింది సురస్వతి.

“ ఈ అంగడొద్దంటావ్ ఏమంత వెలలుంటాయి ? ఇక్కడి కన్నా అక్కడ అక్కి, పాపలాయో తక్కువ వుంటుంది. ఈ బమ్మ చాట్లీ నీకు నాకు ముప్పావులాకాదా ! అది మన కెంత లాభం ? ”

“ లాభమా, జార్జి టౌన్, చై నాబజారు వోకసారి చూచి వస్తాము. ఆ అంగళ్లు కలకల లాడుతు ఎంత బాగుంటా యండీ. ఈ వేళంతావున్నా ఇంకా అక్కడే వుండాలని వుంటుంది. అంగడి వదిలిపెట్టి రావాలెనని వుండనే వుండదు. ”

“అవును మరి, మీబోటి వాళ్లుంటే కదా, వాళ్ళకు వ్యాపారం! ఆ అద్దాలు ఆ డీపాలు చూచి ఆనందిస్తూ వుంటారు. పదిమందిపోతే ఒకరై నాకొకరా? అనే చాలు వాళ్ళకి.”

“పదిమంది కొకరా! అందరూ కొంటారు. ఎక్కిడనో నాబోటివాళ్లు ఒకరిద్దరుతప్ప”

“సరే, అసంతృప్తి బయలుదేరింది. ఇక ఆనందం పనికి రాదు. పద త్వరగా,” యని తొందరపెట్టాడు భిక్షు.

ఇద్దరూ బయలుదేరారు గడపదిగుతూ “అర్ధరూపాయ కొనం అంతమానం పోవాలా యన్నాడు”

“ఆ అర్ధరూపాయైనా ఎంచుకివ్వాలి?” యని అర్ధక మంత్రి పన్నులు విధించేటప్పుడు చూపే ఉత్సాహంతో యన్నది.

ఈ ఎనిమిదవారాకొనం వాడ ప్రతివాడములైనవి. కడ పట సరస్వతీ గల్గిచినది. అర్ధ రూపాయ మిగులుకుండా మని దొనుకే బయలుదేరారు. అయినా అక్కడికి ఇక్కడికి ఎంత తేడావుంటుందో తేల్చుకోవాలని యిద్దరికి బుద్ధి పుట్టినది ఎందుకో?

కనుక ముందు పటాటోపం వారికొట్టో చూడారు. దారి లోనే వున్నది వారి అంగడి. కొట్టో ప్రవేశించగానే సరస్వతి, తనకు నచ్చిన సిల్కు ఒకటితీసినది. Fixed Price 9 14-9 Per yard అన్న కాగితపు చీటి కట్టియున్నది. Fixed Price అంటే చేరంలేదు. పేచీపెట్టకూడదు. ఖరారు వెల యనేగా. ఈ దంపతులు బట్టకొనలేదు. కాని వెల మాత్రం మనసులో పదిల ముచుకొని బయటికి వచ్చారు. అంగట్టో వారు “ఏమండీ, ఏమి కొనలేదే” యంటే “మళ్లా వస్తాము. రేపో, ఎల్లండో” యన్నారు ఇద్దరు ఏక గ్రీవముగా.

ఇంట్లోసరేకాని గడప దాటిన వెనుక మగవారు వాళ్ళ పొడుపు చూచిస్తే (పొడుపంటే మాటలతోనేలెండి) వాళ్ళ పరువుపోతుంది. ఇంట్లోలాగ మాట, వైమాట వస్తే ఇంకే ముంది. అనకూడదు కాని అడదానికి మగవానికన్న గొంతుక

వెద్దది. కనుక పోవారం ఎక్కడోలేని ద్రాడూయని మగాన తాను జనం. అదెట్లు పొడారు.

వెన్నీ లెక్క పెడుతూలే కనుక గుర్తులిస్తే “గొప్ప వెంట నడుచు పోవారం” వ్యాస నువ్వించాడు.

ఇద్దరూ ఒక స్థానం వరకువచ్చారు. సరేయను. ఒక మైలుకుకూ క్యూ విడిచియున్నది. ఆ క్యూ చూస్తేనే నుండే నడక నడక లాడింది. ఒకరు ఒక దుండంపై ఎండి చేసుకొని నడుచు చక్కా వెళ్ళారు.

బండిరింపాడగా నడకనూపుంటే దుప్పిదా నోసంబూవు లను పోననానిక పిరిస్తే, కంటలు, పెండి కంటలు ఏమేమి చెయ్యాలో ఇంకా ఎక్కడైనా పికవాలో వాళ్ళను ఎలా మెప్పించాలో, పెట్టం చేసుకుంటూ వెళ్ళారు బాగా భిక్షులు.

“సాయగమా, బావాంభేరా, ఉర్లగడ్డలా, క్యావేజా?” యంటూ పోయింది భోరణి.

ఆది బాగానేవుంటుంది నుమండీ! పాతకులకు తెలియ చేమిటి?

తన్నుగా చెనుకుచేరారు. బండి కుదుపులతో ఒళ్లుబాగా నలిగినది. అలసటైనది. కనుక కాఫీ హోటలుకు వెళ్ళారు. ఇద్దరు హోటలునుండి బయటికివచ్చేసరికి పర్సులో 2-14-0 తగ్గినది. అంగడి అంగడికి వెళ్లి ఊర్విశకు తగ్గ జ్ఞాన్ కీన్ చూచారు. దాని మీద వెల చూస్తే 9-2-9 అని అంటింది వున్నది.

సరస్వతి భర్త ముఖము చూచినది. “చూ చూరా 12 అణాలు మిగులేకదా” అన్న భావంతోవున్నదా ముఖం.

ఆ బట్ట ఒకగజం చింపించి పుచ్చుకొన్నారు. అంతటితో పూరుకోక సరస్వతి ‘మీ అంగడి కన్న మైలాపూర్లో వున్న పటాటోపం వారి కొట్టో ముప్పావులా ఎక్కువ చెప్పారండీ”

బట్టలమ్మే ఆయన “అవునమ్మా అందరికొట్ట కన్న చూ కొట్టో వెల ఎప్పుడు గురసమే. మాకు మనుష్యులు మర్యాద

కానాల్ కాని, డబ్బు ప్రధానం కాదు. ఫలానా వాంగ్మది వచ్చినాను పదిమందికి చెప్పి పంపేటట్లు వుండాలి. కనుకనే, ఈ పూర్వోక్త క్షేత్రములందరూ మొట్టమొదటే వస్తుంటారు" యని ఒక లెక్కపిచ్చి సరస్వతినికూడ ఇకముందు తమ కొట్టు తప్ప చెందవని కన్నెత్తి చూడకూడదని అర్డర్ ప్యాస్ చేశాడు.

ఆ బట్టిచూస్తూని ఇంటి ముఖం స్టూం మల్లా బస్ స్టాండ్ కొచ్చాం. ఒకే జన సముద్రం. చోటు దొరుకునో లేదో, యని సందేహిస్తూవుంటే స్నేహితుడు, ముద్దారావు కారు, వారి ప్రక్కనవచ్చి ఆగింది.

"ఏమి బ్రదర్ ఇక్కడున్నావ్. ఇంటికేనా, ఎక్క" అని కారు తలుపు తీశాడు.

సరస్వతి బస్ చార్జి మిగులేకాక, తానుదర్జాగా కారులో కళ్ళడం ఇంటి ముందర కారునుండి దిగితే తన స్నేహితులు ఇరుగు పొరుగు వారు చూచి ఆశ్చర్య పోవడం, ఒకవేళ చూడకపోతే, వస్త్రాలు చిన్నెలు కల్పించి, తన గొప్ప చెప్పు కొనుట కవళాకము కలదుకదాయన్న తలంపుతో భర్తవైపు చూచినది. భర్తవద్దని పైగచేశాడు.

ఇదికనిపెట్టి ముద్దారావ్ "ఏమి ఇంటికీకాదా, సినిమా పో ఏమన్నావుందా" యన్నాడు.

సరస్వతి భర్తకు గుండెలో రాయిపడ్డది. ఇప్పుడితను సినిమాకు తీసుకళ్ళచుంటూ డేమాయని "ఆ, సినిమా లేదు, మమ్మలేదు, సినిమాకు వెళ్ళడంలేదు. ఇంటికి కాదు ఇంకొక చోటికి వెళ్ళాలి. ఏవు వెళ్లి నీ పనిచూచుకో, మేము వెళ్లు తాం" అన్నాడు. భర్తను వెనుకనుండి గిల్లినది సరస్వతి. "అయ్యో, డబ్బుకూడ పెట్టుకోవడం తెలియదు కదా" యన్న భావాన్ని చూచింది ఆ గిల్లడం.

"నీ ఇంటినిదే పోతున్నాను. చీకట్లంది కూడా. ఇంకొక్కడికి వెళ్తారా? బస్లో చోటు దొరకడం కూడా కష్టమే, కనుక ఎక్కండి" అన్నాడు ముద్దారావు.

సరస్వతి చూపుట కాగలేక, మొక వచ్చు సాధింపులకు తనకున్న సరస్వతి భర్త సమ్మతించాడు. కారులో కూర్చు

న్నారు దంపతులు. బండి కదిలినది. తుద్రుమని కొంతదూరం పోయి, పెట్రోల్ బంక్ దగ్గర ఆగింది. పెట్రోల్ వేయ గానే ముద్దారావ్, జేబులు తడుపుకొని, పర్సు తీశాడు. పర్సు అంతా పరికించి, తెల్లమొసాం వేసి "బ్రదర్, ఒక 10 రూ చేబదులియ్యి. డబ్బు చూచుకోకుండా పెట్రోల్ పోయించా నన్నాడు.

ఏమిటి చేయడం? బజారు కెళ్లడం అంటే, ఎప్పుడు కొంత డబ్బు అధికంగానే తీసుకెళ్ళడం సరస్వతి భర్తకు అలవాటే. ఏమంటే ఒకటికొనబోయి పదికొనడం సరస్వతి కలవాటు కాదనలేడు భర్త. కనుక ఇప్పుడు చేతిలో డబ్బు వుంది. కారులో ఇంటికి వెళ్లడానికి ఇచ్చుకొన్న అద్దెలాగ పది రూపాయ లర్పించాడు.

"ఒకే, రేపు ప్రొద్దున, పది గంటలలోపల నీ డబ్బు పంపించేస్తా"నని, చిల్లర తనచేబులో వేసుకొన్నాడు.

సరస్వతి, భర్త జోరుగా వారింటి ముందర దిగారు. ఎవరైనా, ఒకరిద్దరన్నా చూడరాయని కొంత అలస్యంచేసే దిగినది సరస్వతి. వందనములు చెప్పారు. బండి తుద్రుమని పోయినది.

రోజులు గడిచిపోయినవి. ముద్దారావ్ డబ్బుపంపలేదు. ఆ డబ్బుకోసమే తన్నంత బలవంతపరచి కారులో తీసు కొచ్చాడేమి యని యమకోక పోలేడు సరస్వతి భర్త.

ఊర్మిళా, నరసింహారావులను ఆహ్వానించి, విందుచేసి, రవికల గుడ్డపెట్టి తాంబూలంఇచ్చి పంపారు. ఆ బట్టిచూచి పూర్తిక సరస్వతిని. "ఇది పటాటోషం వారి కొట్లో కొన్నారా" యన్నది.

"లేదు. ఇక్కడ అన్యాయపు వెలులు బెనులోకొన్నాను ఇక్కడికిన్నా 12 అణాలు చాక. నే నిక్కడ కొనలేదని మా వారికి గుర్రే" యన్నది.

12 అణాలకోసం పట్లం వెళ్ళాలా యని వాదించారు. ఈ మాటలు సరస్వతి భర్త వినలేదు. వినివుంటే బ్రెజంట్ ఇచ్చిన బట్టవల వ్యాఖ్యానము చేస్తారాయని, ఆ రోజు

బ్రాన్ పీస్

ఈ బట్టవల్ల తనకంత స్వం కలిగినది జ్ఞప్తికివచ్చి కోపం వచ్చేదే.

కాని ఊర్మిళ, సరస్వతిని మెచ్చుకొని, “అయినా మీకోమి ఓపికండి”యని కొంతపొగడి, ఆవిడ భర్తకు అంత మాత్రం తెలియక పోయేనే యని కొంత నేర్పా కోశం చేసింది.

అడవాళ్లకున్న తెలివి, పొదుపు, మగవాళ్ల కుండదని, అయితే ఆడది అన్నీకొని, డబ్బుపాడు చేస్తుందని మగవాడాడి పోస్తాడని ఒక రిజల్యూషన్ ప్యాస్ చేశారు ఇద్దరూ.

తమాషా, ఏమంటే వాళ్ళ లెక్క ప్రకారం, సరస్వతి భర్త 12 అతాలు వృధా ఖర్చు చేయటాకే సరస్వతి తప్పించిందని. అయితే అయిన వ్యయ మెంత? అది ఎవరి వలన అయినది. ఒక్క నిమిషమూలావించండి.

లెక్క చెప్తాను చూడండి.

లౌనరు 10డి అడ్డ	0-14-0
హోటేలు ఖర్చు	2-14-0
భిల్లీలు	0-1-0
తూలు	0-3-0
మళ్ళీ ఇంటికొచ్చి క్లీన్ చేసుకోవడం	10-0-0

మొత్తం 14-0-0

ఒక రజం (రవిక రత్నం) వ్యాపారం ఎట్టకాక అధిక వ్యయం 14 రూపాయలు.

ఇది కూడింటారా? కాదూ,

కాదంటే సరస్వతి వొప్పవోదే! ఏమి చేయమంటారు. 12 అతాలు కూడికే యంటుంది, ఎన్నిమాళ్లు ఎన్ని విధాల బోధించినా!

“అక్క”

ఆంధ్ర మహిళాసభ శ్రీ. శిరువేల వంశజులకు శంకుస్థాపన చేయవచ్చుచున్న గౌరవరాజుమారి అమృతకాంక్షగారిని, ఆహ్వానించుచున్న శ్రీ దుర్గాదాయమ్మగారు.

ఏం న్యాయం? ఏం ధర్మం?

* శ్రీమతి ఎ. లక్ష్మి *

కుడువ కూడులేదు

తొడుగ వలువలేదు

నిలవ నీడలేదు

ఇది ఏమి ధర్మం?

ఇది ఏమి న్యాయం?

* *

చుక్కపాడచిన దాది

బక్క ఎద్దులతోన

ఒక్క రెక్కమీద

దుక్కి దున్నుతాము.

వాన లొచ్చినా

వరద లొచ్చినా

వడగాలు వేసినా

మడిగాలి తిరిగినా

ఎండనక, వాననక

పగలనక, రేయినక

చెట్టనక, పుట్టనక

ఒళ్ళేమి దాచకుండ

ఓపికంతా మూటకట్టి

అకువులన్నీ ధారపోసినా

కూడులేదు, నీడలేదు

ఇది ఏమి ధర్మం?

ఇది ఏమి న్యాయం?

తెల్లవారక మునుపే

* *

మిల్లుతూత వినగానే

పిల్లజెల్లి విడిచి

ఇల్లు వాకిలి వదలి

కూతంత లేటవులేను

కూకలేస్తాడు నేటంచు

పరుగు పరుగుపోయి

ఇనుప రక్కిసి కడుపులో

ఇట్టేదూరి పోతాము.

చక్రాల పళ్లెమధ్యను

గుండెచీకటి వరకు

చావనక బ్రతుకనక

చాకిరంతాను చేస్తాము.

ఇంతంత చేసినాగాని

కూతంత కరుణజూపడు

కుడువ కూడులేదు

తొడుగ వలువలేదు

నిలవ నీడలేదు.

లేదా మరియిల న్యాయం

కడతేర్చుగ మాభేదం?

ఇది ఏమి ధర్మం?

ఇది ఏమి న్యాయం?

ఆరుగంటల కేసు

* *

పరుగు పరుగుపోయి

పదిగంటల దాక

బడిలోని పిల్లలకు

గొంతుకంతా చించి

ఎంతేని శిక్షినా

కడుపు నిండాపోదు

వడి కష్టగాలేము

ఇది ఏమి ధర్మం?

* *

ఏం న్యాయం? ఏం ధర్మం? .

ఇది ఏమి న్యాయం?

కాగితం మీద

కలము పెట్టి

సంతకమేమో, నీ

మంత బరికిలే

వేలకు వేలన్నో

వలకి చొస్తాను

మాదులేదు, నీవలేదు

లేదా మరి ఇల్లాలయం

ఇది ఏమి ధర్మం?

ఇది ఏమి న్యాయం?

* *

★

ఆ మె ప తి వ్ర త

డిసెంబరునెల ఆంధ్ర మహిళలో “పేరాల విజయలక్ష్మి” రచించిన “ఏది పతివ్రత”యను పద్య రూపక ప్రశ్నకు జవాబు.

ఆ మువ్వరును పతివ్రతలే యుండగను. అందులో మరలోకగతుడైన పతిన్ స్మృత్సంభంబున చిల్చి యేరంకుడు బోక స్మరించు సతీలరామయే మువ్వరులోను అగ్రస్థానము వహించినది. ఈ భావమును ఈ క్రింది పద్యములు విశదీకరించును.

నారీరత్న మొకరై “ఆంధ్ర మహిళా” విజ్ఞాన సత్పత్రికన్
సారస్ఫూర్తిఁ బతివ్రతైద్ది యని వాచాధారతన్ జూపె వే
సారుల్ నా యభివందనంబులు సమర్పింతున్ గదే నాతి భా
షారక్తిన్ గనిగడు మెచ్చుకొంచు కడునుత్సాహంబు పెంపొందనే
నీరీతిన్ మదఁ దోచినట్టుల జవాబీయంగ నూహింతు నా
మారాకారుని సాధ్వీ, క్రూరుసతి, హృన్మాన్యున్ గతాత్మున్ కడున్
గారాబంపుప్రియున్ దలంచి కడుకోకుబండు తన్వంగియున్
ధీరాగ్రేహరులౌపతివ్రతలు, పాతివ్రత్యముంజూడగా
నారీసంతతి భర్తలేమిఁ గనలేకన్ చిత్తచాంచల్యతన్
జారత్వంబును బోక నుంటకడుదుస్సాధ్యంబు ; దుంఖించితాఁ
జేరంజాలక తద్దయతాత్ముని, మనఃసీమన్ విచారించు, నా
కారంబున్, వహించు తథ్యముగ నగ్రస్థానమున్ మువ్వరిన్.

ఇ. రామకృష్ణరాజు,

★

కృష్ణాపానాచిక ప్రశస్తతైన
మొహతావారి
విశేష ఔషధములు

1. శుంభు విష్ణుకై :—ఈ ముఖ దోషములను
జోగియ్యగ, పాపకయ్యతో అనుపమ నివారిణి.
  2. భాగ్యం అయి :—దాహ నివారణకు సాటిలేని
తైలము.
  3. వస్తానాపిబ్బ :—సాధారణబలహీనత, క్షీణోష్ణులు
జ్వరములన్నిటికీ అనోధముగా పనిచేయును.
  4. బ్రాహ్మసరము :—(ఒంగారము, మకరధ్వజము కలిసి
నది) రక్తిమును శుద్ధిపరచుటవంటి, అశీర్ణము
రూపుమాపుటవంటి బలవర్ధకౌషధము.
- కెమిస్టులందరివద్ద దొరకును.

కయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.
250, China Bazar, Madras.

శుభవార్త

జౌషధములు, ఆపకేషకాలు, ఇంజక్షను
లతో నిమిత్తము లేకుండా సమస్త వ్యాధులు
నివారణ గావింపబడును. వివరములు కోరు
వారు రు. 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలు పంపిన
ఆశ్రమ నివేదిక పంపబడును.

శ్రీ యోగాశ్రమము,

ముషికొండ నీచి

వాల్తేరు,

విశాఖపట్టణం జిల్లా.

రీటా హెయిర్ టానిక్
తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా తుదకల్లకు బలమునిచ్చి, నిగ్గునిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను
పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలట, నెయ్యట, చుండ్రు, బట్టతల, పేన
కోరుకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా
అనోధముగా పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు.
మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ దేశమంతటా
దొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి వరిసి సుబ్బద్రమ్మ

X

అలవాట్లు

మల మూత్ర విసర్జన : మల మూత్ర విసర్జన విషయంలో శిశువుకు శిక్షణ అవసరం కాని అతి సున్నితంగా, నెమ్మదిగా ఇవ్వాలి. తనకేదో పని ఉందనీ, ఆలస్యమవుతుందనీ, తల్లి శిశువును ఆకురబెట్టకూడదు. సామాన్యంగా శిశువులు స్వస్వపానం చేసిన వెంటనే, లేక కొంత వేపటికీ మలమూత్ర విసర్జనము చేస్తారు. మొదటినుంచే అనగా కొన్ని నెలల శిశువుకు సంతృప్తిగా స్వస్వపానం చేసిన తరువాత ప్రతి పర్యాయము ఒక నిర్దిష్టమైన స్థలంలో కాని, 'కమోడ్' మీద కాని (ఇది ఒక కుర్చీలాగుండి, మధ్య ఒక పింగాణి పాత్ర వుంటుంది.) కూర్చో బెట్టాలి. ఈ విధంగా చేయుటవల్ల, క్రమేణ, నిర్దిష్టకాలంలో నిర్దిష్ట స్థానంలో, మల విసర్జన చేయుట బిడ్డకు అలవడుతుంది. కూర్చో బెట్టిన వెంటనే బిడ్డ దొడ్డికి పోనియెడల తల్లి విసుకు చూడెట్టరాదు. కొంత నేపు వేచివుండుట అవసరం. అయితే, చాలనేపు వాక ఆలాగే కూర్చోబెట్టరాదు. శిశువులను పదియేళ్ల పిల్లవాళ్లలాగు ప్రవర్తించాలని నిరీక్షించుట అవివేకం. మొగ్గుకు బలవంతంగా విచ్చులాగు చేసినట్లు అవుతుంది.

సామాన్యంగా, కొందరు పిల్లలు దొడ్డికిని నిర్ణయించిన చోటుకు తీసుక వెళ్ళగానే తల్లి నూచనను గ్రహించి మల విసర్జన చేస్తారు. కొందరు అలా చేయరు. అలాంటి శిశువును నిర్బంధించి చేయించుట పొరబాటు. ప్రతి విషయంలోను ఈ విధంగా నిర్బంధపెట్టి బిడ్డలను పెద్ద వారిలాగు ప్రవర్తించేలాగు చేసినచో, వారు చిన్నప్పుడెంత పరిశుభ్రత, క్రమము, మొదలైన అలవాట్లు నేర్చుకొన్నప్పటికీ, పెద్దవారైన తరువాత కూడ ప్రతియొక్క విషయంలోను నిర్బంధం అవసరమవుతుంది. అనగా, ప్రతి చిన్న విషయంలోను

తం పెద్దవారి నలమ ప్రకారం నడుచుకొని వారి స్వయంగా ఏ కార్యము చేయజేసినా...

ఈవి తల్లి శిశువుమొకరి నయ్యక ఎన్ని తోడి తోడులతో శిక్షణ ఇవ్వాలి. శిశు మూసేదానికన్న ఎంతకాలం అవసరమో అంతకాల మిచ్చి, తల్లి తోడ్పడాలి కాని, ఏ విషయంలోను తమకెప్పికట్టు కూ, చాతప్పకుండా బిడ్డ విషయ విశేషాలతో నడుచుకొనాలని నిరీక్షించుట చాల పొరబాటు. భయపెట్టి, నిర్బంధించి బిడ్డ విశేషాలతో నడుచుకొనేలాగు చేస్తే, బిడ్డలో స్వతంత్ర స్వప్రయత్నం, మున్నగునవి కేరగవు. కత్తిహీనతకు వారి తీరుండవచ్చు మాట.

మొదట మొదట, శిశువు తల్లిచేనే నూచనాన్ని గ్రహించుకూ మలవిసర్జన చేసిననూ, రాను రాను పెరిగి వడిచే కాలంలో, అంటే రెండు మూడేళ్ళ వయస్సులో తల్లి మాట వినరు. నిర్ణీతకాలంలో దొడ్డికి వెళ్లుటకు నిరాకరిస్తారు. ఇలా నిరాకరించటానికి అనేక కారణాలుంటాయి. పట్టుదల, నిరాకరించు స్వభావం, భయం, కోపం, తమ్ముని మీదనో, చెల్లాయి మీదనో అలంక, అనూయ, ఆకాభంగం మున్నగు మానసిక ప్రవృత్తులవలన నిర్ణీతకాలంలో మల విసర్జన చేయ లేక పోతారు. అనగా, కఠిరానికి మానసిక తత్వానికి ఎంత అవివాభావ సంబంధమున్నదనే విషయం విదిత మవుతుంది. కాబట్టి, బిడ్డకు కలిగే కష్టాలను, ప్రతిబంధకాలను తల్లిఎంతో ఓర్పుతో తొలగించ ప్రయత్న పడాలి. విసుగు, కోపం, చూడెట్టరాదు. అలా పిలుకానట్లుడు, నూచించి, స్వేచ్ఛగా విడిచిపెట్టుట ఉత్తమంగాని బిడ్డను నిర్బంధించరాదు. క్రమేణ బిడ్డకు తల్లియందు ప్రేమ విశ్వాసాలు పెరిగిన కొలది, తల్లి నూచనాన్ని గ్రహించుట, నేర్చుకోటం మున్నగు గుణాలు పట్టుబడుతాయి.

వ ని లా వి ఙ్గా న ము

హృదయము మీరు అలవాటు : కొందరు శిశువులు పుట్టి కొన్ని రోజులలోనో, నెలల్లోనో బాటన వ్రేలును మీ గొంతుంచుతారు. మరి కొందరికి ఈ అలవాటు వట్టు పడదు. అయితే ముఖ్యంగా మన దేశంలో, తల్లులు కొందరు అబ్బానుకల్ల తన పనులకు అంతరాయం కలగకుండా వుండటానికి పిల్లల ఏడవకుండా విడ్డ నోటిలో వ్రేలు వేసుకొని మీరు అలవాటు చేయించుటకూడ కలదు. పెద్ద పెరిగిన తరువాత కూడ వుండి పోతుందని కాని, విడ్డవ్రేలు వుండునది పోకుండా స్వనిద్రపోతుందని కాని, నోటి ఆకారం చెడి పోతుందని కాని వాటిరుగవు. ఇక విడ్డయొక్క మానసికాభివృద్ధి కుంటుపడుతుందనే విషయం అసలే ఎరుగదు. విద్యా విజ్ఞానాలున్న తల్లులేమో ఈ అలవాటును తామేచేయుతాని, కొందరువిడ్డలే స్వయంగా ఈ అలవాటును చేసుకొని వుంటే అలవిడిపడి పోతారు. మైగా ఈ అలవాటు గడ్డు సమస్యగా నెంచుతారు. కాబట్టి మీరు శిశువునకి అలవాటును తప్పించుటకోసం మోటుతనంతో ప్రయత్నిస్తూ బాధించుతారు. ఇది మీరుజూన్నంత గడ్డు సమస్యకాదు; పరిష్కరించరానిది కాదు.

సాధారణంగా విడ్డ తనకు ఆకలి అయినప్పుడు, ద్రవ్యం అల్పతా ముచ్చినప్పుడు లేదా, నిద్ర వచ్చినపుడు తన వ్రేలును చీకుతుంది. సంతృప్తిగా ద్రవ్యపానం చేయని పందర్బాలలో, తనవాంఛ తీరని సమయాల్లో, లేక చికాకు కలిగి నప్పుడు, వ్రేలును చీక వారంభిస్తుంది. తల్లి కారణాన్ని కనుక్కొని అదినుంచే ఆపకపోతే అది అలవాటు పడిపోతుంది. కనుక, 'ఈ అలవాటు ఏ కారణం చేత అలవడింది?' అరంభ దశలో ఉన్నదా, ముదిరి పోయిందా? ఏ విధంగా తప్పించాలి అనే విషయాన్ని తల్లి చక్కగా అలోచించి విడ్డకు సహాయపడాలి. కాని కొట్టుటం, బెడరించటం మున్నగు మోటుతనం పనికిరాదు. మైగా హానికరం కూడాను. ఈ అలవాటు కొందరికేగాని అందరికీ అలవడదు. ఈ కొందరికై వా చాలాకాలం ఉండదు. అలా ఉన్నదంటే ఏదో విధమైన కారణాలూండాలి. వానిని తొలగించితే, ఈ అలవాటు తనంతటనే అంత మొందుతుంది.

శిశువు పుట్టిన కొన్ని రోజుల్లోనో, కొన్ని నెలల్లోనో తన పొటన వ్రేలని నోటుచెట్టుకొన వారంభించితే, తల్లి

వెంటనే శిశువు చేతులు నోటి కంఠకుండ సదుపాయాలు సున్నితంగా చేయాలి. ఈలా చేయటంలో శిశువు కంతమాత్రం బాధ, చికాకు కలగకుండా మెలకువతో చేయాలి.

విడ్డలందరికి ఒకే విధమైన స్వభావముండదు. వాళ్ల చేతుల్ని పట్టుకొంటేకాని, ఏ మాత్రం బంధించినట్టు కనిపించితేగాని, కొందరు వెంటనే ఎదిరించుతారు. ఏడుస్తారు. అలాంటి శిశువుల్ని లాంగడీయ చూడటం పొరబాటు. విడ్డ వైతన్యంలేని యంత్రంకాదు. మనలాగు దానికి మానసిక జీవితమనేది ఉన్నదనే విషయాన్ని పెద్దవాళ్లు విస్మరించ కూడదు. ఈ అలవాటును తప్పించటానికి శిశువు చేతుల్ని ఏదో విధంగా కట్టిపెట్టితే, ముఖ్యంగా ఎదిరించే విడ్డల విషయంలో, వ్రేలుచీకు అలవాటుపల్ల కారీరకంగా కలిగే హాని కన్న, ఎక్కువ హాని మానసిక జీవితానికి కలుగుతుంది. ఏలాగంటే, ఎట్టి అలవాట్లుగాని, నడతగాని కేవలం కారీర కమేగాదు. మానసిక తత్వానికి సహితం సంబంధించి వుంటాయి అనే విషయం ఎరుగాలి. కనుక, అలా మన ఇష్ట ప్రకారం విడ్డలు నడుచుకోవాలి అని వారిని నిరర్బంధించి, బాధించి లాంగడినన యడల వారి మానసికాభివృద్ధి కుంటు పడుతుంది. అంతేగాదు కోపోద్దేశము అధికమవుతూ ను ములకు సంబంధించిన వ్యాధులు సంభవించ వచ్చును. కాబట్టి తల్లి శిశువువ్రేలు చీకు అలవాటును వివక్ష నుపయోగించి మెలకువతో తప్పించాలి.

శిశువు ఆకలికి అలవడింది పోకుండా జాగ్రత్తగా మెలగాలి అంటే శిశువు ఆకలికి ఏడ్చిన వెంటనే తల్లి ద్రవ్య మివ్వాలి. ఆకలితీరి సంతృప్తి కలిగేదాక ఇవ్వాలి. అప్పుడే విడ్డ కడుపునిండ పాలుత్రాగి, ఆకలి తీర్చుకొంటూ, తల్లి ప్రేమనుగ్రోలి, తన ప్రేమత్పన్నను తృప్తి పరచు కొంటుంది. ఈ విషయాన్ని తల్లి పదిలంగా మనస్సున ఉంచుకొని విడ్డకు తనతో అడుకొనే వాంఛ తనివిదీరుచాక, విడ్డ వెంట వుండి అడుకొనివ్వాలి.

విడ్డ నిద్రించబోయే సమయంలో, మేల్కొన్న కరుణలో తల్లి చెంతనేవుండి అలన పాలన చేస్తూ అడించాలి. ఈ విధంగా తల్లి మొదటినుంచి మెలకువతో మెలగినట్టైతే

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

అసలు ఈ అలవాటు అలవడదు. అలవడినా అతి గులభంగా తప్పించవచ్చును.

బిడ్డకు సంవత్సరన్నర, రెండేళ్లు అయిన తరువాత కూడ ఈ అలవాటు వుండిన యెడల తల్లి, బిడ్డ ఆరోగ్యానికి హాని చేయని మిరాయిని చీకటానికి చేతబెట్టి ఈ అలవాటును తప్పించాలి. కాని, నిద్రించేటప్పుడుగాని, కునుకుపట్టేటప్పుడుగాని ఇవ్వకూడదు. పూర్తిగా మేల్కొన్న సమయంలోనే ఇవ్వాలన్న మాట.

బిడ్డకు తనచుట్టునున్న పరిసరాలయందు, ఆట పాటల యందు ఆసక్తి అధికమైన కొలది, ఈ అలవాటు క్రమ క్రమంగా తొలగి పోతుంది.

కాబట్టి బిడ్డ నిద్రనుండి మేల్కొనే సమయంలో తల్లి బిడ్డ దగ్గరనేవుండి లాలించుతూ ఆడుకోవాలి. లేదా, తోటి పిల్లల్ని తీసుకవచ్చి వాళ్ళతో ఆడుకోనేలాగు చేయాలి. ఎగిరే పక్షులు, గాలికి అల్లలాడే చెట్ల ఆకులు మున్నగు వాటి

వైపు బిడ్డ దృష్టిని మరలించేలాగు ప్రయత్నించాలి. కంగు రంగు కాగితాలలో చేయబడిన ఆటవస్తువుల్ని ఎగర వేసుటమో, ఆటవస్తువులను బిడ్డ ముందునడవేసి బిడ్డతోపాటు తనుకూడ ఆడుకోటమో చేయాలి. పాటపాడటం, చప్పుడు చేసే ఆటవస్తువులను క్రిందపడ వేయటం మున్నగు వాటిని చేయాలి. ఈ రీతిగ ఆటపాటలతో బిడ్డ గమనాన్ని మరలించటానికి ప్రయత్నించాలి.

శ్రేణును చీకు అలవాటుగల బిడ్డ నిద్రనుండి మేల్కొంటుండగానే శ్రేణును నోటిలో పెట్టుకొంటుంది అనే విషయం జ్ఞాపకముంచుకొని తప్పని గరిగ, తల్లి బిడ్డ చెంత వుండి, అనేక విధములయిన ఆటపాటలవైపు బిడ్డ గమనాన్ని మరలించి అలవాటును తప్పించాలి. అయితే శ్రేణును నోటపెట్టుకొన్న తరువాత సుయతం, నిర్లంఘంగా నివారించకుండ, బిడ్డగమనాన్ని నూత్నంగా ఆట పాటల వైపుకు మరలించటానికి యత్నించాలి.

ఇటియల్ ఆదర్శమైనది

హృతి నాశిని — హాయి నిచ్చును
క్రిమి నిర్మూలిని — విషనంబంధంకాదు

తయారించుచున్నాము :

(1) మైసూరు ఇంజనీరింగ్ & టెక్నిక్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మైసూరు, మైసూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు : డెప్యూ & కంపెనీ, తిమిరెడ్,
హార్ట్ కార్పొరేషన్, తిరి, మదరాసు.

మొదటి పేజీ

ఏది విచిత్ర వివాహం?

డి. వి. ఆర్. చాన్సరకాశ్రమి గారు

అతను 'పుట్టి' విను సువర్ణంగా ఉవుతుంది. మనిషి గాత్రై ఎవరిపోయేలాగ ఉంటాడు. తల్లి ఒకసారి అతన్ని ప్రక్క యింటికి తీసికొని వెళ్తుంది. ఆ ఇంటి చుట్టూ ఫల వృక్షాలు చూల మొక్కలు ఎన్నో ఉంటాయి. "అడు కొంటూ" నంటూ అతను పూల మొక్కల్లోకి పరుగువ్రుతాడు. పూలను చూస్తే కేరం గగుర్పాటు పొందుతుంది! అంత గంతోషం చేసికొ! విస్తు పోయి, దిగ్భ్రమతో పూలకేసి చూస్తున్నాడు. తల్లి కేక వేస్తున్నా వినబడటంలేదు. ఏమి తిలుస్తున్నాడో లోపల! తన్మయత్వము పొంది, సూర్య రశ్మిలో, పూలచుక్కనున్న 'అతని' వద్దకు పరుగువ్రుతుంటూ తల్లివస్తుంది, చూచింది, నిర్భాంతపోతుంది... కొడుకు ప్రక్కన బారిక నీడ!... గాను తొడుక్కొని చిన్న జడతో... తల్లి కొడుకేక్కినీ చూస్తుంది... అతని వంటిమిద లాగా, చొక్కా, కల మిద క్రాపు... ఏమీ అర్థం కాదామెకు... వెంటనే కొడుకు గెత్తికొని తండ్రి దగ్గరికి 'రివ్యూ' మంది...

తండ్రి ఇట్లా అన్నాడు. "ఇక మీద కుర్రాణ్ణి బైటకు పగలు రానివ్వకు. వాడికి పది పదహారేళ్లు వచ్చాక మ్యూజియం వాళ్ళకిద్దాము. మన కూడు గుడ్డలకు లోటుండదు."

ఒకనాడు 'అతను' మ్యూజియం యజమానితో ఇట్లా మాట్లాడాడు. "నేను ప్రేమించినాను."

నీ నీడను కాదుకదా?"

"కాదు"

"మరేవే?"

"అవును, సంగీతం నేర్చుకోవడానికి వెళుతుంటే, ఆ కిత్తని. నాకు సంగీతం చే చాలా యిష్టము."

"గరే నీ యిష్టము"

'అతనా' పిల్లని కలసి కొంటాడు. తన నీడనుగూర్చి మాత్రంచెప్పడు... మాట్లాడుతాడు... ఆమె అంగీకరిస్తుంది.

"నా తండ్రి నడుగు"...

అనజ్ఞయింది... వివాహమయింది.

అతను యువకుడు కాగానే, అతని నీడ యువతయింది. అంచేత పగలు బైటకు రాక, భార్యకు కనపడకుండా, గదిలో కూర్చొని "పని"లో ఉండేవాడు. రాత్రి మాత్రం భార్యను కలసికొనేవాడు. అతని నడతచూస్తే, అర్థంకాక, భార్యకు మనోవ్యాధి బయలుదేరింది... ఆమె కృశిస్తుంది... నశిస్తుంది...

"నేను మళ్ళీ వివాహం మాడుతా" నంటూ అతను గది లోంచి, బైటకు వెడతాడు. తపన బాజాలనుండి తన్ని రక్షించుకోవడానికి భూదేవి అతన్ని దాలుగా పట్టింది... 'అతను' నీడతో, తన శ్రీ నీడతో, ఇట్లా అన్నాడు. "నీవూ నేనూ పుట్టి నప్పటినుండి కలసి ఉన్నాము. మన మిద్దరం వివాహమాడదా" మన్నాడు. వివాహ మవుతుంది. 'ఇద్దరూ' ఊరవిడచి, నిర్జన ప్రదేశానికి, పర్వతాలమీదికి జలప్రదేశాలకి, నదీగర్భంలోకి, ఆకాశంమీదికి, ప్రకృతిలోకి వెళ్లుతారు. ప్రపంచదేవత 'అతను' సుభవిస్తాడు. తేజోవంతు లైన, ముమ్మూర్తుల అతనిలాంటి బిడ్డలు ప్రపంచమంతా వ్యాపిస్తారు... అతను మృకుడైనా, బిడ్డలమరులొకాడు!

ఆ 'అతనే' కవి. ఆ శ్రీ నీడే, అతనిలో ఉన్న శ్రీ భావాల, గుణాలమూర్తి. ఆ బిడ్డలే కావ్యాలు. శ్రీ పురుషులు లేనిదే వాఙ్మయమేది?

(అంగమునుండి)

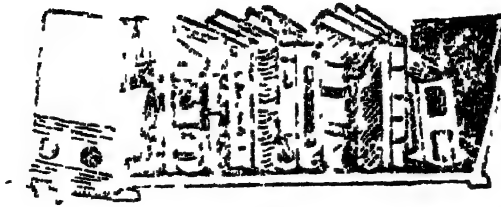

గ్రంథ సమీక్ష

మహాంధ్ర వాలం

అనువాదం : బి. విశ్వేశ్వరరావు. ప్రతులకు 'బాబు' కార్యాలయం, కె.తి.ద్రా.లో, మదరాసు 6.

దేశంలోనే బండిగా ఉన్నాడని చెప్పి అవటికే గుర్తి రాజును కలసిపోని రాజులో పరివర్తన కలిగించినాడు. ఇది కథ. మంత్రి అయిన మహేంద్రుని

మన దేశంలో పిల్లలకు రకరకాల కేంద్రాల్లో ఎన్నో పుస్తకాలు వెలుగుతున్నవి. వాటిలో పిల్లలకు కావలసిన విజ్ఞానం లభిస్తుంది. పిల్లలకు ఎక్కువగా కథలు వివరం అలవాటు. ప్రతి ఇంటిలోను పిల్లలు భోజనం చేసేటప్పుడు నిద్రపోయే ముందు తల్లిని కథలు చెప్పమని వేధిస్తారు. కథలు చెప్పి కేగాని భోజనము చేయమని ముంపు చేస్తారు. అవి వాళ్లకు సహజం. పిల్లలకు కథలంటే ప్రీతి కనుక మనం వాళ్ల మనస్తత్వాలకు సరిపోయేటట్లు రకరకాల కథలు వ్రాసి ప్రచురింప జేయాలి. అవి విజ్ఞానంతో కూడినవై యుండాలి. కేవలం తథ్యాపేగా ఉండటం వాటిలో దేశభక్తి, రాజభక్తి, నీతి, ధర్మం మొదలయిన చక్కని ఉద్దేశాలతో కూడినవై ఉండాలి. పిల్లలు చిన్నవాటినుంచే "దేశభక్తి" అనే విషయాన్ని తెలిసికొని ఉండాలి. పిల్లలకు ప్రథమ గురువు తల్లి. అటు పిదప గురువు ఉపాధ్యాయుడు. విజ్ఞానం కలుగజేసేవి పుస్తకాలు. కనుక పిల్లల విజ్ఞానాన్ని అభివృద్ధి చేయాలని అనుకుంటే చక్కని పుస్తకాలు అవసరం. చక్కని కథలతో వాళ్లకు మనం ఎంతో విజ్ఞానాన్ని బోధించగలం.

మా కార్యాలయానికి పిల్లల పత్రికలు ఎన్నో వస్తవి. ముఖ్యంగా బాబు కార్యాలయం వారు విమర్శనార్థం మా కార్యాలయానికి మహేంద్రవాలం అనే చిన్న పుస్తకాన్ని పంపారు. కథలోని ముఖ్యాంశాలు : విజయపురి రాజయిన వీరవర్మ మార్ణము. కాని మంత్రి అయిన మహేంద్రుడు విజ్ఞాని. అతడు తన రాజు మనస్సు మార్చి అతర్పు వ్యక్తిగా చేయాలని. తన తెలివి లేకుండా తనను, సేనాధిపతి అయిన మార్తాండుని సహాయముచేతను తమరాజు మూలన దేశంలో బంధించబడినట్లు తెలిసికొని, మూలన దేశం రాజైన మాధవ మ్మ తమ దేశంపైకి దండెత్తగా అతి సాహసముతో ఎదుర్కొని జయించి, మాధవమ్మకు తమ రాజైన వీరమ్మ మూలన

యుక్తిచేత రాజులో పరివర్తనకలిగినది. కనుక మహేంద్ర బాలమని కడకు పేరుపెట్టారు.

న చ ర ప వ న వా ర ప త్రి క.

సంపాదకుడు : కె. టి. ఎస్. చూడ్కి. నవరీతన (జెన్. 13 వార్తాపత్రిక బోర్డు, పి. టి. మద్రాసు. 96 రేజీలు నెం. 0-12-0.

నవరీతన సంక్రాంతిసంచిక మా కార్యాలయానికి చేరినది మూడు రంగుల ముద్దుబొరికే బాలయోగి ముఖ చిత్రముతో వెలువడినది. ప్రముఖ రచయితల వ్యాసాలు, ఏకాంకికలు, కథలు గేయాలుతో, నైహూయెక్కి చిత్ర పటములతో, సినిమా, మొదలగు, ఎక్కువ ప్రకటనలతో నిండి వున్నది. ఈ సంచిక మొత్తంమీద చదువుటకు ఎక్కువ పుస్తానా విరమగలుగును.

స చిత్ర ఆంధ్ర వా ర ప త్రి క.

సచిత్ర ఆంధ్రవార సంక్రాంతి సంచిక మాకు చేరినది. ముఖచిత్రము మూడు రంగులలో తల్లి దండ్రులు, సంక్రాంతి ముగ్గులతో వెలువడినది. మంచి మంచి వ్యాసములు, కథలు, నాటికలు, పాటలు, రాజకీయ వృత్తాంతములు గలిగి, డా॥ రాజేంద్రప్రసాద్, సంక్రాంతి దృశ్యాలు, బాలానందము, మొదలగు చిత్రములతో వెలువడినది.

ఉ ప సి ని మా ప త్రి క.

సంక్రాంతి జన్మ దిన సంచిక, సంపాదకుడు : రాము. కార్నిస్థానం ఏలూరు. వెల విడిప్రతి అ. 0-8-0

ఉప సంక్రాంతి జన్మదిన సంచిక మాకు చేరినది. ముఖ చిత్రం తాజ్ మహల్ పిక్చర్స్ వారి "చాంద్ నీరాతి"లో నటించినది. ఇది సినిమా పత్రికయగుటచే ఇందు ఎక్కువగా సినిమా విషయములే వున్నవి. —అశ్వీ.

శుభ్రమైన చలువ...

బిడ్డల లివరు అందు స్త్రీలను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి "బాలసంజీవిని" నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అందు స్త్రీలను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. వా జైడ్యవృత్తియందును వా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను "బాలసంజీవిని" యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బహుభాగం యితర లీవరు జ్వరములుగూడ యిది వలలో వాడి చూచితినిగాని "బాలసంజీవిని" వాడిన పిమ్మట వైవాటికెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహాదోషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లావారి కంకణము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాళం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు యీ బ్రదర్లు,

నెం. 11, దక్షిణమాదాపిఠి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, పారంగపాణి కోవిల్,

కురుమిడి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై ఫిక్లె వీధి,

కెరప్పకోటం.

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరుకును.

నవలలు-నాటకములు-కథలు

నవల అనిన 'ఒకని జీవితమును రసవంతముగా వర్ణించునది. నాటకమనిన ఒకని జీవితమును చమత్కారముగా చూపించునది. కథ అనిన ఒకని జీవితమునందలి రమ్యమైన ఒక ఘట్టమును విడమర్చి చెప్పనది. సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి 45 నవలలు, 11 నాటకములు, 25 కథల పుస్తకములు ఇందుకు చేరుపడినవి.

ఇవేకాక మా వద్ద ఇవిన్నీ ఉన్నవి

శ్రీ భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారి గ్రంథాలు, సంపూర్ణ భక్తవిజయము (65 గురు భక్తుల చరిత్రలు)
 శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహరావుగారి గ్రంథాలు, వస్తుగుణ ప్రకాశిక (1168 శేషాలు)
 శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాస్త్రిగారి వైద్యగ్రంథాలు, (524) త్యాగరాజు కీర్తనలు మూలం
 శ్రీ పిరాపురం యువరాజువారి గ్రంథాలు, భగవద్గీతాగర్భిత భావబోధిని (రాయల్ సైబు, 775 శేషాలు)
 శ్రీ రాజయోగిగారి ఉపనిషత్సారం (సులభ వచనం) శ్రీల పాటల పుస్తకాలు
 ఎప్పటికప్పుడు క్రొత్తవి తయారవుతున్నవి * * ఇవి అన్ని బుక్కు-డిపోలలోను దొరుకును.

కోరువారికి కేటలాగు పంపెదము
 సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ - రాజమండ్రి

కేశ సౌందర్యమునకు వలయు సాధనత్రయము

1. తలంటు తైలము - శృంగరాజము, అమలకము మొదలైనవి చేరినది. 12 అణాలు.

2. పాంపూ పొదరు - సువాసనగల ఈ పొదరు కొంచెము నీటిలో కలిపి తలకు రుద్దిన, తలలోని జిడ్డును, మరికిని పోగొట్టును. 12 అణాలు.

3. హెయిర్ టూనిక్ - అనేక మూలికలనుండి తయారు కాబడిన సూనె సారము. కుదుళ్ళకు బలము నిచ్చి దట్టముగా పెంచును. 12 అణాలు.

పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

రూ. 3 ముందుగాపంపిన, పై మూడింటిని రిజిస్టరు పాఠ్యలుగా పంపెదము.

విక్టోరియాడిపో, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

దేశాయ్ గారి
వనితాజీవక
 ప్రీతిగర్భితయశోగనివారిణి
 దేశాయ్ బ్రదర్స్ మద్రాస్-3

ఏ జంటు :

1. శ్రీచంద్రమూలీశ్వర అండ్ కో., విజయవాడ.
2. కె. వి. మాణిక్యారావు, బందరు.
3. ఇ. యం. శర్మ, ముమ్మిడివరము.
4. సత్యనవల్లి మెడికల్ స్టోర్సు, సత్యనవల్లి.
5. ప్రభాత్ మెడికల్ స్టోర్సు, గుడివాడ.
6. ఫోర్టుగేట్ డ్రగ్ హౌస్, తణుకు.
7. ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో., రాజమండ్రి.

★
 పి
 బి
 పి
 బి
 పి
 బి

★
 పి
 బి
 పి
 బి
 పి
 బి

అమృతాంజనము

గాని,

“యథాయథా.....కాశీధవళత్వ శంకయా.”

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లోశములను దెల్పుజేయు పూనికతో పెరుగు
 చున్నప్పడెల్లను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడునేమోయను భయముచే
 నా హృదయము మిక్కిలి కరితాపమొందుచున్నది గుమా !!!

ఆంధ్రమహాసభ

మైత్రాళుకు - మద్రాసు

—*—

... క. చాళుక్యులు — హిందీ, కాశీ విశ్వవిద్యాలయపు ఎడిటర్, ఇంటర్
హిందీ యెల్ పరీక్షలు, సృత్యము, గానము

... క. విద్యాలయము:- కట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు పడకుట,
గవర్నమెంటు వారికి చేసేది ఇత్యాది సరిశ్రమలలో గవర్నమెంటు పరీక్ష
లకు శీతగా బీద విద్యార్థినులకు ఉచితము

... క. ఇన్స్ట్రూక్టర్. — స్త్రీలకు పైపు, పార్టుహిండు - గవర్నమెంటు పరీక్షలకు
శీతగా

... క. చుండుకము. — స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము

ఆంధ్రమహాసభ. — స్త్రీలలో విద్యావ్యాప్తికై, స్త్రీలచే నడుపబడుచున్న
సచిత్ర మాసపత్రిక

... క. గ్రంథాలయము :- సభ్యురాండ్రు, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము నేకరించిన
తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల గ్రంథ సముదాయము

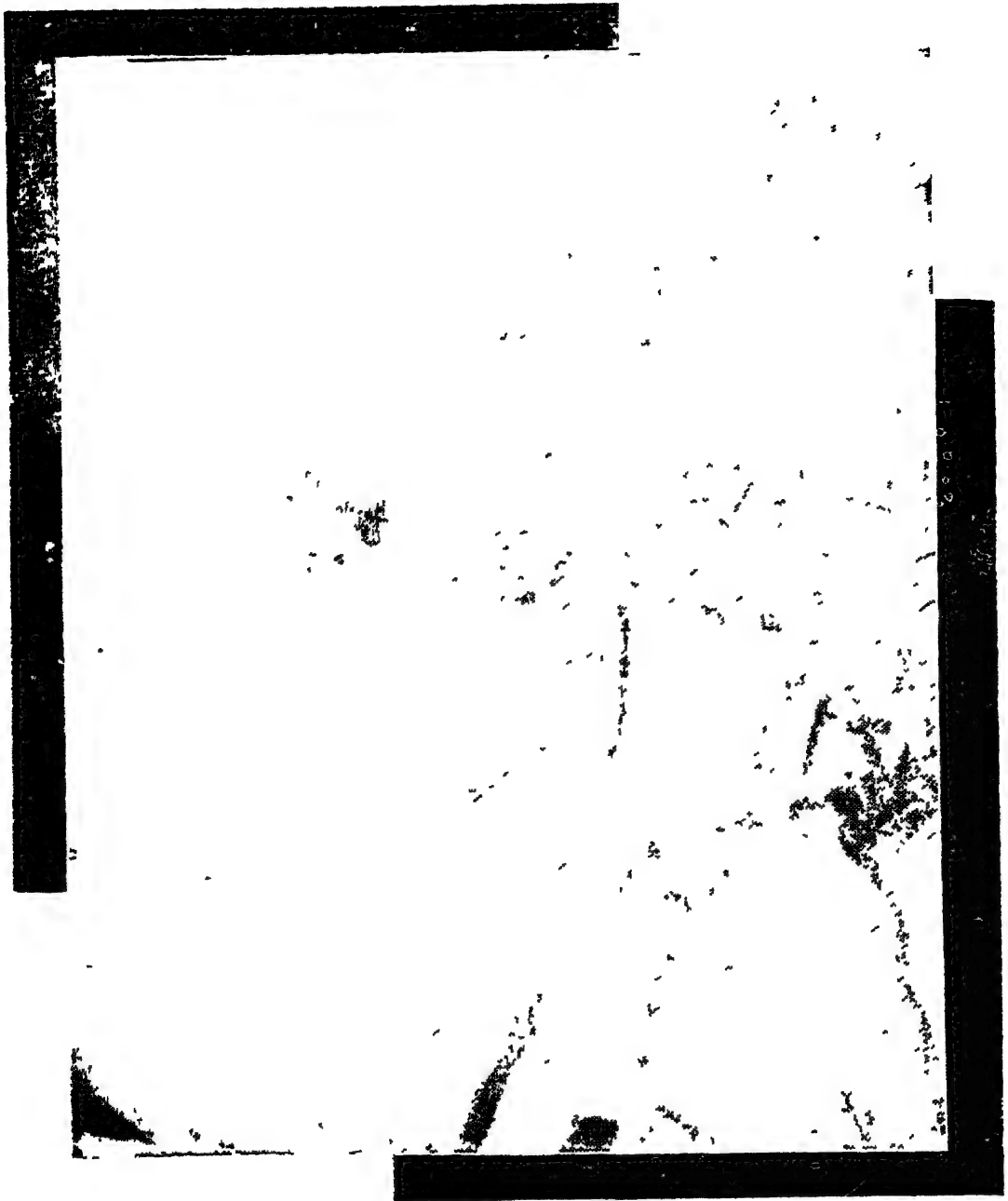
క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు

సభ్యురాండ్రుగాకేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి

ఆంధ్రమహిళ

అమెరికీని సర్రోజిని నాయుడుగార్కి ప్రధాంజలి

2-3-1950, సాయంకాలము, 5 గంటలకు, మధురకవి, సుప్రసిద్ధవక్త, మహా మేధావి, సంపదకర్త, రాజకీయవేత్తయైన సర్రోజిని నాయుడుగారి స్మారకదినము, అంధ్ర మహిళా సభలో జరిగింది. మద్రాసు ప్రభుత్వ కళాశాల ప్రిన్సిపాల్ గారైన శ్రీయుతి స్వామినాథన్ గారు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీయుత రంగనాథయ్య గారు ఆంగ్లమునను, శ్రీయుత దేవులపల్లి కృష్ణ శాస్త్రి గారు, ప్రతి ఆంగ్లరాజాగారు, ఆంధ్రమునను, ఆమె జీవితమునందలి ముఖ్యాంశములను గూర్చియు, శ్రీమతి కామయ్యక్క మార్గదర్శిత్వమును గూర్చియు ఆమె కళాపాసనను గూర్చియు సభ్యులకు ఉపన్యసించిరి.

సినిమా జగతిలో ప్రగతినిజూపించి
 ప్రీతి నూ, పురుషులనూ అభ్యుదయమార్గాన

నడిపిస్తున్న

గుణసుందరి

కథ...

అంత దేశమంతటా నిరాశాపూరితంగా
 నిరంతర జోహార్లు నందుకుంటున్నది...

నేడే చూడండి...

ప్రకర్ష... క.వి.రెడ్డి, B.Sc (HONS.)

మూడియో... వాహిని

ఆంధ్రమహిళ జన్మదిన సంచిక

మే 1950 నాటికి ఆంధ్రమహిళకు ఆరు సంవత్సరములు సమాప్తమగును. ఈ రి సంవత్సరములు, పరితలలో విద్యా సంస్కృతుల వ్యాప్తికై, ఆంధ్రమహిళ యొసరించుచున్న సేవ విజ్ఞులకు గుఱుచితిమి. జన్మదిన సంచికలో ప్రకటించుటకు, అభిప్రాయములూ, అశీష్సులూ, స్త్రీ సమస్యలకూ, ఆధునిక రాజకీయ ములకూ సంబంధించినవియు, భావ, కళలను గూర్చినవియు, ఇతర సాంఘిక సమస్యలను గూర్చినవియునగు, వ్యాసములు కావాలి. ఇంకా చిన్న కథలూ, నాటికలూ కావాలి.

తమ చక్కటి రచనలను త్వరలోనే పంపండి.

కృతజ్ఞతతో,
సంపాదకురాలు.

రాధా సిల్క్ ఎంపొరియం

ఉగాది పండుగకు
మావద్ద
పరిక్రాంతరకపు సిల్క్, పట్టు
జరి చీరలు, విత్యవాడుకకు నాణ్యమైన
నేత చీరలు. పరస్పరమైన దరలకు దొరకును.
ఒక్కసారి దయచేసి
చూడుడు.

RADHA SILK EMPORIUM
MYLAPORE, MADRAS 4.

14 సన్నది ట్రీట్
మైలాపూరు, మద్రాసు.

ర క ము న కు,
నాణ్యత కు,
చౌక కు
వేరు పొందినది.

:: మాత్రాంచి ::
దుక్కుణి
విల్క్ ఎంపొరియం
వి. ట్రీట్,
మంభోరాము.

విజయ వారి...

హావుకారు

[ఇరుగు పొరుగుల కథ]

నిర్మాహులు - నాగిరెడ్డి :: చిత్ర పోలీస్... దర్శకుడు - ప్రసాద్...

మొదటి పాఠము

సంపుటి 6

::

మార్చి '50

::

సంచిక 11

ముఖచిత్రం : వధూవరులు

హైదరాబాద్ బాంబు—సంకాదకీయము

శ్రీ విశాఖచాయలు

కథా సాహిత్యం

కావ్యాలు నిషేధించండి

3- కాంబరాలు

(కథ)

చారిత్రాత్మిక దినము

హృదయ సౌందర్యం

(కథ)

కావ్యములలో నాటకం రమ్యం

హిందీపాఠం

బాభూబీ కస్తూర్బాల ఆదర్శ దాంపత్యం

బాలానందం, వనితావిజ్ఞానం, పద్మావతి, గద్యాలు, కథలు, కబుర్లు

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి యం. యే., బి. యల్.,

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్ర మహిళా సభ, మైలాపూర్

గంకల్పర చందా

అయిదు రూపాయలు

అశోకా అమ్మ హెయిర్ ఆయిల్

చల్లదనానికి, సౌందర్యస్థోమణుకు, శిరోజవ్వద్ధికి సాటిలేని మనోహరమైన తలనూనె.

అశోకా అమ్మ హెయిర్ ఆయిల్ లో

వట్టివేరు, అగరు, చందన, కేరళి, ఆమలక, భృంగ, బ్రాహ్మి మొదలయిన ఓషధులు కలిపినవి.

అందువలననే తుడుళ్లను గట్టిపరుచి, పెంచి, తుమ్మెద రెక్కల నల్లదనాన్ని, పట్టును మించిన మృదుత్వాన్ని, హృదయానికి మహోల్లాసాన్ని, కలిగించును.

ఒకమారు వాడి చూడండి.

విజయ కెమికల్ అండ్ టాయిలెట్ వర్క్సు.

విజయా మాన్షన్స్

15, క్లెమెన్సు బీచ్, శేపేరి, మదరాసు.

దర్శివ్యాకర్తు :

అంధ్ర, రాయలసీమ :—చమరియా. మైసూరు, నైజాము :—కర్ణాటక ఫిలింస్.

హైద్రాబాద్ బాంబు

భస్మాసురుడు, దీర్ఘకాలము, తీవ్రతపమాచరించగా, ప్రసన్నుడయిన శివుడు ప్రత్యక్షమై, తోచిన వరమడుగవని నెలవచ్చెను. అంత మహత్తరవకాశమును పురస్కరించుకొని కోరదగిన వరము లెన్నిలేవు—మోక్షం, త్రిలోకాధిపత్యం, ఇంద్రవదనం, ఇంకా ఎన్నో ఇట్టివి వేలాధికము లయినవి ఉండగా కోరక, కేవలము ఆసురప్రవృత్తి విజృంభించిన భస్మాసురుడు తన హస్తము నేది శిరమున నుంచిన వారు భస్మీపటలమగునట్టి వరమును కోరెను. ఈ మార్పు త చాలక, వర ప్రదాత పైననే ప్రప్రథమమున వరప్రయోగమునకు గడంగి, తానే నశించెను.

అమెరికా రమ్యరాజ్యాల నడుమ జరుగుచున్న అణ్వస్త్రనిర్మాణపు పోటీ, ఇంతకన్న ఎక్కువైన అజ్ఞానమును, అసురప్రవృత్తిని, వృధాప్రయాసను, స్వవిశాసనమును విశద పరచు చున్నవి. శతాబ్దముల తరబడి, అనేక ధీమతుల ఆ జన్మాంత తీవ్ర పరిశోధనల ఫలితము మానవ విజ్ఞానము. ఈ విజ్ఞాన సాధనంతో ప్రకృతిని ప్రసన్నురాలినిగా చేసికున్నాము. సృష్టి రహస్యము లను వెక్కిరించి అవగాహన చేసికున్నాము. పంచభూతములలో నిమిడియున్న శక్తులను కైవశము చేసికున్నాము. ఈ విజ్ఞానాన్ని, యీ ప్రకృతి శక్తులను, సద్వినియోగం చేసికుంటే, మానవుడు చేయగల నిర్మాణము అమోఘమైనది. పొందగల శ్రేయస్సు అతిమూల్యమైనది. కాని, మనలోని ఆసురప్రవృత్తిని జయించలేక పోవుటవలన, యీ విజ్ఞానాన్ని, మారణాస్త్ర నిర్మాణానికివెచ్చిస్తూ, కన్నులంజా, సృష్టిలోని సకలజీవరాశిని తృటిలోనిర్మూలం చేయటానికి సిద్ధపడుతున్నాము.

ఏటంబాంబును గూర్చియే సర్వ ప్రపంచము గడగడవణకుచూ వుండి. అణుశక్తి కంట్రోల్ విషయములో అమెరికా రమ్యాల మధ్య ఏ విధమైన ఒడంబడికయు జరుగు నూచనలు బొత్తిగా పొడనూపుటలేదు. ఐక్యరాజ్య సమితి ఇందు ఏ విధమైన చర్యయు విజయవంతముగా కొనసాగి చలేక పోవుచున్నది. 'శాంతి శాంతి' అని సర్వలోక ప్రజ కలవరపడుతూనే ఉన్నారు. బ్రిటన్ సర్వకలలో సహా, శాంతి స్థాపన ఒక అత్యవసర కార్యక్రమముగా ప్రయత్నిస్తామని, వివిధవర్గాల

హైద్రాబాద్ బాంబు

వారు ప్రజలకు తమ ప్రణాళికలలో, ఉపన్యాసాలలో, ప్రకటనలలో, సూచించారు ; ఎలుగెత్తి చాటిచారు. ఈ పరిస్థితులలో, అమెరికా హైద్రాబాద్ బాంబు నిర్మాణానికి పూనుకొనుట, ఒక భూకంపమువలె ప్రజా హృదయాలను, వణికించివేయుచున్నది.

హైద్రాబాద్ బాంబు ప్రయోగమువల్ల, న్యూయార్క్, మాస్కోలవంటి గొప్పపట్టణాలు ఒక్క ఊణములో, భస్మమగుటయేగాక, అక్కడ పుట్టిన కేడియో విషవాయు తాకిడివల్ల, సకల జీవకోటి నశింపగలదని, ఐక్స్ ప్రిన్ సిద్ధాంతి నొక్కి చెప్పుచున్నాడు. ఇంక క్రిమి బాంబుల వలన కలుగు నాశనము పూహించుటకే వీలులేనది. రష్యా అమెరికాలు స్వయంగాగాని, ఐక్యరాజ సమితి పరిముఖంగాగాని, ఏ విధమైన ఒడంబడికకూ రాక, యీ అస్త్రనిర్మాణపు పోటీ సాగించుటవలన ప్రపంచశాంతికి భంగము కలుగుచున్నది. అమెరికా ప్రజగాని, రష్యా ప్రజగాని, యీ భీభత్సాని కియ్యకొనరు. అందువలన, రెండు ప్రభుత్వముల ప్రతినిధులు సమావేశమై శాంతి మార్గముల నాలోచించవలసిన ఆవశ్యకత ఎంతయూ కలదు. వీరిరురైన నడుమ స్నేహ సంబంధములు కలుగునట్లు ప్రయత్నించుట, ఇతర రాజ్యముల యెక్కయు, ఐక్యరాజ సమితి యెక్కయు ప్రధాన కర్తవ్యమైయున్నది.

క్రీ. శే. శరత్ చంద్ర బోస్

జనవరి 7-9 1886.

మరణం 20-2-1950.

జాతీయ స్వరాజ్య సమరంలో, దీక్షతో పోరు సల్పిన యోధుడు. జేకబంధు చిత్తరంజన్ దాస్ శిష్యుడు. నేతాజీ గుభాన్ చంద్ర బోస్ సోదరుడు. వంగదేశపు ప్రజా నాయకుడు. సహాయ నిరాకరణోద్యమములో పాల్గొని, అత్యంత త్యాగముచేసి, పలుమారు కారాగారవాసము ననుభవించినవాడు. స్వతంత్ర సిద్ధ్యనంతరం అభిప్రాయభేదములచే కాంగ్రెసునుండి విడినప్పటికీ, జాతీయ సమరంలో ఈయన సేవ మరువలేనిదీ కాదు. అట్టి యీ భారతయోధుని మృతికి భాష్పాంజలి సమర్పిస్తూ, ఆయన భార్యా పుత్రులకు, యితర బంధు మిత్రులకు మా హృదయ పూర్వక పాడుధూతిని తెలియజేయుచున్నాము. భగవంతుడాయన ఆత్మకు కాంతిని గూర్చుగాక.

ఆంధ్రమహిళ.

కాకీర్, జమ్మూ ప్రధాని,
షేక్ అబ్దుల్లా గారికి
మహిళాసభవారి స్వాగతం.

ఆంధ్రమహిళాసభలో

కాంగ్రెస్ ప్రధాని షేక్ అబ్దుల్లాకు స్వాగతము

హిందూధర్మశాస్త్రము—సవరణ

18-2-50. కామవారిం ఉదయం షేక్ అబ్దుల్లా ఆంధ్ర మహిళా సంఘము వాడ వచ్చిరి. తమిళనాడు కాంగ్రెస్ అధ్యక్షులు ష్రీ. కామరాజు నాదారావు ష్రీ. చెంగల్వ నాయకారు ఆబ్దుల్లాగారిలో వచ్చిరి.

బాలికల గౌరవపదనానంతరం అతిథులు మహిళాసభ విద్యాలయము, పారిశ్రామికశాఖ మున్నగునవి తిలకించిరి. తరువాత జరిగిన సభ్యురాలండ సమావేశములో కార్యదర్శిని షేక్ అబ్దుల్లాగారికి స్వాగతమిస్తూ “స్వాతంత్ర్యానంతరం దేశమును విచ్ఛిన్నముచేసి వేనవేల అమాయక ప్రజలు పొట్ట పెట్టుకొని మతవైషమ్యమును బోగొట్టి సామరస్యము నెల కొల్పి తీవ్ర కృషిచేయుచున్న మీకు మా అభినందనములు. సర్వజన సామరస్యమే పరమావధిగా స్త్రీలలో విద్యా సంస్కృతుతీ అభివృద్ధికై ఈ సంఘలో యంతవరకు కృషి చేయుచున్న మేము మీవంటి నాయకులు చూపు ప్రోవనే అనుసరించుచున్నాము,” అని చెప్పిరి.

షేక్ అబ్దుల్లాగారు ప్రసంగిస్తూ “ఉత్తరదేశంలో యీ మతకలహములకు గురియై వేన వేలమంది స్త్రీలు పడుచున్న బాధలు మీకు దురూహ్యములు. క్రైతుకు, కాంతికి, సావ రస్యమునకు దూతలుగ స్త్రీలైన మీరే మిక్కిలి తగి యున్నారు. ఈ ఫలనీధికై కృషి చేయుచున్న మీ సంఘకు అభినందనములు” అని చెప్పిరి. ఇంతటితో సభ ముగిసినది.

—అక్షి.

మం॥ రం॥

కృతజ్ఞత

చెన్నైపురి ప్రొవిన్షియల్ కోఆపరేటివ్ బ్యాంకువారు, పారిశ్రామిక విద్యాలయపు బాలికల ఫోజన నిమి త్తము రు. 250/- విరాళముగా నిచ్చియున్నారు. ఇప్పటికి నాల్గు సంవత్సరములుగా విరాళములిచ్చుచు, సంఘ యందు అవసరమైనవన్న వీరికి మా కృతజ్ఞత.

క్రైతుకులు ఎల్లగడ్డ భవానీదేవిగారు, గౌరా నుకేలమ్మగారు, వారణాశి యశోదాదేవిగార్లు రు. 100/- విరాళముగానిచ్చి, సభకు యావత్తీన సభ్యురాలంద్రుగా ఎన్నుకొనబడిరి. వీరికి మా అభినందనములు.

జి. జమునాకాయ

ఆ. చన్నమంటమ్మ

అస్థానకవి అస్తమయం

అవనిన్ తిరుపతి వేంకట
కవివరు ఎమితాంధ్ర గ్రంథకర్తలు, విజయో
త్సవముల బొలుపొందగ త
త్కవిత సుధాధార రుచిని తగచాటింపన్
తిరిగిరాంధ్ర దేశంబంత దివ్యముగను
బడసి రెన్నెన్ని యో ఘనబహుమతులను
తృణముగ శతావధానముల్ తీర్చినారు
గణన చేయంగ విఖ్యాత కావ్యఘనులు.

సంతత సంస్కృతాంధ్ర పదజాల
విజృంభిత కావ్యశ్రేణి న
త్యంత ప్రసిద్ధిగా గఱచి
యాంధ్రకవిత్వపు నవ్యకోభ వృ
త్తాంతము చాటి పద్యగమనా
తితయంబున పేరుగాంచి సా
మంతవరేణ్య భూపతుల మన్ననలన్
చెలువొంది నానోకో.

మున్నె తిరుపతి కపింద్రుడు
చెన్నొందగ నేగ స్వర్ణసీమక కాంతిన
చెన్నపురి రాష్ట్రమున సం
పన్నత నాస్థానకవిగ ప్రబలిన వాడై,
కటకట దాపరించె కడుకవ్వుపు

కాలము చెళ్ళవల్లి వేం
కటకవి శిష్యవ్రాతముల
కంట జలంబు జనింప జేసి తా
నట సురలోకమందు సుఖ
మందెడి యాత్తుని జూడనేగగా
నిట కలికాలమందు కనియింపగ
దుర్భరమంచు నెంచుచున్.

సంస్కృతాంధ్రంబు లందుప్రసక్తిగాంచి
అంధ్రభాషా విభూషణులై చరించి
అలసి విక్రాంతినొంద తానరిగినట్టి
ధీరవరునకు శాంతి చేహరు గాక!

—ఇందుకూరి రామకృష్ణరాజు.

అస్థానకవి, కళాప్రపూర్ణ, శతావధాని, బ్రహ్మకీ చెళ్ళ
పిళ్ల వెంకట కాశ్రిగారు, మహా శివ రాత్రి పర్వ దినమున,
80 సం॥ పూర్ణ వయస్సున, శివ సాయుజ్యమును పొంది
నారు.

ఆయన పూర్వజన్మ సుకృతమున, కవియై జన్మించి, 60
ఏనులు వాఙ్మయసేవగావించి, కవిగా జీవించారు. వాడి రచ
నలయందు వారి శిష్య ప్రశిష్య కోటులందు, అధునికాంధ్ర
సాహిత్యముగందు వారి ప్రభావమును ప్రకాశింప చేశారు.
వారు రచించిన కావ్యములు, నాటకములు, పురాణములు,
వ్యాసములు మిక్కిలి జనరంజకములైనవి. వారి ఆశుకవితా
ప్రదర్శనము పండిత పామరజనుల మల్లాసమును కలిగించెడివి

జన సామాన్యమునకు సారస్వతాభి నుచిని గలిగించి
అంధ్రదేశ శతావధాన పద్యకులలో పెద్దలకు కవితో
త్సాహమును కలిగించి, సహస్ర సంఖ్యాకులకు శిష్యులగు
విద్యార్థిప్రబోధము గావించిన వారు తిరుపతి వేంకట కవులు.
అంధ్రదేశమున మీరు అలంకరించిన నభలు, అందుమన్న గౌర
వములు, అసమానములు, అసంఖ్యాకములును. కవి రాజ
పూజకులును క్రినాథ, తిక్కనలతో పోల్చదగినట్టియు మీరు,
స్వతంత్ర భారతోద్ధిలో, రాజపూజకులై, ప్రథమ అస్థాన
కవులుగా నియమింపబడుట వారికేగాక, నియమించిన
ప్రభుత్వమునకు గూడ అత్యంత గౌరవదాయకమని చెప్పుట
అతిశయోక్తి కావాలదు.

అంధ్రవాఙ్మయకాళమునందు ఆరు దశాబ్దముల కాలము
సూత్రాంతులను విరచియున్నా, సార్వభౌమసంచారము
చేసి, అధునాతన, సనాతన వాఙ్మయ ఘక్ష్మిలో మేలు
కలయికను నూచిస్తూ, వాఙ్మయచరిత్రలో ఒక సూతన శక
మును సృష్టించిన, యీ కవి సార్వభౌముని మృతి వలన,
వాఙ్మయ ప్రపంచంలో కూన్యత ఏర్పడిన దనుట వాస్త
వము. ఈ కూన్యతను పూరించి, వారు పెట్టిన సాహిత్య
భిక్షను అక్షయమొనరించుట వారి శిష్యుకోటి బాధ్యతయని
హెచ్చరిస్తూ, వారి యాత్మకాంతికి భగవంతుని ప్రార్థిస్తూ,
వారి బంధు మిత్రులకు, శిష్య వర్గమునకు మా హృదయ
పూర్వకసానుభూతినంద చేయుచున్నాము.

—జి. ప్రభ.

టోన్ ఆఫ్ ఆర్క్

* క్రైస్తవ రామచంద్రగిరిరావు *

కానీ క్రింద వివరాలు. పూర్వం కర్ణాటక లోని కర్ణాటక, అంధ్రప్రదేశ్ ప్రాంతాలలో జరిగిన కర్ణాటక యుద్ధం ద్వారా వారికి కాగలేక పోయిన వారిని. వారి వారసులు నిర్మించిన పుస్తకాల కర్ణాటక, అంధ్రప్రదేశ్ మహానాయకుల జెప్పినట్లుగా ఉన్నాయి. నాయకులు లేని నైస్యమేమి చేయాలి? కానీ అంధ్ర రాజ్యమున కలియుక్తమోయక పోయినది.

ఈ విషయ పరిశీలన పాఠశాల భగవానుడొక మహా కర్ణాటక జయచేసినాడు. ఆమెయే టోన్ ఆఫ్ ఆర్క్. పుస్తకాల సరియైన యాక్సెస్ సందేశముచే అంధ్రము ధరించినది. గొప్పగా గాన బుద్ధిచేతనే తన జాతిని చూపినది. క్రీ. శ. 1411 వ సం॥ డోమే గ్రామమున జన్మించినది. ఆమె కర్ణాటక మహానాయకుల కర్ణాటక బాల్యమున ప్రకాశించినది. పదునైదవ వత్సరమున అత్యల్ప నైతిక సహాయమున ప్రాచీన రాజు భాగ్యమును ధరించి దేశము క్రింది యుద్ధము చేయుటకు అనుజ్ఞను, నైస్యమును ప్రసాదించుచునే జేసినది. పంచ సహస్ర నైస్యమునకో యువతి వాయువుగా అంధ్రమునకు ధరించి యశస్విరోహణ మొనర్చినది.

ఇది వకసారి మాడ యుద్ధమును జూడని, యుద్ధానుభవము లేని కన్యనాయకురాలు. పరాజయములను బొందుట నేర్చిన ప్రాచీన నైస్యము ఆమె నైతికులు. వారు జయింపవలసినది విజయపరంపరచే తాడుబాదిన అంధ్రనైస్యమును. సంకల్ప బలమునకును సాధనా బలమునకును పోరు ఘట్టమైనది. అందు సంకల్పబలమునకే విజయము గల్గినది. 1429వ సం॥ టోన్ ఆంధ్రయులను జయించి ముఖ్య నగరమైన అర్బిన్ పట్టణమున ప్రవేశించెను. దీనితో ప్రాచీనవారి హృదయము లుప్పొంగినది. ఆంధ్రయుల యంత్రాహ మడుగంటుచొచ్చెను. అప్పుడు కన్య విజృంభించినది ఆమె మెట్టిన తా నెల్ల విజయ బంధురదే. అంతర్గతము జూరై నెలలో భార్య పట్టాభిషేకము. ఆ సమయమున ఆమె భార్య పార్వత్యమున నిలవబడినది.

భార్య ఆమె ప్రజ్ఞకు మెచ్చి “వీరాంగనా ఈ కుభము నీ మూలమున గల్గినది. వరమడుగుమ” నెను. అంత నామె తన గ్రామమును డోమే సర్వమునబల గ్రామముగా జేయ బడవలయునని పలికెను.

ఎంతటి కోరిక! సర్వదేశమును తాను జయించి వచ్చినది. ఎట్టికోరిక కోరికను రాజీయరచబడదు. కాని ఆమెకు విషయవాంఛలేదు తన గ్రామము నంతగా ప్రేమింప గలిగెను. ఆ స్వల్పపు కోరిక నెరవేర్చబడెను. నేటికిని ప్రాంత దేశపు పన్నుల పుస్తకమున డోమే గ్రామమున కెదురుగా “పన్ను ఏమియులేదు. అప్పు కన్య జ్ఞాపక చిహ్నము” అను అక్కరములుండును.

రాజు పట్టాభిషేకము జరిగెను. వారప్రముత్తులై యుండిరి. చివరిభాగ మింకను అంధ్ర నైతికుల వశమందే యుండెను. కర్ణాటకమును మిగుల్పురాదని ఆర్జున వాదించెను. రాజు విసలేదు. జరిగిన పట్టాభిషేకమున వారు ఆమెను మరచిరి. ఆమెయే కార్యరంగమున కురిగెను. వెనుక వెన్నుచరువు లేకపోయెను. 1430 మే నెలలో ఆమె ఆంధ్రయుల చేతిక్కినది. ప్రాస్తు దేశమున తమ పరాజయ కారణ భూతురాలగు వామె మాంత్రికురాలని వారు నిర్ణయించిరి. తమకింత మేలుజేసిన యామెను మాయా మాంత్రికురాలిగా నెంచి విచారణ జేయుదుమని వాగ్దానమిచ్చి ప్రాచీన రామెను తీసుకొనివచ్చిరి. 1431 జనవరి 9 నుండి విచారణ జేసి అధ్యక్షుడు మే 24న తీర్పుజెప్పెను. ఆమెను పెడతొక్కలు విరిచికట్టి లావు దూలములకుగట్టి తెలవన నులజాట్టి మరణించువఱకు గాల్చి చంపిరి.

జాతీయోద్యమముల నడిపిన వీరవనితలలో ఆర్జున కన్య యొకరే. తన దేశ భక్తిని జాతీయతను గ్రహింపనివారి మధ్య నీమె జన్మించెను. ఇతరులను జంపి తనవారికి కాంతి గూర్చెను. తనవారిజే జంపబడి మరులకు నైతము విషాద మును గూర్చినది. తదుపరి నాలుగున్నర కర్ణాటకముల కామె మహర్షి (Saints) లో చేర్చబడినది.

నీత - ద్రౌపది - ఊర్క్విశల

విషాదనాయికా పాత్ర చిత్రణము

శ్రీమతి పేదవల్లి తాయారమ్మగారు

“అనుచున్నా” అనిగా రగము భగవద్విమలము. అ.ం
దమయం. రగ ప్రపంచములో దుఃఖానికి తావు లేదు.
దుఃఖంలోకూడా ఒక విధమైన ఆనందమే కలదు. అందు
“శృంగారవీర కరుణాద్భుత హాస్యం, భయంకారం, క్రోధం
రాగోదయం” అని రగములు తొమ్మిది. వీరిలో కరుణా
రసానికి స్థాయిభావము శోకము. రగము భగవద్విమలము
మయమందు. శోకింంలోకూడా ఒక విధమైన ఆనందాన్నే
అనుభవిస్తాం. అందువల్ల నే హరిశ్చంద్ర, సాహంభర, శివ
రామచరిత్ర మొదలైన నాటకాలు కరుణ రగంతో నిండి
వయనా రసవిహారులైన ప్రేక్షకులు దృశ్యం చూచింద
వేలూ కన్నీరు విడుస్తూనే అందుస్తారు. అప్పుడు విచారిం
చద్వింకరా అని మళ్ళీ ఆ నాటకం చూడడం ముస్తానా?
అంటే ఏ సుప్రసిద్ధ బుల్లో ప్రదర్శిస్తున్నారంటే ఆ వివిధ
నాటకానికేర మాదిరి కిక్కిరిస్తూ కొనసాగి మరీ జెకతాన.
అందుచేత రగస్వరూపానికి ఆనందమే వస్తుంది.

పేర

ప్రస్తుతం మనం సీపీ - డిఎల్ఐ - క్రాపముల వివాద నాయకత్వమును గురించి ముచ్చటికొందాం. మన భాగ్యం దేజీ ములో రామాయణం, భాగవతం లెలియాలి వారంటూలేరు. మనం ప్రసంగించబోయే సీతామహాదేవి క్రిమినా రాయలుని యంతకారమైన క్రిరామచంద్రమూర్తి భార్య. ఆమె యా యంతకారమూర్తిని కేల్పించడానికి లక్ష్మీదేవి కళతో జాకు ఎంటు జన్మించినది. లోకంబంటుకుడైన రావణుని సహారానికి కారకురాలైంది. క్రిరామముడు తన తండ్రి కైకేయియ్యచ్చిన వరవాడ ప్రకారిం 14 ఏండ్లు వనవాసం చేసి, దుష్టు దాశపులందరిని సహరించి సుఖంగా అయోధ్య చేరి సీతామతల్లితో పట్టా భిక్షిత్తు డయ్యాడు. కొంతకాలమైనా గడిచిందో లేనో ఆ

మహాశక్తి మల్లీ కట్టబాంధం. పట్టుక చేతులే పవిత్రవా
లై- ఆమెను రామనిం అంతాధికారం బోకాపవానుడు కా-
గలవెం. ప్రభును సంప మే పురుష అక్షయంగా చూస్తున్న
రామచంద్రమూర్తికి ఈ కింకిం సమీపమానియై. చి-
పటులో సేరి అన్ని ప్రకేష్యకృతి చూచి “ఉత్పత్తిపరి
త్రాతాయా: కిమన్యాయాపవాంధై తిష్ఠోద్యంవ సమ్నోర్జీ
నాన్యైరశ్చుద్ధి మ్స్వయః” అనగా పట్టుకచేనే పవిత్రవాలై-
యీమెను మరొక పవిత్ర వస్తువుతో నేమిపరి? అని. యీ
పరివ్రతును గురించి పరికి: రాముడు జనాపవాదు రోగొట్టుకొ
దారికి పత్తిహాని, పండుమాటాలు, అతి గుఱుమరి, అను
ప్రపంకకృతి, అను: యాదేవిని అరణ్యాల్లోడించి వస్తుంది అను
జాకాదేశ్తాడు. వసుమానికింపై సున్నరమై రామ
వృధయం వ్రానినంపై కిరి:ంగా యేకాగ్రముచేరవై:దో!
అన్న యా:తి శాసాదహించి క్షృష్ణు చా:మను వార్తీకాశ
కుంబో విడిచేస్తాడు.

అందుకు మాకుం:- కోరికవలె, తేరవాన్ని ధరించి
విరహబాధవలె, కాకి వచిమిం గడుపునుం. రామునితో
దేని పనునాకుండ్ల వచనం పనునాకుం గుణాలలె
గడిచాయి. అంతలోను యేదా మధ్య వియోగబాధ
వనుభవిస్తూ, ఎప్పుటికైనా ఆ జీవితోక్తులను వచ్చి వాచా
నుంవారంచేసి తమ చేపవతావన ఓడితో కాలంగడిసిం.
కాని యీ వచనం అటువంటికాదు, దీనికో వద్దులేదు.
తనకు విముక్తి అనేదేలేదు. ఆ విషయాంధకార బంధన
జగతినుండి మునున పుత్రక్రేమను పొందవచ్చుననే మాతృ
మూర్తికి తీసిం. వాల్మీకి మహర్షి వాగ్మయం ఆమెను
జీవింపజేసిం. ఆ పల్ల భూదేవి, గంగాదేవి, పురుషుల
స్త్రులు. ముగ్ధ చంద్రులంటి కుళిపులు జన్మిస్తారు. మాతృ

శ్రీమతి పిదపి విద్యల నెట్లు పెంచుతుండే కాని లోలోక రామవియోగం క్రుంగదీసి వేస్తుంది. ఆ విషాదాన్ని “పుట పాక ప్రతి కాళ”మని ఉడుకుచున్న లోహ ద్రవంతో పోల్చాడు మహాకవి.

ఆ ఘట్టంలో భవభూతి మహాకవి సీతపాత్రను చిత్రించడంలో అమృతాన్ని పొందాడు. “యతో భావ స్తతో రసః” అన్నట్లు, ప్రతివాక్యము కరుణసాన్ని చిందుతుంది. గోదావరి తీరంలో పంచవటిని చూడగానే సీతకు అర్థ పుక్తుడు జ్ఞాపకానికి వస్తాడు. ఆ సమయంలోనే రాముడు కూడా శంఖాకుడనే కూర మునిని సంహరించడానికి పంచవటికి వస్తాడు. అప్పుడు సీతా రాము లొకరి నొకరు కలుసుకోకుండా తమన, మరల అనే నదీ దేవతల ద్వారా కొంత సంభాషణ సాగిస్తారు. రాముడు సీతా వియోగం సహించియున్నప్పటికి అతని నిజసౌమ్య గంభీర భావంగోచరించగానే సీత “అర్థ పుత్ర యేన తమసే ధారయమాం” అని మూర్ఛపోతుంది. కొంతవడికి మూర్ఛదేరి రాముని చూచి తానింతవరకు బొందుచున్న విచారాన్నంతా ఒక్కసారిగా మరచిపోయి అర్థపుక్తుని గురించే జాళిపడుతుంది. తన వియోగాన్ని రాముడెలా సహిస్తున్నాడా అని బాధ పడుకుందా సాధ్వి. అర్థపుక్తుని జూడగా తన దుఃఖం పరిముషితమైంది అంటుంది. రాముడు పంచవటిని చూడగానే సీత జ్ఞాపకానికివచ్చి “హాహాదేవి! వృద్ధయము బ్రద్ధలగుచున్నది. మందభాగ్యుడనైన నా యంతరాత్మ అంధకార బంధురములో మునిగి పోతున్నద”ని మూర్ఛపోతాడు. అప్పుడు తమన “నీపాశీస్వర్ణనమే రామునకు సంకీర్తనోపాయము” అని చెప్పగా సీత రాముని స్మృతిస్తుంది. ఆమె యమృత హస్తం తగులగానే రాముడు మూర్ఛదేరి ఆమె కంటి కగలడనందున “జానకి వచ్చిందా” అని వాసంతి నడుగుతాడు. “అకరుణే, వైదేహీ” అని ప్రశనిస్తాడు. కాని నియమబద్ధురాలైన జానకి రాముని కంటబడకుండా, “నిజముగానే కరుణలేని దా”నే. ఇట్టి నిన్ను చూస్తూ కూడా నీవించియున్నా”ని అంటుంది. ఆ సమయంలో రాముడు ప్రజాను రంజకానికై సీతను పరిత్యజించిన విషయమే మరచిపోయి ఉన్నతనివలెనే తాను సీతకొక కింబులో

చేసిన సుగ్రీవస్నేహము, హనుమంతుని లంకకు పంపించుట, ఇటుని సేతుబంధనము, మొదలయిన ఘనకార్యాలన్నీ వ్యర్థమేనని విలపిస్తాడు. రాముని నోటినుండి యీ యమృత వాక్కులు వివగానే తన జీవితము ధ్వంసమైనదని యామె సంతోషిస్తుంది. అశనిపాతంలో మెలుపు చూచినట్లువుతుంది. పతిప్రాణయైన జానకి దుస్సుహ రామ వియోగం అనుభవిస్తూనే రామజ్ఞుని పాలిస్తూ ఉడుకుచున్న లోహరసంవలె యావిచారాన్ని తనలోనే యిముడ్చుకుంటుంది. ఈ పాత్ర చిత్రణములో భవభూతి మహాకవి కరుణసాన్ని పరమావధిపొందించి తుదకు “ఏకోరసః కరుణఏవ” అని అనడానికి కూడా సాహసించాడు. దీనిని మహాకవి కాళిదాసు “ఉత్తరేరామచరితే! భవభూతిర్విశిష్యతే” అని వర్ణించాడు.

ఉచ్చిష్ట

సీతారాములు వనవాసానికి వెళ్ళేటప్పుడు, లక్ష్మణుడు కూడా అన్న వెంట బయలుదేరుతాడు. అతని భార్య ఉచ్చిష్టను తనవెంట రావద్దంటాడు. ఆసాధ్వి పతి మాటకెదురాడక యింటిలోనే యుంటుంది. కాని దుర్బరవియోగాన్ని భరించలేకపోతుంది. అక్కడ సౌమిత్రి రాత్రింబగళ్లు సీతారాముల సేవచేయడంలో నిద్రాదేవి అతన్ని కొంత అటంక పరుస్తుంది. అప్పుడతడు తన వనవాస దీక్ష 14 ఏండ్లు తీరే వరకు నిద్రను తనవద్దకు రావద్దని

“మా యన్న రఘుపతికి మా వదినమాను!
ఈ పర్లకాలకే తాను కావసెను!
తన్ను బాసినయట్టి సతియుండెతగదూ!
రాత్రియును పగలూను లేవకుండాను!
ననువిడిచి పొందుమీ భవళాక్షి నిద్రా!
పొమ్ము అయోధ్యకు పొలుపుగ నిద్రా”

అని తననిద్రను భార్యవద్దకు పంపిస్తాడు. అంత ఉచ్చిష్ట భర్తృ వియోగ కాలమంతా, శాన్త్యా ప్రపంచంలో జోకల్పంలేకుండా నిద్రలోనే గడిపేస్తుంది.

శ్రీరామ పట్టాభిషేకం జరుగుచుండగా సభలో అందరూ ఉండి తన ద్రియమైన మరది లక్ష్మణుని భార్యలేక పోవడం చూచి సీత

సీత-ద్రౌపది-ఊర్విశల వివాదనాయికా పాత్ర చిత్రణము

“మందు మః మదవులకునూ వెళ్ళగా !
ముద్దు మనః పెంటనూ !
పయః మాయెను ఊర్విశా !
వద్దు నీ వుండుమనచూ !
సౌమిత్రి మనల నేనింప వచ్చె !
నాకు మొదలుగ కయ్యలై !
కనుమూసి నాతి పవలించుచున్నదీ !
ఇకనయిన యానతిన్నీ !
తమ్ముని ఇండుముఖి కడకంపుడీ ”

అని భర్తను ప్రార్థిస్తుంటే. అంత అత్యుణుండు భార్యను లేపడానికి అంతఃపురానికి వెళతాడు. అక్కడామె 14 ఏండ్ల నుండి బాహ్య ప్రపంచజ్ఞానం లేకుండా కేవల నిర్వికల్ప సమాధిలోనున్న యోగీశ్వరునివలె భర్త పాదారవింద ధ్యానంలో మునిగి యుంటుంది. ప్రత్యక్షంగా భర్త తన యెదుట కనిపించినా గుర్తించలే

అయ్య మీరెవ్వరయ్యా మీరింత అడంబన కొద్దీ
ఎవ్వరాలేనివేళా నిరతిపున ఏకాంతముల కొద్దీనా!”

అని పురుషునితోపలె భాషిస్తుంది. ఎన్నో నీకులు చెబుతుంది. ఒకటి ఆలింగనం వానికి వళ్ళంత హనమైందని అంటుంది. ఇదంతావిని సౌమిత్రి “వేస ప్రామాని తమ్మువ్రే. నీ భర్తను” అనిచెప్పి “నినుదాసినది మొదలు ప్రాణపథి నిద్ర వలమలెరుగనే!” అని వరనుండి కత్తిరిసి మెడమీద వేసుకోబోగా, ఊర్విశ దద్దరిల్లి పూర్వ సత్ప్రసంతా జ్ఞాపకానికి తెచ్చుకుంటుంది. ఈ కథ రామాయణంలో యెక్కడా కనుపించదు. కాని గేయవాఙ్మయంలో యెక్కువ ప్రచారంగావుంది. భర్తవియోగాన్ని భరించలేని పతివ్రతాహృదయము ఎట్లుంటుందో యీ గేయవాఙ్మయ కర్త చాలా చక్కగా రచించాడు.

ద్రౌపది

ఈమె దేవయజ్ఞ సంభవ. స్వర్ణ లక్ష్మి కళతో ద్రువము నింటు అవతరించింది. పాండవ భర్తృపత్ని. కుంతీమహాదేవి కోడండ్రందరిలో గొప్పదనం పొందింది. రాజమాయాధ్యరంలో భూసురులందరినీ తృప్తిపరచి వారి దీవెనలు పొందిన

పరిశ్రువారు. భర్తజ్ఞాను కపటమాల్యము తమసంపదనంతా గోల్పోయి పంక్తెండెండ్లు వనవాసంచేసి యెట్లో అజ్ఞాత వాసం కూడా గడిపి యికి మఱి కష్టాలు కష్టాన్నించి గవాయని అనుకుంటే, కారవులు రాజ్యలోభంచేత పూరిపుల్లంతి రాజ్యభాగమైనా యివ్వమన్నారు. అంత క్రిష్టిన్ భగవానులు తాను వెళ్లి అపితే కారవులమైనా వారికి వస్తారేమోనని ప్రయత్న మయ్యాడు. పాండవులైదుగురి అభిప్రాయములు తీసుకున్నాడు. నీ యభిప్రాయం కూడా చెప్పమని ద్రౌపది నడిగాడు.

ఆమెకు భర్తించడమని సంకులు మదింటి హృదయ తాపాన్ని కలిగింగగా, గడ్డకతో కృష్ణునితో తన అభిప్రాయం చెబుతుంది. అప్పుడామె మాటల్లో, ఆమె హృదయంలో ఇన్నాళ్ళనుండి అంతర్గతంగా సాగరాజాతాన్న సంతాపాన్ని ఒక్కసారిగా పైకి విచ్చింభించి కలుగుతుంది. ఆ కరుణలో ఆ పీఠాంగం పల్కిన ప్రతివాక్యం పాతకుల్ని పులకాంకితులన చేస్తుంది. ఈ పాత్ర చిత్రణములో కవి ప్రహ్లాదాదిన కల్పించారుకల నిమిషమామె.

“అంతలు నేసిపోవడవి; అక్కట ! సంజయంచేత చెప్పి పుత్రెంతుర ! ఇట్టి యూరట మదిం క్రియమంది యుధిష్ఠిరుండు, వాసంతన యూగు లేవునకు నైదు మయోధను దిచ్చుకొక్కా” అని పూర్వోక్త సందర్భమంతా ఒక్కమాటలో చెబుతుంది. తన మనుబడ్డ బన్నము అన్నింటి నొక్కమారు జ్ఞాపకానికి తెచ్చుకొంటుంది. భర్తజ్ఞాను ప్రతివానికి భర్తం, భర్తం, అని కారవులు చేసిన అన్యాయాలన్నిటిని సహించి దానికి ప్రతిక్రియ చేయకపోతే “చాలరైరి వీరనరొకా ! నానలేమి యని యాడరె లోకమువారు కేకవా” అని “లోకులు పాండవులనుద్ధరై యూరకున్నాడు. సిద్ధలేని వారనరా !” అని మున్నితంగా యెత్తి పొడిచింది. ఇంకా పాండవులకు క్షేమం కలిగించడానికి

“పీటయొకింతయేనియు మయోధను చిత్రమునందులేదు ; నీ మాటలుబోవునే దుర్భి మానమ యెక్కుడు పూనుగాక ; అచోటున సంగరంబులన నొప్పులు పుట్టిననైన పాండవుల ! పోటునకెప్పుగింతుకొకా ; పోడునొకానలనుండ నన్యతా”

నీత-ద్రౌపది-హిరియకల విషాదనాయికా పాత్ర చిత్రణము

అని అడ్రాగి పడింది. పాండవులకు యుద్ధం చేయడానికంటే అడవులలో తుంగులే యాష్టమన్నట్లు సూచించింది. అమె పడుకూచేంద్రునండి పడిన కష్టాలన్నీ “చిన్నోడిగట్టి క్షుణ్ణి” క్షైరతాల్పితో సహించింది. కాని ఆగడువు కూడా గడచిన రహస్యత యింక సహించ లేకపోయింది. “పగన్ పగ మీదలై” నేగాని కంఠో వారిలేదనే నిశ్చయానికి వచ్చింది. ఆ విషాద వాతావరణంలో నామె హృదయం చిందరకందలై విజకాన్ని కూడా పోగొట్టుకుంది. రెనయట్టి దానికా యింత నైచ్చి జీవనమని తనపూర్వపు సన్నత్యా క్షోకిమారు సంచార లోకం చెనుకుని,

“వరమున బుట్టితన్ భవతకంకము శొచ్చితి; నందు పాంశుభూ జనుకు కోడలైతి. జననంద్యుల బొందితి, నీ తివిక్రమ స్థిరలగు పుత్రులంబవనీతిక్. సహజశృల ప్రాపు గాందితిన్, సరసిజనాథ! యిన్నిట బ్రసిద్ధి నెక్కిన దాన నెంతయున్” అని తన జీవిత సంగ్రహ న్నోకిమారు పాతకుల యెదుట పెట్టింది. ఇంతే కాకుండా శ్రీ కృష్ణునినంటి ప్రేమగల సోదరుడుండగా, తనకెట్టి భంగపాటు కలిగిందని

“నీవుకుభద్రకంటే గడు నెయ్యము గౌరవముం దలిర్ప సం భావనసేయుదు; ఇట్టినను పంజననాథ యొకండు రాజనూ యావబృథంబునందు శుచియై పెనుపొందిన వేణీబట్టి. యీ యేవురు చూడగా సభకు నీడై. కులాంగన నిట్లానర్తుకే” అని తన గొప్పదనాన్ని కారవులు చేసిన అనమానాన్ని చెబుతూ “అవీతచ్చుని పొల్పు మహా భుజంగతూ” అన్నట్లున్న తన నీలంపు కురులు చూపించింది. అప్పటి సభలో కారవులు తనమానభంగము చేయడానికి చూపిన దౌష్ట్యం న్నంతా తలచుకొని మునులో పొంగుకూన్న విషాదరోమల నాణుకోలేక, కన్నీరు విడుస్తూ తన యెదుగురు భర్తలు చూస్తూండగానే తనకింత అనమానం సిద్ధించిందని విలపిస్తుంది. ఎప్పటికీ కారవులుచేసిన దుష్కృత్యాలకు ప్రతికీర్య చేదా భవిగట్టిగా ఒక్కరూ మాట్లాడక పోవడంచూచి, యింక పాండవులకు పొరువం కిలుగజేమనని కంకించి, “యీ కులక్షోభబుట్టి యాచ్చిన వాని చేతులు యుద్ధంలో ముక్కులు

ముక్కులుగానిదే నా కడుపుమంట చల్లార్”దని కేపిస్తుంది. శ్రీ సహజ స్వభావమంతా ఆమె పలికే ప్రతి మాటలో ప్రతిబింబిస్తుంది. అటువంటి వీరాంగనకు కూడా చివర ఉడుకుమోతుతనం వచ్చి, ధర్మనందనుడు తాను రాజ రాజు కనుగు కన్నారచూడక పోయిందటయితే “కష్ట విక్రమంబు గాల్పకే” అని అర్జున పరాక్రమాన్ని నిందిస్తుంది.

ఈ ఘట్టం సంగ్రహిత భారతంలోకంటే తక్కినచేతిలో మెలుగులు దీరింది. ఈ భాగం చదివినంత నేపూ ద్రౌపది శ్రీ కృష్ణుడు పాండవులేవురు మన యెదుట కొలువు దీరి యున్నట్లు, ద్రౌపది తనజాట్లు చేతబట్టుకొని శ్రీ కృష్ణునికి చూపుతూ కారవులుపెట్టిన కష్టపరంపరలన్నీ ఒకటొకటిగా యేకరవుపెడుతూ గద్దదస్థలంలో మాట్లాడుతున్నట్లు పాత కులకు ప్రత్యక్షమౌతుంది. భావ గాంభీర్యమైన చిన్న చిన్న పదములతోనే తిక్కన తన కవితా చమత్కృతిని చూపుతాడు. కావుననే యితడు తెలుగువారికి కవి బ్రహ్మ అంటు నాడు.

పై జెప్పిన నీత, ఊర్విశ, ద్రౌపది, వీరు మువ్వరు విషాదనాయికలే. వీరిలో ఊర్విశా నీతలు దుర్భర భర్తృ వియోగాన్ని అనుభవించారు. ఊర్విశ అవియోగాన్నంతా అజ్ఞాతంగా నిద్రలో గడిపింది. కాని నీతామహాదేవి, విముక్తి లేని వియోగాన్ని అనుభవించవలసి వస్తుంది. వారునైకుంత వాసులనీ దేవకార్య నిర్వహణం కొరకు ఆవతరించిన దేవతా మూర్తులనీ అనుకుంటే తప్ప కావ్య జగత్తులో చెప్పాలంటే కరుణాసం పరమావధి పొందింది. ఎంత రాలి గుండ్రానా కరిగించేస్తుంది.

ద్రౌపది విషాదంలో వీరత్వం చూపుతుంది. కన్నీటి కరటాల్లో పెన్నెల జలుకుంది. వీరాధి వీరులైన పాండవులకంటేకూడా కారవులుచేసిన దుర్మయాలకు తప్పక శిక్షవిధించాలని యుద్ధోద్ధిస్తుంది. కాన నీ మువ్వరు నాయికల విషయములో కవులుచూపిన కృంగార వీర కరుణ రసములు పాతకుల నానంద వివికల నోలొడించుచున్నవి.

[విజయవాడ ఆలిండియా రేడియో, సౌజన్యముతో]

ప్రజాశాసన మెలా నూనబడినది “యెవరైనా ప్రజలకు కష్టములు కలుగజేయుచున్నారో, వాళ్ళతో మాకు కష్టములు కలుగజేయుటకు మంచి ప్లాన్లు, ప్లాన్లు, ప్లాన్లు ఎంతా జేస్తున్నామో అప్పుటికి ఏం కోర్కెల మీదకు మనసు విహరిస్తుందో అవన్నీయిస్తేవస్తా” అన్నంత నిచాతి నీచమైన కోర్కెలనలె కనబడుతున్నాయి. వినాహమంటే తమ పవిత్రజీవితాల్ని దాపత్య జననానికి అంకితం చేసుకోవడం మన్నమాట. అంతేగాని వరులనొడ్డి భనం గుంజడంకాదు. ఉన్నదంతా తెగనమ్మి కొడుకుల విద్యాభివృద్ధికి ధారపోసి కట్నాలవల్ల రాబట్టు కొనుబలో అన్యాయమేమున్నదని కొందరు సోదరీమణుల వాదన. ఈ వాదనజూస్తే ఈస్వాస్వదంగా కనుపిస్తోంది. పుత్రుల విద్యాభివృద్ధికి వెచ్చించిన భనాన్ని పిల్లనిచ్చే వారి దగ్గర గుంజకోవడం అవివేకం గదా; ఏం? తక్కి మించిన పనుగులెందుకు? ప్రతి బాల బాలికల విద్యాభివృద్ధికి సమానఫాయదా నిర్మించి యెవరికి వారు స్వతంత్రంగా జీవించే అవకాశమొందు కీయరాదు? మీ ఆదర్శాల భావి జీవితాన్ని ఏ

ఆశయంతో మీరు సక్రమమార్గాన సామ్యము భిలసిస్తారో, మీ యింటికి కోడలుగావచ్చే బిడ్డ జీవితానికా ఆశయాలెందుకు వర్తింప జేయరు? మన అమ్మాయికి మాంచిడిగ్రీ ధారుడు పక్కా జిల్లా ఆఫీసరై కట్నం లేకుండా రావాలి! మన అమ్మాయికి మాత్రం (కాలేజీ విద్యకాకపోయినా సరే) 3, 4 వేలకు తక్కువగాకుండా యింకా లాంఛనాలతో వర్తికానికే పెట్టుబడివలె డబ్బు హంగుతో కోడలు రావాలి! ఎంతటి సంకుచిత దృష్టి! ఈ పరిస్థితులకు తట్టుకోలేక యెన్ని జీవితాలు నరకప్రాయమౌతున్నాయి! ఎన్ని కోర్కెల వ్యాపారాలతో, ఆత్మహత్యలతో భారతనారి సౌఖ్య జీవితాలు బజార్లైపోతున్నాయి ఆలోచించారా? సోదరీమణులారా! మనము సంస్కార భావముల నలవరచుకొని ప్రతి స్త్రీ తనజాతి విషమస్థితిని గ్రహించి ఈ వరకట్న దురంతాన్ని సమూలంగా నాశనంచేసి బిడ్డల భావిజీవితాన్ని శోభాయమాన మొనర్చుకోవాలి. మన సమస్యలు మనమే పరిష్కరించుకోవాలి. అనాడే సుఖంలో మన స్వాతంత్ర్య సిద్ధి.

వరకట్నమనేది, మద్దు ముచ్చటకని, కత్తికొలది, భన రూపంగా అల్లని గొరవించుటకై ఏర్పడ్డ విభావము. క్రమేపీ, ఇది యొక కుల్లవిభావమై, పెద్ద దురాచారమై, అడవిడుమల కన్న తల్లిదండ్రులకు దుఃఖకావునై, హింసామకలి భీతి గొల్పుచున్నది. దీనిని నిషేధమక్కరలేకయే నివారించబడినది స్త్రీల ననుటలో సందేహములేదు. వరకట్నమును కొరవట్లు తమ పుత్రులను ప్రోత్సహించుచూ, తమ పుత్రులను కట్నముకొరవి వరులకే యిచ్చి వినాహము చేయుటకు స్త్రీలు కృషి సల్పినచో కొన్ని దినములకు యీ దురాచారము నిషేధ మక్కరలేకయే అణగిపోగలదు.

కథాసాహిత్యం - లక్షణాలు

* శ్రీ వాడ్రేవు శ్రీ జోగిపంతులు *

ఒకప్పుడు యశోద శ్రీ కృష్ణుని నిద్రపుచ్చడానికి పూయలలోనేసి ఊగిస్తూ “రాముడనే రాజుండేవాడురా కృష్ణా!” అంది. “ఊ” అన్నాడు కృష్ణుడు. “అతడికి సీత అనే భార్యవుంది!” “ఊ” అన్నాడు మరి కొంచెం క్రద్ధగా. “ఆ రాముడు తండ్రి ఆజ్ఞ ప్రకారం భార్యతో కూడ అడవికి పోయాడు!” “ఊ” అన్నాడు మరింత గట్టిగా. “ఆ అడవిలో వారుండగా రావణుడు సీత నెత్తుకు పోయాడు!” అంది. ఈ మాట ఊ కొట్టడానికి బదులు “అక్కటా! బాణం తీసుకురా ఆ పాపాత్ముణ్ణి కొట్టేస్తా!” నన్నాడట చిన్ని కృష్ణయ్య. ఇందులోని అంతరార్థమేమిటో మనకి అక్కర్లేకపోలే—యశోదమ్మ పొడిముక్కలే చిన్ని కృష్ణయ్య మనస్సును కదలించ గలిగాయి. ఇది కథకుడికి, పాతకుడికి వుండే సంబంధాన్ని, పాతకుడి మీదగాని క్రోధమీదగాని కథలకు గల ప్రభావాన్ని తెలియజేస్తుంది. కథలు వినడం మనకు ఆదికాలంనుంచీ వచ్చే ఒక అలవాటు, ఆచారము అయింది. అమ్మమ్మ, వాయనమ్మ అలవాటు చేసింది కథలు చెప్పడం. ఏ ఒక్కరోజు నన్నా కథ వినకపోతే లంఖణం చేసినంత బాధపడే వాళ్ళం. సీత, భక్తి మొదలైన గుణాలు అలవచడానికి కథలు సాధనాలుగా గ్రహింపబడ్డాయి. అల్లరిచేస్తున్న పిల్లల్ని ఊహతో బెట్టడానికి కథ అసలైన మాత్ర. పగలెల్లా కొట్టుకొని కొట్టుకొని వచ్చేవాడికి కాస్త మానసికానందం ఇచ్చేది కథ! వినోద రూపకంగా విజ్ఞానము నందియ్య గలగాలి. అందుచేతనే విష్ణుశర్మ కాకుల్నీ, నక్కల్నీ, గడ్డల్నీ పాత్రలుగా స్వీకరించి కథారూపంలో చక్కని సీతని ప్రబోధించాడు; మన పూర్వీకులు కనిపెట్టిన అద్భుత భౌతిక విషయాలు కథల రూపంగా పురాణాలకి, ఇతిహాసాలకి యొక్కడానికికూడా యిదే కారణమయి వుంటుంది. అయితే—మన ప్రాచీన గ్రంథాలు శేవలం పద్యమయలాగా వుండడమూ, పండితులకు కూడా అర్థంకాని పాషాణ శైలిలో వుండడముచేత, వాటిలో యెటువంటి అమూల్య విషయా

లున్నా సముద్రం అడుగునవున్న రత్నాలాగా నిరుపయోగాలయి పోయాయి. “సహితశ్య భావః సాహిత్యం” అనే సాహిత్య ప్రయోజనాన్ని విస్మరించి కవనం సాగించారు. మన కథలు యశో శృంఖలాబద్ధములు గావడంచేత వారికృషి ఫలప్రదం కాలేదు—

పురాణాంధ్రీకరణ యుగం పోయింది. ప్రబంధ యుగం పటాపంచలయింది. అరథావాల యుగం అంతరించింది. తరుముకుంటూ ఖండకావ్య యుగం వచ్చింది. దానితో సమంగానో, కాస్త ఇంచు మించులోనో కవన వాఙ్మయనికికూడా స్థానం లభించింది సారస్వతంలో. నవలా యుగం నామమాత్రా వశిష్టం అయింది. నాటకాల యుగం నడచి పోయింది. ఇది కథల యుగం. ఏదేళ్ల కుర్రాడి దగ్గర్నుంచి ఏడుపదులు చాటిన తాతయ్య దాకా కథలు చదవడానికి ఆరాట పడటం మనో అలవాటుయి పోయింది. శేవలం మన భాషలోనేగాక నేడు యావత్ ప్రపంచ భాషలన్నింటిలోనూ కూడా కథలకి ఇంతటి సమున్నత స్థానమూ సంక్రమించింది. రమ్యకా భాషలో ఆటన్ చెకోవ్, మాక్సిం గోర్కీ, లియోటాల్ స్టాయిల్ కథలు— ఫ్రెంచి భాషలో మపాసా, సోమర్సెట్ మామెట్, విక్టో హ్యూగోల కథలూ, ఇంగ్లీషు భాషలో ఎంబ్రోస్ బయర్స్, ఫ్రెడ్ హానెల కథలూ—బెంగాలీ భాషలో రవీంద్ర నాథ టాగోర్, శరత్ చాటుల కథలూ—హిందీ భాషలో శ్రీమ చంద్, సుదర్శన్, జకీర్ హుస్సేన్ల కథలూ—మన భాషలో చలం, కొడవటిగంటి, భవికొండల, కథలూ బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చాయి.

కొద్ది సంవత్సరాల క్రిందటికి, నేటికి కథల స్థానంలో ఎంతోమార్పు సుస్పష్టంగా గోచరించింది పత్రిక విప్లవే కథలన్నీ వున్నవో చూస్తాడే గాని—పాతకుడు వ్యాసాల పట్లగాని, మరో విధమయిన రచనలపట్ల ఏ విధమయిన ఆసక్తిన్నీ ప్రవర్తించడంలేదు. పత్రిక బాగులేదంటే—అందులో

మంచికథలు లేకప్పుడు. దీనికి కారణమేమిటని గంక అలాగిస్తే-“లేటికథాకారులు వర్తమాన జీవితం, వర్తమాన మాత్రమే ‘సంఘటనలు’ వ్యావహారిక భావనాపరిమితం చేసి పాతకథల అంశాలను చేర్చేసి మనం తెలుసుకోగలిగితాము.

ఈ విషయం కథలు వ్రాయడానికి గురజాడ అప్పారావుకి ప్రపంచమే నాటి. నాటి సంఘంలోని అవినీతిని మర్యాదాన్ని, కట్టబయలుచేస్తూ, వ్యావహారిక భావంలో నానా ప్రాంతాలను, ఆశుంది వచ్చే జాతకథలు, కథా సరితానా వరం, విక్రమాచార్యుల మొదలైన గ్రాంథిక భావబద్ధములను కథలకు కలిపి వాడటం చెప్పాయి. “మీ కేరమిటి!” అనే కథానికంటే అప్పారావు కవి మతం పేరిట మూఢాచార సంపన్నులైన గ్రామస్థుల్ని మోసంచేసే మతగురువుల్ని శిరోగా విమర్శించారు. ఇంతటి అసల్పశువునా చాతుర్యమూ, అభుర్యమైన కథావస్తువు కలిగిన కథానికేటివేరకు మన సాహిత్యంలో సృష్టించబడలేదన్నప్పుడు ఆధునికాంధ్ర కథాసాహిత్యానికి మూల పురుషుడు గురజాడకవి. ఆయన్ని అదర్శంగా పెట్టుకొని మన యువ రచయితలంతా కథలూ కథానికలూ వ్రాశారు; వ్రాస్తున్నారవ్రాస్తారుకూడా!

ఆశుంది కథలు మాత్రమే మిద మానే ప్రభావము విషయం ఆలోచిస్తే ప్రస్తావించాను. అక్షరాస్యులైన, అక్షానులైన నేలా ప్రజలకు విజ్ఞానాన్ని ప్రసాదించగలదు కథ. అయితే కథానికథాని రచించడం చెప్పేటంత తేలిక పనిగాదు! కథా రచనకు విశేష చాతుర్యం కావాలి. దీయని పలుకులలో పాండితి, చల్లని రసముదిమ్మే భావసంపత్తితో ఏదో ఒక మానవ సంభావన సంఘటనను చిన్న చిన్న ఉపసంకాలతో వాళ్ళోడమే కథారచన. కథ వయోభేదం లేకుండా రచి కలిగించాలి. “పాతకునికి తాత్కాలిక వ్యాధయ వికాసం కలిగించడం మాత్రమే కాకుండా, వైద్యులూచూడ పట్టించాలి”. ఇట్టి పంథాన్ని పన్ని వేళ్ళలో నేను కూడా ఇలాగే చేశానుంటానని పాతకుడు ఊహించేటంతటి సహజంగా వుండాలి కథారచన. “చిన్న కథ

ఒక అరగంటమొదలు రెండు గంటల లోపల ముగించగలిగి వుండా” అన్నాడు, ఒక అంగకవి. చిన్న కథకు అంత నిద్ర కూడా తిగదంటాను నేను.

కథావస్తువు అల్ప పరిమితిలో ఇమడాలి. విషయాలు మంచి, చొప్పించి నట్టుండకుండా, “ఇంతకంటే యెక్కువయితే మరేం లాభంలేదు” అని భావించాలి పాతకుడు. కథకి ప్రాణంపోసేది కథావస్తువు. కథావస్తువు అతి సహజమైనది సంగ్రహించి, సంభాషణలు సహజత్వం చెడకుండా కల్పించి అవి జాగ్రత్తగా చూసుకొని నట్టయితే అటు పండితులూ, ఇటు సామాన్య పాతకులూ కూడా చూస్తారు.

కథ చదివేసరికి పాతకుడు ఇదివరకున్న భావాలకి తిలోదకాలిచ్చి, బుజాలు తెంచుకొని నివృత్తికిైన కోరికలాగ చిందులు చొక్కేలాగ వుండకూడదు. ఉత్తేజ పరచాలి; కాని అతిగామాత్రంకాదు. మనస్సుకు సంచలనం కలిగించి, లోపాల్ని తగురితని నచ్చచెప్పి పాతకుల చేత సింహాసనం చేయించి తనలోనూ, తన మతంలోనూ, తనసమాజంలోనూ, తన అచార వ్యవహారాల్లోనూ ఉన్న తప్పుల్ని దిద్దించి, అన్నింటినీ సరియైన మార్గానికి తెచ్చే మార్గం కథల్నే కథకులు రచించాలి. లోకాన్ని మరమ్మత్తు చేయడానికి నీతిప్రబోధం కన్న, అవినీతి ప్రదర్శన కులభ మార్గమని కొందరి అభిప్రాయం. బాహుంగావుండే వాచ్యవర్ణనలే అనుసరించలేని ప్రజలు వ్యంగ్యాన్ని వెతుక్కుంటూ పోయి దాన్ని పట్టి అమలు పరుస్తారను కోవడం కేవలం పెరితనం.

కథకులు లోపాల్ని సరిదిద్దుకొని జనసామాన్యం వృద్ధ యానికి చాత్రేమిట్టుగా రచనలు సాగించినాడు అంధ్ర వాఙ్మయోద్యానంలో కథా సాహిత్య వసంతకోభ వెల్లివిరుస్తుంది మరింతగా. లేనినాడు—కథలు, కథానికలు ఏరితిగా ఇతర విధములైన రచనల్ని దిగద్రొక్కి ఈ నాడు ఇంతటి స్థానం ఆక్రమింపగలిగినవో, అదే రీతిగ మరో విధమయిన రచన ఏదైనా కాలగర్భంనుండి వెలువడి కథల్ని వాటిస్థానం నుండి దిగద్రోయడానికి ప్రయత్నించి తీరుతుంది.

నెలవు.

క న కాంబరాలు

శ్రీ గ్రద్దలూరు గోపాలరావుగారు

“పూలో...పూలో”

పన్నేరులు—గన్నేరులు

చామంతులు—పూబంతులు

బొడ్డుమల్లెలు—గడ్డసం పెగ

సన్నజాజాలం—మిరజాజాలం

కనకాంబర—గేదంగులు

ఎన్నో ఎన్నో...

రంగు రంగుల

పూలో—పూలో—

పూలబుట్టు చేతబట్టాడు కొన్ని పూలదండలు చేతిమీద వేసుకున్నాడు...గాలిలో గిర్రస తిరుగుతూ వేలాడు తున్నాయి పూల దండలు—వీధి పొలి మేరుక తొలి కేక వేలాడు పూలతాత...పూల పరిమళంలో తాత నడిచి వస్తున్నాడు వీధివెంట...

యిదే ప్రథమ పర్యాయం ఆ పూరిలో పూలమృగవచ్చాడు తాత...వీధి కొనవరకూ వెళ్ళాడు...ఒక్కరూ పిలిచి కానీ పూలుగూడా కొనలేదు...తాత నిరుత్సాహపడి పోయాడు. మరల ముదిమిగొంతు ఎత్తి అరిచాడు కిగ్గరగా...

‘పూలో, పూలో’—

‘ఓ పూలో! యిలారా’—ఒక లేత కంఠం ఎంతో మృదువుగా పిలిచింది...

పూల తాత అగి తలపైకెత్తి చూచాడు...

అతని ముదురలుబడ్డ ముఖంలో ఎందుకో అంత ఉత్సాహం లేకత్తింది...అకస్మికంగా ఎందుకో ముదిమి పెదమలపై ముసిముసి నవ్వు తొలికింది...

ఆ మిద్దె మొదటి అంతస్తులో యినుప చువ్వలతో లేని కిటికీ తలుపులు తెరచుకొని ఓ లేత లేమ; పడు మాడేండ్ల వయస్సుంటుంది...యిప్పటిప్పుడే యువ్వనం ఆ మెలోనోమ్మ కంటూవుంది—పూల తాతను పిలిచింది...ఆమె అలా ఆ

కిటికీలోనుంచి తొంగి చూస్తూవుంటే—నీల వర్షపు ఆకాశంలో, నల్లని మేఘచ్ఛాయను తొలగించుకొని తొంగి చూస్తూవున్న తెల్లని పూర్ణ చంద్ర చింబంలా కాన్పిస్తూ, వృందయాన్ని అహోద పరుస్తూవుంది...

తాత చూస్తూనే వున్నాడు...

‘పూలో, అలా తిరిగి లోపలికిరా’—అన్నది మరల ఆలేత నూనూగు కిన్నర కంఠము...

పూల తాత దర్వాజా తలుపులు తెరచుకొని లోపలికి వచ్చాడు...ఆ అమ్మాయి ఎదురైంది...

“ఏ పూవులు కావాలమ్మా—తాత సంతోషంగాఅడిగాడు...అతనికి ఆమెను చూస్తే ఎందుకో అంత సంతోషము?

“కనకాంబరాలున్నాయా తాతా”—తాత చేతి మీద వ్రేలాడుతున్న దండలను కదలిస్తూ అంది...

తాత విస్తుగా, అక్రమతో ఆ అమ్మాయి ముఖంలోకి చూస్తూ నిలుచున్నాడు...జవాబు చెప్పలేదు...

‘ఏమిటి తాతా అలాగే చూస్తున్నావు’—

తాత ఉలిక్కి పడ్డాడు...

‘ఏమీ లేదమ్మా!...నీ వైపు చూస్తూ వుంటే యింకా చూడాలనిపిస్తూనే వుంది...బ్రహ్మ అందమైన వస్తువుల్లో సౌందర్యాన్నంతా నీకే యిచ్చాడు...నీవెంతో అద్భుత వంతురాలవమ్మా...

అదేగాక నిన్ను చూస్తూవుంటే పదిహేను సంవత్సరాల నాడు చచ్చి పోయిన నా చిట్టి వసుమతరాలు జ్ఞప్తికి వస్తూ వుంది...నా వసుమతరాలే యిక్కడ పుట్టిందా అనిపిస్తూ వుంది...అంతా అలాగే వున్నావు...నీకంటే ఆ అమ్మాయి కొంచెము నలుపు...అంతే’—

ఆ అమ్మాయి నూనూగు నీగ్గతో, చిరునవ్వుతో తల్లి ముఖంలోకి చూచింది...

‘మమజా’ హోలిన మనుజులు లేకుండా వుంటారా తాతా...కనకాంబరాలుంటే యిచ్చిపో’ అంటూ లోపలికి వెళ్ళిపోయింది అమ్మాయి తల్లి...

తాత అడుగునవున్న కనకాంబరాలు తీశాడు...నాలుగు దండలు మనవ్వుగా అమ్మాయి చేతికందించినాడు...

‘కనకాంబరాలంటే యిష్టమా అమ్మాయి—నీకు’

‘అవును తాతా...కనకాంబరాలు తప్ప యింకేవీ పెట్టుకోను నేను...’

“నిజంగా నీవు నా మనుమరాలితే నమ్మా!...అంతా అజే గుణాలు...నా మనుమరాలు గూడా కనకాంబరాలు తప్ప ఏవీ పెట్టుకోనీడకాదు...ఎక్కడ లేకున్నా, గాలింది వెదకి కొద్దిగానైనా ఆ అమ్మాయికి తీసుక పోయి యిచ్చే వాణ్ణి.”

ఆ అమ్మాయి నవ్వుతూ “నీ మనుమరాలితే అనుకో తాతా...యిదిగో దబ్బలు తీసుకో” —అంటూ పావులా యివ్వబోయింది...

తాత మెల్లిగా నవ్వాడు. ‘వద్దలే అమ్మాయి...నీతే వుండుకో...నేను కనకాంబరాలు నా మనుమరాలి కిచ్చాను దబ్బలు తీసుకోను’

“దబ్బలు తీసుకోకుంటే నీకు తిండికెలా జరుగుతుంది తాతా!”

‘జరుగుతుందిలే అమ్మా! యిదివరకంతా కనకాంబరాలు నా మనుమరాలి కిస్తుండినాడుగా...ఆ మెలేదు యిప్పుడు... యీ రోజునుంచి ఆ కనకాంబరాలు నీ కిస్తున్నాను.

యీ రోజునుంచి ఆ కనకాంబరాలు నీ కిస్తున్నాను... యీ విధంగా నయినా, నా మనుమరాలి ‘అత్తకు కొంత కాంతి కలుగుతుందమ్మా! ... ఏమీ సంకోచించ కుండా తలలో పెట్టుకోపో!’

ఆ అమ్మాయి తాత ముఖంలోకి ఒక విధంగాచూచింది. తాతగూడా ఆ అమ్మాయి ముఖంలోకి పరికించిచూచాడు... తనరెండకో అక్కర్లయితే కలిగింది—

‘అమ్మాయి...’

‘ఏమిటి’—అన్నట్టు తాత ముఖంలోకి చూచింది...

‘నీకు వివాహమైందా?’—

ఆ అమ్మాయికి సిగ్గు కలవరము బయలుదేరింది. తటాకం తన మాంగల్యం సిల్లుపయ్యెడ చాటున దాచేసింది...తల వాల్చి నిల్చింది...

తాత ముఖంలో దీనత్వం ప్రస్ఫుటించింది... అనాగ్రూణి తన మనుమానికి అప్పడే తుమ్మెదను తగలాటం పెట్టడం మేమిటి అన్నట్టు అతని లోతు గేతాలు మెల్లగా కూస్తం లోకి దూరాయి...

యింతలో మైనుంచి అమ్మాయి తల్లి పిలిచింది...

‘వస్తాను తాతా’ అన్నట్టు అతని ముఖంలోకిచూచి లేడి పిల్లలాఛంగు, ఛంగు ఎగురుతూ మేడ మెల్లెక్కి వెళ్ళి పోయింది...

పూల తాత అలాగే ఆనందంతో అమ్మాయి వైపు చూస్తూ నిట్టూర్చాడు...మెల్లిగా వీధిలోకి వచ్చాడు... కేకేశాడు...

“పూలో...పూలో” —యిప్పుడు ఎంత ఉత్సాహం అతని ముసలి నరాలలో వెలరేగుతూవుంది...ఒక్క నిమిషములో పూలంతా విడివడిగా తిరిగిచూ...ఒక్క రూపాయికొన్న పాపానపోలేదు...కొనకున్నా పర్వా లేదు... పూలు వెలపోలేదని అతనిలో కించితైవా భేదంలేదు...

అతని హృదయం ఆనందంతో ఉప్పొంగి పోతూవుంది. ఆ అమ్మాయి తన గేతాలలో మెదలంకూనేవుంది...

ఆ పూరిలో ఎవ్వరూ తనవద్ద పువ్వులు కొనే వాళ్ళు లేకున్నా...ప్రతి రోజూ ఆ అమ్మాయికి కనకాంబరాలు యిచ్చేందుకుగా పోయేవాడు...

ఆ అమ్మాయిని చూడండే తాత ఒక్క రోజు వుండ లేడు...కనకాంబరాలు ఎంతో ముచ్చటగా, ప్రత్యేకంగా కట్టుకపోయి, ఆ అమ్మాయి కిచ్చేవాడు...

పూల తాత గొంతు వీధి పాలిమేరున విసగానే—ఆ అమ్మాయి కిటికీలోనుంచి తొంగి చూచేది... చిన్ని తల పెదవులపై చిలిపిగా చిరునవ్వు చిందించేది తాత తల మైక్రిత మెల్లిగా నవ్వేవాడు...

“లోపలికిరా తాతా” — అని ఎంతో అనురాగంతో మార్దవంగా పిలిచేది, ఆ అమ్మాయి... తాత దర్బాజు నెట్టుకొని లోపలికి వచ్చి కనకాంబరాలు ఎంతో ఆనందంతో యిచ్చేవాడు... రోజు రోజుకూ ఆమె నవనీత తనూతలలో అలముకుంటూవున్న యవ్వనరేఖల ఆందాలరాణిని, సౌందర్యసోయగమును — పూల తాత తనివిడిరా చూచి తన్మయుడయ్యేవాడు. ఎంతసేపు చూచినా తనకు వెలితిగానే కనిపిస్తూ వుండేది...

కనకాంబరాలు బూయుకాలం దాటి పోయింది... చాటి అడుగు మీరిపోయింది... కనకాంబరాలు యివ్వడు పూయటములేదు... కనకాంబరాలు తప్ప ఆ అమ్మాయి యింకే పూలూ పెట్టుకోదు... పూల తాత రిక్త హస్తాలతో ఆ అమ్మాయి దగ్గరకు పోనగీకరించక... ఆ పూరికి పోవటమే మానుకున్నాడు... యితను అక్కడకు వెళ్ళి ఆ అమ్మాయిని చూడకున్నాడు — ఆ అమ్మాయి అందాలదొంతర ప్రతిబింబము మాత్రము ముసలితాత మనోపిథిలో ఎప్పుడూ వొడ్లుతూనే వుండేది... ఆ ముదిమి నేత్రాలలో ఎప్పుడూ మెదలుతూ వుండేది...

కనకాంబరాలు బూయు అడుగు వచ్చింది... కనకాంబరాలు తొలిపూత బూచాయి... ఆ కనకాంబరాలు ఎంతో కాంతితో వెలుగొందుతూ క్రొత్తదనాన్ని వెద జల్లుతున్నాయి... పూల తాత కనకాంబరాలు దండ గట్టాడు... ఆ దండ అందాన్ని జూచి తనే ఎంతో మురిసి పోయాడు... యిక ఆ అమ్మాయి... చాలా రోజులనుంచి కనకాంబరాల ముఖమే చూడని శ్రీ — ఆ దండను చూచి ఎంత ఆప్యాయంగా ఆనందంతో అందుకుంటుందో, అనుకున్నాడు తాత.

‘ఆ అమ్మాయిని జూచి చాలా దినాలయినది — తన చేతిలో కనకాంబరాల దండ అందించి చాలాకాలమైంది... యిది కనకాంబరాలు పూచే అడుగుని ఆ అమ్మాయికి తెలుసు. నేను తప్పకుండా యీ రోజు పూల తెస్తానని నా కొరకు కిటికీలో నుంచి ఎదురు చూస్తూ వుంటుంది’ — అనుకుంటూ పూలతాత ఆ పూరిలోకి వచ్చాడు...

‘పూల... పూల...’ —

యీ దినం తాతగొంతు ఎందుకో బొంగురు బోయింది. పిథి వెంట నడుస్తూవుంటే తనకేదో నిరుత్సాహంగావుంది... హృదయమెందుకో బరువు బారీ పోతూవుంది... మనస్సెందుకో కలతజెందుతూ వుంది... ‘పూల...’ — అంటూ యిది చేందుకు గొంతురావటములేదు... తాత ఎంత ఉత్సాహంగా బయలు దేరాడో అంత వుత్సాహం యివ్వడు అతనిలో లేదు... దీనికంతా కారణమేమిటో తీవ్రంగా అలోచించాడు ఏమి గోచరం గాలేదు...

ఆ కిటికీ దగ్గరకు పోయి గొంతు పెకలించి అరచాడు తాత.. గొంతు తడబడింది... మెల్లిగా కల పైకెత్తి లోతు నేత్రాలతో కిటికీలో చూచాడు...

యీ రోజు ఆ అమ్మాయి ఆ కిటికీలో నుంచి చూడలేదు... ఆ కిటికీలో సాన్యం గోచరించింది...

తాతకు ఏమీ గోచరంగా లేదు... తొలికేమైనా వెళ్ళిందేమో — అనుకుంటూ దర్బాజా నెట్టుకొని లోపలికివచ్చాడు తాత...

ఎవ్వరూ కనుపించలేదు... వేల మైళ్ళ లోతులో ఎక్కడో అనిర్వచనీయమైన చీకటి అగాధంలో — ఎప్పుడూ విషాద చ్ఛాయలు, నిశ్శబ్దత, మూగగా, మాంద్యంగా, దొంతరలుగా సంచరిస్తూవుండే దానిలో ప్రవేశించినట్టు తలచాడు తాత... నలువైపులా ఓక్కగా చూస్తూ నిటుచున్నాడు తాత...

యింతలో ఆ అమ్మాయి అమ్మ లోపలినుంచి భిన్న వదనంతో ప్రవేశించింది...

‘అమ్మాయి ఏ’ మెల్లిగా ఆక్రతుతో అడిగాడు తాత...

‘ఎందుకు తాత?’ — కంపిత కంఠంతో, కాక కన్నీరు కుడుచుకుంటూ అడిగింది అమ్మాయి తల్లి...

తాత హృదయం జారిపోతూవుంది... పరితపించి పోతూవుంది... డగ్గర్తికతో అన్నాడు... ‘కనకాంబరాలు... యిచ్చేందుకు’ —

‘కనకాంబరాలా!!... ఆమాయి యిక పెట్టుకో కూడదు’...అక్కడలేదు...’ఆమె యిక అక్కడ నిల్చి లేక పోయింది...లోపలికిపోయింది...

తాత స్వప్నించి నిలిచి పోయాడు... నేత్రాలు నిలువు చూపు చూస్తున్నాయి...

ఆ యింటినుంచి పొరుగుంటున్న కామాను బైటకు వచ్చి నది...

‘ఏమిటి’—అచ్చట్టు ఆమె ముఖంలోకి చూచాడు...

“యింకా యెందుకయ్యా నిలుచున్నావు...పువ్వులు అక్కడ లేదు...ఆమాయి పెట్టుకో కూడదు...భర్త చని పోయి నిధవై మూల కూర్చుంది’—ఆమె యిక చెప్ప లేక పోయింది ..

తాత ముసలి నరాలలో పటుత్వం తగ్గింది...రక్తం చల్ల బడింది...భూలబుట్టు తెలియకుండానే క్రిందబడి పోయింది.

హృదయం వ్యధతో కృంగింది... నేత్రాలనిండా నీరు క్రమాయి...ధారగా జారి ముడుతలుబడ్డ దౌడలనుంచి పొద్ది దుమ్ములో పడివున్న కనకాంబరాలమీద పడ్డాయి...

తాత మెల్లిగా బైటకునడిచాడు...తల మైకెత్తి కిటికీలో చూచాడు...యిది వరుసున్న కాంతి గరిమలు అచ్చట కను పించలేదు...ఎంతో శూన్యత, ఎంతో విషాదం... ఎంతో నిశ్శబ్దత ఆ కిటికీలో పెనుగులాడుతు వున్నది...తాత అలా పరికించాడు...చూచాడు...ఎంతోనేపు చూచాడు...

కనురెప్పలు మెల్లిగా బరువుతో వ్రాలాయి...మరల కన్నెత్తి కిటికీలోకి చూడలేకపోయాడు తాత—వీధి వెంట తన పాదాలు దారి తీస్తుంటే చైతన్యం లేకుండానే నడచి వెళ్ళాడు...ఆ ముదిమి హృదయం...ఆ ముదిమి తనువు ఎలాపోయిందో...ఎచ్చట ఖేదంతో రాలి పోయిందో... ఎచ్చట దాగేసిందో... తెలియనేలేదు...

ఓయి సం దేశహారీ!

మాతృక :—నికాలన్ రోరిక్

ఆర్. సోమసుందర్

సందేశహారీ!...

నవ్వే చెందుల కోయి
నిలచియే కిలకిలా
నాకేమి తెచ్చితివో
తెలియ జేయుదు వోయి?
అనని గాయము లెల్ల
నశ్రు ధారల తోనె
నడివడిని మాన్పంగ
మనము దెచ్చితి వోయి?

ఏడ నుండి తెత్తు
నింత కన్నీటినీ
ఏగాయముల మాన్పు
నెరుక పరచెద వోయి?
నవ్వే చెందుల కోయి
నిలచియే కిలకిలా
నవ్వుతోనే మాన్పు
నీ కాళ్ళు లేదోయి?

సందేశహారీ!

తెలివిగలకోతి

* శ్రీమతి డి. స్వర్ణకుమారిగాయ *

మాయింటి కెదురుగా పెద్ద నిమ్మచెట్టు వున్నది. ఆ చెట్టుమీదయెన్నో కొండముచ్చులు (నల్లని ముఖాలు, పెద్దతోకలుగల కోతులు) నివసిస్తూండేవి. అవి ప్రతీదినం ఉదయం సాయంకాలం చుట్టు ప్రక్కల ఇళ్ళల్లో నానా అల్లరి చేసేవి. అందులో మా యింటి కెదురుగా వుండటంవల్ల మాకు మరి చికాకు గలిగించేవి. పొరపాటున ఏ వస్తువులైనా వాటి కంట్రో మేము మరచి పోవడంవల్ల పడిందీ అంటేమాత్రం ఆ వస్తువు ఆ కోతి దగ్గరకు వెళ్లి పోయిందే అనుకోవాలి. అది అక్టోబర్ నెల. ఆ రోజుల్లో మా మామయ్య చూడటానికి మా ఇంటికివచ్చి యుండెను. ఒక రోజున మామయ్య స్నానం చేసి ఆరవేసిన బట్టలు కోతి నానా గమ్మత్తులు చేసి, చింపి పేలికలు చేసింది. క్రొత్త వాడు కాబట్టి మామయ్య ఆ రోజంతా చాలా విచారిం చేడు. ఆ కోతు లన్నింటా కన్నా మంచి టక్కరికోతి ఒకటుండేది. దాని దుష్టత్వ

మొత్తో తెలివీకూడా అంతి వుండేది.

ఒక రోజు మామయ్య నూకోసం మంచి మిఠాయి పొట్టు తెచ్చి మా చెల్లాయి లక్ష్మిని కేకవేసి దగ్గరనున్న బల్లపై ఆ పొట్టాన్నుంచి కాళ్లు చేతులు కడుక్కునేందుకు నూతి దగ్గరకు వెళ్ళేడు. మామయ్య కేక విని ఏడుస్తున్న చిట్టి తమ్ముణ్ణి యెత్తుకుని లక్ష్మివచ్చే సరికి ఏముంది.... పొట్టుం చేతితో పట్టుకుని చెట్టుమీద కోతి వండ్లు యికిలిస్తోంది. మా లక్ష్మి ఏడుస్తూ మిఠాయిపొట్టా నికై అమ్మను కేకవేస్తోంది. కాళ్లు కడుక్కొని వచ్చిన మామయ్య నిశ్చేష్టుడయ్యాడు. పళ్లు, బియ్యం చూపి మా అమ్మ యెంత అదలించినా కోతికి లక్ష్యమా! భయమా! మంచి మిఠాయిలు తిందామన్న మా కోక్కె కోతికి లభించింది. మిఠాయి కోతిపాలయింది. మా చెల్లాయికి కోతిమీద బాగా యిర్వ్య కలిగి “మామయ్యా ఈ కోతిని వలలో యేదన్నా తినటానికి పెట్టి కట్టేస్తేనో” అన్నది. “పిచ్చిదానా, వల్లో చిక్కు

తుండా ఈ బక్కరికొతి' వుండు ఒలే వుపాయం తట్టింది. 'నేవు నీవి పని పడదాం' అని గబగబా విడిలోనికి వెళ్ళింది.

ఆ మర్నాడు ప్రొద్దున్న మామయ్య నేను కలిసి పూర్తియింటికి వెళ్ళింది. అక్కడ పాముల రాష్ట్రం వివసిస్తూంటారు. వాళ్ళ దగ్గర ఎన్నో రకాల పాములున్నాయి. వాళ్ళకు ఎక్కువ డక్కాన చూపి ఒక పామును ఇమ్మన్నాను. ఎన్నోరకాల మికాయిలనుకొని పొట్టు కట్టి పాముల వాడి కిచ్చాం. వాడు జాగ్రత్తగా వాటి మధ్యలో ఒక నల్ల త్రాచునుబెట్టి గట్టిగా కట్టి పైన అరటియాకులు బాగాచుట్టి మామయ్య చేతికిచ్చాడు. పట్టుకోడానికే ఒళ్లు జలదరించే ఆ పొట్టాన్ని యెంతో భయంతో యింటికి తెచ్చి మామూలుగా బల్ల మీదనే పెట్టి లక్ష్మీని అందుకోమన్నట్టుగా కేకవేసి కనునైగ చేసాడు లక్ష్మీవైపు అదలింపుగా. లక్ష్మీకూడా ఏదో పని ఉన్నట్టుగానే అందుకోకుండా పక్కకి తొలగి పోయింది.

మామయ్య నేను పెరటి వైపు వెళ్ళిమో లేదో కోతి గబగబావచ్చి పొట్టాన్ని గట్టిగా పట్టుకొని నిన్నటి రోజుకన్నా పై కొమ్మ మీద కెక్కిపోయి, బెదరించినా లాభం లేదు గుమూ అనే మాదిరి మావైపొకసారి కొంటె చూపు చూచి పండ్లికిలించింది. మేమందరం గుండెలు దడదడలాడగా పైకి చూస్తున్నాం. ఈ వేళటితో ఈ కోతి పని సమాప్తం అన్నాడు

మామయ్య. కోతిచేతిగోళ్ళతో పొట్టాన్ని చీల్చు తుంది. పాము పడగ బయటికివచ్చి ఘఘశబ్దం వివస్తోంది. కోతి గుండె బేజారై పోతున్నదని మెమనుకున్నాం. గాని ఆ కోతి పొట్టాన్ని ఇరుకు గల కొమ్మల్లో యిరికించి బాగా నిదానించి పాము తల గట్టిగా పట్టేసింది. పొట్టాంలోనున్న శరీరమంతా బైటికి తీసుకొని పాము తోకతో కోతి చేతిని చుట్టేసింది. కోతి యింకా గట్టిగా పాము తలను బిగ పట్టేసింది. పాము అరుస్తూనే తోకతో దానిచేతిని మరి బిగువుగా చుట్టేసింది ఏమి వుపాయం తట్టిందో! కోతి పాము తలను కొమ్మమీద అరగి దీయడం మొదలు పెట్టింది. రక్తం కారేవరకు ఆ పామును అలా నూరుతూనే యుంది. రాను రాను పాము అరిచే శబ్దం నీర శించి పోయింది. మధ్య మధ్య ఆ పట్టుకున్న పాము తలను శబ్దం చెవికి ఆనినంత దూరంలో చెవిదగ్గర విని మళ్ళీ చెట్టు కొమ్మను నూరడం ....యిలా చాలాసార్లు చేసింది. ఈ బాధకు తట్టుకోలేక రక్తం బొలబొట కారి పాము కోతి చేతిలో ప్రాణం వదిలింది. క్రమేపి కోతి చేతిని చుట్టుకున్న పాముతోక వదులై జారి పోయింది. మళ్ళీ అనుమానం వదలక పాము చితికిన తలను కొమ్మమీద గట్టిగా నూరి క్రింద పడవేసి మళ్ళీ వస్తుండేమోఅన్న అనుమానంతో గంభీరంగా క్రిందికి చూస్తున్న కోతిని చూస్తే మా కందరికీ చాలా ఆశ్చర్యమై పోయింది. కోతులలో వున్న ఈ బుద్ధి మనుష్యుల్లో వుండదేమో అనిపించింది.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

XI

పరిసరములు—వాతావరణము

శిశు శరీరపోషణకు, పెరుగుదలకు ఆహార విహారాలు, నిద్ర మున్నగునవి అవసరమైన రీతిగ నే, శిశు మానసిక వికాసానికి తగిన పరిసరములు, వాతావరణ అవసరము. అనగా, శిశువుకు మొదటి సంవత్సరములో ఆరోగ్యకరమైన ఆహారం, శుభ్రమైనగాలి, పరిశుభ్రమైన ప్రదేశం, వెలుతురు, కావలసి నంత నిద్ర ఎంత అవసరమో, దానికి తగిన పరిసరములు, స్వేచ్ఛగా ఆడుకొనటానికి అవకాశం, ఆట వస్తువులు, తల్లి దండ్రులు, బంధుజనములయొక్క ఆదరణ ప్రేమలు, సహవాసం అంత అవసరమన్నమాట.

బిడ్డకు నుమారు ఒక సంవత్సరం ఈడు వచ్చే టప్పటికి తోటి పిల్లల సహవాసం అవసరమవుతుంది. శిశువు ప్రారంభదశలో కొన్ని నెలలవరకు నిద్రలో ఎక్కువ కాలం గడిపిననూ, మేల్కొన్నప్పుడు పరిసరములను పరికించటం, వాటిని ఆకర్షించుకొని, లీనంచేసికొటం, వాటి సంస్కర్ణం ద్వారా మానసిక నిర్మాణ కార్యక్రమం కొనసాగించటం చేసుకొంటూ వుంటుంది. దాదాపు అయిదారు నెలలకే, ఒంటరిగా పడుకొని, ఆనందంగా ఆకాశాన్ని, ఆల్లలాడే చెట్ల అమలను, దాట్రననే ఎగిరే పక్షులను, తన చేతి, కాళ్ల ప్రేళ్ళను, వీక్షించుతూ, అటునిటు త్రిప్పుతూ, నోటితో వింత వింత కబ్బాలు చేస్తూ ఆడుకొంటుంది. తల్లి తనచేత నుండాలన్న ఆశ అధికమవుతూ వస్తూంది. ఒక సంవత్సరం నిండేటప్పటికి చుట్టునున్న పరిసరములలో ఆసక్తి అధికమవుతుంది. అంతేగాదు, మానవ సహవాసం కోసం తీవ్రమైన వాంఛకలుగుతుంది. తల్లి దండ్రులు, బంధుజనములు, తోటి పిల్లలు మున్నగు వారియొక్క కంఠధ్వని, మాటలు, కేకలు, నవ్వులు ఆటపాటలు వినటాని కెంతో సరదా. వాటిలో పాల్గొనడానికెంతో ఉత్సాహం సయితం కలుగుతుంది.

వైద్యశాస్త్ర రీత్యా, బిడ్డ ఆరోగ్యమునకు నిశ్శబ్దమైన వాతావరణం, ఎక్కువకాలం నిద్ర (శిశు ప్రారంభదశలో) అవసరమనే విషయం నిజమే, గాని, నవీన ఆరోగ్యశాస్త్ర ప్రకారం తూ, చా, తప్పకుండా అనుసరించాలని ఆశయంతో విద్యాధిభలయిన కొందరు తల్లులు బిడ్డలను గంటల కొలది బిడ్డల కిప్పమున్ననూ లేకున్ననూ ఉయ్యాలలో నిద్ర పుచ్చి, లేదా ఒంటరిగా విడివిడెట్టి తమ పనులను చేసుకోటానికో, మరే కార్యంకోసమో వెళ్లిపోతారు. ఈలావిడివి వెళ్లిపోతే ఏడ్చి ఏడ్చి, చివరకు వాళ్ళే మరికొంత కాలం నిద్రపోతారని, తత్ఫలితంగా మరింత ఆరోగ్యం చేకూరుతుందని, తమ కార్యములు నిరాటంకంగా కొనసాగించుకోవచ్చునని అనుకుంటారు. అది పొరబాటు, శిశులే తనకవసరమున్నంత కాలం మాత్రం నిద్రించుతుంది. దాని నిద్రకు భంగం కలుగకుండా మాత్రం మాచుకోవాలి. కాని, బలాత్కారముగా నిద్రపుచ్చుట ఎంతో గొప్ప పొరపాటు. శిశు, శరీరంతోపాటు మానసికంగా కూడ వికాసం చెందాలి అన్న విషయం గుర్తించుకోవాలి. ఆరోగ్యంగా పెరగాలన్న ఆశయంతో బిడ్డ కవసరం లేకున్న సమయాల్లో నైతం అనేక గంటలకాలం నిద్రలో పుచ్చినయెడల, బిడ్డ సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధి అయ్యే అవకాశం గోలుపోతుంది. శిశువు పుట్టిన కొంతకాలం వరకే, తల్లితో సన్నిహిత సంబంధం ఏర్పరచుకొనే కొన్ని అవకాశాలు తప్ప, తక్కిన అవకాశములు లేక పోతవి. అనగా, తల్లి బిడ్డ కష్టపడప్పుడు స్తన్యమిచ్చుట, స్నానం చేయించుట, ఒడిలోనో, ఉయ్యాలలోనో పడుకోబెట్టి నిద్రపుచ్చుట తప్ప తక్కిన వేళలలో బిడ్డను నిద్రింపజేయుట వలన మానసిక వికాసమునకు అవసరమైన అనేక అవకాశాలను బిడ్డగోలుపోతుం దన్నమాట.

ఒక ఏడాది నిండేటప్పటికే, తరువాత నుండే, ఎన్నో విషయాలను నేర్చుకోటం, ఆట వస్తువులతో, తోటి చెలి

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

కాండ్రతో ఆడుకోటం, మాటలాడటానికి, నడవటానికి నేర్చుకోటం, మున్నగునవి అవసరంకదా. అందులో ముఖ్యముగా, తోటి పిల్లల సహవాసం, పెద్దవాళ్ళతో సన్నిహిత సంబంధం— ఒక్కమాటలో సంఘజీవితం బిడ్డకెంత అత్యవసరం అను విషయాన్ని తల్లి ఒక తుణుకుకూడ విస్మరించుట గొప్ప పొరబాటు.

సంఘ జీవితమునకు సిద్ధముగానున్న బిడ్డను ఆనగా, చుట్టు ప్రక్కలనున్న పిన్న పెద్దలతో పరిచయం, సన్నిహిత సంబంధం, సహవాసం ఏర్పరచుకొనుటకు స్వభావ సిద్ధంగా సిద్ధపడుతున్న తరుణములలో బిడ్డను నిద్ర పుచ్చుట అనేది బిడ్డభావి జీవితమునకే ఎంత హానికరము అను సత్యాన్ని తల్లులు కొందరు ఎరుగరు. అందువల్లనే, అట్టి తల్లులు, శతవిధాల ప్రయాసపడి బిడ్డను నిద్ర పుచ్చుట ప్రధాన కార్యంగా నెంచుతారు, ఇట్టి వారు తమ బిడ్డల సర్వతో ముఖాభివృద్ధికి అవరోధం కలుగ జేయుటయే గాక, వారి భావిజీవితానికే ఎంతోహాని కలుగ జేస్తున్నారన్న విషయాన్ని గుర్తించుకోవాలి.

బిడ్డకు నిద్రరానపుడు బలత్కారంగా నిద్ర పుచ్చుటం, మేల్కొన్నప్పుడు ఒంటరిగా ఉయ్యాలలోనో పడక మీదనో పడకేసి పోవటంవలన, బిడ్డల మానసిక వికాసానికి, ఆనందదాయకమైన ఆటలు, ఆట చెలింకాండ్రు చుట్టునున్న పిన్న పెద్దల పరిచయం, వెలిమి, వస్తుగ్రహణమునకు అవసరమైన అవకాశములు మున్నగునవి లేక పోతవి. తత్ఫలితంగా మానసిక వికాసము సక్రమంగా జరగటానికి భంగం కలుగుటేగాక బిడ్డకు కొన్ని దుర్లవాట్లు ఆలడుతాయి. బొటన్రేలు చీకటం, దేహాన్ని తఱచుచుగా ఊగించుకోటం మున్నగు దుర్లవాట్లు పట్టుబడుతాయి. తోటి పిల్లలతో, పిన్న పెద్దలతో కలిసి మెలసిఉండు స్వభావంలో (సంఘ జీవితం) లోటు ఏర్పడుతుంది. తత్ఫలితంగా, బిడ్డకు, చీదరించుకోటం, భయపడటం అనవసరమైన సిగ్గు మొదలగు

దుర్గుణాలు పట్టుబడుతాయి. బిడ్డ తన నేహాన్ని తరుచుగా ఊగించుకొనే అలవాటువల్ల మానసిక సంబంధ వ్యాధులూ సంభవిస్తాయి. ఈ విషయాల్ని తల్లులు గ్రహించుకొని తమ బాధ్యతను తెలివి తేటలతో నిర్వహించుకోవాలి.

మరొక ప్రధాన విషయాన్ని మంచి తెలిసికొనుట అత్యవసరం. అనేక ఏళ్ళగా మనస్తత్వవేత్తలు శిశు మనస్తత్వ శాస్త్రములో ఆమోఘమైన పరిశోధనలు సల్పిన ఫలితంగా, మరికొన్ని విషయాల్ని ఇటీవలనే కనుక్కున్నారు. శిశువుకు పుట్టినప్పటినుండియే మానసిక జీవితం అనేది బీజరూపముగా వున్నది. పుట్టిన కొన్ని ఘంటలనుండియే, శిశువు, తనలోనున్న ఒక విధమైన జ్ఞానత్పన్న ప్రోద్బలంచే, అంతర్గతంగానున్న వివిధ ప్రవృత్తులు బాహ్య పరిసరముల సంస్కర సంస్కారములచేత మానసిక నిర్మాణం, మానసిక వికాసం కోసం, అనుక్షణం అవిచ్ఛిన్నంగా, అవిరామంగా కృషి చేస్తువుంటుంది. ఈ విధమయిన శిశు మానసికవికాస చర్య క్రమములలో, శిశువుకు వివిధ నూత్న గ్రాహ్య దశలు (నూత్నంగా గ్రహించుకొనే ఒక విధమైనవ్యోతి ఏర్పడి తద్వారా శక్తుల వికసింప చేసుకోటానికి అనువైన తరుణములు) ఏర్పడుతవి. వాటివాటి ధర్మం (ధైర్యం) నెరవేరిన వెంటనే అవి అదృశ్యమై బోతాయి. మరలరావు. అలాంటి మానసిక వికాస తరుణములలో బిడ్డను నిద్రంప జేయుట వల్లనూ మరేవిధమైన ఆటంకాలున్నచో శిశుని తొలిగించటానికి యత్నించక పోవుటవల్లనూ, దాని నూత్న గ్రాహ్య దశలలో శిశువుసంపూర్ణ నిరంతర కృషికి అవరోధం కలిగించి వట్టు అవుతుంది. ఆ దశలు గడిచిపోతవి. వాటికి సంబంధమైన తృప్తి చల్లారి పోతుంది. సర్వతో ముఖమైన మానసిక వికాసం కలుగక, అనేకలోట్లు ఏర్పడతవి. తత్ఫలితంగానే, బిడ్డలో వయస్సుకు తగిన బుద్ధి వికాసం లోపించి పోతుంది. ఈ విషయాల్ని కొంత విపులంగా రాబోయే సంచికలో వ్రాయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాం.

సిరియన్ నాటిక

భక్తి లల

శ్రీ లాక్ష్మీనివాసరావు

రంగము ౩.

[ప్రదేశము : మధుసూదనుని కుటీరము.

[ప్రవేశము : మధుసూదనుడు వాకిట నిలిచి]

మధు : శాంతం! శాంతం!

శాంత : (ప్రవేశించి) ఏమి?— ఆ వేదీ?—

మధు : ఆవు కనుపించుట లేదు. కట్టుద్రెంపి ఎచ్చటికో పోయినట్లున్నదే!

శాంత : కట్టుద్రెంపి పారిపోయినదా?

మధు : ఔను. ఈ పూట దూడకూ మన పిల్లవానికి పాలు లేనట్లే తోచుచున్నది.

శాంత : ఈ ప్రాంతమున వెక్కడేని ఉండగలదు. మీరు పోయి వెతకి తీసుకొని రండు.

మధు : పోవుచున్నాను. (పోవును.)

శాంత : ఆహా! దైవ సంఘటనము చాలా విచిత్రమైనది.

తే|| గీ|| దైవ ఘటనము దెలియగా | దరము గాదు
దైవమే గద జీవనా | ధార మిలను
జీవకోటుల సృజించి | చిత్రలీల
తాతిలో గప్పకును తిండి | బ్రీతి నొసగు.

సర్వేశ్వరా! నేడు మా పసిపాపను ఆవు దూడను ఆహారం లేకుండా జేయుదువా! అట్లు జేయవు. నీవు దయా మయుడవు. ఆవు త్వరలో దొరుకు నటుల జేయుదువు.

రామి : (ప్రవేశించి)—శాంతం!

శాంత : ఓహో! రెడ్డిగారా! దయచేయుడు.

[దర్బాసము వేయ రామిరెడ్డి కూర్చొనును]

రెడ్డి : మధుసూదనముగారు లేరా?

శాంత : మీరు పంపి యావు కట్టువీడి పారి పోయినది. దానిని వెదకుటకు వెళ్లియున్నారు.

రెడ్డి : (తనలో) ఆహా! మంచి యవకాశము నాకు లభించినది. ఆ యావు చాల పెంకిది. దాని యల్లరులను మేమే భరించలేకప్పుడు ఈ అమాయకపు బ్రాహ్మణుల భరించగలరు! అది దొరకుట చాల దుర్లభము. నా కార్యమున కిదే యదును. (ప్రకాశముగా) ఆవు, దూడను విడిచి ఎక్కడకు పోగలదు, త్వరలో రాగలదు.

శాంత : ఆ యావునిచ్చి మా పిల్లవాని ప్రాణములను కాపాడితిరి. మీ మేలు మరువలేము.

రెడ్డి : చేసిన మేలు మరచిన వారెందరో గలరు. కాని, నీవు మాత్రమట్లు మేలు మరువవని నాకు తెలియును.

శాంత : నా జీవితకాలము మరువను. ప్రాణములైన అర్పించుటకు వెనుదీయను.

రెడ్డి : ఏమి మేలు! నీ పిల్లవానికి పాలకొరకు ఒక యావు నిచ్చినంత మాత్రమున మేలా? ఇంకా యెన్నో!

శాంత : అది చాలదా! చాలును బాబూ! చాలును.

రెడ్డి : నిజముగా మీతో స్నేహముగలిగినది మొదల మిమ్ము జూడకుండా నొక తుణ్ణమైన నుండ జాలను—శాంతం! నీవు మిక్కిలి ప్రేమ మానసవు. నూదంటు రాయవలె నన్నాక నించియున్నావు.

తే॥ గీ॥ వేద పారాయణము జేయు । విధముగాను
నీదు నామము నిత్యము । నే బరింతు
నిన్ను జూడని నిముసము । తెన్నో యుగము
లని దలంచెద నమ్ము మో । వనిత నిజము.

కాంత : మీకు మా యందనురాగము గలిగినందులకు ధన్యు
లము.

రెడ్డి : కాంతం ! ఈ శ్రావణంలో, ఈ నిర్జనమైన ప్రదేశమం
దొక్కటికే వుండగలమా ?

కాంత : అన్నింటికీ సర్వేశ్వరుడు లేడా ?

రెడ్డి : (నవ్వి) వెళ్లి మొగమా ! ఏమి విశ్వాసము. సర్వేశ్వ
రుడు. అంత సత్యకాలమిది... నేను నీతో కొన్ని ముఖ్య
మైన సంగతులు మాట్లాడ దలచు చున్నాను. ఏమం
దువు ?

కాంత : (తనలో) ఈతని యభిప్రాయమును జూడ నపా
యము నూచించుచున్నది. అపాయమును దప్పించుకొను
మార్గమాలోచింప వలసియున్నది. (యోజించి) సరే !
(ప్రకాశముగా) ఏమవి ?

రెడ్డి : మగవారు అడువారితో ముచ్చటించవలసిన విషయము
లేముండును ?

తే॥ గీ॥ అందముగ నిండు యౌవన । మందునున్న
యాడు దానిని ఏకాంత । మందు గూడి
ముచ్చ టించెడి మురిపెంపు । ముచ్చటలను
ప్రాద్దు బుచ్చగ నీయాజ్ఞ । బొందుచుంటి.

కాంత : ఆహా ! మిక్కినవలసిన బని యేమున్నది. మీ మాన
సమును జెరచిన దేవునే నిందించ వలసియున్నది.

రెడ్డి : ఆ దేవుడు నా మానసమును జెరచెనో, మానెనో కాని
నీ సుందర మమకార రూపమే నా హృదయమును జూర
గొనుచున్నది. కేయిం బవళ్లు నిద్రాచోరములూ లేవు.
నన్ను రక్షించి ప్రణయ భిక్ష బెట్టుము.

తే॥ గీ॥ మోహనాకార మగు నీదు । మోము జూచి
మరలు నిలుపగ జాలను । త్వరగ నేలు
మధర మొకసారి గ్రోలగా । నాన తిమ్మ
ముదముగా నొక్క ముద్దిమ్ము । ముద్దుగుమ్మ !

కాంత : ఏమేమీ శ్రీపురమను నొక పట్టణము కిధి కారులు.

ఎందరో ప్రజల కష్ట సుఖములను గమనించి వలసిన మీ
యట్టి ప్రభువులే నీతిదప్పిన ప్రజల గతి ఏమి గావలెను ?
ఇట్టి చేతలు చేయుట మీయట్టి వారికి ధర్మమేనా ?

రెడ్డి : కాంతం ! నా మనస్సు నీవు హరించి యున్నావు.
అందువలన నా కఠిరము, మనస్సు యెంత క్షేళ పడు
చున్నవో ! నీవు దయగలవాడవు. గనుక మనస్సుగ్ధిగా
గ్రహించగలవు. కార నన్ను కొగలించుకొని నా తాప
మును దీర్చుకున్న నా ప్రాణములను నీ సాదముల సన్ని
ధిని విడిచిబెట్టెదను. నాకు ప్రాణదానము చేయుదువా
మానుదువా ?

కాంత : మీరు నా తండ్రివంటి వారు. మా ప్రభువులు. పర
సతులను బ్రేమించుట మహా పాపము. పాప పుణ్యము
లను పరమేశ్వరుడు స్వదా జూచుచుండును. మీ యట్టి
బుద్ధిమంతులే యిట్టి అక్రమ కార్యములను జేయ
వచ్చునా ? ఇంక నైన బహ్మత్వాపమును జెంగి పాపచింత
లను విడిచి పెట్టుడు.

రెడ్డి :—ఓహో నీతులనా నేర్పుచుంటివి ?

నీ॥ కనరాని పరమండు । గల సౌఖ్యముల గోరి
ఇహ సుఖంబులు వీడ । నే మనుదును
పూర్వ గాథల విని । పుణ్య పాపములని
యెంచి సౌఖ్యము వీడ । నే మనుగును,
యముడు గిముడటంచు । ద్రవసి నిజంబని
యెంచి సౌఖ్యము వీడ । నే మనుదును,
పుట్టెదాన వహించి । ముక్తి గిక్తి యటంచు
నెంచి సౌఖ్యము వీడ । నే మనుదును

తే॥ గీ॥ నీతు లెన్నేని కొటులు । నేర్వవచ్చు
గాని, చేతలు జేయుట । గట్టవూను
రతిని మించిన సౌఖ్య మీ । క్షితి తలమున
గలదె వగలాడి నీ వెరం । గనిదె చెప్పుమ !

నన్ను గరుణించుము : ఒక్క బాపనయ్య నీ ప్రేమనా
తీర్చగలడు. కడుపునకు బట్టెడన్న మును బెట్టలేని వానితో
నీవేమి గాపురమును చేయగలవు ?—నేను జమీందారు
డను, అందము గలవాడను, కావలసినంత ధనముగలదు

—నీవు నన్ను జేపట్టి పట్టుకొని మహారాజువలె నంద
గలవు. ఆ బాపనయ్యతో నీ గాపురమున కేమి సుఖము?

శాంత : అయ్యా! పతి యెట్టివాడయినను సతికి దైవ సహ
నుడు. అక్రమపు మాటల నాడవలదు.

తే|| గీ|| సతికి పతిగాదె యిహపర ! శాంతి యుతము

సతికి పతి నేవనమె గతి! సాధనమ్ము

పతిని నమ్మిన పడతియే ! వెతలు లేని

సుమతి యని బుధులొడెడి ! మాక్తి వినక ?

రెడ్డి : నా యెట్టి జమీందారునే తిరస్కరించు చున్నావు.
దూరమాలోచించుకొమ్ము నా యజ్ఞ నెవ్వరూ ఉల్లం
ఘించలేరు. నేను తలపెట్టిన యెట్టి గృహ్యమును గాని
సాధించగలనని తెలిసికొనుము.

శాంత : అయ్యా నేను నిస్సహాయముగ నుండినని తలంచి
మీ యిష్టమైన చేతలను జేయుదమన్న జడియు దానను
గాను. నా కీ ప్రాణములతో సంబంధము లేదు. నా
మాన మర్యాదలను గాపాడు కొనవలసిన దానను. భగ
వంతు డొకడున్నాడు. విద్యావంతులు గనుక నింత
దూరము జెప్పితిని. ఇంక నిచ్చటినుండి వెడలిపాండు.

రెడ్డి : నీకు చెప్పవలసినంత దూరము జెప్పితిని. బ్రతిమాలవలసి
నంతవరకు బ్రతిమాలితిని. నిన్ను బలత్కారము జేసిన
యిక్కడ నీకు దిక్కెవ్వడు ?

శాంత : ఏమీ! నాకు దిక్క!—దిక్క!—దిక్క!—
ప్రహ్లాదాది భక్తుల గాపాడిన వాడు—ఆ సర్వేశ్వరుడు
లేడా? లేడా?— దేవుడు లేడా?—దేవుడు—
దేవుడు— లేడా దేవుడు?

రెడ్డి : లేడు.

శాంత : కనుగొనలేడా ?

రెడ్డి : స్వరూపమే లేనివాడు కన్నులతో నెట్లు గాంచును ?

శాంత : పాపముల చెందలేడా ?

రెడ్డి : పాప పుణ్య విచక్షణమే యుండిన సముద్రమందు
ప్రయాణము జేయుచున్న నావ మునుగు చున్నప్పుడు
అందలి జనులందరు మునిగి చచ్చరు. అందు పాపాత్ములు
పుణ్యాత్ములు లేరా? భూకంపము గలుగు నప్పుడు కొంత
ప్రదేశము పాప పుణ్యాత్ములతో నశించుటలేడా?

శాంత : బ్రోవన్ లేడా?

రెడ్డి : కొన్ని నాల్గవార పాపములు విడిచితివేని జచ్చెదవు.
అప్పుడు దేవుడెట్లు బ్రోవన్ గలడో తెలిసికొన గలవు.

శాంత : దీన దయాళుడు లేడా ?

రెడ్డి : ప్రపంచమున గురూపుల కురూపుల—శక్తి వంతుల
శక్తిహీనుల—ధనవంతుల ధనహీనుల సృష్టించు వాడైన
దయాళుత్వ మెట్లుండును ?

శాంత : జగమేలు వాడు లేడా?—లేడా?

రెడ్డి : (నవ్వి) సర్వ సూన్యుడా జగమును భరించుట కిల్ల. కల్ల.

శాంత : కల! లేడా దేవుడు? కనుగొన

లేడా? పాపముల జెంద! లేడా? బ్రోవన్

లేడా? దీన దయాళుడు

లేడా? జగమేలు వాడు! లేడా? లేడా?

రెడ్డి : ఆ! వె! లేడు! లేడు! లేడు! లేడుగా దేవుడు

దేవుడున్న యపుడు! లేవుతల్ల

ఒక్క తీరు గాను! ఒక్క రీతిగ నుండి

వరలు చుండ వలదె! కనుభలోన.

శాంత : ఆహ! మీయెట్టి నాస్తికులు అచుభవించునప్పుడే
దైవతత్వమును దెలిసికొన గలరు.

రెడ్డి : ఏమి నీతులు?—ఇదిగో నీ దేవుడు—ఈ భూమిలో
దేవుడు—దేవుడున్నాడు చూడు—వీడే నీ దే-వు-డు
(బలాత్కారము జేయ బ్రయత్నించును.)

శాంత : హా! జగన్నాథా! ఈ అనాధను రక్షింపవా!
(కుటీరమునుండి వెలుపటుకు పరుగుడుచుండ రెడ్డి
వెన్నాడి)

రెడ్డి : వీడే నీ నాధుడు, శాంతా! నిలు నిలు.

శాంత : (కర్తవ్య మూహించి—ఆశ్చర్య మభినయించి)
ఆహ! దేవుడిటు వచ్చుచున్నాడు. రెడ్డి! అడుగో
అడుగో దేవుడు, చూడుము. రెడ్డి! అట్లుబ్బర పోయెద
వేమి?—చూడుము, కనుపించెనా? (రెడ్డి గడగడ
వణకుచు అబ్బురమున నొక దిశను జూచుచుండ శాంత
తప్పించుకొని పొదలలో దాగుటకు పరుగునబోయెను.)

రెడ్డి : ఏదీ! దేవుడు?—దేవుడు లేడు గీవుడు లేడు.
శాంతం! బలే టక్కరివి. ఈ కలికాలమున దేవుడు
గలడా?—(తిరిగిచూచి) ఏదీ శాంతం? ఏదీ! ఏదీ?—
ఆహ! శాంతా! ఎంత మోసము చేసితివి? ఎటు బోయి
తివి?—సరే, ఎట్లు దప్పించుకొనియెదవో చూచెద.
నిన్నే వెతకి పట్టుకొన లేకుండునా? (పోవును.)

(తెరవాలను.)

చారిత్రాత్మిక దినము

శ్రీమతి ఎమ్. రంగనాయకిగారు ఎం. ఏ.,

ఈ దినము మన దేశ చరిత్రలో మహత్తరమయిన దినము. విదేశీయ పరిపాలనా విముక్తలమై, ప్రజాస్వామికముగ రాజ్యాంగమును క్రోడీకరించి మన దేశమున కొక రాజ్యాంగమును లిఖిత రూపముగ, శాసన రూపముగ స్థాపించిన దినము.

రాజ్యాంగ సిద్ధాంతములనుబట్టి రిపబ్లిక్ ప్రభుత్వము ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వముయొక్క శ్రేష్ఠరూపము. అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాలు, ఫ్రాన్సు, స్విట్జర్లాండు, బెజీల్, మెక్సికో రాజ్యములు రిపబ్లిక్కులే. దీనిలో ప్రజాప్రతినిధులసభ, ఒక అధ్యక్షుడు, మంత్రులు ఉండురు. మనలో మేధావులను మనము ఎన్నుకొని, ప్రతినిధులుగపంపి వారిచే రాజ్యాంగమును వ్రాయించుకుంటిమి.

ప్రతి రాజ్యాంగములో మొదటిభాగము ఉపోద్ఘాతము—ప్రీమ్బుల్. ఈ రాజ్యాంగముఖ్యోద్దేశాన్ని తెలియ జేస్తోంది. “హిందూదేశపు ప్రజలమైన మేమందరము యీ దేశపు రాజ్యాంగమును సంపూర్ణ ప్రజాస్వామిక నిర్మాణము చేయుటకు త్రికరణ శుద్ధిగ వూనుకొంటిమి. ప్రజలమయిన మనము మనకు ఆర్థికముగ సాంఘికముగ రాజకీయముగ న్యాయము, స్వేచ్ఛ, ఉదారత్వము, సమానావకాశములను సర్వ భ్రాతృత్వము నెలకొల్పుతుందుము...” అని ప్రమాణము చేయబడినది. ప్రతిరాజ్యాంగమునందును యీ ప్రజోద్దేశమును చెల్లు భాగము చాలా ముఖ్యమైనది.

స్వతంత్రోత్పన్నము నాటికన్నను, యీ దినము విశేషమయినది. స్వతంత్రము ప్రాప్తించినది—కాని మనము మనలను పరిపాలించుకొను పద్ధతి నిర్మాణ మగుట—ఆ నిర్మాణమును అమలులో బెట్టి స్వతంత్ర భారతమున కిరీటును లేని ప్రజా సామ్రాట్ నెలయుట మొదలగునవి చారిత్రాత్మిక సంఘటనలు. బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్ మొట్ట మొదట యీ చదవి స్వీకరించుటలో యింకా విశేషమని

చెప్పవచ్చును. ఇంతటి చారిత్రముగ విఖ్యాతమయిన తరుణమునకు ఎన్ని సంవత్సరముల కృషియో, ఎంతటి త్యాగమో, ఎంతమంది హృదయావేశమో, ఎంతటి తీవ్రమయిన సత్యాగ్రహ వ్రతమో—దారుణ శత్రుభీయము రక్తపాతము—చివరకు అఖండ భారతమును చీల్చుకొనడమైనది. గాంధీ మహాత్ముని సృరించినదే యీ సంఘటనలు చారిత్రాత్మకములు కాలేవు.

స్వరాజ్య అవతరణ చరిత్రకు గాంధీ మహాత్ముడు—కాంగ్రెసు చేసిన సేవ, రెండు ముఖ్యాంగములు. అర్థ శతాబ్దము కాంగ్రెస్ విదేశీయ ప్రభుత్వముతో పోరాడినది. ఈ స్వరాజ్య పోరాటములో పాల్గొనిన వీరు అనేకులు. 1885 సం॥ ముంజే ఆంగ్ల ప్రభుత్వములో హిందూ దేశపు ప్రజలతో పరిచయము కలిగి—వారితో పరిపాలనా విషయములలో సంప్రదించెడి పద్ధతిపైన యీ ఇండియన్ నేషనల్ కాంగ్రెస్ ప్రారంభింపబడినది. ఇందులకు హ్యూమ్ దొరగారు బాధ్యులు.

కాంగ్రెసు చరిత్రలో శ్రీలలో మొట్ట మొదట పాలు పడినవారిలో డా. అనీబీసెంటు గారు ఒక్కరే. దివ్య జ్ఞానమునుండి, రాజకీయములలోనికి దిగిరి. —హోమ్ రూల్—స్వరాజ్యోద్యమమును లేవదీశారు. ఆమె నిర్వహించిన వార్తాపత్రిక రచనలో ఈ ఉద్యమము ప్రబలి నది. మతము రాజకీయమును కలిపి ప్రార్థన సమాజములను ఏర్పరచినది. కాంగ్రెస్ ఉద్యమములో చాలా పేరు పొందడమే కాకుండా, అదృష్ట పదవికూడ స్వీకరించినది. ఆమె తరువాత శ్రీలలో చాలామంది దేశసేవకై నాన్ కో ఆపరేషన్ మూవ్ మెంట్ రోజులలో గొప్ప త్యాగమును జూపిరి. కొన్ని కొన్ని ప్రసిద్ధికెక్కిన మటుంబములు యీ పండితావతరం మంత్రాన్ని ఉపాసించారు. కాంగ్రెస్ చరిత్రలో పేర్కొనవలసిన దేశసేవకులు అనే

చారిత్రాత్మిక దినము

కులు. ఆంధ్ర దేశములో స్త్రీలు చాలమంది యీ ఉద్యమములో దిగిరి. మొట్టమొదట సత్యాగ్రహము చేస్తామని పురుషులకన్న ముందు మదరాసులో సత్యాగ్రహము ప్రారంభించిన వారిలో శ్రీమతి దుర్గాబాయమ్మగారు మొదలగువారు చాలామంది ఉన్నారు. సరే, శ్రీమతి సరోజినీ నాయుడు, విజయలక్ష్మి పండిట్, కస్తూరిబాయి గాంధీ మొదలగువారి కృషి లోక విదితమేకదా.

ఆమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల రాజ్యాంగ నిర్మాణము కూడ ప్రపంచ చరిత్రలో చాల యుత్సాహమును కలిగించింది. మన రాజ్యాంగ నిర్మాణములో కొంతవరకు ఆమెరికా రాజ్యాంగమును అనుకరించితిమి. బ్రిటిషు రాజ్యాంగములో నిర్మాణక్రమము వేరు. ఇక్కడ దేశనాయకులు, నిర్మాతలు సమావేశమయి ఆమెరికా ఇండియా మొదలగు దేశముల రాజ్యాంగములవలె నిర్మించి లిఖించి, శాసన రూపమును పొందలేదు. దేశ చరిత్రకును రాజకీయమునకును చాల సంబంధమున్నది. కాలానుసారముగ వచ్చు మార్పులు, ప్రళయములు, ప్రజా కల్లోలములు స్వతంత్ర యుద్ధములు, రక్తపాతములు, విదేశ రాజకీయ, మత, సాంఘిక ఆర్థిక, వ్యాపార కలహములవలన నిరంతర ప్రభుత్వము కొన్నాళ్లు, అరాచకము కొన్నాళ్లు ప్రజాస్వామికము కొన్నాళ్లు వాడుకలోనికి వచ్చినవి. ఆయా కాలమునకు ఆయా ప్రజాభిప్రాయమును బట్టి రాజ్యాంగము మారి—ఇప్పటికి ఇంగ్లాండులో కాన్స్టిట్యూషన్ మొనార్చిగ స్థిరపడినది. ఆమెరికనులు మనవలెనే ఇంగ్లీషువారితో పోలి స్వతంత్రమును పొందిరి. 13 వలస రాజ్యములు అంతర్భుద్ధములు మాని దేశనాయకులపై వారి రాజ్యాంగ నిర్మాణ బాధ్యతను వదిలిరి. ఫిలిడెల్ఫియా కన్వెన్షన్ 1787 లో ఆమెరికనులకు సంయుక్త రాజ్యాంగ నిర్మాణము చేసినది.

మనముకూడ అలాగే సంపాదించుకున్న స్వతంత్రతతో యీ రాజ్యాంగము నిర్మించుకున్నాము. ఈ (కాన్స్టిట్యూషన్) రాజ్యాంగము పీఠికతో కలిసి 22 భాగములు. అందులో ముఖ్యముగ యిప్పుడు తెలుసుకోవలసినది రెండు భాగము గురించే. ఐక్య భారత దేశమంతటికిని కేంద్ర ప్రభుత్వము ఢిల్లీలో నుండును. పరిపాలనాధికారము—

ఎగ్జిక్యూటివ్ ఆఫ్ ది యూనియన్, ఒక అధిపతికి, అతని క్రింద ఒక ఉపాధ్యక్షునకు యియ్యబడినది. ఆమెరికన్ అధిపతి ట్రూమన్. మన దేశాధిపతిగా బాబూ రాజేంద్ర ప్రసాద్ ఎన్నుకోబడ్డారు. గవర్నర్ జనరల్ పదవికి స్వస్తి చెప్పడమయినది. ప్రెసిడెంటు, మంత్రివర్గ సభ—రెండూ శాసన సభలు—యీ కేంద్ర ప్రభుత్వమును నడిపెదరు. ఇక్కడ మనకు అడ్వకేటు జనరల్ ప్రెసిడెంటుకి రాజకీయ న్యాయములలో సహాయపడును. ఎన్నిక దారులచేత ప్రెసిడెంటు ఎన్నుకోబడతాడు. ఈ ఎన్నికలు రెండు సంవత్సరముల కొకసారి జరుగును. ప్రెసిడెంటు రెండు సంవత్సరముల వయస్సుకుపై నుండవలెను. సుప్రీమ్ కోర్టు యీ రాజ్యాంగమును రక్షించుటయేగాక, అవుసరిమయిన వ్యాఖ్యానముచేసి, వివరించును. అందువలన కాన్స్టిట్యూషన్ కట్టుబాటులో ఉండకలుగుతుంది. రాజ్యాంగములో కాలానుసారముగ తప్పనిసరియైన మార్పులు లేవలెన్న ఆమెండ్ మెంట్ ఆఫ్ ది కాన్స్టిట్యూషన్ ఒక పద్ధతిలో చేయునట్లుగా కాన్స్టిట్యూషన్ లోనే విధింపబడి యున్నది.

మన ప్రతినిధికి ఆమెరికా, ఇంగ్లాండు దేశాల ప్రతినిధుల కన్న యెక్కువ అధికార మివ్వబడినది. ఇతని అధికారము హద్దులో పెట్టు విధానములు చాల తక్కువ కలవు. విపరీత పరివర్తనలో వివచనముగ ప్రవర్తించునప్పుడు ఇంపీచ్ మెంట్ పద్ధతి—అనగా భగ్నపరచు పద్ధతి తప్ప—అడ్డంకులు లేవని చెప్పవచ్చును. దేశ రక్షణకు మూలమయిన నైతిక వ్యవస్థకు సర్వాధికారి యీ ప్రెసిడెంటు. అధికారము స్వీకరించునప్పుడు సుప్రీమ్ కోర్ట్ జడ్జ్ సమక్షములో విధియుక్తముగ ప్రమాణము తీసికొనవలెను. తమపని—శిక్షలను తగ్గించుట, ఉపసంహరించుట మొదలగు శ్రేష్టాధికారములు ప్రెసిడెంటుకి ఉన్నాయి. శాసన సభలకు ప్రత్యేక సందేశములను అధికార పూర్వకముగ పంపవచ్చును.

పాలక వర్గమునకు సహాయవర్గముగ మంత్రుల సభ. దీనినే కేబినెట్ అని అంటాము. వీరందరూ శాసన సభల ద్వారా వచ్చినవారే—వీరందరితో ప్రధానమంత్రి—ప్రైమ్ మినిస్టర్ ఉంటాడు. ఈ ప్రధానితో కూడిన మంత్రి

వర్ణముతో ప్రసంగించు భారతదేశ ప్రభుత్వమును నడుపు తాడు. ఈ పదవులు స్వీకరించిన తరువాత వారు శాసన సభల సభ్యత్వము వదులుకుంటారన్నమాట. కేంద్రములో వలెనే విభాగములలో కూడ పాలక వర్ణము ఏర్పడుతుంది. స్టేట్స్ అన్న పదమును చాల జాగ్రత్తగా నిర్వచించి— 4 భాగములక్రింద విభజించిరి. గవర్నర్లు ఏలుబడిలోనున్న రాష్ట్రములు. రాజప్రముఖుల ఏలుబడిలో ఉండు సంస్థానములు, కేంద్ర ప్రభుత్వము ఏలుబడిలోనున్న ప్రదేశములు.

అలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యంతో.

దేశాంతరమయిన అండమాను, నికోబారు ద్వీపములు మొదలయినవి వలస స్థానములు.

సంపూర్ణ ప్రజా స్వామికములో ఎన్నికల పద్ధతులలో కూడ మార్పు తేబడుచున్నది. వయోజ, ఎన్నిక హక్కు యియ్యబడినది. ఈ గొప్ప నిర్మాణమునకు చాలమంది కారకులు. అందులో స్త్రీలు కాన్స్టిట్యుయెంట్ అసెంబ్లీ మెంబర్స్ గా ఉండి దేశ చరిత్రలో ఎన్నెక్కినారు.

సర్వేజనానుభవినోభవంశు.

ఉత్తేజితాంధ్రముక్తావళి

* శ్రీమతి ఆ. సత్యవతమ్మగారు *

పద్యమాలిక (జీవితశోభ)
పేరుకీర్తులుదెచ్చు పెద్దకొడుకుశోభ
మాతకెదురాడని మగువశోభ
దైవభక్తిగలు విభవంబుశోభించు
చల్లనిమాటాడు తల్లిశోభ
గర్వమందనియట్టి ఘనుడుశోభించును
వినయజ్ఞానానంద విద్యశోభ
పాతివ్రత్యముగలు నాతిశోభించును
సత్యవాక్కులై శోభ సర్వమునకు
పూబోండ్లతలలపై పూలగుత్తులుశోభ
చెవులుకప్పుడుజడల్ చెలులశోభ
సూట్సుబూట్సుహోట్సు స్టూడెంట్లుకునుశోభ
పంచికోటుశోభ పంతులకును
లాంకోటుతలపాగ లాయర్లకునుశోభ
డాక్టరుశోభించు దగ్గములచె
ప్రెంచికట్టింగుమీసాలు పేడిమూతి
బొట్టులేనిముఖంబుకు బూదిపూత
ప్రబలపాశ్చాత్యవిద్యార్థి బ్రతుకుశోభ
త్యాగభోగంబులేశోభ తెలిసిజూడ
త్యాగమారోగ్యభాగ్యంబు భక్తిశోభ!

రవీంద్రుని సుభాషితాలు

కూర్పు : శ్రీ చల్లా సత్యనారాయణ శర్మగారు

1. ప్రశాంతమైన రాత్రి తల్లియొక్క అందాన్ని, శబ్ద మయమైన పగలు బిడ్డయొక్క అందాన్ని కలిగియున్నాయి.
2. మృత్యువుయొక్క ముద్ర జీవితం అనే నాణానికి విలువనిస్తుంది.
3. సృష్టి రహస్యం రాత్రియొక్క చీకటిలాంటిది.
4. కనురెప్పలు కన్నులకంటే అవసరమే, విశ్రాంతి పరిశ్రమకంటే అవసరం.
5. నీటిలోనిచేప నిశ్శబ్దంగా వుంటుంది; ఆకాశంలోని పక్షి పాడుతుంది. కాని, మానవుడు తనలో చేపయొక్క నిశ్శబ్దాన్ని, జంతువుయొక్క శబ్దాన్ని, పక్షియొక్క సంగీతాన్ని కలిగియున్నాడు!
6. నీకు ఆకలిలేనపుడు నీ ఆహారాన్ని నిందించకు!
7. భగవంతుని శక్తి మందమారుతంలోనే యిమిడివుంది కాని తుఫానుల్లోకాదు!
8. ఈ పుస్తకాన్ని మనం ప్రేమించినపుడు మనం అనందంగా జీవించగలం.
9. ఓ స్త్రీ, నీవు నీ కన్నీళ్ళతో ప్రపంచ హృదయాన్ని ఆక్రమించావు (జయించావు); ఎల్లాగంటే సముద్రము భూమిని ఆక్రమించినట్లు!
10. అంధకారము వెలుగు వైపుకి పయనిస్తుంది; కాని అంధత్వము మృత్యువు వైపుకి పయనిస్తుంది!

ఈ ప్రపంచమే స్త్రీ. స్త్రీ యనగా మహా లక్ష్మీ. స్త్రీలోనే సర్వప్రపంచ మిమిడియున్నది. సర్వ శుభారంభ ములకు స్త్రీయే పట్టుకొమ్మ. అందుచేత ఏ పురుషుడూ తన దైనిందిన జీవితములో స్త్రీని తలచని నిముషము లేదు. ఆధారపడని విడుదలయలేదు. తాను భుజించు చున్నది స్త్రీ (అన్నపూర్ణాదేవి). తాను సంపాదించు చున్నది స్త్రీ (మహా లక్ష్మీ). తాను ఎదువుచున్నది స్త్రీ (సరస్వతి). తాను నివసించుచున్న ప్రదేశము స్త్రీ (భూదేవి). దీనింబట్టి జూడ స్త్రీ యెన్నింటికి నునికి పట్టెయున్నదో యెల్లరకును విడితమే.

మరియొకటి, దినము మనము పలకు విశేష మేమనగా తల్లి దండ్రులు, భార్యా భర్తలు, అత్త మామలు, యని పిలుచుచుంటిమేగాని తండ్రి తల్లులనిగాని, మామ యత్తలని గాని వుచ్చరించుటలేదు.

ఒక్క మాటలో తెల్పవలెనన్న భగవంతుని సృష్టికి మూలనూత్రమే స్త్రీగదా! స్త్రీయే లేకున్న సృష్టి యెట్లు గల్గును?

పసుపు కుంకుమలచే పావనమైన స్త్రీ జన్మ యెంత ధన్యమైనది!

పూర్వము భారతీయ మహిళలకు అగ్రస్థాన మీయ బడి నది. సీత, సావిత్రి, ద్రౌపది, దమయంతి, చంద్రమతి, అనసూయ, బృంద, సుమతి, శైల కుమారి మొదలుగాగల స్త్రీలు నాధుని సేవచేసి తమ జన్మలను సార్థకము చేసిరి. వారు వారి వారి శీల సంపదలచే, విజ్ఞానయుతమగు క్రమ ప్రవర్తనచే చాలయున్నత స్థానముల నలంకరించి నటులయు మన పురాణగాథలు వేసోళ్ళు కొనియాడు చున్నవి. వారాయున్నత స్థానము లలంకరించుటకు వారి విజ్ఞాన యుతమగు శీల సంపదయే కారణమని వేరుగా చెప్పవసరము లేదు.

వారు పావనమైన స్త్రీ జన్మనర్థము చేసుకొనిరి, లోకమునకు యర్థము తెల్పిరి. వారి కీర్తి చిర స్థాయిగా నుండు

నటుల చేసుకొనిరి. సీతా మహా సాధ్వీ, సహన భావము, సావిత్రి మహా ధైర్యము, ద్రౌపది విశేష లోక జ్ఞానము, దమయంతి స్వేచ్ఛ, చంద్రమతి అనసూయ బృంద సుమతుల శాంతియుత గంభీరభావములు మరతమన్నను మరపురావు గదా! వారి గుణ మహిమలు ఎంతని వర్ణింపనగు? వారి ధర్మనిష్ఠ యెంతని కొనియాడదగు! ఒక్క భారతీయ మహిళయగు నుమతి తన పాతివ్రత్య మహిమంబున గదా సూర్యోదయము కాకుండ చేసెను! ఇట్లే భారత నారీ మణులు తమ ధర్మ నిష్ఠలచే వారి వారి నామములను ఆ చంద్రార్కముగా నుండునట్లు చేసిరి.

పురాణకాలమునాటి భారతీయ మహిళల చరిత్ర సువరాక్షరములతో లిఖింపబడినది.

తరువాత క్రమేణకాలము మారిపోయినది. కాలము మానవుల స్వాధీనము నందుండును. మనుజుల మనస్థిత్వము ననుసరించి కాలము నడచును. కాలమునకు మానవునకు పరస్పర సంబంధ మున్నది. కాల ప్రవాహమునకు గురియై మధ్య కాలపు భారతీయ మహిళలు వారి జీవిత పవిత్రతను పాడు చేసినవి. బ్యా వివాహము నిర్బంధ సహగమనములు, ఘోషాపద్ధతుల నలన వారిని యక్షర జ్ఞాన శూన్యులచేసి కష్టముల పాలుచేసినవి. స్త్రీలను మట్టి బొమ్మలుగా తయారు చేసిన కాలమిది. అది తలచుకొని నంతనే గుండెలు నీరగును.

అంగ్లేయ పరిపాలనలోకి భారత దేశము వచ్చినది. ఆప్పడు కూడ భారతీయ మహిళలకు సరియైన మార్గమగు పించలేదు. అట్లుగుటకు వారి సూతన సంస్కృతియు, విద్యా విధానమే కారణము. కాని కీడులో మేలువలె మధ్యకాలపు మూఢ విశ్వాసములు, అపనమ్మకములు అంతరించినవి. స్త్రీ విద్య నభ్యసించుటకు కొన్ని సదవకాశము లేర్పడినవి.

ప్రస్తుత భారతీయ యువదలు నవ్యభారతీలో యువ్నారు. స్వాతంత్ర్యము లభించుట తోడనే ఆంగ్లేయులు మన దేశమును వీడి చనిరి. కాని వారి చెందువందల సంవత్సరముల

పరిపాలనచే వారి సంస్కృతియు, ఆచార వ్యవహారములు, వారి సాంప్రదాయములు భారతదేశము నిండా వెద జల్లబడి ఆనాటికానాడు పెరుగుచు మహా వృక్షములగు చున్నవి. ఆ వృక్ష ఛాయల ననుసరించి కొంతమంది భారత నారీమణులు చెడుత్రోవను బట్టుచున్నారు. వారికియబడిన స్వేచ్ఛను మరొక విధముగా నుపయోగించుచున్నారు. స్త్రీ పురుషునితో సమాన హక్కులు కోరుచున్న దేగాని పూర్వపు స్త్రీలు యే హక్కులతో యెంత వున్నత పదవు లలంకిరింప గల్గిరో గ్రహించుటలేదు. నాగరికతలో బడి వారి స్థానమునే మరచిరి.

డిగ్రీ చదువులు చదివి, బుద్ధి వికాసము కల్గియు తెలివి మాలిన వారై మెలంగు చున్నారు. చెడుత్రోవల సంక్షోభ మిగుమంతయు లేక పోవుచున్నారు. పూర్వపు నారీమణుల చరిత్రను పూర్తిగా మరచి పోయిరి. శీలయుక్తమగు స్వేచ్ఛ, విద్య, స్త్రీలకు వన్నె తెచ్చునను మాట మరచిరి. భక్తి, శ్రద్ధ, ఓర్పు మొదలగు గుణములన్నియు వారియందు తగ్గుచున్నవి. స్త్రీయను శుభ నామముయొక్క శోభ తగ్గు చున్నది. అట్లుగుట భారత స్త్రీ లోకమునకే యపచారము చేసిన వారగుదురు. చిరకాలమునుండియు వచ్చుచుండిన వారి ప్రత్యేకత పాడు చేసుకొనిన వారగుదురు.

అట్లని విద్యకూడదని యర్థము గాదు. స్వేచ్ఛ యక్కర లేదని భావమునుగాదు. విద్యలేకున్న స్త్రీలు లోక జ్ఞాన హిన్యులగుదురు. అట్టి స్త్రీలకు నీలము అన నేమియో తెలి యదు. మంచి చెడ్డలు తెలుసుకొనజేసు. విద్యావిహీనయగు యువిద తన నిత్యజీవితమును సరిదిద్దుకొనజాలదు. ధైర్య సాహసములు చూపలేదు. కాబట్టి స్త్రీకి విద్య అత్యవశ్యకము.

పూర్వము సావిత్రి మొదలుగాగల స్త్రీలు విజ్ఞానము చేతనే యంతపట్టుదల చూపగల్గిరి! కావున ప్రతి భారతీయ మహిళ విజ్ఞానమును సంపాదించాలి. ముఖ్యముగా స్త్రీకి గృహకృత్యములు చక్కగా నెరవేర్చుకొనుటకు తగిన విద్య యవసరము. అనగా శిశుపాద, గృహవైద్యము, చేతిపనులు నేర్వవలయు. అండ్లయులచే చిందర పందరగా చేయబడిన మన యీ భారతదేశమును మరల శోభాయమానముగా చేయుటకు స్త్రీలే సమర్థులు. స్త్రీలకే యీ హక్కు కలను.

స్త్రీలు యప్పటియట్ల లక్ష్మీ స్వరూపులై సర్వ మంగళ దేవతలై వారి పావన స్త్రీ జన్మమును సార్ధకము చేయవల యును. వారి శీలయుతమగు ప్రవర్తనమునకు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును దేవతలు తోడ్పడుదురు గాక.

జయ భారతీ!

మా ర చి యి త ల కు మ న వి

మా పత్రికయందు ఎంతో అదరమును జూపుచూ, పెక్కులు పాత రచయితలు, ఎందఱో కొత్తరచయితలు కూడ అనేక రచనలను శ్రద్ధతో పంపుచున్నారు. ఇందులకు మా హృదయ పూర్వక కృతజ్ఞత.

అయితే, ఒక మనవి, కథలుగాని, వ్యాసములుగాని, పెద్దవిగానున్నచో, మేము వెంటనే ప్రచురించలేక పోవుటయేగాక, ఒక్కొక్కమారు ఆ రచనలను విభజించి రెండు మూడు సంచికలలో వేయడమో, మరికొన్ని రచనలను అసలు వేయకుండుటయో తట స్థించుచున్నది. అందువలన రచనలోని అందము పోవుటయేగాక, కొందఱు రచయితలకు నిరుత్సాహము కూడ కలుగుచున్నది. చిన్న రచనలను రెండు అచ్చు పేజీలకు మించనవిగా (ఇంకా చిన్నవైనను మరీమంచిది) పుషినచో మాకునిక్కమైన తోడ్పాటును. సం||

హృదయ సౌందర్యం

శ్రీ గణపతి రాధాకృష్ణమూర్తి

“నిజంగా భోంచేశావా, బావా?”

“ఉహు”

“మరి నాన్న ప్రార్థన భోంచేశానని చెప్పడమెందుకు?”

“ఏమో మరి.”

“చెప్పు బావా!”

“ఏకాది?”

“అదికాదు బావా! సరిగ్గా...”

“ఏదికాదు?”

“పో బావా నీ వెప్పుడు యితే”

“యిదుగో పోతూనే ఉన్నానుగా” పుస్తకములు సద్దకొని కాలేజీకొచ్చాడు మోహన్.

కమల ప్రాణం చివుక్కుమన్నది. తను ఇంత ఆస్వాదంతో పలకరించినా బావ మనసిచ్చి మాట్లాడడంకో అనుకుంది. తానంటే బావ కసహ్యమా? ఎట్టే. కాదు బావ స్వభావమే అంత. బావ చాల మంచివాడు. ఆ పచ్చటి పసిమి, నల్లటి నేత్రిములు, పండిన పెదములు, ముద్దులు మూటకట్టే మోము, మెలితిరిగిన ముంగురులు, బూరెలులాగా ఉలికిన బుగ్గలు, అబ్బ, బావ ఎంత బాగుంటాడు. ఉదయం భోజనానికి రాకపోవటానికి కారణము నిన్న జరిగిన ఘటనేనా? మా మామయ్య, అత్తయ్య తనకు రెండేళ్లు రాకముందే చనిపోయినా, నన్ను చూచినట్లే, ఏ కొరత కలుగకుండా తనకుకూడ మా నాన్నవాళ్ళు చూడటంలా? ఆమాత్రము కృతజ్ఞతైన వారియందు కను పర్చకూడదు? చిన్నప్పటినుండి మే మిద్దరం ఎంత కలిసి మెలిసి ఆడుకుంటుండేవాళ్ళం! ఏదైనా బొమ్మల బొక్కు ఇయ్యి బావ అంటే తెల్లకాగితముల పుస్తక మిచ్చేవాడు గదూ! వ్రాసుకోటానికి తెల్లకాగితముల పుస్తకమివ్వంటే పెద్దబాలశిక్ష ఇచ్చేవాడుగదూ! బావ చిన్నప్పటినుండి బహు కొంటే. ఎన్ని పర్యాయములు పెళ్ళిళ్ళాట ఆడు

కున్నాం. ఎన్నిసార్లు నా మెడలో ఒట్టొట్టి మంగళనూత్రములు కట్టాడు. ఎన్నిసార్లు ప్రణయ కలహాలను అనుభవించాం! అవి అన్ని ఇక మర్చిపోవలసిందేనా? మా బావ కోసం ప్రాణమైనా ఇయ్యగలను. సరకమునుకూడ అనుభవించగలను. నేను కష్టపడుతూనైనా ఎల్లప్పుడు మా బావను సంతోషపెట్టగలను. కాని నా నలుపురంగును ఎరుపుగా మార్చలేనుగదా? తన కాలేజీలో చదివే అందమైన యువతులను చూసి, నన్ను చూస్తుంటే బావకు ఆసహ్యమని పిస్తుండేమో! నిజమే! కాలేజీ యువతుల పొడవైన తల తళలు, స్నో గువాసనలు, నూనె నిగనిగలు, నిలకడలేని నయనములు, ముసిముసి నవ్వులకు మిసమిసలాడే బుగ్గలు, ఆ బుగ్గలలో పడే సొట్టల సొంపులు, గులాబి పెదముల వంపులు, వారిని వెంబడించే ఘుమఘుమలు, బయట కనుబడి బాడీలు, జల్లెడలే నయమనిపించే జాకెట్లు, లోపల నుండే లంగాలు, జారీ జరీ చీరలు మా బావ చూపులను దొంగిలించకుండా వుంటయ్యా? నన్నుకూడ భగవంతుడు అందంగా ఎందుకు పుట్టించకూడదు” అని ఏమేమో అనుకుంటుంది కమల.

మోహనుని ముద్దుమాటలైన వినకముందే మాతాపితరుల గతించారు. అప్పటినుంచి ఉదారుడైన మేనమామ పెంచుతున్నాడు. ఆ మేనమామ మాతూరే ఈ కమల, 16 సంవత్సరాల వయస్సు. సౌష్ఠవంగానే వుంటుంది కాని కొద్దిగా నలుపు. పుష్పవతి ఐంది. తెలుగు బాగా చదివినది. మోహను స్థానిక కళాశాలలో బి. ఎ. రెండవ సంవత్సరము చదువుతున్నాడు. 20 సంవత్సరముల ప్రాయము. తొలిచి, తీర్చి దిద్దిన, ముచ్చటైన విగ్రహము. చలాకి, చతురుడు, చిలిపి, చమత్కారి. కమలను మోహనునికి ఇయ్యాలని మామైన ప్రకారావు పట్టుదల. మేనల్లుణ్ణి అల్లుణ్ణిగా చేసుకోవాలని అత్తైన అండాళ్ళమ్మ అభిలాష. మోహను బావనే చేసుకుతిరాలని కమల కాంక్ష. అందాలు చిందే కుందరాంగిని పొందాలని మోహనుని వాంఛ. పెండ్లి

హృదయ సౌందర్యం

ఐదుయమై ప్రకాశరావు ఎన్ని పర్యాయములు మాట్లాడినా, చేసుకొనని నిర్మోహమాటంగా చెప్తున్నాడు మోహను. ఇక చేసుకొడనే భయ మెక్కువౌతున్నకొద్దీ అత్త మామలు హడలిపోతున్నారు. కమల కుమిలిపోతున్నది.

బి. ఏ. పరీక్షలు అన్ని ఆ నాటితో ఐపోయినై, క్లాసు వచ్చి తీరుతుందనే ఉత్సాహంతో మోహను ఇంటికి వస్తున్నాడు. దారిలోనే మామగారెదురై “ఏరా మోహన్, క్లాసువస్తుందా” అన్నాడు. “తప్పక రావాలి మామయ్య.” అన్నాడు మోహను. గడప లెక్కుతుంటే నీళ్ళకు వెళ్తున్న ఆండాళ్ళమ్మ అపి “ఏమోయి బాగా వ్రాసావా”? అంది. “ఆ బాగానే వ్రాశానత్తయ్య” అంటూ గదిలోక్కొడు మోహను డ్రస్సు మార్చుకొడానికి. కమల ఏదో చదువు కుంటుంది.

“ఏం బావా! బాగా వ్రాసావా అంది” చిరు నవ్వుతో.

“ఏమిటి”

“పేపరు”

“ఏం పేపరు”

“పరీక్ష పేపరు”

“ఎప్పుటి పరీక్ష పేపరు?”

“ఇవాళదీ”

“ఎవరు”

“నీజే బావా”

“ఆ.”

“అదేమిటి బావా అప్పుడే సమాధానము చెప్పావు? ఇంకా ప్రశ్న రెయ్యక.”

“ఇంకా వెయ్యమన్నావా?”

“వెయ్యి బావా”

“దగ్గరకు రా”

కమల దగ్గరకుకొచ్చి నిల్చుంటుంది. వీవుమీద చిన్న ఘపాతీ వేస్తాడు మోహను. కమల గగుర్పాటుతోపాటు

ఆనందాన్ని అనుభవించింది. “బావా! పరీక్షలుకూడా ఐపోయినైగా! కన్న తల్లి దండ్రులను మరపించి పెంచి, పెద్దచేసిన మానాన్నవాళ్ళ కోరిక, ప్రాణాలన్నీ సీమిద పెట్టుకొన్న నా కోర్కె తీర్చవు బావా? నీకు నా జన్మాంతము దాసీలాగా శుక్రూష చేస్తుంటాను—”

“ఛా! అదేమిటి కమలా! నిన్ను చేసుకొనే వాళ్ళే లేరా కమలా! నన్ను చేసుకొని దాసీలాగా వుండేదాని కన్నా, ఏ యువకుణ్ణి చేసుకొని స్వర్గ సుఖములను అనుభవించవచ్చుగా! వివాహమంటే మనం చిన్నప్పుడు ఆడు కున్న బొమ్మలాటగాదు కమలా! ఇది ఆ జన్మాంతముండే ఒక అనుబంధము. అందుకనే ఇది ఏరి కోరి, ఆలోచించి చేసుకోవలసిన పవిత్రమైన కార్యము. నిజమే! నీ హృదయంలో సౌందర్యముంది. ఏం? ఇంకొకరిని వివాహము చేసుకొని మాత్రము నీ బావను ఆదరముతో ఆభిమానించ కూడదా? మీరు నన్ను ఇన్నాళ్ళు ఆదరాభిమానాలతో సాకినందుకు నే నెల్లప్పుడు కృతజ్ఞుడే. మీ కష్టకాలంలో నా సర్వస్వాన్ని సమర్పించి ఆదుకొంటాను. మీ అమ్మ నాన్న నీ కెంతో నాకుకూడ అంతే. తుమించు కమలా! బావ కరినంగా మాట్లాడేదని అనుకోకు” అంటూ రాకెట్ తీసుకొని కల్బుక్కొడు మోహన్.

పరీక్ష ఫలితాలు ప్రకటింపబడ్డవని కమల పేపరు చూచిందేకాని మోహను మన ప్రపంచంలో లేడు. విరిగిన కాలికి డాక్టరు కట్టు కడుతున్నాడు. రక్తిము ఎగచిమ్ముతున్నది. ప్రకాశరావు, ఆండాళ్ళమ్మ ఆదుర్దా పడుతున్నారు. మా బావను బ్రతికించమని కమల కనుబడిన దేవుళ్ళందరికి మ్రొక్కుతున్నది. మోహను స్నేహితులంతా వచ్చి చూచిపోతున్నారు. ‘కారు యాక్సిడెంట్’ అని పోలీసువారు దర్యాప్తు చేస్తున్నారు—ఇది జరిగిన నెల రోజులకు మోహను క్రమంగా కోలుకున్నాడు. కమలము వికసించింది. అత్త మామలు ఆనందభరితు లయ్యారు. కాని మోహను ఇప్పుడు వికలాంగుడు. తన అంగ విహీనతకు మోహను కుళ్ళిపోతున్నాడు. కాని అత్తమామలు, కమల తనను ఇదివరకున్న ఎంతో ప్రేమతో చూస్తున్నారు.

హృదయ సౌందర్యం

“బావ వి.వి. ఈ కాఫీ రెడీ” అంటూ కమల కాఫీ కప్పు మంచంమీద పడుకొన్న బావ కిందిస్తుంది.

“కమలా! మీ రుణం ఎలాగ ఎప్పటికీ తీర్చుకుంటానో గదా! నిజంగా నీవు సుగుణాల కుప్పపు కమలా! నీవు కమలముకన్న కోమలమైన విదానివి కాని ఆ కమలములో కంటకములున్నై. ఈ కమలములో కుసుమరేణువులున్నై. నీ హృదయం అంతా మార్దవంతో నిండియున్నది. నీ పలుకులలో పనసలొనల మాధుర్యముంది. నీ చల్లని చూపులలో,

చిగిర్చి విరజిమ్మిన విరజాజిహ్వాళ పందిరిలోని హాయి ఉంది. నీ హస్త స్పర్శ...”

“తగ్గండి బావా! నల్లపిల్లను ఇంత ఎగతాళి చేయ కూడదు.”

“క్షమించు కమలా! నీ హృదయ సౌందర్యమునకు ముగ్ధుడై విపోయినాను. ఒకవేళ బావ కంటివాడని నీవు అనుకుంటూ.....”

“బావా, ఈనాటికి నేను కృతార్థులరానయ్యాను...”

వసంతాగమనము

* సుభద్ర *

పండి పోయిన ఆకు
తెండి రాలెను, మ్రాకు
మొండియై నిలిచాక
పిండివలె పొగమంచు
దండిగా కురిసిందీ
వెండిలా మెరిసిందీ ||

మంచిమామిడి తోపు
పూచె పుప్పొడితోడ;
పంచబాణుడు పొంచి
యంచ నంపించాడు
మంచు కరిగించాడూ
అంచు ఒరిగించాడూ||

సన్న మామిడి గున్న
నున్న కోకిల కన్నె
మిన్నన్నయే తన్ను
చిన్న చూపులు చూచె
సన్న కూతలు కూసెనూ
ఉన్న మేతలు మేసెనూ||

లేత చిగురుల మేత
చేత కోకిల కూత,
చూత పుప్పొడి ముంత
చెంత భృంగపువంత
కంతమే లేచెందుకో!
పంతగించే చెందుకో!

కౌవ్యములతో నాటకం రమ్యము

✽ మ ద్వా చా ర్యు ల శాం త ✽

యుగయుగాల నుంచి కూడా, భారత దేశంలో, ముఖ్యంగా ఆంధ్రదేశంలో కావ్యాలూ, నాటకాలూ యివి రెండూ ఒకటిగా వస్తున్నాయి. అయితే, కవిత్వమంటే కొద్దిగానో గొప్పగానో అభిరుచి వుంటేగాని ఈ కావ్యాలను అర్థం చేసుకోడానికి వీలుకాదు. ప్రాచీన కాలంనుంచీ, తెలుగు నాడు అందమై, మధురమై, ఆకర్షణీయమైన కావ్యాలకు ప్రసిద్ధి. ఇవన్నీ కూడా పేరుపొందిన కవులచేత రచించబడ్డవే. అసలు కవిత్వమంటే యేమిటో తెలియని వాళ్ళకి, యివి చాలా గందర గోళంగా వుంటాయి. అర్థమే అవవు. పెక్కుమంది మహారాష్ట్రీకవులు, పాఠశీక, తమిళ కవులు కూడా ఈ కావ్యరచనకు పూనుకున్నారు. పాఠశీక కవులలో అబుల్ ఫజల్, అబుల్ ఫైజీ, బదావుని మొదలగు కవులెందరో కలరు. వీరి కావ్యాలన్నీ మధుర రసంతో నిండి, ఆకర్షణ పాదుషావంటి చక్రవర్తులచే మెప్పించాయి. ఇంత మంది ప్రాకృత్య కవులు ఇతర దేశము లందున్నా, కావ్యరచనకు ఆంధ్రదేశమే మేటి అనిపించుకుంది. కావ్యాలన్నీ సులభావగా చానాశైలిలో, మధురమై, చెవికింపానరించునట్లు రచించడంలో ఆంధ్రకవులకు ఆంధ్రకవులేసాటి. ఆంధ్ర కవులలో ముక్కుతిమ్మన, అల్లసాని పెద్దన్న, తిక్కన సోమయాజి, ఎఱ్ఱాప్రగడ, తిరుపతి వెంకటేశ్వర కవులు మున్నగు వారు కావ్యరచనలో ప్రజాభిమానం సంపాదించారు. వీరిలో కొందరు భారత భాగవతాలు కూడా తెలిగించారు. ఆంధ్ర రాజులు వీరి రచనలను ఆదరించేవారు. మన ఆంధ్ర మహాకవులే కాక, చక్రవర్తులు కూడా కావ్య రచనకు పూనుకున్నట్లు తెలుస్తోంది. కృష్ణదేవరాయలు, మనుమ సింగ భూపాలుడు తదితర చక్రవర్తులు తెలుగు భాషలో క్రావ్యమైన కావ్యాలు వ్రాసినారు.

తరతరాలనుంచి మనపూర్వులలో కావ్యాలతోపాటు నాటకరచనకు కూడా ప్రాముఖ్యత నిచ్చుచుండే వారట. వారు కావ్యములను, నాటకములను సమానంగా ఆదరించి రెంటి సామరస్యం గ్రహించేవారు. కాన శతాబ్దములు గడచు

కొలది, ప్రజలు నాగరికతలో కూడ మాన్సు కనబడుతోంది. ప్రస్తుత దేశకాల పరిస్థితినిబట్టి కావ్యముల కన్న నాటకములే అధికంగా ఆదరింప బడుతున్నాయి. అందుకనే “కావ్యేషు, నాటకం రమ్యం” అంటారు. కాని నాటకానికే అధిక్యం యివ్వడానికి తగిన కారణం కూడా వుంది. కవి రచించింది కావ్యమనీ, నటించేది నాటకమనీ అంటారు. కావ్యాన్ని చదివి అవగాహన చేసుకోడానికి చాలినంత సంస్కృత భాషాజ్ఞానం, అనుభవం కావాలి. కాని నాటకాలను, వాటిభావాలని కూడా నేర్పరితనంవల్ల అర్థం చేసుకోవచ్చు. కావ్యాలలో నిజంగా నాటకమే రమ్యంగా వుంటుంది. కావ్యాలలో కవియొక్క లోటు పాట్లు గ్రహింపవీలుకాదు. కాని నాటకాలలో, యే సన్నివేశమెట్లు కవి వర్ణించాడో, యే, యేపాత్రల నెట్లు కూర్చాడో గ్రహించి, కవి సామర్థ్యం కనుగొనవచ్చు. కొన్ని నాటకాలు చదివితే ఆ సంఘటనలు కన్నెదురుగా జరుగుతున్నాయా అనిపిస్తాయి. ఆంధ్రమున చిలకమర్తివారివి పానుగంటివారివి, అతి మధురంగా, హాస్యాస్పదంగా వుంటాయి. యింకా, శాకుంతల, నాగానందం, ఉత్తర రాఘవము, కన్యాశుల్కము మొదలైనవి గొప్పప్రజ్ఞతో వ్రాయబడ్డాయి. హిందూస్థానీ కవీశ్వరులలో “ప్రేమచంద్” నాటకములు వినోదంగాను, రమ్యంగానూ వుంటాయి. ఇంక ఆంగ్ల కవులలో గొప్ప, గొప్ప వారెందరున్నా, మనం ఎక్కువగా “షేక్స్పియర్” నాటకాలనే యిష్టపడతాము. దీనికి కారణం, నాటక రచనలో అతనిది అందే వేసిన చెయ్యి అవడమే.

ఈ నాటకాలు వ్రాయడంలో కవి, పాత్ర నిర్ణయము సరిగా నిర్ణయించాలి. ఈ నాటక రచన శాస్త్రం వంటిది కాదు. యిది లౌకిక, అతాకిక ప్రకృతులకు సామరస్యం కలిగించి, మనుష్య స్వభావంతో స్నేహం చేసుకోడానికేర్పడింది. నాటక రచనకు కథావస్తువు ప్రధానమైనది. భాష రెండవది. సాధారణంగా ఈ కథను పురాణాల్లోంచి,

కావ్యములలో నాటకం రమ్యము

చరిత్రలోంచో, సంఘజీవనంలోంచో కవులు తీసుకుంటారు. అప్రమత్తులై యుండాల్సి. నాటకాలలో నటించే వారికి కాని ప్రజాభిరుచినిబట్టి తీసుకోవడం అవసరం. ఈ నాటక రచన అతి ఉత్కృష్టంగా వుండాలి. ఇది ఒక నాటితో అంతరించి పోయేదికాదు. కనుక నాటకాలు వ్రాయడంలో కలకాలము ఆదరింపబడి, వర్ణిల్లునట్లు వ్రాయవలెను.

మన నాటకములను రచించి, వాటిని ప్రదర్శించడానికి మొదట కూచిపూడివారు ఆరంభించారు. యిట్లా నాటకం ప్రదర్శిస్తేనే విమర్శనలకుగాని, అభినందనలకు కాని ఆవ కాళ మేర్పడుతుంది. కాబట్టి నాటకాలాడుటలో నటకులు

అప్రమత్తులై యుండాల్సి. నాటకాలలో నటించే వారికి సంపూర్ణంగా కాకపోయినా, కొంచెమైనా నాట్య, సంగీత కవిత్వాలలో ప్రవేశముండాలి. కొన్ని కొన్ని నాటకాలు చూస్తే, అది నిజంగా జరిగినట్లే వుంటుంది. దీనికికారణం నటకుని సామర్థ్యమే. యింకో విషయమేమిటంటే, ప్రత్యక్షంగా నాటకాలాడడంవల్ల, ప్రజలలోను, సంఘంలోను కూడా అభివృద్ధి కలగవచ్చు. ఈ పైన వ్రాసిన కారాణాలన్నిటివల్ల కావ్యాలకంటే నాటకమే ఎన్నో విధాల ఉపయోగకరమైందీ, రమ్యమైందనీ స్పష్టమవుతుంది.

“భగ్న జీవీ....!”

శ్రీ కోకా మాధవరావు

ఆకాశాధారెన్నో
ఆకాశవీధిలో
ఆమర శిల్పాలతో
అమరించినావోయి

నీ ఆకలన్నీ
నిరాశలై...
నిలిచావురా నీవు
నిర్జీవిగాను !

ఆశతోనే పుట్టి
ఆశతోనే పెరిగి
ఆశతోనే నీవు
అంత్యమన్నావు

ఓ...భగ్నజీవీ !
భుగభుగామండేటి
భావ జ్వాలల్లోన
బాధలే నోయి !

అదర్శాలకు
అడ్డులేదంటూనే
ఆడంబరముగ నీవు
ఆనోటికానోట
అందజేశావు

వెరపు నిగులును మాని
వ్యాధిని ధృతి నందవో !
కాలగర్భములోన
భాగ్యమేమున్నదో !

బిడ్డల లివరు అందు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అందు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను ఆ నేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లివరు ఔషధములుగూడ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట వైవాటి నెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లావారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L M P కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు ఓ బ్రదర్సు.

నెం. 11, దక్షిణమాడాపేడి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పుపేడి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగకై పిల్ల వీధి,

తెప్పకొలం.

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతావారి

విశేష ఔషధములు

1. నుందరి ఎలిగ్జింట్ :—సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్పు :—సాధారణబలహీనత, క్షీణనోష్ణలు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపి నది) రక్తమును శుద్ధిపరచుటవంటి, అజీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కె మి స్తు ల ం ద రి వ ద్ద దొ ర కు ను .

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

FOR LOVELY LOOK
& HEALTHY HAIR
KESRINE

PRICE AS 12 PER BOTTLE
VICTORIA DEPOT
NORTH MADRA ST.
MYLAPORE, MADRA.
& AT MOST SHOPS

కేశరీన్ హేర్ టానిక్ 0-12-0

కేశములు రాలుట మాన్పి సౌగంధ్యముగాను, ఒత్తుగాను పుష్టిగాను, పెంపుజేయును.

కేశరీన్ షాంపూ పౌడరు 0-12-0

ఈ సువాసనగల పౌడరు వారమున కొకసారి కొంచెము వీటిలో కలుపుకుని తల స్నానమునకు యుపయోగించిన తలనుండు మురికి, జిడ్డు పోగొట్టును. జాట్లు నెదుగజేయుటలో సాయపడును

పోస్టేజి ప్రత్యేకము 10 అణాలగును

విక్టోరియా డిపో, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

పాఠము 1.

(వర్ణమాలా)

స్వర

అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ఌ
అ ఆ ఇ ఈ ఉ ఊ ఋ ఌ

ఓ ఔ అం అః
ఓ ఔ అం అః

వ్యంజన

క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ
క ఖ గ ఘ ఙ చ ఛ జ ఝ ఞ

ట ఠ డ ఢ ణ త థ ద ధ న
ట ఠ డ ఢ ణ త థ ద ధ న

ప ఫ బ భ మ య ర ల వ
ప ఫ బ భ మ య ర ల వ

శ ష స హ క్ష త్ర జ్ఞ
శ ష స హ క్ష త్ర జ్ఞ

జ(z) డ ఫ(f)

జ డ ఫ

హిందీలో 'ఎ' 'ఒ' అనునవి లేవు.

గుణింతము.

(बारह खड़ी)

హల్లులతో గలియనప్పుడు అచ్చరూపము యిట్లుండును :—

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः

। ि ि ु ू ॄ ॆ ै ो ौ . ;

क का कि की कु कू कृ के कै को कौ कं कः

ख का कि की कु कू कृ के कै को कौ कं कः

च चा चि ची चु चू चृ चे चै चो चौ चं चः

च चा चि ची चु चू चृ चे चै चो चौ चं चः

र रा रि री रु रू - रे रै रो रौ रं रः

र रा रि री रु रू - रे रै रो रौ रं रः

ह हा हि ही हु हू हृ हे है हो हौ हं हः

ह हा हि ही हु हू हृ हे है हो हौ हं हः

ఇదే విధముగ యన్ని యక్షరములకును గుణింతము నేర్పుకొనవలెను.

(ప్రతి మాసము క్రమ వద్దతిలో హిందీ పాఠములు ప్రచురింపబడును.)

ఆ ద ర్శ దాంపత్యము

గాంధీ కస్తూర్బా దాంపత్య జీవితమును పురస్కరించుకొని

* శ్రీ మ తి ఆ. భా స్క ర మ్మ గా రు *

దాంపత్యమనగా స్త్రీ పురుషుల మధ్యగల అన్యోన్య సంబంధము. అయినను సృష్టిలోని మానవ జాత్యాభివృద్ధి కొరకు ఒక స్త్రీకి ఒక పురుషునకు శాస్త్రముల ననుసరించి న్యాయముగా సాంఘిక నిబంధనలకు లోబడియుండు సంబంధమే దాంపత్యమనబడును.

ఒక బాలికకు బాలునకు ఎప్పుడైతే అగ్ని సాక్షిగా, వేద మంత్రములతో శాస్త్రయుక్తముగా పలువుర సమక్షమున పరిణయము జరుగునో అప్పటినుండి వారిరువురు దంపతులన బడుదురు. వారిరువురి మధ్యా యేర్పడిన యీ బంధము జీవిత కాలమంతా యుండ వలసినదే. వారిరువురు ఒకే యుద్దేశములు, ఒకే ఆశయములు, విద్య వయస్సు మొదలగు వానిలో సమానత్వము మొదలగునవి నేవియు నుండనక్కరలేదు. ఒకరి నొకరు ప్రేమించుకొనుట గౌరవించుకొనుట తుదకు ఒకరి క్షేమము మరియొకరు చూచుకొనుట కూడ నవసరము లేదు. ఆ దాంపత్య జీవిత ములో సుఖము, సంతోషము అనునది లేక పోయినను, భార్య భర్త లిరువురిలో నొకరితో నొకరికి పడక పోయినను, గృహమొక నరకముగా పరిణమించినను, ఒకరిని మరియొకరి కెంత కిట్టక పోయినను, పెండ్లి బంధమునకు లోబడి ఒకరినొకరు విడచుటకు తగిన యవకాశములు లేక ఏదోవిధ ముగా జీవితము నీడుచున్ననూ, వారిరువురు దంపతులే. వారి సంబంధమునకు దాంపత్యమనియే పేరు. అయితే ఇది దాంపత్య మనబడవచ్చునుగాని ఆదర్శ దాంపత్యమని మాత్ర మనబడదు.

దాంపత్యమునకు ఆదర్శ దాంపత్యమునకు చాల భేదము కలదు. మన దేశతలందరు ఆదర్శ దంపతులే. పార్వతి శివుని కొరకు ఎంతో కాలము తపస్సు చేసి చేసి శివుని పొందినది. శివుడు పార్వతియొక్క రూపురేఖా విలాసముల, యోగ్యత, జ్ఞానము, తన యెడల నామెకు

గల భక్తి, తనను బడయుటలో నామెకుగల పట్టు దల మొదలగు వానిని జూచి ముగ్ధుడై యామెను బెండ్లి యాడెను. ఇరువురు సమాన శక్తి సమర్థతలు గలవారు. సమాన హక్కులు, అధికారములు, అన్యోన్య గౌరవ ప్రేమలు గలవారు. భర్తకు భార్య అర్ధాంగి, భార్యకు భర్త అర్ధ శరీరము అన్నందుకు తగినట్లుగా శివుడు అర్ధసాతీశ్వరుడు. పార్వతీ పరమేశ్వరు లిరువురూ మనకుసమాన పూజనీయులే. ఇంద్రాకరు ఎక్కువ ఒకరు తక్కువలేదు. వరమలిచ్చుటలో నిరువురుకూ సమాన శక్తి సమర్థతలు గలవు. లక్ష్మీ, విష్ణు మూర్తులు ఇట్టివారే. విష్ణుమూర్తి తన భార్యయైన లక్ష్మీ దేవిని వక్షస్థలమునందే ధరించెను. (బ్రహ్మ సరస్వతి ఈ విధముగా మన త్రిమూర్తులు ఆదర్శ దంపతులై యున్నారు.

వివాహములలో నూతన దంపతులకు అరుంధతీయను నక్షత్రమును జూపుట మన హిందువులలో నొక యాచారమై యున్నది. అరుంధతీ వశిష్ఠుని భార్య. ఆమె మూల కన్య. ఉత్తమ బ్రాహ్మణుడు, తపస్వి, సప్తమనా ఋషులలో నొక మహర్షియైన వశిష్ఠుడు ఆమె రూపురేఖలు, గుణ గణములు, నీతి నియమములు, తెలివి తేటలు, జ్ఞానము మొదలగు సమస్త సలక్షణములను కలిగి యుండుట చూచి ఆమెయే తనకు దగిన భార్యయని ఆమెను వివాహ మయ్యెను. వారిరువురు జీవితకాలమంతయు నొకరి నొకరెడబాధక అన్యోన్యానురాగ గౌరవ ప్రేమలతో ఆదర్శ దాంపత్య జీవితమును గడుపుటయే గాక చనిపోయిన తరువాత గూడ వెడబాటులేని నక్షత్రములై వెలసి ఆకాశమున వెలుగుచున్నారు. ఈ దంపతుల నాదర్శముగా గొని వివాహమగుచున్న నూతన దంపతులు తాము కూడా సట్టి యాదర్శ దాంపత్య జీవితమును నడుప వలయునని సప్తర్షి మండలములో వశిష్ఠునకు దగ్గరగావున్న ఆ అరుంధతీ నక్షత్రమును జూపుదురు.

సీతారాములు, నల దమయంతులు, చంద్రమతీ హరి శ్చంద్రులు వీరందరూ ఆదర్శ దంపతులే. శ్రీలందలూ పతి వ్రతలు, పురుషులందలూ ఏక పత్నివ్రతలు. శ్రీ పురుష భేదములేకుండ అన్యోన్య గౌరవ ప్రేమలు గలవారు. వీరు శ్రీమంతులై, వైభవోపేతులై సమస్త సౌఖ్యములనుభవించు నప్పు డెట్లుండిరో ఐశ్వర్యము నంతయు గోల్పోయి, యడ వులపాలై అష్టకష్టముల ననుభవించు నప్పుడు గూడ నొకరి నొకరిడబాయక కాలమును గడపిరి.

ప్రస్తుత కాలములో లోకమంతటి చెత నవతార పురుషు డనీ, ఆదర్శజీవియనీ, భగవంతుని దూతయనీ, యుద్ధములు, సామ్రాజ్య తత్వములు, అన్యోన్య వైరములు, కుల మత జాతిద్వేషములు, అధికార గర్వములు అమితముగా ప్రబలి మానవజాతి (నశించుచున్న) యీ కాలములో తన సత్య, అహింస శాంతి, ప్రేమ గౌరవ బోధలద్వారా ప్రపంచ మును రక్షింప జన్మించిన మహానాయకుడని లోకమంతటి చెత నేకగ్రీవముగా గొనియాడబడుచున్న, పూజింపబడు చున్న, గాంధీ మహాత్మ కస్తూర్బాల దాంపత్యము కూడ ఆ దర్శ దాంపత్యమనియే చెప్పవచ్చును.

మన సనాతన పద్ధతిలో వీరిద్వారకు చిన్న తనము ననే వివాహమైనది. వారిరువురూ చిన్నప్పటినుండి భార్య భర్తలై ఒకరినొకరు ప్రేమించుకొనుచు ఒకరియెడల నొకరు గౌరవ ప్రతిపత్తులు కలిగి మెలగుచుండిరి. గాంధీజీ యెంత విగ్రాహంతుడయిననూ, కొంత కాలము పాశ్చాత్య నాగరికతా వాతావరణములో మెలిగినను, మతసాంప్ర దాయము, తలి చంద్రులచే నొసగబడిన చక్కని సుశిక్షణ ముఖ్యముగా తల్లియొక్క బోధలు ఆయన మనస్సుమీద బలీయమైన ప్రభావమును కలిగియుండెను. ఆయన తన స్వభావముచేతను, గౌరవనీయమైనట్టియు, మంచి మర్యాద గలట్టియు, శ్రీలను సేవముగా చూడక గౌరవ మొనగునట్టియు, కుటుంబములో మెలగు చుండుట చేతను శ్రీలయెడల నమిత గౌరవము గలవాడు. భార్య పురుషు నేలాప్రేమిస్తుందో, గౌరవిస్తుందో ఆలాగే పురు షుడు శ్రీయెడల గౌరవ ప్రేమలు చూపాలనే తత్వములోని వాడు. శ్రీకి పాతివ్రత్యమెంత ముఖ్యమో పురుషునకే

పత్ని వ్రతముగూడ నంత ముఖ్యమే అను న్యాయముగల వాడు.

కస్తూర్బా యొక్కన విద్యావతి కాకి పోయినను జ్ఞాన వంతురాలు, సుగుణవతి, ఆత్మ గౌరవము గలది. పనితనము నుండి భర్తయే దైవమను బోధలలో పెరిగిన బాలికయగు టచేత భర్తకు విధేయురాలై ఆయన కినుసన్నలలో మెలగుచుండెడిది. గాంధీగారే దేశమునకు వెళ్ళినను ఆమెను కూడ తీసికొని వెళ్లుచుండెడివారు. ఆయన సహాయ నిరా కరణోద్యమములో ప్రవేశించి తన ఉద్యోగమునుమాని ఆస్తి నంతయు దేశము కొఱకు దార పోయించున్నప్పుడు మొదటి నుండియు ఆగర్భ శ్రీమంతురాలై వైభవముగా సౌఖ్యసం తోష సాగరములలో నోలలాడిన శ్రీమంతురాలు. బిడ్డలు తాను దరిద్ర మనుభవింపవలసి వచ్చినప్పుడు మాత్రము యిల్లాలి ఆత్మ చాలా దుఃఖించినది. భార్య భర్త లిరువురిలో కొంచెమభి ప్రాయ భేదము లేర్పడినవి. కాని ఉత్తమయిల్లాలగు కస్తూరి బాయి భర్తయొక్క ఉన్నతాశయములు బోధనలు విను చుండుటవలన త్వరలోనే ఆయన తత్వము స్థము చేసికొని ఆయనతో నేకీభవించి కష్టముల నన్నిటిని సంతోషముగా ననుభవించినది. జయలుకు వెళ్ళినది. ఆయన చేసే అన్ని కార్యములలోను తోడు నీడయై ప్రవర్తించినది. గాంధీజీ కూడా తానెక్కడకు వెళ్ళినను విద్యావతి కాదని ఆమెను నిరసించక, తక్కువగా చూడక తనతో కూడా తీసికొని వెళ్లుచు ఆమెకూడా తనతో సమానముగా గౌరవింపబడు నట్లు చూశారు. ఆమెను ప్రజలు గాంధీగారితో సమాన ముగా గౌరవించుచుండెడి వారు. ఆమె భర్తతో సమాన భక్తి గౌరవములను పొందినది.

ఒకసారి గాంధీగారి కామెమీద కోపమువచ్చి యింట్లో నుండి పొమ్మన్నారట. అప్పుడామె ఆయన కిచ్చిన జవాబు నకు మరియొక భర్త అయిన యెడల తనను ఎదిరించినందుకు పట్టుకు తన్నేవాడేమో! కాని, ఉత్తమోత్తమ పురుషుడగు మహాత్ముడు ఆమె భార్యమునకు, ఆత్మ గౌరవమునకు సమ యోచిత బుద్ధికి తనకిచ్చిన జ్ఞానోపదేశమునకు మెచ్చుకొంటూ తన తప్పును గ్రహించుకొని మార్గదర్శక పోయారు.

ఈ దంపతులు ఈ గీతగా నూన గౌరవ ప్రేమలు, మహాత్ముని అధికారములుగలిగి మన ప్రాచీన గౌరవాలచే చిర కాలము ఆదర్శ దాంపత్య విధిమును గడపి లోకమున కాదర్శ దంపతులయ్యారు. ఆదర్శ స్త్రీయైన కస్తూరిబాయి సాధారణముగా స్త్రీలు ముఖ్యముగా కోరుకొనే సుమంగళీ మృత్యువు నేపాంది భర్తనుండియు ప్రజలనుండియు నింకను

నమితమైన గౌరవమును బడసెను. మహాత్ముడు ఆమె పేరు చిగ్గిస్తాయిగా లోకములో నిలచి పోవుటకు ఆమె పేరిట ననేక స్త్రీ సంస్థల నెలకొల్పి తన భర్త ధర్మమును నెరవేర్చుకొనెను. తక్కిన అన్ని విషయములతోబాటు గాంధీ మహాత్ముడు ఆదర్శ దాంపత్య మెట్లుండవలయునో అను విషయమును కూడ తన దాంపత్య జీవితముచే జూపెను.

నమస్తే

శ్రీకాకుళ మహిళా సంఘము. గ్రామ సేవికా శిక్షణ కేంద్రము.

డి. సువర్నాభాయి

26-1-50 ఉదయం 6 గం|| నుండి 7 గం|| వరకు బాల సంఘం మహిళా సంఘం కలిసి నగర సంకీర్తన గావించి 7-30 గం|| మహిళాసంఘ ఆవరణయందు పతాకోత్సవము జరిపిరి. బాలికల జాతీయ గీతములతో ఉత్సవము ప్రారంభింపబడెను. శ్రీమతి రావిపాటి లక్ష్మీనరసాయమ్మగారు జాతీయజండా నెగురవైచి ఈ రోజుయొక్క ప్రాముఖ్యత గురించి, ఇక మన కర్తవ్యమును గురించి ముచ్చటించిరి.

సాయంత్రం 4 గం||కు తిరిగి మహిళా సంఘ ఆవరణయందు శ్రీమతి రా. లక్ష్మీనరసాయమ్మగారి అధ్యక్షతన స్త్రీల సభజరిగెను. సభకు సుమారు 500 మంది స్త్రీలు విచ్చేసిరి.

శ్రీయత సరస్వతుల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి బి. ఏ. బి. ఎల్ గారు 'నూతన రాజ్యాంగ చట్టము'నుగురించి విపులముగ నుపన్యసించిరి.

అనంతరము అధ్యక్షురాలు హిందూదేశ భూస్వామ్యము, మహాత్ముని కృషి, దేశ విషయములందు స్త్రీల బాధ్యతయు, రాజ్యాంగ చట్టమున, స్త్రీలకు లభించిన హక్కులు మొదలగు విషయముల గురించి ఉపన్యసించిరి. మరియు ఈ సంఘము స్త్రీల యభివృద్ధికి చేయుచున్న కృషిని, సంఘముచే ప్రకటించబడిన పత్రికను ప్రకటించుచు సంఘమునందు స్త్రీలందరును చేరి సంఘాభివృద్ధికి తోడ్పడమని హెచ్చరించిరి. ఉపన్యాసానంతరము బాలికలచే నాట్య నాటకములు జరిగెను.

'జన గణ మన' గీతముతో సభ ముగిసెను.

ఆంధ్రరాష్ట్ర కస్తూర్బా గాంధీ జాతీయ స్మారక నిధి అధ్యక్షమున రాష్ట్ర గ్రామ సేవికా శిక్షణ కేంద్రమునందు సీతానగరంలో 22-2-50 తేదీన కస్తూరిబావర్ధంతి అతి వైభవముగా జరుపబడెను. శ్రీ పైడా వెంకటనారాయణ జమీందారుగారు సభకు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీ సాహిత్యాలంకార బోయపాటి నాగేశ్వరరావుగారు కస్తూరిబా జీవిత ఆదర్శములను గురించి విపులముగా జెప్పిరి. శ్రీ మద్వారు పాపారావు కవిగారు కస్తూరిబాను గురించిన తమ మధుర కవిత్యమును వినిపించిరి. నిధి సంగీతరాలు శ్రీమతి రాచర్ల సామ్రాజ్యంగారు ఆంధ్రంలో నిధి తరపున జరుగు పనులను వివరించి చెప్పిరి. బీద విద్యార్థులకు బట్టలు ఈయబడెను. నవీన పాఠశాల విద్యార్థినులు జాతీయ ఏకాంకి నాటికను చక్కగా ప్రదర్శించిరి. వివిధ మహా వినోద ప్రదర్శనములు జరిగెను. అధ్యక్షులు తమ అంత్యోపన్యాసమునందు కస్తూరిబా జీవితమును ప్రస్తుతించు చూ ఆంధ్రదేశములో కస్తూరిబా ఆదర్శములను ప్రచారముచేయుచు గ్రామీనా స్త్రీ పిల్లల, అభివృద్ధికి అన్ని విధముల పాటుపడుచున్న కస్తూరిబా స్మారకనిధికి అందరూ తోడ్పడవలసినదిగా విజ్ఞప్తి గావించిరి. నిధి కార్యదర్శిని శ్రీమతి దిగుమర్తి బుచ్చి కృష్ణమ్మగారు ధన్యవాదములు సమర్పించిరి.

డి. బుచ్చికృష్ణమ్మ

కార్యదర్శిని

నవలలు - నాటకములు - కథలు

నవల అనిన ఒకని జీవితమును రసవంతముగా వర్ణించునది. నాటకమునా నాటకమును చూపింపగలదు. కథ అనిన ఒకని జీవితమునందలి రమ్యమైన ఒక ఘట్టమును వివరింపగలదు. సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి 45 నవలలు, 11 నాటకములు, 25 కథల పుస్తకములు ఇంగురు కేరుపడినవి.

ఇవేకాక మా వద్ద ఇవిన్న ఉన్నవి

శ్రీ శమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారి గ్రంథాలు, సంపూర్ణ భక్తవిజయము (65 గుటి భక్తుల చరిత్రలు)
 శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారి గ్రంథాలు, వస్తు/సరి ప్రకాశి (1168 పేజీలు)
 శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వైద్యగ్రంథాలు, (54) త్యాగాలు మూలం
 శ్రీ పిరాపురిం యువరాజుగారి గ్రంథాలు, భగవద్గీతాగర్భి భావబోధిని (రాయలసైబా, 775 పేజీలు)
 శ్రీ రాజయోగిగారి ఉపనిషత్సం (సులభ కచనం) శ్రీ పాటల పుస్తకాలు
 ఎప్పటికప్పుడు కొత్తని తయారవుతున్నవి. ఇవి అన్ని బుక్కు డిపోలలోను దొరుకును.

కోరువారికి కేటలాగు పంపెదము

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ - రాజమండ్రి

శుభవార్త

ఔషధములు, ఆవరేషన్లు, ఇంజక్షన్లు లతో సిమిత్తము లేకుండా సమస్త వ్యాధులు నివారణ గావించబడును. వివరములు కోరు వారు రు. 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలు పంపిన ఆశ్రమ నివేదిక పంపబడును.

శ్రీ యోగాశ్రమము,

ఋషికొండ బీచి

వాక్తేరు,

విశాఖపట్టణం జిల్లా.

ఏ జంట్లు :

1. శ్రీచంద్రమాళేశ్వర అండ్ కో., విజయవాడ.
2. కె. వి. మాణిక్యారావు, బందరు.
3. ఇ. యం. శర్మ, ముమ్మిడివరము.
4. సత్యేనపల్లి మెడికల్ స్టోర్సు, సత్యేనపల్లి.
5. ప్రభాత్ మెడికల్ స్టోర్సు, గుడివాడ.
6. ఫార్మకేట్ డ్రగ్ హౌస్, తణుకు.
7. ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో., రాజమండ్రి.

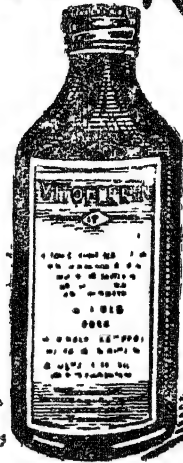
పెరిస్ పసిబిడ్డలకు విటామిన్ అత్యవసరం

చినిచాపలకు విటామిన్ పెరిస్, యిచ్చి, వారి పెరుగుదలను
నిలుపుతుంది. పెరుగుచుండు పాపాయిలకును, వ్యాధుల
నుండి వారిని రక్షించుచుండువారికిని, శరీరాభివృద్ధికి అత్యవ
సరముగా ఉపయోగపాలు ఇండుటో ఉన్నది.

తయారుచేయువారు:

ది మెసూర్ ఇండస్ట్రియల్ & టెక్స్టైల్ లాబోరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

ఒక్క ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 63, మదరాసు.

822570

రీటా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా ముదుళ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను
పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలట, నెర్రయట, చుండ్రు, బట్టతల, పేను
కొరకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా
అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు.
మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ దేశమంతటా
దొరుకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

There are
Millions of "My's"
in that **MY**

Applied to the 46 year old
"Pocket Doctor" of INDIA

అమృతాంజనము

గాని,

“యథాయథా.....కాశీధవళత్వ శంకరూ.”
అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తి మల్లోకములను దెల్పు శేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న వృద్ధులను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడునేమో మను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాప మొందుచున్నది సుమా !!!

ఆంధ్రమహిళాసభ

మైలాపూరు - మద్రాసు

మహిళా విద్యాలయము :— హిందీ, కాశీ విశ్వవిద్యాలయపు ఎడ్మిషన్, ఇంటర్మీడియేట్ పరీక్షలు, నృత్యము, గానము.

పారిశ్రామిక విద్యాలయము :—కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు (గవర్న మెంటువారిచే వడకుట, చేనేత ఇత్యాది పరిశ్రమలలో గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ. బీద విద్యార్థినులకు ఉచితము.

టెక్నికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ :— స్త్రీలకు టైపు, షార్టుహాండు - గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ.

మహిళా మందిరము :— స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము.

ఆంధ్రమహిళ :— స్త్రీలలో విద్యావ్యాప్తికై, స్త్రీలచే నడుప బడుచున్న సచిత్ర మాసపత్రిక.

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము :—సభ్యరాండ్రు, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము చేకరించిన తెలుగు, హిందీ, అంగ్ల గ్రంథ సముదాయము.

నర్సింగ్ హోమ్ :— స్త్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్య శాల—అడయూరులో నిర్మింపబడుచున్నది.

క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు

సభ్యరాండ్రుగాజేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి.

ఆత్మ బలిదానముతో అమరత్వమందిన
మహాపతివ్రత పవిత్రగాథ
వేలాదిగా విరగబడి చూచుటలో ఆశ్చర్యమేమి!

అంజలీదేవి
జి వరలక్ష్మి
సూర్యప్రభ
శేషమాంబ
బాల సరస్వతి
రాజరత్నం
జేబి నారాయణి

నాగేశ్వరరావు
శివరావు
ప్రనాథర్
గాదేపల్లి
గారీపతిశాస్త్రి
కందికొండ
మాస్టర్ పండు

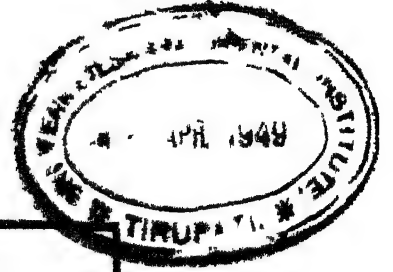
ప్రతిభా లక్ష్మమ్మ

కథ...
ప్రొడ్యూసర్ డైరెక్టర్... జి. బలరామయ్య

మాటలు-పాటలు   ఫోటోగ్రఫీ   ఆర్ట్   మ్యూజిక్   నృత్యం
బలిజేపల్లి ఆండ్ గోపాలరాయశర్మ   శ్రీధర్   యస్. వి. యస్.   సుబ్బరామన్   రామయ్య

ఆంధ్రమహిళ

VOL 6.
APRIL 1950.

ANDHRA MAHILA

No. 12.
ANNAS 6.

ఆంధ్రమహిళ

6వ జన్మదిన ప్రత్యేక సంచిక

మేనెల మొదటివారంలో వెలువడుతుంది.

120 పేజీలు.

చక్కటి ముఖచిత్రంతో ఆర్థ కౌగితపు అట్ట.

లోపల ప్రఖ్యాత చిత్రకారిణి, శ్రీమతి రత్నాల కమలాబాయిగారి,

‘సంధ్యారుణ శివతాండవము’ త్రివర్ణచిత్రము.

రాజకీయాలు, సంఘ వృత్తాంతాలు, స్త్రీ సమస్యలు, లలితకళలు
వీనినిగూర్చి ప్రఖ్యాత రచయితలు, ప్రసిద్ధ వ్యక్తులు వ్రాసిన వ్యాసములు.

చక్కటి నాటికలు, అందమైన చిన్నకథలు, పెద్దకథలు.

ఇంకా ఎన్నింటినిగూర్చి, కబుర్లు, వ్యాసములూ, పద్యాలూ, గద్యాలూ.

బాలానందం, హిందీ పాఠం, గ్రంథసమీక్ష, చిత్ర విమర్శ.

వ్రాత చిత్రములూ, ఛాయా చిత్రములూ;

సర్వాంగసుందరంగా తయారగుచున్నది.

వెల రూ. 1—0—0.

హిగ్గిన్ బాదమ్మ అన్ని బుక్కుస్టాల్సులోనూ దొరుకును.

మీ మీ ఏజంట్లతో వెంటనే చెప్పి వుంచండి.

లేకున్న

మేనేజరు, ఆంధ్రమహిళ, మైలాపూరు, మదరాసు-4.

అను చిరునామాకు వ్రాయండి.

మేనేజరు,

ఆంధ్రమహిళ.

రీటా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా మధుశ్లక్షు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలుట, నెరియుట, చుండ్రు, బట్టతల, వేస కొరకు, ఇంకిన తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా ఆమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ దేశమంతటా దొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు

RITA

HAIR TONIC

దేశాయ్ గారి
వనితా జీవన్
ప్రతిగర్భాకాయరోగనివారిణి
దేశాయ్ బ్రదర్స్ మద్రాస్-3

ఏ జంట్లు:

1. శ్రీచంద్రమాహేశ్వర అండ్ కో., విజయవాడ.
2. కె. వి. మాణిక్యారావు, బందరు.
3. ఇ. యం. శర్మ, ముమ్బైడివరము.
4. సత్యనాథుల మెడికల్ స్టోర్స్, సత్యనాథుల.
5. ప్రభాత్ మెడికల్ స్టోర్స్, గుడివాడ.
6. ఫోర్టుగేట్ డ్రగ్ హౌస్, తణుకు.
7. ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో., రాజమండ్రి.

శ్రీ యో గా శ్ర మ ము

ఇచట శ్రీ యోగింద్రులవారిచే, బౌద్ధ ములు, ఆపరేషన్లు, లేకుండా, సమస్త వ్యాధులు నివారణ గావించబడును.

వివరములు గోరువారు 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలు పంపిన ఆశ్రమ నివేదిక పంప బడును.

శ్రీ యో గా శ్ర మ ము

ముషికొండ బీచ్ :: పెద వాల్తేరు.

ఏప్రిల్ 7వ తేదీని ఆంధ్రదేశమంతటా విడుదల

షవుకారు

[ఇరుగు పొరుగుల కథ]

1. జరిగినట్లు

విజయనగరపు సుబ్బారావు ఎన్నటి రాయరావు
 కడరామ్ ఎన్నటి రంగారావు ప్రసన్న
 రేలంగి జోగారావు కె వి సుబ్బారావు
 నంగర శాంతసుమారి బాసరి ఎన్నటి
 సీత బేదబాసు

ఈ చక్రస్థాని పాటల సముదాయ సంగీతం, ఘంటసాల

నిర్భయ హతలు - సాగిరెడి :: చక్రపాణి... దర్శకుడు - ప్రసాద్...

విజ్ఞోరియా డిపో, మెలాపూరు, మద్రాసు 4.

ఉగాది కి
మా అభివృద్ధిని పాట

మైరెక్స్,
బి.వి. సుబ్బారావు
మాటలు, పాటలు
తాళి.
సూర్యదేవర
శతభావనలు.

అంజలి దేవి.
నాగేశ్వరరావు
శివరావు నటించిన
అశ్వని సిక్వెల్స్ వారి,

"వేదాంతలవారి"

SARANYA

ఆంధ్ర, సిటీ, ప్రజా
పూర్ణ వేదాంత.

మైసూర్.
బి.వి. రవిచంద్ర.

అశ్వని సిక్వెల్స్
15 త్రైవిక్రమం రోడ్, మైసూరు.

బిడ్డల లివరు అండు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అనగాఘమైనది బిడ్డలకు సంభవించు లివరు అండు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధువోటిలోను ఆనెకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతీతయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బహుభాగల యితర సమయములగుడ యిది కరిలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట ప్రవాటి నెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడుచున్నాను. ఆనగాఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లలవారి కంకణము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎస్. రామనాథన్ గారు, L M P కావేరిపాకం.

వివరములకు.

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడుగారి బ్రదిర్లు,

నెం. 11, దక్షిణమాదావీధి, నైలాళూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి.

నెం 7, సారంగపాణి రోవిల్,

తూర్పువీధి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి:

నెం 15, పుగళై పిల్లై వీధి.

శేప్పకొలం.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరికును.

మా ఏజెంట్లకు

ఆంధ్రమహిళ, ఆరవ జన్మదిన సంచిక, అతి సమగ్రముగా, మే మొదటి వారంలో వెలువడుతున్నది.

లోపల ‘సంస్కారము శివ తాండవం’ త్రివర్ణ చిత్రం.

ఇంకా మంచి రచనలు, చిత్రములు ఉంటాయి.

సంచిక వెల రూ. 1-0-0.

మా ఏజెంట్లకు ఎప్పటివలె 25% తక్కువ ధర.

ఎన్నిప్రతులు కావలెనో ఏప్రిలు 15-వ తేదీ లోగా తెలియ శేయుచూ, ఖరీదు ముందుగా పంపినచో కాపీలు వారి కొరకై రిజర్వ్ చేయబడును.

మేనేజర్.

ఆంధ్రమహిళ.

మిస్టర్. వి.వి.వల్లభ

ఇంగువ

VHR

ఆరోగ్యము!

ఇచ్చును!

వర్క్వైడ్స్ హెక్జే అండు కో, 194 గోవిందస్వామయ్యకే వీధి, యదరాసు.

ఆంధ్రమహిళ

సంపుటి 6

::

ఏప్రిల్ 1960

::

సంచిక 12

ముఖచిత్రం . 1960 సంవత్సరాలక్రితపు " ఆడంతా " చిత్రాలకు నకలు :

అజంతాలోని 6వ గుహాకుడ్యంలోనిది. బౌద్ధసత్వపై సహచారిణి, కేసరములు ఎంతో పొంపుగా చిత్రించిన చిత్రం ఇది. అధునిక హైందవ మహిళ ఊహించలేని అందం అప్పటి నామాన్య మహిళ అలంకరించుకొ కలిగేదో లేక చిత్రకారుని ఊహయో చెప్పలేము.

జో జో, స్వతంత్రదేశం—సంపాదకీయము

భిన్నాభిప్రాయాలు (కథ)

పత్రికాత అంటే ఏమిటి?

శ్రీలను గురించిన సామెతలు

సర్ థామస్ మోర్ చిత్రించిన రామరాజ్యం

వియోగం (కథ)

శిశు మనోవిజ్ఞానం

మాలతి కాపురం (కథ)

చౌదయంతేని ఉక్కుదేహాలు (కథ)

హిందీ పాఠం

బాలానందం—కథ—గాలి ఒత్తిడి

చిత్రసమీక్ష

ఆడబ్రతుకే మధురం—స్కెచ్

గ్రంథసమీక్ష

ఇంకా పద్యాలు, నవ్యాలు ఎన్నో.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి యం. యే., బి. యల్.,

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

లక్షలమ్మ పెక్కి కల్ ఇన్స్టిట్యూట్

ఆంధ్రమహిళాసభ.

శ్రీలకు ప్రత్యేకంగా, టైప్, పార్ట్ హాండులో శిక్షణ ఈయబడును. ఉదయము 10 గంటలనుండి, సాయంకాలము 5 గంటలవరకు శిక్షణజరుగును. ఇతర సమయాల్లో శిక్షణ కోరువారికిగూడ ఏర్పాట్లుకలవు.

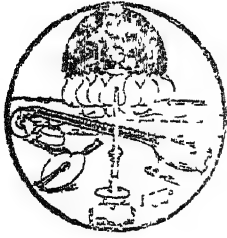
మాసరసుము ఒక్కొక్క సబ్బెట్టుకు రూ. 3-0-0.

వివరములకు వ్రాసి తెలుసుకొనుడు.

ఈ సదవకాశమును పునస్కరించుకొనుడు.

అ. చన్నమంటమ్మ.

కరెస్పాండెంటు.

విజయము

రాజ్యలక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాలయము

ఆంధ్ర మహిళాసభ

విద్యార్థినుల కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ పరీక్షాఫలితములు అతి ఉత్సాహకరంగా నున్నవి. చూయ్యర్ పరీక్ష వ్రాసిన 9-గురికి అంతా విజయమును గాంచిరి.

లోయర్ పరీక్షలు వ్రాసిన 15 గురిలో 11-గురు కృతార్థులైరి. కృతార్థులైన విద్యార్థినులకు ఆభినందనములు.

శిక్షణా బాధ్యతవహించి కర్తవ్యమును జయప్రదంగా నిర్వహించి, పాఠశాలకు పేరు కీర్తులు తెచ్చిన ఉపాధ్యాయినిలకు మా హృదయ పూర్వక ఆభినందనములు.

హయ్యర్ గ్రేడ్

- కుట్టు పని
1. ఎ. పద్మావతిబాయి.	4. కె. సుగుణమ్మల్.
2. వి. సరస్వతి.	5. కె. ఈశ్వరీ కుమారి.
3. జి. సత్యనారాయణమ్మ.	6. ఎమ్. సావిత్రి.

పరీక్ష వ్రాసిన 6 గురు విజయము గాంచిరి.

- ఎంబ్రాయిడరీ :
1. కె. ఈశ్వరీకుమారి.	2. ఎమ్. జయలక్ష్మి.	3. జి. తిమ్మాబాయి.
- పరీక్ష వ్రాసిన మువ్వురు కృతార్థులైరి.

లోయర్ గ్రేడ్

- కుట్టు పని :
1. సి. శ్వేతం.	4. ఎమ్. కమలాబాయి.
2. డి. మహాలక్ష్మి.	5. వి. ఎస్. సరళ.
3. జి. గంగాబాయి.	6. జి. తిమ్మాబాయి.

7. ఎస్. కె. జయలక్ష్మి.

పరీక్ష వ్రాసిన ఎనమండుగురిలో ఏడుగురు విజయము గాంచిరి.

- ఎంబ్రాయిడరీ :
1. వి. ఎస్. సరళ.	3. ఎస్. చంద్రాబాయి.
2. కె. సీత.	4. బి. సత్యనారాయణమ్మ.

పరీక్ష వ్రాసిన 7 గురిలో, 4 గురు కృతార్థులైరి.

ఈ విద్యాలయము స్థాపించి నాలుగు సంవత్సరములు పూర్తియగును. ఇప్పటికి మూడు సంవత్సరములనుండి వరుసగా, వైశేర్కొన్న పరీక్షలకు వెళ్లుచున్నారు. ప్రతి సంవత్సరము, ఫలితములు చాల ఉత్సాహకరముగానే ఉన్నవి. విద్యులకు తగ్గియుతో లోయర్ పరీక్షలు వ్రాసిన విద్యార్థినులు పెక్కుమందిగలరు. ఇందు బోధన ఉచితము. వసతి సౌకర్యములుగలవు. బీదవారలకు ఉచితభోజన సదుపాయములునూ గలవు.

1950-నవంబరు పరీక్షలకు శిక్షణా జనవరినుండి ప్రారంభమైంది. శ్రీరంగారావు ఇంకనూ శ్రేయస్సును.

అ. చన్నమంటమ్మ.

కరెస్పాండెంటు.

సంపుటి 6

మార్చి 1950

పంచిక 12

జో జో స్వ తంత్రదేశం

గ్రహకూటాలు అవిరామంగా పరిభ్రమణం సాగిస్తున్నవి. కాలం అతిసహజంగా పురోగమిస్తూ ఉన్నది. మనకు గృతంత్ర్యం సంప్రాప్తించిన గునంతరమే. సర్వజ్ఞుడు, సర్వధారి, విరోధి ఈ మూడు సంవత్సరములు ఇట్టే జరిగిపోయినవి. ఇంక వికృతి ప్రవేశించింది. అదిమాత్రం జరుగదూ! మనం మాత్రం జరగటం లేదూ!

నడవండి! నడవండి! — వెనుకకు నడవండి!!

ప్రపంచమంతా పురోగమనం! — స్వతంత్ర భారతి తిరోగమనం!!

అదేమని మనము వెట్టి ప్రశ్నపేస్తే,

నడకరాకనే ఉరకలువేస్తే, చవ్వరటరా పైవారూ!!

ఆకాశములో మేడలుకట్టే, ఆశాభంగము కాదటరా!!

అని మందలింతురు మన ప్రభుత్వం. భౌతిక గ్రహాలనైనా ఎదిరించి వెనుకంజవేయగలము గాని, మన పాలక గ్రహాల నెదిరించి బ్రతకగలం?

అయినా మనలో మనమాట:—

శాంతి మంత్రములతో భారతభూమిని ఖండించినామేగాని, నవఖాళీ హత్యాకాండల నాపుచేయలేక పోయినాము. శాంతి సమరంతో స్వరాజ్యాన్ని సాధించినామేకాని, రక్త ప్రవాహములలో మునకలువేస్తూ, స్వతంత్ర భారతికి అశృధారలతో అభిషేకం చేస్తున్నాము. కాందిశీకుల కన్నీటి కాల్యల కడ్డువేయలేకున్నాము. కాశ్మీరు సమస్యలో కాలు కడుపలే కున్నాము. అస్వతంత్ర భారతి నంటిపెట్టుకొనియున్న సత్యా హింసా నీతులకు, స్వతంత్ర పతాక ప్రతిష్ఠతో స్వస్తి చెప్పినాము. అవినీతి, అధర్మం, ఆశ, అశాంతి, అసంతృప్తి, అతి విచ్ఛల నిధిగా సంచరిస్తున్నాయి. 16 ఔన్సుల రేషన్, 10 ఔన్సులు చేసికున్నాము. గుడ్డల కరువంటూ

జో జో స్వ తం త్ర దే శం

మిల్లులు మూస్తున్నాము. అనసర వస్తువుల కరువుకు, అవినీతి, నల్లమార్కెట్టు రెండు భుజము లగుటచే పదార్థములన్ని కల్తీ. అయినా—మనసులో కల్తీ, మాటలో కల్తీ, నడకలో కల్తీ, నటనలో కల్తీ, ఇంతెందుకు ప్రజలలో కల్తీ, ప్రభుత్వమే కల్తీ!

ఇదే నా మనస్వతంత్ర ఫలితము! ఇదే నా మనస్వరాజ్య తంత్రము!

ఇంకా పైగా,

వారానికి 7 రోజులూ, రోజుకు 24 గంటలూ చాలవని, వారు ముందంజవేస్తూ, కాలాన్ని వెనుకంజవేయిద్దామని అభ్యుదయగామినులు ఆరాటపడుతుంటే—మనం తప్పటడుగులు వేస్తూ, కునికిపాట్లుపడ్తూ, కాలాన్ని చోచోమని ముందుకు నాగిపొమ్మంటున్నాము. అభ్యుదయమనే పేరుతో, సామాన్యునికి సంతృప్తియనే ఎండమావును కల్పించి, వానికి గల కించ దవకాశములను పుణికివేసి, వాని ప్రాథమిక హక్కులపై దురాక్రమణ చేస్తున్నాము. వారానికి 7 రోజులు పర్యటించినా అవసర వస్తువులు నల్ల మార్కెట్టునుండి వెలుగుకు వచ్చి ప్రసన్నత చూపని రోజుల్లో, పరివారానికి పని తక్కువ కావాలని, ఒక రోజు పూర్తి మూత, మిగతా రోజుల్లో 8 గంటల కన్న తెరిచి యుంచరాదని, దుకాణాల వారిని శాశించాము.

తంతి తపాలాలు ఇప్పటికే ప్రజా సంతృప్తికరముగా లేవని తెలిసికూడ, ఆర్థిక నిరాస్యత అనే వంకతో, తపాలాఫీసును ఆదివారం పూర్తిగా మూతవేయుటకు నిర్ణయించాము. పై కారణముచేతనే, వారమున కొకమారు రైల్వే నడవవని నిర్ణయించటం అసంభవంకాదని కొందఱు అభిప్రాయపడుతున్నాం. ఆహారశాఖవారు, వారమున కొకమారు నిరాహారదీక్ష పూనినచో ఆహారసమస్య సులభముగా పరిష్కారము కాగలదని సలహా చెప్పినే యున్నారు. శాసనము చేయుట తరువాయిగా నున్నది. ఆరోగ్య శాఖవారు 'లంకాం పరమాషధం' అని ఆహార శాఖ వారి సలహాను బలపరుస్తూ, ఏపని చేయకుండా ప్రజలంతా వారమున కొకదినము పూర్తిగా విశ్రాంతి తీసికుంటే మానసికంగా, శారీరకంగా కూడా చాలా ఆరోగ్యకరమని శాసనరీత్యా అమలు జరుపటానికి ప్రయత్నించవచ్చు. ఈ సదవకాశమును పురస్కరించుకొని సాంస్కృతిక శాఖవారు, యోగమునకు, ఆసనములకు, ప్రఖ్యాతిగాంచిన మన ఆర్యభూమిలో, ప్రాచీన సంస్కృతిని పునరుజ్జీవింప జేయటానికిని శవాసనాలను శాసించవచ్చు.

ఒకవిధంగా, ప్రజల ప్రాథమిక హక్కులపై దురాక్రమణయైనా, ఇదే నిజమైన పురోగమన మని, ప్రజా శ్రేయస్సుకు ప్రస్తుత పరిస్థితులలో ఇంతకుమించిన విధానము లేదని ప్రభుత్వము నిరూపించగలదు.

దుకాణాల బిల్లు ఇంక కొంచెం గట్టిచేసి, పురుషుల ఆఫీసు సమయంలోనే అంగళ్లు తీసి పెట్టాలన్నారనుకొండి. పరివారానికి పని తక్కువ. ఆఫీసులో ఆర్జన నిమిత్తం శ్రమించిన పురుషు

జో జో స్వ తం త్ర దే శం

నకు అంగళ్లచుట్టూ తిరిగే శాశ్వత తనంతతానే వదలిపొతుంది. స్త్రీలకు హిందూకొడు సరసా లేకుండానే ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం అట్టే వస్తుంది. అంగళ్లన్నీ చీరలతో, గాజులతో, అలంకారాలతో ఆభరణాలతో కలకల్లాడుతూ గలగల్లాడుతుంటే, పురానికి శోభ, వ్యాపారానికి లాభం—ఒక్క దెబ్బలో ఇంతమందికిగల్గే లాభం అభ్యుదయం కాక మరేమనుకోనాలి!

ఇంక శనాసనాలే శాసనమైతే: 7 రోజులకు చాలవి ఆర్జన, పురుషుడు 6 రోజులకు సర్ద వచ్చు. 7-న నాడు ఆహార పదార్థాలు అప్పులుచేసి, అతుకులుపెట్టే అవస్థ గృహిణికి తప్పుతుంది.

అరాచకం ప్రబలిన యీ రోజుల్లో, 2 యటకు వెళ్లిన వ్యక్తి యింటికి వచ్చునా అనే భయం ఒకనాడైనా పూర్తిగా తప్పిపోతుంది. హత్యాకాండలు, దోపిడీలు, కమ్యూనిస్టు దౌర్జన్యాలూ, మత కలహాలూ, రాజకీయ కుతంత్రాలూ—వీనిని గూర్చి ఒకనాడైనా విచకుండా ఉంటాం.

జాగ్రదావస్తలో, యీ కష్ట నిఘ్నురాలు అనుభవించకుండా, ప్రశాంతంగా ఉండగల్గే సుషుప్తిని భారత జాతి కోరుకుంటూ ఉంది. గట్టెక్కే మార్గం వేరు లేదు గనుక. ప్రభుత్వం కూడా దానినే సాధించాలని పాటుపడుతూ ఉంది. వికృతి తన వికృతాట్టహాసంతో ప్రవేశించింది. ఇంక వేగ నిద్రపాండు. నిద్రలోనే మన అభ్యుదయం.

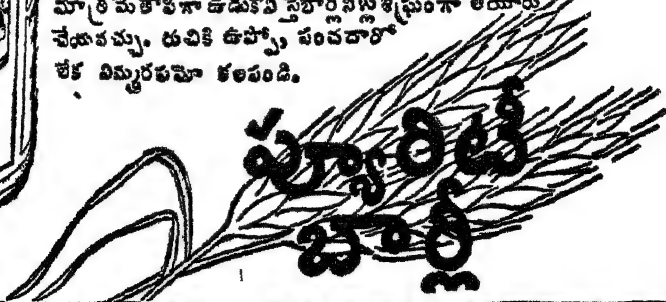
జో జో స్వతంత్రదేశం! జో జో స్వతంత్రభూమి!

ప్యూరిటీ బార్లీ

ఇంకా ఎనిమిది రెట్లకు పోతుంది.

ఏకకృత రూపంలో బార్లీ బియ్యంయొక్క శ్రేష్టత్వాన్ని అంతని కలిగిఉంటుంది ప్యూరిటీ బార్లీ. ఒక్క పెంచాడు ప్యూరిటీ బార్లీ ఎనిమిది పెంచాల బార్లీ బియ్యానికి సమానము. మీరెప్పుడు తాజాగా కొంటారు; ఎందుకంటే ఆరోగ్య శాస్త్రరీత్యా సేవకావించబడిన దబ్బాలలో మీరు లభిస్తుంది కొద్ది. ఒక్క 20 నిమిషాలలో దువికర మైవగంజిని తయారు చేయగలరు. రెండు పనులుప్రతి టీ స్పూనుల ప్యూరిటీ బార్లీని నీటితో ముద్దచేసి ఒక పయింటు నీళ్లతో విడు నిమిషాలు మూత్ర మేతాపేగా ఉడుకవి స్తబార్లీని స్పృశిస్తుంగా తయారు చేయవచ్చు. దువికి ఉప్పు పంచదారో లేక విమ్మరపమో కలపండి.

అల్లాంటన్ (కన్పి) రిమిడెన్. పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 664, కలకత్తా.

APR 6 TO

పతివ్రత అంటే యేమిటి

(విమర్శ)

శ్రీమతి చొప్పల హుడి అససూయ గారి

[అంధ్రమహిళ, డిసెంబరు '49 సంచికలో 'ఎవరు పతివ్రత' అను శీర్షికతో శ్రీమతి పేరాల విజయలక్ష్మిగారి వద్యము ప్రచురింపబడినది. దానికి జోష్యుల సూర్యనాయణమూర్తిగారు ఇందుకూరి రామకృష్ణ రాజుగారు వ్రాసిన జవాబులు, జనవరి, ఫిబ్రవరి సంచికలలో ప్రచురింప బడ్డాయి ఆ రచనల నాధారము జేసి కొన్ని రచయిత తమ విమర్శను వ్రాశారు.] సం||

అంధ్రమహిళ డిసెంబరు సంచికలో శ్రీమతి పేరాల విజయలక్ష్మిగారు వ్రాసిన "యెవరు పతివ్రత" అను శీర్షిక గల పద్యాలు హృదయాన్ని కదిలించినై. ఆమె వాక్పాతూర్యము ప్రశంశార్హము.

సౌందర్యవంతుడు, సద్గుణాన్వితుడు, సంపన్నుడు, ధీరుడు, వీరుడు, విద్వాంసుడు, రసికుడు అగు పతి తన్ను సత్కరించుచుండ అతనిని దైవంబుగా ప్రేమతో నెప్పడు ఆరాధించటం అసాధ్యంకాదు. అట్టి పతిని యే సాధ్వియైనా త్రికరణశుద్ధిగా ఆరాధించగలుగును.

అదర్శ ప్రేమతో సంసారమును కడుకొద్ది కాలము మాత్రము సాగించి విధి వ్రాత తప్పక ప్రియుండ స్తమింప, సర్వేశ్వరుడు తనకి జన్మయందంతవరకే ప్రసాదించిన నిశ్చయించి, హృత్పద్మమం దాతనినే నిల్పి స్మరించుచూ, యే రంకునూ తలపున జేరనీయక జీవిత శేషమును గడుప గలుగుటయే పతివ్రతా లక్షణము. సాధ్వికినియు సాధ్యముకాదు కాని—

—క్రూరుడు, నిరక్షరాస్యుడు, దరిద్రుడు, నిరుద్యోగి, జారుడు, చోరుడునగు పతి తన్ను తిరస్కరించు చుండ ఆ యింటివాకిలి దాటిపోక అతనినే దైవంబుగా ప్రేమతో సతం బారాధించుట అసాధ్యం, ఇది సాధ్వికే అసాధ్యం.

ఉన్నతగుణములుగల లలలయే సాధ్వియగును. "పతి" అనే వాక్యంలో యేదో అధికృతార్థం స్ఫురిస్తుంది— హీనుని హీనగుణుని ఉన్నతగుణములుగల పతి పతిగా దైవ

ముగా ప్రేమతో ఆరాధించటం అసంభవం. విచక్షణా దృష్టిలేని సంఘముచే కట్టుబడినపతి, సంఘభీతివల్లనో, సంఘ మర్యాదకొరకే, అట్టిహీనుని గడపదాటకుండ కొంతకాలము గడుపగలుగు నేమిగాని, ప్రేమించి దైవముగా ఆరాధించ లేడు. ప్రేమపరస్పర భావైక్యత లేనిచో నిల్వదు. తనకంటె అధికృత గోచరించనిదే భక్తిజనించదు. ప్రేమతో దైవంగా ఆరాధించుటకు భక్తి ప్రేమలు రెండూ ఉండాలి. సాధ్వి గుణములకు కేవలం విరుద్ధ గుణములుగల వానియందు ప్రేమ జనించటంవల్ల, తనకంటె హీనగుణునియందు భక్తికుదరటం అంతకంటె కల్ల. త్రికరణములయందు మనస్సే ప్రధానమై నదికాన అంతఃకరణ శుద్ధిలేని బాహ్యసేవలు గణింపదగవు.

విజయలక్ష్మిగారు వర్ణించిన దుష్టగుణములుగల పతిని ప్రేమించి దైవంగా ఆరాధించుటకు అంతకంటె హీన గుణ ములుగల శ్రీ కావాలి. అట్టి జడమతి సాధ్విపదవికి అర్హురాలుకాదు.

ఒకని చెల్లెలి భర్త కిడు దుండగీడట. వివాహమునకు పూర్వము వారు గుర్తించలేదట. తన చెల్లెలిని హింసించు చుండెననియూ, ఆమెకేది కర్తవ్యమనియూ, అతను గాంధీజీకి లేఖ వ్రాసెను. బాపూజీ జవాబులో ముఖ్య విషయాలు—ఆమె అన్నయూ బంధువులునూ ఆమెతోగూడి విలాసములు చేయుటమాని ఆమెకు పోషణ యేర్పాటు చేయవలయును. పాపియగు పతి కనుకూలముగ వర్తించుటయూ, వాని సన్నిధి నే పడియుండుటయూ తనకు

విద్యుక్తిధర్మముకాదని తెలిసికొనుట విద్యను ఆమెకు నేర్పవలయును. ఆమె భర్త తనభార్యగతి నేమాత్రము తత్వము చేయువాడు కాదనుట తెల్లమగుచున్నది. కాబట్టి ఆమె పెండ్లి బంధమును తెగత్రెంచు కొనుండుకనే భర్త యిల్లు విడిచివేసి పెండ్లియేకాని కన్యకవలె జీవించవచ్చును.

ఇంకొక ప్రశ్న : భర్త మాంసభక్షకుడు. భార్య మాంసమును దినుట దోషమనితలంచునది. భర్తకోరిక ప్రకారము మాంసమును వండి పెట్టవలసిందేనా? అతను బలవంతపనిచేత తానును తినవలసిందేనా?

బాపూజీ జవాబు! భర్తయొక్క దోష కార్యములందు భార్య సహకారము సలుపవలసిన విధిలేదు. ఆమె దేనినేని దోషముగా నిర్ణయించుకొనిన యడల తాను ధర్మమునే ఆనుసరించుటకు సాహసించవలయును.

ఇంకొక సందర్భములో బాపూజీ తన దృష్టిలో ఆదర్శ పతి రాముడు. ఆదర్శపత్ని సీత అని చెప్పెను.

రాముడు ఏకపత్ని వ్రతాన్ని యెంతదృఢముగ పరిపాలించెనే సీతయూ పాతివ్రత్యాన్ని అంత దృఢముగ పరిపాలించినది. అందొకరికొకరు బానిసలై పడియుండలేదు.

దేవుని సృష్టిలో శ్రీ పురుషులిద్వయ సమాసము. కార్య నిర్వహణమునందు భేదమున్ననూ ధర్మ నిర్వహణమునందు భేదముండరాదు. ధర్మమార్గావలంబియైన పతి ననుసరించుట సతీ ధర్మమగును కాని, అధర్మ మార్గావలంబియైన పతి ననుసరించుట యేమి న్యాయము? అది తెలివి తక్కువను నూచిస్తుంది.

ఆంధ్రమహిళ జనవరిసంచికలో “ఆమెపతివ్రత” అనే పేరుతో శ్రీ జోన్యల నూర్యనారాయణ శాస్త్రిగారు ప్రకటించిన భావము నాకు చాలా ఆకేదన పుట్టించింది. ఆ ఆనందనయే ఈ విమర్శకు కారణమయింది.

“కూరాత్ముండు, నిరక్షరాస్యుడు,
డరిదుండున్, నిరుద్యోగియన్
జారుండున్ మరి చోరుడౌ పతి
తిరస్కారింప, తగ్గేనాపుం

ద్వారంబు పుడి నొక యాచరి
వైకుంఠము నేరులై
బాదించెన్, భక్తులై పడగా
నా ప్రియ పత్నియై
స్వయంధ్యము నందు
ని యత్నంబు బహుంబు నా
చారందైన యన్నమాట నిజమె,
సాక్షి మహాత్వంబు ని
స్సంపాదము లుండరాదు
గతున్ చచ్చుద్దలా భర్తకే
గారామార జనింపజేయనగు,
సత్కారంబు గావించినన్
మారున్ గ్రూరుడు జారుడౌ నతగు
సమ్యాప్త కృతిన్; చానసి
నారీ రత్నము గీర్తియు స్ఫులిము
నందం గల్గు నాదర్శమై॥”

నాగమల్లె పాదయందు మల్లెపూవులు పూయించిన తర్వాత సోరభాన్ని అనుభవించుట యెంతి కులభవో, వై పద్యము నందు వర్ణింపబడిన దుష్టనిమార్పి యాతని ద్వారా కుభించుటయూ అంత కులభము. ఇది సాధ్యమో ఆసాధ్యమో నే మాహింపజాలను. సాధ్యమగునను నూచన నూర్యనారా నారాయణగారు తెలిపారు గాబట్టి వారిని ప్రశ్నిస్తున్నాను.

సామాన్యరూపసి, క్రూర స్వభావ, దరిద్ర గృహజాత, ఏపనియూ చేతగానిది, జారిణి, వొంగ పనులు చేయునది, అగు శ్రీ మీ సతీయైయుండి మిమ్ము తిరస్కరిస్తుంటే, మీరుప్రేమతో లాలించి బోధించి మార్పుచేసి ఆమె ద్వారా కుభిపడగలరా? అంతటి సహన శక్తి మీయందుంటేనే “ఆమె పతివ్రత” అనుట కర్హులగుదురు — లేకున్నచో శ్రీయందు మీకు సమత్వ దృష్టిలేదను కొనవలయును.

“సాధ్వీమణితృంబు నిస్సంగంబౌట లుండరాదు గనుకన్”—అన్నారు—యెట్టి దుర్మార్గుడైననూ భర్తను దైవముగా భావించి ఆరాధించకపోతే ఆమె సాధ్వీమణి కాదనే మీతలంపా!

(తరువాయి 14వ పేజీలో)

సంవత్సరాది సందేశము

శ్రీ మ తి వి. సు శీ లా దే వి గా రు

సంవత్సరాది పండుగనాడు ప్రతి గృహము కల కల లాడుతూ ఉంటుంది. తెల్లవారక మునుపే తలంటి స్నానములు ముగిస్తారు. పిన్నలు పెద్దలుకూడ కొత్త వస్త్రములను ధరిస్తారు. సంవత్సరాదినాడు సంవత్సరాది పచ్చడిని చేస్తారు. కొత్త వేషపువ్వు కొత్తమామిడి పిండెలు, కొత్త చింతపండు, కొత్త బెల్లంకలిపి ఈ పచ్చడి చేస్తారు. చేయవలసిన ముఖ్య కార్యములలో ఈ పచ్చడిని ఆరగించుట ఒకటి. భారపు భోజనము చేయుట, కొత్త పంచాంగము వినుట, ఒక బ్రాహ్మణోత్తముని తగిన విధముగా సత్కరించుట, అచార ప్రసీద్ధమైయున్నది. అయితే ఈ పండుగనాడే పంచభక్త్య పరమాష్టములతో భుజించేవారు. ఏదో తృప్తికరమైన ఒకే పిండివంటతో భుజించేవారు. అధికాలిచ్చే బాధపడే వారు, సంపూర్ణమైన కడుపుచిచ్చుతో గోడలు పట్టుకొని నేలాడే వారున్నారు. భారతదేశములో ప్రతి మనిషి కూడు గుడ్డలకు లోటు లేకుండా సంత్వష్టికరముగ సంచరించిన నాడే ప్రజా రాజ్యావతరణ ఫలితము కన్పట్టును. రెండున్నర సంవత్సరముల క్రితము భారత ప్రజలకు సంప్రదించిన స్వాతంత్ర్య ఫలితము అవసర వస్తువుల లేమివలన ప్రజల కానంద దాయకముగా లేదు.

ఈ సూతన వత్సరారంభములో జరుగబోయే గొప్పసంఘటనలలో ఆంధ్ర రాష్ట్రావతరణ ఒకటిగా తలచాము. సంక్రాంతి పండుగకే ఈ కానుకను గూడ ఆంధ్రప్రజలందుకుండా మనుకున్నారు. కాని తానొకటి తలచిన దైవమొకటి తలచెను. ఆంధ్రరాష్ట్ర అవతరణ వాయిదా పడ్డది. ఆంధ్రరాష్ట్రము గూర్చి అనేక తర్జన భర్జనలు జరిగేయి. ఆంధ్రరాష్ట్రావతరణతోపాటు రామపాద సాగర ప్రాజక్టు సిద్ధిస్తుందని, దాని ఫలితంగా 10 లక్షల టన్నుల బియ్యము అధికముగా పండించ వచ్చునని ఉత్సాహ పడుచున్నాము. ఆంధ్రదేశము పాడిపంటలతో మహాఅక్షయవలె కలకల లాడుతూఉంటుందని, ఆంధ్రులు ఢిల్లీలోగాలకు మించిన బంగారు తీగలను పండించి దేశదారిద్ర్యమును పోగొట్టగలరని, లేవ

నాఫీసులు, రేవనుకార్డులు, వొంగవ్యాపారము, లంచాలు, పోయి, మన పూర్వ కవులు వ్రాసిన పద్య రచనలోవలె “కన్నయ్య పండింప, కామమ్మ వండింప, వేసిన విస్తళ్ళు లెక్క” లేకుండా అన్నదానములు జరుగగలవని ఆశలు కలుగుచున్నాయి. కొత్త సంవత్సరములో ప్రజలం అటువంటి సుఖిత్తుమయిన దినములకు సుజలాం, సుఫలాం, సస్యశామలాం—అని ఆలాపింపదగిన దేశమునకు ఆశించుచున్నాము.

ఈ కొత్త సంవత్సరములో మనము సాధించవలసిన విషయమింకొకటి యున్నది. అది మాతృ భాష. ప్రజా రాజ్యములో ప్రతినిధుల ద్వారా ప్రభుత్వాన్ని నడపాలంటే మాతృభాషకి ప్రధానస్థానము కావాలి. ప్రజలకు సుబోధకం కావాలంటే మాతృభాషలో పరిపాలనా కార్యకలాపము జరపాలి. ఈ సౌకర్యములేనిచో ప్రజా స్వామ్య సిద్ధాంత ప్రకటనని నిష్ప్రయోజనములు.

మన పూర్వులందరు స్వాతంత్ర్యము, సమత్వము, సాభాత్వము పవిత్రములయిన ఈ మాడు లక్షణాల సాధన నిమిత్తము విశేష త్యాగములు చేసిరి. ప్రాణదానము కూడ చేసిరి. ప్రజలకు స్వాతంత్ర్యము, సమత్వమును ఈయనిది, సాభాత్వము సాధనకుపకరించనిది అయిన రాజ్యము రాజ్యము కానేరదు. దీనికంతకు ఇక మీదట ప్రజలే కారకులు. ప్రస్తుతము గతసాధన ఫలితములను తిలకించి ఆనందించుటలో తృప్తిచెందు సమయము కాదు. వర్తమాన కర్తవ్యమును, భవిష్యద్బాధ్యతను గ్రహించి వాటి నిర్వహణకు ఐక్యక్షి సలుపుటకు ప్రతివారు కంకణబద్ధులు కావలసి వున్నది. ఆ నాడే స్వాతంత్ర్య సమరమున ప్రాణములనర్పించిన వీరయోధులకు, ఆత్మశాంతిని చేకూర్చగలుగుదుము.

అర్థిక, రాజకీయరంగాలలోను, తదితర రంగాలలోను అందరికీ సమమైన న్యాయము చేకూర్చగలరనీ, మతములోను, విశ్వాసములోను, ఆరాధనలోను, అందరికీ స్వేచ్ఛనీయ గల

రసి, అందరికి సమానహక్కు లివ్వగలరని, వ్యక్తివికాసానికి, జాతీయైక్యతకి, సమాన అవకాశాలివ్వగలరని నూతన రాజ్యాంగము ప్రమాణము చేసింది. కాని ప్రమాణమును ప్రజాప్రతినిధులు నోటిమాటగ వదిలివేయక, తాము ఎల్లప్పుడు తత్కృషిచేస్తూ, ప్రజానీకమంతయు తమకు సహకరించేలాగున వారి హృదయములను దొంగలించినాడే భారతదేశమునకు పర్యదినము.

(12-వ పేజీ తరువాయి)

పురుష వ్యామోహమున కాసించనిదైన అవివాహిత, ధర్మమార్గావలంబనంతో జీవితమంతా గడపనిచ్చుగించిన యామె సాధ్విమణికాదా? అట్లే పెండ్లాడిన భర్త దుర్మార్గుడై తన్ను తిరస్కరించుచుండ అచటేబడి మ్రగుటకంటే బాలికవలె జీవితమును గడుపగోరుట శ్రేష్టమగును.

దుర్మార్గుడైన భర్తనుసరింపక అన్య పురుష వ్యామోహమునకు వశముకాక దైవము నారాధించు స్త్రీ హిందూ వివాహ ధర్మమునకు మచ్చకలుగ జేయదు.

దుర్మార్గురాలైన భార్యను వదిలివేసి (స్త్రీ వ్యామోహమును త్యజించి) బ్రహ్మ చర్యంతో గడపు పురుషుడైతే యుత్తముడో, అట్టి స్త్రీయూహంత యుత్తమురాలే. యిరువురూ వివాహ ధర్మమును కాపాడిన వారే.

పురుషులు పెక్కు వివాహములాడ దగునను ధర్మము వంటి ధర్మములు కొన్ని పురుషజాతి స్వలాభము కొరకు పురుషులచేత సృష్టింపబడియున్నవి. అట్టివానిలో భర్తయెట్టివాడయిననూ అతనినే దైవంగా ఆరాధించవలెనను నూక్తి యొకటి.

పతివ్రత అంటే సకల సద్గుణ సమన్విత లేక ధర్మమార్గావలంబిని అని భావించండి. భర్త దుర్మార్గుడై తన్ను తిరస్కరించుచుండ అతనినే దైవముగా ఆరాధించకపోతే సాధ్విమణి కాదనే తలంపు సరియైనదికాదు. స్వార్థపరత పాదుకు బోయిన పురుష పక్షపాత దృష్టికి మాత్రమట్లు గోచరించు నేమి.

ఈ క్రొత్త సంవత్సరములో ప్రజలు ఆశాకరై విషయములను గ్రహిస్తారు. తిలకిస్తారు కాని తమ కర్తవ్యమును ప్రతివారును గుర్తించక, దాద్యతి అంతా ప్రతినిధులపై వదలరాదను విషయమును గుర్తించుట యత్యావశ్యము. దేశమును సస్యశామల మొనరించుట తమ కర్తవ్యమును గుర్తించి సంపరించవలెనను నెయ్యే క్రొత్త సంవత్సర సంశేషముగా ప్రతివ్యక్తియు భావింతురు గాక.

హెచ్చరిక

వికృతి, వికృతాకారంగా ప్రవేశించిందని విమర్శకులందరూజేసోళ్ళ చెప్పతున్నారు. కనుక వేరుగా చెప్ప నక్కరలేదు. విదేశ స్పదేశాలలో విప్లవాలు వెదజల్లిన రేచుక్కులలాగ రేగుతాయి అన్నారు. వివిధ మతాలలో వేరువేరు భావాలుత్పత్తి బౌతా యన్నారు. ఆర్థిక ఆహార సమస్యలపరిష్కారములను ఆశించనక్కరలేదన్నారు. అన్ని దేశాలకు అఖండ ష్రామం వాటిల్లుతుందన్నారు. వికృతిగడపి ఖరను కళ్ళ చూస్తే కడుపు నిండిన అన్నమన్నారు. ఖరవరకూ కాయం నిలబెట్టుకోవాలంటే ఆబాలగోపాలంకష్టపడాలి. ఉచ్చ శ్రేణివారి స్వేచ్ఛానందాలకు లోటులేదు. నిమ్మతరగతులవారి నిర్మిత వృత్తులకు లోటులేదు. యిక మాధ్యమిక జీవితాలు మడిసిబోతున్నాయి. వృత్తి విద్యలను ఉన్నతిలోనికి తీసుకురండి. కుటుంబభారం ఒక గృహయజమానికే వుండకూడదు. బాలబాలికలచే రాట్నాలను వడికించండి. పిడికి పది కానులు వస్తాయి. స్త్రీలు యిండ్లలో చేతి మిషనులు కట్టుకొండి. చేతి ఖర్చుకు డబ్బువస్తుంది. చేతి అల్లికలచే చిన్న చిన్న ఖర్చులు కూడబడతాయి. పాతివ్రత్యానికి భంగం లేకుండా పొట్ట కూటికిలోటు లేకుండా ప్రొద్దు పుచ్చవచ్చు. చిలిపి పనులయందు చిత్తగృత్తులను పోనీయక, చంచల దృష్టులను చిన్న నాడు గురువు అభ్యసించ జేసిన విద్యయందు నిల్చుకొని విద్యను చిరస్తాయిగా చేసుకొండి. జీవితానికి కరువుండదు. దేవునికి దయకలుగుతుంది.

—డీ బదరీవారాయణమ్య.

గృహలక్ష్మీ జయంత్యుత్సవము

5-3-1950 న, కేసరిపట్ణంలో, గృహలక్ష్మీ జయంత్యుత్సవము, స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవము, సూక్ష్మముగా, జరిగినది. ఇటీవల అగ్గిపులుగుగానున్న శ్రీ కేసరిగారు భగవత్కృపవల్ల కొంచెము స్వస్థులై, పుయముగా కంకణ ప్రదానము చేసి ఉత్సవములో పాల్గొనగలిగినారు. పెక్కుమంది విదుషీమణులు యీ ఉత్సవమునకు విచ్చేసి, ప్రసంగించిరి. శ్రీమతి లక్ష్మీ రఘురామ్, బి. ఏ., గారు. సభాధ్యక్షత వహించిరి. ఆసిస్టులతో, అభినందనాలతో, ఉపన్యాసాలతో సభ చక్కగా జరిగింది.

శ్రీమతి గంటి. కృష్ణవేణమ్మగారు.

గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ గృహీత
శ్రీమతి గంటి కృష్ణవేణమ్మగారు

ఈమె శ్రీరామశర్మ సుబ్బలక్ష్మమ్మగార్ల పుత్రిక. అనంత పురంజిల్లా తాడిమట్టిలో 20-12-1910 న, జన్మించినది.

1921 మే 19 తే. శ్రోత్రియంవారు గంటి సుబ్రహ్మణ్యం గారి జ్యేష్ఠ కుమారుడు గంటి వెంకట సుబ్బయ్య బి. ఏ. గారితో వివాహమైనది. ఈమె తాతలు గవాన్ పేష్కార్లు గను, ప్లేడర్లుగను, ఆస్థాన పండితులుగను వుండిరి. తండ్రి గారికి పోలీసుకాఖలో వున్నలోగ్యోగము.

చిన్నిప్పటినుండి ఈమెకు తనమాతృ భావయైన తెలుగు నందు ఒక విధమైన చిన్న చూపుండేది. ఆంగ్ల భాష అంటే ఎక్కువ అభిరుచి ఉండేది. ఒకసారి ఆమె భర్తకు ఆంగ్లమున, తెలుగున కలిపి లేఖవ్రాసినారట. ఆమె భర్తగారు భాగవతము, భారతము, నైషధము, అప్పకవీయము, మనుచరిత్ర మొదలైనవి తెచ్చి వానినిచదవలేని హేళనచేయగా, అప్పటినుండి ఈమె ఒక విధమైన అభిమానముకలదై తండ్రిని ఆడిగి ప్రత్యేకముగా ఉపాధ్యాయుని సహాయముచేత మనుచరిత్ర, మనుచరిత్ర, నైషధం, రాఘవ పాండవీయం మొదలైనవి నేర్చుకొనిరట. తాతగారి సహాయంచేత ఛందశాస్త్రం నేర్చుకొనిరి. భర్త సహాయంతో నరస భూపాలీయము, అమరుక కావ్యము, పుష్పబాణవిలాసము చదివిరి. ఆమె ప్రపథమమున 'తెనుగు లేఖని' అను వ్యాసమును గృహలక్ష్మీకి పంపినారట. అది ప్రచురింపబడినది. పిదప గిరిజా కల్యాణము, శ్రీకృష్ణప్రసూనాంబిక, నైరంధ్ర మొదలయినవి రచించిరి. విద్యావతియగు నీమెను శ్రీజనోద్ధరణ కాములగు శ్రీ కేసరిగారు యీ సంవత్సరము కంకణ ప్రదానముతో గౌరవించిరి.

గృహలక్ష్మీ జయంత్యుత్సవము వర్షావర్షము నిరాఘాటంగా జరుగుచు, ఆ సందర్భములో విదుషీమణులకు స్వర్ణకంకణ ప్రదానము అవిచ్ఛిన్నంగా జరుగునిమిత్తము. శ్రీ కేసరిగారు రూ. 5000/- విలువగల జీవితభీమాను, ఈ ఉత్సవ శాశ్వతనిధిగా నేర్పగచెడి నిర్ణయమును ఈ ఉత్సవ సందర్భములో వెల్లడించిరి. ఇందులకు వారెంతయు అభినందనీయులు.

[బ్లాకులు గృహలక్ష్మీ పత్రికకు కృతజ్ఞతతో.]

సర్ థామస్ మోర్ చిత్రించిన రామరాజ్యం

* శ్రీమతి అ. గిరిజగారు *

మానవాభ్యుదయానికి తగిన జీవిత విధానాన్ని సూచించిన ప్రతిభాశాలరలో ధామన్ మోర్ ఒకడు. మోర్ 1478 వ సంవత్సరమున ఇంగ్లండులో జన్మించినాడు. విద్య పూర్తి చేసి న్యాయవాది వృత్తి నవలంబించినాడు. 1510 లో లండన్ నగరానికి అండర్ మేజిస్ట్రేట్ నియమించబడినాడు. 1529 లో వింత ప్రకృతికి పేరు మ్రోగిన 8 వ మోస్లీ రాజుకు ప్రధాన మంత్రి అయినాడు. మోస్లీరాజుకు అవసరమయిన విధాతుల విషయమై చర్చికి రాజుకు జరిగిన ఘర్షణల్లో మోర్ రాజు కోపానికి ఆహుతి అయినాడు. అయిదేళ్ల అమాత్యత్వము శిరచ్ఛేదనముతో అంతమయింది.

మోర్ గొప్ప విద్యాంశుడు, రచయిత. పికోచరిత్ర, కివ రిచర్డు చరిత్ర, యుటోపియా అయిన రచనలలో చెప్పుకొనవలసిన వాటిలో కొన్ని. 1516లో ఇంగ్లండుతో విదేశాల వర్తక విషయమై రాయబారము వెళ్లిన సమయములో లాటిన్ భాషలో మోర్ యుటోపియా వ్రాశాడు. యుటోపియా అంటే అదర్భప్రాయమైన శాంత జీవితమును గడపగల ప్రదేశము.

మోర్ కాలములో భూస్వాములు రైతాంగమును పొలాలనుంచి తొలగించి, వాటిని గొట్టెల మేతకు పచ్చిక బయళ్లుగా చేసే వాళ్లు. పొలాలలో పండే పంటల కన్న, పెంచిన గొట్టెల ఉన్నెవల్ల ఎక్కువలాభం రావటమే దీనికి కారణము. సేద్యమునుంచి తొలగించబడిన పేదరైతులు జీవనాధారములేక బిచ్చగాళ్లుగాను, దొంగలుగాను, పొట్ట పోసుకోవలసి వచ్చింది. ఆ కాలాన నేటి యంత్ర సాధనాలు లేక పోవటాన వాళ్లకు వేరే తగిన జీవనోపాధి కలిగించేది కాదు. పోషించలేని ప్రభుత్వము యీ దౌర్భాగ్యులను అణగదొక్కటానికి మాత్రం అనేక క్రూరకాండలు చేసింది. మోర్ హృదయము'యీ దురాగతమును సహించలేక శాంతిమయ జీవన మార్గాన్ని అన్వేషించ మొదలు పెట్టింది. ఆ

అలా చూపిస్తూనే ఉన్నప్పుడు కొత్తరాజ్యాంగ విధానము, సమాజ పరిస్థితులు తగిన ఉపాయముని గ్రహించాడు. ఈ కొత్త పంథాను యుటోపియా అనే గ్రంథములో వివరించాడు.

యూటోపియా ప్రజాస్వామిక రాజ్యం. నాయకుడు ఒకడు ప్రతి సంఘటన అవసరము కాబట్టి ప్రజలు మూడేళ్ల కొకసారి తమలో ఒకరిని నాయకుడుగా ఎన్నుకుంటారు. ఈ నాయకుని పేరేరాజు. తగిన అర్హత లేకపోతే రాజును తీసివేసి తిరిగి యింకొకరిని ఎన్నుకునే అధికారం ప్రజలకు వున్నది. ప్రజలందరు తినే భోజనము, కట్టెబట్టలే రాజుకు యిస్తారు. సర్వసమత లేక వర్ష బేధాలు వుండటమే అనర్థ పాత్రవని యూటోపియా ప్రజల సిద్ధాంతము. అందువల్ల వ్యక్తిగతమైన ఆస్తిపాస్తులువుండవు. అంతా వుమ్మడిగా వుంటుంది. రాజ్యములోని ప్రజలందరు సరి సమానముగ కష్టించి పని చేయక పోవటాన తగినంత ఉత్పత్తి లేక పోవటము, చివరకు తిండి సరిపోక కరువు రావటము జరుగుతుంది. అందువల్ల యూటోపియాలో స్త్రీ పురుషులందరు సేద్యము నేర్చుకుని, చేసి తీరాలి. ఇదికాక అందరు తమ తమ ఇష్టమయిన మరొక వృత్తిని నేర్చుకోవాలి. సంఘం తన అవసరాన్ని బట్టి ఎవరు యేవృత్తి అవలంబించ వలసి వున్నది నిర్ణయించుతుంది. తతిమా సమయాలలో యేవృత్తిలో వున్నా పంట కోత కాలానికి రాజు మొదలు తలారివరకు స్వయముగా కోతల్లో పాల్గొనాలి. తమదేశములో పండినధాన్యాన్ని రెండు సంవత్సరాలవరకు తమకు సరిపడే అట్టి పెట్టుకుని మిగత ధాన్యముతో యితరదేశకాలితో వర్తకముచేస్తారు. కావలసిన ఇతర పదార్థాల వాటికి బదులుగా తెప్పించు కుంటారు. అరుదుగావుండే వస్తువులు పసిపిల్లలకు, రోగులకు వృద్ధులకు కావ అసినన్నియిచ్చి మిగతా వాటిని అందరు సమానముగ పంచు కుంటారు.

యమటోపియాలో వునికి సంగతి చూతాము. రాజ్యమం
తట వీలయినంతవరకు భిక్ష కోలత, ప్లానులతో పూర్ణ నిర్మి

సర్దామన్మోర్ చిత్రించిన రామరాజ్యం

చుతారు. ప్రతివూరిలోను ఒకే విధమైన సరిసమానపు ఇండ్లు అరువేలు కట్టి ఆ యిల్లకు కావలసిన సామానులు వృత్తి పని ముట్లు ప్రభుత్వమే అమర్చుతారు. ఇంత నిర్మాణము చేసి నప్పటికి కూలియిచ్చి పెట్టుకున్న కూలివాడు లేక పోవటాన ప్రభుత్వానికి ఖర్చే లేదు. ఆయా వృత్తులలో వుండే వాళ్లు ఆయా పనులకు పూనుకుంటారు. అధికారులు ప్రజలంతా కలిసి యిళ్ళు కట్టుకున్నందుకు ఫలితముగా ప్రతి వ్యక్తి నుఖముగా యింట్లో నివసించ గలుగుతాడు. ఇప్పటి మోస్తరు చెట్లక్రింద బతకవలసిన అగత్యము వారికి వుండదు. ప్రతి వూరికి వెలుపల నాలుగు వైపులా విశాల ప్రదేశాలలో నాలుగు ధర్మ వైద్యశాలలు వుంటుయ్. బట్ట, తిండి, యిల్లు, సమకూర్చితే దొంగతనానికి, బిచ్చానికి ఎవరు వెళ్తారు? ఏకేశ్వరోపాసన జనసామాన్య మతము. కాని ఎవరికి నచ్చిన మతము వారు స్వీకరించ వచ్చును. భగవత్సేవ విషయము లలోకూడ అందరు సమానులే. జూదము, మద్యము పనికి రావు. యుటోపియా ప్రజల మానసిక వికాసానికి కూడ మోర్ అవకాశాలు కల్పించాడు. ప్రతి రోజు విషయజ్ఞుల చేత వ్రాసినాసాలు యిప్పించుతారు. ఇది అందరు విశాలి. అంతగా యిష్టము లేక పోతే దేహ పరిశ్రమతో కూడిన ఆటలు ఆడుకోవచ్చు. సోమరితనము మటుకు పనికిరాదు. యభేచ్ఛగా యిష్టమున్నవారు గణితము, ఖగోళము, భూగోళము మొదలయినవి అభ్యసించవచ్చును. ప్రతి ఒక్కరు పనిచేస్తూ వుంటాన ఎక్కువ కాలము వినియోగించ నవసరములేదు. అందరు రోజుకు అయిదుగంటలు మాత్రమే పని చేస్తారు. మిగతా కాలముతో విజ్ఞానము పెంపొందించు కోవచ్చును.

యుటోపియాలో ఆహింసకు చాల ప్రాధాన్యతవున్నది. ఊరి వెలుపల కసాయివాళ్లు తప్ప వూరిలో కోడిని కూడ చంపకూడదు. ప్రజలలో కొంతమంది కాకాహారాలు కూడ వుంటారు. పది వేటకుక్కలను ఒక కుండేలుపైకో, లేడిపైకో వుసికొల్పి చెండాడించటము యుటోపియా వాసులకు అమానుష కృత్యము. అందువల్ల వేట సరదా కాలక్షేపము కాక పోగా త్యాజ్యము. నిండు జీవిని వృధాగా చంపేకన్న బ్రతికించివుంచి సంఘానికి అవసరమైన పనిచేయించు కోవ

టము మంచిదనే తలంపుతో యెంతటి నేరాని కయినా సాధారణముగా మరణదండన విధించరు. బానిసగా చేసుకుంటారు. అందరు తప్పనిసరిగా నైనిక శిక్షణ పొందినా చాల శాంతి ప్రియులుగా వుంటారు. ఆత్మరక్షణకు, మిత్ర రాజ్య రక్షణకు కేవలం తప్పనిసరి అయితేనే, సంఘము అనుమతి యిస్తేనే యుద్ధము ప్రకటించుతారు. రక్త పాతకమునకు యిష్టపడక శత్రుపక్షపు నాయకులు నలుగురైదుగురుని బంధించి యుద్ధం ఆపు చేస్తారు. తమ రాజ్యముతో కొంతకాలము వర్తకము చేయకుండా ఆపు చేయుటయే యుటోపియనులు శత్రురాజ్యాలకు వేసే పెద్దశిక్ష!

ధామన్మోర్ తన భావనా రాజ్యములో స్త్రీలకు ఉత్కృష్ట స్థానమునే కల్పించాడు. యుటోపియా స్త్రీ పురుషునితోపాటు సేద్యము, మరొకవృత్తి నేర్చుకుంటుంది. కాని శరీరబలము తక్కువకావటాన సంఘము ఆమెకు వడకటము, నేయటమువంటి తేలిక పనులే నిర్ణయించుతుంది. తేరతండి తింటు ఆత్మ గౌరవము గోల్పోవలసిన అవసరము యుటోపియా స్త్రీకిలేదు. వివాహమయేంతవరకు తలిదండ్రుల దగ్గర పెరుగుతుంది. తర్వాత భర్తయింటికి వెళ్తుంది. చదువు సంధ్యలలో ప్రత్యేకముగా యేమిలేదు. ఇష్టము వచ్చిన చదువు నేర్చుకోవచ్చును. ప్రతిరోజు వ్రదయాన యివ్వబడే వ్రపన్యాసాలకు హాజరుకావాలి. దీనితో విషయ జ్ఞానము, మాటపొందిక అలవడుతయ్. సమిష్టి భోజనశాలలు ప్రతి వూరిలోను వుండటాన ప్రత్యేకించి వంట కలాపమంటు వుండదు. ఆ సమయములో మరియే యితర పనులయిన చూసుకోవచ్చును. ప్రతి స్త్రీ యుద్ధ శిక్షణ పొందుతుంది. యుద్ధ సమయాన తన తండ్రి భర్త మొదలయిన ఆత్మీయులకు అండగా నిలబడుతుంది. తగిన అర్హతవుంటే యుటోపియాలో వృద్ధవనితలను, వితంతువులను మతబోధకులుగా, గురువులుగాకూడ నియోగించుతారు. లలిత కళలలో, ముఖ్యముగా సంగీతములో స్త్రీ ప్రావీణ్యత సంపాదించుకుంటుంది. సమిష్టి భోజనశాలలో భోజనవేళల చల్లని సంగీత కాలక్షేపము వారికి అలవాటు. పిల్లలు పెద్దలను అనుసరించుకునే వుంటారు. స్త్రీలు పిల్లలతోపాటు పురుషులపంక్తికీనే భోజనము చేస్తారు. పిల్లలకు చిన్నప్పటినుంచి చక్కని నడవడి

సర్ థామస్ మోర్ చిత్రించిన రామరాజ్యం

అదర్బాలు నేర్పుతారు. పచ్చనిచేలు, కమ్మనిగాలి పిల్లలకు
సమృద్ధిగా వుంటయ్.

యటోపియా స్త్రీ సహజ సౌందర్యానికే ప్రాముఖ్యత ఇస్తుంది. భగవంతుడు ఇచ్చిన రూపును ఆరోగ్యము, జీవశక్తితో ఇనుమడింప చేసుకుంటుంది. ఆరోగ్యము, పృష్టి, ఉత్సాహంతో కళకళలాడే ముఖానికి ప్రైవ్రాతల అవసరము యేమి వుంటుంది? రంగులు, క్రేములు పూనుకుంటే లేని సౌందర్యాన్ని భ్రమింపచేసి గంభూన్ని మోసము చేయుట యని వారి విశ్వాసము. ఇనుమైతే పనిముట్లు చేయటాని కైనా ప్రపయోగించుతుంది. బంగారము అందుకు కూడ పని కిరాదని నిరసించుతారు. బానిసలకు బానిస చిహ్నముగా తొడిగే కడియాలవంటివి మాత్రమే బంగారముతో చేస్తారు. అందువల్ల యటోపియా స్త్రీలు బంగారు సాములు ధరించరు. చివరకు ముత్యాలు వజ్రాలయినా ధరించరు. ఆకర్షణీయముగా వుండటానికి పసిపిల్లలకుమాత్రం ముత్యాలు వజ్రములు కూర్చిన ఆభరణాలు పెడతారు, కాని పిల్లలు వూహ తెలియగానే ఆ అపారమ చిహ్నాలను తీసిపారేస్తారు.

ధామస్మార్త శ్రీల వివాహాలు, విడాకులను గురించి విపులముగా చర్చించాడు. యువతీ యువకులు తమకునచ్చిన వారిని వివాహ మూడవచ్చును. బహు భార్యాత్వము, బహు భర్తృత్వము కాసన విరుద్ధం. వ్యభిచారము చాలా ఘోరమైన తప్పు. ఆ తప్పుకు వివాహయోగ్యత లేకుండ జేయటం, బానిసత్వము శిక్ష. అందువల్ల దేశములో వ్యభిచారము ప్రచారములో వుండదనే చెప్పాలి. వివాహితులైన వారు వ్యభిచరించితే వారి దాంపత్యము న్యాయరీత్యా విచ్ఛిన్నము చేసుకోవచ్చును. నేరము చేసిన శ్రీ, పురుషుని శిక్షితులవుతారు. ఆ శ్రీ భర్త, యీ పురుషుని భార్య యిష్టము వుంటే ఒకరినొకరు పెండ్లాడ వచ్చును. లేకపోయిన యిష్టమువచ్చిన మరెవరినైనా చేసుకొన వచ్చును. కాని నేరము చేసిన శ్రీ భర్తగాని, నేరముచేసిన పురుషుని భార్యగాని భూర్యప్రేమ విడువలేక త్నమాపణచేడితే నేరస్థులతోపాలు బానిసత్వం స్వీకరించి దాంపత్య జీవితము గడప వచ్చును. అట్లాంటి దంపతులపై సంఘము దయదలచి ఒక్కొక్కసారి స్వాతంత్ర్యము కూడ ఇస్తుంది. పెండ్లినాటికి యే వ్యాధులు

వైకల్యాలు లేకుండుటే తర్వాత సంజవించే వ్యాధులు, వైకల్యాని కారణముగా విడాకులు అసంభవము. పైగా దంపతులలో ఒకరు వ్రాధిగ్రస్తులయితే వానినికే చేయటము లేదనవారి కర్తవ్యము. దంపతులలో అన్యోన్యము రాగము లేక కలరలు ఏర్పడితే సంఘము ఒప్పుడల మీద విడాకులు పుచ్చుకోవచ్చును. కాని వివాహ పవిత్రతే పరమ ఆశయం కావటాన వీలయినంత వరకు దాంపత్య విచ్ఛిన్నమునకు సంఘము ఒప్పుకోదు.

యట్లోపియా శ్రీ పురుషనితో బాటు తనకు సంభ
వించిన ఆపదను స్వయముగా సంఘము యెదుట వున్నది
న్నట్లు వివరించి న్యాయమును పొందగలడు. యట్లోపియా
సంఘ వాతావరణము శ్రీకి అన్ని విషయాలలోను పురుష
నితో సరిసమానమైన ప్రతిపత్తిని, స్థానమును కలిగించింది.

ధామన్ మోర్ హిందూ సాంప్రదాయానుసారం శవా
లకు అగ్ని సంస్కారము సూచించాడు. మద్యము జీవితాన
సరమని యెంచే పాశ్చాత్య దేశాన పుట్టి మద్యపాన నిషేధం
మెచ్చాడు. కృతిమ సౌందర్యపోషణ, అంతులేని విదాకు
లను ఆసహించుకున్నాడు. ప్రధానామాత్య పదవి అలంక
రించి ప్రజా రాజ్యాన్ని చిత్రించాడు. కుతంత్రులయిన
న్యాయశాదులను, అధికార దుర్వినియోగ పరులయిన పోలీ
సులను మాత్రం ధామన్ మోర్ పొరపాటున కూడ
చేర్చొనలేదు.

[అలిండియా రేడియో వారి సౌజన్యంతో]

కృతజ్ఞత.

అంధమహిళా సభకు ఈ దిగువ పేర్కొన్న విరాళములను కృతజ్ఞతతో స్వీకరిస్తున్నాము.

మదరాసు కార్పొరేషన్ ... 250—0—0

శ్రీమతి చిం. పాపాయమ్మగారు ... 100—0—0

శ్రీ రఘునాదయ్యర్ గారు ... 50—0—0

అ. చన్నఘంటమ్మ,

జ. జమనాదాయి.

మ శ యా శ దే శ ము

శ్రీ వారణాశి వెంకటాచలంగారు

హిందూదేశంలో పశ్చిమ కనుమలకు ఆరేబియా సముద్రమునకు, ఉత్తరమున గోకర్ణమునకు దక్షిణమున కన్యాకుమారికి మధ్యనున్న టువంటి ప్రదేశము, బ్రిటిషువారు మన దేశమునకు రాక పూర్వము మళయాళ దేశమని పిలువబడుచుండెను. ప్రస్తుతిము తిరువాన్కూరు కొచ్చిను సంస్థానములు ఒకేరాజ్యముగ మారినవి. ఇక ఐక్యకేరళరాష్ట్రమును మద్రాసు రాష్ట్రములోగల మలబారు జిల్లాను కూడ కలిపి భారత వర్షములో ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ నిర్ణయించవలసినదిగ మళయాళదేశస్థులు ఆందోళన చేయుచున్నారు.

ఐక్య కేరళము ప్రత్యేక రాష్ట్రముగ నేడు కాకున్నను ముందునాటికైన వచ్చి తీర వలసినదే. ఏలయన తమిళులకు కేరళీయులకు ఏ విధమునను కలంక కుదురదు. వీరిరువురు పరస్పర విరుద్ధమైన సాంప్రదాయములను గలిగి యున్నారు. తమిళభాషయందు సంస్కృతము శూన్యము, మళయాళము నందు సంస్కృతము మిక్కుటము. ఇక ఆచారముల బట్టి చూచిన మళయాళ దేశపు యాచారములు తదితర ప్రాంతముల వారి కర్ధమగుట కష్టసాధ్యము.

ఆ దేశములో స్త్రీకి ప్రాముఖ్యత నిచ్చి యున్నారు. ఆస్తులయందు ముఖ్యముగ స్థిరాస్తులందు ప్రథమ హక్కు వారిదే. ఈ ప్రత్యేక హక్కు వారికేటుల సంక్రమించెనో చర్చనీయము. ఆ దేశంలోపల మరుమక్కితాయము గలదు. దాని కాధారము మనుశాస్త్రములో గూడగలదు.

కేరళదేశం పరశురాముని సృష్టియనియు, పరశురాముడు భారతవర్షంలో యితర శూద్రులను నందర నోడించి దక్షిణాపధముననున్న నీలగిరికివచ్చి, పశ్చిమ కనుమల కావలనున్న దేశమునందు తన పరశువును విసరి పాతాళంలోనున్న ప్రస్తుత కేరళభూమిని పైకి తెచ్చెనని పురాణ గాథ గలదు. ఈ గాథను నమ్మినను లేకున్నను, పరశురాముని కాలమునకు పూర్వము ఈ పశ్చిమ కనుమల కావలనున్న దేశము భారతావనిలో లేనట్లుగాని, తెలియక యున్నట్లుగాని యూహించవలయును.

కేరళదేశమందు ఆదినుండి బ్రాహ్మణులదే అగ్రస్థానము. భూమియంతయు బ్రాహ్మణ జమీందారులకు సంక్రమించి యుండెను. ఈ జమీలన్నియు అవిభక్తములుగ నుండి,

ఆస్తుల పంపకములు లేక, ప్రత్యేకమైన ఏకైక కుటుంబములు తరతరములుగ వృద్ధిచెంది యీనాటివరకు క్షీణింపని గొప్ప ఎస్తేటులుగ నున్నవి. వీనిని వేయిల్లము లందురు.

మళయాళ బ్రాహ్మణులు నంబూద్రులు. వీరిని లక్ష్మీ సరస్వతులు సమానముగా అనుగ్రహించిరి. వీరు సంస్కృత పండితులు. ముఖ్యముగ జోతిషము, ఆయుర్వేదము, యిత్యాది శాస్త్రములందు బ్రవీణులు. దేవపూజలుచేసి మంత్రోపాసకులైరి. దేవాలయముల సృష్టించి, తద్దేవతారాధన వల్ల బ్రహ్మతేజస్సు గలవారైరి. ఇక దినచర్యయందు వారివైదిక కర్మనిష్ఠలు మానక, వేదములందుచెప్పిన విధముగ, ధనవంతులయ్యు బీద బ్రాహ్మణులవలె జీవితములు గడపుచుండిరి.

నంబూదిరి బ్రాహ్మణులు అనాదినుండి మళయాళ దేశమందుండిరి. వారిలో కుటుంబమునం దగ్రజుడు మాత్రమే వివాహము చేసికొనును. అతడు సమిష్టి కుటుంబమునందు యజమానియై వ్యవహారములన్నియు చక్కబెట్టుచుండును. అతని తమ్ములు వివాహము చేసికొనరు. ఈ ఆచారము నంబూదురి కుటుంబములు వృద్ధిచెందకుండుటకై యున్నట్లు తోచుచున్నది. మిగత సోదరులు శూద్రుల కన్యలనుగాని, నాయరు స్త్రీలను సంబంధములను చేసికొందురు. ఈ సంబంధములుకూడ, ఆస్తులయందు హక్కు భుక్తములుతప్ప, అన్ని విధముల, యితర ప్రాంతములందుగల వైవాహికము గనే యుండును. కాని కర్మకాండ లేమియు లేవు. ఈ సంబంధములుగల భార్యాభర్తలు సకుటుంబీకులై సామాన్య భార్యాభర్తల వలెనే జీవనము గడుపుచుందురు.

మళయాళదేశంలో నంబూదిరు బ్రాహ్మణులకు తదితర శూద్రుల నాయరు కుటుంబములకుగల సంబంధ బాంధవ్యములు ఇతర ప్రాంతీయుల కర్ధమగుట కష్టము. అచ్చట శాస్త్రము ఆచారము నెక్కువగ అనుసరించి యుండును. కాని, యీ దేశాచారములు తెలియక వారికి వివాహాది కార్యములు లేవని గ్రహించుట సత్యదూరము. వారి సంబంధములలో మంగళ సూత్రధారణము లేనందునను, మంత్రయుక్తముగ వివాహ విధానము లేనందునను, వారియందు సకుటుంబీక వైవాహిక ధర్మములు నియమములు లేవని తలంపరాదు.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

(శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మగారు)

[ఈ శీర్షికక్రింద గత మే నెలనుండి, 11 వ్యాసములను. శ్రీమతి సుభద్రమ్మ గారు ఆంధ్రమహిళలో ప్రచురించినారు మనస్తత్వ శాస్త్ర ప్రాధాన్యము, గర్భిణీ స్త్రీలు పడవలసిన జాగ్రత్త, శిశువుయొక్క మానసిక, శారీరక పరిణామములు, అందు తల్లి చేయవలసిన సహకారము, కిర్రేంద్రియ వికాసము, అలవాట్లు, ఆహారాది నియమములు, మాతాశిశువుల సంబంధం, యిత్యాది విషయములను గూర్చి వ్రాసిరి.

ఈ దిగువ వ్యాసము శిశు మనోవిజ్ఞానమును గూర్చిన ఉపోద్ఘాతము. దీనితో రెండవభాగ మారంభము. సం.]

శిశు మనోవిజ్ఞానము

శిశువు జనించిన ఒక సంవత్సరం లోపల ఏ విధంగా క్రమాభి వృద్ధిచెందుతూ వచ్చిందనే విషయాన్ని కొంతవరకు తెలుసు కొన్నాము. అభివృద్ధి, పెరగటం అనేవి కేవలం శారీరకంగా ఒడ్డు, పొడుగు ఎదుగుట, బలం పెరుగుట అని కాదు! శారీరకంగానేగాక మానసికంగా కూడ సర్వతో ముఖాభివృద్ధి చెందినపుడే బిడ్డ వయస్సుకు తగిన అభివృద్ధి చెందినదన్నమాట. బిడ్డయొక్క ప్రతి ప్రవర్తనలో ఈ అభివృద్ధి పరిమాణం ప్రకటితమవుతుంది. శిశువు జ్ఞానేంద్రియముల ద్వారా, కాళ్లు చేతులు మున్నగు అవయవముల ద్వారా, ఆసక్తి, గ్రహణశక్తి, నైపుణ్యం మొదలగునవి వయస్సుకు తగినట్లు ప్రకటితమవుతవి అన్నమాట. ఈ అభివృద్ధి పరిమాణమునకు వయోనుగుణ ప్రమాణం అంటారు.

బిడ్డ పుట్టినప్పటి నుండి కూడ ఈ అభివృద్ధి పరిమాణం సక్రమంగా జరుగుతున్నదా, లేదా, అని ముఖ్యంగా తల్లి సమీక్షించుతూ రావాలి. వయస్సుకు తగినట్లుగా సక్రమంగా జరగని యెడల, ఆ లోటుకు కారణమేమి అని చక్కగ ఆలోచించి, అభివృద్ధి క్రమంలో అడ్డుతగులుతున్న ప్రతిబంధకాల్ని తొలగించుట అత్యవసరం. లేనిచో బిడ్డ భావి జీవి

తమునకే తీరని లోపము సంభవించ వచ్చును. అందుచేతనే తల్లికి శిశు మనోవిజ్ఞాన విషయంలో కొంత పరిచయము పరిజ్ఞానముండుట అవసరం, అంతిమాత్రం చేత తల్లి క్రొత్తగ ఎన్నో ప్రమాణ గ్రంథాల్ని అధ్యయనం చేసి విజ్ఞానంపొందాలనికాదు. అల్లా చేయటం అతి ప్రయాసకరం, అసాధ్యం కూడాను. కాని బిడ్డ పుట్టిన తుణుండుండి దాని ప్రవర్తనను పరికించి పరిశీలించుట ద్వారా, దాని మానసిక ప్రవృత్తి, దాని పరిణామమును గురించి కొంత పరిజ్ఞానము పొందవచ్చును. మనకీ పరిజ్ఞానమును ప్రసాదించునది మన బిడ్డయే. అందుచేత మన కడుపున పుట్టిన మన బిడ్డయే మనకు 'ప్రథమ గురువు' అను విషయాన్ని జ్ఞాపకమంచుకొనుట అవసరం. అటులేరువాతనే, శిశు మనోవిజ్ఞానమును గురించి అవలీలగా అర్థమగులాగున వ్రాయబడిన పుస్తకాలను చదవటం కూడ కొంత అవసరమేను.

అభివృద్ధి క్రమంలో వివిధ దశలు :—

గెసేల్, ఫ్రాస్సన్, బెనేట్, ఇసాకో మున్నగు మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞులు, శిశువుజనించి నప్పటినుండియే వారి మానసిక పరిణామమును గురించి, పరిమాణమును గురించి అనేక సూతన విషయాలను కనుగొన్నారు. మరి కొందరు

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

అరునిఁ మనస్తత్వజేత్రిలు శిశువు జననకాలం నుండి 18 ఏళ్లు ఈడుదాక వారి మానసిక పరిణామమును గురించి ప్రశస్త మైన పరిశోధనలు సర్వవః ఫలితంగా మరికొన్ని ప్రధాన విషయములను కనిపెట్టారు. అవి ఏవనగా: మనుజుని జననకాలం నుండి 18 ఏళ్ళదాక జరుగుతున్న అభివృద్ధి క్రిమ ములో విస్పష్టమైన వివిధ అవస్థలున్నాయి. వానిలో ముఖ్యమైనవి మూడు. ఈ ముఖ్యమైన మూడు దశలలో కాలికంగానేగాక, మానసికంగా స్వయితం, విస్పష్టమైన విభిన్నమైన పరిణామం, రిమాణం గోచరిస్తాయి. మరి కొంత విపులీకరించటానికి ప్రయత్నిస్తాను.

మొట్ట మొదటి దశ. శిశు జననకాలమునుండి 6 ఏండ్ల వరకు. రెండవది ,, 6 నుండి 12 ఏండ్ల వరకు మూడవది ,, 12 నుండి 18 ఏండ్ల వరకు.

శిశు జననకాలంనుండి 6 ఏళ్ళదాక దాని మానసిక స్థాయి ఇంచుమించు ఒక్కరితోగ వుంటుంది అని వారి యభి ప్రాయం, కాని ఆ విధంగాలేదు. విస్పష్టమైన వ్యత్యాసము కానరావచ్చును, వస్తుతః, జననం నుండి 6 ఏండ్లు వరకున్న అవస్థలో, రెండు ఉపదశలన్నవి.

మొదటి ఉపదశ: బిడ్డ పుట్టినప్పటినుండి 3 యేండ్లదాక. రెండవది: 3 నుండి 6 ఏండ్లదాక

ఈ రెండు ఉపదశలలో విభిన్నమైన మానసికస్థాయి ఉంటుంది. ఈ రెండు ఉపదశలలో బిడ్డలో మనస్తత్వమైన పరిణామం జరుగుతుంది. ఈ పరిణామం ఏ విధంగా జరుగు తుందను విషయాన్ని విపులంగా తరువాత అలోచించు కుందాం. అసలు మన కవసరమయినది ఈ ప్రధాన దశయే.

బిడ్డను పాఠశాలకు పంపుటకు అయిదారు ఏళ్ళ వయస్సు తగిన వయస్సు అంటారు కదా. కారణమేమంటే అప్పటికి బిడ్డబుద్ధి వికాసంపొంది వుంటుదన్నమాట.

రెండవ దశ: 6 నుండి 12 ఏండ్లవరకు

ఈ వయస్సులో బిడ్డ నెమ్మదిగా ప్రశాంతంగా, పెరుగు తుంది. ఈ దశలోనే ఆరోగ్యం, బలం మున్నగునవి చక్కగా చేకూరుతాయి. 6 నుండి 12 ఏండ్ల వయస్సు లోపల కారీరకంగానేగాక, మానసికంగా కూడా కలుగుతున్న మార్పు చక్కగ కనబడుతుంది. (ఉదా: పాల పండ్లు క్రమంగా పడిపోయి క్రొత్తపండ్లు మొలస్తూ వస్తాయి). మూడవదశ: 12 నుండి 18 ఏండ్లుదాక

(1) దీనిలో కూడ రెండు ఉప దశలుగా విభజించుట అవసరం. 12 నుండి 15 ఏండ్లవరకు బిడ్డ మనస్థాయి ఒకే తీరున ఉంటుంది.

(2) 15 నుండి 18 ఏండ్లవరకు ఈ దశలోని మనస్థాయి ఒకే విధం.

ఈ రెండు ఉపదశలలో కలిగే మానసిక పరిణామం అద్భుతంగా వుంటుంది. మొట్టమొదట అవస్థలో జరిగినట్టే ఈ దశలోను అమోఘమైన పరిణామం కలుగుతుంది.

ఈ 18 ఏళ్ళ ఈడులోనే మనుజుని మానసిక జీవితము చక్కగ అభివృద్ధిచెంది, బుద్ధిపూర్తిగ వికసితమై యుంటుం దనీ, తత్ఫలితంగానే మనుజుడు సర్వకళాశాల విజ్ఞానమును అవలీలగ పొందగలడనీ సకలగుణ సంపన్నుడగుట కిదియే తరుణమనీ ఆధునిక విజ్ఞానజేత్రిలు అభిప్రాయపడుతున్నారు.

కాని, నిశితంగా పరిశీలించితే, మనుజుని జననకాలం నుండి 6 ఏళ్ళ వరకున్న దశయే అత్యంత ప్రధానమైనది. సక్రమంగా, సర్వతో ముఖంగా మనస్తత్వం నిర్మితమయ్యే దశ ఈ ప్రథమ దశయే. అలా నిర్మితమైన మనస్తత్వ పునాది మీదనే మనుజుని భావిజీవిత సాధం నిర్మిత మవు తుంది. ఈ విషయాన్ని తల్లి జ్ఞాపక ముంచుకొనుట అత్య వసరం. ఈ విషయాన్ని విపులంగా, విస్పష్టంగా పరిశో ధించి ప్రపంచానికి ప్రసాదించిన వారిలో సుప్రసిద్ధ శిశు మన స్తత్వ జేత్రియగు డాక్టర్ మాంటుసోరి ప్రథమురాలు.

(సకేవము)

హృదయం లేని ఉక్కు వేహాలు

శ్రీ కాశీ చొట్ట సూర్య నారాయణ చాప్రిగారు

ఆమెకు యీ ప్రపంచంలో అన్ని విశ్వాలూ ఆశిశువే. అన్ని ధనధాన్యాలూ ఆశిశువే. ఆమె జీవితరాశిలో అన్ని సంతోష తరంగాలు ఆశిశువే. తన బవిష్యత్తుకు ఆ విడ్డే భారమని, తన ఆశయాలకు ఆశిశువే ఆధారమని, ఆ పని పాపదే ఆమూల్యమైన పసిడిమాట అని అత్యంత ప్రేమాతి శయాలతో, ఎక్కువ గాబంతో, ఒళ్ళంతా కళ్లు చేసుకుని అతి శ్రద్ధగా పెంచుతోంది ఆ సుబ్బి. కాని, యీ ప్రపంచంలో ఆమె నిరాశ్రయజీవి—నిరుపేద.

“ఏదవకు బాబూ! ఏదవకు నా తండ్రి కాదూ! నా కాసుల పేరుకాదూ! నీకు చాలా పుణ్యమంటుంది. ఇదిగో ఆడుకో. ఈ రేకుడబ్బాతో ఆడుకో. మనకు ఆట వస్తువా ఆహారానికి ఆధారవస్తువా యిదే. ఈ రోజు నీకు పట్టెడు మాటికి కరువైంది. ఏ జన్మంలోనో పెట్టి పుట్టనిరోజు. ఏం చేస్తాం! నాన్నకదూ; నా బాబుకదూ!” అంటూ దుఃఖ భారంతో పొంగి పొర్లి పాయే కన్నీటి బొట్టలు చిరిగిన పమిట చెంగుతో అదిమి ఆ చంటిమానసు చంకను వేసుకుంది పాపం సుబ్బి.

గోడుగావున్న తడికలో గుడిసె గుమ్మాన్ని మూసి, సీనా రేకు డబ్బాను చేతితో పుచ్చుకుని, ఎఱ్ఱని వేసవి ఎండలో పట్టపగలు పదిగంటలకు, అన్నమో రామచంద్రా, అని అల మటించే ఆ బాలున్ని ఓదారుస్తూ, ఓ కంట నీరుకాయస్తూ—తడబడే అడుగులు వేస్తూ బయలు దేరింది బిచ్చానికి. ఆ బస్తీలో యీ బీదదానిపలుకు లాలకించే వారెవరూ? ఆ నిర్భాగ్యపు జీవితాన్ని నిండుచూపు చూసేదెవరు? ఆ దారి ద్రోపు మానిసికి దానంచేసే దాత లేవరూ? ఆ దీనురాలి యిక్కట్టువిని ధర్మంచేసే దెవరూ?—

అట్లాగే తిరిగి తిరిగి భగ్గుమనే ఎండలో పాదాల్ని విడ లించుకుని, ఆకలిమంటను అదిమి పెట్టి ఒక భాగ్యవంతుని యింటికి చేరుకుంది సుబ్బి. “అమ్మా! చంటి పిల్ల వాడికి పట్టెడు ముద్దపెట్టరూ,” అని అడిగింది ఆయాసంతో.

“నీకేం బుద్ధితేదూ. అందరు తిని కూర్చున్నారు. అంట్ల గిన్నెలు కాశీగావున్నాయి. ఇప్పుడెక్కడ దొరుకుతుంది ముద్ద? పో! అట్లా పైకి పో!” అని గద్దించింది ఆ యింటి యిల్లాలు.

ఆ చింపిరి చెంగును బాబుని నెత్తిమీద కప్పుతూ అక్కడనుంచి వెళ్లిపోయింది నిరాశాహృదయంతో సుబ్బి.

ఆ ప్రక్కయింటి ఆయన భార్య కమ్మగా తిని, గుమ్మం వద్ద కూర్చుని తాంబూలం నేకరిస్తోంది. “తల్లీ! కొద్దిగా బువ్వ పెట్టరూ, అబ్బాయి గోల పెట్టి ఏడుస్తున్నాడు. కొద్దిగా కవళంపెట్టి పుణ్యం గట్టుకోండి అమ్మా!” అని అడిగింది సుబ్బి.

“ఆ! బువ్వకావాలీ బువ్వ! గువ్వలాగ కూర్చో మరిగి- రోజూ యిదో పరిపాటై పోయింది. ఏదైనా పనిచేసుకుని బ్రతకరాదూ. ఎవడు చెప్పాడూ నీకేవేం” అని హుంకరించింది ఆ అవ్వ.

అట్లాగే సత్తువలేని కాళ్లతో సాగిపోతూ, పొత్తిలిలోని బిడ్డని వత్తిపెట్టుకుంటూ స్థితిమంతుడైన ఒక వర్తకు డింటికి వెళ్లింది.

“అయ్యో! పసికందు గోలపెట్టి ఏడుస్తున్నాడు. ముప్పి దాన్ని రెండుబియ్యపు గింజలు బిచ్చంపెడుదురూ! బాబూ! పున్నవారు మాబోటి పేదల్ని కరుణించరూ అయ్యో!” అని బ్రతిమాలుతూవున్న సుబ్బిని డబ్బులెక్క పెట్టుకుంటూ పున్న ఆ సాహుకారు చూచి “అంత తిండిలేని దానవు యిక్కడికెట్లా రాగలిగావు. ఇక్కడికొచ్చే బదులు యింకో యింటికి పో పోయావ్? అంత నీరసంగావుంటే ఇడగటా నికి నోరెల్లావచ్చింది. అతిగా మాట్లాడకు. నీతో మాట్లాడు తోంటే యివతల్లి లెక్క మరచిపోతున్నా. నవ్వుమొస్తుంది. నీవే శనిఅమ్మారు లావున్నావేం. పోతావా; పోవా?” అన్నాడు.

హృదయం లేని ఉక్కు దేహాలు

ధనమే ప్రధానంగా తలచే ఆ ధనిక పాపాణి హృదయానికి దయారసం ఎట్లా చిగురిస్తుంది? కడుపు నిండా తిని, కంటినిండా నిదురించే ఆ కఠిన జీవితాలకు పేదపితాచతో భయేం తెలుస్తుంది? మమకారకూన్యమైన ఆ మనిషి దేహానికి బీద ప్రజల రోదన ఏం వినిపిస్తుంది? అదరణాభిమానాలను ఆచరణలో పెట్టని ఆ ధనికవర్గానికి పేదల గోడు పడును కత్తుల పోటులుకాదూ!! సహకార సమానత్వ గుణాలు లేని యీ పాడులోకం వుంటేయేం, వూడితే యేం?

పాపం అట్లాగే కాళ్ళు కందిపోతూంటే ఆ పసి కందుని పమిటచెంగుతో మూసుకుని, కళ్ళంటు కాళే వేడి కన్నీటిని పాతపమిటతో అద్దుకుంటూ, ఆకలి బాధతో యెప్పటిలాగే నిరాశచెంది మొండి హృదయంతో ముందుకుపోగింది.

ఎదురుగా వెడుతున్న వుద్యోగిని చూచింది. భరించరాని ఆకలిబాధతో 'బాబూ, అయ్యా! మీకు తోచింది ఏదైనా ధర్మం చేయరూ; కుడ్డాడు మారాం పెట్టి ఏడుస్తున్నాడు. ప్రొద్దుటినుంచి చల్లికూడైనా లేదు. బాబూ కనికరించరూ; రక్షించరూ" అంటూ విలపిస్తూ ఆ వుద్యోగిణుని పాదాలముందు వుంచింది ఆ చంటిహూసని.

"ఏయ్! నాస్సెన్స, ఛా! ఏమిటి ఏడవటం వెధవ గోలాను, అపశకునంలా యేడుస్తావేం? లే. తియ్యి పిల్లోళ్ళి" అన్నాడు కోపంతో గుడ్లుపెద్దవి చేస్తూను. "బాబూ! ఒక్క డబ్బు యియ్యరూ—పిల్లవాడికి కొనిపెట్టి ఆకలి తీరుస్తా. మీ పేరు చెప్పుకుంటా"నంటూ బ్రతిమాలింది నువ్వి. "ఎన్నిసార్లు చెప్పాలి, డబ్బులేదు—ధర్మం లేదు! ముందు తీస్తానా తియ్యవా? ముప్పిముండ, నీకింత పట్టుదల చేసికి? వాళ్ళనీ వీళ్ళనీ బ్రతిమాలి ఎన్నాళ్ళని బ్రతుకుతావు? దేనిలోనైనా పడి చావరాదూ!" అంటూ బిడ్డడు పొట్ట మీద బూటుకాలితో తన్ని వెళ్లిపోయాడు దురుసుతనంగా.

ఆహా! ఉద్యోగమదం యెంతపతి చేసిందో !!

ఆకలి దుఃఖానికితోడు ఆ దెబ్బ గూడా మరింత అధికమైంది వెక్కి వెక్కి యెడ్చి ఆ శిశువును తీసుకుని యెత్తుకుని, హృదయానికి హత్తుకుని మరింతగా యేడవటం మొదలుపెట్టింది ఆ నువ్వి. ఆ అర్తాలాపాన్ని ఆలకించే దెవరూ?

ధూళిలో పొర్లాడిన పిల్లవాడిని చూసింది ఒక్కసారి. హృదయం రాయి చేసుకుంది. ఉన్మాదంలో ముంచెత్తిన ఆలోచనలేవో ఆమె బుజ్జిలో పరుగెడుతున్నాయ్. కోపావేశం అధికతరమైంది. జీవితంమీద రోతపుట్టింది. ప్రపంచం మీద ప్రీతితప్పింది. "చంటి హూసకు పట్టెడు ముద్ద సంపాదించలేని యీ పాడుజన్మ ఎందుకు? ప్రేమతో చాలెడు మెతుకులు పెట్టని యీ ప్రపంచం డేనికి? ఆలో లక్ష్మణా అని గొడ్డే యీ పేద హృదయాలను ఆదరించే దిక్కి వ్వరూ! ముప్పి వెధవని, దరిద్ర దేవతని, యింకా యీ ప్రపంచంలో నాకు సంబంధం యేమిటీ-క-నికా-రం-లేదు" అంటూ యేవో పెద్ద పెద్ద కేకలు వేస్తూ వాయు వేగంతో విరక్తిమార్గాన వినురుగా నడచి పోతూ అచ్చటికి దగ్గరగా వున్న నదియొడ్డున వృక్షచ్ఛాయని ఆ బిడ్డనివుంచి ఒక్క గంతున చెంగని నదిలోమునిగి అనువులను బాసింది పాపం నువ్వి.

ఆ ఘోరదృశ్యాన్ని తిలకిస్తున్నా డోకవ్యక్తి. అపారమైనదయతో ఆ శిశువు నెత్తుకున్నాడు. ఆమె నదిలోపడిన వయినం నలుగురితో చెప్పాడు. అందరూ కలిసి నదిలో నలుదెసలూ వెదికారు. కాని ప్రయోజనం లేక పోయింది. ఇహలోకాన్ని విడిచిపోయింది నువ్వి అనుకున్నా రందరును. అతనికి సంతతి లేక పోవటంవల్ల యీ బిడ్డను యీశ్వరుడు యీ రూపేణా ప్రసాదించాడని సంతోషించి 'ర మే శం' అని నామకరణం చేశాడు ఆ శిశువుకు.

రమేశాన్ని పెంచి పెద్దవాణ్ణి చేశారు. పెంపుడు తలిదండ్రులు. పాఠశాలలో ప్రవేశబెట్టి విద్యాభ్యాసం చేయించారు. శ్రద్ధా భక్తులతో విద్యనభ్యసించి ఉద్యోగంలో చేరాడు క్రమేపి రమేశం. ఇప్పుడు రమేశం అంటే ఆ బస్టీలో ఎంతో పేరు. ఏంతో గౌరవం. ఎంతో పలకుబడిను. పెద్ద పెద్దల అడుగు బాడలలో సంచరించి, వారి గౌరవాభిమానాలకు గురియై అనేకమైన బిరుదులు, డిగ్రీలు అ చిరకాలంలోనే సంపాదించాడు రమేశం.

కాని ఏంలాభం! చిన్నతనంలో మిక్కిలి ప్రేమతో పెంచిన తల్లి యిప్పుడు కర్పూరాచూస్తే ఎంత సంతోషించేది! ఎంత ఆనందించేది! ఆమెకు యీ ప్రపంచంలో అన్ని విశ్వరూపాలూ ఆ శిశువేగా !!

* అష్టపల్లి లక్ష్మి *

అనగనగా ఒక ఊర్లో 'సోము అనే కుర్రవాడున్నాడు. ఆ సోముకు తల్లి దండ్రు లిరువురు వున్నారు. సోము తల్లి కడుపుతో వుంది. ఒక రోజు ఆవిడకు బాగా నొప్పులు వచ్చాయి. అందుకని ఆమెను వేరే ఒక గదిలో మంచము మీద పడుకోబెట్టి డాక్టరును తీసుకొని వచ్చారు. అప్పుడు సోము తల్లి దగ్గరకు వెడతా నన్నాడు. అంటే తండ్రి ఏం చెప్పాడో తెలుసా! "సోమూ! అమ్మకు జబ్బుగావుంది ఇప్పుడు వెళ్ల గూడదు" అని సోమును ఆజేసాడు. రెండు రోజులకు సోము అమ్మ చక్కని చెల్లాయిని కన్నది. ఆ చెల్లాయిని సోము ఎత్తుకుని తిరుగుతూ వుండేవాడు.

నాలుగు నెలలయిన తర్వాత సోము తండ్రికి కొంచెం జబ్బు చేసింది. అందుకని ఆయన ఒక గదిలో పడుకొని రక్తకప్పుకునేవాడు. సోము ఏం చేసాడో తెలుసా అప్పుడు. తనకు కనపడ్డ

వాళ్లందరికీ తనకు తమ్ముడు పుట్టాడు అని చెప్పేవాడు. సోము తండ్రి స్నేహితులున్నారుగమా, వాళ్లు ఇది విన్నారు. వాళ్ళంతా వచ్చి సోము తండ్రిని "ఇదేమిటోయి నాలుగు నెలల క్రితమే గదా నీకు పిల్ల పుట్టింది. మీ అబ్బాయి మళ్ళీ యిప్పుడు పిల్లాడు పుట్టాడని అందరికీ చెపుతున్నాడు?" అని అడిగారు.

సోము పదిగంటలకు బళ్ళించి వచ్చినాక సోము తండ్రి అడిగాడు "ఏగా సోము, తమ్ముడు పుట్టాడని చెప్పాడున్నా వట" అని. అప్పుడు సోము ఏం చెప్పాడంటే "అవును నాన్నా! అప్పుడు అమ్మకు జబ్బుగా వుంది అమ్మ దగ్గరకు వెళ్ల గూడదన్నావు. అమ్మకు జబ్బుగావుంటే చెల్లాయి పుట్టింది. మరి నాన్నకు జబ్బుగావుంటే తమ్ముడు పుట్టాడా?" అని పరుగెత్తుకొని పోయి నాడు. సోము చిలిపి మాటలకు అంతా నవ్వారు.

ఏం తలచుకున్నా సరే!

ఏదైనా ఒక సంఖ్య తలచుకోండి.
తలచుకున్న దానిని మూడురెట్లు చేయండి.
వచ్చిన లభ్యానికి తొమ్మిది కలపండి.
కలిపిన మొత్తాన్ని పది పెట్టి గుణించండి.
ఆ వచ్చిన సంఖ్యనుండి తొమ్మిది తీసివేయండి.

వచ్చిన శేషమును మీరు తలచుకున్న సంఖ్యపెట్టి భాగించండి.
ఎంత వస్తుందో నేను చెప్పనా? ఉండండి చెప్తాను—
ముప్పై—కదూ?

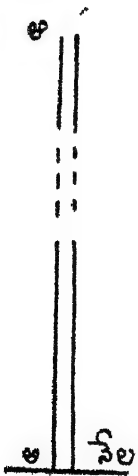

గాలి ఒత్తిడి

శ్రీ వసంతరావు వేంకటరావుగారు

విశాలకు వార్ల నాన్న చెప్పింది.

“ ‘అ ఆ’ అను గొట్టాన్ని భూమి మీద నిలుపుగా నిలబెట్టే మనుకో. దానిలో గాలి ఉంటుంది. ఆకాశంలో ఎన్ని మైళ్ళు ఎత్తు వరకు గాలి ఉందో అంతవరకు ఈ గొట్టం చివరకున్న దనుకో. అప్పుడు, దానిలోనున్న గాలిభూమిపై ‘అ’ వద్ద ఒత్తిడి కలిగిస్తుంది. ఘట్-త్-చునివంటి రాక్షసుని సహాయంతో ‘అ ఆ’ లోనున్న గాలిని పూర్తిగా తీసివేసి ఆ గాలికి బరువు సమానమైన బరువున్న పాదరసం పోస్తే సుమారు 30 అంగుళాల ఎత్తుగల పాదరసం మాత్రమే కావలసి వస్తుంది. ”

చిత్రం 1

“ గాలిని ఏ విధంగా తీసి వేస్తామండీ ? ”

“ గాలిని తీసివేయ వలసిన అవసరం లేకుండా దానిని తీసినంత పనిచేసే చిన్న ఉపాయముంది. సుమారు 3½ అడుగులు పొడవుగల గాజు గొట్టం ‘కక’ ‘క’ వైపు మూసి ఉంది. చిత్రం 2 లో చూపినట్లు, దానిని పూర్తిగా పాదరసంతో నింపేము. కుడిచేతి చూపుడు వ్రేలితో ‘గ’ ను

మూసి, గొట్టాన్ని త్రిప్పి, పాదరసమున్న పాత్ర ‘చ’ లో వ్రేలితోనే గొట్టాన్ని ముంచి, వ్రేలు

తీసివేసేము. అప్పుడు గొట్టంలో నిండా పాదరసముండాలి కదా ? ”

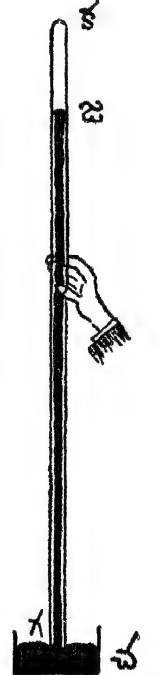
“ ఆ హా ”

“ చూడు నే చెప్పినట్లు చేస్తున్నాను..... ఇప్పుడేమైంది ? (చిత్రం 3) ”

“ ఇదేమిటి ? కొంత పాదరసం పడిపోయిందే! అది ‘జ’ వరకు దిగి ఆగింది.... అయితే, పాద

చిత్రం 2

చిత్రం 3

రసమంతా పడిపోకుండా గొట్టంలో కొంత వరకుపడి ఎట్లుండి పోయిందండీ ? ”

“తొందర పడకు. పాదరసానికి కైనున్న ‘క జ’ భాగంలో ఏమున్నదను కొంటావు?”

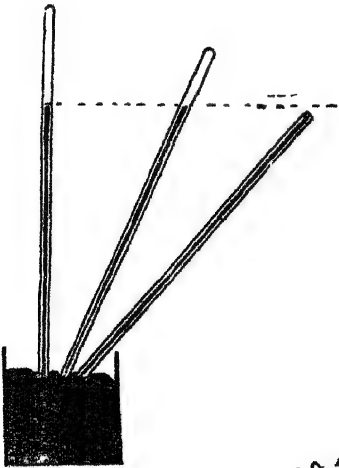
“గాలి”

“కాదు. అందులో ఏమీలేదు. గాలీ లేదు. ఏమీ లేకపోవడమే శూన్యం. ‘క జ’ శూన్యమంటారు.”

“ఏమీ లేకుండా ఎట్లుందండి? మన చుట్టూ గాలి ఉందన్నారే; ఆ గాలి అందులో మాత్రం లేదా?”

“లేదు. లేదని నీవే ఒప్పు కొంటావు. గొట్టాన్ని ప్రక్కగా వాలుస్తాను, ఏమాతందో చూడు.”

“....పాదరసం గొట్టంలోనికి ఎక్కిపోతుంది!.... గొట్టం పూర్తిగా నిండిపోయింది! (చిత్రం 4)”

చిత్రం 4

“ఇందులో ఎక్కడైనా గాలికిచోటుందా?”

“లేదు”

“తిరిగి నిలుపుగా నిలబెట్టేను....ఏమైంది?”

“ఇండాకట్టా పాదరసం జారింది”

“అయితే ‘క జ’ భాగంలో గాలిలేనట్టేనా?”

“లేదనక తప్పదు....కా? ఏమీ లేకుండా భాగీగా ఎట్లుందండి?”

“మటోత్కజడు చేసినట్లు మాయ చేసే మన్నమాట. ‘క జ’ కేవలంశూన్యం. అందులో ఏమీలేదు. ప్రపంచంలో అట్టి శూన్య ప్రదేశం మన కెచ్చట తటస్థపడదు.”

“ఓ హో....మరి, గొట్టంలో పాదరసం కొంతవరకైనా ఎందుకు నిల్చిపోయింది?”

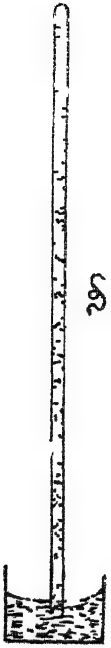
“త్రాసు అక్కర లేకుండా గాలి బరువును తూచే మన్నమాట. ఈ పాత్రలోనున్న పాదరసంపై గాలి ఒత్తిడి కలిగిస్తుంది. ఆ ఒత్తిడిచేతనే గొట్టంలో పాదరసం నిలిచింది. గాలియొక్క ఒత్తిడి ఎక్కువైతే, గొట్టంలోనున్న పాదరసపు ఎత్తు కూడా ఎక్కువైతుంది; గాలి యొక్క ఒత్తిడి తగ్గినట్లైతే గొట్టంలోని పాదరసపు ఎత్తు తగ్గుతుంది. మొదటి చిత్రంలోని ‘అ ఆ’ గొట్టమందలి గాలి ఎంత బరువుందో, అంత బరువే ఉండి ‘గ జ’ పొడవున్న పాదరసం యొక్క బరువని మనం గ్రహించాలి.

గాలి కన్న పాదరసం కొన్ని వేలరెట్లు బరువుంది.

కాబట్టి, వందలమైళ్ళు ఎత్తువరకున్న గాలి బరువుతో సుమారు 30 అంగుళాల ఎత్తున్న పాదరసం బరువు సరిపోయింది. ఇప్పుడు చూడు పాదరసాన్ని తీసివేసి గొట్టాన్ని నీటితోనింపి నీటిపాత్రలో, ఇదివరకు మాదిరిగా, నిలబెట్టేను....ఇప్పుడేమైంది?”

“గొట్టం నిండా నిరుండిపోయిందే! (చిత్రం)”

“ఈ గొట్టమే కాదు, 11 గజాలు పొడవున్న గొట్టంలో ఈ ప్రయోగం చేసినప్పటికీ దానిలో

నిండా నిరుంటుంది. ఒక్క అంగుళమైనా క్రిందికి జారదు. ఏమంటే, నీటికన్న పాదరసం 13½ రెట్లు బరువు.”

నీరు

“అంటే”

“ఒక గ్లాసు నిండా ఉన్న నీరును తూచేము; దాని నిండా ఉన్న పాదరసాన్ని తూచేము. అప్పుడు నీటి బరువు కన్న ఆ పాదరసం యొక్క బరువు 13½ రెట్లు. అంటే గజా

చిత్రం 5

సుడు నీరు ఒక పాను బరువుంటే, ఆ గజాసుడు పాదరసం 13½ పానుల బరువుంటుంది. అందుచేత, ‘గజ’భాగములోనున్న పాదరసాన్ని తీసివేసి, అంతే బరువున్న నీటిని పోసినట్లైతే ఎక్కువ నీరు పట్టదా?”

“ఆహా”

“ఈ పాదరసం 2½ అడుగుల ఎత్తుంది కదా! దీనికన్న 13½ రెట్లు తేలికైన నీరు ఇంత బరువుండా అంటే....”

“ఔనండి దీనికి 13½ రెట్లు ఎత్తుండా లి కదూ? అడుగులు 33½.”

“అదే సుమారుగా 33 అడుగుల ఎత్తుననీరు నిలబడ గలదు, ఈ విధంగా గాలి బరువు

కనిపెట్టేము. కొన్ని వందల మైళ్లు ఎత్తువరకు వ్యాపించిన గాలి స్థానంలో పాదరసముంటే 2½ అడుగుల ఎత్తుంటుంది. నీరుంటే 33 అడుగులు లేక 11 గజాల ఎత్తుంటుంది. దీనిని బట్టి గాలియొక్క బరువు సులభంగా లెక్కకట్టవచ్చును. ఏమంటే, ఒక చదరపు అంగుళం వైశాల్యం కలిగి 30 అంగుళాల ఎత్తున్న పాదరసం యొక్క బరువు లెక్కకట్టితే ఆ చదరపు అంగుళము మీద గాలియొక్క బరువు తెలిసిపోతుంది. అట్లు లెక్కకట్టగా వచ్చిన ఫలితమే సుమారు 15 పానులు 5 పీశెల భారమని. అందు చేతనే ప్రతి చదరపు అంగుళము 5 పీశెల బరువుని మోస్తుందంటారు. అంటే అరచేతితో బియ్యపు బస్తాను మోస్తున్నామని లెక్క తేలుతుంది. లెక్కకట్టి, అరచేతిలో గాలి బియ్యపు బస్తా అంత బరువుందంటే నీవు నమ్మలేక పోయేవు”

“ఔనండి మీరూ విషయం చెప్పి నపుడు నమ్మడానికి మనసొప్పింది కాదు. ఇప్పుడు ఒప్పుకోక తప్పదు.... ఇంత పీడిస్తూన్నా గాలి సంగతే మనకు తెలియకపోవడం ఆశ్చర్యం సుమండీ!”

బాల బాలికల కవలీలగా అర్థమయ్యే నాటికలు, కథలు, వినోదమును గూర్చు కబుర్లు, చిత్రప్రశ్నలు, శాస్త్రమునకు, పరిశ్రమా సంబంధించిన రచనలు, చిన్నవిగా పంపినచో, కృతజ్ఞతతో స్వీకరించి ఇందు ప్రచురిస్తాము.

చిన్న పిల్లలు వ్రాసిన కథలు, కూర్చిన కబుర్లు, వారి వయస్సు పంపినచో, ఫోటోతోనూ ప్రచురిస్తాము.

“ఆడబ్రతుకే మధురమే”

రైల్వే

శ్రీ చంద్ర రెడ్డి గారు

~~~~~

తారల ఎరుపులు తగ్గక మునుచే, తూర్పురేఖలు తెల్ల బడక మునుచే ఆ రెండిన్ను కలసివున్న ఆకలితోని చిన్న యింట్లోంచి పాలుచిలికే ధ్వని విగపడుతుంది. లోపల ఆ యువతి పాలు చిలుపుతుంది. పిల్లవాడు (కొడుకు) లేచి ఏడుస్తాడు. పావుగంట సేపు వాన్ని గమనాయించి పాలిచ్చి నిద్రబుచ్చుతుంది. యింతలో భర్తలేస్తాడు.

“ఏయ్! యిదిగో కాళ్లవిూద కొంచెం చెయివెయి!”

మరి కొంతసేపామెకు భర్త కాల్గొత్తటంతో సరిపోతుంది. మరల పాలు చిలికేందుకు పోతుంది.

ఇంతలో తూర్పురేఖలు తెల్లనవుతవి. చీకటి విడిపోతుంది. అత్తగారు నిద్రలేచి వస్తుంది.

“యింకా పాలు చిలకటమే కాలేదా! అయ్యో కర్మ! యింతపొద్దెక్కింది. యిక మిగిలినపనంతా చేసేదెప్పుడు!” అంటుంది. ఆమె జవాబు చెప్పదు. కారణ మేమిటంటే ఆమె చెప్పే జవాబెటూ అత్తగారు నమ్మరు. అప్పుడు కొర కొరలాడి అత్తగారి ముఖాన్నోకసారి చూసి ఆందోళనతో, తలవంచుకొని తనపని తాను చేసుకొంటుంటుంది. యింతలో పిల్లవాడు ఏడుస్తూ లేస్తాడు. ఆమె యిది గమనించనట్లు పని చేసికొంటున్నా మనసులో ఆ పిల్లవాడి యేడుపు మెత్తగా కోస్తూఉంటుంది. మరి భరించ లేనప్పుడు ఆ పిల్లవాడినే రెండు దెబ్బలువేసి తనపని చేసుకొంటుంది.

భర్తగారు బారెడు సూర్యుడు కైకొచ్చాక లేస్తాడు.

“ఏయ్, కాఫీకాగలేదా?” అంటాడు.

“నీళ్ళు కాగుతున్నవి, యిప్పుడే తయారు చేసిస్తాను. వీడితో ఆలస్యమైంది” అని జవాబిస్తుందామె.

“సరే వీడికావ—అన్నట్టు వీడిదేం తని అరుపు! వెధవని! వెధవ!” అంటూ మొహంలో వివిధ అసహ్య

రసాలన్నీ పోషిస్తూ పిల్లవాణ్ణుంటాడు. “ఒకేయ్, నోరు మూసిో” కంభా!”

దాంతో పిల్లవాడు మౌమ్మ స్థాయియందు కొంటాడు. ఆయన ఎనిమిది యేటకు నిద్రలేచిన వినుగుతో యేడుపు కలికేటప్పటికి భరాయింద లేక మంచంమీది నుంచి దూకి, “వాస్కెల్లా! ని పని యిలా కాదు” అంటూ వాడి రెండు చెవులు పట్టుకొంటాడు. ఆ పిల్లవాడు నోప్పికి పెట్టిన వెల్లి కేకలకు ఆ మెవచ్చి భర్తచేతులు వదలిస్తుంది—

“అన్యాయంగా వాణ్ణి కొడతారెండుకండి”

“కొట్టాల్నూ, చంపాల్నూ, వాణ్ణి! ఏమిట మొహమూ వాడూను” అని ఆమె భర్త గర్జిస్తాడు. ఏమిటి! ఎందుకు! ఎవర్ని! అతననేది అతనికి తెలియదు. నీళ్ళు పుక్కిలించిబయట ఉమిసి మరల తన పడకకు చేరతాడు. ఆమె కాఫీ తెచ్చి యిస్తుంది. భర్తగారు చప్పరించి “యీ కాఫీ నీ మొహమల్లే ఉన్నదిలే. అసలు నీకు కాఫీ కాయటం చాతయితే కదూ! యింకొంచెం చక్కెర వేయ్యి” అంటాడు. ఆమె చక్కెరతెచ్చి కాఫీలోవేసిన తర్వాత పెద్దలోటాడు కాఫీని గొంతులో పోసికొని వీడి వెలిగించుకొంటూ ఆ ఆవరణ లోంచి బయటకు వెళ్ళిపోతాడు.

దేవుడికి తన పవిత్రమైన హస్తాలతోకోసిన పూజాపుష్పాలను ఒక పళ్లెంలో ఉంచుకొని అత్తగారిస్తుంది. చూసి అంటుంది “యింకా కాఫీలు తగలేసి కాస్తూ కూచుంటే గతుకెప్పుడు ఉడకేయటం?”

ఆమె మనసులో అంటుంది “మీ కొడుకునే అడగ కూడదు! ఆ సంగతి!” కైకి నిశ్శబ్దంగా ఉరుకుంటుంది.

అంతే! ప్రతినిమిషమూ ఆ విధంగానే నిర్నిమిత్తంగా ఢీకొంటూ ఉంది. మధ్యాహ్నం అత్తగారు పెస తెక్కడ ఎండ పోయాల్సిందో, ఎంత కందిపప్పు ఉడకేయాల్సిందో,

ఆమెకు చెప్పి నిద్రపోతుంది—ఆమె చూపు యే విధంగాను పైకి చూడలేదు. వంచపడిన మెడతో ఆనంద మయంగా ఆ సంతార ఆవరణలో రంగులరాట్నంవలె తిరుగుతుంటుంది.

రాత్రి లోమిద్దవుతుంది. ముసలి మామ అన్నాని కొస్తాడు. “ అది బాగులేదు, ఇది బాగులేదు ” అని కొడిలి మీద విసుక్కుంటూ సగం తిని సగం గిన్నెచుట్టు చల్లి రామ నామం జపంచేసికొంటూ లేచిపోతాడు. తరువాత అత్తగారొస్తుంది భోజనానికి. కూర తన కొడుక్కుమాత్రం మిగిల్చి మిగతా భాగమంతా తనే వేసికొని తినేస్తుంది. యింతలో పిల్లవాడు లేచి ఏడుస్తాడు. అత్తగారి గిన్నె ఆమె కడిగేంత వరకు వాడు యేడుస్తోనే ఉంటాడు. తరువాత వాన్ని ఓదార్చుకోతోంది. అత్తపోయి పండుకొని నిద్రపోతోంది. ఆమెకు కడుపులో ఆకలికూడా సమసి పోతోంది. పిల్లాడికి పాలిచ్చుకొంటూ అలాగే కళ్ళు మూసుకొని మగతలో పడి పోతుంది. నిద్రలో భయం గొలుపుతూ యేవేసో వింత ముఖాలు కనపడ్తాయి. పరిశ్రమ మితిమీరినందువల్ల నిద్రరాక వెంటనే లేస్తుంది. భయపడిన కలలన్నీ స్పృహలోకి తెచ్చుకొంటుంది.

భర్తవస్తాడు. ముందు భయపడి తర్వాత గుర్తించిలేస్తుంది. వేడినీళ్లు తోడిచ్చి తరువాత అన్నం పెడుతుంది. భర్తగారు ఏదో కొద్దిగా కెలికి “ దీంట్లో ఫులును తక్కువ, దాంట్లో కారం లేదు. దరిద్రపు మొహానివి యేం చేసినా యింతే ” అంటూలేచి పోతారు. కాని అతడు తినని కారణం కూరలు సరిలేక కాదనీ, వచ్చే ముందు పావలా యిచ్చుకొని తిన్న దోకెలూ వగైరాలని, ఆమెకేం తెలుసు.—ఆ విస్తట్లో మిగిలిన భోజనం ముందు ఆమె కూచోని తినడాని కుప్పక మిస్తుంది. ఆకలిలేదు పదిన్నర గంటలయింది. సగం తిన్నాక పిల్లవాడు లేచి ఏడుస్తాడు. ఏదో కడుపులో కదిపినట్లయి లేచి విస్తరెత్తి చేయికడుక్కొని పిల్లవానివద్దకు వచ్చి పండుకొంటుంది.

మరల వేకువనే లేవటం యథాకార్య కలాపాల్లోలోటు లేకుండా చూడాలను కోవటం మామూలుగా సాగుతూ ఉంటుంది.

యీ విధంగా గిరగిర ఆ యింటిచుట్టు తిరుగుతూ కొన్ని రోజులకు జబ్బున పడుతుంది. మొదటి నాలుగు రోజులూ ఏదో మామూలు జబ్బుని బలహీనంగా ఉన్నాగాని తనపని చేసేకుంటూనే వుంటుంది. తనకు జబ్బుని చెప్పకొద్దగ వాళ్ళి వ్యరాలేరు యీ కుటుంబములో. అధవా భర్తనమ్మినా అత్తగారి భయంవల్ల ఆ నమ్మకం అపనమ్మక మవుతుందనే మహత్తర విషయాన్ని ఆమె తెలిసికొని ఉంది కాబట్టి జబ్బు సంగతి ఎవరికీ చెప్పలేదు. ఐదోరోజున జబ్బు జాస్తయి కదల కుండా పడిపోతుంది.

అత్తగారంటుంది “ మూన్నాళ్ళకు ఒకసారి జబ్బునపడితే యిక్కడ చేసేవారెవరు ? ” జబ్బు కూడా ఆమె చేతిలోని విషయమేకదా! మరి.

ఆమె యీ మాటలతో ఉక్రోశంగా లేచి ఏదో ఒక పని చేయ బోతుంది. ఆ కుండలలో ఏదో ఒకటి పగిలి పోతుంది. దాంతో అత్తగారిచ్చి అంటుంది. “ —మహా తల్లీ! నా అమ్మా! నువ్వు యేమీ చెయ్యక్కర్లే లేదులే! కుండలెందుకు పగుల గొడతావు ? ”

రోజు రోజుకు జబ్బు పెరుగుతూనే ఉంటుంది. మంగలి నారయ్యవచ్చి ఏదో మందిస్తుంటాడు, కాని తగ్గటం లేదు. చూడవచ్చిన పక్కింటి స్త్రీతో రహస్యంగా చెబుతుం దామె—“ ఎవరైనా మనిషిని మావూరంపి నేనుజబ్బులో ఉన్నాను, మానాన్నను రమ్మనమన్నాను అని చెప్పమ నండి ”—

సరే! రెండోరోజులకు ఆమె తండ్రి బండితోసహా వస్తాడు. అత్తచూసి గ్రహించి అంటుంది. “ —మంగలి నారయ్య కూడా మందిచ్చాడు. యిక ఫర్వాలేదు రెండు రోజుల్లో నయమవుతుందని చెప్పాడు.”

ఆమె తండ్రి అంటాడు “ రెండు రోజులలో బాగయి వస్తుంది లెండి పంపండి.”

మంగలి వైద్యుడి ఫీజయినా తగ్గుతుందని భర్తగారు తొందరగా పయనముచేసి భార్యను ఎంతో ప్రేమతో బండి వరకు చెయ్యి పట్టుకుని తీసుకొచ్చి బండిలో యెక్కించి పంపుతాడు.

(తరువాతి పేజీలో)

భిన్నాభిప్రాయాలు

“ దేవి ”

కాలేజీ ప్రాంగణములో విద్యార్థుల కోలాహలము విపరీతంగా యున్నది. ఆ రోజు కాలేజీకి నెలపు లారంభము. కొన్ని సంవత్సరాలు కలసి మెలగిన సహ పాఠకులు విడిపోయే కష్టసమయం. రామం, రఘుపతి, బి.ఏ., పరీక్షలు వ్రాశారు. పాఠ్యంలో చిన్న తిన్నెమీద గూర్చుని వారు ప్రాద్దుబోయ్యే దాకా ఆ కబురు, యీ కబురు జెప్పకో మొదలెట్టారు.

“ రఘూ, ఫస్టుక్లాసు సీటు తప్పదంటున్నారోయ్ ”

“ అంటున్నారోయ్, అనరాదు... నీ స్నేహితుని గొప్ప తనము జూడను అందరికి రంగద్దాలు లేవు రామూ. తృటిలో గడచి పోయినదోయి విద్యార్థి జీవితము. ”

“ ముందు ప్లానేమిటో చెప్పినావుగావు ”

“ ఏ మున్నది ? మనముందు కొన్ని తిరాలు, మన మెనుక మరికొన్ని తరాలు కుట్టాళ్ల ప్లానులులాగే. ఏ వుద్యోగము వెలగ బెడదామనో, సంఘసేవ జేద్దామనో, ఆదర్శ ప్రభుత్వము నెలకొల్పదామనో అనుకుంటాము. సంసార బాధ్యత యిప్పుడిప్పుడే వద్దను కుంటాము కాని, మన పెద్ద వారున్నారగా అన్ని పూనాలను తల క్రిందులు జేయను ! ”

“ పెళ్లి జేసుకో బోతున్నా వన్న మాట ! మన జీవితాలలో అదొక రొటీనేగా. మరి సంపాదన విషయ మేమిటి ? సంబంధమేమైన నిశ్చయమైనదా ? ”

“ సంపాదన విషయమై మా వారింకా యేమి తేల్చలేదు. సంబంధము వట్టుకు నిశ్చయించారు. ఇప్పుడు చూడడమేమిటి. నేను పన్నెండేండ్ల వయస్సు వాడుగా నున్నప్పటి నుంచి వారు జూస్తునే యున్నారు. ఇప్పటికి బేరము కుదిరింది. అంటే, నిశ్చయమైనది. ”

“ ఎవరా బాలిక ? ”

“ నేలు విడిచిన మేనమామ కూతురు. చూపులకు బాగానే యుంటుందట. ఇచ్చే కట్నం మా నాన్న, అమ్మ

లను ఒక సిబ్బెలో బెట్టి సరి తూచవచ్చు. మరి నీ విషయమేమిటి ?

“ ఏమి లేదు ”

“ ఏమి లేదేమిటోయ్. మీవారు నీకే దివ్య నుందరిని జూచినారు ? ”

“ మా అనే వారు లేరు గాబట్టి నుందరిని యెన్నుకునే భాగ్యం నాకే దక్కింది ”

“ ఇక నేం. ఏ చక్కని తారనో, ఏ కాలేజి బ్యూటీనో అన్వేషించు ”

“ బ్యూటీయో గాదో చెప్పలేను గాని నా సహపాతి తల్లి దండ్రులనే ఆమె నిమ్మని అడుగబోతున్నా ”

“ ఎవరు రామం ? ”

“ సుభద్ర ”

“ మన సుభద్ర ? ”

“ మన సుభద్రమిటిరా నీ తలకాయ ! మనక్లాసుమేటు సుభద్ర ”

“ అదే, అదేలే నాభావము గూడాను. కాని చూస్తు, జూస్తు నీ బ్రదుకులో యెందుకురా నీళ్లు బోసుకుంటావు ? ”

“ ఒహో నీవు ఆ చాంధసపు స్కూలుకు జెందిన వాడవంటోయ్ ! ఇలా వాదించడము మనలో ఒక అలవాటై పోయినట్లున్నది. సుభద్రను జేసుకొని మీ అభిప్రాయాలెంత వరుకు సత్యమో క్లబ్బుకోవాలి. మనపెద్దవారు జేసేది మాత్రం యింతకన్న హెచ్చేమిటో నాకు తెలియదు. పెళ్లి చూపులకు బోయే వరుకు కాబోయే కోడలి ముక్కు, ముఖం అత్త మామలకు దెలియదు. వాళ్లు వీళ్లు జెప్పిన మాటలను బట్టి వంక మర్యాద, తల్లిదండ్రుల పద్ధతులు దెలిసికొని, అట్టి పుత్రుడు దంపతులకు జన్మించిన బిడ్డ అక్షరాల వారివలెనే సుగుణ సంపన్నురాలయి యుంటుందని తీర్మానించుతారు. ఇక ఆ అమ్మాయి గుణ గణములలో హెచ్చు

భీష్మ భీష్మ ప్రాయాలు

తక్కువలుంటే అది చేసుకోకవాడి అదృష్టము నాలుగు సంకల్పరాలనుంచి ఒకే కాలేజీలో చదివిన గురువతిని సహచరిగా యేరుకోవడములో నేనే మనవారి కన్నా ఒక మెట్టు మెరుగనిపించుకుంటాను, ఏ మంటావ్?”

“ఏమనేది? నీ ఖర్చు కాలిఫోర్నియా నీకాబుద్ధి బుట్టింది గాని! అంత పెద్ద చదువుల వారు కొంప కాచి పెట్టుకొని యుంటారటరా? మీ నాన్న సంపాదించిన మూడేకరాలు డాబ్బా వొక్క యేడాదిలో పూర్తి జేసుకుంటావు. నీ జీతపురాళ్లు ఆమె సుదాలకేమూలవ్?”

“సుభద్ర యేనాడూ అట్టహాసంగా డ్రెస్సు జేసికోవడము గూడనే జూడలేదు. పెళ్లి జేసుకుంటానే సహజమైన ఆమె గుణాలు ఒక్కమారు మారిపోతాయని నేను నమ్మును.”

“రామూ, మనసెట్టు మాబాగా కుదిరినదోయ్. నేనేమొకటూల కన్నెను జేసుకుంటున్నా. నీవేమో విద్యార్థికురాలి

నిభుడనౌతావు. మోహన్ సురీతిని గెనుకుంటాడట. వాల్లిద్దరు గలిసి సంమాన్ని వుద్ధరిస్తారట”

“సునీతి యెవరోయ్”

“మధుసూదనరావుగారి యేకైక పుత్రిక. ఆ అమ్మాయి క్వీన్ మేరి కళాశాలలో బి. యస్. నీ చదివినది. చూడాలి మన ముగ్గురి జీవితాల భవిష్యత్తు!”

రామం కలెక్టరాఫీసులో గుమస్తా, చీకటి బజారులో నేను వ్యాపారం జేయరాల్సేదు నాదంతా వెలుతురు బజారే నంటూ రమూ, “యేదోయ్ నీ లెక్కలు జూపు” అంటూ మోహన్ ఒకే పూరిలో జీవించుచున్నారు. ఇళ్లు దొరకని యీ రోజుల్లో ముగ్గురొకే చోట నివసించు చున్నారనుట పూహితీతము. ఊరు మూడు చివరలా ముగ్గురున్నారు.

(సకేవం)

(80 వ పేజీ తరువాయి)

కొద్ది రోజులకు ఆమెవల్లు నయమవుతుంది. భర్తవచ్చి తీసుకొని పోతాడు. నడుములు కదుములు కట్టెట్లు ఊగులాడుతూ పోతున్న బండిలో ప్రయాణించేస్తూ ఆమె అనుకొంటుంది “యీ బండి నా బతుకులాచా యీడ్చుకొంటు పోతుంది.” పిల్లవాడికి పాలిస్తూ మగతగా తన చిన్న తనపు అనందజీవిత స్మృతులలోకి వెళుతుంది. ఎంతో గొప్పవైన ఆ రోజులు ఆ ఆటనుంచి తన అత్తింటి కాపురమువరకు కళ్ళల్లో వరుసగా నీటితో తిరిగిపోతుంటువి. అత్త స్మృతులలోకొచ్చి ఆమె భయం కరమొహాన్ని చూచేటప్పటికి భయంతో తనకు తెలియకుండానే నోట్లోంచి చిన్న ఆక్రందన వెలువడుతుంది. దాంతోకూడా పిల్లవాడు కెప్పుమంటాడు. భర్త అసహ్యంతో “ఏమిటిది! గొడ్డుమాదిరి” అని అంటాడు. ఆమె అవమానంతో తలవంచుకొంటుంది.

అస్తమానమయ్యే సరికి బండి అత్తవారింటికి చేరుకొంటుంది. ఆందోళన జాస్తిఅవుతుంది. మామగారి ఈసడింపు మాటలు అత్త తుపాను వర్షము.....బండి వాకిట నిలుస్తుంది.

బండి దిగంగానే ఆమెకునిపించింది అత్తగారి ముఖము దాంటో మినుకు మినుకనే ప్రమిదలోని దీపాలవంటి కళ్ళు ఆమె జీవితంలో మరువలేదు.

అత్తగారంటుంది—“యిన్ని రోజులు తిప్పనేకావే! చాల తొందరగా వచ్చావ్ మహా!”—

మరల ఆమె రణరంగం మధ్య కొచ్చింది. అయితే యీ రణరంగంలో నిస్వహాయురాలామె. ఆమెతో ప్రతి ఒక్కరు ఎందుకు యుద్ధానికి తలపడతారో ఆమెకు బోధపడం లేదు. రాజులకు లేళ్ళవేటంటే ఎంతమక్కువో వీళ్ళకు ఆమెతో కలపడటమంటే అంతయిష్టము.

యీ విధంగా భూదేవివలె తనచుట్టు తాను తిరుగుతూ, తన అత్త, మామ, భర్త, ఆ యిల్లు అనబడే ప్రపంచం చుట్టు తిరుగుతూ, “మానవ జీవి నూరేళ్ళు బ్రతుకాలి” అనే శాస్త్రకారుల వాక్యాన్ని దగ్ధంచేస్తూ తన పందొమ్మిదోసంవత్సరాన్నే తీరిన వ్యాధులకుగురయి ఆ చీకటి గుహకు ఎరవుతుంది. తప్పుదు.

సిరియన్ నాటిక

భక్తిలేల

శ్రీ లాకి శ్రీ నివాస రావు

రంగము ౪.

[ప్రదేశము : వైకుంఠము.

ప్రవేశము : త్రిమూర్తులు ఇష్టాగోష్ఠి సలుపు చుందురు]

విష్ణు : శివ, విధాతలారా! మన కల్పిత త్రినాథ వ్రతమును రమా వాణీ భవాను లమితానందమున సలుప సామగ్రిని సమ కూర్చుచున్నారు.

ఈశ్వర : శ్రీలక్ష్మ వ్రతములం భిక్షాగము మొందు.

బ్రహ్మ : అందీవ్రతమున నవీనత్వము గలదు. నూతన పోకడ లతో నూత్నముగాజేయ వీలగును. కాన లక్ష్మీ పార్వతీ సరస్వతులు శీఘ్రముగా నాచరించుట కాతురవడు చున్నారు.

నార : (ప్రవేశించి) ఓ త్రిమూర్తులారా! త్రినాథులారా!

విష్ణు : ఏమి నారదా! ఏల నీ యాతురము?

నార : వీక్షించితిరా! వీక్షింపుడు—వీక్షింపుడు. దివ్య దృష్టిని వీక్షింపుడు. భూలోకమున ఆ మధుసూదనుని భార్య శాంతాదేవి గతి ఎట్లున్నదో వీక్షింపుడు. ఆ మదోన్మత్తుడగు చెడ్డి ఎట్టి దుండగముల జేయ సమకట్టి యున్నాడో గమనింపుడు. ఆహా! ఆహా! ఆ పతి వ్రతామతల్లి కెట్టి అపాయ మాపాదించినది. ఆ యార్త నాదమును వినుడు—ఆ యార్తారవము విన వచ్చు చున్నదా? లేండు—కాపాడుడు. ఓ విష్ణు దేవా!

కర్తవ్య మేమి. ఓ బ్రహ్మ దేవా! ఉపేక్షింపకుము. ఓ మహాదేవా! రక్షింపుము, రక్షింపుము.

(త్రినాథులు ఆతురమున పోవుదురు)

నార : ఆహా! భక్తి మహాత్యముగా కేమనవచ్చును!

తే|| గీ|| మకరి నోటను జిక్కిన | మద గజమును

గావ నారాయణుడు బోవు | కరణి నిపుడు

హరియు, హరి వెంట హరుడును, | హరుని వెంట

ధాతయును పోవుచున్నారు | యాతురమున.

ఆహా! ఆహా!

బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు భక్తవతులు.

భక్తిత్రాళ్ళచేవారల బంధనమునుజేసి ముక్తిగాంచనగును.

శ్రీ త్రినాథ వర మహాత్యము నెరుగగా వశము గాదు.

అట్టి భక్తవశంగతులగు శ్రీ త్రినాథులను గద్య పద్య కేయం బుల సంకీర్తన మొంత జేసినను తనివి దీరునా!

(ప్రవేశము త్రినాథులు)

విష్ణు :—బిడ్డా! నారదా! మేము వ్యాఘ్ర రూపముల జని ఆ దుర్మార్గుని, ఆ మదోన్మత్తుని వెన్నాడి పారద్రోలి ఆ దీనురాలిని రక్షించినారము. ఆ మహా సాధ్వి కెట్టి మానభంగమును గలుగలేదు—దివ్య దృష్టిని గాంచుము. సీ|| తిలకించు మాడెన | దివ్య దృష్టిని వెన

నా పతివ్రత కెట్టి | హాని లేదు

మాడు బెబ్బలులగా | మువ్వలు మూర్తుల

మరిగి యా దుర్మార్గు | నచటి మందా

భక్తి లీల

పారద్రోలియు మాన ! బంగమా సాధ్యికి
గలుగనీక కరుణ ! గావిసాము
తన కుటీరముందు ! దన పిల్ల వానితో
దనియ్యమ నున్నదా ! తల్లి హాయి !

తే॥ గీ॥ నీతి సత్యము మాన నిర్మలము
గాంచు భక్తుల గాపాడ ! గంకణము
గట్టుకొని లోకముల నెలు ! చిట్టి మూర్తి
త్రయము నెరుగవె, నారదా ! ధన్య లీల !

నార : (దివ్య దృష్టిని దిలకించి) ఆయమ కుటీరములో దన
పిల్లని బాలు గుడుపుచు సురక్షితముగా నున్నది. ఆహా !
మిమ్ము చమ్మిన వారికేమి కొరత గలుగును.

విష్ణు : నారదా ! నీవు కోరియున్న రీతిగా త్రిసాధవ్రతమను
నొక వింత వ్రతము గల్పించి నారము. దాని నిప్పుడే
త్రిదేవు లాచరించుచున్నారు. నీవు పొయి విధానముం
దెలిసికొని త్వరగ భూలోకమున కిరిగి ఆవును వెదకు
చున్న మధుసూదనున కుపదేశపుము. పిదప మా మహా
తృప్తమును జూపెట్టుదుము.

నార : ధన్యోస్మి, ధన్యోస్మి.

(తెర వాలును)

చరిత్రపుటలో చెరిగిపోని చిరంజీవి

శ్రీమతి సరోజినీ దేవి

సీ॥ స్వారాజ్య స్వాతంత్ర్య సంసిద్ధికై తస్య
ధార బోసిన యట్టి ధన్య చరిత
స్వార్థంబు త్యజించి సౌఖ్యంబు వీడిప్ర
జా సేవజేసిన సదయ హృదయ
పరదేశ పరభాష పరసంప్రదాయముల్
వీడ గల్గినయట్టి విమల చరిత
మాత కిస్తూరికి నూతయై దగనిల్చి
ప్రియము బల్కినయట్టి నయగుణాధ్య

గీ॥ సాధుగుణశీల స్వాతంత్ర్య సమరధీర
ఆమరగాయని కాంత రమా లలామ
దివికి జేర సరోజిని దేవి యకార
మరపు రాదెన్నటికి నిల మరుప గలమె.

గీ॥ మహిత గుణాయుత భారత దుహిత యార
భారతావనీ భావి సౌభాగ్యమునకు
మూల మైనట్టి స్వాతంత్ర్యమును వహించి
కృషియునర్చిన సాధ్వీ సత్సక్తి దనరె ॥

(శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మచార

ష్టారెన్ను నైటింగేలు

* శ్రీ జంపాల ఉమామహేశ్వరరావుగారు *

శోకాకుల లోకంలో
దివ్యోజ్జ్వల దీపికలో
చీకట్లను చీల్చుకొంచు
శోకాలను పోకార్చుతు
సంక్రాంతులు సవరిస్తో
పయనించిందా తేజోపుంజం.
తిమిరావృత కుడ్యంపై
ష్టారెన్ను ప్రసరించిన
దివిదివ్య జ్యోతిర్ద్యుతి
భవిశోన్నత ఛాయల్లో
బాధార్తుల వ్యధావృదుల
నుదయించును మధుమరీచి.

గత చరిత్ర గవాక్షాల
తొంగి చూచు ష్టారెన్ను
సదమల జీవితశిష్టం
మేదిని కొక మహిమోజ్జ్వల
రోచిస్సును సూచిస్తూ
భాసించును భవిత చరిత పంక్తుల్లో
కరుణాయుత కప్రజ్యోతి
కేలదాల్చి నిల్చిన ష్టారెన్ను
త్యాగోజ్జ్వల మహిమా మండిత
మహిళా లోకానికి మేలుబంతియై
విశ్వచరిత వీణాగళమున
విన్పించును యుగయుగాల.

(కిల్వర్ కోడే ఆధారంగా)

స్వ తంత్ర పరిశీలన

స్త్రీలను గురించిన సామెతలు

* శ్రీమతి ఆ. రాజేశ్వరి గారు *

ప్రపంచమందుగల ప్రతి దేశంలోను, ప్రతి భాషలోను సామెతలు అనేకంగా ఉన్నవి. ఆ సామెతలను బట్టి, అవి పుట్టిన దేశంలోగల ఆచార వ్యవహారాలు, మనస్తత్వాలు, కొంతవరకు తెలుసుకో వచ్చును. ఇప్పుడు మన దేశంలో మన తెలుగు భాషలో, అందులోనూ స్త్రీలను గురించిన సామెతలు కొన్ని పరిశీలించి ఎటువంటి విషయాలు తెలుసుకో వచ్చునో ఎంతవరకూ స్త్రీ మనస్తత్వాన్ని తెలుసుకునే అందుకు అవి తోడ్పడగలవో చూద్దాం. ఆసలు సామెత అంటే ఏమిటో ముందుగా తెలుసుకోవాలి. సామెత అనే మాట సమతా అనే సంస్కృత పదమునుండి వచ్చినది. సమతా అంటే సమత్వం, సాదృశ్యం, పోలిక అని అర్థం. ఒక విషయం ఎలాగున్నదో చెప్ప దలచి నప్పుడు, అదివరకు అందరికీ తెలిసిన దానితో పోల్చి చెప్తాము. మన మెరికైనా ఒక పేదవానికి దయదలచి ఒక వస్త్రధారణ చేసినప్పుడు ఆ పేదవాడు ఆ వస్త్రం బాగుండలేదని అతే పిస్తే “పుణ్యానికి పుట్టెడిస్తే పిచ్చకుంచమని పీటలాడుట” అని అంటాము. ఈ సామెత లోగడ ఎప్పుడో ఎక్కడో జరిగిన విషయమే. దానిని పోలిన ముచ్చట ఎప్పుడు జరిగినా ఆ ముచ్చటను పోలినది గనుక ఆ సామెత జ్ఞప్తికి వస్తూంటుంది. ఆలాగున ఒకరి నోటినుండి ఒకరి నోటికి ఒకతరు నుండి మరొక తరం వారికి వస్తూ లోకంలో నిలచి పోతుంది. ఆలాగున వచ్చిన సామెతలకే లోకోక్తులని కూడా అంటారు. అనాకారిగా ఉన్న బిడ్డను తల్లి ముద్దుపెట్టుకొని గారాబంగా చూచు కుంటున్నప్పుడు, ఎవరయినా, “అంత అనాకారిగా ఉన్న బిడ్డను, ఆవిడ ఎలా ముద్దు పెట్టుకో గలదో” అని అంటారను కొండి, అప్పుడు “కాకిపిల్ల కాకికి ముద్దు” అని అంటాము. ఎవరి పిల్ల వారికి ముద్దు అన్నా అదే భావంగాని, కాకి పిల్ల అన్నప్పుడు అందము లేదన్న విషయం స్పష్టపడుతుంది. అందముగా లేక పోయినా, ఇతరులకు అనవ్యంగా ఉన్నా,

కన్న తల్లికి ఆమె బిడ్డ ముద్దుపెట్టే, అన్న విషయం, నూత్ర ప్రాయంగా ఈ సామెతలో స్పష్టంగా బోధపడుతుంది.

కొన్ని సామెతలు ఎలా పుట్టినవో చూడండి. ఒక బాలుడు చిన్న తనంలో ఒకరి పెన్లట్లో పొరబడి ఒకతోట కూరకాడ దొంగిలించి తల్లికిచ్చాడు. ఆమె వాడిని మందలించలేదు. తెచ్చిన వండిపెట్టి తాను కూడా తిన్నది. దొంగిలించడం తప్పన్న విషయం తల్లి వెప్పక పోవడం చేత ఆ బాలుడు క్రమ క్రమంగా దొంగతనాని కలవాటు పడి, పెద్ద దొంగతనాలు చేసి, తుదకు పట్టుబడి, ఖైదులోకి వెళ్లుతున్నప్పుడు, తల్లి “అయ్యా నాయనా దొంగ పని ఎందుకు చేశావురా” అని ఏడ్చిందట. అప్పుడు వాడు, “తోటకూర నాడేల చెప్పక పోతివే తల్లి” అన్నాడట. ఇది ఒక సామెతగా వ్యాపించింది. ఆరంభంలో స్వార్థ పరత్వం చేతనో, అశ్రద్ధ చేతనో పిల్లలకు బుద్ధి చెప్పక ఆ పిల్లలు ఎక్కువగా చెడిపోయిన తర్వాత విలపించే పెద్ద వారిని చూచి, ఈ సామెత అంటాము. చిన్నప్పుడు లొంగు బాటుకు రాని వాడు, పెద్దయినా తర్వాత మరి వచ్చేది అసంభవమన్న భావం “మొక్కయి వంగనిది మ్రానయి వంగుతుందా” అని సామెతగా అంటాము. ఆపద రాకుండా ముందుగానే జాగ్రత్త పడవలసిన విషయం, అశ్రద్ధ చేసి తీరా ఆపద వచ్చిన తర్వాత జాగ్రత్త పడ బోయిన వారిని చూచి “చెయ్యి కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకొన్నదట” అంటాము. ఎవరో ఒక స్త్రీ ఆకులు పట్టుకోకుండా గంజి వార్చబోయి, చేతులు కాలిన తర్వాత ఆకులు పట్టుకుని, ఉంటుంది. దానిని చూచి ఈ సామెత పుట్టి ఉంటుంది.

స్త్రీల సామెతలలో అనేకం అల్లా కోడ్రండకు సంబంధించినవే. అధికారం చెలాయద్దామన్న అభిలాష మానవునికి సహజం. కన్న బిడ్డలపై తలి దండ్రు లిద్దరూ అధికారం చెలాయించినా, ప్రేమతో కూడుకున్న విషయం గనుక అధికార దుర్వినియోగం కాదు. ఒకప్పుడు ఎక్కు

కగా రోపించి దండిచినా పిల్లలు భయభక్తులతో ఉంటారు గాని ద్వేషం కలిగించుకోరు.

కోడలు మరెవ్వరూ యింటినుండి వచ్చినా, కన్నామాతరి మీద ఉన్న ప్రేమ కోడలిపైన అత్తగారికి సాధారణంగా ఉండదు. అధికార వాంఛ సాధారణంగా ఉండడం చేత అత్తగారు అడుగడుక్కి కోడల్ని ఏదో విధంగా ఆక్షేపిస్తుంది. కోడలు కూడా అత్తగారు, తనను ఆక్షేపిస్తుండేనా అనే అనుమానంతో సంచరిస్తుంది. “అత్తవారింటి నుఖం మోచేతి చెబ్బు”, “దయలేని అత్తకు దండం పెట్టినా తప్పే”, అంటుంది. కోడంట్రికంపడ్డ కోడలే అత్తగారయ్యే సరికి, “అత్తా ఒక యింటి కోడల్ని సంగతి మరచి పోయి, తన కోడలిపై తానున్న అధికారం చెలాయిస్తుంది. అంతే కాక తానెంతో కోడంట్రికం కష్టాలు పడ్డట్లు తన కోడలిని తానెంతో గౌరవంగా చూచుకొంటూ ఉన్నా తనకోడలు తన మీద నేరాలుచెప్తూ కోడంట్రికం పడుతున్నట్లు చెప్పుకుంటున్నదని అంటుంది. ఇది సాధారణంగా ప్రతి ఇంటిలోనూ కనబడుతున్న విషయమే. పొరపాటున కోడలి కాలు తగిలి నూనె గిన్నె పడిపోతే “అంత కళ్లు నెత్తిని పెట్టుకుని నడిస్తే ఎలాగే?” అంటుంది, అత్తగారు. తానే ఆ పని చేసి నప్పుడు, “త్రోవలో నూనె గిన్నె పెట్టుకుంటారా?” అంటుంది. అలాగే కుండలు బద్దల కొట్టి నప్పుడున్నూ, “అత్తకొట్టిన కుండ అడుగోటికుండా, కోడలుకొట్టిన కుండ కొత్తకుండా” అనే సామెత పుట్టింది. అత్తా కోడళ్ళ సఖ్యత యిలా ఉంటుంది గనుకనే, ఒక రుండి ఒకరు లేక పోయినప్పుడు, కోడంట్రికం పెట్టిన దన్న రవ్వ అత్తకుండదు. కోడంట్రికం పడ్డానన్న గోల కోడలి కుండదు. ఆప్పుడు యిద్దరూ మంచి వారనిపించుకో వచ్చునన్న విషయం, “అత్తలేని కోడలు ఉత్తమురాలు, కోడలు లేని అత్త గుణవంతురాలు,” అనే సామెతలో గోచరమవుతుంది. ఈ సామెతలు పూర్వకాలంలో పూర్తిగాను ఇప్పటికీ అక్కడా అక్కడా చాలా శ్రీల విషయంలో యదార్థంగానే అన్వయిస్తూ ఉండినా, ఇప్పుడుకథ అడ్డంగా తిరిగినట్లు కనబడుతుంది. శ్రీ విద్య యిప్పుడిప్పుడు ఎక్కువగా వ్యాపిస్తూ ఉండడంచేత, అనేక కుటుంబాలలో అత్త

గార్లకంటే కోడళ్ళే ఎక్కువ విద్యావతులుగా ఉంటున్నారు. మునుపటి లాగున కోడండ్లపైని అధికారం చెలాయించడానికి అత్తగార్లు భయపడు తున్నారు. కోడండ్లు అలాంటి అధికారం చెలాయించ నీయమండా ఉన్నారు. అంతేకాదు, అత్తగార్లపైనే కోడండ్లు అధికారం చెలాయించడం కూడా జరుగుతుంది. “కొడుకుతో జెప్పి ఏం చేయిస్తానో చూడు” అనే కాలం కూడా పోయింది. విద్యావతులయిన భార్యలను వెనుక వేసుకుని తల్లులను మందలించే కొడుకులను చూచి, తల్లులు “పెళ్లం బెల్లం” అంటారు. “అడ్డాలలో ఉన్నంత వరకే బిడ్డలుగాని, గడ్డాలు వచ్చిన తర్వాత బిడ్డలా” అంటారు. తల్లికి కొడుకుల కన్నా మాతుళ్ళే ఎక్కువ ఉపచారం చేస్తూఉంటారు. అందుచేతనే “కుంచమంత కూతురుంటే మంచం మీదనే కూడు,” అనే సామెత పుట్టింది. తోడికోడళ్ళకు పరస్పర ద్వేషం ఉంటుందన్న విషయం, “మొగుడు కొట్టేడన్న దుఃఖం కంటే తోడికోడలు దెప్పిందన్న దుఃఖం ఎక్కువ” అనే సామెతలోను, సవతుల పోరు విషయం “స్వర్గానికి వెళ్లినా సవతి పోరు తప్ప”దనే సామెతలోను కనబడుతాయి. “ఏడ్చినదానికి మొగడుస్తే నాకు మగడు వస్తా”డన్న సామెత సవతుల విషయంలో పుట్టినదే. ఇది ఎప్పుడంటామో చూడండి, ఇద్దరు అపేక్షించే ఫలం ఒకటేఅయి అందులో ఒకరు కష్టపడుతూ ఉండడం రెండవ వారు ఉదాసీనులై ఊరకనే ఉండడంచూచి ఎవరయినా “ఏం నీవేం ప్రయత్నమైనా చెయ్యవు, నీ కక్కరిలేదా ఆ ఫలం” అంటే, ఆ ప్రయత్నం చేసేవాళ్ళకు వస్తే తనకూ వస్తుందన్న భావం తెలియజేయడానికి ఏడ్చినదాని మగడువస్తే, తన మగడూ వస్తాడు అంటారు.

చాలా సామెతలు లోకంలో చెడ్డతనమును ఆక్షేపించడానికే పుట్టినవి. “ఇల్లు ఇర్కటం ఆలి మర్కటం” అని యిల్లాలి అలసత, పనిలో అశ్రద్ధచూచి మగవాడనే సామెత. చిన్నపనులు చేయలేక పెద్దపనులు చేయడానికి సాహసించే వారిని చూచి, “ఉట్టికెక్క లేనమ్మ స్వర్గాని కెక్కనా?” అంటాం. తన సౌఖ్యం ఎక్కువగా చూసుకుని మగని సంతకూ చూడని శ్రీని చూచి “చల్లి కూడు తిన్నమ్మకు మగడి

శ్రీలను గురించిన సామెతలు

అకలేం కావాలి” అంటారు. ఇంట్లో ఎప్పుడూ ఏదో దానికి కలహిస్తూ ఉన్నవారిని చూచి, “పోరులేని గంజి నుక్కడయినా చాలు” అంటారు. కష్టజీవి తాను పడుతూన్న బాధను గుర్తింపక హేళనగా మాట్లాడే సుఖ జీవిని చూచి, “బిడ్డకుట్టు గొడ్డాలికేం తెలుసు” అంటాడు. తప్పు తమదే అయినా నిర్దోహలను రచ్చకీడ్చే వారిని చూచి “మొగుడ్ని కొట్టి మొగసాలకు పోయిందట” అంటాము. ఎదటి వారి పచ్చచూచి ఓర్వలేక కుళ్ళుతూ ఉన్న వాళ్ళని చూచి, “సాటమ్మ సరిగ పెట్టుకుంటే ఊరమ్మ ఊరి పెట్టుకుందట” అంటాం. నడవడి మంచిది కాని శ్రీల సామెతలు కొన్ని ఉన్నాయి. తల్లి చెడ్డగుణం బిడ్డకు ఉన్నప్పుడుచూచి, “తల్లి చాలు బిడ్డకు తప్పుతుందా?” అంటాం. “పండగనాడు పాచి మగడేనా?” “రంకు నేర్చింది బొంకు నేర్వదా?” చాలా కాలం చెను ప్రవర్తనకు లోబడి ముసలి కాలంలో నీతులు చెప్పే వారిని చూచి, ‘వృద్ధనారీ పతివ్రతా’ అంటాము. ఏదో ఒక చిన్న పొరపాట్లు జరిగిన యింటివారిని గురించి పెద్దగా హేళన చేసి, రవ్వపెట్టే వారినిచూచి, ఆ యింటి వారు “ఇంటింటా ఒక మట్టిపాయియ్యి మా యింటా ఒక మట్టిపాయియ్యి” అంటాము.

దగ్గరగా ఉన్న వస్తువును చూడకుండా వెతుకుతున్న వారినిచూచి, “ఉయ్యోల్లో బిడ్డను పెట్టుకుని” ఊరెల్లా వెతికిందట” అంటాం. సుకుమారి వాళ్ళని చూచి “కమ్మని రోగాలు తియ్యటి మందులు కావాలి. నీళ్ళకు” అంటాం. కష్టాలు ఒక దానికంటే ఒకటి ఎక్కువ కష్టమైనది కలుగుతే “గోరు చుట్టుపై రోకటిపోటు, తగిలిన కాలుకే తగులును, నొగిలిన కొంపే నొగులును” అనుకుంటాం.

కొన్ని సామెతలకు కష్టబద్ధం చెప్పతారు. “బాలానా రోదం బలం” అంటే ఏక్కుపిల్లకు బలం యిస్తుందనికాదు, ఏడ్చే పిల్లలు సాధిస్తారు, ఎడ్చే వాళ్ళకు బలం అని అర్థం. “సింగినాదం జీలకర్ర” అనే సామెత ఏమీ లేదన్న భావంలో ఉపయోగిస్తాము, గాని చాలామందికి ఏమిటో తెలియదు. సింగిని అంటే గంటమీద దెబ్బకొట్టినాదం వచ్చేటట్టు గంట అంచు చుట్టూ తిప్పే కర్ర. ఆ కర్రకు నాదం ఉండదు. జీరక అనే సంస్కృతపదం తెలుగులో జీలకర్ర అయింది. గాని అది కర్రకాదు.

కొన్ని సామెతలు ఉపదేశములుగాను నీతి బోధకములు గాను ఉన్నాయి. “అరుసు ద్రొక్కనేల కాలం కడగనేల, ఎరువు సామ్యు బరువుచేటు, నోరు మంచిదయితే ఊరూ మంచిదే, కేదవాని కోపం పెదవికి చేటు” మొదలయినవి యింకా చాలా ఉన్నాయి.

సామెతలు సాధారణంగా యత్నిప్రాసలు శబ్దాలంకారాలతో వినసాంపుగా, నూత్రప్రాయంగా తక్కువమాటలతో వేమన నూత్తులగున తీసినకొద్ది అర్థంతోను భావంతోను ఉంటాయి. మానవతత్వం అనేక విషయాల్లో ఎప్పటికి ఒక్కలాగునే ఉంటుంది. కనుక కొన్ని సామెతలు నాటికి నేటికి సమంగా అన్వయిస్తాయి. అయినా సంఘ పరిస్థితులలోను, సంస్కృతిలోను, చాలామార్పు వచ్చినది. శ్రీల లోను విద్య వ్యాపించినది కనుకను, నేడు కొన్ని సామెతలు శ్రీలకు అంతగా అన్వయించవు. “ఆచారపు అచ్చ మృలు, చాదస్తపు చెల్లమృలు” యిప్పుడు తక్కువయినారు. కొన్నాళ్ళకు మరి ఉండక పోవచ్చును.

[అలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యంతో]

పెక్కుమంది సోదరీమణులు తమ రచనలతో పలుమార్లు మా ఆంధ్రమహిళను అలంకరించారు. మేనెలలో ప్రచురింపబోయే జన్మదిన సంచికలో రచయితల ఫోటోలు ప్రకటిస్తున్నాము. దయతో, ఏప్రిల్ 15-వ తేదీలోగా, వారి ఛాయాచిత్రములను పంపిన, బ్లాకులు తయారు చేయించుకుని ప్రకటింతుము. త్వరలో పంపవలసినదిగా కోరుచున్నాము.

సం||

వియోగం

* శ్రీమతి పి. యశ. సుదేష్ణ *

“.....నా ఇంట్లో నీకు చోటు లేదు. నీ ప్రియుని దగ్గరికే వెళ్లు, పో—ఇంకెప్పుడయిన ఈ గడప తొక్కానుంటే నీ ఒంట్లో ఊపిరుండదు జాగ్రత్త!”

కన్న తండ్రి ఈ మాటలన్నాడు. ఇంక ఆమెమి చేస్తుంది. తల్లికూడ నాన్నకు భయపడుతుంది. భర్త కర్మ కనోరమైన మాటల్లో కూతుర్ని తిట్టిపోస్తూంటే, పెదవి గదల్చక, కడుపు నుంచి పొంగివచ్చే దుఃఖాన్ని దిగ మ్రింగుతు, చూస్తూ వుంది.

“తండ్రితో పోట్లాడి ఇంటినుంచి వెళ్లితే లోకమేమను కొంటుంది! ఇంట్లో కూర్చుని ఎన్ని అకృత్యాలు చేసినా, పాడులోకము కన్నుమూసు కొంటుంది. బహిరంగంగా ఎంత నిష్కల్మష వృద్ధయమతో ప్రవర్తించినా, లోకం ఆ యవతి శిలాన్ని అనుమానించి ఆమెను నడివీధి కిడుస్తుంది. ఇదేమి న్యాయం? నిజంగా దేవుడుంటే ఇన్ని అన్యాయాలు జరుగుతాయా? ప్రతి ప్రాణికి జీవాధారం లభించి, ఈ జానెడు పొట్టకేకూడు లేకపోతుందా?..... ఆత్మ హత్య!!!!.....కూడదు—చచ్చి సాధించ గలిగే దేమీ లేదు. నాకి జీవితంలో విరక్తి గలుగ లేదు. కలగడానికి అవకాశం ఏది? నా చదువు నిష్ప్రయోజనము. కాలేజీ, ఇల్లు తప్ప ఇంకే చోటికైనా పోనిచ్చారా నాన్న? నేను “అగాథాక్ పాలెస్” నందుండిన మహాత్మా గాంధీజీవంటి డిటిన్యూ. ఇక మీదటైన స్వేచ్ఛగ ప్రవర్తించడానికి వీలుంటుంది. నేను ఎవరిని లక్ష్యపెట్టను. నా మనస్సునే అనుగమిస్తాను...” అనుకొంటూ, మనస్సు పరిపరి విధాల లాగుతుంటే, ఏకధారగా కార్తున్న కన్నీటిని తుడుచు కొంటూ, తండ్రికి జవాబైన చెప్పక, దీచంగా తనవైపు చూస్తున్న తల్లికి కళ్ళనుంచి వృద్ధయ పూర్వక నమస్కారము చేసి, వీధి గుమ్మం దాటింది.

ఆమె లలిత. బందరు నివాసియగు అడ్వోకేటు రామ రావుగారి కుమార్తె. రామరావు ఇంటపులి, బయట పిల్లి. లలితంటే అసహ్యం. అందుచేత యుక్త వయస్సు వచ్చినా

వివాహంకాలేదు. కాని అతడు ఒక పుణ్యం మాత్రం గట్టు కొన్నాడు. లలితను ఆ వూరి హిందూకాలేజియందే బి. ఏ. దాక చదివించాడు. లలితలో అందచందాలు ఉట్టి పడుతున్నాయి. నవ్వులూలుకుచు నక్షత్రాల్లాగ మెరుస్తూన్న కండ్లు, చిన్ని నోట్లోనుంచి తొంగి చూచే పలువరుస;— ఇంతకు లలిత నన్నశోభ (పాడరు, లిప్స్టిక్ నుంచి రాని అందం)— ఏ కాలేజి విద్యార్థిని ఆకర్షింపకుండును!

ఇట్లు ఆకర్షింపబడిన వారిలో రాజశేఖర్ ముఖ్యుడు. అతడే లలిత వృద్ధయాన్ని, అయస్కాంతములాగ ఆకర్షింప గలిగాడు. శేఖర్ రెడ్డికులజాడు. ఉత్తముడనదగిన వాడు. లలితా శేఖరులు బి. ఏ. వరకు క్లాస్ మేట్స్. వారి స్నేహం ప్రణయంగా పరిణమించింది.

విశ్వవిద్యాలయ పరీక్షలు ముగిసినాయి. లలిత-శేఖరు, లిద్దరు బాగా వ్రాశారు కాబట్టి పాస్ అవుతామను కొన్నారు. అతడింక స్వగ్రామాని కెల్లాలి. లలిత నెలపు పొందడానికి ఆమె ఇంటికి వచ్చాడు.

సూర్యుడు వీరి ఎడబాటును చూడలేక తలవంచుకొనుచున్నాడా అన్నట్లు కొండమాటుల్లోంచి పడకుట సముద్రం లోనికి జారుచున్నాడు. గది కిటిలోనుంచి లలితా-శేఖరులు ఆ దృశ్యాన్ని పరికిస్తూ, సూర్యునే సాక్షిగా నిడికొని, ఎన్ని కష్టాలు గలిగిన వివాహము చేసుకొంటామని తీర్మానించు కొన్నారు.

ఇంతలో గామరావు కోర్టునుంచి ఇంటికొస్తూ, ఎవరిదో మగగొంతు వినబడితే అనుమానించి, తెరచివున్న లలిత గది లోకి తొంగిచూచి నిర్ఘాంతపోయాడు. మానవ ప్రతిబంధకములు ప్రేమోత్పత్తికి అడ్డంకులు కావని అతడు తెలిసికొలేక పోయాడు. మనిసిని బంధించినా మనస్సును బంధింపలేరని అతడెరుగదు. కళ్ళలో నిప్పులు గ్రక్కుచు, లలితను ఇంట్లోకి లాక్కెల్లాడు. రాజశేఖర్ నాటి సంఘటనను గురించి విచారిస్తూ, తన గ్రామం వెళ్లిపోయాడు.

రాత్రి అయింది. ఆ పూర్ణో లలితకు బంధువులు, స్నేహితులు బోలెడు మందున్నారు. వాల్లెవరి దగ్గరకు వెళ్ళ గూడదను కొన్నది లలిత. వీధిలో పోతూ, పోతూ, చేతిలో వున్న గాజొకటి అమ్మేసి డబ్బుతీసికొని స్టేషనుకు వెళ్ళింది. తానేం చేస్తున్నది తనకే తెలియడంలేదు. కలకత్తా టికెట్ కొనడము, రైలెక్కి ఎవరులేని స్త్రీల కంపార్టుమెంటులో కూర్చోడం, రైలు స్టేషను వదలడము—నిమిషాల మీద జరిగి పోయాయి.

ఎన్ని స్టేషనులు దాటిందో, ఎన్ని చోట్ల రైలాగిందో ఆమె గమనించలేదు. తనకుగలిగిన అవస్థను తలంచుకొంటూ, బయట చీకటినిచూస్తూ, కళ్ళవెంబడి నేడిసీళ్ళను కార్చుతు కూర్చుంది. చల్లటి హస్త స్పర్శ—లలిత అదరి పడింది. “సోదరీ” అన్న మాటలను విన్నది. కండ్లు తుడుచుకొని చూచేసరికి, ఎదుట ఒక స్త్రీ నిలిచి వున్నది. ఆమెకు దాదాపు నలభై ఏళ్ళుండొచ్చు. చుడ్డానికి గొప్ప యింటి స్త్రీలాగ కనబడింది. లలిత వైపు చాలా జాలి కలిగిందా విడకు. క్రమంగా లలిత చరిత్ర తెలిసి కొన్నది. తన పేరు రమణియని, కలకత్తాలో వున్నానని చెప్పింది.

కలకత్తా! కూలీ! కూలీ!! కలకత్తా స్టేషన్!! వచ్చే శింది కలకత్తా. లలితను తన ఇంటి కావ్వనించింది రమణి. “నా” అనే వారులేని ఆ మహాపట్టణములో, మాతృ వాత్సల్యముతో రమ్మని పిలుస్తుంటే పోక పోవడమా? టాక్సీ చారంఘీ వీధిలో గొప్ప భవనము ముందాగింది. లలిత కెందుకో ఆ ఇంటి వైఖరి చూచేటప్పటికి తీరని అనుమానం కలిగింది. వ్యభిచార గృహమని పోల్చుకొంది.

తానెందుకా పూరికి వచ్చిందో, ఏం చేస్తుందో కూడా తెలియని స్థితిలో కలవరపడ సాగిందామె. రమణి ఎన్ని విధాల బతిమాలినా గదినుంచి కదలలేదు. రాత్రి అన్నం తిన లేదు. నిద్ర కాంతిని చేకూర్చగలదని, పరుండినది. నిద్రా దేవత ఆమెను ఆశీశించింది. క్రింద గదుల్లో మాత్రము గందర గోళంగావుంది. వింత వింత రంగుల ఎలెక్ట్రిక్ దీపాలు రంగురంగు కాంతుల ప్రసరించుచుండెను.

లలిత తలపు గొళ్ళింపెట్టడం మరచిపోయింది. సుమారు 11 గంటలై యుండొచ్చు. ఎవరో వాకిలి తెరచినట్లు కిర్రు

మన్న శబ్దమయినది. ఆమెకు మెలుకువైంద. కిక్కు నులుము కుంటు లేచి చూస్తే, ఎదుట పాతికేళ్ళ యువకుడు తన వయస్సు వికటాట్టహాసముతో చూస్తూ తూలుతుండెను. నోరు బ్రాందీకంపు. లలితకతన్ని చూస్తే సంపించము, జాలి, భయము, అసహ్యము గలిగినవి.

“ఇదిగో! చూడు! నిన్నే-నే నెవరో తెలుసునా? నా పేరు రామచంద్ర. నా కంటే ధనికులీపట్టణములో లేరు నీ నెవరైతే నాకేం! నీవు అందకత్తెవని, గాయకురాలవని, విద్యావతివని, ఒక రాత్రికే నా వద్ద సూరు రూపాయలు పుచ్చుకొని, నిన్ను నావశం చేసింది రమణి. ఇంకా ఏమేమో వాగుతున్నాడు.

గుండెల్లో దడ పుడుతున్నా, లేని ధైర్యం తెచ్చుకొని తన వృత్తాంతాన్ని గద్గదస్వరంతో తడబడు చెప్పకుంటే- రామచంద్ర రెప్పవాల్చక ఆమె నోటివైపే చూస్తూ, వంగి ఆమె మంచంమీద ఒకకాలుంచి వింటుండెను. బ్రాందీ కయిపు తగ్గింది. విద్యావంతులకు కూడ ఇటువంటి అవస్థలు గలుగుతాయంటే, నిరతరకుక్షియగు రామచంద్ర కాళ్ళన్యో మేసింది. అతని ఎటుకలేకుండనే మార్పొకటి అతనిలో గలిగింది. వెంటనే లలితతో ఇట్లు చెప్పాడు: “సోదరీ! నేను మునుపటి వాడినికాను. నీ గాధ నాలో పరిణామాన్ని గలిగించింది. రమణిచే మోసగింపబడినావు. అది వారకాంత నీకు ఇక్కణ్ణుంచి తప్పించు కోవాలనియ్యంటే తక్షణం వెళ్లు.”

అతనికి తన కృతజ్ఞతను ఆనందాన్ని చూపిస్తూ ఒక చిరునవ్వు విసరి, సెలవు పుచ్చుకొన్నది.

భయంలేకుండా కారు చీకట్లో చరచర నడచి సముద్ర తీరము వైపు పోతున్నది—లలిత. టంగ్! టంగ్!! టంగ్!!! మని మూడు గంటలు మ్రోగినది. ఎక్కడికి పోయిన విధి తనకు ప్రతికూలుడుగానే వుంటాడని, మరణమే కాళ్ళతానందాన్ని చేకూర్చ గలదని ఆమె తలచింది. సముద్రతీరంలో నిలుచున్నది. ఆలస్యమయితే, రమణివంటి వ్యక్తుల కళ్ళలో పడాల్సివస్తుండేమో అని జడిసింది. ఒక నిమిషం ఆమె ఆత్మమరల ప్రపంచంలో జీవించ

మని బోధించింది. సముద్రము కాల దూషణలో గర్జిస్తు
అమెను తన లోకాని కావ్వనించాడు.

దూరాన్ని ఏదో నీడ తన దిక్కుగా వస్తున్నట్టు లలిత
గ్రహించి, తాను ఆ వైపు నడక సాగించింది. రెండునీడలు
ఆ చీకట్లో మిళితమై పోయాయి—“లలితా”!—
“కేఖర్”!

ఇరువురు ప్రపంచాన్నే మరచిపోయారు. అసంభవమను
కొన్నది సంభవించింది. “కేఖర్” ఇక్కడి కెట్లాచ్చావ్!
అని అడిగితే కేఖర్ లలితతో ఈ విధంగా చెప్పాడు.
“లలితా! నేను వూరికి పోతుంటే రైల్వే ఇంపీరియల్
బ్యాంకు మా సేజరుతో మాట్లాడటం తటస్థించింది. అతడు,
కలకత్తా బ్రాంచిలో అడిటర్ పని ఖాలిగావుందని, నన్ను
ఆ పనికి అంగీకరించమన్నాడు. సరే నన్నాను. తీరా ఇంటి
కెళ్ళే సరికి మా నాన్నకు మన ప్రేమవృత్తాంత మెట్లా తెలి
సిందో కాని, నేను గుమ్మం లోక్కొకముందే, బయటికి

గాంటి, తిన ఇంట్లో వుండపిల్లెదన్నాడు. ఇక్కడి కొచ్చేశా.
రెండువందల జీతంపైన ఉద్యోగాన్ని అంగీకరించా. కానీ,
లలితలేని ప్రపంచం శూన్యమనిపించింది. డబ్బు సంతోషాన్ని
చేకూర్చజాలదనియు, ప్రేమలేని మానవుని జీవితము ఎండైన
చెరువుతో సమానమనియు, గ్రహించాను. నిన్ను చూచే
భాగ్యం కలగుతుందనే ఆశ నశించింది. మరోలోకంలో
నైనా నిన్ను కలిసి కొంచామని, అత్యుపాధ్యక్షుని సిద్ధపడి ఇక్కడి
కొస్తే దూరాన్ని నీడ అగుపించింది. ఎవరై యుంటారా!
అని సమీపిస్తే—నా లలిత—మనం చావాలని దేవుని
ఉద్దేశము కాదు, లలితా! రా మన యింటికిపోదాం”

మందమారుత మొకటి లలితా—కేఖరుల నాగిర్వగిస్తు,
సముద్రపునీటి తుంపురులు, వారి మీద రాల్చింగి. పక్షులు
ఒకటొకటే మేతకొరకు బయలుదేరుతున్నాయి. సూర్యునికి
మెలుకువైంది. లలితా—కేఖరులను భార్యా భర్తలుగా
చేశాడు, అపద్భాంధవుడు.....దినకరుడు... ..

యో గ్య త!

శ్రీమతి వి. యన్. ఆర్. నాయకమ్మగారు

ఫలము నాశించి సాఫల్య పదము లెపుడు
మూలగూర్చుని పాడిన - ముదమొసంగు
ఫలితే మదిమాత్ర మెన్నడు పొందలేరు,
యోగ్యతను ఫలమునుబొంది యోగ్యులగుడు!

* * *

పెద్దవారల చేయూత పేరుకేని
మది దలంచక ముదమున మందగతిని
పడుచు లేచుచు పయనించు బాలపాప
లందు యోగ్యత గాంచుడు లక్షణముగ!

* * *

పరుల సహకారమిడిన బలముకలుగు
ఆత్మవిశ్వాస మద్దాని యండనుండు
మదిని పీడించు భూతాలు మాయమగును
యోగ్యతకు సాటి ధరణిలో యేదిగలదు?

పరుల సహకార మాశించు ప్రజలకెపుడు
క్షుణ్ణిక సుఖానందంబను కాంక్ష ప్రబలి
బద్ధకంబను రుగ్మత పట్టుగాని
యోగ్యతను దానికి వార యోగ్యులగును!

* * *

ఘోరయాపద లన్నింటి గోటమిటి
వచ్చి పైబడు కష్టాల, వమ్మొనర్చి
ప్రగతి పథమున బెదరక పయనమగుటె
నవయగ ప్రవక్త బాల్మూజి నమ్మినట్లు!

* * *

మాలతి కాపురం

శ్రీమతి : చంద్రిపట్ల రత్నకీర్తిగారు

వేసవికాలం సాయంత్రం అయిదవవుతుంది. ఎండయింకా తగ్గలేదు. మాలతి ఆ సంవత్సరమే స్కూలు పైసలు ప్యాసయింది. ఇంకా కాలేజీలు తెరవలేదు. ఏం తోచడం లేదు. కాసేపు స్నేహితురాలి యింటికి వెళ్ళి రేడియోతో నైనా కాలక్షేపం చేసివద్దామని బయలుదేరింది. ఇంతలోకి తండ్రి గారి గొంతుక వినిపించింది.

“అమ్మాయికి పెళ్ళివారు వస్తున్నారు కాస్త జాగ్రత్త వుండండి” అని

మాలతి తల్లితోటి నాయనమ్మతోటి గాబోలు చెప్పి తున్నారు.

“అయితే పెత్తనం సాగినట్టే” అనుకుంటూ అల్లాగే కూర్చుండి పోయింది.

* * *

పెళ్ళివారువచ్చి హాల్లో కూర్చున్నారు. నలుగురు మగ వాళ్లు యిద్దరాడవాళ్లు వచ్చారు. కబుర్లతోటి నవ్వులతోటి హాలు ఎగిరిపోతోంది. మాలతివచ్చి పెళ్ళి కుమారుని కెదురు గుండా చాపమీద కూర్చుంది. పెండ్లి కుమారుడు ఖద్దరు పంచె ఖద్దరులాలీ వేసుకున్నాడు. కాళ్ల కుట్రైరు జోళ్ళు, తల నున్నగా గుండుకాక క్రాపింగువుంది. వెనకాల చిన్న పిలక! అతడు వీళ్ల సంభాషణలో జోక్యం కలిగించుకోడం లేదు కదా, తక్కిన వాళ్ళంతా ప్రతిమాటకీ ఈ చెవినుంచి ఆ చెవివరకూ నవ్వుతుంటే ఇతనికి చిరునవ్వునా లేదు ముఖంమీద.

తన చూపులబండి ఏమైనా పట్టాలు తప్పకుండా వేసుకొని నాలుగైదు సార్లు కంటి చివరునుంచే పరిశీలనగా చూపింది మాలతి. అబ్బాయిమాత్రం ఒక్కసారి తనకేసి చూచినట్టే లేదు. కుర్రవాడు బాగానేవుంటాడు పాతికేళ్ళుంటాయి.

వంకాలు, వంగడాలు, ఆస్తి పాస్తులు, వుద్యోగాలు, తాతలహోదాలు, ఒకళ్లకొకళ్లు తెలియబరచుకునేసరికి రాత్రి

ఎనిమిది అయింది. పెండ్లివారు వెళ్లిపోయారు. తండ్రిగారు లోపలికి వచ్చిచెప్పారు. “పిల్లవాళ్ళకు నచ్చిందిట. మన స్కూలా నచ్చితే తాంబూలాలు పుచ్చుకునే వెడతారట. కట్నంకూడా మనమిచ్చే మూడుశాలు కాకి మరో వెయ్యి పెంచారు. పోతే పోయింది. మళ్ళీ యిటువంటి సంబంధం రాదు. మాలతి నడిగిదూడండి, తాంబూలాలు యిచ్చేద్దాం” అని

మాలతి నిర్భాంత పడింది తండ్రి అసలే పట్టుదల అయిన మనిషి. ఆయన కిష్టమైనపనికి ఆ యింట్లో యెవరూ యెదురుచెప్పడానికి వీలులేదు. ఇప్పటికే అయిదారు సంబంధాలు దాటిపోవడం జరిగింది. ఈ సంవత్సరం పెండ్లిచేసి తీరుతానని ప్రతిజ్ఞచేసి కూర్చున్నారు మాలతి తండ్రిగారు. ఇప్పుడు తను కాదంటే విరుచుకు పడతారు. ఏమైనప్పటికీ పెండ్లి అంటే జీవితాంతం వుండే సమస్య. అంత చురుకైనగా వప్పుకునేందుకు వీలులేదు. అయినా “ఆలోచిద్దాంలే” అని మాలతి నాయనమ్మగారితో నెమ్మదిగా అంది.

“ఇంకా యెన్నాళ్ళు ఆలోచిస్తావమ్మా! ఇంటావంటా లేదు సమత్తాడి యిళ్ళబడి వుండడం. ఇంకా పెద్దకట్నాలిచ్చి వొరగదోనేందుకు నువ్వుక్కదానవే ఒంటి కాయ సొంతి కొమ్మువుకాదు గదా! ఒప్పుకో అమ్మా ఒప్పుకో” అని నాయనమ్మ సాగదీసింది.

“బామ్మా ఆ పెళ్ళి కొడుకు చాదస్తం మనిషిలా వున్నాడు. ఆ జుట్టు పిలక ఏమిటి? ఒక్క మాటైనా మాటాడలేదు. నాన్న గారేదో అడిగితే ఘ్రుమంటు సమాధానం చెప్పాడు. అదేమిటి బాబూ” గారం గుడుస్తూ అంది.

“నచ్చక పోవడం మేమిటే వెర్రినాగి. సంబంధానికేం చక్కగావుంది. రేపా మాపో లెక్కరీ అవుతుంది. తిండి గింజలకు లోటులేదు. రెండు సొంత లోగిళ్ళాయిరి. అదే బడుచులు అత్తవారిళ్ళ కెళ్ళారు. ఇదంతా నీ అదృష్టం

“గూనుకో. తల్ల క్రిందులు కపస్సు చేస్తే మట్టుకు మన కటు వంటి మనువు వస్తుందటే. కట్టుంకాస్త యెక్కువని మన సంబంధానికి తలల్గొద్దారట. సంబంధం చక్కగావుంది.”

మాలతికి అసలు కట్టుం యిచ్చి పెండ్లి చేసికోవడం నుత లాము యిష్టంలేదు. వాళ్ళనూల్లులో డిపేటింగుమోటింగు లోను పూర్వోయికా చిన్న చిన్న సభల్లోను వరకట్నా లను చక్కగా నిషేదించింది. అయితే ఈ రోజుల్లో కట్టుం యివ్వడం పెండ్లిఅవదు. ఏంచేస్తుంది.

“సంబంధం మాటకాదు బామ్మ! నే అనేది. చిన్నవాడి మాట.”

“కుర్రాడా, ఏం వంకరొచ్చిందీ కన్ను ముక్కు తీరు గావుంటేనూ! చిన్నతనంలో కప్పులున్న మంటారు. దాని కేమిటి! అందులో కాస్తవున్న వాళ్ళేమో హోదాగా వున్నారు.”

“సరే నీ యిష్టం” అని నోరు మూసుకుంది మాలతి.

“అసలే జబ్బుమనిషిని అమ్మా! ఎప్పుటి దప్పడవుతే మంచిది. వీలయితే సాధ్యమయినంత వరకు ఆ సంబంధం రయిటు చేయం” ఓని యిదివరకే అన్నగారు వ్రాశారు.

ఇంట్లో అందరి వోట్లూ అటు వయిపే పడ్డాయి. తను ఒక్కతే ఏం చేస్తుంది? తను ఎంత విద్యావతి అయితేనేం? తన మొర ఎవరూ ఆలకించే పద్ధతిలో లేదు. నివాహం! ఆ జన్మాతం ఆదరించి రక్షించే సౌభాగ్యాన్నిచ్చే భర్త వాడి నుతుడై, అలంకారుడయి, ముసిముసి నవ్వులతో తన్నావ్వో నించే కన్గవతోవున్న ఆ అవతారమూర్తి అడుగు జాడల్లో మసలి తనజన్మను ఆనందమయం చేసికుండా మనుకున్న మాలతి, ఒక్కక్షణం కూడా ఆలోచించుకొని తన అను మతిని యిచ్చేందుకు వీలులేకుండా “నూ” అన వలసి వచ్చింది. ఆ నెలలో మాలతి నివాహం జరిగింది.

కులగురువుల ఆశీర్వాచనాలు, అమృతకృల వ్యాసాలు అయ్యేటప్పటికి రాత్రి పదకొండు గంటలైంది. పెళ్లికొడుకు పందిరి మంచంమీద వెల్లిగిత్తలా పడుకుని ఏదో ఆలోచిస్తు న్నాడు. మాలతివెళ్లి మంచం దగ్గరగా నుంచుంది. మాలతి

అనుకున్నట్టుగా భర్తమాపు కరినంగాలేదు. అసలు ఆ చూపే లేదు. మెరసిపోయే కళ్ళలో మాలతికేసి చురచురా చూస్తు న్నాడు. తను పొరబాటు పడిందేమో! తన ప్రియుడు ప్రేమ మూర్తియే గాబోలునని మనసు అనుకుని మాలతి.

“ఏయ్ ఆ వాలుయిల్లా పట్టుకురా.” అగుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వెళ్లి పాలగ్లాసు తీసుకొని వచ్చి అందివ్వ బోయింది. అతను చెయ్యిచాపాడు. ఆపెవెక్కి తిప్పింది.

“ఏమిటా వేషం యిస్తావా? యివ్వవా” ఉరిమాడు పెళ్లికుమారుడు.

పాలగ్లాసు వెంటనే చేతికిచ్చి నుంచుంది. గబగబాఅన్ని పాలు తాగేసి “ఈకనిన్నితాగి పడుకో అక్కడ చాపవేసు కుని. నాకు నిద్దరొస్తుంది. ముందొక్కకునుకు తీయాలి” అని పడుకోబోతుంటే,

“తమల పాకులు రాసి యివ్వనా” అంది మాలతి.

“అక్కరలేదు”

“ఎకానమీ గాబోలు”

“ఏడికావులే నోరుముయ్యి”

మాలతి గతుకుమంది. అంత కోపం ఏమిటి బాబూ! ఇతనితోనే నా తను ఊహా ప్రపంచంలో కట్టిన ఆకాసాధా లను సత్యం చేయడానికి పూనుకునేది. తను అశించిన కోర్కెలు, అనుకున్న ఆశయాలు అన్నీమంట కలవ వలసిం దేనా! “భార్యఅంటే బానిసకాదు కొట్టి తిట్టి చంపడానికి. భర్తకున్నంత హక్కు భార్యకూవుంది” అనే లెక్కలి లోది. అయినప్పటికి మాలతి భర్త ఏమైనాఅంటే భార్య పడిండుకు లేకమాత్రం అవసరం లేదనే మొండి ఘటం కాదు. అయితే మొదట్లోనే యింత అధికారమా! పుస్తకట్టిన యీ యిరవైనాలుగు గంటల పరిచయంతప్ప మరేవిధమైన సంబం ధము వారిద్దరి మధ్యనూ లేదే! ఒక వేళ స్వభావమే అంతేమో! కొంతమంది పైకి అలావున్నా లోపల వెన్నలా వుంటారట. సంతృప్తిపడి పూరుకుంది మాలతి.

* * *

అది మూడోసారి మాలతి అత్తవారింటికి వెళ్లడం. మాలతి అయితే అత్తారింటికి వెళ్లివచ్చింది కాని మాలతి

భర్తమాత్రం ఒక్కనాటి కనుకతనయి రాత్రేగ నుండు, ఎన్ని పండులకు రక్కసము, మామూలు పరిమళము వుత్తరాలు వ్రాసిరా రాత్రేదు. పండులకు లెండు యిల్లు కెల్ల వచ్చినా శీతకదలలేదు మాలతికి. మాలతికి అక్కడవుండే హక్కులు గుండెల్లో మెదుల్తూనే వున్నాయి. దీర్ఘ కాలం ఎక్కువగా మాటలాడకుండా పక్కనోముకునే వుట్టగాని గడ్డం గీసికొనే నెట్టగాని (అసలు అరసు మండుచేతనేగాని ఏ వారానికో తనకు తాను గడ్డంకొనకొడు లెండి,) కల మువ్వెగ్గాన పట్టుపంచగాని యివ్వడమేమీ లేదు. అసలు అరసు అడకలేదు. ఈమె చెయలేదు. అడిగితే ఎందుకు చేయదు? అరసు మాత్రం సరదా లేదా? ఎవరయినా అడగంటే చేస్తారా? తొలిసారి అడిగితే మలిసారి తానే చేస్తుందిగా. అసలంమాటే అడడు. ఎంతమంది భర్తలు సరసాలాడుతూ సవర్యలు చెయించుకోవడం లేదూ భార్యల చేత. ఏదైనా సిగ్గువిడిచి మాలతి చేయ బోయినా అతడు వద్దంటాడు ఏమో! ఎప్పుడు ఒకలాగే వుంటారా? ఈ సారి సరదాగా వుండకూడదూ, ఏమైనాగాని తను భార్య కాక పోతుందా? అతడు తన భర్తకాక పోతాడా?

ఆనందం లేక పోయినా అత్తవారింటికి వెళ్ళడం తప్పింది కాదు. రాత్రి పొద్దుబోయింది వెళ్ళేటప్పటికి. భర్త ఎక్కడికో వెళ్ళాడట. యింకారాలేడట. అంతకంటే యెక్కువ తెలియదంది అత్తగారు. దిగబెట్టేటందుకు వచ్చిన తమ్ముడు తిరిగి ఆ బండికే వెళ్ళిపోయాడు.

తెల్లవారి కొంచెం పొద్దు ఎక్కిం తర్వాతనే మెళుకువ వచ్చింది మాలతికి. ఇదివరకు అలవాటు ప్రకారం దొడ్లోకి వెళ్లి గబగబా పళ్లుతోముకొని వచ్చింది. అత్తగారు ఏం జేస్తున్నారా అని వంటయింటి కేసి వెళ్ళింది. తలుపులు జేసివున్నా పొగ దిట్టంగావస్తుంది. తలుపులు తీసి చూచింది.

మాలతిభర్త ఎప్పుడు వచ్చాడో ఏమో! చిరుగులున్న పట్టుపంచ కట్టుకుని చద్దన్నం తింటున్నాడు. ఆవకాయ అన్నము కారంగాబోలు, కళ్ళమృత నీళ్లు వస్తున్నాయి. ఆపైన దిట్టంగా కమ్మిన పొగ ముక్కు, కళ్లు ఏకమై పోతున్నాయి. ముద్దలు గబగబా మింగుతున్నాడు. మజ్జిగిన్నె ఒక ప్రక్క, అంట గిన్నెలు ఒక ప్రక్క పెట్టి వున్నాయి.

కన్న ముక్కు అన్నము అని మకుండున్నాడు. బోంతువులు కేరాలె వస్తుంటే "యెదు" చెప్పడం అది అని మాలతి.

"కలుపులు తీస్తే అపనిచేసే ముండ చూడగ. కళ్ళన దిచ్చాని కూడా చేము తినము. మీ బాబుకు మీకు అలవాటు" కియివుగా కమాధానం యిచ్చాడు.

కాలేజికి వెళ్ళేమందు శారాయీర్ చేతిలో పోసుకుని దంభపుడు స్వేద అడ్డంపట్టుకుని కలమప్పులాగు చిమ్మిన మంచి భర్తని.

మాలతి మొగుడు చిన్నపంచ ఒకటి కట్టుకుని వున్నాడు. "ఆ గుడ్డతోనేగా, నాదిమడిబట్ట. నన్ను ముట్టుకోకు" అన్నాడు.

చాదస్తానికి చదువుకి ఎక్కడా సంబంధంలేదు. ఆ చిరిగి పోయి మూసిపోయిన పట్టుపంచ కట్టుకోకపోలే శుభ్రంగా వుతికినబట్ట కట్టికొని తినకూడదు. అంత చదువు వున్నారా ఆ చాదస్తమేమిటి? తడిగుడ్డ కట్టుకుని మరీ కాలేజి బట్ట కట్టుకుంటారు. అంత మంచి వుద్యోగంలో వున్నార. అంగవస్త్రం కట్టికోవడం ఏకర్కం? ట్రూడెంటు చూస్తే నవ్వరూ? తనని ఓ మూడన్నీ చూసినట్టే చూస్తున్నారు యింటిలో వాళ్ళందరునూ. ఎల్లా బాబు కాపురం చేయడం. తనలో తానే ప్రశ్నించుకొని బాధపడింది మాలతి.

అడబడుచు కూతురు పుట్టికరోజుకు వూళ్ళో అమ్మలక్కలంతా వచ్చారు పేరంటానికి. మాలతి చక్కగా పాడుతుంది. సంగీతపు పోటీ పరీక్షలో ఫస్టు ప్రైజు కూడా వచ్చింది. అందరూ పీక్కు తిన్నారు ఏవన్నా పాడమని. మాలతి ఓ భావగీతం పాడింది. అంతా చాలా బాగుందని మెచ్చుకున్నారు. పక్కగదిలో కూర్చుని మాలతి మొగుడు విన్నాడు. గదిలోకి రాగానే "ఏమిటా పెధవ కిరస్తాని పాట, పల్లవి లేదు చరణం లేదు" అని విసుక్కున్నాడు. భర్తకు భావ కవిత్వంమంటే యిట్టం లేదేమో! అవును చాలమంది పండితులకు భావకవిత్వం అంటే క్లిడు.

మర్నాడు మాలతి మొగుడు కాలేజిమంచి వచ్చే సరికి ఫీడెలు మీద త్యాగరాయ కృతి పాడుతోంది మాలతి.

“ఏమిటా చెదవ వాటలు అస్తమానం బోగంవానిలా నన్నే కదూ పాడోద్దని చెప్పాను. బుద్ధితేదు?” అసలు సంగీతం అంటేనే భర్తకుక్కిట్టదు గాబోలు పోనీ మానేస్తానని అనుకుంది మాలతి.

ఓసారి మాలతి మొగుడు రాత్రి పన్నెండయినా యింటికి రాలేదు. వస్తున్నాడేమో చూద్దామని డాబాపైకి వెళ్ళింది. దూరించింకె బిచ్చరాక గమనించింది. గబగబా కిందికి వచ్చి సిగిలేటపు గడియతీసి అరుగుమీద నుంచుంది. అతడు గబగబా రావడంచూచి తన కోసమే గాబోలు గబగబా వస్తున్నాడు అనుకుంది. వెన్నెల మీద పడుతోంది. తెల్ల జరీ మీర

కట్టుకుని నీలంచు తెల్లరవిక తొడుక్కుని తలలో పూలు పెట్టుకుని పచ్చనిఛాయగల మాలతి వెన్నెలలో మిలమిలా మెరిసి పోతోంది. మొగుడు వుండ బట్ట లేక పోయాడు. వస్తూనే అడిగాడు. “ఎవరికోసం ఇలా అర్ధరాత్రి నుస్తాబై కూర్చున్నావు. ఎవరైనా... వస్తానన్నారా? ఇక్కడనుంచున్నావు?” మాలతి గిరుమని వెనక్కి వెళ్లి పోయింది యింటిలోకి. మర్నాడు పొద్దున్న మాలతి కనిపించలేదు.

“మీ అమ్మాయి అర్ధ రాత్రి యెవరితోనో లేచి పోయింది” మాలతి మొగుడు మామగారికి కార్డు వ్రాశాడు. మరి రెండురోజులకే మాలతికవం నదిలో తేలింది.

భయము

శ్రీమతి టి. జి. హైమవతిగారు

భయము అనేది యేమి? అడెటువంటి వస్తువు? అదెక్కడ నుంచి పుట్టింది? దాని కేవలనా రూపము కలదా? అనేక మంది బాలురు, వృద్ధులకూడ అనవసరమైన వాటికి “భయము భయము” అనేదరు. అట్లు భయమనునది మాటిమాటి కెందుల కుచ్చరింపవలసి వస్తుందో తెలుసుకోవలసిన అవసరము కలదు.

చాలామంది తల్లిదండ్రులు ముఖ్యముగా తల్లులే తమ బిడ్డలకు ఉగ్రపాలతోగూడ భయమనేది కలుగజేసి వారి భవిష్యత్తులో వారిని పిరికివాళ్లనుగా చేయుచున్నారు. వారు తమ బిడ్డలను ప్రేమయినే భావముతో “అటువెళ్లకు, యిటు వెళ్లకు. ఎండలో వెళ్లకు కాళ్లు కాలుతాయి. వర్షములో వెళ్లితే జలుబు చేస్తుంది. చీకటిలోకి వొంటరిగా వెళ్లకద్దు. వీధులలో వొంటరిగాపోయిన దొంగ లెత్తుకు పోతారు,” అని యనేకములైన బోధలు చేయుదురు. ఈ విధముగా పెంచబడే బిడ్డలు ప్రతియొక్క విషయమునకు భయపడి స్వయంగా నే పని జేయజాలక పోతున్నారు. తక్కువలను, పిల్లలను చూచి భయపడుటేగాక తమ నీడను చూచుకొని భయపడెదరు. ఈ భయమనేది కొన్ని పరిస్థితులలో చాలా ప్రమాదమగు చున్నది. ఈ భయమువల్ల వచ్చిన పిరికితనమువల్లనే అనేక జబ్బులు కూడ వచ్చు

చున్నవి. ఆ విధముగా వచ్చు జబ్బులే హిస్టరీయా, ఫిట్సు మొదలైనవి. మిక్కిలి గారాబముగా పెంచబడే బిడ్డలే ఇటువంటివానిచే బాధపడుచున్నారు.

పిల్లలు పసితనంతో బడికి వెళ్లుటకు శేషి పెట్టుట సహజము. అట్టి పిల్లలను తల్లులు తొందరలో, “నీవు బడికి వెళ్ల నంటున్నావని మాస్టరుగారితో చెప్పి కొట్టిస్తాను. మాస్టరు నిన్ను కొట్టుతారు,” అని కోపావేశముతో పలికి మరియు రెండు దెబ్బలుకూడ వేయుదురు. అది చాలా హిరపాటు. బిడ్డల కెప్పుడు నుత్సాహ పూరితమైన మాటలు జెప్పుచు మంచి పలుకులతో నచ్చచెప్పి బడికి పంపవలెను. లేనిపోని మాటలు చెప్పి బడి యనినను, మాస్టరునినను భయ పడునట్లు చేయకూడదు.

బిడ్డలయొక్క భవిష్యత్తు ముఖ్యముగా తల్లులమీదనే ఎక్కువగా ఆధారపడి వుంటుంది. ప్రతియొక్క తల్లియు తన బిడ్డకు పసితనమునుండియు చారిత్రాత్మకమైన గీరపుత్రుల జీవితముల, ఇంకా యనేక పౌరాణిక కథలను జెప్పుచు, వారి ఆశయములను అమలులో బెట్టునట్లు ప్రోత్సహించవలెను. కాని భయము, భయముతోగూడిన విషయము లేమియు తమ వాడుక ప్రసంగములలోకి రానీయకూడదు.

పాఠము 2.

సంయుక్తాక్షరములు.

హల్లులు మూడు విధములు:—

१. నిలువుగీత '१' గలవి, २. నిలువుగీత లేనివి, ३. శేఢము.

త, త్త, ట, ఠ, డ, ఢ, ఢ, ణ, అక్షరములు తప్ప మిగిలిన అక్షరములన్నియు నిలువుగీత గలవి.

१. నిలువుగీత గల అక్షరము మరియొక అక్షరముతో కలుపునప్పుడు నిలువుగీత '१' ను తీసివేసి తరువాత అక్షరముతో చేర్పవలయును.

ఉదా :—स + त = स्त స్త.

य + य = य्य య్య.

ज + व = ज्व ज्व.

ख + त = खत् खत्.

१. నిలువుగీత లేని అక్షరమును యితర అక్షరముతో కలుపునప్పుడు మొదటి అక్షరము పూర్తిగా వ్రాయబడి రెండవ అక్షరము మీది అడ్డగీత (—) తీసివేయబడి మొదటిదాని క్రింద చేర్పబడును.

ट + ट = ट्ट ట్ట.

ड + ड = ड्ड డ్డ.

३. '३' అక్షరములు మొదట వలుకబడునెడల అక్షరముయొక్క తలకట్టుమీద ఈ గుర్తు (३) వ్రాయబడును.

ఉదా :—र + म = म्र మ్ర.

धर्म धर्म.

'३' అక్షరము తరువాత ఉచ్చరింపబడునెడల నిలువు అక్షరము క్రింద ' ३ ' యిట్టి గుర్తు ఉంచబడును.

ఉదా :—ग + र = ग्र గ్ర.

य + र = य्र య్ర.

म + र = म्र మ్ర.

क + र = क्र క్ర.

द + र = द्र ద్ర.

ज + र = ज्र జ్ర.

ह + र = ह्र హ్ర.

त्त, ट, ఠ, డ, ఢ, ఈ అక్షరములక్రింద ' ३ ' ఈ గుర్తు ఉంచబడును.

ఉదా :—ट + र = ट्र ట్ర.

కొన్ని సంయుక్తక్షరములు.

కక; క క్క.

కల; క్కల.

కల; క్క.

క్ + త = క్త.

క్ + వ = క్వ.

క్ + ష = క్ష.

క్ + చ = క్చ.

క్ + జ = క్జ.

క్ + ఙ = క్ఙ.

క్ + త = క్త.

క్ + ర = క్ర.

క్ + డ = క్డ.

క్ + ధ = క్థ.

క్ + న = క్న.

క్ + మ = క్మ.

క్ + య = క్య.

క్ + య = క్త్య.

క్ + య = క్త్య.

క్ + వ = క్ష.

క్ + ర = క్ర.

క్ + చ = క్చ.

క్ + ల = క్ల.

క్ + వ = క్ష.

క్ + మ = క్మ.

క్ + య = క్య.

క్ + ల = క్ల.

క్ + ణ = క్ణ.

శబ్దములయొక్క ఉచ్చారణ నియమములు.

1. హిందీలో పదముల యంత్యాక్షరమందలి 'అ' కారమును తీసివేసి పలుకుదురు.

బాత్ బాత్ (మాట)

ఖర్ ఖర్ (ఇల్లు)

ఫల్ ఫల్ (పండు)

2. కాని, చివరనున్న యక్షరము సంయుక్తాక్షరమైనచో పూర్తిగానే యుచ్చరింపబడును.

ఇంద్ర ఇంద్ర సత్య సత్య (సత్యము)

3. క్, క్ష, క్త—వీనికి తరువాత 'య' అక్షరమున్న యెడల 'య' మీది అకారము

ఉదా :—ప్రియ ప్రీయ

సీయ సీయ (సీత)

రాజస్య రాజసూయ.

శబ్దములయొక్క ఉచ్చారణ నియమములు.

౪. మూడు హ్రస్వ అకార అక్షరములుగల పదములయందు మూడవ అక్షరము, నాలుగు హ్రస్వ అకారములుగల పదములయందు రెండవ, నాలుగవ అక్షరములును అయిదు హ్రస్వ అకారములుగల పదములందు మూడవ, అయిదవ అక్షరములును పూర్తిగా పలుకబడవు.

ఉదా :—**पवन** పవన్ (గాలి)

कसरत కసరత్ (కసరతు)

गण्डचौथ గణ్డచౌత్ (వ్యర్థగోష్ఠి)

౫. ఈ క్రింది విషయములందు అకారము పలుకబడదు. మూడు అక్షరములుగల ద్వీర స్వరాంత పదములలో రెండవ అక్షరము మీది అకారము :—**कमरा** కమ్రా (గది)

నాలుగు అక్షరములుగల హ్రస్వ స్వరాంత పదములలో రెండవ అక్షరము మీది అకారము :—**झटपट** ఝట్పట్ (వెంటనే)

కాని, రెండవ అక్షరము సంయుక్తాక్షరమైనప్పుడును, పదముయొక్క మొదటి అక్షరము ఉపస్థగ్ అయినప్పుడును రెండవ అక్షరమునందలి అకారము పూర్తిగా పలుకబడును.

ఉదా :—**पुत्रलाम** పుత్రలామ్ **प्रचलित** ప్రచలిత్.

౬. నాలుగు అక్షరములుగల ద్వీర స్వరాంత శబ్దములందు మూడవ అక్షరము మీది అకారము.

ఉదా :—**समझना** సమఝనా (తెలిసికొనుట)

कचहरी కచహరీ (కచ్చేరి)

అనుస్వారము.

౭. హిందీలో ‘ ’ ఈ గుర్తు అనుస్వారము, ‘ ’ ఈ గుర్తు అనునాసికము (అర్ధానుస్వారము) అని చెప్పబడును.

(అ) సంస్కృత పదములందు అనుస్వారము పూర్తిగా పలుకబడును.

ఉదా :—**हंस** (హంస)

(ఆ) హిందీ పదములపైని అనుస్వారము ముక్కుతో పలుకబడును.

(ఇ) తెలుగులో “ ఊఁహూఁ ” (‘అలాగా’ అను అర్థమును తెలియజేయు ధ్వని)లోని ఊఁహూఁ లలోని నాసిక ధ్వనివలె నుండును. దీనిని వ్రాతలో ‘అర్ధానుస్వారము’, ‘అను

అనుస్వారము.

నాసికము' అందురు. దీనికి ప్రత్యేకముగా 'ॐ' ఈ రూపము వున్నను కొందరు కేవలము 'ॐ' యిట్లే వ్రాయుదురు. అయినను దీనిని అనునాసికముగానే ఉచ్చరింపవలయును.

(ఈ) అర్ధానుస్వారము 'ॐ' తో కూడిన హిందీ అక్షరము తెలుగు లిపిలో వ్రాయు నప్పుడు ఆ యక్షరము ప్రక్కన తెలుగు అరసున్న వ్రాయబడును. కావున తెలుగులోని 'అర సున్న' కు ఉచ్చారణ లేకపోయినను హిందీ శబ్దములతో వాడబడినప్పుడు మాత్రము దానిని ముక్కుతోనే ఉచ్చరింపవలెను.

ఉదా :—**गेहूँ, गेहूँ** గేహూఁ (గోధుమలు)   **आँख, आँख** ఆఁఖ్ (కన్ను)

2. అనుస్వారమునకు తరువాత వర్గాక్షరమున్నచో అనుస్వారమునకు బదులు ఆ వర్గ పంచమాక్షరము వచ్చును.

అనగా **शंकर** అను పదములో అనుస్వారము తరువాత 'क' (క) వచ్చినది. ఇది కవర్గ మునకు చేరినది. పై నియమము ప్రకారము 'क' కు ముందు ఆ వర్గ అంత్యాక్షరము 'ङ' (ఙ) వ్రాయవలెను. అనగా **शङ्कर** అని వ్రాయవలెను.

ఉదా :—**संजय = सञ्जय ; आनंद = आनन्द ; दंड = दण्ड.**

3. కాని **संसार, संशय, हंस** మొదలగు వానిపైనుండు అనుస్వారము 'न्' వలె పలుకబడును :—

संसार, संशय, हंस.

[వెనుకటి సంచికలో, స్వరములు, గుణింతమునుగూర్చి వ్రాయబడెను.

ఇట్లే, ప్రతినెల, హిందీ పాఠములు క్రమపద్ధతిలో ప్రచురింపబడును.

వచ్చే సంచికలో మహాత్ముల వచనములు కొన్ని హిందీలో, ఆంధ్ర అనువాదముతో ప్రచురింపబడును.]

ఆంధ్ర దేశం పైకి

రెండు 'లక్ష్మమ్మల' దండయాత్ర!!

విమర్శ అనేటప్పటికీ విమర్శకుని దృష్టిలో అనేక విషయాలలో సూక్ష్మంగా పరిశీలించాలని వస్తుంది. వ్యక్తిగతంగా విమర్శకుడు ఎప్పుడు దూషణ భూషణలు చేయకూడదు. ఒక రచనలో, చిత్రంలో, చటనలో మనం చూడవలసింది శక్తి సామర్థ్యాలు, కథా వస్తువు. విమర్శకులు ముక్కుకు నూటిగా నిర్మోగమాటంగా ఉండాలి.

ముఖ్యంగా యం. ఆర్. ఏ ఆండ్ శోభనాచల సంయుక్త నిర్వహణలో తయారైన 'లక్ష్మమ్మ'ను ప్రతిభావారి నిర్వహణలో తయారైన 'లక్ష్మమ్మ'ను విమర్శించేయబోయే ముందు ప్రాధ్యుసర్లకు ఒక హెచ్చరిక. ఇక నుండి అయినా ప్రాధ్యుసర్లు పోటీపడి ఒక కథను ఇద్దరు తీస్తూ దానిలోని కథావస్తువును, వాస్తవికతను నాశనంచేసి ఏదోతీశామంటే తీశామని దేశం మీదకు వదిలితే, వృధా ప్రయాస, డబ్బుదండగ తక్కు, దేశానికిగాని, తమకుగాని, ఫిల్ముపరిశ్రమకుగాని, కలిగించే అభ్యుదయం శూన్యం అని గ్రహించాలి.

కథావస్తువు: రెండు కమ్మకుటుంబాల మధ్య జరిగిన కథ. ముఖ్యాంశాలు:—ముసలప్పనాయని ఏకైక పుత్రిక లక్ష్మమ్మ. మనసార ప్రేమించి పెండ్లి చేసికున్న వెంకయ్య నాయుడు ముసలప్పనాయుడి ఇంటి అల్లుడవుతాడు; లక్ష్మమ్మ గర్భవతిగా ఉన్న సమయంలో ఒక దేవదానికి తన హృదయాన్ని అర్పించి, భార్యకు తెలిసిన పిదప, భార్యతో పోట్లాడి తన స్వగ్రామం చేరుకుంటాడు. లక్ష్మమ్మకు అంతకు ముందుగానే పుత్రిక కలుగుతుంది. కాని ప్రేమించి పెండ్లి చేసికొన్న భర్త అనురాగానికి దూరమై పోయింది. అది అడవిడ్డ, అత్తగార్లకు మంచి అవకాశమైనది. కాని లక్ష్మమ్మ అంటే ఆమె బావలకు తోడికోడళ్లకు మాత్రము అపారమైన ప్రేమ. బావలు తోడికోడళ్లు లేని సమయంలో అదనుకనిపెట్టి లక్ష్మమ్మ ఆమె కుమార్తెను అడవిడ్డ కొడుకుకు ఇవ్వనని అనటంచేత ఆమె భర్తకు లక్ష్మమ్మపై లేనిపోని

అపవాదాలు మోపి చివరికి లక్ష్మమ్మను భర్తచేత హత్య చేయించ గలుగుతారు. ఇది కథ.

శోభనాచలవారి లక్ష్మమ్మకు దర్శకుడు గోపీచండ్. కథ సహజంగా, వాస్తవికతకు సన్నిహితంగా నడుస్తుంది. సంభాషణ గంభీరంగా ఉంది. చిట్టవర్గం తమతమ పాత్రలను చక్కగా పోషించారు. లక్ష్మమ్మను వెంకయ్య నాయుడు హత్యచేసిన చివరి ఘట్టాన్ని చాలా అద్భుతంగా చూపాడు. దేవదానియైన రాధపాత్రను నాశనం చేయకుండా, ఆమె పాత్రకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి, ఆమె నోటినుండి అమూల్యమైన మాటలను కవి పలికించాడు.

లక్ష్మమ్మగా కృష్ణవేణి బాగా నటించింది. భర్తగా నటించిన నారాయణరావు తన పాత్రను చక్కగా అర్థంచేసి కొని ముఖ్యంగా లక్ష్మమ్మ మీద తల్లి, చెల్లి నిందలు మోపి నప్పుడు, చివరి ఘట్టంలో అద్భుతంగా నటించాడు. లక్ష్మమ్మ తండ్రిగా సుబ్బారావు అతి సహజంగా నటించి తండ్రి ప్రేమను వెల్లడి చేయ కలిగినాడు. లింగమూర్తి భావాలు, నటన, సంభాషణను చూస్తుంటే అతనిలో గల గంభీరత ప్రకటితమైనది.

ప్రతిభావారి 'లక్ష్మమ్మ'లో కథావస్తువులోని వాస్తవికతను పూర్తిగా నాశనంచేశారు. హాస్యాన్ని అనవసరంగా ప్రవేశపెట్టి కథలోఉన్న సీరియస్ నెస్ ను పాడు చేశారు. దేవదాని పాత్రను ఖాసీచేశారు. అత్త అడవిడ్డలచేత అతి ఘోరమైన కార్యాలు చేయించి ప్రజలను ఏడ్పించ కలిగినారే కాని వారి పాత్రలకు చక్కని స్థానాన్ని కల్పించ లేక పోయారు. కొన్ని ఘట్టాలలోని భయంకర హింసలు ప్రజలు సహించలేనివి. పెంటనే మరికొన్ని ఘట్టాలలోని వెట్టిహాస్యానికి ప్రజలు అసహ్యించుకుంటూ నవ్వుతారు. ఈ రెండు ఘోరాల మధ్య కథా వస్తువులోని వికవృత్త పూర్తిగా అంతరించింది.

చిత్ర సమీక్ష

అనవసరమైన సన్నివేశాలు కల్పించి, చిత్రాన్ని పాడిగించారు. శ్రీ లక్ష్మమ్మగా అంజలీదేవి అతిసహజంగా నటించింది. జి. వరలక్ష్మి అద్భుతంగా నటించింది. నాగేశ్వరరావు పాత్రను సుమంగా పోషించ లేదేమోనని సందేహం కలుగుతుంది.

ముఖ్యంగా ఈ రెండు చిత్రాలు మాస్త్రీ, శోభనాచల వారి లక్ష్మమ్మలో నాగరిక హృదయాన్నా కన్నించే సంభాషణలు, సన్నివేశాలు, నటన కనబడుతుంది. ప్రతిభా వారి శ్రీ 'లక్ష్మమ్మ'లోని శృతిమించిన శృంగారం పల్లె జనానికి కూడా వెగటునిపించకపోదు.

పోటాపోటీలలో ఇరుకత్తుల వారు అతిగా శ్రమించి, అతి శీఘ్ర కాలంలో చిత్రాలను తయారు చేశారు. పాలం మాలికకు పేరుపొందిన ఆంధ్రుల ఇంతదీక్షతో చురుకుగా పనిచేయటం ముదావహమే. అంటే వారిలో సామర్థ్యం లోపంకాదని తేలుతుంది. ఆ సామర్థ్యాన్ని సద్వినియోగం చేయటం అత్యవసరం. పోటాపోటీలలో ఒకరిగొంతు ఒకరు నలుముకుని, పరిశ్రమనే మాత్రం ద్రోయకుండురు గాక యని మా హెచ్చరిక.

* * *

రాగిణీవారి 'తిరుగుబాటు'

'తిరుగుబాటు' కథ, మామూలుగా దేవత, గృహ లక్ష్మి, స్వర్గనీమ కథలను పోలి యున్నది. ముందు భార్య భర్త పిల్లలు అనురాగంగా ఉండటం, సిరిరాగానే గాని, మరియొక కారణముచేగాని భార్యను పిల్లలని మరచి భర్త ఏదో ఒక విధంగా మరియొక స్త్రీని ప్రేమించి వీళ్ళను హింసించటం. దానితో భార్య, పిల్లలు వీడిపోవటం, ప్రేమించిన స్త్రీమీద కొద్దిగా వ్యాపాసం తగ్గగానే, మాటామాటా రావడం, దానిపైన ఏదో వ్యాధి రావడం చివరకు తాళకట్టిన భార్యయే శరణు కావడం. ఈ విధంగానే తిరుగుబాటు కథ ఉన్నది.

ఇందు ఆనందమయి, భర్తపెట్టిన కష్టాలకు అణగి మణిగి ఉండక, భర్త ప్రేమించిన స్త్రీని ఇంటిలోకి తెచ్చి అవమానిస్తుంటే దానివలె వారికి నేవలుచేయక, పిల్లల భవిష్యత్తు కోసమై 'తిరుగుబాటు' చేసి వెళ్లిపోతుంది. ఈ సమస్యనే ప్రధానంగా తీసికొని దర్శకుడు చిత్రాన్ని తీశారు. కాని చివరికి భర్తకు జబ్బుచేసినప్పుడు, వెళ్లి పోయిన భార్యవచ్చి తన రక్తాన్నియిచ్చి బ్రతికిస్తుంది. అందువలన, కథ మామూలే అయి పోయింది. "తిరుగు బాటు" అనే విషయానికి ప్రాధాన్యం ఏమాత్రం దర్శకుడు చూపలేక పోయారు.

చిత్రం నడుస్తున్నంత సేపు ప్రేక్షకులకు ఉత్సాహం ఉండదు. కథలో పట్టుత్వం లేక పోయింది. సమద్రాల వారి కలంలోనుండి చక్కని సంభాషణలు వినగలుగుతాము అనుకొన్నవారికి నిస్పృహకలిగింది.

ప్రసాద్ గా నటించిన నారాయణరావు ముందు ఘట్టాలలో చూపినంత ప్రతిభను వివాద ఘట్టాలలో చూప లేకపోయాడు. శాంతకుమారి సహజంగా చక్కగా నటించింది. అనూరాధగా కృష్ణవేణి ఏ ఏ సన్నివేశాలకు ఏ విధంగా నటించాలో అర్థంచేసికొని నటించింది. జాక్ గా నటించిన బి. యస్. ఆర్. బాగా నటించాడు. ప్రచ్రద మంగా తెలుగు చిత్రంలో నటించిన లలిత, పద్మినిలు చక్కగా నటించారు. వారిచేత చిలుకపలుకులవలె తెలుగును మాట్లాడించారు. బాబు, కన్న పాపగా పిల్లలు చక్కగా నటించారు.

పాటలలో కూడ భాష పటుత్వము, భావ పటుత్వము లోపించినవి. చాకబారుగా ఉన్నవి. పాటలతీరులో నూతనత్వం ఏమాత్రంలేదు. ఫోటోగ్రఫీ బాగానే ఉన్నది.

చిత్రం మొత్తంమీద చెప్పుకోదగ్గ విషయం ఏమంటే దర్శకుడు పలువిధములయిన చక్కని సమస్యలను తీసికొని వివిధములైన పాత్రలను ప్రవేశపెట్టి కథలో ప్రాధాన్యత ఇచ్చారు. అయితే తిరుగుబాటుచేసి కూడ భార్య తనే వెళ్లి పోయి అన్ని కష్టాలుపడి, చివరికి భర్త కష్ట సమయంలో తన రక్తాన్నియిచ్చి భర్తను రక్షించుకుంది. పాత చిత్రాల నాయకురాండ్రకు యీమెకు ఏమీ భేదము కనపడలేదు. అందువలన ఆనందమయి పాత్రకు దర్శకుడు ఇవ్వదలచినంత ప్రాధాన్యత ఇవ్వలేక పోయినారు.

—జి. ప్రభ.

ఎందుకి పత్రికలు

* వెలగల భాస్కరరెడ్డి *

ఈ మధ్య ఎన్నో వింత వింత పత్రికలు వానాకాలపు దోమల్లా జనియిస్తున్నాయి. వాటి రోదన అనేక అమాయిక ప్రజల్ని విద్యార్థుల్ని అభోగతి పాలు జేస్తున్నాయి. పత్రిక స్థాపించుటలో పత్రికాధిపతి భావమేమి? దానికి లైసెన్సు యిచ్చుటలో ప్రభుత్వశయ మేమిటి? ఏదైన పత్రిక నొకదానిని ప్రచురించి సహజ సాంఘికముగనో, రాజకీయముగనో, వినోదముగనో, విజ్ఞానముగనో ప్రజల సభివృద్ధి చేయుటకు బదులు చీడ పురుగువలె జీర్ణింప చేయుటలో ఆర్థమేమి?

ఈ మధ్య నూతనముగ వెడలెడు కొన్ని పత్రికలు చూచుటలేదా? ఫిలిప్స్ సెన్సర్ చెసినట్లు పత్రికలను చేయకూడదా? సెన్సార్ చేయడమెట్లు? నిలువెల్ల వివరమున్నట్లు పత్రిక శ్రీకారమునుంచి చిత్తగించే వరకు ఒకటే ఖైరానా? లేక యిటువంటి పత్రికా ప్రచారము ప్రభుత్వమునకు కూడా అంగీకారమేనా? రజాకార్ల దౌర్జన్యము కన్న కమ్యూనిస్టుల దురాగతములకన్న హీనముగ నున్నదే. భారతదేశము ఆర్యభూమి పాతివ్రత్యమునకు నిలయము. ఇట్టి పవిత్ర మాతృ భూమిలో హేయమై, వినస్వరమైన వ్యాసములు, చిత్రములతో నీచాతి నీచముగ ప్రకటించు తెంత చిన్నతనము? ఎంత అజ్ఞానము? ఎటువంటి నీసీమాలవనరము అని తర్కించు యీ కాలములో అంతకంటె అసహ్యకరమైన యీ రచన లెందుకు? ఎందరు విద్యార్థులు యీ కొరమాలిన పత్రికలే పాఠ్య భాగములుగ నల్లించి, భ్రష్టులయి పోవుచున్నారో గమనించారా?

ఇపుడైన ప్రభుత్వమిట్టి పత్రికలకు దోహద మివ్వక యిచ్చిన వాటిని రద్దుచేసిన ప్రజానీకమున కెంతయో మహా పకారము చేసినవారగుదురు.

పత్రికాధిపతులారా! ఎందులకు మీ విజ్ఞానము? మీ యీ పత్రికలవలన లోకమునకు మీరెంతటి అపకారము చేయుచున్నారో గమనించితిరా? సంపాదకుడు మహా ఉపాధ్యాయుడు, రచయితలు గురువులు. అట్టి నిర్వాహకుల కెంత పవిత్ర భావములుండవలెను. ప్రజలలో నీతి విజ్ఞాన ప్రబోధము చేయక పోవుటయే గాక, అవినీతికరములైన కథల కబుర్లతోను, అసహ్యకరమైన చిత్ర రచనలతోను నిండి యున్న యీ పత్రిక లెందుకు?

కొవ్వూరు మహిళా సమాజము

14వ వార్షికోత్సవము.

పై వార్షికోత్సవము 9-3-1950 తేదీ సాయంకాలము 4 గంటలకు సమాజ భవనము (త్రివిక్రమ భవనము) నందు జరుపబడినది. సభకు శ్రీమతి సి. హెచ్. చంద్రమతి అమృతగారు అధ్యక్షత వహించిరి. శ్రీమతి నరవారి శెట్టి శకుంతలాదేవి బి. ఏ. గారు సభా ప్రారంభ మొనర్చిరి. సమాజ కార్యదర్శిని శ్రీమతి వేదవల్లి తాయారమ్మగారు కార్యదర్శిని నివేదికను చదివిన తరువాత పురస్కృతులు కొందరు పన్నుపొందిరి. ఈ గ్రామమునందెట్టి “సంస్కృత బాలికా పాఠశాల”ను నిర్వహించుచున్న మహిళా సమాజమువారి కృషిని చాలా ప్రశంశించి, పురవాసులెల్లరు తమ బాలికల నీ విద్యాలయమునకు బంపి, విద్యాలయము సభివృద్ధిలోనికి తేవలెనని అధ్యక్షులు తెలిపిరి. సభకు నుమారు అయిదారు వందల మంది స్త్రీ పురుషులు వచ్చిరి.

సభానంతరమునందు సంస్కృత బాలికా పాఠశాల విద్యార్థినులు “కావంతల” నాటకమును సంస్కృతము ప్రధమాంకమును ప్రబాలార్జునీయము తెలుగునను ప్రదర్శించి ప్రేక్షకుల నానంద పీచికలనోలలాడించిరి. సమాజ పక్షమున ప్రదర్శనమందు పాల్గొనిన బాలికలకు రజత పతకములను బహూకరించిరి. పిమ్మట కార్యదర్శిని వందనములతో “జనగణమన” జాతీయ గీతికతో సభ ముగిసినది.

కార్యదర్శిని.

గ్రామ సేవికా శిక్షణ కేంద్రము

సీతానగర ఆశ్రమము, వయా రాజమండ్రి.

కస్తూర్బా స్మారక ట్రస్టు, ఆంధ్ర.

ఈ కేంద్రములో 1950-51 సం॥పు శిక్షణ, వచ్చే జూన్ 15వ తేదీనుండి ప్రారంభింపబడును. ఈ శిక్షణకు రాదలచిన, వచ్చే మేనెల 15-వ తేదీలోగా దరఖాస్తులు మా కార్యస్థానమునకు పంపవలయును.

ఇట్లు,
డి. బుచ్చికృష్ణ మ్మ,
కార్యదర్శిని.

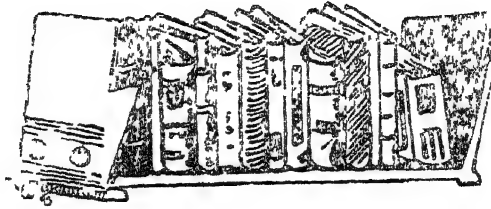
గ్రంథ సమీక్ష

క పోత క పోత ము

[కపోత దంపతుల కథ]

పద్యకావ్యము.

రచన : జోస్యుల రాజా
రామ మోహనరావు

పరిత్యాగము

[నచనా నాటకము]

రచన : శ్రీ వెంకటేశ్వర
రావు. సాహిత్య విశారద,
ప్రతులకు:

ప్రచురణాలయము : ఆంధ్ర ప్రచారిణి ప్రెస్సు.

మూల్యము 0-5-0. ప్రతులు వారసులకు శ్రీ బులుసు
వెంకటేశ్వర్లు గారు బి. ఏ. రామారావుపేట, కాకినాడ.

కపోత కపోతము పద్యకావ్యము. భారత, భాగవత,
రామాయణాది గ్రంథములు, మన పాఠకులకు చిరపరిచిత
ములే. ఈ కపోత దంపతులకథ భారతమునందలి, శాంతి పర్వ
తృతీయాశ్వాసమందలిది. కారవోత్తముడైన భీష్ముని, అతని
మనుమడు, లోకారాధ్యుడైన ధర్మరాజు ఒక దినము
ఇటులడిగెను. “తాతా! లోకములో నీ వెరుంగని ధర్మము
లుండవు. గనుక, కరణు జొచ్చిన అతిథిని గొల్చిన ఏ పుణ్య
ము గలుగును? వినిపింపు”మని వేడెను. అప్పుడు ధర్మజునకు
భీష్ముడు ఈ ఉత్కృష్ట కపోత దంపతుల కథను సవిస్తర
ముగ విన్నవించెను.

ఇందు ముఖ్యమైనవి, కపోతముల ధర్మ చింతనము, భగ
వద్భక్తి, కరణాగతరక్షణము, అతిథి పూజ, త్యాగశీలము,
మొదలగు నంశములు.

తైలి సులభముగను, ధారాశుద్ధి రసవంతమునై చదువుట
కెంతయు నాహ్లాదకరముగ నున్నది. అచ్చుచక్కగ నున్నది.
ఇందు నుదహరించిన పద్యము మచ్చునకు చదివి చూడుడు.
అన్నియు నిండే యిమిడియున్నవి. పెద్దలు, పిన్నలు సుల
భముగ గ్రహించుకొగల్గునట్లు ఈ కవి చక్కగ వ్రాసెను.
ఇటువంటివి చదివిన పుణ్యము, లోకజ్ఞానము సంప్రాప్త
మగును.

“ఇంతిహా! యాతిభేయములనింపు జనింపజేయనే
కాంతలు నీకుసాటి? సురకాంతలనైనను గానవత్తురే
జింతను నీడు మియ్యతిధి నేవలూనర్ప యుధార్తి బాపఁగా
నింతులకెందు దేహములనిచ్చుట చెల్లునె నాధుడుండగా.

* * *

కనక మేడుల వెంకటేశ్వర్లు సాహిత్య విశారద, యల
తురు గుడ్లవల్లేరు, కృష్ణా జిల్లా. వల 0-10-0.

ప్రచురణాలయము. ఆంధ్ర ఆర్ట్స్ ప్రెస్సు, ఏలూరు.

ఇందలికథ ఒక తెలివి తేటగలిగిన విద్యార్థుడగు మోహ
నుని గూర్చి. అతనికి తల్లిదండ్రులు, ఒక అవివాహితయగు
సోదరిగలరు. డబ్బులేక, మోహను డెంబ, తెలివైన వాడైనను
చదువుసాగలేదు. పోనీ ఆఖరికి వుద్యోగమయిన చేయదమ
నిన, అదియు జతపడలేదు. మోహనునికిద్దరు స్నేహితులుండిరి.
ఒకడు తనవలె బీదవాడు, కాని కరుణార్థ హృదయుడు.
రెండవవాడు, పొగరుబోతు. మోహనుని చెల్లెలిని వివాహ
మాడుట కాశించి, అతనికెటులైన వుద్యోగ మిప్పించెదనని
చెప్పి ఆశపెట్టి, మోహన్ చెల్లెలిని బలత్కరించ బోతాడు.
అప్పుడు, మోహన్ అతని సహాధ్యాయుడు, కలిసి వానిని
యింటినుండి వెడల గొట్టెదరు. వీరి స్థితి యిటులుండుట
చూచి, మోహనుని సహాధ్యాయుడు, అతని చెల్లెలిని వివా
హమాడుతాడు. మోహనుని స్థితిచూస్తున్న అతని పుష్పాధ్యాయుడు
ఎంతో ప్రయత్నంపై మోహనునికి వుద్యోగం ఇప్పిస్తాడు.
పుష్పాధ్యాయుడు మొచ్చిందని వివగానే, అంత పేదస్థితిలో
నున్న తండ్రిగారు గుండెఆగి చనిపోతాడు. ఇది నిజంగా
జరిగిన కథ అనవచ్చు. ఎందుకన ప్రపంచస్థితి ఈ విధంగానే
యున్నది.

—రా. లక్ష్మీ.

* * *

ఎవరంటావేమోయే

రచయిత : కాజ వెంకటేశ్వరరావు. ప్రతివల 0-2-0.
ప్రతులకు : కాజ వెంకటేశ్వర రావు. హిందీ పండిట్.
కంకిపాడు కృష్ణాజిల్లా.

రచయిత కేవలం వ్యక్తిగత పొగడ్డలతో తప్ప మరే
విధమైన భావాలను స్పష్టంగా తెలియపర్చ లేక పోయారు.

ఆంధ్రదేశంలో రంగా, నార్ల, గోపరాజు సరస్వతిగార్ల ప్రతిభా విశేషాలు తెలియని వారుండరు. మధ్యలో రచయిత జై ప్రకాష్ ప్రతిభా విశేషాలు వ్రాశారు.

అందులో నాజేజీలు, చామంతివాంచ, నేటివోలపాట, ఈ శీర్షికలతో గేయాన్ని రచించారు. రచయిత గేయ రూపంగా వ్రాసి ఏమంత భావాలను వెల్లడి చేయలేక పోయారు. గేయరూపం కంటే వచన రూపంగా పిల్లలకు సరిపోయే విధంగా చక్కని కైలిలో వ్రాసినట్లయితే బాగుండేది. చదువుతుంటే ఈ గేయాలు చక్కగా అర్థమవుతవి.

* * *

కావ్య శ్రీ

రచయిత : గుండాబత్తుల నారాయణరావు.

ప్రతి వెల ఎనిమిది అశాలు.

ప్రతులకు : గుండాబత్తుల నారాయణరావు ద్వితీయకక్ష్య, పి. ఆర్. కాలేజీ, కాకినాడ.

ప్రపథమంగా 'కావ్యశ్రీ' ఆంధ్ర మాత స్తుతితో ప్రారంభించబడినది. పిదప 'కావ్యశ్రీ'లో రచయిత అనేక శీర్షికలను ప్రాధాన్యంగా తీసికొని పద్యాలను రచించారు. 'కావ్యశ్రీ'లో ముఖ్యంగా 'ఆంధ్రశ్రీ', 'కవిగారి భార్య', 'పండిత ప్రశంస', 'నమస్సు', 'మంగళసూత్రము', 'చందమామ' అనే పద్యాలు చక్కగా నున్నవి.

పద్యాలు సరళంగా, చక్కని కైలిలో ఉన్నవి. చదువుతుంటే చక్కగా అర్థమౌతున్నవి. 'కవిగారి భార్య' అనే పద్యంలో కవి భార్య తన భర్తను తలచుకొని బాధపడే సమస్యలు చక్కగా వ్రాశారు. ఈ పద్యం చదువుతుంటే కాళిదాసు రచించిన మేఘసందేశంలో యక్షుడు విరహ వేదన జ్ఞాపక మొస్తుందికాని 'కవిగారి భార్య'లో కావలం చుని పోయిన భర్తను తిరిగి జ్ఞాపకం చేసికొని భార్య విలపిస్తుంది.

'నమస్సు'లో రచయిత అమరజీవియైన గాంధీజీని ఉద్దేశించి చక్కగా రచించారు. రచయిత ప్రథమ ప్రయత్నమైనను 'కావ్యశ్రీ'ని చక్కగా తీసికొని రాగలిగినారు.

—జి. ప్రభ

ప్రత్యేక వార్షిక సంచిక

వెల 8 అశాలు.

ఇది మదరాసు ప్రభుత్వ శ్రీ జనాభ్యుదయ కాఫీ ప్రచురింపబడిన ఐదవ వార్షిక సంచిక. పైపై పూతలు అనవసర ప్రసంగాలు లేకుండా, అతి సహజంగా, ఆశయమునకు తగినట్టుగా వెలువడింది.

ఇందు "నిర్మాణకార్యక్రమము—శ్రీలు" "నేటి సమాజము—మహిళా పాత్ర"; "భారతనానీ"; "ఆహార సమస్య—అడవాళ్ళు" మొదలగు యెన్నో శ్రీ జనోపకరణమైన వ్యాసములున్నవి. ప్రతి వ్యాసములోను శ్రీలకు పరిచయ విషయములు వెక్కిరిగలవు. ఇవికాక నేటి నాగరికతా వ్యామోహముచే చిన్న చూపు చూడబడు మన సాంఘికాచారముల విలువ, పురాతన కళా విన్యాసపు శోభ, వందల పబ్బముల అంతర్జాతీయ మొదలగు వానిని గుఱించి వ్రాసిన వ్యాసములు చక్కగా నున్నవి. మఱియు "బాలవాటిక"; "గృహ చికిత్సలు"; "పడమటిల్లు" అను శీర్షికలపేరుతో బాలర కానందమును, జ్ఞానమునిచ్చుకథలు చిన్న చిన్న వ్యాసములకు పరియోగబడు నటువంటి కొన్ని మందులు, పలువిధములగు వంటకములు క్రమముగ గలవు.

కడపట "హిందీ" ఉర్దూ" శీర్షికలుగూడ గలవు.

"సౌభాగ్య" శ్రీ జనాభ్యుదయ పత్రిక యనుటకు సందేహమేమియు లేదు. శ్రీ జనాభ్యుదయమునకై యిది సర్వవిధముల తోడ్పడగలదు.

దీని ప్రచురణ సందర్భమున ఓ. పట్టాభి సీతారామయ్య గారు, గుచేతా కృపలాసీ గారు, చింతలపూడి సన్యాస రావుగారు మొదలగువారు తమ అశిస్సులు, సందేశములు దయతో పంపి ప్రోత్సహించిరి. మఱియు క్రియుతులు హరినోత్తమరావుగారు, సోమశేఖర శర్మగారు, గోపేటి జోగిరాజుగారు మొదలగు విద్యావంతులు తమ తమ వ్యాసముల నంపి వుత్సాహపడెడిరి.

ఇందు వ్యాసములు వ్రాసిన మహనీయులు, మహిళాభ్యుదయమునకై పాటుబడు యితర పత్రికలకు గూడ, తమ వ్యాసముల నంపి తోడ్పడుదురని ఆశించుచున్నాము.

—కం. రం.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

గర్భారయ రోగనివారిణి

సర్వోత్కృష్టము
1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం విమిటెడ్, మదరాసు 17.

శ్రీ కస్తూరీబా మహిళా పాఠశాల.

చతుర్థ వార్షికోత్సవము

పెద్దా పురము.

శ్రీ కస్తూరీబా మహిళా పాఠశాల చతుర్థ వార్షికోత్సవము. శ్రీ వేముగంటి పాపాయమ్మగారి ఆదక్ష్యతను 28-3-50 తేదీన, ఆర్యవైశ్య సత్రభవనములో జరిగినది. ఉదయము 8½ గంటలకు వై పాఠశాల స్థాపకురాలు శ్రీ బారు నరోజునిదేవిగారు పతాక వందనమును జరిపించినారు. వివాద్ధిను లెల్లారు, జోహారు గీతమును గానముచేసి, పతాకమును పూజించిరి. మధ్యాహ్నం కార్యక్రమమున విద్యార్థినులు కొందరు, "అభిజ్ఞాన శాకుంతల" మను నాటకమును ప్రదర్శించిరి. అందు, చిట్టేపి సుగుణమణి, నిప్పాణిసోనా వ్రసన్నదేవులు బహు చక్కగానాడి, సభాసదుల నానందింప జేసి వారి మన్ననల నందిరి. శ్రీమతి వి. మోజన్ గారు, పాఠశాల తరపున ప్రైజాలు నిచ్చిరి. శ్రీమతి వేముగంటి పాపాయమ్మగారు చింతామణి భట్టు లక్ష్మీబాయమ్మగారు, బాలికలకు బహుమతుల నిచ్చి, ప్రోత్సాహపరచిరి వై కార్యక్రమములతో నాటి ఉత్సవ దినము జయప్రదముగా జయజయారావములతో ముగిసినది. కైహింద్.

పెద్దా పురం }
27-3-50 }

శ్రీ కస్తూరీబా మహిళా పాఠశాల.
కార్యదర్శిని.

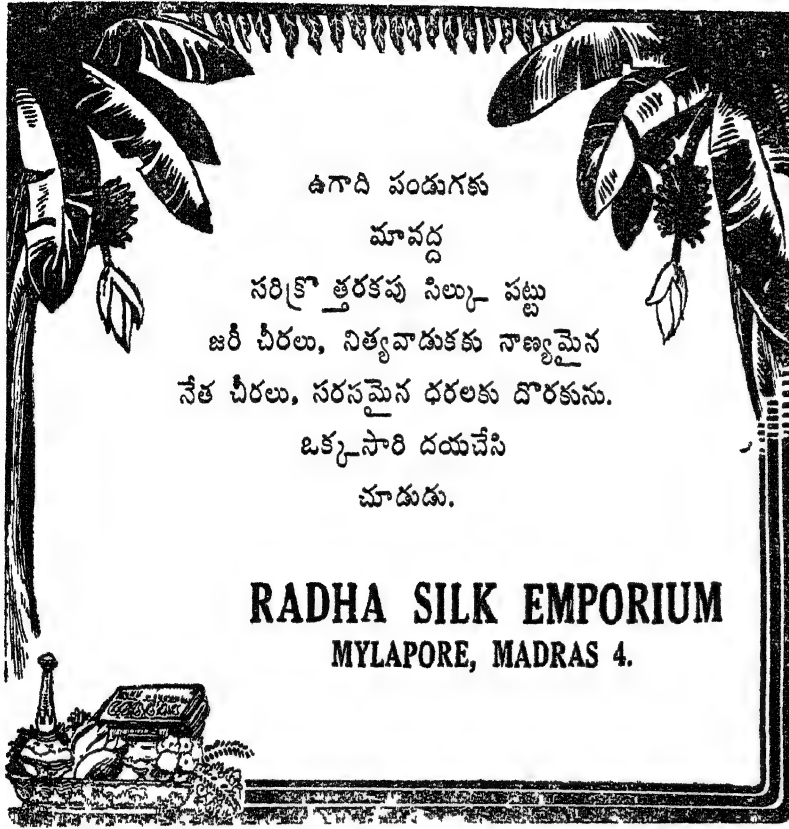
స్వీకారము

1. మీరసేనుడు
2. అర్క (అరవింద సంకేతములు)
3. ప్రేమైక జీవులు.
4. విశ్వరహస్యము.
5. హాస్యకుసుమాలు.
6. ఆంధ్రుడు.
7. పెనుమంచిలి జైనదేవుడు.
8. సి. ఆర్. రెడ్డి కాలేజి మాగ్జిస్ట్రేట్.
9. మాట వెంకన్న (బాబుకార్యాలయం)
10. సంస్కృతం ద్వితీయశతకం.
11. గృహచికిత్స.
12. ప్రబోధరత్నాకరము.
13. శ్రీ యోగాశ్రమము.
14. యోగాసనములు.

ఇవి మే సంచికలో సమీక్షించబడును.

ఆంధ్రమహిళ.

రాధా సిల్క్ ఎంపోరియం

ఉగాది పండుగకు
మావద్ద
సరిక్రొత్తరకపు సిల్క్ పట్టు
జరి చీరలు, నిత్యవాడుకకు నాణ్యమైన
నేత చీరలు, సరసమైన ధరలకు దొరకును.
ఒక్కసారి దయచేసి
చూడుడు.

RADHA SILK EMPORIUM
MYLAPORE, MADRAS 4.

14 ఎస్సెస్ ట్రీట్
మైలాపూరు, మద్రాసు.

రకమునకు,
నాణ్యతకు,
చౌకకు
పేరుపొందినది.

:: మా బ్రాంచి ::
రుక్మణి
సిల్క్ ఎంపోరియం
బిగ్ స్ట్రీట్,
కుంభకోణము.

నవలలు - నాటకములు - కథలు

నవల అనిన ఒకని జీవితమును రసవంతముగా వర్ణించునది. నాటకమనిన ఒకని జీవితమును చమత్కారముగా చూపించునది. కథ అనిన ఒకని జీవితమునందలి రమ్యమైన ఒక ఘట్టమును విడమర్చి చెప్పినది. సరస్వతీ గ్రంథమండలివారి 45 నవలలు, 11 నాటకములు, 25 కథల పుస్తకములు ఇందుకు పేరుపడినవి.

ఇవేకాక మా వద్ద ఇవిన్నీ ఉన్నవి

శ్రీ భమిడిపాటి కామేశ్వరరావుగారి గ్రంథాలు, సంపూర్ణ భక్తవిజయము (65 గురు భక్తుల చరిత్రలు)
శ్రీ మునిమాణిక్యం నరసింహారావుగారి గ్రంథాలు, వస్తుగుణ ప్రకాశిక (1168 శేటీలు)
శ్రీ శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారి వైద్యగ్రంథాలు, (524) త్యాగరాజు కీర్తనలు మూలం
శ్రీ పిర్రాపురం యువరాజువాళి గ్రంథాలు, భగవద్గీతాగర్భిత భావబోధిని (రాయల్ సైన్సు, 775 శేటీలు)
శ్రీ రాజయోగిగారి ఉపనిషత్సారం (సులభ వచనం) శ్రీల పాటల పుస్తకాలు

ఎప్పటికప్పుడు క్రొత్తవి తయారవుతున్నవి * * ఇవి అన్ని బుక్కు డిపోలలోను దొరుకును.

కోరువారికి కేటలాగు పంపెదము
సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్ - రాజమండ్రి

ఆంధ్రమహిళాసభ

మైలాపూరు - మద్రాసు

మహిళా విద్యాలయము :— హిందీ, ఇంగ్లీషు, వ్యాకరణములు ఎక్కిన
పాఠాలు, పుస్తకములు, గానము.

సాంఘిక విద్యాలయము :— కుటీరు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు
(గవర్నమెంటువారిచే పాఠాలు, చేనేత ఇత్యాది పరిశ్రమలలో
రికార్డు చేయబడిన) గవర్నమెంటు పరీక్షలకు పాఠము. బీద విద్యార్థి
నలకు ఉచితము.

మెన్స్ కలెజ్ ఇన్ స్టిట్యూట్ :— స్త్రీలకు టైపు, పాఠ్యహాంసు - గవర్నమెంటు
పరీక్షలకు పాఠము.

మహిళా మందిరము :— స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము.

ఆంధ్రమహిళ :— స్త్రీలలో విద్యావ్యాప్తికై, స్త్రీలచే నడుప
బడుచున్న సచిత్ర మాసపత్రిక.

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము :— సభ్యురాండ్రు, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము
సేకరించిన తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల గ్రంథ
సముదాయము.

నర్సింగ్ హోమ్ :— స్త్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్య
శాల—అడయూరులో నిర్మింపబడుచున్నది.

క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు

సభ్యురాండ్రుగాజేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి.

ఆంధ్రమహిళ

5262/5

వధువు సో॥ వెంకట కుటుంబమ్మ,
వరుడు శ్రీ మైనేని హరిప్రసాదరావు.

దివితాలూకా, పెదముట్టేవి గ్రామం
లో, వ్యవసాయదార్లును, ఆంధ్ర దేశములో
మోటారు రవాణా వ్యాపారములో
ప్రఖ్యాతికెందినవారు నైన శ్రీ వడ్డేమూడి
కుటుంబరావుగారి సోదరి శ్రీమతి వెంకట
సుబ్బమ్మ వివాహము, ఏప్రిల్ 30వ తేదీన
పెదముట్టేవిలో అతివైభవముగ జరిగినది.

ఆ శుభసమయములో శ్రీ కుటుంబ
రావుగారు, ఆంధ్ర మహిళా సభకు
రూ. 116-0-0 లు కాన్క్రీటు సమర్పించిరి.

వీరికి మా కృతజ్ఞత.
వధూవరులకు మా శుభాశీస్సులు.

ఆంధ్ర మహిళాసభ.

ఆంధ్ర మహిళాసభ

కాశీ విశ్వ విద్యాలయము, హిందీ, కళాశాఖలు.

కాశీ విశ్వ విద్యాలయపు సీనియర్ తరగతులు, జూనియర్, సబ్ జూనియర్
తరగతులు, జూన్ ఐదవతేదీనుండి ప్రారంభమగును.

ఇంటర్మీడియట్ తరగతులు జూలైనుండి ప్రారంభమగును.

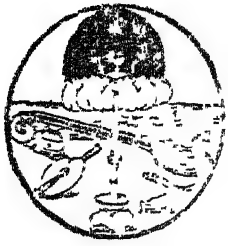
వీనిలో జేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తులు పంపవలెను. జూన్ 15వ తేదీ తరువాత
దరఖాస్తులు గణించబడవు. హిందీలో ప్రాథమిక, మధ్యమ, రాష్ట్రభాష, విశారద పరీక్షలకు,
సంగీతము, నృత్యములందు, శిక్షణ జరుగుచున్నది.

విద్యార్థినులకు వసతి సౌఖ్యములు గలవు.

తెలుసుకొన గోరువారు వివరముల పట్టికై ప్రాయచచ్ఛును.

మా కార్యాలయములో, మధ్యాహ్నము 2 గం॥—4 గం॥ లోగా స్వయముగా వచ్చి, తెలిసికొనవచ్చును.

కరెస్పాండెంటు.

ఆంధ్ర సాహిత్య సభలో

1949—1950.

కాళి విశ్వ విద్యాలయపు ఎడ్మిషన్

ప్రక్రియ పరిచయములు

మొదటి సంవత్సరము విద్యార్థులకు, ఆంధ్ర సాహిత్య సభగా విద్యాలయపు వాతావరణమును సృష్టించుటకు, వాటిలో ఇరువురు ప్రజల శ్రేయోక్తి కొంత ప్రాముఖ్యమును బడసిరి. చరిత్రమును, సాహిత్యమును, సామాజిక జీవితమును శ్రేయోక్తిగా కృతార్థులైరి. కృతార్థులై చరిత్రమును నిరూపించుట.

ప్రథమ శ్రేణి

1. సుధా శేషన్	...	విశ్వ విద్యాలయంలో 1వ స్థానము.
2. హెడలతా ఆర్. మెహతా	..	విశ్వ విద్యాలయంలో 2వ స్థానము.

ద్వితీయ శ్రేణి

1. చంద్రా డేవిస్.	6. యం. లక్ష్మి.
2. కే. భాస్కరం.	7. యస్. మాలిని.
3. క్రిష్ణదర్శన్.	8. మహిలా జోషి.
4. కే. సుబ్బలక్ష్మి.	9. టి. లక్ష్మి.
5. కే. రాజరాజేశ్వరి.	10. సి. హెచ్. రాజేశ్వరి.

తృతీయ శ్రేణి

1. సి. హెచ్. రాధ.	8. వి. వి. రత్నమాల.
2. డి. పద్మావతి.	9. వి. శతకీర్తి.
3. హరిదర్శన్.	10. వి. శ్యామల.
4. ఇందిరా భవానీ రామయ్య.	11. వి. రుక్మిణి.
5. కే. జానకి.	12. వై. రాజ్యలక్ష్మి.
6. పి. గిరికుమారి.	13. వై. సీతాదేవి.
7. ఉషా జిజోడియా.	14. టి. యం. వసంతకుమారి.

కృతార్థులైన విద్యార్థులకు మా అభినందనములు. ఇట్లే పట్టుదలతో వారి భావి విద్యాభ్యాసములలోనూ, తదితర కార్యక్రమములలోనూ విజయమును బొందవలెనని మా హృదయపూర్వక శుభాకాంక్షలు.

హిందీ పరీక్షా ఫలితములు.

1949 ఆగష్టులోనూ, 1950 ఫిబ్రవరిలోనూ, వజ్రీణ భారత హిందుస్థానీ ప్రధాన కార్యదర్శి నేర్పాటు చేయబడ్డ హిందీ పరీక్షలకు, ఆంధ్ర మహిళాసభ నుండి 27గురు విద్యార్థినులు వెళ్లినది. వారిలో, పదముగ్గురు ప్రాథమిక, పదముగ్గురు మధ్యమ, ఐదువురు రాష్ట్రభాష పరీక్షలు వ్రాసినది. వారి ఫలితములు ఈ క్రింద పేర్కొన బడినవి.

1949 ఆగష్టులో హిందీ పరీక్షలలో కృతార్థులైనవారు.

ప్రాథమిక పరీక్ష :—8 మందికి — 6 గురు కృతార్థులైనది.

ప్రధమ శ్రేణి.

1. టి. కమలాకుమారి.

3. పి. భానుమతి.

2. ఆర్. హైమవతిదేవి.

4. సి. సత్యనారాయణమ్మ.

ద్వితీయ శ్రేణి.

1. డి. జనకలక్ష్మి.

2. వి. యస్. సరిశ.

మధ్యమ పరీక్ష :—4 గురికి — 4 గురు కృతార్థులైనది.

ద్వితీయ శ్రేణి.

1. జి. సత్యనారాయణమ్మ.

3. పి. వరలక్ష్మి.

2. టి. బంగారమ్మ.

4. జి. గంగాబాయి.

1950 ఫిబ్రవరి నెలలో హిందీ పరీక్షలలో కృతార్థులైనవారు.

రాష్ట్రభాష :—పరీక్ష వ్రాసిన యిరువురు విజయముగాంచిరి.

ద్వితీయ శ్రేణి.

1. యం. కృష్ణశేఖరి.

2. పుష్పలక్ష్మణమ్మ.

మధ్యమ పరీక్ష :—8 మందికి, 7 గురు విజయముగాంచిరి.

ప్రథమ శ్రేణి.

1. బి. సత్యనారాయణమ్మ.

3. యిందిరాగోపాల్.

2. టి. వికలాక్షి.

4. టి. కమలాకుమారి.

5. పి. రంగనాయకి.

ద్వితీయ శ్రేణి.

1. కోహిణి నాయర్.

2. బి. రామకులకమ్మ.

ప్రాథమిక పరీక్ష :—5 గురికి, 4 గురు కృతార్థులైనది.

ప్రథమ శ్రేణి.

1. కె. గిరిజాశంకర్, (11 సం|| బాలుడు.)

ద్వితీయ శ్రేణి.

1. యం. కమలాబాయి.

2. జి. శకుంతల.

3. పి. లక్ష్మీనరసమ్మ.

విజయముగాంచిన వారందఱుకూ మా అభినందనములు, శుభాకాంక్షలు.

(శతవాణి 5వ పేజీలో)

జూన్ 9వ తేది విడుదల

ఆంధ్రా సీడెడ్ :— నవయుగ ఫిలిమ్స్, విజయవాడ,
మైసూరు, బొంబాయి :— ప్రకాశ్ పిక్చర్స్, బెంగళూర్ సిటీ.
నై జామ్ :— కర్ణాటక ఫిలిమ్స్ లిమిటెడ్, బెంగళూర్ సిటీ.

వి వ ర ము ల కు :

ప్రకాశ్ ప్రొడక్షన్స్,
శాంభోమ్, మద్రాసు.

అశోకా టాయిలెట్ పౌడరు

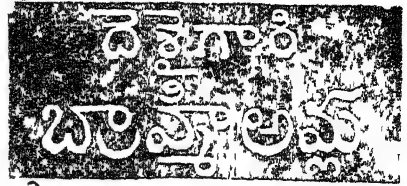
మీకు అశోకా విభిన్నమైన పౌడరును ఉపయోగించి ఈ పనులను. ఈ మా అశోకా టాయిలెట్ పౌడరును రూరూ ఒకసారి వాడి చూడండి. దీనిని వాడినచో ముఖమునకు స్వచ్ఛత అందము లిచ్చును. చర్మము నునుపుగా, ఆరోగ్యకరము చేయును. శేనవికాలపు ఉష్ణతాపము నుంచి విడుదల చేయుచు ఉండును.

అశోకా టూల్ కమ్ పౌడరు

ఈ పౌడరును ప్రత్యేకముగా చిన్న బిడ్డల వుపయోగార్థమై మేము తయారు చేసితిమి. మీ బిడ్డలకు దీనిని ఒకసారి వాడి చూడండి. పిల్లలకు దీనిని వాడినచో, పేలుట, చిడుములు మొదలైనవి లేకుండా, చర్మమును పరిశుభ్రముగా నుంచును.

అశోకా మార్కును గమనించి కొనవలయును.

మొదడుకు చల్లదనమిచ్చి. లుడుచాక అద్భుతమైన శోభములను పెంచును. నెల్రా కలు రాలుట. అకాలమున నెరయుట, బట్టల మొదలగు వ్యాధులను రాకుండు చేయును.

ధర 4 టెన్స్ టుడ్డి 1-0-0.

విజయవాడ:

1. చంద్రహాస్ అండ్ కో., విజయవాడ.
2. కె. వి. మాణిక్యరావు, బంగారు.
3. ఇ. యం. శర్మ, ముమ్మడిపరము.
4. సత్యనాథ్ మెడికల్ స్టోర్స్, గుడివాడ.
5. ప్రభాత్ మెడికల్ స్టోర్స్, గుడివాడ.
6. శ్రీమద్దాస్ మెడికల్ స్టోర్స్, రాజమండ్రి.
7. ఈశ్వరదాస్ అండ్ కో., రాజమండ్రి.

ఆలసింపకుడు

మీ సర్వరోగముల నివారణకై శ్రీ రాఘవేంద్ర యోగీశ్వరులవారితో సంప్రదించుడు. ఆశ్రమ నివేదిక 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలకు సంపబడును.

శ్రీ యోగాశ్రమము

ఋషికొండ బీచ్, వారేరు.

ఆంధ్రమహిళ

52621

సంపుటి 7

1950

సంపుట 2

ముం : పీఠము—దామరపేట నగరము.

విశ్రాంతి—మొదటి భాగము

యశోద, అంబికా—సంపాదయిము

గొండు స్త్రీల చుట్టూ వాడడము వ్యవస్థాపన

రాజమః (సీయియో కల) కామగృహము

అద్దంబు అమ్మంబు (కామిక)

వాస్తు చెయ్యని వృత్తి

ఇనప్పైపు భార్య (కథ)

ప్రబంధ కాలపు స్త్రీలు

పిల్లల శిక్షణ కాస్త్రీయ దృక్పథం

స్త్రీ, అయ్యకేవలం కాన్యోకావ్యవహారము.

స్త్రీ మలమతి అడివి వాడెగాకము

స్త్రీమతి కామియ్య వృత్తిగము.

స్త్రీ గోళివండుగము.

స్త్రీలకు గణపతా స్త్రీగము.

స్త్రీ అంబికా

స్త్రీమతి నదికి చుట్టడము

ఇంకా, కథలూ, నాటికలూ, గద్యాలూ, పద్యాలూ, హిందీ పాఠం, గ్రంథములు.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., బి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

(2వ పేజీ తరువాయి)

పారిశ్రామిక విద్యాలయపు పరిశోధనలు ఏ.పి.లో సంచికలో ప్రచురింపబడినవి.

*

*

*

అక్కవ శ్రద్ధతో విద్యార్థినులకు శిక్షణ గలపి సహకరించిన ఉపాధ్యాయుని ఉపాధ్యాయులకు మా ధన్యవాదములు.

మొత్తముమీద, 1949-50 సంలి ఆంధ్రమహిళాసభ కార్యక్రమాన్ని విజయవంతముగానే కొనసాగించినదని చెప్పాలి. విద్యా పారిశ్రామిక కాఖిల ఫలితములు తమ కృషిని చెప్పకయే చెప్పవచ్చును. కళాకాఖిలాడ మండుగ పబ్లిషులకు గోళుల నేర్పాటు చేయుటయేగాక, నర్సింగ్ హోమ్ సహాయార్థం రమారమి రూ. 7000 చొచ్చా ప్రదర్శనములన సంపాదించిరి. సారస్వత కాఖిలో, పురాణ కాలక్షేపములు, పెద్దలచే ఉపన్యాసాలు జరిగాయి. బాబు రాజేంద్ర ప్రసాద్, రాజమూరి అమృతకారు, ఇంకా ఎందరో ప్రసిద్ధ వ్యక్తులు సభకు వేంచేసి, ఆంధరి కార్యక్రమాన్ని తిలకించారు. నర్సింగ్ హోమ్ కు శంఖుస్థాపన జరిగింది. ఆంధ్ర తుపాను బాధితుల నిధి కై సభ్యురాలిద్రు, విద్యార్థినులు రూ. 11000, 4000 పాత బట్టలు వసూలుచేశారు. క్రీడా క్లబ్బు కాఖిలు, గ్రంథాలయ కాఖిలు, క్రమక్రమంగా అభివృద్ధి జెందుతున్నాయి. సభ్యురాలిద్రు, ఇంకా అనేక కార్యక్రమాల్లో పాల్గొంటూ, తమ విద్యా సంస్కృతులను పెత్తు విధముల చాటు తున్నారు. పండుగలూ, పబ్బాలూ, సన్మాన సభలూ, గౌరవ సభలూ, ఎంతో ఉత్సాహంతో, సంతోషంతో, సహకారంతో, స్నేహభావంతో జరుపుతున్నారు. ఈ కార్యక్రమాలన్నీ విజయవంతంగా, జరిపించిన కార్య నిర్వాహక నర్తానికి, సలహాలతో సహకరించిన ప్రస్తు బోర్డువారికి మా కృతజ్ఞత.

అ. చన్నమంటమ్మ.

జ. జమునాబాయి.

యు నె స్కో కర్త వ్యం

ప్రపంచాన్నంతా తుత్తునియలు చేస్తూన్న షరస్వర ద్వేషమనే భయానక మనస్తత్వాన్ని అతిక్రమించకపోతే, కల్లోలిత ప్రపంచం గాఢ తిమిరంలోకి జొచ్చుకొని పోతుందనీ ఈ ద్వేషాతిక్రమణ యు నె స్కో పరిముఖంగానే జరుగాలనీ, ఇటీవల ప్లారెన్సులో జరిగిన, ఐదవ యు నె స్కో సాధారణ సమావేశంలో, 1000 మంది ప్రతినిధులను హెచ్చరించారు, భారతీయ ప్రతినిధియ, మాస్కోలో భారతీయ రాయబారియైన, సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ గారు.

ప్రపంచంలో అర్థభాగం జనాభాయైన, ఆసియా ఆఫ్రికా ఖండాల ప్రజలు, అజ్ఞానములో, అవిద్యలో, అనారోగ్యంలో ముగ్ధులూ, సాధారణ జీవితాన్ని సుఖమయంగా జేయగల ప్రాథమిక అవసరాలైన తిన తిండి, కట్ట గుడ్డ, నిలువ నీడలేక, అల్లాడుచున్న యీ తరుణంలో, విజ్ఞాన నికాసాలతో, ఆధునిక విద్యా సంస్కృతులతో, ఆర్థిక సమృద్ధిలో, నోలలాడుచున్న ప్రభుత్వాలు ఆయుధ నిర్మాణంలో, యుద్ధసన్నాహంలో నిమగ్నులై వారి ధనసంపత్తిని దుర్వినియోగము చేయుట శోచనీయాంశమని వారు చెప్పారు. ఇది వాస్తవము. అంతులేని అణ్వస్త్ర శక్తిగాని, లక్షలాది విమాన దళముగాని, ప్రజానాశన కారణములు కాగలవు గాని, పీడిత ప్రజా హృదయాల్లో అగ్నిహోత్రంలా ప్రజ్వలిల్లుచున్న ద్వేషకణములను చల్లార్చలేమి, యుద్ధవిరూపలనకౌగాని, శాంతి స్థాపనకుగాని సాధనా లొక్కనాటికి కానేరవు. పాశవ బలంచే తాత్కాలికంగా సంభవించే విజయము ఏ పక్షమువారిదైతే మాత్రమే, మానవునిలోని మానవత్వమే నశించి, ఆదర్శాలు అంతర్ధానమైన యనంతరం, ప్రజాస్వామ్యంగాని, కమ్యూనిజమ్ గాని, ఇంక ఏ రాజకీయ కక్షగాని, రూపుగలిగి నిలువగలదని ఎంచుట పరమ మాధ్యం.

పరజాతి పీడన స్వజాతి నాశనానికి కారణభూతమని విశ్వశించవలసిన ఆవశ్యకతను విస్మరిస్తూ, ప్రజాస్వామ్య ప్రభుత్వాలమని చాటి చెప్పుకుంటూ ఉన్న రాజ్యాలవారుకూడ జాతి

చురహంకారాన్ని చూపుచున్నారు. అమెరికాలోని నీగ్రోల మస్తి, ఆఫ్రికాలోని భారతీయులపై తెల్లవారల అత్యాచారాలు ఇందులకు ప్రబల నిదర్శనములుగా, చరిత్ర పుటలలో నల్ల అక్షరములతో లిఖింపబడుచునే యున్నవి.

మానవునియందలి వ్యక్తిత్వాన్ని గౌరవించక, వాని ప్రాథమిక హక్కులను అణగద్రొక్కుచూ, సగడ్డ, సమాజముల ప్రాధాన్యముతో, అదలి బీజములైన వ్యక్తులను దోషి విధానముతో, అనేక రకములైన కట్టుబాట్లతో, అస్వతంత్రులుగా జేయుచున్నంతకాలము, వారిలోని విప్లవ శక్తులకు ప్రోద్బలమే కలుగుతుంది. అదీగాక, ప్రభుత్వమేకత్వకు జెందినది, ఏ ప్రభుత్వముయొక్క ఆశయములు ఉత్కృష్టమైనవి అను విమర్శ సామాన్య ప్రజలకుందాకు? వారికి వృత్తి, భుక్తి, వసతి, కలిగించేది ఏ పరిపాలకయో, అటే వారి మక్కువ మొగ్గు సూపగలను.

ఐక్యరాజ్యసమితియొక్క ఆదర్శములకు వ్యతిరేకింగా, అస్త్రబలమును బట్టి, రాజకీయ కక్షలను బట్టి చీలికలై, సమితిలో రెండు బలవర్ధక కక్షలుకాగల సూచనలు కన్పట్టుచున్నవి. వివిధరాజ్యాల నడుమ విస్తరిల్లిన అనుమానము, ద్వేషము ఇందులకు కారణములగుచున్నవి. ఒకరినొకరు అవగాహన చేసికొనగల సహన స్వభావము పెంపొందించుకొని, వెనుకబడియున్న దేశాల యభివృద్ధికై, సమితి పరిముఖంగా, ధనవస్తు సౌకేతికుల సహాయము లభించినచో, అన్ని జాతులవారు, అన్ని రాజ్యాలవారు, సమాన అవకాశ ప్రతిపత్తులు కలవారు కాగలరు. అదియే ప్రజాస్వామ్యాభివృద్ధికి మూలము కాగలదు.

ఇట్టి నిర్మాణానికై, అంతర్జాతీయ సహకార ద్రవ్య నిధిని ఐక్య రాజ్య సమితివారు ఏర్పరుచుట ఎంతయు అవసరమని చెప్తూ, అస్త్రబలంయొక్క అసంపూర్ణతను లోకానికి ఋజువుచేస్తూ, పరస్పరద్వేష భూయిష్టమైన వాతావరణను మార్చి, సహనము సౌభ్రాతృత్వము, సమానత్వము నిర్మించవలసిన బాధ్యత యునెస్కో, అంటే ఐక్యరాజ్యసమితి, విద్యా శాస్త్రీయ సాంస్కృతిక పరిషత్తు సభ్యులదని, రాధాకృష్ణనుగారిచ్చిన ఉద్బోధ ఎంతయు అనుసరణీయమైనది, ఆవశ్యకమైనది.

ఆంధ్ర మహిళ మే ప్రత్యేక సంచిక, వెల 1-0-0.

లభించు స్థలము :—ఆంధ్ర మహిళ కార్యాలయము, మైలాపూరు.

హిందూ స్త్రీల హక్కు బాధ్యతల పునరుద్ధరణ

ప్ర. అమృతేశ్వర కాకేళ్లరావుగారు ఎమ్. ఎల్. ఎ

హిందూ స్త్రీల ప్రశ్నలను గూర్చి రావడం బలం. ప్రత్యేక సమావేశాలలో, ఉపన్యాసాలలో, వార్తా పత్రికలలో ఆ స్త్రీల ప్రశ్నలకు సమాధులు ఉన్నవి సంస్కృతల క్రోడీకరించి నూతన రాజ్యాంగము సమీక్షించి సంస్కరణ మార్గ ముద్రా స్థాపన చేయడానికి ప్రయత్నం ఉంది. ఏ విధమైన మార్పు ఎరిగినాదని, యితరల జరిగిన ప్రత్యేక సమావేశములలో ఉండి వాటిని వాటిని చూడగలిగి, వెదకాలనునాటి స్త్రీల హక్కులను వివరిస్తూ, ప్రస్తుతము జరుగవలెనన్న సంస్కరణలను అక్షరబద్ధం చేసి ప్రచురించబడుతున్నాయి.

సం॥

ఏతస్యవా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి!
సూర్యా చంద్ర చుకౌ విభృతే తివ్రతః।
ఏతస్యవా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి!
వ్యావా పృథివ్యా విభృతే తివ్రతః॥
ఏతస్యవా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి!
సిమేనా మహూర్తా అహోరాత్రాణ్యర్థ మారామాగా
ఋతః సంవత్సరా తతి విస్తృతాతివ్రతః॥
ఏతస్యవా అక్షరస్య ప్రశాసనే గార్గి!
ప్రాచ్యోరిన్యానద్యః స్వప్నస్తే శ్వేతేభ్యః పర్వతేభ్యః।
ప్రతీచోరిన్యా యాయాంచ రితమను॥

ఈ మహామంత్రము వేదశాఖములని, వేదముల సారమని చెప్పుటచేడి ఉపనిషత్తులలోకెల్ల మిగుల గొప్పదగు బృహదారణ్యకొపనిషత్తుయొక్క రెవ అధ్యాయము రెవ బ్రాహ్మణములోని రెవ మంత్రమై యున్నది. ఏ జాతియొక్కగాని, ఏ కాలములోనైనాగాని నాగరికతయొక్క జౌన్నత్యక్షీణతలకు, కాలతబద్ధ, ఆ జాతిలో ఆ కాలమున స్త్రీలకుగల స్థానమే. నేటికి పదివేల సంవత్సరముల క్రింద, భారతవర్షములో, జనకమహారాజుయొక్క దర్బారులో జరిగిన పండితుల మహాసభలో, తనతో వాదోప వాదములు చేయుచున్న బ్రహ్మచారిశి, మహా విద్వాంసురాలునగు 'గార్గి' యను నామెను సంబోధించుచు యాజ్ఞవల్క్య మహాముని ఇచ్చిన ప్రత్యుత్తరములలో పై మహా మంత్రము భాగమై యున్నది. "ఓ గార్గి! అక్షరుడైన పరమాత్మునియొక్క ప్రచండమైన శాసనమువలననే, సూర్యుడు, చంద్రుడు తమ తమ స్థానములలో నున్నారు. ఓ గార్గి! అక్షరుడైన పర

మాత్ముయొక్క ప్రచండమైన శాసనము వలననే ఆకాశము, భూమి తమ స్థానములలోనుంచి పడిపోకుండ నిలచియున్నవి. ఓ గార్గి! అక్షరుడైన పరమాత్ముయొక్క ప్రచండమైన శాసనము వలననే, నిమిషములు, ముహూర్తములు, రాత్రింబగంట, పక్షములు, మాసములు, ఋతువులు, సంవత్సరములు వరుస తప్పకుండ తమ తమ కాలములలో వచ్చుచున్నవి. ఓ గార్గి! అక్షరుడైన పరమాత్ముయొక్క ప్రచండమైన శాసనము వలననే కొన్ని చదులు శ్వేత పర్వతముల నుండి తూర్పుగా ప్రవహించుచున్నవి. మరికొన్ని నదులు పశ్చిమముగా ప్రవహించుచు అటులనే పోవుచున్నవి. ఇతరనదులూ తమ పోకడలలో ఆగకున్నవి." అని యీ మంత్రమున కర్తవ్యము.

ఆ కాలము భారత నాగరికతలో స్వర్ణయుగము. జనకమహారాజుయొక్క పండిత సభలో ఆయన పెట్టిన గొప్ప పండితును గెలుచుటకు యాజ్ఞవల్క్యుడు ప్రయత్నించెను. ఆయన చనేక ప్రశ్నలనడిగి యోడించవలెనని పండితులనేమిలు యత్నించిరి. అన్ని ప్రశ్నలకును ఆయన సహేతుకమైన ప్రత్యుత్తరముల నిచ్చుచుండెను. ఎవరును ఆయనను గెలవలేక పోయిరి. ఆ సమయములో గార్గియను పైనో జెప్పుబడిన విదుషీమణి లేచి తాను కొన్ని చిక్కు ప్రశ్నలను అడిగెదనని వాటికి తన సమాధానములను యాజ్ఞవల్క్యు ఋషి చెప్పినట్లేనో యెవరును ఆయనను ఓడించలేరనిన్ని చెప్పినది. అందరును అంగీకరించిరి. ఆమె అనేక క్లిష్టమైన ప్రశ్నలను వేసినది. ఆ మహాముని వాటి కన్నిటికిని తన ప్రత్యుత్తరముల నిచ్చెను. సభికులందరును తృప్తిచెందిరి. ఇక

హిందూ స్త్రీల హక్కు బాధ్యతల పునరుద్ధరణ

ఎవరును ఆయనను ఓడించలేరని గార్గి చెప్పెను. ఆ దగ్గరలో ఆ మహా ఋషికి ఆ గొప్ప పంథెము బహుశరించబడెను. బాలరు యిరవైయైగు సంవత్సరములు వెళ్లు వరకును బాలికలు పద్దెనిమిది సంవత్సరములు వెళ్లు వరకును విధిగా బ్రహ్మచర్య శిక్షణ విధానము ననుసరించి సకల శాస్త్రములను నిష్పంధముగా అధ్యసించిన కాలమది. ఆధ్యాత్మిక, మానసిక శాస్త్రములేగాక ప్రకృతి శాస్త్రములు సాంఘిక ధర్మశాస్త్రములూడ బాల బాలికలకు నేర్పబడెను. వృత్తి విద్యలూడ నేర్పబడెను. బాలికలకు గృహ విశ్రమలు ప్రధానము. నేర్పబడెను వేదపంత్రి రచనలలో స్త్రీలుగలరు.

బృహదారణ్యోపనిషత్తుయొక్క నాల్గవ అధ్యాయము, యైదవ బ్రాహ్మణములో యజ్ఞా న్యాయము తన భార్యయైన మైత్రేయికి చేసిన బ్రహ్మజ్ఞాన పుండ్రములు ప్రధానస్థానము నాక్రమించుచున్నది. ఆమె గొప్ప విద్వాంసురాలు పర బ్రహ్మతత్వమును గూర్చి మోక్షమునుగూర్చి భర్తతో వాదోపవాదములు చేసెను. ఆమె యొక్క సందేహము లన్నిటిని ఆయన తీర్చెను. నాల్గవ అధ్యాయము, యైదవ బ్రాహ్మణములోని ఆరవ మంత్రములో ఆమెను ఆమెతో నిటుల చెప్పినటుల కలదు “ప్రియురాలా! భార్య భర్తను ప్రేమించుట భార్యారకు కాదు. తమ ఆత్మోన్నతికై ప్రేమించుచున్నాడు. పుత్రులను తల్లి దండ్రులు ప్రేమించుట పుత్రుల కొరకుగాదు తమయొక్క ఆత్మోన్నతికై ప్రేమించుచున్నారు. మనము భూతములను ప్రేమించుట వాటికొరకు గాదు. మన ఆత్మోన్నతి కొరకై ప్రేమించు చున్నాము. (మానవుని హృదయములో ప్రేమ అను సద్గుణము నాటబడి యున్నది. దానికి దయ అనికూడ పేరు. అతడు తన దానా పుత్రాదులను పొరుగు వారిని ప్రేమించుట మూలముగా నా సద్గుణములను వృద్ధిచేసికొని యెడల నైతిక పతనముకొందు చున్నాడు. కటుంబము యొక్కయు ఇరుగు పొరుగు వారి యొక్కయు ప్రేమ, లోకమును విశ్వమును ప్రేమించుటను నేర్చుకొనుటకు ముఖ్యమైన మెట్టు. భగవంతుడు ప్రేమ స్వరూపుడు గనుక ఆయనను పొందుటకు మాత్రమే దేశమును మానవకోటిని సమస్త భూతములను విశ్వమును ప్రేమించుట

అవసరమైయున్నది) నా ప్రియురాలైన మైత్రేయి! పరమాత్మనుగూర్చి వినవలెను. ధ్యాన మననములను చేయవలెను. వినుట వలనను ధ్యాన మననముల వలనను ఆయనను తెలిసికొని నపుడు వైచిత్ర్యబడిన దంతయు పూర్తిగా తెలియును.” ఆమెకు ఆయన చేసిన బోధలలో చేరిన పదవ మంత్రములో మోక్షమునుగూర్చి యిటుల చెప్పినాడు. “పరి పూర్ణస్వమును జెంది ముక్తుడైన జీవాత్మ పరమేశ్వరుడనెడి కథుర వీణాగానము చేయు నప్పుడు దాని వివిధ ప్రశ్నోక్త శృంగులను మేలుమేరుగా తెలిసికొనజాలము. అవన్నియు ఆ వీణా గానములో కలిసిపోవును. అటులనే ముక్తుడైన జీవాత్మ గూడ పరమాత్మలో చేరిపోవును.” అని చెప్పబడినది.

బృహదారణ్యోపనిషత్తు యొక్క ఆరవ అధ్యాయం, నాల్గవ బ్రాహ్మణము, 1వ మంత్రములో యెవరైతే తనకు పూర్తియగు యాయుధాయము కలిగినట్టియు, మంచి పండితుడై-ట్టియు పుత్రుడు కావలెనని కోరునో అతడు తన భార్యతో కలిసి చేయవలసిన వ్రతము భుజించవలసిన పాయసము చెప్పబడినది అటులనే 17వ మంత్రములో తనకు సంపూర్ణముగ ఆయుధాయము కలిగి-ట్టియు, మంచి పండితురాలై-ట్టియు కుమార్తె కావలెనని కోరువాడు తన భార్యతో సహా చేయవలసిన వ్రతము భుజించవలసిన పాయసము చెప్పబడియున్నది. ఈ విధముగా - ఆ కాలములో విద్వాంసులైన కుమారులను కుమార్తెలను కావలెనని సమానముగా కోరినటుల తెలియుచున్నది. బృహదారణ్యోపనిషత్తుయొక్క 1వ అధ్యాయము, 4వ బ్రాహ్మణము, 3వ మంత్రములో స్త్రీయొక్క యుత్పత్తి గురించి యిటుల చెప్పబడినది. “(ప్రథమ) పురుషుడు సుఖముగా నుండలేదు. ఒంటురిగా నుండు వారికి సుఖములేదు. తనకు సహచారికి కావలెనని కోరెను. శరీరమును పెద్దదిగ చేసి భార్యా భర్తలు కాగలిగెనుకొని యొకటిగా నున్నటుల సృష్టించు కొనెను. అంతట ఆ పెద్ద శరీరమును రెండు సమ భాగములుగా విడదీసెను. అందులోనుండి భార్యా భర్త లిరువురుద్భవించిరి. కాబట్టి యీ శరీరము (పురుషుని శరీరము) తనలో సగభాగమే. రెండుసమ చెక్కలుగా చీల్చబడిన బటాణిగింజయొక్క ఒక చెక్క వలె సగభాగమైయున్నది. మిగిలిన సగభాగము (వివాహ మాడి)

బాధ్యతలు వేరు వేరుగానే పూర్తియగును. అష్టదశాక్షర ఆచార్యో కల్పిండు యేకమగ్రం. వాద్యం సంయోగము నుండి హావలంబంబి. అగ్ర యాద్యలన్ని మహర్షి చెప్పెను ఈ దండములనర్హులగునా, స్త్రీ ఒకే శరీరము లోని సగల భావములనియు, సమాన హక్కు బాధ్యతల కల వానియు తేలించునని. బాలిత క్షయమొక్క అవస్థయు అర్హతకల్పించునని ఈశ్వరుడు. ఆయన తన భార్యయగు పార్వతిని (కృతి) సగభాగముగ చెవికొని యున్నాడు. ఉపనిషత్తులు స్వహాస్యాశ్రయమును ప్రశంసించుచున్నవి వివాహము కాకిముందు పురుషుడు కుటుంబము నుండును. తనలో సగముగానే యుండును. ఈ కొరతను తీసివేసి తానుపూర్తి యగుటకగాను వివాహమాడి భార్యను తెచ్చుకొనును, అని శ్రీ శంకరాచార్యుల వారే తమ భావ్యముల వ్రాసినారు. తైత్తిరియోపనిషత్తుయొక్క శ్లోకాల్లి యేకాదశ శివ మంత్రములో “మాతృదేవో భవః పితృ దేవోభవః ఆద్యా దేవో భవః హరిదేవోభవః” అని చెప్పి యున్నది. ఇందు నలన తండ్రికంటెను, ఆద్యుని కంటెను, అతిథి కంటెను ప్రథమ గౌరవ స్థానము తల్లి కిచ్చుచున్నది. మిత్రమైట్టియు, శాంతి యుత్తమైట్టియు, ప్రేమపూరితమైట్టియు, ఆత్మోన్నతికి లోడ్వగుట్టియు కుటుంబము భారత జాతీయ జీవనమునకు ప్రథమ పునాదిగ చేయుచుండినది. స్త్రీలమకు పురుషులమకు సర్వవిధముల సమానహక్కు బాధ్యతలు కలగజేయుటచేసి. ఆస్తిపంజీణిని వారకల్పమునకును సంబంధించిన హక్కులు గూడ స్త్రీ పురుషులకు సమానముగానే యుండెను.

పిచ్చుట చాల శతాబ్దములకు విదేశీయుల దండయాత్రలు మొదలైన కాణములకల్ల స్త్రీలయొక్క గౌరవ సత్పత్తులు, హక్కు బాధ్యతలు క్షీణించి వి. బాల్యవివాహము కేంద్రమి. స్త్రీలు వేదములు చదవనూడదనిరి మూత్రముల కాలములో ఆస్తి హక్కులు నశించివి. మనస్సుతిగో స్త్రీ అస్వతంత్రురాలు. చిన్నతనములో తండ్రియొక్కయు, పడుతుతనములో భర్తయొక్కయు వృద్ధాప్యములో కుమారుని యొక్కయు పోషణలో స్త్రీయందుండలేదు; ఆమెకు ఆస్తి యందు హక్కులేదు అని వ్రాయబడినది. ఇది మనువు నిజముగా వ్రాసినది కాదనియు, దరిమిలా, స్వాస్థ్యపరులైన

పురుషులు మనస్సుతిగో యింకించినారనియు కొందరు చెప్పమన్నారు ఏకశ్యామా లేవుట కష్టము. మనస్సుతి బాలి స్త్రీ అస్వతంత్రురాలను సిద్ధాంతము నిడచె బ్రిటిషు వ్యాఖ్యాన కర్తలు తమగ్రంథములను వ్రాసినారు. అవి బ్రిటిషు బాధ్యులగా ప్రమాణమైనవి. మనువు కాలమునాటి నుండి తన వాదన వచ్చిన స్పృశికర్తలు, యాజ్ఞగల్క్య స్పృశిక వ్యాఖ్యాతలగు మితాహరమును రచించిన విజ్ఞానేశ్వరుడు దాయదాగమును రచించిన జేమాత వాహుడు స్త్రీలయొక్క ఆస్తిహక్కులను పునరుద్ధరించుటకు, కృషిచేయుటకు ప్రయత్నించుచు వచ్చిరి. విజ్ఞానేశ్వరుడు తన వ్యాఖ్యానములో స్త్రీకి భర్త, తల్లిగంఢులు, బంధువులు యిచ్చిన ఆస్తియందు స్త్రీవనముగా దాన విక్రియాని సంపూర్ణ హక్కులున్నట్లే, ఆమెకు భర్తనుండిగాని తండ్రినుండిగాని వారసత్వముగా వచ్చిన ఆస్తిగూడ దానవిక్రియాని సంపూర్ణ హక్కులుగల స్త్రీవనమే అగుచున్నదని వ్రాసినాడు. జేమాతవాహుడు అవిభక్త కుటుంబముగో కూడ ముడించిన పురుషునియొక్క భార్య తనభర్తయొక్క ఆస్తిని జీవిత కాలమునంతయు అనుభవించ వచ్చుని వ్రాసినాడు. మితాహర వ్యాఖ్యానముగో అవిభక్తకుటుంబముగో వితంతువును మనోవర్తి మాత్రమేకగు. ఇటుల స్త్రీల ఆస్తి హక్కులు అభివృద్ధియగుచున్న కాలముగో బ్రిటిషువారి పాలనముక్రిందికి మనదేశము పోవులయు, బ్రిటిషు వ్యాఖ్యానాలగు మెక్నాటన్, ట్రేట్స్ మెయిన్ మొదలగు వారు మనువుయొక్క స్త్రీ అస్వతంత్ర సిద్ధాంతమునకు ప్రాముఖ్యతనిచ్చి అభివృద్ధి నిరోధకమును కలగజేసినారు. స్త్రీలయొక్క హక్కులు అభివృద్ధి కాకుండా బ్రిటిషు కోర్టులతీర్పులనెడి యిరువంకలెల్లతో బంధించబడినవి. అందువలన ప్రభాభిసాయమును బట్టి అభివృద్ధికరమైన మార్పుజరుగు అనకాళముండెను. ఈమార్పులు ఆచారములయ్యెవి. ఆచారములనే అంగీకరించుచు స్పృశికర్తలు వ్యాఖ్యానకర్తలు వ్రాసినారు. బ్రిటిషు పాలనలుగాగానే హిందూలను (ప్రతికాత్తురును) అప్పటికి నిలచియున్న ఆచారములలో క్రోడీ-రించి, అంగ్లేయు పండితులు వ్రాసిన గ్రంథములు ప్రమాణములుగ తీసికొని, వాటిని కోర్టుల తీర్పుల

హిందూ స్త్రీల హక్కు బాధ్యతల పునరుద్ధరణ

ద్వారా ఖచ్చితముగా అమలుజరిపినారు జిల్లాకోర్టు చౌక్ కోర్టు స్త్రీవికాసము తీర్పును పరమప్రమాణములైనవి. వాటిని మార్పు అధికారము శాసన సభలకు మాత్రమే కలదు. హిందూ విషయములలోను హిందులూ ఆచారముల విషయములలోను శాసన సభలు జోక్యముకలగచేసి కొనకూడదని వాదించు వారు ఛార్జిగా అభివృద్ధి నిరోధకులు; ప్రస్తుత హిందూ చట్టమునల్లను ఇప్పుడు మనలోన్న హిందూ ఆచారముల వల్లగు లాభములను పొందుచున్నవారు. అంగ్లేయ పండితులు అంగ్లేయ కోర్టులు వారికి ప్రమాణములట! సాక్షి కాలము నుండి స్మృతులలోను ఆచారములలోను ఎప్పుడూనున్నది? నవోపాయమునిచ్చ దలచెదను. వేదకాలమునకు పోవుటకు వలయు మార్పులు చేయుటకు వారోష్టములేను. వారికి కావలసినది ఇప్పుడు నిలబడియున్న ఆచారములు మాత్రమే; తీర్పులుమాత్రమే. భారతీయ ప్రతినిధులతో కూర్చిన శాసన సభలతో ప్రజాప్రాయము ననుసరించి చట్టములద్వారా మార్పులు చేయకూడదని, శాసన సభలు ఈవిషయములలో జోక్యము పుచ్చుకొనుట వలన మతమున కపాయము కలుగు చున్నదని వీరుచెప్పేవాదము నిష్ఫలమైంది. సహజమునకు నిషేధించు చట్టము, వింతపులు పునర్వివాహము చేసి కొనుటకు అనుమతి నిచ్చు చట్టము, చాలకాలము క్రిందనే ప్యాసుయింది. ఇటీవల భారతీయ శాసనసభ రాష్ట్రీయ శాసన సభలు చాల అభివృద్ధి కరమైన చట్టములుచేసినవి. బాల్యనివాహములు నిషేధించిన కారవాచట్టము, వివిధవలముల మధ్యగు ఒకేవలములోని అంతఃశ్యాఖల మధ్యను వివాహములు నిషేధములుకావు అని అనుమతించు చట్టము, సగోత్రములు, సప్రసరీకులు వివాహమాడ వచ్చునను చట్టము, భారతీశాసన సభవారు మంజూరు చేసియున్నారు. కొన్ని పరిస్థితులలో కోర్టుల ద్వారా వివాహ విచ్ఛేదము పొందుటకు హక్కును కలుగ చేయుచట్టము మదరాసు రాష్ట్ర శాసన సభలలోను బొంబాయి రాష్ట్ర శాసన సభలలోను మంజూరై ఆరెండు రాష్ట్రములలోను అమలులో నున్నవి. కొన్ని విషయపరిస్థితులలో భార్య భర్తనుండి విడిగా కాపురము చేయుటకు హక్కు, అంగుకు కావలసిన ఇల్లు మనోవర్తి, భర్త ఆమెకుఇచ్చు బాధ్యత కలగచేయుచు ధిల్లీ

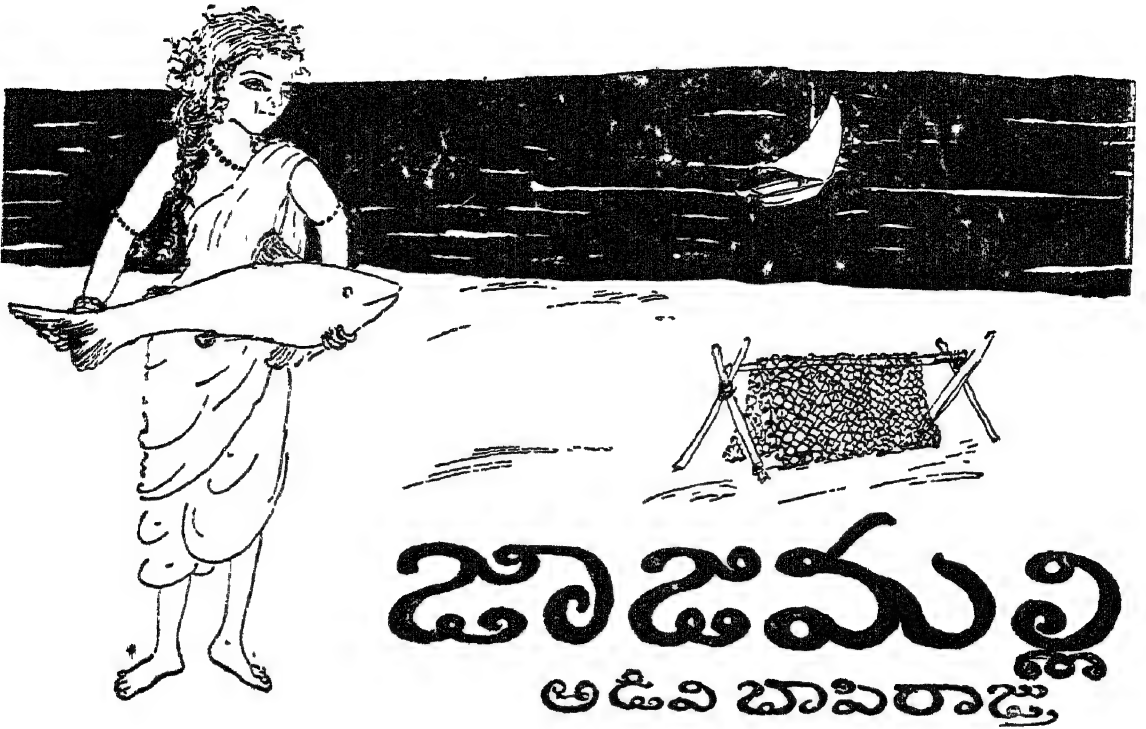
శాసన సభవారు చట్టమును చేసినారు. ఆస్తిరక్షకుగా విషయములో జ్ఞాతలకున్న సోదరీ పుత్రులకు సోదరికు మనుమరాండ్రకు వితంతు కొడుకైన దగ్గర వారసత్వము నేర్పాటుచేసిన చట్టములు ప్యాసుయింది; ఆస్తిహక్కుల విషయములో హిందూ స్త్రీల ఆస్తిహక్కుల చట్టమును ధిల్లీ శాసన సభచెప్పి వానినిబట్టి, ముసలించిన భర్త ఆస్తిలో కుమారుడితోపాటు సహజభాగము జీవితకాలమునకు రావలెనని చట్టముచేయబడ్డది. ఇటులనే వితంతుకొడుకీ కూడ హక్కుకలుగ చేయబడినది. సమ్మి కుటుంబములో వితంతు భార్య తన మరణించిన బిడ్డయొక్క భాగమును జీవితకాలముగోపు అనుభవించు హక్కు కలుగచేయబడినది. ఈ చట్టము విరుద్ధ స్త్రీ మనోవర్తిభర్తగములో నుండి విముక్తిచేసిరిని వివిధకాలమునకు భర్తయొక్క భాగపు ఆస్తిని అరచించు హక్కు కలుగచేసినది. ఇది స్త్రీలహక్కుల పునరుద్ధరణకు గొప్పపెట్టు.

స్త్రీలు ఇప్పుడు కోరినవి వారికి న్యాయముగా రావలసిన హక్కులు రెండు.

(1) స్త్రీకివివరముండి వారసత్వముగా సంక్రమించిన ఆయాస్తియందు జీవితకాలపు హక్కు మాత్రము గాక పురుషులకువలెనే సంపూర్ణ వారసత్వ విలయ హక్కులు గల హక్కులుకావలెను. క్రైస్తవ స్త్రీలకును ముస్లిం స్త్రీలకును వారివారి ఆస్తి చట్టములలో స్వవిధములైన ఆస్తికిని సంపూర్ణ హక్కులు గలవు. ఇటీవలసంపూర్ణ హక్కులనే హిందూస్త్రీలకూడ కోరుచున్నారు. తమ స్త్రీధనము నందు మాత్రము హిందూ స్త్రీలకు సంపూర్ణ హక్కులు గలవు. వారసత్వము ద్వారావచ్చిన ఆస్తికూడ సంపూర్ణ హక్కులను కోరుచున్నారు.

(2) తమ తండ్రియొక్కగాని తల్లియొక్కగాని ఆస్తిగో కుమార్తెకును కూతుళ్లకును సమాన భాగమును కోరుచున్నారు. క్రైస్తవులలో కూతుళ్లకు కుమార్తెకు సమాన భాగములు గలవు.

ఇంతేగాక బహు భార్యనిషేధ చట్టమును కొన్ని విషయ పరిస్థితులలో వివాహ విచ్ఛేద హక్కును మద్రాసు బొంబాయి రాష్ట్రములలో నిపుడన్నటులే (48-వ పేజీ చూడుడు)

రెండవ గురువుము

౧

ఎన్నో అందాలు ఎందరి జీవితాలలోనో ప్రత్యక్షం కాకుండానే, భావమత్రంగానైనా దృశ్యం ఇవ్వకుండానే, ఈ జగత్తు పడిచిపోతూ ఉంటుంది. కాని ప్రాథమికమైన సౌందర్యభావం మానవులందరి జీవితంలోనూ విడిచిపెట్టడం ఉండనే ఉంటుంది. జీవితాన్ని నిజంగా అర్థంచేసుకోలేని కన్నకబాదులు రెండుచేతులా ఆకాస్త అందాన్ని కూల ద్రోసి, ఘాటనిడిన దారులలో యాత్ర సాగిస్తారు.

పల్లెటూరివారి జీవితాలలో కవిత్వమూ, సంగీతమూ నిత్య కృత్యాల అంతర్భాగమైపోతాయి. అవతల ఒడ్డులేని సముద్రము, లోతులుతెలియని కడలి, పద్మాలు ఎప్పుడూ ఏవో చిరుగాలులు ప్రసరించిన యేటి అలలులా ఆలోచనలను ఉద్భవింప చేసేవి.

పల్లెవాటికి సముద్రం ఒక మహారాజు స్నేహితుడు. కాబట్టే వాళ్ల జీవితాలలో అనంతమైన దూరాలు, లోతులు మించిన పాదాలు. వాళ్లు ఓడలు నిర్మించే విశ్వకర్మలూ, ఆ ఓడలు దెసల కడపలకు దేలిపోజేసే నావికులు కాగలిగాయి.

పద్మమృగాదా తండ్రి తెప్ప నావమీద చేపలకోసం ఉదయ దిశాంచలాలు దాటి వెళ్లేప్పుడు తానూ వెళ్లింది. ఉప్పునీళ్లలో చేపల్లలా ఈదగలిగేది. ఎంత మురిగినా, లోతులందని నీలజలాలు, ఎంత కుదినా దూరమందని కెరటాలు; కొండవిరిగినట్లు ఒడ్డును దొర్లిపడే తరంగాలు, ఆకాశాలలో గుసగుసుపోయే కల్లాలాలు; ఏడనుచి, ఏడను పోతాయో తెలియని పారావార ప్రవాహాలు పద్మమృ జీవితాన్ని సుళ్లుమట్టి, ఆ బాలికను అన్యక్త వాంఛిని ఎన్నో అందిస్తూ ఉన్నాయి.

ఏడు సముద్రాలకు పెంపుడుబిడ్డ పద్మమృ. ఆ సముద్రాల లావణ్యం అంతా పద్మమృలో నవంవలాడుతూ ఉండేది. ఆ జన్మని కంతయూ లావణ్యం దాల్చింది.

సంగీతం మేష్టకు నగసింహమూర్తి నేడు పద్మావతి అయిన పద్మాలును గాన విద్యా శిక్షణ ప్రారంభించాడు. కెటాలలోని, తుఫానులలోని, ఆకాశ నీలాలలోని, అనంత దూరాలలోని మాధుర్యాలు నాకలు కట్టించుకొన్న ఆమె కంతం ఆ శిక్షణకు ఏలా లొంగతుంది? - సముద్రానికి ఆన కట్టులు కట్టలేరా? లోతులకు కొలతలు వేయలేరా? నగసింహమూర్తి కష్టపడి కట్టాటక బాణి సంపాదించుకొన్న

సంగీతం మేష్టరు. కావలిగో, కావలి చుట్టూ ప్రక్కల గ్రామాల్లో, సంగీత సభలుచేసి 'పాటకు' అని పేరుపొందవాడే! అయితే మాత్రం సంగీత సముద్రాలకు వాడుకుట్టడానికి ఆతడు క్రియచంద్రుడా ఎరున్నావా!

పద్మావతి తన రాగాలు తానె శృంగారముచేసి, తన గతులు తానే విద్వంసుచేసి, సముద్రాలకు సంప్రదించును ఎవరు తీసిందోలు! చుసించుమాటకే చతిపోయింది.

2

పద్మావతి ఒంటికిందా చాలు దించాడు బుచ్చి వెంకట్రావు. అనాటికి అది పడమూగునందల ఏట్రాపాయల మూల్యం కలిగిన బాగారం చాలు. తాను పెద్దచేపల వరకు దేవుతున్నాడు. యద్దంలో దేశాలు తిరిగినదైనవాడనటం చెత ఇంతోకొంతో లోకజ్ఞానం సుపాదించుకున్నాడు. దేశాలు తిరిగేవాడికి దుమ్ముపూళిలా అక్కరలేదనుకొన్నా జ్ఞానం కాస్త అంటుకు తీరుతుంది. కాని ఇది ఏమిటి అని ప్రశ్నపేసుకొనే యోగంతో బయలుదేరిన పురుషునికి ఆతడు ఎంత తక్కువబుద్ధి క్రేణిలోవాడైనా లోకజ్ఞానం బాగా వచ్చిపోతుంది. బుచ్చి వెంకట్రావు తన జీవితానికి నిచ్చేసలు అమరించి, పైకి వెళ్లాలి అన్న పట్టుదలకలిగిన సంతకల్పజీవి. ఆతడు సముద్రమార్గానికి ఈగుతు వెళ్లిన మనిషి. యద్దంలో రంహనుకు వెళ్లికప్పుడు సముద్రం ఓడమీద దాటినవాడే ఏరేవైనా సముద్రానికి అవతలవాడ్లు రేవు కాదు. సముద్రంవేరు, రేవులువేరు. రేవులన్నీ, సముద్రానికి సేవకులనంటివి అని బుచ్చి వెంకట్రావు ఊహించుకొన్నాడు.

తాను తన జీవితంలో గొప్పవాడనటం తన పద్మావతి కొరకే. తనను తన పద్మావతికి ఒకసారే చదువురావాలి. తన జీవితం చెట్టు అయితే ఆ చెట్టుంతా నిండి వికసించిన పూవులప్రాగు పద్మావతి. పూవులులేనిచెట్టు అందమేకాదు. చెట్టు లేక పూవులు ఎట్లా వికసించగలవు.

ఇద్దరికీ ఒకడే ప్రయితేలుమావ్వుడు. ఇద్దరికీ ఒకే పాఠాలు చెప్పుకున్నాడు ఆ మావ్వుడు. పద్మావతి విబున గ్రహిస్తుంది దబ్బన మరచిపోతుంది. బుచ్చి వెంకట్రావు ఒక పట్టాక పాతం త్వరగా గ్రహించలేడు. గ్రహించిన పాతం త్వరగా

మరచిపోడు. కాబట్టి తన బ్యాంకు తానే రెండువరుసలై నాకు వెంట్రావు. ఏపాతమైనా నాలుగుసార్లు త్వరగా గ్రహించి వెంటనే మరచిపోయినతరువాత వికసనానికి పద్మావతికి సాతం కాళ్ళేకంగా వచ్చేసి. ఈవిధంగా ప్రవాహం సున్ను, ప్రవాహం సున్నుగా వాటిద్దరి జీవితాలలోకి జ్ఞానం ప్రవహించుకు రాసాగింది. ఆ జ్ఞానంతోపాటు లోకానికి కప్పివున్న తెలు బక్కొక్కటే పైకి చుట్టకు పోసాగాయి.

పద్మావతి భర్తను తన్ను కూడా ఈ ప్రదేశాలకు ఆ ప్రదేశాలకు తిప్పి ఉత్తమ గాయకుల పాటలు తాన వినేబట్టు చేయకలసిందిని ప్రార్థించింది. వాల్లిగ్గురు సంగీత సభలకు మద్రాసుకు వెళ్లసాగాడు. కాని కట్లాటకబాణీ పద్మావతికి పులకలు కలిగించలేకపోయింది. వాల్లిగ్గురు రామేశ్వరంనకు ప్రయాణం చేసినప్పుడు దృశ్యంకేసికొన్న తంజావూరు, చివంబరం, క్రిరంగం, మదురై, రామేశ్వరం మొదలైన దిక్కు క్షేత్రాలలో ప్రత్యక్షమైన దేవాలయాల రీతిగానే కట్లాటక బాణీవుంటుంది. రాగాలు, మూర్చలు, కీర్తనలు, గతులు, తాళాలు, క్షేత్రాలై మండపాలై ఉత్తుంగ గోపురాలై విమానాలై పద్మావతికి గోచరించినవి. ఆమెకు ఆనందము కలిగినది, భయమువేసినది.

ఏ సుబ్బలక్ష్మి, శంబంగుడో, కట్లాటక సంప్రకాయ ప్రపంచం ఇంద్రబాలికులులా ప్రత్యక్షం చేసేటప్పటికి పద్మావతి దిగ్భిరువెంది అతిగాకమైన దివ్యమాధుర్యంలో మై మరచిపోయి స్థానికులలా విపోయేది.

పద్మావతి: నాకిలాంటి సంగీతం ఏలా వస్తుందండీ? ఈ రాగాలపోకడలే నా గ్రహాశక్తికి మించిపోతున్నాయి. నేను ఎన్నాళ్లు తపస్సుచేస్తే ఆ తపస్సు ఎన్ని జన్మలో వీడని దీక్షతో ఆచరిస్తే, నాకు ఈలాంటి సంగీతం అబ్బగలదు? ఎందుకు నాకు ఈ సంగీతం చెప్పించవం. ఆ సుబ్బలక్ష్మి అచ్చుప్రవాహం ముందల నాకంతం ఉప్పు నీళ్ల కాలలలా కనపడింది.

బుచ్చి వెంకట్రావు: ఒసి వెరినాగమ్మా ఒక్కరోజులో సుబ్బలక్ష్మి తననున్న యావత్తు సంగీతశక్తితోను పూడి

చేసింది? ఎన్ని సంవత్సరాలు కష్టపడినా. నాకు
అంతాకాని కావాలంటే ఒక్కరోజులో కావాలనా
చెప్ప.

పద్మ: అంతవిద్య మన నరసింహమూర్తి మాస్టరు చెప్ప
గలరాకనా?

బుచ్చి: నరసింహమూర్తి మాస్టరు కావల్సినను అయిపో.
ఇంకా బ్రతుకుంటు, నెల్లూరు, గుడూరు జంక్షను చెన్న
పట్టణం ఉన్నవికదా?

పద్మ: ఎన్ని వుంటే ఏదండీ? నాకెట్లావస్తుంది ఆ సుబ్బ
లక్ష్మి కంటం?

బుచ్చి: ఎవరందాలు వారివి; ఎవరిగొప్పలు వారివి; ఏమం
టావ్! నీ కంటంలో తీపి ఆ సుబ్బలక్ష్మి కంటంలో కన
పడలేదు! ఏరికున్నగొప్పవారిది.

పద్మ: ఐతే నన్ను పట్నం తీసికెళ్ళో లేకపోతే దక్షిణాదికి
తీసుకుపోయో గొప్పవాడగ్గర సంగీతం చెప్పించండి.

2

బుచ్చి వెంకట్రావు ఎంకురొయ్యపప్పు ఎరుమతి
మద్రాసుకుండే చేయ సంశ్లించాడు. తన ఆఫీసు కావలి
నుండి మద్రాసుకు మార్చాడు. కావలినుండి మద్రాసుకుకు
ఉండే పల్లె గ్రామాలలో పల్లెవాళ్లను తన కంపెనీకే వారి
రొయ్యపప్పు ఆమ్మేక్కిట్లుగా ఏర్పాటు చేసికొన్నాడు. తన
ఆఫీసు వాటాళ్ళు రోడ్డులో కుదుర్చుకొన్నాడు. తన
కాపురం ఉండే యిల్లు రాయపేటలో కుదుర్చుకొన్నాడు.
బ్రహ్మ ప్రశయమీద ఊరంత జల్లిస్తే ఆ ఇల్లు దొరికింది.
భార్యకు సంగీతం చెప్పే నరసింహ మూర్తి మాస్టరుకు
కూడా తీసికొని వచ్చాడు.

పక్కావతికి చెన్నపట్నం వచ్చినప్పటినుంచీ జీవితం ఒక
అంతరూలికలా అయి పోయింది. కావలసిన్న జాజి
పూవులు. కావలి వచ్చినప్పుడే ఆమెకు మొదటి సారి జాజి
మల్లె ప్రత్యేక మైనది.

వొక్కొక్క నస్తువు, ఒక్కొక్కరి జీవిత ప్రవాహాన్ని
నూతన ఫధాలకు ద్రిప్పుతుంది. ఒక్కొక్క పువ్వు ఒక్కొక్క

బాలిక ఒడుదనే మారుస్తుంది. పెద్ద జాజి పువ్వును
మద్రాసులో జాజి కట్టి పూవు అంటారు. తెలుగు
దేశంలో పెద్ద జాజి అని మాత్రమే పిలుస్తారు, అసలు
జాజీకి మల్లికి ఉద్భవించిన పువ్వు అయివుంటుంది. అటు
వల్లి పూవులోని సౌందర్యాలూ ఉన్నవి ఇటు జాజిలోని
సుకుమారతా ఉన్నది. ఏదో వికళత్వం కలిగించేచుట్టు
వాసన నక్షత్ర రూపమై, నక్షత్ర లోకాల అవని దళలకు
కొని పోయే రూప సౌందర్యము స్వచ్ఛత జాజియల్లి పూవు
లో న్యూహాడతూ ఆమెకు గోచరించివి. ఆమె చుల్లి
పూవులెరుగు; నాగమల్లి పూవులూ ఎరుగును. నాగమల్లి
చెట్టు వాళ్లపల్లె దగ్గరనే ఉన్నది. వ్షాకాలం రాగానే
అవిచక్కగా వికసించి వానజ్యులతో సాటు అవిజ్యులు
జ్యులై కురుస్తవి. రెలనారగట్టే లేవేది పద్మలు వాటిని
ఏరువోటానికి. చెవులలో జువకాలుగా అమరించుకొనేది.
దండరున్న మెహల్ వేసుకొనేది. తన చింపిరిజుట్టులో
అలంకరించుకొనేది. ఒక్కొక్క పువ్వు ముచ్చి తెంపి
ఆ పువ్వులోని తియ్యతి పాలనుతాగేది. గన్నగా బూరాలు
ఊడేది.

ఆ నాగమల్లి పువ్వులుగాని జాజియల్లి ఎదుట సామాజిక
ఎగుట రాణులులా అయి పోయివవి. నాగ మల్లి మల్లియ
సీరానికి దారి చూపిస్తుంది. మల్లిక జాజియల్లి సింహాసన
విత్తర్చిక కడకు గారవంగా తీసికొని వెళుతుంది.

కావలి పట్నంలో తాను తన భర్తకాపురం పెట్టిన
మొదటి వసంత మాసంలో ఈ జాజియల్లె పువ్వులు అత్యు
కానికి వచ్చినప్పుడు ఏమిటి ఈ కొత్తకం పూవులు ఇంత
అందంగా ఉన్నా యేమిటి అనుకొన్నది. జీవితం అడుగు
భాగాలలో దారుకొని ఉన్న వెన్నే కాంక్షలను ఆశాన్ము
లను ఈ జాజియల్లి పూవుల వాసన రేకెత్తించినవి. ఎక్కి
ఎక్కి కైకి ఎక్కి ఏదో ఒక మహానది ప్రవహించి క్రిందికి
వచ్చేకైల జన్మపు ప్యత సానువుల చెరియల వెంబడే కైకి
ఎక్కుతూ కొండలు దాటుతూ ఆనదీ బాలిక ఉద్భవించే
పరమ రహస్య ప్రదేశాలకు ఆ జాజియల్లి వాసనలు తీసి
కొని పోతున్నట్లుగా ఆమె మనస్సుకు ఉప్పొగులు
కలిగించేవి.

జా జి మ ల్లి

చెప్పకన్నంలో అన్నీ జాజిచుట్టే భూతే. అట్టి వాళ్ళలో దొంతలు; దండలవట్టలు; కత్తెడతొ తూకాలు; నాచీచల్లెయిలో నూపిస్తున్న కింకారాలు; మరువంకరువేరులన్న కింకారాలు. వదరాసు జాతీయ కుసుబు వైవిధ్య చర్చవైక చహూకారం.

ఎన్ని వాండ్లు... ఇంతలో ఉన్నావనిచున్నారా! తీరికీలు, నీరసాలు, ఉన్నతమైన ఆశయాలు జాతీయమగుటకు సంస్కృతాలై ఆవదరాసు కంఠంలో ఎన్ని క్రమంలోనో పట్టి పెరిగి, మహామయ్యలై గాలి వానలై వానలై మోయే!

౪

నరసింహమూర్తి సంగీతం పేష్టరు వాల్లింటిలోనే మకాం. నెర్మగిగా సంగీతం పేష్టరు వంట బ్రాహ్మణుడూ అయ్యాడు; పద్మావతికి పిల్లిదేవుడూ గురువూ అయ్యాడు. పద్మావతి కరముక్కు తీరుగల అందమైన ముఖముకల, పడుచు. ఆమెలో నాగరికత స్థానం ఏమీలేదు కొన్నప్పటినుంచీ ఆమెకున్న నీలోత్పలకాంతి ఉజ్వలశ్యామలకాంతి కాజొచ్చింది. కేసరి సామ్యంగ పరిపక్వమై కాకతీయ శిల్పబాలికా సౌందర్యం మూర్తించుకొన్నది.

సంగీతం పేష్టరు నరసింహ మూర్తికి పల్లెదండ్రాలు పడుచు ఏవో పరమహస్యాలు పాల సముద్రతరంగాలలోనుండి అనత రించిన లక్ష్మీలా గోచర మయ్యేది. పల్లెవారికి ఈ అందాలు ఎక్కడనుంచి వచ్చాయి? కాశీరాజు మశ్య్యంగంధి చేప గగ్గభంలో దొరికినట్లు ఈ పద్మావతి కూడా ఏ సముద్రపు అలలతో కొట్టుకునచ్చిన వరుణదేవుని కొమరిత ఏమో! నల్లవారున్నారు. వారు తెల్లచీర కట్టుకుంటే చీరనల్లబడి పోతుండేమో అన్నట్టుంటారు. కాని పద్మాలు నలుపురంగు ఆకాశ నీలంలా, సముద్రం లోతుల గరుడపచ్చల నీలంలా నరసింహమూర్తికి దగ్గరం అయ్యేది. జాకామల్లి పూవుల నీలంలో ఉన్న ఆద్రత ఆమె కేరీరచ్చాయలో వికసించి ఉన్నదని నరసింహమూర్తి అనుకున్నాడు.

నరసింహమూర్తి: ఏమమ్మా పద్మావతి ఏవో ప్రవేటు మీష్ట రును పెట్టి మీ ఆయన నీకు ఏవో వానాకాలం చదువు

చెప్పించాడు. నిజంగా సంగీత రహస్యానే అర్థమవాలంటే చదువుకూడా బాగావచ్చితీగాలి అమ్మాయి.

పద్మావతి: ఇక్కడకూడా ప్రయత్నాలు మాట్టాను పెట్టించుకోవమ్మ కాదటయ్యా!

నర: ప్రయత్నాలు మాట్టారు చదువు అటా పాటలచదువు. ఏదయినా స్కూలులో చేరి చదువుకోవాలి. ఆ చదువుకి ప్రయత్నాలు మాట్టారు చదువు బలమిస్తుంది.

పద్మ: ఇంత పెద్దదాన్ని ఇప్పుడు స్కూలు ఏమిటండీ మాట్టారు?

నర: అందరూ మహిళా సభలో చేరగామూ వాళ్లు ఆ బెనా రును యూనివర్సిటీ పరీక్షకు పంపిస్తారు. రెండేళ్లలో లింగు, రంగా అని ఇంటర్ మీడియేట్లో చేర వచ్చును.

పద్మ: ఇవాళ చూ వాళ్లను ఆశురతానుండండి. ఒక్క పప్పుకు నాకు ఈ చదువెందుకు బాబూ అని పిస్తుంది. ఈ పట్టుబాసం, ఈ మోటారు కార్లు ఈ గడవికలల్లో ఏమి ఆనందం ఉంటుంది. మా పల్లెలో ఆ సముద్రం వొడ్డునే ఆ ఏటికాడనే ఎంతో ఆనందంగా ఉండేది.

నర: ఇక్కడమాత్రం సముద్రం లేదటమ్మా.

పద్మ: ఇక్కడ సముద్రం సముద్రంలా అనిపించదయ్యా.

నర: అక్కడ కెరటాలు ఇక్కడ ఉన్నాయ్. అక్కడ ఇసుక ఇక్కడ ఉన్నది.

పద్మ: ఎట్లా అయినా ఆ సముద్రం వేరు, ఈ సముద్రం వేరు. ఇన్ని లక్షల జనంలో సముద్రం మన సముద్రంలా కనిపించదు. ఎవరి సముద్రమో చూడడానికి వచ్చి నట్లుగా వుంటుంది. మాష్టారు ఈ సముద్రంలో చేపలు దొరుకుతాయా.

నర: అదేమిటమ్మా! పొద్దున్నే తెప్పలు కట్టుకొని మీవా క్లెంతమందో తెల్లారకట్టే సముద్రంలోకి వెళ్లిపోతారు. పది పన్నెండు గంటలకు తిరిగి వస్తారు. తెప్పలనిండా కాకలసిని చేపలు పట్టుకు వస్తారు.

పద్మ: అవి విడకీ చేపలేనా?

నర : మంచికావే!

పద్మావతి అంద్రమహిళాసంఘం చేరింది. బుచ్చి వెంకట్రావు తాను అన్ని కల త్కతయూచుని చెప్పాడు. అంద్ర మహిళాసంఘ విద్యాలయంలో చేరినప్పటినుండే పద్మావతికి దీక్ష ఎక్కవ అయింది. రాత్రింబగళ్లు చదువే. మహిళాసంఘ విద్యాలయంలో ఉన్న బి.ఏ., పాసయిన ఉపాధ్యాయునిని ఒకరై ఆమెకు ప్రశ్నలు మాప్తురుగా కుదిర్చాడు బుచ్చి వెంకట్రావు.

మద్రాసు వచ్చినప్పటినుంచీ బుచ్చి వెంకట్రావు వ్యాపారం వృద్ధి అయింది. వచ్చిన ఆరు నెలలలో ఆతనికి ఎనిమిదివేలు లాభం వచ్చింది. భర్తను అంద్రమహిళా సంఘం దగ్గరిగా ఇల్లు అద్దెకు పుచ్చుకోవని పద్మ పోయి చెప్పింది. సలివన్స్ గార్డెన్ లో చిన్న కేడ నూరు రూపాయలు అద్దెచ్చి కడుపుకొన్నాడు బుచ్చి వెంకట్రావు.

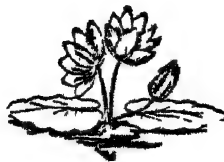
చదువు వస్తు భార్య బుచ్చి వెంకట్రావుకు నిత్య నూతన విద్యామూర్తిలా, సౌందర్య దేవతలా కనిపించేది. చదువువన్న బాలికలతో సహవాసాలు అలవరచుకొన్న పద్మావతికి ఏదో ఒక నూతన ప్రపంచం సన్నిహితము కాసాగినది. చదువులు, దేశాలు, దుస్తుల విధానాలు, వివిధ భాషలు, రాజకీయాలు, అంకిరణాలు, ఆనందాలు, శుద్ధి, శుభ్రతల పద్మావతికి అర్థం కాసాగినది.

ఆమె ఇల్లు అలంకరించటం నేర్చుకొన్నది. తాను కడిగిన ముఝలలా ఎప్పుడూ నిశ్చలంగా ఉండటం నేర్చు కొన్నది. వివిధ సువాసనలు, తమ తమ వ్యక్తిత్వాలతో ఆమె జీవితంలోనికి వచ్చి చేరినవి. తాను అర్థం చేసుకొన్న ప్రతి సంస్కృతి ఆ బాలిక తన భర్త జీవితంలో కూడా ప్రవేశపెట్టాలని ప్రయత్నం చేయ సాగింది. బుచ్చి వెంక

ట్రావు ఆమెకు దాసాను దాసుడై టిలిఫ్యూనైనాడు. వారిద్దరికి ఈ దైందిన సంస్కృతి విద్యా శిక్షణ ఎంతోగా ఆనందం కలిగించే వ్యావర్తి అయింది.

ఇల్లు అలంకరించుకొనే పాఠం ఉపాధ్యాయుని చెప్పేది. చెప్పిన పాఠ మెల్లా ఆచరణలో పెట్టాలని పద్మావతికి కుతూహలం. భర్తతో మరాం పెట్టేసి. రోజుకు ఒక కొత్త-కం భావం బుచ్చి వెంకట్రావుకు వుక్కిరి బిక్కిరి చేసేది. ఇవాళ కిటికీలన్నిటికి పచ్చరంగు, ఎగరింగులు కలిగిన పువ్వులు, రేపు నీలంబుద తెల్ల బాఠాలు కలిగిన తెరలు; ఇవాల పేరు కుక్కలు, రేపు రోజు వుడ్డుపోసా కుక్కలు. "నీకేమైనా మతిపోయిందా" అంటాడు బుచ్చి వెంకట్రావు.

నరసింహమూర్తి ముప్పాగు పద్మావతి భావాలన్నీ వింటూ ఎంతో ముచ్చట పడిపోయేవాడు. ఎంతో కాలం సంగీతంతో ప్రయివేటు మాప్తురుగా ఉండి నూరు రూపాయలు నెల్లూరులో సంపాదించుకుంటూ కుటుంబం పోషించు కుంటూ ఉండేవాడు. నేడు రెడీ ఏళ్లు వచ్చాయి. భార్య పోయింది. కిడ్డలు లేరు. స్వచ్ఛమైన వెలనాడి బ్రాహ్మణ కుటుంబానికి చెందినవాడు. పెద్దనాడవటంచేత నెమ్మదిగా నెమ్మదిగా సారాలు తగ్గిపోయినాయ్. నెల్లూరు వదలి స్వగ్రామమయిన కావలి చేరుకొన్నాడు. కావలి చేరుకొన్న కొద్ది నెలలకే బుచ్చి వెంకట్రావు 50 రూపాయలిచ్చి నరసింహమూర్తిగారిని భార్యకు సంగీతపు మాప్తురుగా ఏర్పాటు చేసినాడు. నేడు ఈ కుటుంబంతో తాను మద్రాసు వచ్చాడు. తానింత కండుకొని వాల్లిద్దరిని వడ్డించుకు తినమని ఇరతల పెట్టేసేవాడు. పద్మావతే ఆతనికి కూతురైంది. బుచ్చి వెంకట్రావు అల్లుడైనాడు. వీల్లిద్దరి దినదినాభివృద్ధి ఆతనికి చిత్తంతోష కారణమైనది.

రూపకం అద్దంమీద ఆవగీంజ

శ్రీమతి కొత్తవల్లి లలిత

[వెనుకటి కథలో రామం, జానకి ఏదో చిన్న నాగ్వివాదంవల్ల అలుకవహిస్తారు. జానకి బోజనంవగాని పడుకుంటుంది. తాతయ్య కంటాలు ఇక చదవండి.]

మూడవరంగం

(హాలులో మూడు కర్చీలు, ఓ టేబులు; టేబులు మీద తాంబూల సామగ్రి వెండి 'ట్రే'లో; రామం, తాతయ్య, చెరో కుర్చీలో కూర్చుని వుంటారు తాంబూలం వేసుకొంటూ.)

రా: (ఆశ్చర్యంగా) నిజమేనా, తాతయ్యా.

తా: నీతో అబద్ధం చెబుతావా? జానకి తలికితండ్రి మాకు కావలసినవాడే. అందుకునేగా, జానకి తల్లిని మామయ్యకి నేను చేసుకొంటా. ఇప్పుడు నీకు చెప్పింది, జానకి అమ్మయ్యను గురించి. ఆవిడికి ఎంతోపం అనుకొన్నావు. మీ మామయ్య పెళ్లిలో, ఆవిడి తన మొగుడిమీద కోపం వచ్చి ..

రా: కోపం వచ్చి ..చెప్పు తాతయ్యా!

తా: అఁ. ఏమందిలే. బావిలో పడింది.

రా: బావిలోనే! నలుగురిలో ఎంత అల్లరి, అశ్రుతిన్న!

తా: ఇంకా మెల్లిగా అంటావా. పెళ్లికొచ్చిన వాళ్లంతా విస్తుపోయారు. మీ మామయ్య మామగారు తలెత్తుకొని తిరగలేకపోయాడు.

రా: తరవాత ఏంజరిగింది?

తా: అఁ. ఏం జరుగుతుంది! ఆనాటినుండి ఆయన చచ్చేదాకా పెళ్లినికి ఎప్పుడూ కోపం తెప్పించి ఎఱగడు.

ఆమె నంది అంటే నంది; పంది అంటే పంది. లేకపోతే కాపరం పాడుచేసుకొంటామూ?

రా: (ఆలోచిస్తూ) ఆవిడ జానకికి ఏమవుతుంది.

తా: అదిగో! రామాయణం అంతా విని రాముడికి నీకే ఏమవుతుంది అన్నట్టు, నీలాంటివాడే ఒకడు. అమ్మమ్మ అవుతుందిరా. ఆవిడపేరే దీనికి పెట్టాను. వాళ్లకంగడం అన్ని విధాలా మంచివాళ్లేగాని, కాస్త ప్రభువోపం...

రా: జానకికి అంతే...ఆ నండమీగా.

తా: అంకుకనే కాస్త జాగ్రత్త మంచిది అన్నాను. దాన్లో అన్నీ గురుకాతే ఇ-తప్ప.

రా: (ఆశ్చర్యంతో) మరే చెయ్యమంటావు! నువ్వే చెప్పా సలహా. అదే చేస్తాను.

తా: అఁ. ఏమంది. ఆడవాళ్లని నశం చేసుకోడం ఆరనిమిషం. వాళ్లు ఏదంటే అది అనడమే. మొనల్లో ఆలా అంటే, చివరికి వాళ్లే లొంగి మనం ఏదంటే అది చెస్తారు. వాళ్లతో ఎప్పుడూ వాదించకు.

రా: అదికూడా చదువుకొందిగదా అని వాదించి పోతువు చూపించి ఒప్పిద్దామని నా డాహ.

తా: అక్కడే పప్పులో కాలేసే—జల్తున జారావు. ఎంత చదువుకున్నా ఆడవాళ్లు బుట్టతో ఆలోచించురా!

రా: ఏమో! నిదంతా పూర్వపథతి.

అద్వం మీద ఆవగింజ

తా : 'నలే' నీ నవీన పద్ధతి—ఇంతకు వచ్చింది.

రా : ఇకనుంచి నువ్వు చెప్పినట్లే చేస్తా. నేను వాస్తవ వీధిలోకి వెళ్ళివస్తాను. (అనిలేచును)

తా : ఒకేయే ఒక్కమాట. ఇకంతా దానితో చెప్పవు. జాగ్రత్త. ఆగలికే మోసం వస్తుంది.

రా : అదేలే. మన పూర్వహాలు దానికి తెలియనిస్తానా? (అని వెళ్ళిపోవును)

తా : (గంటవాడితో) ఇదుగో, నిన్నే. భోజన సామగ్రి అంతా ఆ వెండికంచంలో వడ్డించి నాతో మేడమీదికి రా. నేను మేడమీద అమ్మాయిగారి గదిలో వుంటాను.

రా : చిత్తం. (వెళ్ళిపోవును)

(తాతయ్య మేడమీదికి పోవును వంట ఇంటిలో గిన్నెల చప్పుడు)

నాలుగవ రంగం.

(మేడమీద గదిముందు తాతయ్య నిలువబడి యుండును.)

తా : అమ్మాయి, జానకమ్మ.

జా : ఎవరవీ.

తా : నేనే. తాతయ్యని.

జా : ఎందుకూ? క్రింద మీ మనుషులుగారున్నారుగా!

తా : అదీ నీ వరకు. కాస్త రాకూడదే తలుపుతీసి?

జా : నే నెందుకు? మీరంతా ఒకటి, నేనొక్కదాన్ని ఒకటి.

(జానకి తలుపుతీయును)

తా : ఎందుకే ఈ కోపం. అన్నంకూడా మానేశావు. తోటా ఇంతేనా ఏమిటి? లేకపోతే, ఈవేళ నేను వచ్చాననా!

జా : నా బ్రతుకింతే. అందరూ నన్నే తిట్టండి (అని గద్గద స్వరముతో ప్రత్యుత్తర మిచ్చును)

తా : (జానకి దగ్గరగా వెళ్లి బుజ్జగిస్తూ) లేదు తల్లీ తాతయ్య నిన్న తివతాడుటే. ఆ రామిగాడికి బుద్ధిలేదుగాని బంగారంలాంటి నిన్న తిట్టట మేమిటే?

జా : నీకూ అదే ఇష్టంగా. ఈవేళ అన్నాలవేళ మీరిద్దరు, నేను లేకపోతే, శని విరగడయిపోయిందని సంతోషిస్తూ భోజనం చెకారుగా!

తా : నీయిల్లు బంగారంగానూ, అదేంమాటలే. ఈవేళ భోజనాలదగ్గర వాణ్ణి ఎలా తీర్చానో నీకేం తెలుసు. కావలిస్తే..

జా : అబ్బలేదులే. నీకు నేనంటే చాలా ఇష్టం అని తెలుసు.

తా : మరి అన్నీ తెలిసుండేనా ఇలా వుండవం! లేచి చప్పు చప్పున నాలుగు ముద్దలు తిని, రేడియో పెట్టుకో. అప్పటికి వాడుకూడా వస్తాడు.

జా : (అనుమానంతో) ఆయన లేగా ఇప్పుడు?

తా : అదే. నేను తీవ్రే శ్వాత్సాసం కలిగి అలా ఎక్కడికో వీధిలోకి వెళ్ళాడు. ఇప్పుడే వస్తాడు.

జా : రాష్ట్రంలేదులే. వస్తే చల్లీ తెగతెంపులేగా!

తా : (లాలిస్తూ) ఒసే, నాకు తెలియక అడుగుతాను. వాడు నిశ్చయమైనాడే.

జా : ఏమనాలి. అసలు నామీద ఆయనకి ప్రేమ లేదు. వుంటే ఈవేళ నన్ను కారు నడపనిక్కూ ఏమిటి?

తా : వాడి మొహం నీమీద ప్రేమ లేకపోతే నాకు బతక గలడే. నేను వచ్చానుగదా అని తాను నడపడం మొదలెట్టాడు. అంతే.

జా : నువ్వు వచ్చావుగదా అనే నేనూ నడపాలనుకొన్నా. నే నడపడం ఆయన కిష్టంలేదు. ఆ ఘనత ఏదో తానే బావూవాలని ఊహ.

తా : వాడి మొహం. బావూన్నాడుగా. కారు చెడ గొట్టాడు నయం. బ్రతికి బయట పడ్డాము. అంత తొందరపాటు కూడదు.

జా : (కొంచెం సంతోషంతో) బాగా అన్నావు, తాతయ్య. ఆయనది అతి తొందర. అన్నింటికీ ముందు సిద్ధం. ఆయనతో వాదిస్తే...

తా : అవునుగాని నేను ఒక్కటి చెబుతాను విను. వాడితో వాద నేమిటే! మొగాళ్లతో వాదించి ఏ ఆదని జయించిందే!

అద్దం మీద ఆవగించ

జా : చదువున్న వారుగా అనీ, సవివాహిణులుగా ఉన్నాయనీ, వాదించు సభాకుంకా నచ్చు చెప్పాలని నా ఉద్దేశం. చర్చాన్నం అలాగే. ఏదో, ఇంకా, నేను చెప్పక పోవడం దెబ్బలాట. ఓర్పు చొత్తగా రేచి.

తా : నీకావిషయం ఎంతో ప్రాధాన్యం నాకు వాతే. ఆ ప్రధమ కోసం వాస్తవం కంటే ఎక్కువ చెప్పు.

జా : అలాగే, నాకు తెలియదు ఇంకా మరే పాఠశాలలోనా నాకున్నానోనా.

తా : అవును! నీకేం తెలుసు. నీకున్నప్పుడు మూడవ వారాలు కాలేను, ఇంకా నావివాహ ఎక్కడననిట. రామం తండ్రి తండ్రి ఉన్నాడే—అంటే మా వియ్యంకుడు—అబ్బ ఎంత కోపం. మాటిమాటికి చిట్టు బుట్టు మంటూండే వాడు. మాట పడ్డ ఎక్కడు. అండమేగాని, ఓమాటు ఏమయిందను కొన్నావు.....ఎందుకలే అదంతా ఇప్పుడు...

జా : (తాతయ్యకి దగ్గరగావచ్చి బ్రతిమాలుతున్నట్లుగా) చెప్పుతాతయ్యా...చెప్పుచుకొని. ఏమయింది.

తా : ఆఁ. ఏమీలేదు. మీ ఆత్మయ్య పెళ్లిలోనే...మా వియ్యంపూలు ఏదో అందిట. ఆపశాంతిగా, అందరి ముందు, ఏచేకాడనుకొన్నావు...

జా : (తొందరగా) చెప్పుతాతయ్యా. ఏచేకాడు.

తా : ఆఁ. ఏం చేస్తాడు. జంధ్యాల తెంపేసుకొని, “నాకి సంసారం అట్టేలేదు. నేను సన్యసిస్తా” నన్నాడు. పెళ్లి కొచ్చిన వాళ్లంతా ముక్కుమీద వేలేసుకొన్నారు.

జా : ఎంత అభాసు! ఎంత అప్రతిష్ఠ! మీరేం చేశారు?

తా : ఏమంది చెయ్యడానికి. మావియ్యంపూలు బ్రతిమాలు, అవిడచేత తుమార్వణ చెప్పించి, మళ్లీ జంధ్యాల తెంపేసుకొన్నాము.

జా : (అతనితో) ఆయన రామానికి ఏమవుతాడు తాతయ్యా!

తా : నీ తెలివి తెల్లారినట్లే వుంది. తాతే. తండ్రి తండ్రి.

జా : ఇప్పుడు నాకు అద్దం అయింది ఈయన కోపం. పిల్లల్లో ఇంకావచ్చునంటే వున్నదన్న మాటే. తరువాత, అవిడేం చేసింది?

తా : ఏమంది చెయ్యడానికి! ఆయనకి కోపం తెప్పించ కుండా, రేచి పని తాను చేయించుకొనేది. మగాడిని అవని కనం చెయ్యడం ఎంతనీకే.

జా : ఈయన లొంగుతున్నా! ఎంత హేళన చేశావని వాదించినా తాను ప్రజ్ఞ కంటే ఎక్కువ మూడే కాళ్లు అంటారు.

తా : అక్కడేవుంది నీ పాఠశాల. మొదటితో వాదించడం మొదలు! వాళ్లని లొంగితినుకోడానికి యత్నలు పనికిరావే, నెట్టేట్లా.

జా : మరేం చెయ్యమంటావు.

తా : సామెత చెప్పినట్లుంది నీ ప్రశ్న. అందుకే మా రోజుల్లో చిన్నప్పుడు పెళ్లిస్తున్నారే, రాకని పోకని కన్పించి ఒకర్ని ఒకరు అడ్డు చేసుకోవాలి చేసేవారు. ఇప్పుడేం లేదు. ఈవేళ చూడండి. రేపు పెళ్లి. ఎల్లండి...

జా : సరేగాని చెప్పుతాతయ్యా సలహా.

తా : ఏమీలేదు. వాడేం చేశాడో దానికి సరే అండం. తన మాట విన్నానని వాడనుకొని ఇంక నువ్వేమిడిగితే అదే చేస్తాడు. అంతేగాని ముందే వాడంలాకి దిగుతే పట్టు దలలు అధికమై రంగం చెడుతుంది. అమ్మాయ్. ఇంక నువ్వు భోజనం చెయ్యి. వంటవాడు పైకి తెస్తాడు. అప్పుడే చాలా ఆలస్యం అయింది. నే క్రిందకి పోయి పడుకొంటా...అయితే. పెట్టమీద దీపం వుందా... నాకు రాత్రి కొంచెం కనబడదులే...

జా : ఆ. వుంది. మెల్లిగా దిగివెళ్లు.

(నిమ్మమింతురు)

విదవ రంగం

(రామం సావడిగో కుర్చీలోనే నిద్రపోతూ వుంటాడు. అకస్మాత్తుగా దొడ్లో పెద్ద చప్పుడవుతుంది.)

రా : (ఉలిక్కిపడిలేచి, అలవాటు చొప్పున) జానీ (అని పిలిచి నాలిక కొరుక్కొని) ఎవరది (అంటాడు.)

మం : (ప్రవేశించి) ఏదాటా అలా కేకేకేకారు.

రా : ఏలేదు దాడ్లో ఏదో పెద్ద జబ్బయింది. నువ్వు విన్నవా?

మం : మీరంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. నాకూ నిద్రల్లో ఏదో వివరించింది. నుతివైపునుండి వచ్చివుంటుంది.

రా : (అశుభాశతో) ఆ (అని మేడమీదికి పోవును. వంట వాడు నిశ్చేస్తుడై మాయమౌతగా జానకి ప్రవేశించును)

జా : (కంఠం వైపునుండి ప్రవేశించి) ఏమయ్యా నీకేమైన పెద్ద కబ్బం వివరించింది?

మం : మీరంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది. నాకూ నిద్రల్లో ఏదో వివరించింది. నుతివైపునుండి వచ్చివుంటుంది.

జా : నుతివైపునందా? అసలు నువ్వు ఇక్కడ ఎందుకున్నావు?

మం : బాబుగారు...

జా : (తొందరగా) ఊ .. చెప్పు. బాబుగారు...

మం : పిలుస్తే వచ్చాను.

జా : (భారము పోయినట్లుగా) బాబుగారు పిలిచారా? ఏరీ వారు?

మం : మేడమీదికి వెళ్లారు.

జా : సరే నేనూ మేడ మీదికే వెళుతున్నాను. (అని వెళ్లబోవును. ఎదురుగా రామం ప్రవేశించును. జానకి అగిపోవును. ఇద్దరు ఒకరివైపు ఒకరు తప్పు చేసినట్లు చూసుకొంటూ నిలబడిపోదురు. వంటవాడి సంగతి వారికి పట్టినట్లులేదు)

మం : (మెల్లిగా) ఆ చెప్పుడు ఏమిటో...కాస్త...

రా : (నిద్రలోంచి మేల్కొన్నట్లు ఉలికిపడి) మరే దాని సంగతి మరచిపోయాం. నువ్వు దీపం పట్టుకు రావయ్యా. పద నేనూ వస్తున్నా.

(వంటవాడు దీపానికై వెళ్లును.)

జా : నేనూ వస్తా.

రా : నువ్వెందుకు? ఈమాత్రం భాగ్యానికి.

జా : మీరె వెళ్లాలి కాబోలు.

రా : నేను కాకిపాతే నువ్వు వెళ్లు.

జా : అప్పుడే అంత కోపం ఎందుకు. మీరె వెళ్లండి నే నిక్కడే వుంటాను. నేనేమైతే నేమి మీరు.

రా : (ఏదో జ్ఞాపకం తెచ్చుకొన్నట్లు) సరే, నువ్వు కూడా రా. తప్పుమాటలెందుకు?

జా : (ఏదో జ్ఞాపకం తెచ్చుకొన్నట్లు) మీరు వెళ్లండి నేను తాతయ్య ..

రా : అయ్యో! తాతయ్య ఏడీ! (అని లోనికి పరుగున వెళ్లి తిరిగివచ్చి) గదిలో తాతయ్య లేడు.

జా : ఇంకాకా నాతో చీకట్లో నా కంఠగా కనపడ దన్నాను. అయ్యో, అయ్యో, దొడ్డిగో నుతిగో నుతిగో పడిపోలేదుగదా!

రా : రండి, రండి (అని దొడ్డిగోనికి పరుగున వెళ్లును, లాంతరు తీసికొని వంటవాడుకూడా వచ్చును. జానకి వెనుక నే వెళ్లును.)

జా : అయ్యో, అయ్యో! ఎవరేనా నుతిలోకి దిగింది. తాతయ్య (అని ఏడువబోవును.)

రా : అన్నింటికీ ముందు ఏడుపు. అడవాళ్లకి నెత్తిమీద నీటికుండ వుంటుంది. ఏమయ్యా నువ్వు పైన తాడు పట్టుకో నే దిగుతా. జానకి నువ్వు లోపలికి దీపం చూపించు.

జా : అకను దిగుతాడు. మీరు తాడు పట్టుకోండి. మీరు పైనవుంటే తాతయ్యని వెంటనే అందుకొని ఫస్టు ఎయిడ్ చేయవచ్చు. లేకపోతే తాడు ఆ చెట్టుకి కట్టుండి.

రా : నే చెప్పినట్లు చేస్తావా వాడమా?

జా : నాకు వాడమెందుకు, నాకు తోచింది చెప్పాను. మీ ఇష్టం మీది, నా ఇష్టం ఎందుకు?

రా : అన్నింటికీ ముందు మూతివిరుపులు, కోపాలు, తాపాలు. (కొంచెం ఆలోచించి) జానీ, నీ ఇష్టం వచ్చినట్లే చేద్దాం. ఆ తాడు ఆ చెట్టునకు కడదాం. రా.

అద్దం మీద ఆవగింజ

ఏమయ్య నవ్వు లాంతరుతో నూతన్ద్యుతుడి ఆ ట్యాంబులో లోపలికి చూడు.

జా : (మెత్తగా) ఇంకే అన్నానుగాని, మీకు మాత్రం తెలియదు. ఇంతకీ అవంటవాడికి ఈకూడేమా! మీరంటే గోదావరిని ఇద్దరినుండి అద్దరికి ఈదివచ్చు.

రా : కాదు, జానీ, అలా దింపువాం. నువ్వున్నట్లు నేను తాతయ్యక ప్రథమ చికిత్స చేయవచ్చు.

జా : కాదు, రామూ నీ ఇష్టం...

రా : కాదు, జానీ, నీ ఇష్టం .. (అని చెట్టు కైపునకు నడతుడు)

(తాతయ్య ఎదురుగా వచ్చును)

తా : ఆహోహో! ఎంత సమయస్ఫూర్తిగిడి. ఈ రాత్రంతా ఒకనోకరు ఒప్పించుకొంటూనే గడిచేవారా! లేక నన్నే మైనా నూతిలోంచి తీసేవారా? పదండి లోపలికి. (ఇదంతా వంటవాడు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ చూస్తూ వెళ్ళిపోవును) ఇంక మీరు వెళ్లి పడుకోండి. చాలా రాత్రయింది. ఇందాకిటినుంచీ నువ్వు సావిట్లోనే వున్నావురా రామం.

రా : రాత్రి ఆలస్యంగా వచ్చాను. దాన్ని లేపడం ఎందుకని...(అని ననుగును)

తా : ఓహో! అదా గంభీరం, కోపం కాదన్నమాట. సరే ఇంకెలాగా లేచిందిగా. పైకి వెళ్ళండి. (జానకితో) వెళ్ళండి రాత్రంతా అలాగే ఒకళ్ళకేసి ఒకళ్లు చూసుకొంటూ నిలబడతారా ఏమిటి. ముగ్ధుల్లాగే కాస్త నాకు నిద్రా, నిప్పులా అట్టిరేమా. వల్లీ రేపు రైలుకి పోవాలి.

రా, జా : (ఇద్దరూ) రేపే తాతయ్యా!

తా : రేపు కాకపోతే ఎల్లండి. ఇక్కడే వుంటానా ఎప్పుడూ? ఏదో మిమ్మల్ని చూసిపోదామని వచ్చాను. కాస్త...గుణపాతం .. నేర్పి...

జా : నువ్వు నూతిలో పడిపోయావని అనుకున్నాం.

రా : నేననుకోలేదు సుమా.

జా : అనుకోపోతే నూతన్ద్యుతికి ఎందుకు వెళ్ళారు?

రా : మొట్టమొదట నేను వేడొడికి వెళ్ళాను.

జా : ఓహో! అగా! అయితే నేను అనుకోలేదు. నేను మీ గది ద్వారా వెళ్ళి మానా మొట్టమొదట.

తా : వల్లీ మొదట వెళ్ళావ్వా. మీ రనుకోదానికి ఆనలు నే వదంజే. ఇంక వెళ్ళండి, వాదన ఆపి.

రా : (నవ్వుతూ) అట్టే ఇంక మేం వాదించుకోం.

జా : వాదించుకొన్నా కొనించుకొం. కలిసించుకోం.

తా : అవును. అంచేతే వెద్దలు, ఆలుమగల కలహం అద్దం మీద ఆనగించంత సేపు నిలుస్తుంది అన్నారు. వెళ్ళండి. వెళ్ళండి.

రా, జా : (నవ్వుతూ) నీ కంటే వెద్దలెవరు తాతయ్యా!

తా : సరే పోనీ, నేను అన్నాను. ఇంక మీరు వెళ్లి పడుకోండి. ఉన్...

(తెర)

సంధ్య

* శ్రీమతి కే. కామాక్షి *

ఓహో! వసంత సంధ్యారాజీ

నీదును నీగులో నీ అరుణ కాంతిలో
కవితుమాయని కలము పరువులెత్తేనో?

కోకిలా కింరాన మధురిమము పెరిగెనో??

నీరాగ కింజాల నీదు చిరునవ్వులో

ఈ వసంత సుమాల మధు సౌరభములోన

భావుకుల హృదయాలు విరిసెలే పువ్వులై!

నీకడుగ్ల జ్వాల నీ అలంకారములో

నైరాశ్యశీతాల నినుపల్కరించేటి

భగ్నహృదయములోన కిసలయించునో ఆళ?

ఓహో! వసంత సంధ్యారాజీ.

పోస్తు చెయ్యని ఉత్తరం

* శ్రీ గోపీచంద్ *

హేతువాదం అంటే ఏమిటి? హేతువాదం వన కిచ్చే భావం ఎటువంటిది? అనేమట్టంలో పోయినమాట అవుతేకా. హేతువాదం స్వభావం ఏమిటో ప్రస్తుతంలో ఆలోచిద్దం.

హేతువాదానికి శక్తిదని ఎవ్వరూ అనరు. దాని ప్రయోజనం అందరూ అంగీకరించేదే! కాని స్వల్ప విషయాలూ, తాత్కాలికావసరాలకు కావలసిన విషయాలూ తెలుసుకోటానికి మాత్రమే హేతువాదం పనికి వస్తుందని, సంపూర్ణ సత్యాన్ని తెలుసుకోటానికి ఇది ఉత్తమ సాధనం కాదని, అందువల్లనే హేతువాదులు సంపూర్ణ సత్యం తెలుసుకోవటం సాధ్యమేదీ పనికాదు అంటున్నారని ఆధ్యాత్మికవాదులు వాదిస్తున్నారు.

హేతువాదానికి సత్యానికి సంబంధం ఉన్నమాట వ్యయా కాదనరు. మనం కొద్దిగా తెలుసుకోగలిగితే దాన్ని బట్టింతా తెలుసుకోగలం. మనలను మనం తెలుసుకోగలిగి ప్రపంచాన్ని తెలుసుకోగలం. భాగంలో ఏముంటుందో మొత్తంలోనూ అదే వుంటుంది అని హేతువాదులు చెబుతారు. కాని హేతువాదం ఎప్పుడూ నిజాన్నే చెబుతూ వుందా? తప్పుటకుంలు వెయ్యలేదు? అని ప్రశ్నిస్తున్నాడు సభిసీకాంత గుప్త. “అనేకసార్లు తప్పుటకుంలు వేసిందన్న తానే జవాబు చెబుతున్నాడు. ఈనాడు భూమి హోయగ్రుచుట్టూ తిరుగుతూవుందని హేతువాదం చెబుతూ వుంది. అనేక సంఘటనలు ఈ సిద్ధాంతాన్ని ఋజువు చేస్తున్నవి. కాని హేతువాదం ఎల్లప్పుడూ ఈ మాటే చెప్పి వుండలేదు. ముందు చెప్పకపోవచ్చుకూడా. పూర్వం అనేక మైన ఋజువులతో దీనికి విరుద్ధమైన సిద్ధాంతాన్ని నమ్మారు. రాబోయేవారు దీనికి విరుద్ధమైన, పై రెంటికీ సంబంధంలేని వరొక సిద్ధాంతాన్ని సృష్టించగలరు. వీరం దరూ హేతువాదలే! ఈ సిద్ధాంతాలన్నీ హేతువాదం మీద ఆధారపడి సృష్టించబడ్డవే. దీనినిబట్టి హేతువాదం సత్యాన్ని తెలుసుకోగలదు అనుకోవటం కంటే, రకరకాల

సిద్ధాంతాలను సృష్టించగలదు అని మాత్రమే అనకోటానికి వీలవుతుంది అంటాడు సభిసీకాంతగుప్త, “కొంతమంది హేతువాదం సత్యాన్ని క్రమక్రమేణా తెలుసుకోగలుగుతుంది అని చెబుతారు. కాని వెంటనే సంపూర్ణ సత్యం తెలుసుకోబడదు అంటారు. మనకు కావలసింది క్రమ క్రమేణా సత్యం దగ్గరకు వెళ్ళటంకాదు. సత్యం తెలుసుకోవటం. ఈ పని హేతువాదం చెయ్యలేదు.”

యోగా భ్యాసంగల సహజ జ్ఞానాన్ని ప్రకాశనంతం చెయ్యచ్చనీ, అది సత్యాన్ని తెలుసుకోగలుగుతుందనీ ఆధ్యాత్మికవాదులు చెబుతారు. “జీవితాన్ని పరిపూర్ణంగా చూడలేదు గనకా, మనిషిని ప్రపంచాన్నీ కలిపి చూడలేదు గనకా, హేతువాదం సత్యాన్ని తెలుసుకోటానికి తగిన సాధనం కాదు” అన్నాడు ఔర్సన్.

జీవితంలో అనేక ముఖ్యవిషయాలు దానికి అందుబాటులో లేవు. విమర్శించి, వ్యాఖ్యానించి, జతపరచటం హేతువాదం గుణం. ప్రాపంచిక వ్యవహారాలు పెంచేవుకోటానిగ్గాను హేతువాదం వుట్టింది. దీనికి ప్రపంచాన్ని ముక్కలు ముక్కల క్రింద చూడటం అవునరం. హేతువాదం ఈపనే చేస్తుంది. ఉనికిని ముక్కలు ముక్కలుగా విభజిస్తుంది. విభిన్న శక్తులక్రింద జమ కడుతుంది. వశ్యి అన్నిటిని తన నియమాలను అనుసరించి జత పరుస్తుంది. జీవితాన్ని నడపటానికి ఇది అవసరం—కాని యనార్థం తెలుసుకోటానికి మాత్రం ఇది మార్గం కాదు. ఎందుకంటే ప్రపంచంలో దేనికీ స్థిరత్వంలేదు. జీవితం ఎప్పుడూ మారుతూ వుండేదే, ఇటువంటిదాన్ని ముక్కలుక్రింద చూటమే తప్పు. కాబట్టి సత్యాన్వేషకులు హేతువాదం మీద ఆధారపడి లాభంలేదు అంటారు ఆధ్యాత్మికవాదులు. ఈ విధంగా హేతువాదం వాద్దులను నిరూపించి సహజ జ్ఞానాన్ని సమర్థిస్తున్నారు ఆధ్యాత్మికవాదులు.

మనస్సుకి కొంత స్వతంత్ర శక్తి వుండవల్ల ఎటుపడితే అటు ఆలోచించవలగుతూవుంది. క్రొత్తగా స్వాతంత్ర్యం

పోస్తు చెయ్యని ఉత్తరం

పొంగిన దానినలాగా నిశ్చయిస్తూవుంటే, అందుకల్ల మన నష్టం లేక స్వభావానికి అటుంచి అన్యాయానికి కూడా పడిపోయే అవకాశం ఉంది. మానవుడు ఈ అవకాశాన్ని ఉపయోగించుకుంటే, అతని సమాజాన్ని అభివృద్ధి చేయగలడు. అంటే సమాజాన్ని సహజజ్ఞానం వాటికి తెలిసిన స్థాయికి తీసుకువస్తాడు. అంతేకాదు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు.

అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు. అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు, అన్యాయాన్ని మనస్సు మార్చే ప్రయత్నం చేయగలడు.

నేను హేతువాదానికి కొన్ని మార్పులు చేస్తాను. నేను హేతువాదానికి కొన్ని మార్పులు చేస్తాను. నేను హేతువాదానికి కొన్ని మార్పులు చేస్తాను. నేను హేతువాదానికి కొన్ని మార్పులు చేస్తాను.

ఈ రెండు సిద్ధాంతాలు కలిసి, అభిప్రాయాలుగాని, ప్రవర్తనగాని హేతువాదానికి కట్టుబడివుండవలసిన అవసరం లేదని, అలావుండటానికి అడ్డుకొనిన హేతువాద పద్ధతి లేదని చదువరులకు స్పష్టం చేస్తాను. నీకూ నాకూ అభిప్రాయభేదాలు వుంటే వాదనలోకి దిగటం కల్గగాని, మధ్యన తిష్టాన్ని అంగీకరించటం వల్లగాని ప్రయోజనం

వినిపించడం తెలియజేస్తాను. మనస్సు అధిక సంపత్తి లోను వినిపించే సంపత్తిలోను, అలాగే తేలుకోవటం కంటే తేలుకోవడం లేదని ఈ సిద్ధాంతాలు తెలుస్తాయి. ఈ స్పష్టత అసాధారణమైనదని నాలో విశ్వసించుకుంటాను. వాటిని సిద్ధాంతాల కట్టకొనవలసిన అవసరం లేదని, వీరితోనూ కానీ, అలాగే చలనమూ కానీ మార్పులు చేయవలసినవి కావడం తెలియజేస్తున్నాను. సన్నగిల్లేదని, మనం చెప్పగలగానీ, నిరూపించగలగానీ. హేతువాదాన్ని మనం కొలవగలగలం లేదు. భాగాలుగా విభజించవచ్చు.

1. సిద్ధాంతానికి సంబంధించింది. 2. జీవితానికి సంబంధించింది. మొదటి లక్ష్యాన్ని 'మనం ఒక నమ్మకాన్ని కుదుర్చుకోవడం' అని అంటారు. 'సాక్షాత్తు' పోగుచేసి 'అలవాటు' అని నిర్వహించాడు. 'సాక్షాత్తు' పోగుచేసి 'అలవాటు' అని నిర్వహించాడు. 'సాక్షాత్తు' పోగుచేసి 'అలవాటు' అని నిర్వహించాడు. 'సాక్షాత్తు' పోగుచేసి 'అలవాటు' అని నిర్వహించాడు.

ఈ సందర్భంలో క్రిస్తు శకం ఆచారకాండలో జపాన్లో జరిగిన ఒక సంఘటనను రిపోర్ట్ ఉదాహరణగా చెప్పాను. అప్పుడే ఆ దేశంలోకి బౌద్ధమతం అనుగు చెట్టిందట. ఈ కొత్తమతం మంచిదో చెడ్డదో తెలుసుకోవటానికి ఒకరిని అనుసరించి చూడవలసిందని చెప్పారు. అతను ఇతరులకంటే మంచి స్థితిలో వుండటం సంభవిస్తే అందరూ ఈ మతాన్ని స్వీకరించదలిచారట! నేటి ప్రగతిశీలుని

పోస్టు చెయ్యని ఉత్తరం

కొద్ది మార్పులతో ఇటువంటి సిద్ధాంతాన్నే సవరిస్తున్నాను. కాని అనుభవంలో ఇలా జరగటంలేదు. నిత్య జీవితంలో వీరూ మామూలుగానే వ్యవహరిస్తున్నారు. వీరిలో ఎవ్వరైనా ఏ జ్యూరీలోనైనా సభ్యుడుగా వుండటం తటస్థిస్తే, నేస్తుడు తప్పచేశాడా లేదా అని ఆలోచిస్తారే గాని ప్రజల్లో ఎవ్వరినీ వురితీస్తే లాభమా అని ఆలోచించరు. కాని ఇల్లాంటి దృష్టి కొన్ని దేశాల్లో లేకపోలేదు. అయితే ఇటువంటిది జరిగేటప్పుడు అంతా రహస్యంగా ఉంచుతారు. రహస్యం దాకపోతే స్కాండల్ పుడుతుంది. ఈ దాయటమనే ప్రయత్నాన్ని బట్టి క్రిమినల్ విచారణలో వన్న Objective truthలో పోలీసువాడిక్కూడా. నమ్మకం వున్నట్లు స్పష్టపడుతుంది. నైపు తెలుసుకోదలిచింది ఇటువంటి సత్యాన్నే. అసలు సత్యమే లేదనే వాదం, ఉన్న సాక్ష్యానికి విరుద్ధంగా మరొక విషయాన్ని నిరూపించ దలిచివ్వడూ, అసలు సాక్ష్యంలేదాన్ని నిరూపించ దలిచినప్పుడూ వుడుతుంది. మామూలు వ్యవహారాల్లో మనం కఠ్యం అనేది వున్నట్టే ప్రకటిస్తాము. దీనినిబట్టి అసలు 'నిజాలు' అనేవి వున్నాయనీ, కొన్ని నిజాలు మనం తెలుసుకోగలమనీ, మనకు తెలిసిన నిజాలనుబట్టి తెలియని నిజాలనుకూడా యూహగా తెలుసుకోవచ్చునీ చెప్పకోవలసి వస్తుంది. Can man be rational అనే వ్యాసంలో రనెల్ ఈ విషయాన్ని చర్చించి, "నిజాలను గురించిమన నమ్మకాలను మన కోర్కెలనుబట్టి, అలవాట్లనుబట్టి, అనుభవాలనుబట్టి ఏర్పడుతోందా, సాక్ష్యాన్నిబట్టి ఏర్పడరు కోవటమీ హేతువాదంయొక్క సిద్ధాంతరూపం" అని చెప్పాడు.

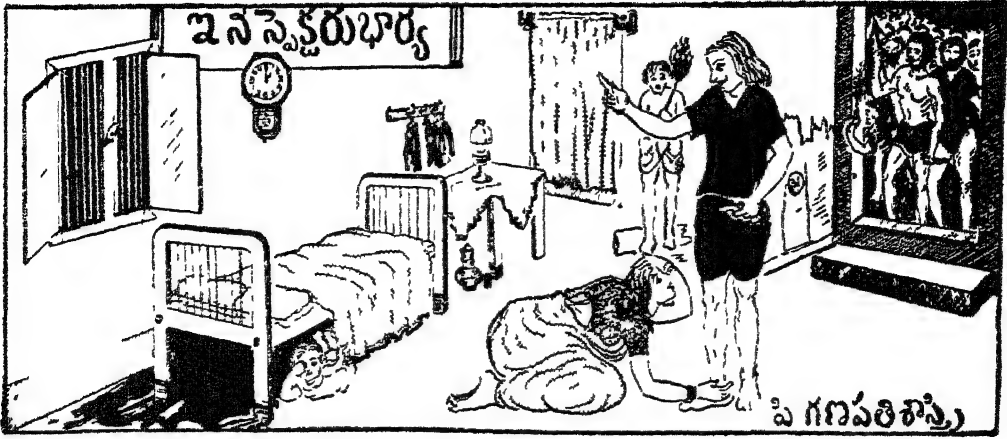
కొంతమంది మనస్తత్వశాస్త్రం హేతువాదంయొక్క శక్తిని సంకుచిత పరచిందనీ, ప్రజల అభిరుచుల పుట్టకనుచూపి మన నమ్మకాలు హేతుబద్ధంగా వుండటానికి వీలేదని చెబుతుందనీ అంటున్నారు కాని ఇది యదార్థం కాదు. మనస్తత్వ శాస్త్రం హిస్టరీయా, పిచ్చి మొదలైన జబ్బులను నయం చెయ్యటానికి పుట్టిందనే విషయం జ్ఞప్తికి వుంచుకుంటే ఈ విషయం మనకు తేలిగ్గా బోధపడుతుంది. పిచ్చి మొదలైన జబ్బులు సహజ వాంఛలను అణచుకోవటం

వల్ల వస్తాయనీ ఈ వాంఛలను బహిర్గతం చెయ్యటంవల్ల పోతాయనీ మనస్తత్వ శాస్త్రజ్ఞులు చెబుతారు. ఈ చికిత్స మానవునికి ఆరోగ్యకరమైన స్థితి వొకటివుందనీ, ఈ రోగులు ఆ స్థితినుంచి దిగజారారనీ, తాము మరచిపోదలచిన కోర్కెలనుకూడా జ్ఞాపకంచేసి వల్లీ మామూలు స్థితికి తీసుకురావచ్చునీ ఈ శాస్త్రం నమ్ముతుంది. దీనివల్ల మనస్తత్వ శాస్త్రం హేతువాదానికి విరుద్ధమైందనిగానీ, హేతువాదం నిలకటాని వీలేదనిదని నిరూపిస్తుందనిగానీ అనుకోటానికి మదరదని వీవు నాతో అంగీకరిస్తావు.

ఇంతవరకు మనం సిద్ధాంతానికి సంబంధించిన హేతువాదాన్ని గురించి ఆలోచించాం. ఇక జీవితానికి సంబంధించిన హేతువాదాన్ని గురించి ఆలోచిద్దాం.

జీవితానికి సంబంధించిన విషయాల్లో అభిప్రాయ భేదాలు రెండు రకాలుగా వుంటే. 1. కోర్కెలలో భేదం. 2. పద్ధతుల్లో భేదం. ఈ కోర్కెలకు కారణాలు రెండు. కోవటం చాలా కష్టం. మన కోర్కెలు హేతుబద్ధమైనవో కావో తెలుసుకోవటం కూడా కష్టమే! మన కోర్కెలకు అనుకూలంగా ఉపించటం, అనుకూలమైన సాక్ష్యాలు పొగుజేయటం అనేది మామూలుగా జరుగుతున్న విషయమే! మానవుడు తన్ను తాను వంచించుకోవటంలో అందెవేసిన చెయ్యి. ఒక పద్ధతిగా నడుద్దామని అభిలషించి నన్ను ఆ మార్గం వొక గమ్యస్థానానికి తీసుకొని పోతుందని నమ్ముతాడు. నిజాలనుగురించి, జరిగే అవకాశాలను గురించి తనకు అనుకూలంగా, తన దృష్టికి వ్యతిరేకంగా వున్నవానికి భిన్నంగా వూహిస్తాడు. జూడగాళ్లు తమకు అనుకూలమైన గుడ్డి నమ్మకాలను అనేకం పొగుజేస్తారనే విషయం మనకు తెలిసిన విషయమే! రాజకీయాల్లో పాగ్లానేవారు తమ పార్టీ నాయకుడు ఇతర పార్టీల నాయకులుచేసే మోసపు పనులు చెయ్యడని నమ్ముతారు. అధికారవాంఛ వున్నవాళ్లకు ప్రజలు 'మందగా' కనుపిస్తారు. పొగాకుతాగేవాళ్లు నరాలకు మంచిది అంటారు. ఈ విధంగా మానవుడు చాలామకు దృష్టివోషానికి గురి అవుతాడు. ఈ దృష్టివోషం తగలకుండా తప్పుకోవటం చాలా కష్టం. రచయితల విశ్వాసాలనుగానీ శాస్త్రవేత్తల విశ్వాసాలనుగానీ

(తిరువాయి ౪౬వ పేజీలో)

“అమ్మ!....”

“పడుకోమ్మా!...నిద్రపో!”

“నాన్నేరే?”

వస్తారులే అమ్మా! పడుకో! మా తల్లిని గాదా!
నిద్రపోమ్మా!”

చిట్టి ఈవేళ ఎంతసేపు జో కొట్టినా నిద్రపోవడం మానేసి నాన్న కావాలని ఏడుస్తూంది. చిట్టికి రోజూ తండ్రి కథలు, కబుర్లు చెబుతూంటే అలా వింటూ నిద్ర పోవడం అలవాటు. నరసమ్మ కాపరానికి వచ్చిన ఆరేళ్లకి చిట్టి పుట్టింది. చిట్టికిప్పుడు నాలుగో ఏడు. లేక లేక కలిగిన సంతానం కావడంవల్ల చిట్టికి తల్లిదండ్రులు బాగా గారం చేశారు. చిట్టి తరవాత నరసమ్మకి మళ్లీ సంతానం కలగ లేదు.

చిట్టి ఉలిక్కిపడి లేచి ఏడవడం మొదలుపెట్టింది. ఎంత ఊరుకో బెట్టినా ఊరుకోలేదు. జడుసుకుందో ఏమో! నరసమ్మ అమ్మవారికి పూజచేసిన కుంకం చిట్టి నోసటును పెట్టి, పిల్లను ఎత్తుకుని ఓదారుస్తూ అటూ ఇటూ తిరిగింది. పిల్ల “నాన్న నాన్న” అంటూ గుక్క పట్టిన ఆయాసంతో అలిసిపోయి మళ్లీ కళ్లుమూసింది. నరసమ్మ చిట్టిని మళ్లీ బాగ్రత్తగా మంచం మీద పడుకోబెట్టి చేతులతో మెల్లి మెల్లిగా తట్టుతూ జో కొట్టింది. చిట్టినిద్రలో అప్పుడప్పుడు ఉలికి పడుతున్నది.

నరసమ్మకు కూడా ఆవలింతలు వస్తున్నాయి. రాత్రి ఒంటిగంట కావస్తున్నది. ఊరంతా మాటుమణిగింది. దూరంగా అప్పుడప్పుడు కుక్కలు మొరిగిన చప్పుడు వినవస్తు

న్నది. ఇద్దరు బంట్రోతుల్ని పిలిచి ఇంటికి కాపలాపెట్టి ఇనస్సెక్కురు వెంకటరావు సాయంత్రం పెండ్రాళ్లే భోజనం చేసి పోలీసులతో ఎక్కడికో వెళ్లిపోయాడు. మళ్లీ తిరిగి 10, 11 గంటల లోపుగానే వస్తానని చెప్పాడుగాని ఇంత ఐదు తిరిగి రాలేదు. ఆయన మారుమూల పాలాల్లోదాగి ఉన్న ఎవరిని పట్టుకోడానికి వెళ్లారో ఎవరికి తెలుసును!

వెళ్లేటప్పుడు నరసమ్మ ఈవేళ ఎప్పటికీ తిరిగివస్తారని అడిగింది! యధాప్రకారంగానే వెంకటరావు చిట్టిని ఒక సారి ఎత్తుకుని ముద్దు పెట్టుకుని, చిరునవ్వు నవ్వుతూ సాధ్యమైనంత త్వరలోనే వస్తానని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. నరసమ్మ గుమ్మందాకా వెళ్లి నిలబడింది. బంట్రోతులతో ఇల్లు భద్రమనిచెప్పి వెంకటరావు పోలీసులతో చరచరా నడిచి వెళ్లిపోయాడు.

ఈ మధ్యన దోపిడీలు, గృహ దహనాలు ఎక్కువైన కొద్దీ ఆ ఊల్లో అలజడి ఎక్కువగా ఉంది. ఆ ఊరు ఒక మారు మూల ఉన్న ఊరు. ఒక చిన్న పోలీసు స్టేషను ఉంది. ఊల్లో చిన్న పోస్టాఫీసు ఒకటి ఉన్నా ఆ ఊరు నించి ఉత్తరంవేస్తే అది రెండు మూడు రోజులదాకా అసలు ప్రయాణమే మొదలు పెట్టుదు. అక్కడక్కడ పల్లె టూల్లో జరుగుతున్న దారుణ కృత్యాలు విన్నప్పటినించీ నరసమ్మకు భర్త ఈ ఉద్యోగం చెయ్యడం చాల ప్రమాద కరమని తోచింది. అయితే ఉద్యోగం లేకపోతే రోజు గడవడం ఎలాగ? గత్యంతరం లేక మరిఒకచోటి వెళ్ళి కై నా మరజీత ప్రదేశానికి వెళ్లిపోదామని ఆమె పట్టు పట్టింది. వినిపించుకోకపోతే సాయంత్రం భోజనాలవేళ మళ్లీ రెట్టించింది.

ఇనప్పెక్టరు భార్య

“ఇలాంటప్పుడు బదిలీ చెయ్యగంటే చెయ్యరు.”

“ఏం?”

“ఇక్కడ ఇలాంటి ఘోరాలు జరుగుతున్నాయని తెలిస్తే వైద్యులు మాత్రం ఇక్కడ బదిలీకి ఇష్టపడతారా?”

“ఘోరం జబ్బు చేసిందని నెవు చెప్తుంది?”

“ఆ కిష్టం మీద నెవు దొరకతుందే అనుకో! వైద్యులూ బానిస తరవాత వల్లీ ఇక్కడికే రావాలిగా!”

నరసమ్మకేమీ తోచలేదు వల్లీ కొంతకేళూరుకుని ఆతని ముఖంకెసి చూసి ఇలాగ అంది.

“ఘోరం, నేను చిట్ట మా యింటికి వెళ్లిపోతాము పంపించివెయ్యండి!”

“నేను కాదన్నానా! ఆసలు కాస్త మంచి రోజు కుడిరే పంపించివేద్దామనే అనుకుంటున్నాను.”

ఈ మాట అనేకరికీ నరసమ్మ ఇక మాట్లాడలేక పోయింది. ఆసలు తానే పట్టుమని పదిరోజులపాటు ఆయన్ని విడిచి ఉండలేదు! చిట్టి కిణం వాన్న కనబడక పోతే నానా గండరొళ్ళము చేస్తుంది. వెనక ఒకసారి బయలుదేరి పుట్టింటికి వెడితే వారిం రోజులద్యేనికి చిట్టి కెం చెట్టుకని చిక్కి తల్యమెపోయింది. పట్టుమని పది రోజులైతే ఉండవండా తరిగి బయలుదేమని వచ్చింది.

నరసమ్మ అల్లాగే ఆలోచిస్తూ మంచాని కానుకుని కునికిపాట్లు పడతూంది. రాత్రి మాగవు చాలాలలోనుంచి కీచులొక్కొకరి వినిపించేటంత నిశ్శబ్దంగా ఉంది.

ఒక్కసారిగా ఇరుగు పొరుగున ఉన్న కుక్కలన్నీ బొయ్యి మన్నాయి. నరసమ్మ ఉలిక్కిపడితేచి బంట్రో తల్లి కేకేసింది. రెండోజాము నిద్రలో ఉన్నారేమో! వాళ్లెవరూ పలకలేదు! వాళ్లు గుర్రుపట్టి నిద్రపోతున్న చప్పుడుమాత్రం స్పష్టంగా వినిపిస్తున్నది.

వల్లీ చెవులు గింగురుమనేటట్లు కుక్కలు మొరిగాయి. ఊళ్లో దూకుంగా పెద్ద కొలానాలం వినబడింది. కుక్కలు మొరులు అంతకంతకు ఎక్కువోతున్నాయి గాని తగ్గడం

లేదు. నరసమ్మ గట్టిగా “వెంకన్నా!” అని బంట్రోతును కేక చెట్టింది. అరుగుమీద పడుకున్న బంట్రోతులు లేస్తున్నారో లేదో చూచామని ఆమె కిటికీ దగ్గరకు వెళ్లింది. కిటికీ తలుపులు తెరిచిచూసింది. ఛామ్! ఛామ్! అని 5, 6 సార్లు తుపాకీ మోతలు వినిపించాయి.

ఆ దృశ్యం చూసెనకి ఆమెకుండ్లె ఆగిపోయినట్లయింది. ఎదుగుగా యాభై అవైవం, నల్లటి చొక్కాలు, లాగులు తొడక్కుని చేతుల్లో కాగడాలు పట్టుకుని వస్తున్నారు. అందులో ఒకడు బూరాలూ మూతిపెట్టి గట్టిగా “తలుపులు తెరిచండి! వీధుల్లో రాకండి! తలుపు తెరిస్తే తల రెగి పోతాయి.” అని కేకలు పెడుతున్నాడు కొందరి చేతుల్లో కత్తులు బల్లలు కాగడాలు మెతుకులూ తళతళ మెరిసిపోతున్నాయి. మరెవరూ తుపాకీలు బుజాల మీద పెట్టుకున్నారు. వాందరు ఒకే క్రిమంలో అడుగులు వేసుకుంటూ కాళ్లలో గట్టిగా చప్పుడు చేసుకుంటూ నడిచి వస్తున్నారు. ఆమె గట్టిగా కేకలువేసి బంట్రోతున్ని పిలిచింది. వాళ్లెళ్లా పలకలేదు. రెండోవైపునున్న మరో కిటికీ తెరిచిచూసింది! ఇంతవరకు అరుగుమీద పడుకుని ఉన్న బంట్రోతు లెళ్లా కనబడలేదు. ఒక్కసాగా ఆమె మనస్సులో వాళ్లు తమ ప్రాణాలు దక్కించుకో దానికి పోరాడేయనంత మెరుపులా మెరిసింది. ఆమెకు మరి కాళ్ళొడలేదు! భయంతో నోరారృకుపోతు నాలుక పిడవ కట్టుకుపోతున్నట్లనిపించింది. ఆ తరవాత ఆమె చిట్టిని కదలకుండా జాగ్రత్తగా మంచంకింద పడుకోబెట్టి పిల్ల కనబడకుండా దుప్పటి మంచంకోళ్ల కిందికి దిగజార్చింది. మల్లీ చిట్టిని మద్దు పెట్టుకుని నిశ్శబ్దంగా ఏకస్తూ మంచం కోడొగ్గిర విక్కుమంటూ కూర్చుంది. భయంచేత ఆమె కాసమయంలో ఆలోచించే శక్తికూడా నశించి పోయింది...

ఇంతట్లో ఎవరో దబడబా తలుపు తట్టారు!

“తలుపు! తలుపు!” పిడుగుల్లాగ తలుపులమీద ఒక వంద తావులు వినిపించాయి! తరవాత ఒక పెద్ద మంగతో తలుపులమీద మోదిన చప్పుడు... తలుపులు తటాలున ఊడి

ఇ న స్పెక్టరు భార్య

చరి ఒక పక్కకి పడిపోయాను! బిల బిలమని రాగదాలతో
50, 60 చుండి లోపలికి వెళ్ళిపోయారు.

ఆమె భయంతో గోడకు ఒక చూలగా కూర్చుండి
పోయింది.

“ఇకన్నెత్త రెక్కడ వాళ్ళున్నాడు?” అని ఒక
కర్కశ స్వరం అడిగింది.

“వాళ్ళున్నారే” పోయినట్లు తిడుతుని పక్కడో
వెళ్ళిపోయారు?”

“నిజం చెప్పు.” చింతపూర్వకంగా ఎర్రగా మెరుస్తున్న
రెండు కన్నులు ఆమెను గుర్తించి అడిగాయి!

ఆమె చేతులు జోడించి వీరంగా నిజమే చెబుతున్నా
నని సమాధానం చెప్పింది.

ఒక తర్జుని భయంకరంగా ఆమెను నగలన్ని ఒలిచి
ఇచ్చుని అడ్డుపించింది.

ఆమె కిక్కురు మనకుండా నగలన్ని ఒలిచి ముంగు
పెట్టింది. ఈలోగా బాటర్లెట్టు కొన్ని విద్యుద్విశ్లేషణ
లతో ఇల్లు నాలుగు మూలలా గాలించాయి.

మళ్ళీ కర్కశమైన ప్రశ్న —

“పిల్ల వెక్కడ వాచావు?”

ఆ ప్రశ్నతో ఆమె హృదయంలో గర్జన గడ్డట్టుకు
పోయింది. ఆమె హీన స్వరంతో సమాధానం చెప్పింది.

“దాచలేదు! వాళ్ళ శాపంగా రింటివద్దగ ఉంది!”

“అబద్ధాలాడుతున్నావు! చెబుతావా? ఒక్క పోటు
పొడిచెయ్యమన్నావా?”

ఆమె బాతుచుని వీరంగా ఆమెని కాళ్ళపొడ వడించి
ఈ గల్లంతుతో మంచంపై పడుకున్న పిల్లతో పక్కగా
వీరగడం మొదలుపెట్టింది.

ఆమె జబ్బు పట్టుకొని ఆమెను గోడ కనించి గూర్చి
చెట్టి, రోజునూ, ఆమెకేసి తీవ్రంగా చూసి చుట్టి ప్రశ్నిం
చారు.

“వాం! నాలో అదేం చెబుతావా? ఇకన్నెత్త
రెక్కడ వాళ్ళున్నాడో చెప్పు!”

ఆమె గోలవ విన్నూ ఆతి వీరంగా ఇకన్నెత్తను పోలి
నులతో వెళ్ళిపోయిన విషయం చెప్పింది చెప్పింది.

ఆమె విన్నంతటినీ నిరూపించి చెయ్యించి “ఇప్పుడే నా
నిజం చెబుతావా? చంకెయ్యనా?” అని గుర్తించారు.

ఆమెను సమాధానం చెప్పే ఆలోచనా శక్తి కొద్దిగా
క్షీణించింది. చుట్టూ నేతులు జోడించి అసలీ కాళ్ళపొడపడి
ఏకంగా దయాభిక్ష వేడింది. ఈ తరగతంలో ధాన్యని
వేలిన పిస్తాలు ద్వారా ఆమె గోడ-ము వెనుకటవే
జీనము అంతరించాయి. పిచ్చుట ఉంటా దద్దరిల్లెట్టు
ప్రతివ్వరించే కష్టం నిరాధారతో ఆ విప్లవకారులు ఆకా
కాంచలాలలో ఊరకాలం తమ ఆదర్శ గాజ్యం నిర్మించారు!
ఆ తొనాత వారు స్వయం పాద విన్యాసాలతో ఉరువాటి
అంధకారంలో లీనమైపోయారు.

దయాభిక్షం జోడించిన హస్తాలతో అలాగే
కొయ్యబాణిపోయిన ఆమె కళ్ళు క్షూణ్ణంకేసి నిరీక్షిస్తూ
నిలిచిపోయాయి. చిన్నపిల్ల నేలపొడపడి ఏమిస్తాంటే
ఒక ఎలకపిల్ల అక్కడికిరచ్చి, ముని కాళ్ళపొడ నిలబడి అపిల్ల
కేసి చూసి, తిరిగి తన దారిని వెళ్ళిపోయింది.

ప్రబంధయుగము, స్త్రీలు

“ఆంధ్రశ్రీ”

అనాదినుండియు భారతదేశములో స్త్రీలకు అర్హత గౌరవం ఇవ్వబడినట్లు మనకు సాహిత్యం తెలుపుతూవుంది. స్త్రీ గృహానికి యజమానురాలు. భార్యా భర్త లిరువురూ గృహమునే ధర్మాన్నిలాగే రెండు చక్రాలు. అందుచే రెండు చక్రాలూ సమరసభావంతో నడిస్తేనేగాని బండి సుగమంగా ప్రయాణం సాగించలేదు.

స్త్రీలను భారత దేశీయులు బానిసలుగా చూస్తూనే భావం పాశ్చాత్య దేశ వాసులు మన దేశానికి అధికారులుగా వచ్చి మన గృహాన్ని సమాన్ని తప్పగా అర్థంచేసుకొని చేసిని ప్రచారం తప్ప వేరుకాదు. మనవారు విన్నవించేషిందే వేదం అన్న విధానంలో పాశ్చాత్యులు చెప్పే ప్రతి భావాన్నీ గ్రుడ్డిగా ఆమోదించడం పరిపాటి అయి పోయింది.

కాని ఒక్కసారి మనం మన పూర్వ గ్రంథాలను పరికిస్తే స్త్రీలు పూర్వకాలంలో ఎంతటి గౌరవ ప్రతిపత్తులతో పూజింపబడేవారో ఏ విధంగా గౌరవింపబడేవారో తెలుస్తుంది.

మన ప్రబంధ యుగంలో స్త్రీలు అత్యంత ఉచ్చదశలో నున్నట్లు మన ప్రబంధాలను పరికించినచో బోధపడగలదు.

ఆదరణకు భారతదేశం పుట్టినిల్లు. అతిథి అభ్యాగతుల్ని ఆదరించడంలో భారత స్త్రీ ఎట్లా ప్రవర్తించేదో పెద్దనమను చరిత్రలోని

‘వంద నలయదు వేపురు వచ్చిరేని
అన్న పూర్ణకు నందియో నతని గృహిణి;
అతిథు లేతేర నడికిరేయైన లెట్టు
నలయూ భోజ్యంబు లింతు నవ్వారిగాగ’

అని ప్రవరాఖ్య పత్నినిగూర్చి చెప్పిన పద్యంవల్ల తెల్లమవుతూ వుంది.

ఒక్క గృహస్థ ధర్మాన్ని నెరపుతూవున్న సోమిదమ్మ మాత్రమే గాదు, వారకాంతయైన వరూధిని గూడ

‘తుందనమువంటి మేను మధ్యందినాత
పోష్యహతి గందె, వడవాకె యొప్పులాలపు
వదన, మస్కద్దపాంబు పావనమునేసి
బడలికలువాసి చనుము’

అని ప్రార్థిస్తుంది.

అందుచే ప్రబంధ కాలంలోని స్త్రీలు ఆతిథ్యం పరమ ధర్మముగా ఎంచేవారన్న విషయం బోధపడగలదు.

“ఎవ్వని గృహాంతరంబున భవాదృశ

యోగిజనంబు పావన

స్నాన విధాన్న పావనముల సంతస మందుచు

జీవునిచ్చును”

వారిదే బాగ్యవైభవము, పుణ్య విశేషము. వారిదే ఆనంద్య జీవనము, వారిదే జన్మము అని చెప్పడంవల్ల ఈ ఆతిథ్య ధర్మాన్ని ఎంత ఉత్సాహంతో పరిగణిస్తూవున్నారో తెలియగలదు.

నిర్వచనోత్తర రామాయణంలో స్త్రీల ధర్మాన్ని బోధిస్తూ చెప్పిన ఈ క్రింది పద్యంవల్ల స్త్రీలకుగల అర్హతాసం బోధపడగలదు—

‘పతియ చుట్టంబు బక్కంబు బలియ చెలియు
బలియ తల్లియు దండ్రీయు బలియ గురుడు
పతియ దైవంబుగావున్న నతనిపంపా
నమ్ముటయ కాదె ధర్మంబు నాతికరయ’

ఇదే విషయాన్ని శృంగార వైషధంలోనూ పాంచాలీ పరిణయంలోనూ కూడా ప్రబోధించినట్లు మనకు గోచరిస్తుంది.

ఈ క్రింది పద్యాలనల్ల :—

పాటించి కొలువును భవన దైవంబుల,

సవతుల గొనియాడు సఖులబోలె,

ప్రబంధయుగము, స్త్రీలు

నారాధనము నేయు మత్తమామల కెపుడు,
పరిజనంబుల మీద గర్హణ గలిగి,
యలుగకు కోపించి నపుడు నాధుని తోడ,
మదిలోన నుబ్బకు చున్నకలకు
దోడి కోడండ్రతో గూడియాడి చరిత్ర,
దాసీజనము ప్రోవు దల్లికరణి,

ప్రాప్త్యాణులయందు గురులందు బంధులందు
భక్తివిశ్వాస సోహృద్ధి పరత సెపు
భక్త్య పతిదేవతా చార పరమపుణ్య
దర్శ మేమగకుండమి తల్లికాన.

(శృంగార నైషధము)

చిత్తమెరింగి భర్తలకు
నేవలు చేయుట ధర్మమమ్మ లో
కోత్తర యత్తగారి కెదు
రుత్తర మెత్తకు మమ్మ యమ్మలో
యెత్తకు వంచినట్టి తల
యియ్యమ తోయ్యలులందు నంత య
త్యుత్తమరాలు మేలనగ
నుండుట భూషణమమ్మ కోమలీ.

(పాంచాలీ పరిణయం)

కలవారి పదును ననుచుం
దెలిపెను ను నడకచేత దీనుల బతులీ
పులు కొంచమిడిన బదివేల్
ఫలియించు నటించుగాని పదరెడునుమ్మి.

(పాంచాలీ పరిణయము)

పై విషయాలు వారియొక్క సద్గుణ పుంజాన్నీ విషయ
విభేదయతల్ని బంధుప్రీతిని గౌరవ మర్యాదలను కాపాడే
విషయంలోనూ తుటుంబ గౌరవాన్ని నిలిపే విషయం
లోనూ స్త్రీలు నడచుకోవలసిన రీతిని తెలుపుతుండేకాని
వారు కేవలం బానిసలుగా ఆత్మమామల ఆజ్ఞల్ని పరిపా
లించే కీలుబొమ్మలుగా వుంటారని భావించకూడదు. అంతే
కాదు పూర్వకాలమున స్త్రీలు వంతుయింట బానిసలుగాను,
పిల్లలుగను యంత్రములుగాను వుండేవారను భావం మన

వారిలో చాలా ప్రబలంగా వ్యాపించివుంది. కానీ వారిలో
అతి ప్రతిభావంతులైన విద్యాధికారులూ నుండినను సంగతి
ప్రబంధములను జదివినవారికి తెలియకలదు. ఈ విషయాన్ని
ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నంలోని ఈ క్రింది పద్యం చూపు
పరుస్తుంది.

కావ్య నాట కా లంకార గాన మదన
కాన్త్ర పరిచయ మహిమంబు బాల పాద
భామిరీచికి నెనపె నుద్దామ పటిమ
నా యసురభర్త మెచ్చి పురె యనంగ

ప్రబంధ యుగానికిముందే మన దేశంలో గణిత శాస్త్రమునం
దఖండ ప్రజ్ఞా సమన్వితయగు లీలావతివంటి ధీశాలురును
గలరను సంగతి నుద్ఘాతమే.

ఒక్క విద్యులలోనెకాక పూర్వకాలమునండలి స్త్రీలకు
జలక్రిడలు, దాగురుమాతలు, ఊయేలలూగుట, బొమ్మ
పెండ్లిడ్లు, పింపిళ్లు, ఓమనగుంటలు గొల్లస్తంభాలు మొద
లైన క్రిడా విలాసాల్లోనూ ఈత, కత్తిసాము, గుర్రపు
సవాదివంటి సాహస క్రియలలోనూకూడా పాల్గొనేవారని
ప్రబంధాలనుండి గ్రహింపగలము. అందుల కుదాహరణగా
రెండు పద్యాలుదాహరిస్తాను.

దినముల్ కొన్ని చనంగ నంత గడు నర్తక
బొమ్మ పెండ్లిండ్లు గు
జ్జనగూళ్ల చ్చనగండ్లు పింపిసులు తుచ్చిల్
గీరనంగింజ లో
మన గుంటల్ కనుమూసి గంతన నలు
కంబాలాట లోనైన
ఖేలనముల్ మీఱగ బోంట్లతో నలరె
బాలరత్న మెల్లప్పుడున్.
(కళా పూర్ణోదయము)

తన బృందయంబు వెంబడిన తప్పక ఘోషక మంతనంతనే
పను పడనిర్పి ముందరికి బాటి కలంకులకూ చొలంగి దా
వెనుకకు నేగుదెంచి కడువేడ్క యొన్నగ బంతియాడ నె
మ్మని గనకంపు గోల నడిమింటనె త్రిమ్మ దారికొట్టుచున్.

(ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము)

ప్రబంధయుగము, స్త్రీలు

నల భీరుహామని ఎక్కువగా జేర్చినదానికి కారణం వారు పురుషులయ్యా స్త్రీల విద్యలయందు ప్రకాశించడం వల్లనే. అంతమాత్రాన పూర్వపు పురుషులకే గాని స్త్రీలకు నంటలు భక్ష్య విశేషాలు చేయడం చేతిగాదమనోకూడదు. పాంచాలీ పరిణయంలోని ఈ క్రింది పద్యాలను జూస్తే స్త్రీలు హాసకరయోగ దౌత్య సిద్ధహస్తులౌ తెలియగలదు.

నడన జూపింత చెలువో తెలియోగిర మొల్లుపప్పు మెం
డొడ్డి కూరగాయ ఘృత ముక్కెర చక్కెర తేనెలడ్డు వా
రిడ్డన లానవాలు చలియించని తైరులు మేరుమేరు పై
గిడ్డి దలంచిరొ యనగ కేస్తుకెచ్చె సమస్తభాగ్యమల్.

చేత మెతు కంటకుండన్
సీతాభోగములవారి చినయోగిర మా
రా తుమ్మిపూర తెలుపా
హా తావియయార వేడియని వేడిరాగిన్.

మన భారత నావీమణులు 'కార్యేభుదాసీ కరణేభు మంత్రి...' అనే విధంగా పతులకు వివిధరంగాలలో చేదోడు వాదోడుగా వుంటూ తమకుగల చనువునుబట్టి వారికి వారి కార్యాలలో తోడ్పడుతూ వుండేవారు.

పతులు విచారముగానండే సరయిలో వారికి ధైర్యాన్ని గొల్పుతూ (శృంగార నైషధంలో దమయంతి నలుని ప్రోత్సహించి ధైర్యము గొల్పుతుంది) నిస్సహాయ నిరాలంబ స్థితిలో తగిన ఆలోచనలు తెల్పుతూ (శంకరాచారి హరిశ్చంద్రో పాఖ్యాంంలో చంద్రవతి విశ్వామిత్రుని ఋణవిముక్తడగుటకు భర్తకు తగిన సలహాల నిస్తుంది) వున్న ఘట్టాలు ఏ ప్రబంధంలో వెదకినా మనకు కనిపిస్తూనే వుంటాయి.

వీటన్నిటికీ తోడు స్త్రీలు పురుషులతో సమానంగా ఆహారంంలో పాల్గొనేటంతటి ధైర్య సాహసాలూ యుద్ధ పాటనం కలవారనికూడా ఉత్తర హరివంశంలోని ఈ క్రింది పద్యాలవల్ల తెలియగలను.

తంత్రి వినోదంబు రడవు వైపని వ్రేళ్ల
గోసయంబు తెగలపై గోరి కనుట
యుద్ధంబు పిడిముట్ట నలయు పాణితలంబు
ల స్తకం బిటియించు లావు కలిమి

చెలికత్తె నొత్తిలి చీజలేని యెలుంగు
సింహనాదంబుచే జెదరకునికీ
ప్రమద నర్తక కేలి బంతవింపని పదం
వైరురాణంబుల నలత బడెను

సోయగపు చిత్రరూపంబు జూచుచోట
వేసరు విలోచనంబులు వికృతదై త్య
లక్ష్య మీక్షించుటలు మొక్కిలంపు గెలుపు
గైకొనియె సత్యభామ సంగ్రామసీమ
అజిజూచున్ హరిజూచు జూచు కములం
దందంద మందార కే

సర మాలా మకిరంగ బిందు సవిల
గ్యందంబు లందంబు లై
తొరగం బయ్యెనకొంకొంత దొలగం
దోడ్తో శరా సారముకొ
దరహాసామృత పూగముం గురియుచుకొ
భవ్యంగి కేళికలికొ.

గదవిసరి వైచె నరకుగు
వదలక నతిదునిమె శక్తివైచెను దివిజు
డది మదిత యుమరు నేనెను
దుది బరిఘము వైచె నతకు దొయ్యలి విటివెకొ.

ఇట్లు స్త్రీలు సమస్త విషయాలలోనూ పురుషులతో సమానంగానూ, కొండొకచో పురుషులకన్న మిన్నగానూ వ్యవహరించి కీర్తినందిన విషయాలు మనం ప్రబంధాలు తరిస్తే కొల్లకొల్లులుగా దొరుకుతాయి.

ఇంక ప్రబంధాలలో ఎక్కువగా వర్ణింపబడే శృంగార రస పోషణలో యువిదలు చూపిన చాచచక్రము ప్రబంధం చూచినా మనకు పొడగట్టుకూనే యుంటుంది. ప్రబంధ కర్తవలలో కొంతవరకు అతిశయోక్తికి తావు గల దన్నమాట వాస్తవమేగాని అందలి విషయాలు బొత్తిగా సత్యమారమని కొట్టి పారవేయడానికి వీలులేదు.

మొత్తంమీద ప్రబంధయుగంలో స్త్రీలు సమస్త విషయాలలోనూ పురుషుల కెంతమాత్రము త్రిసిపోకుండా వాని గాంచిన విషయం మనకు సులభంగా గ్రాహ్యంకాగలదు.

హెచ్చరిక!

ఆర్యా,

మీరు కాంగ్రెసువారి కావచ్చు—కమ్యూనిస్టులే కావచ్చు—ఈ మ రెండులు కావచ్చు—లేదా రాడికల్ హ్యూమనిస్టులే కావచ్చు. మీరెక్కడికి వెళ్ళివారైనా కాదలెను. మా సామాన్య ప్రజలకు కూడా గడ్డలకు లోటు లేకుండా శాసన సభకుగా వుండే వ్యవస్థ యే పట్టి అధికారింబోవున్నా ఒకటి. నున్న రాజ్యాంగం తయారయింది. భారతదేశం స్వ స్వతంత్ర దేశమైతే గా మరింది. అది ప్రాతిపదికగా కొత్త యెన్నికలు కొద్దికాలంలోనే జరుగనై యున్నవి. మీ పార్టీ కార్యక్రమ ప్రణాళికల్ని ప్రజలమంద—అంటే ఆమాయకులమైన మామందుపెట్టి మాకు ఆశగొల్పి మా ఓట్లను పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. ఆ విధంగా ప్రజాప్రాతినిధ్యాన్ని పొందటమే వారికి చేసే హెచ్చరికే యిది.

మేము తెల్లదొరతనం చేసిన దుర్మార్గాన్ని సహించి వారికి వంగి వంగి సలామలు చెశాం. కాని నేడు లక్షలాది మంది విప్లవ యోధుల ప్రాణశ్యాగ ఫలితంగాను—స్వతంత్ర భారత పిత గాంధీ మహాత్ముని నాయకత్వాన కాంగ్రెసు సంస్థ సాగించిన అహింసాయుత పోరాట ఫలితంగాను, స్వతంత్రులమైనాము. కాంగ్రెసు పార్టీ వేటనే ప్రభుత్వ కీరాన్ని అధిష్టించింది. అప్పటినుండి కూడా ప్రభుత్వం అనేక గడ్డు సమస్యల్ని యెదుర్కోవలసి వచ్చింది. అందువల్ల నైతేనేమి మరియేయితర కారణాల వల్ల నైతేనేమి ప్రత్యక్షంగా ప్రభుత్వం మాకు—మధ్యనిషేధ చట్టాన్ని మలు పచ్చుట, జమీందారీలను గద్దెపరచుట తప్ప—యెట్టి సదుపాయాన్ని గానీ చేసియుండలేదనే చెప్పాలి. స్వతంత్రుల మైనాముగదా—మన కిష్టాలు తొలగినై సుఖిస్తాము అని యెన్నోకలు గన్నాం. మా కలలన్నీ నేటికీ కలలుగానే నిలిచిపోయినై. “ఇంతకంటే తెల్లదొరతనమే బాగున్నది. ఇదేం కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం బాబూ” అని పెదిమలు విరిచారు మాలో కొందరు. అది

కేవలం దేశదస్తికులనే మాత్రం ఆనగామాన చేసుకొనని వారు చేసే అశుభమైన విచార మాత్రమే కావచ్చు. కాని ఆ జీవంబుతో అడుచుట్టున్న మాకు అవన్నీ యెలా అర్థమవుతవి? ప్రభుత్వం చేసే సగోతి వివాదా సమర్థవా చట్రాలతోను, ప్రజా ప్రతినిధులు వారి నాయకులయందు వ్యటలు పన్నికావించే విధాన రాహిత్య త్రాస్తానాలోను మాకేం విలువ? మాకు కావలసిన—కనుకరింపడా తినే సకం తుక—మరిండా కచ్చుననేరు కింత గట్టు. అంతే మా యా న్యాయమైన బోర్లను, మామ్రును తీర్చునున ప్రయత్న ప్రాసే మిమ్మల్ని యెప్పుకునేది. కాని మీరు ఆ శాసన సభా భవనంలో, ఆ గాలి పుకాల హాయిలోకి వేగేరికి మా సంకతి మరచిపోతారు. మేము మీ కిచ్చిన ప్రాతినిధ్యాన్ని దుర్వినియోగం చేస్తారు స్వార్థ పరులై. ఏమంటే, మిమ్మల్ని యెప్పుకున్నాక యిక మళ్ళీ యెన్నికలవరకూ కదిమేరుకా బ్రహ్మకై నూ తంకాదు. అందువేత మా బాగోగులు మీ మంచితనంపైన ఆధారపడి వున్న వన్నమాట. మీరు ప్రజా ప్రతినిధులుగా మీ బాధ్యతలను గుర్తించిన నాడుగాని మీలో మంచిదనంగాదు. మీ బాధ్యతలు మీరు గుర్తించారంటే—ఒక్కమారు మేము నివసించే ప్రదేశాల్ని, మచ్చుల్ని, వచ్చి పరీక్షించండి. మా పూరి గుడిశల్ని, వాటికి చుట్టూ వుండే ముతకీ గుంటల్ని, బక్కచిక్కిన మా బతుకు దేశాల్ని గమక చూచినట్టు యితే న్యాయమండే ప్రతి మానవుడూ కన్నీరు కారుస్తాడు. మీరుకూడా—న్యాయమేవుంటే—వలసలా యేడుస్తారు. మీరు మీ బాధ్యతలను గుర్తింపకులుతారు. అందుకని—రండి. ఒక్కమారు చూడండి. మా కష్టజీవులు పడే పాటను మా స్థిలిని చూడవంకంటే స్వయంగా మీరు కూడా అనుభవించినట్టుయితే మీరు కష్టాలను గుర్తించేందుకు యెక్కువ అవకాశం వుంటుంది. కాని సుమారులైన మీకు కూడా యెందుకీ కిష్టాలు? మే మనుభవిస్తున్నది చాలు. మే మనుభవించే కష్టాలచూచి మా మామ్రును

తీర్చుందకు ప్రయత్నించాలనే భావం మీకు కలిగితే అదే పనికేలు.

అందుచేత మా వొట్టతో మా ప్రాతినిధ్యాన్ని పొందాలనకునేవారు యీ క్రింది విషయాల్ని గమనించవలసిందిగా కోరుతున్నాం.

“మనం ప్రాతినిధ్యం వహించాలే ననుకున్న ప్రజల స్థితిగతులేమిటి? వాళ్లు కోరేదేమిటి? వారి హక్కులను, కోర్కెల్ని తీర్చేందుకు ప్రయత్నించడానికేనా మనం వాళ్ల వొట్లను తీసుకుంటున్నది? ప్రజా ప్రతినిధుల బాధ్యత లేమిటి? ఎంతవరకు వాటిని నిర్వహింపగలము?” అనే ప్రశ్నల్ని ఒక్కమారు మిమ్మల్ని మీరే అడిగి చూడండి. అలా ప్రశ్నించుకొని “మనం స్వార్థంకోసం ప్రజా ప్రాతినిధ్యాన్ని కోరడంతేదు. వాళ్ల కోర్కెల్ని తీర్చగలం” అనే సమాధానాన్ని గనుకను మీరు మీ అంతరాత్మనుండి పొందినట్లయితే అప్పుడు యెన్నికలలో పోటీ చెయ్యండి.

మా స్థితిగతుల్ని అభివృద్ధి పరచేందుకు బద్ధకంకలులు గండి. మీరు అవినీతిపరులుగా తయారుకారనే నమ్మకంతోనే మేం మిమ్మల్ని యెన్నుకుంటాం. అందుకుగాను మీరు—మీ ఇజమ్మతో మాకు నిమిత్తంలేను—ఆ విధంగా నీతికి కట్టుబడి ప్రవర్తించండి. ఇదే యీనాడు మాలో ప్రతి ఒక్కరం మిమ్మల్ని కోరేది. ఏమంటే భారతదేశ ప్రతిష్ఠ, భారతీయుల జీవితము మీమీదనే ఆధారపడివున్నాయి. అందుకుగాను భావి భారత సౌభాగ్య నిర్మాతలయ్యేందుకు ప్రయత్నించండి. ఆనాడు మేము మీకు చేయూతనిచ్చి సహకరిస్తాము. ఆనాడే ప్రపంచమందలి సాటి దేశములతో సమానఘాయితో భారతమాత సుగర్వంగా తలెత్తుకొని, “సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వ సాధనా మహాత్కార్యానికి నాచేయూతనిచ్చి సహకరిస్తాను” అని అనగలిగేందుకు వీలు కలుగుతుంది. మహాత్ముని ఆశయం ఫలిస్తుంది.

శలవు. జైహింద్!

—రా. గంగరాజు

(24 వ పేజీ తరువాయి).

సాలనుగానీ తరచిచూస్తే ఎక్కడోవొకక్కడ వారి ‘దృష్టి దోషం’ మనకు కనుపిస్తుంది. నిజాలకు తనకు అనుకూలమైన దృష్టిని ఆపాదించటం జరుగుతూ వుంటుంది. రాజకీయం లోనూ, మతం లోనూ ఇది మరీ ముఖ్యంగా కనపిస్తుంది. చాలామంది తమ ఉద్దేశాలు సుంపు సేవ చెయ్యాలనే కోర్కెలను పుట్టిన వని భ్రమపడుతూ వుంటారు. కాని చాలావరకు మనుష్యుల అభిప్రాయాల పుట్టుక మరొకచోట ఉంటూ వుంటుంది. ఇందువల్ల Objectivity అనేది వుండటానికి వీలేదని కొందరు అనటానికి అవకాశం కలుగుతూ వుంది. ఇటువంటి సందర్భాల్లో మనస్తత్వ శాస్త్రం చాలా సహాయపడుతుంది. మనస్తత్వ శాస్త్రం ఈ కోర్కెలను పునాదిగా, అంతర్గతంగావున్న వాంఛను పైకితెచ్చి చూపుతుంది. ఇతరులు మనలను ఏ విధంగా చూస్తున్నారో, అదే విధంగా మనలను మనం చూసుకోవటానికి అవకాశం కల్పిస్తుంది. ఈ జ్ఞానాన్ని దీనితోపాటు శాస్త్రోదృష్టిని గనక ప్రచారం చేసేటట్లయితే, మానవుడు ఇప్పటికంటే హేతు

వాది అయి వృద్ధి చెందుతాడు. “జీవితానికి సంబంధించిన హేతువాదాన్ని, మనలో తాత్కాలికంగా ప్రబలంగావున్న కోర్కెనేకాక, అన్ని కోర్కెలనూ తెలుసుకోవటంగా నిర్వచించవచ్చు. సంపూర్ణంగా హేతువాది అనటం అనేది సాధ్యంకాక పోవచ్చు. కాని ‘పిచ్చివాళ్లు’ వున్నారని మనం వొప్పుకున్నంత కాలం వొకరికంటే వొకరు ఎక్కువ హేతువాదంమీద ఆధారపడేవాళ్లు వుంటారని మనం వొప్పుకొని తీరాలి. హేతువాదం వృద్ధిచెందటం మీద పురోభివృద్ధి ఆధారపడి వుందని నా విశ్వాసం.” అని చెప్పి—“మన తెలివితేటలతో మన కోర్కెలను తెలుసుకోవటం, వాటిని హద్దుల్లోపెట్టుకోవటం జీవితానికి ముఖ్యంగా కనిపిస్తుంది. జీవితం సక్రమంగా వృద్ధి చెందాలంటే ఇది అవసరం. ఇప్పుడు ప్రపంచంలోవున్న చెడు పోవాలంటే క్రమక్రమేనా తెలివి తేటలు ప్రచారం అవ్వాలని మనం ఆశిస్తున్నాం,” అన్నాడు బెటెన్ హెన్.

విల్లిల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

(మొదటి సవరణ)

పాండుపరచుకొనటం :—

ప్రకృత యొక్క ప్రత్యేకమైన నూత్నగ్రాహ్యతను పరిగణించి, విద్యకు గ్రహణీయమైనదైన ముఖ్యంగా పరిసర పరిస్థితుల సంస్కరణ, మన ద్వై, మనము పై అను సృష్టించుకొని తాను జన్మించి దేశ, కాల, పరిసర ములకు, పరిస్థితులకు అనుగుణ్యంగా పాండుపరచుకొనే దైవి సంపాదించుతుంది. అనగా, తన పుట్టిక కుటుంబం, సంపద, దేశంయొక్క భాష, సంస్కృతి, ఆచార సాంప్రదాయాలు మున్నగునవి తనలో భాగమయిపోతవి. ఈ విధంగా పాండు పరచుకొనే శక్తికే “ఆవరణానుగుణ్యత” అంటారు.

బిడ్డ సాధించుకొనే ప్రతి లక్ష్యమున కనుగుణ్యంగా ప్రత్యేకమైన నూత్నగ్రాహ్యదశ ఏర్పడటం, ఆ లక్ష్యమును సాధించిన వెంటనే అది అంతరించిపోవటం, మరొక లక్ష్యాన్ని బిడ్డ సాధించటానికొసం తదనుగుణ్య దశఏర్పడడం జరుగుతుంటుంది. అనగా, బిడ్డయొక్క సర్వ శక్తులు నిర్మాణ మగువరకు ఈ విధంగా ఉద్భవిస్తూ, అంతరించుతూ వుంటాయి. ఒకసారి ఉద్భవించి అంతరించిన నూత్నగ్రాహ్య దశ, మరల రాదు. అలాంటి తరుణములో బిడ్డ సాధించే లక్ష్యమున కవసరమైన అవకాశం లేని యెడల, తిరిగి ఆ లక్ష్యమును సాధించటం అత్యంత ప్రయాసకరమైన విషయం. ఈ ప్రత్యేక నూత్నగ్రాహ్య దశలలో బిడ్డసాధించే లక్ష్య ములు అనేకము లున్నవి.

బాహ్య ప్రపంచ పరిసరములు పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా పాండుపరచుకొటం, ఇది బిడ్డ జననకాలం నుండియే జరుగు తుంది. తల్లిని గుర్తించుకొటం, తన అండమును, అవయవ ములను గుర్తించుకొటం, (ముఖ్యంగా చేతులు కాళ్లు) తన చుట్టూమాట్లాడేవారే నోటిని, పెదమలను తదేక ధ్యానంగా వీక్షించుచూ, తన పెదమలను కదలించుతూ, తన కంఠనాళ ములను తర్ఫీతు చేసుకొనటం, పరిసర స్వరూపములను,

ఇంక సుగ్రహ సత్త్వం, మొదలగునవి అయిదారు కేలల యాగములకే పర సంబంధి. మరొక ముఖ్యవిషయ మేమంటే, పరిసరములలో ఉన్నవలు వాటి వాటి స్థానే భ్రమించి వ్రచించుచుంటుంది. అవి వాటి స్థానే చక్కగా మరలగలవైనా పునవ్రాస్తూ వ్రచించుకొంటే వెంటనే దానికి ఎక్కువ అపవైత్యం అందుకుంటుంది. క్రమశిక్షణకు ప్రవృత్తును ప్రేరేపించిస్తే, క్రమభంగాని కేంద్రమునకు ఎక్కువగా వ్రచించుకొంటే అపవైత్యం అందొ శనకలిగి కొన్ని కేలలయందు అస్వస్థులకు పర్యవసాది. అది విధంగానే ప్రతిక్షణం తనకు సాదించి, లాలించి, పాలించు పల్లి కనబడకపోతే, తల్లికి మారుగ మరెవరైనా తన్ను ఎత్తుకొటం, పాలివ్వటం, స్నానం చేయించటం సంభ విస్తై బిడ్డకు కలతకలిగి అస్వస్థత ఏర్పడడంకలదు. ఇందువల్ల విదితమయ్యేదేమంటే, అనుక్షణం బిడ్డ సంసర్గం సన్నిహిత సంబంధమేర్పరచుకొంటున్న వస్తువులు, తల్లి, ఆ ఆ స్థానంలో లేకపోతే తదను భూతితో మానసిక జీవితాన్ని నిర్మించుకొనే కృషికి భంగం వాటిల్లుతుంది. అందువలన బిడ్డ ఓర్పుకో జాలదు.

ఈ ఆరుకేలల ఈడుకే అస్వస్థంగా ఉచ్చరించుటకు ప్రయత్నించుతూ అవ్యక్తమైన వధుర శబ్దాలు చేస్తుంది. ఇంతవరకూ ప్రాశస్తూ, దోగాడుతూ వున్న బిడ్డ, కూర్చోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. వస్తువులను చేతులతో పట్టుకొంటుంది. వస్తువులను చేతులతో పట్టుకొని పరిశీలించటంతో బిడ్డ తత్వ మతి చుటుకగా నిర్మింప బడుతున్న దన్నమాట. దాదాపు ఎనిమిది తొమ్మిది నెలల మధ్య కాళ్లు చేతుల మీద నడుస్తూ, పెద్దవాళ్ళ సహాయంతో మరిచేచిస్తేనా ఆధారం చేసుకొని కాళ్ళమీద నిలుచోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. కాళ్ళు భూమి మీద మోపటం నేర్పు కొంటుంది. ఏడాది నిండేటప్పటికి కాళ్ళు భూమిమీద మోపి నడవటానికి (సహాయంతో) ప్రారంభించుతుంది. ఏడాది

మీద మూడు నెలలకంతా చక్కగా నడవటాన్ని సాధించుతుంది. చేతుల నుపయోగించి ఏవో పనులను చేయుటకు ప్రారంభిస్తుంది. ఈ తరువాత బుద్ధి మరింత చురుకుగా, చక్కగా నిర్మాణమవుతున్న దన్నమాట. బిడ్డచేతులను నుపయోగించటానికి బుద్ధి నిర్మాణ వికాసములకూ, అంత సంబంధమున్నది. (ఈ విషయాన్ని గురించి విపులంగా మరెప్పుడైనా ఆలోచిద్దాం.)

ఈ విధంగా రెండేళ్ళు నిండేటప్పటికి, బిడ్డ యెన్నో కార్యములను సాధించటం, పరిచయం చేసుకోటం తాను అనుభూతిద్వారా తనశక్తులన్నిటిని నిర్మించుకోటం చేస్తుంది. ఇంతవరకూ, అస్పష్ట చైతన్యంతో, అసమానమైన మనస్తత్వం మూలకంగా, తత్సంబంధమైన నూత్న గ్రాహ్య దశలద్వారా తనబుద్ధిని, మానసికశక్తులనూ నిర్మించుకొని, అవయవములను స్వాధీనపరచుకొన్నది. ఇప్పుడు స్వేచ్ఛగా తిరిగి తన కార్యమును చేసుకోటానికి కాశలమును పొందటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. అనగా ఇప్పుడు బిడ్డలో స్పష్టచైతన్యం ఏర్పడుచున్నది. మూడేళ్ళ నాటికి మరింత కార్యకాశలమును సంపాదించుతుంది.

కాబట్టి, తల్లి శిశువు జననకాలంనుండి మూడు సంవత్సరములవరకు అతి జాగ్రత్తగా బిడ్డకు తోడ్పడుట అవసరం. అనగా, బిడ్డయొక్క ప్రతి అభివృద్ధి క్రమంలో దానికి తగిన పరిసరములు పరిస్థితులు లభించుటకు ప్రయత్నపడాలి. బిడ్డకు తోడ్పడాలను ఉద్దేశంతో చీటికి మాటికి అనవసరంగా బిడ్డయొక్క స్వేచ్ఛకూ, స్వయంకృషికి అడ్డు తగలకూడదు.

బిడ్డయొక్క సర్వతోముఖాభివృద్ధికి వలయు పరిసరములు పరిస్థితులు లభించులాగు ప్రయత్న పడాలన్న మాత్రం చేత, తన ఆర్థికస్థితికి అందుబాటులోలేని పరిసరపరిస్థితులను నిర్మించవలెననుట కాదు. లేక, ఆర్థికపరిస్థితి ప్రశస్తంగా వున్నదని, బిడ్డవున్న గదులను కేవలం అలంకరించటం, అనవసరమైన అనేక ఆటవస్తువులను అమర్చటం అనికూడ కాదు. బిడ్డ ధనికుల యింటపుట్టినీ, దరిద్రులింటపుట్టినీ, దానికి అవసరమైన పరిసరములు, పరిస్థితులు ఈ ప్రపంచమే, బిడ్డ జన్మించిన ఇల్లు, ఇరుగు పొరుగు, బిడ్డ తన సర్వతోముఖాభివృద్ధికి,

స్వయంకృషి సల్పుచున్నప్పుడు, ఆ యా నిర్మాణదశలు వికాసదశలలో తల్లి విజ్ఞాన విచక్షణలతో తోడ్పడటం అత్యవసరం. ఇందువల్ల విదిత మయ్యేదేమంటే, బిడ్డ పోషణ, శిక్షణలు బాధ్యతను భరించవలసినది తల్లియే. శిశువు తల్లి గర్భంలో నున్నప్పుడేవిధంగా తల్లిలో ఒక భాగంగా వుందో, బాహ్య ప్రపంచంలో ప్రవేశించిన తరువాత కూడ తల్లిలో ఒక భాగంగానే కొంతకాల ముంటుంది. మాతా శిశువులకంత సంబంధ బాంధవ్యము లున్నవి.

ఈ విధంగా తల్లిచెంత బిడ్డ పెరగటంవలన, బిడ్డ మానసిక శక్తులు, బుద్ధి నిర్మాణమునకూ, వికాసమునకూ అత్యవసరమైన తల్లిఅనురాగం, సన్నిహిత సంబంధం, ఆమె కార్య కలాపములయొక్క పరిచయం, అనుభూతి, మున్నగు నవి బిడ్డకు లభ్యమవుతాయి. కాబట్టి తల్లి సాధ్యమైనంత కాలం బిడ్డను తనవద్ద వుంచుకోవాలి. అనగా, తల్లి పనిచేసుకొనే తరుణములో (ఇంటా, బయటా)ను, బంధుమిత్రులతో సంభాషించునపుడు, ఇరుగింటికి పొరుగింటికెళ్లునపుడు బంధుమిత్రుల ఇంటికి వెళ్ళునపుడు, విందు వినోదాలలో పాల్గొనునపుడు, బహిర కెళ్లునపుడు బిడ్డను, తల్లి తన చెంత నుంచుకోవాలి. ఈ విధంగా తల్లివద్ద బిడ్డ వున్నందుచేత వివిధ పరిసరములను పరికించి పరికిలించు నవకాశము కలుగుతుంది. పెద్దవాళ్లు మాట్లాడునపుడు వారుచ్చరించు శబ్దాలను వారు కదిలించు పెదిమెలను, వాళ్ల భాషనైఖరిని వీక్షించటానికి, ఆలకించటానికి అవకాశం లభిస్తుంది. ముఖ్యంగా ఈ దశలో (జననకాలంనుండి 3 ఏళ్ళు దాకున్న ఉపదశలో) భాషను అలవరచుకొనే శక్తి అసమానం. ఎంత చక్కని భాషను వింటుందో, ఉచ్చరించేటప్పుడు వీక్షించుతుందో, అంత చక్కని భాషను మాట్లాడుతుంది. పెద్దవాళ్ళు ఏండ్లతరబడి అన్య భాష నభ్యసించినను అలవడనట్టి, ధోరణి, ప్రయోగాలు, ధ్వనులు మున్నగునవి మూడేళ్ళ ఈదశకంతా బిడ్డకు అలవడుతుంది. ఇట్టి అద్భుత శక్తి బిడ్డకెఱుక లేకనే అబ్బుతుంది.

ఇక ఇంటిలోనున్న వస్తువులు వాటి వాటి స్థానే క్రమము ననుసరించి వుండాలి. మనం వాడే సామాను, వస్తువులు మున్నగువాటిలో బిడ్డ ఆడుకోటం కలదు. దానికి మోయ

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

టానికి సాగ్యమైనచో అలా ఆడుకొనివచ్చిరి. మరొక ముఖ్య విషయాన్ని జ్ఞాపకముచుకొనుట అత్యవసరము.

బిడ్డనుబయలు వాహ్యానికి తోపుడు బండిలో తిసుకొని వెళ్లేటప్పుడు బుద్ధులూ బిడ్డ పరికించటానికి పిలువలు బండి పడగను తీసివేసి, బండిలో బిడ్డ నెటు చాలుగా పడుకోబెట్టి, లేక చింతనెరుపకలసి సందర్భంలో, చుట్టు ప్రక్కల బిడ్డ పరికించటాని కిరువుర ఎత్తుకోవాలి. ఇవటం నేర్చుకొన్న బిడ్డను, పడిపించుకొని పోవాలి కాని మోసుక పోరాదు. బిడ్డ ఎదుస్తూ, చాలిలోనున్న అర్థం నూత్న పదార్థాలను కూడ పరిశీలించుతుంది. అట్టి కరుణ ములో తెల్లి ఒపికతో, బిడ్డ ఆగిపోతు ఆగుచూ, ఆగును మీద అడుగు వేసి నడిచే సందర్భంలో తానూ అలాకే ఎదుస్తూ, త్వరితగా ఎడవమని నిర్బంధించకుండా మెలగాలి. అనగా, బిడ్డను ఆకర్షించే వస్తువులను పరిశీలించుట కవకాశ మిచ్చుట అత్యవసరం.

కాబట్టి, ఈ విధమైన పరిసరములు పరిస్థితులను బిడ్డకు లభించులాగున చేయుటకు కనమున వెచ్చించి కనసరము లేదన్నమాట. ఈ విధంగా బిడ్డ, అంధత్వంగా వున్న గ్రహణ ల మనస్తత్వ మాలంకార, తను సాధించవలసిన ప్రతి లక్ష్య మున కిరుగుణ్యమై చూస్తూ గ్రాహ్య దశలో, జ్ఞానేంద్రియ ముల ద్వారా పరిసర పరిస్థితుల సందర్భ సంస్కారముల వలె కంఠ మగుజుని మహోర్బుష్ట సాధన మై బుద్ధిని, మానవ కమాన శక్తులనూ, నిర్మించుకొని వికసింప జేసు కొంటుంది.

తెల్లలింకానే మానవుడు బాల్యంలోనే, పరిసర పరి స్థితుల కిరుగుణ్యం పొందుపరచుకొంటుంటే కృతకృత్యుడవు తాడు. అనగా, మనుజును దేశకాలాల కిరుగుణ్యంగా లెక తుటుంజీ జీవితంలో, సంఘజీవితంలో, సవ్యక్తి జీవిత మును పొందుపరచుకొనే శక్తిని సంపాదించుతాడు. అందు వల్లనే మానవుడు సర్వప్రాణులలో సర్వ శ్రేష్ఠుడు.

బిడ్డల లీవరు అండు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిళ్ళా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అండు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరిశీలించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు జ్వేషధములుగూడ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట వైవాటి నెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిళ్ళావారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామబాధన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరము లకు :

డాక్టరు పిళ్ళా పాపయ్య పాత్రుడు ఓ బ్రదర్లు,

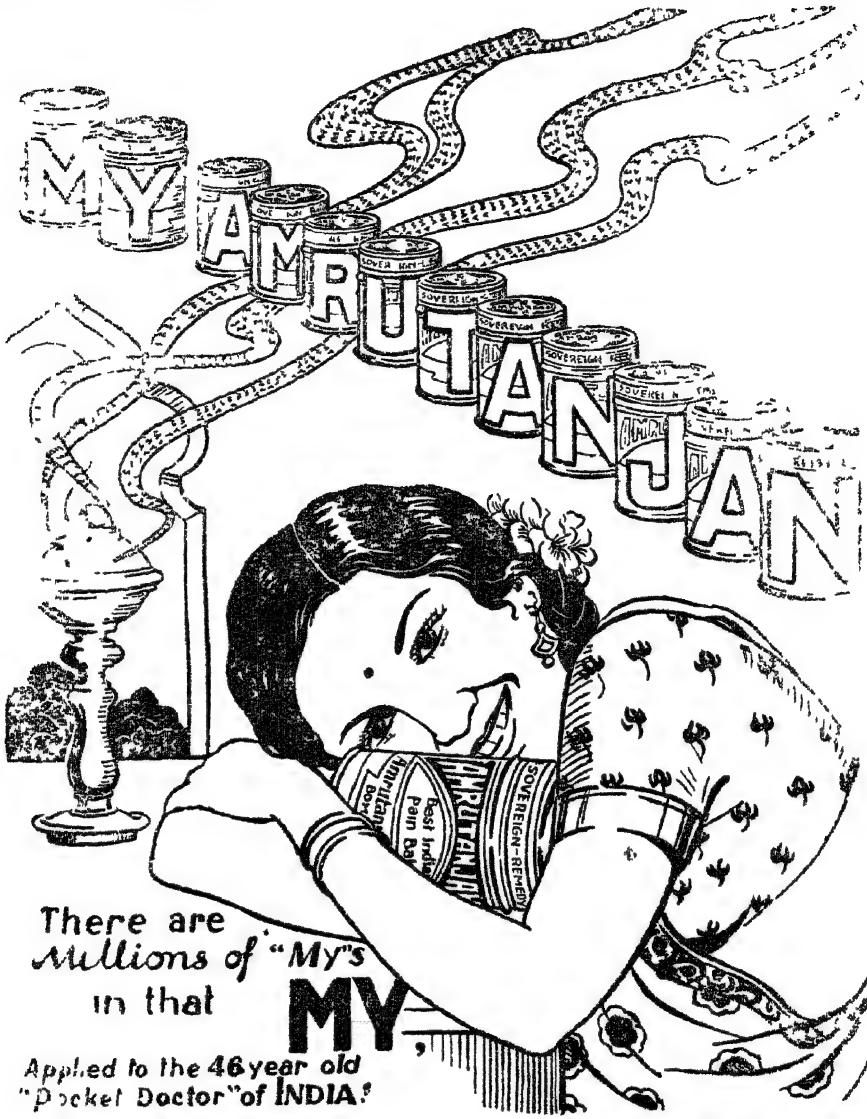
నెం. 11, దక్షిణమాడాపేడి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి : నెం 7. సారంగపాణి కోవిల్, తూర్పుపేడి.	తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి : నెం 15, పుగళై పిళ్లై వీధి, తెప్పకోలం.

అన్ని మందుల మాపులలోను దొరకును.

★
క
ఐ
క
ఐ
క
ఐ

★
క
ఐ
క
ఐ
క
ఐ

There are
millions of "My's"
in that

MY

Applied to the 46 year old
"Pocket Doctor" of INDIA!

అమృతాంజనము

గాని,

"యథాయథా.....కాళీధవళత్వ శంకయా."

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లోకములను దెల్పురజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్నవృద్ధులను, నా సల్లని ముంగురులు, దెల్లబడునేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాపమొందుచున్నది సుమా !!!

* అమ్మ *

రామ నాథ చెడ్డి

రాత్రంతా కుండవల్లం కూర్చి కలసిపోయింది. గాంధీ ప్రకృతిలో ప్రకారం కోరింది. ఉదయమూ రైలుబండి దళంలో ముకుందాని లేచిన్నవై ఎంగారు మెరుగులు వెదకుచున్నాయి. వృద్ధయ్యాన్ని చిల్లించినాయి.

అమ్మమాత్రం జబుల చెరి వాడవనుకూ ఉంది. కానీ వాతాన్ని లాగుతున్నాయి. అయినా లొంగిందేకాదు అమ్మ. కాకులు కూసేముందు మేల్కొంది. ఇంటి పనులన్నీ చెక్కి బెట్టింది. అమ్మది చాల నికృష్ట జీవితము. ఎప్పుడు విశ్రాంతి యెఱుగదు. మనుషులు కలిగిన నాటినుండి తనకి మరీ శ్రమలధికమయ్యాయి.

తెల్లవారకట్టే లేవడం—ఉరి వెలుపలి బావినుండి నీళ్ళు లేవడం...పాచి పనులన్నీ చేయడం, అంటు తోవడం, పాలుకాచి అన్నం వండడం...యింకా అవీ యివీ చిల్లర మల్లర పనులెన్నో అమ్మచేసేది.

అమ్మ కిద్దరు మనుమరాండ్రు—ముగ్గురు మనుమలూను. వంటపనులన్నీ ముగించి పిల్లని లేపేది. ముఖాలు కడిగేది. కాసిన్నీ రొట్టెముక్కలుచేసి వాళ్ళకు తినిపిస్తూ వాళ్ల అనందంలో తన కష్టాల్ని మరిచి పోయేది.

ఇంతవఱకూ ఆమె చాల చురుగ్గా సంసారాన్ని యీడు కొచ్చింది. వంట యింటిలో యంత్రంలా అరిగి పోయింది. తన బ్రతుకులో యిక నుఖంలేదా అన్న తలంపు యంతవఱకామెకు తట్టలేదు. కాని యీ ఉదయం—ఆమె ముఖ కవళికలు మారిపోయేయి. నిరాశ, నిస్పృహలు ఆమెలో దారి చేసుకుంటున్నాయి. పూర్వపు చురుకుదనం, ఉత్సాహ కతలు కనపడడంలేదు.

ఈ ఉదయం విసుక్కింటూ లేచింది. “అబ్బ! నేను చచ్చే పర్యంతం యీ బాధలు నన్ను వదల వనుకుంటాను.

నాడేకేం!—యేమైనా నీవు కుట్టిలే ఎదూ నా కిస్తాలు తీర్చుకొని” అని కోరింది, ప్రక్క గదిలో వాడుకున్న కొడుకు నుద్దించి.

అమ్మకు అంబోచ్చి పోవ నన్నాకు. తల్లిపడే కష్టాల వేపు అని బుద్ధి యెపుడూ ముడేను. ఆమె యంతవఱకు విసుగు లేకుండా ఓర్పుతోచెయడం యింకా కాకిరకు పెట్టు కొచ్చానే బావం అనిలో లేకుండా చేసింది. నాకరును పెట్టుకోవల సల్తా ఉన్నా—అమ్మ బాగానే చేస్తున్నది. అదేగాక నాకలెందుకన యీకాబి దానికి అని ఆమ్మ అంటుండేదని అనుకోవడంవల్ల కొడుకు పొరుకున్నాడు.

ఇప్పుడే ఆమె అలా విసిగించే గాని “నాకరును పెట్టాలి, నేనీక పనులు చేయలేను,” అని కొడుకుతో కచ్చింపుగా చెప్పనూలేదు. కొడలు సాయానికి వస్తే—“వద్దు తల్లీ నే చెసుకుంటాలే” అండమే తెలివైన పనులొనేది. తర్వాత తన నికృష్ట జీవితాన్ని వెమరుస్తూ నిట్టూర్చేది.

“అమ్మా!” అని పిలిచాడు కొడుకు. గుమ్మం అవతలనున్న అమ్మ వినిపించుకుని వస్తోంది. కడలడంలో వాతం చేసిన కాలు కలుక్కుమంది. మళ్ళీ సహించలేని బాధ కలిగింది. గెంబుతూవస్తూనే యిలా ఉద్దేశపడింది—“నే నికయీ పనులలో మగ్గిపోలేను—నాకు బాగా విశ్రాంతి అవునరము. పట్నంలో అమ్మాయి గారింటివద్ద చెండు మూడు వారాల పాటుంటే బాగుండేలావుంది”

తన శ్రమ శీవితానుభవాలన్నీ ఒక్క సారిగా ఆమె బుర్రలో పరుగులెత్తి తన అభిప్రాయాన్ని బలపర్చినాయి. ఇక్కడ ఉండటంఅంటే యిక నరకంలా తోచింది. చివరకు కొడుకును నొప్పించి పయనమైంది.

* * *

బండి చకచకా నడిచి పట్టణంలో దింపింది అమ్మను. బండిలో ఉన్నంతసేపు నూత్న భావిజీవితంపై కలలుగంటూ

వచ్చింది. కట్టగా అంతా చాల క్రొత్తగా అగుస్తోంది. వికాలమైన తారుకోట్లూ, నిత్యం యేదో పని మీద తిరుగుతున్నట్టుండే జనం, మాడావ్రజీ, బళ్ళూ, కార్లు, అమ్మకి ఆళ్ళ స్వము పుట్టించాయి.

పట్నంలో జీవితం దాగానే ఉండొచ్చు—కాని దేబ్బండాలి—అనుకొంది. ఇంకా ఆమె యిలా అనుకొంది—ఇంకాక యిచ్చిన బండికిరాయి పెడితే పల్లెటూళ్ళలో రెండుదినాల భక్త్యంగడుస్తుంది.

నిజానికి బండికుదుపువల్ల కాళ్ళూ ఒళ్ళూ నొప్పిపట్టినా క్రొత్త జీవితంపైగల వ్యామోహం చాలవరకు నివారించింది. అనందంలో ఆమె హృదయం పరవళ్లు త్రొక్కుతోంది.

ఆమె బండిదిగి సరాసరి ఆ మండువా యింటి కేటు దగ్గరకు వెళ్లింది. వెళ్ళిందోలేదో ఓ బొచ్చుకుక్క బొంబ్ బొంబ్ మంటూ కరవొచ్చింది. అమ్మ కొంచెం తికమకలాడింది. ఆ కుక్క ప్రక్కనే ఓ చిన్ని కుర్రాడు తప్పటడుగులు వేస్తున్నాడు. ఆమెను చూడ్డంతో “అమ్మో—అమ్మో—ముసలమ్మొచ్చిందే” అంటూ అరిచాడు.

ఇంతలో కూతురు గబాలునవచ్చి తల్లిని తీసుకు వెళ్లింది. “అమ్మా!—యింత సీరసంగా ఉన్నావే? ఎంత శ్రమ పడ్డావు! ఇక యిచ్చటనే ఉండి పోయి విశ్రాంతి తీసుకోమ్మా” అన్న కూతురు మాటలు తల్లినేత్రాల్లో జీవం పొదిగాయి.

ఆ రాత్రి కూతురు పరుపు మంచంపై పరుండమంది అమ్మని. అమెకిదే మొదటిసారి పరుపుపై పండుకోవడం.

తన కొడుకు యింటికాడైతే బయట వరండాపైనే మేలు వార్చేది. వర్షాకాలం మాత్రం యింటిలో నట్టింటనే పరుండేది. ఇక అందరూ నిద్రపోయే వరకూ వసులే చేస్తూ అంతిమంగా తనే తలుపులుమూసి నిద్రపోవడం జరిగేది.

ఇక్కడల్లా కాకుండా, తాను చేయవలసిన పనేలేదు. అంచేత అర్ధరాత్రివరకూ ఉండే అవుసరంలేదు. భోజనాలూ—వెంటనే పడక—యీ జీవితం అమ్మకు చాల వింతగా క్రొత్తగా అనుభవాని కొస్తోంది.

మర్నాడు ఐదవ్వగానే లేచింది అలవాటుప్రకారం. ఎవరూ చెప్పందే—కిచ్చెన్ లోకి పోయి—కూరగాయలు తరగడం ఆపనీ యీపనీ సాయం చేసింది నాకరు పిల్లకి. మళ్ళీ ఆపై రెండుగంటలూ యేం చేయాలో తెలీలేదు అమ్మకు. నిజంగా ఆమె చేయాల్సిన పనిలేదు—చేయనీరు కూడ. ఆమె చేసే దల్లా తినడం తాగడం పిల్లల్ని కనిపెట్టడం, కూతురితోను, అక్కడికి వస్తూపోయే వాళ్ళతోను పిచ్చాపాటీ చెప్పా కోవడము తప్పితే మరేమీ లేదు. వాళ్ళంతా తన కూతురుతో యేవేవో మాట్లాడే వారు. అవేమీ అమ్మకి అర్థమయ్యేవి కావు. “మీ అమ్మకు క్లబ్బనగా, సీనిమాలనగా, రేషనింగనగా యేమీ తెలీవులాగుంది” అనే వారు అమ్మ వింటుండగానే, చిన్న పిల్లలు కూడ. పట్టణం సంగతులు చెప్పుకుంటుంటే అమ్మ విస్తుపోతూ పరభాషిలా వింటుండేది. వాళ్ళను కనిపెట్టడం వాళ్ళ మాటలు వింటూడంలో అమ్మకు దినాలు గడుస్తున్నాయి.

దాదాపు వదిరోజులయింది అమ్మ పట్టణంవచ్చి. అల్లండు కూతురు ఆమెను అన్ని విధాల ఆదరిస్తున్నారు. ఓ నాడు కారు యెక్కించి పట్టణంఅంతా తిప్పి చూపించారు. మనుష్యులు యెక్కడంతోచే తుర్రుమని పోతున్నా కారును చూచి అమ్మ చాల ఆశ్చర్యపడింది.

మంచి మంచి చూడదగ్గ స్థలాలు, పెద్దపెద్ద షాపులూ, భవంతులూ, చూపించారు. ఓ రోజు సినీమాకు లాక్కెల్లారు. అమ్మకివన్నీ క్రొత్తగా ఉండడంచాత సిగ్గుగా ప్రవర్తించేది.

ఆమె జీవితం యిలా పరివర్తనమాతుందని యెప్పుడూ తలంచలేదు. ఆమె జీవితం యింత వైభవంగా గడుస్తున్నా యేదో వెలితిగా ఉన్నట్టున్నది. అంత అనందం లేదు. కొడుకుని మనుసుల్ని విడిచిపెట్టి అమ్మ యింతకాలమెప్పుడు ఉండలేదు.

పట్టణం జీవితం ఆమెకంతగా రుచించలేదు. వాళ్ళపై చెడ్డ అభిప్రాయం కలిగింది. వాళ్ళ జీవితాలు చాల చెడ్డవని అనుకుంది. వాళ్ళు భగవంతుని కూడ ధ్యానించరు. చివరకు

తినేదియ్యం దాని పుట్టు పూర్వోత్తరాలు కూడ వాళ్ళకు తెలివు. వరిమొక్కల గురించి వాళ్ళ కడలు తెలిదు.

ఇక్కడామెకు పరీపాటాలేదు. మందమతిగా కూర్చుండడమే పని. ఇది ఆమెకు మరీ విచారం కలుగ చేసింది. ఆమె పనికిబాగా అలవాటయి పోయింది. ఆమె విశ్రాంతికి వచ్చినా పనిచేయాలనిపిస్తున్నది.

ఆమెవల్ల దమ్మిడీ కలిసిరాకపోయినా వాళ్ళ భోజనం పెడుతున్నారు. పనేమీ చేయకుండా ఉచితంగా భోజనం తినేసి ఉండడం అమ్మకేమంతే మనస్కరించ లేదు. ఆమె బుర్రలో ఆనేక తిర్క విత్కాలు చెలరేగు తున్నాయి. “ఉచితముగా తినేయడానికి నాకేం హక్కుండి—ఇతరుల కవుసరములేని మనిషికి విలువెక్కడ ఉంటుంది,—నా బ్రతుకు యితరులకు శ్రమే తప్ప ఉపయోగం లేదు.” ఇలా ఆమె యెన్నో అనుకుంది. ప్రతి దినమూ యిలాగే ఆలోచిస్తూ దినాలు గడుపుతోంది అమ్మ.

ఇంటికి వెళ్ళివస్తానని యెప్పుడయినా అంటే కూతురూ అల్లుడూ బ్రతిమాలేవారు యింకాఉండమని. అమ్మ వాళ్ళను కాదనకలేక పోయేది. ఒకసోజు మధ్యాహ్నంమే—యథా ప్రకారంగా పిల్లలిని కనిపెడుతూ వరాండాపై కూర్చుని ఆలోచిస్తున్నది. తన ప్రక్కనే కూర్చున్న కూతురు బజారు ఖర్చుల విషయములో నాకరు పిల్లను చీవాట్లు పెడుతోంది మాటల్లో—అవకాశం చిక్కితే చాలు తినే సేయాలని మాస్తుంటారు అంది. ఈ మాట అమ్మకదోలా అయింది. వ్యాధయం చలించింది. పూర్వం తాను పెత్తనం సాగించిన సుసార దినాలు జ్ఞాపకానికొస్తున్నాయి.

ఇదే సమయంలో ఆడుకొంటున్న పిల్లాడు చటుక్కున బోరలాపడ్డాడు. కూతురు ఆమోయ అంటూ పిల్లాడిని లేవనెత్తింది. పిల్లాడి చేతిలోని నీసాపగిలి చేయి తెగి రక్తం కారుతోంది. వాడు గోలవట్టేస్తున్నాడు. అమ్మ ప్రాణం నిలుపునా నీరై పోయింది. పంచదార కట్టుకట్టడాని కింట్లోకి వెళ్లింది. కూతురు ఐడిన్ కు పరుగెత్తింది కాస్తేపటిలో యిద్దరూ వచ్చారు.

ఆంధ్రమహిళ

అదేమిటే అమ్మా అంది కూతురు. “ఇదమ్మా!—పంచదార—కట్టు కట్టితే రక్తం ఆగిపోతుంది” అంది ఆస్వాదంతో.

“అబ్బ!—యిల్లాటప్పడు వెకిలిగా పనిచేయ గూడదమ్మా—పంచదారెందుకు తగలేయను—యిల్లాంటివి నీకేమీ తెలివు”—

ఆ మాటలు చాల అవమానకరంగా తోచినాయి అమ్మకు. కొంచెం సిగ్గుపడింది.

“ఇలాంటి విషయాలు నీకేమీ తెలివులాగుంది. యిలా వెకిలిగా పనులుచేయగూడదు” ఈ మాటలే పదేపదే అమ్మ బుర్రను కదిలించివేస్తున్నాయి.

ఆమె యిలా అనుకొంది, “అరడజను పిల్లల్ని చిన్నప్పటి నుంచీ పోషిస్తూ, కాపాడుతూవచ్చిన నాకా తెలికపోవడం. నన్నా అవమానించడం—అబ్బ నాకేం సుఖం లేదిచ్చట వెళ్లిపోవాలి”. అని తన నిర్ణయంవాళ్ళకు నచ్చజెప్పి బయలుదేరింది.

* * *

బండిదిగి గేటుతీసి యింటిలో ప్రవేశించింది, అమ్మ సంతోషంగా. కాని అక్కడలాగు యే కుక్కా బొంయ్ మంటూరాలేదు. ఏ కుర్రాడు ముసలమొచ్చిందే అంటూ కేక వెయ్యలేదు.

ఇల్లు చాల నిశ్శబ్దంగా ఉంది. ఒక్కమాటేనా వినబడడంలేదు. వాళ్ళకూడ పట్టుణం వెళ్ళారేమోననుకుంది. లోనకు వెళ్ళింది—తన చిన్ని మనమరాలు లలిత మాట వినబడింది. చప్పుడువిని—“ఎవరిది?” అంది లలిత. ఆ గది చాల చీకటిబారి ఉంది. అవతలివేపునుంచి కొద్ది వెలుతురు వస్తున్నది—అక్కడ సులక మంచంపై కోడలు పరుంది. ఆమె పయి నీరసంగా ఒరిగిఉంది లలిత. అమ్మ రాగానే కోడలు తలవైకెత్తి చూసింది.

“ఓ అమ్మా!—వచ్చావా వచ్చావా!” అంటూ అతులేని సంతోషంతో లేచివచ్చింది కోడలు. “అమ్మా! నీవు లేక పోవడం నిర్దిష్టంగా ఉంది యిల్లు.—మొదట లలి

అమ్మ

“మ అశ్రీలంకపువని చాల బాధపడి పోయింది. చూడు మేలా విక్రమ పోయిందో. చివరకే కూడా ద్వారం. ఇదిగో యిప్పుడే వెళ్ళాలని నిశ్చయించింది.”

ఇంతలో శివన్, సరోజిని నీసెర్ తెచ్చారు. శివన్ అమ్మని చూడడంతో ఆత్మతగా వచ్చి చంకెక్కాడు—
“అమ్మా! వచ్చావా!—నీవు లేక పోవడంయేమి బాగుండులేదే!—నీవు పోయిన తరువాత మనవి రెండు బిందెలు ఎయినాయి అజాగ్రత్తవల్ల. పాడులన్నీ చెడి పోయాయి. మరి అవు పాలు సరిగా యివ్వడము లేదు” ఇలా యింకా యింకా చెప్పేస్తున్నాడు.

అమ్మ—తానులేక పోవడంవల్లకదా యింత అవధము వచ్చిందని అనుకుంది. ఉండునాన్నా—అబ్బ చాల పనుంది చేయాల్సింది. చూడు గడుతెలాఉన్నామో, యిబూజులూ, దుమ్మూ—అంతా తుడుచావి, చేయాలి, పని చేయాలి—
“ఊరికే కూర్చుంటేనే మంచబుడి” అని అమ్మవచ్చి సుసారాన్ని దిద్దింది.

నవభారతి అవతరణ

శ్రీమతి డి. యస్. రాజేశ్వరీ పట్నాయక్

(లెండి మన గాంధీని గొల్వండి అను
మరుసలో పాడవలెను)

లెండి మన ప్రగతిని జాటండి వేగలెండి
జండా లెత్తిండి ‘జామ్ హింద’ ని లిల్వండి ||లెం
కాలామెటు మారెను గమనించు కోండి
బాపూ ఆత్మజ్యోతి ఆదర్శ మండి ||లెం
మన బాపు వారసుడే మన జహ్వరండి
తాంతి స్థాపన జేయ సహకరించండి ||లెం
స్థిరబిత్తుడు మహామనుడు మనపటేలండి
ఉద్ధండుడు మేధావి మనకండయండి ||లెం
రణశంఖము పూరించెను మన సుభాషండి
జైహిందని గర్వంప ముందడు గేయండి ||లెం
ప్రజాభీష్ట పాలన మే మన ప్రభుత్వమండి
నవ భారతి అవతరణ సుభదివసమిదండి ||లెం

FOR LOVELY LOOK
& HEALTHY HAIR

KESRINE

PRICE AS 12 PER BOTTLE

VICTORIA DEPOT

NORTH MADRA ST.

MYLAPORE, MADRAS

& AT MOST SHOPS

కేశరీన్ హేర్ టానిక్ 0-12-0

కేశములు రాలుట మాన్పి సొగసుగాను, ఒత్తుగాను
పుష్టిగాను, పెంపుజేయును.

కేశరీన్ పాంపూ పొదురు 0-12-0

ఈ నువానగల పొదురు వారమున కొకసారి
కొంచెము నీటిలో కలుపుకుని తల స్నానమునకు
యుపయోగించిన తలనుండు మరికి, జిడ్డు పోగొట్టును.
జుట్టు నెరుగజేయుటలో సాయపడును

పోస్టేజీ ప్రత్యేకము 10 అణలగును.

విక్రారియా డిపో, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతావారి

విశేష బాషధములు

1. సుందరి ఎలిక్టర్ :—సమస్త ఋతు వోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్స్ :—సాధారణబలహీనత, కీళ్లనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపి నది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అశీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కె మి స్తు ల ం ద రి వ ద్ద దొ ర కు ను .

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

బాలానందం

యుక్తి

అనగనగా ఒక యూరిలో రాము అనే పిల్ల వాడుండేవాడు వాళ్ళ తండ్రి ఊరికంతటికి పెద్ద పాడి పంటలలోను ధనమునందు అందరికంటె ఎక్కువైన వాడు అనగా పది, పన్నెండేళ్ల వాడు కాసి ధైర్యసాహసములలో పెద్దకూతుని లాంటి వాడు ఒకనాడు తండ్రి వివాదిస్తూ యిల్లొగోడికి జారబడి పెక్కులు లెక్కపెడు తున్నాడు అది చూసి రాము 'నాన్నా ఎందుకలాగ యేడుస్తావు? మరకేం అచాయు కలుగ లేదు కాదా' అని ముద్దుగా ప్రశ్నించేడు. ఏమని చెప్తావు? తండ్రి ఏ రీతిగా కొడుకు నకు తెలియరచటమో తెలియక "నాయనా వారం రోజులు క్రిందట మన రెండు మేకలూ మాయ మయ్యాయి కదూ "

“అయితే ”

“అది కాదు నాయనా, మళ్ళా యీ వేళ మన నల్ల ఆవుని ఆ దురాత్ముడు—హంతకుడు రా-క్ష-సు-డు....”

“నాన్నా ఏమిటి! సరిగా చెప్పు నాన్నా ”

ఇంకేముంది వాళ్ళ ఊరి పొలి మేరలో నున్న గుహలోని రాక్షసుని మహిమను తెలియజేసాడు రాముతండ్రి. వెంటనే రాము ఒక గండ్రగొడ్డలి,

గురపము పట్టుకొని మట్ట సుభ్యాహ్నపువేళ ఒంటరిగా రహస్యంగా గుహదగ్గరకు వెళ్ళాడు. కన్నంలోనుంచి తొంగిమూసేడు తాటిచెట్టు లాగు పడి దొడ్లుతున్న భయంకర స్వరూపాన్ని చూచేడు రాక్షసుడు నిద్రించుచున్నవాడని తెలిసి కొన్నాడు ఆ గుహ గుమ్మముచద్ద గురప ముతో ఒక పెద్ద గొమ్ము త్రవ్వేడు గుమ్మాని కనతలకట్టున సిల్పి బూక ఊడేడు రాక్షసుడా కేకపిసి “ఎవడురా నాకు నిద్రాధం”ము కలి గించెనని బయటకు వచ్చేడు. ఈలోపుననే రాము ఆ గొమ్ముని ఆకులతోను కొమ్మలతోను వైపైన కప్పి ఉంచాడు

దానిని తెలియకొన లేక రాక్షసుడు లుఘించి గోతిలో పడ్డాడు. పడే పడటంలో రాము తన గండ్ర గొడ్డలిని రాక్షసుని పీకపైకి విసిరాడు. రాము గురి తప్పుతుందా! రాక్షసుని ప్రాణమును సగం తీసింది. వెంటనే ఊరిలోకి పరుగెత్తిశాను చేసినపని అందరికీ చెప్పేడు. అంతావచ్చి చావ డానికి సిద్ధమైయున్న రాక్షసుని కట్టలతో మోది, బాలుడైన రాము సాహ సానికి యుక్తికి మెచ్చు కొన్నారు.

—ఇందుకూరి.

ఐహిక, ఆముష్మిక బహుమతి

* జాన్ క్రిష్టియను *

[సత్యమును పలుకువారు, వినయము, కనికరముగలవారు, నూటికి రోగుడు తక్కువైన చెప్పవచ్చును. అట్టివానికి దేశభక్తియండదా? దేశభక్తిగల సైనికులే సైనికులు. మనమంతా మనదేశ సైనికులము కదా!]

అవి ఛత్రపతి శివాజీ పరిపాలనా దినములు. వేసకువేలు యువకులతని సైన్యములో చేరుటకు ప్రతిదినము వచ్చుచుండెడివారు.

ఒకసారి యిరువదిమంది మహారాష్ట్ర యువకులొక చిన్న గ్రామము నుండి శివాజీ సైన్యములో చేరుటకై బయలు దేరారు. చలువ వస్త్రములను తొడుగుకున్నారు. తళతళ మెఱయుచున్న యాయుధములను ధరించారు. వెళ్తూ వెళ్తూ వారొక పర్వతము క్రిందకు చేరుకున్నారు. ఆ పర్వతము నుండి చిన్న యేరు ప్రవహించుచున్నది. వర్షాకాలము పోయినప్పటికి దానిలోని నీరుపొంగి పొర్లుతోంది.

ఏరుమొక్క దరిచేరుపడి దాని నెట్లా దాటడమాయన్న ప్రశ్న యువకులలో బయలు దేరినది. దానిలో దిగి యీడుకొని వెళ్ళేటట్టుతే బట్టలు తడిచి పాడగును. కాబట్టి వారు తమ బట్టలముల సహాయమున యీ యొడ్డునుండి ఆ యొడ్డునకు దుముకుటకు నిశ్చయించారు.

సిపాయిలనగా దేశమున కొక విధముగా సేవ చేయవలెను. అట్టి సేవకు ఏమి సమర్థులా! అసమర్థులా! యను పరీక్ష దేవుడే చేసినట్టు, ఆ సమయములో ఒక బీద ముసలమ్మ వారికడకు వచ్చినది. అందుచే ఆమె వారిని “వత్సలారా! మీకు శుభముగు గాక!” అని దీవించి

“నేను వృద్ధురాలను. ఈ యేటిని దాటజాలను. ఏదో యొక విధముగా నన్ను కూడా యేరు దాటించండి” అని బ్రతిమాలింది.

“మనము యేటిలో దిగ నిశ్చయించ లేదే. ఈమె మనకు పిశాచివలె అడ్డము వచ్చింది. శ్రస్తుతము మన కర్తవ్య మేమిటి?” అన్నట్టు వారొకరి ముఖ మొకరు చూచుకొని యేటిని దాటివేసారు. తుదకొక్క యువకుడు మాత్రమే మిగిలి యున్నాడు. ముసలమ్మ నిశ్చయంగా అది యావత్తు చూస్తూ నిలచుండిపోయినది. అప్పుడా యువకు డామెతో యిలా అన్నాడు. “మాతా భయపడవద్దు. నా వీపుపై కూర్చొన బెట్టుకొని నిన్నావలి యొడ్డుకు చేర్చెదను”. ఆనందాశ్చర్యము లొక్క సారిగా కలిగిన హృదయము గలదై వృద్ధురాలు అతనిని ఆశీర్వదిస్తూ వీపుపై కూర్చొనగా నశడామె నావలి యొడ్డునకు సురక్షితముగా చేర్చెను. బట్టలన్నీ తడిసిపోయినవి. వాటి నెండలో నార వేసాడు. ఎండిపోయిన మెటకే వాటిని మరల ధరించి తన యాలస్యమును గూర్చి యోచించక యుత్సాహముతో శివాజీ కోట వైపునకు సాగిపోయెను.

శివాజీ మహారాజు శివనేరనే కోటలో నొక మైదానముమీద తన సర్దారులతో కూడ నిల

బడియున్నాను. దూరదూరము నుండి అనేకులు తన సైన్యము (ఫౌజ్)తో చేరడానికి వస్తున్నారు. వారితో మాట్లాడియు ఒక్కొక్కప్పుడు గుఱ్ఱము మీద స్వారీ చేయించుచు, పరీక్ష చేయుచు, వారిని తన సైన్యములో చేర్చుకొనుచుండెను. ఇంతలో మన మా వళి గుంపుచేరెను. శివాజీ వారితో “మిత్రోడి యువకుడేడి” అని ప్రశ్నించెను. వారతడు ఖదిరి అనే గ్రామములో ఏదో పనిమీద ఆగిపోయెనని అందుచేత వచ్చుటకు కొంత ఆలస్యమవునని బదులు చెప్పిరి.

శివాజీ: “సరే! మంచిది. అతడు వచ్చిన పిమ్మట మీ పరీక్షజరుగును”.

కొంతసేపటికా మావ? యువకుడువచ్చెను

శివాజీ: (అతనితో) “మహారోజీ! నీ వేల జాలము జేసితివి. ఖదరీ గ్రామములో నీకేమైన పనియున్నదా?”

మహారోజీ: “మహారాజ్! ఏమిపనిలేదు. కాని కొద్దిగా ఆలస్యమైంది”.

శివాజీ: “నీ బట్టలు తడిసినట్లున్నవే? నీవా యేటిని దాటలేక యీదుకొని వచ్చితివా?”

మహారోజీ: (తల క్రిందకు వంచి) “చిత్తము. నేను యేటిలో దిగి వచ్చితిని”.

సైన్యమున చేరుటకు ధీరులు, వీరులు కావలెనని తెలిసియు ఒక చిన్న యేటిని దాటలేని యీ తుచ్చుడా నా సైన్యములో ప్రవేశించుట అన్నట్లు శివాజీ అతని వైపు తీక్షణముగా చూచాడు. మహారోజీ మాత్రము అట్లే నిలువ

బడియున్నాడు. అంతకు మించి తనేమియు చెప్పలేదు. శివాజీ కొంత వజ్రు ఆగి, “మహారోజీ, ఏం, నిజము చెప్పుము. ఎందుకింత తడవైనది?” అని బిగ్గరగా పలికెను.

మహారోజీ: “యే కారణములేదు మహారాజా”!

ఘన కార్యము చేయగల ఘనుడెప్పుడు తన ఘనతను ప్రకటించడు కాని తన కార్యములే తన ఘనతను వ్యాపింపజేయును.

ఇంతలో మావ? యువకుడు శివాజీ ముందుకు వచ్చి ముసలమ్మ సంగతియంతయు చెప్పెను. అదివిని శివాజీ ముందుకు వచ్చి తన ఖడ్గమును మహారోజీకి యిస్తూ యిలా అన్నాడు.

“నాకు యిటువంటివారు కావాలి. ఎవరయితే తమ గర్వము విడిచి పెట్టి బీదలకు సహాయము చేసెదరో ఎవరు అట్టిపనికై అన్ని సమయములయందు సిద్ధపడి యుంటారో వారే నిజమైన దేశభక్తులు.” అట్లు చెప్పి శివాజీ మహారోజీ నడుమునకు కత్తి కడుతూ “నిన్ను వేము సైనికులున్న సైన్యానికి అధిపతిగా చేశాను. ఖదరీ గ్రామమును నీకు జాగీరుగా యిచ్చుచున్నాను”. అని చెప్పెను.

బీదవానికి గొప్పవారును, తిండిలేనివానికి కలిగినవారును, బలహీనులకు బలమైన వారును వారివారి శక్తికొలది సహాయము చేయుటయే కదా మానవ కర్తవ్యము. అట్టి వారికి ఫలము లేకుండాపోదు. మన మహారోజీ బలహీనురాలయిన ముసలమ్మకు సహాయము చేయుట చేతనే కదా! శాశ్వతముగ నుండేది బహుమతిపొందెను.

అట్టిచారి కీలోకమునేకాక పరణొకమందు కూడ
ఒహుమతి యుడుచుకదా! అతని కంతటి మహా
భాగ్యము కలిగినది. అట్టి కనికర హృదయులు
విషయ మనఘటుండిన భగవంతుడెంత సంతో
షించును పగులకు నేవ జేయుటయే తన కర్త
వ్యముగా నెంచెడి సీచాయికి తగిన సత్కారము
చేసెందుకు అందరూ ఏక కంఠమునో “శివాజీ
మహారాజుకు జై!” అని కేకలు వేరిరి

కనికర హృదయులకు, యదార్థ వర్తనులకు
లోకములో తావు లేదు. కాని మన శివాజీ
మహారాజువంటి ఆదరణ కర్తయున్నో అట్టి
వారి సంఖ్య వృద్ధికాగలదు. అట్టి వారిని జేవుడు
దీవి చుగాక!

జై హింద్ (హిందీ ఆధారము)

(డాబామీద భార్య అంచునకు బారిబడి ఉంది)

భర్త—నీమే యిక్కడున్నావు.

భార్య—నేను ఒకసకోసం వేచియున్నాను.

భర్త—అదేం; ఎవరి కోసమేవ్?

భార్య (నవ్వుతూ)—ఏమీ లేదండి; ఒకని
భార్యను యికొకడు దొంగిలించేడండి
మెటనే ఆమెను వెతకడం కోసం వెళ్ళినవాని
తండ్రికొసం వేచియున్నాను.

భర్త—అడేమిటే కథన?

భార్య—ఇటు వినండి. రాముని భార్యను రావ
ణుడు ఎత్తుకొని పోయేడండి సీతను వెదు
కడం కోసం అంజనేయుడు వెళ్ళాడు. హను
మ తుల తొగ్గియైన వాయువు కోసం కూచు
న్నాను.

రాధా సిల్క్ ఎంప్లొరియమ్

వెండిస్థకు
శుభకార్యములకు
మావద్ద
మీకు ఆధునిక పట్టు జరీ చీరలు, నిత్యవాడుకకు
నేత చీరలు సరసమైన ధరలకు దొరకును.
ఒక్కసారి దయచేయుడు.

రాధా సిల్క్ ఎంప్లొరియమ్
14, శ్రీనివాస రోడ్, మైలాపూర్, మద్రాసు.
ఫోన్ : 84188

14, సన్నది స్ట్రీట్,
మైలాపూర్, మద్రాసు.

సరసమైన ధరలకు

నాణ్యతకు

అందమునకు

ప్రసిద్ధి కెక్కినది.

కామ - పని.	కిన్‌నే ఎస్సె ?	అभी - ఇప్పుడే
పానీ - నీరు	కెట - అడ్డము.	हाँ - అవును. సరే.
చిట్టి - ఉత్తరము.	కచ్ - సర్దుచు, నిజము.	नहीं - లేదు, కాదు.
चाय - తేనెరు.	क्या - ఏమి ?	जमन - సేల.
बाजार - బజారు.	कौन - ఎవ్వరు, ఎవరు. ఎవ.	चढ़ाई - చాప.
पाठ, सचक - పాఠము.	क्या - ఎప్పుడు.	देव - చూడు.
भात - అన్నము	क्यों - ఎందుకు.	लिख - రాయు.
तमाशा - తమాషా, నేడుకి.	आर - ఇప్పుడు.	जा - వెళ్లు.
खाना - భోజనము	हमेशा - ఎల్లప్పుడు	रह - ఉండు, నివసించు.
घर - ఇల్లు	आज - నేడు	पका - వండు
बजे - గంటలు, (వేళ)	कल - సన్న, రేపు	बोल - చెప్పు, మాటలాడు.
दिन, रोज - దినము.	प सों - మొన్న, ఎల్లుండి.	हैम - ఇప్పు
यहाँ - ఇక్కడ.	कभी कभी - అప్పుడప్పుడు.	कर - చేయు.
वहाँ - అక్కడ.	कैसे - ఎట్లు	आ - వచ్చు.

1. हम तमाशा देखने हैं । मैंने सचक (मिथ) मारचुचुन्नाम्.
2. तू चिट्ठी लिखती है । नीचे पत्ररम् न्नाम्.
3. क्या, आप घर जाने हैं ? तमरु योङ्कि वेल्नुम्.
4. क्या, वह रोज नौ बजे पाठशाला जाता है ? अतम् रोज तोम्पिदि गोलकु बङ्कि वेल्नुम् ?
5. मैं सात दिन से यहाँ रहता हूँ । तनु सुरुजलनुन्दि यिच्पुत पुणुन्नु.
6. तुम कितने दिन से वहाँ रहते हो ? मारु अच्पुत येन्नि रोजलनुन्दि पुणुन्नु ?
7. मैं खाना पकाती है । अम्पु वण्डुचुन्नु.
8. तुम झूठ मत बोलो । मारु अबधम् చెప్పुवधु.
9. (तुम) हमेशा सच बोलो । एल्लुपुడు నిజము పలుకుడు.
10. आप क्यों हँसती हैं ? तमरु ఎదుకు నవ్వుచున్నారు ?
11. तुम यह काम कैसे करते हो ? मारु ఈ పని ఎట్లు చేయుచున్నారు ?
12. क्या वह अभी बाजार जाता है ? अतम् यिప్పుడే బజారు వెళ్లునా ?

తాత్కాలిక వర్తమాన కాలము

13. हाँ, वह अभी बाजार जाता है । डैनु, అతడు యిప్పుడే బజారుకు వెళ్లుచున్నాడు.
14. शरदा क-नी कभी यहाँ आती है । శారద అప్పుడప్పుడు యిచ్చటికి వచ్చును.
15. वे कौन हैं? వాడెవరు ?
16. वह बर नहीं जाता । అతడు యింటికి వెళ్లడు.

సూచన :—(1) ప్రశ్నించుచున్న పేరింటిలో వాక్యమునకుముందు ‘क्या’ చేర్చుదురు. కాని, సామాన్యముగా సంభాషణయందు क्या వదలి వేసి కడపటి అక్షరమును పొడిగించి, ఒత్తి పలుకుదురు.

(2) వ్యతిరేకార్థక వాక్యములలో సహాయక క్రియలు (हूँ, है, हैं, हो) లోపించును.

తాత్కాలిక వర్తమాన కాలము

భాతువునకు కర్తయొక్క లింగ వచనములనుసరించి “रहा” చేర్చినపిదప సరియైన సహాయక క్రియ చేర్చినచో తాత్కాలిక వర్తమాన కాల మేర్పడును.

ఉదా :—मैं आ रहा हूँ నేను వచ్చుచూ వున్నాను. (పుం॥)
 मैं आ रही हूँ నేను వచ్చుచూ వున్నాను (స్త్రీ)
 हम आ रहे हैं మేము వచ్చుచూ వున్నాము (పుం॥)
 हम आ रही हैं మేము వచ్చుచూ వున్నాము (స్త్రీ)
 तू आ रहा है నీవు వచ్చుచూ వున్నావు (పుం॥)
 तू आ रही है నీవు వచ్చుచూ వున్నావు (స్త్రీ)
 तुम आ रहे हो మీరు వచ్చుచూ వున్నారు (పుం॥)
 तुम आ रही हो మీరు వచ్చుచూ వున్నారు (స్త్రీ)
 आप आ रहे हैं తమరు వచ్చుచూ వున్నారు (పుం॥)
 आप आ रही हैं తమరు వచ్చుచూ వున్నారు (స్త్రీ)
 वह आ रहा है అతడు వచ్చుచూ వున్నాడు (పుం॥)
 वह आ रही है ఆమె వచ్చుచూ వున్నది (స్త్రీ)
 वे आ रहे हैं వారు వచ్చుచూ వున్నారు (పుం॥)
 वे आ रही हैं వారు వచ్చుచూ వున్నారు (స్త్రీ)
 यह आ रहा है ఇతడు వచ్చుచూ వున్నాడు (పుం॥)

లింగము

यह आ रही है कम वच्चाचा पुन्नादि (స్త్రీ)
 ये आ रहे हैं वीरु वच्चाचा पुन्नारु (పుం॥)
 ये आ रही हैं वीरु वच्चाचा पुन्नारु (స్త్రీ)

పాఠము 6.

లింగము

(1) పుంలింగ స్త్రీలింగములు తెలుగులో వలెనే హిందీలో గూడ పురుష స్త్రీ జాతుల ననుసరించి యుండును.

హిందీలో నపుంసక లింగము లేదు.

తెలుగులోని అప్రాణివాచకములైన నపుంసక లింగములు హిందీలో కొన్ని పుంలింగ ములుగను, మరికొన్ని స్త్రీ లింగములుగను పరిగణింప బడును. లింగ భేదమును తెలుసు కొనుటకు నియమములు హిందీలో యెక్కువగా లేవు. అభ్యాసము వల్లనే శబ్దముల లింగములను ఎరుగవలెను. అయినను ఈ క్రింది నియమములు కొంత వఱకు అట్టి విభజనకు తోడ్పడ గలవు.

హంతములును, ఆకారాంశములును అగు అప్రాణివాచక హిందీ శబ్దములు సాధారణ ముగ పుంలింగములుగ పరిగణింప బడుచున్నవి.

ఉదా :—फल పండు. कमरा గది.

సూచన :—ఈ పైనియమమెల్ల చోట్లనుపయోగపడదు. కావున ఒక శబ్దము యొక్క లింగము, నిర్ణయించనలసినపుడు దానితో వచ్చు విశేషణమును బట్టిగాని, వాక్యమునందలి క్రియను బట్టిగాని నిర్ణయించుకోవలెను.

‘క’ కార ‘క్షీ’ కారాంతములగు నప్రాణి వాచక శబ్దములు సాధారణముగా స్త్రీ లింగ ములగును.

ఉదా :—तिथि తిథి ; नदी నది.

కాని, पानी (నీరు), दही (పెరుగు), घी (నెయ్యి), मोनी (ముత్తైము), जी (హృదయము), అను శబ్దములు మాత్రము ఈ నియమము ననుసరించి స్త్రీ లింగములు కావ లసియున్నను, పుంలింగములుగా వాడబడుచున్నవి.

హిందూ స్త్రీల మాక్కు బాద్యతల వ్యవస్థరచన

యాకన్నాగ శకములోను వర్తించు చట్ట అభి-వాసత గానము కావలెనని కొరుచున్నారు.

ఈ అభివృద్ధి కరమైన మాక్కు లెక్కటిని చేయుట హిందూ లాగు ప్రోత్సహించి దిక్ చట్టముగా చేయుటకు హిందూవాగు లెల్లరు ఇండియా పార్లమెంటులో ప్రవేశ పెట్టినారు. దుర్జనాయమును రావుకిమిటీ ద్వారా వివరించియే ఆ బిల్లును ప్రవేశ పెట్టినారు. దానిని చూర్వా చార పరాయణులచే గాక కొంచు క్రాంతి ప్రముఖులు కూడ ప్రతిఘటించుట మిగులశోచనీయము మనవిచ్చు గవ్వోరిశ్రిము వాంఛినాము. ది.క్షికు విధానము అవలంబించి నాము. ప్రతి పురుషుకెరి స్త్రీకెరి సరు మాక్కు వీన్నడి సమాన రాజకీయ మాక్కు బాద్యత లేప్పడి-వి గతక,

అస్త్రీమాక్కుల విషయములలోను సాంఘికముగాను స్త్రీలకు పురుషులతో సమాన ప్రబల చరి కలుగచెయు చట్టములను నిశ్చయించుట అక్రమము. కొంచెము కాలయాపన మగునే గాని హిందూ వాండ్లుచట్టము గాక మాగదు. అస్త్రీ పురుషుల తోవాటు అస్తిని చ్చుగా నిష్పహించు బాద్యతకూడ స్త్రీలకివ్వబడును. గృహస్థాశ్రమ ధర్మములను నిష్పర్తించు టలోను విజ్ఞాన వికాసములను పొందుచుందును. మన స్త్రీలు ఇంగ్లాండు అమెరికా దేశాస్య స్త్రీలను అనుకరింప నక్కరలేదు. భారతములోని గొప్ప స్త్రీలను అనుసరించు ఓయే శ్రేష్ఠావాయకము మనము కోరే అభివృద్ధికర చూర్నుల్నియూ చ్చుకాలమున నన్నే.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతం

ఆయుర్వేద పునరొద్ధారకులవారి

ఆరంగ్గానికీ బలానికీ

స్వరోత్సవపు 1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం లిమిటెడ్, మదరాసు 17.

సిరియత్ నాటిక

భక్తివల

అంకితనివాసరావు

రంగము ౬.

[ప్రదేశము: మార్గ మధ్యము; నటవృత్తు పునీకలో.

[ప్రవేశము: ఆచార్యుడు.]

ఆచార్యుడు: ఆచార్యుల వారన్న శ్రీపురంలో ప్రజలు ఎంత భయభక్తులతో నుంటారు. రెడ్డిగార్కి నైతం హడలు. కాని, మాయావిడ దగ్గరమాత్రం నాకు హడలు. చెండో వివాహం చేసుకొన్న నాలాంటి ముసలిముండా వాళ్ల గతి యింతే. యావనపు భార్యలు ముసలి మగలను లక్ష్యపెడతారా! హెచ్చా తగ్గూ చూస్తారా! మాయావిడ నాచే సంతలో సామగ్రిని కొనిపించి చాకలి మూటలుమోయు గాడిదవలె యీ మూటలు మోయి న్తున్నది. అలా చెయకపోతే యీ కాస్తజుట్టు పీకి పెడుతుంది. ఎముకలు విరిచిపోగెట్టుంది. ఏం చేయను.—అబ్బ! ఈ మూటలు భారంవల్ల మూపు వాచి బొబ్బలెక్కినవి. ఈ చెట్టు నీడలో కొంచెం కొంచెం ఆయాసము తీర్చుకొని పోతాను. (చెట్టు నీడను కూర్చొని) ముసలిముండా ప్రాణం గనక చిరు తిండ్లపై మనస్సు పరుగెట్టుంది. ఈ చిరుతిళ్లు సంతలో కొన్నా! కొంచెం తిని ఆకలి తీర్చుకుంటా! (భుజిస్తూ అచ్చటికి వచ్చుచున్న నారదుని చూచి) ఏడి తస్మా గాయ్యా! ఎవడూరా వీడు? నారదునిలా వేషం గీషం వేసుకొని యీ కాస్తా తినేటానికి యిటు వస్తూన్నాడు.

త్వరగా తినేయాలి (తొందర తొందరగా తినుచుండ నారదుడు ప్రవేశించును).

నారద: శక్తుడా! నాకవసరము లేకులే! త్వరపడుచున్నాడెందులకు?

ఆచా: దయచేయండి స్వామీ! చూడగా మీరు నారదు డులా కనిపిస్తున్నారు. పరమభాగవతుల్లా నున్నారు.

నార: నాకంతటి ముఖస్తుతిజేయ నవసరములేదు.

ఆచా: స్వామీ! మీవంటి సిద్ధపురుషులకు తెలియని వేముండును?—దయ తలంచి స్వర్గముఖం పొందటానికి ఏదేని మార్గముపదేశించాలి.

నార: అబ్బయిన, ఒక వ్రత ముపదేశించెదను. దాని నాచ రించువారు తరింతురు.

మధునూదను: (ప్రవేశించి) మహాస్మలారా! నమస్కార ములు.

నార: శుభమస్తు.

ఆచా: పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిస్తు.—మధునూదనుడా?—

మధు: బోను, శ్రీ పురాచార్యులుగారూ!—ఈ మార్గమున నొక యాపుపోవుట గాంచితిరా?

ఆచా: లేదు మధునూదనా!

మధు: ఇచ్చటకు సంత ఎంతదూర ముండగలదు?

ఆచా: ఇదిగో! ఈ సమీపాన్నే ఉంది.

మధు : స్వామీ! నెలకొనగలను. నా యావు పలాయన
మైనది. సంతకం వేదకుటుకు పోయెదను.

నాం : ఒకటి! సంతకం నుంచివా? నాకొక చిన్న మేలు
జేసితివేని నీయావు అబించుటకు తగిన మార్గముం జెప్పె
దను.

మధు : అయ్యో! గొప్పక శిరసా వహించెదను.

నాం : ఒకకాకీ కక్కులాకులు, ఒకకాకీ సాంబాళి, ఒక
కానీ నూనెను తెచ్చియిత్తువా?

మధు : స్వామీ! నాచేత నొక కానైలేదు. ఏకవి యెట్లు
వెచ్చి యియ్యలను?

అచా : ఇవిగో! ఈ మూడుకానులు తీసుకెళ్లు (మూడు
కానులిచ్చుచు).

మధు : స్వామీ! నాయావు జిక్కిడి మార్గమును తెలివియ
కుంటి.

నార : సామగ్రిని గొనితెమ్ము. పిమ్మట కర్తవ్య మెరింగి
గింతును.

మధు : చిత్తము. (నిష్క్రమించును)

అచా : స్వామీ! మీరు విష్ణు భక్తుల! శివభక్తుల!

నార : నేను బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను త్రినాదుల భక్తు
డను.

అచా : దేవుడొక్కడేగదా! మువ్వరసెందుకు పూజిస్తూ
న్నారు?

నార : ఆచార్య! మనము దేవుని అనేక నామములతోను,
అనేక మూర్తులుగాను, అనేక విధంబులను పూజించు
చున్నాము. ఏరూపంబున పూజించినను దేవుడు సం
తోషమును జెందును.

అచా : అయితే యీ మువ్వరిలో గొప్పవారెవరు?

నార : ఎవరికి వారే. ఒకరు ఎక్కువ ఒకరు తక్కువ అను
విచారణ సలుపరాదు.

అచా : నాకుమాత్రం ఓ సందేహం ఉంది. నేను విష్ణు
మతస్తుడనైనప్పటికి శివునియందే అభిమానం ఉంది.

నార : “పాదగింటి పుల్లహార రుచి” యన్నట్లు కొందరు
తమ తమ మతమునందుగల సత్యాసత్యము తెరుగకొ
అన్యమతము నక్షేపించుచుందురు.

అచా : అశ్వంలోనే రుచుంది స్వామీ!

నార : (పరిహాసముగా) అన్యాయమందు రుచి గలుగునప్పు
డండవచ్చునేమో!

అచా : నేను మా మతస్తుల కిండ్లు కప్పటానికే యీ నా
మాలూ గీమాలూ ధరిస్తూన్నది. కాని శివుడే గొప్పవాడు.
ఎంచేతా అంటే రాతి విగ్రహాలు మనుష్యులు చేయటం
నేర్చుకొన్నాక విష్ణుమతం వచ్చింది. లేకుంటే బోడిరాళ్లే
అన్ని దేవాలయాలలో నుండవలసిందే! శివుడు పురా
తన దేవుడు. అందుకే లింగాకారాన్ని పూజిస్తారు.
శంకరాచార్యుడు, మధ్వాచార్యుడు, రామానుజులూ
మొదలైనవాళ్లు ఏవో మనిషిలాసి యిలా చేశారు. ఈ
విష్ణువుని మీడికి తెచ్చారు.

నార : ఆచార్య! మనము వాదప్రతివాదములతో దర్శించి
కాలమును వ్యర్థముజేయక దేవుని భజించవలెను. దేవు
నికి భక్తియే ప్రధాన వస్తువు.

ఉ॥ కాలము వమ్మునేయక, చి
కాకు మనంబున బాసి, వాదిన
లైలని వీడి, సంతత మ
మేయ ప్రభాకరుడై వెలుంగు శ్రీ
లాలను దైన దేవు నెడ
లాలిత భక్తి లయింప జేసి, యే
లీల భజించినన్ గుఖ ను
లీలల మోక్షము చేయి జిక్కదే!

మధు : (ప్రవేశించి) స్వామీ! ఇవిగో మీరు కోరిన వస్తు
వుల దెచ్చియున్నాను. (సామగ్రిని నారదున కొసం
గును)

నార : నూత్నమున మోక్షమును బొందుటకును, మిక్కిలి
పేదవారు నైతము భగవంతు నర్పించి సకల గుఖములు
పొందుటకును, భవధాన్యాది భాగ్య భోగంబుల దుల
దూగుటకును, మీకొక క్రొత్త వ్రతమును ఉపదేశించు

చున్నాడను. అనియే శ్రీ త్రినాథవ్రతము. దాని నాచరించి ముముక్షువులు గండు.

మధు : స్వామి ! ఈ వ్రతమే పర్యదినమున జేయవలెను ?

నార : దేవుని భక్తితో గొలుచుటకు తిథి వార నక్షత్రములు గావలయునా ? ప్రాణములు పోవుచున్న రోగికి ముహూర్తమును నిర్ణయించి యావధముల నొసంగుదురా ?

ఆచా : అయితే యీ వ్రతాన్ని ఎప్పుడుబడితే అప్పుడే చేయవచ్చునా ?

నార : ఔను, ఈ తత్వజ్ఞుడే జేయుదము.

ఆచా : కడుపునిండా భుజించియేనా ? ఉపవాసం చేయొద్దా ?

నార : అవసరములేదు. ఆకలి దప్పలతో మనస్సును నిశ్చలముగా నిలుపుట కిష్టము. కావున ఉపవాసములతో బనిలేదు. శిశ్నలమైన మనస్సే యీ వ్రతమును జేయుటకు ప్రధానము.

ఆచా : నివేదనకు పదార్థము ?

నార : ఏమియూ నవసరము లేదు. కలిగినవారు తమ యిచ్ఛానుసారముగా నర్పించవచ్చును. కానీ ప్రసాదము కొరకు తగవులాడరాదు. ఎవరికెంత లభించినదని జగడ మాడరాదు. ఎవరికెంత లభించిన నంతే భాగ్యమని తలంచవలెను.

ఆచా : సరే, ఈ వ్రతం చేయటానికి ఎంత పైక మవసరముంటుంది ?

నార : ఈ వ్రతము జేయుటకు మూడుకానుల సామానులు మాత్రము చాలును.

సీ॥ నిర్మలమైనట్టి । నిశ్చల మానస

ధాములై త్రైనాథ । స్వాములకును

ఒక కాని సాంబ్రాణి । ఒక కాని నూనెను

వక్కలాకుల కొర । కొక్క కాని

సమకూర్చి తెచ్చిన । సామగ్రి సమముగా

మూడువంతులు వేసి । మువ్వరకును

యర్పించి భక్తితో । నర్పించు వారలు

మోక్షము వేగమే । పొందగలరు.

తే॥ గీ॥ తిథియు, వారము నక్షత్ర ! విధియులేదు

ఉపవసేంపగ బనిలేదు । యద్విలోన

నెవ్వరైనను నీవ్రతి । మెచ్చుటైన

నాచరింపగ జెల్లునో । యాద్యులార !

మధు : గురుసత్తమా ! ఇది వింత వ్రతముగా నున్నదే !

త్రినాథులను బూజించుటకు మనస్సు జేగిరపడుచున్నది.

వ్రతమును జేయింపుడు.

నార : అట్లయిన, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను బ్రతిష్ఠింపుడు. వక్కలాకులను త్రిమూర్తులకు సమముగా బంచి పెట్టుడు. నూనెను మూడు ప్రమిదలందు బోసి ముమ్మారులకు దీపముల నర్పించుడు. సాంబ్రాణి ధూపమును త్రినాథులకు సమముగా సమర్పించుడు.

(మధునూదనుడను, ఆచార్యుడును నట్లు జేయుదురు)

ఇంక మీ మానసముల నిశ్చలముజేసి ధ్యానింపుడు.

(నారదుండొక్కొక చరణము బాడుచుండ పిమ్మట మధునూదనాచార్యు లిరువురు బాడుచుందురు)

జాయ్ ! త్రైనాథులకును

జాయ్ ! త్రిలోక వందితులకు

జాయ్ ! త్రిలోక పాలురకు

నమో ! నమో ! ! నమో ! ! !

(అందరు భజించుచుండ పూజామంటపమందు త్రిమూర్తుల చిహ్నములుగా రాతి విగ్రహములును, ఒక రత్న హారమును బుట్టును.)

నార : (ధ్యానానంతరమున)—ఆహా ! ఆహా ! ఏమీంచి తిరా ! శ్రీ త్రినాథుల మహిమా విశేషంబున నీ వ్రత మంటపమందు బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులను శ్రీ త్రినాథుల రాతి విగ్రహము బుద్ధిబించినవి. ఎట్టి మహత్తు ! ఆహా ! మాచితరా ! ఒక రత్న హారంబున్నా యిందు బుట్టినది. ఇట్టి వ్రతము జేసినవారికి రత్న రాసుల కేమి కొరత ?

ఆచా : ఓహో ! ఓహో ! చాలా అద్భుతంగా నుండే !

మధు : ఆహా ! ఏమి మహత్తు ! అద్భుత సంఘటనము !

నా : మా పిల్లవురాదా! ఈ సెక్కు చాము క్షేమించుకొంటున్నావా?

అచా : మధుసూదనంకాకి నాకేమీ లేకంటే! నాకు స్వేదించదు.

మధు : 'మధుకర్కా' నాకాత్మహో నవగుములేదు. (త్రినా : విన్నాములని నాకా రాతివిగ్రహములే నొకండును. వానినే సాక్షాత్తుంటి పూజా పురిష్కాములతో - చ్చించి నడంచుకొంటును.

నా : మధుసూదనా! నీవు పిల్లహరిమును స్వేదించుకున్నాడవు. మిక్కిలి యద్వైతమేనుడవు. నీ వెన్ని నాళ్లు ధరించినను, ఎన్ని క్రతుములు చేసినను ఇట్టి రిత్తి హరిములను ఒడయజాలవు. వీరిని శాకి గత్తుములను మీ యిరువురకు ఇచ్చునా?

అచా : అనగరములేనివాని కెందుకంటే ఒకవంతుగా కిట్టి చెడతారు? పెరికివేస్తే దాని అందవంతా పాటుతుంది.

మధు : దేవా! నాకేమియు నవగుములేదు. ఈ విగ్రహములనే పూజించుకొనెదను. అదియే పరమ సంతోషము. నాకు ధనమేల? ధనము పెరిగిన మదము పెరుగును. మదమువలన మాత్సర్యము—ఇట్లే కాదు క్రోధాది లోభ హామలు పెరిగి జంతువుని ధ్యానమున కాటంకము గలిగించును.

నార : నీవు పరమభక్తుడవు, పరమభాగవతుడవు. నీయాపు నీ కుటీరము కడకుబోవుచున్నది. నీ భార్యబిడ్డలు సుఖంబున నున్నవారు. ప్రియముగ బొమ్ము. ఇవిగో! శ్రీ శ్రీ శ్రీ బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుల చిహ్నములను రాతి విగ్రహముల చేసికొని బొమ్ము. (విగ్రహములను మధుసూదనుని శిమనంతుంచి) ఇవి మత్తీక్రింద బ్రభవించియుండెను. కాన, నీ కుటీరము చెంత నొక పక్షి వృక్షముక్రింద బ్రతిష్ఠించి పూజించుచుండును. నీ స్మారణము గాంచిదని. నీవింజనుము.

మధు : ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి!—దేవా!

చంద్రి కొలిచెద శ్రీ త్రినాథులను

శోరి క్రతంబుల జేయుచుండెదన్

బలమగు పాపము ల్విడువ

భక్తిని మానస పూజ గూర్చెదన్

తెలివే మహాస్వేద మింకను

శేఖ నాచగు కాలమెల్ల

స్వేదము ఎడంచెచ్చి పరి

పక్వియు నొం చరింప బూనెదన్.

(పోవును)

నార : అచార్యా! పిల్లహరిమును నైకొమ్ము. నీవు భక్తితో నివ్రత మానిరించుచు మీ పట్టణ ప్రజల కుపశేపించి వారిచే క్రతముల జేయించి వారందరు ధనభాగ్యాది బాగ్యభోగములందు నటులజేయుము. బొమ్ము (పిల్లహరిమొసగు నాచార్యుని నైకొనును).

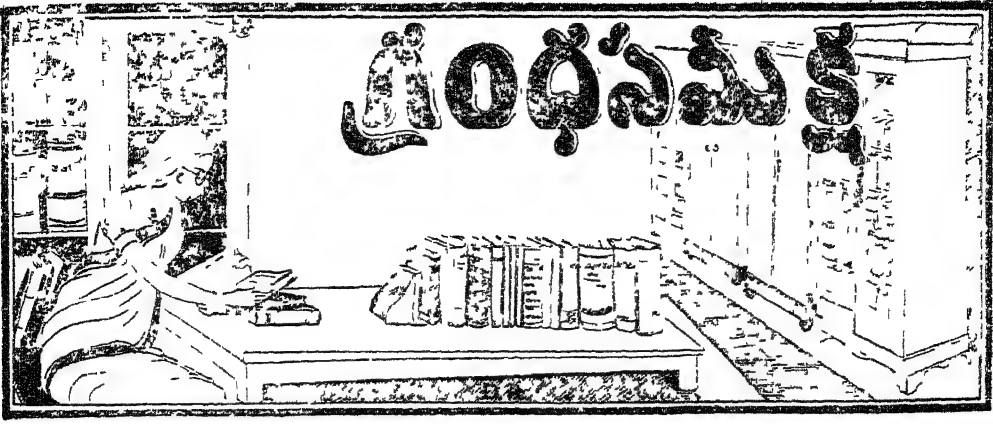
అచా మహానందము—(పోవునూ తనలో) ఆ!—ఈ క్రతాన్ని ప్రజల కుపశేపించాలి! వాళ్లంతా ధనవంతులై నన్ను గౌరవిస్తారా? ఎవరి చెప్పక మాయావిడచే జేయించి భార్యగౌరవంతో సుఖంగా గడుపుదును! ఈ రిత్తిహరిం నూపెట్టి మాయావిడ్లి కునకంటా నా వెంట తిప్పదును! (నిష్క్రమించును).

నార : ఈ కథావిధానమెట్లు పరిణమించునో తిలకించవలసి యున్నది. (నిష్క్రమించును.)

(తెర నాలుగు)

సశేషము

వీరసేనుడు

ప్రపంచ విఖ్యాత కవి పెర్సీషియర్ వ్రాసిన 'ఒకెల్లో దిమూర్' అనే విమోచన నాటకానికి అనువాదం యీ వీరసేనుడు. అనువాదములు విద్వాన్ శ్రీ చావలి లక్ష్మీ నారాయణగారు బి.ఎ., బి.ఇడి., ప్రతులకు గ్రంథకర్త పేర పొన్నారు (గుంటూరు జిల్లా)కు వ్రాసుకొన వచ్చును. ఖరీదు 1-4-0.

ఒకెల్లో కథ తెలియనివారుండరు. ఇటలీదేశపు మంత్రి కూతురు డెస్టి మోనారూపసి. ఆమె పరాయి దేశపువాడు, పరాయి మతపువాడు, కారు నల్లనివాడు అయిన ఒకెల్లోను, అతని ధైర్యసాహసాలకు మెచ్చి పెళ్లిచేసుకుంటుంది. వారి పరస్పర ప్రేమానురాగాలకు హద్దు వుండదు. తనకు రావలసిన వైపుద్యోగం కేళియో అనే ఒకెల్లో స్నేహితు డికి రావటంతో ఇయాగో అనే రాజోద్యోగి కేళియోపైన పగపట్టి, అతనిని ఏవిధంగానైనా నాశనంచేయ ప్రతిజ్ఞ పడతాడు. ఈ ప్రయత్నంలో ఎవరు ఎంతమంది ఎల్లా నశించినా అతను లెక్కచేయకుండా స్వార్థపు పట్టుతో ఆరంభిస్తాడు. అందగాడు, మాటకారి అయిన కేళియోతో డెస్టి మోనాకు సంబంధము వున్నట్లు ఒకెల్లోకు సందేహం కల్పించి ఋజువులు తానే సృష్టించి చూపుతాడు. అంత అతిగా ప్రేమించటాన ఒకెల్లోయీదెబ్బకు తట్టుకోలేక, అనూయూ ద్వేషాలకు గురిఅయి, భార్యగొంతు పిసికి చంపు తాడు. ఇంతలో ఇయాగో కుట్రయావత్తు తెలిసి తాను కూడ పొడుచుకు చచ్చిపోతాడు. ఈ పాశ్చాత్య పాత్రలకు గ్రంథకర్త భారతీయ పేర్లనుపెట్టి కథ మన దేశంలో జరిగి

నట్లుగా వ్రాశారు. ఒకెల్లోయే విరసేనుడు. డెస్టిమోనా పద్మావతి.

ప్రథమాంకములో పద్మావతి వీరసేనుడితో వెళ్లిపోయిన గండర్వములో ఆమె తండ్రి వీరసేనుడితో "నా ముద్దులత్తల్లి తన జాతి దనికలను సుందరులను తృణీకరించి రక్షకస్థాన మున వుండే యీ నల్లని పరాయి పిశాచము దగ్గరకు వస్తుందా? యిందులో యేవో కౌశలము వున్నద"ని అంటాడు. మూడవ అంకములో మేధావి (ఇయాగో) కూడ వీరసేనునితో "ఆమెబుద్ధి వెనుకటికంటె తెలివిన పడి తన జాతి మూర్ఖులతో మిమ్ము పోల్చుకుని పశ్చాత్తాప పడునేమోనని భయముగా వున్నదం"టాడు. ఇటువంటి ప్రస్తావనలవల్ల ధాన్య కటకపు మంత్రికూతురు పద్మ వలచిన వీరసేనుడు ఆ ప్రాంతపువాడుకాడని, నల్లనివాడని తేల్చున్నది. కాని పాండుడుని అతనిని అంటారు, అందువల్ల పాండు దేశపు వాడన్నమాట. కాని కథా సందర్భాన్నిబట్టి దక్షిణా పథములోనే వున్న ధాన్య కటకపు పడుచు పాండు దేశీయుడిని పెల్లాడి అతడు నల్లనివాడయినంత మాత్రాన తన జాతే పోయినట్లు పశ్చాత్తాపపడవలసిన కారణం కనిపించదు. మూలములోని ఒకెల్లో చీకటి ఖండమని పేరుపడ్డ ఆఫ్రికా ఖండములోని మోరాగోనివాసి అయిన మూరు జాతివాడు. వాతావరణములవల్ల కారు నల్లని పెద్ద విగ్రహ మతనిది. ఇస్లాము మతావలంబి. కాని డెస్టిమోనా ఇటలీ దేశపు స్త్రీ. మంచునుమించిన తెల్లని రంగుగల కుసుమ కోమలి. ఒక మంత్రికూతురు. క్రైస్తవి. మనసులు ఏక మవుటవల్ల వారిద్దరికి పెళ్లి అయింది కాని అంతకుపు చాలా వున్నది. ఆ సంగతి ఒకెల్లో మావలేదు. అందువల్లనే కు

యజ్ఞులను విడిచివేసి ఇయ్యోగో యా కార్యమే అత్తమాసి
ఇట్లుగానూ కేళియోగై కలపు కలింగుని చెప్పినాడు.
సించుటను, ఒకేటో కొంత ఆనాహుపదటం జరుగుచున్నది.
అందువల్ల స్థలవాతము అనువాదములు మూలముగా మాన
చెప్పుచుంటే యీలోటు కచ్చె కాదు. స్వీతిహంకిములో
మేధావి పుక్కితుడో “ను కిటుకపు స్త్రీలు తమ దుండ
ములను బ్రకటించు మామటకైనను ఒప్పుకొందురుగాని
ఒక్కరికా పాలనకయే పాడకట్టినారు. వారి నైతికా
దర్శము చేయకుండా విడుచుటకు కాదు; తెలియకుండా
దాచుట” అంటాడు. ఇది ఇటలీకి సరిపోతే పోవచ్చునుకాని
కటకానికి ఎట్లా సరిపెట్టుట? మన దేశంలో కటకపు
ప్రాంతపువారు తప్పకుండా, పాండులు మంచివారని
చెప్పగల అవకాశాలు మనకు లేవు. అందువల్ల భారతీయ
పేర్లనిచ్చి అసహజ వాతావరణం కల్పించినానికింటే
ఆ పాశ్చాత్య వాతావరణం అట్లాగే వుండకపోకే
బాగుండేది.

రెండో అంకములో తాగుడు దృశ్యములో మేధావి
“నీ అండ్లాయుడు, నీ బోడి పైసీయుడు తాగుడులో
భారతీయులకు వీరమునకు కొరిగారు. నీ పైసీయునికి
చావు తెచ్చిపెట్టి, నీ యండ్లాయునికి ముచ్చెమటులు
కమ్మించునంత త్వరలో భారతీయుడు రెండవండ్డి తాగ
గలడు” అని అంటాడు. అందుకు రెండవవాడు “ఓ భరత
మాతా ఎంత కమ్మనిదానినే” అంటాడు. ఈ సంభాషణ
అతకకుండా వెంటుగా కనిపిస్తుంది. తాగుడు జీవితావసరమని
ఎంచే పాశ్చాత్య దేశాలు ఒకదానితో ఒకటి పోల్చుకుని
గొప్పపడితే బాగానే వున్నది; కాని తాగుడు కేవలం
దుష్కర్మసంగం భావించే మన దేశంలో యీ సంభాషణ
సహజంగా కనిపించదు. మొత్తంమీద కథను భారతీయం
చేయటంతో ఇటువంటి అనవసరపు చిట్కాలు చాలా
వచ్చినై.

ఇంక భావగంగతి—“ఏమిటి విశేషములు కట్టె!”
అని రెండుమాడు చోట్ల కనిపిస్తుంది. పుస్తకమంతట
మద్రాసు అరవ సోదరులు అన్నట్లు అది, వాడు అనే తప్ప
ఆమె, అతను, ఆయన మొదలయిన ప్రయోగాలు కనిపిం

చవు. మేధావి విరసేనుడితో “దేని సంగతి దాని భర్తకే
చెప్పినగాని ఇంకొక కారిక బుద్ధిగాను” అని అంటాడు.
ఇతను ‘దాని’ అర్థం భార్య కాబోలు. పై వుద్యోగితో
రెడ్డు వాడితో మాట్లాడుతున్నప్పుడు భార్యను గురించి
చెప్పుట ఒక వస్తువును గురించి చెప్పినట్లు అది, దానికి అనటం
ఎంతమాత్రం భర్తతో మాపంచటంలేదు. మాడో అంకిములో
నాయికి అయిన పద్మాదేవి “అర్యపుత్రుని నీవు ప్రేమించు
నూట నిజమే. చీర్షకాలమునుండియు వాని నెరుగుదువు”
అంటుంది. పరాయిపురుషుడు సత్యుడుతో, లెన భర్తను
గురించి, ఒక మాటలో ఆర్యపుత్రుడు, రెండవమాటలో
వాడు, ఇదెక్కడి పదాల కూర్చో అతుకుట్టుడు. ఎటువంటి
స్త్రీగాని భర్తను వాడు అనదు. అందులోను ఆర్యపుత్రుడు
అని గౌరవించిన మరుక్షణాన్నే వాడు అనిపించటం చాల
అన్యాయం. పద్మాదేవి పాత్ర బౌద్ధత్యాని కదాకాలోటు.
త్వరీయాంకిములో నీ “వాని ముచ్చట తీర్చుటకే నేనే
పని చేసినను” అంటుంది. ఆ ‘వాడు’ ఎవరో పసి
పిల్లవాడు కాదు, ఆమె భర్తగారే. ఒకచోట వీరసేనుడు
‘నా ప్రియ ప్రేమ’ అంటాడు. ప్రేమ తీపినిపట్టి ప్రియము
కూడ అవుతుందని అనుకోవాలి. అచ్చు తప్పులు ఎక్కువ
గానే వున్నయి. పద్యాలు ఏర్పి కూర్చి వ్రాసినట్లు కని
పించుతయి. రసవంతముగా ఇంపుగా సాఫీగా నడచినట్లు
తోచవు. అంతలోను చివరి అంకము పరవారేదనిపించు
కున్నది. మేక్సుపియర్ మహాకవి వ్రాసిన ఒకేలో అనుకో
కుండా తెలుగు ‘వీరసేనుడు’ మాత్రమే అనుకుని చదవ
గలిగితే ఇన్ని లోపాలు స్ఫురించకపోవచ్చు.

అ. గిరిజ.

హాస్యకుసుమాలు—ప్రథమ గుచ్ఛము.

కూర్పు : “గుంటుపల్లి”

ప్రకాశకులు : హాస్యసుధ ప్రచురణలు,

మైలాపూరు, మద్రాసు-4.

నెల 8 ఆణాలు.

హాస్యము నవరసములలో నొకటి. హాస్యము చేయ
గలుగుట సులభ సాధ్యముగాదు. ఈ కళలో ప్రావీణ్యము

పొంగుతున్న మనిషికి సాంకేతికము, యుక్తి, సచయ న్యూర్టీ అవసరము. ఒక్క మాటలో, ఒక్క శ్లోలో (Cartoon) హాస్యము నిమగ్న గలిగి వారున్నారు. ఎంత క్లుప్తములో దీని నిమగ్నగలిగితే వాడంత ప్రభావాలను వచ్చును. యేసో చకమాట, యెవరో ఒకరికి నవ్వును గొలిపినంత మాత్రమున దానిని హాస్య మనేము. సభ్యుడు, విచారశీలుడునగు మానవునికి నవ్వును గొలుపుగలిగిన వాక్యమే నిజమైన హాస్యము. ఇట్టి హాస్యపు సంఘటనలు 200 యీ పుస్తకములో “కుసుమముల” పేరున ప్రచురింపబడినవి. మఱియు హాస్యరసముయొక్క నిర్వచనము విపులముగా వ్రాయబడినది. వీనిలో కొన్ని మన మిగివజుతున్న వే అయినప్పటికీ, మరికొన్ని నిజముగ “కుసుమము”లే అన వచ్చును. అందమైన పూలు నేత్రానందమును గొలిపినట్లే, ఈ “హాస్యకుసుమాలు” మనస్సు నానంద పఱిచి, మనల నవ్వించగలవు.

—క. రం.

*

ప్రేమైకజీవులు

రచయిత : ఇందుకూరి సత్యనారాయణరాజు.

ప్రచురణాలయము : ఆంధ్రా ప్రింటింగ్ హౌస్,
మదరాసు-7.

ఇది ఆరు చిన్న కథల సంపుటి. ఈ ఆరు కథలు చదువు టుట ఒకదాన్నిమించి యింకొంటి ఎక్కువ వుత్సాహకర

ముగ నున్నది. అప్పు చక్క నన్నది. భాష సులభముగ నున్నది. ఇందు మధ్యమున “అస్పృశ” అనే కథ ఎక్కు డున వీతిని కనపరుస్తున్నది. మువ్వరుత్తై సిపాయిలు మహాసాధ్వియగు నరక భర్త యొక్క నాదలు తెలుపమని వెధించువారు. న నర్త జాడ తెలుపుట కిచ్చుసించక చిన్నబెడ్డలతో ఆ మువ్వరులచెతిలో చావున కిచ్చుసించు తుంకి. ఇంచుమించు అన్ని కథలలో నీతి చక్కగ యిమిడివున్నది. కొన్ని కథలు శ్రేమతాంతముగ నున్నవి. అందుకే “ప్రేమైకజీవులు” కి వి ప్రశంసము-కు సేరిడిది.

అందుడు

రచయిత : కనకేడల వెంకటేశ్వర్లు, గాన్ధీబాషా విశారద.

వల్లెపర్లు : రామా అండ్ కో., ఏలూరు.

కల రూ. 0-8-0.

ఇది పద్యకావ్యము, అయినప్పటికీ చదివిన చక్కగ బోధింపడుచున్నది. ఇందలి కథ అందుడు తన జీవిత మును సముద్రపు ఒడ్డున కూర్చుని సముద్రనకు తెలుపు చుండుట. స్వాభావికముగ ప్రస్తుత ప్రపంచములో కలుగు సంఘటనలే అందుని జీవితములో విశదముగు చున్నవి. అందుడు చదువతగ్గ పుత్రము.

—రా. లక్ష్మి.

K. N. NARASIMHULU CHETTY & SON
 • JEWELLERS, DIAMOND MERCHANTS, & SILVERWARE MANUFACTURERS. •
 217/3, CHINA BAZAAR ROAD, MADRAS. 1.

5262/1

ఆంధ్ర మహిళా సభ

మొలాపూరు - మద్రాసు

శిశు విద్యాలయము :— హిందీ, కాళి విశ్వవిద్యాలయపు ఎడ్మిషన్ పరీక్షలు, పృథ్వీ, గానము.

చారిత్రాత్మక విద్యాలయము :—కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు (గవర్న మెంటువారిచే గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ. బీద విద్యార్థి నులకు ఇచ్చెదము.

బెక్టికర్ ఇన్ స్టిట్యూట్ :— స్త్రీలకు టైపు, పార్టుహౌసు - గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ

మహిళా మందిరము :— స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము.

ఆంధ్రమహిళ :— స్త్రీలలో విద్యాన్యాసికై, స్త్రీలచే నడువ బడుచున్న సచిత్ర మాసపత్రిక.

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము :—సభ్యరాండ్ర, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము నేకరించిన తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల గ్రంథ సముదాయము.

నర్సింగ్ హోమ్ :— స్త్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్య శాల—అడయూరులో నిర్మింపబడుచున్నది.

క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు

సభ్యరాండ్రుగాజేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి.

ఆంధ్రమహిళ

అన్నివిధాల మహానాటకం
ఎ.వి.ఎం. ప్రొడక్షన్స్
మొదటి తెనుగు

జీవితం

డైరెక్షన్: (టైట్)
ఎం.వి.రామన్

జూలై

14

తారీఖు నుంచి

AVM
ప్రొడక్షన్స్

ఆంధ్రా, సీడెడ్, నై జామ్ :—రాజశ్రీ పిక్చర్స్ లిమిటెడ్, విజయవాడ యి సికింద్రాబాద్.

మైసూరు :—తల్లం పిక్చర్స్ సర్క్యూట్, బెంగళూర్ సిటీ.

మద్రాసు, నార్త్ ఆర్కాటు, సౌత్ ఆర్కాటు, చెంగల్పట్టు, చిత్తూరు జిల్లాలు :
నేషనల్ పిక్చర్స్, మద్రాసు యి నెల్లూరు.

కమిషనాడ్ :—సరస్వతీటాకీ డిస్ట్రిబ్యూటర్లు, మదర.

ఆంధ్రమహిళా

సంపుటి 7

:

జూలై '50

::

రంచిక 3

ము బ చి త్ర — గృ హ ప రి త్ర ము.

విశ్రకారుడు : శ్రీ యల్. పిరామెబాబు

అంతర్బద్ధం అంతరించకపోతే!—సంవాదకీయము

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

జాజిమల్లి (సీరియల్ నవల) మూడవ గుళుచ్చం

రిక్నావాఁదు (కథ)

జైసీరు (అంగ్లనవల ననుసరించి)

చంద్రహారం (హిందీ కథకు అనువాగం)

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యరీధి

అందము చందము

బాలలద్వారా బాంధవ్యం

ఇంకా, వనితావిజ్ఞానం, హిందీ పాఠం, బాలానందం, విశ్రసమిత్తి, గ్రంథసమిత్తి, గద్యాలు, పద్యాలు.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., బి. యల్.,

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ, యం. యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

ఆంధ్ర మహిళా సభ—నృత్య శాఖ

ఆంధ్ర మహిళా సభలో

శాస్త్రయుక్తమైన తంజావూరు భరతనాట్యము నేర్పబడుచున్నది.

జూనియర్-సీనియర్-తరగతులలో 3 సంవత్సరముల పరిమితిలో,

భరతనాట్యము సంపూర్ణముగా నేర్పబడును.

తరగతులు ప్రారంభింపబడినవి.

ప్రవేశరుసుము :—రూ. 2.

సభ్యత్వ రుసుముతోకలసి

జూనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 6.

సీనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 9.

స్పృహోపాధ్యాయుని :—శ్రీమతి ఎన్. సామ్రాజ్యలక్ష్మి.

వివరములకు :—కార్యదర్శిని,

ఆంధ్ర మహిళాసభ, లక్ష్మీ—మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

అంతర్యుద్ధం అంతరించకపోతే :

విజ్ఞాన శాంతిస్థాపనను హృదయపూర్వకంగా ఆశిస్తున్నదని ఎట్లా విశ్వసించటం? ఇతః పూర్వము ఇట్టి వివిధసమితులు నడిచిన త్రోవయే ప్రస్తుతసమితికి గూడ గత్యంతరమైతే, దశవర్ష ప్రణాళికలు, శతవర్ష ప్రణాళికలూ, వృధాప్రయాస యనక తప్పదు.

ఆయుధ బలాలతో యుద్ధానికి ఢీ కొంటూ విజ్ఞప్తియిస్తున్న బలవత్తర రాజ్యాల దృక్పథంలో మార్పు తేగలిగిననాడు గాని ఐక్యరాజ్యసమితి తన కార్యభారాన్ని నెరవేర్చినది కాజాలదు. బక్క రాజ్యాలలో సామరస్యం కలిగించటం సులభసాధ్యం. బలవత్తర రాజ్యాలు కండ్లు తెరిచి తాము లోకానికి జరుపగల హానిని, అక్రమాన్ని గుర్తించేటట్లు చేయటం కష్టసాధ్యం. రష్యా అమెరికాల మధ్య, కొరియాలో అంతర్యుద్ధ రూపంగా ఆరంభించిన పోరాటం, అరికట్టలేక పోతే, మానవుని దృక్పథంలో మార్పు గానంతవరకూ, యుద్ధం ప్రపంచాన్నంటి పెట్టుకొనియే యుంటుందని యీ సమితులన్నీ విరమించు కోవటం ఉత్తమం.

(8వ పేజీ తరువాయి)

జాలై మొదటి వారం వన మహోత్సవం దేశమంతటా జరిపించ నున్నారు. రెండో తరగతి పుస్తకంలో తాత మామిడి మొక్క నాటటం కథ జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుని ప్రతి వాళ్లు ఒక మొక్క నాటిలే దేశమంతా పచ్చల తోరణ మవుతుంది. దేవస్థాన సమాజము వారుకూడా గుడి ప్రాకారాలలో తోటల్లో దొడ్లలో చోటు వున్న క్లెల్లా మొక్కలు నాట వలసిందని దేవస్థానాలకు ఉత్తరవులు జారీ చేశారు. పండితులు పురోహితులు, చావీలు అందరూ తమ తమ మత గ్రంథాలలో నుంచి పురాణాల్లోనుంచి వెట్టు నాటటం, పెంచటం మొదలయిన ఘట్టాలను ఏరి కూర్చు తున్నారు. మహాత్ముని సమాధి వున్న రాజమహేంద్రవరంలో శ్రీ రాజేంద్రబాబు మొదటి మొక్క నాట నున్నారు. నెహ్రూ పండితుడు మరొక చోట. ఇట్లా దేశమంతటా, పెద్దలు నాయకులు, దేశ సేవా తత్పరులు అధ్యయనం వహించి శ్రద్ధతో భక్తితో మొక్కలు నాటతారు.

ఇన్నాళ్లు పెద్దలు చెప్పిన మాటలు గాలిలో పూడేయటానికి వీలయింది. నాయకులు ప్రారంభించిన సంస్థలు తాళం వేసు కొనటానికి కూడా సాధ్యమయింది. మరి ప్రతిరోజూ మన సమస్యలు కోరే యీ మొక్కలు యేమి చేయ నున్నవో, యేమి వెల్లడించ నున్నవో, నిరీక్షించి చూడతగిన విషయమే.

* * *

కాంతి స్థాపనకై దశవర్ష ప్రణాళికలు ఒక వంకనుండి తయారవుతూనే ఉన్నాయి. ఉన్న పళ్లంగా కొరియా ఒక ప్రపంచ సంగ్రామ క్షేత్రంగా ఇట్టే తయారైంది. చూడగా, చూడగా, యుద్ధాన్ని ఆపుచేసేవి సమితిలూగావు, సమా వేశాలూగావు, మానవుని అభివృద్ధిగాదు, ప్రపంచంలో సమృద్ధికాదు — మనుష్యుడు జీవించి యున్నంతకాలం, ప్రపంచమిద యుద్ధంకూడా జీవించియుండక తప్పదని పిన్నా ఉంది. మహాప్రళయం నుండిగాని కాంతి తిమి రాలు వీయవేమో!

విజయం

ఆంధ్రమహిళ సభనుండి కాళీ ఇంటర్ మిడియట్ కుర్రులకు వెల్లిన - ముగ్గురు విద్యార్థినులు కృతార్థురండైరి.

తిరిగి ఇంటర్ క్లాసులు ప్రారంభమైనవి.

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

* శ్రీమతి అచ్యుతుని గిరిజ. *

~~~~~

జూన్ నెలలో అన్నిరకాలా పరీక్షా ఫలితాలు వచ్చినవి. ఎక్కడ చూసినా ఒకటే వాదావుడి. ఏ చదువు చదివించాలి, ఏ కాలేజీలో పిల్లలను చేర్చాలన్న సమస్య పాతదే అయినా, ఇంజనీరింగు వైద్యకళా కాలలమీద వచ్చి పడుతున్న అప్లికేషన్లదాడి చూస్తే విచిత్రంగా ఉన్నది. 350 నీట్లు మాత్రమే ఉన్న ఇంజనీరింగు కాలేజీలకు మూడు నేల అప్లికేషన్లు వచ్చినవి. మిగతావాటి సంగతికూడా అట్లాగే వున్నది. ఈ పరిస్థితులు గమనించి విద్యామంత్రి మాధవమూస్ మొన్న నీమధ్య యిట్లా అన్నారు—

ప్రస్తుతం నైపు ప్రయోజన కారిగా వున్నది. ఇంజనీరింగు, వైద్యం చదివితే తప్పకుండా చక్కని పెద్ద వుద్యోగం దొరకు తుంది. అందువల్ల యీ చదువుల కిట్లా విద్యార్థులు యెగ బడటములో ఆశ్చర్యము లేదు. ప్రతివారు యూని వర్సిటీ చదువు చదివి యీ కోర్సులకు రావలసిన అవసరము లేకుండా స్కూలుపైసలు కాగానే చదవటానికి అవకాశం గల టెక్నికల్ కోర్సులు ఏర్పాటు చేయాలి. అప్పుడు కాలేజీల లలో యీ వొత్తిడి వుండదు. ఎంతో మందికి విద్య, జీవనమూ కూడ సునాయాసంగా లభించగలవు. కానీ ప్రభుత్వం డిగ్రీలుంటేనే గాని ప్రభుత్వోద్యోగాలు యివ్వటం లేదు. ప్రజల కింకా ప్రభుత్వోద్యోగాల పై మోజు తగ్గ లేదు. నాకుచూడగా పైనుంచి క్రిందివరకు ఒక సమగ్రమైన మార్పు చేసి ఒక క్రొత్త విధానం ప్రకారం విద్య నేర్పటం మంచిదని తోస్తూన్నది,!

కో మంత్రిగారు క్రొత్త విధానం ఎంత త్వరలో ఆలోచిస్తే అంత ప్రజోపయోగం వుంటుంది. ప్రజలకు టెక్నికల్ శిక్షణ యివ్వతలచు చున్నప్పుడు అది ఎంత సమగ్రంగా కాస్తోక్తంగా వుంటే అంత క్రేయస్కరం. అందుచేత తాత్కాలికంగా చిన్నచిన్న కోర్సులు ఏర్పాటు చేసి స్కూలు పైసలు కాగానే చదవటానికి అవకాశం కల్పించినా దేశ బౌద్ధతం, సాభాగ్యం, వాటిని మించిన సూతన విద్యావ్యవస్థకత మనస్సులో వుంచుకుని ఆ కాలాలో వీరై

నంత ఉన్నత శిక్షణ నివ్వగల క్రొత్త క్రొత్త కళాశాలలను త్వరలోనే స్థాపింపక తప్పదు. ప్రజోపయోగమైన శిక్షణ పొందిన విద్యార్థులు ఎంత మందివున్నా ఎక్కువ కారు.

* * *

కాలేజీల చదువుల సంగతి వుద్యోగాల సంగతి యిట్లా వుండగా మద్రాసు ఆంధ్రులకు మహాక ఔడద వచ్చి పడ్డది. బాహుటంగా ఎన్నో స్కూళ్లలో తెలుగు తీసి పారేశారు. చిన్న చిన్న పిల్లలను యింత పట్టుంలో బస్సులు ట్రాము లలో పంపటానికే భయపడుతుండగా ఆసలు చదవటానికి బడే దుర్లభమయ్యె తిరుణం వచ్చింది. రెండు మూడు హైస్కూళ్లు తెలుగు వుంచినా అక్కడ చదివి పరీక్షయిన పిల్లలే ఎంతో మంది వుండటాన క్రొత్తవారికి స్థలంలేదు. కొన్ని కాలేజీలలో కూడా తెలుగు తీసివేయాలన్న ప్రస్తావనలు బయలు దేరుతున్నయ్. అయినప్పటికీ తెలుగు వారు బాహుటంగా యేవిధమైన ఆందోళన చేయటంలేదు. ప్రముఖుల కా ప్రశంసే పట్టినట్లులేదు. చిత్తూరులో ఒక్క బోర్డు హైస్కూలు వారు తమిళులను చేర్చుకోమని ఆన్నా రని అక్కడి తమిళులు యావస్థయి కలిసి విద్యా కౌళా మంత్రి దగ్గరకు న్యాయం కలిగించమని రాయభారం వెల్లారు. ఇతరులను చూసి అయినా మద్రాసు ఆంధ్రులు పాతం నేర్చుకోగలిగితే బాగుండును. ఆంధ్ర రాష్ట్రం రాకపోగా ఆంధ్రులకు మిగిలిన అనాయత్తం అవమానం యింతగా వున్నయ్.

జూలై ఒకటవ తేదీ నుంచి రి అవున్సుల రేమసు 7 అవున్సులకు తగ్గించు తున్నారు. శి సంవత్సరాల వయసు వరకు పిల్లలకు రేమన్ సున్న. పాలయినా కలిపి పోయ వచ్చునుకొంటే మూడు రూపాయల పాల డబ్బా ఆరు రూపాయల వరకు పెరిగింది. మల్లీ పెద్దల కోసం పిల్లల కోసం పబ్లిక్ నల్ల మార్కెట్టు వెతుక్కుంటు బయలు దేరు వలసి వస్తుంది. రేమనింగు పద్ధతి ప్రవేశ పెట్టి ఆరు

8 3 29 6 7 10

సంకర్షణలు నాశించి, నియ్యం బోధించి మన్ని బోయి
 మెక్కి బోర్డులు గుడ గుని మాకాం. బచ్చె కొలరకు
 పట్టి కెలకు నాలుగు వీరాగణలు పచ్చిట్లు ఛావించమని
 కెట్టలు సలహా యిక్తీ చెప్తమన్నాం. ఏమిచేసినా అవారి
 సమస్య అతడు పట్టుకుంటేదు. తాత్కాలిక విధానాలతో
 వుపసాహించే సమస్య కాదుయిది. కాళ్ళపింగా పనికివచ్చే
 మార్గం చూడాలి. మన ప్రభుత్వం అంచనాలు వేయించు
 కున్న, నిర్మించా అవకుంటున్న ఆచకట్టలు నీటి పారుదల
 సమస్యలు నిరాశూటంగా నెరవేరితేనే గాని అవార
 సమస్య కాళ్ళపింగా పరిష్కారం కాదు. అప్పటివరకు కట్టలు
 నష్టాలు అవుదామింక తప్పుదు.

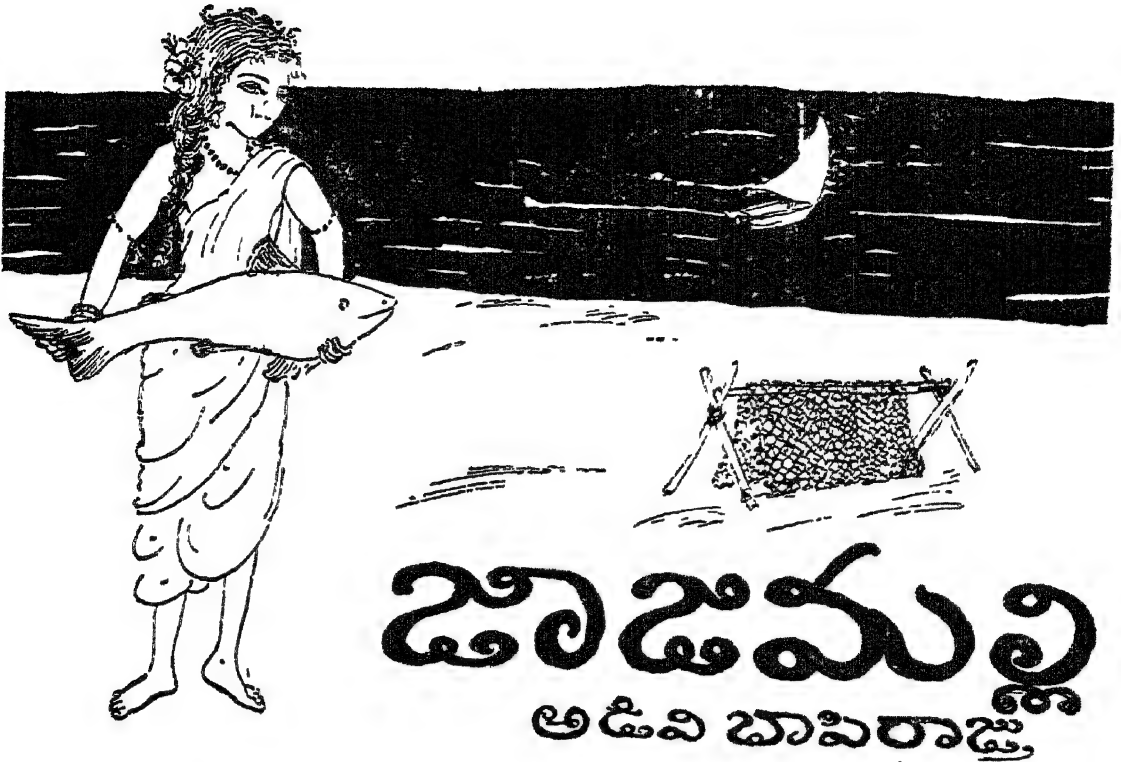
పెద్ద పట్టణాలలో పెట్రోలు ధరమీద కంట్రోలు
మట్టుకు వుంచి రేషనింగు తీసి నేరారు. ఇంక మీదట
గరి అయిన ధరలకు ఎంత పెట్రోలునా చొరకు తుంది.
ప్రజా సామాన్యానికి యావద్దండికి యిమాప్పు తెలియ
వలసిన అవసరం కూడ ఉండదు. కాని పెట్రోలు లేక
షికార్లు మానుకున్న వాళ్లకు వట్టి సరదా రోజులు వచ్చినయ్యే.
ఎక్కడి కక్కడికే సంతోషం.

మొన్న యామధ్య మద్రాసులో మహారాష్ట్ర మండల్ వారు ఒక 'రంగ వల్లి' ప్రదర్శనం ఏర్పాటు చేశారు. మహారాష్ట్ర చిత్రకారుడు వాసుదేవ రామచంద్ర ఆధారే రంగు పొడులతో నేలమీద చిత్రించిన దేశనాయకుల బొమ్మలు అందరిని చాలా ఆకర్షించినవి. మెత్తగా నూరిన రాతి పొడిలో బజారులో ఆమ్మే రంగులను తనకు కావలసిన పరిమాణములో కలపుకుని చేతిబొటన, చూపుడువేలు ప్రసయోగించి మామూలుగా ముగ్గు వేసినట్లుగా యీ పొడి చల్లుతాడట. ఇంత నైపుణ్యంతో వేసిన బొమ్మలు చెదిరి పోకుండా కాళ్ళతంకా వుండటానికి తగిన సాధనాలు ఆలోచించాలని మండల్ వారు ఆసు వుంటున్నారు. దక్షిణ భారతీయులు ముగ్గులు రంగు వల్లులు తీర్చుటలో చాలా నేర్పు చూపించే వారు. అన్ని కళలతో పాటు ఇది కూడా యీ మధ్య కొంచెము వెనక పడ్డది. వెనక పడిన యీ కళను మళ్ళీ ప్రజలకు జ్ఞాపకం చేసి ప్రచారం చేయటానికి

మటుకుంటి ప్రదర్శనలు బాగా ప్రచురించు తయ్య. చిన్న
పిల్లలు ఆదవాళ్లు తీరిక సమయాల్లో రంగ వల్లలు ముగ్గుల్లో
తిచ్చటం అలవాటు చేసుకుంటే కాలక్షేపంగా వుంటుంది.
ఇటు అదంగా కూడా ఉంటుంది.

మూడవ ప్రపంచ ఆరోగ్య సమ్మేళనానికి వెళ్లిన భారత ఆరోగ్య శాఖా మంత్రి రాజమహారి అమృతకార్ తిరిగి మనదేశం చేరుకున్నారు. వైద్యానికి ఆత్యవసరమైన మందులను కొన్నిటిని, ఫ్యాక్టరీలు నిర్మించి మన దేశంలో కూడ తయారు చేయించ వలసినదిగా లండన్ వైద్య సంఘజన్మ కోరికట్లు తెలుస్తున్నది. ధనా భావంవల్ల విదేశాలలో వున్నంతగా ఆరోగ్య సదుపాయాలు కిలిగించ లేకపోయినా ప్రస్తుతానికి మలేరియా, ట్యుబర్క్యులసిస్ నివారణలకు, ప్రసూతి శిశు రక్షణలకు సదుపాయాలు కలిగించుతామని అన్నారు. ప్రపంచ ఆరోగ్యసమితి సహకారంతో ఇండియా ప్రభుత్వం వారు దేశ టేమానికి ఒక అయిదేళ్ల పథకం కొనసాగించ టానికి పూనుకున్నారు. ప్రసూతి శిశు రక్షణలలో బ్రెయి నింగు యివ్వటం యీ పథకములో ఒక ముఖ్యాంశము. అఖిల భారత ప్రసూతి శిశు రక్షణ కేంద్రము వారి యాజ్ఞా మూలమున యీ బ్రెయినింగు యివ్వ బడుతుంది. శిశుల పొందటానికి భారతీయులే కాక బర్మా, సిలోన్, ధాయి లాండు, ఆఫ్ఘని స్థానులనుంచి, ఇండోనేషియా, వీయత్ నామ్, కాంబోడియా, లావోస్ దేశాల నుంచి కూడ విద్యార్థులు వస్తారని తెలుస్తున్నది. ఇంతటి ఆపూర్వ అవకాశం మన దేశీయులు సదుపయోగ పరచు కుంటే అంత ర్జాతీయంగా గౌరవ ప్రతి పత్తులు యేర్పడటమే కాక దేశంలో ఆరోగ్య వైద్య విషయాలలో ఒక కొత్త శకం ఆరంభం కాగలదని అనుకోవచ్చు.

స్వరాజ్యం రావటంతో మనకు కొన్ని కొత్త పండుగలు వచ్చినవి. పతాకోత్సవం స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం మొదలయిన వాటిల్లో చేరిందే 'మన మహోత్సవం'. దేశ సౌభాగ్యానికి వృక్ష సంపద ముఖ్యమని తలంచటాన ప్రభుత్వం వారు (గివ పేజీ చూడండి.)

తృతీయ గుళుచ్చము

౧

ఏమిటి సంగీతం, ఎందుకూ ఈ సంగీతం అని పద్మావతి అనుకొన్నది. ఎవరైనా మధురంగా పాట ఒకటి పాడుతుంటే విన్నవారికి మైమరపు ఎందుకు కలగాలి? ఏ రాగాలాపన లోనో, ఏ కీర్తన పాడటంలోనో, కంఠంలో ఏ గమకమో వికసింప జేయటం లోనో, ప్రాణాలు కరిగిపోయి దోసదోస అనంద రూపమై భాస్వాలు ప్రసహించి వస్తాయి. ఆమె తన కంఠం పూర్ణవికసితం చేసి మూడు స్థాయిలలో పాడుకుంటూ తన గాన శౌందర్యానికి తానే మైమరచి పోయేది. ఆమెకు లోకమంతా సంగీత మయమా అని ప్రశ్న ఉండయించేది. చప్పుడు చేయవు అని అనుకొనే కదలికలలో కూడా ఏనో అస్పష్ట రాగాలు ధ్వనిస్తూనే ఉంటవి. నిట్టూర్పులో పున్నాగవరాలి; సాయంకాలపు మలయ మారుతంలో మలయ మారుతమే ఉన్నది.

సంగీతంతో సహచరియం వల్ల గాంధర్వ పీఠాన్ని ఆర్జించటం వల్ల పద్మావతికి పగటి కలలు ఎక్కువ కాసాగాయి. వాస్తవిక ప్రపంచము కన్న భావనాలోకం ఆమెకు ఎక్కువ నిజం కాసాగినది. వాస్తవిక ప్రపంచంలో అన్నీ

ఆపశ్యకులే. ఒక అపశ్యతిని స్రుతిగా నిర్దేశించేటప్పటికి యింకొక కొత్త అపశ్యతి దాపరిస్తుంది. జీవితం నిత్య శోభనమయం చేసుకోవాలంటే నిత్య జాగరకత అవునని కదా?

పద్మావతికి పెళ్లి నాటి భర్త వేరు. ఈ నాటి భర్త వేరు. ఆనాడు తాను పద్మాలు, తన భర్త బుచ్చి వెంకటలు. ఇద్దరూ కలిసి తిరుపతి కొండ మెట్లు ఎక్కుతూ ఉంటే ఆమెకు తాను ఒక పర్వతం ముందర ఎక్కినట్లయి పోయింది. తన భర్తను, యింకా చేపల వాసన పొడుము కొన్నట్లే ఉన్నది.

నిద్రపోతూ గురక కొడతాడు. ఆతనికి అలితంగా ప్రణయ వాక్యాలు పలకటం చేత కాదు. లాలించ లేడు, అనునయించ లేడు.

నిజమే! డబ్బు గణిస్తూన్నాడు. ఏ సిల్కు ఆర్జున పాలెన్ లోనో, ఏ బాలుసామి అయ్యర్ సాపులోనో చక్కచక్కని బెంగుకూరు చీరలు, జెనారెన్ పట్టుచీరలు, భిద్దరు సిల్కు అద్దకం చీరలు, వెంకటగిరి, వురయూరు, కోయంబత్తూరు, పుల్లపాడు, మూలు నేత చీరలో బుచ్చి వెంకట్రావు కొనుక్కు వచ్చి భార్యకు బహుమతులు ఇస్తూ వుండే వాడు. సెకండు హ్యాండ్ హిల్ మన్ మింక్సో కారు కొన్నాడు. భార్యను

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

ఆశాపాతం జనశ్రద్ధాపై, లోలకత జన్మం చిహ్నము
మానేని హృదయంలోకి ప్రవేశించి కచ్చిట్లు ప్రవేశించింది.
ఈ జీవితంలో ఏదేమి అవుతున్నది? చివర తరువైన
నాణ్యత కచ్చిట్టి నేరజేరుస్తున్నాదామో. బాగా
మహాశక్తున్నాడు. బాగా శక్తు చేస్తున్నాడు. తన జీవితం
యేనా బో కచ్చిత పథాలను యెక్కి వాళ్లేందుకు ఆతడు
పెట్టు నిర్దిష్టన్నాడు, కాని వాళ్ళరు మూలం కనుక్కో
లేని లోక కారణం తెలియలేని చిన్న లోగంలా ఆమె
జీవితంలో ఆసంశ్చయపై ప్రవేశించింది. మృగశిరాకాంతి
రాగానే ఆకాశంలోకి చిన్న చిన్న కారుమేఘాలు మూల
మూలగా ప్రయాణించి కచ్చిట్లు ఆమె హృదయం మారు
మూలలా ఆసంశ్చయపై చొచ్చుకు వచ్చింది.

ఆమెలోని స్త్రీత్వము సూతర పరిణామం పొందుతున్నది. ఆమె చదివిన చదువులలో జీవితానికి సూతనాథాలు చూడ నూపినవి. కాక్రిళ్లు తక్కువకు నిడుదపోయే భర్త ఆమెకు ఎవరో క్రొత్త వానిలా గోచరింప ప్రారంభించినాడు. ఇచ్చాళ్లు యిరువురి జీవితాలు ఒకటిగానే ప్రవహించి వచ్చినవి. ఆమెకు ఆతడు జీవిత సవ్యసము. ఒక నాడు తన జీవితానికి పరమేశ్వరుడై తన ప్రపంచానికి చక్రవర్తియై తన ఆలోచనలు, హృదయము, ఆకేయాలు, నిండియున్న తన ప్రాణసవ్యసము అణువు అణువున విడంబించి యున్న ఈ పురుషుడు, ఈ రోజులలో ఎందుకు తనకు క్రొత్త వాడగుచున్నాడో ఆమె కేమి తెలుసును !

2

ఒక నాడు పద్మావతి బుచ్చి వెంకట్రావు ఎన్నూరు వైపును
శారుమీద పోయి వస్తున్నారు. అతనికి ఎన్నూరులో ఏనో
కొన్ని చేపల విషయం కనుక్కోవలసి వచ్చింది. ఈ నాడు
ఆ ఎండి పోయిన ఉప్పు చేపల వాసన పద్మావతి భరించలేక
పోయింది ఆమెకు తల తిరిగి వాంతి వెలిపోయింది.

బుచ్చి వెంకట్రావు కంగారు పడిపోయి మంచిసీట్లు
ముఖము మీదచల్లి యెత్తుకు తీసుకొని వచ్చి కారు మీద

పడుకో పెట్టి, ఇంటికి తీసుకొని వచ్చినాడు. డాక్టరు వచ్చి,
 చండు ఇచ్చినాడు కొంచెము సేపటికి అమెకు బలము వచ్చి
 మామూలు మనిషి అయినది.

తన జీవితం ముందుకు సాగివచ్చిన వేగంతో తన భర్త జీవితం ముందుకు సాగి రాలేదు. ఆతని రూపమే కర్కశమై ఆరే కు కనిపించినది. ఆతని చుట్టూ ప్రసరించియున్న గంధమే నేడామెకు భరింపరాని ద్రవుమన్నది. ఆతని మాటలలో అడవుకులూ, అపవ్వరాలు స్వచ్ఛ జలాలలో ప్రవహించి వచ్చే వైవానినిలో రాక్షావొల్లుకు వస్తున్నట్లును కొని, మద్ద భరింప లేనని భావించినది.

అను అనుతో ఏక శయ్యగతురాలు కాలేక
పోయినది. ఆ భావమే అనుకు నానాటికి దుర్భరమై
పోయినది. ఏదోనీ చింతతో అను తనకు బేర పడక
వీక్షాదు చేజిక్కినది.

“అదికాదు బావా! నవ్వు అంత బాగుండటం లేదు!”

“ఏమిటి జబ్బు! డాక్టరుగారు చెప్పిన మందు పుచ్చుకోవు, ఎప్పుడూ ఏదో ఆలోచిస్తూ ఉంటావు. నవ్వులతో ఎప్పుడూ కలకలలాడే నీ మొఖము వానలు కురవని పొలంలా బిగుసుకొనిపోయి ఉంటున్నది, నిజంగా నీ వంట్లో బాగుండేటటువంటిది లేదా? నీకు చీరలు కావాలా నగలు కావాలా? పద్యా నీవు ఏదో మారిపోతున్నావు!”

“నా వంట్లో బాగుండటములేదు బావా. తిండి తిన్నగా సహించటము లేదు. వల్లు అంతా నెప్పలుగా ఉంటున్నది. రాత్రిళ్ళు నిద్రపట్టు.”

“రా వెంటనే దాక్టరుగారి దగ్గరకు వెళ్లుదాము.
ఇలాంటివి అశ్రద్ధచేస్తే కొంపలు ముంచుకు వస్తాయి అప్పుడు
ఏమి అనుకున్నా ఏమీ లాభములేదు.”

“నా వంట్లో కొంచెము నలతే తప్ప డాక్టరుని చూడ
వలసినంత అవసరము లేదు. నువ్వు వటి కంగారు మనిషివి.”

ఏమైన బుచ్చి వెంకట్రావు హృదయంలో ఏదో భయం ప్రవేశించినది. ఎప్పుడూ నిర్మలమైన హృదయంతో చంటిపిల్లలా ఆహూకేతన పద్మావతి ఏమిటి ఇలా అయిపో

కున్నది. నిజంగా దాని వంట్లో పెద్ద జబ్బు ప్రకరించి నేనా. ఎలాగా డాక్టరు దగ్గరికి రాదు. కనుక పట్టుమైన డాక్టరు ఒకరి ఇంటికి తీసుకొనివచ్చి పద్దాలు పరీక్ష చేయించటం వుంది.

ఆ మర్నాడు ఉదయం డాక్టరు లక్ష్మీ ఆశ్రమస్థితి వహించిన వైద్యురాలిని బుచ్చి వెంకట్రావు తీసికొని వచ్చినాడు. ఆమె పద్మావతిని పూర్తిగా పరీక్షచేసినది. జ్వరము రావటం లేదాయెను. ఒళ్లు నొప్పలు మామూలేగాని, ఎచ్చటా ఎక్కువగా నొప్పిగాని పోటుగాని లేదాయెను. మొదట డాక్టరు లక్ష్మీ బుచ్చి వెంకట్రావు మాటలు విని ఆమె గర్భవతేమోనని అనుకున్నది. అదిలేదు. ఇంక ఏమిటి?

పద్మావతికి వంట్లో ఏవిధమైన జబ్బులేదని నరములు నీరసించి యుండవచ్చునని మానసికమైన వ్యధ ఏవో ఆమెకు తెలియకుండానే వున్నవని యుండవచ్చునని డాక్టరు లక్ష్మీ బుచ్చి వెంకట్రావును వేరే తీసుకొనివెళ్లి చెప్పినది. అతన్ని ఆమెకు సర్వదా సంతోషము కలిగేటట్లు చూడమని ఆమె నొక్కి చెప్పినది.

పద్మావతిని చూచి డాక్టరు లక్ష్మీ, “పద్మావతిమ్మగారూ కఠిన సంబంధమైన జబ్బు ఏదిలేదు. కాని, కొంచెం నరాలు నీరసించాయి, సరదాగా ఉంటూ ఉండండి. ప్రస్తుతం సంగీతం నేర్చుకోవడం అపి, నాలుగు రోజులపాటు సరదాగా కాలక్షేపం చేయండి. రెండు మందులకేర్లు మీ ఆయనకు వ్రాసి ఇచ్చాను. అవి పుచ్చుకొనే విధానమూ వ్రాసి ఇచ్చాను. ఒక్కొక్కటి రెండేసి బుడ్లు చాలు. మీవంటి సంగీత పాఠకులు ఎంతో అనందముగా గడపవచ్చుకదా! సాయంత్రమవుతుంటే ఇంటికి రండి. కొంత నేపు రోజు కులాసాగా కాలక్షేపం చేయవచ్చును.” అని సలహా ఇచ్చినది.

పద్మావతి మందులు పుచ్చుకుంటున్నది. కాని అవిడ జబ్బేమీ నిమ్మదించినట్లు లేదు. రాత్రిళ్లు నిద్రలేక కూర్చోవడం సాగించింది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఊరికే ఎక్కి ఎక్కి ఏడవడం, కొంచెం పని సరిగా జరగలేదనుకున్నా విపరీతమైన కోపం రావడం, చేతులో ఏముంటే అవస్తువుని

కోరికతో ప్రేమతోనే పెద్దలెట్టడం, చిరాలు, రవికాలు చివు కొవడం, ఇలా చాలా చేసు చూడవచ్చు.

బుచ్చి వెంకట్రావు జయపడి దయ్యము పట్టుకుండేమోనని అనుమానపడి. కావలి కువాళ్లకు తెలిగ్రాము ఇచ్చాడు. అల్లగారు, మామగారు, తన తల్లిదండ్రులు, ఇంకా ఇద్దరు ముగ్గురు చుట్టాలు చెన్నపట్నం చక్కగా వచ్చారు.

చింతాగ్రేటనుంచి కర్నూలు మంత్రికాడిని తీసుకు వచ్చారు. పద్మావతికి మరీ మతిపోయింది.

“ఏమిటండీ మీ గొడవంతానూ! మీకన్నా మతిలేదు నాకన్నా మతిలేదు. నాకు దయ్య. పట్టడమేమిటి? ఎందుకు బాధపడుతున్నానో నాకు తెలియదు. మనస్సంతా పొడైపోయింది. ఇలా దయ్యనీ దెవతలనీ మళ్లు చేపలలో వాల్లాడే మనవాళ్ల ఓచ్చి బావాళ్లనీ ఇంకా మిమ్ములను పట్టుకుని వేల్గొడుతూనే వున్నాయి. ఇవన్నీ ఇంతటితో ఆపుచేయండి. లేకపోతే నేను నిజంగా ఏ సముద్రంలోనో పడిపోతాను.” అని పద్మావతి భర్తతో కేకలువేస్తూ ఒక రకంగా ఏడుస్తూ చెప్పింది.

ఆంధ్ర మహిళాసభ కార్యదర్శిని పద్మావతికి “నాలుగు రోజులుపాటు మహిళా సభలోనే మకాము పెట్టండి పద్మావతిగారూ! పిల్లలతో, ఈ మాస్టర్లతో కాస్త కాలక్షేపం జరిగి మీ మనస్సు నిమ్మదిస్తుంది.” అని సలహా ఇచ్చింది. ఆ సలహా బుచ్చి వెంకట్రావుకు నచ్చింది. వాళ్ల చుట్టాలందరూ బాగుండన్నారు. పద్మావతి వచ్చి మహిళాసభ హాల్లలో చేరింది. ఇదివరకల్లా విద్యార్థినిగా వుండనేవుంది.

3

ఆంధ్ర మహిళాసభలో చేరిన దగ్గరనుండి పద్మావతి నిమ్మదిగా నిమ్మదిగా కాంతించి ఆమె హృదయంలో ఏ మూలనో దాగిపోని వున్న భయాలు మంచువలె మోయం కాసాగాయి. ఆ భయాలకు కారణమైన పరిస్థితులు ఆంధ్ర మహిళాసభలో లేవుకదా?

తాను తన భర్తతో ఏకకయ్యాగతురాలు కానక్కరలేదు. హాయిగా ఏ విధముగా పురుషుని సంపర్కము లేని ఒక

[illegible]

నాయక- వాండవ నడవ ముందున్న తోటలో
చేత కథలు చెప్పడంబూవుంటే తాను 'ఈ' శాస్త్రేని.
తనకు తెలిసిన కథలు చెప్పేది. వ్యాఖ్యతో ఉయ్యాల
లూనేది. కానమ్మబోమ్మలో పంచాలు పోనేది. దావ్తరు
లక్ష్మీ బుచ్చి నౌకట్రావును పద్మావతితో కూడ వ్యాధ్యురూ
కొవ్వొళ్లపాలు విడిగా వుండటమే మంచిదని నలహా
ఇచ్చింది.

బుచ్చి వెంకట్రావు ఘనవంతుడు. ఘనం తేనె వంటిది. తేనె ఈగలకు అడ్డొస్తుంది, దాం జిక రక్తమైన ఈగలాతి మనుష్యుని అడ్డొస్తుంది. వెంకట్రావుకు స్నేహితులకు కొడవేమిటి? మనుష్యులలో ఘనము సంపాదించేవాళ్లు తి బాతులుగా తయారవుతారు. ఘనం, ఇంకా ఘనం, ఘనం పోగు చేయడంలో ఆనందం, ఘనం పెంచడంలో వుంది. అందుకు పరమార్థం ఘనం పెరగడమే; రెండో రకం వాళ్లు తాము సంపాదించిన ఘనం, తాము సంతృప్తిగా అనుభవించాలని కోరుకుంటారు. మూడో రకంవారు తాము సంపాదిస్తున్నట్లు లోకానికి తెలియాలి, ఏమ విశ్వసనీయమూ చూచి లోకం దిగ్భ్రమమౌచెంది అనూయంపడిపోవాలి, అది చాలి కానందం.

బుచ్చి వెంకట్రావు యీ మూడు రకాలుగాకూడా ఆనందం పడేవాడు. భార్య చక్కని నగలతో అందమైన చీరలతో దేవలూకించి నుంచి తిలోత్తమలూ దిగివచ్చినట్లు కనబడుతూ తనతోపాటు సినిమాలకు రావడం, బీచికి రావడం ఎంతో ఆనందంగా వుండేది. విశ్వరూపముతో ఏమాత్రం బొద్దుకాకుండా చిన్ననాటి అంగసౌప్తమము పరిపూర్ణత పొందిన కవీరము సౌందర్యము కలిగి చిన్ననాటి లావణ్యము

ఉన్నట్లుగానే ఎదురుమొండి పడ్డావతి నేను ఎల్లోరా
 గాని నువ్వు నాకుగన నుచులోని శివదేవి విగ్రహంలా
 ఉన్నది.

ఆలాంటి రాష్ట్ర ఈనాటి కాలానికి దూరమైనది. ఆమె తనతో ఏకకల్యాణకురాలుకాదు. ఆమెను స్వకీయమైన పరిమళము ఆమె తనప్రక్క నిదురపోవునప్పుడు, మేలుకొని పన్ను లగలా చుట్టి ఉన్నప్పుడు, తనతో సమంగా నడిచి వచ్చెప్పుడు, ఆమె తన అంకాసనం అలంకరించి ఉన్నప్పుడు, తన్ను పొదివికొనిపోయి, ఆ సూభిక్షము తన జీవితంలో భాగమైనది. ఆ సుగంధము నేడు తనకు సన్నిహితమై వేదు.

ఏమి జరిగినది! ఎందుకు తన కామె ఇలా దూరమై పోయినది? ఆనందపూర్ణమైన తమ చాంపత్య పూర్ణిమను నేడ్చి వీరాహుప్రవాసు మింగివేసినది? పుష్పానికి పరి నెళంలా ౩౭ చిన్నారి భార్యకు సంగీతము కాదా? నేడా సంగీత మేమైపోయినది? చిన్ననాటినుంచీ ఆ బాలిక కోటి తిమింగలాల బలము సమకూర్చేదికదా? ఆమె చూపుల రక్షణలో గముద్ర మొగ్గల్గన్న భయపడక అతివేగంగల ప్రవాహాలన్నా భయపడకుండా ఎన్నిసార్లు తాను సముద్రంలో ఉర్రకిలేదు.

తనకు చదువుకొస్తూ కపిత్థము అధ్యయ్యే ఈ రోజుల్లో, ఆమె పెదవులలో ఉద్బవించిన కాంతులలో సూరవ పాలు ఎరువులలో నుండి పగడాలు పుట్టి ఉంటాయి అని, అనుకున్నాడు. ఆమె చచ్చితే తళతళలాడే పళ్ల తళుకులలో సూరవపాలు ధగధగలో నుంచి ముత్యాలు పుట్టాయి అనుకున్నాడు. దట్టంగా, నల్లగా, ఓత్తుగా, పట్టులా ఉన్న ఆమె జుట్టు చీకటిలో నుండి సూరవపాలు నిగనిగలా సముద్ర లోతులై వుంటుందని బుచ్చి వెంకట్రావు సరిపోల్చుకునేవాడు.

పద్మావతి ఎందుకు వెళ్లిపట్టు? తానే దోషము చేసి నాడు! ఆ జ్వరిబాగుల పిల్ల మనస్సు చెడిపోలేదుకదా? ఆమె ఎడబాటు నానాటికి అతనికి భరించరానిదై పోయి నది. సినీమాలకు వెళ్లేవాడు కథలు అర్థమయ్యేవికావు. అప్పటి కింకా మద్రాసు నగరంలో ప్రాహిబిషన్ రాలేదు.

బుచ్చి కంకిట్రావు బసోటోకో, కాన్యారాకో యి
కొంచెం సూత్రైచి ద్రాసు చారాయిలు, దీరులు,
దిస్తీలు, బ్రాందీలు వగైరాలు మొదట, నాదాలలో కలిపి
ఆ తరువాత ఏమీ కలపకుండా నేవించడం వ్రాసంభి
చాడు. రస పనియందు శ్రద్ధ తగ్గిపోయింది. జాగ్రత్త
తక్కువదయ్యేటప్పటికి ఆతని కంకెరికి సంబంధించిన అనేక
వలలు మధ్యవర్తులు, ఆతని ఖజానా మహా రుక్సులోనికి
ఎక్కువగా పోనివ్వసాగారు.

ఆతని పురుషత్వము స్త్రీ స్వస్థ సర్వకాలము కొరత
గాడవాండా పూర్ణమైనది. స్త్రీ శరీర సంచలిత సౌరభాలు
అస్మాణించక ఒక్క నిమేషమైన ఆతడు మనలేడు. ఇంత
వరకూ ఆతని ప్రపంచము ఆతని భార్య-నేడు ఆ ప్రపంచము
కూడదు.

౪

పద్మ కలలో ఎన్ని సార్లో భర్త కనపడేవాడు. ఆ కలలు
ఒక్కొక్కప్పుడు హృదయ బాధా పూర్ణమైన సంఘటనల
తోనూ, ఒక్కొక్కప్పుడు ఉత్సాహసమితి శ్రీతానుభవ యుక్తం
గానూ ఉండేవి.

ఏలా వచ్చింది తనకీ బాధా పూర్ణమైన పరిణామం?
ఎందుకు? ఏ మార్గాల తన జీవితం ప్రవహించబోతున్నది?
ఎంతవరకు? ఏది కోరి? వేలుగణించే భర్తను వదలిపెట్టి
తన చిన్ననాటినుంచీ తనతో అడుకొన్నవాడు, లోకం
అందిచ్చే చేతులు పట్టుకొని తనతోపాటు ఆతడున్నా
పై పథాలకు నడిచి వచ్చాడుకదా? ఏ జీవితం జీవిస్తే ఆ
జీవితాన్ని సమగ్రంగా అందిపుచ్చుకొని, దృఢమైన నడకలు
వేయగల ధీమా కల్గినమనిషి! ఆతనికి చేపల పేర్లన్నీ
తెలుసు, వాటి గుణగణాలు తెలుసు, వాటి జీవిత విశేష
లన్నీ తెలుసు. సముద్రపు మొసలి (Shork) కాని, టేకి

చేపకాని, మూసకాని, ఎరులు కచ్చికమ్మగుకాని, పడవని
ఎదుర్కొన్నప్పుడూగూని, వాని బాటనుండి ఏలా తప్పించు
కొనాలో, కూడా వుండే నూల బట్టెలో వాటిని హత
మార్చడంగా ఆతనికి ప్రాప్తగా తెలుసు.

తన్ను పడవలో పీచుకు వెళ్లేవాడు. ఆతడు తెడ్డువేస్తే
తాను పోవేసే. ఆతడు తెరచాడ ఎత్తి చుక్కాని కోల
వేస్తూ వుంటే తాను దమాడుకర్ణ మార్చేసి

“ ఏ దిక్కువాతాదా

ఈ కడలి మన పడవ

ఆ తీరమేలేని

ఆకాశమే నీరు

“ ఏ దిక్కు ”

పైకెగిరి వాగుల్లో

పలపాల తుంపర్లో

నీరాల బయలుల్లో

దారడిగి దారొంది

“ ఏ దిక్కు ”

తెరచాప రక్కలతో

తెల్లని పులుగై పడవ

(తెల్లని పిట్టె పడవ)

మన వలపు రేవునకు

మనల నిరువురచేర్పు

“ ఏ దిక్కు ”

అని పాడుతూ ఉంటే తన బావ తన్ను చిరునవ్వులతో
యాస్తూ తానూ ఒకపాట ఎత్తుకునేవాడు.

“ వాగువాగులు కలిసి సాగుదారుల ఎంట

వాగువడిలో పూవు వడిగాపోయె పడవ

నామందు నీ నవ్వు నా ఎనక అలసువ్వు

ఈ పడవ తెరలెత్తు మనబ్రతుకుదవుదవ్వు.

“ఇంకా ఇంట్లోనుంచి కుండా వెళ్ళిపోయింది.

మా నాన్నా ఇంట్లోంచి వెళ్ళిపోయిందా?”

నేనోలే అనికన్న లేచిపోయిపోయింది. మానో
చెప్పగానే కాలికి మానో, ఆయన కన్నులు గాన
ఆరంభించారు.

కృష్ణదేవరాయల చెప్పినట్లుగా మానో అనే దేవులు
తీర్చాడు. ఎంత కష్టపడి పండించినా అది కాలికి సరి
పోయేది. కృష్ణదేవరాయలవలె మానో దేవుని బాబూ.

మానో మానో యానాందరాయలు బకాయి
పడ్డాడు. తర్వాత రెండు గాలివానలు వచ్చి కల్లారా
మానో పంటంతా నాశనం అయిపోయింది. మానో ఋషులు
బాగా వెలిగిపోయాయి. ఇంటి చూట్టూ అప్పులే.

మా స్వంత భూమి అమ్ముకున్నా అప్పు తీరిందికాదు.
మా దూడల మేకల మందంతా మా భూమిలోబాటు
యీనాందరాయలు కలిసింది.

మరో దిక్కులేక మానో మా చిన్నాన్న కూలి పను
లకు పోయారు.

నేను ఏ పాలేరుక్రింద జెల్లాను—అయితే మరి నాకా
పనేం చాతనవును? నేను పాలేరు నాతానని వాల్లెప్పుడూ
అనుకోలేదు.

వాళ్లు చచ్చు పాడుచేసారు.

ఆ తర్వాత యిలా మారాను. మా బ్రతుకెక్కరూ బ్రత
కరు.”

“అయితే మీ యీనాందరాయ మీకేం సాయం చేయ
లేదా?” నేను అడిగాను.

“హీ...ఆయన చేస్తాడూ! ఇద్దరు ముండల్ని పెంచు
తున్నాడు—వాల్లెద్దరికీ చెరో మేడానండి. వాడి కుక్కలు
తినేతొండి మాకు లేదిప్పుడు.

ఆయన ప్రాణానికేం ఘనవాలేదు. అలా యెంతో
భూమి ఆయనకు కలిసింది. ఆయన పుణ్యమా అంటూ
మేమంతా బ్రతికి చెడ్డామండి—మీరాయన మీరు యెప్పుడూ
వినలేదా?”

“లేదు కొంచెం వ్యూహా పోనియ్”

“ఆ పోనిస్తానండి. ఆయన మాకు ద్రోహం చేసా
డండి—మమ్మల్ని సర్వనాశనం చేసాడు. కాలి ఎప్పుడూ
తగ్గించి యెత్తుకుండు. పంటలు పండినా యెండినా అంతే—
తగ్గించి ద్రోహం కాదాండి.

లేకపోతే యిల్లాంటి చరిత్ర నేను చచ్చిపోయానా?
నేను పుట్టిన డిక్టోనేషనరీగా నుఖంగా బ్రతికుండును.

ఇప్పుడు మా కుటుంబం అంతా చెల్లా చెదరై తలొడ్డారి
యాగుకున్నాం—దేవుడికేం దయలేదు. మాయా బాధ
కంతకీ కారణమైన ‘వాడిని’ శిక్షించమని దేవుణ్ణి ప్రార్థిస్తు
న్నాను.

పోనీలే—దేవుని దయ వాడిమీదే ఉండ నివ్వండి.
మనమే బాధపడదాం మరి”

నాకు చాల జాతివేసింది అతని చరిత్ర విన్నాక. ఇలా
యీ రిక్తావాళ్ల చరిత్రలు ఒక్కొక్కటి తెలుసుకోవాలని
పించింది. తీరా తెలుసుకుంటే గుండె పగిలి చస్తాం.

“ఇదిగో ఆ యెడం వేపు డాబా యింటికి” అన్నాను
నేను.

“చిత్రం!—నా కథంతా విన్నారు.. నా బాధంతా
తెలుసుకున్నారు. ఒక్కణా డబ్బులు యెక్కువీయండి”

నేను అర్థరూపాయి తీసి యిచ్చాను.

“మీరు కొంచెం యెక్కువ యియ్యాలి. నిన్నటినుంచి
నా కన్నంలేదు. నీరసంచేసి బండి తిప్పలేదు. నాల్గు రొట్టె
ముక్కలు కొనుక్కోవాలి”

మరో పావలా యిచ్చాను.

అతని ముఖంలో హర్షాతికేఖలు విచ్చాయి. అతడు
రిక్తా తిప్పుకు పోయేడు.

చల్లగా వస్తోంది గాలి—పాపం! అతను యీ చరిత్ర
అలవాటు పట్టేడు.

అతన్ని వాళ్లు పాడుచేసారు!!!

జేనీర్

* శ్రీమతి మాలతీ చందూర్ *

(చాలెటి బ్రాంటీ రచించిన జేనీర్ ఒక స్త్రీ వివాద గాథ. చిక్కా మొక్కా లేని దారిక తరగినతల్లి పండని బాల్యంలో అష్టకష్టాలవడి, చివరికి వారకాల వారసరచందూర్—అను ప్రేమించిన పురుషుని సాన్నిధ్యంలోనూ చిక్కా నుంచి బొందలేకపోతుంది. ఆత్మతృప్తికై ఆ సైయిద్ వాదిని రిండిలేక చూస్తుంది. ఈ నవల ఆంగ్లంలో వుత్తమ పుస్తకాలలోనే నడిస్తుంది. జేనీర్ నవలలో నాయక జేనీర్ తన బాల్క యవ్వనాలని చెప్పుకొస్తుంది.)

నా చిన్నతనమంతా కష్టాల్లో తిట్లతో గడిచింది. మా పిన్ని కర్కోటకపు మనిషి. బాబాయి చనిపోతూ పిన్ని చేత నన్ను తన పిల్లలతో సమానంగా పెంచుతాను అని మాట తీసుకొన్నాడు. పిన్ని తన పిల్లలతో సమంగా పెంచుతానని మాట యిచ్చినా నన్ను మటుకు ప్రతిక్షణం చిక్కా మొక్కా లేని అనాథ బాలికగా చూసేది. ఆవిడ ప్రవర్తన నేను తల్లితండ్రు లేనివానని జ్ఞాపకం తెచ్చేదిగా వుండేది. పిన్ని పిల్లలుగూడా నన్ను చాలా నీచంగా చూస్తూ, చీటికీ మాటికీ కొద్దుపెట్టేవారు. ఒకనాడు నేను పిన్ని కొడుకు జాన్ తో దెబ్బలాడి అతని చేతిమీద కొట్టడం వల్ల, పిన్ని నన్ను మూడు నెలలు వాళ్లతో మాట్లాడకుండా చేసింది.

ఆ మూడు నెలలూ యింటి వెనక పనివాళ్లున్న భాగంలో వుండేదాన్ని. ఒకనాటి వుదయం పిన్ని నన్ను రమ్మని కబురంపింది. నేను వెళ్లేవేళకి పిన్ని గదిలో కొత్త మనిషి కూర్చుని వున్నాడు. ఆయన నన్ను పరీక్షగా చూసి పిన్నితో “అల్లరి పిల్లలకు తగినది లావుడో అనాధాశ్రమమే” నని అన్నాడు. అక్కడి క్రమ శిక్షణగల్గి పిల్లలకి మంచి బుద్ధు లబ్బుతాయట. లావుడో పాతకాల అనాథ బాలికా శ్రయము. కొంతసేపు వాణ్ణి నా అల్లరితనాన్ని గురించి, నా లోపాల్ని గురించి మాట్లాడుకున్నాను. చివరికి ఆయన వెళ్లిపోయారు. పిన్ని నేనూ మిగిలాము. “నేను చెడ్డదాన్ని కాదు. నువ్వే చెడ్డదానివి—ఈ యింటికింటే అనాధాశ్రమమే మంచిది” అన్నాను పిన్నితో. తనూ అందుకే తొందర పడున్నా సందానిడ. నా కప్పటికీ పడేళ్ళు.

లావుడో అనాధాశ్రమములోని ఎవడైతే పిల్లల్లో నేనొకత్తేయాను. ఏ వొక్కరికీ వొంటినిండా బట్టా, కడుపునిండా తిండి వుండేదికాదు. కరడుకట్టే చలి. కప్పు కునేందుకు దున్నటి విసాలేదు. యిన్ని కష్టాలు హెలెన్ స్నేహంకల్ల వర్చిపోయేవాన్ని. కాశీకాశీ కడుపులవల్లా, ఆ తినేదీ చచ్చుకం ఆహారం కావడంవల్లా, అనాధాశ్రమంలో విషజ్వరాలు బయలుదేరాయి. ఆ జ్వరం హెల్ న్ను పొట్టకెట్టుకుంది. ఈ ప్రపంచంలో నాకున్న ఆ ఒక్క ఆత్మీయుగాలూకూడా పోయింది. అనాధాశ్రమంలో మొదటి ఆరు సంవత్సరాలు విద్యార్థినిగానూ, చివరి రెండు సంవత్సరాలు వుపాధ్యాయునిగానూ మొత్తం ఎనిమిదేళ్ళు ఏకాకినిగా గడిపాను. ఇంతలో మా అనాధాశ్రమపు ప్రిన్సిపాల్ పెండ్లితో నేనా ఆశ్రమానికి తిలోదకాలు యిచ్చాను.

నెప్టెంబరు నెలలో మిల్ కోట్ లో నున్న ధారన్ ఫీల్డు పోలకి ఉపాధ్యాయునిగా తుదిరాను. ధారన్ ఫీల్డులో నే అడుగట్టేవేళకి వృద్ధ స్త్రీ ఒకామె నన్ను ఆహ్వాయంగా ఆహ్వానించింది. ఈ గృహోన్నతా ఆమె నిర్వహిస్తూండటం. పేరు ఫెయిర్ ఫాక్స్. యజమాని వూళ్ళో లేరు. ఆయన సంరక్షణలోనున్న ఎనిమిదేళ్ల బాలిక ఎడికోకి నేను చదువు చెప్పాలి. ఫెయిర్ ఫాక్స్ కి నా యజమాని రాఫెష్టర్ దూరపు చుట్టం.

ధారన్ ఫీల్డు మూడంతస్తుల పెద్ద భవంతి. చుట్టూ పెద్ద తోట. రాఫెష్టరు ఒక పెద్ద జమీందారు. ఇంట్లో గదులు పెద్దపెద్దవి. పొడుగాటి మండాలు—ఎత్తయిన ద్వార బంధాలు—ఇల్లు పురాతనమైనదైనా చాలా దర్జాగా

నవ్వే. అది కేవలం నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే.

“నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే.” అని చెప్పింది.

“నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే.” అని చెప్పింది.

“అది నవ్వే. అది నవ్వే.”

“నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే.” అని చెప్పింది.

“అది నవ్వే. అది నవ్వే.”

“నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే. అది నవ్వే.” అని చెప్పింది.

మేడలోని మూడో అంతస్తుచుట్టుకు ఎప్పుడూ భీకరంగా —విద్యుత్తువల్లగా వుండే. మెట్లమీదనుంచి ఎప్పుడూ వెళ్తుంటే, కేకలు, మాటలు, వెళ్ళి వచ్చు వినిపించేవి. నా కండువో ధయంగా వుండేవాళ్ళం. ఫెయిర్ పాస్సుని ఆ కేకలమీదని అడిగాను గ్రేస్ ఫూల్ అనే పనిచునిసి అలా కేకలు పెట్టడం చేసింది. గ్రేస్ మొహం పిచ్చిగా కనపడింది నాకు. మూడో అంతస్తులో దెయ్యాలు నివసిస్తున్నట్లుపించేది.

జనవరి 12 యట చలిచలిగా వుంది. ఒకనాటి సాయంత్రం పక్కావూరికి జయలుకేరాను. తోవకి రెండు వైపులా చెట్లు. వారి చాలా వంకరగా నవ్వుగా వుంది. దూరాన్నించి గుర్రపు డెక్కల చప్పుడు వినిపిస్తోంది. వేటకుక్క భోమని అరుస్తూ నాముందునుంచి పరిగెత్తింది. డెక్కల చప్పుడు అకస్మాత్తుగా ఆగింది. గుర్రం ఆడుకు తప్పింది. రాతూ, గుర్రం యిద్దరూ క్రింద పడిపోయారు. నవాయం చేద్దామని దగ్గరగా వెళ్ళాను.

“నేను చేయగలిగేదేమన్నా వుందా?”

“పక్కగా ఎళ్ళో చాలి. ఎముకలు విరుగలేదు గాని యెక్క వట్టింది” అన్నాడు లేవబోతూ రాతూ. మనిషి మోటుగా కనిపించాడు. అజానుబాహువు. పెద్ద ఛాతీ. విలువైన దుస్తులు ధరించాడు. ముట్టే వీళ్ళకి వైన వుంటాయి.

“మీరు గుర్రం ఎక్కేదాకావుండి—అదైన నేను వెళ్ళిపోతాను” అన్నాను.

“వీటి పగుతోంది. నువ్వు తొందరగా వెళ్ళడం మంచిది. మీ యిల్లెక్కడ?” కాలు మీదలేవ ప్రయత్నిస్తూ అడిగాడు.

“అదుగో—ఆ కనడే మేడ.”

“థాన్ ఫీజునుంచా?”

“అవును.”

“ఎవరిల్లది?”

“రాబెట్టర్ జమిందారుది?”

“నువ్వు అక్కడ పనిచేస్తున్నావా”...ఆశ్చర్యంగా తడవడతూ తెల్లపోయి చూశాడు.

“చదువు చెప్పేందుకు వచ్చాను.”

“ఓహో! పంతులమ్మవా! సహాయం లేకపోతే లేచేట్టు లేను,” అంటూ నా భుజంపైన చెయ్యివేసి గుర్రం మీదికి వెళ్ళాడు. ఒక్క చిటికీలో గుర్రం రాతూ— అంతా కలలా మాయమయ్యారు.

ఇంకా కళ్ళేళ్ళకి యింకా కిక్కు వీధిలో పడుకునుంది. జమిందారు వూరునుంచి వచ్చారనీ—కాలుకు దెబ్బ తగిలిందని ఫెయిర్ ఫాక్స్ చెప్పింది.

మూడు జమిందారుకి నన్ను పరిచయం చేశారు. మనిషి ఆకృతి క్రూరంగా వుంది. అందంగా లేడుగాని యోగ్యుడిలా కనపించాడు. అధికారయుతంగా నా చిన్నప్పటి జీవితాన్ని—అనాధాశ్రమాన్ని గురించి ప్రశ్న అడిగాడు. మాటల మధ్యలో అకస్మాత్తుగా యింకా నన్ను నా శిష్యులాల్ని వెళ్ళమని ఆజ్ఞాపించాడు. మరోరోజు నాలో ఎంతో వుత్సాహంగా తన జీవితాన్ని గురించి,

నవ్వులా మాట్లాడాడు. మాట వ్యక్తలో అనందంగా
తీసుకుంటావా అని అడిగాడు. కాదని నిజం పలికాను.
జాతీ హృదయం లేవనికూడా అన్నాడు.

“నాకాసంగతి తెలుసు. పూర్వం నాకు యెంతో
దయా, దాక్షిణ్యం వుండేవి. రాసురాను కిక్కిరించి
తయారయ్యాను. అది నా తప్పకాదు. విడి నాకావాతం
నెప్పింది.” అన్నాడు సాలాచరణ.

ఇంతలోకే పెంపుడు తండ్రి తెచ్చిన అనుభవ పట్టు
గొను తోడుకున్న ఎడెన్ వచ్చింది. ఆ గొనుమాసి
జమిందారు “నేను ఒకప్పుడు పచ్చగా చిగురుస్తూ వుండే
వాణ్ణి. గడిచిన వసంతం ఆ చిగురు తొలుకు పువ్వు నా
చేతిలో వుంచింది. ఆ పువ్వుని నాపాపరహారం కోసం
జాగ్రత్తగా పెంచుతున్నాను,” అని మరో ప్రపంచంనుంచి
వలె అన్నాడు. బ్రాంది డోసు ఎక్కువ వడిందేమోనని
అనుకున్నాను.

రాసు రాసు జమిందారు చాలా దనువుగా వుంటుండే
వాడు. అపాయింగా మాట్లాడేవాడు. ప్రతి సాయంత్రం
యేవో ఖబుర్లు చెప్పకుంటుండేవాళ్ళం. కాని కోపం—
క్రూరత్వం అప్పుడప్పుడు తొంగిచూస్తూండేవి. జమిందారు
నాపట్ల యజమానివలెకాక స్నేహితుడిలా ప్రవర్తనూ
వచ్చాడు. నాకు తెలియకుండానే అతనిమీద భక్తి గౌర
వాలు ఏర్పడ్డాయి.

ఒకనాటి రాత్రి నాగదిలో పడుకొని జమిందారు
ప్రవర్తననుగురించి ఆలోచిస్తున్నాను. అతని స్వభావంలోని
కఠినత్వానికి కారణం వెతుకుతున్నాను. అర్ధరాత్రివేళ.
నిశ్శబ్దంగావుంది. నా గది తలుపును ఎవరో తట్టినట్టుంది.
పులిక్కిపడి లేచాను. తలుపు వెనక వెకిలివస్త్రంతో కిచిక
శబ్దం అయింది. మూడో అంతస్తుమీదకు దడదడ పరిగెత్తిన
అడుగుల చప్పుడు. పిచ్చిది గ్రేస్ ఫూల్ అర్ధరాత్రి ఏమో
గోలచేస్తోందేమోనని ఫెయిర్ ఫాక్సుతో చెప్పేందుకు

పక్కనొంచి లేచాను తలుపు తెంచేకోకి వసండానంతా
పొగ చుట్టేసింది. ప్రాంతం నలవడం లేదు. జమిందారు
కదిలోంచి పొగా మంటలా కన్నున్నాయి. ఒక్క అంగలో
నదిలోకి నెట్టెపడ్డాను కెన్నె విరుగుడు చావ పందిర మందం
చుట్టూ నొరు లేరి. తెరలన్నీ అయిపోన్నాయి. రాచెట్టర్
పాపలా స్పష్టంగా నిగ్రస్తున్నాడు. ఏమి చెబుతానికి
నోచలేదు. పక్కకూకాలోని స్పృహ మందింమీద చుట్టూ
తెల్లని లాగిజేబాడు.

“నన్ను అర్ధరాత్రి స్నేహం మంచుదావనుకున్నావా?
యిదేమిటి!” అని నిద్రనుంచి గురుక్కున లేచి అడిగారు
జమిందారు.

ఒరిగిన సంకతంతా చెప్పాను. నన్ను కిదలకుండా అగడి
లోనే వుండమని చెప్పాడు. లైటు తీసుకుని సంకతేమిటో
తేల్చుకునేందుకు వెళ్ళాడు. తిరిగి వచ్చి తను అనుకున్నట్టే
ఈ పని గ్రేస్ ఫూల్ చేసిందనీ, ఆమె దిగిపోతమైన మనిషిని
ఆ నవ్వులు కేకిలూ ఆమెవేసి చెప్పాడు.

నే వెళ్ళబోతూంటే యీ జరిగిన విషయం ఎవరితో
చెప్పకద్దని నానించి మాట తీసుకున్నాడు. తలుపు తెరవ
బోతూంటే నా చేతిని లిపి చేతుల్లోకి తీసుకు “కట్టు కిడ్నల్లో
యింతా అంతా నిజం వుంది. నీలాంటివారికి పరోపకారం
స్వభావసిద్ధంగా కస్తుంది. నా ప్రాణం రక్షించావు,” తడ
బడతూ యీ మాటలన్నాడు. కంతంలో ఒకవిధమైన
బరువూ, కిడ్నల్లో కాంతి కనబడ్డాయి.

అటులేరువాత యజమాని గ్రేస్ ఫూల్ ని కేకలెయ్యడం
గాని యింట్లోంచి తరిమెయ్యడంగాని చెయ్యలేదు. ఆ తొలి
నాడు ఉదయం జమిందారు ఊరికెళ్ళారు. పదిహేను
రోజులదాకా అతనివద్దనుంచి ఏఖబురూ రాలేదు. నన్ను
చూస్తే యజమానికి ప్రత్యేకాభిమానమని నేను పేక మెడలు
కట్టుకున్నాను. వాటిని చూసి ఈ పదిహేను రోజుల
ఏకాంతంలో నవ్వుకున్నాను.

(సకేవము)

“జూహితే దొంగ ఇలాగ దొంగలించు కడతాడో
అయ్యో కలగన్నానా? ఇన్ని కష్టాలవారు చెప్పావు
దా. అయ్యో చూచుకుందా?”

“ఇప్పుడేదే? ఏంవస్తుంది? ఇప్పుడు చేసిందకు ఏదు.
అప్పుడేదే? ఏంవస్తుంది? ఇప్పుడు చేసిందకు ఏదు.
మాచేసినా వింటావు? ఇంకా ఏమైనా తీసికెళ్లాడేమో
పోయిమాసి ఏదు.”

పక్క యింటి వారంతా లాంతర్లు తీసుకొచ్చారు.
ఇంటికి వెనకా, ముందూ అంతా చూసారు. కాని
ఏక్కడా దొంగ జాడలేదు.

ఒక పక్కయింటివాడు: ఎవరో యిదిఎరిగి చెసిన
పనండీ పాపం.

మరొకడు: ఇంటికి కన్నం వెయ్యకుండానే ఎల్లా
వచ్చాడండీ! ఇంకా ఏం తీసుకెళ్లాడో?

మాయావతి: ఇంకేంపోలేదు. పాత్రలు, గడ్డలు అన్ని
ఎక్కడిక్కడే ఉన్నాయి. నావస్తువేదయినా తీసుకెడితే
బాగుండేది. పరాయమ్మ యింటి వస్తువ తీసుకెళ్లే. ఎంత
శ్రమమానం. ఎంత అప్రతిష్ట. వాళ్లకు నేనెల్లాగ నాముఖం
చూపిస్తాను?

“హారంయొక్క సంతోషం బాగాతెలిసిందా?”
అన్నాడు కాశ్రీ.

“అయ్యో అవమానం వచ్చి పడ్డది.”

“నేనెన్నిచెపితే గేం, విన్నావా? హారంకాస్తా
పోయింది. ఇంతత్వరలో ఆరు వందల రూపాయలు గడ్డ
పడ్డాయి. భగవంతుడు నా మర్యాద ఎలా నిలుస్తాడో
చూసా!”

“నా యింటి దేదైనా దొంగిలించుకు పోయాడదా?
పాపం విమల కొత్తగా చేయించుకుంది. మధ్యముచ్చట
తీరేటట్లుయినా దీన్ని పెట్టుకోలేదు. అయ్యో నేనేం
చేయను?”

“పది సవర్లని నీకుబాగా తెలుసా?”

“అవును పది సవర్లనండీ.”

వాళ్లవందారు? యి రంజా గొమ్మ పోయింది కాబట్టి
చాలా తెచ్చిపెట్టండి అంటారు అప్పుడేనేస్తావు?”

“అయ్యో ఇప్పుడు నేం చేయను? ఇన్ని రూపాయలు
తెచ్చిపెట్టండి వస్తా?”

“ఎక్కడినింపైనాకే ముప్పు తిప్పులపడి మాడు
చెరువుల నీర్లు తాగి తీసుకూడాలిందే. కాని నీవు ఎంత
తప్పుని చేశావు?”

“అయ్యో ఎవవు తెచ్చుకున్నా చొమ్మి పెట్టుకుంటే
భగవంతుడు కూడా మాడలేకపోయాడు. కొన్ని తుణా
లన్నా వేసుకున్నానో రెవో ఇల్లాంటి విపత్తు వచ్చిపడిందే.
నేను దుర్బుద్ధుడంటున్నాల్సి.”

“ఇప్పుడు నోరూ నెత్తి బాదుకుంటే ఏమొస్తుంది?
మాట్లాడకుండా కూర్చో. పక్క యింటి విమలగారితో
భయ పడవద్దని, మీసామ్మ మీకు చేప్పించేదాకా నిద్రించ
వని, మరీ మరీ చెప్పు.”

కాశ్రీగో ఇప్పుడు చాలా మార్పు కనిపిస్తూ వచ్చింది.
ఆరు నెలల పర్యంతం మద్యాన్ని మైనా విశ్రాంతి తీసుకో
కుండా రాత్రి పన్నెండు గంటల వరకుగూడా పనిచేస్తూనే
ఉండే వాడు. పూర్వం స్కూలులో పాఠాలు చెప్పడమే
ఉండేది. ఇప్పుడో, సాయంకాలం బడి నుంచీ రాగానే
భాగవత కాలక్షేపం చెయ్యడానికి వెళ్లేవాడు. అక్కన్నుంచీ
తిరిగి మరోపది జాతకాలు చుట్టానికి వెళ్లేవాడు. విధి విరా
మం లేకుండా డబ్బు సంపాదనలో మురిగి పోయాడు.
ఇల్లాగ అయిదు నెల్లుగడిచాయి.

ఒక రోజు సాయంకాలం దీవాలు పెట్ట బోతుంటే
కాశ్రీ ఇంటికొచ్చాడు. చేతిలో ఒక కామితం పొట్టాం
ఉంది. అది భార్య కందించాడు. “తీసుకో నీముఖం తీర్చు
కున్నాను” అన్నాడు. మాయావతి పొట్టాం విప్పి చూచే
టప్పటికిల్లా అందులో చంద్రహారం తళతళ మెరియ
జొచ్చింది. ఆమె ముఖం వికసించిన కమలంలాగ అయింది.
ఆమె సంతోషానికి మేర లేకపోయింది. భర్తగారితో ఇలా
అంది, “మీరు దీన్ని కోసంతో ఇస్తాన్నారా? లేక
సంతోషంతోనా?”

“అంతే ఏమి జరిగింది? ఇప్పుడా కష్టం చూడవలసింది వచ్చింది?”

“అలా అప్పుడేనా.”

“అప్పుడు ఏమైంది?”

“నిన్ను చెయికి పెట్టింది.. దామయ్య.”

“అప్పుడు ఏమి జరిగింది? చెయికి చాలా ఏం?”

“లేదు లేదు ఆ హాసం వాళ్ళే. దానిని విచల కారోజే ఇచ్చేశారు. లేకుంటే ఇన్నాగ్రూకుంటారా ఏం.”

“నిజంగానా.”

“ప్రమాణపూర్తిగా?”

“అలా ప్రమాణపూర్తిగా.”

“అప్పుడు అలాంటి యుక్తికాల్లే?”

“(ముని ముని కవులు కవిత్వం)”

“ఎంత కష్టపడి చెయించానో సకేమైనా తెలుసా?”

“ఇది ఆరు కందలకు పైగా అయిందా?”

“అరు కందలమీద, అరుకుంటే ఎంతో అధికమైంది నా అత్త స్వామిత్వాన్ని గూడా బలిదానంచేసాను నీ చంద్రహాసం.. నీ సు.”

“అట్లు ఇహపాపాలు పడుకుందాం ఏమండీ!”

“అయితే చంద్రహాసం చెయింది నా బాకీ తీర్చుకున్నా. ఇంకా నీవాకీ మిగిలింది.”

అభిసారిక

* శ్రీ వసంతరావు రామకృష్ణరావు. *

ఈ భయంకర నిర్జన దోభ విజిత
మైన కావన మందు సత్తెనిరీక్ష
చేయుచుంటిని; ప్రియతమా! నీయమోఘ
ప్రణయ సౌఖ్యము ననుభవింపగ దలచి.

నీ నిమిలిత సేత్రాల నీలినీడ
జాడలందున వర్తింప సంకసమున
కటిక కాటుక రాశి చీకటుల లోన
ఈ మరీచున సంకేత నీమనుంటి.

నేగ రావోయి! ప్రేమికా! విలసితప్ర
శస్త్రప్రణయైక మనుమంబు సంకరించి
నిల్చి యుంటిని నీకయి; నీకగంబు
నందు గై నేసి యానందమనభవించు.

అలిక లాగ్య విలాస కళా విశేష
వైభవము గన్న ప్రణయ జీవన సుఖము
ననుభవింపగ నెంచి గాదాంధకార
మైన నిర్జనసీమ నీకై నిలచితి.

సహజ కురిందు మందహాస ప్రసన్న
కాంతి వెలయుచు నీ ప్రేమ గాంక్షనేసి
సేప్రణయవాసి నిల్చిన యీ ప్రదేశ
మునకు రావోయి! ప్రియతమా! కనికరించి.

నిర్మల ప్రేమచీక్షలో నిలుపుకొంటి
నీరు రూపము; నీతోడి నిఖిల సుఖము
లనుభవింపగ నాశించి యర్ధరాత్ర
మందు నైతము వచ్చితి నబలనేను!

ఓయి! ప్రియతమా! నా నిస్సహాయవీన
మైన దురవస్థ జూచి నాపైనిగరుణ
దాల్చి సత్వోమే రమ్య! దారుణమగు
నీవి యోగాగ్ని నిక సహింపజాల.

నాప్రణయ దీక్షలోని శక్తిప్రభావ
మనుప మానము నిర్మలమైనదనెడు
నిజపరిస్థితి గుర్తించి; నీరుప్రేమ
ప్రణయినీ సౌఖ్యమున బుచ్చి ప్రణయి గనుము.

వీరైనా ఉత్కృష్ట, ఉత్తమ జీవితాన్ని కథగా వర్ణించే ఉష్ణుడది పాఠకులకు మనోరంజకమై ఆకాశా చరిత్ర యొక్క మూలా ధారమును, ఆ కాలమునాటి సాంఘిక జీవితమును దెలియుట కనేకములైన యవకాశముల గల్పింపవలెను. ఒక జీవితాన్ని వర్ణించేటప్పుడు దానిరచయిత ఆ జీవిత, మార్గము, ప్రజోపయోగమో, కష్ట జీవితమో, విషాదాంతమో, మార్గదర్శకమో, ఉత్తేజకరమో, ఉన్నతమో, శ్రుతియో గ్రహించి జీవిత చరిత్రవ్రాయును. ఇచ్చట మదాం

క్యూరీ జీవితచరిత్ర ప్రథమమున కష్టతరమై—ఉన్నతమై—ఉత్తేజకరమై చివరి కాదగ్గప్రాయ మగుచున్నది.

పోలెండ్ రాజ్యాన్ని కబళించి తమ బానిసలుగా జేసి కొన్న రోజులవి. జార్ చక్రవర్తుల దురంత పాలన కంతము లేక ప్రజలనుడించిన రోజులవి. ప్రజలకు జాతీయ గీతముల బాడుకొను హక్కునూ లేక విలపించిన రోజులవి. అనే

పందొమ్మిదవ శతాబ్దపు చివరి పాటిక సంవత్సరములలోని రోజులు. పాఠశాలలోని విద్య, దేశములోని కార్యాలయ ములలోని రాజ్య పరిపాలనలు గూడా రష్యన్ భాషలోనే జరుగు రోజులవి. పాఠశాలలోపాద్యాయులు, పరీక్షకులు గూడా రష్యన్లే. ఏకాద్దమంచి పోల్ వారున్నను జార్ ప్రభుత్వ శిరినాజ్ఞలచే చిహ్నుకడి కుక్కిన శేలైరి. పోల్ బాలబాలికలెంత యులూట పడినను దేశ చరిత్రను, నాటి రాజ్యాంగ పరిస్థితుల నిమమంతైనను దెలియరీయక ప్రభుత్వము వారి నంగద్రొక్కిన రోజులవియే.

వార్సా నగరంలోని నోవోలిష్కి వీధిలో నున్న బాలుర యున్నత పాఠశాలయందు, మాస్టర్ వాడిస్లావ్ స్లోడోవిష్కి కుటుంబము నివసించెను. దాని యజమానియగు భౌతిక శాస్త్రముఖ్యోపాద్యాయుని కుమార్తె (1868) మన్యా—పిదప జగద్విఖ్యాత మేరీక్యూరీ నామ ధాని. ఆయన పనిచేయు పాఠశాలకు ద్వితీయ పరీక్షకుడు. విద్యార్థులకు విద్యా బోజనము లిడిగొంత ప్రతిఫలమును గ్రహించు చుండును. జోషియా, బ్రోన్యా, మన్యా, జోసెఫ్, హేలా ఆయన సంతానము. అక్కడిపాఠశాల పేరు 'జిమ్నిషియమ్'. దానిలో మాన్యా పెద్దక్లాసు వరకు చదివినది. ఆ చదువునవ్వరములనే యఖండ ప్రతిభ జూపి ఉపాద్యాయుల విద్యార్థుల మన్ననలందినది. ఒకానొక రష్యన్ పరీక్షకుడు (ఉన్నతపదవులు రష్యనులనే) రష్య ప్రభుత్వమును గూర్చి బ్రశ్నింప మన్యా యొక్కతెయ్ గమూముగా నా ప్రభుత్వమును విమర్శించి కొన్ని నూచనల నొసగి నది. తీరిక వేళల పద్యకవిత్వము, దేశచరిత్రను, విజ్ఞానశాస్త్రమును చదువు చుండెడిది. 1882వ సంవత్సరమున జిమ్నిషియమ్ వీడినది. వార్సా విశ్వవిద్యాలయము—కాదు—జార్స్ విశ్వవిద్యాలయమున స్థానము స్త్రీలకు నిరాకరించుటచే చదువంగినది.

మ దాం క్యూ రీ

మేరకూర్చి జీవిత మంతయు నొకయొత్తు అమె కనిపెట్టిన
 “రేడియం” ఒక యొత్తు. 1897వ సంవత్సరమునుండి రేడి
 యం పరిశోధన లాఙ్‌ఘింప జడిచి. వివిధ శాస్త్రజ్ఞులు పరి
 శోధించిన వివిధ లవణముల గైకొని తమపర్యాధము నీ దంప
 తులు సంపాదించిరి. ఆరు బయట చేపిరి—మందులెండలో
 —జడి వానలో—పట్టువగులు—కట్టిక వీచిటిలో—పరిశో
 ధించి యురేనియమ్ ధోరియమ్ల రేడియో ధార్మిక శక్తుల
 వెలువరించిరి. 1898 లో మూల పధార్థము కాల్షియా
 మిగిలిన దానితో పరిశోధన జరిపి ఆపదార్థమును పిచ్—
 టైండ్ లోకమునకు వెలువరించిరి.

మదాంక్యూరీ కాస్త్రమునకు జేసినసేవ—కాస్త్రము
ద్వారా మానవులకు జేసినసేవ—కాస్త్రము రెడియం
ద్వారా చేయుచున్నసేవ యమోఘముకదా! ఈమె చరిత్ర
చివరికాదర్శ ప్రాయమై తద్వారా మార్గదర్శక మవుటలేదా!
ఇంక నెందరెందరు మహిళలీ మహిళాదృవించి కాస్త్రమును
మూసవోపయోగముగా జేయుదురో కదా!

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి

(శ్రీ వారణాసి వెంకటాచలంగారి)

అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి అనగా నేమి? ఈనిధిని ఏర్పాటు చేయుటయందు వృద్ధేశ్వర మేమి? ఈ విషయము మనము భాగం అవగాహన చేసికొనవలయును.

ఈ ప్రపంచమునందు ఏదేశముకూడా సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమును పొందినదని చెప్పటకు వీలులేదు. గత రెండు మహాయుద్ధములకూడా యీ భూగోళమందుగల నాగరిక రాజ్యములన్నిటి మధ్యను సంభవించి, అన్ని రాజ్యములకు సమానమైన ఆర్థిక నష్టము కలిగించింది. రాజకీయమార్పుల విషయమై చెప్ప నలసికాదు.

ఆ నాటినుండి వివిధ దేశములమధ్య వ్యాపారము జరుగుచుండెను. ఏ దేశముగాని, ఉత్పత్తి కేవలము తమదేశస్థుల వుపయోగముకొరకు మాత్రమే చేయడంలేదు. ఆయాదేశములు అవసరమునకు మించిన వుత్పత్తిచేసిన వస్తు సామగ్రిని యితర దేశములకు రవాణా చేయును. అట్లే తమదేశములో వుత్పత్తిగాని వస్తుసామగ్రిని యావత్తును యితర దేశములనుండి దిగుమతి చేయుచుందురు. ఏ దేశమునకైతే దిగుమతులకంటె ఎగుమతులు ఎక్కువగ నుండునో, ఆ దేశము ఆర్థికంగా వృద్ధిచెందును. అందుకల్ల ప్రతిదేశము పీల్చెంతవరకు యిట్టి ఆర్థికోన్నతస్థితిని పొందటానికి ప్రయత్నం చేస్తూవుంటుంది. ఇతర దేశాలతో ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాపారము యుద్ధకాలమందు సక్రమంగా కొనసాగదు. వస్తువుల కొనుబడి, అమ్మకము, వర్తకులమధ్య బేరం పైసలో అవడం, రెండు దేశాలమధ్య మారకపు ఏర్పాటుమీద ఆధారపడియుండును.

భారతదేశమునకు గట్టియైన ఆర్థిక పరిస్థితులు ఏర్పడవలెన్న యితర దేశములనుండి వచ్చే వస్తువులమీద హెచ్చు గుంకములను విధించి ఆయావస్తువులు అమితంగా రాకుండ అరికట్టవచ్చును. కానీ యిదే పద్ధతి యితర రాజ్యాలలో కూడా చేస్తే ఏమిచేయవలయును?

గత యుద్ధానంతరం అమెరికా దేశము ఆర్థికముగా అగ్రస్థానమునకు వచ్చింది. సమస్తవస్తువులను వుత్పత్తిచేయుచున్నది. వివిధ దేశములవారికి అవసరమగు వస్తువులనేగాక,

బియ్యము, గోమను, మొదలగు ఆహారపదార్థములను కూడా మిక్కిటముగ పండించుచున్నది. అందుకల్ల ప్రపంచములోకల దేశములన్నిటికంటె అధికమైన ఎగుమతి వ్యాపారము చేయగలగ్గతిని పొందినది. తద్వారా ప్రపంచములోగల ధనము చాలవరకు ఆదేశమునకు చేరినది.

వివిధ రాజ్యాలతో ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాపారమునకు ముఖ్యమైన వసతి మారకము. ఈ మారకం ప్రస్తుతకాలంలో డాలర్లలో జరుగుచున్నది. కాని దిగుమతివ్యాపారం ఎక్కువగా చేయుదేశములకు, యితర దేశములందు కొనుబడికి సరిపోయేటంత పరపతి యుండలేదు. వ్యాపారమంతయు యీ పరపతిమీదనే ఆధారపడియుండును గనుక, అట్టి వసతి బక్క రాజ్యాలకు ఏర్పాటు చేయడంకొరకే యీ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి నిర్మింప బడినది.

బ్రెట్టను వృద్ధు సమావేశపు సలహాల ననుసరించి ఈ అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధిని నిర్మించిరి. 43 దేశములవారు ఈ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధిలో సభ్యులుగా నున్నారు. ఈ నిధి మొత్తము 8.8 బిలియను డాలర్లు కలిగి యున్నది.

1. యునైటెడ్ స్టేట్సు	L 2.8 బిలియన్లు.
2. బ్రిటను	L 1.3 ,,
3. ఫ్రాన్సు	1.2 ,,
4. ప్రాన్సు	450 మిలియన్లు.
5. చైనా	550 ,,
6. ఇండియా	440 ,,

ఇదే విధముగా 43 మెంబరు రాజ్యాలకు కోటాలు ఏర్పాటుచేసిరి. ఈకోటా మొత్తం కొంత బంగారము లోను, కొంత తమ మారకపు నాణెములతోను వుండును. వేరువేరుగా వారివారి తాహతు ననుసరించి యీ నిధికి కోటాలు ఏర్పాటు చేసిరి. ఈకోటాల ననుసరించి ఏమెంబరు దేశమునకైనను ఎగుమతి దిగుమతి వ్యాపారాల మధ్య అత్యవసర సమయములందు అన్యదేశములలో కొనుబడికి కావలసిన డాలర్లను అప్పుగా యిచ్చెదరు. ఈ విధముగా

23- రాజ్యాలుకు చుట్టూనే వైక నడతగా యానది యివ్వ
వలెను.

రాని అర్థికంగా అభివృద్ధిచెంది వాంఛనీయముగా
అనగా అభివృద్ధి, బ్రతుకు యిత్యాదు రాజ్యములు వాంఛనీయ
ముగా అత్యాకృత్యో వినియోగపరిచియొందు కలిగి ప్రపంచ
మీదనుండి కరుణ ముప్పువాటిల్లును.

ప్రపంచములో కొంత భద్రతలు వుంటేనేగాని అంత
జ్ఞాతీయ వ్యాపారము సహజంగా నడవదు. అందులకై అంత
జ్ఞాతీయ ద్రవ్యనిధి వివిధ రాజ్యాల మధ్య అర్థికంగా గొప్ప
సలహా దారుగా నుండును. నిర్ణయములైన కొటాల ననుసరించి
అంతర్జాతీయ వర్తక వ్యాపార పరిస్థితులను సవ్యమైన
మార్గము నందుంచును. దీనికి సంబంధించిన ఒక అంతర్జా
తీయ బ్యాంకును కూడా నిర్మించినారు.

ఈ ద్రవ్య నిధిలో మనదేశముకూడా మెంబరుగా చేరి
. ఈ నిధిని మహాత్తరమైన ఆదర్శముతో పుష్టించిరి.
యథాగతము స్తంభించిపోయిన అంతర్జాతీయ వర్తక
వ్యాపార పరిస్థితులు సక్రిమమైన మార్గములందు పెట్టడం,
అవసరమైన ప్రభుత్వాలకు చేకూరకు పరపతి దాలర్ల
రూపేణా అప్పుగా యివ్వడం, అర్థికముగ ఖీణించిన బక్క
నేతములందు శాంతిభద్రతలు ఏర్పడి అర్థికస్థితి మార్పు చెందు
వరకు రాజకీయంగా ప్రభుత్వాలు నిలచి, వుత్పత్తిని వృద్ధి
చేసికొని అనుమత పరిస్థితులు ఏర్పడేటంత వరకు కొటాలను
ఏర్పాటుచేసి, ఎగుమతి నిగుమతి వ్యాపారము క్రమ పద్ధ
తులమీద నిడివించడమే యీ అంతర్జాతీయ ద్రవ్య నిధి
యొక్క వుత్తమాదర్శము.

(అలిండియా రేడియో సౌజన్యంతో)

శ్రీ వీరేశలింగ సంస్మృతి

కలమే వాడియొ ఖడ్గమే నిశితయో
కాజాలనన్ వాచునన్
గలసందే మామ్మ నిరాకరించి ఘనవా
జైపుణ్య వజ్రాయుధో
జ్వల ధారా కకలీ కృత ప్రతిభకు
ప్రజ్ఞా గిరింద్రుండవై
తెలుగుం దేశమునేలినాడవు భవ
ద్విద్య స్మృతుల్ పూజ్యముల్.

అరిగి నాడవు మము వీడి యమరలోక
సవ్య పథములకేనాడో దీప్తితోడ
దీన వల్లవకీన వాకో జృంభణములు
తెలుగు గుండెల నేడుం బ్రతిష్ఠనించు.

నీమాటలు మంత్రములై
పామర వృద్ధయములదాకి పాపాచార
స్తోమమ్మ నడచె లోక
జేమమ్మనరించె దావకీన మృదూత్తుల్.
నీనాటిన సంస్కారన
వీనాంకూరములు దెలుగు నాట మహావి
జ్ఞానామర భూజములై
నేడు ఫలించిన దారుణీ సుఖదములై.

నిరుపమము నీకవిత్వమ్ము నీదు వక్తృ
కాళలము గద్యరచనా ప్రకార మతుల
హాస్యరస పోషణమ్ము స్తుత్యము మహాంధ్ర
ప్రియతమా కందుకూరి వీరేశలింగ.

శ్రీ వి. సీతారామశాస్త్రి.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

మూడవ భాగము.

అభివృద్ధి పరిమాణము.

శిశు జనన కాలంనుండి దాదాపు రెండేళ్లు నిండువాక దైహికంగా, మానసికంగా ఏ విధంగా క్రమాభివృద్ధి చెందుతుందనే విషయాన్ని కొంతవరకు తెలిసికొన్నాము. ముఖ్యంగా వెనుకటి ప్రకరణంలో బిడ్డ, అంతర్గతంగానున్న “గ్రహణశీల మనస్తత్వం” మూలకంగా తను సాధించవలసిన ప్రతి లక్ష్యమున కనుగుణ్యమైన నూత్నగ్రహణ దశలో (అప్పుడప్పుడు ఏర్పడు జ్ఞాన తృప్తి తరుణములలో) తన జ్ఞాన కర్మేంద్రియములద్వారా బుద్ధి తత్వమును, తక్కిన మానవ సహజ శక్తులను నిర్మించుకొని వికసింప చేసుకొంటుందనీ, తత్ఫలితంగానే మానవుడు బాల్యంలోనే తను జన్మించిన దేశ, కాల, వంశ, సమాజముల కనుగుణంగా తన అభిరుచులు, ఆలోచనలు, అభిప్రాయములు ఆచార వ్యవహారములు మున్నగు వానిని అలవరచు కొంటాడు అనీ దీనినే ఆవరానుగుణ్య ప్రవర్తన అని పేర్కొన్నామనీ ముచ్చటించాముగదా!

ఇప్పుడు మనం “అభివృద్ధి పరిమాణము”ను గురించి నిలయినంత విపులంగా ఆలోచిద్దాము.

బిడ్డ వయస్సుకు తగిన అభివృద్ధి—దైహికంగా మానసికంగా పొందుతున్నదా, లేదా అను విషయాన్ని ముఖ్యంగా తల్లి పరిశీలించుట అత్యవసరం. అనగా బిడ్డ ఆయా వయస్సుకు తగినట్టుగా ప్రాకటం, దోగాడుటం, నడవటం, స్వేచ్ఛగా తిరగటం, పరిశీలించటం, వస్తుజ్ఞానం కోసం పరిసరముల యందు, బంధు మిత్రులయందు ఆసక్తి ప్రేమలను వెలిబుచ్చటం, తోటి పిల్లలతో చెలిమి చేసుకోటం, ఆడటం, స్వయంగా తన పనులను చేసుకోటం చేతుల సుపయోగించి పనులు చేయటంలో శ్రద్ధ, ఆసక్తి, కాళం వ్యక్త పరచటం మున్నగునవి.

మరింత విపులంగా పరిశీలిద్దాము:—

వయస్సుకు తగిన అభివృద్ధి.

(Age-Norms ఏక సామ్యం)

రీ నెలల బిడ్డ ప్రవర్తన — ఈ ఈడులో ఇంతవరకు ప్రాకుతూ, దోగాడుతూనున్న బిడ్డ కూర్చోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. వస్తువులను చేతితో పట్టుకొంటుంది. అలా పట్టుకొన్న పదార్థమును పరిశీలించటంలో ఆసక్తి అధికమవుతూవస్తుంది. ఈ ఆరు నెలల ఈడుకే అస్పష్టంగా ఉచ్చరించుటకు ప్రయత్నిస్తూ అవ్యక్తమైన మధుర కబ్బాలు చేస్తుంది.

రీ, రీ నెలల మధ్య. మున్ను బిడ్డ ప్రవర్తన:—బిడ్డ, ఈ వయస్సులో, కాళ్లు చేతులమీద నడుస్తూ, తల్లి కాళ్లనో, వేళ్లనో, మీరనో పట్టుకొనిగాని, బల్లనో గోడనో మరి దేనినైనా సరే ఆధారం చేసుకొనిగాని కాళ్ళమీద నిలువుగా నిలుచోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది.

ఏడాది నిండిన బిడ్డ ప్రవర్తన.—బిడ్డ పెద్దవాళ్ల సహాయంతోలేక మరి దేనినైనా ఆధారంచేసుకొని నడవగలదు. నిలుచున్న బిడ్డ ఎట్టి ఆధారం లేకుండా స్వయంగా కూర్చోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఏడాది నిండి నిండక మునుపే బిడ్డ పెక్కు పనుల్ని చేస్తుంది. తలుపులను తెరవటం, మూయటం, సీసా దిరదాలను తీయటం, తిరిగి పెట్టటం, వస్తువులను వాటి స్థానంనుండి తీసి దాపునే మరోచోట పెట్టటం, తిరిగి వాటిని వాటి స్థానాన్నే ఉంచటం, ఈ విధంగా అనేక పర్యాయాలు చేస్తుంది. కాగితంమీద గీయటానికి పెన్నిల్లు పట్టుకొంటుంది. ఎవరైనా గీతగీస్తే, అనుకరించటానికి యత్నిస్తుంది. తల్లి పాలగిన్నెనో ఉద్ధరిణినో చప్పుడుచేస్తే (పాలలో పంచదారవేసి కలిపేటప్పుడు) తనుకూడ అలా చేయటానికి ప్రయత్నించుతుంది. ప్రకాశవంతమైన రంగు గల ఆట

[illegible]

15 నెలల చిట్ట సహవాసమిచ్చి:—ఈ కుమార్తె పిల్ల ఎవరి సహాయ మతోపకారముతో స్వయంగా నిలువోగలదు. నడవ గలదు. తండ్రి చెక్కి ఇంటికలలో గోపురంలాగు (ఒకటి మీద నొకటి వేర్చి) కట్టగలదు. పిల్ల చేతిలో రెండు కొయ్యల పిమ్మలనిచ్చి, దానిమందు మరొకటి ఉంచితే, పిల్ల తన చేతిలోనున్న రెండు పిమ్మలలో నొకటి క్రింద పడవేస్తుంది.

అంతవేళకు పలుకుతున్న ఆమె, అత్త, మామ మొదలగు మాటులతో సహా మరెవరినీ శబ్దములు పడములు విద్ద నోట్లో దొంగుతుంటాయి. ఏవో మాటులు చెప్పకున్నట్టుగా అనేక శబ్దములను ఉచ్చరించుతుంటుంది. ఈ కయ్యసులో అన్నం చేతివేళ్ళతో తీసుకోటానికీ, నోట్లో పెట్టుకోటానికీ ప్రయత్నిస్తుంది. గుడ్డులు తొడిగేటప్పుడు క్లిమితంగా నిలచుని తొడిగించుకొంటుంది.

మనమును బట్టి అభివృద్ధి — విజ్ఞానమును బట్టి
 చిత్త చక్కగా వెలుగుచుండు. ఈ కాష్ఠము చేతులను బలంపై
 కూర్చున్నప్పుడు మంచి లాభమును, సమర్థత, కాశలం
 నాదించులానికి తన 'యావచ్చక్రమి' ఉపయోగించుచుండి.
 అతి చురుకుదనంతో ఎప్పుడూ ఏనొ ఒక పనిని చేస్తూనే
 ఉంటుంది. ఈ వయస్సులో శిష్ట వ్రాతకే సదవతంతో
 తృప్తిజేందదు. ఎక్కువమార్లు సదవతానికి, బహుశానే వస్తు
 వులను కొనుగోని పోవటానికీ ప్రయత్నిస్తుంది. వస్తువులను
 చక్కగా పట్టుకొంటుంది. బహువును కొనుగోనికీ అభ్య
 సించును.

ఉదా :—శిశ్నతో మున్న చెంబుచుగాని, మరేదైన
పాత్రనుగాని మోసుకొ పోవటమంటే అమిత ఇష్టం.
శిశ్నచెంబుచు కెండు చెతులతో పట్టుకొని తూలకుండ నర్దు
కొంటు నడుస్తు. మేడ మెట్లు ఎక్కటమంటే అమిత
-ందం. మేడ మెట్లు, బల్ల, మర్చి మున్నగువాటి నెక్క
టానికి తన కెండు చెతులతో దేనినో నొకదానిని గట్టిగ
పట్టుకొని ఎక్కటం అంటే దానికెంతో సరదా. తన
యావచ్చుక్కి నుపయోగించి ఎక్కటం అనే లక్ష్యోన్ని
సాధించి తీరుతుంది. బిడ్డ ఇలా ఎక్కటం ఏదో ఒక వస్తు
వును తీసుకొటానికి మాత్రం కాదు. కొన్ని సందర్భాలలో
ఏ వస్తువులు అక్కడ లేక పోవచ్చును. (1) వైకి పోవలె
వన్న సహజ వాంఛవల్ల ఆ అంత ప్రయాసపడి సాధించు
తుంది. మరొకటి (2) బలంచే కూర్చుకొటానికి, (3) కాశలం
సంపాదించటానికీ ఇవి సాధనమన్నమాట. బలం, సమర్థ
తను సంపాదించుకొటానికి కొంతకాలం ఈ విధంగా అభ్య
సించుతుంది. (ముఖ్యంగా ఈ వాంఛ అభివృద్ధి సోపానముల
నారోపించటానికి వృద్ధయాంతర్యతమైన ప్రేరణ అని
చెప్పవచ్చును.) ఈ విధంగా బిడ్డ చక్కగా నడవటం అల
వర్చుకొన్న తరువాత తను నడవగలనను ఆత్మ విశ్వాసం
కలుగుతుంది. అలా కలిగినప్పుడే పెద్దవాళ్లు చేసినట్టు చేయ
టానికి మొదలెట్టుతుంది. అనగా అనుకరించటానికి ప్రారంభ
మన్న మాట.

అనుకరణశక్తి:—బిడ్డ అనుకరించే దశ ఒకటి వున్నదని గ్రహించుట అవసరము. ఈ దశలోనే బిడ్డ, తనచుట్టు

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

మన్నవాళ్లను పరిగడములోని, చెట్టు చెరులు పగు పక్షి కీటకాదుల (వివిధ ప్రాణుల)ను అనుకరించటమంటే వాని క్షిప్రానందం. ఈలా అనుకరించమని ఎవరో బోధించవలసిందేదు. వృద్ధుల ప్రేరితంవల్లనే అనుకరించుటం. అయితే ఈ అనుకరణశక్తి అనేది స్వేచ్ఛగా పెరుగుతున్న బిడ్డలలోనే ప్రస్ఫుటంగా వ్యక్తిమవుతుంది. ఈ ఏడన్నర్థం బిడ్డ నాలుగుకన్న ఎక్కువ సంఖ్య చెక్క ముక్కలను ఒకటిమీద నొకటి పెట్టి (క్రింద పడకుండా) గోపురం లాగు కట్టగలదు. బల్లమీదగాని, కాగితం మీదగాని, సీను మున్నం లేక పెన్నిలును శ్రేళ్ళతో పట్టుకొని గీతలు గీయటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. పెద్దవాళ్లు బిడ్డపద్ద కూర్చొని కాగితంమీద గీచినట్టైతే, వారి అనుకరించుతూ గీత గీచుతుంది. కట్ల ముక్క చెవులు మున్నగు ఇంద్రయాలను కాళ్ళి చేతులు వెంట్రుకలను మున్నగువాటి పేర్లను చెప్పి చూపించమంటే ఆ పేర్లను చక్కగా అవగాహనం చేసుకొని చూపించుతుంది. ఆరు, ఏడు మాటలను నేర్చుకొని వుంటుంది. అస్పష్టమైన శబ్దములు ఉచ్చరించుతూ తన మాట్లాడుతున్నట్టు పూహించుకొంటుంది. వాటిని తల్లి అర్థం చేసికొన్నట్టు చాటిచిత్తే బిడ్డ కమితానందం కలుగుతుంది. తనలో తానే మాట్లాడుకోటంకూడ కలదు (ఉపోప్రపంచంలో). అలా చేయటంచేత మాట్లాడటం అలవర్చుకొంటుందన్న మాట.

అన్నంకాని మరే తిండి పదార్థముచూగాని చక్కగా శ్రేళ్ళతో తీసుకొని నోట్లో పెట్టుకోగలదు. పుస్తకంయొక్క ఆకులను తిప్పుతూ బొమ్మలను చూస్తుంది. చెప్పలను స్వయంగా తొడుక్కోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. కాని సరిగ్గా నేసుకోజాలదు. అడుకొనేటప్పుడు పెద్దవాళ్ళమీద అభినయించుతూ, నవ్వుతూ ఆనందిస్తుంది.

1 వం॥ 9 నెలలు బిడ్డ. —బిడ్డ ఈ ఈడులో, ఎవరి సహాయమవసరం లేకనే కొంత దూరందాక నడవగలదు; వెనకకూ ముందుకూ నడుస్తుంది; తన దేహం, కాళ్ళు, చేతులు మున్నగు సర్వాంగములను స్వాధీనంలో పెట్టుకొనే శక్తిని సాధించినదన్నమాట. చెక్క దిమ్మెలతో మనం ఒక గోపురం కట్టి దాని ప్రక్కనే

వంతెనకూడ కట్టినయడల ఈ రెంటికీ వున్న వ్యత్యాసమును బిడ్డ గ్రహించుకొనలదు. వంతెనకు కట్టడానికి ప్రయత్నిస్తున్నానని కట్టజాలదు. మనం ఒక గీతను చక్కగ గీచి, దాని ప్రక్కనే గిరికి కిరికి గీచినట్టైతే ఈ రెంటికీ ఉన్న భేదాను గ్రహించినట్టు ముఖంలో వెలిబుచ్చుతుంది.

బిడ్డ, సాధారణంగా ప్రతివినమూ చూస్తున్న ఏదో ఒక వస్తు రూపమును స్పష్టంగా భాషించి తెచ్చుకొని దాని చేరుకు చెప్పగలదు. రెండు పదములను చెప్పిన చిన్న వాక్యములను మాట్లాడగలదు. ఈ ఈడులోనే బిడ్డ తన చుట్టునున్నవాళ్లు మాట్లాడు మాటలను—అర్థమైనా, కాకపోయినా—వల్లించుకొని వుంటుంది. అవారం వుచ్చుకొనే సమయంలో తన కిష్టమైన తినుబండము పేర్లను చెప్పి పెట్టమని అడుగుతుంది; నొడ్డి కెళ్ళటానికి తనకిని నిర్ణయించిన చోటికెళ్ళి కూర్చుంటుంది. తలుపు గొల్లెమును తీయటానికి, జేయటానికి అభ్యసించుతుంది; తనకిష్టమైన వస్తువులు, పక్షులు, కీటకాదులు, కుక్కపిల్లలు మున్నగువాటిని తల్లికి చూపించాలన్న కోరిక గలిగినపుడు బిడ్డ తల్లి కొంగును, చేతికి పట్టుకొని లాక్కొనిపోయి చూపించుతుంది. ఈ వయస్సులోనే మలమూత్ర విసర్జన విషయంలో ఆపుకొనే శక్తి బిడ్డకు వచ్చివుంటుంది.

రెండేళ్లు వయస్సు బిడ్డ ప్రవర్తన —రెండేళ్లు నిండేటప్పటికి బిడ్డ పెక్కు సమర్థుని జేయగలదు; పూర్వంకన్న ఎక్కువ నేర్పుతో చేయగలుగుతుంది. ఈ ఈడులో చక్కగా నడవటమేగాక పరుగెత్తటంకూడ అలవర్చుకొంటుంది. ఆరు చెక్కముక్కలతో గోపురం చక్కగా కట్టగలదు. పొడుగాటి చెక్క దిమ్మెలతో బ్రెయిసులాగు వరసగ పేర్చి బ్రెయిసు అంటూ అడుకొంటుంది. (బ్రెయిసు మొదలగువానితో పరిచయమున్న బిడ్డ) కాగితాన్ని ఒక మడత మడిచినచో (బిడ్డ ఎదుట) తనకూడ మడవటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. మనం నిలువగీతను గీచినట్టైతే బిడ్డకూడ అలా గీయటానికి యత్నిస్తుంది. (అడ్డగీతకన్న నిలువ గీత గీయటం సులభం). అడ్డగీతను కూడ గీయటం (కమేణ బిడ్డకు సులభసాధ్యమవుతుంది. పరిచితమైన పేర్లను (నాలుగైదు) చెప్పగలదు. బిడ్డకు పరిచయమైన పేర్లను చెప్పి వస్తు

[illegible]

నక్షత్రములను కనుగొనినట్లుగానే ఇవిగూ అభిలాష. అత్యంతము
మౌనము. నక్షత్రములమీద నడవవలయును అనేకులు అను
కోతుంటుంటారు. పెద్దవా తో నమానంగా—అనగా—
అంటే వేగంతో నడవవలయును. ఇటువంటివాళ్లు దేహమునకు
తొనంత పరిమాణం కలిగివుండవు. క్రమేణ అవి పెరుగుతవి.
అందువల్లనే పెద్దవాడంత వేగంగా నడవలేక పోవచ్చును.
కాని, పెద్దతన క్షాంతి లుంఘించుకొంటున్నానికి చాలా
మూలం నడవటానికి ఇష్టపడుచుంటుంది. ఇదికా సహజ వాంఛ.
అలా వాంఛించు నీడ్లను అజ్ఞానంచేత పెద్దవాళ్లు ఎత్తుకొని
చావటం, లేదా తోస్తూను ఒంటిలో కూర్చోబెట్టి త్రోసుక
పోవడం చెప్పుంటారు, (ఇలాంటివాళ్లే, బిడ్డల స్వయం
కృషికి, అడుగుడుగుకు అడ్డు తెగులుతూ వారి అభివృద్ధి పరి
మాణమునకు బంగం కలుగజేస్తుంటారు. ఈ విషయాలను
మరొకచోట సవిస్తరముగ అలోచిద్దాము.) మరొక విశేష
మేమంటే, పెద్ద కళ్లతో మాత్రమే కాదు నడవటం, కళ్లతో
కూడ నడుస్తుంది. పరిసరములోని ఆకర్షణీయమైన పదార్థ
ములే బిడ్డను నడిచేలాగు ప్రోత్సహించుతవి.

దృష్టాంతం—బిడ్డ నడుస్తూ, అవుదూడ, లేక మేక పిల్ల మేయటం చూస్తుంది అనుకొందాం. అది వెంటనే అక్కడ కొంతకాలం పరికించుతూ కూర్చుండి పోతుంది. తిరిగి లేచి మరికొంతదూరం నడుస్తుంది. ఏదో ఒక పువ్వును చూచి వానచూస్తూ కూర్చుంటుంది. మరల లేచి కొంత దూరం నడుస్తూ ఏదో ఒక చెట్టును చూస్తుంది. ఆ చెట్టు చుట్టూ నాలుగైదు పర్యాయాలు చుట్టి చుట్టి వచ్చి, అల్లలాడే ఆకులను పువ్వులను పరికించుతూ కూర్చుంటుంది. ఈలా చేయటంవల్ల బిడ్డ ఒకటి రెండు మైళ్ల దూరం నడిచి నట్టు అవుతుందిగదా! ఇలా నడవటంలో అది అలసట చెందదు. అప్పుడప్పుడు ఆకర్షణీయమైన పదార్థములను వీక్షించుతూ కూర్చోటంవల్ల బిడ్డకు వలసినంత విక్రాంతి లభిస్తుంది. పెద్దపెద్ద రాళ్లు, నీళ్లు కంటబడితే బిడ్డ ఆనందానికి అంతముండదు.

పరిసరముల మధ్య నడవటం అనేది సహజాభివృద్ధి పరి
మాణంగాల విడ్డూరు సహజానందం ! సహజమైన వాంఛ !
(తరువాతి 81వ పేజీలో)

శ్రీ బాలసరస్వతీ స్త్రీ సమాజపు 18 వ వార్షికోత్సవం

మేనెల 14న తేదీని, తణుకులో శ్రీ బాలసరస్వతీ స్త్రీ సమాజపు 18వ వార్షికోత్సవం, శ్రీమతి గుడిపూడి ఇంగుమతీ దేవిగారి అధ్యక్షతన జరిగింది.

ప్రారంభోపన్యాసమైన శ్రీ జటావల్లభుల పరమార్థం గారు, సంస్కృత భాష దేశ భాషలకు జీవగర్జిత అనీ, అందులో చెప్పబడిన భారతీయ సంస్కృతి ఉత్తమమైనదనీ, ఉద్గడించారు.

శ్రీమతి ఇందుమతీ దేవిగారు పూర్వ సంప్రదాయాలను విచ్చిన్నంచేసే అధునాతనత్వం మంచిదికాదనీ, స్త్రీలు తెలుగు సంస్కృత భాషలలో కృషిచేసి ఉత్తమ గృహిణులు కావాలనీ ఉద్ఘోషించారు. తమ కృతులలోనుంచి పద్యాలు అందంగా చదివి వినిపించారు.

రాత్రి 7-30 గంటలకు సమాజ బాలికలు హిందీ, తెలుగు, సంస్కృత భాషలలో నాటకాలు ప్రదర్శించారు. తెలుగులో అమ్ర (సంగీత నాటిక) సంస్కృతంలో గీత గోవిందం (సంగీత నాటిక) హిందీలో “అజాత శతృకే వో దృశ్య” ప్రదర్శించే ప్రేక్షకుల మెప్పు పొందారు.

సమాజాన్నిగూర్చి :

తణుకులో 1932లో శ్రీమతి దేవులపల్లి సత్యవతమ్మ గారు, ఇంటూరి ప్రేమవతమ్మగారు ఈ బాల సరస్వతీ స్త్రీ

సమాజాన్ని స్థాపించారు. చిన్ననాటిలో, కొన్ని పుస్తకాల తోను, కొద్దిమంది సభ్యులారందరితోను యీ సంస్థ నడిచింది. 1938 నుంచి శ్రీయత పోతా ప్రగడ అంకరాజుగారు అత్యుత్సాహంతో యీ సంస్థకు ప్రోద్బలం యిచ్చారు. చొప్పెల్లి మహాలక్ష్మమ్మగారు మంత్రి ప్రసాద వరలక్ష్మమ్మ గారు మొదలైన వరుసలైన కార్య నిర్వాహక వర్గంతో శ్రీమతి సత్యవతమ్మగారు, అనేకమంది మొక్క సానుభూతి సహకారాలతో విరాళాలు వసూలుచేసి, స్థలంకొని మూడ భవనాలు నిర్మించి, ఇప్పటికీ, మిక్కిలి ఉపయోగంగా ఉన్న ఒక పెద్ద లైబ్రరీ, ఒక సంస్కృత ప్రాథమిక పాఠశాల, ఒక బేసిక్ విద్యాలయం, రాత్తు పరిశ్రమ, హిందీ, సంగీతం, నాట్యం కలిగిన ఒక చక్కని బాలికా జాతీయ విద్యాలయం చేశారు.

ఈ సంస్థయొక్క గ్రంథాలయానికి, సంస్కృత పాఠశాలకు, బేసిక్ విద్యాలయాలకు ప్రభుత్వంవారు సాలీనా గ్రాంటులు ఇస్తున్నారన్న విషయం సంస్థయొక్క ఉత్తమత్యాన్ని చాటుతోంది.

ఇప్పటికీ పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో స్త్రీ విద్యకై పాటుపడుతున్న సంస్థలలో ఇది యొకటి.

—సూ. భా.

(30వ పేజీ తరువాయి)

నాటక ప్రదర్శనములలో పాల్గొన్న బృందము.

న్యూదయ ప్రేరితమైన ఇట్టి కార్యకలాపంవల్ల బిడ్డ అనేక విషయాలను నేర్చుకొంటుంది. అనగా! ఆకులు పువ్వులు, పక్షులు, కీటకాదులయొక్క వివిధ రంగులను, ఆకార ములను వీక్షించటం, పోల్చుకోటం, గ్రహించటం మొదలగు శక్తులు అలవడుతవి. పశు పక్షి మృగాల ప్రవర్తన మొదలగువాటితో పరిచయం కలుగుతుంది. దైహికంగాచూస్తే బిడ్డకు బలం, నేర్పు మున్నగువి అలవడుతవి. నడవటం, వంగి పువ్వుల నేర్పరచటం, గొయ్యి త్రవ్వటం మున్నగు పనులవల్ల, బిడ్డ కుభ్రమైన గాలిని పీల్చుకొని తక్కువలితంగ తిన్న తిండిని చక్కగ జీర్ణం చేసుకొంటుంది. దేహానికి బలం చేతులు బేగాక అంగ సాష్టవం ఏర్పడుతుంది.

కాశ్మీరపు లక్క పని

కాశ్మీరపు లక్క వస్తు పరిశ్రమ లోకప్రసిద్ధము. ఇంక కొన్ని యితర పరిశ్రమలవలె, యీ పరిశ్రమకూడ కుటీర పరిశ్రమే. ఆ లక్క వస్తువులు అమృతానికి ప్రదర్శిస్తే, అది ఒక లలిత కళా ప్రదర్శనవుతుంది. కాశ్మీర దేశపు పుష్పాలులా వివిధ వర్ణాలతో ఆ వస్తువులు తళ తళలాడిపోతూ వుంటాయి. వానికి నేనే రంగులు వుపయోగించే నూనెలు కాశ్మీరదేశంలో తయారైనవే. కాని యీ మధ్య విదేశాలనుండి చవకని చెప్పి నూనెలు, రంగులు తెప్పించి వుపయోగిస్తున్నారు. కాని ఆ విదేశపు సరకుల్లో ధాతువు లేదు. కాంతి లేదు. కాబట్టి నిజమైన కళాప్రియులు దేశీయ వస్తువులతో తయారైన లక్క సామానులే కావాలని పట్టుబడుతున్నారు.

ఈ లక్క వస్తువులని ఒక విధమైన కాగితపు గుజ్జతోకాని కర్రతోకాని విన్యసిస్తారు. కాగితపు గుజ్జతో తయారుచేసినవి ఖరీదెక్కువ. మొదట మామూలు కాగితపు గుజ్జ తయారుచేసి ఆ గుజ్జతో పట్టు పురుగుల గుజ్జ ఇంకా కొన్ని జిగురు సామానులు కలిపి వస్తువులను తయారుచేసే గుజ్జ తయారుచేసిస్తారు. ఆ గుజ్జతో కావలసిన వస్తువును పోతపోస్తారు. ఆరిన తరువాత గవ్వమెరుగు పెట్టి నునుపు చేస్తారు. అప్పుడు దానిమీద లక్క రంగులతో చిత్రకారుడు తన వైపుణ్యము కళా వైద్యమూ వుపయోగించి సౌందర్య పూర్ణమైన వస్తువును తయారు చేస్తారు.

పూర్వకాలంలో కాశ్మీర దేశంలో నాగరికులైన పెద్దలు కలందాసు (వంచలపెట్టె) నొకటిని తమ కాశీ కోకలలో దోపుకొని తిరుగుతూ వుండేవారు. ఈ కలందాసుపెట్టి అతి తేలికయై చక్కని లక్క రంగుపని తనం కలది. ఈ కలందాసులో చిన్న సీసాబుడ్డి రెండు మూడు వుంచెలు, ఒక కాగితపు చుట్ట వుండేది. దాని అందము, పనితనాన్నిబట్టి అది ధరించిన మనుష్యుడు గొప్పవాడో చిన్నవాడో తెలుసుకునేవారట. జనానాలో స్త్రీలు తమ బొట్టు పెట్టెలను, నగల పెట్టెలను, యిలాంటి లక్క సామానులతోనే చేసుకునేవారు. ఈ రోజుల్లో అనేక రకాలైన లక్క సామానులు తయారు చేస్తున్నారు. కలాల పెట్టుకునే స్టేండులు, కాగితాలు కోసుకునే కత్తులు, అద్దుడు వేపరు ఒత్తుడు, పెట్టెలు, పుష్ప కలశములు, ప్రేములు, వుంతుమధరిణులు మొదలైన అనేకమైన వస్తువులు యీ రకంగా లక్క పరిశ్రమ వస్తువులుగా చేస్తున్నారు. అనేక కొత్త కొత్తైన రూపాలు సృష్టిస్తున్నారు. ఈ రంగులలో కూడ చిత్రచిత్రమైన కలియకలతో అతాభంగిమలతో సౌందర్యం వుట్టిపడే చేస్తున్నారు. కళాకారుడు కర్రతో చేసిన సామానులు పైన కన్న కాగితపు గుజ్జతో చేసిన సామానుపైనే తన కాళల్యము చాలా బాగాచూపగలడు.

ఇంత పనితన మున్నది గనుకనే కాగితపు గుజ్జతో చేసిన లక్క సామానులు చాల మూల్యము కలిగి వుంటాయి. కాబట్టి చవకగా యీ అందమైన వస్తువులు కావాలని కోరే వారికోసం కర్రతో సామానులు చెక్కి లక్క రంగు వేస్తున్నారు. ఎంతైనా యీ కాగితపు గుజ్జ సామానులకు కర్రతో చేసిన సామానులు అందంలోను, కాంతిలోను, తులతూగలేవు.

పువ్వులు పెట్టుకునే ఇత్తడి కలకాలకు కూడా కాగితపు గుజ్జ పూసి లక్క వస్తువులవలెనే తయారుచేస్తున్నారు ఇవి నీడూ నిలుస్తాయి, లక్క వస్తువుల అందమూ కలిగిఉంటాయి.

(బొమ్మకు లోపలి అట్ట చూడండి.)

P. B. I.

తెలుగులో వలెనే హిందీలో కూడ వచనములు చెందు :—

(1) ఏక వచనము. (2) బహువచనము.

(1) ఆకారాంత పులింగ శబ్దములు తప్ప యితర పులింగ శబ్దములు ఏవియును బహు వచనమునందు మార్పుచెందవు.

ఉదా :—**घर** ఇల్లు **घर** ఇండ్లు.
बादल మేఘము **बादल** మేఘములు.

సూచన.—ఇట్టి స్థితిలో శబ్దము యొక్క వచనము క్రియను బట్టిగాని, శబ్దము యొక్క విశేషణ మును బట్టి గాని తెలిసికొనవలగును

(2) **आ** కారాంత పులింగ ఏకవచన శబ్దముల కడపటి 'आ' ను 'ए' గా మార్చిన బహువచనములగును.

ఉదా :—**लड़का** బాలుడు **लड़के** బాలురు.

(3) హలంతములగు స్త్రీలింగ ఏకవచన శబ్దములకు అనునాసిక ఏత్యము చేర్చిన బహు వచనములగును.

ఉదా :—**आँख** కన్న. **आँखें** కండ్లు
बात మాట. **बातें** మాటలు.

(4) 'इ' కారాంతములగు స్త్రీలింగ ఏకవచన శబ్దములకు చివర **याँ** కూర్చిన బహు వచనములగును.

ఉదా :—**तिथि** తిథి. **तिथियाँ** తిథులు.

(5) 'ई' కారాంత స్త్రీలింగ ఏకవచన శబ్దముల కడపటి 'ई' ని 'ए' చేసి, పిదప **याँ** చేర్చిన బహువచనములగును.

ఉదా :—**लड़की** బాలిక. **लड़कियाँ** బాలికలు.

(6) అచ్చులు కడపటగల స్త్రీలింగ ఏకవచన శబ్దముల కన్నిటికిని **एँ** గాని **ऐँ** గాని చేర్చిన బహువచనములగును.

వ చ న ము

ఉదా :—**दवा** మందు   **दवाएँ, दवायें** మందులు.
वस्तु వస్తువు   **वस्तुएँ, वस्तुयें** వస్తువులు.

(అ) పుంలింగముగాని, స్త్రీలింగముగాని అగు ఏ నామవాచకమునైనను బహువచనములో విభక్తి ప్రత్యయము చేర్చవలసినచో ఏక వచన రూపమునకు **ओं** చేర్చి, పిదప విభక్తి ప్రత్యయము చేర్చవలెను.

ఉదా :—(1) **घर** ఇల్లు.   **घरों में** ఇండ్లలో
(2) **लड़का** బాలుడు   **लड़कों का** బాలుర యొక్క
(3) **पुस्तक** పుస్తకము   **पुस्तकों से** పుస్తకములనుండి.

(ఆ) 'इ' కార 'ई' కారాంతములగు నామవాచక శబ్దములకు బహువచనములో ప్రత్యయము చేర్చవలసినచో 'ओं' కు బదులు **यों** చేర్చవలెను

ఉదా :—**स्त्री - स्त्रियों से** స్త్రీలతో (ई కారాంతమైనచో, చివరి **ई** కారమును **इ** గా మార్చి, పిదప **यों** చేర్చవలెను.)

हम, तुम, आप, वे, ये ఇవి ఏక వచనములుగ (ఒకరిని గూర్చి మాట్లాడునపుడు) గూడ వాడబడును. పలువురిని గూర్చి మాట్లాడునపుడు వానికి 'लोग' అను పదము చేర్చవలెను.

సంభాషణలో 'मैं' కి బదులు 'हम' ఉపయోగించుట హిందీలోని విశేషము.

పాఠము 8.

విశేషణములు.

अच्छा ^{మంచి}	बुरा, खराब ^{చెడ్డ}	सफ़ेद, गोरा ^{తెల్లని}	काला ^{నల్లని}
बड़ा ^{పెద్ద}	छोटा ^{చిన్న}	साफ़ ^{శుభ్రమైన}	गंदा, मैला ^{మురికియైన}
मोटा ^{లావైన}	दुबला, पतला ^{సన్నని}	आसान ^{సులభమైన}	कठिन, मुश्किल ^{కష్టమైన}
लंबा ^{పొడవైన}	चौड़ा ^{వెడల్పైన}	हलका ^{తేలికయైన}	भारी ^{బరువైన}
मीठा ^{తీయని}	कड़ुआ ^{చేదైన}	ख़ूबसूरत, सुंदर ^{అందమైన}	बदसूरत ^{కురూపియైన}
ऊँचा ^{ఎత్తైన}	नीचा ^{తక్కువ}	पक्का ^{పండిన,}	चक्का ^{పండిని}

వి శేష ణ ము లు

ఠీక సరియైన

హరా పచ్చని

లాల ఎఱ్ఱని

పీలా పసుపు పచ్చని

నీలా నీలిరంగున

మస్తా చాకయైన

ఠండా చల్లని

थोड़ा కొంచెము

महीगा प्रियమైన

गरम వేడియైన

बहुत, ज़्यादा ఎక్కువ.

‘ఆ’ కారాంతములగు పుంలింగ విశేషములు కడపటి ‘आ’ కారమును ‘ए’ గా మార్చిన బహువచనములుగను, కీ గా మార్చిన స్త్రీ లింగములుగను అగును ఆకారాంత విశేషము యొక్క రూపము నామవాచకము యొక్క లింగ, వచనములననుసరించి మారుచుండును.

విశేషణము హలంతమైనచో దాని రూపమందెట్టి మార్పురాదు.

ఉదా :—అच्छా లడకా మంచిబాలుడు

(లడకా - పుంలింగము, ఏకవచనము)

అच्छా - పుంలింగము, ఏకవచనము)

अच्छे लड़के मంచి బాలురు

(లడకే పుంలింగము, బహువచనము)

(अच्छे పుంలింగము, బహువచనము)

अच्छी लड़की मంచి బాలిక

(లడకీ - స్త్రీలింగము, ఏకవచనము)

अच्छी लड़कियाँ मంచి బాలికలు

(లడకियाँ స్త్రీలింగము, బహువచనము)

(अच्छी స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము, బహు

गरम पानी వేడి నీరు

(పానీ - పుంలింగము)

[వచనము)

गरम चाय వేడియైన తేనీరు

(चाय - స్త్రీలింగము)

ठंडा पानी చల్లని నీరు

ठंडी हवा చల్లనిగాలి

(हवा - గాలి ; స్త్రీలింగము)

मैं मीठा फल खाता हूँ ।

నేను తియ్యని పండు తినుచున్నాను.

मैं मीठे फल खाता हूँ ।

నేను తియ్యని పండ్లు తినుచున్నాను.

यह फल कड़ुआ है ।

ఈ పండు చేదుగానున్నది.

वे पेड़ ऊँचे हैं ।

ఆ చెట్లు యెత్తుగా నున్నవి.

कलकत्ता बड़ा शहर है ।

కలకత్తా పెద్ద పట్టణము.

(तुम) थोड़ा पानी लाओ ।

మీరు కొంచెము నీరు తీసికొని రండు.

वह अच्छी हिन्दी लिखती है ।

ఆమె మంచి హిందీ వ్రాయుచున్నది.

यह कमरा चौड़ा नहीं है ।

ఈ గది వెడల్పు లేదు.

यह कुर्सी छोटी है ।

ఈ కుర్చీ చిన్నది.

यह छोटी घड़ी ठीक चलती है ।

ఈ చిన్న గడియారము బాగానడచుచున్నది (ఁ
చేయుచున్నది).

यह गाय काली है ।

ఈ ఆవు నల్లగా నున్నది.

यह कलम सस्ती है ।

ఆ కలము చౌకగా నున్నది

हिमालय ऊँचा पहाड़ है ।

హిమాలయము యెత్తైన పర్వతము.

धवलगिरी ऊँची चोटी है ।

ధవళగిరి యెత్తైన శిఖరము.

फल पండు. (పుంలింగము ఏకవచన, బహువచనములు)

पेड़ చెట్టు. (పుంలింగము ఏకవచన, బహువచనములు)

शहर నగరము ; పట్టణము. (పుంలింగము ; ఏకవచన, బహువచనములు)

पानी నీరు. (పుంలింగము, ఏకవచనము)

हिन्दी హిందీ (స్త్రీలింగము) (అన్ని భాషలపేర్లు స్త్రీలింగములు)

कमरा గది. (పుంలింగము ; ఏకవచనము ; कमरे బహువచనము)

कुर्सी కుర్చీ. (స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము. कुर्सियाँ బహువచనము)

घड़ी గడియారము. (స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము. घड़ियाँ బహువచనము)

गाय ఆవు. (స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము. गायें బహువచనము)

कलम కలము. (స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము. कलमें బహువచనము)

पहाड़ పర్వతము. (పుంలింగము ; ఏకవచన, బహువచనములు)

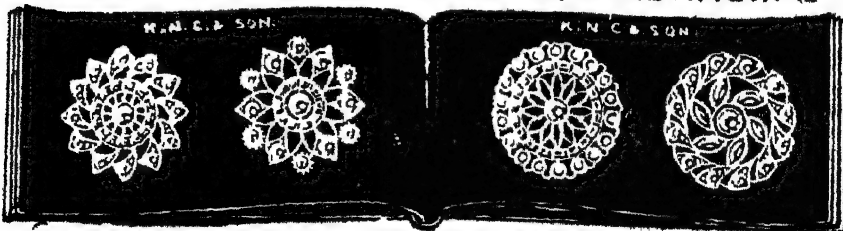
चोटी శిఖరము ; శిగ. (స్త్రీలింగము ; ఏకవచనము. चोटियाँ బహువచనము)

Ko. NARASIMMULU CHETTY & SON

• JEWELLERS, DIAMOND MERCHANTS, & SILVERWARE MANUFACTURERS. •

217/3, CHINA BAZAAR ROAD, MADRAS. I.

సిరియల్ నాటిక

భక్తి వీల

అలాకి అనివాస రావు

[ప్రదేశము : మార్గము. ప్రవేశము : మధు సూదనుడు విగ్రహములతో]

మధు : కలం లభించెన్ వ్రేనాథుల

శుభ మూర్తులు నాడు చిత్తి । నూనంబులచే

విభవంబు మీగ సతతము

నభిషేకిము జేసి మదిని । యానందింతున్.

గాండ్లవాడు : (ప్రవేశించి) స్వామి! రక్షించండి! రక్షించండి! నా నేరాన్ని త్నమించండి!

మధు : ఏమి నేరమును జేసితివి?

గాండ్ల : బాబూ! తమరు భక్తులని మహాత్ములని తెలియక తమదగ్గర కానీ తీసుకొని గిద్ద తిరుగ వేసి నూనెను తప్పు కొలత కొలిచి యిచ్చాను.

మధు : అయిన నేమందువు? ఆ తైలము స్వాములవారికి దీపారాధన జరిగినదె.

గాండ్ల : (వణువచున్న చేయిని జూపి) అప్పటినుంచి యీచెయ్యి యిలా వణువతూ నొప్పి పెట్టుతుంది. ఈ చెయ్యితో ఏకార్యమూ చేయలేను.—అబ్బ! బాధ! బాధ! రక్షించండి! రక్షించండి!

మధు : ఓయీ! నీవు అన్యాయము జేసితివి. ఇకముందెట్టి అన్యాయము జేయనని శపథముజేసి శ్రీ త్రినాథ స్వాముల వ్రతము జేయుదునని మొక్కి వారి వ్రతమును జేయుము. నీచేయి బాగుపడి ధన ధాన్యాది భాగ్య భోగములతో దులదూగి మోక్షమును బొందెదవు.

గాండ్ల : స్వామి! శ్రీ స్వాముల వారికే గాక ఎవరికైనా అన్యాయముగా తప్పు కొలతలు కొలిచి నూనెను అమ్మను. మరిన్ని నియమితమైన లాభంతో న్యాయమైన వర్తకం చేస్తాను. అన్నాయపు వర్తకం యింకా చేయనని స్వాములవారి ఎదుట ప్రమాణం చేస్తూన్నాను. తప్పక శ్రీ త్రినాథులవారి వ్రతాలు మూడింటిని చేస్తాను. (మొక్కిగా భాధతగ్గి చేయి బాగుపడును) ఆహ! ఆహ! ఎట్టి మహాత్ము! నాచెయ్యినొప్పి వదలి బాగుపడింది. జాయ్! త్రినాథస్వాముల వారికి జాయ్!

మూడు మూర్తులు । మూడు రంగులు

మూడు గుణములు దాల్చినా—ఓ!—

ము మూర్తు లారా!

మోక్ష మిచ్చి నన్ను గావండి!

ముక్తి నొసగి నన్ను గావండి!

గురువర్యా! నమస్కారము. నేను తరించడానికి మార్గం ఉపదేశించారు. ధన్యుణ్ణి! ధన్యుణ్ణి!

మధు : బిడ్డా! ఇంటికి బోయి మీ వధూవరులు నా కుటీరమునకు రండు. వ్రతవిధానముం దెలియజేసి వ్రతమును జేయింతును.

గాండ్ల : చిత్తము, స్వామి! అలాగే వచ్చెదము.

మధు : ఇంక బొమ్మ. (నిష్క్రమింతురు)

(తేర వ్రాలును)

పనిమిదవ రంగము.

[ప్రదేశము : మధుసూదనుని కుటీరము
కడనున్న వటవృక్షము. ప్రవేశము : మధుసూద
నుడు విగ్రహములతో నా మఱ్ఱికింద నిలచును]
మధు :—

తే॥ గీ॥ సర్వమును నిల్ప బెంపగ । సంహరింప
మాడు గుణములు దాలిచి । వేడు కలర
మాడు రూపుల వెలయు ము । మూర్ఖులార !
మిమ్ము బూజించు నట్టి భాగ్య । ముక్తలిగ.

కాంత : (పవేసింది ఆతురతతో) ఈ ప్రతిమలెక్కడివి ?

మధు : అవును వెదుక బోవు చుండ త్రోవలో నొక మహా
పురుషుడు శ్రీ త్రినాథస్వాముల వారి వ్రతంబు
జేయించెను. ఆ వ్రత మంటప మందవతరించిన త్రిమా
ర్తలు, బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు. వీరిని మఱ్ఱి
నీడనే బ్రతిష్ఠింపుడని ఆ మహాభాగుడు నెలవిచ్చె.

కాంత : ఆహా ! ఆహా ! ఏమి నాభాగ్యము. శ్రీ త్రినాథుల
సేవా ఫలము లభించునది. (విగ్రహముల బ్రతిష్ఠించుటకు
ఫలమును శుభ్రపరచి మధుసూదనుని కిరమునుండి విగ్రహ
ములను దించి బ్రతిష్ఠించును) తండ్రులారా ! మమ్ము
రక్షింప నేతెంచితిరా ! మిమ్మా మఱ్ఱి నీడనే బ్రతిష్ఠించు
చున్నాను. దయగనుడు.

మధు : కాంతా ! కిఁఁగుముగ స్వాముల కాతిభ్యముగొని
రమ్ము (కాంత పోవును) ఆహా ! ఏమి నాభాగ్యము.

తే॥ గీ॥ పూచె పున్నెము, చక్కగా । గాచె తపము,
పండె భాగ్యము, నా మది । నిండె కాంతి,
జన్మ తరియించె మీదు భ । జనము దొరకె
కరము మోడిచి ధ్యానింతు । కరుణ గనుడు.

కాంత : (అతిభ్యముతో బ్రవేసింది) స్వాములారా ! నా
యాతిభ్యమును స్వీకరింపుడు. తండ్రులారా ! అకలి గొని
యున్నారు. ఈ ఫలముల నారగింపుడు. ఈ స్వర్గ
భద్రా నదీ జలముల ద్రావి దాచాకాంతిని బొందుడు.
ఈపుష్పములే అలంకారములు. అలసితిరి, వీవనతో

నిగూడ. ఎండ బడలిక దీర్చుకొనుడు. ఆహా ! నేను నిరు
శేదను. మీకేమి యాతిభ్యము నీయగలను ? దయా
మయులారా ! (ధ్యానించును. మధుసూదనుడును
ధ్యానించును)

అ॥ వె॥ నాడు తండ్రులారా ! నాడు దేవత లారా !

ఏమి యాయ జాల । నేను శేద,
నాడు చేతు లెత్తి । నా మనంబు నిలిపి
తృటియె ధ్యాన మిడుదు । తృప్తి గనుడు.

(అనంతరము భర్తతో) స్వాముల ప్రసాదమును దీసి
కొనుడు (ఈయగా)

మధు : పరమ భాగ్యము. (అంగికోనును. పిమ్మట నా
దంపతులు ప్రసాదమును భుజించు చుం ఆప్రాంతమున
ఆపు “అంబా ! అంబా !” యని అరచుచుండ
నాశ్చర్యముగా) కాంతం ! కాంతం ! అదుగో ! అదుగో !
మనయావు అరచుచు నిటే వచ్చుచున్నది.

కాంత : అనంద మానందము. మనయావు తనంతట తానే
వచ్చుట శ్రీ స్వాముల వారి అపారకరుణా కటాక్షము
చేతనే గదా ! (ఆపు అంబాయని యరచుచుండ) దా !
దా ! అంబా ! దా ! (భర్తతో) ఆవును గట్టి పాలను
దీసి స్వాముల కర్పింతము రండు. (నిష్క్రమింతురు)
(తెర వాలును.)

తొమ్మిదవ రంగము.

[ప్రదేశము : శ్రీపురమందలి ఆచార్యుని
గృహము.

[ప్రవేశము : ఆచార్యుడు విచారమున.]

ఆచార్యుడు : ప్రతిమనిషీ మధుసూదనుడి దగ్గరకే పోతే
నావద్దకు వచ్చేవాడెనుడు ? శ్రీపురానికి ఆచార్యుల
వారిని ఒకడికేనా భయభక్తులు లేవే ! అంతా నాడి కుటీ
రానికే పోయి ఆ పాడు ముండా వాణ్ణి గౌరవిస్తూ
న్నారే ! నాకేసి ఒకరూ చూడరే ! అంచాత నాకు
చాలా అవమానం కలుగుతుంది. ఏదో ఓ పన్నాగం
పన్నాలకి ఉంది. లేకుంటే వీడు నాకన్నా గొప్పవాడు

అవుతాడు! ఏదో ఓ యెత్తువేసి రెడ్డికి పురికొలిపి ఆ త్రినాథ వ్రతాన్ని మునిపించాలిని వుండి. దానిచేతనే వాడికంతగా గౌరవం కలుగుతుంది. నేను మాత్రం సహింపలేను.

సీ॥ ఒక్కడు నాకన్న । నెక్కువ సంపద
లొందిన నే జూచి । యోర్వ లేను ;
ఒక్కడు నాకన్న । నెక్కువ పాండి త్య
మొందిన నే జూచి । యోర్వ లేను ;
ఒక్కడు నాకన్న । నెక్కువ ప్రఖ్యాతి
నొందిన నే జూచి । యోర్వ లేను.
ఒక్కడు నాకన్న । నెక్కువ గౌరవం
బొందిన నే జూచి । యోర్వ లేను.

తే॥ గీ॥ శ్రీపురా చార్య వర్యుడు । శ్రేష్ఠ డేశగ
దిశల యందున బ్రఖ్యాతి । దేలి యాడ
జనులు భయ భక్తులను గాంచి । వినయముగను
మెలగ వలె గాదె యజ్ఞల । దలను దాల్చి.

(నిమ్మమితిచును)
(తెర వ్రాలును.)

పదియవ రంగము.

[ప్రదేశము : శ్రీపుర పట్టణమందలి జమీం
దారు రామిరెడ్డి గృహము.

[ప్రవేశము : రామిరెడ్డి విచారముతో]

రెడ్డి : జమీందారుడ ననియైన యొచ్చిందనిది కాదే! ఆహా!
రెడ్డిగారి ప్రతాపమును గ్రుడ్డిచేసి గడ్డిపరక కన్న హీన
ముగా జూచినదే!—ఒక బ్రాహ్మణశ్రీ—అందున
అశక్తురాలు—అన్నమునకు వాచినది నన్నింత తేలికగా
జూచునా!—ఓసి శాంతా! ఆ మధుసూదనునితో నీ
వేమి సుఖముల ననుభవించగలవే! నా ధనమూ నాప్ర
తాపము లేకమాత్ర మాలోచింపకుంటివే! ఆ రోజు, ఆ
యడవిని గనుక తప్పించుకొన గలిగితివి. ఆ చూడు
పాడు పులులు రానియెడల నాడు నా ప్రతాపమును దెలి

సియే యుందువు.—నేనెన్ని వార్తలు బంపినను తిర
స్కారమును జేయుచు నెయున్నావు. ఎన్ని కానుకలు
బంపినను నామఖము బారవేయించు చున్నావు.
నిన్నేమి చేయుదునో చూడుము. నిన్నే కఠినమగా దం
డించకున్న యీ రెడ్డి జమీందారుని జీవిత మెందులకు?
అంత కండ్ల కావరమా! అంత మర్యాదా హీనమా!

ఆచార్యుడు : (ప్రవేశించును)

రెడ్డి : ఆచార్యుల వారికి నమస్కరించు చున్నాడను.

ఆచా : శుభం! మంగళాని భవంతు.

రెడ్డి : ఆచార్యుల వారి రాకవలన ధన్యుడను.

ఆచా : రెడ్డి! నన్ను పితృసమానంగా చూస్తూ గౌరవిస్తూం
టావు. నాకదే యానందం.

రెడ్డి : మీరు నా పితృసమానులు గారా! నాగురువులు, నా
మేలు గోరు చుండెదరు.

ఆచా : ఇప్పుడు నీమేలు కోరాలిసే వచ్చా! మన శ్రీ
పురంలో ప్రజలంతా శ్రీ మంతులై ధన ధాన్యాలతో
తుల దూగుచున్నారు.

రెడ్డి : అందువలన మనకు సంతోషమే గదా!

ఆచా : రెడ్డిగారి కంటే ప్రజలు వెంట్రు రెట్లు ధనవంతులై
యుంటే రెడ్డిగారి గొప్పతన మేముంటుందీ?—

రెడ్డి : ఏమేమి! రెడ్డిగారి ధనతయే లేదా?

ఆచా : ఇంకా రెడ్డిగారి అధికారం కింద ఓ పురుగునా
మెలగుతుందీ? వెట్టివాడా!

రెడ్డి : మీ మాటలకు నాకు శవ్వ వచ్చుచున్నది. రెడ్డిగారి
ప్రతాపమునకు గాని, క్షీర్తిప్రతిష్ఠలకు గాని, అధికారము
గాని, ధనమనకు గాని శ్రీపురము నందెడ్డురాగలవా
డెవడు? అట్టివానికి ప్రాణముల పై నాసలేదా?

ఆచా : వీరూ వాయూ అనట మెందుకు? ఎవరుబడితే వాకే
గొప్పవారుగా నుంటే ఇంకా నిద్రపోతున్నావు!

రెడ్డి : నా యజ్ఞలోను నా యధికారములోను గల ప్రజలు
నాకన్న అధికు రెట్లు కాగలరు?

ఆచార్య : శాంతరీ మధుసూదనుణ్ణి ఎరుగుదువు గదా ?

రెడ్డి : (చకితుడై) ఆ!—శాంతి, మధుసూదనం—అహ ?

ఆచార్య : వాణ్ణి కుటీరం దిగ్గర త్రినాథులని మూడు రాతి విగ్రహాలు పెట్టి ప్రజలచే త్రినాథ క్రతుని ఓక్రతంచెయి న్నూన్నారు. ఆక్రతం చేసిన వారంతా చెప్పలే నటువంటి భాగ్య వంతు లవుతున్నారు. అంచాత దాన్ని మన్నిస్తే గాని రీపు చాలా యిక్కట్లు పాలవుతావు—అంతా ధనవంతులై తే నీమాట నెవరైనా మన్నిస్తారు ?

రెడ్డి : క్రతము, గితము ; ఎవరా క్రతముజేసి నాకన్న గొప్ప వార లయ్యెదరు ? నేటినుండి ఆక్రతము చేసినవారిని చెట్టునకు గట్టించి నీలలు వేయించి కాళ్లు చేతులు నరికించి చిత్ర వధలు చేయింతును. ఇది నా కఠినమైన ఆనుజ్ఞ. దీనిని ప్రజలందరూ శిరసావహించి పాటించ వలెను.

ఆచార్య : నెబాన్ ! నెబాన్ ! అలా కాకుంటే ప్రజల్లో రి యాగడం విడవదు. ఆ శాంతా మధుసూధనులే దీనికి కారణం.

రెడ్డి : (అగ్రహమున) శాంతా —మధుసూదనం—వారికి రెడ్డిగారి ప్రతాపము తెలియకున్నది. ఇంక తెలియజేయ గలను.

ఆచార్య : నీ భయం కొంచెమేని ఉన్నట్లు లేదు. ఉంటే అలా చేస్తావా ?

రెడ్డి : నిజము ఆచార్య ! నిజము. వారికి నాకడ లేక మైనను భయములేదు. నే నెరుంగుదును. మంచి సలహా నొసంగితిరి. వారికి దగిన ప్రాయశ్చిత్తము జేయవలసి యున్నది.

ఆచార్య : ఆ విగ్రహాల్ని ఊడ తెరికించి పారవేయించితేనే తప్ప ఆ దుండగం అణగదు.

రెడ్డి : ఆచార్య ! తండ్రితో సమానులగు తమతో నా మనస్సు నందలి విషయములు తెలియజేయుటకు సంకోచ పడను—ఆ—శాంత—మన సార—క్రమించి యున్నాను.

ఆచార్య : బలే ! నీలాంటి వాని క్రమయే కిరిగి యుంటే దాని కేం కావాలి ! ఇంకా స్వర్గానికి పోవాలి అది.

రెడ్డి : ఏమి భావము ? ఇన్ను తిగస్కాని భావమున జూచు చున్నది.

ఆచార్య : ఏమి?—ఏమి?—నిన్ను తిగస్కారంగా చూస్తూ వుంటే?—నిన్నై?—నిన్నై?—అహ! ఎంత ధైర్యం వహించిందీ ?

రెడ్డి : నేను దాని భోగములనే పొందకున్న యీ ప్రాణము లేల ? ఈ విధములేల ? ఈ శ్రీపురమేల ?

ఆచార్య : అయ్యో ! అయ్యో ! అంతపని యెందులకూ ? చిటికెలో ఆ నీచావా చెంతకు రాదూ !—చూడూ ! వారు రి శాసనాన్ని చాటించి ఆవ్రతాన్ని విడవలేరు. అప్పుడు దండనకు చిక్కుతారు. అంగుపై జరుగ వలసిన కథంతా జరుగుతుంది ?

రెడ్డి : సరే, ఇంక మీరు పొందు. వారి నేరములను గుర్తించి నాకు తెలియ జేయుడు—సమయమును నిరీక్షింపు చుండుడు—తక్షణమే నాశాసనమును ప్రకటన జేయించెదను.

ఆచార్య : నే వెళ్లుదున్నాను. చిటికెలో వారిని తీసుక రానూ ! (నిష్క్రమించును)
(తెర వ్రాలను.)

మిస్టర్ మిస్టెస్

ఇంగువ

VHR

ఆరోగ్యము!

ఇచ్చును!

వర్మనెడ్స్ హోల్ జీ ఆంధ్ర కో.,
194 గోవిందపురాంకరే ఏధి,
యదరాను.

అందము చందము

“అందము చందము” అను నీ రెండు పదములను జన సామ్యము, ఒకే అర్థమున వాడుచుందురు. కాని బాగుగా యోచించి చూచిన యీ రెండిటికిని భేదము లేక పోలేదు. అందమనునది, యింద్రియానుభవము. ఆకర్షణీయమైన వ్యక్తిగాని, ప్రకృతి రామణీయకముగాని నేత్రానందమును గొల్పును. సౌందర్యమైన వస్తువు సంతతము యానందదాయక మగునని, ఆంగ్లకవి (క్లీప్స్) నుడివెను. అట్లే శ్రుతి శుభ్రమైన వాయిద్యము, గానము, చిత్రము, శిల్పము, నాట్యము, పానీయము, వేర్వేరు ఇంద్రియములకు ఆనందమును జేకూర్చును. అందుచే యింద్రియములయొక్క ఆనందానుభవమే ‘అందము’ అనుపదము వ్యక్తపఱచును.

ఇక చందము కేవల యింద్రియాను భవమేకాక కళగూడ నిమిడియున్నది. మన అలంకారికులు చెప్పిన అరువది నాలుగు కళలలోను అందమునకంటె చందమునకే యెక్కువ ప్రాధాన్య మగుపడుచున్నది. చందము లేనిదే అందము హృదయానంద జనకము కానేరదు. చందమను పదమునకు సామాన్య అర్థము ‘రీతి’ మనము వ్యవహారములో ‘అతడే చందమున పోయెను’ అనుటలో ‘అతడే రీతిగా పోయెను’ అను అర్థమున వాడుచున్నాము. ఇచ్చట ‘చందమను’ మాటకు అర్థ మదికాదు. దీనికి “సౌష్ఠవము” అని చెప్పవగును. (దానినే ఆంగ్లభాషలో “ఎలిగెన్సు ఆఫ్ ఫారమ్” అని వ్యవహరించుచుండురు.) చంద మనునది ప్రతి కళలోను కానగనును. అది లేనిచో అందము సంపూర్ణము కాదు. శోభిల్లదు. బాహ్యసుందర విగ్రహముతోపాటు, మనోమాలిన్యములు లేక, పరిపూర్ణ ప్రేమ, సుగుణముల కాలవాలమైన యాత్మ సౌందర్యము యొక తేజోవంతమైన జ్యోతివలె ప్రకాశించును. అందుచే చంద మనునది అందమునకు తోడ్పడి హృదయానందము గొల్పునని యనవచ్చు.

మానవ జీవిత రహస్యము, అంద చందంబుల సమ్మేళనమే యనవగును. ప్రతి దిన చర్యలోను, మానవునకు, అనందమును చేకూర్చునది యీ రెండే. తాను భరించు

వస్త్రములు, ఆభరణములు, తీర్చి దిద్దుకొను కుర్రలు, వుడుచు ఆహారాదులు, గృహోపకరణములు, పలుకు మాటలు, నడుచు నడక, వీని యన్నింటియందును యొక రకమైన రీతితోగూడిన అందము కావలెనని ప్రయత్నించు చుండును. తానుపయోగించు వస్తువులలో గల అందమునకు, తన బుద్ధి చాతుర్యముచే, చందమును మేళవించి, వాని రెండిటి సమ్మేళనమున, హృదయ ప్రకాశితమైన అనందమును అనుభవించును. అందచందంబులు గల స్త్రీ మోము ప్రకాశిత సుందరమై, ఆకర్షణీయముగ నుండును. కన్నులు కళకాంతులు వెదజల్లును. కేవలము కలువ రెకులవలె లేకున్నను, మానవుని తరింపజేయు సౌజన్యం, ఆ కన్నులకు ప్రకాశితమైన అందము నిచ్చును.

‘వదనము, హృదయ ప్రతిబింబము,’ అను ఆర్యోక్తి నిజము. పరమ పవిత్రుడైన బాపూజీ ‘బోసినవ్వు’ లోకమునంతను నాకర్షించలేరా? తేజోవంతమైన మహాత్ముని వ్యక్తిత్వము, మన కళ్ళకు మఱుగైనను, ఆ సౌందర్య ప్రతిమ ప్రతి భారతీయుని మనమున ముద్రితముకదా! అట్టి మహిమయే అందచందంబుల సమ్మేళనము. మన భారత దేశమున, మహర్షుల వచనములును, గ్రంథ రాజములును, యిట్టి సౌందర్యమునే పొగడిరి. దీని శక్తిని గ్రహించి, యొక్కొక్క రెన్నో రచనలు, నూత్నముల వ్రాసిరి. ముక్తికి, భక్తికి, శక్తికి నిలయమగునది యంద చందములతో గూడిన సౌందర్యము. పూర్వము సీత, సావిత్రి, దమయంతి, చంద్రమతి, అరుంధతి మొదలగు సతీమణులు, ఆరాధ్య దేవులైన, మహాశక్తి స్వరూపిణిలు కారా? అందమునకు వన్నె నిచ్చువారి శిలాది రీతులు, వారిని యీ కాలమునను, ఆదర్శరీయులుగా జేసెననుట నిక్కవము.

బాగుగా యోచించిచూచిన, అంద చందంబు లనునవి, ప్రకృతియందే మిళితమై యున్నవి. ఉన్నత కళా రాధకు డగు భగవంతుని సృష్టియంతయు నీ రెండిటి సమ్మేళనమే కదా! మానవ సృష్టిలోను, ప్రకృతిలోను యీ శక్తి ప్రతి

శ్రీమతి రత్నాల కమలాబాయి

కవిని, చిత్రకారుని యాకర్షించును. (వీరు ప్రకృతి సౌందర్య పితామహులు కాలే!) తనివితీర యానందమును గ్రోలి, పొంగి, లోకమునకు, కావ్యములును, చిత్రముల నిచ్చినవా రెందరు మహానుభావులు! కేవలము, బాహ్య సౌందర్య మిట్టి యానందమును కలుగజేయనేలదు. అంద మనుచది యింది యానుభవము, త్పణికము, చందమననది, అందముతో కూడిన, హృదయానంద జనకము. సౌందర్యమే కళ! కళయే సౌందర్యమని, రవీంద్రనాథ కవిశ్వరుడు పల్కెను. యింకను, 'అందమే సత్యము, సత్యమే ప్రేమ, ప్రేమయే పరంబ్రోహి' యని వచించెను. గాన చందమే యవసరము అందమునకు. చందమనుచది హృదయానందకర మెట్లుగును. అనునది చూతము.

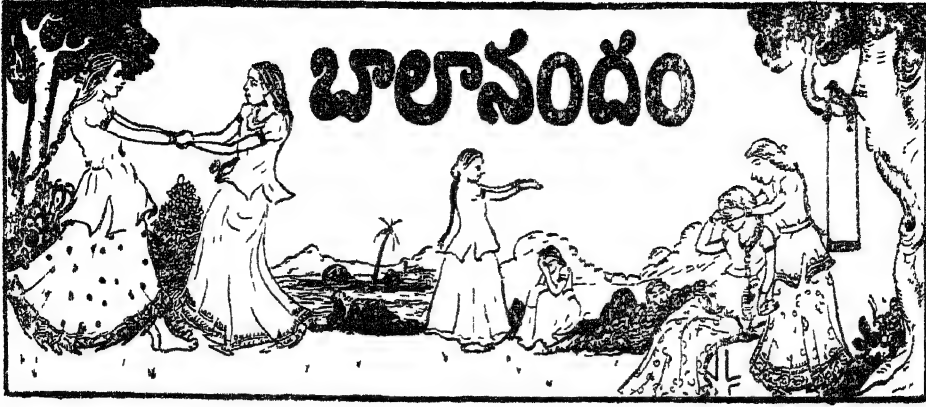
కళలన్నియు, 'అరువది నాలుగు అయినను, అందు కవిత్వము, సంగీతము, చిత్రలేఖనము, నాట్యము, శిల్పము అను నవి, లలిత కళలు. తక్కినవి వ్యావహారిక కళలు. ఇవి యన్నియు హృదయానంద జనకములే అయినను, లలిత కళలయందు అనుభవించు యానందము, తక్కిన వ్యావహారిక కళలలో కానరాదు. కారణమేమన, కళారాధకుడు కళారాధనము, దానివలన కలుగు యానందమున మున్ది, యా యానందములో సృష్టించును. అప్పుడే పద్యమును, చిత్రమును, నాట్యము మొదలగునవి రమించుట. అట్లుకాక, వ్యవహారిక కళలలో ధనమునందెక్కువ దీక్ష వహించుటవల్ల కళయొక్క ఉన్నతాశయములు నిష్ఫలములగు చుండును. లలితకళ లన్నియు, ఆనంద జనకములే. అందు కవిత్వము, సంగీతము శ్రవణానందమును చిత్రలేఖనము, నాట్యము, శిల్పము నేత్రానందమును సమకూర్చును. వీనిలో నేత్రానంద జనకములైనవి చూచుటతోడనే అందమును స్ఫురింప జేయును. కాని వానిని సూక్ష్మ పరిశీలనచేసి వానిలోని ప్రతి భాగమును వస్తువుయొక్క సమగ్ర స్వరూపముతో పోల్చిచూచిన తరువాత మన మనభవించు ఆనందమే, అందచందముల సమ్మేళనము. అనగా మొదట చూచినది అందము. చందమనునది విమర్శనతో చూచు పరిశీలనము. ఆ రెండును సరిపోయిన తరువాత అనుభవించినది, హృదయానందము. అట్లే కవిత్వము, సంగీతము, వినినంత మాత్రము చేపొందునది శ్రవణానందము. అందలి పద దాంపత్యము,

స్వరముల పోకడ మొదలగు కళా విషయములను చర్చించిన పిమ్మట అనుభవించునది యానందము. అదియే అందచందంబుల కలయిక.

అట్లే వ్యావహారిక కళలకు కట్టడము, వడ్రము, కుండ నపు పని మొదలగువాని యన్నిటిలోను మనము బొందు యానందము అందచందముల కలయికయే. ఒక స్వర్ణ కారుడు తయారుచేసిన నగను బాగుగ మెరుగుపెట్టి మనకు చూపు నపుడు, ఆ వస్తువు, అతని చేతిలో నుండగా చూచి తొలుతగా అనుభవించునది అందము. తరువాత ఆ నగ సూక్ష్మ పరిశీలన మొనర్చి అందు ప్రతి భాగమును కళాదృష్టితో విమర్శింతుము. అప్పుడు అది హృదయాకర్షణీయమైనచో మనము తొలుతబొందిన అందమునకు చందమను దానిని జోడించి వాగ్రూపములో "యా నగ చాల అందముగా నున్నదని" ప్రశంశింతుము. అట్లే కవిత్వమున రచనా సౌందర్యమునకు తోడు, అతడు వాడిన పదజాలము పద దాంపత్యము, అర్థగౌరవము, కవితార్థ యుక్తి మొదలగునవి, అందచంద మనబడును. ఇవి యన్నియు పరిశీలించినగాని, నిజమైన యానందము జనింపనేరదు.

అందుచే ఆనందమనునది యెల్లరును అనుభవింప కలగునది కాదు. అందమనునది యింద్రియానుభవము గనుక, అది జన సామాన్యము అనుభవింప వచ్చును, కాని కళారహస్యములను గుర్తెరిగి, విమర్శించి, అవ్యాజమైన ఆనంద మొందుట యెల్ల రకును సాధ్యముకాదు. అట్లే, మానవజాతి, ముఖ్యముగ స్త్రీజాతి, నవ నాగరికపు రీతుల నవలంబించి విపరీత జేషమున కేవలము తెచ్చిపెట్టుకొన్న ముస్తాబు, అందము నిచ్చునని యెంచక, సుకృత శోభిత స్వాంతముల ప్రజ్వలించు, సహజ లావణ్యత, సుశీలము, ఉదార భావములతో ప్రేమ మిళితమైన, నాడే, అంద చందముల సమ్మేళన యని యెరుగవలెను. అంద చందముల సమ్మేళనయే, జీవిత, రహస్య మననగును. ఇట్టి యాత్మ సౌందర్యము పెంపొందించి, నవ నాగరికతలో పడి మునుగనినాడే భారత సంఘము, దేశము ప్రపంచ కీర్తిని పొందును. నాడే అంద చందములు ఆనందదాయక మగును.

(ఆలిండియా రేడియో వారిసౌజన్యముతో)

దా న మ హి మ

అనగ అనగా ఒక బ్రాహ్మణుడు కలడు. ఆతనికి శారదాదేవి, లక్ష్మీసుందరి అను ఇద్దరు కుమార్తెలు గలరు. ఎల్లాగో కష్టపడి ఆ బ్రాహ్మణుడు ఇద్దరు కూతుళ్ళకు వివాహాలు చేసాడు. పెద్దల్లుడు చాలా ధనవంతుడు. రెండవవాడు చాల బీదవాడు. కొంత కాలానికి శారదాదేవికి ఒక కొడుకు పుట్టాడు. లక్ష్మీసుందరికి ఒక కూతురు పుట్టింది. ఒక ఇరవైపండ్లు గడిచాయి. శారదాదేవి కొడుకు పెండ్లికి లక్ష్మీసుందరి భర్తను పురోహితునిగా నియమించిరి. తోడియల్లుని కొడుకు పెండ్లికదాయని, ఆ పురోహితుడు డబ్బు పుచ్చుకొనక పెండ్లిచేసి వెళ్ళిపోయాడు.

ఒకసారి ఆ పురోహితుడు శాస్త్రిగారి మనుషురాలు అక్షరాభ్యాసానికి డబ్బు కావలసివచ్చి తోడియల్లుని బదులు యడుగగా అతడు డబ్బి వ్వక తీపెను. పాపము! శాస్త్రి విచారించుచు ఇల్లు చేరెను. తరువాత కొద్దిసేపట్లో “ఆది బిక్షువు” అనే మహర్షి శాస్త్రి తోడియల్లుని ఇంటివద్ద ఆగి “భవతీ భిక్షాం దేహి” యనెను. అప్పుడా యజమాని “ఇంట బియ్యము లేవు పో!” అనెను. “అట్లేయగుగాక” యని ఆ మహర్షి ప్రక్కనే ఉన్న శాస్త్రి ఇంటికి వెళ్ళి “భవతీ భిక్షాం దేహి” యనెను. అప్పుడా శాస్త్రి

కొన్ని జొన్నలు తెచ్చి “అయ్యా మేము మిక్కిలి బీదవారము వరిబియ్యము లేకపోవుటచే, దయచేసి ఈ జొన్నలు తీసికొనుడు” అనెను. అప్పుడా ఋషి “నీవు సిగసంపదలను పొందుదువుగాక” అని దీవించి వెడలిపోయెను. ఆనాటి నుండి శాస్త్రి మిక్కిలి ధనవంతుడై, దాతయై యుండెను. శాస్త్రి తోడియల్లుడు అంతకంతకు బీదవాడై భిక్షాధికారి యయ్యెను. కావున దాన మహిమ చాల గొప్పది.

డి. వి. రామలింగేశ్వరరావు

జన్మదిన సంచికలో, ఈర్ష్య కథ క్రింద డి. వి. నాగేశ్వరరావుని పొరపాటున ప్రకటించబడినది.

“జాలలద్వారా బాంధవ్యం!”

* శ్రీమతి కె. జగదాంబ. *

•••••

ఈ విశాల ప్రపంచములో నిన్ను, నేను, రేపు—కూడా మరుపుకు రానిది స్నేహము! ఆ పవిత్ర స్నేహభావము వలన వరుసగా భాంధవ్యము, ప్రేమ, పుట్టుకొచ్చి ఒకరి ఎడల మరొకరికి అద్భుత సాంగత్యము కలుగుతుంది. ఇటువంటి మహత్తరమైన, స్నేహమును గురించి ప్రపంచములో అనేక కథలున్నాయి. మామూలుగా ప్రపంచములో చెప్పలేనన్ని గొప్ప గొప్ప కథలున్నా—ఈ స్నేహ గాధకే అధిక ప్రాముఖ్యత, కల్గడానికి కారణం?—ఒక్కటే నను కోవాలి—ప్రపంచ మంతా స్నేహ భావ ముతో బ్రతుకు తున్నది. స్నేహ మనే మహత్తర శక్తి ఈ విశాల అనంత విశ్వాన్ని నడుపు తున్నది. స్నేహ మనేదే నశించినప్పుడు ప్రపంచమే నశించి తీరుతుంది. ఇది నిశ్చయం?

స్నేహ భావ మున్నప్పుడు, కలహాలు, యుద్ధాలు, కఠువులు రానేరావు. దేశానర్థకాలు కలుగనే కలుగవు! సర్వ శుభిక్షంగా, సస్య శ్యామలంగా ప్రపంచం ఆనందోల్లాసయుతమై ఉరూత లూగుతుంది.

స్నేహ మనేది నశించి నపుడే ఈ అంతః
కలహాలూ, మారణ హోమాలూ, కఙ్కుర కాట
కాలు ఉద్భవించి—రాజ్య ధన కాంక్షలతో
ప్రపంచాన్ని నాశనం కావించ సమకట్టారు
ఈ నీచ మానవ జాతి !

కనుకనే అనాది నుండి అనేక మంది మహాత్ములు కూడా ఈ స్నేహ భావాన్నే ప్రపంచ

ములో నెల కొల్ప ప్రయత్నించి—ఆఖరికి బలి
దానం కూడా చేశారు త్యాగులై !

అట్టి ఈ స్నేహం—అనేక తీరులలో పుట్టుతుంది! అనేక విధాలుగా నశించు తుంది. సాధారణంగా ఒక్కొక్క స్నేహగాధ వింటుంటే ఒళ్లు గగుర్పాటుతో మనస్సాశ్చర్య విస్మయా లలో ముగిసి తేలి నిశ్చేష్టులను గావించుతవి! అటువంటి చిత్ర విచిత్ర స్నేహగాధ లెన్నో ప్రపంచములో ఉన్నాయి ; జరిగాయి. జరుగ బోతవి కూడా !—

విన, చూడ, చెవుల కింపుగా, కన్నుల
కానందముగా ఉండే స్నేహగాధలీ ప్రపంచంలో
లెక్క పెట్టలేనన్ని ఉన్నాయి.

అయినా ఇక్కడ మీ కొరకు నేను ప్రత్యేకంగా మన నూతన రాజ్యానికి దాని పౌరుగున ఉన్న మరొక రాజ్యానికి కలిగిన స్నేహ భాంధవ్యము గురించిన విచిత్ర వింతగాధను వినిపించి దలిచాను. వినండి ? !....

జవానుదేశం పేరు మీరు వినే ఉంటారు. అది చాలా చక్కని దేశం. బాల భాస్కరుని బంగారు కిరణాల దేశాన్నే మొట్టమొదటగా ప్రతీ రోజూ ఆవరిస్తుంటవి గనుక, ఈ దేశానికి ప్రపంచములో ఒక గౌరవమైన పలుకుబడి ఉంది. అయినా అది నేడు ఒక ముసలి దేశమైపోయి దిక్కు దివాణం లేకుండా పోయింది యుద్ధ కారణంగా!

అట్టి జపానుకు “ టోకియో ” రాజధాని నగరం. మన మద్రాసులో “ జూ ”—అంటే “ జంతు ప్రదర్శనశాల ” ఉన్నదే చూశారా? అట్టివే ప్రతి పెద్ద నగరాలలోనూ ఉంటవి. అట్లాగే ఈ “ టోకియో ” నగరంలో కూడా ఓ పెద్ద “ జంతు ప్రదర్శన శాల ” ఉండేది యుద్ధానికి పూర్వం. దానిలో ఎన్నో విచిత్రమైన చక్కటి జంతువులుండేవి! కానీ, యుద్ధంవచ్చాక, రాజ్య, ధన, అధికార కాంక్షలకు లొంగి జపాను పాడై పోయింది. ఆ పాడు యుద్ధానికి బలి కాకుండా ఉండేటందుకు గాను, త్వర త్వరగా ఆ జంతువు లన్నింటినీ “ టోకియో ” “ జూ ” నుండి తరలించుక పోయి వేరువేరు సురక్షిత ప్రదేశాలలో ఉంచారు అధికారులు.

ఇప్పుడు యుద్ధం పోయింది. కానీ జపాను తిరిగి వెనుకవలె తయారు కాజాలక పోయింది. కారణ మాపాడు యుద్ధమే! అటువంటి జపాను లోని పిల్లల సంగతి మీకు తెలుసా? వినండి.... జపాను పిల్లలు చాలా చక్కటివారు సుమీ! చిరునవ్వు మొఖాలు, చిన్నచిన్న నోసలు; చక్కటి చిన్న కళ్లు, గుండ్రటి వదనాలు, అందమైన జుట్టు, చిత్ర విచిత్రమైన బట్టల అలంకారం! అన్నింటినీ మించిన అమాయకపు హృదయాలతో—ప్రసిద్ధి నొందారు ఆ పాపలంతా!

అటువంటి పాపలు కూడా ఆ పాడు యుద్ధ రాక్షసి చేతుల్లో నలిగిపోయారు పాపం! పోనీ, ఆ భాధను మరచి పోదామని అనుకొంటే వారికి కులాసా కల్గించి ఉపరిచ్ఛే వేవీ? ఏవీలేవు! పోనీ “ జూ ” లోకి పోయి ఆ జంతు

వుల ఆట పాటల చూద్దామని అనుకొంటే?.... అవీ లేవు. అట్లాగే తమ అమాయక హృదయాల నిండుగా నిరాశ అనే పిశాచికి తావిచ్చి దాని విముక్తికై ఎదురు చూడ సాగారు పాపం!

అటువంటి సమయంలో....మన దేశంలోని “ కలకత్తా ” నుండి ఒక పెద్ద వర్తకుడు “ శ్రీ హిమాంశు నియోగి ” అనే ఒకాయన జపానుకు వర్తకం కొరకై వెళ్లారు! అప్పటికే “ ఇండియా ” ఏనుగులకు ప్రసిద్ధి—ఏనుగు భలేగా ఉంటుంది!—అని తెలిసికొన్న అమాయక జపానీ పిల్లలు, తమ “ టోకియో ” నగరాన శ్రీ నియోగికి బ్రహ్మాండమైన సన్మానం చేసి—ఎంతో దీనంగా—జూలిగల్గించే విధాన ఆయన చుట్టూ మూగి “ ఏనుగిప్పించండి—బాబూ—ఏనుగు!”—అంటూ అరచి—తమ “ జూ ” కి ఒక చక్కటి ఏనుగున్నను ఇండియా నుండి పంప వలసిందిగా నెహ్రూగారు తమ ప్రార్థనను తెల్పుమని ఎంతో ఆర్భాటం చేశారు పాపం! నిజంగా ఆ దృశ్యం చూస్తుంటే....ఎట్లా గుంటుందబ్బా!—మీ హృదయాలకు!—?—

తదుపరి నియోగి సరాసరి ఇండియాకు రాగానే నెహ్రూజీని కలుసుకొని ఆ జపానీ భాలబాలికల వినతి పత్రాలను అందించగా—నెహ్రూజీ కూడా ఏంతో జాలితో వింత పడ్డారట!—వెంటనే ఈ సంగతి తెలుసుకొన్న మైసూరు వారు అడక్కుండానే “ ఇండిర ” అనే చక్కటి చిన్న ఏనుగు గున్నను ఏంతో సర్ధాతో సమర్పించారు నెహ్రూజీ!

నెహ్రూజీ మరింత ముచ్చట పడి తక్షణమే కలకత్తా నౌక ఎక్కించారు “ఇందిర”ను జపాన్ ప్రయాణానికై! 1949 ఆగష్టు 29 వ తారీఖున “ఇందిర” తనకొరకై ప్రత్యేకంగా నౌకలో కట్ట బడిన కర్రల గదిలోనికి పోయింది ఉల్లాసంగా! ఇందిరకు వీడ్కోలు ఇవ్వడాని కా నాడూ హర్షరంతా పిల్లల మయమే!

నిజంగా ఇరు దేశాల స్నేహ బాంధవాన్నికై ఎటువంటి చక్కటి చిన్నపని జరిగింది! దీనికి కారణ భూతమైన ఆ బాలప్రపంచం ధన్యత నొందినది గదా!—ప్రపంచంలో మరువలేని మహా త్తర సంఘటన అది!...

అటుపైని మరొక ఏనుగు “మిస్ కాబా” అనేది జపాన్ పిల్లలకొరకే—థాయ్ లాండ్ ప్రభుత్వం పంపింది. ఆనాడు....1949 సెప్టెంబర్ 4 వ తేదీ—“టాకియో” చేరిన “మిస్ కాబా” లక్షలాది బాల బాలికల ఆహ్వానాన్ని—దిక్కులు పిక్కటిల్లే హర్షధ్వనుల్ని అందు కొంది! ఆ అమాయక హృదయాల అంతరంగిక భావాలను—ఈ మూఢ ప్రపంచం గ్రహించిందా—? గ్రహించి కనువిప్పు గలదా?!

అడిగీ అడుగడం తోనే తమ కోర్కె నెరవేర్చేది కాక పోయినా శ్రద్ధా భక్తులతో వెన్వెంటనే, నెరవేర్చి, తమ హృదయ సీరాజు నాల నందిన మనపై, ముఖ్యంగా మన బాల బాలికలపై జపాన్ బుడుతలకు అపరిమిత స్నేహ వాత్సల్యాలు కలిగినాయి! వెంటనే మన నెహ్రూకు జపానీ బాల బాలికలు “ఇందిర” నప్పగించి నందుకు గాను కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా

మన దేశంలోని బాల బాలిక లందరూ పెక్కు బహుమతులు పంపారు! ఈ విచిత్ర స్నేహ గాధతో మన భారతమాత తన సోదరి జపానీని కొగలించు కొన్నట్టైంది ఆనందముతో! అంతే కదామరి!?—మరి ఆ బాలలు మన దేశానికి పంపిన బహుమతు లెట్టివో చూస్తే వారి ఉదార అమాయక హృదయాల లోతు ఎంతో కన్నెట్ట శక్యం కాదు సుమీ!

జపాన్ పిల్లలు పంపిన బహుమతులలో ముఖ్యమైనవి—దూదితో చేసిన చేపలు (బొమ్మలు) రెండు. ఇవి చాలా పురాతనమైనవి; అనగా ఘమారు ఏటై సువత్సరాల క్రిందట చేయబడి—ఎండకు ఎండి—వానకు తడిసి, చాలావరకు పాడై—పూర్వం తమ అందం ఇంకా ఎటువంటిదో అనిపించు తున్నది!

తర్వాత బహుమతి చాలా సర్దికలిగింది—చెప్పుకో దగ్గ ఘనమైనది! అదే—“బొమ్మ జంతువుల సంగీత బృందం!” జపాన్ లో బొమ్మలు చేయడం ప్రసిద్ధమైన “జీరో అయి జావా” అనే ఆయన వీటిని తయారు కావించాడు. ఆయన అన్నాడు:—“ఈ బొమ్మల బ్యాండును చూసి భారత పాపలు ముగ్ధులౌతారని భావిస్తాను”! ఆ బ్యాండు బృంద మంతా అతి విచిత్రమైన ఆట సామాన్లు నెట్టు! దానిలోని ఒక “అడవి ఎలుగుబంటి” బొమ్మ ఫిడేలును ఎంచక్కా వాయిస్తుంది! అట్లాగే తదితర రకముల బొమ్మ జంతువులు వివిధ వాయిద్యాలను వాయిస్తూ ....వహవా!—అనిపిస్తాయి పిన్న పెద్ద లందరినీ—!

“ బాలల ద్వారా బాంధవ్యం ”

ఇటువంటి జపాను ఇండియా బాలల స్నేహ బాంధవ్య గాథకు శిరో మణులైన కొన్ని ఉత్తరాలు చదువుకొని మనం నేటికి ఆపుదామా చరిత్రని:—

ముందుగా జపాన్ పిల్లలు మన పిల్లలకు పంపిన ఉత్తరం లోని సారాంశం ఇది!—“ ఓ భారత దేశంలోని బాల నేస్తాల్లారా!—ప్రధాని నెహ్రూజీ ద్వారా “ ఇందిర ” ను మాకు పంపి నందుకు గాను మీకు మా ధన్యవాదాలు!— “ ఇందిర ’ ముద్దొస్తోంది! అప్పుడే దానితో మేమంతా స్నేహం కలిపాం. ఈసారి మాతరపున “ మిసెస్—టి కొరా ” మీదగ్గర కొస్తుంది. ఆవిడ మీకు దూదితో చేసిన పెద్ద పెద్ద చేపల బొమ్మలు బాగా ఇష్టమని చెప్పింది; ఇవి దాదాపు 50 సం॥ క్రితం చేయబడి వానకు తడిసి, ఎండకు ఎండి, చాలా వరకు పాడైనాయి! అయినా మీమీద మాకుగల స్నేహ బంధనా నికి స్మృతి చిహ్నంగా వాటిని మీ కంపు తున్నాము. మీకెల్లప్పుడూ శుభం కలుగాక! మాకు ఇకముందు ఎప్పుడూ ఉత్తరాలు వ్రాస్తుం డండి! మరువ వద్దు!” దానిపై జపాన్ పిల్లల తరపున “ కైచి యాసాకే; ” “ యూజీ యాసాకే!”లు సంతకాలు పెట్టారు.

ఈ క్రిందిది “ టోకియో ” గవర్నరుగారైన “ శిషీరోయా సూయా ” ప్రధాని నెహ్రూజీ వ్రాసిన ఉత్తరం!

“ మీరు పంపిన అమూల్య బహుమతికి జపాన్ పాపల తరపున నేను కృతజ్ఞతాభి వంద నాలను తెలుపుతున్నాను. ప్రకృతిని, పశు సంప

దనీ, ప్రేమించే మా పిల్లలకు మీ బహుమతి ఆనందాన్ని ఇవ్వగలదని నా విశ్వాసం!—ఆ పాపలు మన “ ఇందిర ” ను ఆశలకు-శాంతికి- చిహ్నంగా బావిస్తున్నారు. మన ఇరు దేశాలు (ఇండియా జపాన్!) రెండూ ఇక ముందు చిర కాల మైత్రితో వర్ధిల్ల గలవని ఆశిస్తున్నాను ”

ఇక జపాన్ ప్రజల ముచ్చటలను గురించి “ ఆషా హిసింబిన్ ప్రెస్ ” అధ్యక్షుడు “ టడన్ హెసెబే ” —ప్రధాని నెహ్రూకు తన ఉత్తర మిట్లాగు వ్రాశాడు.... “ జపాన్ పాపలు బ్రతికిన ఏనుగును చూడ ఎంత కాలంనుండో ఉవ్వి ఖూరుతుండగా వారి వాంచితార్థమును ఒనగూర్చి నందుకు మీకు నా ధన్యవాదాలు!— ఇప్పుడు జపాన్ బాలలు పంపిన బహుమతులను వారి ఈడుగల బాలలకే అందజేస్తే మా బాలలు సంతోషం ఇంకా అభివృద్ధి చెంద గలదు! 1949 సెప్టెంబరు 23 వ తారీఖున మీరు పంపిన “ ఇందిర ” టోకియో రేవు చేరింది. ఈ వార్తనే అన్ని జపాన్ పత్రికలూ ప్రకటించేయి! ఎంత ముద్దుగానో—ముచ్చటగా— వింతగా—పెద్ద పెద్ద అక్షరాలతో ప్రకటించ బడిందా వార్త అన్ని పత్రికల్లో! తర్వాత ఇందిర టోకియో వీధులగుండా పొడవైన ప్రయాణంచేసి చివరకు “ జూ ” కి చేరింది. దారి పొడవునా హర్షధ్వనులు చేస్తూ-కుశల ప్రశ్నలు వేస్తూ-వెంబడించిన అశేష బాల ప్రజానీకానికి శాంతంగా-సమాధానంగా-తొండం అందిస్తూ తిరిగింది వీధుల్లో - దీని నిమిత్తమై “ జూ ” లో ప్రత్యేకంగా ఒక చక్కటి బోను ఏర్పాటు

“బాలలద్వారా బాంధవ్యం”

చేశారు. ఈలోపల మా ప్రెస్సువారు మీ ఇందిరకు ఆహ్వానమిచ్చే విషయంలో “సప్తాహము” సీర్పాటుచేశారు....అనేక ప్రోగ్రాంలు సిద్ధపరుచ బడినవి!....ఒక్క విషయం చూసిన మేము ఎంత వింతబడ్డామో చెప్పలేము! ఆ మొదటి రోజున ఇందిరను చూడ్డానికై తలి దండ్రుల వెంటవచ్చిన పాపల సంఖ్య దాదాపు ఒక లక్షా పదివేలు! (1,10,000) ఇంతమంది పిల్లలు ఎప్పుడూ, ఏ జంతు ప్రదర్శనానికి రాలేదు ఇంతవరకు”!—

ఇలాగున ఎన్నో ఎంతో ముచ్చటగా

వచ్చాయి మనకు!.....ఇటువంటి సంఘటన ప్రపంచంలో—ముఖ్యంగా మన దేశమువలన జరుపబడడం ఎంత ఆనందమైన కార్యం! ప్రతి దేశం—ప్రతి వ్యక్తి—అట్లానే అమాయక హృదయాలతో, ఆనందోత్సాహాలతో— స్నేహ బాంధవ్యాలను నెరుపుకొనడమే ఎల్లప్పుడూ మనము కోరుకొనవలసినది!”

ఇంతకీ ఒక్క ముఖ్యవిషయం ఎవరూ మరువ కూడదు! ఇంతటి మహత్తర కార్యం!—ఒక్క రేపటి పొరులైన నేటి బాలలద్వారానే జరిగింది! అంతే సుహీ!—

గులాబీ పూవు

అనగా అనగా ఒక ముసలివాడు, భార్య ఉండేవారు. వాళ్లు అడవులకు వెళ్లి కట్టెలు కొట్టుకొని వాటిని అమ్మి జీవించేవారు. ప్రతి రోజూ వాళ్లకు దమ్మిడికూడా మిగిలేదికాదు. ఒక రోజున గులాబీచెట్టు తెమ్మని భార్య ముసలి వానితో ‘చెప్పెను. ముసలివాడు, “మనకు తిండికే డబ్బు సరిపోకుండావుంటే ఇంకా గులాబీ చెట్లు ఎలా కొనగలము?” అని అనెను. ఆ మాటకు భార్య “కట్టెలు ఎక్కువగా కొట్టి అమ్మి ఎక్కువ డబ్బు సంపాదించగలము. ఆ డబ్బుతో గులాబీచెట్లు కొనవచ్చును.” అని చెప్పెను.

వాళ్లు ఒక చిన్న గుడిసెలో ఉండేవారు. వాళ్లు ఎక్కువ కట్టెలుకొట్టి చాలా డబ్బు సంపాదించిరి. ఆ డబ్బుతో గులాబీచెట్లు కొని గుడిసె చుట్టూ నాటిరి. ఆ చెట్లు మంచివి. అవి కొద్ది దినములకు మొగ్గలువేసి పూవులు పూసెను.

ఆపూలు చక్కగా ఉండటంవల్ల వాళ్లు సంతోషించి అవి అమ్ముకొనుటకు వెళ్లిపోయిరి. అలా వెళ్తుండగా రోజూ కట్టెలు కొనేవాళ్ల ఇల్లు వచ్చింది. వాళ్లమ్మాయి “ఓ పూలో ఇలారా” అని పిలిచింది. వాళ్లు పువ్వులు తీసుకొని వెళ్లారు. చాలా సంతోషంగా, ఆ అమ్మాయి పూవులన్నీ కొని వాళ్లకు డబ్బు ఇచ్చింది. వాళ్లు సంతోషంగా తీసుకుపోయిరి. ఇలా ప్రతిదినము వాళ్లు పువ్వులు అమ్ముకొని చాలా డబ్బు సంపాదించారు.

వాళ్లు ఇదివఱకు గుడిసెలో ఉండేవారు. ఇప్పుడు మంచి చక్కటి ఇంట్లో చుట్టూ గులాబీ చెట్లు వేయించుకొని ఆ పూసే పువ్వులను చూస్తూ ఆనందంగా ఉంటూన్నారు.

కథ కంచికి. మనం ఇంటికి.

—రమాదేవి.

మొదటిరాత్రి

ప్రకాశ్ ప్రొడక్షన్సువారి 'మొదటిరాత్రి' ఇటీవల విడుదలైన తెలుగు చిత్రం. దర్శకులు శ్రీ ప్రకాశరావు. శ్రీమతి వరలక్ష్మి నాయక పాత్రధారిణి. శ్రీయుతులు నారాయణ రావు, శివరావు, ప్రకాశరావు యితర ముఖ్య పాత్రధారులు.

సాంఘికమైనా కథ, కొంచెం క్రొత్త పరవడిలో నగు స్తుంది. మనోరమ లక్షాధికారి. మాతాపితృవిహీన, విద్యావతి, సత్స్వభావ, జవ్వని, యితరుల అదుపాజ్ఞ లవసరము లేని స్వతంత్రజీవి. ధనాశాపరుడు మోసకాడు అయిన

బాబు మాయలో

చిక్కి ఆతని వివాహమాడ నిచ్చుగిస్తుంది. తీరా పెండ్లి పందిట్లు తయారయే సమయంలో, బాబు ద్రోహియని తెలిసికొని, నైరాశ్యముచే, అంతా విసర్జించి ఎవరికీ చెప్పకుండా వెళ్లిపోతుంది. బాబు, మనోరమ మేనత్త, మనోరమ పోకడ తెలియక

పోయినా, చేచిక్కిన హోటల్లో నివాసి మంజూను మినపపప్పు సమంగా రుబ్బుమని గద్దిస్తున్నాడు. విత్తాన్ని సెలవు జేస్తూవుంటారు.

కాలుజారి కాలువలో పడ్డ మనోరమను రక్షించి, తనతోపాటు పోషిస్తూ వచ్చారు దాను శివాయిలు. వారితో పేదరికం అనుభవిస్తూ, అన్ని పరిస్థితులలో ధైర్యంగా, నిష్కల్మషంగా, సంతోషంగా సంచరిస్తూ ఉన్న దానుకు తన మనసును అర్పిస్తుంది మనోరమ. కష్టాలన్నీ కడలేరాక కథ సుఖాంతమే.

ఏవో కొన్ని ఘట్టాలకు తప్పితే, కథ పటత్వము లేకుండా, చాలా తేలికగా నడిచిందని చెప్పాలి. సామాన్య కురవడిలో, సంభాషణలు సహజంగా, తేలికగా ఉన్నాయని సంతోషించినా, గంభీరమైన సన్నివేశాలలో కూడా తేలికగా ఉండటంవల్ల, మొత్తంమీద చిత్రం చప్పచప్పగా.

ఈడ్చినట్టుగా కనుపిస్తుంది. అవీగాక మనస్తత్వాన్ని, మనసులో కలిగే సంచలనాన్ని భృనిమూలంగా నిరూపించాలన్న ప్రయత్నాలు విఫలమైవి. బండమీద బట్టవేసి పడేపడే బాదినట్టు వినేవారికి విసుగుకూడా కలిగిస్తాయి. ఛాయాగ్రహణం, సంగీతం, బాగా ఉన్నాయనే చెప్పాలి. మధ్యలో మాపించిన అంతర్నాటకాలూ, నృత్యాలూ, కొంత ఉత్సాహం కలిగించినా, వాటి పరిమితి యింకా తగ్గించి ఉండవచ్చు.

ఇంక పాత్ర పోష

ణలో, వరి లక్ష్మి మనోరమగాను, మంజూగానుకూడ సహజంగా నటించింది. పాత్రోచితమైన గాంధీర్యం కొంత లోపించినా, నారాయణ రావు దాను పాత్ర నర్థము చేసికొని నటించినట్లే అగపడుతుంది. శివరావు హాస్యం మితిమీర

కుండా తగు మాత్రంగా ఉంది. మాయమాటలుచెప్పి వరలక్ష్మిని వలలో వేసి కొన్నప్పుడేమోగాని, అఖరున ఆమెతో చీవాట్లు తిన్నప్పుడు బాబుగా ప్రకాశరావు తెల్లముఖమే వేశాడు. మొత్తం మీద చివరకు మనోరమ బాబును, దానును చీవాట్లు పెట్టిన దృశ్యంలో ఎవరూ సరిగా నటించలేదేమో. మేనత్త పాత్రలో విశేషమేమీ లేదు. రంగస్థాయి పాత్రలో ఉదాత్తత ఉంది.

మొత్తంమీద చిత్రం అలాఅలా నడిచింది. మొదటి రాత్రి అనే పేరులో పొడనూపిన గాభరా చిత్రంలో ఏమూలా లేకపోవటం చూపేవారికి, చూచేవారికీకూడా చాలా అదృష్టం అనుకుంటాం.

—చిత.

There are
Millions of "My's"
in that

MY'S
Applied to the 48 year old
"Poekel Doctor" of INDIA.

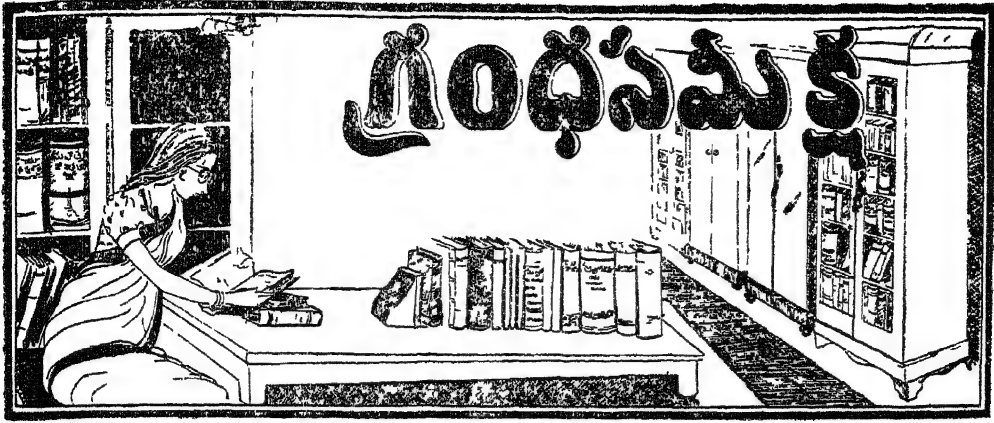
అమృతాంజనము

గాని, "యథాయథా.... కాశీధవళత్వ శంకయా."

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లశములను దెల్పుజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న పూడ్లెలు, నా సల్లని ముంగురులు, దెల్లబడునేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాపమొందుచున్నది సుమా !!!

ANDHRA MAHILA

JUNE '57

పెనుమంచిలి జై నదేవుడు

రచయిత : కవికొండల వెంకటరావు.

అభినవాంధ్ర కార్యస్థానము రాజమండ్రి.

వెల రూ. 1-4-0.

ఇది సుప్రసిద్ధ రచయిత కవికొండల వెంకటరావుగారిచే రచించబడినది. పదికథల గుచ్ఛము. ఇందలి కథలన్ని పుణ్యక్షేత్రముల గూర్చి రచయిత దర్శించిన మట్టుకు వ్రాసినవి. ఇందలి ఒక్కొక్క కథ చదివిన చక్కగ ప్రపంచజ్ఞానము, ఎక్కడెక్కడ ఏ వుత్సవములగునో మొదలగునవి తెలియ నగును. చదువుట కెంతయు ఆనందముగను వుత్సాహమును నుండును. పేరుకెక్కిన కవులు రచించిన గ్రంథము తప్పక చదువవలెగాని వేరె చెప్పట కశక్యము. ఇది అందరు చదివి ఆనందించండి.

*

*

1

మూలవె కన్న

బాబూ కార్యాలయం

మూలం : అఖిలన్. అనువాదం : బి. విశ్వేశ్వరరావు.

కాతిద్రో, మదరాసు-6. వెల అ. 0-2-0.

ఇది పిల్లల సత్వేక పుస్తకము. ఈ పుస్తకములు, పిల్లలకు ఎంతో ఆనందమును, వుత్సాహము కలిగించుచున్నవి. ఇందలి కథలో మాలవెంకడు తన స్నేహితుని రక్షించుటకై తన ప్రాణములను ధారపోయును. వెలిజేసిన మాలవెంకడే తన కొడుకునకు ప్రాణదానము చేసినందుకు గోపాలకృష్ణయ్య పశ్చాత్తాపమునొంది అప్పటినుండి అన్ని జాతులను సమముగ

చూచుచు, ప్రతి పండుగకు మాలవెంకని పేరుతో బీదలకు వస్త్రములను యిచ్చుచుండెను. మాలవెంకడు చనిపోయినా, వాని పేరు చిరస్థాయిగ నిలిచెను.

—రా. లక్ష్మి.

*

*

*

గృహ-చికిత్సక్

లభించుతావు

వనస్థలీ విద్యాకీ ఆయుర్వైదిక్ ఔషధాలయ,

పోస్టు : వనస్థలీ, జయపూర్. వెల రూ. 0-4-0.

యీ పై చిన్న వైద్య పుస్తకము హిందీలో వ్రాయబడి యున్నది. సాధారణముగా జనులకు సంభవించు రోగములకు యీ పుస్తకములో మందులు, వాటి ప్రయోగము మొదలైన విషయములు చక్కగా వివరింపబడి యున్నవి. యీ పుస్తకము మాడు భాగములుగా వున్నది. మొదటి భాగములో రోగములు వచ్చుటకు కారణమును వాటినుండి విముక్తిని పొందు ఉపాయములు చెప్పబడినవి. రెండవ భాగములో సాధారణమైన జబ్బులు వాటికి మందులు వివరింపబడినవి. మూడవభాగములో మందులపై అను శీర్షికతో సవివరముగా కొన్ని రకములైన రోగములు, వాటికి సరియైన మందులు, ఆ మందులను తయారుచేయు విధములు వివరింపబడినవి. యీ మందులపై ఖరీదు రూ. 10. అ. ఇందు వివరించినట్లు గృహసంబంధమైన రోగములను తామె స్వయముగా స్వల్పఖర్చుతో కుదుర్చుకొన వచ్చును. ప్రతి వారివద్దను ఉండలేక పుస్తకము.

పంచభూతముల చికిత్స

రచయిత : శ్రీ రాఘవేంద్ర యోగీశ్వరులు.

వొరుతుచోటు : యోగాశ్రమము,

ఋషికొండ బీచి, వాల్తేరు, విశాఖ జిల్లా.

వెల 0-12-0.

ఈ పుస్తకమునందు పంచభూతముల చికిత్స విధానము గూర్చి చెప్పబడి యున్నది. ఆకాశము, వాయువు, తేజము, జలము, పృథివి అను పంచభూతముల సమ్మేళనముచేత మానవ శరీరములు నిర్మింపబడుచున్నవనియు, ఔషధములు, ఆపరేషన్లు ఇంజక్షన్లు నిమిత్తము లేకుండ యోగ వ్యాయామాది వివిధ ప్రకృతి చికిత్సా విధానములచేత ఎంత అసాధారణ రోగ వీడితునినైన పూర్ణారోగ్యవంతునిగా చేయు విధులు ఇందు స్వానుభవ రూపముగా చెప్పబడి యున్నవి.

ఈ పంచభూతముల చికిత్సచే వందలకొలది రోగులు వారి వారి రోగములు పోగొట్టుకొనిన అనుభవములు ఇందు పొందు పరుపబడియున్నది.

* * *

యోగాసనములు

రచయిత : శ్రీ రాఘవేంద్ర యోగీశ్వరులు. వెల 0-8-0

ఈ పుస్తకమునందు ముఖ్యములగు పదియారు యోగాసన ములగూర్చి విపులముగా చెప్పబడియున్నది. మానవులు వారు తినిన ఆహారమును జక్కుగ జీర్ణించుకొని పీరిలోనున్న డెబ్బది రెండువేల నాడులలోను రక్తము ప్రసరింప జేయ వలయునన్న యోగ, వ్యాయామముకన్న వేరు మార్గము లేదనియు, నియమముగలవారై, బ్రహ్మచర్యము స్వీకరించి నిత్యము యోగ, వ్యాయామ, మూర్య నమస్కారముల నభ్యసించుచు ఆసనములు కొన్నిటిని వేయుచున్న చక్కని ఆరోగ్యముగల్గి దీర్ఘాయువు కల్గువారగుదురని స్వానుభవరూప ములగు విధులలో ఇందు విపులముగా చెప్పబడియున్నది.

మానవులు వారిదైనదిన జీవితములో ఎట్లు యోగాసనాధన చేయవలయునో ఆయా విధులగూర్చి వరుసగా చెప్ప

బడియున్నది. ఈ గ్రంథము చదివిన ప్రతివారు స్వయముగా యోగాసనము నవలంబించ గల్గుదురు.

—గం. ఆ

* * *

సర్వోదయ

ఆంధ్ర సంపాదకులు : సీతారామ్. ఇది సర్వ సేవా సంఘం వార్ధా తరఫున ప్రకటితము. సంవత్సర చందా రూ. 10. చిరునామా. సర్వోదయ సంపాదకులు, వినయాశ్రమము.

మా కార్యాలయమునకు 'సర్వోదయ' రెండవ సంచిక చేరినది. సర్వోదయ అనగా సీడితులకు, శోషితులకు ప్రబోధం కలగడమే. ఈ పత్రికలో అనేక విషయాలపై రచనలు ప్రచురింపబడినవి. సాధారణంగా మానవుని జీవనోపాధికి మార్గాలు, పరిశ్రమలు, ఈ పత్రికలోని ముఖ్య విషయాలు. దాదాపు 20 రచనలు అనేక విషయాలలో ప్రచురింపబడినది. ముఖ్యంగా చరఖా సంఘాలు వాటి ప్రధాన కార్యాలయ విషయాలు, ఇంటింటా తాటిచెల్లం, ఏటదుపేట అయిదు వారాల్లో నేత తర్ఫీదు, విద్యావిధానం వెంటనే మారిపోవాలి, సర్వోదయ - సంస్కృతి ఈ వ్యాసాలు చక్కగా ఉన్నవి. అఖిల భారత చరఖా సంఘం, నేపాగ్రాం వారు ఖాదీ ఉత్పత్తికి సంబంధించిన లెక్క వివరాలు ప్రచురించారు. అందరూ ఒకసారి చదువ వలసిన పత్రిక.

—జి. ప్రభ.

* * *

విశ్వరహస్యము

గ్రంథకర్త : శ్రీ వసుంతరావు వెంకటరావుగారు.

సాహితీసమితి. వెల 1-0-0.

అనుక్షణము విస్తరించుచున్న మానవుని విజ్ఞానము, కేవలం శాస్త్రముగానే కాకుండా, "కథలుగా, పద్యాలగా, పాటలుగా, గాథలుగా" వివిధ రూపాలలో ప్రజా సామాన్యానికి అందినప్పుడే, విజ్ఞానం చక్కగా ప్రచారంలోనికి రాగలదు. గ్రంథకర్త తొలిపలుకులో వ్రాసికొనినట్లు, భారత దేశంలో ఉత్కృష్టమైన తత్వవేదాంతములు గేయరూప

గ్రంథ సమీక్ష

ములో నిమిడియున్నది. అందువలన కాస్త్ర విజ్ఞానము గేయరూపమున ప్రజలకు పరిచయముచేయ నేంచుటలో నాత్మేపణ యుండరాదు.

ఈ చిన్నపుస్తకములో పరిమాణతత్వం, మూలపదార్థములు, నిర్మాణములో పరిమాణపుకు సౌరమండలమునకు గల సామ్యము, బ్రహ్మాండమయిన సృష్టిలో మానవుని యొక్క అల్పపరిమాణము, అనంతమైన కాల వాహినిలో మానవునియొక్క బుద్ధుడ ప్రాయమైన జీవితకాలం, వీనిని గూర్చి చక్కని సులభశైలిలో అతి స్పష్టముగాను, అర్థమగునట్లుగాను నూచించబడ్డాయి. మానవుడు మహాశక్తి సంపన్నుడైనప్పటికీ, సృష్టి క్రమములో తీసికొనైన తన జీవితంలో కలహం, ఘటం, క్రూర్యం విడచి సంచరించవలసిన అవశ్యకత చాటుచూ కాస్త్రబోధతో ఆధ్యాత్మిక బోధను సమన్వయించి యీ పుస్తకములో గ్రంథకర్త వ్రాశియున్నారు. చదువుటకు తేలికగాను, అర్థం సులభ గ్రాహ్యముగాను ఉన్నది.

—అ. చ.

వసంత హేరాయిల్

తల దువ్వుకొనుటకు ప్రశస్తమైన సువాసన నూనె. తల వెంట్రుకలు రమణీయముగా పెరుగును. జుట్టు పట్టుకుచ్చువలె నిగనిగలాడుచూ చూపరుల మురిపించుచుండును.

సీసా 1-కి రూ 1-0-0

పొన్డేజి ప్రత్యేకము 0-10-0.

విక్టోరియా డిపో,

మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

బిడ్డల లివరు అండు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అండు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములగుండె యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట పైవాటి నెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడుచున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లావారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు & బ్రదర్సు,

నెం. 11, దక్షిణమాడావీధి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పువీధి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై పిళ్లై వీధి,

తెప్పకోలం.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

పూరిటి బార్లీ

ఇంకో ఎనిమిది రెట్లకు పోతుంది.

ఏకకృత రూపంలో బార్లీ బియ్యంయొక్క ప్రశస్తిని అంతటి కలిగిఉంటుంది పూరిటి బార్లీ. ఒక్క చెంచాడు పూరిటి బార్లీ ఎనిమిది చెంచాల బార్లీ బియ్యానికి సమానము. మిరపకాయ తాళాగా కొంటారు; ఎందుకంటే ఆరోగ్య శాస్త్రరీత్యా పీలుకొనింపబడిన డబ్బాలలో మిదు లభిస్తుంది కొనబ్బి. ఒక్క 20 నిమిషాలలో దుచికరమైనగంజిని తయారు చేయగలరు. రెండు సమయట్ల పీ స్వామయ పూరిటి బార్లీని పీటితో ముద్దచేసి ఒక పయింటి నీళ్లతో బిదు విమమలా మూత్ర మేతాపీగా ఉడుకవి ప్రేపారీ పీకు శీఘ్రంగా తయారు చేయవచ్చు. దుచికె ఉప్పు, పంచదార తో విప్పురపమా కలపండి.

అట్లాంటిక్ (కెప్) లిమిటెడ్, పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 664, కలకత్తా.

APR 26 1964

మై సూ రు ప ట్టు బ ట్ట లు

హెచ్చుకొలము మన్నిక కలవి

మునుపటికంటె ఇప్పుడు మైసూరు సిల్కు వస్త్రము లే హెచ్చుగా స్త్రీలు ధరించుచున్నారు. మైసూరు సిల్కులో శ్రేష్టమైన చీరెలు, గౌనుగుడ్డలు, రవికె గుడ్డలు మొదలైనవి స్త్రీలకు, పురుషులకుకూడా అవసరమగు సర్వ విధములగు దుస్తులును అధికముగా వాడబడుచున్నవి.

★
మైసూరు సిల్క్స్
100 కి నూరు వంతులు
స్వచ్ఛమైనవి, కల్తీలేని
పట్టువి.

★

మైసూర్ సిల్క్స్

గవర్నమెంట్ సిల్క్ పీవింగు ఫ్యాక్టరీ, మైసూరు.

15 సంవత్సరములకు వైబిడి

బి. పి. ఎల్. తయారీలు

కైర్లపాడు వరసతప్పక కలహం ఎక్కువబడుచున్నది. నమ్మకం, గరిష్ట శ్రమలకు భ్యాతిగడించినవి.

1. మాట్ ఎక్స్ ప్రెస్ - కాడ్ లివర్ ఆమెల్ చేరికడి.	5. కెటమలిన్	8. గుకా నేట్ డి
2. క్రైస్ సింప్	6. సెడటిన్	9. విటామాన్
3. ఎల్.హెచ్	7. విటాఫెర్రిన్	10. హైపర్ - డి కాడ్.
4. డెకారాల్		

తయారుచేయువాడు:

• బి. మైసూర్ ఇండస్ట్రీయల్ & టెస్టింగ్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
హాస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

22247 9

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

గర్భాశయ
రోగనివారిణి

సృష్టితీర్థము
1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం లిమిటెడ్, మదరాసు 17.

రాధా సిల్క్ ఎంపోరియం

14, సన్నది స్ట్రీట్, మైలాపూర్, మదరాసు,

మీకు మా హృదయపూర్వక ఆహ్వానము :

ఒక్కసారి తప్పక దయచేయుడు.

మీ ఇంట్లో శుభ కార్యములకు, పెండ్లిండకు చక్కని, పక్కా రంగులలో

క్రొత్త క్రొత్త నమూనాలలో,

ఆధునిక షట్టు జరి చీరెలు,

నిత్యవాడుకకు నేత చీరెలు,

సరసమైన ధరలకు

మా వద్ద దొరకగలవని నురచిపోవద్దు.

రకములకు, నాణ్యతకు చౌకకు పేరుపొందినది.

హా బ్రాంచి: రుక్మిణి సిల్క్ ఎంపోరియం,

విగ్ స్ట్రీట్, కుంభకోణము.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతా వారి

విశేష బొషధములు

1. కుందరి ఎలిగ్జిర్ :—సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుషమ నివారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్పు :—సాధారణబలహీనత, కీళ్లనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపి నది) రక్తమును శుద్ధిచుచునటువంటి, అజీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కె మి స్ట్రు లం ద రి వ ద్ద దొ ర కు ను .

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

మదరాసు పౌరులు తమ భవిష్యత్తును తెలిసికొన గోరినచో, ఒక అపూర్వ తరుణము.

పి. యన్. కుష్మస్వామి మొదలియార్,

పి. డబ్ల్యు. డి కంప్రాక్టర్.

విల్లుపురం (దక్షిణ ఆర్కాట్ జిల్లా)

కుష్మస్వామి మొదలియార్ గారు ఫిబ్రవరి 1950లో మదరాసులో జరిగిన మిలిటరీ టాటూలో, పెక్కు మందికి వారి భవిష్యత్తునుగూర్చి తెలిపిరి. వీరిలో భవనగర్ మహారాజాగారు ఒకరు.

జాతక చక్రములు పంపినచో జాతకములు వ్రాయుదురు.

మకామ్ : రంగవిలాసం,

గంగాధరేశ్వర్ నుడి వీధి, నేపేరి, మదరాసు.

P.I.B.

శ్రీమం ఇందిరాగాంధీ, మేడెమ్ సోనియా, బాండగలోని భారతీయ స్త్రీలతో.
జూన్ 9-వ తేదీని ప్రధాని నెహ్రూ జావాకు వేంచేసిన సందర్భములో.

ఆంధ్ర మహిళాసభ

కాశీ విశ్వ విద్యాలయము, హిందీ, కళాశాఖలు.

కాశీ విశ్వ విద్యాలయపు సీనియర్ తరగతులు, జూనియర్, సబ్ జూనియర్ తరగతులు, జూని ఐదవ తేదీనుండి ప్రారంభమైనవి.

కాశీ ఇంటర్మీడియట్ తరగతులు జూలై 1-వ తేదీనుండి ప్రారంభమైనవి.

ఏబిలో జేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తులు పంపవలెను.

హిందీలో ప్రాథమిక, మధ్యమ, రాష్ట్రభాష, విశారద పరీక్షలకు, సంగీతము, నృత్యములందు, శిక్షణ జరుగుచున్నది.

విద్యార్థినులకు వసతి సౌకర్యములు గలవు.

తెలుసుకొన గోరువారు వినరముల పట్టికై వ్రాయవచ్చును.

మా కార్యాలయములో, మధ్యాహ్నము 2 గం||—4 గం||ల లోగా స్వయముగా వచ్చి, తెలిసికొన వచ్చును.

కలెస్సాం జెంటు.

52967

ఆంధ్రమహిళాసభ

మెలాపూరు - మద్రాసు

మహిళా విద్యాలయము :— హిందీ, కాశీ విశ్వవిద్యాలయపు ఎడ్మిషన్ పరీక్షలు, నృత్యము, గానము.

పారిశ్రామిక విద్యాలయము :—కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు (గవర్న మెంటువారిచే వడకుట, చేనేత ఇత్యాది పరిశ్రమలలో గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ. నీడ విద్యార్థినులకు ఉచితము.

టెక్నికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ :— స్త్రీలకు టైపు, మార్బుహిండు - గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ

మహిళా మందిరము :— స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము.

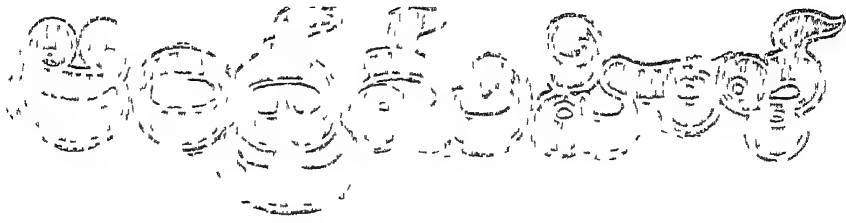
ఆంధ్రమహిళ :— స్త్రీలలో విద్యావ్యాప్తికై, స్త్రీలచే నడుప బడుచున్న సచిత్ర ముసపత్రిక.

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము :—సభ్యురాండ్రు, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము సేకరించిన తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల గ్రంథ సముదాయము.

నర్సింగ్ హోమ్ :— స్త్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్య శాల—అడయూరులో నిర్మింపబడుచున్నది.

క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు

సభ్యురాండ్రుగాజేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి.

ప్రతిభా
చాపరాజు

దివితేగిన

గుళ్లపల్లి కల్పక సుబ్బంజీ

శ్రీమతి జి. సుందరమ్మగారి (అంధ్ర మహిళా సభ యావజ్జీవ సభ్యురాలు) కుమార్తె. 6 సం॥వరకూ బృందావన స్కూలులో చదివి తరువాత ఇంట్లోనే, ఇంగ్లీషు, అగ్రవము, హిందీ భాషలలోనూ, వీణ వాయిద్య మునందూ మంచి అనుభవమును సంపాదించింది. బీదలయందు దయదాక్షిణ్యములతో ప్రవర్తిస్తూ, తనస్వంత ఖర్చుకై తల్లిదండ్రులిచ్చినవిత్తమును ఎక్కువగా దాన ధర్మములలో వ్యయపరచేది. రేడియో బాలికా సమిష్టికార్య క్రమాల్లోచరుకుగా పాల్గొనేది. అన్ని విషయాలలో అతిచురుకుగా వ్యవహరించేది. తునికి, అతిచురుకుగానే తన 13-వ ఏటనే, యీలోకాన్ని వీడి, తల్లిదండ్రులను, బంధు మిత్రులను దుఃఖమున ముంచినది.

ఈ బాలిక స్మృతి చిహ్నంగా, యీమె మాతా పితలు, నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయానికి రూ. 20-0-0 ఒక సబ్ జూ'యర్ తరగతి విద్యా వేతనము నిమిత్తం, రూ. 72-0-0, 1950 దసరా ఉత్సవాలలో సంగీత పోటీలో బహుమతి నిమిత్తం రూ. 10-0-0 మహిళా సభకు విరాళముగానిచ్చిరి. తన తల్లి దండ్రుల యీ ఔదార్యము, ఆమె ఆత్మకు శాంతిని గుర్చుకలదు ఆమె ఆత్మశాంతికై భగవంతుని ప్రార్థిస్తూ, దుఃఖితులైన యీమె తల్లిదండ్రులకు సానుభూతిని దెలుపుచూ, ఆమె స్మారక చిహ్నంగా వారొసంగిన విరాళములను కృతజ్ఞతతో స్వీకరించుచున్నాము.

అంధ్ర మహిళా సభ.

10 AUG 1950
TIRUPATI.
TE

శ్రీమదాంబా ప్రయోజనమైతే

శిశుత్వంలో పెరుగుదలమీదనే, భావిజీవితంలో ఆతనిదేహస్థితి ఆధారపడియుంటుంది. కనుకనే తల్లి కనక మునుపూ, కన్న పిదప పాలిచ్చి పోషించుచున్నంతకాలమూ శిశువుకు ఆరోగ్య వంతమైన పెరుగుదలనిచ్చే ఆహారం భుజింపడం అత్యవసరం. నేడలాభించే ఆహారంలో, శరీరాన్ని క్రమవద్దతిహించే విటమిన్లు చాలాకొరతగా వున్నాయి కనుక, తల్లి అధికంగా విటమిన్లు తీసుకోవాలి, లేదా, విడ్డ అతి విలసిల్లగా జన్మిస్తుంది. అటువంటి విడ్డను పెంచిపోషించడం మరీకష్టం. పెద్ద వారికి కావలసిన 'ఏ.డి.' విటమిన్లు రోజుకొక అర్దణా ఐర్లుతో, 'ఎమ్. జి. డి.' (మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్) షార్క్ లివర్ ఆయిల్ వలన లభించును. శిశువులకు రోజుకు ఒక కానీ మూత్రమే అవుతుంది.

మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్

షార్క్ లివర్ ఆయిల్
పెద్దవారికి - ఐర్లు రోజుకు అర్దణా

ఎడామిన్

శిశువు జన్మించిన క్రొత్తలో, (మద్రాసు గవర్నమెంటు వారి) షార్క్ లివర్ ఆయిల్లో ఉండే క్రొవ్యు పదార్థాలు, అతిసుకుమారంగాయుండే తీర్థశక్తికి అంతగా పడక పోవచ్చు. అట్లయిన, విడ్డలమైన ఎడామిన్ ఇవ్వండి, ఏ దాదాయుండదు. రోజుకు కొద్దిపెక్కులు మాత్రమే చాలు

* విటమిన్ 'ప': శరీరపు పెరుగుదలను పెంపొందించును. రొంప, ఆకులమ్మ పొంగు, గాలి విక్లత మొదలయినవి రాకుండాను, ఐరికినందువల్లా, కోమ కొన్నందువల్లా కలిగిన గాయాలద్వారా అంటువ్యాధులు రాకుండాకావచ్చును.

* విటమిన్ 'డి': దొడ్డి కాళ్లు రాకుండా చేయును. ఎముకలు, వంట వరుస దృఢంగా పెరిగి పెంపొందేటందుకు, యిది ముఖ్యవ్యవస్థ

క్రొవ్యు పదార్థములు: విటమిన్లు ముఖ్యంగా జీర్ణము చేసికొనుటకు, శరీరమునకు అదనంగా శక్తిని కలగ చేసే ఆహారము నిచ్చుటకు, శరీర వేరుశనగమానె యందున్నది.

గవర్నమెంట్ ఆయిల్ షాక్లరీ, కాలికట్

పారిశ్రామిక, వాణిజ్య శాఖ

మద్రాసు ప్రభుత్వము

దక్షిణ భారతదేశమునకు రిస్ట్రీబ్యూటర్లు:

పార్ అండ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ మద్రాసు.

ఇటీయూల్ ఆదర్శమైనది

పూతి నాశిని - హాయి నిచ్చును
క్రిమి నిర్మూలిని - విషసంబంధంకాదు

కయోరించువారు

ఐ టైటూర్ ఇంజనీరింగ్ & టెక్నిక్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
సుల్తానపేట, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
ఫాస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

జి.డి. ౧౭, ౧౭

మిస్టర్ ఇండియన్

ఇంగులం

VHR

ఆరోగ్యము! ఇచ్చును!

వక్రవర్తిదన్ హెక్టర్ అండు కో.
194 గోవిందపునాయకర్ వద్ద,
యదరాసు.

ZANDU BALAMRIT

BEST TONIC for Rickety Children

జాం డూ వారి

బాలామృతము.

ఇది బలహీనమై బాలగ్రహ వ్యాధిగల బిడ్డలకు బల
వర్ధక బోషణము.

వెల 4 బొమ్మల సీసా రూ. 1-2-0

అన్నిచోట్లా జాండు ఏజెంట్ల వద్ద విక్రయించబడును
లేక

దామోదర్ అండ్ కో.

113 నయినప్పనాయకర్ స్ట్రీట్ : : మదరాసు.

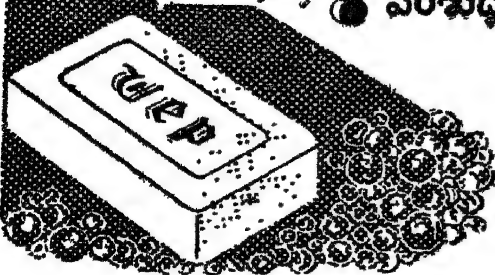
ప్రతి స్నానము మీకు తలంటు యిచ్చునునుపును యిచ్చును -

కేరళ తలంటు సబ్బుయొక్క శ్రేష్టమైన నూరుగు మీ షర్మముతోనికి, లోతుగాయినికి శుభ్రపరచి, చర్మమునకు అధిక మృదుత్వమును కలుగజేయును. వీటియొక్క రేతయైన, సరిశుద్ధతైలములు, సహజపరిమళములను, క్రిష్టి సంహారిణిని, షర్మపు క్రింది భాగమునకు లోతుగా కూడకొనిపోయి బాగుగ పనిచేయును. అయినను చన్నిళ్లతో కేరళ సబ్బును రుగును క్షణమాత్రములో కడిగివేసి కొనవచ్చును. కేరళ సబ్బుయొక్క శుద్ధమైన పరిమళము స్నానమైనతరువాత గంటలకొలది నిలచును.

కేరళ సబ్బు

పరిశుద్ధమైన తైలమునుండి తయారైనది

వెవసబ్బులోని క్రిమిసంహారిణి, చర్మస్నేహ, మరియు, చేదై నగుణములుగల వేషసాన, ముఖ్యముగా వేసవిలో శరీరస్థావ్యమునకు రక్షణ.

కేరళా సాప్ ఇన్ స్టిట్యూట్, కాలికట్

పారిశ్రామిక, పాణిజ్య శాఖ

మద్రాసు ప్రభుత్వము

అశోకా టాయిలెట్ పౌడరు

మీరు అనేక విదములైన పౌడరును ఉపయోగించి ఉండవచ్చును. ఈ మా అశోకా టాయిలెట్ పౌడరును కూడా ఒకసారి వాడి చూడండి. దీనిని వాడినచో ముఖమునకు చక్కని అందము నిచ్చును. చర్మము నునుపుగా, నిగనిగలాడునట్లు చేయును. పేసవికాలపు ఉష్ణతాపము నణచి మీకు హాయి నొసగును.

అశోకా టాల్ కమ్ పౌడరు

ఈ పౌడరును ప్రత్యేకముగా చిన్న బిడ్డల వుపయోగార్థమై మేము తయారు చేసినది. మీ బిడ్డలకు దీనిని ఒకసారి వాడి చూడండి. పిల్లలకు దీనిని వాడినచో, పేలుట, చిడుములు మొదలైనవి లేకుండా, చర్మమును పరిశుభ్రముగా నుంచును.

అశోకా మార్కును గమనించి కొనవలయును.

శుభ వార్త

బౌద్ధములు, ఆపరేషన్లు లేకుండా ఎట్టి వ్యాధిలైనను నయము కాగలవు. త్వరపడి శ్రీయోగీశ్వరులవారిని సంప్రదించుడు.

0-12-0 పోస్టు బిళ్లలకు ఆశ్రమ నివేదిక సంపాదించు.

శ్రీ యోగా శ్రమము
ఋషికొండ బీచ్, వార్త.

విక్టోరియా డిపోవారి

రాయల్ పండ్ల పొడి :— 0-4-0

పండ్లను తెల్లగాచేసి చిగుళ్లను గట్టిచేయును.

బ్రెముల తలంటు తైలము :— 0-12-0

గుంటకలగర, యుసిరిక్ మొదలైనవి చేరినది.

ఉష్ణ శరీరాలకు బాగుగా యుపయోగపడును.

పన్నీరు మీగడ :— 1-0-0

ముఖమునకు చల్లదనము, కాంతి, ఆకర్షణ కలిగించును. నువాసనకలది.

వసంతనూనె :— 1-0-0

తల్లిదండ్రులనుటకు ప్రశస్తమైన నువాసననూనె.

పోస్ట్ జి ప్రత్యేకము.

విక్టోరియా డిపో : : మద్రాసు 4.

అంధ్రమహిళ

సంపుటి 7

::

ఆగస్టు '50

::

సంచిక 4

ముఖచిత్రం—యువమహారాజు, కాకరీయరుద్రమదేవి.

చిత్రకారులు శ్రీ కులపతి అడివి బాపిరాజుగారు

శాంతి ప్రయత్నాలు—సంపాదకీయము

రుద్రమదేవి

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

జాజిమల్లి (సీరియల్ నవల)

విశ్వకవి సంస్కృతి

జీనీస్

బుధగ్రహం

పిల్లల శిక్షణ

ఆంధ్ర జేక జానపద గేయములు

ఉత్తరం లో చిందులు—

—

—

—

—

—

—

—

—

—

మఖచిత్ర వివరము

శ్రీమతి అ. గిరిజ

శ్రీ అడివి బాపిరాజు

శ్రీమతి రాజ్యలక్ష్మమ్మ.

శ్రీమతి మాలతీచందూర్.

శ్రీమతి వి. యస్. ఆర్. నాయకమ్మ.

శ్రీమతి దరిశి సుభద్రమ్మ.

శ్రీ కవిరాంధల వెంకట్రావు.

శ్రీమతి కొత్తపల్లి లలిత.

ఇంకా, కిథలూ, కిబుల్లూ, వ్యాసాలూ, నాటికలూ, బాలానందం, గ్రంథ సమీక్ష.

సంపాదకురాలు . శ్రీమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., బి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ, యం యే., యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

మైసూరు పట్టు బట్టలు

హెచ్చుకొలము మన్నిక కలవి

మునుపటికంటే ఇప్పుడు మైసూరు సిల్కు వస్త్రములే హెచ్చుగా స్త్రీలు ధరించుచున్నారు. మైసూరు సిల్కులో శ్రేష్టమైన చీరలు, గౌనుగుడ్డలు, రవికె గుడ్డలు మొదలైనవి స్త్రీలకు, పురుషులకుకూడా అవసరమగు సర్వ విధములగు దుస్తులును అధికముగా వాడబడుచున్నవి.

మైసూరు సిల్క్స్

100 కి నూరు వంతులు

స్వచ్ఛమైనవి, కల్తీలేని

పట్టువి.

మైసూర్ సిల్క్స్

గవర్నమెంట్ సిల్క్స్ వీవింగు ఫ్యాక్టరీ, మైసూరు.

శాంతి ప్రయత్నాలు

రెండవ ప్రపంచ యుద్ధానికి నాంది దూర ప్రాచ్యంలో జరిగింది. జపాన్ మంచూరియా పైన పడటంతో ప్రపంచయుద్ధం మొదలయిందని చెప్పవచ్చు. ఇప్పుడు అదే ప్రాంతములో వున్న కొరియాలో అమెరికా జోక్యము కలిగించుకొనటముతో క్లిష్ట పరిస్థితులు యేర్పడుతున్నవి. అయితే క్రిందటిసారి ముఠా రాజకీయాలను పాటించకుండా శాంతినే ప్రధాన లక్ష్యంగా పెట్టుకున్న నాయకుడు ఒక్కడయినా లేడు. కాని యీనాడు నెహ్రూ పండితుడు శాంతి సాధన కోసము నడుము కట్టుకుని ముందుకు వచ్చాడు.

కొరియా యుద్ధంలో పూర్వపరాలు యెట్లావున్నా ముఖ్యముగా గమనించవలసిన అంశాలు కొన్ని వున్నవి. అది కేవలము అంతర్యుద్ధమా లేక భిన్నదేశాల మధ్య జరిగే యుద్ధమా అని మనము తేల్చుకోవాలి. అంతర్యుద్ధమే అయితే దానిని చూసి ఎవరూ భయపడ నక్కరలేదు. 50 కోట్ల ప్రజలుగల చైనా దేశములో సంవత్సరాల తరబడి ప్రచండయుద్ధము జరిగినా బర్మా, ఇండోనేషియా, ఇండోచైనా, ఫిలిప్పైన్స్ లలో జరుగుతున్నా ప్రపంచశాంతికి యేమి ముప్పు రాలేదు. కొరియా యుద్ధము భిన్నదేశాలకు మధ్య జరిగే యుద్ధముగా పరిగణిస్తే వుభయ పక్షాలను నిలబెట్టి వెళ్లిన అమెరికా రష్యాలకు కొంత కాకపోతే కొంతయినా సంబంధం వుండకపోదు.

వ్యవహార దృష్టినిపట్టి దక్షిణ కొరియాపూడ ఉత్తర కొరియా దురాక్రమణ జరిపినట్లు పండిత నెహ్రూ అంగీకరించాడేగాని పై విషయాలను మరచిపోలేదు. అందువల్లనే ఫార్మ్ జా, ఇండో చైనాలకూ, కొరియాకు అమెరికా ముడిపెట్టటాన్ని ఆయన అంగీకరించలేదు. పైపెచ్చు ఫార్మ్ జా విషయంలో అమెరికా చైనాలుద్వారా పశ్చిమ యూరపు, రష్యాలు యుద్ధంలో ఇరుక్కునే అవకాశం వున్న సంగతిని గమనించాడు. అందువల్ల పెద్ద తలకాయలు కొంచెం సద్దుబాటు చూపితేనే తప్ప లాభంలేదని ఆయన రష్యా, అమెరికాలకు ఒక సూచన చేశాడు.

“కొరియం యుద్ధం కొరియా భూభాగాన్ని చాటి విస్తరించకుండా చేయటం, భద్రతా మండలిలో ఏర్పడ్డ ప్రతిష్టంభనను తొలగించి, ఆ సంస్థద్వారా త్వరలో కొరియా సమస్యను

శాంతి ప్రయత్నాలు

శాంతియుతంగా పరిష్కరించటం అన్నవే ఇండియా లక్ష్యాలు. కమ్యూనిస్టు చైనాకు సమితిలో స్థానంవచ్చి రష్యాకూడా సమావేశములో పాల్గొంటే భద్రతామండలి ప్రతిష్టంభన పరిష్కారం కాగలదు. భద్రతా మండలిద్వారానే కాక విడిగాకూడా సంప్రదింపులు జరిపి అమెరికా, రష్యా, చైనాలు, ఇతర దేశాలతో డ్వాటుతో సమస్యను శాశ్వతంగా పరిష్కరించవచ్చును.” అది వండిత నెహ్రూ రష్యా ప్రధాని స్టాలిన్, అమెరికన్ విదేశాంగ మంత్రి ఎచిసన్లకు వ్రాసిన లేఖల్లో సూచించాడు.

దీనికి స్టాలిన్ జవాబిస్తూ “భద్రతా మండలి ప్రతిష్టంభనను పరిష్కరించి, తద్వారా కొరియా సమస్యను పరిష్కరించాలన్న మీ సూచనతో పూర్తిగా ఏకీభవిస్తున్నాను. భద్రతా మండలి చర్చకు కొరియన్ ప్రజా ప్రతినిధులనుకూడా ఆహ్వానించటం అవసరమని సూచిస్తున్నాను” అని అన్నాడు. ఈ జవాబు ప్రోత్సాహకరంగా ఉన్నదని వండిత నెహ్రూ స్టాలిన్ ను అభినందించాడు.

అమెరికా విదేశాంగ మంత్రి ఎచిసన్ జవాబిస్తూ కమ్యూనిస్టు చైనా సభ్యత్వానికి కొరియా యుద్ధానికి సంబంధంలేదనీ, కమ్యూనిస్టు చైనాకు స్థానం సమితిని బెదరించటంవల్ల సమ కూడదనీ అన్నాడు. దీనికి వండిత నెహ్రూ మళ్ళీ ఒక లేఖను వ్రాస్తూ చైనా సభ్యత్వంవల్ల ప్రపంచ దురాక్రమణదారులు బలపడరనీ, నిజానికి ఐక్యరాజ్యసమితిలో చైనా, రష్యాలను పాల్గొనేట్లు చేసి సమితిని బలపరచటము, శాంతిని సాధించటమే తన ఆశయమనీ ఉద్ఘాటించాడు. కాని అమెరికా వైఖరి మార్పుకోలేదు.

వివాదాలన్నీ ఐక్యరాజ్యసమితి ద్వారానే పరిష్కరించుకోవాలని అందరికీ ధర్మ పన్నాలు చెప్పే అమెరికా నెహ్రూ సూచనను ఎందుకు తిరస్కరించింది? ప్రజా విశ్వాసం గోల్పోయి ఫార్మోజాలో తలదాచుకుంటున్న చాంగ్ కైషేక్ కోసం మొండిపట్టు పట్టి చైనా వోటు తన చేతులో పెట్టుకోవాలని అమెరికా పాకులాడుతున్నది. ఈ కారణంవల్ల రష్యా వైదొలగిపోయిన అవకాశం చూసుకు కేవలం తన ఆశ్రితులతో కూడిన సమితిని ముక్కుపట్టి ఆడిస్తున్నది. సమితి తాను, తానే సమితిగా వ్యవహరిస్తున్నది. అందుకనే సమితి కొరియామీద తరువాత చేసిన తీర్మానములో ఇండియా పాల్గొనలేదు. ఫార్మోజాకు, ఇండో చైనాకూ, ‘ఆసియా కమ్యూనిజానికి అన్నిటినీ తానొక చెంపన కొరియాకు ముడిపెడుతు అసలు విషయాన్ని సూచించిన నెహ్రూ మాటను తోసివేసి కొరియాకు, చైనా సభ్యత్వానికి సంబంధం లేదు పొమ్మన్నది.

అయితే ఆగస్టున మళ్ళీ రష్యా భద్రతామండలి సమావేశాలకు హాజరుకాబోతున్నది. కనుకనూ, మళ్ళీ ఆటంబాంబును ఉపయోగించటానికి వెనుదీయనన్న అమెరికన్ ప్రెసిడెంట్ ట్రూమన్ బాంబు ఉపయోగం జరగదనటంవల్లనూ శాంతికి ఇంకా ఆస్కారం ఉన్నట్లే కనిపిస్తున్నది. మళ్ళీ శాంతి ప్రయత్నాలను జరపటానికి ఇండియాకు అవకాశం కలుగుతున్నది. కొరియా సమస్యమీదకన్నా ఫార్మోజా మొదలైన సమస్యలమీదనే ప్రపంచయుద్ధం రావటానికి అవకాశం ఎక్కువగా ఉన్నది కనుక శాంతి ప్రయత్నాలు సఫలం కాగలవని ఆశిస్తున్నాము.

ము బ చి త్రం

యువమహారాజు శ్రీ కాకతీయ రుద్రమ దేవి.

కాకతీయ చక్రవర్తులలో సకల ఆంధ్రావనిపైన తన ఏకచ్ఛత్రం పరపిన సామ్రాట్టు శ్రీ గణపతి రుద్ర దేవుడు. పడమట మోలాపురం నుంచి తూర్పువ సముద్రతీరం వరకూ, ఉత్తరాన వరదా నది నుండి దక్షిణ పెన్న వరకు వ్యాపించివున్న ఆరాజ్యానికి ఓరుగల్లు రాజధాని. గణపతి దేవుడికి రుద్రమ, గణపమలనే యిద్దరు కుమార్తెలు తప్ప కొడుకులు లేరు. తన తదనంతరము కాకతీయ వంశ నామము నశించి, తాను విస్తృతింప చేసిన ఆంధ్ర రాజ్యము చెల్లా చెదరయి పోగలదన్న భయముతో చక్రవర్తి తన పెద్దకుమారు రుద్రమ దేవికి పురుష వేషము వేయించేవాడు. అంతేకాదు. ఆమె యువరాజోచితమైన సకల రణవిద్యలు, రాజ్యనిర్వహణా చాతుర్యము అతిశ్రద్ధగా నేర్పినది. యువ మహారాజు పట్టాభిషేకము జరిగిన తర్వాత పురుష వేషముతోనే సింహాసనము మీద తండ్రి ప్రక్కన కూర్చునేసి. ఆ యువమహారాజు వేటకు వెళ్లటము, నేనలు పరీక్షించటము, యుద్ధాలోచనలో పాల్గొనటము, వ్యూహ రచనలు గావించటము, అవసరము వచ్చినప్పుడు స్వయముగ యుద్ధములో పాల్గొనటము జరిగేవి. అందువల్ల ప్రజలలో చాలామందికి యువమహారాజు రుద్రమ దేవుడో, రుద్రమ దేవియో అంతుపట్టేది కాదు. ఈ విధముగా తన అబలాత్వము మరచి వీరపురుషుడుగా పెరిగిన రుద్రమ కాకతీయ సామ్రాజ్యం ఎంతో నేర్పుగా సామర్థ్యంలో పరిపాలించుకో గలిగింది. ఆమె శ్రీయోగదా అని కయ్యానికి కాలుదువ్విన సామంతులకు బాగా బుద్ధి చెప్పినది. పరాక్రమంతో రాజ్యము విస్తృతింప చేసుకొంటు ప్రజోపయోగ కరములైన అనేక పనులుచేసి ఆంధ్రజాతికే శిరోరత్నమయినది.

యువ మహారాజుగా నున్నప్పటి ఆమె యీ చిత్రమును ప్రసిద్ధ చిత్రకారులు వలసపతి శ్రీ అడివి బాపిరాజు గారు వ్యాదయంగమముగ చిత్రించారు. సంపాదకురాలి.

రీ టా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా కుదుళ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలుట, నెరయట, చుండ్రు, బట్టతల, వేరు కొరుకు, ఇంకిన తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు. మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ దేశమంతటా దొరకును.

వెల్ల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

అచ్యుతుని గిరిజ

ఇంటికన్న గుడిభద్రమా ?

ఇంటికన్న గుడి భద్రమని ఒక సామెత. కాని ప్రస్తుత పరిస్థితులను పట్టిచూస్తే ఆ సామెత సరిగా వర్తించటంలేదు. ఇంట్లో ఎటువంటి మోసాలు, దొంగతనాలు జరుగుతున్నవో నుల్లొనూ అట్లాగే జరుగుతున్నవి. మొన్న నీమధ్య బొంబాయిలో ప్రసిద్ధికెక్కిన మహాలక్ష్మి ఆలయములో తెల్లవారి పూజారి అమ్మవారిని అలంకరించుతు వున్నాడు. అప్పుడ ఇద్దరు వ్యక్తులు వచ్చి మహాలక్ష్మిని హంతకుడిలాగా వినయ విధేయతలు వుట్టి పడుతు పూజచేసుకొంటు, అలంకారాలు చూస్తు చూస్తు ఆ నగల పట్లైం పట్టుకొని అదే పరుగు. వాళ్లకు కారువున్నది గాని మరి పూజారికేది ? మలబారులో శబరిమలమీద వేంచేసివుండే ఆయ్యప్పస్వామికి కలిగిన అగచాట్లు అందరికి తెలిసినవే. పోనీ మనదేశంలో ఉంటే మనశక్తి సామర్థ్యాలు తెలిసి దొంగలు గుడి ప్రవేశం చేశారేమోననుకుంటే చివరకు ఇంగ్లండులో కూడ యీహే జరిగింది. పన్నెండవ శతాబ్దపు పురాతన చర్చి అయిన ఎక్స్టర్ చర్చిలో దొంగలు ప్రవేశించి మూల విరాట్టుగా వుండే వెండి శిలవను భక్తితో మోసుకువెళ్లి దానికి అలంకరించిన ఇరవైవేల పౌన్డ్లధర వేసే వజ్రాలను వోల్చుకొని ఆశిలవ నక్కడే పొలంలోపదలి వెళ్లిపోయినారు. కాలాంతక లోకాంతకులని పేరుపడ్డ స్కాట్లండుయాత్తు పరిశోధక శాఖ వారు పరిశోధనకు వుపక్రమించారు !!

మనదేశంలో కూడా షర్లక్ హోమ్సు, పాయిరోలు !

దొంగలు సినిమాలు చూసి, నవలలు చదివి, విదేశాలలో వారికి ఏకలవ్య న్యాయంగా శిష్యరికముచేసి నానాటికి చతురులు అవుతున్నారు. వాళ్లంత చక చకా చురుకుగా కాకపోయినా మరి మనంకూడా వాళ్లను ఆరికట్టగల మార్గాలు సేర్చుకోవాలి. రక్షకభటుశాఖ వారికి అసలే తప్పదు. అందు క్షేత్ర బొంబాయి ప్రభుత్వంవారు కొత్తగా ఒక పరిశోధక

దళాన్ని తయారు చేయబోతున్నారు. ఎక్కువ జీతాలు ఇచ్చి బాగా చదువుకున్న వాళ్లను తెలివితేటలు గల వాళ్లను ఇతర శాఖలలోమీదిరి పోలీసు శాఖలోకి కూడ తీసు కుంటేనే గాని లాభంలేదని, బాగా నూత్న బుద్ధులయిన వారిని ఏరి వారికి అపరాధ పరిశోధనలో విదేశాలలోమీదిరి చక్కని తర్ఫీదు ఇవ్వాలని నిశ్చయించు కున్నారు. ఈ వుద్దేశము సానుకూలమై సఫలమైతే మద్రాసు ప్రభుత్వం మొదలయిన వారుకూడ అనుకరించుతారట. అప్పుడు ఇంగ్లీషు నవలల్లోనే కాక మన దేశంలోకూడ షర్లక్ హోమ్సు, పౌర క్యూల్ పాయిరోలు బయలుదేరుతారన్నమాట.

స్త్రీలు జడ్జిలుగా వుండరాదు :

ఆడవాళ్లకు ఆ స్త్రీ పాస్తులు యివ్వరాదని, పురుషులతో సరిసమానమైన హక్కులు యివ్వరాదని, గలభాలు జరపటము అందరము చూస్తున్న విషయమే. ఆస్తులు హక్కులు నిదానం మీద తేల్చుకోవచ్చు, ఇంతలో కొంత చదువుకుని ఆవశ్యకతలు అవకాశాలు వున్నవాళ్లు వుద్యోగాలు చేసుకో వచ్చుననుకొంటే దానికికూడ అడ్డుతగులుతున్నారు. మన భారతీయుల సంగతే యింతేమోనని దిగులుపడ నవసరము లేదు. ఈజిప్టులో ఆడవాళ్లు జడ్జిలుగా వుండి తీర్పు చెప్పరాదు అని మతాధికారులు ఆంక్ష చేశారు. కాని న్యాయకాంక్ష వున్నవారికి యీ ఆంక్షలు లెక్కా ? నైపుణ్యం సమా జానికి అధ్యక్షురాలయిన మేడం డోరియాషెఫ్కో విద్యా వతి. ఖురానులో స్త్రీలు జడ్జిలుగా వుండరాదని వారికి వ్యతిరేకమగా ఎక్కడ వుడహరించిలేదని, మహమ్మదు ప్రవక్త శిష్యుడు, సున్నీ లెగ స్థాపకుడు అయిన ఆబూహ నిఫా స్త్రీలు జడ్జిలుగా వుండి తీర్పునివ్వటానికి ఒప్పుకున్నా డని, పూర్వ ఇస్లాంచరిత్రలో స్త్రీ జడ్జిలు వున్నారని విశేష పరచింది. స్త్రీలు జడ్జిలుగా వుంటారంటే మతాధిపతులు కూడ భయపడటము దేనికో.

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

బెర్నార్డుషా సమితి

జూలై 26 వ సుప్రసిద్ధ ప్రపంచకవి బెర్నార్డుషా జీవిత యాత్రలో 94 వ మెట్టు ఎక్కుతున్న సంతోష నూచ కముగా ఆలహాబాదులో 'షా సమితి' ని స్థాపించు తున్నారు. మన సైహూ పండితుడు అసలే సరదా మనిషి. ఎన్ని రాజకీయ సమస్యలు వుక్కిరి చిక్కిరి చేస్తున్నా అవకాశం కల్పించుకుని పసిపిల్లలతో కలిసి కేడియో బాలా నందానికి వెళ్తాడు ఏమగు గున్నల బహుమతులు పంపుతాడు. వెళ్లినచోట్ల ఆ దేశపు దుస్తులు ధరించి పకపకా నవ్వుతాడు. అటువంటి వుత్సాహం కలవాడు! అందులోను స్వయంగా బెర్నార్డుషాకు మామిడి పళ్లు ఎట్లాతిసాలో నేర్పిన స్నేహితుడు మరి 'షా' సమితికి సభ్యుడుగా పోవకుడుగా వుంటాననుటలో వింత యేమున్నది? యు. పి. ప్రధాని గోవిందవల్లభపంత్, అమరనాథ్ ఝా మొదలయిన పెద్దలు యీ సమితి స్థాపన చేశారు. 'షా' నాటకాలు విరివిగా హిందీలోకి అనువదించటము, ప్రదర్శించటము వీరి ఆశయాలుట. నిజంగా రొట్టె విరిగి నేతిలో పడినదన్నమాటే. కున్నితమైన హాస్యంతో మత సాంఘిక రాజకీయాల్లో ఎటువంటి క్షణమైనా నిర్భయంగా నిస్సంకోచముగా విమర్శించి ఎత్తిమావగల వాడు 'షా'. అటువంటి రచనలు చదివినా, అనువదించినా ప్రదర్శించినా పిసరంత ఉపకారమైనా మనకు కలక్కపోదు.

కొరియాలో యుద్ధపు రవ్వలు

కొరియాలో యుద్ధము ప్రపంచకాంతికి ప్రమాదకరంగా పరిణమించుతున్నది. మూడవ ప్రపంచ యుద్ధానికి దారితీయ గలదేమోనని వివిధదేశ రాజకీయవేత్తలు కలవర పడు

తున్నారు. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధము అయిపోయిన తర్వాత కొరియా ఉత్తరదక్షిణ కొరియాలని రెండుగా విభాజ మయింది. ఉత్తర కొరియా కమ్యూనిస్టుల ప్రాబల్యము ఎక్కువగా వుండి రష్యా అడుగు జాడల్లో నడుస్తున్నది. దక్షిణ కొరియా జనరల్ సిబ్బన్ రీ నాయకత్వమున అమెరికా అండకు చేరిపోయినది. ప్రస్తుతము యుద్ధానికి మీరు మూల కారకులంటే మీరు అని యిరుపక్షాలవారు ఒకరి నొకరు నిందించుకుంటున్నారు.

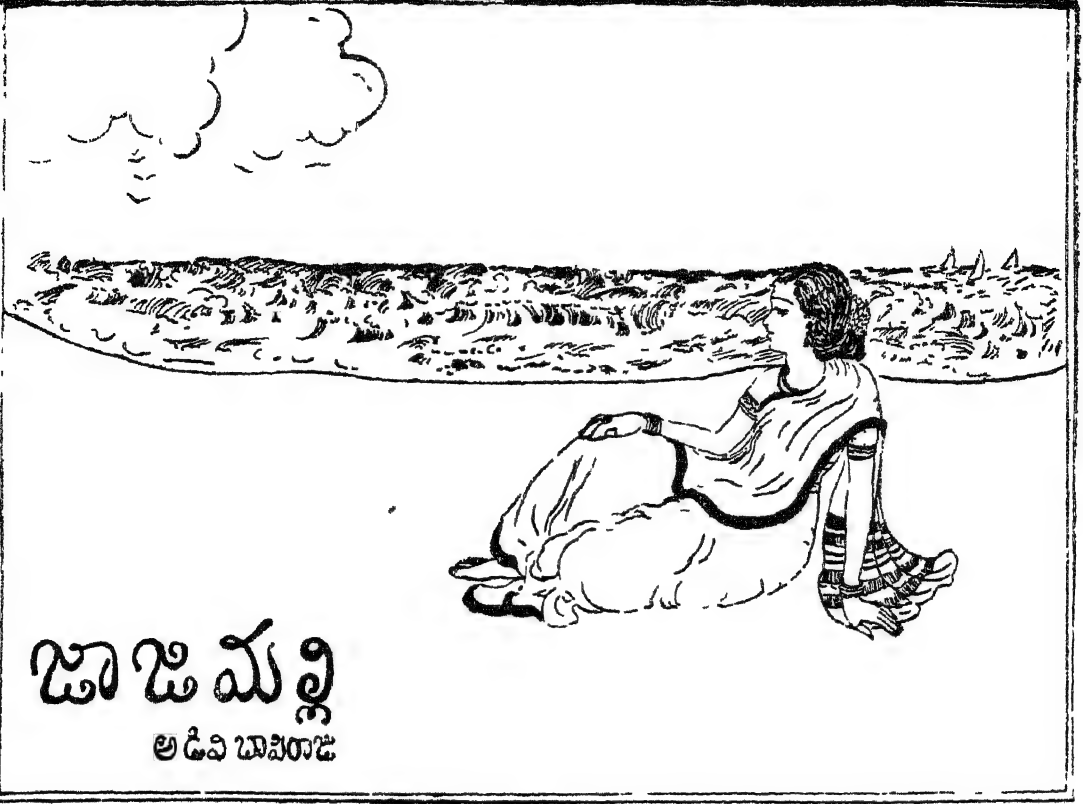
అమెరికా ప్రోద్బలమువల్ల కాంతిని నెలకొల్పుటకు వికృరాజ్య సమితి నిశ్చయించు కున్నది. అందుకోసమై వీర్పడిన సేనాదళం వికృరాజ్యసమితి పతాకము క్రింద కొరియాలో 'పోలీసు చర్య' జరుపుతున్నది. డ్యూన్ మెకార్థర్ నాయకత్వన వున్న యీ సేనలో చాలాభాగం అమెరికా సేనలే. వికృరాజ్య సమితిచర్య న్యాయబద్ధమైనది కాదని రష్యావాదన. కొరియా అంతర్యుద్ధము క్రమముగా వ్యాపించి ప్రపంచ యుద్ధముగా పరిణమించకుండా చేయాలని భారత ప్రధాని సైహూ పండితుడు రష్యా, అమెరికా, బ్రిటన్ మొదలయిన దేశాలకు స్వయముగా వుత్తరాలన వ్రాశాడు. కాని ఒక్క రష్యామాత్రమే యీ ప్రయత్నాని అభినందిస్తు వ్రాసింది. ప్రస్తుత వార్తలను పట్టి ఉత్తర కొరియాదే పైచెయ్యిగా కనపడు తున్నది. సైహూ పండితుని ప్రయత్నము ఫలించితేగాని కొరియా సమస్య తేలేట్ల తోచదు. ఎట్లా పరిణమించబోయేది పూహించటము కష్ట ముగా వున్నది. అయినా జరుగబోయే భద్రతామండల సమావేశానికి రష్యాకూడ హాజరు కాబోతున్నదిని వార్త రావటాన ఆ సమావేశములో యీ విషయము తేలిపోగలదని ఆశించుదాము.

కృతజ్ఞత.

శ్రీమతి జి. సుందరమ్మగారు, శ్రీమతి అలమేలు శ్రీనివాసన్ గారు, మహిళాసభకు రు. 100/- విరాళముగా నిచ్చి, యావజ్జీవ సభ్యురాలండ్రుగా ఎన్నుకొనబడిరి. వీరికి మా కృతజ్ఞత.

ఆంధ్ర మహిళాసభ.

చతుర్థ గుచ్ఛము.

౧

ఏమీ తెలియనే వాళ్ల చీవితమే ఆనందమయము. సముద్రంలో ఏరు కలిసేచోట, బెస్తల పల్లెలో ఏటిలో పోటూ పాటులూ, సముద్రం కెరటాలూ, ఆటలలాడుకొనే యిసుక వొడ్డుల్లోనే, తాను బుచ్చివెంతులుగా వున్న నాటిచీవితమే, ఏ దిగులూ లేకుండా ఏ పొగులూ తగలకుండా, మధురంగా జరిగి పోయింది. వేసవిలో సాయంకాలాల సముద్ర దూరాలనుంచి వచ్చే చల్లగాలిలా హాయిగా ఉండేది. బ్రతుకు ఏ చాపపారిన కొస్సేరి మానులు ఏటిలో ఈ దరినో ఆ దరినో, నిట్రాళ్లుగా పాతి, పోటులో వలలుగట్టి పాటులో చేపలను పోగు చేసుకొనే ఆనందం బంగారు నాణేలను ప్రోగు చేసుకొనేటప్పడేనా దొరకడు కదా! ఈ ఆలోచనలు బుచ్చి వెంకట్రావు హృదయంలో మేఘాలై కమ్ముకు వచ్చాయి. పద్దాలు ఎంత ఒడుపుగా చేపలను పట్టుకొనేది. జెను గడ గాలం వేసి, కాచుకుని ఉంటే గంటలు గంటలు ఇంత చిన్న చేపైనా ముల్లకు తగిలినవా ఏమన్నావా, ఇంతట్లో పద్దాలు పరుగు పరుగున వచ్చి “బావా! ఎన్ని చేపలట్టినావు?

ఏది! ఒక్కసేపయినా గాలానికి తగలేదేం? నూసుకో, నే మంత్రంబెట్టి ఎన్ని చేపల్లాగేస్తానో! హామ్, మంకాళీ హూం మాంకాళీ ఓ యీకెడు నేపా పడవే” అంటూ గలగడ చేత్తోపుచ్చుకొని తన అందమైన చేతులతో యిటూ అటూ కదిపేటప్పటికి జ్వరని గేలంతాడు చిగువెక్కింది. “ఓ చేప పడింది తాడుకి కట్టిన బెండు మురిగిపోయింది. తే! యిలాతే! నీవు లాగలేవని తాననేవాడు;” లాగు అబ్బో దిట్టమైన చేపే నన్నే లాగస్తున్నది.” అన్నాడు. ఇద్దరూ పట్టి నెమ్మదిగా వెనక్కి నడుస్తూ ఒక సరిచెట్టు వూతపట్టుకొని ఒక మూరన్నర ‘వంజరం’ చేపని యివతలికి లాగారు! ఎంత తెలివితో పద్దాలు ఆచేపను ఒడిసి పట్టుకొందీ! తామిద్దరూ కలిసి ఎన్నిమార్లు చందువా చేపలూ, సొరలూ, సముద్రపు పెద్ద రొయ్యలూ, పండుగొప్పలూ, సావి డాయిలూ, నెత్తళ్లూ అతినేర్పుతో పట్టుకొని ఆనందం పడలేదు!

ఆ తీయ తీయని దినాలు వెల్లిపోయాయి తమ చీవితం లోంచి చేపల వాసన పోయింది. కొత్తగా వచ్చిన కాండల్ వుడ్ సబ్బు వాసనా, పేరీస్ సెంటుల పరిమళాలూ శృతులూ

శ్రీమద్భక్త చరణాదుల మాయలూ ఎరువులు సామ్యులూ అగు పోయినారు.

ప్రపంచ ఘోరం వల్ల ఇవివరకు ఎరుగని జీవితంలో శ్రీరామ ప్రవేశిస్తాయి. ఈ చెన్నపట్నం బ్రతుకు ఎప్పుడూ ఆగని గండరగోళంతో, తగ్గని వేగంతో, అంతులేని కాంక్షలతో నిండివుంది. కోరి అంతు తెలియరాని దుఃఖాలు తెచ్చి పెట్టుకున్నాడు తాను.

ఆతని ఆరోగ్యించింది, దివిలకూ వుంటుంది ఆతని బలం సముద్రం కెరటాలలా ఉప్పొంగుతూ ఉంటుంది. ఆతని శ్రీవాంఛ ఉత్తమావనైజ ధర్మయుక్తా పూర్ణము. ఎన్నడూ అది అతిగా ఉండలేదు. ఉత్తిమంగా ఆరోగ్య వంతమై ఉండేది. నేడతని సహధర్మచారిణి తన్ను ఒంటిగా వదిలి వెళ్లిపోయింది. తనబ్రతుకు చుక్కాని పోయిన నావలా అయింది. ఈ వాగులో, వేగమైన ప్రవాహాల లాగుడులో, తననావ మునిగిపోవునో, ముక్కలవునో!

ఆతడు తనమనస్సులోని బాధను ఎంపుకోడానికై తన మలస్థులు నివసించే చేరీలలోనికి వెళ్ళేవాడు. ఎంత దుర్భరమైన జీవితం జీవిస్తున్నారు వాళ్లు! గట్టిగా కాళ్లుచాపుకుంటే మరీపీ పట్టకంత చిన్న స్థలాల్లో కిట్టుకొన్న గుడిసెలలో కాపురాలు—పరిసరాలు ఎన్నో కల్మషాలు కూడుకున్న ప్రదేశాలు, ఇంత పెద్ద చెన్నపట్టణంలో జీవిస్తూ ఒక్కరై నా సినిమాకు వెళ్లి చుడగలుగుతారా? ఆఖరికి చీనా బజారులో రోడ్డుప్రక్క పెట్టుకొని అమ్మే వస్తువుల్లో ఒక్క అణా సరుకైనా కొనుక్కొని ఆనందించ గలరా! ఒక నాడైనా వారు కాఫీ హోటలెరుగుదురా! సంగీతం కచ్చేరు లంటే ఏమిటో వారికి తెలుసునా! ఎందరి జీవితాలలోన నాట్యాలు నిండిపోతున్నాయి? ఒక్కనాట్య ప్రదర్శనానికైన యీ చుట్టాలు, యీ ప్రజలు, యీ బెస్తలు, యీ చేపలు పట్టుకునే వాళ్లు సముద్రపు ఒడ్డున చిన్న పీఠాలులా బ్రతుకులు బ్రతికే వీళ్లు వెళ్లిచూచి ఆనందించ గలరా?

ఎక్కడ చూచినా వలలు—! చేపలు వుంచుకునే బుట్టలు! గేలాలు! కుళ్లిపోయిన చేపల వాసన!!

ఏనాటికైనా, యీ చేరీలు, తీర్చిన వీధులతో, చిన్న చిన్న తోటల మధ్య వున్న సాగవైన యిళ్లలో, కుభ్రమైన

బట్టలు కిట్టుకొని ఉగుకునే పల్లలతో, హండికగా అలంకరించుకొని కళ్లల్లో కాంతులు వెలుగుతూ వుండగా ఆరోగ్య దేవతలులా నడిచిపోయే శ్రీలతో కలకలలాడి పోగలదా! తెచ్చిన చేపలు వుంచేందుకు వాటిని బుట్టల కట్టేందుకు, ఏర్పాత యెగుమతి చెయటానికి వేరే ఒకటి ఫ్యాక్టరీ లాంటి కర్మాగారం వుండవచ్చుగాక! అలాంటి సంస్థను కుభ్రంగా, శాస్త్రయుక్తంగా వుంచవలసి వుంటుంది. అలాంటి కర్మాగారానికి, ఆ కిర్యకు, జనమైన బెస్తలు జీవితానికి యితర సంబంధమేమి వుండకూడదు. వస్త్రాల షేక్టరీలో పనిచేసే వారి యిళ్లలో దూది పడివుంటుందా అసహ్యంగా!!

ఆతడు గాలివానంత నిట్టార్సు విడిచి నాడు.

౨

ఆంధ్ర మహిళా సభ విధ్యార్థిని లందరు కలిసి వారి ఉపాధ్యాయుల ఒద్దికలో ప్రత్యేకం బస్సు ఒకటి కాంబ్రాప్టు తీసుకొని మహాబలిపురం వెళ్లారు. బాలిక లందరూ కలకలలాడుతూ ఆ ప్రదేశమంతా నిండి పోయారు. బొమ్మలు చూస్తూన్నారు కొందరు! ఒక్కొక్క ఏక శిల తోటే నిర్మాణం చేసిన చిన్న ఆలయాలైన శిలా రథా, కిడకు పరుగిడి పోయారు కొందరు. కొందరు సముద్రతీరం దగ్గరవున్న దేవాలయానికి పరుగెత్తారు. భీముని పొయ్యి చూశారు. అర్జునుని తపస్సు ఆశ్చర్యం పోందుతూ గమనించారు. వేణుగోపాలుని వెన్నముద్ద చూసారు.

వాళ్లకి శిల్ప సౌందర్యాలు అర్థమయ్యాయి అనేకాడ పల్లవ శిల్ప విశిష్టత తెలిసిందనీ కాదు! వారికి కళా రచనాస్వాలు అవగాహనమైందనీ కాదు. ఆ ప్రదేశము యొక్క మంత్రతత్వ వారందరిని ఆవహించింది. ఏ యుగాలనాటి అన్న భూతులో, ఏ మహా శిల్పాల దివ్య స్వప్నాలో, ఆ ప్రదేశం నిండి, ఆ త్రేత్రంలోని ప్రతి శిలలో అణువు అణువునా ప్రసరించి, ఆ పవిత్ర త్రేత్రానికి వచ్చిపోయే యాత్రికుల హృదయాలను పొదిమి కొంటాయి.

పద్యావతికి అలాంటి ప్రపంచం చూడడమే మొదటిసారి. ఈ చిన్న చిన్న రాళ్ల గుట్టలు చూడ్డానికా యింత దూరం వచ్చింది! అని మొదట అనుకుంది. కాని నెమ్మదిగా ఆ త్రేత్రం యొక్క మహిమ ఆమెనూ ఆవహించింది. వస్తూ

గారిలో తిరుక్కల్లి మండ్రంలో ఆగి ఆ పక్షితిర్గం చూశారు నాంతా. తామంతా సర్దాగా కొండ ఎక్కారు ! దారిలో అల్లర్లు చెశారు. అడుక్కొన్నారు, పొగుక్కొన్నారు. కొండ మీదికి వెళ్లిన వెనక, పూజారి పతులను పిలవడం అవి రావడం, ప్రసాదం అరగించడం, మళ్లీ దేని ప్రయాణాన్ని అది వెళ్లిపోవడం, ఆ దృశ్యాలు పద్మావతి కెంతో ఆనందం కలిగించాయి, ఒక పక్షి కాశీ నుండి వస్తుండటం యింకొక పక్షి రామేశ్వరాన్నించి వస్తుండటం.

ఆ పతులు మొదట ఏ అనంత నీల్లాల్లోనుండో ప్రత్యక్షమయ్యాయి. ఆకాశంలో గాలి పడగలల్లా తేలుకొని వచ్చాయి. తన మనస్సు తిరిగిపోయినట్లే ఆ రెండు పతులు ఎక్కడికో తూర్పులో గిరగిరా తిరిగినవి. తేలుకొని తేలుకొని వచ్చి పతులు పూజారి కడ వాలినవి.

కొందరు ఉపాధ్యాయులు ఇదంతా హుళక్కి అన్నారు. “ఆ పతులు ఆ చుట్టుప్రక్కలనే కొండలలో ఉంటాయి. సరిగా భోజనం వేళకు అవి వచ్చి వాల్తాయి !” అని నైస్సు ఉపాధ్యాయుని.

“అయితే, ఈ చుట్టుప్రక్కల ఉన్న అన్నిగరుడ పతులూ ఎందుకు రాకూడ దండీ ?” అని పద్మావతి ప్రశ్నించింది.

“వాటికి భయం !”

“వీటి కెండుకు లేకపోయింది !”

“వీటిని పెంచి ఈలా అలవాటు చేసిఉంటారు !”

“ఈ పతులు ఎంత పూర్వకాలం నాటివో ?”

“ఒక జత ముసలివై పోగానే ఇంకో జతను తయ్యారు చేస్తారు !”

ఈ సంభాషణ ఆంతా వింటూ వున్న ఇంకో ఉపాధ్యాయుని, వీరిద్దరి దగ్గరకూ వచ్చి కూర్చుంటూ. “ఒక మహా భావాన్ని ఎంత ముక్కలు చేశావమ్మా మాలతీ ?” అని అన్నది.

ముక్కలు చెయ్యడమేమిటి ఇందిరా ? భావం ముక్కలు అవడమేమిటి ?”

“అవును భావం ముక్క అవడమేమిటి ? భావం రబ్బరు ముక్కలు కాదులే ! గాఢ సామాను ముక్కలైతుంది. ఎంత కాస్త్రుష్టా రా లివి. కలలు విచ్చిన్నం కావూ ? ఆశయాలు భగ్నం కావూ ? ఆశలు శూలాలూ కావూ ? ఆ విధంగానే భావాలు ముక్కలవుతాయి.”

మాలతీ : నువ్వు కవయిత్రివి. కథలు రాస్తావు. మధురమైన కంఠంతో సాటలు పాడుతావు. వీణ తీగలు మీటి మంత్రాలు పన్నీరు జల్లుతావు.

పద్మావతి : మాటలలో కవిత్వం ప్రదర్శిస్తున్నారే టీవరు గారు !

ఇందిర : ఆలాంటి అమ్మాయి భావం ముక్క అవడమంటుండేమిటి పద్మా !

పద్మా : ఏం భావం ముక్కలయింది ఇందిరక్కగారూ !

ఇందిర : ఈ విచిత్ర సన్నివేశము అనేక శతాబ్దాల నుండి జరుగుతూ ఉన్నదని, చరిత్రలు చెప్పతూన్నవి. ఈ పూజారి పూర్వికులు ఈ పూజారివలెనే పతులను పిలచారు. ఈ పతుల పూర్వికులు యీ పతుల వలెనే సరిగా వేళకు యింత అందంగా వచ్చి తమ కర్పించిన ప్రసాదము అరగించి; రివ్వున నీలాల లోతులలోనికి ఎగరిపోయి తెల్లని మేఘాలలో కలిసిపోతున్నాయి.

మాలతీ : ఎంత తియ్యగా చెప్పతున్నావు అక్కా ! కోతులను తయారు చేసి మన యింటికి వచ్చి ఆటలాడించే చెంచు, కెంగాల ముసలమ్మలకన్న ఈ పూజారులు ఎక్కువేమిటి.

ఇందిర : ఇక్కడ ఈదృశ్యంలో వుండే భావము చాలా ఉత్తమమైనది కదా ! కోతులాట ఒక బిచ్చకత్తె అడుక్కు నేందుకు వుపయోగించేందుకు మాత్రమే.

మాలతీ : ఆకోతిని హమంతుడని ఆడించు తుందిగా ! అది గొప్ప భావమే.

ఇందిర : ఎంత చక్కగా పోల్చావు ! ఈ కొండ శిఖరాలమీద వచ్చు వృక్షాలు నిండిన యీ చరియలలో మేఘాలు మనకడకు వచ్చి మేలమాడే పవిత్ర ప్రదేశాలలో, ఒక దివ్యలోకము ప్రత్యక్షమౌతుంది. ఆ లోకంలో శ్రుతి

కలిసిపోయి. మహాద్వైచిత్ర సన్నివేశము మానవ జీవితాలను మహోన్నతపథాలకు కొనిపోతుంది. హిమాలయాలలో నిత్యజన్మయై కిగివచ్చి భరతి దేశంలో నిత్య ప్రవాహమై, నిత్యసముద్రసంగమమయిన గంగానదీ భావము భారతీయ జీవితాన్ని నిత్య సూతన్నీతైజీతము చేస్తున్నదో అలాగే యీ తిరుకాళికుండ్ర సన్నివేశము.

పద్మా : ఇందిరక్కయ్యగారు చెప్పినమాటలు నాకేవో పులకారాలు కలుగజేస్తున్నవి. నేను గ్రహించుకొలేని ఆలోచనలు జాజిమల్లి నువాసనలుగానన్న అలుముకు పోతున్నవి.

3

నరసింహమూర్తి మేష్టరు నానాటికి చిక్కులెక్కువ పడిపోతున్న బుచ్చివెంకట్రావు పద్మావతుల జీవిత నూత్రాలు గమనిస్తూ గాఢవిషాదంలో పడిపోయాడు. వాళ్ల బ్రతుకులే ఒక సంగీతమైతే అప్రభుకులలా, అపవ్వరాలలా, తప్పుడు తాళాలులా ఏవేవో వచ్చిపడినవి. అతి వేగమైన ఒక ప్రవాహంలో పడి తాను కొట్టుకొచ్చాడు. తగిన శిశ్యురాలై తనకు పేరు ప్రతిష్ఠ తెచ్చి పెట్టుతుందీ అనుకున్న పద్మావతి తన దగ్గరకు రావడమే మానేసింది. పోనీ, సంగీతాభ్యాసం కోసం ఎవరైనా ఒక పెద్ద సంగీత విద్వాంసుని దగ్గరకు వెళ్తున్నదా అంటే అదీలేదు. అడవాళ్ల మనోభావా లెవరి కర్థమౌతాయి! అసలే సంగీతం మానివేస్తుండేవో, కొంపదీసి అని లోలోన అతడు భయపడినాడు.

తాను వట్టి వంట బ్రాహ్మణుడై పోయినాడు వీరిరువురి కోసమూ! తాను పాడుకునే సంగీతము కూడా అభ్యాసము చేసుకోడములేదు. సంగీతము భగవత్పార్శ్వన అని అనుకున్న తాను చాపల వాసనకొట్టి ఒక బెస్తల దాంపత్యం, తన్నంత ఇంద్రజాలంలో ముంచివేయడం ఒక విచిత్రమే. ఆమె తనకు ఒక కూతురుకన్న యెక్కువైనది. ఉత్తమ విద్య విషయములో కులం తేడాలు వుండనే వుండవు. ఆసలు కులం తేడా లేమిటి? ఏవిధంగానో గోడలు కట్టని మూడు ముఖ్యమైన కులాలు వేదకాలంలో వుండేవంటారు. వారిలో ఒకరి కొకరికి సంభంధ భాంధవ్యాలు, భోజన ప్రతిభోజనాలు ఉండేవికాదా! రాను రాను జనసమృద్ధియై ఎక్కువై

భావసంస్కరణలు వృద్ధియై అనేక కులాలు ఉద్భవించాయి! ఏమిటి తనకీ ఆలోచనలు! ఏది ఎట్లయిన వీరిద్దరు తనబిడ్డలు! వీళ్లు వృద్ధితనడం అతను కన్నులార చూశాడు. ఆ వృద్ధిలో తాను పాలుపంచుకొన్నాడు. వాల్లిద్దరిని తల్లిలా పెంచాడు. చూస్తూ చూస్తూ ఉండగా ఏదో పెనుభూతం వాళ్ల జీవితాన్ని ఆవహించింది!

ఏమిటి పెనుభూతం ఎవరిలోటు? అంతి ప్రేమించు కున్నారే? ఒకరినొకరు నిడవకుండా ఉండేవారే! విడిచి బ్రతుకలేక పోయేవారే! ఒకరికోసం ఒకరు ఉద్భవించి పట్టుగా ఒకరికోసం ఒకరు రూపాలు దాల్చినట్లుగా ఈడు జోడై తనకన్నుల యెదుట తిరుగుతూ యుండే వారే! ఏమిటి ఈనాటి ఈ పరిస్థితి! నరసింహమూర్తి సంగీత మేస్టర్ గారు దిన దినమూ ఆంధ్ర మహిళా సభకు వచ్చి పద్మావతిని చూచిపోతూ ఉండేవాడు. సాయంకాలము కాగానే పిల్లలందరు సభలో ఉన్న తోటలో ఆడుకొంటూ ఉండేవారు. కేరంబోడ్డు కొందరు ఆడేవారు, ఊయల ఊగేవారు కొందరు. బల్ల బంతి ఆట ఆడేవారు కొందరూ, బల్లఊపు ఆట ఆడేవారు మరికొందరు. ఇలా కలకల ఆటల్లో పొంగిపోయే బాలికల మధ్య ఎక్కడో ఒక్కతే కూర్చుని పద్మావతి ఆలోచించు కొంటూ ఉండేది!

ఆమెకేమీ ఆలోచనలు తెగేవి కావు. ఇంతట్లో నరసింహమూర్తి మేష్టరు గారు వచ్చారనగానే, ఆమెకు కొంత ఊరట కలిగేది. వెంటనే అధికారి అక్కగారిని నెలవు వేడి ఆ బాలిక నరసింహమూర్తిలో సముద్రం ఒడ్డుకు వాహ్యాళికి బయలుదేరేది. పన్నెండో నెంబరు బస్సు ఎక్కి ట్రిప్లికేనులో దిగి సముద్రం ఒడ్డుకు పోయే వారు వారిద్దరూ!

ఓ నాడు వారు అక్కడ కూర్చుండగా నరసింహమూర్తి సతీర్థుని శిష్యుడైన ఒక యువకుడు వీరిద్దరూ కూర్చున్న కడకు వచ్చాడు. ఆ యువకుడు నరసింహమూర్తికి కొన్నాళ్లు శిష్యురికం చేసినాడు.

యువకుడు “నమస్కారం నరసింహమూర్తి మేష్టరూ! మదరాసు ఎప్పుడు వచ్చారు? ఇక్కడ పనేమిటి? ఎంత

కాలం ఉంటా రిక్కడ?" అని ప్రశ్నల వర్షం కురిపించాడు.

నరసింహమూర్తి ఒక్క నిమిషం ఆతన్ని ఆనవాలు పట్టలేక పోయినాడు. "ఓహో! సువ్యూహి రాధాకృష్ణ! నీవేమం చూచి నిన్నానవాలు పట్టలేక పోయినాను సుమా! ఏం చేస్తున్నా విక్కడ? ఎన్నాళ్లనుండి ఉన్నావు?" అని ఆనందంతో వేచి, ఆతన్ని కొంచెం దూరంగా తీసుకు వెళ్లి ఆ యిసుకలో ఆతన్ని కూర్చోబెట్టి తానూ కూర్చున్నాడు. వారిమాటలు పద్యావతీకి వినబడుతున్నాయి.

ఆ యువకుడు రాగానే పద్యావతీ ఆతన్ని కొంచెం ఆశ్చర్యంగానే చూచింది. పట్టు పాయిజామా, పట్టులాలీచి, చేతిలో కొంచెం ఖరీదుగల రిప్టువాచీ, మెల్లోబంగారపు సన్నని గొలుసు, ఆ గొలుసు వేలాడుతూ ఏదో ఓచిన్న పతకమూ! కళ్లకు ప్రేములేని అద్దాలజోడూ! కాళ్లకు జరి ఘ్రావులు వుట్టిన మెఖమల్ చడావులన్నాయి! ఈ యువకుడు చాలా గమ్యత్తుగా ఉన్నాడు. గిరిజాలులా జాట్టు చిత్రంగా సముద్రపుగాలికి ఎగురుతూఉంది! ఆతడూ నరసింహమూర్తిగారూ మాట్లాడే మాటలు ఆమె వింటూ ఆ యువకుని గమనిస్తూ ఆమె కూర్చుని ఉన్నది.

"నేను ఇక్కడ ఓ సినిమా కంపెనీలో సంగీత దర్శకుడుగా ఉన్నాను. భరతనాట్యం కూడా బాగానేర్చుకున్నాను. గొంతుకు చాలా తియ్యగా నైగల్ కంఠంలా ఉండడంచేత, కథానాయకునికి నాకంఠం ఇస్తూ ఉంటాను."

"ఆశ్చర్యమే! ఎంత సంపాదిస్తున్నావు?"

"ఏదోలేండి, నెలకు రెండుమూడువేలు! సంగీత దర్శకునిగా ఒక్కొక్క చిత్రానికి పదివేలుచొప్పున ఇస్తారు. కంఠం ఇచ్చినందుకు పాటకు వేయిరూపాయలు. డాన్సు డైరెక్టరుగాఉంటే అయిదారువేలు. ఒక్కొక్కసారి రెండు మూడు కంపెనీలలో పనిచేస్తూ ఉంటాను"

"ఏమిటి" బాగానే ఉందోయి నీపని. నాకూ ఏదో ఈ సినిమాలలో ఏదయినా పని ఇప్పించవయ్యా"

"దానికేముందండి మేష్టరూ!" అదిగో ఆ అందమైన చిన్నకారు మారా!" వేచిబియాట్టుంటారు దాన్ని. అది

నా స్వంతకారు. మా కుటుంబానికి ఒక "హిల్మాన్ మిస్సు" కొన్నాను. దానికి డ్రైమరున్నాడు."

"చాలాబాగా ఉంది. ఫప్టుక్లాసు! ప్రజ్ఞ అంటే నీదీ ప్రజ్ఞ!"

"మా యింటికోసారి రండి మేష్టరూ!"

"తప్పకుండానోయ్"

"ఆచ్ఛా! అయితే అడగవచ్చునో అడగకూడదో! మరి, ఆ ఆమ్మాయి ఎవరు? మీ బ్రహ్మచర్యానికి స్వస్తి చెప్పారేమిటి? ఎవరా సినిమాతార! సినిమాలో చేర్పించదానికి తీసుకు వచ్చారా? అయితే మనం చాలా సహాయం చేయగలము"

"ఛా! ఛా! ఆ ఆమ్మాయి నా బిడ్డవంటిది వంటి దేమిటి, నా పెంపుడు బిడ్డే! నా దగ్గిర సంగీతం నేర్చుకుంటూంది. మావూరే, కావలి వాళ్లు బెస్తలలే! అయినా భాగ్యవంతులు. అవిడ భర్త ఈ ఊళ్లోనే, పెద్ద వ్యాపారం చేస్తున్నారలే!"

"అలాగా తమించాలి మీరు. కాని కాస్త నలుపైనా ఏమి అందంగా ఉందండీ ఆ ఆమ్మాయి. పేరు మోసిన మా సినిమా తారలు చాలామందికన్న నయం. సంగీతం బాగుంటుందా అండీ మేష్టరు!"

"బాగుండడమేమిటోయ్. తిలోత్తమ కంఠమే. సువ్వ ప్లట్లు అనేకమంది తారలకన్న చాలా బాగా పాడుతుంది."

"నాకోమాటు వినిపించేటట్లు చేయరూ"

"మూద్దాములే!"

"ఆ ఆమ్మాయిలో ఏదో అద్భుతమైన ఆకర్షణ ఉంది మేష్టరూ! ఆ ఆమ్మాయి భర్త ఒప్పుకుంటే ఆవిణ్ణి మొదటి రకం తారగా తయారు చేయగలను. ఈ మధ్య మన గొంతకు మీరు వినలేదు. మొన్న నే రికార్డు ఇచ్చిన ఈ పాట వినండి!

(సశేషము)

విశ్వ కవి రవీంద్రనాథుని సంస్మృతి

శ్రీమతి గోళ్లమూడి రాజ్యలక్ష్మమ్మ

మహాకవులయిన వారు తాము సృష్టించిన సారస్వతములో నాటి దేశ నాగరికతను సమాజమును ప్రతిబింబింప చేస్తారు. రవీంద్ర కవీంద్రుడు తన రచనలలో భారతదేశాన్ని నాగరికతా విజ్ఞాన పూర్ణముగ, ఉత్కృష్టమైనదిగా లోకానికి చూపించగలిగినాడు. ఇందు మూలకముగా మాతృదేశానికి నాటి దేశాలలో శౌరవకరమైన స్థానము కలిగించటమే కాక తన కవితా మాధుర్యమువల్ల రచనా శక్తివల్ల నోబెల్ బహుమానమును కూడ అందుకున్నాడు. ఉత్తమ భావ పూర్ణమైన, ధనవంతమైన కవితవల్ల ఆయన ప్రపంచానికి విశ్వకవి. భారతీయులకు మాత్రం ఉత్తమ ఆదర్శములను బోధించి అమర ప్రబోధము చేయగల గురుదేవుడు.

ఒక విధంగా టాగూరు మహాశయుడు రాజకీయములలో పాల్గొనలేదనే చెప్పాలి. ఆయన సారస్వత కళారాధనలతో మానవ సమాజానికంతకీ పనికివచ్చే సేవ చేయ సంకల్పించుకున్నాడు. సఫలుడు కూడ అయినాడు. మానవ ప్రకృతిని వివిధ మానసిక ప్రవృత్తులను సమగ్రంగా పరిశీలించాడు. ఆయనకు స్త్రీలు పురుషులు, వృద్ధులు పసిపాపలు అందరు వర్ణనీయులుగాను అద్భుతంగానే కనిపించారు. అందువల్లనే ఆయన రచనల్లో యువతీ యువకులే కాక వృద్ధులు, పసిపిల్లలు, బిడ్డల మీదివాత్సల్యంతో ప్రపంచమే మరచి పోయే 'కామిలువాలా' వంటి వాత్సల్య హృదయలు కనిపిస్తారు.

గురుదేవుడికి స్త్రీలంటే ఎంతో విశ్వాసము గౌరవము. పురుషునికి నిలబడే శక్తినిచ్చి కార్యదీక్ష ఇవ్వగలది స్త్రీయే అని ఆయన భావన. పురుషునిలో గోపించిన సమగ్రత పరిపూర్ణత స్త్రీలో అంతర్భూతమై వున్నదని తన రచనలంతటా విశద పరచాడు. అంత మాత్రాన స్త్రీ పక్షపాతి అని, ఆమె ఏమిచేసినా సహించుతాడని అనుకోరాదు. భారత స్త్రీకి సమ్రత, లావణ్యం పెట్టని సాములనీ, ప్రేమే ఆమెలో విజృంభించినన్న బలమని ఆయన సిద్ధాంతం.

ఆ అపూర్వ కళోపాసకుడు భగవంతుడు పురుషుడిని సృష్టించేటప్పుడు ఒడిపంతులుగా వున్నాడనీ, స్త్రీలను సృష్టించేటప్పుడు కళారాధకుడుగా మారినాడని అన్నాడు. ప్రేమే లోకానికి స్త్రీలు యివ్వగల సందేశమనికూడ ఆరూఢ పరచాడు.

వేష భాషలలో, భావ సంపదలో ప్రాచీన భారతీయ ఋషిపుంగవ శ్రేణికి చెందిన విశ్వకవి రవీంద్రనాథ టాగూరు అస్తమించి ఆగస్టు 7వ తేదీకి తొమ్మిది సంవత్సరాలు నిండుతవి. ఆయన కీర్తి ప్రఖ్యాతులకు మాత్రము మరి కాలపరిమితే లేదు. ఆకాశానరవి ప్రకాశించినంతకాలం యీ రవీంద్రునిపేరు నిల్చి వుంటుంది.

జేసీర్

* శ్రీమతి మా లతీ చందూర్ *

[జేసీర్ సవతిఅద్దిదగ్గర, లావుల్ అర్బన్‌లో రస జీవితాన్ని గడిపి, రాష్ట్రపు జమీందారు ఇంట్లో ఉపాధ్యాయునిగా జేరినంతవరకూ వెనుకటి సంచికలో చదివాము. ఇంతవరకు జేసీర్ బాల్యదశనుగూర్చి చెప్పకున్న వసుకోవచ్చు. ఇకమీద ఆన యవ్వనదశనుగూర్చి చెప్పవది వదువుదాము]

ఒకనాడు మా యజమాని దిగ్గిరనుంచి చాలామంది స్నేహితులతో బంధువులతో తాము ఎట్టేటుకి వస్తున్నామని చీటీ వచ్చింది. ఇల్లంతా కడగటం, శుడవటం, కొత్త సామన్లు తేవటం యిలాంటి పనులతో వుక్కిరి చిక్కిరి అవుతున్నాం. ఫెయిర్ ఫాక్సు ఆ వొచ్చే ఆమె యజమానికి కాబోయే భార్య అని చెప్పింది. ఆమె తల్లి తండ్రులూ, వారి బంధువులూ, స్నేహితులూ, ఒక ముప్పై నలభై మందిదాకా వస్తారనీ, ఆమె చాలా అందగత్తె అనీ, చాలా దర్జాగా వుంటుందనీ చెప్పింది. ఈ కారణాలను చూసే యజమాని ఆమెను వలచాడట. జమీందారు ఆజ్ఞ ప్రకారం నేనూ బంధువులన్న హాలులో వారి ఆటపాటలను చూస్తూ గడపాలిసాచ్చింది. ఇన్‌గ్రామ్—అనగా కాబోయే జమీందారిణి నేమిటూండగానే పంతులమ్మల్ని చూస్తే తనకి గిట్టనని వాళ్లమ్మతో అంది. నేను నెమ్మదిగా గదిలోంచి తప్పుకున్నాను. మేడమీదకత్తూ కాలిజోడు లేసును సవరించుకునేందుకు వంగాను. తలెత్తేవేళకి ఎదురు గుండా రాకెవ్వరు.

“దేన్నిగురించో బాధపడ్తున్నట్లున్నావ్ — కారణం చెప్పతూ?” నేను కళ్లమ్మట నీళ్ల పర్యంతం అవటం చూశాడు. “పనివాళ్లెవరన్నా చూస్తారనే భయం లేక పోతేనా! సరే, వెళ్లిరా” అంటూ పెదిమి కరుచు కున్నాడు.

ధారన్ ఖీల్డులో రోజులు అతిథుల ఆటపాటల్తో గడుస్తున్నాయి. రోజురోజుకీ యిన్‌గ్రామూ, యజమానీ ఒకరి కొకరు సన్నిహితంగా అవుతున్నారు. ఆనాడు జమీందారు ఏదో పనిమీద వూరికెళ్లారు. ఆ రోజే మాషన్ అనే పెద్ద మనిషి యజమానికి స్నేహితుణ్ణి చెప్తూ యింట్లో దిగాడు. ఆ సాయంత్రం ఒక సోది మనిషి వచ్చి ప్రతివాళ్ల చేతులూ

మాసింది. ఇన్‌గ్రామ్ చెయ్యిచూసి ఏదో ఆశుభమయిన వార్త చెప్పిందట. నాచెయ్యి చూసింది. నా హృదయంలో భద్రంగా దాచిన రహస్యాన్ని చేతులో చవివిట్లుగా చెప్పింది. నా కాశ్యేగ్యం కలిగింది. ఆ సోదిమనిషి మరెవరూ కాదు. నా యజమాని రాకెవ్వరే. నా హృదయాన్ని కనుక్కునేందుకు యీ విధంగా వచ్చావనీ, తుమించమనీ కోరాడు. ప్రొద్దుటే యజమానికోసం ‘మాషన్’ అనే స్నేహితుడు వచ్చి వేచివున్నాడని చెప్పాను.

“మాషన్” అనే మాటవిని యజమాని నిలువెల్లా మణికిపోయాడు. నా చెయ్యిపట్టుకొని “ఈ బాధలు, అపాయనాలు, భీకర జ్ఞాపకాలూ, లేకుండా నీతో ఏ ద్వీపంలోనైనా వుంటే ఎంత బాగుంటుంది?” అన్నాడు బాధగా.

ఆపైన ఎంతో సంతోషంతో వచ్చిన అతిథిని సత్కరించి గృహాన్ని చూపించాడు.

అది పున్నమి రాత్రి. వెన్నెల మంచులా మెరుస్తోంది. ఆ అర్ధరాత్రి నిశ్శబ్దాన్ని చీల్చే కూరమైన పెద్ద అరుపు నా చెవులడించింది. ఎక్కడనుంచా! అంత భీకర రోహస అని లేచాను. అకేక చూడో అంతస్తునుండి వస్తోంది. కేక వెంటనే మనిషి మూలుగుతూ సహాయంకోసం భయంతో ఆర్తనాదం చేస్తున్నాడు. గబగబా బయటికి వచ్చాను. నే బయటికొచ్చే వేళకి యజమాని అతిథు లందిరినీ నేవకు డెవరో నిద్రట్లో భయపడి అరిచాడని కాంతి పరుస్తున్నాడు. అందరూ ఎవరి గదుల్లోకి వారు వెళ్లారు. కొన్ని తుణాలు గడిచాక జమీందారు నా తలుపుతట్టి, నన్ను తనతో గ్రేస్ ఫూలు గదిలోకి తీసుకెళ్లాడు. గదిలో మాషన్ నెత్తురు ముద్దలా రొప్పతూ పడివున్నాడు. నన్నక్కడ రోగికి కాపలావుంచి రాకెవ్వర్ పక్కవూరికి డాక్టరుని తీసుకొచ్చేందుకెళ్లాడు. ఆ అర్ధరాత్రి మూడుగంటల సేపు—

నెత్తురుముద్ద పక్కని పిచ్చి అరువుబూ, కేకలూ వింటూ గడిసాను. తెల్లవారుజామున దాక్కిరు వచ్చి మావనకి కట్టు గట్టి తినతో వెంటపెట్టు కెళ్లిపోయాడు.

నూర్యోదయానికి ఒక్క ఊణం ముందు చతులు కిలకిల ధ్వని చేస్తున్నాయి. యజమాని నన్ను గులాబీ చెట్టుచుద్దకు తీసుకెళ్లాడు. రాత్రి రోగి ప్రక్కని భయంతో పిచ్చి కేకలు వింటూనే పడ్డ క్రమంతా గులాబీల వాసన సోకేటప్పటికి మరచిపోయాను. రాచెప్పర్ వికసిస్తున్న గులాబీ కొసి నాచేతి కందిచ్చాడు. దాని నాఘాహిస్తూంటే మావన్ జ్ఞాపకం వచ్చాడు. “పాపం మావన్” అన్నాను.

“అతనికేం అపాయంలేదు. కసికొద్దీ నాకు జీవితంలో ఆనందం కలగకుండా చేస్తాడేమోనని ఆడుర్గాగా వుంది,” అన్నాడు.

ఆనాటి రాత్రి పీడకల వచ్చింది. మర్నాడు మా పిన్ని అవసాన దశలో వుందని మనిషి కబురు తెచ్చాడు. కొడుకు ఆత్మ హత్యతో పిన్ని మంచ మెక్కిందట. మరణశయ్యపై నుండి నా పేరును గొణుగుతోందట. యజమాని అనుజ్ఞ అడిగాను. అయివ్వుతతో నాకు వెళ్లేందుకు అనుమతి ఇచ్చాడు.

పిన్ని గారింట్లో నిర్మూలితమైన మనసుతో, అవిడ తప్పు లన్నీ తమించి ఆడుగట్టాను. పిన్ని నాకు రెండవకారాలు చేశానని వప్పుకుంది. ఒకటి బాబాయికి తను చేసిన బాస తప్పింది. నన్ను తన విడ్డూలా పెంచలేదు. రెండు, మూడేళ్ల క్రితం నా మేనమామ నన్ను పెంచుకునేందుకు వుత్తరం రాస్తే అది తొక్కి పెట్టింది. మరణశయ్య మీదనుండి తప్పులు వొప్పుకుందిగాని నామీద ఆసన్యాం మటుకు బొందితో స్మృతానానికి గొనిపోయింది. చెప్పిన ప్రకారం వారం రోజులకంటే మరో మూడు వారాలు పిన్ని గారింట్లో గడిసాను. ఒక సాయంత్రం ప్రకాంత వాతావరణంలోంచి నడనూ ధారన్ పీట్టలో ఆడుగట్టాను. యజమాని ముందు హాల్లో చదువుతూ కూర్చున్నవాడల్లా నా అడుగుల ధ్వని విని ఒక్క దూకుడూ “వారం అని చెప్పి నెల గడిసావా— యీ యింటిని మర్చిపోయావా? అన్యాయం” అన్నాడు.

మర్నాడు మాటలఫోరణిలో కాబోయే భార్య కైకొన్న

సుర్రం బగ్గి చూపించారు. ఈ పదిహేను రోజుల్లో యిన్ గ్రామ్ యిరవైమైళ్ల దూరంలో వున్నా యజమాని ఒక్కమాటూ వెళ్లకపోవడం నా కాళ్ళవ్యం కలిపించింది. రాబోయే వియోగాన్ని దైగ్యంగా సహించేందుకు మనసుని అప్పుడే సమాధాన పెట్టున్నాను. పూర్వంకంటే జమీందారు నాతో ఎక్కువసార్లు మాట్లాడుతున్నారు. ఇదిమరకుంటే ఎంతో దయగా, మృదువుగా, చురువుగా మాట్లాడు తున్నారు. పూర్వమెప్పుడూ నేనెన్నో యింత వ్యాదయ పూర్వకంగా ప్రేమించలేదు.

ఆ వేసవి ఎంతో అందంగా వుంది. సాయంత్రం తోటలో ఒంటిగా నడుస్తున్నాను. చుట్టూ మల్లెలూ గులా బీలూ, యీ రెంటి పరిమళాలు వి శితమై నాకు మత్తెక్కి స్తుతున్నాయి. యజమాని పెద్ద చెట్టు మొదట్లో నిల్చుని చెట్టుని పెనవేసుకున్న అతని పరిశీస్తున్నారు. అతని నోటి నుండి వచ్చే సిగార్ వాసన పూల పరిమళంతో కలిసి గమ్యుత్తుగా వుంది. అతన్ని తప్పించుకోవాలని దూరంగా నడుస్తుంటే,

“జేన్—యిటుచూడు. ఈ లత చెట్టుని చూడు ఎలా పెనవేసుకుందో” అన్నాడు.

నేను మాట్లాడక నిల్చున్నా.

“ధారన్ పీట్టు నీకు చాలా అలవాటయింది కాదా?” అన్నాడు మల్లా.

“అవును.”

“వదిలివెళ్లడం కష్టమయినవని.”

“అవును.”

“పాపం,” అన్నాడు. నేను నిట్టూర్చాను.

“నాకు విచారంగా వుంది. కాని నువ్వు వొదిలి వెళ్ళాలి.”

“అంటే మీరు పెళ్లి చేసుకుంటున్నారన్నమాట.”

“అవును. యిన్ గ్రామ్ ని పెళ్లి చేసుకుంటానని వదంతి పడ్డప్పుడు, ఎడెల్, నువ్వు యిక్కడ వుండటం మంచిదికాదని నువ్వే సలహా ఇచ్చావు. నీకు టీచరుపని వియర్లెండులోనే ఎరుగున్నవారింట్లో యిచ్చే ఏర్పాటు చేశాను.”

“చాలా దూరమా?”

“ఎక్కడినుండి?”

“ఇంగ్లాండునుంచి, ధారన్ ఫీల్డు నుంచి యింకా—”

“వో.”

“నినుంచి” కన్నీరు ఆగకుండా కారుతోంది.

ఎక్కిళ్లు రాకుండా ఆపుకుంటున్నాను. చెప్టనట్ చెప్టు కింద ఆర్పిలో నులుపున్నాం.

“ఇలా—యీ తిన్నెమీద కూచుని నీ ప్రయాణం గురించి మాట్లాడుదాం” అన్నాడు.

నా హృదయంలో సమాధానాలకి చోటులేదు. భరత పక్షి కూస్తోంది. కరీరం బాధతో వణుకుతోంది. నామీద నాకే స్వాధీనం తప్పతోంది. ఆ స్తలాన్ని విడవడంలోని విచారాన్ని కట్టెన్నీ తెలియపర్చాను. నా అనందాన్ని— సంతోషాన్నీ విధి పెల్లికూతురు రూపాన్ని నానుంచి దాచు కుంటోందని తెలియపర్చాను.

“నాకు పెల్లికూతురా? పెల్లికూతురు లేదు.”

“ఇకముందు వుంటుంది.”

“అవును. పెల్లికూతురు వుంటుంది.” పళ్లు బిగపట్టి “నువ్వుండాలి—నువ్వు వెళ్లడానికి వీలేదు” అన్నాడు.

“నే పెల్లిపోవాలి.” అణచుకున్న బాధంతా వదలా వచ్చింది. “మీకేం వుపయోగం లేకుండానే వుంటానను కొన్నారా? నేను యంత్రాన్ని అనుకుంటున్నారా? వీడి దాన్ని, సాహస్యమైన దాన్ని కాబట్టి నాకు ఆత్మ హృదయం లేవనుకుంటున్నారా? దేవుడు నాకు అందం ధనం, యిచ్చివుంటే నన్ను వదలడం ఎంత కష్టమో మీకు తెలియజేసేదాన్ని. నా ఆత్మ దైవసాన్నిధ్యంలో ప్రార్థించి నట్లు మీ పాదాలముందు మోకరిస్తున్నాను.”

“ఇల్లాగే, ఎప్పుడూ యిల్లాగే—జేన్—అబ్బా— జేన్”—అంటూ నన్ను తన కాగిలిలోకి తీసుకు, నా పెద వల్ని తన పెదమలతో తాకాడు.

“మీరు పెండ్లి అయినవారితో సమానం,” అన్నాను.

“జేన్—విడిపించుకొనేందుకు పోరాడకు. నేను నిన్నే పెళ్ళాడతాను—అసలు నా వుద్దేశం—అదే.” అన్నాడు. హృదయానికి హద్దుకుంటూ.

నే నాంచి మాయలు నిమ్మలైకవాయాను. కాని అతను

తన ఆలోచనలూ మాటలూ నిజమని నిరూపించాడు. అతని

ముఖంలోని విజయ చిహ్నాలని చూడలేదు. అతను తనలో

“జరుగుతుంది — అన్యాయంకాదు — దేవుడున్నాడు.”

అని గొంతున్నాడు. వెంటనే ఒకే ఒక్క మెరుపు

మెరిసింది. మెరుపులో అతని మోము నూర్చుకుంటుంటూ

ప్రకాశించింది. వర్షంలో లేడవక మునుపే యింట్లోకి జేరాల.

ఆ రాత్రి పినుగుపడి చెప్టనట్ చెట్టు విరిగి పడిపోయిందని

మర్నాడు లేచేవేళ ఎడోవచ్చి చెప్పింది.

పెండ్లికి రెండు రోజుల ముందునుంచి రాత్రిళ్లు మళ్లా

దుస్స్వప్నాలు కనడం మొదలుపెట్టాను. ఎందుకో దిక్కు

మాలిన పాప పడేపడే—కలలో నాచేతుల్లో వుండేది.

రెండోనాటి రాత్రి ధారన్ ఫీల్డు చాలు శిథిలావస్థలో

పాడుబడి గల్చిలాయి, ఎలకలతో నిండి నిర్మామయ్యంగా

వున్నట్లు కలగన్నాను. మెలుకువ వచ్చి కళ్లు తెరచే వేళకి

నా గదిలో ఎవరో దీపం చేతులో వుంచుకొని నా పెండ్లి

బట్టలను పరిశీస్తున్నట్లు తోచింది. యింట్లో మనుషు

లేవరూ కారు. గ్రేన్ ఫూల్ మాడా కాదు. నల్లగా పాడు

గాటి మనిషి. తెల్లని దుస్తుల్లో వుంది. భీకర మొహం,

నెత్తురు ముద్దలాంటి కళ్ళూ వున్న విపరీతాకారం అద్దంలోంచి

నాకు కనబడింది. బట్టలన్నీ యిటూ అటూ తిప్పి కాలికిందేసి

చింపి తునకలుచేసి నా పక్కవైపుకి తిరిగి నా మొహంమీద

మొహంపెట్టి చూసేవేళకి నే తెలివితప్పి పడిపోయాను.

మర్నాడు రాఛెప్పరు కి కథంతా చెప్పగా ఎంతో బరువు

దించినట్లు—“బట్టలేగా ఘరవాలేదులే—గ్రేన్ ఫూల్ చేసి

వుంటుంది.” అని అన్నాడు. పెండ్లియిన సంవత్సరానికి

అలాంటి స్త్రీని యింట్లో ఎందుకు వుంచుకొన్నదీ చెప్తానని

నాకు బాస చేశాడు.

పెండ్లినాటి ఏ పెండ్లికొడుకూ రాఛెప్పరుంత భీకరంగానూ

—స్థిరంగానూ వుండే వుండదు. కొన్ని క్షణాల ఆల

కాళ్ళన్నే భరించలేకపోయేవాడు. పెండ్లి ధారన్ ఫీల్డు

పక్కనున్న చర్చిలో జరగబోతోంది. పెండ్లి చేయించే

అతనూ, అతని గుమాస్తా—పెండ్లికొడుకూ, పెండ్లికూతురూ

తప్ప మరొకటిలేదు. చర్చిలో ఛాదరీ “మీ యిద్దర్లో

యెవరికైనా న్యాయప్రకారం పెండ్లి కథ్యంతరాలు లేక” అని అంటూంటే యిద్దరు మనుషులు చిట్టిలోకి వచ్చారు. అందులో ఒకడు “రాచెట్టరు భార్య బతికే వుంది” అన్నాడు వగరుస్తూ.

రాచెట్టర్ ముఖాన్న కత్తివాటుకి నెత్తురుచుక్కలేదు. అతని కళ్లు మెరుస్తున్నాయి. నన్ను మోటుగా తనకి దగ్గరగా లాక్కున్నాడు. “నాస్టాన్ చెడిపోయింది. ఇంక పెళ్లి జరగదు. ఫాదరీ నీ బైబిల్ కట్టియ్యి. వీరిద్దరూ చెప్పేది నిజం. నామేడలో ఒక పిచ్చి మనిషిని బంధించి వున్నానన్న వదంతి మీకు తెలుసు ననుకుంటాను. ఆమె నా భార్య. పదిహేనేళ్ల క్రితం నాకు పెళ్లయింది. ఆమె పేరు బెర్తా మేనన్. ఈ మిషన్ కి చెల్లెలు. మూడు నెలల క్రితం ఆమె వల్లే యీమేనన్ గాయపడ్డాడు. ఆమె శుద్ధ పిచ్చిది. పిచ్చి కుటుంబంలోంచి వచ్చింది. కాని యీ సంగతులేమీ నా పక్కనున్న జేసేకు తెలియవు. గ్రేస్ ఫూల్ ఆధీనంలో నున్న ఆమెను మాయంటికి వచ్చి మీరంతా చూడండి” అన్నాడు నిర్లక్ష్యంగా.

గ్రేస్ ఫూల్ గదిలో ఆరాత్రి నాబట్టలు చింపిన వికృతాకారం బోనులోని మృగంలా తిరుగుతోంది. జమిందారుని చూడగనే మీదికి దూకి రెండు చేతులతో మెడ నొక్క పోయింది. అతను బలవంతంగా వొదుల్చుకొని గొలుసులతో కట్టేశాడు. మావైపుతిరిగి దీనంగా “యీమె నా భార్య” అన్నాడు.

ఆ మధ్యాహ్నం క్లిష్టపరిస్థితులన్నీ నా తలలో తిరుగుతున్నాయి. మనసు ధారన్ ఫీల్డు వదిలి వెళ్లమని తొందర చేస్తోంది. కాని హృదయం ఆ నిశ్చయం వల్ల నాప్రియునికి జరిగే అన్యాయాన్ని ఆలోచించమని నన్నాపుతోంది. రాచెట్టర్ బాధతో, దైన్యంతో, ప్రార్థనలతో నాకు తన జీవితగాధ చెప్పి తన నిర్దోషత్వాన్నీ నిఘహయత్వాన్నీ నిరూపించుకున్నాడు. నేనెతన్ని మనసారా తుమించాను. కాని ధర్మము నన్ను వెడలి పొమ్మని తొందర పెట్టింది.

మర్నాడు పనివాళ్లు లేవకమునుపే ధారన్ ఫీల్డూరి, యజమానినీ వదిలి పారిపోయాను. నాదగ్గరున్న ఆఖరి పిల్లింగు బండివానికిచ్చాను. అదవుల్లో, పల్లెల్లో తిండి లేక అల

మటించి పోయాను. చివరకి అదృష్టవశాత్తూ ఒకరి యింట్లో నాకు ఆశ్రయం లభించింది.

జ్వరం తగ్గి నేను కళ్లు తెరచాను. నన్ను రక్షించిన యిద్దరమ్మచెల్లెల్లా, అన్నగారైన జానూ కనిపించారు. జరిగిన జీవితాన్ని గురించి నేనొకమాట వారితో చెప్పలేదు. నన్ను వాళ్లు ప్రశ్నించేసి—నా జీవితపు లోతులు తవ్వలేదు. నాపేరు జేసీ ఎలియట్ అని బొంకాను. అడపిల్లకేద్రరూ ఎంతో దయగా స్నేహంగా వుండేవారు. వాళ్లకూ నాకూ క్రమంగా ప్రేమాభిమానాలు ఎక్కువయాయి.

వారిసోదరుడు జాన్ నామీద ప్రత్యేకత్రుష్ట తీసుకోడం మొదలు పెట్టాడు. అతను చాలానిష్టపరుడు. జాన్ కి నా గత జీవితంమీద ఎందుకో ఆకర్షిలిగి, ఎన్నో ఆరాలు తీశాడు మాటల తొందరలో నా అసలుపేరు తెలుసుకుని తనకు దూరపు బంధువైన నా వారు వదిలిన ఆస్తికి వారసురాలునే నేనని బయలుపెట్టాడు. అది పదివేల పౌనుల ఆస్తి. ఆ ఆస్తిని మేం నలుగురం సమంగా పంచుకున్నాము. జాన్ దేవుడు నన్నొక మిషనరీ భార్యకైనా సృష్టించాడని చెబుతూండే వాడు. అతను మానవ సేకై తనజీవితాన్ని అంకితం చేయదలచాడు. అలాంటి పవిత్రసేవకి తనకి లోడునీడగా వుండమని కోరాడునన్ను. నేను ఒక సోదరిగా తనజీవితంలో మానవసేవకై సాయం చేసేందుకు యిష్టపడ్డానుగాని అర్థాంగిగా నిరాకరించాను. కాని అతను భార్యగాతప్ప మరేవిధంగానూ నాతో సంబంధానికి, నన్ను మానవసేవకై దూరదేశాలకు తీసికెళ్లేందుకు యిష్టపడలేదు.

జాన్ ప్రయాణానికి ముందురోజున మరోమారు తన మాస్తాన్నీ నాకు పూతం యియ్యబోయాడు. ఆరాత్రి భగవంతుని నాకుదారిచూపమని ప్రార్థించాను. నాగుండ్రాని కొట్టుకొన్నాయి. ఎచ్చటినుంచో కంఠం విసబడింది.

“జేస్—జేస్—జేస్”

“భగవాన్—ఏమిటిది!” పూపిరితీసుకున్నాను.

నాకు తెలియకుండానే నోటివెంట ఎక్కడనుంచి అని మాటలు వెలువడ్డాయి. ఆ కంఠం ఇంట్లోంచికాదు—నా పక్కనుంచీకాదు—దొడ్లోంచికాదు. అది నేనేమింది పూజించిన—ఎడ్వర్డు థెయిర్ ఫాక్స్ రాచెట్టరు కంఠం.

అకంఠంబాధలో, విపత్తులోవుండి సాయంకోసం తొందరిగా రమ్మని దైన్యంగా కోరుతున్నట్లుంది.

“నేవస్తున్నా” అని అరచాను. “నాకోసం వేచివుండండి—నేను వస్తున్నాను”—అని నాకు తెలియకుండానే పరుగెత్తాను. రోడ్డంతా చీకటిమయం.

ఆ తెల్లవారిగట్ల ధారన్ ఫీల్డుకి బయలుదేరాను. చిరపరిచితమైన ఆదారీ—చెల్లు అన్నీ నన్ను స్నేహితుల్లా ఆహ్వానించాయి. యజమాని మేడవద్ద నిశ్చేష్టికైన నిల్చిపోయాను. “ప్రేయసి తియ్యని కలలు కంటోందనే తలపుతోవచ్చి ప్రయునికంటికి నిర్జీవురాలు కనపడ్డవిదంగా అయింది.” ఆ ఎత్తైన మేడవంక చూశాను. శిథిలమై నిర్మానుష్యంగా వుంది. భయపడి సత్రంలోకి పరుగెత్తుకొచ్చాను. సత్రపు యజమానిని: “రాఛెస్టర్ ధారన్ ఫీల్డులో వుండటం లేదా?” అని ప్రశ్నించాను.

“లేదు—ఎక్కడూ ఆయింట్లో వుండటంలేదు. క్రిందటి నేసంగిలో యిల్లు కాలిపోయింది. చూడలేకపోయాం—ఆ మంటలూ అవీరి!!

“ఇల్లంటుకునేందుకు కారణం?”

“మేడలో పిచ్చిది వుందిట. కాపలామనిషి నిద్ర పోతూంటే తప్పించుకుని రెండో అంతస్తులోని గదికి నిప్పంటించిందట పిచ్చిది. పూర్వం ఆగదిలో పంతులమ్మ వుండేదట.”

“జమీందారు నిప్పంటుకున్నప్పుడు పూల్లో వున్నారా?”

“వున్నారు. పనివాళ్ల నందరినీ బైటికిచేర్చి—పిచ్చి భార్యను తప్పించేందుకు ప్రయత్నించారు. కాని ఆమె ప్రాణాపాపిట్టగోడ ఎక్కింది. రాఛెస్టర్ పట్టుకునేందుకు ప్రయత్నించారు—డాబామించి కిందకు దూకింది. తల వెయ్యి వక్కలయింది.”

“ఎవరికీ ప్రాణహాని లేదుగదా?”

“లేదు—వుంటేనే బాగుండేది.”

“అంటే?”

“పాపం జమీందారు”—అన్నాడు జాలిగా.

“అతను బతికే వున్నారా?” అన్నాను ఖంగారుగా.

“నొట్ట సుడ్డినాడేయూడి. మంటలమధ్య మనిషి తుమిలి పోయాడు. కాలచూపున్న దూలం తుడికంటి మీదపడి కన్ను కాలిపోయింది. ఇండ్లో కంటిమీద నిష్పకణాలు పడ్డాయి. చెయ్యి గొడవకిందపడి నలిగిపోయింది. అతనిప్పుడు చాలా నిస్సహాయ స్థితిలో వున్నాడు.”

“ఎక్కడున్నాడు?—ఎక్కడున్నాడు?”

“పెద్రాదగ్గర ఒక తోటలో చిన్న కుటీరం నిర్మించుకొని అక్కడుంటున్నాడు. నిర్మానుష్య ప్రదేశం.”

పెద్రాన్ జేరాను. ఇల్లు చెట్లతో కప్పబడి వుంది. దూరంచుంచి చూస్తే వాసయోగ్యంగాలేదు. గుమ్మం తెరుచుకు ఒక మనుష్యకృతి బయటకొచ్చింది. నక్షత్రాల గుడ్డి కాంతిలో అతని చెయ్యి దెనినో వెలివడుతున్నట్లు చూశాను. తడుముతూ తడుముతూ నడుస్తున్నాడు. నేనా ఆకృతిని తక్షణం గుర్తించాను. నా యజమాని—దైవం-ప్రియమైన నా రాఛెస్టర్. మొహం ఎంతో మారిపోయింది, కాలిన మచ్చలు. నుదురులోని కర్కశత్వం పోయి నిరాశ గోచరిస్తోంది. వెనక్కి తడుముకుంటూ వెళ్లిపోయాడు. దొడ్డి దారిన ఇంట్లో ప్రవేశించాను.

పనిమనిషికి బదులుగా మంచినీళ్లు అతని గదిలోకి నేను పట్టుకెళ్లాను. నన్ను చూసి కుక్క తోకాడిస్తూ నా కాళ్లు ప్రేమగా నాకింది. దాన్ని బుజ్జగించి, “నీళ్లు తాగుతారా?” అని అడిగాను—“ఎవరు—మాట్లాడేది ఎవరూ?” ముందుకు రెండడుగులు వేశాడు. చాచిన అతని వేళ్లని నేను అందుకున్నాను.

“ఇవి ఆమె వేళ్లు” ఆనందంతో అరిచాడు. “ఇది ఆమె కంఠం—” అని మాట వూర్తిచేశాడు.

“జేన్—జేన్—” అని బాధగా అన్నాడు.

“స్వామీ, తిరిగి వచ్చాను—” అన్నా దగ్గరి సావెత్తూ.

“నా అవుటితనం—యీ గుడ్డితనం—ఆనాడు పిడుగుచే కూలిన ఛెస్టనట్ ట్రీ కంటే హీనంగా వున్నాను.” అన్నాడు విచారంగా.

కాని నేనతనికి నా హృదయంలోనున్న ప్రేమనీ, విలువనీ తెలిపాను. నా ప్రభువుని పెండ్లాడాను. మా పెండ్లయిన రెండో సంవత్సరంలో అతనికి ఒక కన్ను వచ్చింది.

విజ్ఞానం

శ్రీమతి వి. యన్. ఆర్. నాయకమ్మ.

తక్కువగా కనిపిస్తూండే గ్రహం బుధుడు. బుధుని జన్మ వృత్తాంతం హిందూ కాస్త్రోల్లో చాలా మనోరంజకంగా వర్ణించబడి యున్నది. దేవగురుడు బృహస్పతి భార్యతార. చంద్రుడు బృహస్పతి దగ్గర చదువుకుంటున్నాడు. గురువు గారి శిల్పం చాలా అందంగావుంటుంది. చంద్రుడు ఆశ్వింప బడ్డాడు. తత్ఫలితంగా తార గర్భవతియైంది. వారిరువురి ప్రేమకలా పాలు బృహస్పతి తెలుసుకోలేదు. తారా చంద్రుల ప్రేమఫలమే బుధుడు. బుధుడు జన్మించ గనే చంద్రుడు నిర్భయంగా వచ్చి, పుట్టిన క్షణమే తన కొవరుడేనని, కాబట్టి తనకద్దనే వుంటాడని-తనతో తీసుక పోతానని-అన్నాడు. తన శిల్పం కన్నది గనుక తనకొడుకే నన్నాడు బృహస్పతి. ఇరువురు పొట్టాడుకో సాగారు. అంతటా బ్రహ్మ వధ్యవర్తిగావచ్చి బుధుడు చంద్రుని కొడుకే నని, తీర్పుచెప్పాడు.

వైకథ కల్పితం. కాని సత్యసంఘటనలు కూడా కాన వస్తున్నై యింకో విధంగా. భూమి మీదికి యెప్పడూ ఒకే ప్రక్క అర్ధగోళాకారంగా చంద్రుని ఆకారం కానవస్తోంది. బుధుడూ బృహస్పతీకూడా యెల్లప్పుడూ ఒకే వైపుగల అర్ధగోళాకార రూపం మూర్ఛుని దిక్కుకు వుంటోంది. రెండోవేపు అర్ధగోళాకారం యెప్పడూ మూర్ఛుని వైపుకు రావడంలేదు. యీ కారణంగా చంద్రునికీ, బుధునికీ తప్పక యేదో సంబంధం వుండి వుండాలి. బుధుడు బృహస్పతి వైపునకుకూడా యెక్కువ ఆకర్షింపబడుతునే వుంటాడు.

బుధుడు మన పూర్వులకుకూడా చిరపరిచితుడే నన్నవిష యం దీనివల్లకూడా మనకు విచిత్రమవుతోంది. పాశ్చాత్య

దేశాల్లో జ్యోతిశ్శాస్త్రాలకందిన వివరాలను బట్టి బుధుణ్ణి యెప్పుడు కనుక్కోవడానికి ప్రయత్నాలు జరిగినవో తెలుస్తోంది. కోపర్నికస్ తన జీవితాంతము సమయంలో బుధ గ్రహాన్ని చూచే భాగ్యం లభించలేదుగదా యని మన క్షేత్ర మనుభవించాడు. అదలా ప్రకటించుకున్నాడు కూడాను. అతడా గ్రహాన్ని చూడాలని మహాతాపత్రయ పడ్డాడు. యెందువల్లనంటే బుధుని గమనం తదితర నక్షత్రాల గమనానికి సంబంధించిన సిద్ధాంతాన్ని బాగా తెలియజేస్తోంది. కాని దౌర్భాగ్య వశమున అతడు తన జీవితకాలంలో బుధ గ్రహాన్ని చూడజాలక పోయాడు. బుధుడు అన్యగ్రహాల్లాగా సునాయాసంగా కాన్పించడు. కోపర్నికస్ నివసిం చేది ఫ్రాన్స్ లో. ఆపరిసరిం 'విష్టులా' సరస్సుల నుండి లేస్తుండే ఆవిరితో క్రమబడి వుంటుంది. అందువల్ల బుధ గ్రహం కానరావడం మరింతదర్లభంకూడా అయినది.

కాబట్టికోపర్నిస్ యొక్క బుధగ్రహం ప్రజలకు పరిచిత గ్రహమేనన్న విషయం ఋజువైంది. క్రీస్తుకు 164 సంవత్సరాల పూర్వమే బుధగ్రహం శ్రోత్రం బడ్డట్టు ప్రమాణాలు లభిస్తున్నై. ఇంతకు ముందే యెన్నడో బుధుడు కనుగొన బడ్డట్టు అనుమానించ బడుతోంది. కాని దౌర్భాగ్య వశమున మనకా వివరాలు లభించకున్నవి. ప్రప్రథమంగా బుధగ్రహాన్ని కనిపెట్టిందెవరో కూడా మనకు దెలియరాకున్నది. దూర దర్శిని యంత్రం కనిపెట్టకముందు మాత్రం బుధగ్రహాన్ని యెవరూ ప్రత్యేకించి చూచి వుండునే విషయం నిశ్చయంగా చెప్పవచ్చును. విస్తృత వైజ్ఞానికాధ్యయనంకూడా దూర దర్శిని యంత్రం కనిపెట్టబడ్డ తరువాత నేజరిగింది.

బుధ గ్రహం

బుధగ్రహాన్నే విధంగా కనిపెట్టాలో అన్న విషయాన్ని మనం బాగా అలోచించ వచ్చును. ప్రభాకరుడింతవరకూ వెల్తురు భూమిపై ప్రసరింపజేస్తున్నాడు. అటువైపున, జ్యోతిర్మూలమైన యొక పదార్థము కానవస్తుంది. ప్రాచీన జ్యోతిర్విద్వాంసులు-ఆకాంబో యాస్థానంలో నక్షత్రం లేదన్నారు. మరేమే వుంటుంది? ఇందుకుగాను ప్రతిదినమూ పరీక్షించి చూడగా భూమికి కొలిదిపైగా, ఆకాశంలో మిలమిల మెగస్తూ క్రమంగా కాంతి దిన దినమూ హెచ్చుతూ, తిరిగి క్రమముగా తగ్గుతూ, తుదికి అస్తమించుచున్న యీ వస్తువు ఒక గ్రహమని నిర్ణయించారు.

ఇది అప్పుడప్పుడు తూర్పు దిక్కులోనూ మరొకప్పుడు పశ్చిమ దిక్కులోనూ గానవచ్చును. అసలీది వేర్వేరు గ్రహాలు కావునగా అన్న సందేహంకూడా కలుగకుంది. ఇది ఒకే గ్రహమని అదిలో జ్యోతిశ్శాస్త్రజ్ఞులు చాలా కష్టమీద నిర్ణయించగలిగారు. అంటే రెండు దిక్కుల్లోనూ ఒకేసారి గానరాదు. తూర్పున గనపడవట్టడే పశ్చిమ దిక్కున గానవచ్చును. అప్పుడిది రెండుగావనీ, ఒకటే ననీ నిర్ధారణైంది.

మనదగ్గర దూరదర్శినీ యంత్రం వుంటే వెంటనే నాను ద్రిక పంచాంగంపైకి దృష్టి పోనిచ్చి బుధస్థానం తెల్పుకంటాం. అది భూమికి కొంచెం పైనవుంటే, వెంటనే అటు చూస్తే యంత్రంతో-పగటి వెల్తురులోకూడా మినుకుమినుకు మంటూ బుధుడు గానవచ్చును.

బుధుడు చంద్రుని కన్నా చాలా పెద్ద గ్రహము. గాని చంద్రునికన్నా చాలా దూరంలో వుండుట వల్ల యీగ్రహ మహత్తు అంతగా మనకు గోచరించుటలేదు. కాని మనదృష్టిని చప్పున ఆకర్షించునట్టి ఆకారమే బుధునిది. బుధుడు గోళాకారములో లేడు. అర్ధచంద్రాకారంలో కానవచ్చును. చిన్న చంద్రుడా అన్నట్లుగా వుంటాడు. ఇతని కళలుకూడా చంద్రుని కళ్లలాగానే వుండును. బృహస్పతి కళలుకూడా బుధుని కళ్లలాగానే వుండును కొంచెం యిండుమిండుగా. ఇందువల్లనే అనుకుంటాను బృహస్పతికి, చంద్రునికి కూడా, బుధుడు కొమరుడని చెప్పబడడం.

బుధగ్రహంకూడా భూమిలాగానే స్వయంప్రకాశ రహితమైన పదార్థాలతో కూడియూన్నది. ఈ నక్షత్రం ఒక వేపు నూర్చుని దిక్కుకేసి వుంటుంది. అటు వైపుచాత్రం మిలమిల మెరస్తుంటుంది. బుధుని ప్రకాశహరమైన వైపు మనకు గోచరించదు. అందువల్లనే అర్ధచంద్రాకారంలో కాన వస్తుంది. మంచూచి నిర్ణయించుకోలేనంత చిన్నదిగా వుంటుంది బుధ గ్రహం. బృహస్పతి అర్ధవృత్తాకారంకూడా దూరదర్శినీ యంత్రం సహాయంలేకుండా యెంత పెద్దదో నిర్ణయించుకోలేము. బుధుని కళలుకూడా నూర్చునిపై భూమి ఆధారపడినట్లుగా స్థానరచితరసం కారణంగా పెరుగుతూ తరుగుతూ వుంటోంది. అందువల్లనే పరిశీలనగా చూడజాలకున్నాము. ఇది చాలా చిన్నదీ, మిలమిలలాడు నట్టిదీ. అందువల్ల పరిపూర్ణంగా దీని వృత్తాంతము తెలియదు.

బుధుడు 88 రోజుల్లో నూర్చుని ఒక్క పగ్యాయం చుట్టి వస్తున్నాడు. ఇది నూర్చునికి 36000000 మైళ్ల దూరములో వుంది. అదే ఒక్కొక్కప్పుడు 29000000 మైళ్ల దూరంలోకి వస్తుంది. మరొక్కొక్కప్పుడు 48000000 మైళ్ల దూరంలోకి పోతుంది. అందువల్ల గ్రహయొక్క పరిభ్రమణ వేగంకూడా మారుతుంటుంది. బుధుని అత్యధిక పరిభ్రమణ వేగం సెకండుకు 35 మైళ్లు. అత్యల్ప పరిభ్రమణ వేగం సెకండుకు 23 మైళ్లు ఇది భూమికి 136000000 మైళ్లనుండి 50000000 వరకూ దూరంలోవుండును. బుధుని వాస్తవికవ్యాసం 3 వేలమైళ్లుండును. దీనిది భూమి వైశాల్యములో 7 వ వంతు వైశాల్యము. బరువు భూమిబరువులో 1/32 వంతు. కాని యిది నిశ్చయం గాదనుకొంటాను. నూర్చుని బరువులో 1/8000000 వంతు. భూమియొక్క ఘనపరిమాణంతో పోలిస్తే దీనిఘన పరిమాణం, 0.75...

భూమికి నూర్చునికాంతి లభించిన దానికంటే, దీనికి 7 వంతులలభిస్తోంది. ఇది ప్రాతః కాలం కానవచ్చినపుడు “అపోలో” అనీ సాయంకాలం కానవచ్చినపుడు బుధుడని పిలువ బడుతోంది. ధూమ్రకేతువుల కారణంగా బుధుని చలన శక్తి చాలా తక్కువగా పరికర్తన మందుచున్నది. నూర్చునివేపుకు వున్న బుధుని భాగయొక్క వేడి 3500 కేలాంట్ గ్రేడ్ లో వుంటుంది, ఇది మే మాసములో భూమికి

దావుగనూ చవబయి కెలలో నూర్యునికి దావులోనూ వుంటుంది. రైఫిల్ గుండు వేగముకన్నా కేసి పరిభ్రమణ వేగం నూరు రెట్లు అధికంగా వుండును. కాని రైఫిల్ గుండు బుధుని ఆకారంతో పోలిస్తే దీనివేగం చాలా తక్కువగా వుంటుంది. బుధుడు తన వ్యాసమారాన్ని పరిభ్రమించడానికి రెండు నిమిషాల కాలం పట్టును. కాని రైఫిల్ గుండు తన వ్యాసభాగంకల దూరాన్ని కొన్ని వేలరెట్లు ఒక సెకండులో పరిభ్రమించగలడు.

బుధుని వాస్తవిక నైసర్గిక పరిస్థితుల విషయంలో మనకు పూర్తి భోగట్టా తెలియదు. అచ్చట జీవించడం దుర్లభమో, శుభమోకూడా చెప్పడం కష్టం. భూమిమీద జీవించడానికి సంభవమైనట్లు అక్కడ జీవించడం సంభవం కాదన్న విషయం మాత్రం తథ్యం. నూర్యుని తాపం, వెల్లురూకూడా భరించరానంతగా బుధునిపై పడుచుండును. ఈ నక్షత్రం నూర్యునికి చాలా దూరంగా పోయినప్పడీ నూర్యుని వేడిమి భూమిపై అత్యధికంగావడే భూభాగాలపై కన్నా మినమిక్కిలిగా దీనిపై బడును. ఇది నూర్యునికి దరిదావుల కొచ్చినప్పుడు, యిక నా వేడిమి ప్రకాశమూ, భరించరానంత భీభత్సంగా వుంటుంది.

చంద్రునిలో బాష్పజలం వుందన్న విషయం అర్థమైనది. బుధునిపై ఋతుపరివర్తనము భూమిపై ఋతుపరివర్తనకంటే చాలా అధిక వేగంగా జరుగు తుంది. బుధునిలో వేడి, చలి, కాలముల మధ్య 44 రోజుల వ్యవధియే వుంటుంది. యీ తొందర తొందరగా జరుగు పరివర్తన బుధునితో నివాస క్రియా కలాపాలపై అధికప్రభావం పడుతోంది. వాయు మండలం వేడి, చలి మొదలగు వాటిపై తగు ప్రభావాన్ని జమాయిస్తోంది. బుధగ్రహంలో గనుక వాయు సంచారం సరిగావుంటే జల వాయువులందు తగినంత పరివర్తన జరు

గును. కానీ వాయుమండలం, బుధునిపైబడు నూర్యవేడిమిని పరివర్తన జేసి, తీవ నివాసయోగ్యంగా చేయగలదా లేదా అన్నదే సందేహస్పదం.

బుధునిలో జీవులు జీవించడానికి అనువుగా వుండునా అన్న సమస్య మనకు విడకున్నది. భవిష్యత్తులోకూడా యీ సమస్య విడువన్నయాశ గాన్పించదు.

ఇటలీలో సుప్రసిద్ధ జ్యోతిశ్శాస్త్ర వండితుడు ప్రొఫెసర్ పియాపరేట్ కొన్ని సంవత్సరాల క్రితం బుధుని పరిభ్రమణా పథమును గురించి అన్వేషణ సాగించి బుధుడు నూర్యుని చుట్టూ తిరిగినంత సమయంలోనే తనచుట్టూ తాను తిరగ గల్గుతోంది. ఇందువల్లనే యెల్లప్పుడూ నూర్యుని వేపుకు బుధుని అర్ధగోళాకారం వుంటుంది. మనభూమి కూడా యీవిధంగానే పరిభ్రమణ సాగించినట్లైతే, సగ భాగంలో యెప్పుడూ పగలూ, సమభాగంలో యెల్లప్పుడూ రాత్రి తమ నిరంతర పరిపాలన సాగిస్తే అది అన్నాడు. అది వాంఛనీయమో మనకు? బుధుడు చంద్రుని అనుకరిస్తాడు. బుధునియొక్క నూర్యుని చుట్టూ పరిభ్రమించే వేగం పరివర్తనం జెందుచుండును. తనలో తాను తిరుగు వేగం మార్పులేకుండును. అందువల్ల ఒక భౌతిక వత్సరమందు బుధుని 5/3 వ భాగం నూర్య ప్రకాశానందం పొందగల్గుతుంది.

అమెరికా వాసి శ్రీ పరకాయి వల్ లా వెల్ మహాశయుడు కూడా పై కథనాన్ని సమర్థించాడు. అతడు బుధునిలో చాలా నల్లటి చారలు చూచాడు. బుధునిలో యేమాత్రమూ మేఘ చిహ్నాలు చూడలేకపోయాడు. బుధుని పైభాగము రంగులేకట్టిది. దీని భూగోళికరూపం నల్లగానూ తెల్లగానూ వుండును. నూర్య ప్రభావమే బుధుని అటు పోటులకు కారణమవుతోంది. స్వయం ప్రకాశం కాదుగాబట్టి.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

మూడవ భాగము.
అభివృద్ధి పరిమాణము.

(2-వ వ్యాసం).

వయోను గుణ్యప్రవర్తన :-

ఇంతవరకు, వయస్సు కనుగుణంగా అభివృద్ధి చెందునట్టి బిడ్డయొక్క లక్షణాలను గురించి కొంత తెలిసికొన్నాము. స్పష్టంగా, సంక్షిప్తంగా చెప్పాలంటే, ఆయా వయస్సులో బిడ్డ వ్యక్తపరచే సహజమైన స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ, పరిసరముల యందు ఆసక్తి, ఆసక్తి, ఆటలు మాటలు, అనలసత్వము, అవిరామమైన కృషి, నడక, నేర్పు, చుట్టునున్న పిన్న పెద్దల యందు కనబరచే అనురాగ శ్రేమలు, చెలిమి, సంబంధ బాంధవ్యములు మున్నగు వాటినిగురించి కొంత తెలిసికొన్నాము. ఇట్టి సహజాభివృద్ధినే “వయోనుగుణ్య ప్రవర్తన” అని పేర్కొన్నాము.

ఇప్పుడు ఇట్టి సహజాభివృద్ధిని చెందని బిడ్డల విషయమును గురించి, వాటి మూల కారణములను గురించి ఆలోచిద్దాము:-

సహజాభివృద్ధిని పొందని బిడ్డలలో అనేక రకాలగు వుంటారు. కొందరు వయస్సు కనుగుణంగా అభివృద్ధి చెందక, ఆలస్యంగా చెందుతారు. మరికొందరు, అభివృద్ధి పథంలో పురోగమించుతూ—ఒకానొక స్థితిలో—తీరోగమించుట కలదు. ఇంకా కొందరు జన్మతో మందమతులుగా వుంటారు. ఈ రీతిగ వీరు అనేక రకాలగు వుండుట కలదు. ఇక వీరి లక్షణాలు:- ఆలస్యంగా అభివృద్ధిచెందు బిడ్డలలోను, తీరోగమించు బిడ్డలలోనూ స్వేచ్ఛకు సంబంధించిన ‘సహజేచ్ఛ’ సామాన్యంగా లోపించి యుంటుంది. ఇట్టి బిడ్డలు తల్లిపాద లేక తమను ఆలన పాలన చేయునట్టి వారిపాద అనవశతము ఆధారపడి యుంటారు. స్వయంగా కృషిచేయరు. వీరిలో

‘గ్రహణశీల మనస్తత్వం’ చూపుటగా పరిచేయదు. నడక, ఆటలు మాటలు, నేర్పు మున్నగునవి ఆలస్యంగా అభివృద్ధి చెందుతవి. ఆలస్యంగా గోచరిస్తుంది. ఇంక మందమతుల విషయంగమనిద్దాము. వీరు అసలు పరిసరములయందు కాని, పిన్న పెద్దలయందుకాని, ఏబాంటి ఆకర్షణ, అభిలాషలు, ఆసక్తి, అనురాగము, స్నేహము కనబరచరు ; నడక ఆటలు మాటలు నేర్పు మున్నగునవి వయసునకు తగినట్టుగానుండవు. భీతి, చీటికి మాటికి ఏడ్పు, వ్యాకులత, పరిసరములయందు పిన్న పెద్దలయందు అయిష్టము, అలసత్వము మున్నగు దుర్లక్షణములు వీరిలో అధికంగా కనబడుతవి. ఈ లక్షణాలలో కొన్ని—ఏడ్పు, వ్యాకులత, భీతి మున్నగునవి—అభివృద్ధి ఆగిపోయి తీరోగమించు బిడ్డలలో నైతం వ్యక్తమవుతాయి.

బిడ్డలు సహజంగా చక్కని అభివృద్ధిచెందటానికి, అలా చెందక పోవటానికి, ఆలస్యంగా అభివృద్ధి కావటానికి మూలాధారములు ‘వంశ పారంపర్యము,’ ‘పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావం’ అను యద్వార్యములు అందరం ఎరిగిన విషయమే. అయినా కొంత విపుల పరుస్తారు.

వంశ పారంపర్యము : ఈ విషయములో ఒక ఉదాహరణ తీసికొందాము. వంశ పరంపరగానో, లేక, తల్లితండ్రుల నుండియో బిడ్డకేదో ఒక వ్యాధి సంక్రమించిందనుకొందాము. ఆ వ్యాధికి, ఆదిలోనే తగిన చికిత్స చేస్తూ, ఆరోగ్య కరమైన, ఆహార విహారాలు, పరిశుభ్రమైన పరిసరాలు ఆ వ్యాధి నివారణకారణములై బిడ్డ దైహికంగా, మానసికంగా శక్ర మాభివృద్ధిని చెందుటకు వీలుకావచ్చును. అలాకాక, ఆ వ్యాధి త్వరగా మదరక పోతేగాని, అది నయంకాని వ్యాధి అయితే గాని బిడ్డ బాధపడటమేగాక, కారరకంగా, మానసికంగా, దాని అభివృద్ధి ఆరికట్టబడుతుంది. లేదా, అసలు అభివృద్ధి తీరని అవరోధం కలుగవచ్చును. కొన్ని సందర్భాలలో, బిడ్డకు ఆరోగ్యకరమైన దేహమండినా, పుట్టుకతో మందమతిగా

పుట్టవచ్చును. అలా ఒక్కతో మండవతిగానున్న బిడ్డ విష విషయంలో, అలా పుట్టుటకు కారణాలు, వాటి నివారణోపాయములను కనిపెట్టటానికి గొప్ప మనస్తత్వ శాస్త్ర వేత్తలు మహత్తరమైన కృషి ఈ నాటికీ సల్పిస్తున్నారు. (ఏదో కొన్నిటిని కనుగొని గలిగారు కాని అంత ఫలప్రదంగా నివారణోపాయములను కనుగొనలేదు.) ఆ కారణాలు వంశ సారంపర్యం అనిమాత్రం తెలుసు కొన్నాను.

పరిసర పరిస్థితులు : పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావం వలన కూడ బిడ్డల అభివృద్ధి సక్రమంగా సవ్యంగా కాక పోవచ్చును. లేదా అలస్యంగాకాని, తిరోగమనంలాగుగాని కావచ్చును. వీటికి ముఖ్యకారణాలు రెండు :—

ఒకటి :—క్షీణముక్కు దేహాశోగ్యంలో కాని, అంగములలో కాని లోపముండుట.

రెండు :—పరిసర పరిస్థితులుకాని, శిశుుకాని లోప భూయిష్టముగా నుండుట.

మొదట, బిడ్డదేహమునకు సంబంధించిన విషయాలను ఆలోచిద్దాము. అనగా, కారీక కాస్త్రమును గురించి కొంత తెలిసికొనుట అవసరమన్నమాట. ఇది ఎంతో విస్తారమైన విషయం అతిక్లిష్టం కూడాను. సాధ్యమైనంత సంక్షిప్తంగా స్పష్టంగా గ్రహించటానికి ప్రయత్నిద్దాము.

దేహానికి మానసిక తత్వానికి అత్యంత సన్నిహిత సంబంధమున్నదను విషయం నిర్వివాదాంశం. మనవాంఛలు అనుభూతి, ఆలోచనలు, ఆచరణలకూ, మనశోరంలోని ప్రతిభాగానికి అత్యంత సన్నిహిత సంబంధమున్నది. మన మనః ప్రకృతులు, ఆలోచనల కనుగుణంగా మన దేహంలో మార్పులు కలగటం మనమందరం ఎరిగిన విషయమేను. ఒకటి రెండు ఉదాహరణలను తీసికొందాము. కోవతాపములు, భీతి మున్నగు ఉద్రేకములు కలిగినపుడు మన ముఖం కళ్లు ఎర్రబడి పోవటం, దేహమాద్యంతం కణిపోవటం, చెమర్చి పోవటం మున్నగు మార్పులు కలుగుతవి. అదేవిధంగా

మనం అనారోగ్యంగా వున్నామని ఎప్పుడూ అనుకోవటం వల్ల నిశ్చింతలో మందేహంలో అనారోగ్యం కలిగి నూపుట గలదు. అదేరీతిగ మనం దేహగుర్భంతో బాధపడునపుడు స్పష్టంగా ఆలోచించటంకాని, ఆనందించటంకాని, చక్కగా ఏకాగ్రమునైనా సుఖేచ్ఛలుకాని వలన పడదు. ఏదోవ్యాధులము, లేక అందోళన కలిగినపుడు మనం దేహ కార్యములు అయోమయంగా, అవశతమిగా, అసంపూర్తిగా వుండటం సహజం. బుద్ధి చుఱుకుగా పని చేయజాలదు. మాత్మ్యంగా గ్రహింపటం, నేర్చుకోవటం కష్ట సాధ్యమవుతాయి. కాబట్టి, దేహానికి మనస్సుకూ, అవినాభావ సంబంధమున్నదను విషయం తేటతెల్లం.

దేహంలో ముఖ్యంగా ఒక ప్రత్యేకభాగం మనోవ్యాపారమునకు, మానసికాభివృద్ధికి సంబంధించి యున్నది. ఇదియే 'నాడీవ్యూహము'లేక నాడీమండలము అంటారు (Nerveons System). ప్రతి మనోవ్యాపారము నాడీమండల సంవలనము వల్లనే కలుగుతుంది. మొదట, (దీనిభాగములు :—పెను మొదట, చిఱుమొదట, మధ్యమొదట, సుమన్న శీర్షికము మున్నగునవి), జ్ఞానేంద్రియము, దేహమందంతటా వ్యాపించి యుండు అసంఖ్యాకసరములు ఈ 'నాడీ వ్యూహానిర్మాణమునకు' చెందినవేను.

దేహమునకూ మనస్తత్వమునకూ సన్నిహిత సంబంధమును కలిగించేది ఈ నాడీమండలమేను. పరిసరములతోటి మానవులకు సంబంధ బాంధవ్యములను కలుగజేసేది ఈ 'నాడీ వ్యూహమే'. అందుచేతనే దీనిని 'సంసర్గ వ్యూహము', అని నైతమంటారు. నాడీ వ్యూహము వలననే మనుజునికి చేతనాచేతన ప్రపంచములో మానవజాతితో సంబంధ బాంధవ్యము లేర్పడుతున్నవన్నమాట.

దీనిని గూర్చి మరు సంచికలో యింకా విపులంగా చర్చిద్దాము.

సశేషము.

ఆంధ్రదేశ జానపద గేయములు

కూర్పు :—శ్రీ కవికొండల వెంకట్రావుగారు ★

[అలిండియా కేడయో సౌజన్యంతో]

“బండ్లు దిగి నడవండి వీటికి
గుండ్లపై బడ కంటి నేటికి
రహదారి ఎగుడుదిగుడులు—

మహారాజుల మరలబండ్లకు
సునువుగను జేసేము మును—

ఇనుప తిరుగుడు గుండ్లకు

॥ బం ॥

ధూళిదుమ్మును నెత్తిమోసిన—

తోడబుట్టుల మన్నలారా!

రాళ్లునీళ్లను కలిపి మెత్తిన—

మాలినడమల మక్కలారా!

॥ బం ॥

గున్న పొన్నలు తీయమావులు—

కూళ్లుతీనుమా చలువతావులు

దారిప్రక్కనె చనెడుకాలున—

దప్పికాచ్చెడు కామధేనువ

॥ బం ॥

ఎఱ్ఱజీపము నల్లబల్ల—

ఎలుకవ్రాతల హద్దులోపల

పెద్దమోకును లాగుకొనుచును—

గుడ్డులాడుచు బాడుకొందము

॥ బం ॥

ఎవ్వరీనడ బాటసారులూ—

అవ్వలకు నొత్తిలియుండుడు

మాట మొగమాటమ్ము లేదిట—

మట్టికంకణ తగులు కాలికి

॥ బం ॥

ప్రాద్దుపాడువున వచ్చువారము—

ప్రాద్దుపాడుగున లాగువారము

ప్రాద్దుకునుకున బోవువారము—

అద్దిరా అదెవార్గమనుకొన

॥ బం ॥

ఈ పాటపేరు “రస్తామరమ్మతు.” రస్తామరమ్మతు ఎటువంటిదో భావయొక్క మరమ్మతు అట్టిది అని నిజ్యం త్రంగా నూచించి మీ ఊహకు వదిలి వేయడానికిగాను యీపాట ఉపోద్ఘాతం.

మన యీ “ఒహళాంశ్చోక్తి” మయప్రపంచమందు ప్రజలు మట్లాడే భావకు, పండితులు కొట్లాడే ఘోషకు మధ్యను మంచిగావుండి మేలించి కరుణగా మెరిసేది బానపద గేయమే. ఒక జాతి యొక్క ‘సంస్కృతిని’ సంప్రదాయాన్ని, సంపదను, పెంపును, సక్రమంగాను, సరిసంగాను ఎప్పటికిప్పుడు చూపిస్తూ చిరంతనంగా నిలబెట్టేది పల్లెటూరి గానమే! ఉదాహరణకు యీ పాటలు చూచి, రోకుచోతులు, లోచనాలోచనలు గ్రహించండి.

శుక్రవారం సంతలోన బావయ్యా బావయ్యా!
చుట్టమీద తొక్కినావో బావయ్యా బావయ్యా!
సువ్వు తొక్కినందు కేడవలేదు బావయ్యా బావయ్యా!
నీకాలు నొప్పికేడిచాను బావయ్యా బావయ్యా!
ఆదివారం సంతలోన బావయ్యా బావయ్యా!
అంది అంది గుడ్డినావు బావయ్యా బావయ్యా!
సువ్వు గుడ్డినందుకు ఏడవలేదు బావయ్యా బావయ్యా!
నీగుత్తి నొప్పికేడిచాను బావయ్యా బావయ్యా!
బుధవారం సంతలోన బావయ్యా బావయ్యా!
నా బుగ్గలెట్టుకు కంసినావు బావయ్యా బావయ్యా!
నీవు కిరిసినందు కేడ్యలేదు బావయ్యా బావయ్యా!
నీ పళ్లనొప్పికేడ్చినాను బావయ్యా బావయ్యా!

గట్టుమీద పొడిపిట్టా—నాసామి—

కొట్టబోతే తేలుకుట్టు—నాసామి!

చక్కరాల పడవమీద—నాసామి—

చెక్కగొట్టు సిన్నవాడా!—నాసామి!

చెక్కవచ్చి చెంపగొట్టి—నాసామి—

చెప్పరానిదుఃఖమొచ్చు—నాసామి!

మంచినిళ్ల బావికాడ—నాసామి—

మందునూరే మామకొడకా—నాసామి!

మందునైతే నాకుతెలుగు—నాసామి—

వల్లకాదు—మల్లపోరా—నాసామి!

ఆంధ్ర దేశ జానపద గేయములు

నూతిచుట్టు తిరిగేవాడా—నాసామి—

నూతిలో పుల్లెసివాడా—నాసామి!

పుల్లనైతే నాకు తెలుసు—నాసామి—

వల్లగాదు—వల్లిపోరా—నాసామి!

ఎత్తనేల గట్టుమీద—నాసామి—

ఎడ్లగానే చిన్నవాడా!—నాసామి!

ఎడ్లనైతే నాకు తెలుసు—నాసామి—

వల్లగాదు—వల్లిపోరా—నాసామి!

ఈ పాటలు నేకరించడంలో వుండేకష్టం ఎక్కడుంది అంటే, పామరజనులు చదువుకున్న వారిముందు తమ ప్రకృతిని వెల్లడిచేయడంలో వుండే అయిబ్బందుంది. నాగరిక విజ్ఞానులు పాడమంటే పాడరువారు. అన్నప్పడు పాడమన్నా పాడరు. చూడండి! వాళ్ళెళ్ళో ఆలాపనచేయరా అంటే ఏమన్నాడు? ఏది ఆహాతు? ఏది ఆపాలం? అన్నాట్ట. ఆలాగ్గామనం వాళ్ళను వెంటాడిస్తూ వెత్తిగాడోగుకు ఊగుకు మనమే అతికించుకొంటూ ఆఖరకు ఒక పాటక్రింద తేల్చుకోవాలి: లేదా, కలం కాగితం ఏమీలేకుండా, వాళ్ళతోపాటు ఆరుబయట, తీరుబాటు గడియల్లో కళను కళకోటకైయేతే ప్రహన్నివిని తరించాలి!

అలా సంపాదించితగ్గపాట హరిజన వాడది ఒకటి చూడండి. అది మతంగమ్మ పాటయొక్క తుత్తునుక.— మతంగమ్మ మాలవాళ్ళ దేవత. పాటయొక్క పల్లవి “విల్లయితే! విల్లయితే!” విల్లెలక త్రిబుజాన్ని వేసుకుని పాడతారు! కూడాకూడా డప్పులు మ్రోగుతూ వుంటాయి. అదో ఉత్సాహం! ఉద్రేకం! ఉద్దీపనం!

విల్లయితే! విల్లయితే!

నెకకొట్ట మంటే కొట్టాదియ్య!— || వి || వి ||

సిన్నవాణ్ణి తియ్యమంటే తియ్యాదియ్య!— || వి || వి ||

మడకట్టుచ్చుకొని మెడమీద గుద్దితే!— || వి || వి ||

చెంగడ్డుకు తీగద్ది చిన్నవాణ్ణి— || వి || వి ||

తగడత్తెత్తా! గంధమా— || వి ||

తావుల్ల గంధమా— || వి ||

మంచినీళ్ల గంధమా— || వి ||

మాతమ్మ గంధమా— || వి ||

‘మాతమ్మ’ అంటే మతంగమ్మ! చివరిభాగం ఆమెకై తీసేగంధం, ఆమెకు చెనేపూజ అవని. “తావుల్ల గంధమా” అంటే పరిమళించే చందనం అన్నమాట. “మంచినీళ్ల గంధమా” అంటే మంచినీళ్లతో తీసిన గంధం అన్నమాట. కాని రిసకంధాయమంతా మొదటి నాలుగు చరణాల్లోనే వుంది. నెకకొట్టమంటే కొట్టాదియ్య—నెక—మంట— పొయ్యిరాజెయ్యమంటే రాజెయ్యదట పెల్లం. సిన్నవాణ్ణి తీయమంటే తీయదట. కానిమడకక్ర—లావుపాటి కక్ర పుచ్చుకొని మెడమీద గుద్దితే చెంగడ్డుకుంటూ తీస్తుందట. ఎన్నీ? చిన్నవాణ్ణి—ఆనాలుగు చరణాలు ఎటువంటి జానపద చిత్రాన్ని అచ్చుగుద్దినట్టు కనపరుస్తున్నాయో కన్నారా? పేదవాండ్లనడిసే, గడిసెలో కుటుంబము, కుటుంబంలో అన్యోన్యంజరిగే కలహం. కలహంలో మెళమళ దరువు, తాళం, మురుపు!

“తగడత్తెత్తా! గంధమా! విల్లయితే విల్లయితే.

తావుల్లగంధమా! విల్లయితే విల్లయితే!

మంచినీళ్లగంధమా! విల్లయితే విల్లయితే!

మాతమ్మ గంధమా! విల్లయితే విల్లయితే!”

మరి పెద్దవాళ్లు మీరిడిగితే ఈ పాటలు ఇల్లాగ్గానే అవు రూపమై పోతాయి చూడండి. మేంసంపాదిస్తాం. అని మా కొద్దివాళ్లు ఎంచేశారూ ఒక పర్యాయం—నేను సాయంత్రం షికారుచుండి ఇంటికి వచ్చేసరికి పట్టుకున్నాం ఒక జానపదగేయాన్ని అన్నారు. అయితే పాడండి అన్నాను. పాడేముందు ఎవర్నండి సంపాదించారు?” అని అడిగాను. పనిచేసే ఆడపిల్లలు లేరూ! పేదాగీదా పోగు చేసుకుంటూ తిరుగుతారు! వాళ్ళచేత పాడించాం అన్నారు. అంటే పాడండి అన్నాను. అంటే మాపిల్లవాళ్లు గడ్డితోత పాటంటూ ఎదోపాటపాడారు. కాని దాన్ని వదిలేసి, “మరి యేమైనా విన్నారా వాళ్లనుండి?” అని ప్రశ్నించారు. ఆ! వివడమేమిటి? పాడించాం దంపుల్ల పాటొకటి అన్నారు. అంటూ చదివారు. బాగుంది ఆపాట. అదిఇది.

“నీతనీరగట్టు, నాజీ నడికట్టు, నాచెయ్యా

పచ్చాబొట్టూ వారాధిగట్టూ

వారాధిగట్టాపై, వడెండబోసి.
రాసిలకా పోసిలకా! వడ్లు దందాము!
రాసిలకా పోసిలకా! వడ్లు దందాము!
దంపిన వడ్లదాను రాసీచేదాము;
నీతనిరిగట్టు, నాడీ నడికిట్టు నాచెయ్యి

పచ్చాబొట్టూ వారాధిగట్టూ
ఆ సువ్వి ఓ సువ్వి!”

అయినా అర్థమానం పాటల సంఖ్యకోసం, పాటల పాడవుకోసం చూడక ఈ పాటలయొక్క పట్టుపూర్వోక్తపు స్వభావాలక ముతైనా కొంచెం పూమర్పించడం మేలేమో. ఒక పారి ఒక కోయవాడు పట్టువాసంవచ్చి తన వేసం తన విద్య ప్రకటిస్తూ అన్నాడు. “దారా! మామస్యం వస్తే మేము పట్టులేనె వెదరుబియ్యపాయసం మీకు భోజనంగా పెడతాం దారా! మేము నృత్యంచేస్తాం దారో. కొమ్ములూ దుతూ చప్పుళ్లు చేస్తు ఊరికే “గుము” “గుము” అని అను కొంటూ అభియంతాం దారా! మేం ఊసాడం దారా! పలు కాండందారా!” అన్నాడు కళ్లువిప్పకుంటూ త్రిప్పకుంటూ “అప్పడేమని ఊహించెను? “గుముగుము”-తుమ్మెదరొద “జుముజుము” అంత నైసర్గికంగా వెలువడి వుండాలి. అటువంటి జానపదగేయం మరొకటి వుండబోదు. అని తల పోకాను. కొండపిటి చేంత్రాడం తపాడుగ్గా వుండడంలో గాని, వేస వేలుగా వినిపించడంలోగాని లేదు అందలి, అనందం. ఆ అందం, ఆనందం అనభవించడంలో వుంది అభిజ్ఞత, అని అనుకున్నాను. ఎందుకూ? ఒక తూరి, చెట్టాపై ఓట్టా నట్టింటుపెట్టా అన్నంత దూరంగా, అన్నంత దగ్గరగా, వినవచ్చింది. “ఎవరే జాణలు? ఏరే జాణలు?” “ఉగ్గు ఉగ్గు.” “ఆ రంగ! వో రంగ” “ఎవరే జాణలు?” అని. ఒక వైపుమాస్తీనిగదా గోదావరి నీలాల నీరు, నీటిలో చాకిరేవుబల్ల, బల్లమీద ఒల్లెఉతుకుత్తున్న చాకెత. మరింకా అది పాడుతుండేమో అని ఆశించాను. గాని, అది ఉత్తడమే మానేసింది, ఉతుకుతో ఊసూఉన్న కూడా మానేసింది, నాకిళ్లు దానికళ్లలో నాట్యు మాడగానే!

ఒక్కొక్కప్పుడు ఈ పాటలు సమస్యలు కొల్పూతూ తమర్ని పూరించ మంటాయి. ఉదాహరణకు

ఏవూరు భామా, ఏమె నీ పేరు?

మాయూరు మనవూరె, పేరు పెళ్లాము!

“మనవూరె” “పెళ్లాం” అన్న వాక్కులునావి. ఎన్నెన్నో మార్పులుగా విని విని చివరకుచివ ముక్కుఅవి. నిజానికెనికేవూరు ఇప్పమైతే ఆపూరే చెబుతుంది ఆపాట ఏపేరుమీద మోజుంటే ఆపేరే పలుకుతుంది ఆపాట. అటువంటి అమ్మిబస పాట అది. ‘మావూరు గుంటూరు.’ పేరు “గున్నచ్చ” అనొచ్చు, మావూరు పెల్లూరు; పేరు నెలవంక అని అనవచ్చు.

ఇంతకంటే విడ్డూరపు రహస్యం మరొకటి చెప్తాను.

“ఏమయో కావా! మాయింటికేలరావు?”

ఆ పిలుపు ఓనాడు విన్నానో లేదో అప్రయత్నంగా నేనే ఆ కాపుననుకొని పదం పూర్తిచేసికొనాగాను.

“మాయింటి కేలరానే? నీమిటికాడ లావో?”

కంటి కాపడ బోవో?” అంటూ—

నేనే ఈలాంటి పరవశత్వంలో ఓడేవాణ్ణి ఇతరులు కారని అనుకోకండి. ఒక నాడు మద్రాసు రెడియోనుండి.

“నోమినో మల్లాలా, నోమల్లాలా!”

అన్నపాట పట్టుకుని “అయినర బజ్జాల్లా” మర్నాడు ఓ మిత్రునకు విరిపిస్తే అతగాడు వెంటనే

“ఓ రాచపూల గుమ్మాడి నోమి నోమల్లాలా!

నోమల్లాలా!”

అని అందుకున్నాడు. అది అప్పడోక అర్థము ఒక తాత్పర్యము నాకందించినట్లయింది.

“ఓ రాచపూల గుమ్మాడి నోమినోమ నీలాల” అని—

ఆ పాట వీరికినస్తే నిలయవిద్వాంసులు ఇప్పుడు పాడగలరు. రాకుంటే తత్తుల్యమై దాన్ని మరొకటి పాడతారు—

“సువ్వి సువ్వన్నలారా! సువ్వన్నలార!

మల్లి సువ్వన్నలార! మాయన్నలార!

పొద్దు కామూడు పొలమెల్లి నాడూ

ఇంటికాడ దేవి వేమిమి పనులూ?—సువ్వి—

మంగళం పాడుతూ మేడపై నుంటే

ఆడేటి బాలుడు ఇళ్లకొచ్చేను—

ఇళ్లకొచ్చిన బాల కల్లో కొచ్చేను—సువ్వి—.”

~~~~~

...ఈశేశ నీకీ పుత్రం వ్రాద్దామనుకోలేదు. మధ్యాహ్నం చాలా ఎండగావుంటే వస్తూ చిలక్కొయ్యకు తగిలించి మర్నీలో కూలబడ్డాను... ఇన్ని పాన్ల బఱువుకు పేమమర్నీ కిట్టుమని బాధ పడ్డది... నిజంగా నువ్వన్నట్లుగా స్థూల కాయం వుంటే కష్టమేనే;... వొళ్లంతా చమటతో తడిసి పోయి మట్టి వాసనేస్తోంది... అందుకు కారణం? కంపు కొద్దన్న బనీను—ఛా, అంటూ చాకలిగి తెచ్చింది తోడు మ్కందావని బీరువా తీశాను... హనుమంతుని లా లంక లాంటి బీరువానంతా అల్లకల్లోలం చేసినా ఎక్కడా లేనిదే! పాపం—నా బనీను అని జాలి వేసింది—ఎక్కడుందో? ఏమయిందో? రెండో ప్రయత్నంలో నీ బాజెట్ చీర మడతల్లో దాగి వుండటం కనబడింది... సరే అని బనీను తోడుమ్కంటిని గదా—నెంట్ చాపన నన్ను గట్టిగా నలిపివేసింది... దానితో స్పృహఖం క్షౌరకానికొచ్చింది...

వెంటనే కాగితం ముక్క సంపాదించి నీకు శ్రేమ లేఖ వ్రాద్దామని నిశ్చయించు కొన్నాను... ఎక్కడా దొరక లేదు... నా రెటర్ పాడ్ ఏమి చేసావో? నాలుగు కాగితాలు పొయ్యిలోకి చింపుకొని అది కాస్తా బొగ్గల డబ్బాలో ముక్కేదావనుకుంటాను... ఏ? సరేగానీ—ఏమే, వంట గదితాళం చెవులు మంగళ నూత్రంతో ముడి వేసికొని పుట్టింటికి చక్కా వెళ్లావేమిటే? మొత్తానికి మంచి దాని నే... సరే—జరిగిన పని ఇది—‘శేషాద్రి వేంకటప్పారావు’ అన్న పేరుగల విద్యార్థి కాంపోజిషన్ నోటుబుక్కులో నుంచి నాలుగు కాగితాలు వంకరటింకరగా చింపేశాను—వాడెప్పుడో ఈ ఆకస్మికమైన ‘ఖాళీస్థలాన్ని చూసుకొని—“మనమాస్థారు గజ దొంగరా నిజంగా” అని స్నేహితునికి చెప్పికి తప్పదు! వైగా వానికిలాగ జవాబు వచ్చి వుంటుందని నా గట్టి నమ్మకం... ‘పోనీలేరా... ఇంకా పూర్తిగా పుస్తకమే కాజెయ్యలేదు లేక కోమటికి అదో మరక్కి ఆమ్మేసుకో లేదు సంతోషించరా—వాళ్లకిచ్చే శత్రు లేమూల కొస్తవరా?’... అవును బ్రతక లేకపోతే బడిపంతులు అన్నారు!..... ‘పోనీ—నాడికి నా దీనస్థితి తెలుస్తేగా

జాలి పడడానికి? నేను భార్యకు ప్రేమలేఖ వ్రాద్దామని చింపుకొన్నానని వాడు అనుకోగలడా? ఇంతకూ నాడీ ఖగ్గం! (ఆగలు నువ్వు కూడా ఈపాటికిది చదివి కొంగు చాటు చేసుకొని దొంగనవులు నవుతున్నావుగదా?)

నిజంగా-ఎందుకో గాని కడపునిండా భోంచేసినా సరిగ్గా నిద్రపట్టడం లేదు... కలతగా వుంటుంది. ఇంతలో పీజిట్లో నక్షత్రంలా వస్తావు... రక రకాల ఆకర్షణీయమైన పోజుల్లో వస్తావు... ఒక్కొక్క సారి పెసరట్టువేస్తూ పుల్లిపాయల వాసనతో, ఇంకోసారి మొగలిపూల జడరీతితో, నవ్వుతూ కలుకుతూ—అల్లరి పిల్లలా గాజుల చప్పుడుతోనా మర్నీ వెనక్కు వచ్చి క్రాఫింగిని చల్లని వేళ్లతో సహజంగా—పెంకి పిల్లవైతావు! ఇంకా ఈ దృశ్యాల్ని రంగు-రంగుల్లో వర్ణిస్తే నీకుళ్లు సిగ్గుతో మూతలు పడ్డవి... నాకు ఆక్షణంలో కనబడవు... బాధగా వుంటుంది. నీకు కోపముస్తే పీజి మూలాన్న మరీ అందంగా మాటి పోతావు గా!... ఎవ్వరో పూయి వాళ్లు ఆ మెఱుపుని గమనిస్తారు... నాకు లేనిదే ఇంకోళ్లనుభవిస్తే అనూయ వుస్తుంది. ఊహా... నేను చెప్పను... నామనస్సులోనే ఇంద్ర ధనుస్సుని దాచేసు కొంటాను... ప్రస్తుతం ఇప్పుడు చంద్రుణ్ణిమేఘం కమ్మకొని చలింప జేసినట్లుగా నన్ను ఉద్రేకం.....

ఇటువంటి మానసికావస్థల్లో నీవు ఎంతో అలవికానంత సౌందర్యంతో జేదీప్యమానంగా వెలిగి పోతావు... అప్రాప్త మనోహరిలా... స్వప్న సుందరిలా... భావ కవిత్వంలా తియ్యని వెన్నెల్లా, కనబడ్తావు... ఏమిటి విచిత్రం? నువ్వే మంటావోనాకు తెలుసును—“హాప్రేయసీ... రూప గర్వితా!” అంటూ శూన్యంలోకి చేతులు జాచండి అంటావు—“నేను మీప్రక్కనే గాలిలా అంటి పెట్టుకొని వున్నప్పుడీ ప్రేమలూ, ప్రతాపాలూ ఏమవుతవండీ?”—అని ప్రశ్నవేస్తావు... సైవల్ తెనుగు చదివావు... వియోగాని మన్న తియ్యని లక్షణాలెన్న ప్రబంధాల్లో చదవలా? కానీ ఏమి చెయ్యగలం? ఈ చెవితో విని ఆ చెవితో విడిచేస్తారు మ్మడెంటున్! కానీ ఎంత కోపనీయమో అలాంటిది చూడు—

స్వ తం త్రో ష స్సూ క్త ము

రచన “ ఉషశ్రీ ”

స్వే చ్చా దే వి

ఎవరోహో !

ఓ రవరోహో !!

ఈ రహో నిశీధినీ తమస్సులూ

ఈ మహా గభీర నిస్తబ్ధతలూ

ఎవరోహో !

—మీ—

రవరోహో !!

ఈ అయోమయ గృహద్వారములూ

ఈ విహారగక్రూర దృష్ట్యలలూ

ఎవరోహో !

—మీ—

రవరోహో !!

అనంద గళముతో

సౌందర్య శోభతో

హాయిగా పాడెదరు

తాండవ మృదెదరు

ఎవరోహో !

—మీ—

రవరోహో !!

వి ము క్త జ న త :

ఓహో !

స్వేచ్ఛాదీనీ !

ఆహో ! భారత భానీ !!

స్వతంత్ర దేవీ !!

ఈ రహోనిశీధినీ తమస్సులూ

ఈ మహా గభీర నిస్తబ్ధతలూ

మేమమ్మా—

ఓ-మేమమ్మా !

ఓహో !

ఈ అయోమయ గృహద్వారములూ

ఈ విహారగక్రూర దృష్ట్యలలూ

అపరంజాల నలంకరించి

ఉహారాగ మాలపింప

వచ్చామమ్మా !

మేమమ్మా—

అనంద గళముతో

హాయిగా పాడెదము—

సౌందర్య శోభతో

తాండవ మృదెదము—

అమ్మా ! మేమమ్మా !!

స్వార్థ గళం :

అహోహో !

హా ! హా ! హా ! హా !

ఇది ఘోరం

ఇది కృరం

దుర్భరం

దుస్సహం

ఎవడా దోషకారి ?

ఎవడా మోసగాడు ! ?

నాపై సమరం జరిపిన

ఈ నైకాచిక విజయం

సహించలేను

వహించలేను—

.....

.....

నాజీవిత అంతిమ నిశ్వాసం—

నా జీవనమున కాఖరు పర్వం—

స్వ తం త్రో ప స్సూ క్త ము

వి ము క్త జ న త :

వినిపింపకు

ఓ నుపింపకు

ఒహో! ఒహూహూ!!

కృత కర్మక కనోర పితాచమా!

ఘోర భయానక-హా' నిశాచరీ!!

నీ జీవిత అంతిమ నిశ్వాసం

మా జీవిత ప్రదమాశ్వాసం

నీ జీవితమున కాభిరు పర్వం

మా జీవిత స్వర్గారోహణ పర్వం

నీకు—

నరకకూప అవరోహణం

ఒహో!

నీ వేదన గానం

నీ రోదన గాత్రం

ఐహిష్కృతి—నీపై

తిరస్కృతి—నీపై

పదచ్యుతి—నీకిక—ఒహో

స్వేచ్ఛా గళం

మీ భావి మనోహర మహా!

మీ భావికి మహోదయ మిదే!

మారుతుంది విశ్వం

చేరుతుంది సూర్యం

ఉదయం

కుభోదయం—

(31వ పేజీ తరువాయి)

ప్రేమను హృదయంతో అవగాహన చేసుకోవాలి. వాదప్రతివాద నలతో, భావ వికాసంతోనూ లాభం లేదు... అటువంటి నిండు ప్రేమ కాళ్లకు బంధాలు వేయదు.. స్వేచ్ఛ, హాయినిస్తుంది... ప్రేమ పుష్పసౌరభం వంటిది... ఒక కాల ప్రవాహం వంటిది—ఈ రూపం మనలోనే వుంది... ఎక్కడో కొండ మీదవుందని ప్రేమకు లేనిపోనికోణాల్ని కల్పించి మానవుడు శరీరికంగా బాధపడ్డాంటాడు.. కొన్నిటిని మేధాశక్తితో సాధించ లేమని తెలుసుకోవాలి... హృదయంతో అర్థంచేసుకో వాల్సివుంటుంది అని గ్రహించాలి—భక్తిలో, ప్రేమలో, మతంలో ఇదే అంతిమదశ! అన్నట్లు—నీకు జ్ఞానకం వుందా? నీకు పుట్టిన రోజున

ఇచ్చిన శరత్ నవలలు? పైని చెప్పిన సన్నగిల్లవంటి భేదాల్ని ప్రత్యక్షంగా మనకాయన సాహిత్య వీధుల్లాని వ్యక్తంచేత అనుభవించజేసి—నిశితంగా చూపించడానికి సాహసించినది ఒక్క శరత్ బాబు! చూడు—మనకా ప్రేమ మెజుపుతీగల్ని మనస్సుని కదల్చే సన్నివేశాల ద్వారా ఎంత సహజంగా చిత్రిస్తాడో.. కావ్యజగత్తు ఈ దృష్టితో వారి సాహిత్యాన్ని గమనించాలి! సరే—నాకు పిల్లల పుస్తకాలు దిద్దుకోవాల్సిన పనివుంది...' మీకు ప్రేమ లేఖలు వ్రాయడం చేతగాదని 'వేళాకోళం చేస్తావులే— పోనీ—ఇప్పుడుకీ సెలవు...మంచి పెద్ద జవాబు చక్కని భాషలో వెంటనే వ్రాస్తావుగదా...మర్చిపోవద్దు—

దాస్య విమోచనం

వి కె సుబ్బలక్ష్మి

(బాదితురాలై విచారంతో వున్న తల్లి, పిల్లలూ.)

పిల్ల:—అమ్మా ఆకలే.....అమ్మా ఆకలి
దహించుకు పోతుంది....అమ్మా అమ్మా.
ఇంకొక పిల్ల:—అబ్బ నా బట్టలు అన్నీ చినిగి
పోయాయి. చలితో వణికిపోతున్నాను.
అమ్మా ఉహు....

తల్లి:—కాస్త వోషిక పట్టండి నాయనా ఎప్పటి
కైనా మనకు మంచి రోజులురావూ?...
నా చిన్న తండ్రుల్లారా మీ ఏడుపువింటే
కడుపు తరుక్కు పోతుంది. ఏంచెయ్యను.
ఈ నాటికి మన అవస్థ ఇలాపట్టింది. ఇంత
మంది బిడ్డలుండే పరాధీననై పోయాను.
జగత్ప్రసిద్ధికొన్న వీర పుత్రులను కన్న వీర
మాతనై కూడా నేడు అనాథనై పోయాను.
వారేవుంటే నాకీగతి పట్టునా వారున్న
న్నాళ్లూ పరరాజులు నన్ను కన్నెత్తేనా
చూడగలిగారా నాదురదృష్టం మీరంతా
అర్భకులై పోయారు.

పి. కొడుకు:—విచారించకమ్మా ఏంచేస్తాం....

తల్లి:—నాకొహిచూహూ, గోలుకొండా, రత్న
హారాలూ, నా గొగాయమునా గోదావరీ
కంఠ హారాలూ నా సర్వస్వమూ కొల్ల
గొట్టారు. నా కంఠహారాలు మాత్రం ఉంటే
ముస్తాకోట్ల కడుపులూ చల్లబడేవి....అవన్నీ
తల్చుకుని ఏంలాభం? ఆగర్భ శ్రీమంతురాల
నయిన నా కడుపున పుట్టిమీరింత కష్టపడు
తున్నారు.

కొ:—విచారించకు తల్లీ మేమంతా పెద్ద
పెరిగాక....

త:—పెద్ద పెరిగితే ఏం లాభం నాయనా....
మీలో ఐకమత్యం లేకపోయాకా....ఐక
మత్యంగనుగ ఉంటే సాధించ లేని కార్యం
వుందా?

కొ:—అవును తల్లీ మేమంతా అన్యోన్యంగా
వుండి. మీ మాటలుగనుక వింటే తప్ప
కుండా జయిస్తాం....

పిల్లలు :—అమ్మా బుద్ధి తెలియక అజ్ఞానులమై
ఇన్నానె తిరిగినందుకు క్షమించు. ఇంక
మీద మేమంతా కలిసి అన్నయ్య చెప్పి
నట్టు వింటాం. మాకు జయం కలగాలని
ఆశీర్వాదించు తల్లీ....

తల్లి :—ఈ నాటికైనా మీరు పౌరుషవంతు
లయ్యారు గనుక ఇంకమన కష్టాలు తీరి
నట్టే....ఎంత అవసర మొచ్చినా ఎంత
కష్టమొచ్చినా సత్యం, ధర్మం, తప్పకుండా

జెన్నారంటే తప్పకుండా జయం లభిస్తుంది.
వెళ్లిరండి ..(అందరు వెళతారు) (కొన్నాళ్ల
తరువాత 'ఉదయమ్మాయచు" పాట విని
పిస్తుంది).

తల్లి :—అమ్మయ్య ఇన్నాళ్లకు నా సంకల్ప
వదిలిస్వేచ్ఛ జీవనం వచ్చింది....పాపం నా
బాబునా కోసరం ఎంత కష్ట పడ్డాడో....
("నమొహిందు మాతా" పాట అంతా
పాడుతారు.)

★

కౌముది

యుక్తి పరీక్ష

* శ్రీమతి అద్దేపల్లి లక్ష్మి. *

పూర్వకాలంలో విద్య నగరాన్ని పరిపాలించే మహారాజుల్లో వైజయంతీ మహారాజు చాల తెలివి గలవాడు. ఒకసారి ఆయన రాజ్యంలో, మంత్రిగారి అకాల మరణంవల్ల, మంత్రి పదవికి ఖాళీ ఏర్పడింది. అంటే ఏమిటి ఆ రాజుగారికి ఒక మంత్రి కావలసి వచ్చాడు. మంత్రిగారు చాల తెలివైనవాడుగాను, సమర్థుడుగాను వుండాలిగదా. అందుకని ఆస్థానంలో మంత్రిగార్ని నియమించడం కోసం రాజుగారు నాటింపు వేశారు. ఆ సాటింపు విని ఇద్దరు బ్రాహ్మణులు మంత్రి పదవికి అర్జీలు పంపు కున్నారు.

రాజుగారు ఆ బ్రాహ్మణుల నిద్దరిని పిలిపించి వారి పుట్టు పూర్వోత్తరాలు అన్ని తెలిసి కొన్నాడు. వారిద్దరికీ ఒక చిన్న పరీక్ష పెట్టాడు. అదేమిటంటే ఇద్దరి బ్రాహ్మణులకు చెరొక వెయ్యి

రూపాయలు ఇచ్చి ఆరోజు ఆ డబ్బుతో భోజనం చేసి ఖర్చు పెట్టెయ్య మన్నాడు. ఆ వెయ్యి రూపాయలు ఆరోజు ఎట్లా ఖర్చుపెట్టదామా అనుకుని ఎవరికివారు ఆలోచించారు. మరిచి పోయినా ఆ బ్రాహ్మణులపేర్లు ఏమిటో తెలుసా దండిభట్లు, కొండిభట్లు. దండిభట్లు ఏంచేశాడంటే ఆ వెయ్యి రూపాయలు తీసికొని బజారు పోయి ఆ రోజుకి ఇంటికి కావలసిన సామానంతా పట్టించుకుపోయినాడు. ఇంటికి వెళ్లి భార్యతో పంచభక్ష్య పరమాన్నములతో హాయిగా వంట చెయ్యమని చక్కగా అవ్వన్నీళ్ళ ఇద్దరు త్రేనుపులు వచ్చేదాక భోజనం చేశారు. ఆ వెయ్యి రూపాయలలోను ఎంతని ఖర్చు పెడతాడు భోజనంకోసం. మహా ఖర్చుపెడితే ఆ రోజుకి ఇరవై లేకపోతే ముప్పై ఖర్చుపెట్టెను. పోనీ వంద రూపాయలనుకో. మిగిలిన తొమ్మిది

నందల రూపాయలు తీసికొని సాయంకాలం రాజా వారి కోటకు పోయి రాజుగారి దర్శనం చేసుకొని, కోటలో ఆ సొమ్ము ఇచ్చేశాడు. నంద రూపాయలు మాత్రం భోజనానికి ఖర్చు అయినాయి అని రాజుగారితో మనవి చేసుకున్నాడు.

ఆ రెండవ బ్రాహ్మణుడు కొండిభట్లుగూడా ఎట్లా వెయ్యి రూపాయలు ఖర్చు పెట్టదామా అని ఆలోచించి, ఆలోచించి, చివరకు ఒక ముత్యాల వర్తకుని దగ్గరకు వెళ్లాడు. ఆయనకు వెయ్యి రూపాయలు ఇచ్చి రెండు మంచి ముత్యాలు కొన్నాడు. అవి ఇంటికి తీసుకొని పోయి, ముత్యాలు కాల్చి సున్నం చేశాడు. ఆ సున్నం బొటనవేలుకు రాచుకొని, అంగడికి పోయి ఒక కొట్లో ఒక తమలపాకు, మరొక దుకాణంలో పోకచక్క తీసికొని రాజుగారి ఆస్థానానికి సాయంకాలం వేళకు చేరుకొన్నాడు. అప్పుడు రాజువారు బ్రాహ్మణుని లిద్దరిని పిలిపించి వారు ఏ ఏ రీతిగా వేయి రూపాయలు ఖర్చు పెట్టారని ప్రశ్నించారు. అప్పుడు దండిభట్లు, తాను ఒక వంద రూపాయలు ఖర్చుచేసి ఆ రోజు పంచభక్ష్య పరమాన్నములతోను తృప్తిగా భోజనం చేశానని చెప్పాడు. అప్పుడు కొండి భట్లు ఇట్లా చెప్పాడు. “రాజా మీ రిచ్చిన వేయి రూపాయలు నాకు తమలపాకుల్లో సున్నానికి చాలలేదు. తమలపాకులు, చక్కలు తిరిగి అరువు అడగవలసి వచ్చింది. ఇంకా భోజనానికి ఎక్కడ సరిపోతుంది మహారాజా” అని మనవి చేసుకున్నాడు.

ఆ విధంగా రాజువారు ఒక పరీక్ష చేశారు. మరునాడుదయము రాజుగారు తిరిగి ఇద్దరు

బ్రాహ్మణులని పిలిపించి ఇద్దరికి చెబుక తాని ఇచ్చి ఈ కాసితో ఇట్లు నిండిన పట్టుకురావలసింది అని చెప్పాడు. దండిభట్లు ఆ కాసీ తీసికొని, కాసీతో ఇట్లు ఎలా నిండుతుంది, ఏం వస్తువులు దొరుకుతాయి అని ఆలోచిస్తూ వీధివెంట వస్తున్నాడు. అలా వస్తుండగా ఒక ఇంట్లో నౌకరు ఇల్లుపూడ్చి, కసపు బైట పారపోయ్యి పోతున్నాడు. వెంటనే ఈ బ్రాహ్మణుడు ఆ బంట్రోతు దగ్గరకు పోయి, “అబ్బాయి ఒక కాసీ ఇస్తాను, ఆ కసపు అంతా ఇస్తావా” అని అడిగాడు. ఆ నౌకరు తనలో నవ్వుకొని, ఊరికే బయట పారబోసేదానికి కాసీ వస్తోంది అని అనుకుని అట్లాగే ఆ కసపు అంతా ఇచ్చేశాడు. అదంతా మూట కట్టుకుని దండిభట్లు రాజుగారి ఆస్థానానికిపోయి అదంతా హాలునిండా విరజిమ్మాడు. హాలంతా ఎక్కడచూచిన క్రింద దుమ్ముతో నిండిపోయింది.

కొండిభట్లు బజారుపోయి కాని ఇచ్చి మట్టి ప్రమిద కొని దాంట్లో మంచినూనె పోయించుకుని ఒక గుడ్డముక్క చింపి వత్తిగా నలిపివేసి అది తీసుకొని రాజుగారి కోటకు పోయినాడు. ఆ హాలు తలుపులన్ని వేసేసి, ప్రమిదలోని ఒత్తికి అగ్గిపుల్ల గీసి అంటించాడు. అప్పుడు ఆ దీపంతో ఇల్లంతా నిండుగా వెలుగు వచ్చింది.

ఈ విధంగా రాజుగారు ఇద్దరు బ్రాహ్మణులను రెండు పరీక్షలు చేసి అందులో తెలివిగలవారిని నిర్ణయించాడు. డబ్బు హుందాతనంతో ఖర్చు పెట్టేటందుకు, తక్కువ డబ్బుతో ఎక్కువ పుష్కయోగము చేకూర్చేటందుకు సమర్థుడైన కొండిభట్లను మంత్రిగా నియమించాడు వైజయంతీ మహారాజులుంగారు.

మ హిళా సమాజము - మదనపల్లి.

మదనపల్లి మహిళాసమాజము యొక్క ఎనిమిదవ వార్షికావధిము 16-7-50. ఆంధ్రవారము సాయంత్రము 4 గంటలకు మదనపల్లి హోం భవనమునందు జరుపబడెను. డాక్టర్. ఆర్. సుబ్బా దేవి. ఎమ్. బి. బి. ఎస్. గారు అధ్యక్షత వహించిరి.

ప్రార్థనతో సభ ప్రారంభింప బడెను. మహిళాసమాజపు అధ్యక్షురాలైన శ్రీమతి. కె. సుందరా బాయిగారు. అధ్యక్షురాలిని సభవారికి పరిచయమొనర్చిరి. తర్వాత కార్యదర్శిని యైన శ్రీమతి. టి. వసంతలక్ష్మి, బి. ఎ; సమాజపు గతసంవత్సరపు నివేదికను చదివిరి. అనంతరము సభాధ్యక్షురాలు శ్రీమతి తమ తమ యిండ్లయందారోగ్య విషయమై తీసికొనవలసిన శ్రద్ధనుగురించి విస్తరించి చెప్పిరి. చిన్నబిడ్డలకు కుక్కదగ్గు, పడికేము వచ్చినపుడు గమనించవలసిన విధానము, యిటువంటివి రాకుండ యుండుటకు తీసికొనవలసిన జాగ్రత్తను గురించి మాట్లాడిరి. మరియు చిన్నపిల్లలు నిద్రించు స్థలమల నెట్లు శుభ్రముగ నుండుకొన వలెనని విశేషముగ తెలిపిరి. శ్రీమతి మహిళాసమాజమనునది యత్యావశ్యకమైన సంస్థయనియు, హిందీ, ఫిర్కా సంఘములు, గానము మొదలైన అలిత కళలు గలిగి, శ్రీమయభ్యుదయమునకు పాటుపడు సంఘములకు ప్రోత్సాహము నివ్వవలెననియు, మదనపల్లిలో

నుండు, యీ మహిళాసమాజము యిట్టి యావశ్యకమును, ప్రయోజన కరమునగు కార్యముల జొనర్చుటవలన దానికి పురజనులందరు తోడ్పడి యభివృద్ధి చేయువలయుననియు చెప్పిరి.

తదనంతరము సమాజపు మెంబర్ల తాలికలచేత నాటకము నృత్యములు, వాద్యసమ్మేళనములు జరిపింపబడెను. నాటకము విద్యావతులైన శ్రీమతి గృహస్థ ధర్మము వాచరింపవలసిన విధానమును బోధించునట్టిదిగ నుండెను. ప్రదర్శనముల తర్వాత కార్యదర్శిని వందన సమర్పణవొనర్చి. 'జనగణ' మంగళ గానముతో సభముగిసెను.

కె. సుందరాబాయి.

(వెసి డెంటు.

సభ కలిసిపోవుటకు ముందు, ఉపాధ్యక్షురాలగు శ్రీమతి. అమృత కల్లమ్మ గారు ఎనిమిది సంవత్సరములుగ శ్రీమతి కె. సుందరాబాయిగారే యీ సమాజమున కష్టపడి జరుపుచున్నందున, ఆమెనే యీసంవత్సరము కూడా సమాజమున కధ్యక్షులై దీని నభివృద్ధికి తేవలెనని మహాసభ యందు చెప్పిరి. సభవారందరును దీని నామోదించిరి.

టి. వసంతలక్ష్మి. బి. ఎ.

సెక్రటరీ.

ఆంధ్ర మహిళాసభ—నృత్య శాఖ

ఆంధ్ర మహిళాసభలో

శాస్త్రయుక్తమైన తంజావూరు భరతనాట్యము నేర్పబడుచున్నది.

జూనియర్-సీనియర్-తరగతులలో 3 సంవత్సరముల పరిమితిలో,

భరతనాట్యము సంపూర్ణముగా నేర్పబడును.

తరగతులు ప్రారంభింపబడినవి.

ప్రవేశరుసుము :—రూ. 2.

సభ్యత్వ రుసుముతోకలిసి

జూనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 6.

సీనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 9.

స్వతోపాధ్యాయుని :—శ్రీమతి ఎన్. సామ్రాజ్యలక్ష్మి.

వివరములకు :—కార్య దర్శిని.

ఆంధ్ర మహిళాసభ, లజ్—మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

శ్రీమతి భారతీదేవి అస్తమయం

చెట్టకటి విప్లవకటి కాదు. సింహం కడుపున గొట్టే పిల్ల పుడుతుందా? అదే విధంగా మన భారతీదేవి విషయంలో కూడా. ఆంధ్ర దేశనాయకులు అష్టదిగ్గజాల్లో పూజ్య చెటకువాడ వెంకట సరసింహ పంతులుగారొకరు. వారిని ఎరుగని ఆంధ్రుడే కాదు పరిసర ప్రాంతరాష్ట్రవాసుడు కూడా వుండడు.

ఆటవంటి మహనీయుని కడుపున ద్వితీయపుత్రునిగా మన భారతీదేవి జన్మించింది. కృష్ణా జిల్లాలో పుట్టి, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో చాలాకాలం పెరిగి తూర్పు గోదావరి జిల్లాలో అంత్య శ్వాసవీల్చింది.

చక్కగా చెంపకు చారడేసికన్ను, మల్లెమొగ్గలాటి పలువరుస, చిరునగవు చిన్న పెదవులపైన చిందులాడు తూంటే యెంతసేపు చూచినా ఆ మూర్తిని రెప్పవల్చకుండా చూడాలని, ఎడతెరపిలేకుండా సంభాషించాలని కోరిక జనించనివారు వుండేవారే కాదు.

బహిరంగ సభలలో ఆమెయిచ్చిన గంభీరోపన్యాసాలు. యువతీ యువకులను సమీకరించుకొని ఆమె చూపిన కార్యక్రమమూచనలు, ఆమె

పుపదేశించిన వుద్బోధనలు యే కార్య కర్తా తన జీవితంలో, మరువలేదు. ఆమె గుంటూరు కారదానికేతనంలో రాజమండ్రి సేవాసదనంలోనూ పొందిన శిక్షణ యేదోవిధంగా అనుచరులకు అప్పేటట్టు చేయకలిగింది.

ఇరవైరెండవ సంవత్సరం నిండక మునుపే యింతటి మేధాశక్తిని, యింతటి కార్యదీక్షను ఆమె యెట్లా ప్రదర్శించకలిగిందాయని అందరూ ఆలోచించడమే. ఆశ్చర్యమే వారి యోచనకు ముఖ్యకారణం.

తూ. గో. జిల్లా బోర్డుకు మూడు తాలూకాల ప్రతినిధిగా ముమ్మడివగం నియోజక వర్గంనుండి ఆమె సభ్యురాలైంది. అంతేకాకుండా ఆమె అఖీసులో ఆనగిడిదే తదవుగా సభ్యులు ఏకగ్రీవంగా నిర్ణయించి ఆమెను ఎమ్మెకేఎస్ తో బోర్డుకి అధ్యక్షురాలుగా చేశారు.

ఆమె డెబ్బా యువజన కాంగ్రెసుకి ప్రచారకార్యదర్శిగా సుమారు నాలుగు సంవత్సరాలు పనిచేసింది. ఆమె కార్యదర్శిగా చేసినవర్కటనవల్ల ఖగ్రామాల్లో మేలినునుగుల చాటున సూర్యరశ్మి పోకిని ఆ గర్భక్రమంతులు వీధులలోకి వచ్చి నేడు ప్రముఖ కార్యకర్తలయ్యారు.

మా డెబ్బాలో యెవరైనా కొందరు మహిళామణులు దేశసేవ చేయడానికై సిద్ధపడ్డారంటే అది ఆమెచలువ. ఆమె పెట్టిన విత్త. 1942.ఆగస్టు పుద్యమంలో ఆమె 'విజ్ఞాన సమితి' స్థాపనద్వారా సహచరులకు చేసిన జ్ఞానోపదేశం రాజకీయజ్ఞాన మరువ తగినదికాదు. అందుకునే ఆమె వెనువెంటనే తూ. గో. జిల్లా యువజన కాంగ్రెసుకి పునాధ్యక్షురాలుగా యెన్నకొనబడింది.

కీ. శ్రీ. శ్రీమతి భారతీదేవి.

ఆమె మాకోసనీమకు కోడలై కోహినురూ కంటే ప్రకాశమానంగా వెలుగొందుతోంది. భారత రిపబ్లిక్ దినోత్సవ సందర్భంలో ఆమె మలికేపురం బహిరంగ సభలో యిచ్చిన గంభీరోపన్యాసం మందగతిలోనున్న మద్య పేనుగునకు తగిలిన అంకుశపు పోటులాగ ప్రతీవాని హృదయంలోనూ దూసుకుపోయింది. అంతేకాదు అనపర్తిలో ఆం. రా. ప్రెడ్యూయూనియన్ సభలో రంగా అధ్యక్షతను భారతీదేవి కార్మికుల విధులను గురించి, కనీసకోర్కెలను గురించి

శ్రీమతి భారతీదేవి అస్తమయం

జూలై 19వ తేదీన మృత్యువును ప్రేక్షించుకొనిన కాంగ్రెస్ చరిత్రలో సువర్ణాక్షరాంతో లిఖించబడినది

బీజే భారతీదేవి మే 16వ తేదీన భారతావనిలో లీనమైపోయింది. ఆమె ముద్దుబిడ్డలు ముగ్గురు, భర్త కామేశ్వరరావు గారు తండ్రి నరసింహం పంతులుగారు, ఆమెతోటి కార్యకర్తలు దుఃఖింపజేసినట్లు మునిగి వున్నారు. ఆమె యిక మనకు లేదు. ఆమె యిచ్చిన సందేశాలు, ఆమె మనకు చూపిన మార్గాలే మనకు మిగిలివున్నాయి; అవే మనకు శరణ్యం.

ఆమె పేరిట స్మారకవిహ్నాలు వెలికిల్పటం, స్మారకనిధిని వసూలుచేసి అనాధ బాలికలకు, పేదస్త్రీలకు వుపకారం జరిగేటట్లు చూడడం, దీనికై నడుంకట్టడం నేటి ఆంధ్రమహిళల కనీస ధర్మం. తూ. గో. జిల్లా కాంగ్రెసు ఆఫీసు కట్టి దానికి భారతీదేవి భవనం' అని పేరుపెడితే తూ. గో. జిల్లా వాసులు ఆమె పట్ల తమకుగల వాత్సల్యాన్ని తెల్పి చేసికొనగలరు.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతా వారి

విశేష బౌద్ధములు

1. సుందరి ఎలిగ్జర్ :—సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్లు :—సాధారణబలహీనత, క్లిష్టనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి ఆమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపినది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అజీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కెమిస్టులందరివద్ద దొరకును.

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

ఆంధ్ర మహిళాసభ

క్రొత్త కార్యకలాపములు

ఆంధ్ర మహిళాసభ ఆధ్వర్యమున అడయారులో ఒక ఉచిత వైద్యశాల నర్సింగ్ నోములను స్థాపించాలనుకున్న విషయము అందరికి తెలిసినదే. ఆ భవన నిర్మాణము చురుకుగా జరుగుతున్నదని తెల్పుటకు సంతసించు చున్నాము.

పారిశ్రామికశాఖ విద్యార్థినుల నిమిత్తము ఒక ప్రత్యేక వసతిగృహము ఏర్పాటు చేయబడినది.

ఎలిమెంటరీ స్కూలు లీవింగ్ సర్టిఫికేట్ (E. S. L. C.) తరగతులు ప్రారంభించుటకు నిశ్చయమైనది. శిక్షణ తెలుగులో యివ్వబడును. వయస్సుతో నిమిత్తములేదు. ఇంతకు ముందు అయిదవ తరగతి వరకు చదివినవారు చేరవచ్చును. పూర్తి వివరములకు కార్యదర్శిని, ఆంధ్ర మహిళాసభ, మైలాపూరు, మద్రాసు అని వ్రాయవచ్చును.

को - ని, ను, కు. (ద్వితీయా విభక్తి)

से - వలన, నుండి, కంటె (పంచమీ విభక్తి)

से - చేత, తో (తృతీయా విభక్తి)

का, के, की - యొక్క (షష్ఠీ విభక్తి)

के लिये, के वारो - కొఱకు, కై (చతుర్థి విభక్తి) मैं; लो; पर - మీద (సప్తమీ విభక్తి)

ద్వితీయా విభక్తి ప్రత్యయముగు 'को' సాధారణముగా వాణి వాచకములకే చేర్చబడును. అప్రాణి వాచకములకు చేర్చబడదు.

ఉదా : नौकर को बुलाओ - నౌకరును పిలుపుము.

घर जाओ - ఇంటికి వెళ్లుము.

पानी लाओ - నీరు తీసుకొని రమ్ము.

షష్ఠీ విభక్తి ప్రత్యయములు का, के, की. వీని ప్రయోగము తరువాత వచ్చు నామ వాచకము యొక్క లింగవచనముల ననుసరించియుండును.

ఈ ప్రత్యయము తరువాత వచ్చు నామవాచకము పులింగ, ఏక వచనమైనచో 'का' వచ్చును.

ఉదా :—कृष्ण का घर - కృష్ణుని యొక్క ఇల్లు. (घर - పులింగము, ఏకవచనము. అందుచే का ప్రత్యయము వాడబడినది).

लक्ष्मी का कमरा - లక్ష్మీ యొక్క గది. (कमरा - పులింగము, ఏకవచనము).

'के' ప్రత్యయము యొక్క ప్రయోగము రెండు విధములు.

(1) ప్రత్యయము తరువాత వచ్చు నామవాచకము పులింగ, బహువచన మైనచో 'के' వాడబడును.

ఉదా :—गोपाल के भाई - గోపాలుని యొక్క సోదరులు. (भाई - పులింగము, బహు వచనము, కాబట్టి के ప్రత్యయము వాడబడినది).

(2) ప్రత్యయము తరువాత వచ్చు నామవాచకము పులింగ, ఏక వచనమై యుండినను, దానితో నేదైన ప్రత్యయము వచ్చిన కా కు బదులుగా के వాడబడును.

ఉదా :—सीता का कमरा - సీత యొక్క గది.

सीता के कमरे में - సీత యొక్క గదిలో.

విభక్తి ప్రత్యయములు

(కమరా అను పదము పుంలింగ, ఏకవచనము. కాని ఈ నామవాచకముతో 'మే' అను ప్రత్యయము వచ్చినందున క్కే వాడబడినది).

ప్రత్యయము తరువాత వచ్చు నామవాచకము స్త్రీలింగముగనుచో (రెండు వచనములలోను) కీ వచ్చును.

ఉదా :—**बिमला की किताब** - విమల యొక్క పుస్తకము.

(**किताब** - స్త్రీలింగము, ఏకవచనము).

हिन्दुस्तान की नदियाँ - హిందూ దేశపు నదులు.

(**नदियाँ** - స్త్రీలింగము, బహువచనము).

ఆకారాంత పుంలింగ, ఏకవచన శబ్దమునకు ప్రత్యయము వచ్చినపుడు చివరి 'आ' కారము 'ए' కారమగును.

ఉదా :—**रास्ता** - త్రోవ (రోడ్డు)

रास्ते में - త్రోవలో.

పుంలింగ నామవాచక శబ్దమునకు ముందు 'आ' కారాంత విశేషణమున్నచో, ప్రత్యయము వచ్చినపుడు విశేషణములోని చివరి 'आ' కారము గూడ నామవాచకములోని ఆ వలెనే, ए గా మారును.

ఉదా :—**नया बंगला** క్రొత్త బంగళా.

नये बंगले में - క్రొత్త బంగళాలో.

छोटा घर - చిన్న యిల్లు.

छोटे घर का किराया - చిన్న యింటి అద్దె (బాడుగ).

బహువచన నామవాచకములతో ప్రత్యయము వచ్చినపుడు, నామవాచక రూపము లెట్టి మార్పు జెందునది 7 వ పాఠమునందలి ఆ, ఖ నియమములలో సూచించబడినది.

सूराज సూర్యుడు (పుం)

खिलौना ఆటవస్తువు (పుం)

माई సోదరుడు.

ग्राम సాయంకాలము (స్త్రీ).

गरमी వేడిమి. (స్త్రీ.)

हाथी ఏనుగు (పుం).

बहन సోదరి.

आज కల ప్రస్తుతము.

పా క్య ము లు

మిలనా లభించుట ; దొరుకుట.

మిలనా చూచుట ; దర్శించుట ; కలుసుకొనుట యించుట ; (నది) పుట్టుట.

చలనా వెళ్లుట.

మదరసా బడి (పుం).

రాత రాత్రి (స్త్రీ)

పంక్తి పంక్తి (స్త్రీ)

నికలనా బయలుదేరుట ; (సూర్యుడు) ఉద

సోనా నిద్రించుట.

మందిర దేవాలయము (పుం)

సమా సభ, (మీటింగ్) (స్త్రీ)

కోర్కే ఎవరు ; ఎవరో ; ఎవడైన.

వా క్య ము లు.

मैं राम को यह किताब देता हूँ ।

गोविन्द घर से आता है ।

तुम कलम से लिखती हो ।

जानकी उमा से बड़ी है ।

सूरज से हमको गरमी मिलती है ।

गंगा नदी कहाँ से निकलती है ?

वे पंडित जी से मिलने के लिये दिल्ली जा रहे हैं ।

मैं इन्दिरा के वास्ते सुंदर खिलौना लाता हूँ ।

आप का घर कहाँ है ?

रामारावजी के लड़के बंबई में पढ़ते हैं ।

मैं आपके भाई को बहुत दिन से जानता हूँ ।

आर की बहन आजकल कहाँ रहती है ?

हाथी की आँखें छोटी होती हैं ।

मेज पर क्या है ?

वह स्टेशन पर है ।

నేను రామునికి ఈ పుస్తకము యిచ్చుచున్నాను.

గోవిందుడు యింటినుండి వచ్చుచున్నాడు.

మీరు కలముతో వ్రాయుచున్నారు (స్త్రీ).

జానకి ఉమకంటె పెద్దది.

సూర్యునినుండి మనకు వేడిమి లభించుచున్నది.

గంగా నది యెచ్చటనుండి బయలుదేరుచున్నది ?

(గంగా నది యెచ్చట పుట్టుచున్నది ?).

పండిత్ జీని చూచుటకొరకు వారు ఢిల్లీ వెళ్లు చున్నారు.

నేను ఇందీర కొరకు అందమైన ఆటవస్తువు తెచ్చుచున్నాను.

తమ యిల్లు యెచ్చటవున్నది ?

రామారావుగారి కొడుకులు బొంబాయిలో చదువుచున్నారు.

నేను తమ సోదరుని చాల కాలమునుండి ఎరుగుదును.

తమ సోదరి ప్రస్తుతము యెచ్చటవున్నది ?

ఏనుగు (యొక్క) కండ్లు చిన్నవి.

మేజా పై ఏమి వున్నది ?

అతడు స్టేషనులో వున్నాడు.

కొన్ని అవ్యయములు

हम रोज़-शाम की समुद्र पर जाते हैं ।

మేము రోజు సాయంత్రంకాలము సముద్రమునకు
వెళ్లెదము.

పాఠము 10.

కొన్ని అవ్యయములు.

ऊपर పైన.

बाहर వెలుపల.

पास దగ్గర, వద్ద (అధీనమున)

साथ వెంట.

बाद పిమ్మట; తరువాత

सामने ఎదుట.

सिवा తప్ప.

नीचे క్రింద.

भीतर, अंदर లోపల.

नज़दीक దగ్గర.

बिना లేనిదే.

पहले పూర్వము; ముందు (సమయము)

पीछे వెనుక

यहाँ వద్ద.

बारे में గురించి.

నామ వాచకములతో పై అవ్యయములకు ముందు 'కే' విధానికి ప్రత్యయముపయోగించబడును.

ఉదా:—मेज़ के ऊपर బల్లపైన.

కాని క్రిందివానికి ముందు కీ విధానికి ప్రత్యయము వచ్చును.

तरफ़, ओर వైపు.

अपेक्षा కంటే

नाई వలె.

बदौलत వల్ల.

तरह వలె, మాదిరి.

जगह స్థానమున.

खातिर కొరకు.

मारफ़त ద్వారా.

कृष्ण के घर के पास एक मंदिर है ।

क्या, आप के पास यह किताब है ?

तुम पेड़ के नीचे बैठो ।

मेज़ के ऊपर कलम है ।

కృష్ణుని యింటి వద్ద యొక దేవాలయమున్నది.

తమరి వద్ద ఈ పుస్తకమున్నదా ?

మీరు చెట్టు క్రింద కూర్చొనుడు.

బల్ల మీద కలమున్నది.

కొన్ని అవ్యయములు

आप बाहर क्यों बैठते हैं? अंदर चलिए।

తమరు వెలుపల యెందుకు కూర్చున్నారు?
లోపలికి రండు.

राधा का मदरसा घर के नज़दीक है।

రాధబడి యింటికి దగ్గరగానున్నది.

आप भी पिताजी के साथ चलिए।

తమరు కూడ తండ్రిగారితో వెళ్లుడు.

कलम के बिना काम नहीं चलता।

కలము లేనిచే పని జరుగదు.

मैं रात को दस बजे के बाद सोती हूँ।

నేను రాత్రి పదిగంటల మీద నిద్రించుచున్నాను.

आज की सभा में आप पहले बोलिये।

నేటి సభలో (మీటింగ్) తమరు మొదట మాట్లాడుడు.

देखिये, आप के सामने कौन है?

తమరి యెదుట యెవరువున్నాలో చూడుడు.

तुम आज मेरे यहाँ कितने बजे आते हो?

మీరు నేడు నా వద్దకు (నా యింటికి) యెన్ని గంటలకు వచ్చెదరు?

आपके सिवा यह काम करनेवाला कोई नहीं।

తమరు తప్ప ఈ పని చేయు వారెవరు లేరు.

गाँधी जी के बारे में बीस पंक्तियाँ लिखो।

గాంధీజీని గూర్చియిరువది పంక్తులు వ్రాయుము.

क्या, आप अभी बाज़ार की तरफ जा रहे हैं?

తమరు యిప్పుడే బజారు వైపు వెళ్లుచున్నారా?

इस तरह लिखना ठीक नहीं।

ఈ విధముగా వ్రాయుట సరికాదు.

ललिता को अपेक्षा सरल अच्छी हिन्दी

లలితకంటె సరిశ మంచి హిందీ వ్రాయుచున్నది.

लिखती है।

गोपाल राव की जगह रामचन्द्रराव काम कर रहे हैं।

గోపాలరావు స్థానములో రామచంద్రరావు పని చేయుచున్నారు.

(48వ పేజీ తరువాయి)

కాలియా పరమసాధ్యు, ఆమెది ఆదర్శజీవితము. వివాహము లేదు, నిష్కాముకు అశ్వసరము. నిర్బంధ విధానములందు వరుల నిర్ణయించుకోగల యధికారము యువకుల నము యీ విషయమందెంత మాత్రము చూపరాదు అను లకే యుండవలెనుగాని మతాధికారుల యంగీకారముపై అనుభవమును చాటుచున్నది యీకథ. (ఆలిండియా కేడియోవారి పోజుస్టోన్స్.)

జూలియా బాహిల్

శ్రీ వారణాసి వెంకటాచలంగారు

బిర్లాండు దేశములోని ప్రజలు క్రైస్తవులలో క్యాథలిక్ తెగకు చెందినవారు. ఈ దేశంలో గ్రామస్థుల సాంఘిక జీవితము అమితముగా పోర్టు ప్రీస్తుల పరిపాలనకు లోబడి యుండును. ఈ పోర్టులను మన దేశమందుగల మతాధిపతులతో పోల్చవచ్చును.

బిర్లాండులోని ఒక గ్రామంలో మైడను అను ఒక ఫాదరీ వుండెను. ఇతని పోర్టుకు చెందిన గ్రామమందే ఛాలిన్ అను సామాన్య వర్తకుడు వుండెను. ఇతడు చిల్లర సామానులు అమ్ముకొని జీవితం గడుపుచుండెను. ఇతని కుమార్తె జూలియా చాలా చక్కనిదై యుండెను.

ఆ గ్రామ మందు గల పౌరులందరు క్యాథలిక్ తెగకు చెందినవారు గనుక, వారికి క్రైస్తవ మతాచారము లందు గ ధనమృకముండెను. అట్టి గ్రామములన్నియు క్యాథలిక్ ఫాదరీల పలుకుబడికి లొంగి యుండును. మైడను యొక్క మాటకు తిరుగులేదు. ఈయన యుక్తవయస్సు వచ్చిన యువకులు యువకులతో స్వేచ్ఛగా తిరుగరాదని కాసిం చెను. అట్లు తాను విధించిన కాసమును తిరస్కరించిన యువకులెవరైన యున్న, అదివారము తాను చర్చిలో బైబిలు చదువు సమయమున ప్రజలందరి ముందు, వారిని తీవ్రముగ నిందించు చుండెను.

జూలియాలో సౌందర్యము కరుడుగట్టింది. గ్రామమందలి యువకు లందరను ఆకర్షించగల అందము చందము గలదై యుండెను. జూలియా ప్రతి దినము తన యిచ్చవచ్చినట్లు యువకులతో గూడి వాహళి వేడలు చుండెను. ఫాదరీ మైడను ఛాలిన్ యొద్దకు వచ్చి, తన కుమార్తె జూలియాను మందలించి స్వేచ్ఛా విహారము మానుకట్లు చేయమని నిర్బంధించెను. తండ్రి కుమార్తెను సన్మార్గమున పెట్టలేని యెడల తానే గ్రామస్తు లందరికి చెప్పి జూలియా యొక్క ప్రవర్తన మారుకట్లు చేయగలనని ప్రకల్పములు పలికెను.

ఛాలిన్ యొక్క అంగడికి రెండు కవాటములు గలవు. ఒకనాడు జూలియా స్టోరులో కూర్చుండి తండ్రికి వస్తు విక్రయ

మందు సహాయము చేయుచుండెను. ఆ సమయమున ఒక ధనికుడచటుకువచ్చి 60 పానుల కట్న మిచ్చినచో తాను జూలియాను వివాహమాడదనని, అమె తండ్రికి చెప్పెను. అప్పుడే ఫాదరీ మైడను ఆచ్చటికి వచ్చి జూలియాతో నీ క్రింది విధముగ సంభాషించెను. “జూలియా, నీవు ఛాలిన్ కుమార్తెవు. ఛాలిన్ ఈ గ్రామస్తుడు. మీరుభయము మాతెగకు చెందినవారు; కాన నేనధికారి నై యున్న చర్చికి సంబంధించినవారు. మన మతాచారములకు విరుద్ధముగ నీవు యువకులతో విచ్చలవిడిగ తిరుగుచు ప్రేమ జీవితము గడుప యత్నించు చున్నావు. ఇది మన మతము వోప్పదు. నీవు యిప్పుడు నీ తండ్రితో మాట్లాడుచున్న కృత్రిమి వివాహ మాడక తప్పదు. అట్లు కానిపక్షమున నిన్ను ఈ గ్రామము నుండి వెలివేసి నానా కష్టములపాలు చేసెదను.”

కాని జూలియా యీ దెడలంపుకు భయపడలేదు. అమె తన ఆంతరంగిక జీవితములలో ఫాదరీ ప్రహేయము కలుగ జేసికొనుట సమంజసము కాదనియు, తన కిష్టము లేనిదే యెవ్వరిని వివాహ మాడననియు, తన కీలకతన తన బాధ్యతయనియు, యువతీ యువకుల పరస్పర ప్రేమకు చెందిన విషయములందు ఫాదరీలకెట్టి జోక్యము యుండరాదనియు చెప్పెను. ఈ విధముగ అధికారరీత్యా మాట్లాడ బోయిన మతాధికారి జవాబు చెప్పగా, ఆయన కిమితమైన యాగ్రహము వచ్చెను.

జూలియా తాను వివాహమాడనని తండ్రితో గట్టిగా జెప్పెను. మైడను తన అధికారమును తిరస్కరించినందులకై జూలియాను, గ్రామ పెద్దల పంచాయతీచేసి, సంఘమునుండి వెలి వేయించి గ్రామము విడిచి పోవలసినదిగా కాసిం చెను. జూలియా తన మనోనిశ్చయము నేమాత్రము మార్చుకొనక అమెరికాకు వలస పోయెను. ఆమె వెళ్లునపుడు తన్ను అన్యాయంగా, అక్రమముగా ఫాదరీ దేశాంతరము పంపినందులకై, గ్రామములో ప్రతి సంవత్సరము ఒక్కొక్క ఇల్లు కూలకట్లు కేపించెను.

(తరువాతి 45-వ పేజీలో)

సిరియల్ నాటిక

భక్తి వీల

శ్రీ లాక్ష్మీని వాసరావు

[మధుసూదనుడు ప్రజలందరిచే త్రినాథ వ్రతము చేయించుచు వారి ఆదరమును మారగొన్నాడు. పుర ఆచార్యునికి ఇది అసూయా కారణముకాగా, గ్రామపెద్దయైన రెడ్డిని పురిగొల్పి, వ్రతము మాన్పించే ఏర్పాట్లు చేయ మంటాడు. మధుసూదనుని భార్యయైన శాంతను వలచి నిరాకరింపబడ్డ రెడ్డి, పగసాధింపు కిది యొక ఉపాయమని యయ్యకొంటాడు. తరువాత చదవండి.]

11-వ రంగము

[ప్రదేశము : శ్రీపుర వీధి, ప్రవేశము : తలారి టమటమా వాయింపుచు]

తలారి : ఓహోయ్! జనులారా! త్రినాథ వ్రతం యెవ రైనా చేసినా, యెవరైనా చేయించినా వారిని చెట్టునకు కట్టించి, ఇనుప చీలల కొట్టించి, మాంసకండ్లు పెరికించి కాకులకు వ్రద్దలకు వేయుదురు. ఇంకా అనేక రకాలుగా చిత్రకథలు చేయబడుతుం డాహోయ్!—ఇది శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీపురం జమీందారు రామిరెడ్డిగారి కాసనం గనుక యీ కాసనాన్ని యెవరున్నా అతిక్రమించి త్రినాథ వ్రతము చేయవాహోయ్!!!—

(తెర వ్రాలును.)

12-వ రంగము.

[ప్రదేశము : శ్రీపుర వీధి, ప్రవేశము : ఆకలి కొన్న రామన్నయను గ్రుడ్డి బాలుడు.]

రామన్న : ఆహా! లేడు లేడు. పట్టెకు కూడు పొట్టకు లేదా? ఓయి ధనవంతా! నీవేమి మూటగట్టుకొని పోతావు?

నీవు మాత్రము అన్నమూ ఉప్పు తింటావుగాని బంగారం మ్రింగలేవుగదా! మావంటి కేదవారిని హీనంగా తాది నీవేమి గుభాలను పొందుకున్నావు?

నీ! మేడల లోపల ! మెలగడి ధనికుడ!

వేమక గలవె నీ ! మేడలందు ?

చెట్టునీడ వసింది ! కష్టముల మరచి

వేమకగా నుండు ! వాడ నేను.

అందమా మంచము ! నందు బాసపువైచి

పవళించి గుభముల ! బడయ గలవె ?

కఠినమా వేల దుః ! ఖము పానపు బరిచి

పవళించి హాయిగా ! బడుదు దృక్తి.

తే! నీ! కూడు గుడ్డల కేనాడు ! గొడువ లేక

గొలుచు చుండవు దేవుని ! గుణ విహీన!

కూడు గుడ్డల కెన్నడు ! గొడువ కలిగి

గొలుచు చుండెద దేవుని ! గోర్కెతోడ!

చిన్న రెడ్డి : (ప్రవేశించి) నిజము రామన్నా! నిజము. ఈ ధన ధాన్యములతో నేమి పని? ఒక గడ్డి పోచయైనా మన వెంట వచ్చునా? రావు, రావు. అందరమూ ఆ కేసడు పొట్టకే ఎధపడుదున్నాము. ఈ మాత్రము

చిన్నపాట్ల పోషించుకొనుటకే ఎన్నో తంత్రములు,
ఎన్నో అబద్ధములు, ఎన్నో హత్యలు చేయుచున్నాము.

రామ : నాయనా! నీ వెవరివు?

చిన్నర : నేను రామిరెడ్డిగారి కుమారుడను.

రామ : ఏహో! చిన్న రెడ్డిగారా?

చిన్నర : ఔను రామన్నా!

రామ : నిన్నటినుండి కడపున కింత తిండి దొరకినది కాదు.

ఆకలి బాధకు ప్రాణాలు అలమటిల్లి పోతున్నాయి.

చి||ర : రామన్నా ఈ పండులిని ఆకలి తీర్చుకో! ఆనక
మాయమృతో జెప్పి అన్నమును జెట్టింతును.

రామ : (పండు తీసికొని తింటూ) నీవు చాల పుణ్యాత్ము
డవు రెడ్డి! ధర్మధాతవు. నాకే కండ్లు కనిపిస్తే కూలో
నాలో చేసుకొని యీపాట్ల పోషించుకొనలేక పోయానా?

చి||ర : ఇక్కడికి కొంచెము దూరములో మధుసూదనుని
కుటీర మున్నది. అక్కడ త్రినాథ స్వాములవారి
విగ్రహము లున్నవి. అక్కడకు పోయి స్వాములను
పూజించి నట్లయిన నీ కండ్లు కనిపించును. ఆ దేవతలను
పూజించుము.

రామ : నాయనా! అక్కడకు నన్నెవరు తీసుక వెళతారు?
త్రోవ తెలియజే!

చి||ర : నేను తీసుక వెళ్లేదను రా!

రామ : వద్దు నాయనా! నీవు గొప్పయింటి బిడ్డవు. అంత
దూరము రావద్దు. మీ యమ్మా మీ నాన్నా కోప
పడతారు. నీవు రాకుము. దేవుడింకెవరినైనా తోడు
కలుపుతాడు.

చి||ర : రామన్నా! నన్ను మాయమ్మా మానాన్నా కోప
పడదు. మద్దుగా జాతురు. అయినను ఒకరి కొకరు
సహాయము జేసుకొనకున్న నెట్లువును? మనుష్యులమై
దొందుకు పుట్టించెను? మనకు దేవుడెందుకు జ్ఞాన
మిచ్చెను? దానిని వినియోగించవద్దా?

తే|| గీ|| శక్తి మాలిన వారికి! శక్తి శోలది

జేయ శలయును గాదె స! హేయ మిలను

మానవుని కేల దేవుడు! జ్ఞాన మెసగా?

దాని వినియోగ మచుటే! ధన్య పథము.

పోవుదము, రా! (నిష్క్రమింపుచు.)

(తెర వ్రాసును)

12-వ రంగము.

[ప్రదేశము: మార్గము. ప్రవేశము : కొందఱు
పిల్లలు భజన జేయుచు మధుసూదనుని కుటీ
రమునుండి శ్రీపురమునకు బోవుచుందురు.]

పిల్లలు :—

త్రినాథ స్వాముల స్మరించ రండీ!

తీరును కష్టము నరులారా!

త్రినాథ స్వాములు ధన ధాన్యంబులు

స్థిరముగ నిల్పురు నరులారా!

మూడు కానుకల చాలును వారికి

మూర్ఖము విడుడో నరులారా!

మూడు మూర్తులను మ్రొక్కిన వారికి

మోక్షము గలదో నరులారా!

చక్కలాకులును సాంబ్రాణి నూనెతో

న్రతము జేయుడీ నరులారా!

చక్కగ స్వాముల మదిలో దలంచి

సంతస మొందుడీ నరులారా!

(ప్రవేశము : చిన్న రెడ్డి (గడ్డి రామన్నతో)

చి||ర : అన్నలారా! శ్రీ త్రినాథస్వాముల దర్శనముజే
వచ్చుచున్నారా?

పిల్లలు : ఔను, రెడ్డన్నా! ఔను.

అనంతుడు : అక్కడ ఏమి మహత్తు! ఏమి మహత్తు!
దేవుళ్లకు తప్పక మ్రొక్కాలి!

బైరాగి : అన్నా! త్రినాథ స్వాములవారికి మ్రొక్కి
నాకు మూగ కదలిపోయింది. మాటలు వచ్చేవిగా
ఇప్పుడు చక్కగా మాట్లాడుతున్నా!

అనం : నాకూ సొట్ట పోయి నడచుటకు కాళ్లు వచ్చాయి రెడ్డన్నా !

నారాయణ : నాకున్నా లోగం పోయి కరీరం ఆలోగ్యంగా నుంది, అందం కూడా కలిగిందన్నా ! నాకు రూప మంతా వదలిపోయిందన్నా !

చి||ర : అన్నలారా ! త్రినాథులను భజించిన వృథయగునా ? మోక్షము కలుగును.

పి||లు : మేము యీనాటినుండి దేవుని భజన విడువము రెడ్డన్నా ! విడువము. మేము బైరాగులమైపోతాము.

చి||ర : అన్నలారా ! ఇంత చిన్న వయస్సు నందే వైరాగ్య మును బొందవచ్చునా ?

నారా : ఏమీ ! ప్రహ్లాదుడు పిల్లవాడు కాడా ?

అనం : భృవుడు మహాభక్తుడు కాడా?—చిన్నప్పుడే దేవుని భజనజేసి మోక్షము బొందలేవా ?

బైరా : చిన్ననాటినుండి భజిస్తేనే మోక్షం లభిస్తుంది. పెద్దవార మయేక ఎలా భజించినా భజించవచ్చు. కానీ యీ చిన్నతనంలో చేసే పాపాలన్నీ ఏమవుతాయి ? కొండలవలే పెరగవూ ?—కనుక చిన్ననాటినుంచీ దేవుని భజించాలి !

చి||ర : నిజముగా దేవుని భజించుట వల్లనే మానవులు తరిం తురు. కానీ, జ్ఞానమైన మానవ జన్మమెత్తి దేవుని భజించకుండా ఎందరో పాపముల జేయుచూ అభోగతి పాలగుచున్నారు.

బైరా : నేను రాబోవు జన్మములో మనుష్యుడనై పుట్ట నన్నా ! తుమ్మెదనై పుడతాను. ఏమందువా?— శ్రీమన్నారాయణుడు తామర పద్మముపై నిలిచివుంటే అక్కడకువెళ్లి ఆ పద్మంపై వ్రాలి ఆ దేవుని సన్నిధిని పొదనేవ చేయుచ్చు. మానవుడై పుడితే అక్కడికి పోవడానికి పిలుకలుగదు. కనుక తుమ్మెదనై పుడ తాను.

తుమ్మెదనై యుం యుం మృదువు, కవ లమ్మున గూర్చొని స్వామికి జే! జే! సాదెదను.

అనం : కోయిలనై కూ! కూ! కూ! కూయ్యచును స్వామికి స్వాగత మేనిత్తున్.

నారా : నెమరిని నేనై కమలేయముగా నాట్య విసోదము సలిపెదను.

చి||ర : అన్నలారా ! మీ భక్తి కొనియాడదగి యున్నది. మీరు భక్తి పూర్ణులు. మొక్క మెలిచివప్పడే చిక్కని ఆకులు వేయవలెను. ఇంక నాకు సెలవీయదు పోవలెను.

బైరా : అన్నా ! ఎక్కడికి వెళ్లుచున్నావు ?

చి||ర : నేనూ స్వాములవారి సన్నిధికే, ఈ గ్రుడ్డి రామన్నను తోడుకొని పోవుచున్నాను.

బైరా : వేగం వెళ్లండి. తప్పక రామన్నకు కండ్లు కని పిస్తాయి, స్వాములవారికి మొక్కండి.

చి||ర : అట్లే వెళ్లుచున్నాము.

పి||లు : రెడ్డన్నా ! సెలవు, సెలవు.

చి||ర : సెలవు. (రామన్నతో నిష్క్రమించును)
(తెర చాలును.)

14-వ రంగము.

[ప్రదేశము : శ్రీపుర పట్టణ సామీప్యము.
ప్రవేశము : పిల్లలు త్రినాథుల భజన చేయుచు పట్టణమునకు బోవుచుందురు.]

పి||లు : త్రినాథ స్వాములు—త్రిలోక నాథులు
త్రినాథ స్వాముల—స్థిరమని మ్రొక్కిన
ధన ధాన్యంబులు—దండిగ గలుగును.

నారాయ : ఒరేయి ! ఈ త్రినాథస్వాము తెలాంటి నాళ్లురా ?

అనం : ఎరుగవురా ?

గద్ద నెక్కినవాడు—ఎద్దు నెక్కినవాడు
హంస నెక్కిన వాడు—హరి హర బ్రహ్మ.

(ప్రవేశము. ఆచార్యుడు తుంబాకీ అను కిమ్మనితో)

ఆచార్యుః : ఒరేయ్! పిల్లలూ! ఒరేయ్! పిల్లలూ!
(పిల్లలు తన్మయత్వంతో భజన చేయుచుందురు)

ఆచా : ఒరేయ్ పిల్లలూ! యిటు వినండ్రా!
పిల్లలు : ఏమండీ! ఏమండీ! ఏమండీ!

ఆచా : త్రినాథుల భజన చేస్తే రెడ్డిగారు దండిస్తారు
తెలుసా?

బైరా : ఎందుకండీ దండిస్తారు? ఇది తప్ప పనిగాడే! ఒక
వేళ మదోన్మత్తచే కొడితే మా ఒంటిపై కొడతారు
గాని మా మనస్సును కొట్టగలరండీ!
(అనంతుడు ఆచార్యునితో వచ్చిన తుంబాచీని
వెక్కిరించును.)

తుంబాచీ : గురూజీ! చూడండి!—అడుగోనండీ! అడుగో
నండీ! అన్నంతుడు చీమిడి కాయతూందని వెక్కిరిస్తూ
న్నాడు—ఊ!—ఊ!!—(ఏడ్చును)

ఆచా : ఊరుకో తుంబాచీ! ఊరుకో! — అనంతం!
తుంబాచీని వెక్కిరిస్తూన్నావా! తప్పుకాదా?

అనం : ఔనండీ! దేవుని భజన వద్దంటే తప్పుకాదా?

బైరా : ఆచార్యులుగారూ! దేవుని భజన మాన్పించడానికి
ఎవరికి హక్కుంది?—

ఆచా : మన రెడ్డి ప్రభువుకు.

బైరా : రెడ్డి దేవునికన్నా అధికుడా? మానవుడు దేవుని,

దేవుని కార్యాలనీ ఆటంకం చేయడానికి శక్తి ఉంటే
నుఖ దుఃఖాలను పొందుతాడూ?

ఆచా : (తనలో) ఈ మంక వేధవలికి జవాబు చెప్పటం
కష్టం. పిళ్లతో నాకెందును వాదం! మిగిలితే యీ
కాస్త జాట్లూ పీకేయగలరు.

అనం : మీ రెడ్డిగారి అబ్బాయికూడా శ్రీ త్రినాథ స్వామిల్ని
భజించడానికి వెళ్లాడు. రెడ్డి ఆయన కొడుకుకే అడ్డు
చెప్పలేనప్పుడు ఎలా మమ్ముల దండిస్తాడూ?

ఆచా : ఏమీ! ఏమీ! రెడ్డిగారబ్బాయా?

నారా : ఔనండీ!

ఆచా : చిన్న రెడ్డి త్రినాథులను చూట్టానికి మధుసూదనం
గాడి కుటీరానికి వెళ్లాడా?

బైరా : చూడటానికే కాదండీ! పూజించటానికే వెళ్లాడు.

ఆచా : ఔనండీ! అలా నిర్ఘాంతపోతారేమండీ! గుడ్డి
రామన్నను కూడా తోడుక పోయాడు.

ఆచా : ఒరేయ్! తుంబాచీ! వేగంగా రా! ఆ చిన్న రెడ్డి!

చెడిపోతూన్నాడు. వాడూ బైరాగివా డోతూన్నాడు.

(తుంబాచీతో నిష్క్రమించును. పిల్లలు భజన చేయుచు
ఇండ్లకు పోవుదురు)
(తెర వాళును.)

సకేవం.

మారి న మనస్సు

శ్రీమతి : టి. శకుంతల

[సామాన్యంగా క్రొత్తగా కాపరానికి వెళ్లిన ప్రతికొత్త కోడలి మనసులోనూ కలిగే సంవదనమే యిది. క్రొత్త వాతావరణంలో ఆమె దృష్టి తన భర్తపైన, తనపైన మాత్రమే కేంద్రీకరించబడియుంటుంది. భర్త బంధువులపై అతి మానమనేది, క్రమంగా, ఆత్మశిక్షణమీద అలవడేదిగాని, సహజంగా, అప్పటికప్పుడు పుట్టేదికాదు. ఈ కథలో సుధవలె అందఱూ తమ మనసును శిషించుకోకలిగితే, అత్తకోడండ్ర మధ్య, ఆడబడుచుల మధ్య సామాన్యంగా కలిగే మనస్పర్శలు, తగువులాటలు సంభవించక, మైందవగృహము కాంతి కునికిపట్టే కాగలదు.]

సుధ కాపురానికొచ్చి ఏడాది అయిందేమో! ఈ యేడాది నుంచీ తనకి యింకొకరితో సంబంధం, అవుసరం వున్నట్టే తోచలేదు. పగలల్లా తను సింగారించుకోవడం, యేదో పుస్తకాలు చదవడం అల్లుకోవటం—యీవనులే కాని తనకి ఒకళ్లతో మాట్లాడవలసిన పనేలేదు. భర్త తనని యెంత ప్రేమగా చూస్తాడో తనకే తెలుసు. తనను ఒక ప్రాణంగా చూస్తాడు. తనకుకూడా భర్త అంటే యెంత ప్రేమ చెప్పలేదు. తన ప్రాణంకూడా లెట్టుపెట్టనంత ఆధి కంగా ప్రేమిస్తోంది అతనిని. చూచేవాళ్లు యిద్దరినీ యెంతో ఆనందంగా చూస్తారు. అన్నీ బాగుండగా తనమనస్సు యిప్పుడెందుకు బాధపడాలి? సుందరమ్మకూడా కోడలు రావాలి, తన యిల్లు కలకల్లాడాలని ఉత్సాహ పడేవనిషే. కాని యిన్నాళ్లనుంచీ సుధ తన అత్తగారిమాట యేమన్నా ఆలోచించిదా? తన సంతోషం తనభర్త సంతోషమే కాని యితర విషయాలు తను ఎన్నడూ పట్టించుకోలేదు. అవి అన్నీ తనకు ఆనవసరంగా తోచాయి. మురళీకూడా యీ ఏడాదితో చదువు పూర్తి అయింది. రేపా మహా ఉద్యోగం రావచ్చు. తన భర్త ఒక్కడినీ ప్రేమించడమే కాని, అతనికి సంబంధించిన బంధువులను ఆప్యాయంగా చూడాలని సుధకు తోచలేదు. వాళ్లకీకూడా తన బాధ్యతేమీ లేదనే తనవూహ.

కొండంత ఆశపెట్టుకున్న సుందరమ్మ కోడలి మైఖిలి కుంగిపోయింది. ఆవిడ ఆడపిల్లలు లేక పోయినా కోడలు అన్నిలోపాలు సర్దుతుందని అనుకుంది. సుధ ముఖావం సుందరమ్మకి ఎంతో ఆశ్చర్యమేసింది. తనంటే విరోధమా? విరోధ పడడానికి కారణం యేమీ కనపడదే! పనిపాటలు చెయ్యి నక్కరలేదు. తనే చేసుకుంటుంది. భర్తదగ్గర లేడని

దిగులా సుధకి? తనతో మాట్లాడకపోతే దిగులు పోతుందా? తన రోజులకీ, తన కోడలు రోజులకీ సమాసం లేదా కని పించింది. అట్లా అని కొడుకుతో చెప్పితే! వాడి మనస్సు యిద్దరిమధ్య పడి వేగడమే కాని వేరేమీ లేదు. సుందరమ్మ ఓర్పుగల మనిషి అవడంవల్ల కాలం దొర్లుతోంది.

సుధ చక్కని పాపనైత్తుకుని అత్తవారింటికి వచ్చింది. పిల్లవాడికి మూడవ మాసం. వాడికి అస్తమానం జలుబు, దగ్గు ఏంచెయ్యాలో తనకు తెలియదు. చిన్న చిన్న వాటికి డాక్టర్లు అంత శ్రద్ధగా మందు యివ్వరు. ఒకనాడు పాపకి కడుపునొప్పి వచ్చి తెల్లవార్లు యింటెల్లపాదికీ నిద్దర్లు లేవు. సుందరమ్మే పిల్లవాణ్ణి ఒళ్లో పెట్టుకుని యేదో తనకితోచిన మందువేసి నిద్రపుచ్చింది. ఇదివరకు తన బాధ్యతంతా తన భర్తదే అని తనవూహ. కాని సుందరమ్మ యింతశ్రమ తన పిల్లవాడినిగురించి పడి, యింతశ్రద్ధ యెందుకు తీసుకుంటుంది! తనమీద, తన పాపమీద ఎంత ఆశేక్ష ఆమెకి! తనకు యితరుల సహాయం అక్కర లేదనుకొంది. ఇప్పుడు ప్రతి విషయంలో సుందరమ్మ సలహా తీసుకోవాలి. లేకపోతే ఆపని విషమిస్తుందేమో! తనకి ఏ విషయాల్లోనూ అనుభవం లేదు. తన భర్తమాత్రం యేంచేస్తాడు? పగలల్లా ఆఫీసుపని సాయత్రం యింటికిరావటం. తనతో కాస్తేపు ఆప్యాయతగా మాట్లాడం మళ్లా బయటకు పికారుకిపోవడం. ఏదన్నా పిల్లవాడివిషయం అడిగితే “అమృతదగమని” సమాధానం చెప్తాడు. అడగనంటే ఎక్కడ మనస్సు కష్టపడతాడో! అయినా తన మనస్సుని యిట్లా కప్పిపుచ్చి కాలం దొర్లించటం తనకి కష్టంగా లేదా? బహుశా తనిప్పుడు బాధ పడుతున్న విషయమదేనేమో! తెలుసుకోకుండా వుంది తను. అయినా యింట్లో వాళ్లమీద తనకెందుకంత భేదం?

సంసారంలో అనేకమందిని ప్రేమతోను, యిష్టంతోనూ చూడవలసిన బాధ్యత తనమీదలేదా? చదువుకున్న తనకే యీ మాత్రం తోచకపోవటం తనకే అసహ్యమనిపించింది. ఆమాట తలచుకుంటేనే తన మనస్సుకిదోలాగుంది. వాళ్లు మాత్రం తనకి అక్కర లేనివాళ్లా? తనమీద యెన్నో ఆశలు పెట్టుకుని వుంటారు. తన యీ ప్రవర్తన వాళ్లకెంత బాధ కలిగించిందో? తనకిప్పుడు ఏమిటి దారి? ఎట్లా వాళ్లతో కలిసి మాట్లాడ కలదు? తనబుజ్జు చాలా దిమ్మగావుంది.

రెండు సంవత్సరాలుగడిచేటప్పటికి సుధ పెమ్మదిగా ఒక్కొక్క పనే తనమీద బాధ్యత వేసుకుని చేసుకోవటం అలవాటు చేసుకుంది. సుందరమ్మకి కొండల్లో కలిగిన యీ మార్పుచాలా ఆశ్చర్యం కలిగించింది. అయినా అవిడ యేమీ కలుగచేసుకునేదికాదు. సుధకిమాత్రం మధ్య మధ్య తన పాత పూహలు మనస్సులో బాధిస్తూ వుండేవి. చదువుకున్నది కాబట్టి మనస్సుకి బుద్ధిచెప్పకొని ధైర్యం తెచ్చుకునేది.

ఇప్పుడు ప్రతిపనీ, ప్రతివిషయం తనకి చాలా సంతో

షాన్ని యిస్తున్నాయి. గృహంలో గృహిణికి ఏయే బాధ్యతలుంటాయో తెలుసుకోకలిగింది. ఇంటికి యెవరు వచ్చినా సంతోషంతో మాట్లాడటం, బంధువులతో అప్యాయతగా వుండటం, అత్తగారిని ప్రేమతోను గౌరవంతోనూ చూడటం, యివన్నీ తనకిప్పుడంతో ఆనందాన్ని, సౌఖ్యాన్ని యిస్తున్నాయి. ఇప్పుడు సుందరమ్మగారు కూర్చున్న చోటు నుంచి కదలవలసిన పని లేదు. సమస్తం సుధ సర్దుకు పోగలదు. మనుమడిని దగ్గర పెట్టుకుని ఆడుకోవటం సుందరమ్మకి పనిగా యేర్పడింది. సుధ అంటే సుందరమ్మకి కన్న కూతురుకంటే యెక్కువ ప్రేమ. సుందరమ్మంటే సుధకి అమితగౌరవం. ఇక భార్యాభర్తల అన్యోన్యం చెప్పడానికే పీలులేదు. ఆ చంటి పాప ముద్దులతో ఆ గృహమే ఒక స్వర్గంగా తయారయింది. కాని సుధలో కలిగిన యీ మార్పుకి కారణం యేమిటా అని సుందరమ్మ అప్పుడప్పుడు ఆలోచిస్తూ వుండేది. సుధకూడాతన పూర్వ ప్రవర్తన జ్ఞాపకం వచ్చినప్పుడల్లా సిగ్గుపడుతూ వుండేది.

నిర్వేదము

• సత్య •

సాగడినాక నట్టనడి

సంద్రము లోనికి నెట్టి, బిట్టుగా

సాగిలి ఏడ్చి యేడ్చి, కడ

సారికరమ్ములు మోడ్చి ప్రేయసీ

యేగను నీడు బోయితి; పరి

కింప మదీయ మనోజ వేదనా

సాగర మింకి పోవునటే?

సౌవ్యది కియ్యది యెట్లుసాగున?

అద్దమరేయి మేలుకొని

హాయిగ పాడెడి వీణసాతులూ

నెద్దియొ మూగ భావనము

నింపుగ నింపెడు నిన్నుగాంచి, నే

ముద్దిడ బోవ; హస్తములు

ముందుగ నడ్డనసన్ని వేశమే

ముద్దర వైచుకొన్న యది;

మోహనమూర్తి! మదిన్ గడలుచ్చున్

నీడు మూర్తిని గనలేక భేదమొంది

క్షణము క్షణముకు మనసు చంచలము చెందు

కడకు నిద్రింతునెట్లులో కన్నుమూసి;

కలను గన్పించగలవను కాంతితోడ.

కాంక్షలన్నియు ప్రేమపై ఆంక్షలాచు

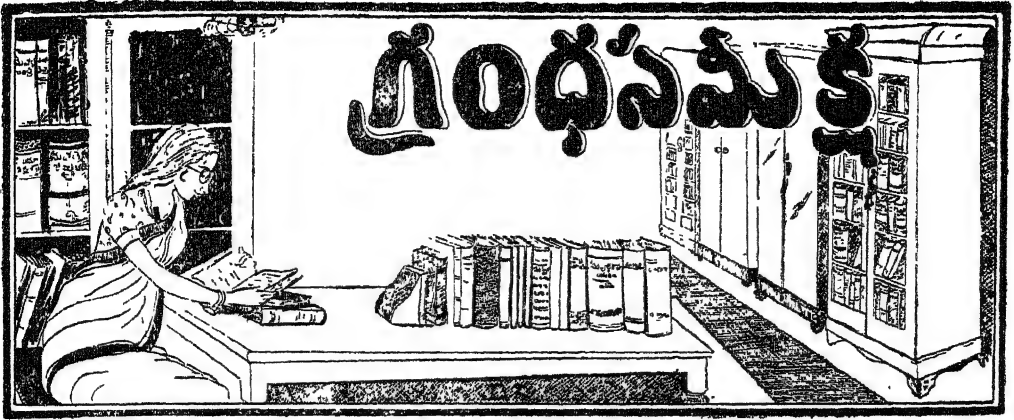
గడచిపోయెను యిట్లులే కాలమెల్ల;

నీవు లేనట్టి విగతసేస్తుండ నేను

యెట్లుసాగింతు జీవితాన్నింకమీద—.

(స్త్రీయ ఖండ కావ్యమునుండి).

ముగ్గురు మిత్రులు.

సుప్రసిద్ధ రవ్వన్ రచయిత మాక్సింగ్‌రోడ్జ్ వ్రాసిన నవలకు ఇంగ్లీషు తర్జుమా 'Three of Them.' దానికి అనువాదం యీ 'ముగ్గురు మిత్రులు.' శ్రీ గడ్డె లింగయ్యగారు అనువాదకులు. గోర్కీ మహాశయుడు వ్రాసిన మరొక నవల 'అమృత' మాదిరి 'ముగ్గురు మిత్రులు' రాజకీయాలకు సంబంధించినది కాదు. ఇలియా, పాస్కా, జాకోబులనే ముగ్గురు రవ్వన్ బాలమిత్రులు తమ పేదరికాన్ని మరచిపోయి సంఘంలో ఆదర్శప్రాయముగా సత్పురుషులుగా సుఖజీవనం చేయాలని సంకల్పించు కుంటారు. కాని కూకటిచేళ్లతో కుల్లి కంపు కొడుతున్న సంఘము ప్రతిక్షిణము వాళ్లకు దరిద్ర దేవతా రూపంలో యెదురు నిలుస్తుంది. చివరకు వాళ్లు విఫలులై అణగారి పోతారు. ఈ ముగ్గురు మిత్రులు యేకాలపు వారై నా కావచ్చు. ఏదేశపు వారై నా కావచ్చు. అన్యాయం దౌర్జన్యం హెచ్చులొచ్చులు వున్న ప్రతి సమాజములోను ముగ్గురు మిత్రుల చరిత్రల వంటివి కుప్పతిప్పలు. ఇట్లా దేశ కాలాలకు అతీతమై స్థిరంగా నిలవగలగటమే ఉత్తమ రచనల ముఖ్య లక్షణం.

500 పైగా పుటలు గల యింత పెద్ద గ్రంథములో ఉపయోగించిన భాష ఒకేతీరుగా చక్కని వాడుక భాషలో వుండి సాఫీగా నడచింది. ఎక్కడగాని యిది అనువాదమని పించేటట్లు కుంటుపడి తోచలేదు. అక్కడక్కడ పొర పాటున జూరిన 'రాలా' పోలా, లగత్తు, తానం, మొదలైన పదాలను సవరించితే యింకా బాగుండేది. ఏమైనప్పటికి యీ మధ్య వెలువడుతున్న హిందీకి అనువాదాలకన్న యీ

అనువాదం చాల ఉత్తమంగా సహజంగా సాఫీగా వున్నది.

ప్రతులకు ఆదర్శగ్రంథ మండలి ఎలమట్టు కృష్ణజిల్లా అనిగాని ఆదర్శగ్రంథమండలి 35 బాలకృష్ణ భవన్, విజయవాడ అనిగాని వ్రాయవచ్చును. ధర అయిదు రూపాయిలు.

* * *

ఆంధ్ర వీరాంగనలు.

దేశాన్ని రక్షించి కాపాడిన వీరాంగనలు అనేకమంది వున్నారని తెలియపరచగల గ్రంథము ఆంధ్ర వీరాంగనలు. గ్రంథకర్త శ్రీ మాగంటి బాపినీడుగారు. గార్గి మైత్రేయాల చరిత్రలతో ఆరంభించి నీత, సత్యభామ, ద్రౌపది, పద్మిని, దుర్గావతి, చాంద్ బీ బీ, ఝాన్సీరాణులను సంస్మరించారు. క్రమంగా ఖడ్గతిక్కన భార్య చానమ్మ, మాంచాల నాయకురాలు రాణీ రుద్రమ దేవి గణపమ దేవి మొదలయిన ఆంధ్రవీరాంగనలకు జోహారు లర్పించారు. ఆ తర్వాత గాంధీ యుగము వస్తుంది. స్వాతంత్ర్య సమరములో స్త్రీలు అందులోను ఆంధ్ర వనితలు మహాత్ముని పిలుపుని సమర రంగానికి ఎట్లా పరుగు తొలిచినది వివరించారు.

పూర్వ స్త్రీలగాధలు రసవంతముగా చక్కని వుపోద్ఘాతముగా వున్నవి. చాంద్ బీ బీ, ఝాన్సీరాణి, రాకమ్మ లక్ష్మమ్మ రుద్రమ మొదలయిన వారికథలు చిన్న చిన్నవిగా ఉత్తేజ పూరితముగా వుండి పిల్లలకు విడతీసి వినిపించటానికి అనువుగా వున్నవి. గాంధీ యుగపు గాధలు పోను పోను ఒకేరకపు రోకటి పాటగా వుండి విసుగు కలిగించుతున్నవి. ఆంధ్రవీరయినా దేశ సమాజసేవలు చేసిన డాక్టరు ఆసి

విసెంటు, కజిన్సు సతిగార్లను గురించి వ్రాసినట్లే దాక్టరు ముత్తులక్ష్మీరెడ్డినిగురించి, ఆమె సేవను నెలకొల్పిన సంస్థలనుగురించి వివరముగా వ్రాయకపోవటము సమంజసముగా లేదు. స్వాతంత్ర్యసమరములో పీఠవిహారముచేసి మొక్కపోని దీక్షతో శారదా నికేతనమువంటి జాతీయ విద్యాసంస్థను నెలకొల్పి సేవచేస్తున్న శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారిని గురించికూడ ప్రత్యేకరీతిని వ్రాస్తే యీ ఆంధ్ర, పీఠంగనాచరిత్ర సమగ్రముగా వుండేది, మొత్తంమీద పుస్తకములో సమతూకములోపించి ముందు బరువు ఎక్కువగా కనిపిస్తున్నది.

ప్రతులకు గ్రంథకర్తపేర జాతీయ విజ్ఞానమందిరం, 5వ హైదరాబాద్ రాయపేట మద్రాసు అని వ్రాయవలెను. ధర 3-0-0.

ఆ గిరిజ.

* * *

ప్రబోధ రత్నాకరము

అనువాదకులు : శ్రీ చిరంతనానందస్వామి.

ప్రకాశకులు : శ్రీ రామకృష్ణమఠాధ్యక్షులు
వెలూరు 2-4-0

ప్రతులకు శ్రీ రామకృష్ణమఠము.

మొలాపూరు. మద్రాసు : 4.

శ్రీ వివేకానందస్వామిచే 'అమెరికాయందలి సహస్ర ద్వీపవనమున కొంతమంది శిష్యులకు జరిగిన వేదాంతోపదేశములే ఈ ప్రబోధ రత్నాకరము. 'ఇన్స్పిరేషన్ టాక్స్' అనుదానిని ఆంగ్లమున మిస్. ఎస్. యి. వార్డ్ అను నామె రచించినది. ఆగ్రంథమునకు ఆంధ్రానువాదమిది.

అనువదించేటప్పుడు భాష ఏమాత్రము బాగుగాలేదు. ప్రబోధరత్నాకరము చదువుతుంటే ప్రతివ్యక్తిలో తప్పక చలనం వచ్చితిరాలి. కాని భాషలో ఏమాత్రం పటుత్వము, ఉద్దేకము లేకుండాపోయింది. దీనినే మనం ఆంగ్లమున చదివి ఉంటే ప్రతివారి హృదయములకు శ్రీ వివేకానంద స్వామివారి అమూల్య వాక్యాలు హత్తుకు పోయేవి.

సహస్రద్వీప వనంలో వివేకానంద్ 19-6-1895 నుండి

6-7-1895 వరకు ఇచ్చిన చక్కని ఉపన్యాసాలు ఈగ్రంథమున ఉన్నవి. వేదాంత ఉపన్యాసాలలో శ్రీ వివేకానంద స్వామి సర్వమత ధర్మములను భేదించారు. ప్రథమంగా పీఠ ఉపన్యాసం ప్రారంభించేటప్పుడు క్రైస్తవ మత గ్రంథమునుండియే ఒకవాక్యమును తీసికొని ప్రారంభించిరి. ప్రకృతికి, దైవానికి గల సంబంధాన్ని తెల్పినారు. దైవం అంటే ఏమిటి? లోకులు ఎవరు? సంసారమంటే ఏమిట బ్రహ్మ అంటే, శాద్ధమతం, మొదలైన సమస్యలను గూర్చి వేదాంతోపన్యాసం చేశారు.

టి. ప్రభ.

* * *

తాజమహాలు

రచన :—పువ్వాడ శేషగిరిరావుగారు.

మూల్యము :—వెల రూపాయి.

ముద్రాపకులు :—శ్రీ పరాశక్తి ప్రింటింగువర్కుస్.

జి. 97. తెనాలి.

తాజమహాలు ఇది పద్యకావ్యము. ఇందు ఎనిమిది శీర్షికలున్నవి. తాజమహాలు, జోత్స్న, బిందువు, జీవతంత్రి, ఏది, కళ, మహాప్రస్థానము, సమర్థుని మొదలగునవి. ఇందు ముఖ్యముగా చెప్పవలసినవి తాజమహాలు వర్ణన, కళయొక్క ప్రాముఖ్యత.

మొగలు చక్రవర్తి అయిన షాజహాను తనభార్య ముంతాజ్ మరణింపగానే ఆమె పేర జగద్విఖ్యాతమగు తాజమహాలు అగ్రాలో కట్టించెను. దానివర్ణన కళ్ళకు కట్టినట్లుగనున్నది. తక్కిన శీర్షికలలో షాజహాను తనకొడుకు ఔరంగ జీబువల్ల సంభవించిన దుర్లటనలు, కళ అను శీర్షికలో షాజహాను తన భార్యపోయి ఔరంగజీబువలన బాధలచే నిరాశచెంది యున్నప్పుడు, అతనికుమార్తె జహనారా అతనిలో ఆశయు తృప్తియు కలిగించి కళాప్రాశస్త్యము, తండ్రి గొప్ప దనము జాటి చెప్పెను. ఇది తాజమహాలని నామమాత్ర మయినప్పటికి కేవలం తాజమహాలు వర్ణనేలేక, షాజహాను యొక్కకుటుంబ పరిస్థితులన్నియు క్లుప్తముగ విశదీకరింపబడినది.

—రా. లక్ష్మి.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

గర్భశయ
రోగనివారిణి

స్వరోత్సవము
1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం విమిటేడ్, మదరాసు 17.

బిడ్డల లివరు అందు స్త్రీలను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ ఆమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అందు స్త్రీలను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములగుండ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట ప్రైవాటిస్లెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. ఆమోఘముగ నిట్టి మహాఔషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లవారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు డి బ్రదర్లు,
నెం. 11, దక్షిణమాదావీధి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

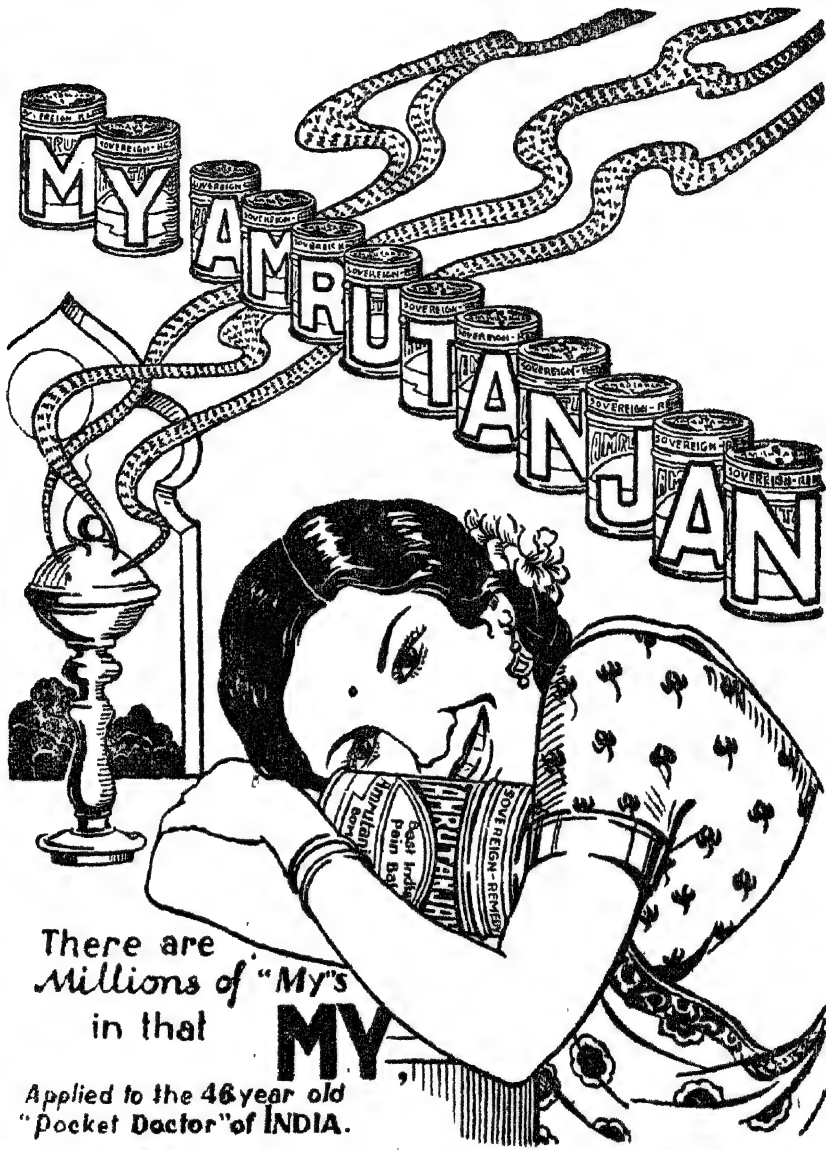
తిరువి నాపల్లి బ్రాంచి :
నెం 15, వుగళై పిల్లై వీధి,
తెప్పకోలం.

కుంభకోణం బ్రాంచి :
నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,
తూర్పువీధి.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

★
క
వి
క
వి
క
వి

★
క
వి
క
వి
క
వి

There are
Millions of "My's"
in that

MY

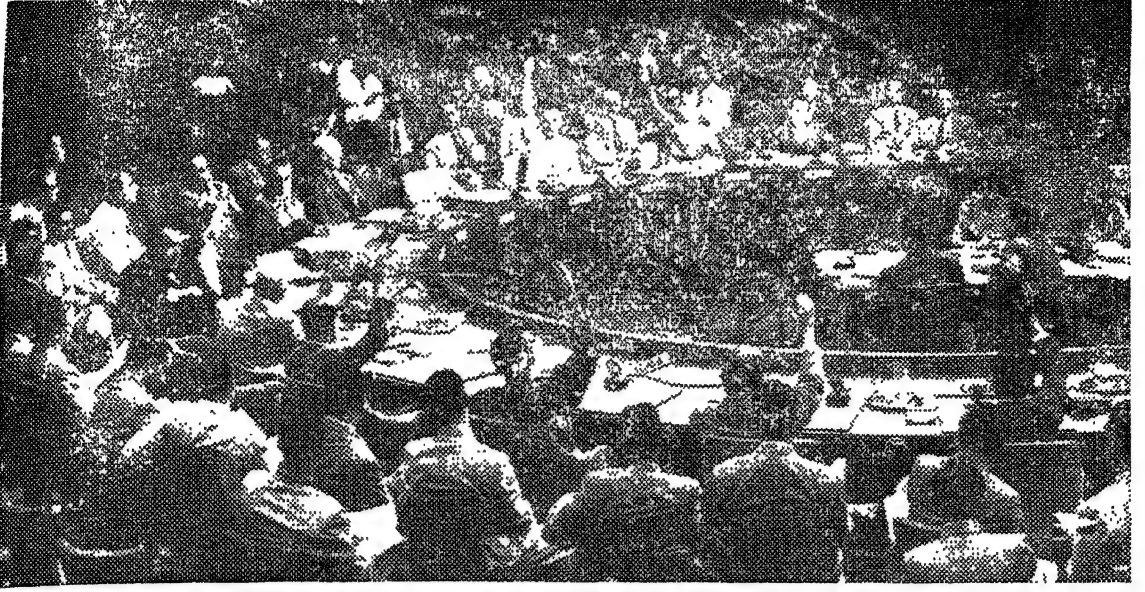
Applied to the 46 year old
"Pocket Doctor" of INDIA.

అమృతాంజనము

గాని,

"యథాయథా.....కాశీధవళత్వ శంకయా."

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లోకములను దెల్పుఁజేయు పూనికతో పెరుంగు
చున్నప్పుడెల్లను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడు నేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాపమొందుచున్నది సునామ !!!

అత్యవసర సమావేశము జరుపుతున్న భద్రతా మండలివారు.

U. S. I. S.

జూలై 25 తేదీన లేక్ సెక్సన్ లో అమెరికా వారి కోరికమీద భద్రతా మండలి అత్యవసర సమావేశం జరిగింది. శత్రువుల నెరుగుకొని ప్రపంచ శాంతినికాపాడటానికి కొరియోరిషల్లు కు-కు కావలసిన సహాయమంతా చేయటానికి ఐక్య రాజ్య సభ్యులందరూ అంగీకరించుచున్నారని మంత్రి వారు ఒక తీర్మానము చేశారు ఈజిప్టు ఇండియాలు మాత్రం తమ ప్రభుత్వాలనుంచి యెటు వంటి సందేశములురానందున వోటింగులో పాల్గొనలేదు.

U. S. I. S.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల ప్రతినిధి అరెస్టెడ్టు ఎ గ్రాన్, కొరియా ప్రతినిధి డాక్టరు చాంగ్ తో కరిస్పర్చన గావించుచున్నారు.

ఆంధ్రమహిళ

SEPTEMBER 1950.

ANDHRA MAHILA

ANNAS 6

వందేమాతరం

వంగ, కళింగ, తెల్గు జనపాలన లందతిరక్తి గాంచి, భ
వ్యాంగి, భవత్ప్రభా కిరణ వశ్యులంచేసి, పశ్చిమావలికొ
నింగి వెలంగు యిందుగతి నిర్మలత్తిరి జగంబునందు, నీ
రంగును జూపవే ప్రముఖ రాజ్యమవై భరతాంబ వెల్లవే.

“దేహియటంచు పరదేశ ననావళులిందు జొచ్చి, మ
మృచుతి జేసి దుర్గతికి యైక్యత నంశమొనర్చి మోసముకొ
ద్రోహము జేసిరమ్మ మముదొల్ల, నెఱుంగక భారతీయులం
దే హితవుండె నంచు మది నెంచి దగుల్కొనె మాయ
వారుగన్.

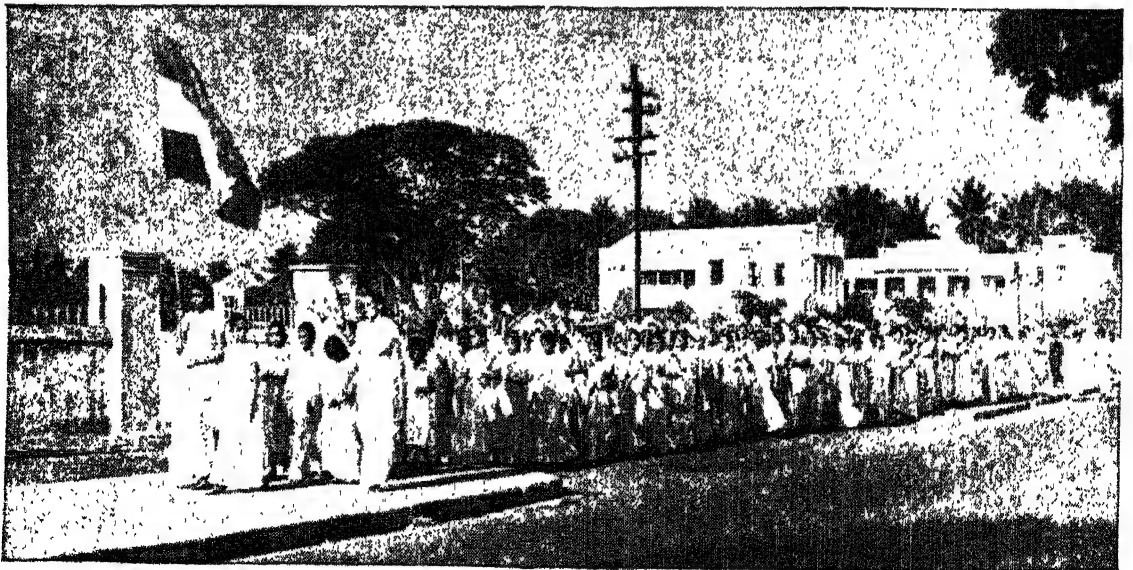
మాత! భవద్గజాళిని సమంజసభంగి బరిగ్రహించి నీ
ఖ్యాతిని సుస్వభావమును ఖండము ఖండము నందుచాటి వి

ఖ్యాతి జగంబునం బడనె గాంధిమహాత్ముడు నీదుబిడ్డ భ
ర్యాతిశయుండు శాంతిపరు డంచిత సద్గుణపూర్ణునిత్తుడై.

తల్లి! మా బానిసత్వ సంతాపమడచి
మాకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చి సన్మానమంది
స్వర్గసీమను విహరింప వాంఛకల్లి
వెడలిపోయెను బాపూజీ విడచిమమ్ము.

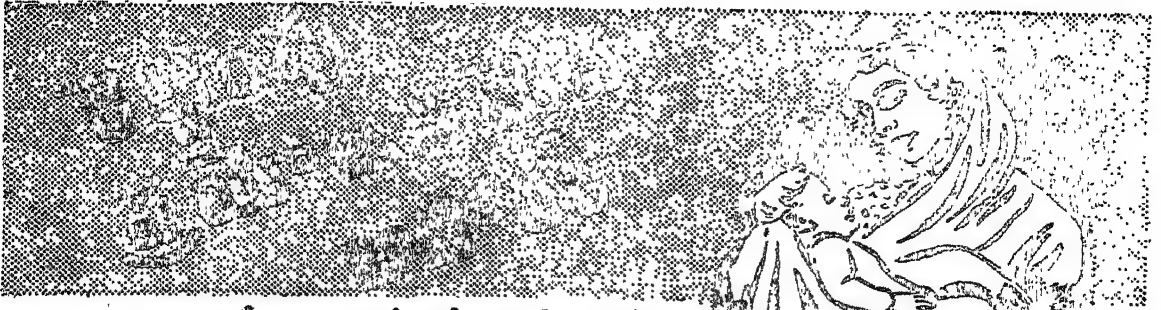
రంజితభంగి నన్య ఘనరాజ్యములన్నియు నిన్నుఁగొల్వ, ముం
దంజనుజేసి నీ తనయు లార్ధిక, సాంఘిక, నైతికంబులం
దున్ జయమొంద, సంపదల దూరగ దీవనలిచ్చినాడు, పు
ష్పాంజలి నందుకొమ్ము భరతాంబ వెలుంగుము సౌఖ్య
సంపదన్.

శ్రీ ఇందుకూరి రామకృష్ణరాజు.

స్వతంత్ర దినోత్సవ సందర్భములో ఆంధ్ర మహిళాసభ సభ్యురాలు, విద్యార్థినులు, జండాలు చేబూని
స్వతంత్ర గీతముల పాడుచు, దేవాలయమునకు వెళ్లట.

శిశుత్వంలో పెరుగుదలమీదనే, భావిజీవితంలో అతనిదేహాస్థితి ఆధారపడియుంటుంది. కనుకనే తల్లి కనక మునుపూ, కన్న పిదప పాలిచ్చి పోషించుచున్నారకాలమూ శిశువుకు అరోగ్య వంతమైన పెరుగుదలనిచ్చే ఆహారం భుజించడం అత్యవసరం.

నేడులభించే ఆహారంలో, శరీరాన్ని క్రమపద్ధతిలో పెంచే విటమిన్లు చాలాకొరతగా వున్నాయి. కనుక, తల్లి అధికంగా విటమిన్లు తీసుకోవాలి, రేచా, బిడ్డ అతి బలహీనంగా జన్మిస్తుంది, అటువంటి బిడ్డను పెంచిపోషించడం మరికష్టం. పెద్ద వారికి కావలసిన 'ఏ.డి.' విటమినులు రోజుకొక అర్థణా ఐర్లుతో, "ఎమ్. జి. బి." (మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్) షార్క్ లివర్ ఆయిల్ వలన లభించును. శిశువులకు రోజుకు ఒక కానీ మాత్రమే అవుతుంది.

మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్

షార్క్ లివర్ ఆయిల్

పెద్దవారికి - ఐరీదు రోజుకు అర్థణా

ఎడామిన్

శిశువు జన్మించిన క్రొత్తలో, (మద్రాసు గవర్నమెంటు వారి) షార్క్ లివర్ ఆయిల్లో ఉండే క్రొవ్యు పదార్థాలు, అతిసుకుమారంగాయుండే జీర్ణకక్తితి అంతగా పడక పోవచ్చు. అట్లయిన, ఏర్పడమైన ఎడామిన్ ఇవ్వండి, ఏ బాధాయుండదు. రోజుకు కొద్దిచుక్కలు మాత్రమే చాలు.

❖ **విటమిన్ 'ఏ':** శరీరపు పెరుగుదలను పెంపొందించును. రొంప, ఆటలమ్మ పొంగు, గాలి బిర్లలు మొదలయినవి రాకుండాను, ఐరికి నందువల్లా, కోను కొన్నందువల్లా కలిగిన గాయాలద్వారా అంటువ్యాధులు రాకుండాకాపాడును.

❖ **విటమిన్ 'డి':** దొడ్డి కాళ్ళ రాకుండా చేయును. ఎముకలు, పంటి వరుస వృథంగా పెరిగి పెంపొందేటందుకు, యిది ముఖ్యవశ్యకము.

క్రొవ్యు పదార్థములు: విటమినులను పూర్తిగా తీర్చుము చేసికొనుటకు, శరీరమునకు అదనంగా శక్తిని కలుగ చేసే ఆహారము నిచ్చుటకు, తగిన వేరుకనగనూనె ఇందున్నది.

గవర్నమెంటు ఆయిల్ ఫ్యాక్టరీ, కాలికట్

పారిశ్రామిక, వాణిజ్య శాఖ

మద్రాసు ప్రభుత్వము

రక్షణ తరకదేశమునకు తిప్పివ్యాపిస్తు:

పా రీ అండ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ మద్రాసు.

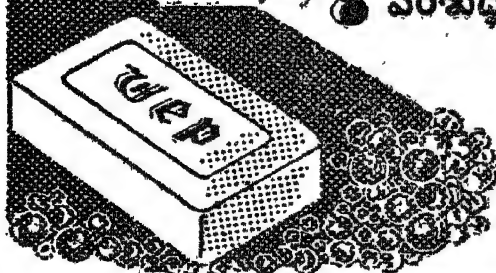
ప్రతి స్నానమునా తప్ప
తలరిట్టు యిచ్చే నునోపును
యిచ్చును -

కేరళ తలంటు సబ్బుయొక్క శ్రేష్టమైన
నురుగు మీ చర్మములోనికి, రోతుగాయినికి
శుభ్రపరచి, చర్మమునకు అధిక మృదు
త్వమును కలుగజేయును. వీటియొక్క
లేతయైన, పరిశుద్ధతైలములు, సహజపరిమళ
ములను, క్రిమి సంహారణిని, చర్మపు క్రింది
భాగమునకు రోతుగా కూడకొనెపోయి బాగుగ
పనిజేయును. ఆయినను చీనీళ్లతో కేరళ
సబ్బునురుగును జ్ఞానమాత్రములో కడిగివేసి
కొనవచ్చును. కేరళసబ్బుయొక్క శుద్ధ
మైన పరిమళము స్నానమైనతరువాత
గంటలకొలది నిలిచును.

కేరళ సబ్బు

❀ పరిశుద్ధమైన తైలమునుండి తయారైనది ❀

వెదసబ్బులోని క్రిమిసంహారిణి, చర్మనైన,
మరియూ, చేదైనగుణములుగల వేపనూనె,
ముఖ్యముగా వేసవిలో శరీరసౌఖ్యమునకు
రక్షణ.

కేరళా సాప్ ఇన్ స్ట్ర్యూట్, కాలికత్.

పారిశ్రామిక, వాణిజ్య శాఖ

మద్రాసు ప్రభుత్వము

అంధ్రమహిళ

సంపుట 7

::

నవంబరు 1939

::

సంచిక 5

ముద్రాణము—నవంబరు 1939 వ. దుబ్బిరాజు వారి ఆంధ్ర ముద్రాణము.

భార్య చిత్ర గ్రహము—మద్రాసు.

ఆధ్యక్షతన, శ్రీ జేమూరి ప్రభాకరాశ్రమము—సంపాదకయము

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

జానపల్లి (సీరియల్ నంబర్)

మధ్య తరగతి స్త్రీలు సహకారి సంఘానికి

వినియోగించుకోవాలి

జీవన... బాగును

(పెద్ద కథ)

కవి కవి

(కథ)

నవలలలో కలకలం

(కథ)

ఇంకా, కనీస విజ్ఞానం, బాలానందం, హిందీ పాఠం, పద్యాలూ, గద్యాలూ.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాదాయి, యం. యే. సి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమండమ్మ, యం. యే. యల్. టి.

అంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

ఆరుదు రూపాయలు

నరసూన్

కాఫీ పౌడి

మీ ప్రിയమైన పానీయం

ఇప్పుడు

అన్నిచోట్లా

దొరుకును

శ్రీకృష్ణ స్టాంప్ షాప్ పేటెరి,

ఎక్స్ ప్రెస్ బోర్డు కాఫీ గింజలు

7 పౌనులు, 5 పౌనులు, 15 పౌనులు, 25 పౌనులు

పేట చేరువడిన గుడ్ మంటిలో దొరుకును.

నరసూన్ మాన్యుఫాక్చరింగ్ కో., లిడ్, పేటం.

అనేక

హేర్ యిల్లు

రా వచ్చును

హే వచ్చును

గాని

శాశ్వతముగా వుండునది

అశోకా ఆప్లూ హెయిర్ ఆయిల్

తలనూనెకుండవలసిన అన్ని సుగుణములును యిందు గలవు. ఓవధి సత్వముల గుణమున్నది. దేశీయ అత్తరువుల సహజ పరిమళ మున్నది. వనస్పతి నూనెలనే ఉపయోగించుటవల్ల శ్రేష్టమైనది. భరత దేశమందేగాక యితర దేశములందును మహిళలు దీని సుగుణమును గ్రహించి సదా ఉపయోగించుచున్నారు.

ఘాతైన శింఘటికు కెమికల్స్ వల్ల తయారైన బూటకపు తలనూనెలు వాడుటలో వెంట్రుకలకు కన్నులకు మెదడుకును హాని కలుగును గాన అశోకా ఆప్లూ ఆయిల్ ను ఉపయోగించి గుణమును పొందుడు.

విజయ కెమికల్ అండ్ టాయిలెట్ వర్క్స్.

విజయ మాన్షన్స్

15, క్లెమెన్సు పీఠి, పురసవాక్కం, మదరాసు.

విక్టోరియా డిపో వారి

రాయల్ పండ్ల పొడి :— 0-4-0

పండ్లను తైలగాచేసి చిగుళ్లను గట్టిచేయును.

బ్రిమల తలంటు తైలము :— 0-12-0

గుంటకలగర, యుసిరిక మొదలైనవి చేరినది.

ఉష్ణ శరీరులకు బాగుగా యుపయోగపడును.

పన్నీరు మీగడ :— 1-0-0

ముఖమునకు చల్లదనము, కాంతి, ఆకర్షణ కలిగించును. సువాసనకలది.

వసంతనూనె :— 1-0-0

రలదువ్వుకొనుటకు ప్రశస్తమైన సువాసననూనె.

పోస్టేజి ప్రత్యేకము.

విక్టోరియా డిపో : : మద్రాసు 4.

ఆ ల సిం ప కు డు

✱

మీ సర్వరోగముల నివారణకై

శ్రీ రాఘవేంద్ర యోగీశ్వరులవారిని సంప్రదించుడు. ఆశ్రమ నివేదిక 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలకు పంపబడును.

శ్రీ యోగాశ్రమము

ఋషికొండ బీచ్ : : పెద వాల్తేరు.

అధ్యక్షపీఠం

నాసిక్ కాంగ్రెస్ అధ్యక్ష పదవికి అభ్యర్థులుగా శ్రీయుతులు, పురుషోత్తమవాన్‌టాండన్, ఆచార్య కృపాలసీ, శంకరరావ్ దేవ్ గార్లు నిలచారు. అందులో మొదటి యిరువురుకు హోరాహోరీ పోటీ జరిగినది. వీరిరువురిలో ఎవరు అధ్యక్షులయినా అభినందనీయులే.

అయితే....ప్రస్తుతంలో వీరిని అభినందించటంగాని, పూర్వచరిత్రలో వీరు చేసిన ఘన కార్యాలను ఏ కరవుపెట్టి, స్వాతంత్ర్య సమరంలో వీరు గావించిన స్వార్థ త్యాగాన్ని స్మరించి, సత్యాగ్రహ యోధులై, వీరు వెన్నిచ్చిన లాఠీఛార్జీలు, అనుభవించిన కారాగృహ శిక్షలు, పడ్డ కడగండ్లూ లెక్కపెట్టూ, వాటిఆధారంపై యిప్పుడీ ఉత్కృష్టపదవి బాధ్యతా నిర్వహణకు వీరి సమర్థతా సమర్థతలు నిర్ణయించటంగాని మా అభిమతంగాదు. గతాన్ని స్మరిస్తూ గుటకలు వేసే రోజులుకావివి, ప్రస్తుతాన్ని పరికిస్తూ పురోగమించాల్సిన రోజులివి.

గతంలో కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వ వ్యతిరేకమైన సంస్థ—పరాయి ప్రభుత్వాన్ని విమర్శిస్తూ, దానిని దేశమునుండి పారద్రోలుటయే కాంగ్రెస్ యొక్క ప్రధానాశయము. ఇప్పుడన్ననో కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వము, ప్రభుత్వమే కాంగ్రెస్. పరప్రభుత్వంలో ఒక్కొక్క విషయంలో, ఎటువంటి స్వేచ్ఛ, ఎటువంటి స్వాతంత్ర్యం, ఎటువంటి సమృద్ధి, ఎటువంటి సమైక్యత కోరి పోరాటం సల్పామో, అట్టి స్వేచ్ఛ, స్వాతంత్ర్యం, సమృద్ధి, ఏకతలు ప్రజలలో కల్పించిననాడే, కాంగ్రెస్ తన ఉనికిని సమర్థించుకో గలుగుతుంది, ప్రజామోదాన్ని పొందకలుగుతుంది.

గత మూడుసంవత్సరాల అనుభవంవల్ల, కాంగ్రెస్ సంస్థలో ప్రస్తుతము వ్యాపించియున్న కుళ్లు, కపటం, ముఠాత్వం, అధికారవ్యామోహం, ప్రజలందఱకూ కండ్లకు కట్టినట్టు తెలుస్తూ ఉంది. యీ నగ్న సత్యాన్ని ప్రతి కాంగ్రెస్ నాయకుడూ ఒప్పుకుంటూనే ఉన్నాడు. ఇట్లు అధఃపాతాళానికి దొర్లుకుపోతూ ఉన్న సంస్థ యొక్క ఎన్నాళ్లు భూమిమీద నిలవదొక్కుకొని ఉండగలదా అనే భయం అందరి హృదయాలనూ ఆవహించియే యున్నది.

ఈ ప్రపంచములో సాక్షాత్తులతో సాక్షాత్తులను అతి సాహసకార్యముని ఒప్పుకొనితీరాలి. బుద్ధి బలముతో, కార్యకుశలతతో, ధర్మోత్సాహంతో, చిత్తపాఠశుద్ధ్యంతో సంస్థానముద్దరణ, దేశ సాధాగ్రం లక్ష్యాలుగా ఉంచుకొని, సంస్థ నాయకులలోను, సభ్యులలోనూ వ్యక్తిగతమైన అత్యున్నత, సత్యసంధత, త్యాగశీలత పుణ్యముల అధ్యక్షుల బాధ్యత అయియుండి. ఈ బాధ్యతను సమర్థతతో నిర్వహించి, తిరిగి కాంగ్రెసు పూర్వ ప్రతిష్ఠను నెలకొల్పిననాడు, దేశాన్ని ఎదుర్కొంటూఉన్న ఎన్ని యిక్కట్లయినా కాంగ్రెసు ప్రభుత్వం ధైర్యంగా ఎదుర్కోగలుగుతుంది. అంతర్జాతీయ రంగాల నావహించిన యుద్ధభీతిగాని, ఇటీవల దేశంలో ప్రకృతి సిద్ధంగా కలిగే తుపాను, అతివృష్టి, అనావృష్టి, భూకంపం, వరదలవల్ల సంభవించే కరువు కాటకాలుగాని, అప్పుడు ఎదుర్కోలేని, పరిష్కారముగాని సమస్యలుగా తోచవు. ఈ సమస్యలు పరిష్కార మైననాడు కాంగ్రెస్ తిరిగి ప్రజామోదమును బడిసే సంస్థకాకతప్పదు. అనాడుగాని కాంగ్రెస్ అధ్యక్షుడు (ఎవరైనప్పటికీ) సమర్థుడుగా అభినందించబడడు.

ప్రఖ్యాత సంస్కృతాంధ్ర పండితులు

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారి నిర్యాణము

అనితరమైన సాహిత్య సేవజేసి, తమ అమూల్య పరిశోధనలచే, ప్రాచీన ఆంధ్ర వాఙ్మయమును అజ్ఞాతమునుండి వెలికిదెచ్చి, 'తెలుగు మెరుంగులను' మనకందిచ్చిన శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారు, డి. 29-8-50 న, తిరుపతి పుణ్యక్షేత్రములో, తమ 63వ ఏట దివంగతులైరి. వీరి మృతిచే ఆంధ్రసాహిత్య వీధులనుండి, ఒక ఉన్నతస్థాయి విద్వాంసుని నిష్క్రమణము జరిగింది.

వీరు రాజధాని కళాశాలలో అధ్యాపకులుగానుండి, తదుపరి ప్రాచ్య లిఖిత పుస్తక భాండా గారాధిపతిగా నుండిరి. ఈ భాండాగారములో చేసిన పరిశోధనలచే, పెక్కు పూర్వగ్రంథములను పునరుద్ధరించి, పూర్వాంధ్ర వచన రచన, పూర్వాంధ్ర జానపదసాహిత్యము, వ్యావహారిక భాష యందే సాగినదని నిరూపించినారు. ఇటీవల తిరుపతి దేవస్థాన వెంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధన శాలలో కృషిచేసి తాళపాకవారి పదకవితలను, వేంకటేశ్వర వచనాది ప్రాచీన గ్రంథములను వెలికి దెచ్చారు.

వీరు మహాపండితులు, కవులు, చక్కటి విమర్శకులు. వీరు ప్రకటించిన బసవపురాణము, శృంగార శ్రీనాథము, శ్రీడాభిరామము, చాటుపద్య మణిమంజరి, తెలుగుమెరుగులు మొదలగు గ్రంథములు వీరి రసజ్ఞతను, పరిశోధనాశక్తిని చాటిచెప్పుచున్నవి. విజ్ఞాన ప్రబోధకములగు వీరి రచనలు, మధురములైన వీరి పద్యములు పెక్కులు, పత్రికాముఖంగా ప్రజలకు సుపరిచితములే.

ఆ జన్మాంతము మాతృభాషా సేవజేసి కృతార్థతనొందిన వీరిజన్మ ధన్యమైనది. వీరి శుద్ధాత్మకు భగవంతుడు శాంతిని ప్రసాదించుగాక.

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

* శ్రీమతి అచ్చామల గిరిజ *

భూకంపము.

ఉత్తర హిందూస్తానములో యీ మధ్య మదలవల్ల చాలా నష్టము కలిగింది. పాడి పంటలతో తులతూగ్ అంధ్ర జిల్లాలు తుపానుతో కరువుకు లోనయినవి. ఇంక రైల్వే ప్రమాదాలు వారానికొకటి జరిగి ఎక్కిన రైలు సురక్షితంగా దిగేవరకు గుండె దిగులుగా వున్నది. ఈ బాధలు, జన నష్టం చాలనట్లు ఆగస్టు 14న అస్సాము ప్రాంతాల్లో బ్రహ్మాండ మయిన భూకంపము వచ్చింది. వచ్చిందేమిటి యీ రోజు వరకు చిన్నవో పెద్దవో కుదుపులు వస్తూనే వున్నవి. కంప నము హిమాలయాల్లో ఆరంభించి అస్సాము కొండల్లో లోయల్లో విజృంభించింది యాభై లక్షలకు పైగా ప్రజలు నిలవ నీడలేని వాళ్లయినారు. ఉన్న కొద్దిపాటి ధాన్యం భూగర్భంలోకి పోయి దాక్కుంది. నదులన్నీ గంధక పూతలయి ఆ వాసనలతోనే జీవరాసిని హతమారుస్తున్నవి. ఎన్నో టీ తోటలు నూనెగనులు రూపులేకుండ పోయినవి. అయితే గుడ్డిలో మెల్ల అన్నట్లు భూకంపము కొండల్లో లోయల్లో తీవ్రంగా రావటాన ధన నష్ట మంత దారుణంగా ప్రాణనష్టము సంభవించలేదు. కాని ప్రకృతి దయ తలచి విడిచి పెట్టిన మనమ్యులను సకాలాన సరితయిన సహాయం చేసి రక్షించుకోగలగాలి. అసలే బీద దేశం, చెట్లకింద నివసించే జనాభా ఎక్కువ. దానికి తోడు తినతండి, వుండులు లేని కాందిశీకుల సమస్య వెన్నంటివున్నది. దేశమంతట ఆహార సమస్య తీవ్ర రూపందాల్చి క్లిష్టపరిస్థితులు కలిగించుచున్నది. ఇటువంటి పరిస్థితులలో వాంట్లో ప్రాణం తప్ప మరి యే ఆధారము లేకుండ వున్న అస్సాము సోదరులకు మానవ ధర్మాన్ని అనుసరించి కాపాడటానికి చాలా సమయస్ఫూర్తి వితరణ అవసరం. మునుపనేకసార్లు ఆపద జరిగిన ఆరు నెలలకు తిరిపెము డబ్బా చేతపట్టి మరినాలుగు నెలలకు కొన్ని లక్షలు పోగుచేసి చివరకు అడబ్బు యెవరికివ్వాలో యేమిచెయ్యాలో తెలియక తికమకలు పడటం అందరకు తెలిసిన సంగతే. నెనుకటి విమయాలవల్ల సంపాదించిన

అనుభవ జ్ఞానము పుష్కరానికి సకాలానికి సరితయిన విధంగా, పున్నంతవరకు సహాయపడటం మనందరికి విద్యుత్త ధర్మం. ప్రభుత్వంవారు సహాయము చేయడానికి చూసుకుని నై నిక వాయువిమానదళాలను కూడ పీడిత ప్రభాసేనవ మంపు తున్నారు. అవోరాన్ని సరఫరా చేస్తున్నారు. కాబట్టి అస్సాము టీ సూసెల వ్యాపారం కొంతకాలము నిల్చిపోయినా ప్రజలు అపదగడిచి గట్టెక్కులవని నమ్మురాము.

కులతత్వవాదము.

కులాన్ని పట్టి రెక్కగా కాలేజీలో నీట్లు ప్రవేశాలు
యివ్వాలని ప్రభుత్వంవారు అన్నమాటను వూతంగా తీసు
కుని ఆగస్టు 11వ తేదీన రామస్వామినాయకరు ఆధిపత్యాను
వూరేగింపులు సమావేశాలు వుపస్థానాలు జరిగినవి.
కాని యిదివరకే అనేక సంస్థలలో ఆఫీసులలో యీ
ప్రభుత్వ శాసనానికి అసమ్మతి చూపించారు. మాలో
కులతత్వాలు రెచ్చగొట్ట వద్దని అన్నారు. నిజానికి మన
జనాభా ఎంత; మనకు వున్న చదువులబట్లు ఎన్ని?
ఒక్కొక్క కులములో రెక్కప్రకారం యిద్దరో ముగ్గురో
తప్ప చదువుకొనే అవకాశము ఎందుకు వుండకూడదు? జన
సామాన్యము తమకు కావలసిన చదువు కావలసినంతవరకు
చదువుకోగల పరిస్థితులు మనం ఏర్పరచుకోవాలి. ఇంక
వుద్యోగాల సంగతి అంతే. ప్రతివారికి ప్రభుత్వం జీవనో
పాధి కలిగించగలదా? లేదు. ఒక్కొక్క కులంలో
యిద్దరో ముగ్గురో పెద్దచదువులు సంపాదించి చేస్తున్న,
చేయగల సేవ యేమిలేదు. ఆ ముగ్గురిని మినహాయించగా
మిగిలిన ప్రజలు యేమవుతారు? దేశము మొత్తంమీద
ఎక్కువమందికి వృత్తులు కల్పించి జీవనోపాధి ఏర్పరచి కుల
తత్వాలతో సంబంధములేకుండ కాంతజీవనం చేయగలమార్గం
మనమందరము చూసుకోవాలి.

పేదరికు న్యాయసహాయం

మనదేశములో చేతిలో డబ్బున్నవాడే న్యాయము
పొంద గలుగుతున్నాడు. మరీధనిక్కుడైతే నుప్రీము కోర్టు

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

మన కళ్ల కంటే అంతటిలోలే దైవకోర్కె. కొంచెము వీధి వ్యాధి తే బిల్లా కోర్కెలోనని. ఇంకా నిరుపేదల సంగతి అదృష్టవశాత్తే. వాళ్లు గుడిసెముందు నిల్చుని ఏనుస్తుంటే నిలబడి చూసేవాళ్లుగాని ఆర్చేవాళ్లు తీర్చేవాళ్లు వుండరు. నిజానికి న్యాయమంటే అందరికీ ఒకటేగాదా, అందరికీ సమానముగానే న్యాయము లభించాలిగాదా అన్న ప్రశ్నకేముతో బొంబాయి ప్రభుత్వంవారు మరీ నిరుపేదలకు, నిమ్మ జాతులకు ఉచితంగా న్యాయసహాయం కలిగించ తలచు తున్నారు. దీని విషయమై ఏర్పడ్డ సలహా సంఘంవారు ప్రభుత్వం ఇచ్చుట భరించి నిరుపేదలకు నిమ్మ జాతులకు శ్రమంతటా కూడ ఉచితంగా న్యాయము కలిగే ఏర్పాట్లు చేయాలని నూదించారు. ఇదే దేశమంతటా ఆచరణలోకి వస్తే రామ రాజ్యములో ఒక సోపానము ఎక్కినట్లే మనము భావించుకోవచ్చు. ఈనాడు ఉచితంగా న్యాయ సహాయం చేయాలని బుద్ధి పుట్టినట్లే శత్రు విద్యనిష్ఠులని జీవనోపాధి కలిగించాలనికూడ అనిపించవచ్చు.

పోస్టులు సౌకర్యాలు

మామూలుగా పోస్టాఫీసులు యితర ఆఫీసుల మాదిరి అటైములోనే పనిచేస్తున్నవి. ఆఫీసులకు పోయివచ్చే వారి సౌకర్యార్థం ఇకమీదట ముఖ్య నగరాలలో రాత్రి పది గంటలవరకు పోస్టులు సౌకర్యాలకుగాను ఆఫీసులు తెరిచి వుంచే ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు. అంటే రాత్రి పదిగంటల వరకు కార్డుకవర్ల అమృతం, మనియర్లర్లు, రిజిస్టర్లు పార్సెళ్లు తీసుకోవటం మొదలయిన మామూలు తంతంతా జరుగుతుంది. అక్టోబరు 1 వ తేదీ నుంచి మద్రాసులో 2 రాత్రి పోస్టాఫీసులు వుంటవని తెలుస్తున్నది. ఆదివారం శనివారము యిచ్చినా ప్రజలకు యీ సౌకర్యం కలిగించటము చాలా బాగున్నది. త్వరలోనే అన్ని చోట్లకూడా ఏర్పాటు చేయవచ్చు.

పిల్లలకు క్రొత్త చికిత్సా సాధనము

అనేకమంది చిన్న పిల్లలకు చచ్చువాతము వచ్చి కదల మెదలలేక పోతారు. మరికొంత మంది ఎక్కువ కాలము

జబ్బుచేసి సరిగా కోలుకోక నిస్త్రాణువల్ల అంగవైకల్యము పొందుతారు. ఇటువంటి వారికి ఎలక్ట్రీక్ బాత్ అనే చికిత్సా సాధనము ఒకటి వున్నది. దానితో తగు విధాన విద్యుత్ శక్తిని ప్రసరింపజేస్తే పిల్లలు ఆరోగ్యము పొంద గలుగుతారు. ప్రతి ఒక్క విద్యార్థి ఒక్కొక్క అణా చొప్పున యిచ్చిన విరాళం పదిహేను వేలు పోగుచేసి సేవా సమితివారు అటువంటి యంత్రాన్ని రాయపురం హాస్పిట లకు యిచ్చారు. భవనగరు మహారాణి వారు ప్రారంభోత్సవం చేస్తు విద్యార్థుల కృషికి సంతసితూ వారిచ్చిన యంత్ర సహాయం వల్ల అనేక మంది పిల్లలు ఆరోగ్యం పొందగలరని దీవించారు. సామర్థ్యము, నిజమైన సేవాదీక్షవుంటే అణాలు అర్ధణాలు పోగుచేసి చేయగల అమాత్య వుపకారాలు ఎన్నో వున్నవి.

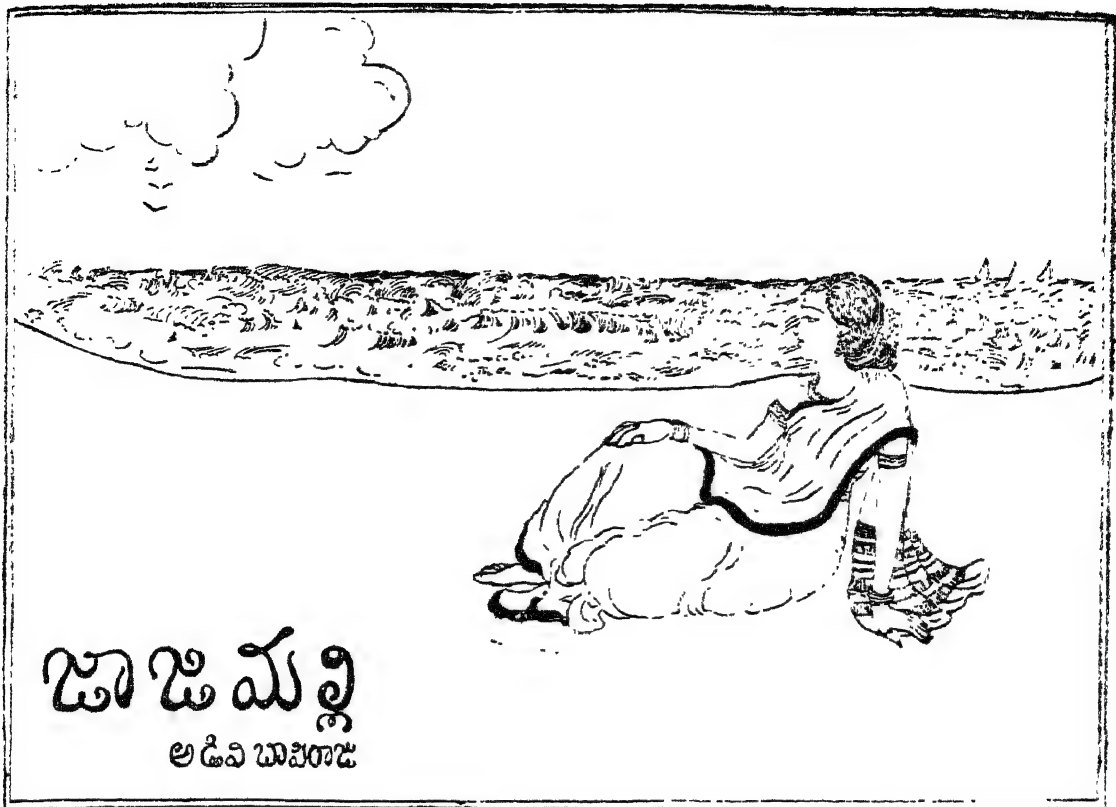
ఆంగ్లో ఇండియన్ సమాజానికి సలహా :

ఆంగ్లో ఇండియన్ సమాజ అధ్యక్షుడయిన ఫ్రాంకు ఆంథోని సమాజములో మాట్లాడుతు యిట్లా అన్నాడు—

“మనమంతా పుటకచేత, వునికిచేత భారతీయులమని మరువరాదు. ఇంగ్లీషువారమని చెప్పుటంటే వున్న అవకాశాలు కూడ పోవటముతప్ప యే ప్రయోజనము లేదు. మన ఆంగ్లో ఇండియన్ సంఘానికి యింకా పదిసంవత్సరాలవరకు అన్నివిధాల తగిన చేయూత రక్షణ యిస్తామని భారత ప్రభుత్వం వారు హామీ యిచ్చారు. ప్రతివాళ్లు దీనిని చక్కగా అర్థము చేసుకుని వ్యవహరించాలి. మరొకమాట. కులతత్వాల ప్రమేయం మనకు వద్దు. కులరీత్యా వచ్చే ఆకొన్ని వుద్యోగాలు మనకు ఎటు సరిపోవు. మునపటిమాదిరి తెలివితేటలు శక్తి సామర్థ్యాలు వినియోగించి బాహాటమైన పోటీలలో సెగి వుద్యోగాలు సంపాదించుకుందాము. అదే సరిఅయిన మార్గము. రైల్వే, నైనిక, నావిక, పోస్టులుకాఖిలలో ఎంతైనా అవకాశము వున్నది. ఎక్కడైనా అన్యాయము అక్రమము వుంటే సంఘబలముతో యెదిరించి న్యాయము పొందుదాము.”

సంఘానికి ఐకమత్యత బోధించి ఆత్మశక్తిని ఎరుకపరచి ఉత్సాహ మివ్వగల ఉద్యోగ ఎంతైనా క్రేయస్కరము.

జాజిమ్మ

అడివి బువ్వగారు

పంచమగుచ్చము

“ఇంతేనా, నా సంగతివిన, నా
వంతైనా ప్రియురాలి మనసు కరగదు
సంతమో, చింతయో
కంతుడుంటేనా ఎడద గాసిపెట్టి దూసిపెట్టి
చింతాకులంత చిందర చేసినా
డింతేనా ?”

నిజంగా అతని కంఠం చాలా మధురంగా ఉంది. ఆపాట
ఏదో కొత్తరకం బెంగాలి వరసలా ఉంది. ఆ కొద్ది మాటలూ
మాడు నిమిషాలు పాడాడు రాధాకృష్ణ.

ఆ యువకుడు ఆ పాట ఎంత లో గొంతుకతో పాడినా
చుట్టుప్రక్కలవారికి కొంతమందికి వినిపించింది కాబోలు
నెమ్మది నెమ్మదిగా పదిమంది ఆ ప్రాంతాలకు చేరినారు
“అడే రాధాకృష్ణడా !”

“అదు ! ఎన్నరొంబనెసాయెరుకు అంద కంఠం”

“రాధాకృష్ణ ఏమీ బాగా పాడతాడయ్యా !”

“ఆ అమ్మాయి కొత్త సినిమాస్టారులా ఉంది.”

“మాంభి చురుగ్గా పోగ్గా ఉంది.”

ఈ మాటలు అస్పష్టంగా ఉన్నా పద్మావతి చెవిలో
పడ్డాయి. ఆమెమోము కెంపు వారింది. ఆమె గుండెలు
కొట్టుకున్నాయి. ఆమెకు కోపమూ వచ్చింది సంతోషమూ
వచ్చింది. ఆమె నెమ్మదిగాలేచి, తలవంచుకొని, బీచిరోడ్డు
వైపుకు నడవడం ప్రారంభించింది. అది గమనించి నరసింహ
మూర్తి “వస్తున్నాను ఉండు ఆమ్మాయి !” అని కేక
వేసి రాధాకృష్ణవైపు తిరిగి “మళ్ళీ కలుసుకుంటాను. నీ
అడ్రస్సు మురుగప్పవీధి ; పద్నెంబరు ఇల్లు కాదా ! త్యాగ
రాజనగరంలో ! తప్పకుండా వస్తాను. ఎప్పుడు నీకు సావ
కాశం ?” అని ప్రశ్నించాడు.

“నాకా మాస్టారు ! ఎల్లండి షూటింగు లేమీ లేవు.
సాయంకాలం ఆయిదు తర్వాత మా యింటికి రండి.
ఉండండి ! ఉండండి ! మిమ్మల్ని ఆ ఆమ్మాయిని నా కార
మీద దిగబెట్టినా ?” అని రాధాకృష్ణ అడిగినాడు.

“వద్దులే, ఆ ఆమ్మాయికి ఇష్టంఉండదు.”

ఎంత చక్కగా ఉంది ఆ కంఠం. ఎంత తీవ్రంగా ఉన్నాడు
ఆ అబ్బాయి. ఆలా పుట్టుకతో రావాలి. ఎంత తెచ్చిపెట్టు

కుంటే కన్నులీ సంతోషమా? ఈ ప్రశ్నలు పక్కావతి న్యాయంలో కాకిపాడుకునా నమ్మానే ఉన్నాయి. బస్సులో ఆమె సరిసంహమూర్తి మాస్టరుగారితో మాట్లాడ లేదు. ఏలాగో అంధ్రమహాశవ దిగింది. ఆమెను దింపి నడిచి ప్రాంతండు వెళ్లి రాయపేట చేరుకున్నాడు సరసింహ మూర్తి మేష్టరుగారు. ఆ రాత్రంతా పక్కావతికి నిద్రలేదు. పక్కా మీద ఇటు అటు దొడ్లించి. లేచి ఎల్లక్రిక్కు దీపం వెలిగిస్తూ అంటే తనగదిలోని ఇతర బాటెలు లేస్తారు.

నెమ్మదిగా పక్కామీదనుండి లేచి, పైదాబామీదకు వెళ్లింది. సభాభవనాల మధ్యనున్న పూటోటలోనుండి, పూలవాసన పైకి ప్రసరించి వస్తున్నది. ఆకాశాన ఆక్కడక్కడ మబ్బులు ప్రయాణం చేస్తున్నాయి. చంద్రుడు అస్తమించడంచేత నక్షత్రాలు తళ తళలాడుతూ ఆకాశం అంతా చిత్రమైన ముగ్గులు పట్టులులా నిండి ఉన్నాయి.

ఆ తారకలను చూస్తూ నాటి విచిత్ర రూపాలు చిత్ర కాంతులు గమనిస్తూ ఉన్న పద్మకు ఈ తారకలపేరు సినీమా స్క్రీలకెందుకు వచ్చింది అని ఆశ్చర్యం పొందింది. ఈలా వారు మినుకు మినుకు మంటూ! ఇంత ఎత్తున ఉంటూ అందుబాటులో లేకుండా! చూపులకు చిన్నగా ఉన్నట్లు కనబడి నిజంగా బ్రహ్మాండాలంత వారా వారు! చిల్లని రాత్రిలో మినుకుమనే ఈ చుక్కలు మూర్ఖునికన్న ఎక్కువ నేడిమికల చుహా సూర్యగోళాలని టీచరుగారు చెప్పింది. ఆలానే సినీమాతారలు పైకి ఒకరూపు లోపల ఒకరూపూ కలవారనా తాత్పర్యం?

ఆమె చిరునవ్వు నవ్వుకుంది. ఎందుకువచ్చిందో ఆ పోలిక ఆపేరు. తాను సినీమాతార అయితే అద్భుతం అన్నాడేమి ఆ సంగీత దర్శకుడు. తనలో ఏమిఉంది! తనలో ఏదో ఆకర్షణ ఉందట! ఏమిటో ఆ ఆకర్షణ? తెల్లని బంగారం చాయలో మిల మిలలాడే బాటెలు ఎంతమందో తనతో చదువుకుంటున్నారు. మదరాసులో ఆ బంగారు విగ్రహాలు మిల మిలలాడే చీరలు ధరించి చిత్రమైన ఫేవల్ల బ్లాజాలు తొడిగి, కొందరు పంజాబీ కుడతాలు తొడిగి, విచిత్రమైన నగలు ధరించి ఎంత అందంగా ఉంటారు. తాను వారిముందు కోరిలా ఉంటుందేమో!

ఆ అబ్బాయి ఎంత అందంగా పాడినాడు.

ఆ రాత్రి ఆ చుక్కల వెలుగులో కలిసిపోయేటట్లు తాను సరి మధురమైన కంఠంతో ఆ పాటే పాడింది. తన కంఠం కృష్ణవేణి కంఠంలా ఉంటుందా? భానుమతిగొంతు వలక్మీగొంతులకు సరిపోల్చడానికి వీలుందా? ఆ సంగీత దర్శకుడు తనకంఠం వింటే ఏమంటాడో? ఏమంటాడు...

ఆ సంగీత దర్శకుడు రాధాకృష్ణమా రాత్రి నిద్రపట్టలేదు. ఏదో 'నెక్సు' ఆకర్షణఉంది ఆ బాటెలో! ఎంత జిగిగా ఉంది ఆమె అంగసౌష్ఠవం! ఆమె సరసింహమూర్తిమాస్టరు శిష్యురాలా? అంటే సంగీతంలో నిధి అన్నమాట. నిజంగా ఆ యువతి సినీమాలో చేరవలసిందే! ఏమిలేవిగా నడిచింది! ఔట్లూ? అయితే 'దాశరాజు కూతురు యోజనగంధిలా ఉంది మత్స్యగంధిమాత్రం కాదు. ఏదో చక్కని సువాసన ద్రవ్యం ఉపయోగించింది. ఆమె మూర్తి శిల్పంవలెనేఉంది. ఈ నాడు తానో మొదటి రకం సినీమా తారను లోకానికి ఇస్తాడుగాక. పుల్లయ్యగారివంటి దర్శకులేకాదు సినీమా ప్రపంచానికి కొత్త తారలను ఇచ్చేది! 'వాహిని' వారివంటి సంస్థలేదు! పాతతారలను నూతన కాంతితో వికసింపజేసేది! ఒక సంగీతి దర్శకుడు తెలుగు సుబ్బలక్ష్మిని ప్రపంచానికి ప్రత్యక్షం చేస్తాడుగాక. మరునాడు సరసింహమూర్తి రాధాకృష్ణ ఇంటికి వెళ్లినాడు.

రాధాకృష్ణ మేడ చిన్నదైనా చాలా అందంగా ఉంది. ఆ మేడ తాను కట్టించుకున్నానని రాధాకృష్ణ చెప్పినాడు. వంటఇల్లు, భోజనశాల ఆ రెండు ఇళ్లను కలిపి వరండా ఉంది. వరండాకు ఈవలావల దొడ్డి. ఆ దొడ్డికి గోడలా వున్నాయి.

అసలు మేడకు దూరంగా తూర్పున ఇంకొక చిన్న మేడ కట్టించుకున్నాడు, రాధాకృష్ణ. ఆ మేడకు పైన ఒక పడక గది, ప్రక్కగది—క్రింద ఆలాగే పడకగది, ప్రక్కగది ఉన్నాయి. పెద్దగది అతని సంగీతం గది. క్రింద గది అతని గాంధర్వమేళం గది. రెండు ఫిడెల్లు, రెండు వేబులు, రెండు పీణలు, ఒక క్లారియెట్, ఒక పియానో, ఒక జలతరంగము, ఒక తబలాతరంగము, ఒక మృదంగము, ఒక తబలా, ఒక సారంగి, ఒక దిల్లరుబా ఇవి అతని ఫ్లో

వాద్యాలు. ఆ వాద్యాలు వాయించేవారికి ఆతడే చీత మిస్తాడు. ఆమెళం కొను తన చీతం కాకుండా ఇంకో కేయరూపాయలు ఆతన్ని సంగీత దర్శకునిగా పెట్టుకున్న సినిమా కంపెనీవారు చీతం ఇచ్చుకొవలసి వస్తుంది. ఆతని పైగదిలో “హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్” కాబినేట్ గ్రాండ్ గ్రామాఫోను ఉంది. ఒక గోడ్రెజ్ ఇనప బీరువానిండా ఉత్తరాది దక్షిణాది వారల రికార్డులు ఉన్నాయి. ఇంకో బీరువానిండా, హిందీ, తెలుగు, తమిళ, బంగాలీ, మరాఠీ, గుజరాతీ, రికార్డులున్నాయి.

మూడవ బీరువానిండా ప్రసిద్ధికెక్కిన పాశ్చాత్య సంగీత మేళాల రికార్డులు, ప్రసిద్ధపాశ్చాత్య గాయకుల రికార్డులూ, ఉన్నాయి.

ప్రాంసు నుండి వచ్చిన “ఆర్గను” ఒకటి ఒకమూలను ఉంది. ఆతడు అన్ని వాద్యాలూ వాయించ గలడు.

అన్నిగదులూ చక్కగా అలంకరించుకొన్నాడు. క్రింద ప్రక్కగది తనతో పనిఉండి వచ్చిన పెద్దమనుష్యులు కూర్చుండే గది. పైన ప్రక్కగది తన పడకగది.

ఇవన్నీ సరసింహమూర్తి మేష్టారుకు చూపించాడు.

“ఇంత వాడవయ్యారోయి! అంతాడప్పే సినిమాలో.” అన్నాడు సరసింహమూర్తి మేష్టారు.

“అవునండీ! మీ అమ్మాయి పేరేమిటి?”

“పద్మావతి!”

“ఆ అమ్మాయి కంతం చాలా బాగుంటుందను కుంటాను.”

“బాగుండడమేమటోయి, కిన్నెర కంతం! నవ్వు విని తీరాలి!”

“ఎప్పుడు తీసుకువస్తారు?”

“ఏదో నెలవురోజున కాని, ఆ అమ్మాయి భర్త ఈ ఊల్లోనే ఉన్నాడు. పెద్ద చేపల వర్తకుడు. ఆతని ఆజ్ఞ లేకుండా ఆ అమ్మాయిని ఎక్కడికీ కదలించడానికి వీలు లేదు.”

“ఏమిటి? భర్త ఒకడున్నాడూ, పైగా ఆ భర్త ఈ ఊల్లోనే ఉన్నాడూ? ఆతని ఆజ్ఞ కూడా కావాలి? అయితే మీరు ఆ అమ్మాయిని లీడికి ఎట్లా తీసుకు వెళ్ళారు?”

“అది ఆ భర్త ఆజ్ఞ వల్లనే!”

“సరేలేండి! ఆభర్తనే అడగండి. ఆతన్ని కూడ వెంట పెట్టుకురండి. నాకు కావలసినవి మధురమైన కంకాలు. కనక, ప్రథమం ఆ బాలిక బాణీ విసాలి ఏమంటారు?”

“సరే సరే! ప్రయత్నిస్తాను.”

అక్కడ పద్మావతికి మరునాడు రాత్రికూడా నిద్ర పట్ట లేదు. ఆయువకుడు ఎంత ఆదర్శంగా పాడినాడు. ఎవ రాయన? సంగీత దర్శకుడా? సినిమాలలో పాడతాడా? అనుకున్నది. ఆపాట అంత అందంగా తానూ లోగొంతులో పాడుకున్నది. ఆ పాటవిన్న సహాధ్యాయులులైన కొందరు బాలికలు సుడి గాలులులా వచ్చి, ఆమెచుట్టూ చేరినారు. “ఆపాట ఇంకోమాటు పాడు పద్మా!” అని కొందరు. “ఏదీ ఏదీ కాస్తా కంతమెత్తండి!” అని కొందరు ఆ బాలికను వేధించ సాగినారు.

అంద్రమహిళలో ఆమె సంగీతమంటే బాలికలందరూ ప్రాణాలిస్తారు. రోజూ చదువులయ్యాక పడుకునే ముందర హాష్టలు భవనం పై మేడమీద ఉపాధ్యాయులు, బాలికలు చేరి పద్మావతిని పాడమంటూ ప్రార్థిస్తూ ఉంటారు. ఆ బాలిక తన మధురగాంధర్వం వెన్నలలోనో, తారకల కాంతిలోనో మోళనం చేస్తూ ఉంటుంది.

ఈ దినం ఆ బాలిక లెంతమంది బ్రతిమాలినా పద్మ పాడడానికి వప్పుకొనలేదు. వినుకుచెంది ఒక్కొక్క బాలికా వెళ్లిపోయింది. పద్మావతికి ఏదో బాధవచ్చింది. తన భర్త అంత చక్కని గాయకుడు ఎందుకు కాలేకపోయాడు. అనుకున్నది. ఇంతట్లో ఆతని మూర్తి తన మనస్సులో ప్రత్యక్షమైంది. ఎంత నాగరికతను ఆతడు దగ్గర తీసుకున్నా అది దున్నుపోతుపై కప్పిన పట్టు పచ్చడంలా ఉంది కాని ఆతడు ఘేమనుతో కలకల లాడిపోడు. ఆతని కంతం ఉరుములా ఉంటుంది. అతని దేహం నల్లరాతితో చెక్కిన

విశ్రాంతి కాంటా. అతడు బాధతోలు కలిగిచినా, పట్టు బాట్లను తోడుకొన్నా, అతడూ అతని దుస్తులూ విమలమూ ప్రతి కలయలేదు.

ఈ సంగత దృశ్యం ఎంత అద్భుతంగా సాడినాడు. తమ తోటలోని పూర్వీక ఒక్కసారి పరీక్షలు నిద్రజల్లి నట్లయిన కదా! ఆ పనుషుని కంటం కాదు, దేవతల కంటం.

అని మంచంపై వాలిపోయి వెక్కిరిచెక్కిరి ఏడ్చింది. ఆ సమయంలో అందరు బాలికలూ నిద్రపోయేసే, చదువు కోసే పనుషుని దానికి మంచంలో తరుగుతున్న వసతి గృహాధికారికి కిటికీలోనుండి చూచి పద్మావతి స్థితి గ్రహించింది. తలపుతీసి ఉండవచ్చేత, ఆమె చల్లగా పద్మావతి గంజానికి వచ్చి, ఆ బాలిక ప్రక్కనే మంచంమీద కూర్చుండి, పద్మమీద చేయివైచి, “పద్మా! ఏమిటి? ఈసారికి నిద్రపోతూ ఉంటావు అనుకున్నాను, వంట్లో ఏమీ బాగాలేదా?” అని ప్రశ్నించింది. ఆ అధికారిణి పేరు శ్రీమతి కరుణామయి. హాస్టలులోని బాలికలందరూ ఆమెబిడ్డలు. తన తీయని కంటంతో మెల్లగా మాట్లాడుతూ, బాలికల మనస్సులు గ్రహించి వారిని కంటికిరెప్పలా కాపాడుకుంటూ ఉంటుంది. శ్రీమతిగారం పే బాలికలందరూ ప్రాణకాలర్పిస్తారు. ఆమెతో తమ సంతోషాలూ, అశయాల్నూ, కష్టాలు చెప్పవంటారు. ఎవరికైనా ఏ కాస్త జ్వరమూ వచ్చినా అవిడ వారి ప్రక్కను ఉండాలని గోల పెడ్తారు.

శ్రీమతి అంత తీయగా తన్ను ప్రశ్నించగానే, ఆమెకు మరీ దుఃఖం ఎక్కువైంది. గబుక్కున పద్మ తన తలను శ్రీమతికి ఒళ్లోపెట్టి వెక్కిరిచెక్కిరి ఏడ్చింది. ఎందుకాబాల అలా ఏడుస్తున్నదో శ్రీమతికేమి తెలుసు. కాని పద్మకు నరాలజబ్బు వచ్చి ఆరోగ్యం చాలా చెడిపోవడంచేత భర్త ఆమెను ఆంధ్రమహిళా సభ విద్యాలయంలో చేర్పించారు. చదువునందుండి, ఆమె ఆరోగ్యం పూర్తిగా కోలుకుంటుంది అనికదా ఆమెను తమ విద్యాలయంలో చేర్పించి హాస్టల్లో ప్రవేశ పెట్టించినాడాయన. కాని నరాలజబ్బు తగ్గిన ఎన్నోళ్ళకోగాని పూర్తిగా అదివదలదు. అందుకని పద్మ

ఏమిస్తున్నదనకుని శ్రీమతి నమ్మకంగా ఆ బాలికను అనుసరించ ప్రారంభించింది.

“ఏమి పద్మా! ఈ స్వాతంత్ర్య మహాయుగ ప్రాణం భరితీయంగాంటుంది తమ మహోత్సవ కర్తవ్యం నిర్వర్తించడానికి సిద్ధంగా ఉండవద్దా?”

పద్మావతి మానం.

“మనం తైగ్యం వహించి, బాధ్యతలు గుర్తించి నిజమైన శాంతిదేవతలమై మగవారికే దారి చూపించవలసి ఉన్నది గదా!”

పద్మావతి తలఊపింది.

“అనేకమంది బాలికలు ఎంత చదువుకున్నా జ్ఞానవిదగ్ధ ముచ్చత్త్యం వదలలేక వారిదగ్గర వీరిమీద నేరాలూ, వీరి దగ్గర వారిమీద నేరాలూ చెప్పతూ తగాదాలు పెంచుతూ, ముప్పైముళ్లు ఇముడుతాయి, మూడుకొప్పలు ఇముడవు అన్న సామెత మూడుకందల రెట్లు నిజంచేస్తున్నారు. అందుకు కారణం తమ సహజమైన శ్రీత్వం దగ్ధంచేసుకొని మగవారి సుగుణాలు అలవాటు చేసుకొనలేక, మగ రాయళ్లలా సంచరిస్తూ ఉంటారు.”

“మగవారు మాత్రం ఉత్తమంగా సంచరిస్తున్నారా పిన్నిగారూ?”

“అనాటికీ ఈనాటికీ మగవాళ్లలో మార్పు ఏమీరాలేదు తల్లీ. పనివేడి తగ్గగానే వారికి భామవేడి కావాలి. ఉత్తమ మైన ఉద్యమంలో చటుక్కున చేరుతారు. తీవ్రంగా పట్టుదలతో పనిచేస్తారు. జయమో అపజయమో తేలగానే చప్పబడిపోతారు.”

“గాలిపోయిన రబ్బరు బుడగలులా!”

“అదీ సరియైన పోలిక రెచ్చావు. విజయమే సంభవిస్తే వాళ్ల ఆత్మబలిభావం ఎగిరిపోయి, స్వలాభాపేక్ష, స్వకల పరాయణత్వమూ స్వీయ యశోకామత్వమూ ఉద్భవిస్తాయి. ముప్పైమంది, మూడువందల ముఠాలవుతారు. దేశాన్ని గంగలో దింపుతారు.”

“మన ఆంధ్రదేశ వ్యవహారాలన్నీ అల్లాసే ఉన్నాయి కాదండీ పిన్ని.”

“నిజం చెప్పావు. ఇంకమనకూ ఆలానే సిద్ధం అయితే?”

“అడవాల్లు దేశతల విడ్డూలాండి! వారికి అధికారం చేతికివస్తే మీరన్నట్లు గర్వాలు ఆకాశం అంటుతాయి. అప్పచెల్లెలుకన్న ఎక్కువుగా స్నేహంగా ఉన్నస్త్రీలు ఒకరినొకరిని భరించలేనంత విరోధం వహిస్తారు.”

అవిధంగా పద్మావతిని ఉర్రడింపచేసి శ్రీమతి వెళ్లిపోయింది.

పద్మావతికి ఏదో నల్లనాతీతమైన శాంతికలిగి దిండుపైన తలవాల్చింది. ఆ మరునిమిషంలో నిద్రాడేవి గాఢసంక్లేష యుక్త అయిపోయినది.

3

సంగీత దర్శకుడు రాధాకృష్ణ స్వయంగా తన గురువు గారిని గురుభాయీ నరసింహమూర్తి మేష్టారిని వారంటికి చేర్చాడు. వారు వెళ్లగానే బుచ్చి వెంకట్రావు హాలులో ఎలక్ట్రిక్ దీపం వెలుతురున పేపరు చదువుకొంటున్నాడు.

“మేష్టారూ రావడం ఆలస్యంచేశావే! పద్మ కులాసాగా ఉండికదా?” అని బుచ్చి వెంకట్రావు నరసింహమూర్తి మేష్టారును పలకరిస్తూ ఆతనితో వచ్చిన రాధాకృష్ణవైపు తేరిపారచూచాడు. ఆ చూపులలో ‘ఎవరయ్యా ఈ అతి పట్టు వాసంవాడు?’ అన్న ప్రశ్న స్పష్టంగా మూర్తిందింది.

“ఏమీలేదు. ఈయన రాధాకృష్ణ! చాలాపేరుపొందిన. సంగీత దర్శకుడు. నాతోపాటు మా గురువుగారి దగ్గర సంగీతం నేర్చుకొన్న వెంకటరత్నం శిష్యుడు. నాదగ్గిరా కొంతకాలం శిష్యురికం చేశాడు. ఈతనిది బాపట్లలే! చతుక్కుక సముద్రం ఒడ్డున కలుసుకున్నాం.” అని నరసింహమూర్తి మేష్టారు తొందర తొందరగా జవాబు చెప్పినాడు.

“అలాగా చాలా సంతోషం!” అంటూ లేచి బుచ్చి వెంకట్రావు రాధాకృష్ణ చేతిని స్పృశించి కరవందనం చేశాడు.

రాధాకృష్ణ చేయి నెట్టేసింది. ఆది ఉన్నదే పీఠంగా చేయి కాస్తయితే ముక్కులు చేరుకుంటున్నాయి. ఎంత బండగా ఉన్నాడు! అందుకని ఆ నిలి కలుగు ప్రాప్తలాంటి ఆ అందమైన బాలిక అంతి రాధాకృష్ణను కలవడించి, అని అనుకున్నాడు రాధాకృష్ణ.

బుచ్చి : కూర్చోండి రాధాకృష్ణగారూ! మిమ్మల్నను కలుసుకోవడం చాలా అందంగా ఉంది. మా ఆవిడ చాలాగొప్ప సంగీత వాతప్రకారాలా అంటారు మా నరసింహమూర్తి మాష్టారు. మీరు నినాలి మీ అభిప్రాయం చెప్పాలి.

నర : అదేనయ్యా వస్తూ ఆరుకున్నాము, రాధాకృష్ణ సంగీతం నువ్వు వినితీరాలి ఏమయ్యో రాధాకృష్ణ! మా బుచ్చి వెంకట్రావుకు సంగీతం అంటే ప్రాణం.

రాధా : అవును! ఆయన్ని చూడగానే గ్రహించవచ్చును. ఆయన కౌమోదయం ఈ హాలు చూడగానే గ్రహించవచ్చును.

నర : ఈ రోజుల్లో డబ్బున్న ఒక్క పెద్దమనిషి ఒక్కకళా పూర్ణమైన బొమ్మకొన్న పాపాన పోతున్నారటండీ!

రాధా : ఈ రోజులలో లలితకళలు నేర్చుకోవడం ముష్టి ఎత్తుకోడానికే! జమీందారులు వారికి శతాబ్దాల నుంచి వచ్చిన సంస్కృతీ భోజిత్యంచేత కళావేత్తలను పోషిస్తూ వచ్చారు. ఇప్పుడేముంది జమీందారులు లాగే కారు. స్వతంత్ర సంస్థానాలు ఎగిరిపోయాయి. ఎవరు అపరభోజులూ, కృష్ణదేవరాయలూన.

బుచ్చి : జమీలూ అవీ పోవటంలే అనుకోండి. కాని లక్షలుధనం అర్జించే ధనస్వాములకు ఏమీ పొయ్యికాలం వచ్చింది చెప్పండి?

నర : ఈ దేశంలో ప్రభుత్వం వలతత్వ ప్రభుత్వం తక్కిన దేశోద్ధారక ప్రణాళికలన్నీ వలతత్వ రాక్షసి కడుపులో ప్రాణాయస్వాహా అయిపోతున్నాయి.

రాధాకృష్ణ : ధనస్వాములకు కళలెందుకండీ. సంగీతం కన్న సంగీతం పాడే బాలికమీద ఎక్కువ మోజు. అందుకనే సినిమా సినిమాలు అని కంపెనీలు పెడుతూ ఉంటారు.

అలా పెట్టడం మాజీటివారికి లాభమే అనుకోండి. శ్రేష్ఠులై ఎంతమంది చిత్రకారులూ, గాయకులూ మాడి పోవలసిందేకదా!

బుచ్చి : నేను ఇంతవరకూ కొంచెం కళావేత్తలు అనుకున్న వారి సలహాతో ఒక డజను బొమ్మలు కొన్నాను రాధాకృష్ణగారూ!

రాధా : మొత్తం ఏమాత్రం అయి ఉంటుందండీ!

బుచ్చి : పదిహేనువందలు కర్చయ్యాయి. కాని, అంతవిద్య సంపాదించుకొని, అలా అందంగా బొమ్మలు వేస్తే నూరూ నూటయ్యై వారిని ఏం పోషిస్తాయి చెప్పండి రాధాకృష్ణగారు.

రాధా : చూడండి మా సినిమావారు లక్షలు సంపాదిస్తారు. ఒక్కబొమ్మ కొన్న డైరెక్టరు, తార, తారకుడూ ఉన్నారా? ఒక్క రామబ్రహ్మంగారు తప్ప బుట్టాడు మహానుభావుడు.

నర : ఏమనుకుంటే ఏం లాభం? ప్రభుత్వం ప్రజా రాజ్యంట. ప్రజలకు కళ కావాలి. ఆ కళను ప్రదర్శన కాలంగా ఏర్పాటు చెయ్యాలి ప్రభుత్వం. ప్రభుత్వానికి మాటలు జాస్తి చేతలు నాస్తి.

బుచ్చి : ఎప్పుడండీ మీ సంగీతం మేం వినడం.

రాధా : నా కారు పంపిస్తాను.

నర : మా కారుమీదే వస్తాము. నీకు ఎప్పుడు వీలో ఆప్పుడే వస్తాము. మా అమ్మాయిని తీసుకు వస్తాము.

రాధా : రేపు రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు రండి. మా ఇంట్లోనే మీ భోజనాలు. మల్లీ కొదనకండి. మాకు కులం తేడాలు లేవండోయి బుచ్చి వెంకట్రావుగారు.

బుచ్చి : నాకు ఆ విషయంలో ఎవరినీ ఏమీ, ఇబ్బంది పరచకూడదని నియమం.

రాధా : మా ఆవిడ ఒక నాయరమ్మాయి. సంగీతానికి నాట్యానికి నాకు శిష్యురాలయింది. ఆ తర్వాత భార్య అయింది. కాని మన బ్రాహ్మణులకన్న ఆచారాలు. మాంసం చూడలేదు. చేపల వాసనే గిట్టదు. కోడిగుడ్డు కూడా పడదు.

బుచ్చి : మాకూ ఈ మాస్టరు పుణ్యమా అని చచ్చు భోజనమే అలవాటయింది.

రాధా : కాబట్టి తప్పకుండా రేపు రావాలి. మీ ఆఫీసు ఫోను నెంబరిస్వండి. ఫోనులో జ్ఞాపకం చేస్తాను సెలవు. నమస్కారం మాప్టరూ.

రాధాకృష్ణ సెలవు పుచ్చుకుని వెళ్లిపోయాడు.

౨

రాధాకృష్ణ ఇంటిలో బుచ్చి వెంకట్రావు, పద్మావతి నరసింహమూర్తి, రాధాకృష్ణ భార్య సుశీల. నాయరు వంట పండితుడు మధురమైన కులబారు కాఫీహార భోజనమూ పిండివంటలు వడ్డించంగా భోజనాలూ పూర్తిచేసి తాంబూలాలు వేసుకుంటూ లోని హాలులో కూర్చున్నారు. రేడియో చక్కని సంగీతం పాడుతున్నది.

పద్మా : ఇప్పుడు వచ్చేసంగీతం అంతా వట్టి కాఫీహాటుల సంగీతం మాస్టరూ!

నర : ఆవునమ్మా అవును. ఎవరికి కావాలి ఉత్తమమైన కర్ణాటకబాణి?

రాధా : ఉత్తమమైన ఉత్తరాది బాణికూడా ఉత్తరాది వారికే అక్కర లేకపోతోంది.

సుశీ : నాకుమాత్రం ఈనాటి సంగీతం చాలా అందంగా ఉంటుంది

బుచ్చి : కొన్ని కొన్ని ఉత్తరాది సినిమాపాటలు సురయ్య పాడినవీ, కన్నన్ బాల పాడినవీ, లతామంగేష్కర్, ఎం.ఎడ్.లీగం పాడినవీ, చాలా ఇవ్వం నాకు.

అక్కడనుంచి అందరూ రాధాకృష్ణ గాంధర్వ మందిరానికి పోయారు. అక్కడ రాధాకృష్ణ మేళంవారు అంత సిద్ధంగా ఉన్నారు.

రాధాకృష్ణ తన భార్యనూ, ముగ్గురు అతిథులనూ అక్కడ ఉన్న సోఫాలపై కూర్చుండపెట్టి, తాను వెళ్లి తన మేళ వాద్యాల వారీమధ్య తన దర్శకాసనంపై అధి వసించాడు.

అక్కడనుంచి అతడు గంభీరమూ మధురమూ అయిన తన కంఠమెత్తి నాలుగు పాటలు పాడినాడు. ఆ తర్వాత

సుకీలా వెళ్లి రాధాకృష్ణప్రక్క కూర్చుండి రెండు మళ్ళ యావపు పాటలూ, ఒక తెలుగుపాట పాడింది.

నరసింహమూర్తి మేష్టారు, ఆనందంతో చప్పట్లుకొట్టి “చాలా ఆనందంగా ఉందయ్యా. ఇంక మా అమ్మాయి పద్మావతి పాట వినాలి నవ్వు. అమ్మా ఏదీ ఒక్క పాట వినపించా! రాధాకృష్ణ! ఒక్క ఫిడేలు మృదంగమూ మాత్రమే మేళం. నా ఫిడేలు తెచ్చుకున్నారే! వానితో నేనూ వాయిస్తాను” అన్నాడు.

“పాడు పద్మా! భయమేమిటి? అంతా మనవాళ్ళే!” అని బుచ్చి వెంకట్రావు భార్యను కోరినాడు.

పద్మావతి శ్రుతిమాచుకుని తన గురువు అందివ్వగా నెమ్మదిగా రాగం ప్రారంభించింది. రెండు మూడుసార్లు భయంచే శ్రుతి తప్పిపోయింది. కాని వెంటనే అందుకుంది. నెమ్మదిగా నెమ్మదిగా తనకు ఇష్టమైన ఆ తోడిరాగం సాగించింది. ఆ రాగంలో తానవర్ణంలోనికి ప్రసరించింది. ఆ వెంటనే త్యాగరాజకృతి అందుకుంది. ఆ కృతికి సరిపడే స్వరకల్పనా వికసనంతో ఆ పాట పూర్తిచేసింది.

ఆ పాట పాడినంతనేపూ అందరూ మంత్రముగ్ధులై నిన్నారు. రాధాకృష్ణకు ఆ పాట వింటూఉంటే తాను ఒకనాడు సందర్శించిన ఉదక మండలం ప్రకృతి దృశ్యం ప్రత్యక్షం అయింది. ఒత్తుగా వివిధములైన ఆకుపచ్చని కంగుల చెట్లు నిండిఉన్న కొండచరియలు, చిన్నచిన్న నెల ఏర్లు, చెరువులు, లేళ్ల గుంపులు, పూవులు, నెమళ్లు, పక్షులు, మేఘాలు ఒక మహా శ్రుతిలో స్వరాలై దర్శన మిచ్చినట్లు ఆతనికి తోచింది. ఆ కంఠం అంత అమృతమయమని ఆతడు కలలోనైనా అనుకోలేదు. ఆ బాలికా, ఆమె గానమూ చంద్రమూర్తి, చంద్రికా అయి ఆతని ఎదుట లోచన గోచరమైనట్లయినది.

ఆమె వెంటనే రాగమాలికతో “కస్తూరీ తిలకం” అన్న శ్లోకంపాడింది. శ్రీకృష్ణ భగవానుడు నీలమేఘ క్యామల కాంతి పూర్ణుడై, కోటి సౌందర్య విరాజిత హాసాం చల వదనుడై సదస్యులందరికీ గాంధర్వ రూపంలో ప్రత్యక్షమైనట్లునిపించినది. క్షేత్రయ్యపదం ఆ వెంటనే ఎత్తుకొన్నది.

నరసింహమూర్తి ఆనందం కన్నానాతీతం. ఆశడా ఆనందంతో అచేతనుడౌతూ తనకిడేలును వాయింపడం మానుతూ ఉండేవాడు.

ఏమి బాణి! ఇది మానవమాత్రుల బాణా అని బుచ్చి వెంకట్రావు ఆమెను తప్ప నవ్వమూ మరిచిపోయాడు. సుకీలాదేవి కనురెప్ప వేయని అనిమిషత్వంతో పద్మావతిని చూస్తూ ఆమె గాంధర్వంలో మేళవించిపోయింది.

పద్మావతి పాటచాలించి అక్కడే తనతల కంఠకొని కన్నుల చీరు కారిపోగా వెక్కిరిచి ఏడవడం ప్రారంభించింది. అది గమనించగానే సుకీలాదేవి ఒక గంభీర ఆ బాలిక కడకు పరుగిడి ఆమెను పొదిలి పట్టుకొని లేవదీసి తన గదిలోనికి తీసుకుపోయింది. అక్కడ ఆమెను ఒక సోఫాపై కూర్చుండబెట్టి తానామె ప్రక్కన కూర్చుండి, “అంత సిగ్గులే ఏలాఅమ్మా! అనిచట్టే తెలుగుతో మాట్లాడుతూ, “నీ సంగీతం నేను వర్ణించలేను. జన్మ కోసారికూడా ఈలాంటి పరమసౌందర్య స్వరూపమైన సంగీతం వింటామో లేదో” అని అన్నది.

ఇంతట్లో నాయకును పిలిపించి “కోకో చేసి, వెంటనే తీసుకురమ్మ”ని ఆజ్ఞ ఇచ్చి, ఈలోగా తాను మలబారునుంచి తెచ్చిన మంచి బొవధం రెండు మాత్రలు మింగించి మంచి నీళ్లు త్రాగింపించింది.

సుకీల పద్మావతిని గదిలోకి తీసుకువెనుతూ ఉంటేనే పద్మావతి లేరుకుంది. మండుబాగా పనిచేసింది. కోకో పద్మావతిని పూర్తిగా మామూలు మనిషిని చేసింది.

సుకీలాదేవి పద్మావతిని తన స్నానాల గదిలోకి తీసుకుపోయి, మొగం కడుక్కొనుని, తునుమకునే తువాలా ఇచ్చింది. ఆమెకు తలసర్ది పొడరుఆవీ రాసి, బొట్టుంచి తనపూల బుట్టలోనుంచి బాజిమల్లయ దండను తీసి ఆమె తలలో అమరించింది.

పద్మావతి జాజిమల్లయల దండను చూచింది. ఆమె మనస్సు తేటబారింది. అదండ తన తలను అలంకరించిన సుకీలను పద్మావతి సిగ్గుతో పలకరిస్తూ ఇంగ్లీషులో “వదినా ఈ నాటినుంచి మనం ఇద్దరం ప్రాణాన్నీహితులం నుమా!” అన్నది.

రీ టా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా కుదుళ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు విడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అగ్రుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు కాలుట, నెయ్యట, చుంఛ, బట్టతల, శేను కొరుకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నాడు. మీరుకూడ శీఘ్రమునందే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ శ్రేష్ఠమంతటా నొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA

HAIR TONIC

జాండు వారి

బాలామృతము.

ఇది బలహీనమై బాలగ్రహ వ్యాధిగల బిడ్డలకు బల వర్ధక ఔషధము.

వెల 4 ఔస్సుల సీసా రూ. 1-2-0

అన్నిచోట్లా జాండు విజంట్ల వద్ద విక్రయించబడును

దామోదర్ అండ్ కో.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మేహతావారి

విశేష ఔషధములు

1. సుందరి ఎలిగ్జిర్ :—సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
3. మస్తానాపిల్పు :—సాధారణబలహీనత, క్షీణనోష్ణులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపినది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అక్షిర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.

కెమిస్టులందరివద్ద దొరకును.

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

దేశభాషలు - తెలుగు

వీధి తెనుగు సాహిత్యం, ప్రాక్ దేశపు ఇటలీ భాష అనే విరుదును నిలుపు కోటమే కాక, ఇటలీ భాషను పాశ్చాత్య తెలుగు భాష అని అనిపించినా అనిపించగలదు!

తెనుగు లేట; కనడము కస్తూరి; అరవము..... శ్రీనాథుడు తెలుగు భాషను “దేశభాషలందు తెలుగు లెస్స” అనికాఢించాడు. భారతికవి “సుందరమాన తెలుగు” అని పాడి కొనియాడాడు.

మన దేశభాషల పరికిలన మన దేశంలో ఉన్నది ఒక్క సంస్కృతి, ఒక్క భావనా శక్తి, ఒక్క జీవిత దృష్టి అని విశదం చేస్తుంది. ఒక్క దేశంలో భాషల వైవిధ్యం ఉన్నంత మాత్రాన సంస్కృతి భాష భాషకూ మారుకుం దనుకో గూడదు. జనించె గిరి కిఖిలాలు వేరై లే మాత్రం గంగా సింధూ గౌతమీ కృష్ణవేణి మొదలైన నదులన్ని సంగమించేది ఒక్క సముద్రం లోనేగా?

ఆకాలం

శ్రీమతి అద్దేపల్లి లక్ష్మి

అదొక మంచి కాలం
అదొక మహా మంచి కాలం
ఆకాలం మళ్ళీరాదు,
ఈకాలం వెళ్ళిపోదు.
ఆకాలం, ఆకాలంలో
ఆకలి లేదు, ఆశలు లేవు
అబద్ధం లేదు, అన్యాయం లేదు,
అనూయ లేదు, అసహనం లేదు,
అసహాయత్వం అసలే లేదు,
ఆకాలంలో అంతా ఒకటే
నీవూ నేనూ వాడూవీడూ అంతా ఒకటే.
ఆడ మగ, కుల మత, తన మన
అనే భేదాలకు అసలు తావే లేదు.
ఆకాలంలో వారు పరలోకంలో మరి
అమరత్వం పొందేరట
ఈకాలంలో వారు ఇహలోకం లోనే
ఈసడింపులు తిని ఈడిగపడ్తున్నారు.
అదొక కాలం
ఆకాలంలో మరి

రాజపాలితులే ప్రజలు
ప్రజల బంటులే రాజులు
ప్రజా ప్రభుత్వమే అది
ప్రజాపాలకు లేవారు
ప్రజారాజ్యమే అది
రాజే ప్రజ, ప్రజే రాజు
ఆరాజుల ఔదార్యం,
ఆప్రజల త్యాగం
బండ్లారుల అనురాగం.
అనుపమాన మైన దా రాగం.
ఆకాలం మహామంచి కాలం
ఈకాలమా, అమ్మయ్యో!
ఈకాలం పేరు తలవకు
ఈర్ష్య; అనూయ, అగ్ని
ఇవ్వన్నీ ఈకాలంలో
ఇమిడివున్నాయి సాలెగూడులా
ఆకాలం మళ్ళీరాదు
ఈ కాలం వెళ్ళిపోదు
ఆకాలం, అదొక మహామంచి కాలం!

అలులేదు - చూలులేదు - కొడుకు పేరు....

శ్రీమతి అయ్యగారి కనకం

కమల మూలుగైవలకు వెళ్ళిన సంవత్సరమే ప్యాసు కావలసినది గాని యూనివర్సిటీకి డబ్బు ఋణపడి యుండుట చేత మూడు సంవత్సరాలు పరీక్షకు వెళ్ల వలసి వచ్చింది. తరువాత ఇంటకు చదవడమా? ఉద్యోగం చేయడమా? అన్న సమస్య వచ్చింది. ఆమె కాత్తలెవరో బయల్దేరి "నీవు రేడియో కేబై నా వ్రాయమ్మా అది వాళ్లకు వచ్చితే నిన్ను మాట్లాడమని డబ్బు కూడా యిస్తారు. రాను పోను ఖర్చులు కూడా యిస్తారు. అల్లా నెలకోసారి కనక నీకవకాశమిస్తే యింక ఉద్యోగమెందుకమ్మా" అని చెప్పారు. అయితే ప్రయత్నం చేసి మాస్తా నంటూ కమల తొందరగా 'అత్తా కోడండ్రు' అనే నాటకం వ్రాసింది. ఇంట్లో అందరికీ కూడా చదివి పనిపించింది. ఇది తప్పకుండా రేడియోకు సరిపోతుందని అందరూ అన్నారు.

"అయితే అమ్మమరి యిది పోస్టులో పంపించాలి. మూడు క్లాసులిస్తావా?" అంది కమల.

"అక్కా, ముక్కానీ బిళ్ల నేస్తానే. మరి నీకు డబ్బు వచ్చాక మూడు రూపాయలిస్తావా?" అన్నాడు తమ్ముడు భాస్కరం.

ఇంతట్లో పక్కగదిలో నుంచుని వింటూన్న వాళ్ల అన్నయ్య "ఏమీ చెల్లాయ్ ఏమిటా మనోబద్ధ రాజ్యపాలన? నిజంగా నీనాటకం రేడియో వాళ్లు తీసికుంటే నాతో మాట్లాడవా?" అన్నాడు.

"ఇదిగో టైమయిపోకుండా యిది కాస్త పోస్టు చేయిద్దా. తరువాత మాట్లాడుకోవచ్చు".

"మరి నే నొక్కసారి చదవడమా?"

"ఇప్పుడు నువ్వుచదవద్దు బాబూ" అన్నది కమల.

"రేడియోలోనే చదవచ్చులేరా అబ్బాయి" అంది వాళ్లమ్మ.

"ఒకేయ్ అన్నయ్య, అక్కరాసిన చిత్తు కాపీ నాదగ్గరుంది యియ్యనా?" అన్నాడు భాస్కరం.

"చెల్లీ! అత్తయ్యకిచ్చానే నీకవరు" సరే. ఆరోజు రాత్రి

కమలకు సంతోషంచేత నిద్ర పట్టలేదు. తెల్లవారి లేచి తరువాత కూడ "అలిండియా రేడియో విజయవాడ వాళ్ల కందిలే రేపిస్తారు కదూ జబాబు," అనుకుంది కమల.

"ఏమని ఇస్తారు" అంది వాళ్లమ్మ.

"రమ్మనే రాస్తారనుకుంటున్నా నమ్మా. నాతో మంచి చీరొకటి కొనిపెట్టవుటే అమ్మా!" అంది కమల.

"ఏదో డబ్బు వస్తుందంటున్నావుగా? అదిపెట్టి కొనుక్కో" అమ్మ బదులు చెప్పింది.

"అబ్బో అడబ్బు వస్తే నేనొక్కని కలం కొనుక్కోవాలి బాబూ" అనుకుంది. కమల యింకా యింకా నాటకాలూ, కథలూ వ్రాయాలని

ఇంతట్లో తమ్ముడు పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి "అది నాపేరు పెట్టి పంపించిందే. వాళ్లకవక నిజంగా డబ్బుపంపిస్తే చిల్లి డబ్బుడీ కూడా అక్కకివ్వను. నేనూట వట్టింతుకోమా అదిపెట్టి."

"నేనేం నీపేరెట్టి పంపించలేదోయ్ తమ్మయ్య. నాతో అబద్ధాలు చెపుతున్నావా; నాన్న రానియి నీపని పట్టిస్తా" అని బెదిరించింది అక్క. ఇలా నాలుగు రోజులు గడిచేయి. ఒక రోజు మధ్యాహ్నం కమల రేడియోలో మాట్లాడానికి బెజవాడ వెళ్లడానికి ఏమీకావాలో అని ఆలోచిస్తూంటే కమలమ్మ గారున్నారా అంటు తపాలా బంత్రోతు వచ్చాడు.

రేడియో వార్తకోసమెదురు చూస్తున్న కమల పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చింది.

రిజిస్టర్డ్ పోస్టులో ఏదో ఉత్తరమొచ్చింది.

'దానికోసమే ఎదురు చూస్తున్నా నంటూ ఎంతో సంతోషంతో' సంతకం పెట్టింది "అలిండియా రేడియో విజయవాడ నుంచే" అంటూ కవరు విప్పింది.

ఆమె వ్రాసిపంపిన నాటిక మరయొక చిన్న కాగితంతో భద్రంగా వేసికోనందుకు సానుభూతి చూపిస్తూ తిరుగొట్టబడింది!!

మధ్య తరగతి స్త్రీలు సహకార సంఘాలను

వినియోగించు కోవాలి!

ప్రపంచ చరిత్రలో మన దేశ స్త్రీలు కూడ ముందంజ వేయాలి!

శ్రీ సత్తిరాజు రామచంద్రరావు.

రెండవ ప్రపంచయుద్ధం తరువాత కరువు కాటకాలతో, హిందూ ముస్లిం దెబ్బలాటలతో ఉన్న భారతదేశాన్ని మన నాయకుల చేతులలో పెట్టి, తెల్లవాళ్లు వెల్లిపోయారు. ఆహారధాన్యాలు లేక విదేశాలమీద ఆధారపడవలసి వచ్చింది. డాలర్ ను ఉపయోగించు కొంటేనేగాని దేశాభివృద్ధి లేకపోవడం వలన, వ్యాపారపంటలు (పుగాకు వగైరా) పండించవలసి వస్తోంది. డాలర్ వల్ల పరిశ్రమలు ఆభివృద్ధికి కావలసిన పరికరాలు లభిస్తాయి. అప్పుడు గానిపరిశ్రమలు ప్రాజెక్టులు కట్టలేరు. డాలర్ నుగాను వ్యాపారపంటలు పండించసేయవలసి వస్తోంది, అని మన పెద్దలు ప్రకటిస్తున్నారు. తినుబడి సరకులు తక్కువ అవుతున్నాయి అనే వంకతో వ్యాపారస్తులు ఆహార ధాన్యాలను దాచివేస్తూ యున్నారు. బ్లాక్ మార్కెట్టులో ప్రతివ్యక్తి సరకును కొనుక్కోవలసి వస్తోంది. ఆహారధాన్యాలు లేకపోతే ప్రజలు చావవలసి వస్తుంది. ఎవడైనా చస్తాడా? చచ్చినట్లు కొనుక్కోవాలనే ధీమా దొంగ వ్యాపారునకు తెలిసి పోయింది. దానితో ఆహారధాన్యాల రేట్లను పెంచివేస్తూ యున్నారు. కొరియా యుద్ధంతో మూడవ ప్రపంచయుద్ధం వచ్చేసిందని రేట్లు పెంచేశారు. కలకత్తాలో 39 గురిని (దొంగ వర్తకుల అరెస్టు చేయడం జరిగింది.) యీవిధంగా భారతదేశ పరిస్థితి యుందని పేపర్లలో ప్రతీరోజు చదువు చూసే యున్నాం.

మనదేశం బీదదేశం. మనదేశంలోని ప్రజల జీవితాలు చాలా స్వల్పం. (అంటే సరైన తిండిలేదు. తృప్తిగా తినుటకుదానికితగిన సంపాదన లేదు.) ధనార్జితం తక్కువ అవడం, ఆహారధాన్యాల నిత్యజీవితావశ్యకమైన సరకులు రీ, రి రెట్లు పెరిగిపోయి ఉండడంబట్టే, మనం మనతీరిక గంటల్లో వేరే పనిచేయమ, మనకుటుంబ పోషణను చూచుకొంటున్నాం. యీవిధంగా రెండవ వృత్తిని చేసికోవడంలో రెండు పద్ధతులు ఉన్నాయి (1) అధికారంకలిగిన అభీసర్లు N. G. O. ద్వారా

నుండి బంట్లాతు మకు వారి అధికారంతో ప్రజలను భయపెట్టి, కుటుంబాన్ని పోషించుట (2) వేరే ఉద్యోగం చేసి కొనుట. యీ వైరెండు పద్ధతులు చేసేవ్యక్తులయొక్క ఆరోగ్యనూత్రాల ప్రకారం చూచినా, గౌరవ మర్యాదల ప్రకారం చూచినా అతి దారుణం. యీ పద్ధతులను గ్రహించే పూజ్య బాపుజీ, “కష్టపడేవానికి నెలకు తక్కువలేకుండా రు 30/- ఉండాలని, ఎల్లప్పుడు గోల పట్టేవారు. గాని ఆయన గోలను ఎప్పుడూ వినలేదు సరికదా ప్రతివ్యక్తి సుఖంగా బ్రతికే రోజులలో రోజుకు రూపాయికూడ సంపాదించే వారుగా కాలేకపోయారు. గాంధీజీ సిద్ధాంతాల ప్రకారం యిన్ క్లేమన్ రోజులలో, రి రెట్లు పెరిగిన యీ రోజులలో ప్రతి వ్యక్తికి తక్కువలేకుండా రు. 150/- ఉండాలని నిర్ణయ మన్నమాట. గాని మదరాసు ప్రభుత్వముకన్న హెచ్చు కరువు భత్యం యిస్తాయన్న కేంద్ర ప్రభుత్వంకూడ అంత యివ్వడంలేదు.

ఒక N.G.O. ను తీసుకొందాం. అతను మధ్యతరగతి మనిషి. కొత్తగా చేరినవానికి కరువు భత్యంతో సహా సుమారు రు. 90/- యిస్తాయన్నారనుకొందాం. భార్య తన బ్రతకాలి. అతను మితంగా ఖర్చుచేసేవ్యక్తి అయితే క్షితింది విధంగా యుంటుంది. యింటి అద్దె 20/- దీపాలఖర్చు 3/- భోజనం 60/-లు (అన్నీగలిపి) బట్టలు, ఆరోగ్యం 30/-లు అప్పుడప్పుడు వినోదాలు యితరఖర్చులు. 10/-లు. మొత్తం రు. 123/- యీ లెక్కలు యింకా తక్కువ వైడబ్బు చాలక అప్పుచేయవలసి వస్తుంది. యీ విధంగా అప్పులభారం హెచ్చు అయినప్పుడు వ్యక్తికి ఏవిధంగా వుత్సాహం ఉంటుంది? చాలీచాలని నిర్ణయ జీతాలు మినహా, యజమానుల నుండిగాని, ప్రభుత్వం నుండిగాని, ఏయితర సౌకర్యములు లేనందుననే లంచాలు తినడం, రెండవ వృత్తిని చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించడం జరుగుతోంది. ఈరెండవ ప్రయత్నంవల్ల గౌరవం పోవడం, ఆరోగ్యం పాడవడం, జబ్బులు హెచ్చు

మధ్య తరగతి స్త్రీలు సహకార సంఘాలను వినియోగించుకోవాలి

అవడం, పనియందు శ్రద్ధలేకపోవడం ఆఖరుకు ఉద్యోగము నుండి తీసివేయబడడం జరుగుతోంది.

ఈవిధంగా మధ్యతరగతి ప్రజలు పడుతున్న కష్టాలకు అంతా పంతాలేదు. కార్మికుడు తను, తనభార్య కలిసి పని చేస్తూయున్నా జీవితాలను గడపలేకున్నారు. అటువంటి పరిస్థితులలో మధ్యతరగతి కుటుంబం అంతా ఒక్కరిమీదనే ఆధారపడి బ్రతకడం అంటే నానా అవస్థల పాలుగావడం అవడంబూరా? అది జీవితానుభవం. యీ యిన్ స్టేషన్ పోవాలంటే ప్రజలకు కావలసిన జీవితావసరసరుకులు (బట్టా, తిండి, యిల్లు, ప్రజలకు అందేటట్లు చెయ్యాలి, వ్యవసాయాన్ని, పరిశ్రమలను అభివృద్ధిపరచాలి, ప్రభుత్వం నిస్సహాయస్థితిలో యున్నప్పుడు, ప్రజలు ముందంజవేయాలి. మనభవిష్యత్తు సహకారంమీద ఆధారపడియుంది. స్త్రీ పురుషులు కలిసి వ్యవసాయాన్ని పరిశ్రమను అభివృద్ధిపరచాలి. ధనం సంపాదించాలంటే స్త్రీలు, పురుషులకు సహకరించాలి. కస్తూరి బాయి శిక్షణ కేంద్రాలను హెచ్చుగా స్థాపించాలి. చేతి పరిశ్రమనే కాకుండా స్త్రీలకుకూడ వ్యవసాయాన్ని అభివృద్ధిపరచడం ఎట్లాగో, బట్టల పరిశ్రమలలో స్త్రీలు పనిచేడం ఎట్లాగో నేర్పాలి. వాటితోపాటు విద్య ప్రభుత్వంమీద మొదలైనవి నేర్పాలి. అవి నేర్పబడుతులేదు. సరిగ్గా వీటిని నేర్పటకు ప్రభుత్వం పెట్టుబడి చాలదు, కాబట్టి సహకార సంస్థల ద్వారా వాటిని అభివృద్ధి పరచాలి. మనకొరతలను సహకార సంస్థల ద్వారానే నిర్మూలించుకోవాలి. 50 సం॥ లనుండి పని చేస్తూ యున్న సహకార ఉద్యమం ఇప్పుడు స్త్రీల చేతులలోకికూడ వెళ్లాలి. ఈ అభివృద్ధికి చదువుకొన్న స్త్రీలు ముందంజ వేయాలి. వారు ముందంజ వేయడంలేదు. పొలంలో వ్యవసాయం చేయడానికి చదువుకొన్న భారత స్త్రీ బెంగ పెట్టుకొంటుంది. చదువుకొన్న స్త్రీలు సుకుమారంగా పెరిగారు, అందుచేత వ్యవసాయం చేయలేరు, చేస్తే కాలో చేయ్యా విరుగుతుందని భయపెట్టుతారు. ఈ నిరుత్సాహాన్ని చూస్తే, పెద్దలు (కుటుంబ పెద్దలు) “ఎంత చదువు చదివినా పద్దులు వ్రాయడానికేకదూ!” అని పోషన చేయడంకద్దు. కుటుంబ పెద్దలు అనే పోషన మాటలను విని, కోపంతో, మనస్త్రీలు, “యింటిపనులతో

తీరికే ఉండదు.” అని అంటూ తమవిద్యను ఇతరులకు చూపకుండా, వేరే ధోరణిలోకి మార్చేస్తారు. వంట పెత్తనం మనకు ఉందని, డబ్బుపెట్టి, తాళాలు మనదగ్గర వున్నాయని, యింటి ఖర్చులు తనే చేస్తూయున్నాననే సంతోషం మధ్య తరగతి చదువుకొన్న స్త్రీకి ఉన్నా, కుటుంబం ఒక వైపునుండి నాశనం అవుతువున్న, భర్త తెచ్చేధనం కుటుంబానికి సరిపోదని తెల్సినా, ఆర్థికంగా తనభర్తకు సహకరించదు—అందు చేతనే విదేశీయులు “భారత స్త్రీలు వరకుల్లని” విమర్శించిన మాటలు మన మధ్యతరగతి స్త్రీలకు మాత్రమే చెందుతాయి. ఎండలో పనిచేస్తే నాబిడ్డ ఎర్రబడి పోతుంది, మంచీరక్తం కేరీరంలో ప్రవహిస్తుంది, గంభీర స్వభావం ఏర్పడుతుంది, వయ్యారంగా కనపడదు అనేభయంవల్లనో మరి ఏయితర కారణాల వల్లనోగాని తమ బిడ్డలను తల్లిదండ్రులు నీడనే కూర్చోపెట్టి పనిచేయిస్తారు. చదువును కొంతవరకు (III ఫారం) చదివించి, తరువాత సంగీతం, ‘లేసు’ అల్లడం నేర్పుతారు. అత్తవారింటికి వెళ్లిన తరువాత అవి రెండు మూలపడుతాయి. అవి వారిజీవనానికి పనికి రానివని వదలివేస్తారు. దానితో వారి విద్యలు అన్ని సమాప్తి. మరల పెద్దబాలశిక్షకు తయారు (చదువునే మర్చి పోతారు) తమబిడ్డలకు కూడనేర్పరు. ఇది మనదేశంలోని మధ్యతరగతి స్త్రీల సహజగుణం. ఇది వ్యతిరేకతతో వ్రాయడంకాదు. మనకు అనుభవమే.

గాని...ఇతర దేశాలలో...చూడండి. అనేకమంది స్త్రీలు పురుషులతో సమానంగా తయారై ఆర్థికంగా జీవితానికి సహకరిస్తూ యున్నారు. మొన్న మొన్న ఆంధ్ర ప్రభలో జశోన్లేవేకియాలో ఒక స్త్రీ రైలయింజను డ్రైవర్ అంటూ బొమ్మ లేశారు. జపాను స్త్రీలు విమానాలు నడుపుటలో శ్రద్ధమాపించారు. అన్ని దేశాలలో స్త్రీలు పురుషులతో పాటు ముందంజ వేయుచున్నారు. గాని మనదేశపు స్త్రీలు విద్యలోను, ఉపన్యాసములు వేయడంలోను నీడనే కూర్చుని చిన్న చిన్న పనులు చేయడంలోను సమర్థులు, ప్రపంచ స్త్రీలు ఉరకలు వేస్తూయుంటే మనం నడుస్తున్నాం. ఇతర దేశంలోని స్త్రీల గురించి ఆలోచిద్దాం.

మధ్య తరగతి స్త్రీలు సహకార సంఘాలను వినియోగించుకోవాలి

“సినిమాలోకి” అనే మధ్యతరగతి స్త్రీకి స్వంత యిల్లు ఉంది. ఆవు, వ్యవసాయ పరికరాలు, చిన్న పూవుల తోట ఉన్నాయి. ఆమె పెద్ద చదువు చదివింది. మంచి బట్టలు వేసుకొని శుభ్రంగా అందంగా తయారౌతుంది. ఆమె చదువుకొన్నది కాబట్టి క్లబ్బుకు వెళ్లుతుంది. డ్యాన్సు చేస్తుంది. పాడుతుంది. అనేకసార్లు ప్రజలకు తననాట్యం చూపింది. బహుమతులూకూడ పొందింది. యిన్ని లక్షణాలు కలిగిన ఆమె ఎవరు? ఉపాధ్యాయురాలా? పాటకురాలా? అభీష గుమస్తా? యింజనీరా? ఆసుపత్రిలో నర్స! లేక డాక్టరా?.....అంటే పూర్వం ఉపాధ్యాయురాలు. హైస్కూలులో పని చేసేది. కాని యిప్పుడో? ఆమె ఆపనులలో లేదు.

ఆమె యిప్పుడు సమిష్టి వ్యవసాయ క్షేత్రాలలోని మామూలు సభ్యురాలై ఉంది. వ్యవసాయానికి ఉపయోగించబడే ట్రాక్టర్ (నాగలివంటిది) డ్రైవర్. ఆమె భర్తకూడ వ్యవసాయ క్షేత్రాలలో పనిచేస్తూ యుంటాడు. అతను పూర్వం చదువు లేనివాడు. చురుకైన వాడు. అతని తమ్ముని (బాగా చదువుకున్నవాడు)కి పెండ్లి చేయాలని ఆమెతండ్రి, అనుకోనేవాడు గాని, ఆమె అతనిని ప్రేమించక, అతని అన్న నే ప్రేమించి పెండ్లిచేసుకొంది. తనకు వచ్చిన విద్యనంతా తన భర్తకు నేర్పింది. చదువు అసలే లేదని నీచంగా చూచి ఎరుగదు. అందుకే తనభర్తకు తనంటే చాల ప్రేమఅని గర్వంగా చెప్పకొంటుంది. ఆమె టూల్ స్టాయి, టాగోర్, హ్యూగో పేర్లుపియర్ మొదలైనవారి పుస్తకాలు చదువుతుంది. ప్రతీ కొత్తసినిమా చూచి నాట్యం నేర్చుకొంటుంది. సినిమాలోని మంచిని అర్థం చేసుకొంటుంది. కథలు వ్రాస్తుంది. నిజమైన మనిషి జీవితం ఎట్లాఉండాలనే విషయంపై, వార్ల క్లబ్బులో చర్చరాగా ఆమె ఆమోఘంగాచెప్పి, అందరిని ఉర్రూతలూడించింది.

1940 సం॥లో యుద్ధం రావడంవల్ల ఆమె చదువునుమాని వేసింది. తన గ్రామంలోనే వ్యవసాయం చేస్తూయుంది. యుద్ధంతరువాతనే ఆమెపెండ్లి జరిగింది. ఆమె తండ్రి యుద్ధానికి పిలువబడ్డాడు. తను యుద్ధంలోకివెళ్లుతూ తమ నాయకుడు చెప్పిన మాటలు తన కుమారికి చెప్పాడు.

“సోదరిమణులారా! మీరు యుద్ధభూమిలో పని చేసే కంటే వ్యవసాయం, పరిశ్రమలకొరకు పాటుపడితే మెచ్చు ఉపయోగం ఉంది.” అని చెప్పిన మాటలువిని వ్యవసాయం లోకి దిగింది. అప్పటినుండి రాజకీయ, పెక్నికల్ పుస్తకాలు చదవడం మొదలు పెట్టింది. ఆమె వ్యవసాయపు ట్రాక్టర్ టిప్ టాప్ గా యుంటుంది. 1941 నవంబర్ లో ప్రేడింగ్ నేర్చుకొంది. ఆమె చూపిన శ్రద్ధవలన ఆమె మిషన్ బాగా పనిచేసింది. సమిష్టి క్షేత్రాలలోని భూమిని సుమారు 1647 ఎకరాలను సాగుచేస్తానని ప్రమాణం తీసుకొంది. ఈ పట్టు దలతో ఆమె 500 కిలోగ్రాముల వంటచెరుకును సంపాదించినది. ప్రతీ సంవత్సరం కితాకాలంలో ట్రాక్టర్లను బాగు చేయడం, కొత్తట్రాక్టర్లను నడపడం, వ్యవసాయ శాస్త్రంలో అభివృద్ధికరమైనవన్నీ నేర్చుకోడం చేసేది. ఆమె ట్రాక్టరునే తయారు చేయాలని పట్టుదలతో పెక్నికల్ పుస్తకాలు చదువుతోంది. ఆమె క్రితం సం॥రం 2,440 కిలో గ్రాముల గోధుమలు, వేలకొద్దిదబ్బు సంపాదించింది. ఆ ధనంతో భర్త ధనంతో ఆకుటుంబం అనేక కొత్తసరకులు కొన్నారు. దగ్గర యుండే పెద్ద పట్టణమునకు వెళ్లి ఒట్టుల కొనుక్కొంటూ కొన్నిరోజులు ఉండి; డ్రామాలు సినిమాలుచూచి, కొత్త, పుస్తకాలు, ఆటవస్తువులు, టెక్నికల్ వస్తువులు కొనుక్కొన్నారు. ఇన్ని చేస్తూకూడ ఆమె వ్యవసాయంలో ఆమోఘంగా పనిచేస్తూంది. “నేను ఎప్పుడు ట్రాక్టర్ డ్రైవర్ గా ఉండేదలచాను.” అని గర్వంగా అంటుంది. ఈ విధంగా ఆమె తనకుటుంబానికి పనికివస్తోంది.

ఇంత అభివృద్ధి మనస్త్రీలలో లేకపోయినా, నీడను కూర్చొని పనిచేసే గృహపరిశ్రమలలోనైనా ముందంజవేయాలి. ఉపన్యాసకాలం కాదని గుర్తించాలి. ఉపన్యాసంతోపాటు పరిశ్రమలకూడ జరిపే రోజులివి. పరిశ్రమలు ప్రాజెక్టులు మన దేశానికి లేవు కాబట్టి కుటీర పరిశ్రమలద్వారా మన ఆర్థిక సమస్యలను పరిష్కరించుకోవాలి. స్త్రీలుచేసే ప్రతీ కుటీర పరిశ్రమ సహకార సంఘాలద్వారా జరపాలి. లేను అల్లడం కొమ్ములతో బొమ్మలుచేయడం, స్త్రీలకు కావలసిన టైలరింగ్ పనులు అన్ని చేయడం. అద్దకాలు, అల్లడం, మొదలైన వన్నిచేస్తూ వీలైతే వ్యవసాయ క్షేత్రాలనూపించి, ట్రాక్టర్

మధ్య తరగతి స్త్రీలు సహకార సంఘాలను వినియోగించుకోవాలి

ఉపయోగించటం, మొదలైనవి చేయడానికి కృషిచేయాలి. సీటిని చేయుటకుగాను ప్రతీమధ్యతరగతి స్త్రీ కృషిచేయాలి. పేర్లు కట్టుటకుగాను డబ్బు వసూలుచేయాలి. భర్తలకు సచ్చ కెప్పాలి. బాధ్యతగా నడిపించాలి. దురాశ, గర్వాలను విసర్జించాలి. పూర్వపు చాదస్తాలను మావాలి. నాశనం అయిపోతున్న మధ్యతరగతి ప్రజలను కుటుంబాలను రక్షించు కోవడానికి సదుపాయ కట్టాలి. కష్టపడితేనేగాని ఫలితం లేనందున కష్టపడాలి. ఫలితం వెంటనే చూడగలుగుతాం. క్రీస్తుని గుమ్మడిదల దుర్గాబాయమ్మ, క్రీస్తుని విద్యావతి వగైరా చదువుకున్న మహిళానాయకురాలు, విరాళాలు పోగు చేసి, కేంద్రాలను స్థాపించడంకంటే, సహకార సంస్థలద్వారా

అధికంగా మధ్యతరగతి కుటుంబాలను రక్షించే పద్ధతి అలా వించాలని ప్రార్థన. దీనికి వెంటనే ప్రత్యేకంగా కమిటీ ఏర్పరచి ప్రతీపట్టణ, గ్రామాలలో సంఘాలను నడపవలసిందని కోరుచున్నాను. లేను పనిలో మిషనరీవారు సక్రమంగా పనికెత్తగ వేతనాలు యివ్వడం లేదని వినిపిస్తే, వెంటనే సహకార సంఘాలను ఏర్పరచి వారిపనికి రక్షణ యివ్వవలసిందని నూచన. ఈవిధంగా చేస్తే మధ్యతరగతి కష్టాలు గట్టు ఎక్కుతారు. మన మధ్యతరగతి స్త్రీలు కుటుంబ అధిక రక్షణకు పనికివస్తారని ప్రపంచానికి చెప్పే రోజుకొరకు ఎదురు జూస్తూయుంటా...

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

సహజోత్పన్నము
1898 - 1948

గర్భాశయ రోగనివారిణి

ఆయుర్వేదాశ్రమం ఎమిటెడ్, మదరాసు 17.

.....“బొమ్మ....బొరుసు”

(‘Matter of Life and Death’ అనే ఇంగ్లీషు చిత్రము చూసిన తర్వాత కలిగిన భావాలతో వ్రాసిన ౨వన యీ బొమ్మ—బొరుసు కథ. సంపాదకురాలు.)

ఎన్నో మెట్లు ఎక్కి చివరకి వైమెట్టుమీదికి వచ్చాను. వెనక్కి తిరిగి చూస్తే ఒక్క మెట్టు కనిపించలేదు. నాకు అంతా ఏదో కలలాగ వుంది. ఎక్కడనుంచి వచ్చినది, ఎక్కడ ఉన్నదీ ఏమీ పాలు పోలేదు.

ఆ పరిసరాల్లో అంతటా చాలా చల్లగా హాయిగా వుంది. దూరాన మంచు శిఖరాలు కరిగి నెలయేళ్లుగా మెల్లి మెల్లిగా పొరుతున్నాయి. ఓ మూలనుంచి అతి మధురమైన గానము విసవస్తోంది. మరొక వైపున ఓ సరస్సులో రెండు హంసలు మెల్లిగా యీదుకుంటూ పోతున్నాయి.

ఓ శ్రీ దూపం...ఓ పురుషాకృతి...జంటలుగా,— చాలా జంటలు ఆ ప్రదేశమంతటా విహరిస్తున్నారు.

ఇంతలో ఓ పురుషాకృతి నా సమీపంగా వచ్చి నవ్వుతూ నిలబడింది....మరుక్షణంలో నేను ఆ పురుషాకృతి వెనువెంటనే బయలుదేరాను. త్రోవలో చాలా జంటలు మమ్మల్ని చిరునగవులతో పలకరిస్తూ పోతున్నారు.

నేను, ఆ పురుషాకృతి వెళ్లి, వెళ్లి ఓ సరస్సు ఒడ్డున కూర్చున్నాను. ఆ పురుషాకృతి చెప్పింది...“నా కర్మ పరిష్కారము అయి ఎంతో సుకృతం చేసుకున్న ఫలితంగా నేను యీ ఉర్ధ్వ లోకాన్ని పొందాను, అంతా సంతోషమేగాని, విచారమన్న మాట వుండదు,”—

ఆ తరువాత ఆ పురుషాకృతి అంది,—“అదిగో చూడు నీ పూర్వ చరిత్ర ఏలాంటిదో, నువ్వు యిక్కడకు ఎలా వచ్చావో.”

...మొట్టమొదట ఆ సరోవరంలో మా ప్రతిబింబాలు కనిపించినై. తరువాత రెండడుగుల వలయాకారంలో నీళ్లు పోయి దట్టంగా పొగమంచు కన్నడింది. మెల్లి మెల్లిగా ఆ మంచు విడిపోయి ఒక కంత ఏర్పడింది. అందులోంచి చూస్తే లెఖపెట్టు లేనన్ని చలువరాతి మెట్లు కనిపించినై. మరుక్షణంలో ఆ మెట్లు మసక మసకగా అయిపోయి అన్నీ కింద స్పష్టంగా కనుపించడం మొదలు పెట్టాయి.

అదిగో జ్ఞాపకం వుంది.

మావూరే, అదిగో ముప్పనవారి సిల్క్ మిల్లు, భారతం వారి డేరా సినిమా; అమృత్తి మాడంతస్తుల మేడ...

అప్పుడే కలెక్టరు కచ్చేరిలో రెండు గంటలు కొట్టారు. రోడ్డుమీద ‘నాన్ రొట్టి బిస్కట్’ వాడు కేకలు వేసుకుంటూ ఖాతా ప్రకారం మా యింటికి వచ్చి రొట్టెలు యిచ్చి వెళ్లాడు. మా అమ్మ ఎండపాడలో కూర్చొని. సుమతి శతకం చదువుతున్నాను. ఇంతట్లో కాళ్ల మచ్చల చప్పుడు మాపిన్ని వస్తూన్నట్టు తెలియ చేసింది. “మీనా, బజారుకు వెళ్లి నాల్గు వందలు మల్లెపూలు పట్టా అమ్మా, యీ పావాలా తీసుకొనివెళ్లి,” అంటూ పురమాయించింది మా పిన్ని. రాళ్లు ఏరడం మాని మా అమ్మ పిన్ని కేసీ తల యెత్తి చూసింది. మా పిన్ని అమ్మకేసి చూడనే లేదు. లేచి వెళ్ళపోతుంటే, “బాగా భేరమాడి పుచ్చుపూలు లేకుండా ఏరి పట్టా,” అంటూ హెచ్చరించింది మాపిన్ని.

మండువా, శోభనాల గది, కచ్చేరి శావడి, నడవా, వండాదాటి, వీధి గుమ్మం దగ్గరకు వచ్చేటప్పటికి వీధి

బొమ్మ....బొరుసు

గోలో కూర్చొని, జాగ్రత్త కంఠతాపడుతున్న మా అన్న, “ఎక్కడికి యీ ఎంతలో?” అన్నట్టు ప్రశ్నార్థకంగా చూశాడు. “మల్లెపూచికి, రమణకు జడ కుట్టుందిట పిన్ని,” అంటూ పెట్టునిగా. ఇంటికి బజారుకు మైలు ఉంటుంది. పావలా గుప్పెట్లో గట్టిగా పట్టుకొని ఆలోచిస్తూ వెడుతున్నాను. కాళ్లు మడుతున్నై. కాస్త దూరంలో మర్రి చెట్టు నీడ. అక్కడకు వచ్చాక ప్రాణం లేచివచ్చింది. మళ్ళీ చాలా దూరం ఎండ. తరువాత అయ్యరు హోటలు నీడ. బాగుంది.—ఎండ...నీడ...ఏమిటీ పిట్ల వింత కలయిక! నీడ అంటూ వుంటేగాని ఎండ రాద్రము తెలీదు కాబోలు! “ఎండ...నీడ” చాలా గమ్యుతగా వుంది. పూలమ్మి కనికొట్టింది, “యితటి పావలా బేరానికి పుచ్చులు, చచ్చులు, ఏరవచ్చిందయ్యా యీ గుంట,” అంటూను...

పూలు తీసుకొని మళ్ళీ ఆలోచిస్తూ యింటికి వస్తూన్నా. ఎంత ఆలోచించినా అర్థంకాదు. నేను, మా అన్న, మా అమ్మ, ఎందుకు మనస్సుల్లో తీవ్రబాధ అనుభవిస్తున్నదీని నా చిన్న మెదట్లో ఏమీ సమాధానం దొరకలేదు.

మాపిన్న రోజూ సాయంత్రం అయిదు గంటలకి వీధి అరుగుమీద సభ తీర్చుకుంది.

ఆ సభకి ఆమె అధ్యక్షురాలు. ఇరుగు పొరుగు ఆ సభకి హాజరు అవుతారు. ఆ సభలో అనేక విషయాల చర్చలు, తీర్మానాలు జరిగి పోతుంటై. దీపాలు పెట్టగానే సభ చాలించి ఎవరి యిళ్లకు వాళ్లు వెళ్లిపోతారు. అధ్యక్షురాలి కాలిమట్టెలు లోపలికి వస్తాయి.

నాకు జ్ఞానం రాక పూర్వము మా సంసారపు సంగతులన్నీ యీ సభలద్వారా నాకు తెలిసినై. —...“మా నాన్నగారు స్త్రీదరీ పని చేసి చాలాడబ్బు, మంచిపేరు. గడించారని, ఆ రోజుల్లో మా అమ్మ బంధుకోటిని ఎంతో ఆదరణగా చూస్తూ, “మా నీతమ్మ, అనీతా దేవేమ్మ,” అంటూ నల్లరొంగు కీర్తి తెచ్చుకుందని, అయితేనేం, మా అమ్మకి, (మా పిన్నిలాగే) గడుసుదనం, దాపరికం లేక సంసారం చితికి పోయిందని, నల్లరు కూతుళ్ళ పెళ్లిళ్లు పురుళ్లు పుట్టాలు, చేసేటప్పటికే సంసారం డీలా అయిపోయిందని,

ఉన్నట్టు ఉండి మమ్మల్ని బీదవాళ్ళగా చేసి మా నాన్నగారి పోయారని, అప్పట్నుంచీ మా మేనమామ మమ్మల్ని పోషిస్తాడని”.....అంటూను.

మా అమ్మ మామూలుగా వంట చేస్తూంది. మా పి. సభకు పోయింది. నేను మా అమ్మకు చేరువలోనే వస్తూ కూర్చున్నాను. పైన చెండు రామ చిలుకలు పండబాకాయల్ని కొట్టూ పైపొట్టు నా మీద పడేస్తున్నాయి. : దొడ్డి గోడ అవతల బోగంది (పుష్పార్తం) వాళ్ళోనిదొక్కటి వేసుకొని “ఓరోరీ, సరసుడా” అంటూ ఆభించింది. గొల్ల అప్పడు, బొబ్బిలి పాటలు పాడుకుంటూ ఆవులకి మడితీ పెట్టూన్నాడు. తులశమ్మ అరుగుమీద—నేను తెచ్చిన మల్లెపూల వాలుజడ...నీలం పట్టుపరికి ఎర్రటపేటా గొనుతో మాపిన్ని మనమరాలు రమణాలాంటి వేమంతోనే మా అక్క మంగళ, గచ్చకాయ ఆడుకుంటున్నారు...

గచ్చకాయల ఆట ఆపి రమణదగ్గరున్న అణాకాసుతో “బొమ్మ....బొరుసు”...ఆట మొదలు పెట్టారు. వ అక్క తల్లో కూడ చిన్న మల్లెపూల దండ ఉంది పేరు

రమణ, “బొమ్మ” అంటూంది; మా అక్క “బొరుసు”, అంటూంది. ఎంతసేపు చూసినా “నాదేబొమ్మ” అంటూ రమణ కేరింతాలు కొట్టూంది. అయినా మా అక్క ఏమీ చిన్న పుచ్చుకోలేదు. అలాగే ఆడూన్నారు.

ఆలోచించాను. నాకు మా అక్కకి ఎంత తేడా మస్సుల్లో...మా యిద్దరికీ దేంట్లోను పోలిక లేదు. అది దేనికాతరు పెట్టదు. ఒకళ్లు అంటే ఆవగింజ అంతయినా లె పెట్టదు. దేనికీ మనస్సులో బాధ పడదు. అసలు దాని మనసు అంటూ లేదేమోననే నా అనుమానం. మా అక్క అబ్బో! చాలా కోరికలు ఉన్నై. తర్పు మాఅమ్మ వేషించుకొని తినేది. అందరిదగ్గర నెత్తిబద్దలు కొట్టి తెచ్చుకొనే శక్తి చాలా ఉండేది. ఒకరు ఏమైనా అనకుంటారేమో అనే భయము ఎక్కడా వుండేది కాదు. మా యిద్దరికీ ఎంత తేడా! —నేను, “మల్లెపూల దండ, (చిన్నది!) పెట్టాను రావే,” అని మా పిన్ని పిచ్చినా

శ్చింతించుకొలేదు. నాకు తెలుసు— . నన్ను మా అక్కని చిన్నతనం పర్వాలనే మా పిన్ని పూలు పెట్టానంటుంది. మా అక్కకి నాలాంటి పిచ్చిజోహాలు ఉండేవి కావు.

మా అమ్మ పులుసులోకి పోవు వేయిస్తూంది. పోవు వాసన చాలా కమ్మగా ఉంది. ఓ పక్కనుంచి రమణ తల్లి మల్లె పూల వాసన, వెనకాల తోట అవతల బోగంవాళ్ల దొడ్లోంచి సంపెంగపూల వాసన బాగా వేస్తూన్నాయి. పోవు వాసన బాగుందా? పూల వాసన ఇంపుగా వుందా? అన్నది చెప్పడం కష్టం.

ఇంకా బొమ్మబొమ్మలు ఆట ఆనలేదు. “ఇంక చాలిద్దా,...బొమ్మలు ఆట, నువ్వున్నా,” అంటూ మా

అమ్మ కేకలేసింది మా అక్కని వాళ్లిద్దరు లెళ్ళి చెయ్యకుండానే యింకా, ‘బొమ్మ...బొమ్మ’ అంటూ ఆడతూనే వున్నారు.

మా అమ్మ విసుక్కుంది; “బొమ్మ బొమ్మనూ,” అనుకుంటూ. ఎందుకు మా అమ్మకి బొమ్మ...బొమ్మను, అంటే అంత కష్టం? నాకు తెలిలా. ఇంతట్లో, మా పిన్ని వాళ్ల సభ చాలించి లోపలికి వస్తున్నట్లు దూరాన్నించే మట్టల చప్పుళ్లు చెప్పాయి.

మళ్ళీ క్షణంలో, ‘బొమ్మ...బొమ్మ’ పోయి మండువాలలో దీపం కిందికి ‘పార్టీ’ వారి ఆంధ్ర వాచకాలు చేతికి వచ్చాయి రమణకి, మా అక్కకి.

రాత్రి పడుకొని ఆలోచిస్తూంటే సమాధానం దొరికింది—అవును.—మా పిన్ని తనకున్న భాగ్యం చూచుకొని మరుస్తుంది, అధికారం చలాయిస్తుంది. తన సొంత అక్క అయినా మా అమ్మని పైవాళ్ల ఎదుట ఎంతో అలసుగా చూసి మా అమ్మ పొందిన బాధచూసి సంతోషిస్తుంది. మా అమ్మ పూర్వం ఎంత వైభవంగా వుంటేనేం? అహా, తెలిసింది. మా పిన్ని “బొమ్మ.” మా అమ్మ ‘బొమ్మ’! అందుకే మా అమ్మకి, “బొమ్మ...బొమ్మ” అంటే అంతకించ. నాకు అనిపించింది—అసాళంగా లేచి వెళ్లి మా అక్కని, రమణని లేపి ఆచెంప, యీచెంప

వాయిదామని—వాళ్ళ ఆటలే మా అమ్మని బాధపెట్టి నందుకు.

ఇట్టే నాలో నాకే నవ్వువచ్చింది—‘ఛా! వాళ్ల మొహం! వాళ్ల ఆట సరదా వాళ్ల కేగాని, వాళ్ల కేం తెలుసు? యింకోళ్లకి కష్టం కల్గిస్తున్నామని.” నేనుకనుక ఆలోచించి సమన్వయించుకొని అర్థం కల్పించుకున్నాను గాని— అని.

ఒక్కొక్కప్పుడు అనుకునేదాన్ని—“నాకు ఎందుకు ఇన్ని ఆలోచనలు, ఊహలు, బాధ పడటం. చక్కగా, రమణలాగ నవ్వుకుంటూ, కేరుకుంటూ ఎందుకు హాయిగా వుండకూడదు అని. మర్నాటినుంచి నాతీరు నాడే.

రమణ, మా అక్క, నుకీల, కమల, అంతా నవ్వుకుంటూ గోల చేసుకుంటూ బడికి వెళ్లేవాళ్లు. నేనుమటుకు మా పిన తండ్రిగారి వెనకాలే ఏదో ఆలోచించుకుంటూ వెళ్లేదాన్ని.

అంటే అంతెదన్న వయస్సులోనే నాకు మానసిక పరిపక్వము వచ్చేసింది. మంచికో చెడ్డకో! యిలాంటి ఆలోచనలతోటే తెల్లవారిపొయ్యేది.—మళ్ళీ సాయంత్రం కాగానే క్రిందటిరోజు సంగతులే, “బొమ్మ...బొమ్మ— ఇలా రెండేళ్లు గడిచాయి.

తరువాత మా అన్న కాలేజీ చదువుకు రాజమండ్రి వచ్చేసాం. నాకు, మా అన్నకు ముఖ్యంగా, మా అమ్మకు ప్రాణాలు తెరిపి పడినాయి. ఏదో వనవాసములోంచి బయటకు వచ్చినట్లు అనిపించింది. అయితే, మా అక్కకి మాత్రం ఏమీ తేడా కనిపించినట్లు తోచదు! దాని స్వభావానికి సరిపడ్డ పరిస్థితుల్ని అది అప్పుడే కల్పించుకుంది. రోజులు నెమ్మదిగా సాఫీగా జరుగుతున్నై. నేను, మా అక్క సదనములో చదువుకు చేరాము. మా అమ్మ అంటే యిరుగు పొరుగు ఎంతో ఆదరణ, అభిమానం చూపించేవారు.

సదనంలో మాస్టర్లు అంతా నేను అంటే ఎంతో ఆపేక్ష పడేవారు. ఒక్క సంస్కృతములో తప్పిస్తే మిగత వాట్లో అన్నిటోను నాకే మొదటి మార్కులు వచ్చేవి. మా అక్క చదువులో ఎప్పుడూ వెనకే. వాళ్ల క్లాసు మాస్టర్లు మా

అక్కయ్యని కొప్పడేనారు,—“మీ చెల్లెల్ని చూడు, ఎంత బాగా చదువుతుందో, నువ్వు మటుకు ఒక్క.....” అంటూను. అది మటుకు ఎప్పుడైనా దేనికైనా కాలరు చేస్తేనా!

ఇలావుండగా మా అక్కకి ఎదురు మేనరికం యిచ్చి పెళ్ళిచేశారు. కొన్నాళ్లు అవగానే మా బావ తీసుకొని వెళ్ళిపోయాడు. అది వెడుతుంటే నాకు బావురుతుని ఏడ్పు వచ్చింది, మా అమ్మకు మళ్ళీనే! కాని—మా అక్కకి ఏమీ మనస్సులో చలనం కనిపించలేదు—చాలా ఆశ్చర్యమయిన విషయము!

రోజులు సరిగ్గా వెడితే యింకేం కావాలి! మా అమ్మకి ఉన్నట్టుండి చాలా జబ్బుచేసింది. రోజుకురోజు గడవడం చాలా దుర్భరమయ్యేది. డాక్టరుగారు ఎంతో మంచిఆయన దొరికారు. చాలా శ్రద్ధగా మందు యిచ్చేవారు. మా పరిస్థితికి ఎంతో జాలిహాపేవారు. అయితే—రోజూ వచ్చి చూసివెళ్ళేటప్పుడు మాత్రం, “అమ్మాయీ జట్కాకి ఆరు అకాలు యియ్యి అమ్మా,” అని తీసుకొని వెళ్ళేవారు. ఆయనకు తెలుసు మేము ఎంత లేనిస్థితిలో వున్నది, యిరుగు పొరుగు దగ్గర బదులుతెచ్చి యిసున్నాన్న సంగతినీ. అయినా ఆయన తీసుకొనేవారు! అప్పుడు ఆయనలో హానవత్వం మాయమయ్యేదేమో!

ఈ రోజుల్లో తరుచు ఎరిగినవాళ్లదగ్గరకి చేబడుళ్లకు వెళ్ళవలసి వచ్చేది. ఎంతర క్తం పంచుకున్న చుట్టాలయినా, మా అమ్మచేత లెఖలేనన్ని సార్లు మనిషి సహాయం పొందిన వాళ్ళైనా, అవసరం వచ్చినప్పుడు—వెధవ ఒకటి రెండు రూపాయలు బదులు యివ్వడానికి ఎంతో క్రుంగిపోయే వారు. “మీబావ యింకా క్యాంపునీంచి రాలేదే, మీనా!”—అంటూను. అక్కడకి రెండు రూపాయల్లో ప్రాణాలు కాస్తా గుటుక్కుమనేట్టు.

ఎంతో నిస్సహాయ స్థితిలోఉండి, అడగలేక, అడ్డీ వాళ్లకి ఎంత దగ్గర బంధువులు అయినా బదులు యివ్వరు, యివ్వలేరు. చక్కగా వూసుపోక కబుర్లు పదివాగి, ఉబ్బేసి, పూర్తిగా ఎగకొట్టేవాళ్లకి ఎంత సంశోషంతో యిస్తారు—వేలకువేలు అప్పులు. ఇది ముమ్మాటికి సత్యం—ఏమీ అంటే, యిదొక ఆచారము, పరిపాటిన్నీ.

మా అమ్మకు జబ్బుగావున్న యీ యిరవై రోజులు, మేము ఉన్నయిల్లు రోజూ కిటుకిటలాడి పొయ్యేది. మా కాఖవాళ్లు అంతా, మా అమ్మకి ఎలావుందో అని చూచిపోడానికి వచ్చేవారు.

పెద్ద చిక్కువచ్చి పడ్డది. డాక్టరుగారు మా అమ్మని ఎక్కువ మాట్లాడించవద్దు అంటే, యీ వచ్చిన అమ్మ లక్కలు అందరూ మా అమ్మచేత ఒక ముక్కకి పది ముక్కలు మాట్లాడిస్తేనే కాని తృప్తి పొందేవారుకాదు. వీళ్లందరికీ పెద్ద భయం పట్టుకుంది.—కడసారి పిల్ల, దీనికి పెళ్లి అవకుండానే, మా అమ్మకు యింత జబ్బు చేసిందే—అని.! వీళ్ల యీ మాటల్తోటి మా అమ్మకు ఎక్కవ అయ్యేది.

అనుకునేదాన్ని—‘యివాళ ఎవర్నీ చూడ్డానికి గానియ కూడదు’ అని. అయితే సాయంత్రం పురాణం వేళకి అందరూ తయారు. నేను ఏమీ చెయ్యలేక పొయ్యే దాన్ని. అవును—‘ఓ వ్యక్తి ఆ దర్బారు, అభిప్రాయాలు, ఎంత ఉన్నతమైనవైనా సంఘానికి ఉండే శక్తి ముందు. ఏపాటి!

ఎలాగైతేనేం కొన్నాళ్లకి మా అమ్మకి బాగా తగ్గి పోయింది.

(సశేషము)

పూజ్యశ్రీ గిడుగు పంతులుగారు

సంస్కృతి శృంఖలా బద్ధమై, కొరకుబడని కైవారాల భావలో సాహిత్య పరమ ప్రయోజనాన్నే విస్మరించి వ్రాయబడ్డ గ్రంథాలు సామాన్య జనుల అదరాభిమానాలు చూరగొనలేక పోవడంవల్ల, భావకు సంప్రాప్తించిన దుస్థితిని బాపి తనవారైన సామాన్య జనుల బాంధవ్యాన్ని సమకూర్చి మనకూ, మన భావకూ, వినలేని మహాపాపకారంచేసిన మహనీయుడు శ్రీ గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు.

శ్రీ రామమూర్తి పంతులుగారు శ్రీ. శ. 1863 సం॥ విశాఖ జిల్లా పర్వతాలపేటలో జన్మించారు. వీరి తాతముత్తతల స్వస్థలం తూర్పు గోదావరి జిల్లాలోని “ఇందుపల్లి”. ఒకప్పుడు ఇందుపల్లిలో పంటలు పండక పస్తులు పడి, చెడి వీరి పూర్వులు విశాఖ జిల్లాకు కాపురం వెళ్లిపోయారు. పంతులుగారి తండ్రి పీఠరాజుగారు. విజయనగర సంస్థానానికి చెందిన తాతాలో “సముద్ధారు”గా పనిచేస్తూ వుండేవారు. పర్వతాలపేటలో ఆ నాటికి వీధిబయ్య లేకపోవడంచేత పంతులుగారు శ్రీ వారణాసి గుర్జర్య శాస్త్రీగారి దగ్గర విద్య నభ్యసించారు. రాత్రి సమయంలో తండ్రిగారి దగ్గర కూర్చుని భారత రామాయణాది మహా కావ్యాల గురించి తెలుసుకొంటుండేవారు. “చిన్ననాడు నేర్చిన బాలరామాయణంలోని కొన్ని భాగాలు నాకింకా గుర్తున్నవి,” అని వారు వృద్ధదశలో కూడ ఒకప్పుడు చెప్పారు. 1875 సం॥ తండ్రి పీఠరాజుగారు స్వర్గస్థులవడంతో తల్లితో సహా విజయనగరంలో కాపురంపెట్టి శ్రీ కాళ్లకూరి విశ్వనాథం గారి దగ్గర ఆంధ్రాంగ్ల విద్యలభ్యసించి, తరువాత మహారాజావారి కాలేజీలో మెట్రిక్యులేషన్ పరీక్షలో ఉత్తీర్ణులయ్యారు.

ఆర్థిక దుస్థితుల బలవత్ ప్రోద్బలంవల్ల పంతులుగారు అంతటిలో చదువు చాలించి ఆరు నెలలపాటు విశాఖపట్నం కలెక్టరాఫీసులో గుమాస్తాగా పనిచేశారు. తరువాత 1880 సం॥లో అనుకుంటూ—పల్లాకిమిడి పాఠశాలలో పంతులుగా ప్రవేశించి 1910 సం॥ దోమిలా మరకూ రమారమి 30 సం॥ పని చేశారు. ఉద్యోగం చేసేరోజుల్లోనే పంతులుగారు బి.ఏ., పరీక్షలో కృతార్థులయ్యారు. పల్లాకిమిడి పరిషత్ ప్రాంతాలలో వున్న కొండలలో “సవర” అనే ఒక తెగ విద్యాగంధం లేని పశుప్రాయులు నివసిస్తుండేవారు. వారికి బడులు పెట్టించి విద్యబుద్ధులు చెప్పించాలనే ఆభిలాష పెద్దది కాగా, 1892 సం॥ ప్రాంతాల్లో పంతులుగారు ‘సవరభాష’ అభ్యసించే పూనుకొన్నారు. తమవద్ద పూడిగం చేసే “తేడు” అనే పేరుగల ఒక కొండవాడి దగ్గరంచి సవర పదాలూ సవర పాటలూ నేర్చుకొన్నారు. ఈ విధంగా ఆ జాత్యభ్యున్నతికీ, వారి భాష వికాసానికి ఎంతగానో కృషి చేశారు; ఫలితం సాధించారు కూడా! సవరలకు బడులు స్తాపించ బడ్డాయి; వారు నాగరకులు కావడానికి వలసిన ఇతర సాధనాలున్న ప్రయోగింప బడ్డాయి—కాని, ఆ కొండలలో తిండి తిప్పలూ లేకుండా, ఎండా వానా అనకుండా తిరగడంతో పంతులుగారికి ‘మలేరియా’ జ్వరం తగిలింది. క్విన్సెన్ మందులు వాడడంతో మలేరియా అయితే తగ్గుముఖం పట్టిందిగాని—తగని చెవుడు మటుక్కి వారికి సంప్రాప్తించింది.

సజీవమైన ప్రతి వస్తువూ మారుతుంది; అట్లా మారక పోతే దాని సజీవత్వాన్ని అది రుజువు చేసుకోనేరదు. అదేవిధంగా సాహిత్యం కూడా! సజీవ భాషలుకూడా

వాడేవు శ్రీ జోగిపంతులు

పూజ్యశ్రీ గిడుగు పంతులుగారు

అనాటి కానాడు మారుతూంటాయి; మరాలిహడా! నన్నయనాటి తెలుగు భాష ఏ మార్పులూ లేకుండా అలాగే వుండనడం అవివేకం. కాల చక్ర గమనంతో ప్రజల అభిరుచుల్లో కూడా ప్రస్ఫుటమయింది. గతంలోకి వస్తే గ్రాంథికాన్ని గౌరవించడం మానారు. వారిలో కలిగిన ఈ విపరీత పరివర్తనాన్ని ప్రాచీన సంప్రదాయాన్ని పట్టుకు వేళ్లాడే పండితులు మాత్రం కానలేకపోయారు. లక్షణ విరుద్ధంగా గ్రంథాలు రచించ కూడవన్నారు.; నెత్తి మొత్తుకున్నారు. అయినా వ్యావహారిక భాష వాడులు, గ్రాంథిక భాష వాడుల్ని బలంకొద్దీ వేసక్కు నెట్టి పురో గ్రాములై, సంఘానికి, సాహిత్యానికి, మహాపకారం చేశారు. వారిలో గిడుగు పండితుడూ, అప్పారాయ మహాకవి గణ్యులు. “గిడుగు పండితుడు మహాయద్ధాలు చేసి త్రోవ సరిచేస్తే—గురు బాడ మహాకవి వ్యావహారిక భాష రథాన్ని ముందుకు నడిపించుకు పోయారు.” ఈ సందర్భంలో పంతులుగారు వ్రాసిన “ఆంధ్రపండిత భిషక్కుల భాష భేషజము” అనే గ్రంథ సాహితీ పిపాసకులంతా చదివి తీరవలసిందే!

పంతులు గారికి 1915సం॥ శ్రీ చెళ్లపిళ్ల శాస్త్రిగారి పరిచయం ఏర్పడింది. తమ వ్యావహారిక భాష వాదం నిల పెట్టుకోడానికి పంతులుగారు వాగ్యుద్ధాలు చేస్తూ ఊరూ రా తిరిగే వారు. వచన రచనకి వ్యావహారిక భాష వరదడి పెట్టు తుందని శ్రీ చెళ్లపిళ్ల కవి వాడుకభాషలో తమ వచన

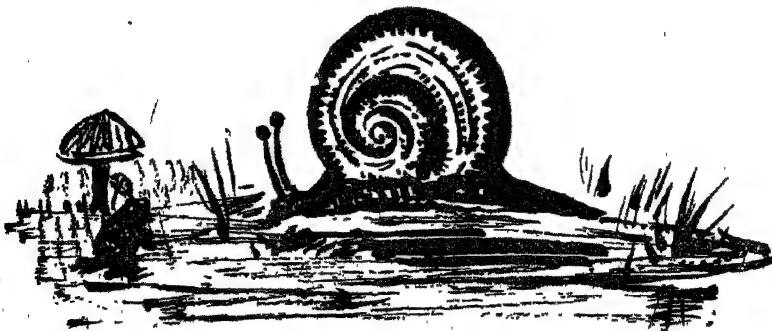
రచన సాగించడం మొదలుపెట్టి పంతులు గారికి పరమా నందం కలిగించారు. 1919 సం॥లో పంతులుగారు “తెలుగు” అనే మాస పత్రికకు సంపాదకుడుగా వుంటూ తమ వాదాన్ని ప్రచారం చేసేవారు. 1926 సం॥లో పంతులుగారు శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారి కృత్రిమ భాష ప్రయో గాలు ఎత్తి చూపించి ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్ సభలో “గిడుగు పిడుగు” అనిపించుకొన్నారు.

1933 సం॥ రాజమహేంద్రవరంలో పంతులుగారి ‘సప్తతిపూర్తి’ బ్రహ్మాండంగా జరిగింది. అప్పడువారి రచనలన్నీ సంపుటాలుగా ప్రచురించ బడినవి. వాటిలో ‘బాలకవిశరణ్యం’, ‘వ్యాసములు’ ముఖ్యములు.

అనాటి కానాడు పెద్దతనం రావడంతో జవ సత్త్వ లుడిగి పోసాగినవి. కాని సాహిత్యం మీద వుండే ఆపార మైన ఆసక్తి మాత్రం వారికి వదలేదు. 1939 సం॥లో కూడా అప్పుడప్పుడు వెంకట శాస్త్రిగారిని కలసుకొంటూండే వారు.

చివరకు 1940 సం॥ జనవరి 30 తేదీన తమ 77వ ఏట పంతులుగారు కీర్తి కేఘలయారు. వారి మరణంతో ఆంధ్ర సాహితీ నీమనుండి ఒక మహాజ్యోతి దిగ జారిపోయింది. ఆంధ్ర సాహిత్యంలో శిష్ట వ్యావహారి కానికి విశిష్టమైన వెలుగుబాటలు వినిర్మించిన ఒక మహా నక్షత్రం ఆంధ్ర సాహితీ విహాయసం నుండి అదృశ్యమై పోయింది.

ఓం కాంతి! శాంతి!! శాంతి!!!

ఇ ద క ల

* శ్రీ జగం *

‘ఉష’ పత్రికలో పని. పదకొండు గంటలకు ఆఫీసు పైము. అయినా ఏదైనా వ్రాసుకోవడానికి ప్రాద్దుట కాఫీ త్రాగి ఆఫీసుకు పోవడం అలవాటు. చాల రోజుల్నించి అలానే వస్తూవుండేవాణ్ణి. ఏదో ఓ కథ వ్రాసి తిరిగి యింటికి పోయేవాణ్ణి.

ఆషాఢమాసం వచ్చింది. ఆకాశంలో మేఘాలు నిూటంకంగా ప్రయాణాలు సాగిస్తూ, ఏ విరహి విరహగాధనో ప్రేయసరానికి ఎరిగించి, వాని కన్నీటి ధారలకు ఆమె ముందు కురిపించి పోతోన్నట్లు అనిపించింది.

క్రొంగొత్త జంటల హృదయానందాన్ని ఈసారి ఈ అధిక ఆషాఢం వచ్చి మరింత అణగద్రొక్కింది. ఎన్నాళ్లగానో మనస్సుల్లో యువ్విళ్లూరిన యౌవనకేళికి ఈ పాడు ఆషాఢ మాసాలు అంతరాయం కావడం ఎంత ఘోరం? తీరి తీరని వాంఛలతో ఒకరికొకరు దూరమై, సూతనాసుభూతి మూలంగా ఏర్పడిన సుఖసంతోషాలను జ్ఞప్తికి తెచ్చుకుంటూ దురపిల్లే స్థితి ఏర్పడడం చాలా బాధాకరం.

అందుమూలంగా నేనూ ప్రకృతి అలాంటివి యోగుల హృదయ వేదనలను ఈ మేఘాల దౌత్యంతో కొంత ఉపశమింప జేయ ప్రానుకుండేనా!

ఆఫీసులో కూర్చుని, కిటికీనుండి ఎదుటి ఆకాశాన్ని చూస్తూ—యిలా ఆలోచిస్తూ—సిగరెట్టు మీద సిగరెట్టు తగలజేస్తూ—మతిని ఉద్రేకపరచ ప్రయత్నించాను. కాని ఆ వుద్రేకానికి మారు అతిగా పొగ పీల్చడంవల్ల తల తిరిగి పోయింది. మైకంతో కళ్లు మూతలుపడి, మనస్సు వికారంతో బాధ పొందింది.

అలాంటి సమయంలో మెదలకుండా కళ్లు మూసుకుని వుండడమే వుత్తమం. కళ్లు సగం మూతలు పడుతూంటే నేను బలవంతంగా పూర్తిగా మూసుకుని, కుర్చీకి జేరగిలబడి కొంచెం విక్రాంతి తీసుకో ప్రయత్నించాను. నేనెంతో శ్రమపడకుండానే ఎందుచేతనో ఈసారి నిజంగా నిద్ర వచ్చిపోయింది...

టీ షాపులో టీ త్రాగి, కిక్కి కొట్టువద్ద కిక్కి వేసుకొని సిగరెట్టు కాలుస్తూ, మెయిన్ రోడ్డున ఆఫీసుకు పోతూ న్నాను. ఆ ప్రక్కకూ—ఈ ప్రక్కకూ మరలుతున్న నా చూపులు అకస్మాత్తుగా ఫుట్ పాల్కు అనుకుంటూ వస్తూన్న ఓ అమ్మాయి మీదకు వాలినై. ముక్కుపాడి రంగుతో మిశ్రమమై బంగారురంగు జీరలతో నున్న కోక. కంటికి తీర్చిదిద్దిన కాటుక, చిట్టి పెదవుల చిందులాడే నవ్వులు, అన్నిటికీ మించిన సొగసు ఆ ఆమ్మాయి నడక. ఆ ఒమ్మూరమైన నడక చుట్టూ ప్రబంధకారులను జ్ఞప్తికి తెచ్చింది. హంస గమనమని వారు వర్ణించేది యిట్టి నడక నేనూ అనిపించింది. ఆమె తీరు చూడగానే, బడిలో పంతులమ్మ పని చేస్తుందని వెల్లడైపోతుంది. పైట చెంగును నడుముకుచుట్టి దోపుకుంది. అందు మూలంగా ఆమె నడుమూ ఆమె సొగసుకు వన్నెగూర్చేదిగానే వుండి. చాలా తక్కువ వయస్సే!

నేను ఆఫీసుకు పోతూన్నాను. ఆ ఆమ్మాయి బడికి పోతుంది. నేను యింటికి పోతూంటే ఆ ఆమ్మాయి కూడా యింటికి పోతుంది. దారి ఒకటే. మధ్య దారిలో కలుసుకునే వాళ్లం. నా ఒక వింతగా చూచేది ఆమె. నేనూ ఆమె ఒక వింతగా చూచేవాణ్ణి. ఆమె తలవంచుకునేది. నేనూ తలవంచుకునేవాణ్ణి. ఒకరిని ఒకరం దాటిపోయే వాళ్లం.

నా చిన్నతనంలో చదువుకున్న బడి మా ఇంటికి దగ్గర. ఆ బడిలోనే మా పీఠిలోనివాళ్లంతా కొంత కొంత వరకైనా చదువుకున్నవాళ్లే. మా మేనమామ కూతురు బడిలోకి వెళ్తుంది. వాళ్ల యిల్లా బడికి మరింత దగ్గర.

ఇంటికి పోతున్నాను నేను. మా అత్త దీలిచింది. చేదీని తీసుకువెళ్లి, బడిలో అప్పజెప్పి, చదువు సరిగ్గా చెప్పమని చెప్పమంది పంతులికి.

బడిదగ్గరకు వెళ్లాను. కిటికీదగ్గర నిలిచాను. లోనకు చూస్తూ పంతులగారితో ఈ విషయం చెప్పాలనుకున్నాను.

కాని తీరానా—కీవిగా వున్నాలో కూర్చుని, చేతిలో
రైతం ఆడిస్తూ ప్రత్యక్షమైంది పంతులమ్మ. ఇంతకూ ఆ
పంతులమ్మ మరొకరుకూడా కాదు. రోజూ దారిలో ఎదు
రయ్యే ఆ అమ్మయే. ఆశ్చర్యంతో నిలచిపోయాను.

మా జేబీ పలకమీద 'ఆ ఆ'లకు బదులు అందమైన
ముగ్గులు ఎలా వడ్డవో దుకూహ్యం. ఈ విషయమై గోడతో
మాట్లాడినట్లు మాట్లాడాను. ఆమె ఆ గోడకు సమాధానం
చెప్పినట్లే చెప్పింది : 'సరిగా సమయానికి బడికిరాదు.
చదువుచెప్పడం ఎలా?'

ఈ ప్రశ్నకు జవాబు—'వచ్చిన సమయంలోనైనా
ఆక్షరాలు చెప్పినట్లు కనిపించదు. పలకమీద ముగ్గులు
ఎలా వస్తున్నవో!'

వచ్చే నవ్వును ఆపుకుంది. నేను వెళ్లిపోదామనే వుద్దేశ
శృంగారంతో—'కొంచెం శ్రద్ధతో సరిగా చెప్పాలి.' అన్నాను.

జేబినిచూస్తూ—'ఇలా దగ్గరకువచ్చి కూచో!' మధ్య
కొంత వ్యవధియిచ్చి—'అలానే చెప్తున్నాను' అంది.
మొగం తిప్పుకొని నవ్వుకుంది.

ఇంతకూ ఆ చెప్పడం జేబీకికాదు. నేను దగ్గర కూర్చుంటే
నాకు చెప్పటాంది చదువు. నాకూ నవ్వు వచ్చింది. నవ్వు
కొని నేను వచ్చిపోయాను.

* * *

'ఇదేమిటి! నిద్రలో నవ్వుకుంటున్నార. లేవండి!
లేవండి!! అట్టిను ఊడ్చాలి' అంది చీపురుకట్ట చేత బట్టు

కొని నూడ్చు మనిషి. త్రుళ్లిపడి లేచాను. కళ్లు మలుము
కున్నాను, కలం, కాగితాలు ద్రావయరుమీదనే వున్నయ్.
నిద్రమూలంగా వికారం తలత్రిప్పు తగ్గింది. కాని ఈ
మధురస్వప్నం యిలా భ్రష్టమైందనుకు కొంచెం మనస్సు
నొచ్చుకున్నా. అది తలపునకు వచ్చి నవ్వుకుండా వుండలేక
పోయాను. పక్కన నవ్వాను.

వారెవ్వ! ఎంత మధురం! నాకు చదువు చెప్ప
తూంది!—నిజంగా అంతకన్నా నాకు కావలసింది ఏముం
టుంది? ఎప్పుడూ నవ్వుతూ—ఎదుట కూర్చుని, ఆ
మొగంలోని సౌందర్యాన్ని, ఆ కాటుక కన్నుల కొంటి
చూపుల్ని, ఒయ్యారమైన ఆ పడకని, ఆ చిట్టి పెదిమిల
మీద ప్రసరించే హాసాన్ని, చూస్తూ చూస్తూ, తీయటి
గొంతుతో చెప్పే పాఠాన్ని వల్లిస్తూ ప్రపంచంలోని
దుఃఖాల్ని, యింతవరకూ నేను పొందే దుఃఖర జీవితయాతనా
భారాన్ని విస్మరించి, స్వర్గ సుఖాన్ని పొందకపోయే
వాడినా?

కాని ఏం ఫలం? ఇది కల! ఒట్టి కలమాత్రమే. అందు
లోనూ పగటికల. ఆమాత్రం ఆశ పొందడానికైనా. వీలు
లేని పగటికల. కనుకనే అసలు అలాంటి పంతులమ్మ
అనేదే ప్రపంచంలో పుట్టివుండడమే ననుకుని మనస్సును
పూరట బెట్టాను. కథకు మారు ఈసారి ఈకలను గూర్చే
మీకు చెప్పాను. మీరు మరొకవిధంగా భావించకండి. ఇది
కల! ఒట్టికల మాత్రమే సుమండీ!—

పరాధీన!

* సూరంపూడి భాస్కరరావు *

పసిగుండె భరముతో బడలిపోయినది!
చిరుగుండె సిగ్గుతో చివికిపోయినది!
వలదోయి మాధవా వలదింత కరుణ!
నిరుపేద గళమునందేల కాస్తుభము? ||పసి||

యమునా సరితీర రమణీయ తలిని
నిమ్మనుమ కేకనై నిలుచున్నవేళ
మృదునాస్తమల నెత్తురదుముకొంచీపు
తాగలిగెను తెచ్చి ముడిచినయపుడె ||పసి||

నిర్ధనను సామి నే నేమియగలను?
కరుణింపకయ్య, నేపరదాసినయ్య
నిదురించు కోర్కెల కదలించకయ్య
మోయలేనయ్య ఈ మోహ భారమ్ము ||పసి||

మొగలిరేకులు తెచ్చి ముడిచినది చాలు!
కాస్తుభమిపుడేల గళమునవైతు!
ఒడలెల్ల పుల్కరి పడిపోవు నన్ను
పట్టుకొనకును జేవ పడిపోవనిమ్ము ||పసి||

క వి క లం లో క ల క లం

శ్రీ కాశీభొట్ల సూర్యనారాయణ శాస్త్రి

‘శరత్కాలపూర్ణిమ తల విరియబోసుకుని ముసిముసి నవ్వులతో ప్రపంచమంతా పసిడినిగ్గుల ముగ్గులు పెడుతోంది. చంద్రుడు కొండమీద కూర్చుని ‘ముగ్గులు మాళేషుగా వున్నాయ్’ అంటూ పకపకా నవ్వుతూ, పండువెన్నెల కాస్తున్నాడు. చుక్కలు తనచుట్టూ తిరుగుతూ ‘జాగ్రత్తా! చక్కలగింత పెడతాం’ అన్నట్టుగా కల్పిస్తూ సరసాలాడు తున్నయ్. ప్రక్కనున్న సన్నబాజీనిండా వెన్నెల తరుస్తోంది. చుట్టూ పన్నీటి వాసస్లు చుట్టుకుంటున్నయ్. చల్లటి పిల్లవాయువులు సమయం దొరికిందికదా, అని పూలమొక్కలను కాగలించుకుని పుష్పాలను ఆడిస్తున్నయ్. అప్పుడే చల్లగాలి చేరువలోనున్న సరోవరం మీదనుంచి సన్నగావచ్చి సరసు పదనాన్ని దూసింది. ఆగాలికి ఆమె ముంగురులు చెదరి ఫాలస్థలంమీద నాట్యమాడుతున్నయ్. ఇంతట్లోకే ఆమెదృష్టి అప్రయత్నంగా నైట్ క్వీక్ మొక్కవైపుకు తిరిగింది. సరసు అట్లాగే చల్లగాలిలో పడుకుని పండువెన్నెల తింటూ, జాబిలికి కళ్లప్పగిస్తూ, తనభర్త అనంతం, యింకా రాకపోవటానికి కారణమేమిటా అని, ఆలోచిస్తోంది. మధ్య మధ్య కన్నీళ్లు కారుస్తూ చీర చెంగుతో కళ్లుతుడుచు కుంటోంది..., అంతే—

రాంబాబు రాసేకథ అంతవరకే అయింది. గబగబా పరుగెత్తవలసిన కలంపాత్రీ పట్టుపట్టి ఆగిపోయింది... కారణం?

రాంబాబు రాసేకథలు రజ్జుగానే యంటాయని అందరికీ తెల్సి. గద్య పద్య రచనలలో ‘శృంగారకవి’ అని మెప్పుబడసినవాడే. ప్రతివాడూ పుస్తకం తెరచి, అతనికథ చదివి తీరితేనే గాని మరొక కథకి మనస్సుప్పగించడు. రాంబాబు రాసేకథ పూర్తికాలేదు. హృదయం బరువుగావుంది. ఉద్దేశ్యాలు పూరటంలేదు. భావాలు వైకి పొంగటంలేదు. అవేశం కుంటుపడింది. ఎడారిమీద నీళ్లబొట్టుమాదిరిగా ఉత్సాహం అసలే శూన్యం.—ప్రకృతి మాత్రం ప్రకాంతంగానే ఉంది. వర్షించటానికి తగిన వాతావరణం వక్రించింది అతని మనస్సులో. తిరిగి కలంతీసి కాగితం మీద పెట్టాడు.

కదలలేని పరిస్థితుల్లో ప్రవాత అక్షరంకోసం వెంచిపోతోంది ఆకలం.

బుజ్జులో ధరించూని అటంబాంబు లాంటిదని—హృదయంలో ఉరుముల మ్రోత—అర్థంకాని ఆందోళన—అదో ప్రవాహపుహోరు—తాళలేకపోయాడు రాంబాబు. కుర్చీని ప్రక్కకువత్తి గింనుకుంటూ ఒణికిపోయే ఒడలును టేబిలు మీదకు వంచాడు. కళ్లు చెమ్మగిల్లిపోతున్నాయ్. కొలకులు నిండా నీళ్లు నిండాయి. మెడిటేకుండా కిక్కురూసుకుని టేబిలుమీద పడుకున్నాడు.

పావుగంట పరిగె త్తింది కాలం. నాలుగుమంచు బిందువులు అతని వదనంమీద పడి అతన్ని మేల్కొల్పి వుంటాయి. మూర్ఛపోయిన మనిషిలాగ పిచ్చగాలేచాడు. వరండాలో నుంచి యింటివైపు తొంగిచూచాడు. ఏమీ తోచిందికాదు. విసురుగా నడిచివెళ్లాడు. దగ్గరగా నొక్కివున్న తలుపులను కాళ్లతో డబాయించి తన్నేడు గట్టిగా. తిన్నగా పడకగది లోకి వెళ్లి నుంచున్నాడు. కడుపులోనుంచి కెరటాలహోరు తన్నుకొస్తోంది. చూసుకుంటే కారే వానచుక్కల్లాగ కళ్లంటు నీళ్లు కారిపోతున్నాయి.—కారణం?; అక్కడ యేముంది?—

తన పెళ్లిపోటో గోడకి తగలబడివుంది. ఆ తలంబ్రాల వస్త్రాల్నూ—ఆచామంతిపూల చమ్మీహారాలూ—8-2-47 ఆ పెళ్లితేదీ: ఆవన్నీ చూచేసరికి: ఆ వివాహసమయం— ఆ మంగళధ్వనలూ— ఆ వైదిక మంత్రోచ్ఛారణలూ— ఆ తలంబ్రాలు పోయటం—ఆ దండలు వేసుకోవటం— అప్పటి తనప్రియురాలి క్రిగంటి చూపూ—ఆ నూత్రధారణ మొదలైన వన్నీ జ్ఞాపకం వచ్చివుంటాయ్. మరొకకోక తరంగం హృదయాన్ని చీల్చుకొచ్చింది. రామం మంచంమీద బోర్లపడ్డాడు. అవన్నీ తలుచుకుంటూవుంటే ఇంతట్లోకే అతని ప్రాణన్నేహితుడు యీఖంబాగారంతో విని గబగబా పరుగెత్తుకొచ్చాడు తలుపులు తెరుచుకొని;

‘ఏరా! రామం!! ఏమిటి ఈ వికారం?’ అంటూ రాంబాబును కదిపాడు. లేవలేదు రాంబాబు. ముఖంమీద

కాసిని పిల్లు చల్లారు. మరొకరితో నడిచిపోయినాడు రామం.

‘రామం? ఏమిటిగా చూడ విడిచిపెట్టావా?’

మాట్లాడటం లేదు రామం.

‘నేను చెప్పలేదు! ఇంకా యేముంటుంది కారణం! అర్ధరాత్రివేళ పుట్టే అసాధ్యపు ఆలోచనలను అంటుంటుందా? ఒంటరి జీవితానికి ఓపిక, ఓర్పు వుండొద్దూ! హద్దులేని అకాల ప్రవాహం ఒక్కొక్కప్పుడు యిట్లాగే నెట్టుకొస్తుంది. కాస్తా మాస్తా నాలుగేండ్లవుతోంది మనీ మాన్నాల కోసం దుబ్బలాడి, మల్లెపూవులాంటి యిల్లాల్ని వదిలేసి సీజీవితానికి మచ్చ తెచ్చుకున్నావ్. మాలాంటివాళ్ల హితవాక్యాలు నీ మతిని మల్లించలేక పోయాయి. అందులో నీ ఒక రచయితవు. నీకొకళ్లు చెప్పాలా?—చెయ్యాలా? సమస్త విషయాలూ తెలిసివున్నవాడివి. అయినా యీకవిత్వం పిచ్చక్రిందేమైనా పరిణమించిందేమో!’

‘నేనింకా బ్రతుకలేదురా జయరాం!’

‘నీమొహం! నువ్వు బ్రతుకలేక పోవటమేమిటి? నీకు నువ్వు ఆయ్యర్దాయం పోసుకున్నావా? నిన్ను పోతపోసి పుట్టించిన అబ్రహ్మకే తెలియాలి నువ్వు బ్రతుకవలసిందీ లేనదీ.

‘జయరాం! వుండు. ఇంకో వికార ప్రవాహం వచ్చి నన్నీడ్చుకు పోతోంది. నేనింకా నిల్చోలేను. ఈ కళకెన్నె లకు నన్ను చీవాట్లు పెడుతున్నాయ్. ఆచందమామ నా కాలిన్ల వృద్ధయాన్ని చూచి వెటకారంగా నవ్వుతున్నాడు. ఈ క్రిమి కీటకాలు నన్ను చూచి కోలాహలం చేస్తున్నయ్! ఈ చుట్టూపీచేవి పిల్లగాలులకావు—నామగతను పోగొట్టే మంచిగంధపు వాయువులు. ఉండూ! చూశావా; చంద్రుడు తన కిరణాలతో నన్ను పొమ్మని పొడుస్తున్నాడు. వెళ్లక పోతే నన్ను చంపుతాడేమో! మారుడు తనవిల్లతో నా మనస్సులో గ్రుచ్చుతున్నాడు. నా మెదడులో యేదో పెద్ద ధ్వని బయలుదేరుతోంది. ఈ పాపిష్టి ప్రపంచంలో యీ కపట జీవితాన్ని గడపలేను. నేనింకా ఒక్క నిమిషం గూడా వుండలేను. పోవాలి; నా దుర్గదగ్గరకి పోవాలి. తుమించమని వేడుకోవాలి. నువ్విక్కడే...వుండు’ అంటూ

ఉన్నాడునులాగ వురికెత్తుక పోయాడు అక్కడనుంచి రాంబాబు. అప్పటికి వూరంతా మాటుమణిగింది. అప్పటికి పదకొండు గంటలు మటుక్కు అయివుంటుంది.

రాంబాబుకు యిరవైయో యేటనే వివాహమైంది. లక్ష్మీ ప్రసన్నం కంటే సరస్వతీ ప్రసన్నం యెక్కువ అతనికి. తండ్రిలేడు. తల్లి వృద్ధురాలు. మరో అన్నగారి వద్ద వుండామె. మామగారికి తనకీ వరకట్నంవద్ద యెద్దమొచ్చింది. ఆయన ఇస్తానన్న వెయ్యిసూట పదహార్లూ యింతవరకూ ఇవ్వలేక పోయాడు. అందుచేత నిద్రోషి ఆయన ఆ అబలను, రత్నంలాంటి భార్య దుర్గను వదిలేశాడు రామం. దుర్గ తన కిమెన్ని ప్రేమలేఖలు వ్రాసినా, యెన్ని సార్లు వేడుకున్నా, ‘యేకాకినిగా యేడవమనే’ ప్రత్యుత్తరమైంది రామందగ్గర నుంచి. కాని ప్రయోజనం లేకపోయింది. ఎంతమంది మిత్రులు హితబోధ చేసినా అతని బుజ్జుబాగుపడలేదు—అంతకంటే కర్తవ్యం అతనికి తోచాలేదు!!

తన జీవితాన్ని దుఃఖ దేవత చేతుల్లోపెట్టి రోజులు దొర్లించు వుంటుంది దుర్గ. ఈ అపనింద నెత్తిమీద పెట్టుకుని మోస్తూ పథ్యానికీ గూడా పరులలో మాట్లాడని పరమశాకిల్యవతి ఆ దుర్గ, అట్లాగే కాలం వెళ్లబుచ్చుతోంది. ఆమె దుఃఖావేదనని చూడలేక ఆమె తల్లిదండ్రులు మరింత క్రుంగి పోతున్నారు. దుర్గ నామధేయానికి తగినట్లు సదా ఆమె వదనసీమలో ఆనందవికాసం తాండవిస్తూండేది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఆమె దుఃఖాన్ని చూచి ఆమె లావణ్య రేఖలు వెక్కిరిస్తూవిరగబడి నవ్వేవిగూడా. ఇల్లా ఆదుర్గ వియోగ సముద్రాన్ని మునిగి తేలుతో వుంటే—

తెల్లవారి రుక్మమున నాల్గుగంటలకల్లా అత్తావారింటికి చేరుకున్నాడు. రాంబాబు వరండాలో పడుకునివున్న బావ మరది చూడాబిడి కొద్దీ అతనిమీద టూర్చి వేసి చూచాడు యెవరో అనుకుని. ఆలైటు వెలుతురులో అతని దురలోచనలు దగ్గమైపట్టు కళ్లుజిగాలు మని, ‘నేనేనోయే’ అంటూ చక్కగా సమాధాన మిచ్చాడురామం.

‘ఏం? యింత అర్ధరాత్రి వేళ, యిల్లా వచ్చావేంబావా?’

‘లోపల తలుపు తీయిస్తూ, కే కెయ్యి ఒక్కసారి’—
అన్నాడురామం.

రామం భావమరది తలుపు తీయించాడు. రాంబాబు
మామగారూ, అత్తగారూ విస్తుపోయిచూస్తున్నారతని
వైపు.

‘ఏంబాబూ : యిప్పటికి దయెచ్చిందా యీ నిరుపేద
మీదకి. ఇంత ఖంగారుగా వచ్చావేం?’—అన్నారు
మామగారు.

‘సీవు మాట్లాడవేం? నాయినా!’—అంది అత్తగారు.

‘దుర్గదీ? ముంనా సంగతి చెప్పండి, ఎక్కడుంది.
ఒక్కసారి చూడనివ్వండి.’ అంటూ అవేళ పడతాడు
రాంబాబు.

‘ఆ ఆవేళందేనికి రామం! ఇంకాలేవ నేడు. అదిగో
అక్కడేపడుతునివుంది. రా!’ అంటూ లోపలికి తీసుకు
వెళ్లి; బయటికి వచ్చేసింది అత్తగారు.

నిద్రాదేవత జోలపాటలో సుఖ డోలికలూగే దుర్గని
లేపుతూ ‘దుర్గా! దుర్గా!’ అంటున్న రామం మంచంవద్ద
నుంచుని.

దుర్గ కళ్లు తెరచి కంగారుగాలేస్తూ ‘ఎవరు? ఎవరు?
అంటూ గాభరా పడుతోంది.

‘నేనుదుర్గా! నీరామంని. ఇన్నాళ్లనుంచీ నీ జీవితాన్ని
విరామంలో; విషాదంలో; వియోగ దుఃఖసాగరంలో ముంచే
సిన నీ నాథుణ్ణి రాంబాబుని దుర్గా. నన్ను; నీరామాన్ని,
యీ దుర్మార్గుణ్ణి తుమించావా?!,

‘ఆ! ఆ! ఏమిటామాటలు. అంత ఘోరంగా మాట్లాడ
తారేం? ఆడదాన్ని నేను తుమించటమేమిటి? చాలు. నాదే
తప్పనుకోండి. గత విషయాలు మాట్లాడకండి, లేవండి.

‘దుర్గా! ఈ పాపిని తుమించటమే కాదు శిక్షించినా
పాతకం తీరదు. నిన్ను తిరిగి పరిగ్రహిద్దామని వేడుకోంటు

న్నాను. ఒల్లనూదుర్గా! నాకు కట్టుమావద్దూ. కానుకా
కానుకావద్దూ! నాపత్ని.....,

‘అట్లాంటిమాట లెందుకండీ! నే నొల్లక పోవటం
మేమిటి? నాహృదయాంతరాళంలో వుండే వుల్లసవాంఛ
అది—ఉత్సాహవీచికే అదీ’

‘అమ్మయ్యా! దుర్గా; నేటికి.....’

‘అవునుగాని; ఆ జేబులో కాగితా లేమిటి? తొంగి
చూస్తున్నయ్?

‘అవొక కథలే. దాన్ని సరించే మనకీకర్మ పక్వమైంది.’

‘పూర్తికాలా?’

‘అప్పటికి అంతవరకే అయింది. యిప్పటికి అయినట్టే.
యిదిగో యిటుచూడు. తర్వాత నాలో అవాంతరం వచ్చింది.
అప్పటి నీ మధుర సంభాషణ, యీ కథ గానేటప్పుడు నా
మనస్సును మరచుతు చేస్తూ, నాహృదయ మాలిన్యాన్ని
పరిశుభ్ర పరిచింది.

‘సరేగా?, అది పూర్తిచేయండి చూదాం?’ అంది—
దుర్గ.

‘నువ్వుగూడా చెబుతావు కదూ?’ అన్నాడు—
రామం.

‘ఊ,’

‘ఎంతవరకు అయింది. “భర్తరాకపోవటానికి కారణం
యేమిటాఅని ఆలోచిస్తూ మధ్య మధ్య కన్నీళ్లు కార్తోంది.
తన తప్పుకు తాను తెల్సుకుని అప్పుడు తలభర్త...తపించే
తన భార్యవద్దకు వచ్చి...తుమాళితు...’

‘ఆ! ఆ! అది వ్రాయకండి!’

‘ఆ : సరే : భార్యవద్దకు వచ్చి తనకతులన్నీ కప్పిపుచ్చు
కుని క్షేమంగా వున్నాడు. అప్పుడు మాదుర్గ...అదే సరసు
వదనం ఆనందంతో కలకల్లాడి పోయింది. ఆ వ్రణయ
వృక్షానికి కలకలం లేకుండా వారికాలచక్రం గిట్టున తిరుగు
తోంది.—

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

[క్రిందటి సంచికలో, విద్వత్పయస్సుబ్బి క్రమేవి ఎదుగుతు బుద్ధి వికాసము చురుకు కలిగి వుండక పాపబానికి గల కారణాలను తెలుసుకున్నాము. మనోవ్యాపారమునకు మానసికాభివృద్ధికి సంబంధించి ఒక ప్రత్యేక స్థానమును శరీర నిర్మాణములో ఏర్పరుచుకన్న నాటి వ్యూహము లేక నాడీ మండలమును గురించి యీ మాట తెలుసుకుందాము. సం॥]

నాడీవ్యూహంలో రెండు ప్రధాన భాగములున్నవి

1. మొదటి ప్రధాన భాగము :—మస్తిష్క—శృంగ నాడీ వ్యూహము (Cerebro-Spinal Nervous System అనగా, పెనుమెదడు, చిలుమెదడు, వెనుపాము తక్కిన నాడీ మండలము చేరి.)

2. రెండవ ప్రధాన భాగము :—అనుకంపిత నాడీ వ్యూహము. (Sympathetic Nervous System.)

ప్రథమ ప్రధాన భాగములో నాలుగు ఉపభాగము లున్నవి. ఆయా భాగమునకు ప్రత్యేక ప్రత్యేకమైన వ్యాపారము (లేక ధర్మములు) లుంటాయి. వాటి వ్యాపారములను బట్టియే నాలుగు విభాగములగు విభజించబడినవి.

(అ) మెదడు :—దీని కెంతమాత్రం కీడు కలగకుండ కపాలము (తలపుట్టె)తో మూయబడి యుండును.

(ఆ) వెనుపాము (సుషుమ్న నాడీ అనికూడ అంటారు. Spinal Cord) ఇది మెదడుయొక్క వెనక భాగము. ఇది వీపుమధ్య ప్రదేశంలో నిడువుగా క్రిందివరకు ప్రళంబించియుండును. వీనికెట్టి హాని సంభవించకుండ ఇది 'పువ్వు మణిపంకము' అను ఎముకల గూడులో (దీనిని వెనుపూస అంటారు—) మూయబడి వుండును.

(ఇ) మూడవభాగమనేది అసంఖ్యాకమైన నారలాంటి నాడీ జాలము. ఇవి దేహయొక్క ఉపరి భాగమునకూ నాడీకేంద్రము లనబడు మెదడు, వెనుపాముకూ మధ్య

రహదారులగా ఏర్పడుతాయి. ఈ సరములలోకూడ రెండు విధాలున్నవి :—

(1) 'అంతర్వాహిని నాడులు' లేక స్వర్సనాడులు (Afferent Nerves), (2) చలన నాడులు (Efferent nerves.)

అంతర్వాహిని లేక స్వర్సనాడులు. దేహయొక్క ఉపరిభాగమునుండి నాడీ కేంద్రములగు మెదడు, వెను పాముకు రహదారులుగా ఏర్పడుతాయి.

"చలన నాడులు" మెదడు, వెనుపాము, అను నాడీ కేంద్రములనుండి దేహయొక్క ఉపరి భాగమునకు రహ దారులగు నుంటాయి.

(ఈ) నాలుగవ విభాగము :—ఇంతకుముందు చెప్పిన నాడీకణ జాలమునకు (Nerve tissue) సంబంధించినట్టుగా మరికొన్ని ప్రత్యేక భాగములున్నవి. ఇవి మన చుట్టునున్న బాహ్య ప్రపంచానుభూతి జ్ఞానములను మన మనః ఫలకం మీద ముద్రించుట కనువుగా అభివృద్ధి చెందుతవి. ఇవియే "జ్ఞానేంద్రియములు", చలన అంగములు.

జ్ఞానేంద్రియముల ద్వారా—(అనగా, కళ్లు, చెవులు, చర్మం, ముక్కు, నాలక—) మన చుట్టు నున్న ప్రపంచానుభూతి జ్ఞానములను పరిగ్రహించు కొంటాము. చలన అంగముల మూలకంగా— (అనగ—కాళ్లు చేతులు, కండరములు, కంఠనాళములు—) మన వాంఛలు, ఆలోచనలు, అనుభూతిని వ్యక్తపరుస్తాము, అంచేతనే చలన అంగముల, మన ఇచ్ఛకు, సంకల్పమునకు ఉపకరణాలు అంటారు.

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

ముఖ్యంగా జ్ఞానేంద్రియముల నిర్మాణము అత్యద్భుతము అత్యంత సూక్ష్మమైన ఎముక, తోలు, కండరములు అతి సున్నితమైన పొటలు మున్నగువాటితో అద్భుతంగా నిర్మింపబడి వుంటాయి. అంతకన్న అత్యద్భుతమైనది నాడీ తంతువులు (Nerve fibres) ఈ నాడీ తంతువులే ప్రతి అంగమును వెనుపాముకు, లేక మెదడుకు, లేదా ఈ రెంటికి సంబంధమును కలుగజేస్తవి. అంగములు మున్నగువాని మధ్య సంబంధము నేర్పరచునట్టి ఈ నాడీ తంతువులు లేని యడల ఇవి అన్నీ మనకు నిరుపయోగమన్నమాట. ఇందుకు పక్షివాయువుతో బాధపడు రోగియే మనకు దృష్టాంతము. ఈ వ్యాధిగ్రస్తునిలో ఈ నాడీ తంతువులు పనిచేయుట లేదు.

ఇక రెండవ ప్రధాన భాగమగు అనుకంపిత నాడీ వ్యూహమును గురించి చూద్దాము. (దీనికి అనుతాప నాడీమండల మనికూడ అంటారు. Sympathetic Nervous System)

అనుకంపిత నాడీ వ్యూహములో కొన్ని నాడీ కణములు నాడీ తంతువులయొక్క గుత్తులు వుంటాయి. (Bunches of Nerve-cells & Nerve fibres) వీటిని 'నాడీ మడులు' అంటారు (Ganglia) లేక, స్నాయువుచ్చ గ్రంధులు అంటారు. వీటితోపాటు స్పర్శ, చలననాడులు కూడ వుంటాయి. చలన నాడులు ఈ నాడీ గ్రంధులనుండి బయలుదేరి కాఖోపకాఖిలగా దేహమందంతటా వ్యాపించుతవి. స్పర్శనాడులు డిపిరితిత్తులు, గుండె, కడుపు, ప్రేగులు మొదలైనవాటినుండి బయలుదేరి ఈ నాడీ గ్రంధులను చేరుకొంటాయి ఈ నాడీ గ్రంధులు, వెనుపాముకు ఇరు ప్రక్కలా—(వెనుపామున్నంత పొడవునా) అక్కడక్కడ వుంటాయి. అంతర్భాగంలోని అంగములలో (గుండె, కడుపు) ఏ ఒక్కదానిలో మార్పు కలిగినమా ఆ అంగమునకు సంబంధించిన తక్కిన భాగములలో 'ఈ అనుకంపిత నాడీ మండలముద్వార, ఆ మార్పు కనుగొన్నమైన మార్పులు జరుగుతాయి. ప్రతి అంగము ఏదో ఒక నాడీ గ్రంధికి చెందియుండు లాగున స్పర్శ చలన నాడులు చేస్తాయి. అదే విధంగా ఈ నాడీ గ్రంధులను వెనుపాముతో చేర్చుతాయి. ఈ రీతిగ ప్రతి అంగమూ, ఏదో ఒక నాడీ గ్రంధికి చెంది

యున్నందుచేతనే, అంగములలో కలుగు మార్పుయొక్క అనుభూతి నాడీ గ్రంధుల కిందునుం. అక్కడనుండి వెళుచాము, మెదడుకు అందునుం. (అక్కడనున్న స్పర్శ చలన నాడీమండలమునకు అచ్చమాట.)

ఉదా :— ఏదైనా చాల వేడి పదార్థం మన కడుపులో పడగానే బాధాకరమైన అనుభూతి, అనుకంపిత నాడీ వ్యూహంద్వారా మెదడుకు అంగుతుంది; అలాగా ఎటువంటి అవుతుందన్నమాట. తక్షణమే మెదడు, కడుపులో ఏవిధమైన కీడు నాటిల్లకుండ నేయమని గ్రంధులకు వార్త నందజేస్తుంది. అలా శాసించుటచేత అక్కడ హాని సంభవించకుండ ప్రతి చర్య జరుగుతుంది.

అనుకంపిత నాడీ వ్యూహముద్వారానే విడ్డకు హాయి, బాధ మున్నగు అనుభూతి కలుగుతుంది. ఈ విధమైన చైతన్యం ఏర్పడుతూ క్రమేణ సౌఖ్యం, అసౌఖ్యం, సంతృప్తి అసంతృప్తి, సంతోషం, దుఃఖం మొదలగు మనో ప్రవృత్తులకు సంబంధించిన చైతన్యం అభివృద్ధి చెందుతుంది (Emotions భావోద్రేకములు.)

సంగ్రహంగా చెప్పాలంటే, 'నాడీ వ్యూహమనేది దేహంలోని ప్రతి భాగమును తక్కిన భాగములన్నిటితో మేళనమై వాటి వాటి వ్యాపారములను సక్రమంగా, సవ్యంగా జరుగులాగున చేస్తుంది. అలాగా సర్వభాగములు పరస్పర సమేళనముతో తమ ధర్మముల నిర్వహించుతాయన్నమాట. వెనుమెదడు (బ్రహ్మగ్మస్తిష్కము Cerebrum) నాడీ మండలమున రారాజువంటిది. ఇదియే సర్వేంద్రియ జ్ఞానమునకు, జ్ఞాపకశక్తికి స్థానము. సర్వావయములు ఇది శాసించిన ప్రకారం నడుచుకొంటాయి. (మెదడు, వెనుపాము నాడీకేంద్రములను విషయం జ్ఞాపకముంచుకోవాలి) ఏఒక భాగంలో ఎట్టిమార్పు కలిగినా తక్కిన భాగములో దాని కనుగుణానుభూతి కలుగుతుంది.

ఇక మానసికంగా చూస్తే, ఈ నాడీ వ్యూహంవలననే మనకు ఎటువంటి అనేది కలుగుతుంది. బాహ్యంలోగాని, అంతర్గతంగాగాని ఏమి జరిగినమా, మనకెటువంటి కలగటం ఈ నాడీ వ్యూహముద్వారానే. దీని సహాయంవలననే మన

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

జాతు అవగాహనం చేసుకొనుటం అనుభూతి పొందటం, అలోచించటం, కార్యముల నెరవేర్చటం.

ఇందువల్ల జేతనదేమంటే, బిడ్డయొక్క దైహికాభివృద్ధి, మానసికాభివృద్ధి, ఆరోగ్యమైన శరీరం సర్వావయవముల పాటవం అత్యవసరం. జ్ఞాన కర్మేంద్రియములు, చలన అంగములు, నాడీ వ్యూహము సంపూర్ణారోగ్యముగా వుండి వాటి వాటి వ్యాపారములను చుఱుకుగా, సక్రమంగా స్వహించినపుడే బిడ్డ సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధిచెందుటకు అవకాశముంటుంది.

మరికొన్ని ముఖ్య విషయములు :—

శిశువు తల్లి గర్భంలో నున్నపుడు జ్ఞానేంద్రియములను గవాక్షములు మూయబడి యుంటాయి. (స్పర్శేంద్రియము) అది చీకటి చెఱసాలలలో నున్నట్లుగా వుంటుంది. తన కవసరమైన ఆహార ద్రవ్యములను తల్లి భుజించుచున్న దానినుండి తన అంతరాంగములద్వారా పరిగ్రహించుకొంటుంది. పుట్టి నప్పుడు శిశు సర్వాంగములు, నాడీవ్యూహము, కండరములు మున్నగునవి అతి తేలికగా, సున్నితంగా వుంటాయి కాని బిడ్డ ఉపయోగించుటకు సిద్ధంగా మాత్రం వుంటాయి. అది పుట్టిన కొన్ని ఘడియలవరకు జ్ఞాన—కర్మేంద్రియముల వ్యాపారము జరగదు.

స్పర్శేంద్రియం మాత్రం ఆదినుండియే చుఱుకుగా దాని వ్యాపారం కొనసాగిస్తుంటుంది.

శిశు శరీరముయొక్క సమస్తభాగాలు, ముఖ్యంగా నాడీ వ్యూహం యొక్క నిర్మాణము సక్రమంగా, సంపూర్ణారోగ్యంతో వున్న యెడల శిశు జన్మించిన కొన్ని ఘడియల నుండియే నేర్పటం అను కార్యకలాపం ఆరంభమవుతుంది. అలా కాక, తల్లిదండ్రుల వలననే (వంశపారంపర్యం) మరే కారణం వల్లనో (పరిసర స్థితుల ప్రభావం) శిశువును వ్యాధి

సంభవించిననూ, లేదా, దానిదేహంలో ఏదో ఒకభాగం—దేహాంతర్గత అంగములు కాని, (అనగా గుండె, ఊపిరి తీర్చుట కడుపు, పీత్తకోశం, మూత్రపిండములు మొ॥) కళ్లు, చెవి, స్పర్శ మున్నగు జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు కాని వాటి వాటి వ్యాపారమును సక్రమంగా నిర్వహించ లేకపోయిననూ, లేదా లోపించి పోయిననూ, నాడీ వ్యూహము సక్రమంగా సత్స్థాముగా, పని చేయజాలదు. ఫలితం, జ్ఞాన కర్మేంద్రియములద్వారా మనః ఫలకమున ముద్రింపబడు పరిసర స్వరూపములు గాని, అనుభూతిగాని (పరిసర జ్ఞానము), నేకరించుకొనునట్టి తన సహజ ధర్మమును బిడ్డ సక్రమంగా నెరవేర్చుకోజాలదు. ఇందువలన బిడ్డయొక్క గ్రహణీల మనస్తత్వమునకూ, వ్యక్తాప్యక్త చైతన్యమునకూ, లోటు ఏర్పడుతుంది. లేదా బుద్ధి వికాసము అలస్యంగా కావచ్చును. మరింత విపులీకరించటానికి ప్రయత్నిస్తాను—జ్ఞానేంద్రియముల ద్వారా పరిసర జ్ఞానమును పరిగ్రహించు కొను శక్తి బలహీనం కావచ్చును. లేదా! అసలు గ్రహణ శక్తియే లోపించి పోవచ్చును. ఏ ఒకటి రెండు జ్ఞానేంద్రియములద్వారా మాత్రమే పరిసర జ్ఞానమును గ్రహించునట్టి దౌర్భాగ్యపు స్థితి ఏర్పడినచో, బిడ్డ మనో ఫలకంమీడ్చు చిత్రితమైన పరిసరజ్ఞానము, అనుభూతి అసంపూర్ణంగా అస్పష్టంగా, కొన్ని వేళలలో అవక తవకలగా, అయోమయంగా వుంటాయి. బిడ్డలో ఇట్టి స్థితి ప్రారంభంలో అస్పష్టంగా గోచరించిననూ, క్రమేపి బిడ్డ మందమతిగా పరిణమించ వచ్చును. ఇంద్రియములలో అంగములో ఏ దొక్కటి లోపించినా బాహ్య ప్రపంచానుభూతి జ్ఞానములను లోటు ఏర్పడుతుంది. అందువల్లనే, ముఖ్యంగా జ్ఞానేంద్రియములు, పరిసర అనుభూతి జ్ఞానములను పరిగ్రహించుట కనువగు సింహద్వారాలు అంటారు. ప్రతి జ్ఞానేంద్రియంద్వారా బిడ్డ ఏవిధంగా జ్ఞానార్జన చేసికొంటుందో చూద్దాము.

(సకేవము)

మహిళా స్వాతంత్ర్యము

[రచయితలు, శ్రీకృష్ణకంటి వీరభద్రాచార్యులు. వీరు నవభారతమును పేర మొనరించుచుండి రివ్వకు వజ్రము కాంగ్రెసు చరిత్ర పద్యకావ్యముగా చక్కనిదైతిలో రచించిన తాతయకవులు. మృదుమధురమగు వీరి రచనా విధానము నెఱుంగనివారు విశాలాంధ్ర రాష్ట్రమున నరుడు. పల్నాటి సోదరకవులలోనొకరు. ఈ స్త్రీల నవభారతము నుండి స్పీకించి పంపుచున్నాము]. —ప్రచురితము. లక్ష్మమ్మ.

మహిళా స్వాతంత్ర్యంబరఁ
దహతహ లాడెదరు, స్వార్థతత్పర నియమ
గ్రహ వశులై కొండలు, వా
ఓహపర సౌఖ్యములఁ గాంచు పెఱుంగరు వినుమా !

౨

పురుషుఁడు నే నధిపతి నని
మురియుచుఁ బ్రేయసిని మాటు మూలల నిడి, దు
ర్భర మాయా శాసనముల
నొఱపిడిఁ గావించి జీవితోన్నతిఁ జెఱచున్

౩

నోరెత్తి పలుక రాదని
ద్వారంబును దాఁటిపోవఁ దగదని చదువుల్
నేరువ వలదని సతతము
నారీమణి నణఁచునట్టి నరుఁడొక నరుఁడే ?

౪

భవులెంత భూర్తవర్తనలైన నేమాయె
బోధించ రాదు పూఁబోలులంచుఁ
బతులన్యకాంతాభి రతులైన నేమాయె
మందలింపఁగ రాదు మగువ లంచు.
వరులెంత బాధించు వారైన నేమాయె
నెదురాడఁగారాదు సుదతు లంచు
భర్తలెంతటి స్వార్థపరులైన నేమాయె
నడ్డుఁ జెప్పంగరా దతివలమచుఁ
దలఁపుల నణఁచి కీలుబొమ్మల నొనర్చి
జీవిత మహర్షకలనెల్లఁ జెండి వైచి
యధిపతుల మంచు గర్వింపు నట్టివరులు
నరులు కారన్న వారు వానరులు కాని.

౧

కాంతఁ గావయంత్రములుగా
వివరించెడి నాఁటి దుష్టసి
ద్వైతము నాశ్రయించి
వనితా హృదయంబుఁ గ్రుంగఁజేసీ ర
వ్యంతయు జాలి చూపని
దయారహితాత్ములు, స్వార్థతత్పరుల్
హంతకు లంచు నమ్ముఁడు !
యధార్థము వారికి మేలు కల్గునే

౬

ఏకలుహంబురాశిఁ బడి యీదుట
కైవసు, సర్వకాలముకై
మాకధికారముండు, ననుమానము
లెందుకు, కాంతలొటచే
మీకది లేదటంచు శృతిమించిన
రాగముఁ దీయవారు, శ్రీ
లోకము నుద్ధరింప నవలోకన
చేయరు స్వార్థతత్పరుల్

౭

ఏయుగమందు నైనఁ గనమీ నడమంత్రపు
శాసనంబులు
న్యాయముగా జనించినవి,
నాఁటి సతీతిలకల్ స్వతంత్రతా
స్థాయినిఁ గాంచరే ?
పతులఁజంపిరే ? వారలు భర్తృసేవలకై
జేయరే ? జాణలైరే ?
నిరసించిరే ? నైతిక వర్తనావళికై

మ హా తా స్సా తం త్రయము

నతః జ్ఞాంగములొట, వారికి
నిరుత్సాహంబుఁ జేకూర్చుచోఁ

బహు లేకాశ్య మొనర్పఁ బాల

ఁని సంభావించు రావ్యులొ, పరి
స్థితి నూహించుచు! పక్షవాత

రుజువే జీవించు నాకోగి జీ
వితమందే పనినైనఁ జేయఁగలడే?

వీక్షింప నింతేకినా.

నలందది కోట్లొప్పెడు, మా

బలగంబని గంతు వేయఁ బాల్పడకుడు, మీ

బలగమున నిర్భయము

నిలిచెన నీవచ్చవము నిస్సృహఁ గొలుపజ్

౧౦

సహన జ్ఞాన కళావిలాసఖినులై,

సవ్యాత్ములై యాత్మని

గ్రహ విద్యాధన సాధనాభిగతులై

కల్యాణవాంఛాపరి

గ్రహణానంద నిమగ్నులై కదలి

దీక్షామార్గముజ్జబట్టి, మీ

మహిళా సంఘము నుద్ధరింపుఁ

డది సేమంబుర్వి కెల్లప్పుడుజ్

బిడ్డల లివరు అండు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిళ్ళా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అండు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములగుండె యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట వైవాటికెల్ల విస్తరించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిళ్ళావారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎస్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిళ్ళా పాపయ్య పాత్రుడు ఓ బ్రదర్సు,

నెం. 11, దక్షిణమాడాపీఠి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

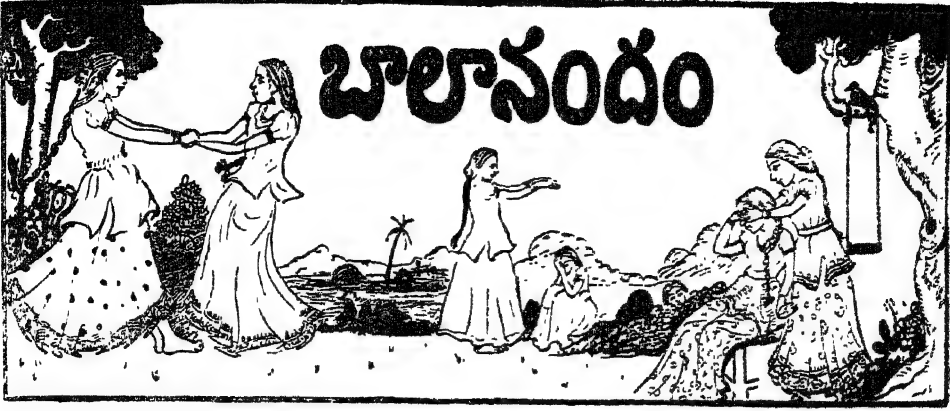
తూర్పుపీఠి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై పిళ్ళై వీధి,

తెప్పకొలం.

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

మా పొరుగింటి తపస్విని

* చిరంజీవి శ్రీ పాద గాయత్రి *

నా సేరు నిర్మల. మా ఇంటి ప్రక్క మేడ లోని వెంకయ్యగారు చాలా మంచివారు. వారి కుటుంబమూ, మా కుటుంబమూ చాలా స్నేహంగా వుంటుంది. తరతరాలగా అంటే మా తాతగారూ, వాళ్ళ తాతగారి దగ్గరనుంచి ఈ స్నేహం వర్ధిల్లితోంది. వాళ్ళ బిడ్డలు మురళి, నేనూ చిన్నప్పటినుంచి ఆడుకొనేవారం. హమ్మల్ని చూసినవారంతా అన్నా చెల్లెళ్ళమో అనుకొనేవారు. మురళికి పన్నెండేళ్లు. నాకు పది. మేమిద్దరంకూడా ఒకే క్లాసు. ఇద్దరం చాలా కొంటేనాళ్ళం. ఏదో ఒక రకమైన అల్లరి చెయ్యనిదే మాకు తోచేదికాదు.

మురళి వాళ్ళ మేడలోనే ఒక భాగంలో ఒక దంపతులు అద్దెకున్నారు. శాపం! వారికి పిల్లలులేరు. ఆ ఇంటి ఆవిడ సీతమ్మగారికి దైవ భక్తి ఎక్కువ. ఆవిడ ప్రార్థననే లేచి, కాఫీ ఐనా త్రాగకుండా స్నానంచేసి దేవుని పూజిస్తూ కూర్చునేది. ఏమిటో పాటలుకూడా పాడు కొనేది. నాకూ, మురళికి ఆవిడ పిచ్చి భక్తిని

చూస్తే నవ్వాచ్చేది. మేమంటే ఆవిడకి ఎంతో ముద్దు. మాకు బిస్కెట్లు పిప్పరమెట్లు, పెడుతూ వుండేది. అందుకని మేము వీలైనప్పుడల్లా ఆవిడ తోనే ఉండేవాళ్ళం.

ఆ రోజు ఆదివారం. బడికి సెలవు. నేను మా ఇంట్లో కాఫీ తాగుతూవుండగా మురళి తొందరగా మా ఇంటికివచ్చి “మాట” అంటూ నన్ను వాళ్ళింటికి లాక్కొని పోయాడు. ఇద్దరం సీతమ్మగారింటికి వెళ్ళేము. ఆవిడ దేవుని పీతము ముందు కూర్చుని, కళ్లు మూసుకొని, భక్తి పార వస్త్యంతో పాటలు పాడుకొంటోంది. మురళి నా చెవులో “ఒక తమాషా చేద్దామా” అన్నాడు. నేను ఏమిటన్నట్టు మురళివైపు చూసేను. మురళి నన్ను వాళ్ళన్నయ్య గదిలోకి తీసికెళ్ళి అలమారలో వున్న నాటక సరంజా మంతా తీసి గూపించి “నిర్మలా! ఇప్పుడు మనిద్దరమూ ఈ డ్రస్సులలో నువ్వు లక్ష్మీగానూ, నేను విష్ణువుగానూ డ్రస్సు వేసుకొని సీతమ్మగారింటికి వెళ్ళి ఒక తమాషా చేద్దాము”

అన్నాడు. కేను సరే అని నవ్వి ఒక కిరీటం తగుల్చుకొని, చీర కట్టుకొని, బొట్టు పెట్టుకొని, ముత్యాల దండలూ, పూసల దండలూ వేసుకొని లక్ష్మీలాగే తయారయ్యాను. మురళి కూడా పంచకట్టి, కిరీటం పెట్టి, దండ వేసుకొని విష్ణువులాగ తయారయ్యాడు. ఎవ్వరూ చూడకుండా సీతమ్మగారింట్లో ప్రవేశించాము ఆవిడ ఇంకా కళ్లు మూసుకుని పాటలు పాడుతూనే వుంది. మేము సద్దు చేయకుండా దేవుని మందిరానికి, ఆవిడకీ మధ్య ఎవరి “పోజ్” లలో వాళ్లు నిల్చున్నాము. ఆవిడ పాటలాపి కళ్లు తెరిచింది. వెంటనే మురళి గొంతుకుమార్చి “అమ్మా! నీ భక్తికి మెచ్చి ప్రసన్నులైనాము. నీకు త్వరలో ఒక చక్కని పాపాయి పుడతాడు. నీకోరిక ఫలిస్తుంది” అని దీవిస్తున్నట్లు అన్నాడు. నేనుకూడా మురళి అన్నట్లే అన్నాను. ఆవిడ మా కాళ్ళమీద పడి, మాకేసి పిచ్చిగాచూస్తూ “శాంతాకారం భుజగశయనం” అని స్తోత్రం చేస్తూ మూర్ఛపోయింది. నాకు తెలియక నవ్వు తున్నాను. కానీ, మురళి ఖంగారుగా “అయ్యో! అయ్యో! నిర్మలా! మా అమ్మనీ, అక్కనీ పిలవ్వే. ఈవిడ మూర్ఛపోయిందే” అని అరచాడు. నేను మురళి అక్క వసంత దగ్గరికెళ్ళి

సంగతంతా ఒక్క గుక్కలో చెప్పేశాను. మురళి అన్న సైకిలుమీద డాక్టరు దగ్గరికి పంపెత్తాడు. వసంత, వాళ్ళ అమ్మ, సీతమ్మగారిని పరుపుమీద పడుకోబెట్టి, ముఖమీద నీళ్లుజల్లి, విసరడం మొదలైన ఉపచారములు చేస్తూ, ఇదే పనని మమ్మల్ని చీవాట్లు పెట్టేరు. ఐదు నిమిషాలైన తరువాత ఆవిడ కళ్లువిప్పి “మహానుభావా” అని మళ్ళీ మామూలు ధోరణిలో మొదలెట్టింది. మేము “పక్కు”మని నవ్వేము. వసంతా వాళ్ళు తిట్టేరు మమ్మల్ని. ఇద్దరం ఒకమూల నక్కేము. ఇంతలోకే మురళి అన్న డాక్టరుతో సహా ఒచ్చేడు. ఆవిడ మెల్లగా లేచి అందరినీ చూసి విస్తుపోయింది. మురళి అమ్మ జరిగిందంతా చెప్పింది. ఇంతలోకే వసంత కాఫీ పట్టుకొచ్చి ఆవిడకిచ్చింది. ఆవిడంతా విని ఆశ్చర్యపోయింది. అందరితోపాటు మా కొంటెపనికీ, వేషానికి ఆవిడకూడా విరగబడి నవ్వింది. మేము మొదట చీవాట్లుతీన్నా తరువాత ఏదో గొప్ప ఘనకార్యం చేసిపట్లు వాళ్ళతో కలసి నవ్వేము. ఇప్పటికీకూడా మా పొరుగింటి తపస్వినిని చూసి నవ్వుడల్లా ఆ సంఘటన జ్ఞాపకమొచ్చి ఆవిడా మేముకూడా, కడుపు చెక్కలయ్యేటట్లు నవ్వి కొంటూ వుంటాము.

వంటవాని యుక్తి

* శ్రీమతి కె. పార్వతి *

ఒక వూరిలో నొక గృహస్థు గలడు. అతను ఒక రోజున రెండు మామిడిపండ్లు తెచ్చి తన వంటవానికి యిచ్చి యిట్లా చెప్పెను: “నేడొక

స్నేహితుడు మన యింటికి రాబోవుచున్నాడు, ఈ పండ్లు ముక్కలుగ తరిగియుంచి అతను వచ్చిన తోడనే మా కిద్దరికిని బెట్టుము.”

వాడట్లు తఱిగి యెట్లుండునోయని ఒక్కముక్క తినెను. అది కడు రుచిగ నుండుటచూచి తక్కినవికూడ తానె తినివేసెను. అంత కొంతసేపటికి యజమాని వచ్చి ముక్కలు తఱిగియుంచి తివా? అని ప్రశ్నించెను. అప్పుడు వంటవాడు చెక్కుతీయుటకై రాక ఈ కత్తి మొద్దుపోయి వున్నది అని, ఒక మొద్దుకత్తిని యజమానుని చేతికిచ్చెను. దానిని గొనిపోయి యాతడు నూరు చుండగా వంటవాడు యింటి యరుగుమీద కూర్చుండిన క్రొత్త స్నేహితుడిని చూచి “అయ్యా! మీ రెవ్వరోగాని యిచ్చుటికేల వచ్చిరి? ఏలనో మీపై కోపము గలిగినది. మీ చెవులు రెండు కోసి పంపుటకై మా యజమాని మిమ్ముల నిచ్చ

టికి బిలుచుకొని వచ్చియున్నాడ”ని చెప్పి తలుపు కంతగుండు కత్తి నూరుచున్న యాతని చూపెను. అదిగని వాని మాటలు నమ్మి యా స్నేహితుడు పరుగెత్తిపోవ నారంభించెను. అప్పుడు వంటవాడు “మీ స్నేహితుడు మామిడిపండ్లు రెండును దీసికొని పాటిపోవుచున్నాడు” అని కేకలువేయ, నింటి అతడు యింటి బయటికి వచ్చి కత్తియెత్తి పిలుచుచు ఒక్క పండిచ్చి పొమ్మను తాత్పర్యముతో ‘ఒక్కటి ఒక్కటి’ యని అరచుచు వెంట పడెను. ఒక్క చెపి మాత్రము కోయుదు ననుచున్నాడని తలచి అతడు మఱింత పరుగెత్త సాగెను. ఇంటివాడు కొంత దూరముపోయి వాని పరుగు పుచ్చుకొన నేరక మరలి వచ్చెను.

“చెడపకురా చెడేవు”

* చిరంజీవి ధవళ నాగేశ్వర్ *

అనగా అనగా వెంకన్న అనే కాపు వుండే వాడు. అతను ఒక కుక్కను, ఒక పిల్లిని పెంచుచుండేవాడు. పిల్లికి పాలు, కుక్కకు అన్నము ప్రతి రోజూ పెట్టుచుండేవాడు. కుక్క, పిల్లికి పాలు పోయుటచూచి ఓర్వలేక పోయెను. పిల్లిని చంపినచో, దానికి పోయు పాలు తనకే పోయుదురని కుక్క తలచెను.

ఒకనాడు పిల్లి పాలు త్రాగుచుండెను. కుక్క దానినిచూచి దానిని చంపుటకు పరుగెత్తెను. పిల్లి ఆ కుక్కనుచూచి భయపడి పరుగెత్తెను. పిల్లి ముందు తరువాత కుక్క జోరుగా పోవుచుండెను. వెంటనే పిల్లి ఒకయింటి లోనికి పోయెను. కుక్కకూడ లోనికి ప్రవేశించెను. వెంటనే ఆ యింటి యజమాని కుక్కను కట్టతో భయపెట్టి వీధిలోనికి తరమివేసెను.

కుక్క పిల్లిని ఎట్లేని చంపుదునని గర్వించి వీధిలో దాగుండెను.

పిల్లి కుక్క పోయేనేమోయని తలచి వీధి లోనికి పోయెను. వెంటనే కుక్క దాని సమీపించి చంపుటకు సిద్ధపడెను. అప్పుడు పిల్లి, “ఓ కుక్కా! నేను చనిపోకుండా వుండుటకు ఒక మంత్రము నేర్చితిని. అది నీకుకూడా చెప్పెదను” అనెను. అదివిని కుక్క తనకా మంత్రము చెప్పమనెను. వెంటనే పిల్లి దాని దగ్గరకుపోయి చెవిలో మెల్లగా అరచెను. కుక్క అది విని “యది మంత్రముకాదు. నన్ను మోసపుచ్చుచున్నావు చంపెద”ననెను.

అప్పుడు పిల్లి “ఓ కుక్క, ఇదే మంత్రము. యిక నీవు చావవు. నీకు నమ్మకములేనిచో, యీ గోడపక్క దానిమీదనుంచి, క్రిందనున్న

రాళ్లమీదికి గొట్టుము" అనెను. ఆ తెలివిలేని కుక్క "సరే! యీ గోడమీద నుండి రాళ్లపై మాకుతాను. నేను చనిపోయినచో విన్ను చంపి తింటాను. నాకు చెట్టు తగలకపోతే నిన్నేమి అననులే" అని గోడమెక్కి రాళ్లమీదికి

మాకెరు. పెద్ద చప్పుడయింది. మరి ఆ కుక్క కదలలేదంటే నమ్ము. రక్తము వరదలా కారింది. అప్పుడు పిల్లి చిన్న నవ్వునవ్వి పారిపోయింది. మరునాడు ఆకుక్క చెత్తల బండిలోనికి వెళ్లింది. ఒకరిని చంపతలచితే వారికే హానివచ్చును.

ప్లారెన్స్ నైటింగేల్

* చిరండివి గొల్లకొండ వసంతకుమారి *

ప్లారెన్స్ నైటింగేల్ యను నామె 1820వ సంవత్సరమున, ఇటలీ దేశములోని ప్లారెన్స్ దగ్గర ఒక చిన్న పూరిలో జన్మించెను. ఆమె తల్లి దండ్రులు ధనికులు. వారామె జీవితము సౌఖ్యముగా జరుగవలెనని ఆశించి, దానికి తగిన విధమున, నాగరికత పద్ధతిగా నాట్య సంగీతాదులను నేర్పించిరి. కాని ఆమెకు మాత్రము తన జీవితమును విలాసవినోదములతో హాయిగా సాగించుట కెప్పుడును యిష్టముండెడిది కాదు. దుఃఖములో నున్నవారి నోదార్పవలెనని, వారి నాదరించి, వారికి సహాయము చేయుటలోనే తన కానందము కలుగునని భావించెడిది. తన తీరిక సమయములో ఆసుపత్రులను గురించి సమాచారములను దెలిసికొనెడిది. ఆమె, తనకు రోగి సంరక్షణయందు ఇష్టమని తన కోరికను వెల్లడించినప్పుడు, ఆమె తల్లిదండ్రులు నివ్వెరపడి పిలుకాదని ప్రతిఘటించిరి. ఆమెకు వివాహము చేయవలెనని మంచి మంచి వరులను వెదకి దెచ్చిరి. పరుల సేవయే లక్ష్యముగాగల ఆమె, అన్ని సౌఖ్యములను విడనాడి, కన్యగానే, తన జీవితమును రోగుల సేవయందే గడుపుటకు నిశ్చయించుకొనెను.

ఈమె పారిస్ లో డాక్టరు పరీక్ష చదివి, కెయసర్ స్పిర్ట్ లో నున్న, డెకనస్ హాస్పిటలులో రోగి సంరక్షణ పని నేర్చుకొన్నది. అప్పుడామె, తన కార్యమును జయ ప్రదముగా విదేశములలోగూడా సాగించగలిగిన కత్తిని సంపాదించ గలిగినది. అధికారులారామె సామర్థ్యమును గుర్తించి, క్రిమియను యుద్ధముపుడు, కావలసిన వసతుల

నేర్పాటుచేసి, వెంటనే యామెను స్కూటారియను పూరు నకు పంపిరి; అక్కడామె రాత్రింబగళ్లు విరామము లేకుండగ, శ్రమకోర్చి, రోగులకు సేవచేసెను.

మరుసంవత్సరమే, నెబట్టపూలు ముట్టడియైనపు డామె నైనికుల కొనర్చిన సేవ వర్ణనాతీతము. కొంచెమైనను విశ్రాంతి తీసికొనక, రాత్రులందుగూడా, చేతిలో నొక దీపమును పట్టుకుని, ప్రతియొక్కరి పడక దగ్గరకును, మెల్లగా పోయి, వారి అవసరములను కనిపెట్టుచూ, దయార్థి హృదయయై, వారిని సంరక్షించు చుండెడిది. అందులకనే యామె నెల్లరును "The Lady with the Lamp" "The Soldier's Friend" అనియు పిలువసాగిరి.

ఎక్కువ పనిచే, ఆమె మిగుల నీరసపడి, చివర దినములలో ఆరోగ్యమునుగూడా గోల్పోయెను. ఆమె ఆసుపత్రులందు చాలామట్టుకు, పరిస్థితులను మార్చెను. కనుకనే యామెను సంస్కర్త యనెడివారు.

ఆ రోజుల్లో నర్సు వృత్తికి యిష్టాదున్న గౌరవముండెడిది కాదు. తన యోరిమి పట్టుదలలతోను, ఆత్మ నిగ్రహము తోను, ఉత్సాహ ధైర్యములతోను సంఘమునకు మహత్తర సేవ లానరించి, తన పతమునే నెగించుకొన్న మహనీయు రాణీమె! ప్రపంచమందంతటను, మానవుల బాధను తగ్గించి, తన జీవితమును సార్థకము చేసికొనిన నారీమణి! మహిళా లోకము ఆదర్శముగా పెట్టుకొనదగిన వనితలతో యామె ఒకటే.

“**मैं**” అను సర్వనామమునకు ప్రత్యయము చేర్చినపుడు ‘**मुझ**’ గా మారును. **షష్ఠీ** విభక్తిలో మాత్రము **मेरा, मेरे, मेरी** అగును. ‘**हम**’ యను సర్వనామమునకు ప్రత్యయము చేర్చినపుడు ఏలాటి మార్పురాదు. కాని, **షష్ఠీ** విభక్తిలో మాత్రము **हमारा, हमारे, हमारी** అగును.

मैं నేను

हम మేము.

मुझको, मुझे నన్ను, నాకు.

हमको, हमें మమ్ము, మాకు.

मुझसे నాచేత, నాతో

हम से మాచేత, మాతో.

मेरे లియే నాకొకకు

हमारे లియే మాకొకకు.

***मेरा, मेरे, मेरी** నామొక్క

***हमारा, हमारे, हमारी** మామొక్క.

मुझ में నాయందు.

हम में మాయందు.

मुझ पर నామీద.

हम पर మామీద.

***షష్ఠీ** విభక్తిలో సర్వనామము తరువాత వచ్చు నామవాచకము పులింగ, ఏక వచనమైనచో **मेरा, నామవాచకము పులింగ, బహువచనమైనచో मेरे, స్త్రీలింగమైనచో मेरी** వచ్చును. **షష్ఠీ** విభక్తి ప్రయోగములో **आ-ए, ई** నియమము ననుసరించ వలెను.

मैं వలెనే **तू** ప్రత్యయములు చేర్చినపుడు **तुझ** గా మారును. **షష్ఠీ** విభక్తిలో **तेरा, तेरे, तेरी** యగును.

‘**तुम**’ ప్రత్యయము చేర్చినపుడు ఏ మార్పుజెందదు. **షష్ఠీ** విభక్తిలో మాత్రము **तुम्हारा, तुम्हारे, तुम्हारी** యగును.

సూచన :—ఉత్తమ, మధ్యమ పురుషసర్వనామములతో **షష్ఠీ** విభక్తిలో **का, के, की** లకు బదులుగా **रा, रे, री** క్రమముగా వ్రాయవలెను.

‘**आप**’ యనుసర్వనామము విభక్తి ప్రత్యయము చేర్చినపుడు మార్పుజెందదు.

ఉదా :—**आप से** - తమచేత.

आप में - తమయందు.

वह, यह, कौन, जो (ఎవరైతే) **कोई** (ఎవడైనా) **वही** (అతడే, ఆమెయే, అదియే) **यही** (ఇతడే, ఈమెయే, ఇదియే) ఇవి విభక్తి ప్రత్యయము చేర్చినపుడు క్రమముగ **उस, इस, किस, जिस, किसी, उसी, इसी** యగును.

ఏని బహువచన రూపములు క్రమముగ **उन, इन, किन, जिन, किन्हीं, उन्हीं, इन्हीं** యగురు.

ఉదా :—**उसमें** - దానియందు. (**वह में** అనరాదు). **उनको** - వారిని 'కోई', **वही**, **यही** యను సర్వనామములకు తప్ప మిగత వానికన్నిటికిని ద్వితీయా విభక్తియందు రెండు రూపములు వచ్చును.

ఏకవచనము :—**उसको, उसे ; इसको, इसे ; किसको, किसे ; जिसको, जिसे ; मुझको, मुझे ; तुझको, तुझे.**

బహువచనము :—**उनको, उन्हें ; इनको, इन्हे ; किनको, किन्हें ; जिनको, जिन्हें ; तुमको, तुम्हें ; हमको, हमें.**

పై రెండు రూపములను ఒక దానికి బదులు మరొక దానిని వాడవచ్చును. కాని, రెండవ రూపమునే తరచు వాడుదురు. 'क्या' కు ప్రత్యయము చేర్చినపుడు 'काहे' గా మారును. ఈ రూపము విశేషముగా వాడుక భాషలో వాడుదురు.

ఉదా :—**काहे को (तक) काहे के लिये**—దేనికొకరు.

నిజవాచక సర్వనామము आप - తాను.

ఇది స్వ, శబ్దము వంటిది. ఉత్తమ, మధ్యమ, ప్రథమ - మూడు పురుషములలో రెండు వచనములందు వచ్చును, దీనిని ఏనామవాచకముతో జేర్చినదానియర్థమునే పొందును. ప్రత్యయము చేర్చినపుడు యిది **अपने** యగును.

आप तान

अपने को तननु.

अपने से तनतौ, तनकंठ, तनवलन.

अपने लिये तन कोऊक.

अपना अपने, अपनी तनयौक.

अपने में तनयन्द.

अपने पर तनमिाद.

खुद (स्वयम्ముగ) అనునది కూడ **आप** కు బదులు ప్రథమా విభక్తియందు మాత్రము వాడుదురు.

*నామ పేరు (పుంలింగము).

తబీయత ఆరోగ్యము, మనస్సు (స్త్రీ).

దూకాన దుకాణము (స్త్రీ).

సవేరా ఉదయము. (పుం).

సవేరే ఉదయమున.

అలమారి అలమారు (స్త్రీ).

బురా చెడుగు (నామవాచకము, పుం||).

పతా విలాసము, చిరునామా, జాడ (పుం).

సాదీ చీర (స్త్రీ).

నక్రశా మ్యాపు, పటము (పుం)

మాలూమ హోనా తెలియుట.

జగానా మేల్కొలుపుట.

జాగనా మేల్కొనుట.

చాహ కోరిక (స్త్రీ).

చాహనా కోరుట.

పడతానా పశ్చాత్తాపము జెందుట.

సాఫ్ సాఫ్ స్పష్టముగా

तुम्हारा नाम क्या है ? }

तुम्हारा क्या नाम है ? }

मेरा नाम राधा है ।

यह बात तुम्हें कैसे मालूम है ?

कल से उस की तबीयत ठीक नहीं है ।

आह हमारी दूकान है ।

कल सबेरे पाँच बजे मुझे जगाओ ।

*इस घर में कौन रहता है ?

तुम्हारी किताब मेरी अलमारी में है ।

किसी का बुरा मत चाहो ।

वह अपना काम अच्छी तरह से नहीं करता ।

आप काहे को वहाँ जाते हैं ?

क्या, आप इन्हें जानते हैं ?

जो किताब आप के पास है, वह मेरे पास भी है ।

यह बात किसी से मत कहो ।

वह अपने को सबसे बड़ा समझता है ।

मैं खुद वहाँ जा रहा हूँ ।

क्या, तुम्हें उनपर विश्वास है ?

మీ పేరేమి ?

నా పేరు రాధ.

ఈ సంగతి (విషయము) నీకెట్లు తెలియును ?

నిన్నటినుండి ఆమె ఆరోగ్యము బాగుగా లేదు.

ఇది మా దుకాణము.

రేపు వుదయము ఐదు గంటలకు నన్ను లేపండి.

ఈ యింటిలో యెవరు నివసించుచున్నారు ?

మీ పుస్తకము నా అలమారులో నున్నది.

ఎవరి చెడుగును కోరవద్దు.

అతడు తన పని చక్కగా చేయుట లేదు.

తమరచ్చటికి యెందుకు వెళ్లుచున్నారు ?

తమరితనిని యెరుగుదురా ?

తమ వద్దనున్న పుస్తకము నా వద్దకూడ వున్నది.

ఈ సంగతి యెవరితోను చెప్పవద్దు.

వాడు తన్ను అందరికంటె గొప్పగాతలచుచున్నాడు

నేను స్వయముగా అచ్చటికి వెళ్లుచూ వున్నాను.

మీకు వారిమీద నమ్మకమున్నదా ?

जो अपना काम खुद नहीं करता, वह पछताता है।

क्या तुम्हें उसके घर का पता मालूम है?

आप यह साड़ी किस के लिये ले रही हैं?

तुम जिस कालेज में पढ़ते हो, उसी

कालेज में मेरा भाई भी पढ़ रहा है।

यह किस देश का नक्शा है?

यह अपने घर पर नहीं है।

तुम अपने मन की बात साफ-साफ कहो।

తన పని స్వయముగా చేయనివాడు పశ్చాత్తాపము జెందును.

మీకు యతని యింటి విలాసము (అక్రమ) జెలియునా?

తమరీ చీర యెవరికొరకు కొనుచూపున్నారు?

నీవు ఏ కాశేశీలో చదువుచున్నావో, ఆ కాశేశీలో

నే నా సోదరుడు కూడ చదువుచూపున్నాడు.

ఇది ఏ దేశపు పటము? (మ్యాపు).

అతడు (తన) యింటివద్ద లేడు.

మీరు మీ మనసులోని విషయము స్పష్టముగా చెప్పండి.

*యह घर తరువాत में प्रत्ययము వచ్చినందున 'यह', 'इस' గా మారినది.

U. S. I. S.

అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రాల యుద్ధటాంకుని కొరియా యుద్ధరంగానికి సామగ్రిని మోస్తూ ఉంది.

సీరియల్ నాటిక

భక్తి లీల

శ్రీ లాకీ శ్రీ నివాస రావు

['ఆంధ్రమహిళ' పత్రికలో ప్రకటించబడుతున్న 'భక్తి లీల' సీరియల్ నాటిక యంతటితో ముగిసిపోయినది. ఈ నాటికలో పాత్రలన్నీ సహజముగా కనిపించుతవి. ధన మదాంధుడు, దురహంకారి అయిన రెడ్డివంటి ప్రబుద్ధులు తమ అధీనములో వున్న బీదలను దీనులను పీడించటము, స్త్రీలను నీచదృష్టితో చూడటము మామూలే. కాని వారికి జ్ఞానోదయము కావటము నిజముగా ఈశ్వర సాక్షాత్కారమే. ఆచారివంటి జోహుకుందారులు డబ్బాగాళ్లు వెనకవుండి సూత్రములను పట్టుకుని ఆడించితేనేగాని రెడ్డివంటి నాయకులు బాగా గంతులు వేయలేరు. శాంత ధృఢ నిశ్చయము సహనము గమనించతగినవి. తమ నాటికను పత్రికలో ప్రచురింపనిచ్చిన శ్రీ పోలాకీ శ్రీనివాసరావుగారికి మా కృతజ్ఞత. ప్రజలు నానాటికి ఎదుర్కొనవలసి వస్తున్న సమస్యల నాధారముగా తీసుకుని రచయిత నాటికలను వ్రాయగలరని ఆశిస్తున్నాము.

సం॥]

పదునేడవ రంగము

[ప్రదేశము : మధుసూదనుని కుటీర ప్రాంతము.

ప్రవేశము : మట్టిక్రిందను గల శ్రీ త్రినాథ విగ్రహములను శాంతా మధుసూదనులును, చిన్న రెడ్డి గ్రుడ్డిరామన్నయు పూజించుచుందురు.]

శాంత : తేగీ॥ అల్ల కల్లోలమై యల్ల । లాడుచున్న చిత్త సాంధ్రము లోపల । భక్తి యన్న నావ నిర్మించి దాన తై । నాధుల నిడి యాట లాడించు దాననే । నాడు దాన నందు గూడెడి యాపద । లరయ రయ్య !

చి॥ర : తల్లీ ! శాంతాదేవీ ! స్వాముల ప్రసాదమును యీ గ్రుడ్డి బాలునకిచ్చి కండ్లు వచ్చునట్లు దీనింపుడు.

శాంత : (ప్రసాద మిచ్చి) బిడ్డా ! స్వాముల కరుణవలన కండ్లు కనుపించును చూడుము.

రామన్న : (ప్రసాదమును దిని తేజించి) ఆహా ! ఆహా !

ఏమి నా అదృష్టము. కండ్లు కనిపిస్తూన్నాయి.

తేగీ॥ చేర్తు మిము మానసమున ము । మూర్ఖులార ! కండ్లు కనుపించె మీదగు । కరుణ వలన జూడ గలిగితి లోకపు । జోద్య ములను భాగ్యము ఫలించె పున్నెము । పండె నాది.

చి॥ర : ఆహా ! ఎట్టి మదినము.

తేగీ॥ బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వర । ప్రముఖులార ! మీదు దర్శన భాగ్యంబు । మీదు సేవ పూర్వ పుణ్య ఫలంబున । బొంద గలిగ నాడు మానస మానంద । వార్తి చేర.

(ప్రవేశము ఆచార్యుడు తుంబాచీతో)

ఆచా : ఒకేయ్ చిన్న రెడ్డి! ఏమిటా పెంకిపని—ఓ మధు నూదనం! ఓ శాంతా! రెడ్డి ప్రభువు త్రినాథ వ్రతము చేయరాదని కఠినంగా శాసితే ఆయన ఆజ్ఞకు వ్యతిరేకంగా మీరు వ్రతాలు చేస్తారా? మీ భగవంతుని పట్టిస్తానుండును—ఒకేయ్ తుంబాచీ! నీవు వేగిరం వెళ్లి ఆ రెడ్డిని పిలుపు. వేగిరం వెళ్లు.

తుంబ : ఆలాగేనండీ! (పోతూ) ఈ చీమిడి కారటం అనిపోతే అప్పుడు దేవుళ్లు నమ్ముతా! (పోవును.)

ఆచా : ఈ చిన్న పిల్లల్ని చేతిలో కొంచెం ప్రసాదం పెట్టి యిలా సాదుల్ని చేస్తున్నారా! మీకు శిక్ష పొందటానికి సమయం వచ్చేను తాళండి!

శాంతి : ఆచార్యులుగారూ! అన్నియు దెలిసిన మీరే యిట్లుజ్ఞానము జెందవచ్చునా?

ఆచా : ఇంకా వోరు మూసికొని చక్కా ఊరుకోక నన్ను అజ్ఞానంబున్నావూ?

మధు :—శ్రీ త్రినాథులను పూజించుట తప్పా? సకల శాస్త్రము చదివిన తామే నిందించ వచ్చునా?

చిారి : ఈ ఆచార్యుడు చదువుకొన్నంత మాత్రమున ఫలిత మేమున్నది?

తే||గీ|| పండితుండని లోకము । పలుక వచ్చు
సకల శాస్త్రాలు చక్కగా । జరుగ వచ్చు
దాని వినియోగ పరుచని । వాని కన్న
బతువు మేలని చెప్పగా । వలయు భువిని.

శాంత : మహా పండితులు మీకు మేము భర్తమును జెప్పవలయునా?

ఆచా : చాలు చాలు! నోరూయండి. నోటికి వచ్చినట్లు వాగకండి. ఈ బొమ్మల్ని ఊడచెరికి ఆవల పారవేయిస్తా రెడ్డి వస్తే.

శాంత : మా దేవుళ్లు మాత్రము నిందించవద్దు.

ఆచా : ఈ నోరులేని రాతిబొమ్మ లెలా దేవుళ్లువుతారు? కాళ్లతో త్రొక్కిన రాళ్లు దేవుళ్లు! చాలించు

కాషాయి వస్త్రాలు కట్టుకొని, తులసి మాలలు వేసుకొని దేవుడా! దేవుడా! అని అరిచితే దేవుడు ప్రత్యక్షమవుతాడూ? ఈలాంటి కపట వేషాలు వేసుకొని పొట్ట నింపుకుంటూన్నావు. ఆ రెడ్డి నాశ్రయించకూడదూ? పొట్టకు పట్టెడు దొరుకదూ?

శాంత : ఆహా! ఎంతటి దౌర్జన్యము.

(ప్రవేశము రామిరెడ్డి)

ఆచా : రెడ్డి! చూడూ! ఈ శాంతకూ ఈ మధునూదనం గాడికి ఏ మాగడం? నీ అధికారాన్ని అతిక్రమించి త్రినాథుల వ్రతం చేస్తూ యీ చిన్న రెడ్డినీ ఆ అడుక్కున్న పెథవనీ బైరాగివాళ్లుగా చేశారు. కఠినంగా దండన విధించాలి—చిన్న రెడ్డి! నీవు ఇంటికి పో, ఏయ్! అడుక్కున్న గుంట పెథవా! ఎవడవురా నీవు? పో!—ఆ—పో!

రామ : సేసేమి తప్పు చేశానండీ!

ఆచా : నీకు శాస్త్రీ కావాలా పోతావా లేదా? (రామన్న పోవును)—చిన్న రెడ్డి! నీవూ వెళ్లు.

చిారి : సేను మీతో వచ్చెదను లెండి.

ఆచా : ఏయ్! శాంతా! రెడ్డియొక్క పాదాలు పట్టుకొని నేనాన్ని వప్పుకొని తాను చెప్పేటట్టు తిరుగు. బాగు పడి పవిత్రానికి వస్తావు. (రెడ్డితో రహస్యముగా) మంచి అవకాశం లభించింది. కొంచెం బింకం చూపెడితే నీ వద్దకు పరుగుత్తుకొస్తుంది.

రెడ్డి : చిత్తం, చిత్తం. అట్లే చేయుదును. (మధునూదనునితో) మధునూదనా! ఏమీ నా యజ్ఞకు విరుద్ధమా? అంత కండ్లుకానని చేతలా? త్రినాథ వ్రతము చేయరాదని ప్రకటంపబడినది. తిరుస్కార భావమున యీ వ్రతము జేయుచున్నందుకు నీవూ నీ భార్య దండ నార్థులు. ఈ సేరమున కేమి జెప్పుకొనెదవు?

మధు : ప్రభూ! దేవుని పూజలు మాన్పింప వచ్చునా?

రెడ్డి : నోరూయి! నాయాజ్ఞ నుల్లంఘింతువా?—ఆచార్య! మొదట నీని ఆ చెట్టునకు గట్టుడు.

పిమ్మట యీ శాంతను విచారించి దండన విధించ బడును.

(ఆచార్యుడు మధునూదను నొక చెట్టునకు గట్టును)

శాంత : హా! ప్రభూ! ప్రభూ! నా పతిని పగములచే గట్టించు చుంటివా! ఇది ధర్మమేనా?—తినాథుల భజించునంత మాత్రమున దయా దాక్షిణ్యము లేక దండన విధించుచుంటివా?

రెడ్డి : దయా దాక్షిణ్యమేల లేకుండును? నీకు లేకుండిన నాకును లేకుండును. ఇంక నీ నేరమున కేమి దెల్పుదువు?

శాంత : ఆహా! దేవుని భజించుట నేరమా?

రెడ్డి : నోరూయి! మన్ను మిన్ను గానక సంచరించుచున్నావు. అన్ని కార్యములలోను నన్ను దిరస్కరించుచున్నావు—ఇంకనైనను నన్ను ప్రేమించి నా యుద్దేశ మంగీకరించిన మీ నేరములను మన్నించి దండన తప్పించ బడును. ఏమనెదవు?—తుది పలుకు బలుకుము.

శాంత : (బిగ్గరగా) ఆహా! ఎట్టి పాపపు మాటలు వినవలసి వచ్చుచున్నది. తినాథులారా! తినాథులారా! రక్షింపుడు.

రెడ్డి : నోరూయి! నీ దేవుళ్ళూ గీవుళ్ళూ జూచెదను.

చి||ర : నాన్నా! తప్పు, తప్పు. ఆమెను బాధించవద్దు. పాపము—దేవుళ్లను నిందించరాదు. పీఠాగ్రాకళిపు డేమైనాడు?

రెడ్డి : నీవు ప్రహ్లాదుడవూ నేను పీఠాగ్రాకళిపుడను, పాపంకా!

చి||ర : అది ప్రహ్లాదనాటకము, ఇది తినాథ నాటకము.

ఆచా : చిన్నరెడ్డి! తప్పు అలా జవాబు చెప్పక.

రెడ్డి : శాంతా! జవాబు చెప్పకుంటివేమి? నన్ను ప్రేమించెదవా లేదా?—నీ నేరమున కేమందువు? మాటాడవేమి?—మాటాడవేమి?

ఆచా : ఆ బొమ్మలు రక్షిస్తాయని నిన్ను తిరస్కారము చేస్తుంది.

రెడ్డి : (ఆగ్రహమున) ఈ రాతి విగ్రహములా మీ దేవుళ్లు. అయిన మీ దేవుళ్లెట్టివారో జూచెదను. (కత్తిదీసి విగ్రహములను నరుకబోవ శాంతాదేవి అడ్డు నిలుచును)

శాంత : ఆ! ఆ! ఆ! ప్రభూ! రెడ్డి ప్రభూ! దొరా! దొరా! నా కన్న తండ్రులను హింస జేయకుము. నా దేవుళ్లను ఛిద్రము జేయకుము. నా రక్షకులను—జగద్రక్షకులను గొట్టుకుము. వారికి బాధ గలుగనీయకుము. మనస్సు నొచ్చును. నిన్ను బ్రతిమాలుకొందును, నన్ను జంపుము, నన్ను గొట్టుము, నన్ను నరుకుము.

రెడ్డి : (ఊదేకమున) నిన్నే నరికెదను—నిన్నే—చూడు—నిన్నే—నరికెదను—చిత్రవధ జేయుదును.

చి||ర : నాన్నా! నాన్నా! నన్ను నరుకుము. నన్ను జంపుము. నా ప్రాణములను దీయుము. నన్ను చిత్రవధ జేయుము. నా ప్రాణము లెట్టివో ఈమె ప్రాణములు, నీ ప్రాణములు, అతని ప్రాణము లెట్టివే!

(ఒక పాము అచ్చటకువచ్చి ఆచార్యుని వెంటబెట్టును.)

ఆచా : అయ్యో! పాము, పాము. (పరుగున పోవును)

(పాము ఆచార్యుని విడిచి రెడ్డి దెస దిరుగును)

రెడ్డి : ఓ స్వప్నమా! నా దెసకు వచ్చుచుంటివా! నీకాల మాసన్నమైనది రమ్మ. (రెడ్డి కత్తినిదూసి నరుకబోవ స్వప్నము చిన్నరెడ్డిని పొడిచి అదృశ్యమగును. చిన్నరెడ్డి మూర్ఛిల్లును. అందరూ నిశ్చలబోయి భయకంపితులగుదురు)

రెడ్డి : హా! చిన్నరెడ్డి! రెడ్డి! నాయనా పలుకవేమి?—మూర్ఛిల్లితివా? తండ్రీ! చిన్నరెడ్డి! తేరిజూడుము—తల్లీ! శాంతాదేవీ! రక్షింపుము. నీ పాతివ్రత్య మహాత్యము వల్లనే యిట్టి దృశ్యము జూడవైనది. నా నేరములను త్సమింపుడు. అమ్మా! నా ముద్దు కుమారుని మా చిన్నరెడ్డిని బ్రతికింపుము. రక్షింపుము. జననీ! జననీ! కోపము విడనాడుము. దయ వహింపుము.

ఇదిగో నీ విధుని బంధములను విప్పుచున్నాడను—
తండ్రి మధునూదనా! నీవైన రక్షింపుము. (మధు
నూదనుని కడకు బోయి కిట్లును విప్పుచుండును.)

శాంత : ఆహా! దైవ చిత్ర మెట్టిదీ!—నన్ను గాపాడ
సహాయము వచ్చిన చిన్న రెడ్డి ప్రాణముల దీయుటయా!
ఓ దేవతలారా! మీ చిత్ర విచిత్ర శత్రువును దెలిసి
కొనట కేతెరము?—ఆహా! ఎట్టి నటనాకాశలమును
జూపెట్టితిరి! ఓ త్రినాథులారా! నాయనలారా!
బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులారా! ఈ చిన్న బాలుని—
ఈ మూర్ఖుగతుని కండ్లార జూడలేను. రక్షింపుడు.
మీ మహాత్మ్యమును జూపుడు. సహా మీ వ్రతము
లాచరించువాన, క్రి త్రినాథ వ్రత మహాత్మ్యము జూపెట్ట
రామా! కాకగా! కాక—

కం॥ రాక! క్రి త్రినాథులు
రాక! కాపాడగాను । రయమున నిటుకున్
రాక! తరుణము మరువక
రాక! నా తండ్రులార! రాక! రాక!

(త్రినాథులు ప్రత్యక్షముగాగా రెడ్డి, మధునూదనులు
మమత జెందుదురు)

త్రినాథ : బిడ్డా! నీ భక్తికి మెచ్చి మా త్రినాథుల దర్శన
భాగ్య మొసంగితిమి. వరముల గోరికొమ్ము.

శాంత : నాయనలారా! నా తండ్రులారా! నన్ను రక్షింప
నేతెంచితిరా! ధన్యురాల, ధన్యురాలను. ఈ చిన్న రెడ్డి
ప్రాణముల నొసగి కాపాడుడు.

త్రినాథ : అట్లే మొసంగితిమి.

చి॥ర : (లేచి నమస్కరించి) ఓ త్రిమూర్తులారా! లోక
కల్యాణవరులారా! రక్షింపుడు, రక్షింపుడు!

త్రినా : బిడ్డా! నీ భక్తికి మెచ్చితిమి.

శాంత : దేవతలారా! నాదొక కోరిక గలదు. దాని ననుగ్ర
హింప నేడుచున్నాను.

త్రినా : తల్లీ! ఇంకను వరముల గోరుకొమ్ము.

శాంత : తండ్రులారా! మీ దర్శనమును జేందకి మమతి
జెందియున్న నా ప్రాణేశ్వరుని యీ రెడ్డి ప్రభువును
మమత జేల్చి దర్శన భాగ్య మొసంగుడు.

త్రినా : ఓ బిడ్డా! మమత జేలిరి.

రెడ్డి : (నమస్కరించి) ఓ ముమ్మూర్తులారా! నా నేర
ములను మన్నించి పాప పరిహారముంజేసి రక్షింపుడు,
రక్షింపుడు!

త్రినా : ఓ మానవా! సర్వ ప్రాణులకంటె మీ మానవ
జాతికి విజ్ఞాన మధికముగా నొసంగబడెను. అట్టి
విజ్ఞానోదయమున అగ్నిలో దుముకగలవు. నీటిలో
నివసించగలవు. గాలిలో నెగురగలవు. పరమాణువు
మొదలు బ్రహ్మాండము వరకు బరిశోధన జేయగలవు
గాని భగవంతుని జయించలేవుగదా! భగవంతు డొక
డున్నాడని తెలిసికొని, పాపభీతి జెంది సకల జీవ
కల్యాణమునకు నీ మానవ తేజస్సును వినియోగపరచి
నీవు సంతోషించినప్పుడే దేవుడును సంతోషించును.
నీ తెలివి ఏల? కాల్పనా? దానిని సక్రమముగా
వెచ్చించి యింకనైన ధర్మ పథమున మనుము.

రెడ్డి : ఓ దేవతలారా! ఇంక ధర్మ మార్గమున జరించెదను.
నా నేరములను త్రిమించి గాపాడుడు.

త్రినా : అట్లే, గాపాడెదము.

మధు : ఓ త్రినాథులారా! మీ సందర్శన భాగ్యమొసంగ
భస్మజలైతిని.

శాంత : నాయనలారా! మీ సాన్నిధ్య భాగ్యమొసంగి
మమ్ముల గాపాడుడు.

త్రినా : ఓ బిడ్డలారా! మీ రెల్లరును కొన్ని నాల్గు
భూలోకముననుండి మా వ్రతమును బ్రజల కుపదేశించి
పిదప మా సన్నిధానమును బొందుడు.

చి॥ర : ఓ దేవతలారా! మీ వ్రతమునందొక సందేహము
నాకు గలుగుచున్నది. తెలిసికొనవచ్చునా?

త్రినా : బిడ్డా! నీ సందేహమేమో గ్రహించితిమి. దీప
ధూప తాంబూలాదుల మాత్రమే సమర్పించుటే
ననియేనా?

చి||ర : నిజము స్వాములారా ! నిజము. మిక్కిలి సామాన్యమైన పదార్థములనే ఆర్పించుట కేమి హేతువో దోచుటలేదు.

త్రి||నా : సర్వాంతర్యామి సర్వ వస్తువులలో నిమిడియుండ యేవస్తు వర్పించినను యర్పించవచ్చును, నీలోనున్న వస్తువే తృప్తిగా నపేక్షింప బడును. ఆ దేవ వస్తువే నీ చిత్తము. దానిని నిశ్చలముజేసి భగవంతునకు సమర్పించు నదే భక్తి. కానీ మానవులు మతాది నియమములకు లోనై, దేశకాల పరిస్థితులకు తమ తమ మనోవాంఛిత వస్తువులనేక రికముల సమర్పించి తిరిగి భగవంతుని ప్రసాదముగా వానినే గొనుచున్నారు. వస్తువులను స్వీకరించుట వలననున్న, తాము నియమా నియమముల వల్లనున్న కలిగడి మంచి చెడ్డల ఫలితములు మీరే మీ లోకమున బొందగలుగుచున్నారు. కానీ మీకు మాత్రము భక్తియే ప్రధానమైన వస్తువు.

చి||ర : ధన్యోస్మి, ధన్యోస్మి.

త్రి||నా : ఓ బిడ్డలారా ! భూలోకమున భక్తికి ప్రాధాన్యమొకటి మాకెట్టి పదార్థాపేక్షయు తారతమ్య భేదమును లేదనుటను, జాతి మత భేదములు లేకుండా, ధన వంతులు ధనహీనులు, శక్తివంతుల శక్తిహీనులు, అను తారతమ్యములు లేకుండా ఫలప్రతాది పుష్ప నియమములు లేకుండా; ఉపవాసాది క్లेशముల పాలు బడకుండా మమ్ముల భజించి తరించుట కొరకే నవీన వ్రతమును దీపధూప తాంబూలాదులతో మాత్రము మూడు కానుక వెచ్చముతో నియమించి కల్పింపబడినది. భక్తి తత్వమెరిగి ముముక్షువులు గండు.

తే||గీ|| చల్లనా మాదు చూపుల | జల్లగాను
జల్లి బోతుము జగములు | జయము గాంచ
సలలితంబగు భక్తిచే | సంతసమున
మమ్ము భజయించి పరమ మో | తుమ్ము గనుడు

నారదుడు : (ప్రవేశించి)

తే||గీ|| సాధనము ముక్తిగాంచుటే | సాధవ్రతము
వ్రతము జేయఁ మూలము | భక్తి యొకటే
భక్తి తత్వ మెరింగి మీ | శక్తికొలది
వ్రతములను జేయుడీ ముక్తి | బడయు కొరకు.

త్రి||నా : బిడ్డా ! నారదా ! నీ యభీష్టము దీరినదా ?

నార : మీ దయాశ్రము బిల్కునపుడు భక్తులకేమి కొరత నాయనలారా !—ఓ భక్తులారా ! భక్తిలీల శ్రీ త్రినాథ వ్రత మహత్వ నాటకము నెరింగితిరి. స్వాముల భజితము.

జే! జే! జే! జే! భారతి రమణా !

జే! జే! జే! జే! లక్ష్మీ రమణా !

జే! జే! జే! జే! గిరిజా రమణా ! జాయ్ !!!

(తెర వాలును)

సమాప్తము.

[ఈ నాటకమును వరుసగా బ్రచురించుటకు బారంభించి రెండు రంగములు ప్రచురించి “మొగు” పత్రిక నిలిచిపోయెను. పిమ్మట మొదటి రంగమునుండి ఏడవ రంగము వరకు ప్రచురించి “ప్రబోధ” పత్రిక నిలిచి పోయెను. “ఆంధ్రమహిళ” పత్రిక మొదటినుండి పూర్తిగా ప్రచురించి సహకారము గావించెను. ఈ పత్రికల అధిపతులకు కృతజ్ఞతాభి వందనముల నర్పించుచున్నాను.

భాషాభిమానులు దీనిని పుస్తక రూపమున అచ్చొత్తించి ప్రచార యోగ్యము గావించవలసిన దనియు, అట్లు సహాయ మొసంగువారికి కాపీరైటు హక్కులు ఉచితముగా సమర్పించగలననియు వందన పూర్వకముగా తెలియజేయుచున్నాడను.

ఇట్లు విధేయుడు.

బాలబంధు, పోలాకి శ్రీనివాసరావు.

బూరవెల్లి, ఉత్తర విశాఖ జిల్లా.

పెరుగుచున్న పసిబిడ్డలకు విటా సిరిస్ అత్యవసరం

పసిపాపలకు విటా సిరిస్ యిచ్చి, వారి పెదగుండెలను
దృఢపరిచండి. పెరుగుచుండు పాపాయిలకును, వ్యాధుల
నుండి త్రేవకొనుచుండువారికివి, శరీరాభివృద్ధికి అత్యవ
సరమగు వస్త్రవిశేషాలు ఇండులో ఉన్నవి.

తయారుచేయువారు:

ది మైసూర్ ఇంజనీరింగ్ & టెక్నిక్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
ఛాన్స్ బాక్స్ నెం. 63, మదరాసు.

822576

మైసూరు పట్టు బట్టలు

హెచ్చుకొలము మన్నిక కలవి

మునుపటికంటె ఇప్పుడు మైసూరు సిల్కు
వస్త్రము లే హెచ్చుగా స్త్రీలు ధరించు
చున్నారు. మైసూరు సిల్కులో శ్రేష్టమైన
చీరలు, గౌనుగుడ్డలు, రవికె గుడ్డలు మొదలైనవి
స్త్రీలకు, పురుషులకుకూడా అవసరమగు సర్వ
విధములగు దుస్తులును అధికముగా వాడబడు
చున్నవి.

మైసూరు సిల్క్స్
100 కి నూరు వంతులు
స్వచ్ఛమైనవి, కల్తీలేని
పట్టువి.

మైసూర్ సిల్క్స్

గవర్నమెంట్ సిల్క్ వీవింగు ఫ్యాక్టరీ, మైసూరు.

★
కె
ఎ
కె
ఎ
కె
ఎ

★
కె
ఎ
కె
ఎ
కె
ఎ
★

There are
Millions of "My's"
in that **MY**

Applied to the 46 year old
"Pocket Doctor" of INDIA.

అమృతాంజనము

గాని,

“యథాయథా.....కాశీధవశత్ర్య శంకయా.”

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లో శములను దెల్పుఁజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న ప్పూడ్లెను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్ల బడు నేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాపమొందుచున్నది సుమా !!!

మీరు మెక్లీన్స్ తో

నేడు పళ్లు తోముకున్నారా?

5396/7

జీవిత ప్రసాదం సంపత్తురాలుగా
పొందుతున్నాను.
నాదంతాలు తిరి
రవ్వంగావున్నవి.
నేను మరే టూత్
పాస్టునూ వాడను.

నోటిని పరిమళపరిచ మొనర్చి
దుర్వాసనను
నివారిస్తుంది

ఆహారాన్ని విరిచివేసి
మీ ఇగుళ్ళను
సంరక్షిస్తుంది

పళ్లమీది మరకలను తొలగించి
వాటిని ధవళతర
మొనర్చుతుంది

పళ్లను రవళవంతంగాను, అత్యంత రక్షణగాను చేస్తున్న
ద్రవ్యం, వాటికి విశేష ప్రత్యేకత, సంరక్షణ ఒకటి ఉన్నది.
నేను మీకు కావలసినది. మెక్లీన్స్ పెరిక్సైడ్ టూత్
పాస్టునే వాడండి.

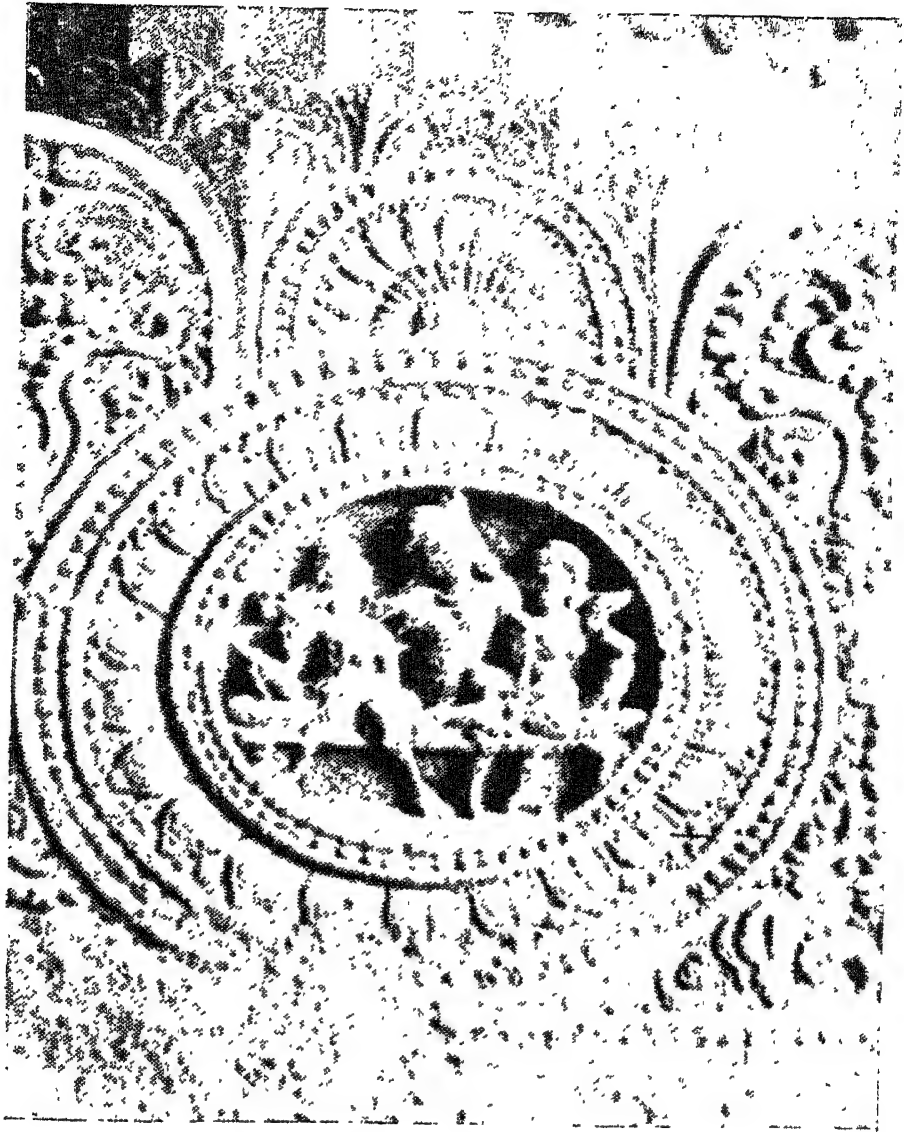
అనుకరించ శక్యంకాని ఒక ప్రత్యేక మోతం
ప్రకారం తయారైన మెక్లీన్స్ నోటిలోని అదనపు
అక్షరాన్ని విరిచివేయడం, పంట్లపై పొందిన కరిగించడం
ద్వారా దంతక్షయాన్ని నివారిస్తుంది. దంతకోశము
మధ్యను పరిశోధించు మరకలను తొలగిస్తుంది—పళ్ల
ముత్యాలవలె మెరిసేటట్లు మెరుగు పెట్టుతుంది—
ఇలా శుభ్రపరచడంతో పాటు నోటి దుర్వాసనను
తొలగిస్తుంది.

లబ్బెస్ బ్రష్
కొనండి.

MTX 178

అజంతా గుహాకుద్యంలోని శిల్ప వైపువ్యాం.

లక్షలమ్మ టెక్నికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్ విద్యార్థినులు,
వై. పద్మ, ఆర్. సుగుణ ఏప్రిల్ లో జరిగిన లోయర్ టైప్
పరీక్షలలో కృతార్థులైరి. తిరిగి ఏప్రిల్ పరీక్షలకు శిక్షణ
ప్రారంభమైనది.

క రెస్పాండెంటు.

ఆంధ్ర మహాసభలో ప్రధాన గ్యాయమున శ్రీ రాజమన్నులుగాను, శ్రీ సంజీవరాయ రత్నగారి
అహూతకరించుచున్న దృశ్యము.

పుట్టుకచే అంధులయ్యి, గణిత శాస్త్రములో అత్యున్నత ప్రతిభా సాటకములను గడించి, మహాసభలలో
సభితులకు, గణిత శాస్త్ర ప్రవీణులకు, సంధిమాశ్చర్య కౌతుకములను గలిగించుచున్న శ్రీ సంజీవరాయ శర్మగారికి
చెన్నైలో బహు ప్రదేశములలో సన్మానములు జరుగుచున్నవి. 20—9—1950 బుధనాడం సాయంకాలము, వీరి
ప్రదర్శనము ఆంధ్ర మహాసభలో కూడ జరిగినది.

రాజ్యలక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాలయము

ఆంధ్ర మహాసభ.

నవంబరులో జరుగనున్న కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ గవర్నమెంటు పరీక్షలకు, పై విద్యా
లయమునుండి, వీరగురు విద్యార్థినులు వెళ్ళుచున్నారు. ప్రస్తుతము వీరగురు విద్యార్థినులు
ఈ పాఠశాలలో శిక్షణ పొందుచున్నారు. కుట్టుపనులతోపాటు, నూలు వడకుట, చేనేత,
యీ విద్యాలయంలో తప్పనిసరి శిక్షణ.

విద్యార్థినుల తెలివితేటలు, అనుభవములనుబట్టి, 6 మాసములలోకూడ లోయర్
గ్రేడ్ పరీక్షకు శిక్షణ యియ్యబడును.

ఈ విద్యార్థినుల సౌకర్యమునకై, ద్వారకా కాలనీ, మైలాపూరులో, ఒక ప్రత్యేక
నవతి గృహము ఏర్పాటు గావింపబడినది.

వినరములు కోరువారు వ్రాసి తెలిసికొండి.

ఎ. సి. కృష్ణరావు,
కరెస్పాండెంటు.

రాధా సిల్క్ ఎంపోరియమ్

14, సన్నది వీధి, మైలాపూర్, మదరాసు-4.

మీకు మా హృదయపూర్వక ఆహ్వానము.

దీ పా వ శి, న వ రా త్రు ల కు

ఇ త ర శు భ కా ర్య ము ల కు

మా వ ద్ద

మీ మీ అభిరుచులకు తగినట్లుగా

సరసమైన ధరలలో, నాణ్యత కల

పట్టు, జరీ చీరలు

విత్యవాడుకకు, పక్కారంగులలో నేతచీరలు

దొరకగలవు.

ఒక్కసారి

మీరు మా

ఎంపోరియమునకు దయచేయుడు.

రా ధా సి ల్క్ ఎం పో రి య మ్

14, సన్నది వీధి, మైలాపూర్, మదరాసు.

అశోకా టాయిలెట్ పౌడరు

మీరు అనేక విధములైన పౌడరును ఉపయోగించి ఉండవచ్చును. ఈ మా అశోకా టాయిలెట్ పౌడరును కూడా ఒకసారి వాడి చూడండి. దీనిని వాడినచో ముఖమునకు చక్కని అందము నిచ్చును. చర్మము నునుపుగా, నిగనిగలాడునట్లు చేయును. వేసవికాలపు ఉష్ణతాపము నణచి మీకు హాయి నొసగును.

పెండ్లకులకు
పురుషులకులకు
శుభ్రత

వీక్ష్యా గెయింక్లస్, మత్రాస్.

అశోకా టాయిలెట్ పౌడరు

ఈ పౌడరును ప్రత్యేకముగా చిన్న బిడ్డల వుపయోగాలపై సేము తయారు చేసినది. మీ బిడ్డలకు దీనిని ఒకసారి వాడి చూడండి. పిల్లలకు దీనిని వాడినచో, శేలంట, చిడుములు మొదలైనవి లేకుండా, చర్మమును పరిశుభ్రముగా నుంచును.

అశోకా మార్కును గమనించి కొనవలయును.

ఎ. రాధా అండు సన్స్

నగల వర్తకులు, వెండి బంగారు వస్తువుల తయారీదారు.

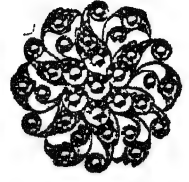
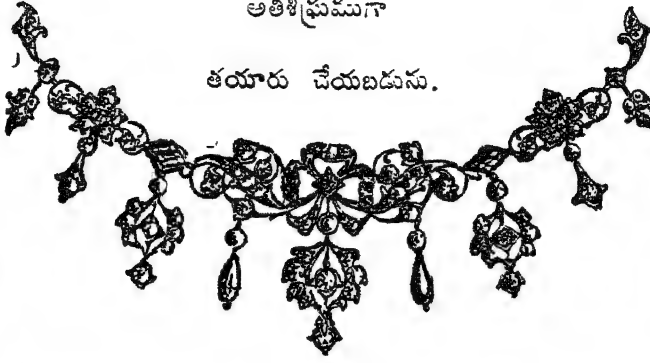
అన్నిరకముల అడ్డం

పస్తు ప్రదర్శనశాల
94, కచ్చేరీ రోడ్డు,
మద్రాసు-4.

అతిశీఘ్రముగా
తయారు చేయబడును.

కర్మాగారము,
100, కచ్చేరీ రోడ్డు,
మద్రాసు-4.

ప్రశస్తమైన మణులు, వజ్రములు, ఇంకా, అన్ని రకములైన రాళ్ల వ్యాపారస్తులు.

చిత్రాతి చిత్రమైన వెండి సామగ్రి. తయారైన బంగారు నగలు ఇవట దొరుకును.

మా ప్రదర్శనశాలకు ఒకమారు దయచేయండి.

పసిపిల్లలకు వరప్రసాదిని

పిల్లల తివరు, స్నేహ వ్యాధులకు

**జమ్మి వారి
లివర్ క్యూర్**

కెమిస్ట్రీ లిండరివర్డ్స్ దొరకును.

జమ్మి వెంకటరమణయ్య & సన్స్ హెల్త్ అఫైసు మైలాపూరు మద్రాసు.

2 రకముల
బౌషధములు-

(1) వ్యాధి ముదరని
సారారణుగృతలకు

(2) ప్రమాదకరమైన
లక్షణములు కలిగిన
కఠినమైన వ్యాయులకు

ఆంధ్రమహిళ

సంపుటి 7

::

ఆక్టోబరు '50

::

సంచిక 6

ముఖచిత్రం :—ప్రపంచజ్యోతి, “జాపు”

చిత్రకారుడు—ఎల్. మీరాంబాబు.

ఆసుసరణతో కూడిన ప్రబోధం కావాలి—సంపాదకీయము

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

జాజిమల్లి (సీరియల్) : కల

గాంధీజీ సందేశము—గీతానూత్తి

బొమ్మ...బొరుసు (పెద్ద కథ)

వారీమణులు

పన్నా

(నాటిక)

గౌరవస్థానం

పరిణయవిహ్నం

మరచిపోయిన కథ—అనువాద (కథ)

ఆడంబరానికిపోతే (కథ)

ఇంకా, గద్యాలు, పద్యాలు, వనితా విజ్ఞానం, చిత్రసమీక్ష, గ్రంథ సమీక్ష, హిందీ పాఠం, మొదలైనవి.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., బి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంతమ్మ, యం. యే. యల్. టి.

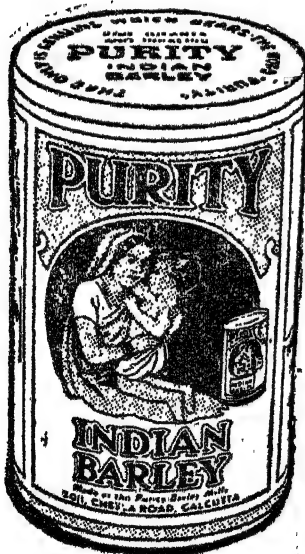
ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

ప్యూరిటీ బార్లీ

ఇంకా ఎనిమిది రెట్లకు పోతుంది.

వీక్యూర. రూపంలో బార్లీ వియ్యంయొక్క శ్రేష్టత్వాన్ని అంతటి కలిగిఉంటుంది ప్యూరిటీ బార్లీ. ఒక్క చెంచాడు ప్యూరిటీ బార్లీ ఎనిమిది చెంచాడు బార్లీ వియ్యంవిక పమానము. మీరెప్పుడు తాజాగా కొంటారు; ఎండుకంటే ఆరోగ్య శాస్త్రరీత్యా వీలుకొనింపబడిన జబ్బాలలో మీకు లభిస్తుంది కొద్ది. ఒక్క 20 ఏమిషులలో రుచికరమైనగంజిని తయారు చేయగలరు. రెండు పసుపుట్టలు టీ స్పూను ప్యూరిటీ బార్లీని నీటితో ముద్దచేసి ఒక పయింటు నీళ్లతో ఐదు నిమిషాలు మూర్తి మేతాపేగా ఉడుకవి నేబార్లీ నీళ్లు శీఘ్రంగా తయారు చేయవచ్చు. దువికి ఉప్పు, పంచదారో లేక ఏమిరసమో కలపండి.

అట్లాంబెన్ (ఈస్ట్) లిమిటెడ్, పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 664, కలకత్తా.

APR 670

సంపుటి 7

అక్టోబరు 1950

సంచిక 6

అనుసరణ రూపమైన ప్రబోధం కావాలి.

అక్టోబరు 2వ తేదీ ఒక పండుగ దినముగా, యుగపురుషుడు, అవతారమూర్తి, మానవోద్యమ స్వరూపుడునగు మహాత్ముని 81-వ జన్మదిన వర్ధంత్యుత్సవాన్ని, ప్రపంచమంతా, అతి భక్తితో జరిపించారు. ఆయన ఆశయాలను స్మరించారు, ఉపదేశాలను ఉచ్చరించారు. ఆయన అడుగుజాడలలో నడవాలని ప్రబోధించారు. అయితే యీ భక్తిలో, యీ స్మరణలో, యీ ఉచ్చారణలో, యీ ప్రబోధంలో, ఒకవిధమైన అధీరత, నీరసం, స్పష్టమౌనానా ఉన్నాయి. వేదిక నెక్కి ఉపన్యసించేవారిలో బెదురు సమావేశమై వినువారిలో విరక్తి, యాదార్థ్యానికి ఆశయ లక్ష్యానికి మధ్యనున్న మరుభూమినిగూర్చి ఆలోచించేవారికి నిస్పృహ, యీ ఉత్సవంలో ప్రధాన స్థాన మాక్రమించా యనుట అతి వాస్తవము.

ఇదీ ఒక విధంగా మంచిదే యనవచ్చు. కేవలం ఊహా కెరటాలపై ఊగిసలాడకుండా, యాదార్థ్యాన్ని నేటికైనా గుర్తించటం ప్రారంభించామని దీనిభావం. స్వరాజ్యం, వ్యక్తిగతమైన స్వాతంత్ర్యం అనేవి ప్రపంచంలో ఉన్నవనేదే మరచి, బానిసత్వపు సుముష్టిలో మునిగియున్న మనను, జాతీయోద్యమమనే మేలుకొలుపుతో తట్టి లేపాడు మహాత్ముడు. మనము కండ్లు నులుము కుంటూ, ఉద్యమ తత్వాన్ని అర్థంచేసుకోకమునుపే, స్వరాజ్య సంపాదనకై యిసుమంతైనా కృషిచేయకమునుపే, ఆ మహాపురుషుడు స్వరాజ్య ఫలాన్ని అనుభవించమని మనకు ప్రసాదించాడు. అయితే ఏవిధంగా మనము దీనికి అర్హులము? విద్యవలనా, విజ్ఞానమువలనా, త్యాగము వలనా, కృషివలనా, నిష్ఠవలనా, నియమమువలనా, దేనివలన మనకీ అర్హత కలుగుతుంది? ?

అదీగాకుండా, ఉద్యమంలో మహాత్ముని అనుచరులు, ఉద్యమ ఫీరులుగా అనేక త్యాగములు చేసిన మహాపురుషులు, మహాత్ముని కాంతి నీడలో, ఉద్యమ ప్రవాహంలో ఈదినంత కాలము, వారు మానవాతీతులుగానే గోచరించారు. ఉద్యమానంతరము వారు కేవలము సామాన్య మానవులైపోయారు. మహాత్ముని వారసులుగా, ఆయన సంపాదించిన నిధినిక్షేపానికీ

అనుసరణరూపమైన ప్రబోధం కావాలి

రక్షకులుగా నుండవలసిన వీరు, ఆ బాధ్యత నిర్వహించటానికి యోగ్యతలేవివారై పోయారు. ఇటు రక్షకులు, అటు అనుభవించవలసినవారు. కూడ అర్హులుగాకపోవటము వలన, యీ స్వగాఢ్య ఫలమును, విలువను ఎవరూ పొందలేక పోవుచున్నారు.

అయితే, యీ అర్హత ఎప్పుడు కలుగుతుంది? రక్షకులు, ప్రజలుకూడ, ఏ ఆశయంతో, ఏ ఆయుధంతో, ఎట్టి నియమముతో మహాత్ముడీ ఫలాన్ని పట్టుకొచ్చాడో, ఆ నియమాన్ని అనలాదిస్తూ, ఆ ఆయుధాలను పరికరాలుగా ప్రయోగిస్తూ, ఆ ఆశయాన్ని పరిపూర్ణంగా అవగాహన చేసికొన్నవాడు ఆ ఫలాన్ననుభవించే యోగ్యత మనకు కలుగుతుంది; ఆ నిశ్చయాన్ని రక్షించే శక్తి రక్షకులకూ గలుగుతుంది.

ఆ అర్హత మనలో కలగాలంటే, మన రక్షకులుగా, నాయకులుగా ఉన్నవాడు, మహాత్ముని అనుచరులమని చెప్పుకొనుచున్న వారు, కేవలము ఉచ్చారణ మాత్రమైన ప్రబోధం చేసాడంటే, వారికి రక్షితేదు, మనకూ విరక్తి తప్పదు. నల్లమార్కెట్టు వ్యాపారస్తులు, మధ్యవనాసక్తులు, కులకక్ష మతకక్ష వాదులు, ఇంకా యింకా అనేక దుర్వ్యసనలోలురు, ఎవరుపట్టేచారు, సాంఘికంగానో, రాజకీయంగానో, ముఖ్యంగా తమకు గల ధన ప్రాబల్యంచే ఒక పడవని సంగ్రహించుకొన్నవారు, అనువు చిక్కినప్పుడల్లా, ఉపన్యాసవేదిక నెక్కి వీరు ఉచ్చరించే గాంధీ సూక్తులు వింటూంటే అగ్ని గుండంలో దుమికి ఆత్మహత్య చేసుకోవాలనే ఉద్దేశం పుట్టుంది.

అందువల్ల, నిజమైన గాంధీ అనుచరలు (ఎవరైనా ఉంటే) వారి ఉపదేశముల అనుసరించి, తమ దిన చర్యలలో కార్యక్రమంలో నిశ్శబ్దంగా చూపటం, ఎంత తక్కువ వీలైతే అంత తక్కువగా మాట్లాడటం అవలంబించటం అతివాంఛనీయం. అనుసరణతో కూడిన ఉచ్చారణ ప్రజానీకంలో నిజమైన ప్రబోధం కలిగించుతుంది.

ఆంధ్ర మహిళాసభలో

గాంధీ జయంత్యుత్సవము.

ది 2-10-1950 మహాత్ముని జన్మదిన వర్ధంతిని, ఆంధ్ర మహిళాసభవారు జరిపించిరి.

గం|| 4-30 లకు, శ్రీమతి అమ్మనరాజుగారు పతాకము నెగురవేసిరి. బాలికల జండా వందనానంతరము, శ్రీమతి అమ్మనరాజుగారు ఉపన్యసిస్తూ, కొద్దిమంది పూజ్యులైనవారి అఖండ త్యాగముచే లభించిన మన స్వతంత్ర పతాకమును, మనమంతా అతి పట్టుదలతో ఎంతటి త్యాగానికైనా వెనుతీయక రక్షించుకోవలసిన గొప్ప బాధ్యత మనపై నున్నదని చెప్పిరి. తరువాత బాలికలు సూత్ర యజ్ఞమును జరిపిరి. ప్రార్థనానంతరము శ్రీ బులుసు సాంబమూర్తిగారి అధ్యక్షతక్రింద జరిగిన సభలో, శ్రీ వసంతరావు మొకటరావుగారు, శ్రీ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారు, శ్రీ అయ్య దేవర కాళేశ్వరరావుగారు, శ్రీ రామస్వామిగారు గాంధీగారి జీవితములోని ముఖ్యాంశములను గూర్చియు, వారి ఉద్యమాన్ని గూర్చియు ప్రసంగించిరి.

కార్యదర్శిమఱు.

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

ఏటంబాంబులతో విధ్వసంచేసే సామర్థ్యంగల ప్రచండలను ఎదిరించే తాహతును సంపాదించుకోవాలి. అంటే ముందు బడికి వెళ్లాలి. బాగా చదువుకుని నైపు అర్థం చేసుకోవాలి. కర్మాగారాలు నిర్మించి యంత్రాలు, తంత్రాలు, అస్త్రాలు, శస్త్రాలు చేయటం నేర్చుకోవాలి. తయారుచేసిన అస్త్రశస్త్రాలన్నీ తగిలించుకుని తిరగటానికి మొయ్యటానికి తగిన బలం సంపాదించుకోవాలి. అంటే వర్తకరీత్యా లాభ దాయకమైనా ఆకలి తీర్చలేని పంటలన్నీ ఆపుచేసి తప్పని సరిగా ఆహారపదార్థాలు పండించుకోవాలి. పంటలు బాగా పండిచాలంటే ఆధునికమార్గాల్లో అధిక ఉత్పత్తి వుండేట్లు వ్యవసాయం చేయాలి. వ్యవసాయం సరిగా చేయాలంటే నీటి సదుపాయాలు వుండాలి. నీటి సదుపాయాలు కావాలంటే లక్షలు కోట్లు వెచ్చించి ప్రాజెక్టులు నిర్మించాలి. ఇంత తంతువున్నదిగదా అని నిరుత్సాహ పడనక్కర లేదు. ఉడతా భక్తిగా యీలోపల లెప్పు, రైటు, ముందుకు తిరగటం, వెనక్కు నడవటం అలవాటు చేసుకుంటూ నేర్చుకుంటూ వుండాము.

బిచ్చగాళ్ల సమస్య :

యాచననేది అనాదిసిద్ధం. ఎప్పటికీ నివారించలేము కూడాను. ఏదో ఒక రూపములో ప్రత్యక్ష మవుతునే వుంటుంది. అన్నంలేదని ఒకడు, బడిజీతం కట్టలేనని ఒకడు, యాత్రలు నేవించాలని ఒకడు, ఆసుపత్రిలో ఆపరేషను చేయించు కోవాలని ఒకడు, ఆసుపత్రి కట్టించాలని ఒకడు, తుఫాను నిధికి చందా యివ్వమని మరొకడు యిట్లా అన్ని రకాల వాళ్లు అన్ని అంతస్తుల వాళ్లు తయారవుతారు యాచనకు. అయితే అందరిలోకి అధమస్తులు కనుక కాలేకడుపుతో గంజినీళ్లను అడిగే బిచ్చగాళ్లంటే మనకు ఏవగింపు. తినతండి వుండనీడ లేక పెంటపాగుకు కుప్పల్లో క్రిమికీటకాలతో సమానంగా తింటూ వుంటూ వాటితో ఎక్కువ సఖ్యత కలిగించుకుంటారు యీ అభాగ్యులు. అటువంటి దీనావస్థలో వుండే వాళ్లు మనచుట్టు తిరుగు వుంటే మనసుకు నిరుత్సాహంగా వుండి బాధగా వుండటమే కాక ఆరోగ్యానికి కూడ భంగం. ఇన్ని కారణాలచేత బిచ్చగాళ్లను విచ్చలవిడిగా తిరగనివ్వ

రాదనీ వాళ్లనొక ప్రత్యేక స్థానంలో ప్రదేశంలో వుంచాలని నేటి సంఘపు ఆలోచన.

తత్ఫలితంగా పడళ్ల క్రిందట కొట్టాయంలో బిచ్చగాళ్ల కొక శరణాలయంస్థాపించారు. నిజంగా యింక యేవిధమైన అర్థిక సహాయం లేనివాళ్లను యేవిధమైన జీవకోపాధి లేని వాళ్లను యిక్కడ చేర్చుకుని పోషిస్తున్నారు. వాళ్లచేత చాపలు బుట్టలు అల్లటం చీపుర్లు కట్టించటం మొదలయిన పనులు చేయిస్తూ వాళ్ల పిల్లలను గురించి ప్రత్యేకమైన శ్రద్ధతీసుకుంటున్నారు. ఆ పిల్లలకు చదువు, ఆటలు పాటలు వృత్తి విద్యలు నేర్పించుతున్నారు. మళ్లీ వీళ్లకూడ ప్రత్యేకమైన వృత్తిలో ప్రవేశించవలసి రాకుండా వాళ్లబ్రతుకు వాళ్లు మర్యాదగా సుఖంగా గడవగల అవకాశాలు చూపించుతున్నారు. ఆ మున్సిపాలిటీలో బిచ్చమెత్తటం ఒక నేరం. ఒక మున్సిపాలిటీ విజయవంతముగా నిర్వహించ గలిగిందంటే ఆ పని యితరులుకూడ కొనసాగించ గలరన్నమాట. అంతే కాక ప్రస్తుతం బిచ్చగాళ్ల బెడద వొదిలి పోతుంది. ఆ తర్వాత వాళ్ల పిల్లలు యే వృత్తిలోనో పరిశ్రమల్లోనో ప్రవేశించి సుఖంగా జీవించుతారు కాబట్టి అప్పుడు బిచ్చగాళ్ల గొడవ అసలేవుండదు. అందువల్ల ప్రజలుకూడ శక్తికొద్ది మన స్ఫూర్తిగ సహకరించుతారు. ప్రతి వూరిలోను బిచ్చగాళ్ల సమస్య యీవిధంగా పరిష్కరించ వూనుకుంటే సాంఘికంగాకూడ ఎంతో ప్రయోజనం వుంటుంది.

భద్రతామండలి : శాంతిదూత :

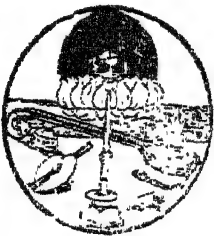
భద్రతామండలి వారి కార్యక్రమం మూరెడు ముందుకు బారెడు వెనక్కు అన్నట్లుగా వుంది. మునుపు మండలిలో ప్రతిష్ఠంబవ వచ్చినపుడు నైహూ పండితుడు నడుముకట్టి రష్యా తిరిగి సమావేశానికి హాజరయేట్లుగా చూశాడు. రష్యా సమావేశానికి రావటం అధ్యక్షత వహించటం జరిగినయ్యే. కొంతకాలము జరిగిపోయింది. కాని పరిస్థితులు అప్పటికి యిప్పటికి గేమి మారలేదు. కొరియాలో యుద్ధంనోవన యుద్ధం జరుగిపోతూనే వున్నది. అక్కడ జరుగుతున్న వినాశనానికి ప్రాణ నష్టానికి అతులేదు. అమెరికావారు చేతిలో డాలరు మెరుస్తు ప్రపంచాన్ని మురిపిస్తున్నారు. అందువల్లే వాళ్లుచేసేవి దురాక్రమణలని తెలిసి, వింటూచూస్తూ

ప్రస్తుత పరిస్థితులు

కూడ ప్రపంచం పూరుకంటున్నది. కొరియా సమస్య అట్లా వుండగా ఖాకొసా వై నాలసమస్య తీవ్రమాపనాలుస్తున్నది. మ్యూనిస్ట్రు వై నాదేశాని ప్రాతినిధ్యం వహించాల్సింది ఆదేశపు కమ్యూనిస్టు ప్రభుత్వంవారు. న్యాయరీత్యా కమ్యూనిస్టు వై నా ప్రతినిధి వుండవలసిన స్థానంలో చూట పలుకు బడి, అధికారంలేని షేకోవర్ ప్రతినిధిని కూర్చోపెట్టారు. మంచూరియాకై ఆమెరికావారి దురాక్రమణ గురించిన ఫిర్యాదు భద్రతా మండలిలో విసిపించి వారించుకోవలసిన హక్కును క్యమూనిస్టు వై నాకు యిచ్చితిరాలని ఇండియా, రష్యా, బ్రిటనులు ఎంతగా చెప్పినా ప్రయోజనం లేకుండా వున్నది. ఆర్థికరీత్యా ప్రతిభవున్న ఆమెరికా ప్రపంచ రాంతిని నిర్లక్ష్యంచేస్తు, ధరలు పెంచింది అన్ని దేశాల వారిని బాధిస్తున్నది.

భద్రతామండలిని సహపించిన సమస్యలన్నీ భద్రంగా బుట్టెల్లా కూర్చుంటున్నయే. మన కాళ్ళిరు సమస్య అంతే

అయింద. పంగడు అద్దం పోనూపోయినాడు రానూ వచ్చాడు అని సామెత చెప్పినట్లు దిక్కును వొరగాను రానూ వచ్చారు, వెళ్లనూ వెళ్లారు. సామరస్యం మటుకు కుదర లేదు. అంత త్వరగా పరిష్కారమయితే అవి రాజకీయాలనే అనిపించుకోవు. కాని ఒక్క విషయానికి సంతోషించాలి. భద్రతామండలి పూర్వమా అని ఇండియా ఋజువర్తన సత్య కాంతి, శాంతిసైన్యం ప్రపంచమంతట మారుమోగు తున్నయే. ఆసియా ఖండపు ద్రావ్య దేశాలన్నింటికీ ప్రాతి నిధ్యం వహించగల ప్రతిష్టను సత్వరర్తన ద్వారా ఇండియా సంపాదించుకున్నది. ప్రాకృప్తిమాలకు శాంతిమాతగా వుండగలవాడు యాపద్భారత హృదయ సమాప్టు నైహూ పండితుడేనని విదేశ పత్రికలు ఒహిరంగంగా ఘోషించు తున్నవి. శాంతిదాత మహాత్మాగాంధీ తన వారసుడుగా స్వీకరించిన నైహూపండితుడు యానాడు ప్రపంచ శాంతి మాతగా వ్యవహరించ బోతున్నాడంటే ఆశ్చర్యమేమున్నది?

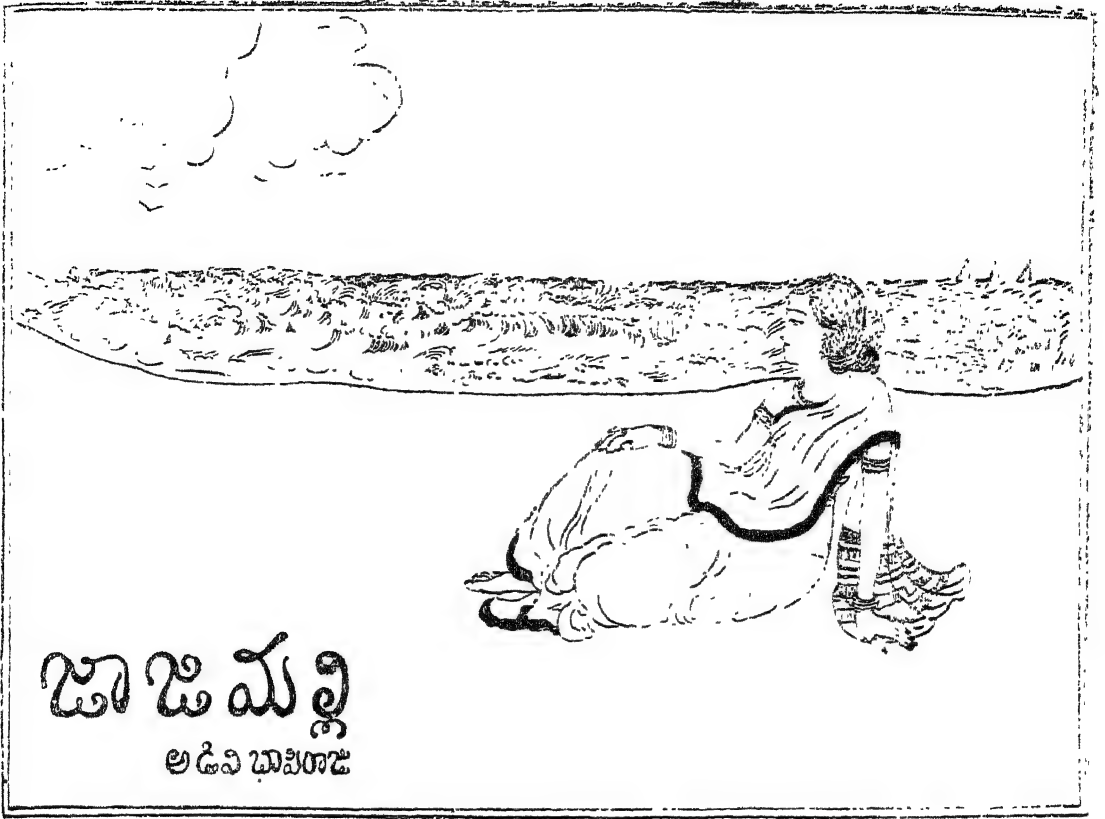

ఆంధ్ర మహిళాసభలో దసరా కార్యక్రమం

18-10-1950 దుర్గాష్టమి, 19-10-1950 మహర్నవమి, 20-10-1950 విజయదశమి, ఈ మూడురోజులు దసరా కార్యక్రమము, యధారీతిని, ఉదయమున దేవీ పూజతో సాయంకాలము నృత్య, నాటక, గాన ప్రదర్శనములతో జరుగును.

విద్యార్థినులకు, సభ్యురాండ్రకు, ఆటలలో, పాటలలో, నాటకములలో, హిందీ, తెలుగు భాషలందు వాగ్వివాదములలో, పోటీలు ఏర్పాటు చేయబడినవి. పోటీలలో జేర దలచినవారు 10-వ తేదీలోగా వారి పేర్లను పంపి, వివరములు తెలిసికొనవచ్చును.

జ. జమునాబాయి,ఆ. చన్నమంటమ్మ.

షష్ఠ గుచ్ఛము

సంగీత దర్శకుడు రాధాకృష్ణ ఇంట్లో పద్మావతి సంగీత ప్రదర్శనమైన కొద్ది రోజులకు, ఒక సాయంకాలం పద్మావతి స్నేహితురాండ్రతో చీనా బజారుకు వెళ్లింది. ఖేసు పవు డయా, తిలకాలూ, సబ్బులూ ఆలాంటివన్నీ కొనుక్కుందామని వారి ఉద్దేశం. హాష్టలుకు కావలసిన సరుకులు కొత్తాల్లు సావిడిలో కొనడానికి వసతి గృహాధికారిణి శ్రీమతి కరుణామయిగారు వస్తూవుంటే, వారితో ఈ బాలిక లందరూ వచ్చినారు. అచ్చట ఒక కొట్టులోనికి ఎగబడి ఏవో రంగురంగుల చీరలూ రవికల గుడ్డలూ బేరం చేస్తున్నారు. అక్కడికి రాధాకృష్ణ ఆతని భార్య సుశీలాదేవి చక్కా వచ్చారు.

“నమస్కారం పద్మావతి దేవిగారూ! చీరలు కొంటున్నారా ఏమిటి?” అంటూ సుశీల, పద్మావతి తక్కిన బాలికలూ ఉన్నచోటికి వచ్చింది.

“నమస్కారం సుశీలాదేవిగారూ! అదిగో రాధాకృష్ణ గారుకూడా వచ్చారు. నమస్కారం రాధాకృష్ణగారూ,

వీరందరు మా సభాపాఠశాలలో చదువుకుంటున్నారు. వీరు కరుణామయిగారు మా హాష్టలు అధికారిణి! పిన్నిగారూ, వీరు రాధాకృష్ణగారు. వీరు వారి భార్య సుశీలాదేవిగారు, మలయాళీలు. రాధాకృష్ణగారు ఎంతో ప్రసిద్ధిపొందిన సంగీత దర్శకులు.” అని తొందర తొందరగా మాట్లాడింది.

పద్మావతి మోము ప్రఫుల్ల మవడమూ, ఆమె కళ్లల్లో కాంతి శ్రీమతి చూచింది. శ్రీమతి కరుణామయికి ఏమి బుద్ధి పుట్టిందో, కాని సుశీలను చూచి, “ఏమండీ సుశీలా దేవిగారూ, మీరు తెలుగు బాగా మాట్లాడుతున్నారే! కొంచెం మళయాళీ యాస ఉందనుకొండి! మీరు తప్పక మా ఆంధ్ర మహిళాసభలో మెంబరు కావాలి!” అని అడిగింది.

సుశీల : తప్పక చేరుతానండీ. రేపో, ఎల్లుండో పిలు చేసుకుని వస్తాను.

కరుణా : మీరు మీ భర్తగారిచేత మా సభలో పదిహేను రోజులు తర్వాత జరిగే సభలో సంగీతం పాడించాలని మిమ్ము ప్రార్థిస్తున్నాను.

రాధాకృష్ణ : నూ కృపాలక్ష్మిగారిని ప్రార్థించి వక్రించేదు కరుణామయి కేవిగారు. మీరు ఎప్పుడు వచ్చి పాడమంటే, ఆపన్నను వచ్చి, పాడడానికి సిద్ధం.

పద్మావతి : తప్పకరండి రాధాకృష్ణగారూ! ఆ సందర్భంలో ముఖాగేవిగారూ పాడుతారు.

సు : పద్మావతిదేవిగారూ పాడుతాను.

క : చాలా బాగాఉంది! ఆ సభ సభ్యంగా రక్షితుంటుంది.

పద్మా : అమ్మా! నేను పాడవమే!

సు : నేను సాడితే చాలా బాగుంటుందేమి! ఏమమ్మా చెబుతావు. నవ్వు పాడతానంటేనే, నేను పాడడానికి మాట ఇస్తాను.

క : మా పద్మావతి నిప్పుకి ఒప్పుకుంటుంది లేండి.

రాధా : పద్మావతిదేవిగారి గురువుగారు నాకూ కొంతకాలం గురువుగారు ముందు! మా గురువుగారు నరసింహ మూర్తి ఫిడేలు వాయిస్తారటండి.

పద్మా : మా మేష్టా! అనుమతి వుచ్చుకోవద్దా రాధాకృష్ణ గారూ!

రాధా : ఆయన అతి సంతోషం పడతాడు.

ఇంతట్లో చీరలుచీరం సాగింది. ముఖం మంచి చీర ఒకటి తీసి, “ఇది కొనుక్కో పద్మావతి వదినా! నీకు ఇదిబాగా ఒప్పుతుంది!” అన్నది.

ఆ చీర కరుణామయికి నచ్చలేదు. అది అతి సపిన విధానంగా ముందు కుచ్చులకు వచ్చేభాగం ఎంతో పెద్దలతలతో, తక్కిన చీర రంగుకు భేదంగాఉన్న రంగుతో ఉంది. చీర అతి పల్లన. అలాంటి చీరలు కొందరు సినిమాతారలూ, పెద్ద ఉద్యోగస్తుల తనయలూ కడుతున్నారు. అయినా పద్మావతి అలాంటి చీర కట్టుకుంటే, ఆమె మనస్సు ఏదీ తీరుల ప్రవహిస్తుందో అని కరుణామయి అనుకున్నది. ఒక్కొక్క రకం మనఃప్రవృత్తి కలవారు ఒక్కొక్కరకం చీరనూ, రంగునూ ఎన్నుకోడం ఉంది. ఒక్కొక్కప్పుడు ఒక్కొక్క చీర, ఒక విచిత్రమైన లతలు గలిగిన, శతకలిగిన,

రంగులు కలిగిన స్త్రీలలో ఒక్కొక్క మార్పు కలుగుతేస్తుంది అని కరుణామయి అనుకున్నది. ఆ చీర కొనవద్దని చెప్పడామని రెండునాల్గూను అనుకున్నది. నాలుకి చివరికి మాట వచ్చింది. తానుమాటంటే పద్మావతి అది రాజాక్షాగా పరిపాలిస్తుంది నిజమే! కాని లోన ఎంతో బాధ పడుతుంది. కాని ఎవరిక్షానం వారే సుసాదించుకోవాలిగదా అని నిశ్చయానికి వచ్చి కరుణామయి మాట్లాడుకుంటుంది. పద్మావతి ఆచీర కొనుక్కుంది.

తక్కిన బాలికలకు మీరలూ, రవికల గుడ్డలూ ఏరుతూ కరుణామయి, బాలికలూ ఆపనిలో నిమగ్నులయ్యారు. ముఖిలా, రాధాకృష్ణ, పద్మావతి పాపులోనుండి వీధిలోనికి వచ్చి అక్కడఉన్న వారి కారులో కూర్చున్నారు. ముఖిల కారు నడుపుతుంటుంది.

“నువ్వే కారు నడుపుతావా ఏమిటి వదినా?” అని పద్మావతి ముఖిలను అడిగింది.

“అవును. ఇది నాకారు. మీ అన్నగారికి వేరే కారు ఉంది. నాకారు ఇంకొకరు నడిపేందుకు అవుగరం లేదు.” అని ముఖిల పకపక నవ్వుతూ జవాబు చెప్పింది.

రాధాకృష్ణ మాపులు ఇంతవరకూ పద్మావతిపైనే ఉన్నాయి. అతడు సిగరెట్టు మీద సిగరెట్టు ఊదేస్తూనే ఉన్నాడు. ఆ అమ్మాయి దేహవిన్యాసము అతన్ని విపరీతంగా ఆకర్షించింది. శిల్ప శాస్త్రరీత్యా ఇంత మనోహరమైన శరీరం ఈ లోకంలో ఉండదు అని ఆతడనుకొన్నాడు. ఆ రూపానికి తగినట్లు మోము. ఆ మోము సౌందర్యంలో పంచదార లడ్డూవంటి ఆర్యజాతివారి రేఖలు ఉండక పోవచ్చుగాక. ఆ చామనచాయ ఎంత ఒప్పిందో! ఆ దేహం ఎంత స్నిగ్ధంగా ఉన్నదో. స్వచ్ఛమైన రంగు, భనం సంపద రాగానే రంగుకూడా వచ్చింది. పిళ్లు మాంసాదులు తినడం మానివేశారట. దానివల్ల మానసికంగా మార్పులు వస్తాయి కాబోలు!

ఆ బాలిక కళ్లు విశాలంగా సోగలై వెన్నెల కాంతులు పొదుపుకొని ఉన్నాయి. చామనచాయ వారిలో ఇంత అందం ఉంటుందని ఆతడిదివరకు ఊహించుకోలేదు.

తంలా ఆతని ఆలోచనలు ప్రవహించి పోతున్నవి.

అర్ధత కలిగిన ఆతని చూపులు తనపై పూర్తిగా ప్రసరించి పోవడం పద్మావతి గ్రహించింది. ఆతని హృదయంలో తన్ను గురించిన ఏవో ఆలోచనలు గుబాళించుకొంటున్నాయని ఆమె ఊహించుకుంది. ఇంత పేరుపొందినవాడు, ఇంత గాయకుడు తానంటే సమ్మోహపడడం తనకెంతో గొప్ప అనుకుంది. ఆమెకు ఏవో పట్టరాని ఆనందం కలిగింది. 'మీరూ మా వదినా పాడేటట్లుంటే నేనూ పాడతానండీ రాధాకృష్ణగారూ!' అని చటుక్కున పద్మావతి అన్నది.

రాధాకృష్ణ చకితుడై "ఆ ఏమిటి! చాలా బాగుంటుంది. ఆరోజు మనవాళ్లందరికీ దివ్యమైన సంగీతం పిండి వంటలు విందు చేద్దాము." అన్నాడు. ఇంతట్లో కరుణామయి తక్కిన బాలికలూ చైకి వచ్చారు. పద్మావతి వారందరితో కలిసి ఆంధ్ర మహిళాసభకు వెళ్లిపోయింది.

2

బుచ్చి వెంకట్రావు రాధాకృష్ణ యింటిలో జరిగిన సంగీత ప్రదర్శనం జరిగిన పదిరోజులకు ఒక సాయంకాలం తన కారుమీద ఒంటిగా రాధాకృష్ణమేడకు వచ్చినాడు. ఆతనికి ఇన్నాళ్లకూ మంచి స్నేహాలు దొరకలేదు. వ్యాపార సంబంధం కలిగినవారు పదిమందితో ఆతనికి పరిచయం కలిగినమాట నిజమే! కాని అది పరిచయంగానే ఉండి పోయింది.

ఆతనికి ఆతి సన్నిహిత మిత్రుడు నరసింహమూర్తి మేష్టారే! ఇంతవరకూ భార్యతానూ సర్వతోముఖంగా జ్ఞానవంతులవ్వాలన్న దీక్షే ఆతనికి స్నేహాలు అవసరం లేకుండా చేసింది. ఇప్పుడు భార్య దూరమైపోయింది. మదరాసులో నరసింహమూర్తి మేష్టారు నానాటికి తనకు తాబేదారయ్యాడు. స్నేహం చాకిరీగా మారిపోయింది.

ఇంక ఆతనికి తన వ్యాపారంతప్ప ఇంకో వృత్తి లేక పోయింది. సాయంకాలం ఏమీ తోచేదికాదు. బీచికి వెళ్లడం మొదటిదినాలల్లో కొంత కాలక్షేపం అయింది. నీనీ మాలు కొంత కాలక్షేపం తీర్చేవి. చివరికి రెండూ విసుగు పుట్టించాయి. కొన్ని దినాలు ఆలా కారు వేసుకొని మద్రా

సంతా తిరిగేవాడు. ఆ మహా నగరంలో ఆతడు వెళ్లనిచోట లేదు, తిరగని గండులేదు. అదీ విసుగు పుట్టింది.

ఆలాంటి బుచ్చి వెంకట్రావుకు రాధాకృష్ణ మంచి స్నేహితుడు కావచ్చును అనిపించింది. ఆ ఆలోచనలతో రాధాకృష్ణ ఇంటికి వచ్చాడు.

రాధాకృష్ణ ఇంటిలో లేడు. "ఏవో నీనీమా చిత్రంలా ఒకపాట రికార్డు చేస్తుండడమువల్ల వారు వెళ్లినారు" అని సుశీలాదేవి ఆయనతో చెప్పి, "రండి! కాస్త కాఫీ తాగుదురుగాని!" అని లోని హాలులోనికి ఆహ్వానించింది.

బుచ్చి వెంకట్రావు బలసంపద కళ్లు తనివోవ సుశీల చూస్తూ ఆతడు కూర్చున్న సోఫాకు ఎదురుగాఉన్న సోఫాలో కూర్చుంది.

"మీరు యుద్ధానికి వెళ్లివచ్చారా వెంకట్రావుగారు?"

"వెళ్లివచ్చాను. కాని అదినాకు ఉపకారమే చేసిందో, అపకారమే చేసిందో?"

"అదేమిటి ఆలా అంటారు?"

"అవునండీ! యుద్ధానికి వెళ్లకముందు నేను వట్టి పల్లెటూరి పల్లెవాడిని. యుద్ధంనుంచి వచ్చాను. ఏవో పిచ్చి పిచ్చి ఆలోచనలు పుట్టాయి. చేపల వర్తకం పెట్టాను. రంగూనుకు రొయ్య వప్పు ఎగుమతీ. రెంటిమూలాన బాగా లాభం వచ్చింది. ఇంకా నాకు మా అవిడకూ జ్ఞానసముపార్జనత్వం ఉద్భవించింది. నాగరికతా, చదువూ కావాలి. అవిడకు సంగీతమూను. మేము నాగరికుల మయ్యాము. కాని తృప్తి ఆనందమూ మాత్రం మాయ మయ్యాయి సుశీలాదేవిగారూ!"

బుచ్చి వెంకట్రావు మాట్లాడుతున్నంత సేపు సుశీల ఆతనివైపు రెప్ప వాల్చకుండా చూస్తూంది. ఎంత విచిత్రంగా ఉంది బుచ్చి వెంకట్రావు కథ. పద్మావతిలోనూ ఏవో అసంతృప్తి ఉంది. ఈతనిలోనూ ఏవో అనూహ్యమైన ఆవేదన బయలుదేరింది. తన జీవితమూ చిత్రమైనదే. తనకు ఈ వివాహంకాక ముందే పురుష సంబంధం ఉన్నది, స్కూలుపైనలు పరీక్ష అయి తిరువాంకూరులో సంగీతమూ, నాట్యమూ కొంత నేర్చుకొంది. ఒక మళ్లయానీ నీనీమా

[illegible]

"உயிர் உருவமுடையது உயிர், தோஷம் உண்டே
தானைவிட யாவும், அஃகல் உயிர்த்தான்."

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

“అవును. నిజమే కాదు, ఎలాంటి పరిస్థితి వున్నా
నంటుంటే, దానిపట్ల నుంచి (పట్ల) ఎందుకు మూలాలి?”

[illegible]

“సంతోషం నా అబ్బాయి?”

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

శ్రీ పద్మావతి స్వామిని పూజించుటకు వచ్చినట్లు తెలియజేయుటకు
 శ్రీ పద్మావతి స్వామిని పూజించుటకు వచ్చినట్లు తెలియజేయుటకు
 శ్రీ పద్మావతి స్వామిని పూజించుటకు వచ్చినట్లు తెలియజేయుటకు

“ఈ విషయాలన్నీ ఆలోచించడానికి నాకు సమయం ఉండాలి!”

“కాబట్టి ఏమీ ఆలోచించకుండా ఉండరాదండీ!”

“అది ఎలా సాధ్యం! నేను యోగినా? ఉష్ణ పులుసూ
కారమూ తినేవాడిని.”

各處均有代售
 總發行所 上海南京路
 電話 二二二二

కందుకూరు నగర చృకాలనా ప్రయత్నం చేస్తున్నామా?

పంతులు నాయకుల బీదానో భలమోనాట, “కో కేటిలో”
 పో. “స్వస్థా”, పంచనామ పరిణా చంచాల, అన్నీ, పట్టుకు
 నచ్చు, ఆ లూరి వూరిలో పరిమూలగా ఉన్న కో పల్లెటైన
 ఉంచాడు. మేల “నండి వెంట్రావునాయా!” అని
 పిలిచి అతన్ని కో పల్లెటడ ఉన్న కుచ్చిలో ఒకటి మార్పుండ
 న్నారెం, వాణ్ణి మార్పుండి ఉపయోగం నేవించ
 నాగించారు.

“ఎందుకీ వెంకట్రావుగారూ! మీరు తోచినట్లుడల్లా
చూడండి. ఎప్పుడు పడితే అప్పుడే రావచ్చును.
నేను ఆరవ సిగ్మా చిత్రాలలో, మలయాళ చిత్రాలలో,
నాళంతము కొందరు సినీమా తారలకు ఇస్తున్నాను. అందుకే
సాటూ లిక్కార్డింగుకు మాత్రం వెదుకూ ఉంటాను. నాట్య
కత్తెగా సినీమా చిత్రాలలో నటిస్తాను. గనుక, ఆ సమయా
లలో తీరుబడిఉండదు. కాబట్టి మీరు ముందు ఫోనుచేసి,
మా ఇద్దరిలో ఎవరన్నా ఉన్నాకో తెరో కనుక్కుని,
ఎవరున్నా తప్పకుండా రండి. మీ అవిజ్ఞానాడా తీసుకు
వస్తూ ఉండండి.”

“మా ఆవిడ ఆంధ్రమహిళాసభ విద్యాలయంలో విద్యాభ్యసి. ఆవిడ ఆ సభ విద్యాలయం, వసతిగృహాల క్రమ శిక్షణకు బద్ధురాలకదా! కాబట్టి ఎప్పుడు ఆవిళ్లి వీలుగా తీసుకురావచ్చునో అప్పుడల్లా తీసుకు వస్తాను.”

“మీరెప్పుడు ఇంటిదగ్గర ఉంటూ ఉంటారు.”

“ఇట్లు, ఆఖీనూ ఒక్క-టే గనుక ఎప్పుడుబడితే
ఆప్పుడే ఉంటాను.”

“అయితే నేనుగాని, నేనూ మా ఆయనాగాని, మా ఆయన ఒక్కరేగాని మీ ఇంటికి తరుచుగా వస్తూవుంటామండోయి.”

“అంతకన్న భాగ్యమేముందండీ!”

అంతకన్న అంతకన్న బుచ్చి వెంకట్రావుకు సుకీలలోనూ రాధాకృష్ణతోనూ స్నేహం ఎక్కువయినది. ఈతడు వీరింటికి రావడమూ, వీరు బుచ్చి వెంకట్రావు ఇంటికి వెళ్లడమూ! అందరూ కలిసి సినీమారు వెళ్లడమూ! వెంకట్రావుకు కాలం జరగటం లేదని అవేదన పోయింది.

ఆతనికీ సుకీలకు స్నేహం ఎక్కువైంది. సుకీల ఆత్మస్థి ఒక్కణ్ణే కలుసుకునేది. ఆత్మస్థి కారుమీద ఈ ఊరు ఆ ఊరు ప్రయాణం చేయించేది. రాధాకృష్ణ “సుకీల మీ చెల్లెలునుకోండి. మీ రామె స్నేహంలో ప్రపంచజ్ఞానం పూర్తిగా అలవరచుకొంటారు బుచ్చి వెంకట్రావు బావ గారూ!”

సుకీల బుచ్చి వెంకట్రావుకోసం రాగానే ఆతని భుజాల మీద చేయివేస్తుంది. ప్రక్కనే కూర్చుంటుంది. ఆతని ఛాతీ మంచి విశాలమైనదని తడుముతుంది. దండలు ఉక్కుతో చేసివుంటారని నొక్కుతుంది. తనకు బలమైన వాళ్లను చూస్తే ఆనందమంటుంది

సుకీల కలుపుగోరుతనమూ, ఆమె లేనిపోని పిచ్చిపిచ్చి ఊహలు పెట్టుకోకుండా తనతో సాయిలా బాయిలాగా ఉండడమూ ఆతనికి చాలా ఆనందం కలిగింది. ఆతని హృదయంలో ఏవో బరువులు కరిగిపోయి నట్లయినది.

మధ్యమధ్య ఆధ్రమహిళాసభ పాఠశాల ప్రధానోపాధ్యాయుని అనుమతితోనూ వసతి గృహాధికారికి అనుమతి తోనూ పద్మావతిని రాధాకృష్ణ గారింటికి బుచ్చి వెంకట్రావు తీసుకు వచ్చేవాడు. అసమయంలో రాధాకృష్ణ ఆనందానికి మేరలేకపోయేది. పద్మావతి ఆతడూ సంగీతం అని కూర్చునే వారు. రాగాలు, తాళాలు, సినీమాలలో ఆనాడు ఎక్కువగా వాడుకలోనికి వచ్చిన పాటలు, అవి విపరీతంగా ప్రజా మోదం పొందడానికి హేతువులు, గట్టిసంగీతం ఎందుకు ప్రజలకు భరింప రానిదవుతున్నది, ఈ విషయాలు ఆమెకు చెప్పేవాడు రాధాకృష్ణ. ఆమెకు ఉత్తరాది, మహారాష్ట్ర సినీమాల పాటలు గ్రామఫోనులో వినిపించేవాడు, తానిచ్చిన వరసలు ఉత్తరాది వరసలకన్నా, దక్షిణాది వరసల

కన్నా ఎందుకు బాగుంటాయో చెప్పనూ, రకవరసనూ, ఆయా పాటల వరసనూ పాడి వినిపించి ఆమెకు తెలియ చేసేవాడు.

ఆమెడలో సుకీలా, వెంకట్రావు లొకవైపునకూ పద్మావతి రాధాకృష్ణ లొకవైపునకూ తేజుకు చెప్పేవారు. పద్మావతిని ఏదేని వంకతో రాధాకృష్ణ స్పృశించేవాడు. ఆమె డేహం తన శరీరానికి తగులకూ ఉండేట్లు సోఫాలో కూర్చుండేవాడు. నడుస్తూ ఉన్నప్పుడు, ఆమె నడుంచుట్టూ చేయివేసేవాడు.

మొదట పద్మావతి భయపడింది. ఈ విధానం అతి నవీనం కాబోలు. ఇందులో తప్పులేదని సమాధానం పెట్టుకున్నది. అంతకన్న అంతకన్న రోజులు గడిచినకొద్దీ ఆ బాలికకు రాధాకృష్ణ స్నేహం అతి అవసరమైనది. సంగీతం విషయాలు నేర్చుకొనడం ముఖ్యమే! అంతకన్న ముఖ్యం రాధాకృష్ణ మాటలే! ఆతడు మాట్లాడేవన్నీ ఆమెకు తెలియదు. ఆతడు ఏవేవో చెప్పేవాడు. ఆతడు ప్రపంచం లోని అన్ని విషయాలు తెలిసికోలేదు. ఆతని చదువూ అంత పెద్దదికాదు. రోజూ వచ్చే దినపత్రికలు వార్తలిస్తాయి. కొన్ని ఉపన్యాసాలు ముద్రిస్తాయి. అవి విజ్ఞానం విషయాలేమి చెప్పగలవు? స్నేహితులైన సినీమారు మాట్లాడుకునే మాటలూ, చప్ప చప్పని ఆరణ్యాల మాస, పక్ష పత్రికలు ఏమంత జ్ఞానం ఈయగలవు?

అయినా ఇప్పుడిప్పుడే ప్రపంచ జ్ఞాన వాతావరణంలో హృదయపుష్ప పుటాలు విప్పుతున్న పద్మావతికి ఆతడు ఏ విషయం చెప్పినా అవన్నీ అద్భుతంగానే ఉండేవి. ఇంతకూ ఆతడు అద్భుతమతుడూ, చాలా తెలివైన సంగీత దర్శకుడూ!

ఇటు పద్మావతికి వీరీతిగా ఏదో సంతృప్తి హృదయం నిండిపోయిందో, అరీతిగా సుకీలాదేవి స్నేహంవల్ల బుచ్చి వెంకట్రావుకూ వర్ణింపరాని తృప్తి కలిగింది.

ఆతని హృదయంలోనూ సుకీలాదేవి విషయంలో శ్రీ పురుష సంబంధ విషయకమైన భావాలు కలుగలేదు. ఆలాంటి భావాలేమైన పద్మావతి వెంకట్రావుల హృదయ (తరువాయి 18వ పేజీలో)

ధర్మ సంస్థాపన—గీతాసూక్తి గాంధీజీ సందేశము

* శ్రీమతి వేదవల్లి తాయారమ్మ *

శ్లో॥ యదా యదాహి ధర్మస్య ! గ్రానిర్భవతి భారత !
ఆఘృతాశమధస్యస్య ! తదాత్మకం సృజామ్యహం ॥

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనామ్ ।
వినాశాయచ దుష్కృతాం ।
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ ।
సంభవామి యుగేయుగే ॥

అని గీతాసూక్తి 4 ఆ॥ 7, 8, శ్లో॥

“అర్జునా! ధర్మమునకు పీడగలిసి, అధర్మము విజృంభించి నపుడు నేనవతరించెదను. దుష్టియు సత్పురుషులను రక్షించుటకును, దుష్టులను క్షీంచుటకును, ఆయా యుగ ధర్మములను స్థాపించుటకును ప్రతి యుగమునందు నవతరించుచున్నాను.” అని వైశ్ణోకములకర్తవ్యము. ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రములో కురుపాండవ యుద్ధ ప్రారంభమునందు, ఉభయ సేనలమధ్య నరబుుసి కళతో జన్మించిన యర్జునుడు రథారూఢుడై, తన బంధు మిత్రాదులను ఆచార్యులు మొదలైన వారినిజూచి ఒక్కమారుగా విషాద వాతావరణంలో మునిగి పోయాడు. కేరవంతా కంపించి భగ్గమని మండించి, గాండీవము చేతినుండి జారింది. “అత్యల్పమును నశ్వరమునైన రాజ్యభోగముల కొఱకా? ఇందరు బంధుమిత్రులను హింసించుట!” అని గాఢ నైరాగ్యము కలిగిందా బుుషిజన్మకు. కాని తన కత్యంత ప్రియసఖుడును, మేనమామిదియు, చిత్రప్రియుడును, ప్రస్తుతము రథసారధియు నగు క్రిష్ణార్జునవానుడా విషాదజ్వాలలను తనగీతామృత వర్షముచే శమింపజేసి యుద్ధోన్ముఖుని జేసాడు.

అలా చేయడానికి కారణము? ఏ యుగంలో గాని యేకాలంలో గాని ధర్మం తారుమారు అయ్యే సమయంలో భగవంతుడు తానే యవతరించియో, లేక తన కళతోనే మహాపురుషుడైన యవతరింపజేసియో ఆయా యుగ ధర్మాలను నిలబెడుకూ కాసిన్తూ యుంటాడు.

సృష్ట్యాదినుండి అటువంటి యవతారాలు జరుగుతూ యున్నందువల్లనే భగవంతునికి అనంత కోట్యవతారములని ప్రసిద్ధి కలిగింది.

క్రీస్తుకు పూర్వము సుమారు 800సం॥ల క్రిందట మన భారతదేశంలో శక్తిపూజ విశేషంగా నుండేది. మద్య మాంసాది నైవేద్యాలు, జంతు బలి విశేషించి నరబలి రక్త పానము మొదలైన యత్యాచారాలన్నీ వామాచార పద్ధతి నుండేవి. ప్రజల్లో స్త్రీలు, బాలురు, స్వేచ్ఛగా తిరగడానికి కూడ కష్టంగా వుండేది. అటువంటి హింసా ప్రపూర్ణమైన కాలంలో దాని నరికట్టడానికి శ్రీ బుద్ధభగవానుడు అవతరించాడు. జప, తప, యజ్ఞ, యాగాదులన్నిటి మట్టు బెట్టి “అహింసా పరమో ధర్మః” అనే ఒక్క ధర్మాన్నే స్థాపించవలసి వచ్చినది. అంతటి తీవ్ర చర్య తీసుకొనకపోతే అనేక సంవత్సరాలనుండి వ్రేళ్ళు పాతుకుపోయిన ఆచారాల్లోంచి ప్రజల నీవలకు లాగడానికే సాధ్యంకాదు.

దేశంలో యూదుల దురాచారాలను రూపుమాపడానికి అవతరించిన యేసుక్రీస్తు కూడా అట్లే సత్యాహింసలను ప్రభోధించాడు. బుద్ధభగవానుని తరువాత కొంతకాలం కాంతంగా కాంతంగా అహింసా ప్రచారం సాగినా, కాలక్రమేణ తగిన నాయకుడు లేకపోవడం చేత ఆ సిద్ధాంతం వెట్టితలలువేసి ప్రజలను పాపండులుగా తయారుచేసింది. అప్పుడు మళ్ళీ హిందూ ధర్మం క్రమపద్ధతిలో నడిపించడానికి శ్రీ శంకరాంశ సంఘాతుడైన శంకరాచార్యులవతరించి మైదిక మతోద్ధారణజేశారు.

ఇలాగే రాజారామ్ మోహనరాం అమానుష కృత్యమైన సహగమన దురాచారాన్ని రూపుమాపాడు. కేశవ చంద్ర సేనుడు ప్రారంభించిన ఏకేశ్వరోపాసనా రూపమైన బ్రహ్మ మతాన్ని విశ్వ వ్యాప్తిచేశాడు.

గాంధీజీ సందేశము

ఇట్లే యెందరో మహానుభావు లాయా కాలానుసారంగా కారణజన్ములై జన్మిస్తారు. వీరిలో నవయుగ శాంతిదూత యైన శ్రీ మహాత్మా గాంధీజీ ఒకరు. వీరు క్రీ. శ. 1869 సం॥ అక్టోబరు 2వ తేదీన గుజరాతు దేశమందలి “పోరుబందరు” గ్రామంలో జన్మించారు. భారతదేశం విదేశీయులైన బ్రిటిష్ వారిపాలనలోకి వచ్చిన కొంత కాలానికి మనదేరియులు దేశ స్వాతంత్ర్యం కోరుకు... కాంగ్రెసు ఉద్యమాన్ని లేవదీశారు. దానికి గోఖలే, తిలక్, లాలాజహంగీరాం మొదలైన మహా శయులు వేసిన బాటకు శ్రీ బాపూజీ అసహాయోద్యమ మనే తారురోడ్డు వేసి 1921 సం॥లో స్వరాజ్య రథానికి సారథ్యం వహించాడు. దౌర్జన్య రాహిత్యమైన పద్ధతిలో స్వరాజ్యం సంపాదించాలని గట్టిపట్టు పట్టాడు. దానికి అంగాలుగా, ఆహారనియమం, బ్రహ్మచర్యం, స్వచ్ఛభూత సమత్వం, హరిజనోద్ధారణ, మొదలైన భగవల్లక్షణాలన్నీ అవలంబించాడు. అన్నిటికంటే ప్రధానంగా సత్యము, అహింస, అనే రెండు దివ్యాయుధాలను ధరించాడు. ఆయనకు ప్రామాణిక గ్రంథము శ్రీ భగవద్గీత. ఒకచేత గీత ఒకచేత తక్కిలి పట్టుకొని స్వరాజ్య సమరం సాగించాడు. మాయాసంగరకోవిదులు, రాజనీతి విశారదులునైన పాశ్చాత్యులుకూడా భగవత్సత్యంతో గూడిన బాపూజీ సత్య హింసలకు జోహారుచేసి 1946 సం॥ ఆగస్టు 15వ తేదీని భారతాంబకు స్వేచ్ఛను ప్రసాదించారు.

గాంధీజీ యితటి యపూర్వ విజయం పొందడానికి సాధనమైనది శ్రీ గీతానుక్తి. అందలి కర్మయోగాన్నే ఆయన యెక్కువ యవలంబించాడు. సర్వోపనిషత్సారమైన గీతలో శ్రీ కృష్ణభగవానుడు ముముక్షువు, లాచరింప వలసిన ధర్మములను కర్మయోగ, జ్ఞానయోగ, భక్తియోగములని మూడు యోగములను సంపూర్ణంగా విశదీకరించారు. అర్జునుడు చేయవలసిన పని సంహారకృత్యము గనుక దానివల్ల తిగదోహలను తలచుకొని భయపడగా, అట్టిదోహలేవీ మరేవి కంటకుండేలాగు ప్రథమంలో స్వామికర్మ యోగాన్నే వివదించారు. ఈ కర్మ సిద్ధాంతములను మన్వంతరాదిలో గమకుడు వివస్వతున కుపదేశించాడు. అప్పటినుండి

రాజద్వలంతా యా సిద్ధాంతముల చనుసరించియే లోక సంగ్రహార్థము ప్రజాపాలన గావించారు.

ఫలాశేషలేఖండ కర్మ నాచరించుట, కర్మఫలము సంతయు యజ్ఞపురుషుడైన భగవంతున కర్పించుట, కేవల లోక సంగ్రహార్థమే కర్మనాచరించిన వారు కర్మయోగస్థిని బొందుతారు అని ఆ సిద్ధాంతములు.

ఆ సిద్ధి యేమనగా, మన జీవాత్మ అనేక జన్మలలో చేసిన శుభా శుభ కర్మలయొక్క ఫలితమునంతా సంచిత రూపమున జీవునకంటియుండి జనన మరణములకు శుభ దుఃఖ ములకు కారణ మవుతుంది. అటువంటి కర్మ దోషముల నుండి, కర్మవాసనలనుండి విముక్తి చెందకపోతే జీవుడు పరిశుద్ధుడు కాలేడు. తన యెదుటనే యున్న పరమాత్మ సాక్షాత్కారాన్ని పొందలేడు. జీవాత్మ పరమాత్మయొక్క యంశమే గనుక సంభావముచే పరిశుద్ధుడైనా, ఆతని నావ రించియున్న అవిద్యచేతను, దేహభిమానముచేతను, కర్మ దోషములవల్లను సంకుచిత జ్ఞానుడై జనన మరణ ప్రవాహంలో బడి మునిగి తేలుతూ యుంటాడు. అటువంటి దోహాలన్నిటిని పరిహరింపజేసుకోవడానికి ప్రతి ముముక్షువు విధిగా కర్మయోగము నాచరించాలి.

శ్రీ గాంధీజీ స్వరాజ్య సంపాదనా దీక్షా పరతంత్రుడైనందున ఆ కార్య దీక్షలో తాను చేసే కృత్యములు భారతీయులచేత చేయించబోవు కృత్యములు, వాటికి సంబంధించిన దోషములేమీ యంటకుండే నిమిత్తము, తాను సంకల్పించిన కార్యసిద్ధికోరుకు, భగవద్గీతలను మననముచేసి కర్మయోగానికే యెక్కువ ప్రాధాన్యమిచ్చారు. ఆ యోగము నందు సిద్ధిబొంది “అనాసక్తియోగము” అను గీతావ్యాఖ్యాన గ్రంథమును తన మాతృభాషయైన గుజరాతీభాషలో వ్రాసి ప్రచురించారు. ఫలాశేష లేఖండా కర్మచేయుటయే గీతకు పరమసిద్ధాంతము గనుక వారి వ్యాఖ్యానానికి “అనాసక్తియోగము” అనే పేరుపెట్టారు. “స్వరాజ్య సంపాదన సాధ్యమా” అని యెందరు పోషణజేసినా, “ఆరంభింపరు నీచమానవులు విఘ్నాయాస సంతప్తులై, ఆరంభించి పరిత్యజింతురు, విఘ్నాయత్తులై మధ్యముల్” అని బర్తృహరి మహాశయుడుచెప్పినట్లు తనపట్టిన పట్టు వీడక, మానావమాన

ములు, సుఖదుఃఖములు లాభాలాభములు, జయాపజయము సమంగా చూచుకొని, భారతీయులందరిని పోల మాట్లాడి తిప్పి తాను తెరవలేకుండ కృషి చేసేవాడు.

“ఓ పార్థా! నాకు మూడు లోకములందును చేయవలసిన పని కొంచమైనా చేయవలసింది. పాండవగణ వస్తువేదియు పాండవద కుండలేదు. అయినను నేను కర్మచేయుటయందే నిమగ్నుడనై యున్నాను. అట్లు నేనెప్పుడైన కొంచమైనా కర్మచేయుట యందు ప్రమత్తుడనై యున్నాడంట జనులు నన్నే యనుసరించెదరు. అలాగా సోమరులైపోదురు. అప్పుడు నేను కర్మ నాచరించని యడల యీ లోకములన్నియు ఉత్పన్నము లగును. అలాగా నశించును. నేనే ఆవ్యవస్థకు కర్తనై లోకములను నాశముచేయు వాడగుదును” అనే ప్రమాణాన్ని బాపూజీ చివర చివరకు ఆచరించారు. ఏవిషయాన్ని గాని ఉపన్యాసవేదిక నెక్కి గర్జించలేదు. తాను సంకల్పించిన ప్రతివిషయము కార్యరూపంలో చేసి చూపే వాడు. ఆయనకు పరమ ప్రీయమైన రాట్న పరిశ్రమను పోల అనుచరులెవ్వరూ పూర్ణంగా ఆచరించకపోయినా, తానుమాత్రం యెప్పుడు తకలీ తీస్తూనేయుండేవాడు చెప్పి చేయించడమనేది పురాణ మైరాగ్యం. కఠినమైన జీతేంద్రియత్వము బ్రహ్మచర్యము మొదలైన మునీంద్ర కృత్యాలన్నీ స్వయంగా ఆచరించి చూపి జనులకాసక్తి కలిగించిన మహాయోగి. దేశంలో భవిష్యత్తు దరిద్ర భదంతేకుండా చేయడానికన్నో శ్రమలు పడ్డాడు. ఇక స్త్రీలవిషయంలో, చెప్పాలంటే బాపూజీ చేసిన కృషి అపారం. అమూల్యం పశ్యలైన రాణివాగ్ధృతీలకూడా బాపూజీ ఆదర్శాన్ని శిరసా వహించి కార్యరంగంలో దుమికారు. కారాగారాల్లో విడ్డలను కన్న మత్తు దేవతలు కూడా ఉన్నారు. గాంధీజీ యొగ ధర్మాన్ని స్థాపించడాని కవతరించిన మహనీయుడై నందున నేటికాలానికి కావలసిన పనులన్నీ తానే ఆచరించి మనచేత ఆచరణలో పెట్టించాడు.

ఇటువంటి కర్మాచరణనే శ్రీ కృష్ణపరమాత్మ అర్జునునకు పదేశించి బంధువధ జనితమైన మహాపాపాన్ని అంటుకుండా

జేశాడు. ఆధ్యాత్మిక పక్షంలో మన జీవాత్మకు అనేక జన్మలలో జేసిన కర్మఫలము సంపితమౌతగా యుంటుంది. ఆసంచితమువల్లనే జీవునకు జరామరణాలు, సుఖ దుఃఖాలు గలుగుతూ ఉంటాయి. ఈ జన్మలో ఫలాపేక్ష లేకుండా చేసి కర్మ ఉత్తరజన్మకు కారణము కానేరదు. కాని సంచితకర్మను పూర్తిగా నశింప జేయలేదు. అగామినే పూర్తిగా ఆరికడుతుంది. సంపితము జ్ఞానయోగమువల్లను, భక్తియోగమువల్లను పూర్తిగా నశిస్తుంది.

కర్మయోగసిద్ధునకు జ్ఞానయోగ భక్తియోగములు రెండు లభించి, జీవాత్మ పరిశుద్ధుడై కర్మబంధములనుండి విముక్తుడై పరమాత్మ సాక్షాత్కారాన్ని పొందుతాడు. శ్రీ బాపూజీ యీ కర్మయోగసిద్ధాంతముల నాచరించి వానిని భరత వర్షము లోని 40 కోట్ల ప్రజలకు ప్రబోధము గావించి, వారిని విదేశ పరిపాలనా బంధమునుండి విముక్తులనుజేసి స్వరాజ్య స్వరూపమైన భరత మాతృ సాక్షాత్కారాన్ని కలిగించాడు. ఈ విధంగా శ్రీ కృష్ణభగవాను డాధ్యాత్మిక పక్షంలోను, మహాత్మా గాంధీజీ విహిక పక్షంలోను తత్వోపదేశకులైనారు.

విష్ణుపు గీతాజ్ఞానము నాశ్రయించియే త్రిలోకపాలనము చేస్తున్నాడు. మహాత్ముడుపదేశించిన రాజ్యాంగ తత్వముల ననుసరించి స్వతంత్ర భారతాన్ని పరిపాలించడానికి, స్థిరీకరించడానికి, ఆయన శిష్యులైన సైహూ పండితుడు మొదలైన నాయకులు తమ యావచ్ఛక్తిని ధారపోస్తున్నారు. ఈ మధ్య సైహూచేసిన విదేశ పర్యటనంలో గాంధీజీ సిద్ధాంతముల నాదర్శంగాజేసి, చెప్పిన సందేశాలను గురించి అమెరికా అధ్యక్షుడు. సైహూపండితుడు చెప్పిన విషయాలు ఆఖిల ప్రపంచానికి ఆదర్శాలు కాగలవని శ్లాఘించారు. కాన శ్రీ కృష్ణభగవాను లుపదేశించిన కర్మయోగ సిద్ధాంతములు ముముక్షు లోకమునకంతటికి ఆచరణ యోగ్యములైనట్లు మహాత్ముడుపదేశించిన కర్మయోగ నూత్రములు రాజ్యాంగ వేత్తల కాచరణీయములు. శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

(అలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యముతో)

తెలుగు కవిత్వము

* శ్రీ వసంతరావు రామకృష్ణరావు *

ఏ కాలమందును, సమకాలము వారి మన్ననలందు కవులుగాని, కావ్యములుగాని బహు స్వల్పముగా నుండును. కావ్య జీవితములో ప్రవేశించిన కవి, తన కవిత్వములో రస రామణీయకములను సృజించి, శిల్పమునకు వన్నెదెచ్చి, కవిత్వ తత్వములోని పరిమ ప్రయోజనమును ప్రపంచమునకు వెల్లడిచేయును.

తెలుగు కవిత్వావతరణమునకు మూలపురుషుడైన కవిత్రయము వారి కాలమునుండి తెలుగు కవిత్వము ప్రారంభమైనట్లు మనము నిర్ణయించితిమి. కవిత్రయము వారికి పూర్వము కవిత్వము లేదని నా యభిప్రాయము కాదు. ఆది కవి నన్నయ భారతమునకు పూర్వము మన తెలుగు దేశములో నున్న సారస్వతము మహా భారతమువంటి యుద్ధాంధముతో పోటీకి నిలవలేక నశించియుండును. కనుక తెలుగు కవిత్వావతరణమునకు కవిత్రయమువారిని మూల పురుషులుగా మనము భావించుచున్నాము.

తెలుగు కవిత్వమునకు గల పరమ ప్రయోజనమును సాధించినది, నన్నయ్య, తిక్కన, శ్రీనాథుడు మొదలైన వారు. కావ్యజీవితమునకు సంబంధించినంతవఱకు, పైన నూచించిన కవులు గాక, చాలమంది తెలుగు కవిత్వ మహిమను వెల్లడిచేసినటుని క్షయము. కాబట్టియే వారికవిత్వము సమకాలీన పరిస్థితులను దాటి సహజసిద్ధమైన స్వర్ణజనన స్వభావముతో నేటికి నిలదియున్నది.

అట్లు నిలదియున్న కావ్యములలో మహాభారతము మొదటిది. మహాభారతము సంస్కృత ఇతిహాసముగుటచే, రాజరాజ నరేంద్రుని కోరికపై నన్నయ్య యాంధ్రీకరణముగా వింది పూర్తిగా మూడుపర్వములు తెనిగించకుండగనే తాను మృతి జెందెను. నన్నయ్య తెనిగించిన కావ్యమందలి వస్తువును పరిశీలించినచో, నాతడు మానసిక స్వభావ నిరూపణమునకు ప్రాధాన్యమిచ్చినట్లు తెలియచున్నది. ఇట్టి

కవిత్వములో కవి వ్యక్తిత్వము వెల్లడికాక మానదు. సమకాలిక పరిస్థితులను దాటి, పురోగమన దృక్పథముగల కవిత్వము శాశ్వతముగా నిలిచిపోవుచున్నది. కవియొక్క ప్రతిభయే కావ్యమునకు జీవితము. ప్రతిభావంతమైన కవిత్వమునకు కాలమును పరిస్థితులను ధిక్కరించు గొప్ప శక్తి కలదు. ఆ కారణము వల్లనే యాంగ్ల సాహిత్యమందు పేరొందిన షేక్స్పియర్ వంటి మేధావుల కావ్యములు నేటికిని యన్ని దేశములందును పఠనీయ గ్రంథములుగా నిలిచి యున్నవి!

అట్లే ప్రతిభ యంతర్భూతమైన మన తెలుగు కావ్యములలో భారతము ప్రధానమైనది. ఆది కవియైన నన్నయ్య వలెనే, తిక్కన, ఎఱ్ఱాప్రగడలు వ్యక్తిత్వము ప్రతిభగల వారని చెప్పవలెను. మహా భారతములో పడునైన పర్వము లాంధ్రీకరించి వ్యక్తిత్వ నిరూపణము గావించిన తిక్కన తెలుగు కవిత్వము అప్రతిహతమైనది.

తెలుగు కవిత్వములో ధ్వని నూచకముగా, గానమాధుర్యమును యిమిడ్చి, రసస్ఫూర్తి, రామణీయకములను ప్రదర్శించుటకు వీలు కలుగుచున్నది. మనకావ్యాలలో, తెలుగు నుడికారమునకు మధురమైన సంగీత శబ్దమున్నది. ఆలంకారికులు నిర్వచించిన శబ్దాలంకారములున్నవి. నాటి కవులు సమకాలిక పరిస్థితులను అవగాహనచేసికొని, ప్రజానందము చేకూర్చు సాహిత్యమును సృష్టించిరి. అందువలన నాటి కవులు ప్రజావాదులు, రాజాశ్రీతులునై తమ కావ్యముల జీవితమునకు శాశ్వతత్వమును నెలకొల్పిరి.

తిక్కన కవిత్వమును, శ్రీనాథుని కవిత్వమును పరిశీలించినచో పెక్కు విషయములు తెలియును.

విక్రమసింహపుర పరిపాలకుడైన మనుమసిద్ధి మహారాజు నాస్థానముననుండిన తిక్కన, నిర్వచనోత్తర రామాయణము రచించి యాతనికి కృతిఇచ్చెను. తిక్కన సోమయాజి

పాల్వమునుండియు స్థానియు, యుగయుగానా ప్రవేశించి,
కవియయ్యెను.

తిక్కన కవిత్వమునకు ప్రసాదగుణము భాసురమైనది. కళా పదములను సంస్కృత పదములను విసర్జించి, తేలికయై స్వచ్ఛమై, సులభగ్రాహ్యమైన తెలుగుపదములతో సీతడు చక్కని కవిత్వము సృష్టించెను. కవి తన వ్యక్తిత్వమును చూపుటకు, పదముల నాడంబరముగా నుపయోగించును. కాని తిక్కన కవిత్వమునకు యెట్టి యాడంబరమును లేక మృదు పదమితమై మధురముగనున్నది. కవిత్వమట్లుటలో స్వతంత్ర పద్ధతిని ఆచరించినవాడగుటచే, యాంధ్రీకరణ మందు గూడ నాతడు శిల్ప కల్పనాచమత్కృతి ప్రదర్శించెను.

తిక్కన తెలుగు కవిత్వములో జాతీయపదప్రయోగములు నూతనత్వమునకు పేరుపడియున్నవి. సందర్భాచితముగ, అప్రయత్నముగ దేశ్యపదములు కవిత్వములో వెల్లివిరిసినవి. వ్యవహారములోను, సాంప్రదాయములోను, ఆనాటి జాతీయములే నేటికీ యా రూపములోడనే నిలిచి యున్నవి. ఆమెరికాదేశపు కవియైన 'అలన్ పో'

రామణీయకములను అయాదూపమున స్మరించుట కవిత్వపనిర్వచించెను. అట్లే, తిక్కన జాతీయాభిమానకారకములై పదముల నుపయోగించి రామణీయకమైన, అయాన్వితమైన ఛందోబద్ధమైనతెలుగు కవిత్వమును సృష్టించెను. భారతధానాయకుల సహజ మానవ స్వభావ పరిజ్ఞానమును, తిక్కన కావ్యకళాదృష్టిలో కూడిన నైపుణ్యముతో బ్రదర్శించెను.

అట్లే శ్రీనాథుడును సామాన్య జనవృత్త వర్ణమునకి సంబంధించిన విధముగా కవిత్వమును చెప్పియున్నాడు. శ్రీనాథుని గ్రంథములవలన, ఆనాటి కవులు ప్రజా జీవనము, కెంతో సన్నిహితులైన విషయము తెలియగలదు. పల్నాటి చరిత్రమును ద్విపదగను, కాటవరాజు కథను ప్రబంధముగన సీతడు రచించెను. ప్రజా హృదయములకు సన్నిహితమైన విషయములను గైకొని నాటి కవులు కవనము చెప్పిరి.

కాబట్టి కావ్యముయొక్క ప్రయోజనము నాశించి, సమకాలిక పరిస్థితులను, అధిగమించగల తెలుగు కవిత్వము యెంతయు కొనియాడదగినది. శ్రీనాథాదుల ప్రజా కవిత్వము కావ్యము కత్తివంతమునైనది.

(10వ పేజీ తరువాయి)

మూలాల స్పందనం అయిఉండెనో ఏమో, కాని వారిద్దరి ఆకేదనలూ తగ్గిపోయాయి.

పద్మావతి ఇప్పుడు విద్యాలయంలో తృప్తిగా చదువుకుంటున్నది. తోటి బాలికలతో ఎక్కువ చదువు సంపాదించుకుంటున్నది. వాటితో కలిసి మెలసి తిరగడం ఆమెకు ఎక్కువ ఇష్టమైనది. అంతకన్న అంతకన్న శ్రమతి కరుణామయిగారితో స్నేహం వృద్ధిపొందింది.

కరుణామయికి పద్మావతి అంటే చెప్పలేని దయ కలిగింది. ఆమె చదువు విషయంలో ఆమె ఎక్కువ శ్రద్ధ వహించి తానే ఎన్నో విషయాలు ఆమెకు బోధించేది. పద్మావతి సభలలో నిర్భయంగా సంగీతం పాడేటట్లుచేసి ఆమె సభా పీఠికతనం మాయం చేసింది.

ఇంతలో దసరా ఉత్సవాలు వచ్చినవి. ఆ ఉత్సవాలలో ఒక రోజున రాధాకృష్ణ, సుశీల, పద్మావతిగార్లు సంగీతపు కచేరీ జరిగింది. ఆరోజున పద్మావతి అపర మిరాబాయిలా ప్రకాశించింది. సంగీతంలో మబ్బలక్రిక్కి దీటనిపించుకుంది.

పాడిన పాటలలో ఒకటిమాత్రమే త్యాగయ్య కృతి. తక్కినవన్నీ ఈనాటి కవులలో ప్రసిద్ధికెక్కినవారి పాటలు కృష్ణ శాస్త్రిగారి ఊర్వశీ గీతమొక్కటి, మురళీగీతమొక్కటి పాడింది.

“మోయింపకోయ్ మురళీ మోయింపకోయ్!” అన్న పల్లవిలో రాధాదేవిలో, ప్రతి భక్తునిలో మురళీకృష్ణ దివ్య భావంవల్ల ఉద్భవించే, పరమ మనోహరమందం, రాగంలో అవరోహణంలో, చూపించింది. “తీయ తేనియ బరవు మోయలేని బ్రతుకు” అని అనుపల్లవి ఎత్తుకొని, ఆ ఆనంద వివశత్వం, ప్రియా ప్రణయగాఢోత్కంఠ అయిన రాధ ఆ విశ్వ సౌందర్యంలో లయమూ కావాలి, లయమూ కాకుండా, తన దివ్య పురుషునితో సాలాక్య, సారూప్య సామిప్యానందమూ పొందాలి.

ఆ పాట శ్రోతల హృదయాలు కరిగించినది. ఆనందంతో అనేకమంది స్త్రీల కన్నుల నీరు జలజల ప్రవహించాయి.

....“బొమ్మ....బొరుసు”

[మీనా తండ్రి ప్లే డడుచేసి చాలా డబ్బు సంపాదించాడు, కాని నలుగురు కూతుళ్లకు వివాహాలు చేశేటప్పటికి ఉన్నదంతా అయిపోయి కుటుంబానికి ఏమీ మిగల్చకుండా చనిపోయాడు. మీనా తల్లి, పిల్లలతో తన చెల్లి వంచన చేరింది. వినతల్లి భాగ్యవంతురాలు గర్వంగా ఉండేది. ఆమెకు రమణ అనే కూతురున్నది. మీనా అక్కరమణితో “బొమ్మ...బొరుసు” అట ఎప్పుడూ ఆడుతుండేది. ఆ అట అంటే మీనా తల్లికి గిచ్చేదికాదు. మీనాకు ఎందుకు తల్లికి ఆ అట ఇవ్వలేదు తెలిసేదికాదు, చివరికి గ్రహించింది. వినతల్లి భాగ్యవంతురాలై బొమ్మలాగ జీవితము గడుపుతుంటే తనతల్లి బొరుసై కూర్చున్నదని. అన్న చదువుకి మీనా కుటుంబమంతా రాజమండ్రి చేరాడు. అక్కకు వివాహమైనది. ఇంతలో తల్లికి జబ్బు చేసి చాలా విషమ పరిస్థితులు ఎదుర్కొనలసి వచ్చింది. అవసరానికి ఏ బంధువులు ఆపదలను ఆదుకోలేక పోయారు. వాళ్ల తల్లికి మందిచ్చే దాక్టరు ఎంతో ఆదరణతో చూస్తుండేవాడు. చివరికి తల్లి నెమ్మదిగా కోలుకోసాగింది.] ఇక చదవండి.

మా అమ్మకి రోజుకురోజు నాగురించి బెంగ ఎక్కువ అయింది,—ఎక్కడ పెద్దదాన నవుతానో అని. మా అమ్మ ఆవిడ చెయ్యదగ్గ ప్రయత్నాలు ఆవిడ చేస్తోంది. యీ ప్రయత్నాలలో మా దగ్గరబంధువు—‘ఓ పుట్టుకుంక—’ మా అమ్మకి ఎన్నో సలహాలు ఏమీ ఇచ్చు లేకుండానే యిచ్చేది.

మా అమ్మకు,—మా అమ్మకు ఏమిటి! మా కాఖలో చుట్టుప్రక్కల వున్న చెండుమూడు జిల్లాలలో వాళ్లకి యీవిడ (పుట్టుకుంక!) అంటే, ఎంతో గౌరవం, భయమాను. యీవిడకు చాలా ఆచారం, దైవ భక్తి, నియము, నిష్ఠ, పూజా, పునస్కారాలు ఉన్నై. యీవిడ చాలా భగవద్ గ్రంథాలు చదివింది. అఖరికి కాశీ క్రిష్ణమాచార్యులవారి తరువాత, ఆయనకు యిచ్చేటంత గౌరవం యిచ్చేవారు యీవిడకు మాకాఖవాళ్లంతా!

ఇంతమందిచేత గౌరవింపబడుతున్నా నాకు, మా అన్నయ్యకు ఆవిడ అంటే పరమ అసహ్యము వేసేది. కారణాలు లేకపోలేదు—

ఎంత వేదాంతజ్ఞానము, దైవభక్తి, ఉన్నా—ఇంకోళ్లని పోషన చెయ్యడం, నూన్యత పరచడం, తన్ని తనవాళ్లను అదేషనిగా పొగడకోడం, ఆ పిసివారితనం, అన్నిటికంటే

ఆవిడవుండే ఆ యింట్లో ఆ అశుభ్రత—ఆవన్నీ ఆవిడకు ఏలా సరిపడ్డాయో ఆమూల విరాట్టికే తెలియాలి!

పొర్లమినాడు, నూటపదకొండుసార్లు తంకేడు శేళ్లతో మంత్రాలు చదివించుకుంటూ, దంత ధావనం చేస్తేనే! ముత్తైయూడు కెంపులు, పళ్లు, చీరలు, జంధ్యాలు, గోపీ చందనం ముక్కలు (అ)యోగ్యులైన బ్రాహ్మణికి దానం చేస్తేనే! రోజుకు ఒక్కసారి అయినా, తోటివాళ్ళ ముసళ్ళు కష్టపెట్టలేకుండా ఉండలేక పోయాళ్ళ!

ఈవిడ, యీవిడ ఆచారము, దైవభక్తి ఎలాంటివో యీవిడకు దేవతార్చన చేసే ఆచారమూడా ఆలాంటివాడే!

ఆతను ఆవూరి మతానికి పెద్ద పూజారి. ఆతను ఎలాంటి వాడో ఆవూళ్లో అందరికి తెలుసు—మెరక వీధిలో ఓ బోగందాన్నే కాకుండా, మా కాఖలో ఓ తల చెడ్డ దాన్నికూడ ఉంచుకున్నాడు. చాలాసార్లు తాగి రోడ్డు మీద పడిపోయిఉంటే, బండిమీద పడిసి మఠంలో చేర్చే వారు—

ఇలాంటివాడు, మర్నాడు శంఖంలోంచి ఆ తీర్థము పోస్తే, యీ జ్ఞానులంతా, “కృష్ణా అంతా నీకే అర్పితం నాయనా,” అంటూ కళ్లకు అడ్డుకొని తీర్థం పుచ్చుకొనే వారు. ఇట్లాంటి భక్తులచేత, పూజార్లచేత, ఆరాధింపబడే

ఆ భగవంతుడికే గనుక ప్రాణం వ్రుండివుంటే—తప్పకుండా పోటాసియం నెయ్యైదు మింగి అత్యుచిత్య చేసుకోవడా భగవంతుడు.

ఇంక, మా అమ్మ ఎంత భయపడుతూ వుండిందో, ఓకో అంతవని అయింది. మా అమ్మ ఎంతో బెదిరిపోయింది. ప్రక్కవాటలో ఉన్న కామేశ్వరమ్మగారు, బంగారమ్మగారు, “మీ వాళ్లకు ఎవ్వరికీ తెలివండా చూస్తామటండే. యిప్పుడెందరూ పిల్లలు ఎదిగాకే పెళ్లిళ్లు చేస్తూన్నారు.” అంటూ మా అమ్మను కోప్పడ్డారు.

తరువాత నాకు మా అమ్మని చూసినా, మా అమ్మకు నన్ను చూసినా, ఏదో కారణం తెలిసి భయం వేసేది. నాకు అర్థం కాలేదు. నేను, మా అమ్మచేసిన పెద్ద తప్పు ఏమిటో!

దైవకాత్తు ఓ సంబంధం తుదిలేటట్టు మాచనలు కనపడినై. నా ఫోటో పంపవలసి వచ్చింది. పెళ్లి చావులకి ఫోటో తీయించుకోవడంకంటే నీచము యింకేమి నాకు కనిపించదు.

తయారు చేసారు—బంగారమ్మగారి బనారసు పట్టుచీర, పగడాల వండ, సూర్యకాంతమ్మగారి నానుషేటలు, కనకమ్మగారి (మా అమ్మ) లోలాకులు, అవి పెట్టి—నాకు చాలా కంటకం అనిపించింది. ఎరువు వస్తువులు పెట్టుకోవడమన్నా, చీరలు కట్టుకోవడమన్నా నాకు చాలా అసహ్యము. ఇంక మా అక్క అంటారా!—చిన్నప్పుడు ఆ రమణ పరికిణీ కట్టుకొని, వోడీలు వేసుకొని దాని వొడ్డాణం పెట్టుకొని ఎంతో మురిసిపోయ్యేది—దాని తత్వం దానిది! ఎలానైతేనేం ఫోటో పంపించారు—

ఇంకో వారానికల్లా నన్ను చూసుకోవడానికి వస్తున్నట్టు తెలియవచ్చింది. తెలిక అడుగుతాను,—పిల్లను వచ్చి స్వయంగా చూసుకొనేకాడికి, ఆ ఫోటో సౌభభ్యము కూడా ఎందుకు? దండగ!

మళ్ళీ ఎరువు అలంకరణలు జరిగాయి. నాళ్లు అంతా తగ్గివచ్చి, వొళ్లు అంతా కళ్లు చేసుకొని నన్ను చూసి, నా పాటవిని వెళ్లారు.

పెళ్లి నిశ్చయము అయింది! ఇచ్చి పుచ్చుకోవాలి విషయములో ఆ భక్తగాలు సముదాయించింది. ఎలానైతేనేం నా పెళ్లి అయింది గొప్పగా! మా అమ్మకు పెద్ద బరువు వదిలిపోయింది.

‘మీన’ అన్న నాపేరు వాళ్లకు రుచించక పెళ్లిలో, ‘పద్మ’ అన్న కొత్తపేరు పెట్టారు. (మన ప్రభుత్వం అన్నిటికీ కొత్త నామకరణాలు చేస్తూన్నట్లు!) అంటే యింటిపేరుతోపాటు నాపేరుకూడ బదిలీ అయిపోయింది.

అయితే, ‘మీన’కి, ‘పద్మ’కి ఏమిటి తేడా!

నాల్గునెలల తరువాత నేను రజస్వలయ్యూనని సంబరం చేసారు. నాకు ఎంతో అసహ్యము వేసింది. ఏడ్చు వచ్చింది. నాకు అర్థంకాదు—మనము ఎందుకు యింత కుత్రిమంగా బ్రతకాలో లోకంలో నిజం, ఎప్పుటికీ పనికిరాని వస్తువు! మళ్ళీ ఏదాది తిరగకుండానే కార్యముచేసి అత్తవారింటికి పంపించేసారు.

జీవితం ఇంకో ప్రాకారంలోకి వచ్చేసింది. నాకు జ్ఞానం తెలిసినప్పటినుంచి, అతి సున్నితమైన మనస్సు కల దాన్ని అవడంవల్ల, దేనికి పట్టుబట్టక పోవడం, పోట్లాడటం, కోపం తెచ్చుకోవడం లేకపోవడం మూలాన, కొత్త జీవితానికి యిట్టే అలవాటు పడిపోయాను. కొన్నాళ్లు పొయ్యేటప్పటికి అత్తింటి కాపురం అంటే ఏమిటో కొద్ది కొద్దిగా రుచి చూడటం తెలిసింది.

నావల్ల ఏమీ లోటు, తప్పులేకుండానే, మా అత్తగారికి నామీద విసుగు, ఆకారణంగా కోపం, చివాట్లు, మొట్టికాయలు మొదలుపెట్టాయి.

లొందరపడిపోయి, నల్లటి కొరడముచ్చులాంటిదాన్ని, బీదదాన్ని తన కొడుక్కి కట్టబెట్టిందట—కొడుక్కు. ఏమీ ముద్దు ముచ్చట్లు తీర్చలేక పోయిందట మా అమ్మ. ఇంకా ఎన్నో కాలనార్థాలు. ఆరోజు సాయంత్రం వంట చేస్తూ భగవంతుడికి నమస్కారంపెట్టా, “స్వామీ జీవి తలలో, పెళ్లి అయి, భర్తను సంపాదించుకోవలసిన గడ్డు వుండే, అత్తింట్లో కాపురం చెయ్యల్సివుండే, యీ అడ

బోమ్మ....బోరుసు

వాళ్లను మట్టుకు నల్లగా, కొండముచ్చుల్లాగ పుట్టించకు,” అంటాను.

అయితే, పెళ్లిచూపులికవచ్చి, “అక్షణంగా ఉండమ్మ పిల్ల, ఏమి కళ్లు, ఏమీ సంగీతము, ఎంత తియ్యటి కంఠం,” అంటూ పొంగిపోయిన తర్వాత అయిన కోడల్నేకదూ నేను! మరి, పెళ్లి అయ్యాక ఆ కొండముచ్చు రూపం ఎలా వచ్చిందో, తియ్యటి గొంతుక కాస్తా చెవికోసిన మేక కంఠం ఎలా అయిందో, ఆ పరమేశ్వరుడికే తెలియాలి!

ఓ రోజు సాయంత్రం, మా అత్తగారు, ఆడబిడ్డలు పేరంటానికి వెళ్లారు. నేను వంటచేస్తూ ఒక్కదాన్నే యింట్లోవున్నాను. ఏదో కులాసాపుట్టి, “ఎందరో మహానుభావులూ...” అంటూ మొదలుపెట్టానో, లేదో!, “చాలిద్దూ, ఓ పద్మా, సాయంత్రంవేళ, సానిదానిలాగ ఏమిటా సంగీతము,” అంటూ వస్తూనే ముంకరించింది మా అత్తగారు. వ్యాఖ్యాము బ్రేవపడింది. చటుక్కున జ్ఞాపకం వచ్చింది—మా అమ్మ పులుసులోకి పోపు జేయిస్తూంది. నేను పక్కనే వరండాలో కూర్చున్నాను. దొడ్డి అవతలి బోగంవాళ్ల యింట్లో పుష్పాత్మం హాస్మోనియం శృతి వేసుకొని, “ఓరోరి సరసుడా...అంటూ ఆరంభించింది.”

అవును సాయంత్రంపూట సానివాళ్లగాని సంసారులు పొటపాడకూడదు. అయినా సంసారంచేసే శ్రీకి సంగీతం, చక్కదనం ఎందుకు? సానివాళ్లకు ఉండాలిగాని!...

కొన్నిరోజులు గడచిన దగ్గరనుంచి నాకు తెలియకానీ, చిన్నప్పట్నుంచీ ఏకోకొన్ని నాలోలేని వికారాలు మన న్నులో మెదలడం మొదలుపెట్టాయి. ‘నాయాడు పిల్ల లాగే’ నేను ఎందుకు ఉండలేకపోవాలి అన్న యార్షా దాంపత్య జీవనంలో అసంతృప్తి మొదలైనవి. నాకు చాలా ఆశ్చర్యం, ఆందోళనా కల్గివై. ఇదేమిటి! యీ పదహారు ఏళ్లనుంచి నాలో ఉన్న మంచితనం, సౌమ్యం, హృదయ వైకాల్పం ముందు యిలాంటి లేకిపూహలు ఎందుకు వస్తున్నాయో! అనుకొని మనస్సుని ఎంత మందలించినా కార్యము లేకపోయింది. ఇన్నాళ్లు ఎలా అణచబడి ఉన్నాయో! యీ స్వభావికమైన కోర్కెలు, ఒక్కసారి

అగ్నివ్యవహారం, ఉపేనలాగా పైకి పొర్లివచ్చేసాయి. రోజూ రాత్రిలు నాకు, నా ఉన్నతమైన మానసిక స్వభావానికి—యీ కొత్త ఊహలకి తీవ్రమైన సంఘర్షణ జరిగేది.

ఇట్లావుండగా, ఎందుకో నన్ను మామూలు తీసుకొని వెళ్లేదానికి మా అన్న వచ్చాడు. విశాఖపట్టణంలో కాలేజీలో సర్టిఫికేట్లు తెచ్చుకునే పనిఉండి మా ఆయన కూడా మాతో బయలుదేరారు. నాకు మనస్సుతో యుద్ధం జరుగుతున్న యీ రోజుల్లో యీ ప్రయాణం నాకు రెండు విధాల పెద్ద ముప్పు అయింది—ఏమయిందీ అంటే—

తెల్లవారుతూంది. వాల్తేరు వచ్చింది. మా ఆయన అక్కడ దిగి విశాఖపట్టణం వెళ్లే రయిలుకి వెళ్లబోతున్నారు. మా అన్న ప్లాటుఫారముమీద ఏదో పుస్తకము చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

ఆ కాసేపు ఒక్కళ్లం సరదాగా రెండు నిమిషాలు మాట్లాడుకోవచ్చునన్న ఉబలాటంతో, మా ఆయనతో, “మీరు ఆముదాలవలస వెళ్లగానే తర్పు ఉత్తరాలు రాస్తారు కదూ”—అంటూ మొదలు పెట్టానోలేదో!—సమాధానం చెప్పకపోతే మానె, “నేను ఆ రైల్వోకి వెళుతున్నా”నని అయినా చెప్పకుండా కూలివాడిచేత పెట్టె పట్టించుకొని వెళ్లిపోయారు.

మా అన్న యిదిఅంతా గమనిస్తున్నాడు. అతనికి కళ్ల నీళ్ల పర్యంతం అయింది.

నా భగ్నహృదయాన్ని వర్ణించక్కర్లే—నన్ను, మా ఆయన్ని పరితృగచూస్తూన్న ఓ ముసలవ్వగారు, “మొగాళ్లు అప్పుడప్పుడు కాస్త బింకంగా వుంటారమ్మ, ఎందుకు అలా యిదవుతావు, నువ్వు మీమూరు చేరేటప్పటికల్లా అతగాడి దగ్గరనుంచి ఉత్తరం రాకపోతే నన్నడుగు, యీ మొగాళ్ల లక్షణమే అంత,” అంటూ నా భుజంమీద తట్టే వరకు నాకు తెలిసేలేదు. అప్పటికప్పుడే రైలు రెండు స్టేషనులు దాటి పరుగెత్తుకొని పోతూంది.

(సశేషం)

నారీమణులు

శ్రీమతి సమయమంత్ర రాజ్యలక్ష్మిదేవి

మహానుభావులు తరచు లోకంలో ఉద్భవించరు అవతరించారు అంటే భగవదేచ్ఛయిన ప్రపంచ పరిణామ సూత్రానికి తాముపయనిస్తూ ఇతరులకు చేయూతనిచ్చి మార్గ దర్శకులవుతారు. ఆ మహానుభావి నొందినవారే భగవదేవులు.

సమస్త దేశాలూ ఒకే దేశమై, సమస్త జాతులూ ఒకే జాతియై, సర్వ మానవమతమూ మానవత్వమై, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వంతో, సానుభూతితో, స్నేహానుభూతితో, కళాపాప కార్యదీక్షలతో, సమస్తజనులూ, ఒకేజ్యోతిని ఆరాధించినవాడు మాత్రమే ఈ భూతలం స్వర్గతలం అవగలడు.

ప్రకృతియే భగవంతుడు. భగవంతుడే ప్రకృతి. ప్రకృతి అంతా కళా పూరితం. ప్రకృతియొక్క దినచర్యలో ప్రతి నిశ్చయ భగవద్దర్శనం నిశ్చయ ప్రదర్శితం. మానవుని నిశ్చయ కృత్యాలలో సదయ హృదయంలో సున్నితంగా చేయబడే ప్రతిపని కళలో ఒక అంశ. ఆ సఫలీకృతంలోనే మనకు భగవద్దర్శనం అవుతుంది. ప్రపంచంలోని ప్రతి అణుజీవాణులలోనూ కళ నిగూఢమై, అంతర్భూతమై వుంటుంది. దానిని తాము అన్వయించుకుని, తామందులో లీనమైనవారే కళా తపస్వులు. మరీ లోకాలనేకాక, ఇంకా కొన్ని దివ్యలోకాలలో సంచారంచేస్తూ, ఆ అనందానుభూతి యొక్క దివ్య దర్శనాన్ని ఇతరుల కందచేసి, వారినికూడా ఆ లోకాలలో విహరింప చేస్తారు.

ఈ అనంత విశ్వంలో, వినిర్మలాకాశంలోని మోడకకళా పరిపూర్ణుడైన చంద్రునినుండి, ఒక కళాతరంగం, ఒక మహనీయ కార్యనిర్వాహణాభిరామాన్ని ఉద్దేశించి పయనమయింది. లేకపోతే, ఆ మూర్తిలో వేయిసంద్రాల గంభీరతలూ, అగమనంలో దివ్యరాగ గమకాలూ, కండ్లలో కోటితారల

కాంతులూ, చిరునవ్వులలో శచీనృత్యాలూ చిండులాడవు. పూవు పుట్టుకతోనే తనజీవిత లక్ష్యమైన సువాసనలను వెదచల్లుతుంది. ముండ్లులేని మహోత్తర గులాబీపుష్పమూ మూర్తి. ఆ మూర్తిలోని ప్రతి చిన్ని భావమూ కళలోని ఒక అంశ. కళోద్భవణయే ఆ కత్తి లక్ష్యమ!

యౌగ యుగాలనుంచీ నాట్యమొక కళ. మహాతపస్వి భరతముని ప్రోక్తం భరతనాట్యం. అందుచేతనే మూసలూని బంగారంలా నిర్మలమూ, పవిత్రమూ, ప్రభావయుతమూ, యోగ విజ్ఞానపూరితమూ అయి దీనికొక ప్రాధాన్యత, ప్రాముఖ్యత వున్నాయి. కాని భర్తృహరి శ్లోకంలోని గంగా నదిలా, అంబరాన్నుండి భరతముని మెదడులో ప్రవేశించి తద్వార, అవిచ్ఛన్నంగా, అసమానప్రతిభతో ఈ భారత భూమిని ప్రసహించిన ఆ భరతనాట్య మహా

ప్రవాహం, కాలకర్మాన, పరపాలనా పర్వత భారం క్రింద పడిపోయి ప్రపహించుటకు ప్రదేశం లేక, గాలి వెలుగులు సోకిని నిలువ, నీరయి పాకుడుకట్టింది, ఈ నాట్యకళ.

ఉత్సాహబలంతో, ఉద్ధరణాదీక్షతో, కడుప్రయాసతో ఆ నిలువనీటికి పాకుడుపదలించి, వినిర్మల మధురజలంగా మార్చి ప్రహపింపజేసిన ఆ మహావ్యక్తి.....

అంతేకాదు. దానిని తన శిరాన పెట్టికొని, వికాల ప్రపంచమంతటా పయనించి, ఆగాధనావేశంతో, తాను కళతో లీనమయి, కళను తనలో లీనంచేసికొని, రాను రాను తానూ కళా ఒకటే అయిపోయి, యోగవివక్షయై తనవునే మరచి, తన్మయమునొంది, దివ్యరాగమే అయి, దివ్యనాట్యమే అయి, దివ్యలోకాలను ప్రదర్శితం చేసి నాట్యకళాధిదేవత నటరాజమూర్తియై నిలిచిన, ఆ మహావ్యక్తి, ఒక

(తరువాతి పేజీలో)

శ్రీమతి రుక్మణీదేవి

పన్నా

* * *
నాటిక
* * *

శ్రీ జోళ్ళల సూర్యనారాయణమూర్తి

పాత్రలు

సంగ్రామసింహుడు
మంత్రి
వనవీరుడు
పన్నా
ఉదయసింహుడు

పాకీవాడు
అశాశాహ్
అశాశాహ్ తల్లి
వనవీరుని భార్య
పన్నా కొడుకు

(తోగగ్రస్తుడై సంగ్రామసింహుడు, పన్నా)

సంగ్రామసింహుడు : పన్నా ! తల్లిలేని నాఉదయనికి పట్టాభిషేకము చేయువఱకు బ్రతికినా నాకేచింత ఉండేదికాదు. మొదటినుంచి నువ్వే వాడికి తల్లివై పెంచావు. ఇంక తండ్రివికూడా నీవే—ఇంక నేను మాట్లాడలేను.

పన్నా : మహారాజా ! మీరల్లా అర్ధైర్యంగా మాట్లాడటం నేను భరించలేకపోతున్నాను. నాకు బిడ్డబిడ్డలు. అందులో పెద్దవాడే ఉదయసింహుడు. నా పెద్దబిడ్డడి కోసం నా బిడ్డనైనా అవసరమైతే సరుక్కించి రాజ్య సింహాసనం ఎక్కేలాగ చేస్తాను. మీ రర్ధైర్య వాక్యాలు ఊహించనేనా ఊహించకండి.

సం : అదేమిటి పన్నా ! అల్లా అంటున్నావేమిటి ? “ ఏమీ లేదు, తమరు విక్రాంతిగా పరుండండి.” అంటూ వచ్చే దానివి ఇల్లా మాట్లాడుతున్నావేం ?

పన్నా : మహారాజా ! మీరనవసరంగా దీనత్వం చూపించ బోతే నాకు మాట్లాడటం చేతకాలేదు. నేనేం చెప్ప గలను ?

సం : ఏదో అనిష్టకంక వృద్ధయానికి కల్పించావు. అసలే నా అతిస్నేహం పాపకంకలు చేయటం సాగించిందీ మధ్య.

పన్నా : ప్రభూ ! మంచి తీర్థం త్రాగండి. వనవీరు డున్నాడు మీరేమీ సం దేహించకండి. దైవం రక్షిస్తే మీకూ ఏమీ పరవాలేదు. మంత్రిగారువస్తారంతలో.

సం : అరుగో వస్తున్నట్లున్నారు.

(మంత్రి ప్రవేశం)

మం : మహారాజా ! వనవీరుడు వస్తున్నాడు.

సం : మహామంత్రి ! నేను నిశ్చింతగా నాదారి వెదుకు కొంటున్నాను మీరే సర్వసమర్థులు.

మం : మహారాజా ! కంగారు పనికిరాదుగదా ! తమకా ! ఇంతటి మహాధీరులకా మేముపదేకాలు చేయబూనడం ?

(వనవీరుడు ప్రవేశం)

వన : మహారాజాధిరాజానకు నేనానివనవీరుడు నమస్కరించు చున్నాడు.

సం : వచ్చావా నాయనా? విశ్వాసపాత్రుడవు రాజభక్తుడవు. నీ సహాయంచేత నాకీరాజ్యం కొంతవఱకు నిలిచింది.

వన : మహారాజా! ఎంతమాట. నేడిట్లు మాటలాడుచుంటిలేమి? మంత్రివర్యా! ఏల నాకు కబురు పంపించారు.

మం : సేనాధిపతి! రాజుగారు నీతో అవసరమైన మాటలే సెలవిస్తున్నారు. జాగ్రతగా పరికిలించు. ఆచరించటానికి సిద్ధంగా ఉండు. సమయ ముట్టిటిది. గ్రహించు. వ్యర్థ ప్రశంసలకిది కాలముగాదు.

వన : నాకు కంగారు—

సం : సేనానీ, నీవు రాజువై రాజ్యపాలన చేయదగ్గవాడవు—నాపని ఇంక—

వన : ఆ? కాంతం! పాపం!

సం : అంతే వసవీరా! ఉదయనికి రాజ్యం నువ్వే వప్పగించు తర్వాత.

2వ రంగము

(మంత్రి ఉదయసింహుని ఒడిలో ఉంచుకొని ఉండును.)

మం : తండ్రీ! ఉదయసింహా! నీ భావి ఎల్లా మరలై యుండు! మొదట్లో చక్కగా రాజభక్తి ప్రదర్శిస్తూ రాజత్వ భావనే లేకుండా ఉండేవాడే ఈ వనవీరుడు! ఆహా! రాజ్యలక్ష్మీ! ఎంత క్యూరభావనలు కల్పిస్తావు నువ్వు? పన్నా! పన్నా! ఇల్లారా! ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?

పన్నా : సమస్కారము మహామంత్రి! ఉదయము—ఆహా! ఉదయ రాజకుమారుడు మా పిల్లవాడితో కలిసి యిల్లా వెళ్లారు. ఆయన నాడిస్తూ ఇటువచ్చాను. ఇంటికే వెళ్లుతున్నానండీ.

మం : ఇదుగో ఉదయసింహుడు నిజంగా రాజసింహం కాదగ్గవాడు. నీవనుమానించి మాట్లాడావేం! నీకు ఈతడూ కుమారుడే. ఉదయకుమారు డననక్కరలేదు. కాని పన్నా! జాగ్రత! పరిస్థితులు మారాయి. సమయానికి కనిపించావు. రహస్యం—ఎందుకోలేకాని ఒక సుగతి. రాజకుమారుడే అనుకొంటున్నావో నీ కుమా

రుడే అనుకొంటున్నావో గాని ఉదయసింహుణ్ణి రక్షించే బాధ్యత నీమీద ఉంది. ఇవి మామూలు మాటలుకావు. గంగతులు నీవే తెలుసుకో. కోజులు బాగాలేవు.

పన్నా : మహామంత్రి, నాకు భయ—

మం : తీసుకువెళ్లు, ఇంక చెప్పను. జాగ్రత.

3వ రంగము

(వనవీరుడు, భార్య, రాత్రి ఇంట్లో)

వన : ఈ రాజ్యము నాచేతికి చిక్కిందెట్లాగా చిక్కింది. ఈ కుజ్జవాడొక్కడుకదా నాకు అడ్డం. లేకపోతే అవిచ్చిన్న సామ్రాజ్యం ఏలవచ్చునే?

భార్య : అయితే! ఇవేంమాటలు? ఎంత హీనం! ఆ వూహలు తప్పని నేనన్నది వ్యర్థమయిపోయిందా? వద్దు. మనం ఈ మట్టిలోపుట్టి ద్రోహానికి తలపెట్ట కూడదు—రాజద్రోహం.

వన : నేనే రాజుని—ఈమని కాస్త చేసేస్తే విశాల రాజ్యాని వత్సం స్వీయమైపోతుంది. నీకు తెలియదుగాని ఇప్పుడీ పని చెయ్యకపోవటం రాజద్రోహం చేసుకొన్నట్లు కాదు!

భార్య : అబ్బ! ఏమి విపరీత సమాధానం నేర్పారు? పడుకోండి ఇప్పటికింక—రేపు తలపెట్టవచ్చు. ప్రాద్దు పోయింది.

వన : అంతేలే—లేకపోతే—

వన : (ఆత్మగతం) ఈమెకు నిద్రవట్టింది. ఇంక నేను భయలుచేరుతాను. కత్తి పడునుగానే ఉంది. ఒక్క దెబ్బచాలు. ఆహా! ఏమి నిశ్శబ్దం!—ప్రపంచం అడ్డా నంలో పడి తనక్షేమం తాను మరచిపోతోంది. మనం అనినకం చూపితే ఎల్లా? తరుణం తర్వాతరాదు.

4వ రంగము

(అదేరాత్రి అప్పుడే మాటలు మెల్లగా)

పాకీవాడు : పన్నా! పన్నా! వనవీరుడొస్తున్నాడు. కత్తి పట్టుకొని వస్తున్నాడు. నువ్వేదో నిన్న నాతో అన్నావు. జాగ్రత్త రాజకుమారుడెట్లాగ?

పన్నా

పన్నా : అ ఎక్కడున్నాడు ?

(తలుపుకొట్టివట్టు)

పాకీ : ఆ మేడకాడ బయలుదేరాడు బాగ్రత్తయ్య! ఎందుకో ఏంటో? నే పరుగెత్తుకొచ్చాను. నెప్పమన్నావుకదా తల్లీ! నాకేం తెలుసుద్ది?

వన : పన్నా! పన్నా! పన్నా!

పన్నా : రాజా! వస్తున్నా! (తలుపుతీసి) ఏమిటింత ఆర్థ రాత్రి ఇల్లా—

పన్నా : సరే నీ బుట్టవదీ? ఇల్లా పట్టుకురా!

వన : (ప్రవేశం) తరవాత మాట్లాడవచ్చు ఉదయసింహుడేదీ?

పాకీ : ఇదిగో ఎందుకిదీ?

పన్నా : మాట్లాడకు—తే! ఇక్కడేఉండు నే నిప్పుడే వస్తా.

పన్నా : నాకేమీ తెలియటంలేదు.

వన : నీకేంతెలియాలి? ఏదీ? ఈ మంచంమీద వాడేనా?

ఏం? మాట్లాడనో? బుట్ట ఊపకపోతే అవుననలేవా?

(పన్నా పిల్లవాణ్ణి బుట్టలోపెట్టి ఆకులు కప్పి తెచ్చి ఇస్తుంది)

(కత్తితో నరికి వెల్లి పోవును)

(దారిలో ఈ మాటలనుకుంటుంది.)

రవ రంగము

(ఊరిదివర దొంగదగ్గఱ)

పన్నా : నీగతి ఏమవుతుందో? నాయనా! సంగ్రామసింహ మహారాజు మరణసమయం గుర్తుకువస్తోంది. నా కర్తవ్యం ఎల్లా నెరవేరుస్తావో—ఒరే—ఇదిగో! ఈ బుట్ట పట్టు కుపోయి ఊరు చివర ఉండు. ఈ గోడచాటిపో, బాగ్రత! ఎవరికీ కనిపించకు. నేను వచ్చేదాకా ఆ మూల దొంగలో దాక్కుని ఉండాలి. వెళ్లు—

పన్నా : ఏరా? ఎక్కడ? ఉన్నావా?

పాకీ : అమ్మా! ఎంతసేపటికి వచ్చావమ్మా! నా గుండె దడగుండాది—

పా : అఁ. ఏంటి—అఁ?

పన్నా : మాట్లాడకు రేపల్లా పిల్లవాణ్ణి దాచాలినువ్వు.

పాకీ : ఏడమ్మ! ఇవ్వండి?

పన్నా : మాట్లాడకు త్వరగా పో—

(తన పుత్రుని ఉదయసింహుని చక్కచై పరుండబెట్టుచూ పన్నా)

పన్నా : నీవు తెచ్చిన బుట్టేదీ? అఁ ఇందులో ఉన్నాడు పో. మాట్లాడకు రేపురాత్రి ఇక్కడే పెందరాడే కని పించు ఇది ఇల్లాగే అవర్చితే—ఎవరికీ తెలియకూడదు పో—

పన్నా : ఈ మంచంమీద పడుకోనాయనా! నా కడుపున పుట్టినందుకు నీకీ రాజభోగ మనుభవించే మంచంమీద పడుకునే అదృష్టం వట్టింది. ఇక్కడ ఒక్క అరఘడియే నీ భోగం. ఇదే నా త్యాగం—నీ యోగంకూడా యిల్లాఉంది. లేకపోతే నాకెందుకు పుడతావు? తండ్రీ! ఎప్పటికైనా నీ ప్రాణాలు రాజుకోసం ఏ యుద్ధంలోనో విడువవలసినవే. నీకీభాగ్యం నేడే లభించింది. ఆవేళ ఆ మహారాజు దగ్గఱ నానోట ఆమాటిందుకే వచ్చిందేమో? ఆ మహారాజే ఆశ్చర్యపడ్డాడు. నా మనస్సుప్పడేమిటో తెలుసుకోలేని బాధపడింది—ఇదా?...ఏమిటా చప్పుడు!

రవ రంగము

(వనమీదు, భార్య, ఇంటిలో)

వన : ఇంక పరవాలేదు అంతపని చేసే వచ్చాను నిన్న.

భార్య : నాకు ముందే తెలిసింది ప్రజలంతా ఎంత గోల పెట్టుతున్నారో కనిపెట్టారా? పన్నా పాపం “పెంచాను పిల్లవాణ్ణి ఇల్లా అయింది చివరికి” అని ఏడుస్తోందిట— పెంచినందుకు దానిదీ బాధ — మీకు చూడయం లేదు ఛీ—

వన : చాల్లే—ధర్మోపదేశం కట్టిపెట్టు—ఏదీస్తే తరుమ గొట్టిస్తా దాన్ని.

7వ రంగము

(పన్నా ఆకాశాహ్—ఆకాశాహ్ ఇంటియొద్ద)

పన్నా : ఆకాశాహ్ చుహారాజా ! నీకీభారము తప్పదు ఈవీర
కాలకుని విదగ్ధుడ దాచి పెంచకపోతే దిక్కులేదు.
ఇద్దరు సామంతరాజులను వేడుకొని వచ్చాను. ఎవరికీ
దయకలగలేదు నా పని నేను చేస్తున్నాను. మిక్తర్త్యం
మియా గుర్తించండి. సంగ్రామ సింహుడు మిమ్ములను
రక్షించిన మహారాజు. ఆ మహారాజుకులం నశిస్తోంది—
నా—

ఆకా : ఏమిటమ్మా ! చెప్పటం లేదా ? ఆ వనవీరుడుతో
మాకెందుకీ అనవసరమైతేరా ? వెళ్లు నీ తిప్పలు నువ్వే
పడు.

పన్నా : నా తిప్పలయిపోయాయి రాజా ! నా బిడ్డణ్ణి బలి
యిచ్చి రాత్రి రాత్రి నదిలో పారవేశాను; నేనందు
కేదవను. ఈ పనిమాత్రం సాధించలేకపోతే అది కష్టం
కదా !

ఆకా : అబ్బే—నీలేదు.

ఆకా-తల్లి : (ప్రవేశం) రాజకుమారా ! ఏమిటది ! వింటు
న్నాను. కాదనకు నాయనా ! అని పన్నా. దానీది ఎంత
రాజభక్తి చూపిందో గుర్తించక పిరికిపందవై సిగ్గులేని
మాటలా మాటలాడేవి ? తీసుకో ఉదయసింహుణ్ణి,
నేపెంచుతాను. భయంలేదు. పెద్దవాడయ్యాక వాడే
వెళ్లి వాడి సింహాసనం జయించి తీసుకుంటాడు.

ఆకా : అమ్మా !

తల్లి : అంతే ఇంక మాట్లాడకు.

(20వ పేజీ తరువాయి)

అబలామూర్తి, శ్రీకృష్ణ, ఆ నాట్యంలోని ప్రతిభావ
విన్యాసమూ దివ్యలోకాని కొకసోపానం. ఆమె యేమన
దుక్కిణీదేవి.

కళయే ఆమెప్రాణం. ఆమెకళా తపస్విని. కళను ఉద్ధ
రించేందుకూ, కళను విస్తృతం, విస్తృతం చేసేందుకు
కంఠం కట్టుకున్న ఆ కళాదేవి, దివ్యజ్ఞాన సమాజాధ్యక్షు
రాలయిన డా॥ అనీలిసెంటు మాతకు పెంపుడు కూన. దివ్య
జ్ఞాన సమాజాధ్యక్షులయిన శ్రీ డా॥ అరండేలుగారి సతీమణి.
ఈమె దివ్యజ్ఞాని, యోగ విద్యాభ్యాసీని. కళోద్ధరణకోసం
అడయారులో కళాక్షేత్రాన్ని స్థాపించి, తద్వారా కళా
వ్యాప్తి చేస్తూవున్న రుక్మిణీదేవి ధన్యదేవి. ఈ నాట్యమందరి
విశ్వమానవప్రేమకణిదేవి. యాచించిన జగదాంబగాకున్న, ఈ
అబలలో ఇంత మహాసభూతి ఎట్లుండగలదు !

కళలో దివ్యత్వాన్నీ, దివ్యజ్ఞానాన్నీ, కళలో జ్ఞానాన్నీ
విజ్ఞానాన్నీ, కళలో ప్రపంచ పరిణామాన్నీ, కళలో ఆనంద
బ్రహ్మాన్నీ దర్శించి, దర్శించుచేసి, తరించి, తరించుచేసిన
కళాతపస్విని, ఈ ధన్యదేవి అడుగుజాడలూ, యావత్ప్రపంచ
నారీ లోకానికి అనుసరణీయాలి.

విక్టోరియా డిపోవారి

రాయల్ పండ్ల పొడి :— 0-4-0

పండ్లను తెల్లగాచేసి చిగుళ్లను గట్టిచేయును.

బ్రిమల తలంటు తైలము :— 0-12-0

గుంటకలగర, యుసిరిక మొదలైనవి చేరినది.

ఉష్ణ శరీరులకు బాగుగా యుపయోగపడును.

వన్నీరు మీగడ :— 1-0-0

ముఖమునకు చల్లదనము, కాంతి, ఆకర్షణ కలి
గించును. సువాసనకలది.

వసంతనూనె :— 1-0-0

తలదువ్వుకొనుటకు ప్రశస్తమైన సువాసననూనె.

పోప్టేజి ప్రత్యేకము.

విక్టోరియా డిపో : : మద్రాసు 4.

ప్రపంచ ఆరోగ్య సమితి

శ్రీమతి చన్నమంటమ్మ

ఐక్యరాజ్యాల ఆధ్వర్యములో నిర్వహింపబడే వివిధ సమితులలో, ప్రపంచ ఆరోగ్యసమితి ఒకటి. దీనినే, ఆంగ్లమున World Health Organisation అంటారు. W.H.O. అను సంక్షిప్త నామముతో వ్యవహరిస్తారు. వర్తమానంలో యీ సమితి పరిముఖంగా మనభారత దేశంలో కొన్ని పరిశోధనలు జరుగు చుండుటవల్ల దీనినిగూర్చి కొద్ది గనో, గొప్పగనో మనము వార్తా పత్రికలవల్ల తెలిసికొనుచు నేయున్నాము.

అయితే, యీ సమితి ఎప్పుడు, ఏ విధముగా ప్రారంభమైనది, ఎట్టి కార్యప్రణాళికను ఏ విధముగా అమలు జరుపుచున్నది అను వివరములను గూర్చి ఇప్పుడు కొంచెంగా చెప్పవలసివస్తుంది.

అసలు, ఒక జాతీయైక్యంగాని, ఒక దేశముయొక్కగాని, ఆభ్యుదయము ఏ స్థాయిలో నున్నదీ నిర్ణయించాలంటే అందరిప్రజల ఆరోగ్యము ఏ స్థాయిలో ఉన్నదీ గమనించాలి. ఎందువలన? ఆరోగ్యమునకు లక్షణములు 'శరీరస్వస్థత' 'మానసిక స్వస్థత'. ఇవి సిద్ధించిన వ్యక్తినే ఆరోగ్యవంతుడని నిర్ణయిస్తారు. ఆహార పానీయములను గూర్చి, పరిశ్రమ విక్రమాలను గూర్చి, దేహ పరిసరముల పరిశుభ్రతను గూర్చి, కొన్ని ప్రాథమిక ఆరోగ్య సూత్రములను, సామాన్య వ్యాధి నిరోధక మార్గములను తెలియజేసే విజ్ఞానము, ఈ నియమములను క్రమబద్ధంగా అనుసరించి, దృఢమైన దేహసౌష్ఠ్యమును బడయుటకు వలసిన ఆర్థికస్థోమత, ఆహారసమృద్ధి, వ్యాధినిరోధన నివారణలయందు తృప్తియుక్తమైన విజ్ఞానముగల నిపుణులైన వైద్యుల సలహా, సహాయములు, ఆధునిక యంత్ర సామగ్రితో నమర్చబడిన వైద్యశాలలు, ఔషధాలు—ఇవన్నీ అందుబాటులో నున్నప్పుడే ప్రజలు పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును బడయ గలుగుతారు. ఆర్థిక స్థోమత, ఆహారసమృద్ధి, విజ్ఞానం వైద్య సహాయములు—ఇవన్నీ సానుకూలంగా సందర్భ పడ్డప్పుడే, ప్రజలయొక్క

ఆరోగ్యము ఉన్నతస్థాయిని పొందగలదు కనుకనే, జాతి ఆభ్యుదయ నిర్ణయానికి, జాతి ఆరోగ్యమొక కొంతబద్ధగా ఉపయోగ పడుతూ ఉంది.

ప్రాథమిక అవసరాలకు, ఆరోగ్యమునకు ఇంత సన్నిహిత సంబంధము ఉండబట్టే, పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును బడయుట ప్రతి మానవునియొక్క ప్రాథమిక హక్కుగా, నాగరిక ప్రపంచమంతయు, ఏకగ్రీవంగా, అంగీకరిస్తూంది. అందువలన విశ్వమానవ కార్యకర్తల ఆశయముగాగల ఐక్య రాజ్యసమితి యీ హక్కును సమర్థిస్తూ "జాతి మతవిశేషతలు గాని, రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక, విశేషములు గాని, ఈ మనస్ఫూర్తిమూ అడ్డురాకుండా సర్వ ప్రజానీకమూ పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్యమును అనుభవించుటకు అనువైన మార్గముల నాలోచించి, పరిశీలించి, అమలు జరుపునట్టి ఉన్నతా దర్శముతో" ప్రపంచ ఆరోగ్యసమితి నొకదానిని స్థాపించుటకు, ఫిబ్రవరి 1946 సం॥లో నిశ్చయించారు.

అంతకు పూర్వము పారిస్ లో, జనీవాలో, వాసింగ్టన్ లో అంతర్జాతీయ దృక్పథంతో కొన్ని ఆరోగ్య సమితులు వ్యవహరిస్తున్నప్పటికీ, వీనివలన క్రియారూపమైన ప్రయోజనము సిద్ధించలేదు. నానారాజ్య సభ్యత్వముగల ఒక ప్రపంచ సమితి దక్క అంతర్జాతీయ ఆరోగ్య సమస్యలను సక్రమంగా పరిష్కారము చేయలేదని ఈ విధంగా ఋజువుపడుచే, 1946 ఫిబ్రవరిలో బ్రెజిల్, చైనా ప్రతినిధులు, ఐక్యరాజ్యసమితి స్థాపననుగూర్చి ప్రతిపాదించారు. ఈ ప్రతిపాదన సభ్యుల ఏకగ్రీవమోదమును బడయుటజేసి, దీని ప్రథమ సమావేశమునకు తక్షణ ఏర్పాట్లు గావించబడ్డాయి. దీనికై ఏర్పడ్డ తాత్కాలిక సంఘం సమకూర్చిన నిబంధనావళిని, పేర్కొన్న ఆశయములను అంగీకరించిన 56 సభ్యరాజ్యాల ప్రతినిధులు, 1948 జూన్ నెలలో, జెనీవాలో ప్రథమ సమావేశమును ఆత్మీయాహ్వానముతో, విజయవంతముగా జరిపించి, అవస్థ కార్యక్రమ

ప్రపంచ ఆరోగ్య సమితి

ప్రజాశాసన నిర్ణయించారు. కనుక ఇంకనూ పెక్కు స్వతంత్ర రాజ్యములు యిందు సభ్యత్వమును బొందుటచే, ఏకరాజ్యసమితి సభ్యత్వపు సంఖ్యకన్న, యీ ఆరోగ్య సమితి సభ్యత్వ సంఖ్యయే అధికమైనది.

ప్రజాశాసన ఆమలు జరుపుటకై, 18 గురు ఎన్నిక సభ్యులుగల ఒక కార్య నిర్వాహక సంఘము, ఒక డైరెక్టరు జనరల్, సెక్రటేరియేట్ పరివారం ఏర్పాటు గావించ బడ్డారు. సమితి సభ్యులనుండియే కార్య నిర్వాహకసభ్యులు ఎన్నుకొన బడ్డారు. ఈ నిర్వాహక సంఘపు సలహాపై డైరెక్టర్ జనరల్ కార్యక్రమమును అమలు జరుపుతాడు. ప్రస్తుతపు నిర్వాహక సంఘాధ్యక్షులు మన లక్ష్యగస్వామి మొదలియారుగారేసని తెలుసుకొనినపుడు, దీనిని గూర్చిన కుతూహలము మీలో పెంపొందవచ్చు.

ఒక్కొక్క దేశమందు కొన్ని కొన్ని వ్యాధులు ఎక్కువ గాను మరికొన్ని తక్కువగాను వ్యాపించివుంటాయి. ఆయాదేశములందలి వాతావరణ, శీతోష్ణస్థితిగతులు, ప్రజల ఆహారనియమాదులు, యీ వ్యత్యాసమునకు కారణములుగా ఉంటాయి. ఇట్లు నానాదేశాల్లో వ్యాపించియున్న వివిధ వ్యాధులకు మూలకారణములను, ఏయేవాతావరణములో నివి విజృంభించునదియు, వీనికి నివారణ నిరోధనోపాయము లెవ్వియనియు పరిశీలించి, సమన్వయించి, యిట్లు సేకరించిన విజ్ఞానమును ఆ మూలాగ్రముగా ప్రకటించుట ప్రపంచ సమితి యొక్క ఒక కర్తవ్యము. ఆయాదేశములలోనిరోధన, నివారణావకాశములను జోషధ సామగ్రిరూపంగాను వైద్య సలహారూపంగా సమకూర్చుట రెండవ కర్తవ్యము. ఈ కర్తవ్యములు సమగ్రముగా నెరవేరుటకు ఒక్క కేంద్ర సమితికి సాధ్యముకాదని, వివిధ సభ్యరాజ్యాలు 6 ప్రాంత సమితులుగా విభజింపబడ్డాయి. మన భారతదేశము ఆగ్నేయాసియా ప్రాంతీయ సమితిలోకికేరినది. ఢిల్లీ యీ సమితి యొక్క కార్యస్థానము.

మరియు ఆరోగ్య విషయములో కొన్నిదేశాలు ముందంజ వేసియున్నవి, మరికొన్ని వెనుకబడి ఉన్నవి. వెనుకబడియున్న ఒక్కొక్క దేశము ఈ ప్రపంచసమితికి దౌర్బల్యము చేకూర్చుననుట తథ్యము

ఎందుకంటే—ఆధునిక ప్రయాణ సౌకర్యాలవల్ల మానవుడు మూర్ఖాన్ని అవలీలగా అతిక్రమిస్తున్నాడు. ఇవ్వాళ ఇక్కడున్నవ్యక్తి, రేపు యూరప్ లో ఇంకఁచెడు రోజులకు ఆమెరికాలో ఉండగలుగుతున్నాడు. ఈ విధంగా వివిధ జాతులకలయిక తటస్థిస్తూఉంది. వాణిజ్యవ్యాపార అభివృద్ధివల్ల, ఒకచోట నుత్పత్తియైన పదార్థము మరసీమలకు ఇట్టే రవాణాయగుచున్నది. జనాభా కలయికతో, వస్తురవాణాతో, వ్యాధుల వ్యాప్తికి చక్కటి అవకాశము కలుగుతూఉంది. ఒక దేశములో ఎక్కువగా వ్యాపించియున్న వ్యాధి, పరిసర ప్రాంతములకే గాక, దూరదేశములకుగూడ యీ విధముగా రవాణా యగుచుండుటచే, ఆరోగ్యవిషయములో వెనుకబడియున్న దేశాలు ఇతర దేశాలకుగూడ అరిష్టకారణములగుచున్నవి. అందువలననే, ప్రపంచ ఆరోగ్య సమితియొక్క ఆదర్శము పరిపూర్ణముగా నెరవేరవలెనంటే ఇట్లు వెనుకబడియున్న దేశాలపై తన దృష్టిని ప్రసరింపజేయాలి.

భారత దేశము ఇలా వెనుకబడియున్న దేశములలో నొకటి గనుకనే, సమితియొక్క పరిశోధన కార్యక్రమము ఇక్కడ ఎక్కువగా సాగించుటకు కారణము. తయో, మలేరియా వ్యాధులు మన దేశంలో అత్యధికంగా వ్యాపించి, వర్షాష్ణము కొన్ని లక్షల ప్రజలను పొట్టబెట్టుకొను చున్నాయి. కావేరీ డెల్టా ప్రాంతంలో, తూర్పు వంగ రాష్ట్ర డెల్టా భూములలో కలరా సంవత్సరపు పొడుగునా ప్రజలను పీడిస్తూనే ఉంటుంది. బాలింతలకు శిశువులకు నామమాత్రంగానైనా చెప్పకొదగ్గ వైద్యశాలలు లేవు. ఈ కారణాలవల్ల, ఈ వ్యాధుల విజ్ఞానములో నిపుణులు, సమర్థులునైన ప్రపంచ వైద్యులు కొందఱు మనదేశంలో వివిధ ప్రాంతాల్లో పర్యటించుచున్నారు. వీరు మన పరిస్థితు లనుగూర్చి ప్రపంచ సమితికి నివేదిస్తే, ప్రపంచ సమితి కొన్ని ఏర్పాట్లు గావించవచ్చు. త్వరలోనే ఈ సమితి ఆధ్వర్యములో, మన దేశంలో, 3 తయవైద్య శిక్షణ ప్రత్యేక కేంద్రములు స్థాపింపబడునని వినికి.

వివిధ దేశాలలోని స్థానిక, ప్రభుత్వ, ఇతర సేవా సంస్థలతో పోటీపడక, వారితో తగువిధంగా సహకరించుటయే

(తరువాయి 31వ పేజీలో)

గౌరవస్థానం

రేడియో కొన్నతర్వాత రాఘవరావుకూ రాజేశ్వరికీ వారి పిల్లలకూ దానితోడిదే లోకమైపోయింది. ఏ రోజుకాలోజు నవనవమైన కార్యక్రమాలు వినడమూ వానిని గుఱించి మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పుకోడమూ విమర్శించుకోడమూ వాదించు కోడమూ. ఒకటేమిటి అంతా రేడియో లోకమే.

సాయంత్రం నాలుగు గంటలైంది. విజయవాడ రేడియో పేరంటం కార్యక్రమం వినడానికి త్వరత్వరగా కాఫీలు ఫలహారాలు ముగించుకొని వచ్చి కుర్చీలో కూర్చున్నది రాజేశ్వరి. “అహా! తయారై నావూ మీ స్త్రీల కార్యక్రమం వినడమంటే నీకెంత సరదా. ఎంత పవై నా మానుకొని వస్తావన్నాడు” రాఘవరావు నవ్వుతూ.

“రేడియో పెట్టండి, యివ్వాలి చాలా ముఖ్యమైన విషయ మున్నది,” అన్నది రాజేశ్వరి. “ఏమిటేమి” అన్నాడు రాఘవరావు. “స్వతంత్ర భారతవర్షంలో స్త్రీల స్థానము. గుఱించి ఒక విడుదలమణి ప్రసంగ ఉన్న

దన్నది. రాజేశ్వరి ప్రారంభ గీతమైన తర్వాత ప్రసంగం ప్రారంభమైనది. సతీపతులిద్దరు శ్రద్ధగా విన్నారు—భారత రాజ్యాంగ చట్టంలో స్త్రీలకు పురుషులతో సమానంగా అభించిన హక్కులు బాధ్యతలు ఉపన్యాసకురాలు ఎంతో చక్కగా వివరించింది. ఆ యీ కాగితాలమీద వ్రాయబడిన హక్కులకేమిలే అన్నట్టు రాజేశ్వరి అసంతృప్తిగా ఏదో ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయింది. వెంటనే రాఘవరావు ఆమె వంక మందహాసంతో చూస్తూ “ఇకనేమీ మీ రొట్టె నేతిలో పడ్డదన్నమాటే. మీరు పురుషులతోబాటు సమానమగు ఏ హక్కులు కావలెనని పదింపదిగా తీర్మానిస్తున్నారో అవన్నీ వచ్చేసినాయి” అన్నాడు.

మనదేశంలో స్త్రీల కష్టాలు “లా” కు బద్ధం కానివి, శాసనాలకు లొంగనివీవి. వానిని రాజ శాసనాలు పరిష్కారం చెయ్యలేవు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య బానిసయజమాని భావం వున్నంతవరకు శాసనరూపేణ హక్కులు వచ్చినా అవి కాగితం మీది హక్కులుబాత్రమే.

“రొట్టె నేతిలో పడంగానే ఏం సంబరము, చేతిలో పడొద్దూ?” అన్నది రాజేశ్వరి.

“నేతిలో పడ్డది చేతిలోకి రాకేం చేస్తుంది. స్త్రీ అన్న కారణంగా ఎందునూ నిషేధించరాదు—చదువులు, ఉద్యోగాలు, ఆస్తి హక్కులు, వోటు హక్కులు ప్రాతినిధ్యపు హక్కులు ఒకటేమిటి అన్నీ వచ్చాయిగా?”

“ఈ రావడానికేమిలెండి?”

“రాబట్టే గవర్నరులు, మంత్రులు రాయబారిలు, శాసన సభల్లో సభ్యులు, స్పీకర్లు—ఏ అన్నీ చేస్తున్నారు.”

“పదహారుకోట్ల నలభై. లక్షల స్త్రీల్లోను వీరెన్ని వేలవంతూ?”

“ఓహో అందరికీ రారే దనా నీ కోపం? మగవాళ్లు మాత్రం అందరూ మహా స్మృత పదవుల్లోనే ఉన్నారు.”

“అదే నేను చెప్పేదీనీ? స్త్రీలైనా పురుషులైనా ఏ

పదిమందో గొప్ప ఉద్యోగాలు చేస్తే ఏమి జరిగింది. అయినా మీ మగవారితో మాకు సాటేమిటండీ. మావన్నీ కాగితాలమీది హక్కులు”

“ఎవరికైనా కాగితములమీద వ్రాసిన తర్వాతనేగా అమలులోకి వచ్చేది? ఇప్పుడు ఏ స్త్రీయైనా ఒక ఉద్యోగానికి దరఖాస్తు చేస్తే స్త్రీలకు యివ్వబడదని త్రోసివేయడానికి వీలవుతుందా?”

“మాడండీ. అంచాలు పుచ్చుకొనే ఉద్యోగస్థులను బ్లాకుమార్క్స్ ట్టు సాగించే వ్యాపారస్థులనూ శిక్షించడానికి ఎన్నో చట్టాలున్నాయి శిక్షాస్మృతిలో. అయితే నేమీ

శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మ

గౌరవస్థానం

చట్టానికి కావరాని వెలుతులేవో వారి ఆశలను పూరిస్తూనే ఉన్నాయి. దొంగకు తోడుపొయ్యే పిచ్చిదేశం మఱది.”

“అయితే ఏమంటావు?”

“చట్టాలు ప్యాసైతే చాలదంటాను.”

“ముందు కాసనాలైతేగామా తర్వాత ఉద్యోగాలు వచ్చేది?”

“ఉద్యోగా లెవరికి కావాలండీ?”

“అయితే ఏమి కావాలి?”

“గౌరవస్థానం.”

“పదవితోబాటు అదీ వస్తుంది.”

“పదవిలో ఉన్న ఏ పదిమందో ఆ పదవి ఉన్న నాల్గు రోజులూ గౌరవింపబడితే స్త్రీ సంఘమంతా గౌరవింప బడినట్టేగా? కాదుగా. స్త్రీ అనే వ్యక్తికే గౌరవం రావాలి.”

“అహా! అయితే సరే ఎప్పటికీ తరునూ ఒరునూ లేని కాళ్ళతోమైన గౌరవస్థానం రావలెనంటావు. ఆడపిల్ల అనేది మూర్ఖ గర్భంలోంచి బయటికి వచ్చి కాల గర్భంలో కలిసి పోయేవజుకూ ఒక్క విధమైన గౌరవం రావాలెనంటావు. కేవల—”

“మీ రిట్లా ఆక్షేపిస్తే నేను చెప్పలేను.”

“అబ్బ! ఇదే సీతో వచ్చిన చిక్కు ప్రసంగం మధ్యలో యిట్టే కోపం తెప్పించుకొని సంభాషణకు అంతరాయం కల్పిస్తావు ఇంతకు—నేనేమన్నాను? మీరు ఎన్నాళ్ల నుంచో సమాన హక్కులు కావాలెనంటున్నారు గనుక అవి వచ్చేకాయన్నాను.”

“ఏమి వచ్చాయి? మన దేశంలో స్త్రీల కష్టాలు లాకుబడ్డం కానివీ. కాసనాలకు లొంగనివీని. వానిని రాజ కాసనాలు పరిష్కారం చెయ్యలేవు. నిజం చెప్పవలసివస్తే మన దేశంలో పురుషులకు స్త్రీలను గౌరవంగా చూడటము తెలియదు. స్త్రీని మన్నించడం న్యూనతగానూడా భావిస్తారు—ఒక స్త్రీని చిన్నబుచ్చడమంటే అలసోకగా సరదాగా చేస్తారు.”

“నీవు పొరబడుతున్నావు. మన పురాణాల్లో త్రిమూర్తుల భార్యలను గౌరవం ఎవరికున్నది? మన దేశంలో మాతృస్థానంలో స్త్రీకివున్న పూజ్యత ఎక్కడున్నది?”

“త్రిమూర్తుల భార్యల కథలూ ధర్మ కాస్త్రాల్లోని స్లోకాలు బాగానే ఉండవచ్చును కాని ప్రస్తుతం ఆచరణలో ఉన్న విషయం చూడండి.”

“ఆచరణలో మాత్రం?”

“అవును మీకేమి తెలుస్తుంది మీరు అపోజిషన్ పార్టీవారు”

“నీది వట్టి అపోహలు. ఇప్పుడు స్త్రీల గౌరవం చాలా పెచ్చింది.”

“చట్టాల ఆడంబరంచూచి మీరట్లా అభిప్రాయపడుతున్నట్టున్నారు. మీ రెన్నైన చెప్పండి పురుషులు స్త్రీలను చులకనగా చూడటంలో అవలేకమైనా మార్పు కలగలేదు.”

“తార్కాణం?”

“నేలు లక్షలు.”

“ఉదాహరణకొక్కటి.”

“అధునికులు వ్రాసే కథలు చదవండి, కావ్యాలు చదవండి. పత్రికలు చదవండి. ప్రహసనాలు చదవండి నాటకాలు చదవండి. సినిమాలు చూడండి నాటకాలు చూడండి పురణాలు వినండి హరికథలు వినండి. పాటలు వినండి పద్యాలు వినండి. చదువుకొనే విద్యార్థిని చూడండి స్త్రీ యెంత చులకనగా చూడబడుతున్నదో తెలుస్తుంది. ఎదుటి మనిషి స్త్రీ గదా. మనమేమన్నా మళ్ళీ ఎదురు తిరిగి అనడుగదా. మనమెట్లా మాట్లాడినా పరవాలేదని చూస్తున్నారేగాని ఇందువల్ల తమ గౌరవమెంత వమ్మై పోతున్నదో చూచుకోడంలేదు పురుషులు. ప్రతి క్రియా విరహితలైన స్త్రీలంటే మగవారికంత తేలిక. ఆ సంగతులన్నీ ఆట్లా ఉంచండి. ఇంట్లోనైనా భార్యను మన్ననగా చూచే భర్త ఒక్కడైన మచ్చునకైనా కనిపిస్తాడేమో.”

“అ, నే నుండగానే ఎంత అన్యాయానికి ఒడి గట్టావు!”

“(నవ్వుతూ) మీరు మహా మన్నిస్తున్నారు.”

గౌరవస్థానం

“మన్నింపకచేసే దేమున్నది ? “ పడతుకలయొద్ద మగ వారు బానిసీలు”

“ఆ యీ వ్రాతలకేమి మీ వంటి భావ కవులుంటే యిట్లాంటి వెన్నెనా వ్రాస్తారు.”

“ఇది నేను వ్రాసిందికాదు.”

“మీవంటివారు వేరొకరు. నూతన రాజ్యాంగ శక్తి ప్రకారం. స్త్రీకి చదువుకోవడానికి, ఉద్యోగాలు చేయడానికి ఆస్తి పాస్తులు అనుభవించడానికి, ఏవోట నివ్వడానికి శాసనసభల్లో ప్రవేశించడానికి స్థానాధికారాలు చలాయించడానికి అధికారాలు వచ్చాయి యిక మీకేమి తక్కువని మీరంటున్నారు—నిజంగా మనకన్నీ వచ్చినాయని స్త్రీలు అనుకుంటున్నారు. కాని స్త్రీ పురుషుల మధ్యనున్న యజమాని బానిసభావం అట్లాగే వున్నది. అందువల్ల ఆతని నిరంకుశత్వం ఆమెపై బహుముఖాలుగా చెలాయించబడుతు నే ఉన్నది. ఆమెను పుట్టింటికి తరిమి వేస్తు నే ఉన్నాడు. అక్కడనుండి ఏమేమో కట్టుకురమ్మని నిర్బంధిస్తు నే ఉన్నాడు. ఆమెను పరిత్యజించి పునః వివాహం చేసుకుంటూనే ఉన్నాడు. ఆమె సలహా పాటించకుండా ఆస్తిపాస్తులు తగలేస్తు నే ఉన్నాడు. తన సహధర్మిణియైన ఆ వ్యక్తిని గుర్తించకుండా నిరంకుశంగా ప్రవర్తిస్తున్నాడు. ఆమెను జోగిని చేయతలచుకుంటే జోగిని భోగిని చేయతలచుకుంటే భోగిని చేయడం యింకా ఆతని చేతులలోనే ఉన్నది. స్త్రీగూడా మనిషేననీ, ఆమెకు హృదయం ఉన్నదనీ, తెలివితేటలున్నవనీ, యుక్త యుక్త పరిజ్ఞాన మున్నదనీ, ఆమెను తనతో సమానంగా చూడటం తన ధర్మమనీ పురుషునకు తోచడమేలేదు. ఈ తలంపు పురుషుని హృదయంలో కలగనప్పుడు స్త్రీకి గౌరవ మెట్లా వస్తుంది ? ఏ చట్టాలు వీరిని రక్షిస్తాయి. అందువల్లనే మహాత్ముడు ప్రతి సంస్కరణకూ మనః పరివర్తన ముఖ్యమంటూ ఉండేవాడు. దీనికి అంతే.”

“అహోహా ! ఏమి మహోపన్యాసము. నీ ప్రసంగం గూడా రేడియోకెక్కిస్తే బాగా ఉండును. మీ స్త్రీలంతా విని ఆనందిస్తారు.”

“మీరుమాత్రం సంతోషించరన్నమాట.”

“నేను అహోబీషుసాబ్బి వాడనని యిండాక నే అన్నావుగా. నేను సంతోషిస్తానంటే నమ్ముతావా.”

“ఇంతకూ ఈ స్త్రీ హైంతకంతకూ కిలకం ఒకటే ఉన్నది.”

“ఏమిటో అనిగూడ వినిపిస్తే”

“స్త్రీకి ఆర్థికోపపత్తి లేదు. అందువల్లనే స్వయం వ్యక్తిత్వంగూడా లేదు—ఎప్పుడైతే స్త్రీ ఒకరి పెట్టు పోతులుమీద ఆధారపడి ఉన్నదో అప్పుడే ఆమె బ్రతుకు తేలికైపోయింది—”

“బరువెక్కడానికి నీవే ఏదో ఉపాయం నూచించూ”

“తన్నదాను పోషించుకోడం నేర్చుకోవాలె”

“సరిసరి యిదా నీ నూచన ? పాటకపు స్త్రీ అందరూ తమ్ము దాము పోషించుకోనేవాళ్లే—వాళ్లేం నుఖంగా ఉంటున్నారు ?”

“వాళ్లే నయం. సంపన్న కుటుంబినులు, మధ్య కుటుంబినులు—పురుషుల పోషణ తప్పితే ఆఫోగతిపాలై పోతున్నారు. వాళ్లకు స్వయం పోషణశక్తి ఉండాలి. ఇంతకూ స్త్రీని తనతో సమానమగు స్థాయిలో మిత్రురాలి వలె పురుషుడు చూడాలె. అప్పుడే స్త్రీ పురుషు లిరువురికి సౌఖ్యమూ కలుగుతుంది, దేశం అభివృద్ధిలోకి వస్తుంది, కుటుంబాల్లో శాంతి భద్రతలు చేకూరితే దేశానికి శాంతి భద్రతలు చేకూరినట్లే.”

“అయితే యీ క్లిష్ట సమస్య భద్రతా సంఘానికి నివేదించవలసిందే.”

“ఎందుకూ ? కాశ్మీర సమస్యకు తోడుగా ఉంటుందనా ?

“కాదుకాదు వాళ్లు బాగా చర్చించి యీ విధంగా మెలగండని మా పురుషులకు నూచిస్తే ఆ విధంగా మెలగుదామని.”

“అదికాదులెండి. అక్కడా మనవాళ్లనని మీయెత్తు”

రాధువరావు పకాలున నవ్వాడు.

మ హిళా ప్రబోధము

* శ్రీ జె. చిరంజీవి *

'The strength of the chain is the strength of it's weakest link' అన్నట్లు సమాజమునందు ఏ ఒక్క భాగము, తగురీతి అభివృద్ధి చెందకుండినను సమాజము ఉన్నత స్థితికి రావేదు. నేడు దౌర్బల్యము శ్రీ జాతీయందు కాన వచ్చుచున్నది.

శ్రీలు తమకు తామనెక విధములఁ గాపాడుకొన వలెను. వారిలో సదవకాశములను దుర్వినియోగము చేసికొని చెడిపోవు వారనెఱుఁన్నారు. సత్ప్రవర్తన నలవరచు కొనుటకై ప్రత్యేకించి కొన్ని యంశములను పాటించి తగురీతి ఆచరింపవలసిన అవసరమెంతేని గలదు. అందొకటి ఆలోచనా శక్తి నలవరచుకొనుట. నేడు సామాన్యవనిత యందు ఆలోచనా శక్తి మృగ్యమగుట శోచనీయము. వీరిలో పల్కురకు దాని యావశ్యకతయే తెలియకపోగా యది అనసరమని యనుకొనుచున్నారు. నేటి నాగరికతా ప్రపంచమున గూడ శ్రీలు ఇట్టి దుర్భిప్రాయమునకు లోనాట శ్రీజాతి కేగక మానవ జాతికంతయును దుర్జినములు ప్రాప్తించినవన్న మాట. "ఏ యందమును లేక నల్లరిచే నీనడింపబడి యవకాశన చేయబడు వనిత యాలోచింపవలెను గాని మాకేమి పని" అని కొందరు విదుషీమణుల యభిప్రాయము. ఇది పొరపాటు. ఇట్టి యభిప్రాయముల ఫలితమే నేటి శ్రీ సంఘము. సంస్కరణ పూర్వకమైనదే యైనను ఆలోచన, సహకారము లేనిదే నెగ్గదు. కావున యాలోచనా శక్తి నభివృద్ధి చేసికొనుట ముఖ్యము.

"నె నెవరిని? నా యాశయమేమి? నా కర్తవ్యమేమి? ఏ రీతిగా ప్రవర్తించిన సంఘ షేమమునకు దేశ షేమమునకు తోడ్పడగలను?" అని ఎందరు మహిళ లాలోచించుచున్నారు? వింత కోర్కెలు, ఈర్ష్యానూయ భావములు కృత్రిమ వేషములు వేసకు వేలుగా కానవచ్చుచున్నవి. అంతియేగాని ఒక ప్రత్యేక పవిత్ర ఆశయమును తదనుగుణ్యమైన ఆలోచనా పూర్వక ప్రవర్తనయు గానవచ్చుట లేదు. ఆలోచనా శక్తి ప్రస్తుత శ్రీ జాతీలో అభివృద్ధి

చెందక యుండుట వలన కాలవలోని కాగితపు పడవవలె స్వీయపంథా లేక సంచరింపవలసిన దుస్థితి వచ్చినది. ఒకప్పుడు పసిపిల్లలవలెను వేరొకప్పుడు చిలుకలవలెను యనాలోచితమైన పల్కులను పల్కుచుందురు. అట్లు చేయుట మహిళలకు గౌరవ ప్రదమైనది యనియే నేటికిని వారి దుర్భిప్రాయము. మినువారి మనసునందేమి సంచలనము గల్గునో వారలే విపరీత ప్రవృత్తులకు లోనగుదురో, ఏ తత్ఫలముగ వారి జీవిత కేషము లెట్లు పరిణామము చెందుచున్నవో యాలోచింపదు. ఇది చాల శోచనీయమైన వ్యవస్థ. ఒక విషయమునుగూర్చి ముచ్చటించునపుడు దానిముందు వెనుక లాలోచించియే చేయవలెను. దీనికి యాలోచన అవసరము. ఎవరి మాటను వారే గౌరవింపనిచో అన్యలు గౌరవింపరు.

సిల్కుచీరలు సింగారిచుకొను శ్రీ ఒక్కనాడేనియు సిల్కును గూర్చి యాలోచింపదు. నక్షత్రములను, చంద్రుని చూచి ఉపాంగు శ్రీ ఒక్కనాడేనియు వానినిగూర్చి యాలోచింపదు. సారస్వతము, చరిత్ర శాస్త్రము, రాజకీయములు, ఎంత చదివినను యాలోచన లేనిదే రాజింపునకు రావు. చిలుక పలుకలవలన లాభము లేదు. నల్లరు యువకులు మాట్లాడుకొను తావున శ్రీ ఒక ప్రతిమను బోలియుండును. ఆమెయును వీరిమాత్రము చదివినదే. విశ్వ విద్యాలయ బిరుదములు వీరికున్నన్ని ఆమెకును గలవు. తీరిక ఎక్కువగాన యింకను చదివియుండ వచ్చును. కాని యాలోచించుటకు మాత్రము శ్రమ తీసికొనదు.

మహిళలు తమలో నిబిడీకృతమైయున్న మహత్తరమైన శక్తిని యీ విధముగా త్రుప్స పట్టనీయ మాడదు. సోమరి తనము నుండి విముక్తి నందుటకై సదా ప్రయత్నింప వలసి యున్నది.

ఇక రెండవది వ్రాయుట అలవాటు చేసికొనుట. ఇదిగూడ శ్రీలలో వెనుకబడి యుండుటకు కారణము సోమరితనమే. భావములు కేవలము విశ్వ విద్యాలయముల

మ హిళా ప్రబోధము

యందు విద్యనార్జించిన విద్యార్థుల సాక్షాత్తుగాడు. ప్రతి వ్యక్తియు స్వతంత్రభావమును గల్గి యుండుట సత్యము. అట్టిదానిని అభివృద్ధి చెందుటకెట్టి యవకాశము నీయక పాడు చేయుచున్నారు. ఒకే విషయమునుగూర్చి నలుగురకు భిన్నాభిప్రాయములుండ వచ్చును. అట్టి తరి వానిని వ్రాసియుంచినచో విజ్ఞానాభివృద్ధి కెంతేని తోడ్పడిన వారు కాగలరు. లేనిచో మహత్తర భావములు వ్యక్తీకరణ లేమి సమసిపోవును. ప్రతివారికిని ప్రత్యేక మనోవ్యవస్థయందు మహత్తర భావములు స్ఫురించును. ప్రపంచమునందెరుక బడక ఎందరెందరు శ్రీ పురుషులు గతించిరో? వారి భావములనే కలముద్వారా బయల్పడలనిచ్చినచో సంఘ వ్యవస్థ యేరితిగ నుండెడిదో? ఈ వ్రాయుట అలవాటు చేయక పోవటమువల్ల ఎన్నెన్ని మహత్తర భావములలో అమూల్య అభి

ప్రాయములలో వృధా యగుచున్నవి. దానివలన సంఘ పురోభివృద్ధి కంతరాయము గల్గుచున్నది. ఆలోచన, దానిని లిఖించుట, ఒకదానికొకటి సాయపడును. ఒకదానివలన వేరొకటి యభివృద్ధి చెందును. మహిళా! మాధ్యమున నింకెంతకాల ముండనిచ్చెదవు? మహత్తర కార్యములు చేయు సామర్థ్యము నీకు కలదు. నేకు నీవు వెనుకబడి యుండుటకు కారణము నీ ప్రవర్తన, నీ సంఘ పరిస్థితియని తెలిసికొనుము. వీని సంస్కరణ జరుగనిదే ఆనగా ఈ క్రుద్ధుల తొలగింపనిదే, తొలగింప ప్రయత్నింపనిదే యే సంస్థయు నిక్కిమయిన సంస్కరణ చేయలేదు. ఇందులకు సహకారము, తీవ్ర కృషి యవసరము. “ఉత్తిష్ఠత! జాగ్రత్ !! ప్రాప్యవరాన్ని బోధత!!!” యను కఠోపనిషద్ వ్యాగమును సదా జ్ఞప్తి యందుంచుకొనుము.

(28వ పేజీ తరువాయి)

ప్రపంచ సమితియొక్క ఉద్దేశము. ఇటీవల బొంబాయి రాష్ట్రములో పోలియో మైలెటిస్ అనే ఘోర వ్యాధి విజృంభించి అనేక బాలబాలికలను మృత్యువున కందించినది. ఈ వ్యాధి నివారణకు Iron Lungs అవసరమయ్యాయి. భారత ప్రభుత్వము ప్రపంచ ఆరోగ్యసమితికి వ్రాసుకోగా, వెంటనే Iron Lungs U.S.A. నుండి మనకు పంపించారు. ఈ సమితి యీ విధంగా ప్రభుత్వములతో సహకరిస్తుంది.

ఇంకా, ఇతర ప్రజాహిత సమితులతోగూడ యీ సమితి సన్నిహితముగా వ్యవహరిస్తుంది. దీనియొక్క

భవిష్యత్తు వివిధ రాజ్యాల వృద్ధయౌవనాదుల సహకారముపై నాధారపడి యున్నది. ఏనాడైతే వివిధ దేశాలు పరస్పర స్నేహ బాంధవ్యాలతో జగత్తుటుంబములోని తమ బాధ్యతా స్థానాన్ని గ్రహించి, తమ సౌభాగ్యమే ప్రపంచ సౌభాగ్యమని, ప్రపంచ సౌభాగ్యమే తమ సౌభాగ్యమని దృఢముగా విశ్వసిస్తూ, వృద్ధయౌవనాదుల సహకారముగ నొండొరులతో సహకరిస్తారో, ఆనాడే ప్రపంచ ఆరోగ్య సమితి యొక్క విజయ పతాక ప్రతిష్ఠ జరుగగలదు.

[ఆలిండియా రేడియోవారి సౌజన్యముతో]

హిందీ తరగతులు

ఆంధ్ర మహిళాసభ

ఫిబ్రవరిలో జరుగనున్న ప్రాథమిక, మాధ్యమిక, రాష్ట్రభాషా పరీక్షలకు శిక్షణ ప్రారంభమైనది. జేరగోరువారు వెంటనే వివరములు తెలిసికొని జేరవచ్చును.

రాష్ట్రభాషకు రూ. 3-0-0 లు, మాధ్యమికకు రూ. 2-0-0 లు, ప్రాథమికకు రూ. 1-0-0 లు, మాస రుసుము.

మీరు మెక్లీన్స్ తో

నేడు పళ్లు తోముకున్నారా?

"నేను
విజ్ఞతరబడిని
మెక్లీన్స్
వాడుతున్నాను
నా నిత్య కృత్యాలు
దీని తోనే
ప్రారంభిస్తున్నాను"

నోటిని పరిమళభరిత మొనర్చి
దుర్వాసనను
నివారిస్తుంది

అమ్మలను విరిచివేసి
మీ ఇగుళ్ళను
సంరక్షిస్తుంది

పళ్లమీది మరకలను తొలగించి
వాటిని ధవళతర
మొనర్చుతుంది

అనుకరింపశక్యం కాని ప్రత్యేక సూత్రం ప్రకారం తయారైన మెక్లీన్స్ పెరాక్సైడ్ టూత్ పేస్టు జగద్విఖ్యాతి గాంచినది. దీనికి కారణాలు: ఇది మిక్కిలి పరిశుభ్రమైనది. పంటిమీది మరకలు తొలగించుటలోను, నోటిని శుభ్రపరుచుటలోను శక్తివంతంగా పనిచేస్తుంది. వాడుక వస్తువు అప్రమాదకరమైనది, పరిమళభరితమైనది. కోట్లకోలాది ప్రజలు అలవాటుగా నిత్యం మెక్లీన్స్ తో దంతధావనచేస్తూ తమ నిత్య కృత్యాలను ప్రారంభిస్తున్నారు.

ఈదే మెక్లీన్స్
పండ్ల

క్రియాధాతువునకు ఏక వచనములో **एगा**, బహువచనములో **एँगे**, **मैं** కర్తగానున్నపుడు **ऊँगा**, **तुम** కర్తగానున్న **ओगे** చేర్చిన భవిష్యత్కాలమగును.

ఏకవచనము.

బహువచనము.

मैं **आऊँगा** నేను వచ్చెదను.

हम **आएँगे** మేము వచ్చెదము.

तू **आएगा** నీవు వచ్చెదవు.

तुम **आओगे** మీరు వచ్చెదరు.

आप **आएँगे** తమరు వచ్చెదరు.

वह **आएगा** అతడు వచ్చును.

वे **आएँगे** వారు వచ్చెదరు.

స్త్రీలింగ శబ్దములు కర్తలుగా నున్నపుడు **गा**, **गे** లు **गी** గా మారును.

(**आ-ए-ई** నియమము చూడవలసినది).

అచ్చు అంతమందు గల ధాతువులకు భవిష్యత్కాలములో **एगा**, **एँगे** లకు బదులు **वेगा**, **वेंगे**, **यगा**, **यंगे** అనియు, **ऊँगा**, **ओगे** లకు బదులు **वूँगा**, **वोगे** యును చేర్చవచ్చును.

ఉదా :—**जाएगा** కు బదులుగ **जावेगा**, **जायगा**

जाएँगे „ „ **जावेंगे**, **जायँगे**

जाऊँगा „ „ **जावूँगा**

जाओगे „ „ **जावोगे**

హల్లు అంతమందుగల ధాతువుల భవిష్యత్కాల రూపమీ క్రింది విధమున నుండును :—

मैं कर + ऊँगा—**मैं करूँगा** నేను చేయుదును.

हम कर + एँगे—**हम करेंगे** మేము, (లేక మనము) చేయుదుము.

तू करेगा నీవు చేయుదువు.

तुम करोगे మీరు చేయుదురు.

आप करोगे తమరు చేయుదురు.

वह करेगा అతడు చేయును.

वे करेंगे వారు చేయుదురు.

ले, दे, हो ధాతువుల రూపములు.

मैं लूँगा నేను తీసికొందును.

हम लेंगे మేము తీసికొనెదము.

तू लेगा నీవు తీసికొనెదవు.

तुम लोगे మీరు తీసికొనెదరు.

आप लेंगे తమరు తీసికొనెదరు.

यह लेगा ఇతడు తీసికొనును.

ये लेंगे వీరు తీసికొనెదరు.

సంభాష్య భవిష్యత్కాలము.

ఇది భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించిన రెండు భాగాలు.

సంభాష్య భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించిన రెండు భాగాలు. ఇవి, 'మే', 'నీ', 'తన' అను పదాలతో సంభాష్య భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించినవి.

ప్రతిభాష్య భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించిన రెండు భాగాలు. ఇవి, 'మే', 'నీ', 'తన' అను పదాలతో సంభాష్య భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించినవి.

సంభాష్య :—మే జాऊँ

हम जाएँ

तू जाए

तुम जाओ, आप जाएँ

वह जाए

वे जाएँ

मैं दूँ

हम दें

तू दे

तुम दो, आप दें,

वह दें

वे दें

సంభాష్య భవిష్యత్కాలము యొక్క ప్రయోగములు

నిమిత్తము, కోరిక, ఆజ్ఞ, అనుమతి, షరతు, సంజేహము—వీనిని వ్యక్తపరచుటకు సంభాష్య భవిష్యత్కాలమునకు సంబంధించినవి.

1. నిమిత్తము.

ఇందులో నిమిత్తమును సూచించు వాక్యమునకు ముందు 'कि' గాని, 'जिससे' గాని వచ్చును.

तुम उसको यहाँ बुलाओ जिससे वह बंवाई न जावे అతడు బొంబాయి పోకుండునట్లుగా అతనిని పిలుచుటకు.

2. కోరిక, ఆజ్ఞ, అనుమతి.

కోరిక :—भगवान हमारे ऊपर कृपा करे—భగవంతుడు మనపై కృపజూపుగాక.

ఆజ్ఞ :—वह आज घर न जावे అతడు నేడు ఇంటికి వెళ్ల కూడదు. (అతనిని వెళ్లనివ్వవద్దు).

అనుమతి :—मैं जाऊँ నేను వెళ్లనా? నన్ను వెళ్లమనెదరా?

3. షరతు :—

దీనిలో కార్యకారణ సంబంధమును తెలుపు రెండు వాక్యములు 'तो' యను సముచ్చయముతో చేర్చబడియుండును.

సంభాష్య భవిష్యత్తు యొక్క ప్రయోగములు

మొదట కారణవాక్యము **यदि** లేక **अगर** (అగుచో) తో ప్రారంభమగును. కొన్ని సమయములలో **यदि, अगर** లోపించనచ్చును. 'కార్య' వాక్యము మొదట **तो** మాత్రము తప్పక నుండవలెను.

(अगर) तुम आगरा जाओ तो ताजमहल जरूर देखो। మీరు ఆగ్రా వెళ్లినచో తాజ్ మహల్ తప్పక చూడండి.

సూచన :—సంభాష్య భవిష్యత్కాలములో **'तुम'** కర్తగానున్న పురుషుని రూపము విధ్యర్థక రూపమువలెనుండును. (చూ. పాఠము 4.) అర్థమును బట్టి కాలభేదమును తెలిసికొనవలెను.

ఉదా :—तुम कहो तो मैं जाऊँगा నీవు చెప్పినచో నేను వెళ్లుదును.

(कहो तो-कहोगे तो) (సం॥ భవిష్యత్).

4. సందేహము, అనుమానము.

वे आवें या ना आवें, मैं नहीं जानती वారు వత్తురో, రారో, నేనెరుగను.

कौन जाने? ఎవడెరుగు?

मैं क्या जानूँ? నేనేమెరుగుదును?

सभा सభ ; మీటింగ్ ; సమావేశము. (స్త్రీ.)

कई కొన్ని, కొందరు.

प्रमुख ప్రముఖులు.

नेता నాయకుడు ; నాయకులు. (పుంలింగము, ఏకవచన, బహువచనములు).

ठहरना ఆగుట ; ఉండుట.

परसों మొన్న ; ఎల్లుండి.

सबका పాఠము. (పుంలింగము).

मनाना ఉత్సవము, పండుగ జరిపించుట.

होकर త్రోవను, గుండా, మార్గమున. (Via.)

आज यहाँ एक सभा होगी ।

उसमें कई प्रमुख नेता बोलेंगे ।

पत्र ఉత్తరము, జాబు (పుంలింగము).

अगला రాబోవు.

महीना నెల. (పుంలింగము).

वापस आना } తిరిగి వచ్చుట.
लौटना }

यहीं ఇచ్చటనే.

कसर నేరము ; తప్పిదము.

मानना ఒప్పుకొనుట, సమ్మతించుట.

बुलाना పిలుచుట.

जिससे దేనినుండైతే.

నేడు యిచ్చట యొక సభ జరుగును.

ఆ సభలో (అందు) కొందరు ప్రముఖ నాయకులు మాట్లాడుదురు.

आज रात की गाड़ी से हम दिल्ली जायेंगे।
क्या आपके मित्र यहाँ दस दिन ठहरेंगे?
नहीं वे परसों जायेंगे।
मास्टर साहब आज नया सबक लेंगे।

हम अपने स्कूल में गाँधी जयंती मनायेंगे।

यहाँ से कलकत्ते होकर हम प्रयाग जायेंगे।

वहाँ से आपको पत्र लिखेंगे।

हम अगले महीने में वापस आयेंगे।

कौन जाने, कल क्या होगा?

जब तक मैं न लौटूँ, तब तक आप यहीं रहें।

तुम अपना कस्तर मानो तो मैं तुम्हें क्या करूँगी।

अगर तुम मेरी बात न मानो तो मुझे दुख होगा।

क्या मैं डाक्टर को बुलाऊँ?

కటి రాత్రి బండిలో మేము ఢిల్లీ వెళ్లేదము.

తమ స్నేహితులిచ్చట పది రోజులుందురా?

లేదు, వారు ఎల్లుండి వెళ్లేదు.

ఉపాధ్యాయులు నేను క్రొత్త పాఠము తీయుదురు.
(నేర్చుదురు).

మేము మా స్కూలులో గాంధీ జయంతి జరుపుదుము.

ఇక్కడనుండి కలకత్తా మార్గముగా మేము ప్రయాగ వెళ్లేదము.

అచ్చటనుండి తమకు తరము వ్రాయుదుము.

మేము పై నెలలో తిరిగి వచ్చెదము.

రేపు ఏమి జరుగనున్నది యెవరెరుగుదురు?

నేను మరలవచ్చు నంతవరకు తప్పరిచ్చటనే యుండండి. (ఉందురుగాక).

మీరు మీ తప్పిదము ఒప్పుకొన్నచో నేను మిమ్ములను తీసుకుంటును.

మీరు నా మాట వినకున్నచో నాకు దుఃఖము కలుగును.

నేను డాక్టరును పిలువనా?

రేపల్లె మహిళా మండలి

పై మహిళామండలి భవన నిర్మాణ సహాయార్థం, తమిళాంధ్ర సంగీత దర్శకులుగా పేరుబొందిన శ్రీ ఘంటసాల వెంకటేశ్వరరావుగారు, రేపల్లె గ్రామములో, 1-9-50న పాటుకచ్చేరి జరిపిరి. మండలివారు వెంకటేశ్వరరావు గారిని స్వీకృతపత్రమును సమర్పించి, వెండితోచేసిన సరస్వతీ, లక్ష్మీ విగ్రహములను బహూకరించిరి. ఈ కార్యక్రమమున, భవన నిర్మాణ నిధికి రూ. 3000/- లు వసూలు చేయబడినవి.

పాములపాటి వై రాగ్యభాయి,
కార్యదర్శి.

ఆంధ్ర మహిళాసభ

క్లబ్బు శాఖ

డి. 6—9—50న ఉదయశంకర్ సృత్య బృందములోని కెట్లీ అనునతను సృత్య భంగిమలను, జానపద గేయములను అభినయించి చూపెను.

డి. 15—9—50న విఘ్నేశ్వర పూజానంతరం శ్రీ హరింధ్ర నాథ్ చటోపాధ్యాయగారు, హార్మోనియమ్ పై తమ సంగీతమును వినిపించిరి.

నా స్మృతి పథంలో 'బర్నాత్' చిత్రం

* శ్రీమతి కొత్తపల్లి లలిత *

'బర్నాత్' చిత్రం సమీపథంలో నడిచింది. కథ అతి సామాన్యమైనదే కానీ కొన్ని అదర్శ సమస్యల్ని పురుస్కరించుకొని వేసిన ప్రాతిపదిక స్పష్టంగా గోచరిస్తుంది.

ఇద్దరు స్నేహితులు కాశ్మీరంలోని నుందర ప్రదేశాన్ని చూడడానికి వెళ్తారు. అతి రమణీయమైన ప్రకృతిశోభ వుప్పటిప్పలుగా, ఆ పూలచెట్లలో, జలపాతాల్లో అన్ని ప్రదేశాల్లో కనబడుతుంది...కథానాయకుడు కవి, కళా రాధకుడు, వేదాంతి! అతని హృదయవేదన మానవులకు వ్యక్తపర్చడం మాటల్లో కాదు...ఆ షోభ అంతకన్నా మించిన దగుటచేతనే 'వైలన్' అర్థం చేసుకొన్నది! ఈ చిత్రంలో దాని ఉపయోగం వలన భావగర్భితమైన వాతావరణ మేర్పడినది...ఆ గుంపులు గుంపులుగావున్న పూలలో సుగంధం తప్పకుండా వుండితీరుతుందనిపిస్తుంది...ఆ గల గలలాడుతున్న జలపాతాల్లో వెయ్యి హృదయాల ఉద్రేకం వుందనిపిస్తుంది...అక్కడక్కడ కనబడుతున్న చిన్నచిన్న రాళ్లుకూడా ఏవో గుసగుసలాడుకొంటున్నవా?...అవును—సంగీతం ప్రకృతిలో విడివిడిగా వున్న అందాన్ని ఒకదానికొకటి కూర్చి, విశ్వజననమైన ఏకైక స్వరూపాన్ని దానికి, అపాదిస్తోంది. మన హృదయాల్ని మహత్తర కత్తితోనే స్పందింప జేస్తోంది. తరతరాలనుంచీ! ఈ లక్ష్యాన్ని ఏచిత్రంలోకూడా సిద్ధింప జేయలే దింతవరకూ. ఇదే సమీపథం—కథా ప్రారంభములో 'వైలన్' అంతములో సన్నాయి!—ఈ నూర్వోదయ న్యూక్లియస్ మహా ప్రవాహాలకు ఆనకట్ట శ్రీలతామంగళేశ్వర్ వినిపించిన భావోన్మత్త గీతాలు...ఈ స్వరమేళనం చిత్రానికి విశిష్టమైన వాతావరణాన్ని కల్పించి (మొదటినుంచి చివరవరకూ కూచింపబడిన) మందమైన కథా గమనాన్ని ఇంచుక తొందరచేసి జీవం పోషించిన వచ్చును...ఇటువంటి ప్రదేశంలో రాగరక్తిమను వర్ణించినారు...అంతలేని జీవన

రాగం కొంతవరకూ సంగీతమనంలోనే నడిచింది...హృదయాన్ని మరింత ఉజ్జితం చేసింది...ఆ 'వైలన్' ద్వారా ఎన్నో మూగబాధల్ని అవగాహన చేసుకొంటాం...కళా రాధకుని వివాదజగ్తు దాని లోతుల్లోనే వున్న మాధుర్యం (ఆనందమా?) అందులో ప్రేయసి కై వెళ్లిపీలుపు—ఎన్నో అర్థం చేసుకొంటాం... 'వైలన్' ఎక్కువ వివాదాన్ని చొలకపోస్తుండేమో నని కాబోలును 'సన్నాయిని' ప్రవేశ పెట్టి కళ్యాణశోభను సంపాదించవలెనని చూసినారు... 'వైలన్' అడిగిన ప్రశ్నల్ని పూరించాలని చూసింది 'సన్నాయి'...కానీ, అత్యుత్తమ స్థాయిలో రెండూ ఏకైకమే—వివాదం ఆనందం!...అవును నిండుగా వ్యక్తపర్చాలంటే అదంతా ఆ పాత మధురం..... దీన్ని కలంతో కన్నా మంచెతో బాగా వర్ణించ గలమేమో! అక్కడైనా రంగుల్ని చూపించగలం...కానీ శాస్త్రంలోని వేదాంతాన్ని, వొంపుల్నీ, పరిమళాన్నీ—ఇన్ని వేటు వేటు లక్షణాల్ని ఏకైకరూపంగా చిత్రించగలమా? అందుచేతనే సంగీతాన్ని ప్రకృతి వినాగా ఎక్కడా పూర్తిగా అవగాహన చేసుకోలేమని విశ్వసనీయంగా అనిపిస్తుంది.

ఇంత అంతులేని ప్రకృతి రమణీయతలోనే కాశీన్యం గర్భితమైవుంది...జరామరణ దుఃఖ బాధితులైన మానవులకు మహా నిలయమిదే!!!

సౌందర్యం కూడా నశిస్తుందంటే కళ్లు నమ్మలేవు... పూలు కళ్లు చిల్లులు పడేలా నిండుగా వికసించి అనుక్షణంలో వాడిపోయి వాసన పోగొట్టు కొన్నట్లుగానే మానవుడు కొన్నాళ్లు గుండె చీటుకపోయేలా జీవింది, ఎట్టని బ్యాలవరే నిమిషంలో సమసిపోతాడు!! అవును—ఎన్నాళ్లని విసుగు లేకుండా వుండగలడూ.....

బర్నాత్ లోని హృదయ విదారకమైన సన్నివేశాలు : మానవుడంటే ఏమిటి? ఒక మహాకావ్యమే వాని

హృదయం... కానీ వాని కోరిక సంతతి పెద్ద బతుకైన విహిత విషయంపుట్టి—అని చూపిస్తుంది... ఇందులో ఇద్దరు పురుషులవలె ఇద్దరు కాన్డెండ్ చేసుకోవడాలు... వాటి ప్రకృతి పుష్పసౌరభం, పనిచాల అమాయకత్వం పెట్టని ఆభరణములైనవి... నైతిక స్వభావము వసునంది చలపుల్ని వెదజల్లుట సమర్థతతో చూపిరి.....

‘ప్రేం క్యా కహతా, బతావతీ—’ అని ఆడుగుతాకే గాని దాన్ని అనుభవించడం అస్సాదించ జేయడంలో వెనుకంజ వేయరు.....

ఒక స్త్రీ కళారాధకుని ప్రియురాలు... ఆమె ప్రాణాల్ని తెగించి ప్రేమవిజయాన్ని పొందుతుంది.

Unborn tomorrow and dead yesterday,
Why fret about them if to be sweet !

అన్న ప్రకారంగా జీవించే రెండో పురుషుని కలలో జక్కిన దింకోవడుచు... ఆమె ప్రోషిత భర్తృకవలె అతనికై నిరీక్షించినది... అంత పదునుగా అంత పవిత్రంగా ఒక అమాయక హృదయం మాత్రమే ప్రేమించ గలదని నిరూపించినది... దానికి ఫలితంగా ఆమె గర్భిణి అవుతుంది... ఆకారేఖలు రెండు కళ్లలో వత్తులై వెలుగుతూనే వుంటువి... అతడు పశ్చాత్తాపం వడి తిరిగివచ్చేంత వజ్రకూ, కాలం కాళ్లకు బంధాలు వేసికొని కూర్చుంటుందా? ఆమె అంటే తమ స్వరూపం కావున అన్నిరోజులు నిరీక్షించినది... ఒకనాడు నిరాశ మృత్యురూపంతో వచ్చి ఆమెను జంటుతీసుకొని పోతుంది! ఆమెను స్త్రీగా గౌరవించలేక పోయిన పురుషుడు అలస్యంగావచ్చి ఆమె మృతకశే బరాన్ని గౌరవించి దహన సంస్కారములు చేస్తాడు... ఆ జంటుచరిత్ర అంతటితో ముగిస్తుంది... అసలంతకన్నా జరగవలసిన దేముంటుందీ?

ఇంకో దిక్కులో: వీక్షగా ప్రేమించిన కవి ఎన్నో కష్టాలుపడినా ప్రేయసిని పొందుతాడు... నిజంగా ప్రేమిస్తేనే ఇద్దరూ ఆకలయికకు అర్హులని నిరూపిస్తారు. ఇందులో హృదయాన్ని కలిచికేసి కొన్ని ఘట్టాలు: కవిని వేళ్ళింట్లో ప్రవేశపెట్టి వెళ్తాడు ప్నేహితుడు. (ప్రేయసి పెద్ద ప్రవాహములో తనకై మరణించినదన్న విచారంలో వుంటాడు)

ఈ సన్నివేశం విషయంగా కవినిస్తుంది ‘అవ ముహూర్తే చేత కేహో... క్యా’? అని ప్రశ్నిస్తాడాయెను. అప్పుడే హృదయ చూపుల తో సవాలిస్తుంది... ఆకే సమయంలో బలవాదు: ఏడుస్తాడు... వేళ్ళకూడా మాతృదేవి... సమస్తాన్నీ మర్చిపోయి వాణ్ణి బుజ్జగిస్తుంది... పతివ్రతల కలకే వేళ్ళకూడా చిల్లని పల్లె అన్న భేదకర్తవ్యం కొట్టవచ్చినట్లు చూపినారు... ఆ పనిచాపని ఏదన్న ఆతని గుండెల్ని చీల్చి వేస్తుంది... ఆస్పదనుగుతాడు—‘తుం మా హో?’... ‘పునకా బాప్ కానె?’ ‘కిస్మత్ హే, పునకా బాప్!’ అని కన్నీళ్లు పెడుతూ!! జేబులోనుంచి కొన్ని నోట్లు తీసి ఆమె కాళ్లదగ్గర పెట్టి వెళ్ళిపోతూ ఆమెపాదాల్ని స్పృశిస్తాడు... కళ్ళ కద్దుకొంటా డామెపాదభూమిని... ‘అమ్మా... నీ స్థితిని నేను అర్థంచేసు కొన్నాను... నీ నైతిక పతనానికి కారణ భూతుణ్ణి నేను—పురుషుణ్ణి... ఇటువంటి నీచుణ్ణి నీవు క్షమించి నవ మాసములు భరిస్తున్నావు... నేను నిజంగా సిగ్గుపడుతున్నాను... నీ మాతృత్వం వన్ను అవమానిస్తోంది... ఇంతవేమించిన కఠినశిక్ష ఇంకోటి లేదు తల్లీ—’ ఈ మాటలు పైకి అన్నవి కావు... ఆ గభీరనిశబ్దములో ఇంత అర్థమవుతుంది.

మానవుల దుర్మార్గ చర్యలు చూసి మన హృదయాలు ముకురించుకొని పోతవి... తుణకాలం ఏడుస్తాం... మళ్ళీ మన ప్రవర్తన అదే దారి త్రొక్కుతుంది... మనం లజ్జా విహీనులం... మానాభి మానముల్లేని పశుతుల్యులం... రాక్షసులం... మనమా మానవులం? అందుకనే బయటకు వచ్చి స్నేహితునితో అంటాడు “వో మా హై... అవురత్ నహీ... మాసే కోన్ ప్యార్ కర్తా? కైసా ప్యార్ కర్తా?”.....

ఈ సందర్భములో ఎడిటర్ పటేలు (ఫిలిం ఇండియా) చేసిన విమర్శన సారాంశముకూడా చెప్పవలెను—ఈ చిత్రం లోని స్త్రీలు వారికి కాబోవు ప్రియుల్ని చూసిన తక్షణం వార్కి దాస్యమంటూ కాళ్ళమీదపడి ముద్దు పెట్టుకొంటారు... ప్రేమ పుష్పించడానికి ఇంచుక కాలతీతం. జరగవలసినదీ—అప్పుడే పవిత్రంగా రాణిస్తుంది... ప్రేమను ఈ విధమైన దగ్గర దారిని నడిపించడం యేమంత బాగలేదు... పైగా పల్లె పడుచులైనా స్త్రీ సహజమైన

నా స్మృతి పథంలో 'బర్సాల్' చిత్రం

'మందగమనం' 'సిగ్గు' కొంత చూడవలసినది...అంత బాహుళ్యంగా వుండేకాన్ని వెల్లడిచేసిన భారణి అసలుంజ సంగా వుంది...మొదటినుంచి చివరవరకూ 'చీకటిలో' జరిగినట్లుగా చూపిన దృశ్యాలు, ఎక్కువ గౌరవించ వలసి నట్లుగా కనపించలేదు...పాటలు లేనిరాత్రి ఒక అంతులేని నిశీధంగా విసుగ్గా వుంది...డైరక్టరు శ్రీ రాజకపూర్ ఎక్కువ భీభత్సాన్ని ఈ చిత్రంలో ఒకచోసినాడన్నారు. ఇది చిన్నవాళ్ల హృదయాలమీద చాలా భారవంతముగా కూర్చోని ఉత్సాహ పూరితంగా వుండవలసిన వార్షిక మనోవైకల్యాన్ని కల్పిస్తుందేమోనన్నారు...జీవితంలో సహ

జంగా వున్న ఈ చీకటి జోణాన్ని కళ్లకు కట్టినట్లుగా చలన చిత్రం ద్వారా చూపడంలో ఎటువంటి 'వైరాగ్యం' 'ప్రవర్తన' కల్గినా—ఈ గల్ల దాన్నికూడా భరించ వలసినదే. ఇది మానసిక తత్త్వ విరుద్ధమైన దేమికాదు... చేసినవాళ్లం చూపటానిక్కూడ సాహసించాలి...ప్రత్యక్షంగా చూసి కొంత సిగ్గుపడాల్సి వస్తుంది...మన నీచమైన ప్రవర్తనల్ని కొంత మార్పుకోవాలి...సంఘ నైతిక పతనానికి కారకుల మైన మనం స్వహస్తాలతోనే దాన్ని నిర్మూలించాలి...అప్పుడే మానవులం—మనల్ని మనం గౌరవించు కోగలుగతాం.

ప్రభాకరాస్తమయము

బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రిగారి మృతికి సానుభూతి తెల్పు పద్యములు

ఉ॥ వెంకట శాస్త్రిగారి మృతివీనుల
 శోక వియోగవీచికా
 అంకెలగుండు మాకనుకొలంకుల
 సీరము పోకమున్నె యీ
 సుకటమా! ప్రభాకరు వికాలవిలోల
 విసుద్ధ కావ్యముల్
 యింకను ఆంధ్రభాష విని యింపు
 ఘటింప నభాగ్యయైనదా ॥

సీ॥ వాక్యాసనుండు మున్ వసుధను స్పృశియింప
 తిక్కన కవి మంచి వాక్కు నేర్ప
 శ్రీనాథ కవిమేటి సిగ్గు వలపులనేర్ప
 బమ్మెర వారు సద్భక్తి నేర్ప
 అలసానికులజుండు ఆటపాటలనేర్ప
 ముక్కు తిమ్మన ముద్దు పల్కు నేర్ప
 పాండురంగ విభుడు పదముల జిగి నేర్ప
 కృష్ణరాయలు తెల్లగూర్చి నేర్ప

యవతరించిన యాంధ్రభాషావధూటి
 వృందయ కల్యముజేసి యుజ్జూతలూపి
 తెనుగు బాసకు భాష సందేశమొసగి
 యస్తమించెను నేడు ప్రభాకరుండు ॥

సీ॥ మూలమూలలనుండి మూలైడు గ్రంథముల్
 బయల దీసిన నీడు భవ్యశక్తి
 తెనుగు భాషారూచి తెల్ల మెరుంగులన్
 తేటతెల్లముజేయు దివ్యశక్తి
 ఆంధ్ర భాష యోష నలరింపగల యెట్టి
 అతుల మేధావి యైనట్టి శక్తి
 ప్రాచీన గ్రంథముల్ ప్రీతితో నిన్నాళ్లు
 తర్కించి వ్రాయు సంధానశక్తి
 స్వర్ణమునజూప మనమును నుత్సాహమంది
 పొంచ భౌతిక దేహంబు పాసినావ!
 పుణ్యచరితమునైన నీ పాత్రములను
 నిర్మలంబుగ భాష పురీతమయ్యె ॥

(మధుర కీనుండి)

మీ
ప్రియమైన
పానీయము

పరిమళభరితమైనది

NEZ-776

రీటా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా కుదుళ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలుట, నెయ్యుట, చుండ్రు, బట్టతల, శేష కొరుకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకువేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు. మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుదు. రీటా హిందూ దేశమంతటా దొరుకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

పరిణయ చిహ్నం

శ్రీ కాశీభట్ట సూర్యనారాయణాస్తి

అది అతిభారం — మహాభారం — మహాప్రళయం. కాదు జీవితానికి మరపుతీరని మచ్చ—ప్రేమలతా కుంజ మునకు గొడ్డలిపెట్టు—ప్రియులపాలిట పెనుభూతం— కాదు కాముకీకాముమల కలయికకు కత్తిపోటు—ప్రణయ సామ్రాజ్యపతనానికి పెద్దమెట్టు—కాదు విలాసమానసాలకు బలుసుముల్లు—పరస్పరానురాగ ప్రవాహానికి ఆనకట్టు— కాదు; కాదు ప్రణయపూరిత హృదయాలకు ములుకులాంటి పలుకు—ఇంకెందుకు?—విపరీత వివత్కర విషాదపూరిత మైన దుర్వార్త: అంతేకాదు—రోషావేశావృతమైన కర్ణ కణ్ణిర కఠినోక్తి!!

“అగు ఆగు శంకరం? ఆగవేం? నిన్నే, ఏయ్ ఆపండి భజంత్రీలు. నిన్నేనయ్యా? ఆపనయ్యా! నీవూపు మంత్రం.” అంటూ కాన్తుల్లను అరికట్టేశాడు, తరవేగంతో వస్తూ అలిత తండ్రి.

తీర్చిదిద్ది, పచ్చని తోరణాలతో అలంకరింపజేసిన ఆవరణలో, రెండువేల ప్రేక్షక జనసమూహంలో, వివిధ రకములైన మంగళ వాయిద్యములతో, పండిత శ్రేష్ఠుల పలు రకములైన స్వస్తి వాక్కులతో, కాలికి గజ్జె కట్టి విటులకు విరహమొచ్చునట్లు నటించు వేశ్య శ్రేణిలో, సకలబంధు, మిత్ర సమూహంబగు కల్యాణ మండపములో, చిరకాలము నుండి, తన కలియకకైగోరి, తన హృదయోద్ధాన వనమున విహరించు నుండరియగు అలితవైపు క్రిగంట చూచుచూ— చిరునగవు మోముతో నూత్రధారణచేయు సుముహూర్త సమయమది.—

చేయునదిలేక నిశ్చేష్టుడై నిలబడిపోయాడు శంకరం. ఆకాపాళము అంతరించింది. తన హృదయ నిర్మాణ డోహంతస్తులు నేల కూలిపోయాయి. హృదయాధి దేవత పరాజయమైంది. సంతోషము తీణభంగురమైంది. సభా మండపమంతా గలభూ కాబోయింది. ‘ఎందుకొరకై ఆకుంకమా!’ అని చూపురులందరూ వెలవెలబోయి చూస్తూ సమాధానం కొరకై వేలివున్నారు. ‘నావల్ల అప

రాధమేమా’ అని శంకరం తండ్రి అంధుడగుటచే, వియ్యంతుని వైపు చెవులు నిగిడ్చి, తడుముకుంటున్నాడు. తన ప్రణయ రజ్జువు బిట్ట బిగిసి, ఛేదించ బడుటకు కారణమేమా అని నిర్ణాంతపోయి, తల క్రిందకువంచి ప్రియుని పాదపద్మముల మీద బొటబొటమని కన్నీటిచుక్కలు కార్చటం మొదలు పెట్టింది లలిత.

“ఏమండీ! మీకేమైనా జ్ఞానం గలదా? ఏం! మాట్లాడరేం? కతియుగ యుద్ధస్థిరుడులా తడుముకుంటూ కంగారు పడతారేం? మీకు భూవసతి ఎక్కవగలదనిచెప్పి, కపటమాటలతో మాకళ్లుగప్పి అన్యాయం చేస్తారా? ఆ వున్న కొద్ది వసతియైనా అప్పులతో కప్పబడిందటగా! ఏం? అంత దిటవుగా చెప్పారు? నీకేమైనా...” అంటూ పెద్ద పెద్ద గర్జనలతో కరములు జాపుకుంటూ వరుని వద్దకు వచ్చి “నాకు నచ్చలేదు యీ అబద్ధాల సంబంధం. కూతుర్కు మరొక వివాహముచేస్తా. ఆపవోయ్! నూత్రం కట్టడం? ఇదిగో మీనలుగు సొమ్ము. ఎవరికి కావాలి?” అంటూ వెయ్యి రూకలూ విరజిమ్మేడు అలిత తండ్రి.

అది కల్యాణమండపమా—లేక కదన రంగమా! అను కుంటున్నారు ఆమాయికప్రజలు, ఒళ్లంతా కళ్లు చేసేకుని చూసే వృద్ధ పురోహితుడు పాపం! పారజల్లిన వెయ్యి రూపాయిలూ ఏరుకొంటూ ‘అహ! ఎంతలో ఎంత విపరీతం! కాల ప్రవాహంలో అనృతమెంత వింతగా సరిగమించింది. “అదేమిటి: వకీలంగారు! ఇదిమీకు భావ్యంగాదు. ఏమి టింత రసాభాసు. ప్రాణవి త్రమాన...అన్నట్లు వివాహ కాలంలో బొంకవచ్చునని ధర్మకాన్తునిం. కాని, మీరిదిమరకే తెలుసుకొనవలసింది అంటూ అడ్డు వెళ్లాడు. ‘వెళ్లనయ్యా చెప్పొచ్చావు. నీ డబ్బుకోసమని కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పి పిల్ల భవితవ్యాన్ని నాశనం చేద్దామని బయలుదేరావు. ఇంక అక్కడ్ని వూరుకో. ఇట్లా ఎందర్ని మోసంచేద్దామని? ఇదిగో చెబుతున్నా—నీకులమీదనుంచి లేచిపోవలసిందే. లేదండీ? అంటూ పెద్దగా ఓండ్రపెట్టాడు అలిత తండ్రి.

అలాగే అన్నింటికంటే ముందే అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది.

“అలాగే అన్నింటికంటే ముందే అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది.”

అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది. అతని ముఖం మెరిసిపోయింది.

“ఏమిటి అశ్చర్యం!—అగతాయి వేషమును.” అని మరలకొందరు.

“అయ్యో! గుటుకపడి ఏకాన్తం గొంతు చీల్చుకుని బయటపడి యోగముంటే ఎట్లాగవుతుందీ” అని మరి కొందరు సాగతీస్తున్నారు సహేళనగా. లలిత దుఃఖా వేదనతో బయలు వెదలి తన పరువుపై పరుంది. అంతే— అప్పటి మొదలు అనారోగ్యమే—

తొలిత శంకరం లలితలు కాలేజీలో వ్రాసుకుంటున్నది. యే. ప్యాసయి, వుద్యోగం కొరకు అన్వేషిస్తూ లలితకు తనమదిలో స్థానమిచ్చాడు శంకరం. “విద్యకు మించిన

రూపము—రూపుకు మించిన భవము—భవముకు మించిన శ్రేయ. ఇంకేమి కావాలి?” అని లలిత తన జీవితాన్ని శంకరాని కంకితమిచ్చింది. చివరకు సుముగూర్తము అభ్యసించింది. చివరకు భంగమైంది.

అహో! సుఖా సుఖములు వైవాహికామగదా!

లలిత భర్తృవియోగ దుఃఖ-క్రాంతయై పరమేశ్వరుని వద్ద పరి విధముల ప్రార్థింపసాగింది. ఇట్లు కొన్ని దినములు గడిచాయి. ఏ దుర్ముహూర్తమున మాంగల్య విగర్హన జరిగినో, అప్పటినుండి తన సుముగూర్తమున తన శరీరము దుఃఖ భాజనముచే కృశించింది. తుట్టుతుదకు శల్యచర్య వశిష్టయై, చివరిసారి తన శ్రేమియుని దర్శనంకొరకు పుట్టి పించింది. శంకరాన్ని తన్ను చూచుటకు రమ్యనమని, యింతని ప్రాణముల మీద ఆశివీడితిని, కడసారిమాపు యింతని ఒకనాడు తనసోదరునిచే శంకరానికి కబురంపించి నిత్యము లలితపై ధ్యానము నిలిపియున్న శంకరం ఆ జాబ కన్న వెంటనే తన మోహనాంగి మోము సందర్శించుట ఎట్లా! అని బయలు దేరాడు.

గరళకంఠుని కటాక్షమును కాముకులమీద వీక్షించేయుటచే, పాపమా సమయయున లలిత తండ్రి కచ్చేరీ వెల్లిపోయాడు. తమ్ముడుకూడా పాతకాలకు బయలు దేరాడు. చంద్రునికొరకు చకోరము ఎదురుచూచునట్ల లలిత తన హృదయేశ్వరుని మీద మదిని నిల్పి, పరుంబోయింది. పేదలగన్న పెన్నిధివోలె పరమేశ్వరుడు నయ్యక రంబున నచ్చట నవతరించనో యన, శంకరం అచ్చట వచ్చి లజ్జాజనిత హీనస్వరముతో, గద్గద యుక్తంగా ‘లలితా’! అని పిలిచాడు. దిగులుతో, నీరసంగా వున్న లలిత ఆ స్వరం ఎవరిదా అని తలయెత్తి చూసింది. శంకరం సిగ్గుచే తుడికాలి గోరుతో భూమిని గిల్లుతు మోము క్రిందకు దించుతున్నాడు. లలిత అతనియెడల పరప చూపుతూ ప్రక్కమీద కూర్చుని ‘శంకరం సిగ్గుందుకు? నీ శ్రేమను భగ్గంచేసిన భగవంతుడు లేదా! దిక్కులేనివా? దేవుడే దిక్కుగాదా! తన చక్రం చేపట్టి మన శత్రువు ఛేదించదా?—మన యిరువురనూ తిరిగి ఐక్యం చెయ్యదా నటనసూత్రధారుడుగా ఆ నారాయణుడు—రా శంకర

ఇట్లా కూర్చో! శంకించుకోకు—అని చెయ్యి చూపుతుంది.

పాపం శంకరం లలిత కృతజ్ఞతకు దోహదమిస్తూ ఆమె ప్రక్కన ఆసీనుడవుతాడు.

‘ఏం! లలితా! ఎట్లావుంది.’ నీ ఒంట్లో. అంటాడు.

‘ఎలా వుందనిచెప్పను. గాఢాందకారంగావున్న చిమ్మ చీకట్లు చీల్చుకుని, ఎరుటవచ్చే యిదురుగాలిని ఓర్చుకుని, తరంగ శబ్దాల హోరుకు తాకుకుని అంతులేని సముద్రయానం చేసే నావమాదిరిగా వుంది నా శరీరం. ఏం చెప్పను— యీ రోజుకు పదిహేనురోజులు జ్వరంవచ్చి. రెండు రోజులైంది పథ్యంతిని. నిన్ను చూసేసరికి నాశనమైంది సీరసం. ఇంకా నెలదినములకుగాని కోలుకోదు నా శుక్ర శరీరం. శంకరం? ఆలా వున్నావేం?’ అంది లలిత.

‘ఏం? ఎట్లావున్నాను?’

‘దిగులుతో నున్నట్లున్నావు?’

‘ఇంకేముంది. అప్పటి నా అపరాధమే దీనికి కారణం.

“అపరాధమేమిటి శంకరం? నా బోటి ఆడువారికి గాని ఆ భారం. నీ కేమిటి! ఎందుకు చింతించటం. దిగు లొందకు శంకరం. నెల రోజులు నిండిన తరువాత వెనుకటి నరి నిండు వెన్నెలలో విహరింపవచ్చు మనం. పండుటాకుల నీడల్లో పరుగులెత్తవచ్చును. తమిలం శంకరం? నా తండ్రి చేసిన తప్పు తలుచుకోకు. ఇక నేను ఎక్కువగా మాట్లాడ లేను. దాహమవుతోంది. అని మంచము క్రిందకు చూస్తూ వెదకబోతుంది లలిత.”

‘ఏం: మంచినీరా. ఇదిగో గ్లాసు యిక్కడనే వుంది.’ అని నీటి గ్లాసును లలిత నోటికందిస్తాడు శంకరం.

‘శంకరం నిన్ను వదలలేను. ఇకనన్ను నీవు వివాహం చేసికో వలసిందే. ఎన్ని ఆవాంతర కారణాలు అడ్డుపడినా సరే—ఇక్కడ కాకపోతే మరే ప్రదేశంలో నైనా సరే.’ అంటుంది అర్థిస్తూను.

‘ఏమిటే పిచ్చు లలితా! నిన్ను భార్యగా స్వీకరించే బాధ్యత నాదీ. నీవు నిద్దరపో. సీరసం వస్తుంది. అన్నట్లు నేను 15 వ. తేదీని నాగపురం వెడుతున్నాను తెలుసా?’

‘ఆ! నాగపురమా! ఇంకా యేం. ఇరుకైయ్యెగు శోక లుంది. అప్పటికి నాకు స్వస్థత చేకూర కూడదూ!’

‘ఎందుకు’

‘ఎందు కేమిటి. నేను వస్తూ నీతో. నిన్ను వదలి నిమి గుం గూడా వుండలేను. నన్ను తీసికెళ్లవూ! అక్కడైనా వివాహమాడు నన్ను. నా స్వాదయస్థానంలో నీకు తప్ప మరెవరికి దొరకదు స్థావరం. బి. యే. పరీక్షల్లోనే నీకర్పించా సర్వస్వం. నా జీవిత శీకటానికి నీవే మార్గదర్శకుడవు. నా పరమావధికి నీవే మరమేష్వరుడవు. నా భవిష్యత్తుకు నీవే ఆధార భూతుడవు. ఏదీ ఒట్టువేయి. నన్ను తప్ప కుండా తీసికెళ్లవూ? అని చెయ్యి జాపింసి జాలిగా— అలితె.

‘ఏమిటి చదువు లలిత! మరేం ఫరవాలేదు. ఇదిగో వాగ్దానం.’ అని కరం శ్పృశించాడు శంకరం. ‘మరి మీ నాన్న వచ్చే వేళైంది. నేను వెడుతున్నా. నెమ్మదిగా పడుకుని నిదురించు, లేకపోలే సీరసం హెచ్చవుతుంది.’ అని లలిత శిరోజులు నిమరుతూ లేచి గృహోన్ముఖుడై వెళ్లిపోయాడు శంకరం.

శంకరం లలితల వియోగ సాగరంలో కాలనావ గంతు లిడుచు పరుగులెత్తింది. లలిత తపించే తారీఖు వచ్చింది. ఆమె వదనంలో ఆనందరేఖలు తాండవిస్తున్నాయి. శంకరం నాగపురమునకు ఉద్యోగాన్వేషణకై బయలుదేరుతూ లలితా మందిరానికి వేంచేశాడు. శంకరంకొరకు ఎదురు చూస్తూ లలిత పెరటి సావిట్రి తారట్లాడుతోంది. రాత్రి 9 గంటలు కావచ్చినది. రజనీచరుడు తన ఆరాధ్యరమణి రోహిణి కొరకై తారామండలంలో చరిస్తున్నాడు. శంకరం లలితను చూచి ‘లలితా’ అన్నాడు కాంతంగా.

పిలుపు వినగానే తలుపు చాటునుండి ‘ఎవరు?’ అంది ప్రశ్నార్థకంగా లలిత. ‘నేను. నా పేరు శంకరం. మరి తెలివిస్తావేమో నని—

ఆనందాతిశయంతో శంకరం చేతులు పుచ్చుకుని ‘నన్ను గూడా తీసికెళ్లవూ! నీవు తీసికెళ్లకపోతే నేను బ్రతుకలేను.’ అని కన్నీరు పెట్టుకుని ‘ఏ నయ్యా! గొయ్యా!’ అంది అపుకునే దుఃఖంతో.

‘విన్నా! నే చెప్పినమాట విన్నా లితితా. మీ నాన్నా గారి, బాంబేకి వెళ్ళినా వింటే వచ్చేం చేస్తారో తెలుసా? అలాంటిది. కలలోగూడా నిన్ను మనుకను—అలాగే నన్ను కలస్తా.’ అంటాడు శంకరం బ్రతుకూలు తానూ.

‘అలా పట్టాకా, మావాళ్ళ గారు, అంతా కేర్లగా నిద్రించేస్తున్నారు. ఇప్పుడు నేను కూడా పట్టా గుర్తించే వారినేమో లేదు. లే! ఇంకానే ఉన్నా. ఏ అలికిడో లేదు. అనుమానం కొద్ది ఆనందం వస్తుంది. లే, అని కొంత దూరం చేస్తుంది లలిత.

‘అయితే రా! రమ్మగారా. ఈ కష్టపులుగూడా ఎందుకు?’ అంటాడు శంకరం.

‘ఈ కష్టపులుగూడా నాలోనే వస్తాయి. జరుస్తావేం శంకరం? కాస్త యీ సంది...’

‘అమ్మగారూ’ అని శంకరం లలిత మాటల పుచ్చుకుని ప్రజ్వలించే పనులూ, లేస్తూ బండిదగ్గరకు వస్తాడు. చూత వెయ్యటానికి సిద్ధంగావుంది రైలు విరిద్దరి కోసమా అన్నట్టు. శంకరం చకచకా టిక్కెట్లు తీసుకుని లలితతో బండివచ్చేతాడు. కాలప్రమాణంలో రైలు ప్రయాణం కనపడని అనువులాగ వుంది వారుభయాలకు. చూతన చూడకుండా పాతగాథలతో పరుగుతీస్తోంది ధూమ శీటం. ప్రపంచంలో లేని ప్రణయమా అన్నట్టు నంగనాది లలిత నాగపురంవేరి లలితాశంకరంలను దింపుతూ, కళ్యాణాకార్యాదాన్ని మాతలో వెదనల్ల వెలిపిపోయింది రైలు. శంకరం లలితలు నాగపురం కాపురస్తులయ్యారు నాటికి. గగనంతుని కృపవలన కొద్దిన్నాళ్ళే 200 రూపాయల తంతో కాలేజీలో కుదుటుపడ్డాడు శంకరం. కొన్నాళ్ళయ్యే సరికి లలిత వృద్ధయంలో పల్లవి ప్రారంభమైంది.

శంకరం బడివాటి సాయుధులం బూతులు కేర్ల, నెక్లెసు బడి కొనితెచ్చి కేబుల్ వుండుకుం లలితతో కూర్చున్నా కాలం గడుపుతున్నాడు.

‘మరి ఏమైంది?’ అని లలిత.

‘ఏమిటి—ఏమోతుంది—అంతా మామూలే.’

‘మామూలవులే ఏమీ? నిర్భయం చేసుకోరామా?’

‘భాయపయింది. నెలకు 200 రూపాయలతో?’

‘అనిగో చూచారా, అప్పుడే పూకు. జీర్ణ విషయం కాదు. మన జీవితమన్నది, భగవంతుని కరుణ వుంటే మన పరిణయం ఎప్పుడూ?’ అంటుంది లలిత.

‘ప్రణయ ప్రవాహాలు రెండూ అన్నమై పరుగుతీస్తూ వుంటే పరిణయం దేనికి? లలితా మనకు ముహూర్తం అచ్చిరాలేదు.’

‘సుముహూర్తం కాకపోతే దుర్ముహూర్తమా లెక్క.

‘అనికాదు నేననేది. నీ ఇష్టం ఎప్పుడుపడితే అప్పుడే ఇదిగో కష్టమిగాయి. గమ్యం చేస్తా.

‘ఏం! ఏమిటి? ఎందుకు!’ అని కళ్లు మూసుకుంటుంది లలిత.

‘ఇదిగో పరిణయ చిహ్నం—ప్రేమ ముద్ర—భాగ్య చంద్రిక—సువర్ణ సూత్రం—మహిళా మనోరంజని.’ నిమగ్నంగా, నిరాఘాటంగా నీ కలంకరింప జేస్తున్నా.

అంటూ శంకరం లలితమనోలతను తనమదికి అల్లంకుంటూ పోసిపోయే ఆమె లేతమెడలో సువర్ణ హారాన్ని సాంపుగా పడవేసి, తనివితీరా ముద్దు పెట్టుకున్నాడు.

లలిత కలతచెంది కంగారుతో మెడ చూసుకుని మెరిసి పోయే నెక్లెసును చూసి మురిసిపోయి, తన్మయత్వంలో శంకరం ఒడిలో వాలిపోయి ఆతని ప్రేమైకదృష్టిని అక్కర్లేచింది.

మరచి పోయిన కథ

యిద్దరాజు మందరం

ఎప్పుడు, ఎవరితో ఆమె వివాహము జరిగినదో ఆమె కేమి తెలియును? ఆ! మరచి పోయిన ఒక కథవలె కొద్ది కొద్దిగా జ్ఞాపకము కలదు.

ఒక దినమున తన గృహమునకు కూడా బాబామేళముతో వుంచిమంచి వస్త్రములు ధరించి అనేక మంది మనుష్యులు వచ్చినట్లు, చగులు నాణ్యములు తెచ్చినట్లు, తనతోటి పిల్లవాడు ఒకడు వచ్చినట్లు, “ఈ పిల్లవానితో మనము కూడా ఆడుకుందామా”. అని తన స్నేహితురాలైన సరితాతో అన్నట్లు, ఆ మాటవిని అందరు నవ్వినట్లు, ఇంతకుమించి ఆ పిల్లవాడు యేమయినాడో యింకేమియు ఆమెకు జ్ఞాపకము లేదు.

బహుశా యిదియే కాబోలును ఆమె వివాహము? వివాహ మంటే యేమిటో అప్పుడు యేమి తెలియును? “వివాహం” అను మాట తెలుసుకొని వివాహ మంటేదాని అర్థ మేమిటో తెలియదు. ఒక అమాయకపు పిల్లవాడు, ఒక సిగ్గుపడుచున్న పిల్ల, ఇరువురు పచ్చని వస్త్రములు ధరించుట, వచ్చి కూర్చోవట సరి, ఇద్దరికి ముడిపడు చేను. తరువాత...

“పెండ్లి చేసుకొనెదవా” అని యేవైనా అడిగితే మంజుముఖము యెర్రనై చికాకు పడేది. అట్లు యెందుకు చేస్తాలో ఆమెకే తెలియుటలేదు. ఆమెకు తెలియకుండానే విధానములన్ని ఇట్లు జరిగినవి. బహుశా పేళన చేయుచున్నారని కాబోలును ఆమె చికాకుపడేది.

* * *

వివాహము మానవజీవితమునకు పరిపూర్ణత నిచ్చుచుండి అని మంజులకేమి తెలియును? జీవితములో కష్టసుఖములను ఇంకయు యెరుగని ఆ అమాయకురాలునకు ఈ విషయముల అర్థము ఏమి తెలియును? ఆడుకుంటుంది, పాడుకుంటుంది, ఒక్కొక్కప్పుడు అలుగుతుంది, యింతకు

తప్పయింకే భావమును ఆమె యొక్క ఆ చిన్న హృదయములో కలుగుట లేదు.

ఆమె పేరు మంజుల. కాని అందరూ ముద్దుగా “మంజు” అని పిలుస్తారు. ఈమె తల్లి ఈమె చిన్నతనముననే స్వర్ణస్థూరా లైనది. ఈమె తండ్రి, ఒక మేనల్లమిగిలియున్నారు. ఈమె తండ్రిగారు పండి పోయిన ఒక మామిడిపండు. కొమ్మనుండి యెప్పుడురాలి పోవునో! మేనల్ల తన యావ్వన కాలముననే వైధవ్యము పొందినది. ఈ యిరువరి ప్రేమసాగరములో పెరిగి పెద్దదైనది మంజు.

“ఈ జీవితము మీద నమ్మక మేమిటి? ఈ దినంపుంజే రేపటికి మాయమవుతాము. నేను చనిపోయిన పిమ్మట మంజుగతి యేమగును? ఇతరుల కష్టములలో యేవరు పాల్గొనెదరు? యేదైనా ఒక త్రోవను మంజుకుయేల చూపరాదు? నాకునుకూడా తృప్తి పొందుతవి. కొరిక పూర్తికాకుండా చనిపోయిన వారికి స్వర్ణములో కూడా కాంతికలుగదు” అని మంజు నాన్నగారు ఆలోచించిరి.

బాబాలువాగినవి. యెవరో వచ్చిమంజుకి ప్రధానం చేసిరి. యిది అంతయు యేమిటో మంజుకు యేమియు తెలియదు. నాన్నగారు ఆనంద సాగరములో మునిగి పోవుచున్నారు. “చక్కని అల్లుడు దొరికెనని”, అత్త పునరుత్థరాలగుచున్నది. పెండ్లికి చుట్టాలు పక్కాలు వచ్చారు.

* * *

ప్రపంచ మేమిటో కొద్దిగా మంజులకు తెలియుచున్నది. “అత్త యెటువంటిది? యెప్పుడూ గూడా నన్ను ప్రేమించదే! తలదువ్వదు, చగులు పెట్టదు.” అని ఆలోచించేది. కాని తన ఆట పాటలలో మునిగి యివి అన్నియు మరచిపోయేది.

“ఒక దినం తనకు గాజులు తోడిగించ” మని అత్తని అడిగినట్లు జ్ఞాపకముకలదు. “పిచ్చి పిల్ల, గాజులు వేసి

బోనిన ఆటలో విగ్గి బోవునని” అత్త జవాబు చెప్పెను. మంజు తనపట్టు విడువలేదు. అత్త ఒక చక్కని బొమ్మ మంజుకి ఇచ్చినది. ఆ బొమ్మ చూచుకొని మరచి పోయినది మంజు.

ఆ కథ ముగిసి.....

సరితా ముస్తానై కచ్చినది. పిల్లలందరు ముస్తానై సీతా నోక చిలుకలవలె వుండిరి. మంజు వారిని చూచి తిన్నతాను చూచుకున్నది. వార్లు ఆమెకు యెంతో, అందగా ఆగు పించారు. “నేను కూడా చదువును చదివి ఒట్టులు ధరిస్తే.....అత్తో? నేను అందంగా వుంటే ఆ విడకుయెందుకో అని కోరుం? ఈ దినం నేను ఆ విడ చెప్పినట్లు వినను. నాకు ఆ విడకు జుట్టి వస్తేరాని” అనే ఆలోచనలు ఆమె హృదయములో పొంగి పొరలి వచ్చినవి.

✽ ✽ ✽

ఇంటిలో దీపాలు పెట్టేరు. మంజు ఇంకారా లేదు.

అత్త గాధగా పడుచున్నది. ఆమె మెట్లు పగుచుండగా తలుపు తెరచి నట్లు చప్పుడు అయినది. మంజు విలువైన ఒక చీర ధరించి అద్దమునకు యెదురుగా నిలబడి బొట్టు పెట్టు కొనుచు తన అందము చూచుకొని తనృయరాలగుచుండగా అత్త చూచినది. “యెంత పని చేసేవే దౌర్భాగ్యురాలా, నీ భాగ్యము అప్పుడే మంటగలసినదే” అని అత్తనిష్ఠలు కన్నులు అన్నది. అకస్మాత్తుగా ఆమెదృష్టి మంజు ముఖముపై పడినది. ఆమె నయనములనుండి బొటబొట కన్నీటి తిందువులు రాలినవి. “వైధవ్యము పొందినవారు శృంగారిండు కో కూడదమ్మా” అని అతికోమల కింఠముతో బోధపరచుచు తనకొంగుతో మంజు ముఖముపైనున్న మంతుమ బొట్టును చెరిపినది. మంజు హాసముగా కదలక మెదలక బొమ్మవలె నిలబడియున్నది. ఆమె చెవులలో “వైధవ్యము పొందిన వారు శృంగారిండుకో కూడదమ్మా” అను శబ్దములు ప్రతి ధ్వనించుచు నేయుండెను.

ఆంధ్రమహిళకు అభివందనములు

గృహిణీమణులకిలలో

సహకారము నాచరించు చక్కని సీతుల్

మహిళల కందిచ్చెడి ఓ

మహితయశోపూర్ణ ఆంధ్రమహిళకు శుభమా.

గృహకృత్య నిర్వహణమును

సహనము, విజ్ఞానము, శిశుసంరక్షణమున్

మహిళలకుం దెల్పెడి ఓ

మహితయశోపూర్ణ ఆంధ్రమహిళకు జయమా.

ఇహ సౌఖ్యము పరసౌఖ్యము

లహహాలభియించె జదువ నతివలకున్, నీ

సహకారము మరుతురె, ఓ!

మహితయశోపూర్ణ “ఆంధ్రమహిళకు” జై జై.

శ్రీ ధవళ నాగేశ్వర్

ఆడంబరానికి పోతే....

* శ్రీ పి. వి. రత్నం *

~~~~~

నేను కాలేజీలో చదువుతుండగానే మా నాన్నగారు నాకు వివాహం చేశారు. మొదట్లో నాకు అంగీకారం లేక పోయినా “బలవంత బ్రాహ్మనార్థం” అన్నట్లు చేసివేశారు. దసరా తెలవులకు యింటికి తిరిగివచ్చి మళ్ళీ కాలేజీ ముఖం చూడలేదు. ఇది ఏమిటని ప్రశ్నిస్తే అత్తవారింటికి అదృశ్యమై పోయేవాణ్ణి. మావాళ్లంతా ముక్కుమీద వ్రేలు వేసుకొని నన్ను విచిత్రంగా చూడడం మొదలు పెట్టారు. “వివాహం విద్యా సాక్షం” యన్న సామెత నావిషయంలో సరి పడింది. మానాన్నగారు “లలాట రేఖ నవునః ప్రయాతి” యనుకొని బెంగతో దివంగతులయ్యారు. ఆకా సాధాలు ఆమాంతంగా కూలిపోయాయి. మా అమ్మగారు కూడా ఆయన సాన్నిధ్యానికి జీరుకున్నారు.

ఒంటరిగాణ్ణి. ఎంతో విచారించా. బంధువులు, మాపించారు. తల్లిదండ్రుల వృద్ధయాల్లో కార్చిచ్చుర గొల్పి వారి నాశనానికి కారకుడనయ్యా. కాలచక్రం గిర్రున తిరిగి పోతోంది. మామగారి పుణ్యమా అంటూ ఉద్యోగం స్వీకరించా. గుంటూరులో ఒక టుబాకో కంపెనీలో గుమాస్తా గిరి. ప్రవేశించిన ఒక నెలలోనే పాట్లు తెలిసి వచ్చాయి. నేను కాలేజీలో నెలకు ఖర్చుపెట్టిన దానికంటే ఇది కొంచెం ఎక్కువడబ్బు యివ్వగలుగుతున్నది.

ఎన్నాళ్లని హోటల్ భోజనం చెప్పండి. మంచిరోజు చూసి ఒక చిన్నయిల్లు తీసుకొని కాపురం పెట్టా. మా రాణిగారు దిగారు. ఆమె అందగత్తె—సుకుమారవతి—కష్టాలకు, నష్టాలకు సహించలేదామె—

మా జీవితాలు ఆనందంగా, స్వేచ్ఛగా, గడిపివేసే వాళ్లం. ఓయ్యం, బట్టలు, అద్దె, సిగరెట్లు, ఫువ్వలు, పిడకలు, నూనె కూరలు, ఒక టేమిటి? అన్ని కొనుక్కోనేసరికి ఏమీ మిగిలేదికాదు.

అదీ గాకుండా మంచి వయస్సులో వున్న మేము—అడ్డు ఎవ్వరూ లేకపోవుటచే—జల్దాగా, ఉమార్ గా

వుండేవాళ్లం. సినిమాలు, టీసాఫ్టీలు, డిన్నర్ పాఫ్టీలు పుట్టిన రోజులు...గుండె గుభేలు మంటుందన్న విషయాలు చెప్పితే—నేను మిత్రులద్వారా కూడా అప్పు జేస్తూవుండే వాణ్ణి—అందుకు ప్రతిఫలంగా గౌరవ మర్యాదలకు భంగం కాకుండా కాఫీహోటల్ కు వెళ్లడమో, భరతనాట్యాలకు హాజరుకావడమో లేదా డ్రామాలకు పోవడమో జరిగేది. ఎంత ఖర్చు అవుతుందో ఆలోచించండి. చివరకు నాకు సంతోషం సన్నగిల్లింది. విరోధం వెనక్కి పోయే....

ఇంటిద్వార మా ఆవిడ—అమ్మో ఆమెను నేనే కవినైతే బాగా వర్ణించే వాణ్ణి—ఏమాత్రం బిక్కుమొహం పెట్టినా నా ప్రాణం చివుక్కుమనేది. ఆమె ఏ బాధ పడిపోతుందో యని భావించే వాణ్ణి. ఆ ఆనందానికి శోచుకోవడం ఎంత మంది? యని ప్రశ్నించుకొనే వాళ్లం.

అప్పుల భారమెక్కువై పోయింది. అన్నం సహించేది కాదు. అదుగు ముందుకు పడేదికాదు. స్నానం, పాడర్లు, తగ్గించాం. సినిమాలు మానివేశాం. కాఫీహోటల్ కు నమస్కారం చేశాం. ఇందుకు ఎంతో బాధగా వుండేది. ముందు సుఖంగా కాలంగడపి ఇవ్వడం యిన్ని బాధలు పడడం...పూలు అమ్మినచోటే కట్టెలు అమ్మకలసి వచ్చి నట్లుగా—ఎంత దర్జాగా, గౌరవంగా, వుండవలసి వచ్చింది. అరోగ్యం పూర్తిగా దెబ్బతింది. నెలవుపెట్టా ఆరోగ్యం మరు...

మామగారు వచ్చి మండిపడి పోయారు. “ఆడంబరానికి పోతే.. ఎలావుంటుంది. తానాతునుపట్టి బ్రతకాలి... అందులోనూ యిద్దరికిద్దరే. నీవు చూస్తే ఇంటర్ తగలేశావ్, ఆమెచూస్తే స్కూల్ టైచర్ చదివింది...ఈ చదువుల ఫలితం యిది. ఇన్ని బాకీలు ఏలా తీర్చుదామనుకొన్నారు. ఇంక కొంచెం ఆలస్యం అయితే బాకీదార్లు—నీ స్నేహితులే అయినా—అల్లరి చేయకుండా—తొందర పడకుండా వుంటారా? లోకం రీతికాదని ఇప్పటికైనా తెలుసుకోండి” అని హితోపదేశం చేశారు. బాకీలు తీర్చి బందరు వెల్లిపో

ఆడంబరానికి పోతే

యాను పనివుండి. మరునాడు ఆంధ్రప్రభలో... “నిరాడంబర జీవితాన్ని గడపండి” — బాబూ రాజేంద్రప్రసాద్ ఉద్బోధననే స్పీక నన్ను కళ్లు తెరిపించింది.

మరొక శ్రేణిలో... ఇండియా ప్రభుత్వ బడ్జెట్టు — కలిమి గలవారికి మరికొంత కలిమి — లేమి గలవారికి మరికొంత లేమి — మధ్యతరగతి కుటుంబం గలవారికి మట్టే... యన్న పరమ సత్యాక్షరాలు నన్ను ఆలోచనలోనికి దింపివేశాయి. ఎంతకాలమో మా యీ ఉద్యోగ ఉచ్చస్థితి! మా ఆవిడ కేక వేస్తోంది... “ఏమండ్లోయ్... కాఫీ సిద్ధమయింది...” “ఆడంబరానికి పోతే”... అంటూ లేచా.

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మహతావారి

విశేష బాపధములు

1. సుందరి ఎలిగిర్ :— సమస్త ఋతు గోషములన పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
  2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :— బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
  3. మస్తానాపిల్లు :— సాధారణబలహీనత, కీళ్లనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
  4. ద్రాక్షసవము :— (బంగారము, మకరధ్వజము కలిపినది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అజీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.
- కెమిస్టులందరినంద దొరకును.

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

బిడ్డల లినరు అందు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ ఆమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అందు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరిశీలించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములగుఱాడ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట పైవాటిసెల్ల విస్మయించి దీనినే హెచ్చుగ వాడుచున్నాను. ఆమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లవారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు & బ్రదర్సు.

నెం. 11, దక్షిణమాదావీధి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పువీధి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై పిల్లై వీధి,

తెప్పకొలం.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

జ్ఞానేంద్రియములు

1. చక్షురింద్రియం :—ఈ సింహద్వారంగుండా బిడ్డ వెలుతురు, రంగులు రూపము మున్నగువాటిని గ్రహించు తుంది. (అనగా—పరిసర వస్తు స్వరూపము మున్నగునవి అన్నమాట.)

2. శ్రవణేంద్రియం :—దీని మూలకంగా ధ్వనులు, శబ్దములును, వాని మధ్యనున్న విభేదములను గ్రహించుకూ వాటికి సంబంధించిన ప్రత్యేక జ్ఞానమును పొందుతుంది.

3. స్పర్శేంద్రియం :—బిడ్డలో మొట్టమొదట చురుకుగా పనిచేయునట్టిది స్పర్శేంద్రియమే. దీనిద్వారా అది నుండియే బాహ్యప్రపంచ జ్ఞానమును పొందుటకు ప్రారంభించుతుంది.

విపులంగా :—శీతోష్ణ స్థితుల అనుభూతి, పదార్థాల యొక్క కఠుత్వ, నునుపు, కఠినత్వం, మృదుత్వం వెలుగు గ్రహించుకొంటుంది.

(పైమాడు ఇంద్రియముల సమ్యేకనంద్వారా స్పర్శ, స్వరూపం, చలనము, ప్రమాణము, దూరము, తూకము మున్నగువాటిని గురించిన విజ్ఞానం ఏర్పడుతుందన్నమాట.)

4. ఘ్రాణేంద్రియం :—దీనిద్వారా వాసనను గ్రహించు తుంది. ముగంధ దుర్గంధమునకున్న భేదము, వీటివలన కలుగు అప్యాయత భాధ మున్నగువాటియొక్క అనుభూతి, కలుగు తుంది. క్రమక్రమంగా వాటిని పీల్చుటచే ఆరోగ్యంలేక అనారోగ్యం కలుగుతుందనే జ్ఞానం కలిగి, పరిశుద్ధ వాతావరణంలో వుండాలన్న కోరిక కలుగుతుంది.

5. జిహ్వేంద్రియం :—నాలుక మూలకంగానే బాహ్య ప్రపంచ పరిజ్ఞానం, రుచి మొదలగునవి కలుగుతాయి.

జ్ఞానేంద్రియములు సుక్రమంగా వాటివాటి వ్యాపారములను నిర్వహించినపుడే, బిడ్డ తన చుట్టునున్న పరిసర

ములను ఆకర్షించుకొంటుం, వాటియందు ఆసక్తి అభిలాష లను కనబరచటం, తన దేహాయొక్క అంగములను, గ్రహించుకొంటుం, పరిసరముల జ్ఞానమును పొందటం, వాటి కనుగుణ్యంగా ప్రవర్తించటం మొదలైనవి వ్యక్తమవుతాయి. అదేవిధంగా చలన అంగములలో కూడ లోపం వుండరాదు. అనగా కాళ్లు, చేతులు కంఠనాళములు మున్నగునవి మన అనుభూతి అలోచనలు, అభిలాష ఈ చలన అంగములద్వారా వ్యక్తపరుచును. జ్ఞానార్జనకోసం కృషి చేస్తాము.

కాబట్టి, జ్ఞానేంద్రియములలోకాని, చలన అంగములలోకాని, ఏ ఒక్కదానిలో లోపమున్ననూ, బిడ్డ సర్వతోముఖాభివృద్ధి చెందదు; జ్ఞానేంద్రియములలో ఏదో ఒకటి లోపించినచో బాహ్య ప్రపంచ జ్ఞానములో (పరిసర జ్ఞానంలో) లోపం ఏర్పడుతుంది. అనగా, కొన్ని అనుభవములను గ్రహించుకోలేక సవ్యంగా ఆవగాహనం చేసుకోలేక పోతుంది. (ఇందుకు చెవిటివారిలో గ్రుడ్డివారిలో దృష్టాంతం తీసుకొంటే స్పష్టమవుతుంది) తత్ఫలితంగా, క్రమేపి భావి జీవితంలో అపార్థం చేసుకొంటుం, వ్యధ, పరనింద, లజ్జ, దీనత్వం మొదలగు గుణములు పట్టుపడతాయి. అదే రీతిగ చలన అంగములలో ఏది లోపించినా—అనగా కాలో చెయ్యో లేకపోతే—అత్యుసిద్ధికై కృషిచేయు శక్తి లోపించటమేగాక, ఇట్టివారికి సయితం, లజ్జ, వ్యధ పరనింద, దీనత్వం మున్నగునవి పట్టుపడుతాయి. అనగా మానసిక రోగా లన్నమాట. కంఠనాళములలో లోపమున్నట్లయితే బిడ్డ తన భావములను స్పష్టంగా వ్యక్తపరచజాలదు. అందువలన తీరని వ్యధ, కోపతాపము, పైజెప్పిన తక్కిన గుణములు పట్టుపడుతాయి.

ఇందువలన స్పష్టమయినదేమంటే, వంశపారంపర్యం వల్ల నైతేనేమి పరిసరములోని లోటువలన నైతేనేమి బిడ్డ

వ ని తా వి జ్ఞా న ము

కేవల వ్యాధి సంభవించినట్లైతే, తల్లి తన బిడ్డవ్యాధి నివారణార్థం, అదిలోనే చికిత్స (డాక్టర్ల సలహా సహాయములను తీసికొని), చేస్తూ, ఆరోగ్యకరమైన పరిశుభ్రమైన ఆహార విహారాలు పరిసరాలు కలుగజేయాలి. తత్ఫలితం బిడ్డ అభివృద్ధి పథంలోని అవరోధము తొలగిపోయి (శారీరకంగా) సుక్రమమైన సత్వరాభివృద్ధి పొందుతుంది. ఏవో ఒక అంగ లోపంవలన, భాధపడు బిడ్డ విషయంలో శిశు మనోవిజ్ఞానమును గురించి కొంతయైన పరిజ్ఞానమొంది తగు రీతిని బిడ్డకు తోడ్పడినయడం, మానసిక వ్యాధులకు స్థానమే లేకపోవచ్చును. లేదా, అది ఏ కొద్దిగానో తలనూపిననూ, వాటిని అంకురంలోనే త్రుంచి వేయవచ్చును. ఒక్కమాటలో తల్లి ఆదినండియే తన బిడ్డ శారీరక మానసికాభివృద్ధికి జిజ్ఞాస విచక్షణలతో అత్యంత మేళవవతో వర్తించాలన్నమాట.

(సకేవలము.)

మీ కు తెలుసా

ఏ వైద్యములో నివారణ కానట్టి దీర్ఘరోగాలు, శ్రీ యోగీశ్వరులవారి చెంత, సంపూర్ణారోగ్యులగు చున్నారు.

వివరములకుగాను 0-12-0 పోస్టు

బిల్లులు పంపిన ఆశ్రమనివేషిక పంపబడును.

శ్రీ యోగాశ్రమము

వాల్తేరు.

15 సంవత్సరములకు వైబడి

ఐ. టి. ఎల్. తయారీలు.

వైద్యులచే తరుసతప్పక సలహా యివ్వబడుచున్నది. నమ్మకానికి, గరిష్ఠ గుణాలకు భౌతికంగా దొందనది.

1. మాల్ట్ ఎక్స్ ట్రాక్ట్ - కాడ్ లివర్ ఆయిల్ చేరినది.
2. గ్రౌన్డ్ సిరప్
3. ఇటియాల్
4. కెఫీరాల్
5. రెటికులిన్
6. ఇడటిన్
7. విటే ఫెరిన్
8. గ్లూకో సేట్ డి
9. విటామాల్స్
10. హైఫర్ - డి కాడ్.

తయారుచేయువారు:

లివర్ ఆయిల్

• డి హైమర్ ఇండస్ట్రీయల్ & పెప్టింగ్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ & కంపెనీ, లిమిటెడ్,

పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

జీవిత భీమా భర్తయొక్క కర్తవ్యము.

భార్యయొక్క హక్కు మరియు బిడ్డయొక్క స్వామ్యాధికారమును

మైసూరు ప్రభుత్వ జీవిత భీమా శాఖ

ఖచ్చితమైన హామిక—

తక్కువ ప్రీమియమ్లకు—

అత్యధికమైన బోనస్కు—

3,00,00,000 మించిన నిధులు

1,00,00,000 పరిష్కరింపబడిన మొత్తం

కనీసపు వ్యయ నిష్పత్తి.

సర్వజనీయమైన శాఖ

ఈ రోజే భీమా చేయుడు

కార్ల భీమా వ్యాపారముకూడా మిక్కిలి తక్కువ ప్రీమియమ్లకు జరుపబడును.

— : వివరములకు : —

ఇంగ్లీష్ 'INSEC'

ఇంటిఫోన్ : నెం. 2918.

కార్యదర్శి.

మైసూరు ప్రభుత్వ భీమా శాఖ,

బెంగళూరు.

మా న వు డు

శ్రీ పా డ

అతడొక మహాత్ముడు!
 అతడొక మహర్షి!!
 అతడొక మానవుడు!!!
 అవునన్నా, కాదన్నా
 నిజా నిజాలను
 నిత్యజీవిత
 సన్నివేశాలను
 పరికిస్తే కనుపించే
 దంతా మానవస్వరూపమే!
 'మనోహర్యల్యం
 మతోన్మాదం
 అహంకారం
 స్వార్థభూయిష్టం
 స్మశానవైరాగ్యం
 ఇవే ఈలోకానికి
 పంచప్రాణాలు.
 ఒక్కొక్కప్రాణం
 ఈ బొందినుండి
 పై కెగసిపోతే
 కప్పుకొన్న కారు
 చీకట్లు సడలిపోతే
 అతడొక మహాత్ముడని
 అతడొక మహర్షియని,
 అతడొక మానవుడని
 అంటుందా ఈ లోకం?
 కాదని కదనభూమిలో
 కత్తిసాము చేస్తుందా?

ముప్పది మూడుకోట్ల
 దేవతల మూర్తి మయం;
 ఏదో మానవ జగత్తును
 పై కెగవోసే కారణజన్మం;
 సంసారానికి స్వస్తిజెప్పి
 సంపాదించిన సన్యాసం;
 సమకూర్చిన సారాంశమే
 'మహాత్ముడు, మహర్షి'యని
 అంటే అర్థమంటు ఏమైన
 ఉందా?....ముళ్లకంచే
 మార్గంలో మల్లెపూల
 సృజించుట
 మానవ ప్రయత్నానికి
 విరుద్ధ మగుతుందా?....
 వస్తాయి జన్మదినాలెన్నో
 పోతాయి యావన కళలెన్నో
 వచ్చేవాటికి హాతులెత్తి
 ధరలపెంచి, గుళ్లుగట్టి
 మహాత్ముల మెప్పించేందుకు
 భజనలు సాగిస్తే
 మారబోదు ఆకారం!
 ఎగిరిపోదు ఆ వికారం!!
 "అతడొక మానవుడైతే
 'నేనూ' ఒక మానవుడనే" యని
 వాదిస్తే, ఒక ప్రశ్న:
 'అమరత్వం, దైవత్వం,
 పీశాచత్వం, రాక్షసత్వం,

మా న వు డు

ఏ తత్వంతోనైనా

జతసేయని మానవత్వం

ఉందా నీలో ?

వచ్చే సమాధానం 'పూజ్యం!'

అతడొక మహాత్ముడు

అతడొక మహర్షి

అయితే అవుగాక—

కాచి వడబోసిన

నూటికి నూరుపాళ్లు

ఒక మానవుడు!

కాదన్నావా అది నీ కర్మ.

అవునన్నావా మార్పుకో

నీ మనసు.

జాం డూ వా రి

బా లా మృ త ము.

ఇది బలహీనమై బాలగ్రహ వ్యాధిగల బిడ్డలకు బల
స్థక ఔషధము.

వెల 4 ఔషుల సీసా రూ. '1-2-0

అన్నిచోట్లా ఇందు విజింట్ల వద్ద విక్రయించబడును
లేక

చామోదర్ అండ్ కో.

113 నయినప్పనాయకన్ స్ట్రీట్ :: మదరాసు.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

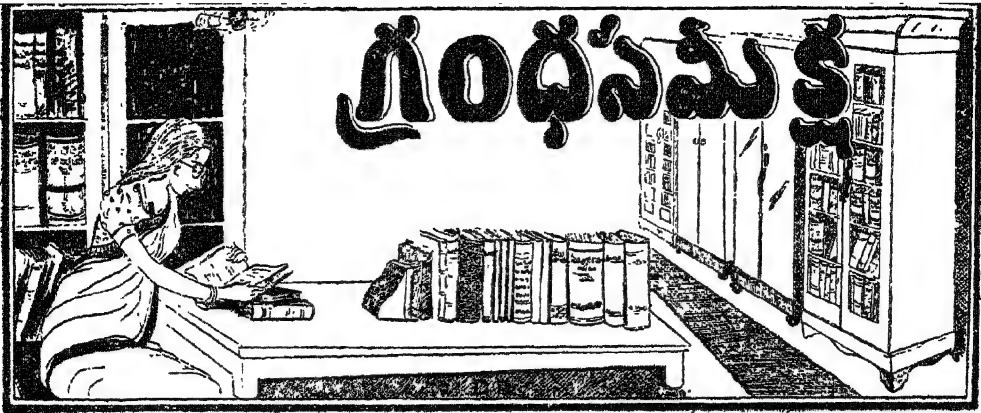

గర్భాశయ
రోగనివారిణి

స్వచ్ఛతవము
1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం విమిటెడ్, మదరాసు 17.

బానిసలదేశం

రచయిత : శ్రీ సోమసుందర్.

ప్రతులకు : కళాకేళి, నామర్లకోట.

వెల ఒక రూపాయి.

‘బానిసలదేశం’ తొమ్మిది కథలతో నిండిన కథల సంపుటి. అనందవాణి, జ్యోతి పత్రికలు ఆగవరలో ప్రచురించిన వీటిని తిరిగి కళాకేళి ప్రచురణ శాఖవారు పుస్తకరూపంలో ప్రచురించారు.

అభ్యుదయ భావాలతో ప్రజలకు ఉపయుక్తమైన రచనలు వ్రాయటంలో వచ్చిన ఉద్యమం కారణంగా విడుదల అయిన ఉత్తమ కథలలో ఈ కథలు కొన్ని.

రచయిత అభ్యుదయ భావాలు కలిగిన కవేకాక అభ్యుదయ భావాలు కలిగిన కథకుడుగా ఈ రోజున ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి ఉత్తమ కథా సాహిత్యాన్ని బహుకరిస్తున్నారు.

ముఖ్యంగా మనం ఈ కథలు చదువుతుంటే ప్రతివారికి రచయితకు, ప్రజాజీవితానికి గల సన్నిహిత సంబంధం ఈ రచనలలో కనిపిస్తున్నవి.

ముఖ్యంగా కథలన్నిటిలో, “ఎగురుతున్న ఎర్రమన్ను” ఉద్రేకంతో కూడిన కళా ఖండం. పిదప “ప్రేమ కథలో ఆఖరిఘట్టం”, అభ్యుదయ పంథాను నూదించే వాస్తవిక గాథ.

“ప్రేమకథలో ఆఖరిఘట్టం” అనే కథలో ప్రథమంలో సలీమ్ అనే యువకుడు ఉచను ప్రేమిస్తాడు. ఆమెదే లోకమనుకుంటాడు. తన మధురమైన గానానికి ఉపాదేవి వీణ వాయించేది. కాని ఆ ఉచ అతనికి దూరమైపోతుంది.

గడచిన మధుర స్మృతులను తలపోస్తూ “ప్రేమ, ప్రేమ” అనే పదం తప్ప వేరే సమస్య అతనిలో ప్రవేశించదు. అటువంటి వ్యక్తి జీవితంలో కవి ప్రవేశించి దేశాభ్యుదయానికి పాటుపడమని ప్రభోధం చేస్తాడు. చివరికి సలీమ్ అలో అచ్చుతమైన మార్పు వస్తుంది. ఆ మార్పు పీడిత ప్రజలకు నిరంతర సేవచేయాలనే భావాలకు దారితీస్తుంది.

ఇటువంటి సమస్యలలో రచయిత చక్కని కథలను అందజేసినందుకు అభినందనీయులు.

జ్యోతి

జన్మదిన సంచిక

సంపాదకులు : ఎ. రవీంద్రనాథ్.

ప్రతులకు : ‘జ్యోతి’ తెనాలి.

ప్రతి వెల 12 అణాలు.

‘జ్యోతి’ జన్మదిన సంచిక మా కార్యాలయానికి చేరింది. 124 పేజీలతో చక్కని ముఖచిత్రంతో వెలువడింది. దీనిలో కథలు, గేయాలు, నాటికలు, రాజకీయాలు, మొదలైన చక్కని రచనలతో ఉన్నవి.

ముఖ్యంగా “అపక్రతులు, బుద్ధ, ఆలాపన, వ్యత్యాసాలు, కళంకిని, భారత రాజ్యంగంలోని ప్రాథమిక హక్కులు” అనే రచనలు బాగున్నవి. ఫిలిం ప్రపంచం (ప్రత్యేక సమీక్ష)లో చక్కని భావాలతో, ఉద్దేశాలతో, కూడిన రచన ఉన్నది.

‘వ్యత్యాసాలు’ అనే గేయంలో ధనికుడు, కార్మికుడు, ఉద్యోగి, నిరుద్యోగి, సాని, సంసారి, జ్ఞాని, అజ్ఞాని అనే పాత్రలు ప్రాధాన్యంగా తీసికొని శ్రీమతి జమ్మలమడక

సీతా మహాలక్ష్మి ఆ ఆ పాత్రల భావాలు ఏ విధంగా ఉన్నవి చక్కగా చూపించారు. 'బుద్ధ' నాటికలో బుద్ధుని మానసిక సంఘర్షణ, ఆతనిలో ఆశయాలు, సందేహాలు చిన్ననాటినుండి ఏ విధంగా రూపొందినవి చిత్రించారు అనువాదకులైన శ్రీరామచంద్రకాశ్యప. ఈ 'బుద్ధ' నాటిక సకేవలం ఉన్నది. పూర్తిగా చదివితే దీనిలోని భావాలు ప్రతివారికీ అర్థం కాగలవు.

అన్ని సమస్యలతో కూడిన రచనలతో జ్యోతి జన్మదిన సంచికను చక్కగా తెచ్చిన సంపాదకులు శ్రీ రవీంద్రనాథ్ గత మూడు సంవత్సరములుగా జ్యోతిని ఆంధ్ర ప్రజానీకానికి అందజేస్తున్నందుకు అభినందనీయులు.

అర్క

సంపాదకులు: గోవిందరాజులు.

ప్రతివెల 1 రూపాయి.

వలయువారు: శ్రీ అరవిందాశ్రమ తెలుగు ప్రచురణశాఖ, "అర్క" కార్యాలయం, పుదుచ్చేరి.

శ్రీ అరవిందనిలయమునుగూర్చి తెలుసుకోవాలంటే ప్రతివ్యక్తి ఆశ్చర్యపడవచ్చు. ప్రథమంగా శ్రీ అరవిందులు ఒక విప్లవకారి!! అటువంటి విప్లవకారి ఈ విధంగా ఈనాడు ప్రజలకు జ్ఞానోదయం కలిగిస్తున్నాడు.

'అర్క' శ్రీ అరవింద ప్రబోధములను ప్రకటించు పత్రిక. సంవత్సరానికి శ్రీ అరవిందులు నాలుగుమారులు ప్రజలకు వారి ఆశ్రమంలో దర్శనమిస్తారు. దర్శనమిచ్చే రోజులు ఆగష్టు 15, నవంబరు 24, ఫిబ్రవరి 21, ఏప్రిల్ 24 తేదీలు. అప్పుడు శ్రీ అరవిందుల చక్కని సందేశాలను అందచేయుటకు ఈ 'అర్క' పత్రిక వెలువడుతుంది.

ఈ 'అర్క'లో అనేక విషయాలపై చక్కని వ్యాసములు శ్రీ అరవిందులు, శ్రీ మాతలచే రచింపబడినవి ప్రచురించారు. 'అర్క'లో కేవలం తత్వబోధ వుండును. అనేక సమస్యలపై చక్కని వ్యాసములలో ప్రతివారు చదువుకొని అర్థం చేసుకొనేలాగ ప్రచురింపబడినది.

24 నవంబరు 1949 న ప్రచురింపబడిన 'అర్క'లో శ్రీ అరవిందుల, శ్రీ మాతల సందేశములుకొన్ని ప్రచురించారు.

21 ఫిబ్రవరి 1950 లో ప్రచురింపబడిన 'అర్క'లో న్యాయతీర్పు, ఒలింపియా చక్రము, శ్రేష్ఠభిరుదము, శ్రీ

మాతృవాక్కులు, విశ్వనటన పీడప భవిష్యత్ వైపుకు అనే ఏకాంకనాటి, మొదలైన, చక్కని రచనలు వున్నవి. ఈ 'అర్క' వలన ప్రజలకు చక్కని ప్రబోధకరమైన సందేశములు అందగలవు.

జి. ప్రభ.

దారా.

రచన: పుష్పాద కేషగిరిరావుగారు.

మూల్యం: వెల రూపాయి.

మూద్రాపకులు: శ్రీ పరాశక్తి ప్రింటింగు వర్క్సు,

జి. 97, తెనాలి.

ఇందు అయిదు కీర్తనలున్నవి. అన్నియు పాజహాసు కుమారుడైన దారానుగరించి క్లుప్తముగా వ్రాయబడినవి. ఇందు ముఖ్యముగ చెప్పవలసినది అరణ్యరోదనమనునది. దారా సమీపమున గల ఆఫ్ గనిస్థానము చేరుచుండగానే భార్య "నాదిరాబాను" అరణ్యములో మరణించినట. శైలి మృదు మధురముగనున్నది. చదివిన వెంటనే అర్థజ్ఞానము కలుగు నట్లున్నది.

డా. లక్ష్మి.

'ఇనుపకోట'

ఇనుపకోట ఒక నవల. రచయిత శ్రీ కవికొండల వెంకటరావుగారు. ఈ నవలలో తిన తిండిలేని పేదతల్లి తన పిల్లను ఆమ్ముకోవటము, నేత్రాలు ఆడపిల్లలను కొని వృత్తికొరకు పోషించటము, అగ్రజాతులలోనేకాక మాల మాదిగలలోకూడ వున్న కాఖా బేధాలు, బహిష్కారాలు, అమాయక పేదలను ఆశపెట్టి బర్మాకు కూలీలుగా ఏజంటు పంపించటము మొదలయిన విషయాల నేకములు వివరించారు. కాని పాత్రల ప్రవర్తన అసహజముగా అసాధారణముగా కనిపించుతుంది. వాడిన భాష సరళముగా లేకపోగా గాంభీర్యముగా భావగర్భితముగాగాని అందముగాగాని లేదు.

అభినవాంధ్ర కార్యస్థానమువారు ప్రకాశకులు. ప్రతులకు రచయిత పేర ఇన్నీకుపేట, రాజమండ్రికి వ్రాసుకొనవచ్చును. ధర రు. 2-8-0.

—అ. గిరిజ.

★

క
విక
విక
వి

★

క
విక
విక
వి

★

There are
Millions of "My's"
in that

MY

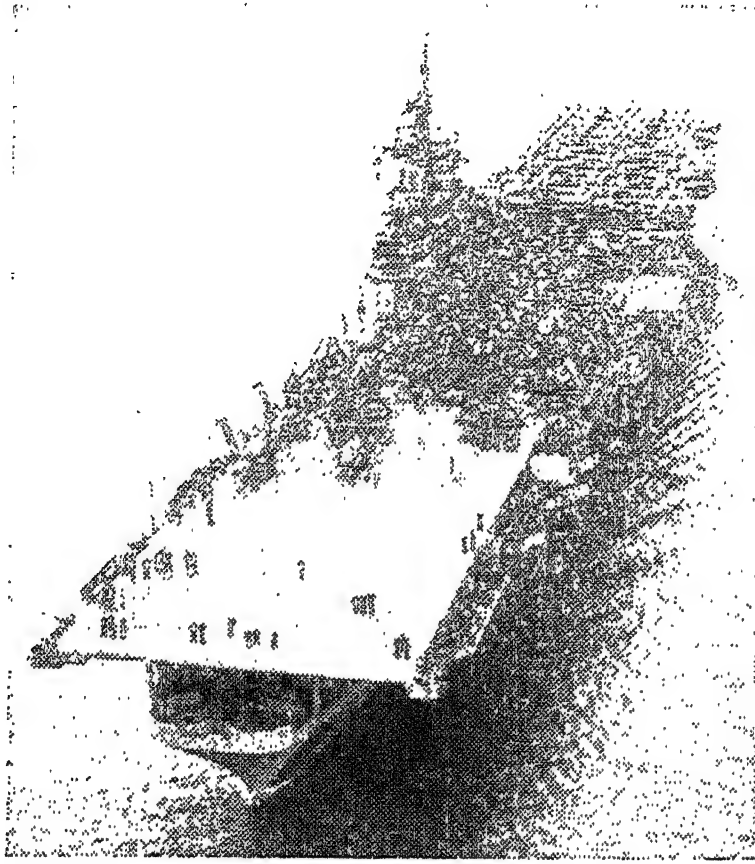
Applied to the 48 year old
"Pocket Doctor" of INDIA.

అమృతాంజనము

గాని,

“యథాయథా.....కాశీధవళత్వ శంకయా.”

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తిముల్లోకములను దెల్పుజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న వృక్షాన్ని, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడు నేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాపమొందుచున్నది. సుమా !!!

U. S. I. S.

అమెరికా నౌకాబలమునకు చెందిన డెడ్ల విమానవాహకము, అమెరికా కేప్టెనుండే దూరప్రాచ్యమునకు పయనమైనది. కొడిగా యుద్ధములో నిక్కరాజ్యాల సేనల సహాయార్థమి విమానదళం.

అంధ్ర మహిళాసభ

హిందీ తరగతులు

ప్రాథమిక, మాధ్యమిక, రాష్ట్రభాషా తరగతులలో, ఫిబ్రవరి పరీక్షలకు ఇచ్చిన శీఘ్ర ప్రారంభమైనది.

తరగతి

మాస రుసుము

ప్రాథమిక్

రూ. 1—0—0.

మాధ్యమిక్

రూ. 2—0—0.

రాష్ట్రభాష

రూ. 3—0—0.

వినరములు కోరువారు, జేరగోరువారు, త్వరపడండి.

కలెస్సాం డెంటు.

ఆంధ్ర మహిళాసభ

(రిజిస్టర్డ్)

౦౬ వార్షిక రోజులు :: మైలాపూరు :: మదరాసు.

రాణీ రాజ్యలక్ష్మి పారిశ్రామిక విద్యాలయపు బీద విద్యార్థినుల భోజన సిధ్ధికై,

స్వ త్య గా న ప్ర ద ర్శ న ము లు

ర సీ క రం జ ని స భ, మై లా పూ రు.

రాణీ రాజ్యలక్ష్మి పారిశ్రామిక విద్యాలయములో, నత నాల్గు సంవత్సరముల నుండి, యువతులకు, గృహ పరిశ్రమలందును, చేతిపనులందును, ఉచిత శిక్షణ యొసంగబడుచున్నది. ఇందలి మిక్కిలి బీద విద్యార్థినులకు జాతి, కుల, మత, విదక్షతలు లేకుండా, ఉచిత భోజన వసతి సమపాదములకు గూడ ఏర్పాట్లుగలవు. ఈ ఏర్పాట్లు నిరామాటంగా కొనసాగుచుకుండునూ, యీ సహాయనిధి.

కార్యక్రమము

శుక్రవారం 6-10-1950 గం|| 6-15 లకు కుమారి (చేపి) కమలచే భరతనాట్యము.

శనివారం 7-10-1950 గం|| 6-15 లకు గానరత్న వి. వి. శతగోపన్ బృందమువారి కర్ణాటక సంగీతము.

మంగళవారం 10-10-1950 గం|| 6-15 లకు ఏమదేయ కళాకేంద్రపు రమణి—

గోపాలక్రెష్ట బృందమువారి నృత్యము.

రేట్ల వివరములు

	రోజువారి.	సీజన్.
స్టేషన్ రిజిస్ట్రేషన్	రూ. 20/-	రూ. 50/-
రిజిస్ట్రేషన్	రూ. 15/-	రూ. 30/-
మొదటితరగతి	రూ. 10/-	రూ. 20/-
రెండవ తరగతి	రూ. 5/-	రూ. 10/-
మూడవ తరగతి	రూ. 2/-	రూ. 5/-

టిక్కెట్లు అమ్ము స్థలములు :

1. ఆంధ్ర మహిళాసభ, మైలాపూరు.

2. రసీకరంజని సభ, మైలాపూరు.

ఏదీ విరాళములైనా, కృతజ్ఞతతో స్వీకరించ బడును.

డి. మల్లాదాయి,

ప్రస్తుతాధ్యక్ష కార్యదర్శి.

జి. జమునాదాయి,

మిసెస్. ఎ. సి. కృష్ణారావు,

సంయుక్త కార్యదర్శినులు.

ఆంధ్రమహిళ

ఆంధ్ర విద్యా సంఘము, ఢిల్లీ

రార్యవిద్యాహాకపర్ణము :

కూర్చున్నవారిలో ఎడమవ్రక్కనుండి : శ్రీ సి. వి. నారాయణరావు, మి సెన్. బి.ఎస్. నాగరాజయ్య, శ్రీ వి. ఎస్. మూర్తి శ్రీమతి జి. దుర్గావాయి, శ్రీ కె. ఈశ్వరదత్తు.

నిలుచున్నవారిలో ఎడమవ్రక్కనుండి : శ్రీ బి. యన్. నాగరాజయ్య, శ్రీ వి. ఎ. జి. రాయలు, శ్రీ ఐ. ఎన్. చార్లీ.

సంఘముయొక్క వివరములు, 54-వ పేజీలో చూసి తెలిసికొండి.

రాజ్యలక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాలయము

ఆంధ్ర మహిళాసభ

కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ లోయర్, హ్యూర్ గ్రేడ్ పరీక్షలకు శిక్షణయున్ను, లేసు, ఉల్లు, అల్లికలలోను, ఏకులుచేయుట, నూలు వడకుట, తువాళ్లు, దుప్పట్లు, చీరలు నేయుటలోను చక్కని శిక్షణకూడ ఇందు ఏర్పరుపబడినది.

గవర్నమెంటు డిప్లొమా లేగాక, పారిశ్రామిక విద్యాశాఖవారి సర్టిఫికెట్లు, క్రమ పద్ధతిలో శిక్షణబొందిన వారికి ఈయబడును.

శిక్షణ ఉచితము.

విద్యార్థినులకు తెలుగు, అరవము, లెక్కలు తగుమాత్రముగా బోధించుటకు, హిందీలో పరీక్షలకు పంపుటకు ఏర్పాట్లుగలవు.

1950 నవంబరు హ్యూర్ గ్రేడ్, లోయర్ గ్రేడ్ పరీక్షలకు 26గురు వెళ్లుచున్నారు.

తిరిగి జనవరి 1951, 2వ తేదీనుండి క్రొత్త తరగతులు ప్రారంభము. ఈ శాఖలో చేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తు పెట్టుకొనవలెను.

కరెస్పాండెంటు.

ప్రధానాంధ్ర, రాయలసీమ కేంద్రములలో విడుదల

అక్టోబర్

27

ప్రారంభము

టి.యన్.టి వారి

అద్భుత చిపుడు

సూర్యకుమారి... పద్మ... శర్మ... ముక్కామల

సేత... చిట్టి... కుటుంబరావు ...

తెరెక్టర్... ఎస్.సెందరరాజన్

రీ టా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా మధుశ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలుట, నెరయుట, చుంఘు, బట్టతల, పేను కొరుకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అమోఘముగ పనిచేయును. వేలకు వేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు. మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ దేశమంతటా దొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RITA
HAIR TONIC

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన
మెహతావారి
విశేష ఔషధములు

1. మందరి ఎలిగ్జిర్ :—సమస్త ఋతు వోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
  2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
  3. మస్తానాపిల్లు :—సాధారణబలహీనత, క్షీణనోష్ణలు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
  4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపి నది) రక్తమును శుద్ధిపరచుటకువంటి, అజీర్ణము రూపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.
- కెమిస్టులందరివద్ద దొరకును.

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.
250, China Bazar, Madras.

మిసిఫ్ బి.వి.ఎల్.సి

ఇంగువ

VHR

ఆరోగ్యము!

ఇచ్చును!

వక్రపక్షిన్ హోజ్ అండు కో.
194 గోవిందస్వామయకరే పథి,
యదరాసు.

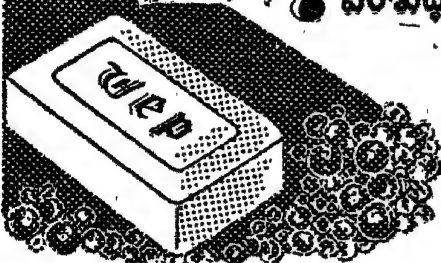
ప్రతి స్నానము మీకు తలంటు యిచ్చునునుపును యిచ్చును -

కేరళ తలంటు సబ్బుయొక్క శ్రేష్టమైన నురుగు మీ చర్మముతోనికి, రోతుగాయనికి శుభ్రపరచి, చర్మమునకు అధిక మృదుత్వమును కలుగజేయును. వీటియొక్క రేతయైన, పరిశుద్ధతైలములు, సహజపరిమళములను, క్రిమీ సంహారణిని, చర్మపు క్రింది భాగమునకు రోతుగా కూడకానిపోయి బాగుగ పనిచేయును. అయినను చన్నిళ్లతో కేరళ సబ్బునురుగును క్షణమాత్రములో కడిగివేసి కొనవచ్చును. కేరళ సబ్బుయొక్క శుద్ధమైన పరిమళము స్నానమైనతరువాత గంటలకొలది నిలిచును.

కేరళ సబ్బు

పరిశుద్ధమైన తైలమునుండి తయారైనది

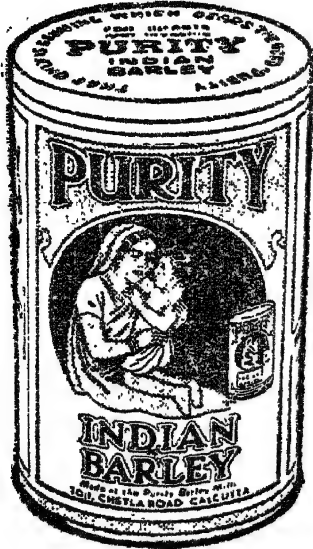
వెనసబ్బులోని క్రిమీసంహారిణి, చర్మనైర, మరియు, చేదై నగిణములుగల వేపనూనె, ముఖ్యముగా వేసవిలో శరీరసౌఖ్యమునకు రక్షణ.

కేరళా సాప్ ఇన్ స్టిట్యూట్, కాలికట్.
పారిశ్రామిక, వాణిజ్యశాఖ
మద్రాసు ప్రభుత్వము

SISTA'S-KS-3 B-TL

బార్లీ నీళ్లు మరియు గంజి ఈ విధంగా

తయారు చేయడం సులభము.

బార్లీ నీళ్లు: సముష్టింగా చెండు టిక్కునల పూరితీ చాన్దిని నీళ్లలో ముద్దచేసి, ఒక పయింటు నీళ్లలో కలిపి, ఐదు నిమిషాలు పూత్రమే తాపీగా ఉడకనిస్తేచాలు. దుచితి ఉచ్చో, పంచదారో లేకపోతే విమృరసమో కలపండి.

గంజి: దీనిని మూమూలు ప్రకారమే చేయండి, కాని తయారు చేయడానికి 20 నిమిషాలే తీసుకుంటుంది. ఒక్క చెం చాగు పూరితీ బార్లీ వనిమిది చెంచాల సాధారణ బార్లీ బియ్యంతో పమానమని గమనించండి.

అట్లాంటిస్ (కన్స్ట) లిమిటెడ్, పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 664, కలకత్తా

APB 1-7-96

ఇటీయల్ ఆదర్శమైనది

పూతి నాశిని - హాయి నిచ్చును
క్రిమి నిర్మూలిని - విషసంబంధంకాదు

కయారించువారు:

శి మైసూర్ ఇండ్స్ట్రీయల్ ఓ పెన్సింగ్ లాబొరేటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెస్ట్ ఓ కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

పండిత జి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

సప్తకోత్సవము
1898 - 1948

గర్భాశయ
రోగనివారిణి

ఆయుర్వేదాశ్రమం ఎమిటెడ్, మదరాసు 17.

వ స ం త హే రా యి ల్

తల దువ్వకొనుటకు ప్రశస్తమైన సువాసన నూనె. తల వెంట్రుకలు రమణీయముగా పెరుగును. జుట్టు పట్టుకుచ్చువలె నిగనిగలాడుచూ చూపరుల మురిపించుచుండు.

సీసా 1-కి రూ. 1-0-0. (పాస్టిజ్ ప్రత్యేకము)

రెండు సీసాలవరకు ఆ. 0-12-0.

విక్టోరియా డి ప్లో,

మైలాపూరు, మద్రాసు.

శ్రీ యో గా శ్ర మ ము

✽

ఇచట శ్రీ యోగీంద్రులవారిచే ఔషధములు, ఆపరేషన్లు, లేకుండ, సమస్త వ్యాధులు నివారణ గావింపబడును.

వివరములు గోరువారు 0-12-0 పోస్టు బిళ్లలు పంపిన ఆశ్రమనివేషిక పంపబడును.

శ్రీ యో గా శ్ర మ ము

ఋషికొండబీచ్ :: పెడవాల్తేరు

అనేక

హేరాయిల్స్

రావచ్చును

పోవచ్చును

గాని

శాశ్వతముగా వుండునది

అశోకా అమ్లా హేయిర్ ఆయిల్

శలనూనె వుండవలసిన అన్ని సుగుణములను యందు గలవు. ఓషధిసత్వముల గుణమున్నది. దేశీయ అత్తరు వుల సమాజ పరిమళ మున్నది. వనస్పతి నూనెలనే ఉపయోగించుటవల్ల శ్రేష్టమైనది. భరత దేశమందేగాక యితర దేశములందును మహిళలు దీని సుగుణమును గ్రహించి సదా ఉపయోగించుచున్నారు.

పూతైన శింఘటికు కెమికల్స్ వల్ల తయారైన బూట తప్పు తలనూనెలు వాడుటలో వెంట్రుకలకు కన్నులకు మెదడునకు హాని కలుగును గాన అశోకా అమ్లా ఆయిల్ ను ఉపయోగించి గుణమును పొందుడు.

విజయ కెమికల్ అండ్ టాయిలెట్ వర్క్సు.

విజయా మాన్షన్స్

15, క్లెమెన్సు వీధి, పురసవాక్కుం, మదరాసు.

రాధా సిల్క్ ఎంపోరియమ్

14, సన్నది వీధి, మైలాపూర్, మదరాసు.

మీకు మా హృదయపూర్వక స్వాగతము!

ఒక్కసారి తప్పక దయచేయుడు

దీపావళికి క్రొత్త సరుకులు దిగినవి

మీ ఇండ్లలో చుభకార్యములకు, పెండ్లిడ్లకు

చక్కని సత్కారంగులలో

ఆధునిక వట్టు జరీచీరెలు,

నిత్యవాడుకకు సేత చీరెలు,

సరసమైన ధరలకు

మావద్ద దొరకగలవని మరచిపోవద్దు.

రకములకు, నాణ్యతకు, చౌకకు, పేరుపొందినది,

రాధా సిల్క్ ఎంపోరియమ్

14, సన్నది వీధి, మైలాపూర్, మదరాసు-4

త్వరలో విడుదల కానున్నది!

ప్రఖ్యత కథ ... ప్రసిద్ధ తారాగణం...

ఇప్పుడొక్క మహత్తర చలన చిత్రముగా
రూపొందినది!

నాగయ్య
లలిత
పద్మిని
సిటించినది..

Based on
VICTOR HUGO'S
"LES MISÉRABLES"

చేమియా రిలీజ్...

NARAYANAN Co
Release

అంధమహిళా

సంపుటి 7

::

నవంబరు '50

::

సంచిక 7

ముద్రితం :—“పద్మ కన్య”
చిత్రికారుడు—ఎల్. మీరాబాయి.

అమరజీవి డెర్మాట్ మో
జాజిమల్లి (నీరియర్ వల)
బొమ్మ...బొరుసు (పెద్ద కథ)
గొల్లమబుద్ధ (నాటిక)
గ్రీకుల నాగరికత (చరిత్ర)
దేవాలయము (హిందీనుండి అనువాదము)
కట్నం రసవత్త: కావ్యం “ఇనల్లా”
పెళ్లియాపులు (కథ)

సంపాదకీయము
కులపతి అడివి బాపిరాజు
శ్రీ శ్రీ సూరిరావు
శ్రీ కోనే. వెంకటేశ్వరరావు
డాక్టరు వాణాని యశోదాదేవి
శ్రీ చింతగుంట హనుమంతరావు
శ్రీ వాడేవు బోగిసంతులు
“సత్య”

ఇంకా, కథలు, కవిత్వాలు, చాలాసందం, హిందీ పాఠం, ఇతర విషయాలు.

సంపాదకురాలు : శ్రీమతి దుర్గాదాయి. యం. యే. బి. యల్.

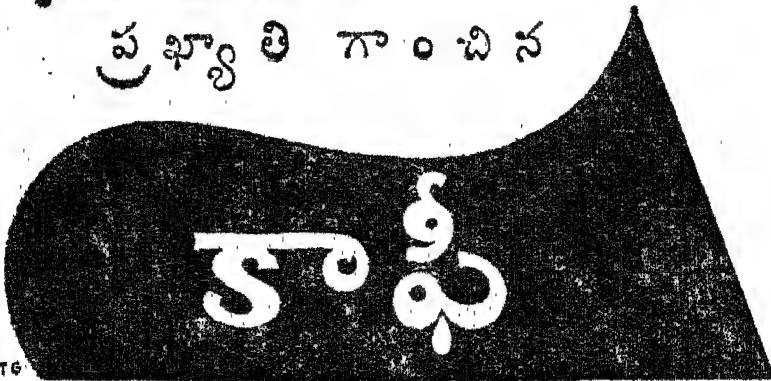
సహసంపాదకురాలు : శ్రీమతి చన్నమంబమ్మ. యం. యే. యల్. టి.

అంధమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా అయిదు రూపాయలు

నరసూన్

ప్రఖ్యాతి గాంచిన

WC2-6T6

సంపుటి 7

నవంబరు 1950

సంచిక 7

అమరజీవి బెర్నార్డుషా

అర్ధశతాబ్దంపైగా యావత్ప్రపంచాన్ని తన అసమాన రచనలచేత ఉచ్చాతలూగించిన మహాకవి జార్జి బెర్నార్డుషా డి 2-11-1950, ఉదయం పరమపదించాడు. షా పేరువిన్న ప్రతి భారతీయుడికి విశ్వకవి రవీంద్రుడు అమరజీవి-గాంధీ మహాత్ముడు చటుక్కున స్ఫురించుతారు. వారు ముగ్గురు మన అందరి మాదిరి తింటు, తిరుగుతు నిన్న మొన్నటివరకు మన కళ్లయెదుట జీవించివున్నప్పటికీ, ఒక ప్రత్యేకమైన సాంప్రదాయానికి, ఋషి తెగకు సంబంధించినవారుగా గోచరించుటయే దీనికి ముఖ్య కారణం. పూర్వపు ఋషులు, మునులు తమను కారణజన్ములుగా ఎంచుకుని మానవసేవకు, లోక కల్యాణానికి నిరంతరం పూనుకున్నారో అదేవిధంగా యీ త్రిమూర్తులూడ ప్రపంచానికి కొత్త లాసణ్యం, కొత్త ఆనందం, కొత్త జీవిత పంథాలను చూపించటానికి నడుముకట్టి నిల్చారు. ఏ అధికారబలంగాని, యే అన్యుల సహకారం ప్రోద్బలం గాని, యే హానికర మార్గాల ద్వారాగాని కాక, కేవలం శాంతిప్రధాన మార్గంలో, మధుర వచనాలతో, ఛలోక్తులతో, అనునయాలతో ఉద్బోధ చేశారు. మృత్యుభయంచేత కాదు గాని పరోపకార చింతనతో ఎంతోకాలము జీవించాలని ధృఢ సంకల్పము చేసుకున్నారు. వారి ధృఢ సంకల్పము, నిరంతర ఆలోచన, జీవితోత్సాహమే వాళ్లను జ్ఞానవృద్ధులుగా, వయోవృద్ధులుగా యంతకాలం మననిచ్చింది. తుపాకి గుండుకు ఒలికాకపోతే మహాత్ముడు కూడ కనీసం శతమానం బ్రతికివుండేది వాడే.

ఆంగ్ల సాహిత్యంలో పేక్కుపియరుకు దీటు అయిన నాటక కర్త షా. ఈయన వ్రాసిన నాటకాల సంఖ్య 50కి మించుతుంది. వీటన్నిటిని కేవలం పండితులకేకాక ఆంగ్లభాషా పరిచయం వున్న యావన్మందికి సుబోధకంగా వుండే విధాన రచించాడు. సుస్కార ప్రియుడు, సహేతుక సామ్యవాది, సాంఘిక మత విషయాలలో మూఢ విశ్వాసాలనుగాని, అహంకార దుస్సహనాలను

అ మ ర ణీ వి బె ర్నార్డు షా

గాని మన్నించడు. సంఘంలో వేళ్లు పాతుకుపోయిన యే ఒక్క ఆర్థిక, రాజకీయ మతసాంఘిక దురాచారాన్నో, మౌఢ్యాన్నో మనసులో పెట్టుకుని ఆ చెడును చక్కగా వ్యక్తంచేసి, దానిని రూపుమాపటమే షా ప్రధాన ఆశయం. అందువల్ల షా భావానికి ప్రాధాన్యతనిచ్చి దానికి అనువైన పాత్రలను సృష్టించుతాడు. మహాత్తరమైన యీ సంస్కార ప్రియతవల్లనే ఆయన ఒక ప్రసిద్ధ నాటకకర్తగానేకాక, వేత్తగా, బోధకుడుగా, వెనుకబడినవారికి చేయూతగా స్ఫూరింప బడుతున్నాడు.

గాంధీ, రవీంద్రులనలె షాకూడ స్త్రీ ప్రబోధము చాలా చేశాడు. వారికి తమ నిజమైన స్థానమును, లక్ష్యమును చూపించి దానిని పొందే చైతన్యము కలిగించాడు. స్త్రీ అంటే పురుషుడికి బానిస కాదనీ, అన్ని విధాల స్వయం వ్యక్తిత్వమున్న, సరిసమాన ప్రతిపత్తివున్న, సహధర్మచారిణి అనీ చాటించాడు. భార్య తన బానిస అనుకునే భర్త ఎటువంటి సంకుచిత దృష్టిగలవాడో స్వార్థపరుడో అటువంటి స్వార్థపరుడాలే భర్త తన అదుపులో వుండాలని కోరుకునే స్త్రీ కూడ. ఇదికూడ స్వార్థమే, కూడనిదే. ఆ భావములను సుబోధకముగా విపుల పరచటానికే కాండిడా వంటి పాత్రలను సృష్టించి షా స్త్రీలకు తగిన హితవు గరిపాడు. ఆయన సృష్టించిన 'డేవీజ్' పాత్ర నిజంగా అమరపాత్ర. సాహిత్యరంగంలో పేరు తెచ్చుకోవటమే కాక తన స్త్రీ జాతికే వన్నె తెచ్చింది.

సత్యమార్గము నవలంబించే వారికి ఎవరి భయము వుండదు. వాళ్లు అన్నింటికీ అతీతులు, అందువల్లనే షా నిర్భయముగా, నిస్సంకోచముగా, నిర్మోగమాటంగా సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థిక మతవిషయాలను, ప్రత్యేక వ్యక్తులను, సునిశితంగా విమర్శించినప్పటికీ ఇది అబద్ధము, ఇదికాదు అని నోరెత్తగల ధైర్యము ఎవరికి లేకపోయింది. ఆయన ఇంగ్లీషు భాషలో వ్రాయటాన ప్రపంచములో ఎక్కువభాగం మూలమే చదివి ఆనందించగలుగుతున్నారు. ఎన్నో భాషలలోకి ఆయన రచనలు అనువదించబడినవి. ఆయన నాటకాలనేకం ఫిల్ములుగా, తోలుబొమ్మలాటలుగా ప్రచారములో వున్నవి. తన కృషి సఫలము కావటము తనను ధనగౌరవాలతో సత్కరించటము స్వయముగాచూసిన అదృష్టవంతుడు షా. 95 ఏళ్ల శతవృద్ధు, పూనిన కార్యక్రమం నిర్విఘ్నంగా, నిశ్చలంగా చివరివరకు కొనసాగించగలిగిన ప్రతిభాశాలి. ఆయన రచించిన ఒక్కొక్క వాక్యం లోను ఆయన కీర్తి ప్రపంచపుటంచులవరకు వ్యాపించింది. ఇటువంటి కీర్తిపరుడు జాతన్య మరణం ధృవం అన్న పద్ధతిని కాయము విసర్జించినా అమరుడే.

ఓం శాంతి శాంతి శాంతి.

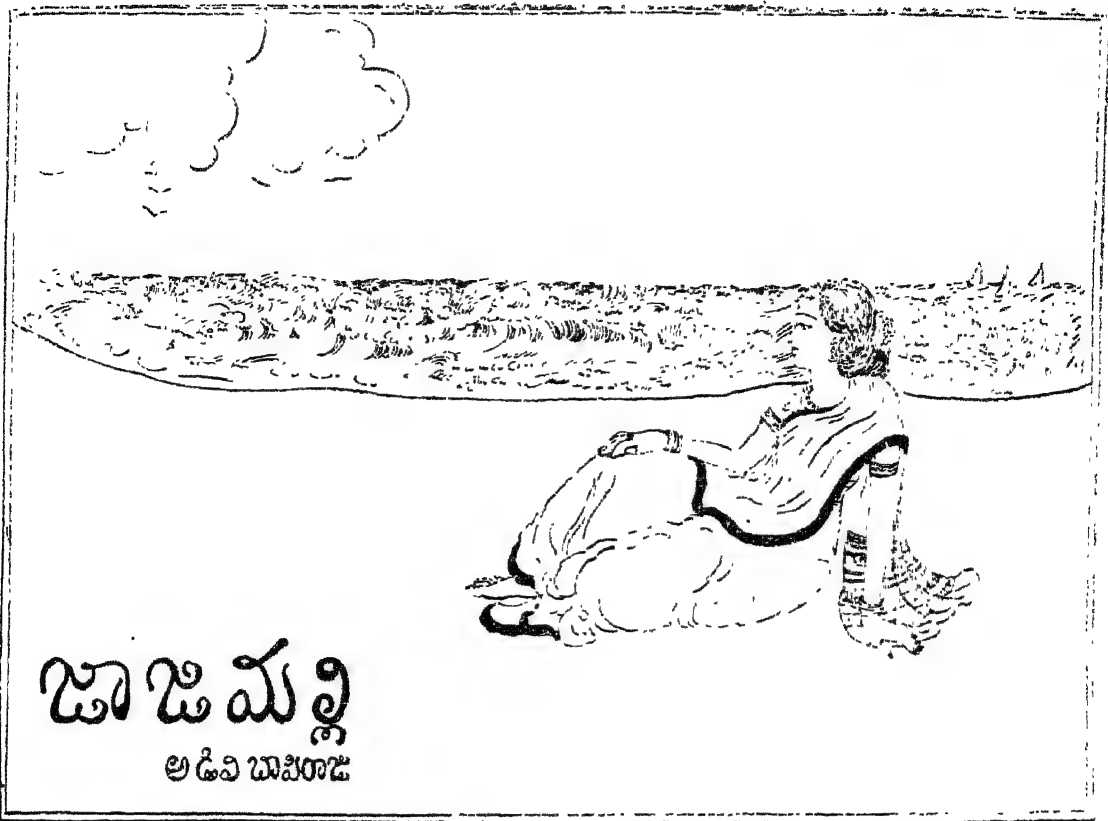
ఇప్పుడొక కొత్త సమస్య ప్రమాణీకులకు సంప్రాప్తమయింది. ఇంజను పక్క పెట్టెలలో ఎక్కితే ఏ ఆవకతవయినా బరిగిపట్టదు ముందు మనవంటే వస్తుందని భయం. మధ్య పెట్టెలలో ఎక్కితే వెనక పెట్టెలు గుద్దుకుని నలిగిపోతాయేమోనని భయం. చివరగా ఎక్కువదామంటే చివరి పెట్టెలు ఏ గొలుసోల్లాడి వెనక్కే పడిపోతేమోనని సందేహం. ఇంతగా తల్లడిల్లే స్థితియంతో ఎటూ పాలు పోక రైలు పొడుక్కు ఒక్కసారి పరుగెత్తియాసి రావలసి వస్తుంది. చివరకు చేతిలోవున్న టిక్కెట్టు తరగతిని పట్టి మనసులో యే శంకవున్నా చోటు కనిపించినచోట కూర్చోవలసి వస్తుంది. అంతకన్నా సావకాశం వుండదు. ఒకవేళ సకాలానికి రైలు ఎక్కలేక అని తప్పిపోతే శీటి ప్రయాణీకులు చింతపడరు. అంతా మన మంచికొరకేనని భగవంతుడు యీ రైలు ఎందుకు తప్పిపోయేటట్లు చేశాడోలే అని తృప్తిపడతారు. ఇదీ యీనాటి ప్రయాణీకుల మనస్తత్వం. ఇంజను డ్రైవరు గార్డువంటి పూచీదారుల బాధ కూడ ఇట్లాగే వుంది. జరిగితే ప్రాణాపాయమే జరగవచ్చు లేదా ఆయువు గట్టిగావుండి ఆపదగడచి బ్రతికినా జరిగిన ప్రమాదాలకు సమర్థుకాలు చెప్పకుని నిర్దోషిత్వం వెల్లడించుకుని బయట పడగలకాలి. ప్రతి అడుగు ఆడుగుకి భయమే. ఏ దుష్టులో లేనట్టు వొదులుచేశారో, యే బ్రిడ్జి వానలో నాని పోయిందో యే దిబ్బ ఎండలో బీటపారిందో అని వివిధ ఆలోచనలతోను సందేహాలతోను కీడ్లీ ఎంచే మనసుతోను బాధ పడుతూవుంటారు. చివరకీవిధంగా రైలు ప్రయాణమంటే గడగడగా తయారయింది. ఇదివరకు పదిరూపాయల టిక్కెట్టు కొని జనం సరదాగా రాత్రిం పగళ్లు విసుగు విరామం లేకుండా తిరగటం, సరదాకోసం ప్రయాణించేసి రావటం అన్నీ జ్ఞాపకం వస్తున్నయ్. మళ్లీ ఆ వాతావరణం, ఆ రక్షణా మనకు ఎప్పటికీ లభించగలవో.

తపోభూమి !

ప్రతి మానవుడికి తిండి, బట్ట, యిల్లు, ముఖ్యమైనవి. ఈ మూడింటోను తిండి మరీ ముఖ్యమైనది. ప్రాణానికే ఆధారం. కాని యీ తిండికి సరిఅయిన నిర్వచనం పూర్వం నుంచి యిప్పటివరకు ఎవరుగాని ఖచ్చితంగా చెప్పలేక

పోయినారు. మద్రాసు శీతంగా విందారగించిన వారూ వున్నారు. ఆకలి బాధకు తాళలేక కుక్కతోళ్లు నమిలిన స్రబుద్ధులు వున్నారు. ఈనాడుకూడా అంతే. విందులు పాట్లు జరుగుతున్నే వున్నవి. ధనికులు పెద్దలు సుఖభోజనాలు చేస్తున్నే వున్నారు. ఎటొచ్చి చీకటి మార్కెట్టు ఘాతకు తట్టుకోలేని ప్రజానీకం యిబ్బంది పడుతున్నారు. అంతే. పెద్ద పట్టణాల్లో రేషన్లు సరిగా సక్రమంగా అందనా చాలాచోట్ల ఇబ్బందిగా వుంటున్నట్లు ప్రత్యక్షంగా చూస్తున్నాము. పత్రికల్లో చదువుతున్నాము. శ్రీకాకుళంలో కరువే వచ్చిందని అంటున్నారు. మలబారులో గిరాకీ ఇంకా తగ్గలేదు. పరిస్థితులిట్లా వుండి మనసుకు నిరుత్సాహంగా వుంటున్నప్పటికీ పెద్దల ఓదార్పులు సమర్థకాలు సలహాలు వింటున్నప్పుడు తమాషగానే వుండి నవ్వునచ్చి తీరుతుంది. ఆ నవ్వు చాలు మనుష్యులకు సత్తువ రావటానికి. మొన్న నీ మధ్య రాజగోపాలాచారిగారు పశువులను పరికించటానికి వెళ్లారు. ఆ సందర్భంలో పచ్చి గడ్డితిని పశువులు పాలను యిస్తున్నవిగదా, మన ఆహార పరిశ్రమాలయల్లో గడ్డిలో నుంచే ఆహారం కాస్త్రు సహాయంతో ఎందుకు తయారు చేయకూడదు అని అన్నారు. అడ్డమైన గడ్డి తినటము శిర్షింప చేసుకోవటము కేర్చుకున్న ప్రజలకు పచ్చిగడ్డిలో నుంచి తీసిన ఆహారం రుచింపకపోదు. రాష్ట్రపతి పురుషోత్తమదాసు టాండనుగారు ముందు సర్వసమతా ప్రచారానికి పూనుకున్నారు. దేశంలో పాలనీ పెరుగనీ వెన్ననీ వుండటాన, అవి వుపయోగించుతూ వుండటాన ఆ వస్తువులకొని తినగలవాళ్లు, లేనివాళ్లు అని రెండు తెగలు ఏర్పడినయ్. దీనితో విభేదం ఏర్పడుతున్నది. అది ఎప్పుడు మంచిదికాదు. నలుగురు ఒక దోవన పోలేనే సామరస్యం కుదురుతుంది. అందుకని టాండనుగారు నూత్నంలో మోక్షం గోచరించే నూత్రం కనిపెట్టారు. నెయ్యి, పాలు, పెరుగు యావన్నుంది మానేసి అసలు వంటే మాని పచ్చికాయలు కూరలుతింటే చాలా దివ్యంగా వుంటుందని సెలవిచ్చారు. నిజంగా యీ నూత్రం అమలులోకి వచ్చిననాడు స్త్రీలకు అక్షరాల స్వాతంత్ర్యం స్వేచ్ఛ వచ్చి తీరుతయ్. రోజుకు కనీసం అయిదు గంటలు వంటింట్లో గడపవలసిన అగత్యం వుండదు.

(తరువాయి 28వ పేజీలో)

జాజిమ్మ

అడివి బురిగిడి

సప్తమ గుచ్చము

“ఈ పద్మావతి దేవిగారికి గాయకులమైన మేమంతా ‘గీతాదేవి’ అని బిరుదు ఇస్తున్నాము.” అని రాధా కృష్ణ ఆ సంగీతసభ ఆనంతరం, పద్మావతి సంగీతాన్ని మెచ్చుకుంటూ ఉపన్యాసం ఇచ్చి ముగించాడు. సభ అంతా కరతాశ్చర్చలు నిండిపోయాయి.

అక్కడనుండి “గీతాదేవి” సంగీతం కచ్చేరీలు మద్రాసులో ఎన్నో జరిగాయి. కొన్ని ఆంధ్ర విద్యా సంస్థల పోషకార్థం ధనం వసూలు చేయడానికి గీతావూహి సంగీత సభలు ఏర్పాటుయ్యాయి. ఒక్కొక్క గాన గచ్చేరీకి పదివేలు, పదిపానువేలు రూపాయలు రాబడి రాసాగింది. ఆంధ్ర తుపాను నిధికి, తమిళదేశం వరదల నిధికి, ప్రభుత్వం వారు ఆ బాలికను కచ్చేరీలకు ప్రార్థించి ఒప్పించు కొన్నారు.

‘గీతాదేవి’ ప్రసిద్ధ నామమయింది. గ్రామఫోను కంపెనీలవారు ఆమె పాటలు రికార్డుతీయ ఏర్పాట్లు చేసు కొన్నారు. ఒక ప్రసిద్ధ ఆంధ్ర సినిమా కంపెనీవారు ఆమెను

తమ చిత్రంలో ఉపనాయికగా రమ్మనమని పిలిచినారు. ఆమె రానని చెప్పితే, ఆమె కంఠం నాయికకు గాంధర్వ రకంగా బుక్ చేసుకున్నారు.

వీని అన్నింటికీ కారణం రాధాకృష్ణ. రాధాకృష్ణ పద్మావతి చరణ చారణ చక్రవర్తి అయిపోయినాడు. ఒక్క రోజు పద్మావతిని చూడకపోతే అతనికి తోచదు. తాను ఆంధ్ర మహిళా సభకు నుకీలను పంపి పద్మావతిని తీసుకు రమ్మంటాడు. ‘గీతాదేవికి’ ఇదువు సాగటంలేదు, పద్మావతికి మతిలేదు.

మహిళా సభా విద్యా సంస్థాధ్యక్షురాలు పద్మావతిని సంక్రాంతి మండర తన గదిలోనికి పిలిపించుకొంది. “ఏమమ్మా పద్మావతి! నువ్వు సంగీతంలో అతి ప్రసిద్ధురాలైన పోయినావు. నువ్వు మా సభలో ఉండటం కీర్తి! కాని, విజయం పొందడమింకొన్న పరీక్ష మాట ఏమిటి? ఇంతవరకూ చదువులో బాగా వచ్చావు. కాని, ఈ సంగీతం గొడవవల్ల కాబోలు మొన్న అర్థ సంవత్సరం పరీక్షలో చాలా తక్కువ మార్కులు వచ్చాయి. పరీక్షలు ఇంక నాలుగు నెలలే ఉన్నాయి. ఇప్పటినుండి గట్టిగా చదవక

పోతే నువ్వు పరీక్షకు వెళ్లి లాభం వుండను. ఏమి సంగీతంలో పేరురావడం, ఏవల్ల లోకానికంతకూ ఉపకారం జరగడం మా కందరికీ ఎంతో అనందంగానే ఉంది. అయితే మన చదువుమాట? ”

“అవుండీ అదే నేను ఆలోచిస్తున్నాను. ఇంతా కష్టపడి చదివి, పరీక్షకు వెళ్లకపోతే ఏమి లాభం? ఈ ఏడు పరీక్షకు వెళ్లలేకపోతే, ఇంక జన్మలో పరీక్షకు వెళ్లలేను.”

“కాదుమరీ! కనుక బాగా ఆలోచించుకో, పరీక్షకు వెళ్లడం మానివేస్తే, నువ్వు హాస్టలునుంచి వెళ్లిపోవాలి. నిరుడు పరీక్షలో నెగ్గని ఇద్దరు బాలికలు ఈ నాలుగు నెలలు ఇక్కడేఉండి చదవాలని వస్తామని వ్రాసినారు. వారిని నీ గదిలో ప్రవేశపెట్టగలను.”

“నేను పరీక్షకు వెళ్లితీరుతానండీ!”

“అయితే సంగీతం? పేరూ? సభలూ? రికార్డులూ? సినిమా?”

“ప్రస్తుతం అన్నీ మానేస్తాను!”

“రేపు రాధాకృష్ణగారు వచ్చి బలవంతం చేస్తారు, సుశీలగారు వచ్చి బ్రతిమాలుతారు!”

“అవన్నీ లెక్కచేయనండీ! పరీక్షకని సంకల్పంతో కదా ఇక్కడ చేరిందీ! అది పూర్తిచేసుకుని తీరుతాను.”

“ఇంక నేను చేసే ఏర్పాట్లు విను. నీ భర్తగాని, నరసింహమూర్తి మేష్టరుగాని సాయంకాలం వచ్చి మాట్లాడ వచ్చును. సుశీలగారు రాధాకృష్ణగారు వస్తే నీకు తీరుబడి లేదన్నమాట! సంగీత పేరాలు ఏవీ ఒప్పుకోడానికి వీలు లేదు. ఏవైనాసరే! ఎంత గొప్పవాళ్లయినాసరే! సాయం కాలం పికారు బండు! ఇవి ఇష్టమైతే పరీక్షకు దరఖాస్తు పెట్టిస్తాను. లేదంటావా నువ్వు మీ ఇంటికి వెళ్ల వలసిందే!”

ఈ మాటలు ఖచ్చితంగా అధ్యక్షురాలు అంటూవుంటే పద్మావతి ముఖం వెలవెలపోయింది. అనినూచి

“నేనింత నిష్కర్షగా అంటూఉంటే, మనస్సులో బాధపడకు తల్లీ! నీకోసమే చెప్పాను. ఏ విషయమూ

వేగొకొకంగా చూడకూడదు. తర్వాత నీ ఇష్టము” అని అన్నది.

పద్మావతి ఆలోచించుకుంటూ వెళ్లిపోయింది.

౨

నరసింహమూర్తి మేష్టరుకు ఏగో ఆనందన పట్టుకుంది. పద్మావతి విషయం చూస్తూవుంటే అతనికి మతిపోయింది. ఈనాడు ఆమె జీవితం తనకందని వేగంతో ప్రవహిస్తోంది. ఆ మహా ఝంఝూమూతంలో తానోమూలకు కొట్టుకొని పోయినాడు. అతన్ని గమనించే వారేలేరు. రాధాకృష్ణ “ఒహో!” అంటాడు. “మేష్టరూ! ఎప్పుడు వచ్చారండోయి?” అంటాడు. “సుశీల! లోపల ఉందండీ!” అంటాడు. ఆ తర్వాత ఆ ముక్కలూ అనడం మాని వేశాడు.

రాధాకృష్ణ గానమేళంలో, మొదట అతడు ఫిడేలు నాయించేవాడు. ఆ రోజుల్లో “మేష్టరూ! ఈ పాట ఈ రకంగా ప్రారంభిద్దాము!” అనేవాడు. “గురువు గారూ, ఇప్పుడు ఆ పుట్టు, ఈ సంగతులు వేస్తే బాగుంటుంది కాదండీ?” అనేవాడు. నేడు ఆలాంటి సలహాలు అడగడు. ఆయన రాకపోయినా రాధాకృష్ణ మేళం సాగి పోతూనే వుంది. గమ్యనమనీ అడగడం తగ్గించాడు.

అప్పుడంత గౌరవం చేసిన రాధాకృష్ణ, నేడింత వుదాసీనం వహించాడేమి?

నరసింహమూర్తి మేష్టరి హృదయం కృంగిపోయింది. అటు బుచ్చి వెంకట్రావు తనకు దూరమైపోయాడు. ఇటు పద్మావతి చదువులో పడిపోయింది.

బుచ్చి వెంకట్రావు సుశీలా ద్వితీయడై లోకం అంతా తిరుగుతున్నాడు. ఇప్పుడంత త్రాగడానికి వీలులేదు. పట్టణంలో ప్రాహెలిషను వచ్చింది. రహస్యంగా ఏలాంటి బుడ్డైనా దొరుకుతాయి. కాని అతనికి ధైర్యం లేకపోయింది. త్రాగుడాతనికి జీవితంలో భాగం కాలేదు. పైగా త్రాగుడు కన్న నివా కలిగిన సుశీల స్నేహం దొరికింది. ఆ స్నేహంలో బుచ్చి వెంకట్రావుకు పద్మావతి అపుసరంలేదు, నరసింహమూర్తి మేష్టరూ అవసరంలేదు అనిపించింది.

రాధాకృష్ణకు సుశీల అంటే నయ్యకమ్! మలబారు నాయర్ల అమ్మాయి. సంగీతమూ, నాట్యమూ తిరువాం కూరులో నేర్చుకుని, మదరాసులో భరతనాట్యంలో అందె వేసిన చేయి కావాలని, ఆ మహానగరం వచ్చింది. మదరాసులో కామాక్షీశ్వర పిళ్లదగ్గర తంజావూరి విధాన నాట్యం నేర్చుకునే రోజుల్లో రాధాకృష్ణ కామాక్షీశ్వర పిళ్ల ఇంటికి వచ్చినాడు. కామాక్షీశ్వర పిళ్లకు ఆతడు శిష్యుడు.

రాధాకృష్ణ తన గతి ఏమిటి అని పడేళ్ల క్రిందట తట పటాయించే రోజుల్లో కొంతకాలం కూచిపూడి వెళ్లి నాట్యం నేర్చుకున్నాడు. కొన్నాళ్లు వేదాంతం లక్ష్మీ నారాయణగారికి శిష్యుడయ్యాడు. ఆతడు ఆడవేషం వేసి నాట్యం చేస్తే ఆడవాళ్ల నాట్యంకన్న, అతని నాట్యం బాగుంటుందన్నారు. “వేషము స్థానం నరసింహరావుగారి చిన్ననాటి ఆడవేషం అంత బాగుంటుంది!” అని ఒక నాట్యకళా విమర్శకుడు వ్రాసినాడట. ఆ వెనక తంజావూరి విధానంకోసం ఆతడు మదరాసువచ్చి కామాక్షీశ్వర పిళ్లకు శిష్యుడయ్యాడు. అక్కడ తోటి శిష్యురాలైన సుశీలతో ఈతనికి పరిచయం గాఢమైనది.

సుశీలకు ఆమె ఇంటిదగ్గర కూచిపూడి నాట్యం నేర్పినాడు. ఆమెకు ఆంధ్ర సంగీతం నేర్పినాడు. వారిద్దరి స్నేహమూ ప్రేమగా మారింది. రాధాకృష్ణ సంగీత దర్శకత్వంలోకి వురికాడు. వివిధ వాద్యకుళులైన వారిని చేర్చి, సంగీతం మేళం ఏర్పాటు చేశాడు. ఎందులోనన్నా చొప్పుకుపోయే జాతి గనుక ఆతడు మేళవిధానంలో ప్రథమ శ్రేణిలోకి వెళ్లినాడు. వెంటవెంటనే, ఒక సినిమా కంపెనీ ఆతన్ని సంగీత దర్శకుడుగా నియమించింది. వారు తీసే బొమ్మలు పాటలు దివ్యంగా జనానురంజకంగా తయారై డేశమంతా మారుమ్రోగిపోయినవి. సుశీలాదేవి నాట్యమూ ప్రసిద్ధి వహించింది. రాధాకృష్ణ సుశీలలు రిజిస్టర్ వివాహం చేసుకున్నారు. వారి వివాహానికి సినిమా ప్రపంచం, రసజ్ఞులొకం బంధు మిత్రసమేతమై హాజరైంది.

బుచ్చి వెంకట్రావుకు సుశీలకూ స్నేహం లతలా అల్లుకు పోయి వారిద్దరూ విడవకుండా ఉండడము నరసింహమూర్తి

మేష్టారుకు భయం వేసింది. పిళ్లద్దరూ ఎంతవరకూ వెళ్లి నారో ఈ అతిస్నేహంలోంచి ఏ వివాహ పరిణామం ఉద్భవిస్తుందో? రాధాకృష్ణ ఉద్దేశమేమిటి? రాధాకృష్ణ మనస్తత్వం ఏలాంటిది. ఆతనికి ఇతర స్త్రీలతో సంబంధాలున్నాయా?

ఏమిటి సినిమా ప్రపంచం? నీతి నియమాలకూ ఈ ప్రపంచానికి ఎక్కడా చుట్టడికమే లేదా? సినిమాలోకిం సుడిగాలి లోకం. అతి అనేది తప్పు ఇంకోటి కనబడదు. ఆ వాతావరణంలో! స్త్రీ పురుష సంబంధాలకు ఒకదాని మార్గమాలేదు. ఒక హద్దూ పద్దూ లేదు. ఈ సినిమా వాతావరణం ఇతరమైన జీవిత పథాలకు కూడా ప్రసరించి దైనందిన నిత్యజీవితాన్నికూడా కలృపం చేస్తున్నది. నరసింహమూర్తి మేష్టారు గడగడ వణికి పోయాడు.

ఈ ప్రళయంలో ఒంటివాడై పోయినాడు నరసింహమూర్తి మేష్టారు. అవతల బుచ్చి వెంకట్రావు ఇంటినిండా సినిమా తారలు, తారకులు నిండిపోసాగినారు. చిట్టి చిట్టి దర్శకులూ, మేరుపర్వాతంలాంటి దర్శకులూ కాఫీ వేళకూ, సినిమా వేళకూ, పికారు వేళకూ సిద్ధం. బుచ్చి వెంకట్రావుతో “మనం ఇలాంటి ఆదర్శరూపమైన చిత్రం తీయాలండీ వెంకట్రావుగారూ!” “మీరే నాయకులు సుశీలాదేవి నాయిక, ఇంక చిత్రం పట్టపగ్గాలుంటాయా?” ఇవి నిత్య సంభాషణలు.

ఇంక తానూ! “మేష్టరూ! కాస్త కాఫీ తయారు చేయండి.” “ఏమీ మేష్టరూ కొంచెం వుడ్లొండ్లుకు ఘోను చేసి, ఇన్ని ఫలహారాలు అవీ తెప్పించండి!” “ఇదిగో నిద్రా? మేష్టరూ, ఏమిటయ్యా, వెళ్లి నా కారు మీద సుశీలాదేవిని తీసుకురండి!” ఇలా బుచ్చి వెంకట్రావుకు పెద్ద బంట్లోతై నాడు.

అన్నీ ఓపిగ్గా చేస్తున్నాడు! పెద్దవాడు! అయినా పూర్వకాలపు ఘటం కనుక కాస్త జబ్బపుష్టి, శక్తికలవాడు.

బుచ్చి వెంకట్రావు చివరకు ఒక సినిమా తీయడానికి నిశ్చయించాడు. తమ కంపెనీకి పేరు పెట్టమని సుశీలనే అడిగినాడు. నరసింహమూర్తి మేష్టారు “నీ కెందుకు

వెంకట్రావు, ఈ సినిమా పిచ్చి? ఏదో, నీ రొయ్య పప్పు వ్యాపారం చక్కగా సాగుతోంది నాలుగుగంటలు వస్తున్నాయి. సినిమా అంటే లక్షలమీద మాట. ఆ డబ్బంతా గంగపాలే కావచ్చును. లేకపోతే మావంపాలే అవుతో” అని చరసింహమూర్తి మేష్టారు అన్నాడు.

“ఉండవయ్యా! నీ సలహా ఎవరికి? ఇంకా మంచి షెడ్యూల్స్ ముసీలకు తెలుసును.” అన్నాడు బుచ్చి వెంకట్రావు.

రామచంద్ర అనే ఒక డైరెక్టరు : ఊరుకోవయ్యా స్వామీ! పానకం లో పుడకలా అడ్డంకాలు.

సోమేశ్వర రావు అనే సినిమా నటుడు : మీకు సంబంధించని విషయాలలో మీ సలహా ఎందుకండీ! లక్షాధికారి వెంకట్రావుగారు బొమ్మ తీస్తామనడం ఏమిటి, వెధవ శ్రీ దారిలో ఎదురుపడినట్లు మీరు అడ్డం రావడం ఏమిటి?

ముసీల : మేష్టారు! సినిమా గొడవలు మీకేమీ తెలియవు. మీరు వింటూ ఊరుకోండి!

వెంక : మీ వంటపని మీరు చూసుకోండి బాబూ!

ఆ మాటలు వెంకట్రావు అన్నాడు. నరసింహమూర్తి మేష్టారుకు పిడుగు తాకినట్లయింది. అతడు తెల్లబోయి ఆలా నిలుచుండి పోయినాడు. గజగజ వణికిపోయినాడు. అతని కళ్లలో నీరు తిరిగింది. తూటుతూ అతడు లోపలికి వెళ్లిపోయాడు.

3

“అమ్మయ్యా! మీ ఆయన సంగతి శ్రుతిమింది రాగాన్ని, పడింది.” అన్నాడు పద్మావతితో.

“ఏమిటండీ అది. నాకు పరీక్షలోజాలు వస్తున్నాయి. రాక్షసిలా చదువుతున్నాను. మొదటి తరగతిలో నెగ్గి తీరాలి!”

“నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. నువ్వు పికార్లు మానివేసి చదువులో పడ్డావు. ఆ రాధాకృష్ణ స్నేహం తగ్గించావు; కాస్త నాకు మనస్సు ఊరట పడింది.”

“ఎం? రాధాకృష్ణ స్నేహానికి ఏమి వచ్చింది? పరీక్షలో నెగ్గానీ పంతంతో చదువుతున్నాను కనుక పికార్లు మానాను. అంతే రాధాకృష్ణ గొడవ ఏమి వచ్చింది? రాధాకృష్ణగారు చాలా మంచివాడు. ఆయనవల్ల ఇంత వేరూ ప్రతిష్టా స్వంత సంపాదనా వచ్చింది.”

“అలాగా”

“కాదుటండీ, మేష్టారు. నా మనస్సంతా ఇష్టానుభవమీద లగ్నం అయి ఉంది. మీరు రాధాకృష్ణగారి మీద నేరాలు గీరాలు చెప్పి మనస్సు పుండుచేయకండి. మీరు ఈ రెండు మూడు నెలలూ నాకు కనబడకుండా ఉంటే మంచిది. నే వెడ్తాను. నెలవు”

పద్మావతి లోనికి వెళ్లిపోయింది. నరసింహమూర్తి మేష్టారు దిగులుపడి పోయినాడు. అతని మనస్సు క్రంగి పోయింది. కాళ్ళిడ్చుకుంటూ బస్సు దగ్గరకు పోయినాడు.

అతనికి తాను అతి వృద్ధుడైనట్లు తోచింది. రాధాకృష్ణ ఎందుకు దాపురించాడు? వోపార్చం పండింది. తానిక ఎవరికి కావాలి. తన ఆవసరం ఎవరికింకా? బుచ్చి వెంకట్రావు ఇంట్లో తాను వంటవాడు. తన బాణి పాతరకం. రాధాకృష్ణ సంగీత మేగానికి తానెందుకూ పనికిరాడు. తెలుగు తనం లేని పిచ్చిపాటలు కోరే లోకానికి కళా యుక్తమై, పరిపూర్ణ సౌందర్య రూపమైన తన ఆంధ్రబాణి ఎవరికి అవసరం గనుకనూ! దేశం నీచస్థితిని పొందినప్పుడు కళకూడా నీచస్థితిని పొందుతుంది. కవులు నీరసించారు గాయకులు నీరసించారు. శంబంగుడి, మునూరి, సుబ్బలక్ష్మి వెంకటస్వామి నాయుళ్లను ఎవరు గౌరవిస్తారు? వారి గానం దేశంలో లక్షకు ఒకరు వింటారేమో! తప్పితే ఇద్దరు వినవచ్చును. కాదయ్యా పదిమంది. ఆంధ్రులైన వారి నాగభూషణంగారు, పాటపల్లెవారు, వారణాసి బ్రహ్మయ్య, బలిరామయ్యగార్లు, మంత్రవాది వేంకటప్పయ్యలు కాంగ్రెసులో నీసలైన పెద్దలులా వెనకే ఉండవలసి వచ్చింది.

అతడు పెద్ద నిట్టూర్పు విడిచాడు. నల్లబజారు నాయకులు, మాయాబజారు సినిమాలు, మాయారంభలైన తారలు, గారడివాండ్రైన గాయకులు! చాలయ్యా మదరాసు!

జా డి మ ల్లి

ఏమిటి తన కర్తవ్యం. తాను తేత్రయ్యలా తీర్థయాత్రలు నేవించి, “భగవాన్ నువ్వైనా విను ఈ పొరాణికి మైన బాణి” అని ఆయన దగ్గర పాటలు పాడుకోవచ్చును.

ఏమి బుద్ధి పుట్టిందో ఆతడు చటుక్కున లేచాడు. అర్ధ రాత్రి దాటినా ఏదో ఉత్తరం వ్రాస్తూనే ఉన్నాడు. పోలు గడియారం రెండు కొడుతూ ఉండగా బుచ్చి వెంకట్రావు, సుీలా కారులోంచి వెగి, పకపక చప్పుకుంటూ, తలుపు తట్టినప్పుడు నరసింహమూర్తి మేష్టారు పది కేజీలు ఉత్తరం ద్రాయరులో దాచి, వచ్చి వీధి తలుపు తెరిచాడు.

ఆతడున్నాడనైనా లేకుండా బుచ్చి వెంకట్రావు సుకీలను కాగలించుకొని, “ఇవాళ మన ప్రోగ్రాం గ్రాండుగా సాగిందికాదూ! ఏం ఇవాళ ఇక్కడ పడుకోరాదూ?” అని ఆ యువతిమోము తనవైపు తిప్పుకొని, పదిముద్దు లామె పెదవులపై కురిపించినాడు.

సుకీల చల్లగా ఆతని ఆలింగనాన్నుండి చిత్రంగా తప్పుకొని, “అలాంటి నిద్రోడాలు లేవు మన బాతకంలో! ఇంతవరకూ, మన సరిహద్దు! సా! సా! సెలవు! నరసింహమూర్తి మేష్టారు నిద్ర చెడిపోము! సెలవు గురువుగారి గురువుగారూ!” అంటూ తుర్రున వీధిలోనికి తేలిపోతుంది. గుమ్మం దగ్గర నుంచి “బుచ్చీ! కేపు సాయంకాలం రా! మరిచిపోకు” అని కారెక్కి బుర్రుమనిపించి, మాయమైంది.

బుచ్చి వెంకట్రావుకు కోపం వచ్చింది. “ఈ ఆడవాళ్లు వట్టి బ్రహ్మరాక్షసులయ్యా!” అంటూ సోఫాలో కూర్చుండి సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

“ఎంతవరకూ వెళ్లింది ఈ వ్యాపారం?”

“ఎంతవరకూ వెళ్లడమేంటి? చాలా దూరం వెడితే ఆ అప్పరసరాక్షసి ఆలా పారిపోతుందటయ్యా వెట్టి భ్రామ్యదా?”

నరసింహమూర్తి మేష్టారు ఒక్క నిమేషం బుచ్చి వెంకట్రావును తీక్షణంగా పరకించినాడు. సరే ఇంక రాగాలాపన ప్రారంభం కాలేదనుకొన్నాడు.

“ఏంది అట్లా చూస్తున్నావు. నేను రాక్షసునిలా కనబడుతున్నానా, లేక నే జెప్పింది అసత్యమనుకుంటుందానా?”

బుచ్చి వెంకట్రావు మోము జేవురించింది. ఆతడు జుర్రు మని లేచి తన పడకటింటిలోనికి పోయినాడు.

గె

మరునాడు చాలా ప్రాద్దేశ్యేతరకూ బుచ్చి వెంకట్రావు లేవలేదు. మామూలు అలవాటుగా నరసింహమూర్తి మాష్టారు లేవలేదు. పనివారు లేచి, ఇల్లంతా సర్దినారు. పని మనిషి వచ్చింది అంటువేసే నరసింహమూర్తి మేష్టారు కనబడలేదు. వంటగదిలోకి ఎవ్వరూ వెళ్ళడానికి నీచులేదు కాబట్టి పనివాడు లోపలికి వెళ్లి చూడలేదు.

బుచ్చి వెంకట్రావుకు తొమ్మిది గంటలకు మెలకువ వచ్చింది. స్నానాగదిలోనికి వెళ్లి మొగం కిడుక్కుని కాఫీకిని వచ్చి, “మేష్టారు! కాఫీ ఏదయ్యా” అని పాలికేక పెట్టినాడు.

పనివాడు పరుగున వచ్చి “ప్రార్థున్నండి ఆయన అలికిడి లేదు సామీ! ఏందో?” అని మనవి చేశాడు.

“ముసలివాడయి పోతున్నాడు! ఎవర్నన్నా పెట్టుకోవాలి” అంటూ వంటి యింటి వేపుకు వెడితే, బుచ్చి వెంకట్రావు తలుపులు వేసిఉన్నట్లు తెలిసింది.

“ఏడి మేష్టరు” అని వెంకట్రావు గొణుగుకుంటూ మళ్ళీ మేడయెక్కి నరసింహమూర్తి మేష్టారు గది దగ్గరకు వెళ్లితే ఆ తలుపుపైన గొల్లెంపెట్టిఉందే.

“ఇనేంది చెప్పా!”

బుచ్చి వెంకట్రావు తలుపు గొల్లెం తీసి, లోనికి వెళ్లాడు. అన్నీ సర్ది ఉన్నాయి. బల్లమీద తనకు వ్రాసినట్లు కవరు ఉంది. ఆతడా కవరు చింపి లోని ఉత్తరం చదవడం సాగించినాడు.

“చిరంజీవి నా పుత్రసమానుడైన బుచ్చి వెంకట్రావును దీప్తాయువుగా, ఆరోగ్యయుతునిగా, బహు సంతాన వంతునిగా ఆశీర్వాదిస్తూ!

“నాయనా! చుక్కానిలేని నావలా ఉన్న ఈ చీకు పడవకు నీ హృదయం అనే రేవులో ఆశ్రయం ఇచ్చావు.

అరవైమూడు సంవత్సరాలు గడిచి, అరవైనాలుగో ఏడు జరుగుతో ఉంది. ఇంతవరకూ నా జీవితంలో అసత్యము, అధర్మమూ ప్రవేశించలేదు. నేను నీ దగ్గర ప్రవేశించని మునుపే బ్యాంకిలో రెండువేలు దాచుకున్నాను. నవ్వు నా కిచ్చిన జీతాలు పదిహేనువందలు వరకూ ఉన్నాయి.

“నవ్వు, నీ భార్య బిడ్డలు లేని నాకు బిడ్డలయ్యారు. మీమీద నా ఆశలన్నీ పెట్టుకుని, మీ ఆనందం నా ఆనందం అనుకుని, మీ వృద్ధి నా వృద్ధి అనుకొని సంతోషంతో పొంగిపోయాను.

“కాని పరిస్థితులు ఈలా తాడుమారు లవుతాయని అనుకోలేదు. పద్మావతి నీనీమ తార గగం అయింది. తక్కిన సగమూ పూర్తి అయిపోతుంది. నువ్వు తారలమధ్య చంద్రుడవు అయిపోతున్నావు. ఈ విధానం ఎంతవరకూ సాగిపోతుందో! నీ కంపెనీ ఆఫీసులో కనుక్కుంటే ఈ మధ్య నువ్వు చాలా కర్చు పెట్టుతున్నట్లు తెలిసింది. ఎందుకో నేను ఊహించ దలచుకోలేదు.

“నేను నీకూ అవసరంలేదు, నీ భార్యకూ అవసరంలేదు. మీ జీవితాలు విచిత్ర పరిణామాలు పొందాయి. ఇంకా ఆనేక చిత్ర విచిత్ర పరిణామాలు మీ జీవితాలలో రాగలవు! కాని ఆ పరిణామాలలో నాకు భాగంలేదు. నేను భాగం పంచుకొనే రకం కావు అవి!!

“నీ కోసం పద్మావతి, పద్మావతికోసం నువ్వు ఉద్బ వించారనీ, మీ అదర్శ జీవితం, హీనస్థితిలో ఉన్న కులాల వారికే, జాతులకే కాకుండా ఉత్తమ కులాలవారికీ, జాతులకూ కూడా ఆశయం కాగలదని ఉపాంగిపోయాను. కాని, మీరూ అందరితోపాటువారే అయ్యారు.

“ఈ సందర్భంలో నేను మీ దగ్గర లేకుండా దూర దేశాలకు పోతే మీరు ఒకరికొకరు సన్నిహితం అవుతారేమో!

“మీ ఇద్దరూ నేను ఆశించేంత వృద్ధిపొంది తిరిగి కలియుదురుగాక. మీకు దీర్ఘాయుధాలోగ్య విశ్వరూపాలు,

దాంపత్య ప్రేమ సాఫల్యము, బహు సంతాన లాభమూ కలుగుగాక అని ఆశీర్వాదిస్తూ,

గాఢానురాగంతో
నరసింహమూర్తి మేష్టరు.”

ఈ ఉత్తరం చూడగానే బుచ్చి వెంకట్రావు మొదట చాలా ఆశ్చర్యం పొందాడు. “ఏదీకాడు వెట్టి బాగులవాడు! పోతేపోయాడు. శని విరగడైంది అనుకుంటాను. ఈ రోజుల్లో పెద్ద నీతి నియమాలు రాస్తాడేమిటి? దేవుడుంటే నీతి నియమాలూ! దేవుడేడి గోపరాజు రామచంద్రరావు అనే ఆయన వాదించినట్లు? ఇతరులకు ఇబ్బంది లేకుండా, మనకీ ఇబ్బంది లేకుండా ఉంటేచాలు. కాని, నాకు నీతులు చెప్పవస్తాడేమిటి?” అతని మోములో విడిముడిపాటు కాంతులు ప్రసరించాయి.

“అయినా మంచివాడు. ఎంత చాకీరీ చేశాడు! ఎంత నమ్మకం! తల్లి తండ్రి తనకూ పద్మాకు అయ్యాడు. ఎంత ఓపిక, ఎంత నెమ్మది, ఎంత ఆపేక్ష! సరే ఎక్కడకు వెడతాడు? నాలుగు రోజులు కాగానే వస్తాడు. ఈలోగా తిరిగిరానీ!”

ఆ మర్నాడు బుచ్చి వెంకట్రావు చూసుకున్న ఉత్తరం పద్మావతికీ వచ్చింది. ఏమిటీ ఉత్తరం, అనుకుంటూ, పద్మ కవరు విప్పి చదవ నారంభించింది.

ఉత్తరం సాగినకొద్దీ ఆమె గుండె దడదడ ఎక్కువ కాసాగింది. ఉత్తరం పూర్తిచేసి కాళ్లు తేలిపోగా, పద్మా వతి మంచంమీద కూలబడింది. ఏమిటి మేష్టరే! తమ్ము విడిచి వెళ్లిపోడమా! ఇంకేముంది! ఇంక తనకు సముద్రమే దిక్కు.

ఆమెకేదో భయం పట్టుకుంది. తాను తన భర్త దగ్గరకు వెళ్లడానికి భయం వేసింది. వెళ్లి ఏమిటి అని నరసింహ మూర్తి మేష్టరును గురించి అడగాలని. కాని ఏమి అడుగుతుంది? ఆయన చాలా దూరమైపోయాడు.

తమను గురించి ఆయన అల్లా రాసినాడేమిటి? ఏమిటి. అలా వెళ్లిపోయినాడేమిటి? తనగతి ఏమిటి? ఆమెకు కళ్లు తిరిగి పోయినాయి.

.....“బొమ్మ....బొరుసు”

[మీనా తండ్రి ప్రిథ్వీ దేవీ డబ్బుబాగా సంపాదించినా చివరికి ఏమీ మిగల్చకుండా చనిపోయాడు. అందు మూలంగా వాళ్లకుటుంబం అంతా మీనా విన తల్లి పంచకు చేరారు. విన తల్లి భాగ్యవంతురాలు. గర్వి. పిల్లలు “బొమ్మ....బొరుసు” అట అడఁం మీనా తల్లికి ఇష్టముండేదికాదు. కారణం తనవెల్లి భాగ్యవంతురాలై బొమ్మ లాగుంటే తాను బొరుసై గూర్చునందని. అన్న చదువుకని మీనా కుటుంబం రాజమండ్రి చేరారు. అక్కడ ఏన్నో కష్టాలు ఎదుర్కో వలసివచ్చింది. మీనాకు యుక్తవయస్సు వచ్చింది. చివరికి ఏదో ఒక విధంగా ఒక సంబంధం నిశ్చయం చేసి మీనాకు వివాహం చేసి అత్తింటికి పంపారు. కాని అక్కడ జీవితం మరి దుర్భరమైంది. అత్త సాధింపులు, భర్త మట్లాడక పోవడం ఎక్కువకాసాగాయి.]

మనస్సు యామాటు పూర్తిగా నన్ను ఎదిరించింది.— ఏం? నేను ఆయన దగ్గరనుంచి ఆవగింజంత ఆపేక్ష పొంద తగనా? ఎప్పుడూ దేనికోసరం ఆయన్ని వేషించుకొని తినలేదే!—నల్లగావున్నా, నా చక్కదనం, గుగుజాలు, తెలివి తేటలు, ఓర్పు—ఆయన దగ్గరనుంచి ఆమాత్రం ఆపేక్షను కోరగూడదా? అలా అయితే నేను ఆయన కోసరం అస్తమానం ఎందుకు చేవుల్లాడాలి? ఎందుకు నా ప్రేమని అంతా ఆయనమీద ఒలకబోయ్యాలి? ఆయన నాకంటే నాలుగు ఛాయలు కారునలుపు. అంగుళం దళసరి ఉన్న కళ్లద్దాలు పెట్టుకుంటే నేగాని ఏమీ కన్పించదు. నేను ఎప్పుడూ ఆయనలో ‘లోట్టు ఉన్నాయే’ అనన్నా అనుకోలేదు. నాకీ అనుభవం జరగవలసి వుంది, జరిగింది. సరి పోయింది.

మా పూరినించి మా మేనమామగారిపూరు నేను మా అమ్మ వెళ్లవలసి వచ్చింది. మా మేనమామ కూతురు— నిరంజన— నాతోటిదే (పెల్లిమటుకు అవలేదు.) వుంది. చిన్నప్పుడు చూకానేమో జ్ఞాపకంలేదు. చాలా కాలానికి చూసుకోవడం వల్ల చెలిమి ఎక్కువ అయింది.

నిరంజన రెండేళ్లనుంచి కాకీ మెట్రిక్యులేషనుకు వెళ్తూ ఫెయిలు అవుతూంది. దానికి చదువుకు నల్లరు ప్రైవేటు ట్యూటర్లు. వీళ్లే కాకుండా సంగీతానికి ఇంకో మాస్టరు. “దీనికి చదువుకాని, సంగీతముగాని అంటువు”, అని ఎవరు

పడే వాళ్లు యిట్టే చెప్పుచును. “ఇష్టము, అభిలాష లేనిదానికి, యింత ఖర్చుచేసి ఎందుకు యా ట్యూషన్లు” అని నేను అడిగితే, “ఏమో నాకు తెలీదు, మా నాన్నగారు, అమ్మ చెప్పివ్వవచ్చును. అయినా నా ప్రైవేటు మాస్టర్లంతా ఎట్లా బతికేది?” అంటూ నూటిగా సమాధానం యిచ్చింది. అవును—యా మాట నిజమేమో!

దీని అలవాట్లు, అభిప్రాయాలు, నేపము, నడవడిక, అంతా ఇంకో అంతస్తు పొద్దున్నే ప్రక్కమీద కూర్చోని, రెండు కప్పుల వేడి కాఫీ తాగిన తరువాతకాని ముఖం కడుగుకోదు! పొద్దున్న గంట, సాయంత్రం గంట అద్దం ముందు కూర్చోని ఆ ‘పొండ్సు’ సౌందర్య సాధనాలు ఉపయోగిస్తేనేకాని దాని ముస్తాబు పూర్తికాదు.

ఏమయినా దీనితో కలిసిఉన్న ఆ యిరవైరోజులూ నాకు అనుభవంలో లేని ఆనందాన్ని యిచ్చాయి. ఇంచు మించు రోజూ సినిమాకు తీసుకొని వెళ్లేది. పొద్దున్న పూట ఏదైనా కొనుక్కోవాలన్న మిషతో ఊరంతా తిప్పేది. తరచు బీదికి తీసుకొని వెళ్లేది. అన్నిటికంటే నాచేత పాటలు పాడించుకొని, విని చాలా ఆనందించేది. ఇది ఒక్కతే కాదు—మా మేనమామ, ఆయనపెళ్లం, వాల్లింటికి రోజూ తప్పకుండా వచ్చే స్నేహితుడు—డాక్టరు జానకిరాం గారు—నాల్గు అయిదు సార్లు నాచేత గంటలతరబడి

బొమ్మ....బొరుసు

పాడించుకొని పరవశులయ్యేవారు. నాకుకూడ కంఠంలో అంతమాధుర్యము ఉన్నదని అంతకుపూర్వం తెలీదు.

ఎవరికైనా వాళ్ళ విద్యకు ప్రోత్సాహము దొరికి, వాళ్ళ విద్యవల్ల యింకొళ్ళకి సంతోషము కలుగుతుంది అన్న సంగతి తెలిసినప్పుడు కిక్కిరిస్తూ యింతా అంతా కాదు. అంత ఎండుకు—చిన్నప్పుడు మాపూర్వీ చాకిలి ముబ్బడు “యీ రేపుబట్టలు మల్లెపువ్వుల్లా వుతకా వురా, సుబ్బిగా,” అని మా పిన్ని అంటే ఎంత పొంగి పొడ్యేవాడని!

ఓరోజు బీనిలో మెల్లిగా నడుస్తూ నాకు మనస్సు ఉండబట్టక, “నిరూ, నీ వేమము, నీ తీరు నాకేం నచ్చ లేదు. ఇదేం బాగాలేదు” అని మొదలుపెట్టేసరికిల్లా—

నిరంజన తన తర్కశాస్త్రము విప్పింది. “...అవును. నా వేమము నీకు నచ్చలేదు. పమిట సరిగ్గా వేసుకొను. నేను తొడుక్కొనే బ్లాసులు నీకు మరీ వెంటుగా వున్నాయి... నేను చీర ఎలా కట్టుకుంటే నేం... మొదదగ్గం రవికె ఎక్కువగా కత్తిరించి ఉంటేనేం... వెలికి పాతక రూపాయలు “పొండ్లు” మీద కట్టుపెట్టేనేం... నీకెందుకు? లోకానికి ఎందుకు? లోకము నాకు డబ్బు దానంచేస్తుందా?... ఒక్కటిమటుకు నీవు జ్ఞాపకం పెట్టుకో—” నీవు చేసే పనులవల్ల, అడే మాటలవల్ల యింకొళ్ళకి, ఎంత సన్నిహితులైనా సరే, కష్టం కల్గించకుండా ఉన్నంతవరకు, నీ యిష్టం వచ్చినట్లు నీవు వుండు. అంతే.”... నేను వేమము వేసుకొని యీ బీచిలో తిరిగే మాటురాయళ్లనందర్నీ ఆకర్షిస్తామని నేను అనుకుంటున్నానని అనుకోకు. అది వౌత్తి పిచ్చి ఉహ. మా నాన్నగారు ఆయన తాతగారు తగిన, నాకు వచ్చిన సంబంధం తెస్తారు. పెళ్లి చేసుకొని ముఖంగా ఉంటాను. మరి, ఆకాడికి యీ వేమము అర్హతము ఎందుకు అంటావేమో—విను. నా అందాన్ని చూసి నాకు గర్వము. నా అందాన్ని యింకొళ్ళ పొగడుతుంటే విండం నాకు సరదా. నా అందాన్ని యాధాలాపంగానే ప్రదర్శించి నా అందానికి వచ్చే పొగడ్తన్నీ విండంకంటే నాకు ఎక్కువ అయింది ఏమీలేదు. ఈ అభిలాష ఉండ బట్టే. నా అందాన్ని ఎంత ఎక్కువ ప్రదర్శింప చెయ్యడానికి నీలు అవుతుంటే అందుకు ప్రయత్నము చేస్తాను...

నేను తొడుగుకొనే బాడీలు, వేసుకునే బ్లాసులు, చీర కట్టుకొనే విధం, కొప్పు ముడుచుకొనే తీరు... అందుకు ఉపయోగిస్తాయి. ఏమిటి ఇందులో అంతపెద్ద నేరము? ఏమిటా అవినీతి? నా మనస్సు నిర్మలంగా ఉండి చెడు తలంపులపైకి మనస్సు పోనప్పుడు; లోకం కాకులై కూసుకుంటే నాకేం, ఎవరో పోకిరి వెధవలు దగ్గుకుంటే నాకేం... “మీనకళ్లు ఎంత చక్కగా వున్నాయమ్మా, ఎంత క్రావ్యంగా పాడుతుందమ్మా” అని అంటే నీకు ఒళ్లు పులకరించమా! అలాగే “నిరంజన చక్కదనం.....” అంటే నాకు ఎంతో తృప్తిగా వుంటుంది.” అంటూ, నన్ను ఉడికించడంకోసరం అన్నట్టు, “అనందమేగా వాంఛ నీయము; అనందమేగా.....” అంటూ కాంచన మాలని యిమిటేషను చెయ్యడం మొదలు పెట్టింది.....దాని తర్కము, ఆ బీచిగాలి, అది పులుసుకున్న లవండరు వాసనా, నన్ను ఉక్కిరి బిక్కిరిచేసే వదిలిపెట్టాయి. ఆలోచిస్తే అది అన్నదాంట్లో వేలుపెట్టి చూపదగ్గ అవినీతి ఏమీ లేకపోగా, దాని వాదన సబబుగా కన్పించింది, అవును. మనస్సు స్వచ్ఛంగా ఉన్నప్పుడు భాధ చేసికీ?

తర్క శాస్త్రము అంటూఉండే చాలా పేచీ కోరు వస్తువు. ఎటుకావలిస్తే అటు మొగ్గుతుంది. దానికి నిలకడ లేదు.

ఓరోజు నేను, నిరంజన కారంస్సు ఆడటానికి కూర్చున్నాము. ఎవరు నైకు చెయ్యాలనిచెప్పి నిరంజన నన్ను అడిగింది, “బొమ్మ....బొరుసా...” అంటూ.

నాకు చటుక్కున అనుకోకుండా ఏడుపు వచ్చేసింది. లేచి వరండా చివరకు వెళ్లి ఏడుస్తూ కూర్చున్నా. నిరంజన చాలా భయపడి తనమీద ఎందుకు కోపము వచ్చిందని అడిగింది—చెప్పాను, “బొమ్మ-బొరుసు” అంటే నాకు ఎందుకో భయంగా వుంటుందని, మనస్సు కలత పెట్టుందని. నిరంజన తన తెలివితక్కువకు చాలా నొచ్చుకుంది. మేము గేములు వరసగా ఆడాము. నాకు ఒక్క పాయింటుఅన్నారాకుండా ఓడించేసింది. అనిపించింది—“నిరంజనకూడ ‘బొమ్మ’నని మా పిన్ని, రమణ, మా అక్క వాళ్ళకంటే కూడ ఇది పెద్ద బొమ్మ.

బో మ్మ....బో రు సు

అయితే, నేను “బోరుసు” నా అన్న సంతోషం వచ్చింది.

నిరంజన తన వేదాంతముతో, తర్కముతో, నామకము లోని సామ్యాన్ని, తృప్తిని, అన్నింటిని సరిపుచ్చుకొని పోయే గుణాన్ని, ముక్కలు ముక్కలుగా చితకగొట్టి పెట్టింది. నేను మళ్ళీ వాట్లన్నిటినీ అతికించుకొనేలోపల అతుకుల్లో—తీరనివేదన, అసంతృప్తి, పట్టుదల, పగ, మొదలైన పిచ్చి వికారాలువచ్చి స్థావరము ఏర్పడమ కొన్నాయి. సరిపోయింది.

మళ్ళీ నేను మా అమృదాలవలన వచ్చేసాను జగన్నాథుని రథం దొర్లిపోతూనే ఉంది. మా ఆయనకి చెనువుఅయి, ఉద్యోగం అంటూ ఏమీ దొరక్కపోయినా, భగవంతుడు యిచ్చాడు కనుక నాకు ఆడపిల్ల పుట్టింది. మావాళ్లు చాలా సంతోషించారు. మా అత్తగారు అందరికంటే ఎక్కువ సంతోషించింది. నాలాగా నల్లగా కొంఠముచ్చలాగ (మా ఆయనకూడా నలుపేగా!) కాకుండా తెల్లటిపిల్ల పుట్టి నందుకు.

ఈ పోలికలు ఎలావస్తాయి? ఎక్కడనుంచి వస్తాయి. నేను మా ఆయన, నలుపైనా పాప తెల్లగావుంది. తల్లి రతిదేవి. తండ్రి మన్మథుడు. పుట్టేపిల్ల కాస్తా బొగ్గులో మాణిక్యము! ఏమిటివిత?.....

యృద్ధం పుణ్యమా అంటూ మా ఆయనకు బెంగ భూమిలో ఏరోగ్లేనుల ఫాక్టరీలో పని దొరికింది. ఓచారి నెలవులకువచ్చి నన్ను, పాపని, మా అత్తగార్ని తీసుకొని వెళ్ళాడు. కొత్త సంసారందిద్ది మా అత్తగారు వెళ్లిపోయింది.

నా జీవితం మూడో ప్రాకారంలోకి వచ్చేసింది. నాకు కాస్త ప్రాణం తెరిపిన పడ్డని, మా బ్లాకు చిన్నదైనా బొమ్మ రిల్లులాగా బాగుంది. పనిచేసేవాళ్ళ బ్లాకులు అన్నీ పోలీసు లైనల్లాగ ఒకే మోస్తరుగా ఉంటే.

నాకు ఆశలు చిగురించడం మొదలుపెట్టాయి; ఒంటరి కాపురం. తర్చు మా ఆయనతో కలిసి సినిమాలకి వెళ్ల వచ్చును. నా యిష్టం వచ్చినంతసేపు పాడుకోవచ్చును అడ్డుపెట్టేవాళ్లుండరు. మా ఆయనతో తనివితీర ఒంటరిగా ఎంతసేపు అయినా కబుర్లు చెప్పుకోవచ్చు. ముద్దు పెట్టు

కుంటే, పక్కగదిలో అత్తగార్ని వినిపిస్తుందో, అవతల గదిలో పెద్ద ఆడగడ్డకు వినిపిస్తుందో అన్న భయం ఇంక అక్కర్లేదు, అనుకుంటూ ఎన్నో ఆకాశాధాలు నిర్మించు కున్నా.

కొన్నాళ్లు మా ఆయన వైఖరిచూడగా నా గాలి మేడ లన్నీ పునాదితోనూ కూలిపోయినై. అకారణంగా నామీద కోపం తెచ్చుకొని విసుక్కునేవాడు. నాతో మాట్లాడటం అంటే ఎంతో బాధపడేవాడన్నట్టు కన్పించే వారు. మా ఆయనకి, నేను పుట్టింటిదగ్గరనుంచి ఏమీ డబ్బు తేలేకపోయానని, నేను అందుగా లేనని, మా అత్తగారు దెప్పే దెప్పలు, మనసు విరిచేసాయనుకుంటాను.

పొద్దున్నే తొమ్మిదింటికి పాక్టరీకి పోయేవారు. మళ్ళీ సాయంత్రం ఐదింటికి వచ్చేవారు. మా పక్క బ్లాకు లోనే ఓ సింథీ సంసారము ఉండేది. వాళ్ళింట్లో ‘షీలా’ అనే అమ్మాయి ఉండేది. వాళ్ళ సంసారానికి మా ఆయనకి చాలా జోస్తి. రోజు సాయంత్రం యింటికి రాగానే కాఫీ తాగి బాగా పొద్దుపోయేదాకా ఆ షీలాతో నవ్వుకుంటూ ఎడతెగని కబుర్లు చెప్పుకునేవారు. తర్చు ఆ సింథీ సంసారముతోనో, లేకపోతే యింకెవరైనా స్నేహితులతోనో కలిసి సినిమాకు వెళ్లేవారు.

ఒకసారి నాప్రాణం చివుక్కుమని, మా ఆయన ఆ సింథీ సంసారంతో సినిమాకు వెళ్లబోతూంటే, “నన్ను తీసు కొని వెళ్లరూ,” అని అడిగేసరికి, “వీల్లేదు” అంటూ ఉత్తరువు జారీచేసారు.

అనుకుంటాను—నన్ను తమతోకూడ బయటకు తీసు కొని వెడితే ఆయన హోదాకు తక్కువ అవుతుందనో, నల్లగాఉన్న పెళ్లాంతో కలిసి వెడితే పూర్ణో అందరూ నవ్వుతారనో, ఆయన బెంగ.

బయటకు వెడితే లోకం అంతా వాళ్ళ వాళ్ళ పనులు మానుకొని యింకొళ్లని చూస్తూ కూచుంటారా? పిచ్చి గాని!

మళ్ళీ నేను మా ఆయన్ని ఎప్పుడూ అడగలేదు! ఒదిగి వుంటున్న కొద్దీ యింకా అణచాలని చూస్తారు మొగుల్లై నా సరే, అధికారులైనాను!

బొమ్మ....బొమ్మ

ఏమీ కొత్తదనం, వింత అనభవం సంతోషంతో మంటానానే రోజులు పరిగెత్తుతున్నాయి. తెల్లవారుతుంది...పొద్దుతుంది...రాత్రి అవుతుంది...మళ్ళీ తెల్లారుతుంది...భయమంటాను...

ఆయన పాక్టరీకి పోగానే ఏమీ పనివుండేదికాదు. పాప పడుకొని నిద్దరపొయ్యేది. మధ్యాహ్నం సాపత్రో కొంతసేపు అడుగుకోనేడాన్ని యింకేమి చెయ్యలేక...ఫాక్టరీ పక్కగానే పెద్ద ఏరోడ్రోము ఉంది. కిటికీలోంచి పైకి వెళ్ళే, క్రిందకు దిగే విమానాలకేసి చూస్తూ వెలిదానిలా కూర్చునే దాన్ని.....

ఇంకెంతోలేదు. రథం గమ్యస్థానంకోసరం ఉరుకులెత్తు తూంది. ఆర్నెలు గడచిన దగ్గరనుంచీ నాకు రోజూ జ్వరం వచ్చేది. అలాగే ఎంతో ఓర్పుతో చేసుకునేదాన్ని. అయితే అంతకంతకు నాకు సాధ్యముకాలేదు. మా అమ్మ, అత్తగారు వచ్చారు నాకు సహాయంకోసరం.

యీమాటలు, అనాకారితనంతోపాటు, రోగిస్థితికూడా అయింది కోడలు, మా అత్తగార్ని, నాల్గు రోజులుండి మా అత్తగారు వెళ్లిపోయింది.

మా ఆయనలో మార్పు వచ్చింది. అంటే యిప్పటికి నాలో మంచితనం ఆయన్ని అక్కర్లించినదన్నమాట! తర్పు ఫాక్టరీకి సెలవుపెట్టి నా దగ్గరే కూర్చోని ఏవో కబుర్లు చెప్పేవారు.

చక్రం వెనక్కి తిరిగింది. నా ఆరోగ్యముకోసరం డబ్బు కర్చుపెట్టాలి. డబ్బు ఏది? ధనం! ధనానికి ఎంతకత్తి ఉంది! “రూపాయ” పుట్టి దానితరువాత మిగతవి అన్నీ పుట్టాయని! చాలా దూరంలో ఉన్నా మా అక్క, (మంగళ!) బావా చాలా ఆర్థిక సహాయం చేసారు. నాకు చాలా దుఃఖము వచ్చింది. మా అక్కచేతే సహాయం పొందవలసి వచ్చినందుకు.

ఇప్పుడు బాగా స్థిరపడి పోయింది—మా అక్క బొమ్మ. నేను బొమ్మనని!—

మా అమ్మ మనదేశంలో ఉన్న అన్ని దేముళ్ళకి మొక్కు పుంది. నాకు త్వరగా నెమ్మదించే టట్టు చెయ్యమని— అయితే,—పంచామృత స్నానం చేయించుకొని, పట్టు పీతాంబరాలు కట్టించుకొని, ముత్యాలదండలు, రత్నాల

హారాలు, కెంపుల మకుటము పెట్టించుకొని, ఓచేత్తో తామరగోళ్ళుంటూ రెండో చేత్తో కర్పూరహారతి పూజారి యిస్తూంటే పూజలు అందుకొని, ఆ చీకటి కోట్లో పడుకొనే మూల విరాట్టులందరూ — భక్తుల దీనలాపాలు వింటే, లోకానికి యింకేం కావాలి?

దేశంలో ఉన్న ఒక్కదేముడికీ మా అమ్మ ప్రార్థనలు విసపడలేదు.

.....ఓజోజు నా గుండెల్లో చాలా నొప్పి పెట్టింది. మా అమ్మ యింకా దేముళ్ళకి మొక్కుతూనే ఉంది. మా ఆయన పాక్టరీకి వెళ్ళారు. సాయంత్రం కిటికీలోంచి పైకి ఎగిరే, క్రిందకు దిగే విమానాల కేసి చూస్తూన్నాను. సాయంత్రం నాకు చాలా బాధ ఎక్కువ అయింది.....

ఆ తరువాత—నా ముద్దులపాప, అంగుళం దళసరి కళ్ళ ద్వారా పెట్టుకొనే మా ఆయన, వెకిలిగా నవ్వుతూమా ఆయనతో రోజూ కబుర్లు చెప్పే ఆ పీలా “చక్కటి చుక్క, నిరంజన”, అందరూ నా మనసులోంచి నెమ్మది నెమ్మదిగా జారిపోయారు.....

.....ఇంతసేపు నేను చూస్తూన్న దృశ్యం కాస్తా చెదిరిపోయింది. దానిసానే లెట్టిపెట్టలేనన్ని పాలగచ్చు మెట్లు పన్నించాయి. ఇంకొంతసేపట్లో ఆ మెట్లుకూడా మాయమై ఆ స్థలంలో పొగమంచు ఆవరించింది. మెల్లి మెల్లిగా ఆ పొగమంచు విడిపోయి నీళ్లు వచ్చేసాయి. మామూలు సరస్సు అయిపోయింది. మా ప్రతి బింబాలు అందులో మామూలుగా కనిపించినై.

నేను ఆ పురుషాకృతి కలసి ఎంతో ఉల్లాసంగా పోతున్నాం. ఎన్నో జంటలు—పురుషాకృతి, స్త్రీ రూపం—చిరునగవులతో విహారం చేస్తూన్నారు. అంతటా మలయమారుతం వీస్తోంది. పారిజాతపు నీడల్లో కొన్ని స్త్రీ రూపాలు చలవరాతి తిన్నెలపై కూర్చోని వీణాగాణము చేస్తూన్నారు. దూరాన ఓ సరోవరంలో రెండు రాచ హంసలు బాగా విప్పారిన తామరపూల మధ్యగా యీడు కుంటూ పోతున్నై.

నేను ఆ పురుషాకృతి దూరాన మంచు కిఖరాలవైపు ఎంతో సంతోషముతో పోతున్నాం.....

గౌతమబుద్ధ

—: నాటిక :—

(అంకత్రయము)

రచన : కీ. శే. శ్రీ. కోనే వెంకటేశ్వరావు

పాటలు, పద్యాలు : శ్రీ "జగం"

సంపాదన : కె. జగదాంబ

ఇందలి పాత్రలు

శుద్ధోదనుడు — శాత్రువంశపు మహారాజు   బింబిసారుడు — మగధాధీశ్వరుడు
సిద్ధార్థుడు — శుద్ధోదనుని కుమారుడు   మారుడు — సిద్ధార్థుని తపస్సు జెరచ నెంచిన
ఛన్నుడు — సిద్ధార్థుని రథసారథి   అదృశ్యవ్యక్తి
దేవదత్తుడు — సిద్ధార్థుని మిత్రుడు   యశోధర — సిద్ధార్థుని ధర్మపత్ని
రాహులుడు — సిద్ధార్థుని పుత్రుడు
(ఇంకను సేవకులు, గొల్లలు, యజ్ఞ నిర్వాహకులు వత్తురు)

తొలి పలుకు

[ప్రపంచంలో జీవులు పుట్టుంటారు, గిట్టుంటారు. కానీ, తన జీవిత కర్తవ్యాన్ని నెరవేర్చుకొన్నవాడే మానవుడు. అతడే మహాత్ముడు!]

“జీవినై పుట్టాను. ఇక పెరిగి మృత్యుదేవత క్షూరద్రంష్టలకు బలైపోవడమేనా నా జీవిత పర్యవసానం? నేనెందుకు పుట్టాను? బ్రతకడమెందుకు?” అనే జిజ్ఞాసను లేకెత్తించుకొని, తరుణోపాయం వెదకి, సఫలీకృతులైనవారు బహు కొద్దిమంది! అట్టివారిలో క్రీస్తు, బుద్ధుడు, గాంధీ—వీరు ముఖ్యులైనారు ఈ అంధకారయుత ప్రపంచమునకు. వారిలో బుద్ధుని చరిత్ర అత్యద్భుతము!

జీవితంయొక్క అంతరార్థంకొరకు తన జీవితాన్నే అర్పించిన రాజకుమారుడు, యువకుడు, గౌతముడు.

సిద్ధార్థుడై వెడలి, బుద్ధుడై మరలినచ్చి, తన జ్ఞానసిపికను ఈ అంధకారబంధుర ప్రపంచంపై ప్రసరింపచేసి ధన్యుడైనాడు గౌతముడు.

“ఒకనికోసం పదిమంది బాధపడకుండ, పదిమందికోసం ఒక్కడు బాధపడడం ఉత్తమకార్యమని” తెలియ జేసే సిద్ధార్థుని చరిత్ర సువర్ణాక్షరాలతో లిఖించబడింది ప్రపంచ చరిత్రలో...దానిలో ఒక కళలమాత్ర మీ రచన...]

రంగము ౧.

(రాజమహాలు. ప్రవేశము, శుద్ధోదనుడు.)

శుద్ధోదనుడు: (స్వగతము) ఆహా! ఈవాక్యము పడే పడే స్మరణకు వచ్చి—నావ్యాదయమున కొక ఈటెపోటుగా

నుండి ఎట్టి తీరని వ్యధనుకల్గించుచున్నది!—ఏమనిచెప్పే నా జ్యోతిష్సుడు!—నా ముద్దుబిడ్డ!—నా ప్రేమంపు రాశి!—ఈ నాకాశ్రయంకోర్ధారకుడు!—నా సిద్ధార్థుడు!!—త్వరలోనే ప్రపంచమును—మమ్ములనందఱును— విడలి, సన్యసించి బుద్ధుడగుననిగదా చెప్పియుండె!—కాదు!

గౌతమబుద్ధ

అల్లెన్నటికిని కాజాలదు!!—పాపము! నానిని పురిటింటనే విడిచి దివిసలంకరించిన వానితల్లి మాయా దేవియును, నేనును—లెక్కకు మించిన వ్రతాదుల నొనర్చియు— మొక్కులు మొక్కియు—యెట్లో—ఈ నా కాక్యరాజ సింహాసనమును—నా వంశమును—నిలవజెట్టగలుగు—ఈ పుత్రతత్వమును లభింప జేసికొంటిమి!—తల్లిలేని బిడ్డను—ఈనాడీవనాధారమును—ప్రాణమునకు ప్రాణముగా జూచు కొనుచు, తల్లిలేని కొఱత యావంతయైననూ గలుగనియక నింతగా రక్షించు చున్నాడనే!—ఇట్టివానిని—నేను—ఒకనాటికైనను సన్న్వసింపనిత్తునా?—ఇది యెన్నటికిని జరుగదు!—జరుగజాలదు!!—ముమ్మాటికిని జరుగ నేరదు!!!—నేను నాయావచ్చుకీని, ఉపయోగించి, నా సిద్ధార్థుడు, నాకుండునట్లుగనే జేసికొందును!—వాని ప్రకృతి యంతయు మొట్టమొదటినుండియు—సృష్టిపరిశీలన—లోకమందలి సుఖ దుఃఖ విచారణ—సత్యవస్తువును గురించి యోజించుట—ఈ విచారమునందే బడి వాడొక్క త్తణ మైనను ఆంతరంగిక సుఖములేక యుండును!—వానికి సన్న్వస్య మిప్పించునదికూడ ఈ దౌర్భాగ్యపు విచారమేనని నా దృఢనమ్మకము!—దీనిని చూచియేగదా—నేను—వానికి ప్రత్యేకముగా నొక దివ్యభవనమును గట్టించి—సమస్త విలాసముల నందుంచి—ఆ చుట్టుప్రక్కల వాతా వరణమునునైతము—కన్నుల పండువుగావించు పూల మొక్కలతోడను, వీనల విందొనరించు చిలక, గోరువంక, కోయిలలతోడను నింపి—వానికి అనుత్తణమునను—అపారమగు మనోల్లాసము మాత్రమే గలుగుచుండునట్లుగ—ఏర్పాట్లు జేయించితిని! అయినను వాడు ఎందులకో పుర వీధులు సంచరింప నిచ్చించెను—మొన్నటి దినమున, పట్టణమును సందర్శించి వచ్చుటకై నాయనుజ్ఞను గోరెను! అట్లే మరునాడు చూతువుగాక, యని వాని కప్పటికి బంపి ఆ మరునాడు పురమంతయు శృంగారించి పురవీధులలో ఉత్సాహ వంతులగు యువకులు మాత్రమే సిద్ధార్థనాహ్వనింపవలసి నదిగా పురజనులకు చాటుబంపి, ఆపిమ్మట వానికి పురప్రవేశన కనుజ్ఞనిచ్చితిని!—ఇట్లు కట్టుదిట్టములచేసి వానిని నావశము నందే యుంచుచున్నాడను!!—అ! మా సిద్ధార్థుడు

యెప్పటికిని నాకుడే!—సన్న్యాసి కేవలము కాజాలదు!! ఇదియే నిశ్చయము!!!—

(ప్రవేశము, సిద్ధార్థుడు, ఛన్ననితో)

సిద్ధార్థుడు : తండ్రిగారికి వందనములు! (నమస్కరించును.)

ఛన్నుడు : మహాప్రభూ! నమస్కారములు! (నమస్కరించును.)

శు : (దీవించుచు, సిద్ధార్థునితో) నాయనా! టేమ మగు గాక!

సి : (కొంచెము తొందరతో) తండ్రి! నిన్నటి పురసంచారము నాహృదయమునకు దృష్టి నొసంగినది కాదు!—ఈ త్తణముననే, నేను పట్టణమును మరియొక పర్యాయము దర్శించి వచ్చుటకు తమ అనుజ్ఞను వేడుకొనుచున్నాను!—ఈ ఛన్నునిచే గృహము సిద్ధముచేయించి యే యిటు వచ్చితిని!

శు : (కొంచెము ఆరాటముతో) అయ్యో! నాయనా! ఇట్టి యారాటమే!—మరియొక పర్యాయము చూడదలంచి నను, స్థిమితముగ కేపటనో మాపటనో చూడగా రాదా?

సిద్ధా : అట్లుగాదు తండ్రి!—ఇప్పుడే—నేను—తత్తణమే పోయి నగరమునందు సంచరింప నిచ్చగలిగియున్నాను!—నాయందు తమకు ప్రియముగలదేని మరుమాట చెప్పవలదని ప్రార్థన!

శు : (తనలో) ఔరా! కేనిప్పుడేమి చేయువాడ!—కానిమ్ము! దైవేచ్ఛ యెట్లున్న నట్లుగుగాక!—(ప్రకాశముగా కొంచెము నీరసముగా) సరియే!—స—రే!—అట్లే పోయిరమ్ము!—నీకు ప్రియమును చేయుటయే నాకును ప్రియమైనది!—(ఛన్నునితో) ఛన్నా! చూడుము! యవరాజును బహు జాగ్రత్తగా సంచరింప జేసి తీసికొని రమ్ము!

ఛ : చిత్తము!

(అందరు నిష్క్రమించుచుండగా తెర వ్రాలును.)

రంగము ౨.

(పురబాహ్య ప్రదేశము.)

(ప్రవేశము : సిద్ధార్థ, ఛన్నులు.)

సిద్ధా : అహా! ఛన్నా! ఏమి సౌందర్యము! ఏమి సౌందర్యము!—ఈ సాయం సంభవించు ప్రకృతి మాత ఎట్టి సౌందర్యముల నీనుచున్నది.

సీ॥ తన ముద్దుబిడ్డను—దరిచేర్చి లాలించు
తల్లిగా శ్రమబాపు—చల్లగాలి!
ప్రతి ఫలాపేక్షకే—పాటును బడకుండ
మనసుల రంజించు—మల్లె పూలు!
ప్రియలతో జతగూడి—ప్రేమ పాఠము నేర్ప
పైపైనవిహరించు—పక్షిజాతి!
ఏ బాధనెరుగక—ఏమేమో పలుకుచు
పాడుచుండెడి రీతి—పారు నీరు!

అ॥ వె॥ ఎల్ల జగంబుల—కన్నెన్నో రంగుల
తీర్చి దిద్దినట్టి—తీరుగాను
దోచుకెలుగు—ఎంత చూచిన చూచినన్
తని వి దీరదిట్టి—తరుణుడు!!

ఛన్నా! కన్నులపండువు!—ఇదియంతయు మిక్కిలి మనో రంజకముగదా!—ఇంత హాయి నొసంగుచున్న యీ ప్రపంచమున మానవుడు మిక్కిలి సుఖజీవనమును గడుపు చున్నాడుగదా!—(ప్రక్కకు చూచి) అదేమిఛన్నా! ఆమనుష్యుడు—కుస్కించి ముడతలుగడిన దేహముతో లోతుకు పోయిన కన్నులతో—ప్రతి త్షణమునను దగ్గుచు—రోజుచు—సూలించు—కష్టనొకదానిని చేత గొని—నడుగులేక నడుగులేక అట్లు నడచుచున్నాడు! ఈ విచిత్ర దృశ్యమేమి ఛన్నా!—

ఛ : యమరాజా! వాడొక ముసలివాడు!—వాడును పూర్వమొకప్పుడు మహనలనే శరీరదార్ద్ర్యము కలిగి, పరి పూర్ణ యౌవనముతో సమస్త సుఖముల ననుభవించిన వాడే!—కాని, యిప్పుడు వానికి, వృద్ధాప్యము వచ్చుటచే శరీరమునందలి రక్తమాంసములు క్షీణించి కష్ట యూతలేనిదే నిలువజాలని స్థితియందున్నాడు!—

వాడట్లు తెరిపిలేక దగ్గుచుండుటకు కారణము వాని!గల త్షయ వ్యాధియే!—రాకుమారా! నీవును—నేనును—ఈ లోకమున జన్మించిన ప్రతి వ్యక్తియు ఆ వయసున నట్టిగతి నొంద వలసిన సంగతియై యున్నది! ఇది ప్రకృతి సహజము!

సిద్ధా : ఏమి ఛన్నా! ఏమంటివి! నీవును—నేనును—ఎల్లవారును—ఒకానొకప్పుడు, ఇట్టి దౌర్భాగ్యపు స్థితి లోనికి నెట్టిజేయ బడుదుమా?—అయ్యో! ఇట్టిదుస్థితి యందు బడకుండుటకు మార్గమేమైనను లేదా?

ఛ : లేదు! యమరాజా! లేదు!!—(ప్రక్కకు చూచి) రాకుమారా అటు చూడు మటుచూడుము! అదియొక మృతకశేబరము!—ఏ వ్యాధిచేతనో—మరెందుననో—ఎవడో యొకమానవుడు మృతినొందెను! ఇప్పుడా శవమును దనముచేసి నచ్చుటకై—అట్లుకట్టి—అనేక విధముల రోదించుచు—శ్రమకానమునకు మోసికొని పోవుచున్నారు రాకుమారా! ఈ లోకమున—బంటు—రాజు—రాజాధిరాజైనను—మరి యెవ్వడైనను—ప్రతి వాడును ఒకానొకప్పుడు యీ విధముగ మృత్యువు వాత బడవలసిన వాడే! ఏ యొక్కరను మృత్యు మహాదేవి కనికరించి విడిచిపెట్ట జాలదు!

సిద్ధా : (విచారముతో) అకటకటా! ఛన్నా! ఏమి యీ భయంకర దృశ్యము!—దౌరా! ఈ లోకమున నింతటి మహా దుఃఖము నైతము గలదా!—ఇట్టి ప్రపంచమున మానవుడు యే ఆవగింజయంత సుఖమునో పొందు చుండునుగాని—మాహామేరు పర్వతమంతటి దుఃఖము నకు గుఱియై యుండవలసిన వాడు! ఇక చాలును! ఛన్నా! నా హృదయమున నేమోగాని మిక్కుటమగు నానందోళన మేర్పడినది! రథమునింక ఇంటి ముఖము పట్టింపుము!

ఛ : చిత్తము! (“తెర”)

రంగము ౩.

(అరణ్య భూమి; ప్రవేశము: సిద్ధార్థ దేవదత్తులు)

సిద్ధా : సఖా! దేవదత్తా! ఈ వేటయనునది త్రివిధధర్మములలో నొక ధర్మమే యైనను—నాకు—పాపము!

నిరపరాధులగు—నోరెరుగని—జంతుజాలమును—దయ
మాచి—క్రూరముగా నధిండుట—మహాదోషముగ
కన్పట్టుచున్నది! నేను నీతో యీ అరణ్య భూముల
కేలేందుట—అరణ్య ప్రకృతిని దర్శించి ఆనందించుటకే
గాని ఇట్టి వేటలనాడి మోదించుటకుగాదు!

జే : అదేమి సిద్ధార్థా! నీవు చెప్పిన దొక్కమాటయు నా
తలకెక్కుట లేదు! చూడుము—! నేనెట్టి యరణ్యమున
వీర విహారమొనర్తునో

గీ॥ చూపుకందిన మృగముల—తూపునొకటి
నేలగూలెడి రీతిగా—నేర్పుతోడ
విడచు నాబాణములగల్గ—వడికి జగము
వణకు-చూచెదులెమ్మ వ—ర్ణనములేల ?
(నిష్క్రమించును.)

పి : (స్వగతము.) ఆహా! ఈ ప్రకృతి యెంత గాంభీర్యముగ
నున్నది! అబ్బా! ఈ సృష్టి రహస్యములు మహా
నిగూఢములు! ఇట్టి అరణ్య భూములనే తపోవనములుగ
జేసికొనిన తపస్వులు—మహా పురుషులు—మాత్రమే ఆ
పరమ రహస్యములు గ్రహింప జాలుదురు!—ఏమా
శబ్దము!—(పైకిచూచి) ఓహో! అసంఖ్యాకములగు
రాజహంసల సమూహమొకటి యాకసమున, నతిరమ్య
ముగ పోవుచున్నది! ఆహా! ఈ దృశ్యమెంత మనో
హరముగ నున్నది!

గీ॥ పుణ్య సంక్రాంతి దినముల—పువ్వుబోండ్లు
శిల్ప చాతుర్యమును దెల్పు—కల్పనముల
మూర్త్యుల మ్రుగ్ధులనుబెట్టి—ముదము గొలుపు
నట్లే ఈ రాజహంసల—జట్టుదోచె!

(నిదానించిచూచి) ఏమది!—ఎక్కడనుండియో యొక
శరము!—ఆ గుంపులోనికే పోవుచున్నదే!! అయ్య
య్యా! ఆ శరభేదనముచే యొకరాజహంసము నేల
గూలుచున్నది!!!—ఎంత ఘోరమెంత ఘోరము?—
ఆ పక్షి ఈప్రాంతములందే బడియుండవలెను! పోయి
చూచెదగాక! (పోయి, ఒక శరమును చేతగొని తిరిగి
వచ్చి) అకటకటా! ఈ పాడు శరమెట్టి ఘాతుకమును

జేసెను!—(కొంచెమాని) ఔను! దీని నననేల!—దీని
నా పక్షిపై ప్రయోగించిన దయా విహీనుడెవ్వడో
వాని ననవలయును! పాప విాశరము కఠినముగ పక్షుమును
జీల్చు, స్పృహదప్పి నేలబడియున్న యీ పక్షియొక్క
అక్కనుండి—నేను—దీని నూడబెట్టి—గాయమును
శుభ్రపరచి—మృదు పత్రములతో కట్టుగట్టి—నేడజేర్చి
జికిళ్ళ యొనర్పకున్న—యీ దిక్కుమాలిన పక్షికిట
దిక్కెచ్చరు?—(ప్రక్కకు చూచి) అదిగో! ఇప్పుడు
కొంచెము కొంచెముగా ప్రాకగలుగుచున్నది!—ఆ
గాయము పూర్తిగా మానిన పిమ్మట—బాగుగా ఆరో
గ్యము నొందినమీదట—నేను దీని నాకాశపథమున
విడిచెదగాక!

జే : (తొందరగా ప్రవేశించి) సిద్ధార్థా! సిద్ధార్థా! నేనొక
రాజహంసమును బహులక్ష్యముతో గొట్టితిని!—అది
నాకు గనుపించినది కాదు. నీకుగాని దొరికినదా?—
(ప్రక్కకు చూచి) అదిగో నీవు పట్టియుంచుతిని! తే
లెమ్మ! అదినాది!!

సిద్ధా : (వారించి) ఆగుమాగుము! దేవదత్తా! ఆ పక్షి
నాది! నీ దెంతమాత్రమును కాజాలదు!—సరేగాని!
సఖుడా! నీవేనా! ఇట్టి—ఘాతుక కార్యమునొనర్చిన
వాడవు! అయ్యో! అటుచూడుము!—దాని దీనదశ
హృదయమును వ్రయ్యలొనర్చుటలేదా!

జే : (విస్మయముతో) ఇదేమి సిద్ధార్థా!—ఏమి మాట
లివి!? నా కేమియు బోధపడుటలేదు!

పి : సఖా! ఇటురమ్ము! (దేవదత్తుడు సమీపమునకు రాగా,
చేసెనున్న శరముతో నాతని చేతిని కొంచెముగ పొడ్డు
చును, దేవదత్తుడు అబ్బా, అనును. అట్లందుమే
దేవదత్తా!—ఈ శరముచే నీచేతికి గాయమైనను గా
లేదు! రక్తమైనను రాలేదు! అంతమాత్రమునకే నీవు
'అబ్బా' అనుచున్నాడవు! పాపముట్లు బాధపడుచున్న
పక్షియొక్క దీనదశ నీ హృదయమును గరగించుచున్నది
గాదు! సఖా! మరియొక మాట!—దీనినిట్లు నేటాడి
(కరువాయి విరివ పేజీలో)

శ్రీ॥ శే॥ చింతగుంట
హనుమంతరావుగారు.

జననం.
29-11-1929

మరణం.
9-10-1950

అశ్వ తర్పణ

వీరు న్యాయమూర్తులు శ్రీ చింతగుంట రాఘవరావుగారు, ప్రేమతి నీతామహాలక్ష్మమ్మగార్ల తృతీయ పుత్రుడు. పిన్న వయస్సునందే, హిందీ, సంస్కృతాంధ్ర భాషలలో మిక్కిలి పాండిత్యమును గడించి, ఆంగ్ల భాషలో కూడా మంచి ప్రవేశము కలిగించుకున్నారు.

హిందీ వీరి అభిమాన భాష. ఆంధ్రమున పెక్కు వ్యాసములు, కథలు, తాము స్వయముగనే రచించుటయేగాక, హిందీనుండి అనేక కథలను అనువదించి యున్నారు. ప్రేమ్చంద్ సారస్వతంలో వీరికి అభిలాష మెండు. వీరి రచనలు పెక్కు దూ ఆంధ్రమహిళ పరిముఖంగా పాఠకులకు సుపరిచితములే.

సంగీతములో, అందూ ముఖ్యంగా గాత్ర సంగీతములో వీరికి మంచి ప్రవేశము, నేర్పుగలవు. స్వయముగా కొన్ని కీర్తనలను రచించి, రాగతాళ యంతంగా చక్కగా పాడేవారు.

చిన్న వయస్సయినను ఆర్ష విజ్ఞానము వీరికి చక్కగా అభివృద్ధి. అభిప్రాయములు, నడవడిక, మిక్కిలి జ్ఞానమును నూచించెడివని ప్రతీతి.

ఇట్టి ప్రతిభాకాలియైన పుత్రుడు, ఇంత చిన్న వయసులో కాలము చేసి, తల్లిదండ్రులను, బంధు మిత్రులను, దుఃఖ సముద్రములో ముంచి వైచెను. దివి కేగిన వారి ఆత్మకాంతికి భగవంతుని ప్రార్థనూ, దుఃఖితులైన తల్లిదండ్రులకు, బంధు మిత్రులకు మా హృదయపూర్వక సానుభూతిని తెలియజేయుచున్నాము.

ఆంధ్ర మహిళ.

శ్రీ చింతగుంట హనుమంతరావు స్మృతి మంత్రా!

మంత్రా!...మంత్రా!...

నాచెవులకు ఘడియలు పడ్డట్లున్నై “రాధాకృష్ణదూ!” అనే ఆప్త సంభోధన వినిపించటం లేదు.

పద్మవిలాసలోని నీ గదిని చూడబోదునుగదా, ఖాళీ! నా మాంసపు కళ్లకు కనిపించే ఈ శూన్యంయొక్క అంతరార్థ మేమిటి చెప్పా?

మంత్రా! నువ్వెంత మంచివాడివి! అంత మంచితనం ఉండకూడదు మంత్రా! దేవుడు మంచివాళ్లను ప్రేమించి, దబ్బున తనదగ్గరికి చేరదీసుకుంటాడుట. ఎందుకోగానీ, కీటూ, వివేకానందుడూ జ్ఞాపకానికెవచ్చారు. చివరికి ముసలి గాంధీతాతయ్యా కనిపించాడు.

ఔనుగానీ, మంత్రా నీకు జ్ఞాపకం ఉన్నాయా నాగేశ్వర పురం రోజులు?...మనం క్రికెట్ ఆడేవాళ్లం?...మనం డాక్టర్లు ఆడుకునేవాళ్లం, నువ్వు, మల్లడూ, నేనూ!...

ఒక జేమ్సువాట్లాగా, ఒక కొలంబస్లాగా కొత్తరకం పదనసు కనిపెట్టి, “సంజీవనదనం” వికాలావరణల్లో నిండుకున్న నీళ్లల్లో నడిపించి, డిస్కవరీ చేద్దామనుకునేవాళ్లం? బల్లో ఇద్దరం ఒకే బెంచీలో కూచునేవాళ్లం?...నెలనల్లో మధ్యాహ్నంపూట మారన్నయ్యతో కలిసి “The Vicar of Wakefield” చదివేవాళ్లం?...తరువాత, మన వయస్సులమీద కాలం తన ప్రభావాన్ని చాటుక, మనం కలుసుకున్న పృథ్విల్లా సాహిత్యాన్ని గురించి, పత్రికాలోకాన్ని గురించి చర్చిస్తుంటే మామయ్య యొక కవుల్ని చూసి నవ్వుకుంటూ వెళ్లేవాడు?

పాటలువ్రాసి, చక్కగా పాడి వినిపించేవాడివి. ఔరా నీలో సంగీతమూ, సాహిత్యమూ ఎంత సన్నిహితంగా పెనగొన్నవో? నువ్వింకా కొద్దికాలం ఉంటే, నువ్వుఒక గొప్ప గాయకుడివీ, రచయితవీ అని తెలిసేది.

(28వ పేజీలో)

దేవాలయము

ములం : అనువాదం :

ప్రేమచంద్

కీ. శే. చింతగుంట హనుమంతరావు

ఈ ప్రపంచంలో మాతృశ్రేణు తప్ప తక్కిందంతా మిథ్య; నిస్సారము. మాతృప్రణయం తప్యము, అక్షయము, శాశ్వతము అయినది. మూడు రోజులనుండి సుఖద నోట్లో ఒకనీటిచు కైన్దా పోసుకోలేదంటే భోంచేయలేదని వేరే చెప్పాల్సిందే? సమ్మఖంలో పరుపుమీద చిన్న ప్రియ పుత్రుడు బాధతో మూల్గుతూ ఉన్నాడు; ఇవాల్కి మూడుదినాలుగా కన్నులైవా తెరవడంలేదు. కొన్నిమాట్లు చంకలోకి తీసుకుంటుంది తల్లి కొడుకుని; కొన్నిమాట్లు పడుకోబెడుతుంది. నవ్వుతూ ఆడుకుంటున్న బాలకునికి హఠాత్తుగా ఏమయిందో ఎవ్వరు చెప్పలేకుండా ఉన్నారు. అటువంటి స్థితిలో ఆ తల్లికి తుత్పిపాస లెక్కడివి? ఒకసారి గుక్కెడు నీళ్లు నోట్లో పోసుకుంది కాని లోపలికి దిగేందుకుకాదు. ఈ దీనురాలి ఆపదలకు ఒక హద్దంటూ లేకుండాఉంది. ఒకఏడాదయినా తిరిగిరాలేదు; ఇద్దరు పిల్లలను గంగార్జుణం చేయాల్సి వచ్చింది. ఆమె భర్త స్వర్ణ మలంకరించాడు; ఇప్పుడా నిర్భాగ్యురాలి ఏకైక ఆధారమైన యీ పిల్లవాడు మిగిలాడు. అయ్యా! దైవమా యీ పిల్లవానినికూడా తనదగ్గరనుండి లాక్కొచూస్తున్నాడా—అని యోచిస్తూండగా మాతృనయన నీర జాలనుండి బాష్పధార ప్రవహించసాగింది. తన కొడుకును సుఖద తుణుమాత్రమైనా ఒంటిగా వదలడంలేదు. గడ్డి వీకేందుకు వెళ్లేటప్పుడుకూడా, కూడా తీసుకు వెళ్లేది. గడ్డి బజారులో ఆమ్మదానికి వెళ్లినపుడు సయితం అతడు చంకలో ఉండాలిందే. అతడికోసం ఒకచిన్న బుట్టును ఒక చిన్న గడ్డి వీకే పనిముట్టును కొనిచ్చింది. తల్లితోపాటు గడ్డి పీకుతూ ఆ పిల్లవాడు గర్వంతో అనేవాడు, “అమ్మా, నాకుకూడా ఒక పెద్దబుట్టు కొనిపెట్టవే నేను చాలాగడ్డి పీకుతాను నవ్వు ఇంటి గడపమీద కూచుని ఉండాలి; నేను గడ్డి అమ్ముకు వస్తాను.” అప్పుడు తల్లికోసమేం తెస్తానని కుమారుని ప్రశ్నిస్తుంది. రంగురంగుల చీరలు తెస్తానని వాడా

నం చెప్తాడు; తనకోసం చాలా బెల్లం కొనుక్కొని కొరుతాడు. ఆ అమాయకమైన మాటలే ఈ సమయంలో స్మృతి పథానమెరిసి మాతృ హృదయాన్ని వ్యాకులపరుస్తూ ఉన్నాయి. పిల్లవాణ్ణి చూచిన ప్రతివ్యక్తి ఎవరి దిష్టాంతగిరి ఉందని అనేది; కాని ఎవరి దిష్టా? ఈ వితంతువుకుకూడా ప్రపంచంలో శతృవులంటూ ఉన్నారా? ఉన్నట్లుంటే వారివద్దకు వెళ్లి సుఖద వారి పాదాలమీద వ్రాలి పిల్లవానిని వారి చంకలో ఉంచి వానికి దిప్పిస్తీయమని ప్రార్థించేది. అప్పుడుకూడా వారి హృదయం ద్రవించదా? కాని వారెవరో ఎలా తెలుసుకోవడం?

* * *

రాత్రి మూడుజాములు గడచిపోయాయి. సుఖదయొక్క చింతావ్యధిత మానస వనచరం ఇష్టమొచ్చిన దార్లంటు పరుగుడుతూ ఉంది. ఏ దేవతను శరణు జొచ్చడమా, ఏ దేవునికి మొక్కుకోవడమా అని ఆలోచిస్తూండగా సుఖదకు ఒక కుసుకు పట్టింది. ఆ కుసుకులో ఒక స్వప్నం వచ్చింది. ఆమె భర్త పిల్లవాడి తలవైపు నిల్చున్నట్లుపుపించి వాడి తల నిమురుతూ అన్నాడు, “సుఖదా, ఏడ్వవద్దు. ప్రకాశానికి ఆరోగ్యం చేకూరుతుంది. రేపు దేవాలయానికి వెళ్లి దేవుణ్ణి పూజించు. అతడేనీకు సహాయం చేస్తాడు.” ఇలా అని భర్త అదృశ్యుడయ్యాడు. సుఖద కన్నులు తెరుచుకున్నాయి. “నిజంగనే వారువచ్చారు. అందులో ఏ మాత్రము సందేహము లేదు. వారికిపుడుకుడా నన్ను గూర్చిన జ్ఞాపకం ఉంది.” అని యోచించినపుడు ఆమె ఆత్మ ఆశతో పరిష్కా వితమైంది. భర్తపట్ల భక్తి ప్రపత్తులతో నేత్రద్వయం అశ్రుపిక్తమైంది. సుఖద బాలుని చంకలోకి తీసికొని ఆకాశాన్ని అవలోకిస్తూ అన్నది, “ఈశ్వరా, నా కొడుక్కి ఆరోగ్యం కలిగితే నిన్ను పూజిస్తాను. అనాథ వితంతువుని నన్ను దయచూడు.”

ఆ సమయంలోనే ప్రకాశం కన్నులు విప్పారినాయి ; దాహం కోరాడు. తల్లి పరుగున వెళ్లి ఒక గిన్నెలో నీళ్లు తెచ్చి అతనిచేత త్రాగించించింది. ప్రకాశం నీళ్లు త్రాగి అన్నాడు, “ఇప్పుడు రాత్రా? పగలా?”

సుఖద, “ఇంకా రాత్రి ఉందినాయనా. నీకు ఒంట్లో ఎలా ఉంది?” అని ప్రశ్నించింది.

“కులాసాగానే ఉంది.”

“నీ మాటల్లో ఎంత తియ్యదనం ఉందరా! ఆ దేవుని దయవల్ల నీ కారోగ్యం కల్గుతుంది. ఏమైనా తిందామని ఉందా?”

“అమ్మా, నాకు కొంచెంగా బెల్లం తిందామని ఉంది.”

“బెల్లం తినకూడదు నాయనా, ఒంటికి మంచిది కాదు. నీకు జావ కావలిస్తే చేసిస్తాను.”

“అమ్మా, కొంచెం బెల్లం పెట్టవే. నీ పాదాలమీద చాలుతాను.”

తల్లి ఈ ప్రార్థనను కాదనలేక పోయింది. ఆమె బెల్లం కొంచెంతీసి ప్రకాశంచేతిలో పెట్టింది. బెల్లం పాత్రకు మూతపెట్టడానికి వెళ్తుండగా ఎవరో బయటనుండి వాకిలితట్టారు. బెల్లపుపాత్ర అక్కడేఉంది ఆమె తలుపు తెరవడానికి వెళ్లింది. ప్రకాశం చెండు గడ్డలు తీసుకుని గబ గబా మింగేశాడు.

* * * *

మర్నాడు పగలంతా ప్రకాశానికి ఒంట్లో కులాసాగానే ఉండింది. అతడు కొద్దిగా జాప్రతాగాడు. మెల్లమెల్లగా వాకిలి దగ్గరకు వచ్చి స్నేహితులతో తానుకలిసి ఆడలేక పోయినా, వారు ఆడమంటే చూడగా అతని మనసుకు ఆనందం కలిగింది. పిల్లవాడు బాగా పోయాడని సుఖదతలబంది. ఒకటి రెండురోజులలో డబ్బు చేతిలోకి రాగానే ఆలయానికి వెళ్లి దేవుని పూజించి రావలెననుకుంది.

అని శీతాకాలం దినాలు. పగలంతా శుభ్రంచేసుకోవడం తోను, స్నాన భోజనాలతోను గడచి పోయిందాలోజా. కాని సాయంకాల మయ్యేటప్పటికి ప్రకాశం శరీరం మళ్ళీ బరువెక్కింది, సుఖద గాభరాపడ్డది. పూజచేయడానికి

ఆలశ్యం చేసినందుకే ఈ బాలపుష్కరి ఇలా వాడిపోయిందే మోననే సందేహం ఆమె మనసులో ప్రక్షణం బయలుదేరింది. ఇంకా పగలులో కొంతపాకం కేవలమంది. ప్రకాశాన్ని పడుకోబెట్టి ఆమె పూజాద్రవ్యం సమకూర్చుసాగింది. పూలు ఏమన్నా జమించారు తోటలో లభ్యమయ్యాయి. తులసీ దళాలు వాకిలిదగ్గరనే ఉన్నాయి. దేవుని వైవేద్యానంతరం నలుగురికి పంచిపెట్టడానికి వీలవుతుంది. అధమపక్షం అప్పు నికి ఒకఅణా డబ్బులుండాలి. బదులెవరైనా ఇస్తారేమోనని గ్రామమంతా గాలించిపారేసింది; ఎవ్వరు ఇవ్వకపోయేటప్పటికి ఆమె ఆశంతా నాశనమైంది; అయ్యో! ఎలాంటి దుర్గతి! ఎవ్వరు నాలుగణాల డబ్బులైనా ఇవ్వడంలేదు. అఖిరికి ఆమె తన చేతి వెండిగాజులు ఒక వర్తకుని అంగట్లో తాకట్టుపెట్టి డబ్బు పుచ్చుకుని ఇంటికి పరుగెడతూ వచ్చింది. పూజాద్రవ్యం సిద్ధమైంది. ప్రకాశాన్ని చంకలోకి తీసుకొని, చెండవ చేతిలో పూజాసామగ్రి ఉంచబడిన పల్లాన్ని తీసుకొని దేవాలయం వైపునకు నడిచింది. ఆలయంలో హారతి గంట మ్రోగుతున్నది. ఒక పది పదిహేనుమంది భిక్షులు నించుని మంత్రపుష్పం చెబుతున్నారు. ఇంతలోనే సుఖద దేవళ సమ్మూఖానికి వెళ్లి నిలబడ్డది.

పూజారి అడిగాడు, “ఏయ్ ఏం చేయడానికి వచ్చావు?”

సుఖద అరుగుమీదికి వచ్చి అన్నది, “దేవునికి మ్రొక్కుతున్నాను స్వామీ. పూజింపడానికి వచ్చాను.”

పూజారి పగలంతా భనికుల నేవిస్తాడు. ఉదయం మటుకు దేవుని పూజిస్తాడు. రాత్రి గుడిలోనే పవ్వళిస్తాడు. గుడిలోనే అతని భోజనం తయారవుతుంది; కనుకనే దేవుని దగ్గర గచ్చంతా నల్లగా అయిపోయింది. స్వభావంవల్ల పూజారి కరుణాంత రంగుడు; నిష్ఠకలిగిన వాడు. ఇటు నూర్యు డటుపొడిచినా, స్నానం చేయకుండా నోట్లో ఒక నీటిచుక్కైనా పోసుకునేవాడు కాదు. కాని ఈమెమీద నిర్దయగా ఉండటం మటుకు అతని దోషం కాదు.

పూజారి అన్నాడు, “అయితే లోపలికి వచ్చేస్తావా ఏమిటి? పూజ ఏమో అయిపోయింది. ఇక్కడికి వచ్చి ఆప

దే వా ల య ము

విశ్రాంతివా?" ఒక భక్తమహాశయుడు అన్నాడు, "దేవుని పవిత్రం చేయడానికి వచ్చింది కామాల!"

సుఖద అతిదైన్యంగా అన్నది, "దేవునిచరణ స్పర్శ చేయడానికి వచ్చాను. స్వామి పూజా సామగ్రింతా తెచ్చినాను."

పూజారి, "ఎంత తెలివితక్కువగా మాట్లాడుతున్నావు. పిచ్చేమి పట్టలేదుకదా? నీవు దేవుని పాదాలెలా తాక గలవు?"

సుఖద కింతవరకేపుడు గుడికి రావడానికి అవకాశం వాడకలేదు. ఆశ్చర్యంతో అన్నది, "దేవుడు త్రిలోక పాలకుడు. ఆయన దర్శనంవల్ల పాపాత్ములు నైతం తరిస్తారు కదా, నేను తాకడంవల్ల ఆయన కెలాటి అపవిత్రత కలుగు తుంది?"

పూజారి, "నువ్వు మాదిగదానివి కదా?" గద్దించాడు.

"అయితే ఈశ్వరుడు మాదిగవారిని మటుకు సృష్టించ లేదా? మాదిగవారికి దేవుడినికాదా? పిల్లవాడికి మొక్కుబడి ఉన్నది స్వామి."

అప్పుడే స్త్రోత్రం ముగించిన ఇందాకటి భక్తశ్రేష్ఠుడు బెదిరిస్తూ అన్నాడు, "తన్ని చంపించండి. అపవిత్రం చేయడానికి వచ్చింది. పల్లెము, అది విసిరి పారేయండి."

(14-వ పేజీ తరువాయి)

ఒక్క కత్తిపీట, కూరలసంచి వుంటే చాలు, ఆఫీసులవ, స్కూళ్లకు సకాలానికి వంటచేసి అందించేక పోతామేమో నన్ను బెంగవుండదు. కాయలు కూరలు పిల్లలు తినవు. కాబట్టి వాటి పోరు వుండదు. కట్టెల ఖర్చు ఆదా. కాఫీలకు బదులు నీరా వుంటుందేమో. ఇటువంటి సౌకర్యాలు లాభాలు ఎన్నెని చెప్పగలం. ఆసలు మనదేశం తపోభూమి అంటారు. "హిమ శైలంబున కేగి వాయు భక్షణచేసి" తపస్సు చేసిన ఘనులు ఎంతోమంది వున్నారు. మనకిప్పుడు హిమశైలంబునకేగే సత్తువా లేదు ప్రస్తుతం అవకాశము కూడా లేదు. చైనావారు తుపాకులతో హిమశైలాన్ని వెచ్చచేయ చూస్తున్నారు. అందువల్ల మనం మన దేశ మధ్యంలోనే కూర్చుని వాన ప్రస్థాశ్రమ న్యాయంగా జీవితాలు సామ్యంగా ఆకులలమలతో వెళ్లబుచ్చుకోవలసి వుంటుంది. భగ్యోన్మీ!

ప్రపంచం తగలబడిపోతుంది. మాదిగవారు సయితం దేవుని పూజించ మొదలెట్టారు."

ఇంకొక భక్తోత్తముడు అన్నాడు, "ఇకమీదట దేవునికి మాదిగకూడు తినాల్సి ఉంటుంది! కొద్దిరోజుల్లోనే ప్రళయం వస్తుందనడానికి ఏ సందేహము లేదు."

చలివేస్తున్నది; సుఖద నించుని గజగజలాడుతున్నది. భక్త్యోధ్ధాంతులు కాలగతినిగూర్చి ఆలోచనలు సాగిస్తూ ఉన్నారు. చలికారణంగా పిల్లవాడు వక్షంలో దాగుకుంటూ న్నాడు; కాని సుఖద అక్కడనుండి కదలడంలేదు. ఆమె రెండుపాదాలు భూమిలో పాతుకు పోయాయా అన్నట్లు నించుని ఉంది. ఉండుండి ఆమె హృదయంలో దేవుని చరణాలమీద వ్రాలుదామన్న బలమైన ఉత్కంఠ కల్గుతున్నది. "దేవుడు వీరికిమటుకేనా, మా వీదవారికి ఆయనతో ఎలాటి సంబంధము లేదా? మమ్మల్ని అడ్డగించ దానికి వీరెవరు? వీరు నిజంగానే నాపల్లెము, అవీ విసరివేస్తే నేనేమి చేయడమా ఆ నేభయం కల్గుతూనే ఉంది." సుఖద తన భావ పరంపరను హృదయంలోనే అణచుకొని ఉండిపోతున్నది. మాతాత్తుగా ఆమెకొక ఆలోచన తట్టింది. ఆమె అక్కడి కొంచెందూరం వెళ్లి ఒక వృక్షంక్రింద అంధకారంలో దాగుని భక్తులందరు అక్కడనుండి వెళ్లడానికి నిరీక్షించసాగింది.

(సశేషము)

(25-వ పేజీ తరువాయి)

నీకు సంకల్పసిద్ధి ఉంది. నువ్వు త్వణిక జీవులు మనుమ జాతిలాగ పరిపూర్ణిని పొందావు. నిన్నుగుఱించి ఎవరైనా ఎప్పుడైనా తలుచుకుంటే, అంగులో రాధాకృష్ణుడూ ఒకడు. నువ్వు నాకిప్పుడు కనిపిస్తున్నావు. ఈ "పద్మవిలాస" లోకాదు; దేవతాగణంమధ్య పాలకాతి సీతంమీద షీరాభిషేకంలో...జేజెలబువ్వు జోతిలా...

"రాధాకృష్ణుడూ!" అన్న ప్రియమైనపిలుపు పదంనా కిప్పుడు మృదుమధురంగా వినిపిస్తున్నది. దానితోపాటు ఈ సందేశంకూడా—

"జాతస్యహి భ్రువోమృత్యుర్భ్రువంజన్మ మృతస్యచ తస్మాదపరిహర్యేభ్రాతస్యోచితం వర్తసి."

—గుంటుపల్లి రాధాక్రిష్ణమూర్తి.

ఆంధ్ర మహిళాసభలో దసరా ఉత్సవములు

అక్టోబరు 19, 20 తేదీలు, బుధ, గురు, శుక్రవారములు, ఆంధ్ర మహిళాసభలో దసరా కార్యక్రమము యధాప్రకారముగా నడిచినది. ప్రతిరోజు ఉదయం 8-30 గంటలకు బొమ్మల కొలువు పేరంటము, జేవీ పూజలతో పారంభమై పూజానంతరం పోటీలు జరిగి, తిరిగి సాయంకాలం నృత్య, నాటక, ప్రదర్శనములతో విశేష కాలక్షేపం జరిగినది. ఈ ఉత్సవ నిర్వహణలో సహకరించి, పాల్గొని, వీని విజయముకు తోడ్పడ్డ ఆంధ్ర మహిళాసభ కార్య నిర్వాహకవర్గ, సభ్యురాండ్రు, ఉపాధ్యాయులకు, అభిమానులకు ఎల్లరకు మా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞత. వివిధ కార్యక్రమములను, నిర్వాహకురాండ్రు, సరీక్షాధిపతులను పోటీలలో విజయము పొందిన వారలను, ఈ దిగువ పేర్కొనుచున్నాము.

ఆటలలో పోటీలు

నిర్వాహణ : శ్రీమతి సి. రత్నావళిగారు, శ్రీమతి కద్రా కమలగారు

15—10—1950 తేదీ-ఆదివారం మధ్యాహ్నము విద్యార్థినులకు, ఆటల పోటీలు జరిగెను. సభ్యురాండ్రు, సభ్యురాండ్ర పిల్లలకు 19-10-50 తేదీ మధ్యాహ్నము జరిగెను.

విద్యార్థినుల పోటీలు

బండా పంచెము : హీరాదళము. ఓవర్ హెడ్ పంచెము : మోతీదళము.

బంతి నందించే పంచెము : హీరాదళము.

షీట్లు : హీరాదళము.

విజయము గాంచిన ఒక్కొక్క దళములో పాల్గొన్నవారికి కేరళవేరు బహుమతులును, యివ్వబడినవి.

సభ్యురాండ్రు, వారి పిల్లల పోటీలు

చిన్న పిల్లలకు :—

ఆడ్డాలు తప్పించుకు
పరిగెత్తే పంచెము.

మొదటి బహుమానము

కె. ప్రసూల

రెండవ బహుమానము

పి. బాల

నిమ్మపండు చంచా
పోటీ

మొదటి బహుమానము

కె. బాల

రెండవ బహుమానము

ఎ. శ్యామల

పెద్ద పిల్లలకు :—

నిమ్మపండు చంచా
పోటీ

మొదటి బహుమానము

ఆర్. లక్ష్మి

రెండవ బహుమానము

ఇందిరా గోపాల్

కత్తుల వెలిగించు
పంచెము

మొదటి బహుమానము

పి. సంపూర్ణమ్మ

రెండవ బహుమానము

జి. తిమ్మాబాయి

*

*

*

ద స రా ఉ త్స వ ము లు

శ్రీమతి పి. సంపూర్ణమ్మ

శ్రీమతి ఆర్. లక్ష్మి

చిరంజీవి కె. ప్రమీళ

వ క్తృ త్వ పో టీ లు

ఆంగ్ల భాషలో 17-10-50 మంగళవారం.

విషయము :

ఒక వ్యాసభాగాన్ని గురి
పాఠంచేసి భావ యు క్తం గా
వప్పగించుట.

మొదటి బహుమానము

ఎన్. సరస్వతి

రెండవ బహుమానము

రమణి పొందిరి.

పరీక్షాధిపతులు :

శ్రీమతి చెల్లమ్మగారు

శ్రీమతి ఇందిరా గోపాల్ గారు

శ్రీమతి సుమతిగారు

ఆంధ్ర భాషలో 18-10-50 అష్టమి, బుధవారం

నిర్వాహణ : శ్రీమతి ఆ. గిరిజగారు

విషయములు :

శ్రీ స్వాతిం త్ర్య మం పే
ఏమిటి ?

జిచ్చగాళ్ల సమస్య మాన్వ
నలమా ?

సీనియర్సు

మొదటి బహుమానము

ఆర్. లక్ష్మి

రెండవ బహుమానము

వి. ప్రభావతి

పరీక్షాధిపతులు :

శ్రీ పందిరి మల్లిఖార్జున

రావుగారు

శ్రీ గంధం అప్పారావుగారు

శ్రీమతి వి. గాజ్యలక్ష్మిగారు.

విషయములు :

ద స రా ఉ త్స వ ము లు.

పరీక్షలు అవుసరమా లేదా ?

జూనియర్సు

మొదటి బహుమానము

కె. ప్రమీల

రెండవ బహుమానము

ఎ. లక్ష్మీకామేశ్వరి

*

*

*

ద స రా ఉ త్స వ ము లు

హిందీ భాషలో 19-10-50 మహర్నవమి, గురువారం

నిర్వహణ : శ్రీమతి టి. సుశీలగారు

విషయములు :

సహాశిక్ష

విజ్ఞానమువల్ల లాభనష్టములు.

సీనియర్స్

మొదటి బహుమానము

ఇందిరా గోపాల్

రెండవ బహుమానము

ఇందుమతి శంభూవి ?

పరీక్షేధిపతులు :

శ్రీమతి గిరిజగారు

శ్రీమతి రంగనాయకమ్మగారు

శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారు

విషయములు :

ఒక వ్యాసభాగాన్ని గుణ
పాఠం చేసి భావయుక్తంగా
వప్పగించుట.

జూనియర్స్

మొదటి బహుమానము

ఇందిరా గోపాల్

రెండవ బహుమానము

ఎ. లక్ష్మీకామేశ్వరి

పరీక్షేధిపతులు :

శ్రీమతి గిరిజగారు

శ్రీమతి రంగనాయకమ్మగారు

శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారు

*

*

*

చిరంజీవి ఎమ్. కృష్ణకుమారి

చిరంజీవి ఎస్. సరస్వతి

చిరంజీవి పి. వేదవతి

పాటలలో పోటీలు 20-10-50

నిర్వహణ : శ్రీమతి ఆర్. కమలాబాయిగారు

వీణ

మొదటి బహుమానము

పి. వేదవతి

గుళ్లపల్లి కల్పక సుబ్బలక్ష్మి
స్మారక బహుమానం

బి. నీత

పరీక్షేధిపతులు :

శ్రీమతి టి. అహల్యగారు

శ్రీమతి పి. శకుంతలమ్మగారు

శ్రీ పార్థసారథిగారు

గాత్ర

మొదటి బహుమానము

ఎమ్. కృష్ణకుమారి

రెండవ బహుమానము

ఎస్. రాజ్యలక్ష్మి

పాటల పోటీలలో పై మూడు బహుమానములు ఈ సంవత్సరము శ్రీమతి పి. శకుంతలమ్మగారు కొనియిచ్చినారు. వీరికి మా కృతజ్ఞత.

ద స రా డి త్స వ ము లు

నా ట క ము లు

18-10-50 దుగ్ధాష్టమి, బుధవారం సాయంకాలము 6 గంటలకు శ్రీ అల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యగారి కుమార్తెలు కోడండ్రు, మనుమరాండ్రు కలిసి, శ్రీ కృష్ణ తులాభార నాటకమును చక్కగా ప్రదర్శించిరి. ఈ ప్రదర్శనమునకు ఆహ్వానితులయిన శ్రీ స్థానం సరసింహారావుగారు ఈ పాత్రధారు నటనా కాశల్యమును అభినందించిరి. ఒకనాటి కార్యక్రమముయొక్క భాగమునంతయు కనీంచి నిర్వహించిన, శ్రీ అల్లాడి కృష్ణస్వామి అయ్యగారి కుటుంబమునకు మాహృదయపూర్వక కృతజ్ఞత.

19-10-50 మహర్నవమి గురువారం సాయంకాలము 6 గంటలకు సభ వివిధ తరగతుల విద్యార్థినులచే నాటక ప్రదర్శన పోటీలు. అన్ని ప్రదర్శనములలో సీనియరు క్లాసు విద్యార్థినులు నటించిన "తీర్పు" అనే నాటక ప్రదర్శనము ఉత్తమమైనదిగా ఈ సంవత్సరపు షీల్డును పొందినది.

సీనియరు తరగతి
తీర్పు

జూనియరు తరగతి
ఆస్తిపాస్తులా-ఆదర్శమా :

సబ్ జూనియరు,
ఆస్థికారకు

పారిశ్రామిక శాఖ
పాటకచ్చేరి.

సీనియర్లు : మొదటి బహుమానము

పి. కృష్ణవేణి

రెండవ బహుమానము

వి. ప్రభావతి

జూనియర్లు : మొదటి బహుమానము

పి. రాజేశ్వరి

రెండవ బహుమానము

సి. యశోద

సబ్ జూనియర్లు : మొదటి బహుమానము

ఎన్. రాజ్యలక్ష్మి

రెండవ బహుమానము

సి. హెచ్. రుక్మిణి

పారిశ్రామిక శాఖ : మొదటి బహుమానము

వి. అన్నపూర్ణ

రెండవ బహుమానము

ఎమ్. కమలాబాయి

పరీక్షాధిపతులు :

శ్రీ లింగమూర్తిగారు

శ్రీమతి శాంతకుమారిగారు

శ్రీ డాక్టరు అవధానిగారు

చిరంజీవి ఎన్. రాజ్యలక్ష్మి

చిరంజీవి పి. రాజేశ్వరి

చిరంజీవి పి. కృష్ణవేణి

చిరంజీవి పి. అన్నపూర్ణ

(తరువాతి పేజీలో)

గ్రీకుల నాగరికత

డాక్టరు వారకాశి యశోవాదేవి

గ్రీకుల నాగరికత బహు ప్రాచీనము. గ్రీకు దేశము ప్రస్తుతము ప్రపంచమంతటిలోను మిక్కిలి నాగరికతలైన పాశ్చాత్యుల నాగరికతకు పుట్టినిల్లు. కాని హైందవ, చైనా, యాజ్ఞపు మొదలగు ప్రాచ్యసీమల నాగరికతకన్న గ్రీకుల నాగరికత తర్వాతికే. గ్రీకు సామ్రాజ్యము ఒకప్పుడు భారతావనిలోనికి చొచ్చుకొని వచ్చి గ్రీకుల హైందవుల సంబంధ బాంధవ్యములకు కారణమగుటయేగాక, మన రాజ్యాంగ స్థితి, నాణెములు, కళలు, శిల్పములపై తన ముద్రల కాళ్ళతముగ విరచించియున్నది.

గ్రీకు భౌతిక స్వరూపము, గ్రీకుల నాగరికతాభివృద్ధికి తోడ్పడ్డాయి. దేశమంతయు కొండలు, అగ్రములు, ద్వీపములు, సముద్రములతో నిండియున్నది. గ్రీకు దేశపటమును జూచిన, అది సముద్రునిచే ముట్టడింప బడినట్లు కన్పడును. కారితో జలసంధి, ఏజియను సముద్రములవల్ల నీటి మార్గములు ముగ్ధమై, గ్రీకుల నాగరికతా సృష్టికి అనేక జాతుల కలయికకు తోడ్పడెను. చిన్న చిన్న కొండలు దేశమును విభజించి దేశ చారిత్రమును చిన్న చిన్న స్వతంత్ర రాజ్యముల చరిత్రగా మార్చెను.

క్రీ. పూ. 3000 సం॥ ప్రాంతాన గ్రీకులు గ్రీకు దేశము లోనికి వచ్చియుండురు. గ్రీకు భాష చాల గొప్పది. ఆక్షర్యంతమైనది. గ్రీకులు ఆక్రమించిన దేశములందెల్ల గ్రీకు భాష వ్యాపించి, వారు నిల్చిన స్థానములందెల్ల నది దేశ భాష యయ్యెను. ఆయాదేశములందలి ప్రాత క్రొత్త నాగరికతలు సమ్మిలితమై జాతీయత అభివృద్ధి చెందెను.

క్రీస్తు, వెలలాస్ మొదలగు ఏజియను సముద్రములోని ద్వీపములలో వృద్ధిచెందిన నాగరికత, తమపరి గ్రీకు దేశము లోని హైనునియను నాగరికతకు మూలకండము. క్రేటులోని Cnossus కొండపై క్రీ. పూ. 2100 సం॥ ప్రాంతాన ఒక భవనమును, ఫేస్సుకులో మరొక ప్రాసాదమును కట్టబడెను.

ఇవి కొన్ని వందల సంవత్సరములు నిల్చియుండెను. క్రేటుకుల చిత్రకళా చాతుర్యము మట్టి పాత్రలపై చిత్రంప బడిన క్లగ్ చిత్రములవల్ల దృగ్గోచర మగుచున్నది. క్రేటులు చ్రాయుట నేర్చియుండిరి. ఎన్నతల, ద్వారము, కన్ను, యీ విధమున బొమ్మలు గుర్తులుగ వారు వ్రాయుచుండిరి. Mount Dicto లో కైభామగ్లా వ్రాయబడి పాసియను లమర్చబడెను మేజా వ్రాయబడి యున్నది.

క్రేటాసులోకంటె నెక్కడుగ ఏజియను నాగరికత మిలాస్లో వృద్ధిచెందెను. ట్రాయి కొండలపై పట్నములు యేడును ఒకదాని శిథిలములపై మరొకటి కట్టబడెను. ఇంకు కోటలు, రాజ భవనములు చాల చక్కగ నుండెను. క్రీ. పూ. 1500 ప్రాంతమున Cnossus పాలించిన రాజులు వారి భవనములను నూతన విధమున తీర్చిదిద్దిరి. దీని ఆవరణ విగుమైళ్లు; ప్రాకారపు గోడలేదు. రక్షణకు పడకలే యాధారములు. కుళాయిలు, నీటి గృహములు, ద్రెయినేజీ, కుడ్యములలోకి కట్టబడిన బావులు, భవనములలో నుండెను. రాజ భవనము రాజ నివాసస్థానమేకాదు, సాగరాంతర సామ్రాజ్య రాజ్యాంగముండెను స్థలము. రాజులకు వచ్చు గొప్ప కప్పములు, బహుమానములు, యీ భవనములో జాగ్రత్త పెట్టుచుండిరి. ఇందు రాజసింహాసన మొక ప్రత్యేకపు గదియందుంపబడుచుండెను. ఇందు రాజు మంత్రులతో సభ తీర్పుచుండువాడట. గదులలోను, వసారాలందును కుడ్యములపై పౌర జీవనమందు స్త్రీ పురుషులకు సంబంధించిన దృశ్యములు రంగురంగులతో చిత్ర విచిత్రముగ వ్రాయబడినవి. కొన్ని గోడలపై బొమ్మలలో స్త్రీలు ఆస్థానములలోను, దాబాలమీద చక్కగా కురులు దువ్వి, అలంకరించుకొని, నాగరిక దుస్తులలో నున్నట్లు చిత్రంప బడిరి. చిత్రకారులకు, శిల్పులకు రాజోద్యోగములుండెడివి. రంగులు చేయబడుట, శిల్పుల అంగళ్లు, వీని గూర్చిన నూచనలు గలవు.

గ్రీకుల నాగరికత

Cronos రాజభవనము నగ్గ నాల్గునందలనుండి క్రేక్షకులు కూర్చొనుటకు వేలైన నాటకాల గలను. ఇందు సంగీత కచ్చేరీవారు కూర్చొను స్థానము వర్తలాకారంగా కాక చదురుముగ నున్నది. ఇంగు క్రేటును దేవతలకు సంబంధించిన మత సంబంధమైన ఆటలు, కృత్యములు, ఎద్దుల పోరాటములు జరుపబడు చుండెను. వీనిలో స్త్రీలు పాల్గొనుచుండిరి. క్రేటులో దేవాలయములు, భవనములలో చిన్న చిన్న పూజాగృహములు వుండెను. వీరి ముఖ్యదేవత మారి. Rhea శిల్పకుందు యీ దేవత సింహములచే రక్షితమైనట్లు చూపబడియున్నది. తర్వాత గ్రీకులు Rhea కొడుకు Zeusను పూజించుచుండిరి. ఈ దేవుడు, దేవతతో గొడ్డలి కూడ పూజితమగుచు తరచుగ భవనములపై చిత్రితమై యున్నది. క్రేటులు గణితశాస్త్రము, దశాంశములు, భిన్నములు అన్నియు బాగుగ నేర్పయుండిరి. బంగారు, వెండి నాణెములుండెను.

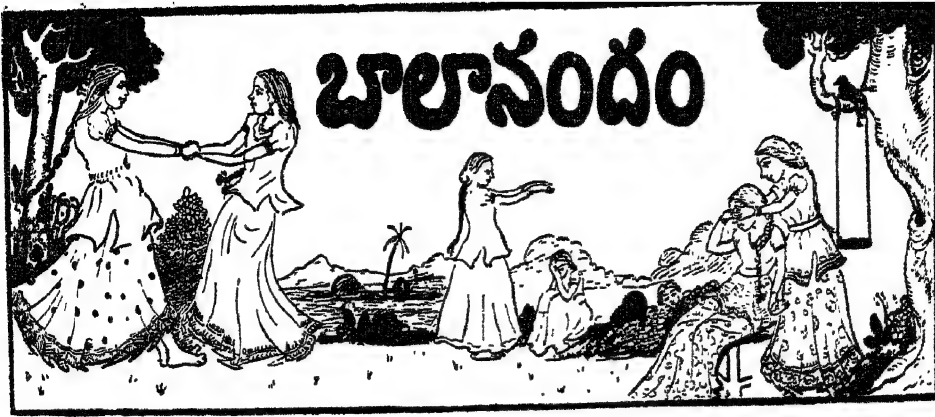
క్రేటు తర్వాత గ్రీకుల మైసీనియను నాగరికత క్రీ. పూ. 1600 నుండి 1100 సం॥ వరకు వ్యాపించెను. ముప్రసిద్ధమగు టైరస్సుకోట శిల్ప పద్ధతిని మైసోపియన్ అందురు. ఏలనన, మైసోప్స్ అను శిల్పమును, టైరస్సు గోడల కట్టుటకై, విసియానుండి సిల్పించిరి. ఈ కోట దక్షిణపు గోడలోపల సామానుల గదులు కట్టుటకై చాల లోతుగ కట్టబడి యున్నది. మైసీన్ కోట కొండపై ఎత్తైన స్థలమున మైసోపియను పద్ధతిలోనే చిన్న చిన్న రాళ్లతో ముక్కొకా కారముగ కట్టబడినది. కొన్ని శిఖరములు చాల వింతగ, చక్కగ పెట్టబడ్డవి. కొండ క్రింద నీటి జలనుంచి ఒక వైపు, కోటలోపలినుంచి గోడలోనికి పెట్టబడెను. కోటకు రెండు ద్వారములలో ఒక ద్వారముపై రెండు ఆడు సింహములు ఒకదానికొకటి యెదురుగ నిలబడి ఒక స్తంభముపై వాని ముంగిళ్ల నుంచి యున్నట్లు చిత్రితమైనది. కావలిరలెనన్న ఈ సింహముల మూలమున ద్వారమునకు సింహద్వారమని (Lion's Gate) పేరు వచ్చెను. టైరస్సు భవనములో స్త్రీ పురుష నివాసస్థానములు వేర్వేరుగ నిర్మింపబడినవి. ఈ పద్ధతి గ్రీకు శిల్పమున బహుకాలము నిల్చియుండెను. రాణుల కాలలు ప్రక్క ప్రక్కన కట్ట

బడియు, ఒక నానిలోనుండి మరొకదానికి ద్వారములు లేవు. పురుషుల భవనము ముందు పె్టి ఆవరణలో ఒక మండపములో దేవతలు పూజింపబడుచుండిరి. భవనము మధ్య అన్ని స్థానము గోపురము త్రికోణాకారముగ ఎరుపు, నీలము, తెలుపు రంగులలో బాగుగ కట్టబడి యుండెను. నేల కొన్ని స్థలములందు చక్కగ సిమెంటు చేయబడియు. మరికొన్ని స్థలముల చిన్న గులకరాళ్లతో సిమెంటు యింకను గట్టిగ చేయబడియు, కొన్ని స్థలములలో నేల అనేక రంగులతో, డిజైనులతో అలంకృతమై యున్నది. కుడ్యములు శిల్పముతోను వర్ణ చిత్రములతోను నిండి యున్నవి. రెండు తలుపులుగల ద్వారములుండెను. ఇవట గ్రామములకు చుట్టు ప్రాకారపు గోడలు, భవనములలో పొగ గొట్టములు గలవు.

హోమరు కావ్యములు—ఒడిస్సీ, ఇలియడ్—గ్రీకు సాంఘిక జీవితమును ప్రతిబింబించు చున్నవి. యుద్ధము లేనపుడు సంఘ జీవనము—విందు భోజనములు, వీధులలో పెండ్లి కుమార్తెలను అత్తవారిండ్లకు తీసికొనివెళ్లు పూక గింపులు, ఈ కావ్యములలో వర్ణింపబడినది. గ్రీకు భద్రాజులు ట్రోజను యుద్ధములను పట్టది పద్ధ్యములలో పాడుచుండిరి.

మన దేశములో గాంధారమున—అనగా పెషావర్ కాబూల్ నది, నైట్, బునార్, పంజాబులో పశ్చిమ భాగము—వృద్ధిబొందిన గాంధార శిల్పకళలో గ్రీకు—Hellenistic శిల్పము చాల కలిసియున్నది. గాంధార శిల్పములో యింధో గ్రీకు శిల్పము గ్రీకు శిల్పములోని స్తంభములు మొదలగునవి, జొద్ద గాంధార శిల్పములో సమ్మేళనము చేసియుండిరి. ప్రస్తుతపు గుర్గామూరు జిల్లాలో బియాస్ నది తీరమున అలెగ్జాండరు పండ్రెండు దేవుళ్లకు పన్నెండు ఆలయములు గట్టింది కాస్త్రోక్తముగ పూజలు, ఆటలు, వుత్సరములు జరిపించెను. యీ దేవుళ్లకు మూర్య చంద్రగుప్తుడు, తర్వాతి రాజులకూడ పూజించుచుండిరట. ప్రాచీన గ్రీకు నాగరికతా చిహ్నములు యీ విధముగ అనేక దేశములలో గానవచ్చుచున్నవి.

(అలిండియా రిడిమో సౌజన్యములో)

బాలానందం

ఓర్పుగల సుశీల

✽ రావికంటి శివాజీరావు ✽

అనగా అనగా ఒక రాజు. ఆ రాజుకు శారద, సుశీల, లీల, అను ముగ్గురు కుమార్తెలు కలరు. శారద, లీల, సుశీలను అసూయగాచూస్తూ కష్టపెట్టు చుండెడివారు. ఒక రోజు రాజు పనిమీద ఊరికి వెళ్లుచూ వారి ముగ్గురిని ఎవరికేమి కావలెనని అడిగెను. శారద తనకి మువ్వల వడ్డాణము కావలెనని, లీల తనకు కాసులపేరు కావలెనని, సుశీల తనకు ఎప్పుడూ వాడని గులాబీ పూవు కావలెనని అడిగెను. ఆలాగేనని రాజు బయలుదేరెను. కాసులపేరు, వడ్డాణము కొని గులాబీ పూవుకోసం చాలాచోట్ల తిరిగి తిరిగి ఒక వనమునకు చేరెను. ఆ వనములో గులాబీ చెట్టును చూచెను. రాజు ఆ గులాబీ చెట్టును పూచిన పూవును కోస్తూవుండగా ఒక రాక్షసుడు వచ్చి “ఈ గులాబీపూవు ఎవరికిచ్చెడవో ఆ పిల్లను నాకిచ్చి పెండ్లిచేయవలెన”ని అడిగెను. సరేనని రాజు తన రాజ్యమునకు వచ్చి ఆ సంగతి తన కుమార్తెతో చెప్పెను.

సుశీల సంతోషముతో ఆ రాక్షసుని వివాహమాడుటకు వప్పుకొనెను. రాజు సుశీలను రాక్షసునితో పంపించెను. ఒకనాడు సుశీల తన యిట్లో అద్దంముందు తల దువ్వుకొనుచుండగా తన తండ్రి జబ్బుతో వున్నట్లు కనబడెను. వెంటనే తన భర్త అగు రాక్షసునితో “నేను యిట్టి వెల్లెదను మా నాన్నకు జబ్బుగా వున్నద”ని చెప్పెను. సరే వెళ్లు కాని మల్లా మంగళవారమునాటికి నీవు రావలెను. లేకపోతే నేను చచ్చిపోతాన”ని రాక్షసుడు చెప్పెను. ఆత్మతనో సుశీల తన యిట్టికి చేరెను. వారము రోజులు గడిచెను. బుధవారము వచ్చెను. శారదని, లీలని, ఏమి వారమని సుశీల అడుగగా వారు చెప్పలేదు. అప్పుడు తండ్రిని అడిగెను. అప్పుడు తండ్రి ఆరోజు బుధవారమని చెప్పెను. వెంటనే దుఃఖముతో సుశీల అడవికి బయలుదేరెను. అక్కడికిపోయి చూడగా ఒక కొలనువద్ద రాక్షసుడు (తడవాయి కివ పేడో)

‘మనశరీరంలో పంచదార కథ’

* శ్రీ జి. చిదంబర రావు *

[మీకందరకూ పంచదార అంటే యిష్టంకదూ! పటికి బెల్లం, పెప్పర మొట్టు, మీనాన్న ఎప్పుడూ తెచ్చిపెట్టూ ఉంటారా? వంటయింట్లోకి వెళ్లి మీ అమ్మను పంచదార పెట్టమని మాటమాటికీ వేధిస్తారా? ఆ పంచదార మీవంటికి ఎంత అవసరమో, మీ శరీరంలో పంచదార తయారుచేసి అవసరానవసరాలను గ్రహించి, రేషన్ చేసే యంత్రాలు ఎట్లా ఉన్నాయో! మీరీ రచనలో చదువుతారు,]

మన శరీరంలో పంచదార కథ చాలా విచిత్రంగా ఉంటుంది. మన ప్రాణానికి పంచదార ఎంత అవసరమంటే అది లేకపోతే మన ప్రాణం పోక తప్పదు. పంచదార లేకపోతే ప్రాణం పోవడం ఎలా తప్పదో ఆలాగే పంచదార మన రక్తంలో ఎక్కువైనా కూడా ప్రాణాపాయమే. అయితే పంచదారకి మన ప్రాణానికి ఎల్లాంటి సంబంధ బాంధవ్యం ఉందో మనం గుర్తించాలి.

మనం తినే ఆహారపదార్థాలు ముఖ్యంగా పిండి పదార్థం, క్రొవ్వు పదార్థం, మాంసకృత్తులు అని మూడు రకాలుగా ఉన్నాయి. ఆ మూడింటల్లోను పిండి పదార్థాన్ని మనం ఎక్కువగా స్వీకరిస్తాం. అంతకంటే తక్కువ తింటాం మాంసకృత్తులని. అంతకంటే తక్కువ తిన్నాం మనం తినే క్రొవ్వు పదార్థం. అంటే మనం అనునిత్యం కలుపుకుతినే పప్పు అన్నంలో అన్నం ఎంతో అంతకంటే తక్కువ పప్పు, అంతకంటే తక్కువ నెయ్యి ఉంటాయి. అన్నం పిండి పదార్థం, పప్పు మాంసకృత్తు, నెయ్యి క్రొవ్వు పదార్థం. పిండి పదార్థంవల్ల మనకి శక్తిస్తుంది కనక దాన్ని

శక్తి జనకం అంటారు. పప్పునల్ల కణజాలాలు వృద్ధిపొంది కండ పుష్టికలిగి శరీరం పెరిగి బలం చేకూరుతుంది కనుక అల్లాంటి మాంసకృత్తులని దేహనిర్మాణకాలుంటారు. నెయ్యి శరీరానికి వేడి నిస్తుంది కాబట్టి అల్లాంటి క్రొవ్వు పదార్థాన్ని ఉష్ణ జనకం అంటారు. ఏ ఆహారపదార్థాన్ని మనం తిన్నా అది అరిగి, రక్తంలోకి చొరబడి ఒంటబట్టాలి. అలా ఒంటబడితేనే ఆహారంవల్ల లాభాన్ని మనం పొందగలం.

మనం ఎక్కువగా తినేది, సులభంగా జీర్ణమయేది పిండి పదార్థం. వరన్నం, జొన్నన్నం, గోధుమ మొదలైనవన్నీ పిండి పదార్థాలే. పిండి పదార్థం జీర్ణము కావాలంటే అది పంచదారగా మారి రక్తంలోకి జొరపడాలి. నోట్లో లాలా జలగ్రంథులున్నాయి. అవి, నాళ సహితమైన గ్రంథులు. వాల్తో లాలాజలం ఊరుతుంది. ఆ లాలాజలంలో ‘టయూలిన్’ అనే ఒక పొంగు పదార్థం (Ferment) ఉంటుంది. దాని వల్ల పిండి పదార్థం పంచదారగా మారి జీర్ణమౌతుంది అందుచేతనే మనం అన్నాన్ని బాగా నమిలి తినాలి. అల్లా తింటే నోటికి టిపిత్తిలి

కుచిగా ఉండి చాలాభాగం పిండి పదార్థం పంచ దారగామారి జీర్ణమై రక్తంలోకి చొరపడుతుంది. పొట్టలో జఠరగ్రంథులు అనేకమున్నాయి. అవి కూడా నాళసహితమైన గ్రంథులే. వాటిలో ఊరే జఠర రసంలో ఉన్న 'పెప్సిను' 'రెనిన్ను' అనే పొంగుపదార్థాలవల్ల మాంసకృత్తులు జీర్ణ మాతాయి. వృక్కకం (Pancreas) అనే ఒక పొడవైన గ్రంథి పొట్టక్రింద అమరి ఉంది. అది కూడా నాళసహితమైనదే. దాన్లో మధురరసం ఊరుతుంది. ఆ మధురరసంలో మూడు పొంగు పదార్థాలుంటాయి. ఒకపొంగు పదార్థం పిండిని పంచదారగామార్చి జీర్ణం చేస్తుంది. మరొకటి మాంసకృత్తులని యమనాప్లుములుగా మార్చి జీర్ణం చేస్తుంది. మూడవది పైత్యరసంతో కలిసి క్రొవ్వ ద్రావాన్ని మధనం చేసి ఊరపాకంగా మార్చి జీర్ణం చేస్తుంది. కాలేయం ఒక పెద్ద నాళసహితమైన గ్రంథి. అది గర్భ కుహరంలో కుడిప్రక్కని అమరిఉంది. దాన్లో పైత్య రసం ఊరి, పిత్తాశయం (Gall bladder)లో నిల వుండి, పైత్యనాళంద్వారా చిన్న ప్రేగుల్లోకి ప్రవహిస్తుంది. చిన్న ప్రేగుల్లో ఆంత్రసగ్రంథులున్నాయి. వాల్లో ఆంత్రరసం ఊరుతుంది. అది కూడా జీర్ణక్రియకి తోడ్పడుతుంది.

పంచదారలో సంయోగించియున్న మూల పదార్థాలు కర్బనం, ఉదజని, ఆప్లుజని. రచన ఒకటే అయినా చాలా రకాల పంచదారలున్నాయి. గ్లూకోసుని, ఫ్రెక్టోసుని, చెరుకు పంచదారని అనేక రకాలున్నాయి. అన్నింటి లోను సంయోగించి ఉన్న మూల పదా

ర్థాలు మాత్రం కర్బనం, ఉదజని, ఆప్లుజని, గ్లూకోసుని తింటే వెంటనే రక్తంలోకి చొరబడి బలాన్ని చేకూరుస్తుంది పటికి పంచదార అట్లు వంటిదే. చెరుకుపానకంలోకూడా అదేశక్తి ఉంది. కాఫీకి బదులు చెరుకు పానకంలో పాలు వేసుకుని తాగుతే అమితమైన బలం చేకూరు తుంది. పిండి పదార్థం పంచదారగా మారుతేనే గాని శరీరానికి లాభంలేదు. చిన్న ప్రేగుల్లోంచి పంచదార రక్తంలోకి గ్రహింపబడి కాలేయానికి చేరుతుంది. రక్తంలో పంచదార ఎక్కువైతే అది మూత్రంద్వారా విసర్జింపబడి అతి మూత్రం వస్తుంది. అతిమూత్రం అనే వ్యాధి వస్తే శరీరం గుల్మై ప్రాణహాని తప్పదు. శరీరంలో తయారైన పంచదారని కాలేయం తీసుకొని అవసరమైన రీతిగా రక్తానికందిస్తుంది. దాన్నే కాలేయంయొక్క గ్లైకోజను పని అంటారు. పంచదార శరీరానికి చరాస్థి; గ్లైకోజను స్థిరాస్థి.

పంచదార కేవలం శరీరంలో బాగా జరగాలంటే కాలేయం, వృక్కకం కలిసిపని చెయ్యాలి. వినాళగ్రంథులుకొన్ని మన శరీరంలోఉన్నాయి. అవి సూప్రారీనలు, ధైరోయడు, పిట్యూటరీ మొదలైన గ్రంథులు. వృక్కకం (Pancreas) అనే గ్రంథి వినాళగ్రంథిగాకూడా పనిచేస్తుంది. Islets అనే కణాలు అందులో ఉన్నాయి. వృక్కకంలో ఒకరసంఊరి పంచదారని శరీరం ఉపయోగించుకునేలాగు చేస్తుంది. శరీరానికి పంచదార వంటచెరకులాంటిది. ఆ వంటచెరకు ఉంటేనేగాని, జీవంతో కూడుకున్న

మన శరీరంలో పంచదార కథ

మానవ యంత్రం పనిచేయ్యలేదు. శరీరంలో పంచదార వంటచెరకులాగ కాలాలి. అంటే అందులో ఉన్న బాగ్గు ముడాలి. శరీరంలో పంచదారని కాల్చడానికి వృక్షకం తోడ్పడు తుంది. వృక్షకం పనిచేయకపోతే శరీరంలో పంచదార మండదు. నిలవైన పంచదార రక్తం లోంచి మూత్రంద్వారా విసర్జింపబడుతుంది. దానివల్లనే అతిమూత్రం అనే వ్యాధి వచ్చి శరీరానికి మరణం సంభవిస్తుంది. అతిమూత్రానికి ఇన్సులీన్ అనే పదార్థాన్ని వృక్షకంలోంచి తయారుచేసి రక్తంలోనికి ఎక్కిస్తారు. దానివలన పంచదార వెంటనే తగ్గుతుంది. కాబట్టి ఇన్సులీన్ యిచ్చేముందు పంచదార నిస్తారు. వృక్షకం తయారుచేసిన ఇన్సులీన్ రక్తంలోకొచ్చి పంచ

దారని తగురీతిగా ఉపయోగించేట్లు చేసి శరీరానికి జీవశక్తిని కల్పిస్తుంది.

Adrenals లేక Suprarenal అనే వినాశ గ్రంథులు మూత్రసిండాళమీద ఉన్నాయి. వాటివల్ల అనే హార్మోను తయారై రక్తంలో కొస్తుంది. అప్పుడు కాలేయం నిలవ చేసిన స్త్రీకొజు పంచదారగా మారి రక్తంలో కొచ్చి, యుద్ధానికి ధీమానడానికి ఏలైనంతశక్తి శరీరానికి లభిస్తుంది. ఈ విధంగా నాశ సహితమైన గ్రంథులైన కాలేయ, వృక్షకాలు వినాశ గ్రంథులైన ఎడ్రినలు, వృక్షకాలు, కలిసి మన శరీరంలో పంచదార కథకి జీవాన్ని పోసి సక్రమంగా నడిపిస్తూంటే శరీరం శక్తి సామర్థ్యాలతో జీవయాత్రని గడపగలదు.

(35వ పేజీ తరువాయి)

నుడు చచ్చి పడియుండెను. అప్పుడు సుశీల తన దోసెడుతో మూడు సారులు నీళ్లు అతనిపై జల్లెను. వెంటనే ఆ రాక్షసుడు ఒక రాజకుమారుని రూపులో లేచి కూర్చొనెను. “ఏమి యిటుల అయితివ”ని సుశీల అడుగగా “నేను ఒక రాజకుమారుడను. ఒక ముని శాపంవల్ల నేనీటుల అయితివ”ని ఆ రాజకుమారుడు చెప్పెను. అప్పుడు వారిద్దరు రాజవద్దకు వచ్చిరి. రాజు ఆశ్చర్యపడి సంగతినంత కనుక్కొని వారిద్దరికి అతి వైభవముగ పెండ్లి చేసెను. శారదలీలలకు యిదంతా చూచి మరింత ఈర్ష్య ఎక్కువయినది. సుశీల ఆమె భర్తతో హాయిగ నుండెను.

(24వ పేజీ తరువాయి)

బాధించి నీవు, ఈ పక్షి ‘నాది’ అని యనుచున్నాడవు! అట్లుగాదు, నేను దాని సంరక్షకుడను, ఇది నాది యేయని నేను వాదించుచున్నాడను! నిదానించి చూడుము!—ఆ పక్షియే మనకు తీర్పు చెప్పచున్నది!—అది నిన్ను జూచి భయకంపిత గాత్రయై దూరముగ దొరికిపోవుచున్నది! నన్ను జూచినో,—సంతోషముతో సమీపమునకు వచ్చుచున్నది!—ఇప్పుడు చెప్పుము దేవదత్తా! ఆ పక్షి నీది యగునో—నాది యగునో?

దే: (విషయముతో, నమస్కరించి) సిద్ధార్థా! మహాత్మా తుమింపుము?

గీ! అల్లుడను నిన్ను గుర్తింప—నైతి; గాజు రాయి రత్నమటంచును—గోయిబడితి!
రత్నమును గాంచితిని, జ్ఞాన—రత్నమదియధన్యుడను నీ సుబోధతో—ధన్యతముడ !!

ఇంత పోవుదము రమ్మ! (ఇరువురు వెళ్లుచుండగా)
(తెర) (సకేషము)

ఆ రోజు ప్రార్థన “శ్యామా” కళ్ళు తెరచేటప్పటికి
యిల్లుంతా గందరగోళంగా వుంది. తన పిన్ని “ఉమా”కు
ఆ పాదమస్తకం దుప్పటి కప్పి క్రింద పడుకోబెట్టి, యింటిల్ల
పాది చుట్టూచేరి పెద్దగా యేడుపున్నారు.

ఆమెను తీసుకెళ్లేటప్పటికి శ్యామూ నెవ్వరూ పట్టుకోలేక పోయినారు. అతడందరి చేతులు విడిలించుకొని వెళ్ళి “మా పిన్ని నిద్రపోతూవుంటే మీరంతా యెందుకామెను యెత్తుకొని పోతారు. ఆమె మేలుకుంటే నన్ను విడిచిపెట్టి వెళ్ళనే వెళ్ళదు. అప్పుడామెను నేను విడవను,” అంటూ యేడవడం ప్రారంభించాడు.

ఎంతో కష్టమొద విడిపించి, వారిముసలి దాది, అతనిని సముదాయనూ పిలవదుకు పోయింది.

ఇంట్లో వారందరూ అతను దిగులుపడతాడని పిన్ని వాళ్ళ మామగారి యింటికి వెళ్ళింది, యిదుగో యిప్పుడో మ్తుంది, అదుగో అప్పుడోస్తుందని, కొద్దిరోజులు మతిపించారు. కాని అసత్యవరణంలో సత్యం దాగలేకపోయింది. క్యామూ తన సహపాతుల ద్వారా తన పిన్ని దేవునియొద్దకు వెళ్ళినది మతి తిరిగిరాదనే విషయం తెలుసుకున్నాడు. రోజుల తరబడి ఆమె కొఱకు యేడ్చాడు. ఏడ్చి ఏడ్చి మతియేడవ లేక పోయినాడు కాని, కడుపులో దుఃఖం మాత్రం అవ గింజం తైవా తగ్గలేదు. పెద్ద కన్నం కురిసిన తరువాత భూమి మీద నీచెండిపోయి నప్పటికీ, భూగర్భంలో మాత్రం ఆ తడి యెప్పుడూ వుంటూనే వున్నట్లు, అతని కంటినిరు యెండిపోయి నప్పటికీ, కడుపులో కలత తగ్గలేదు. ఎప్పుడూ పిన్నికోసం ఆకాశంజేవు నిరీక్షిస్తూ కూర్చునే వాడు.

ఇట్లా కూర్చుని చూస్తూ వుండగా వొకశోబు, అతనిక
గాలిపటం యెగురుతుండడం చూచాడు. మనస్సులో యేం
తోచిందో, వొక్కమాటు సంతోషంతో వున్నానికి పోయి
నాడు. వెంటనే తన పినతండ్రి “విశ్వేశ్వరుడి” దగ్గరకు
వెళ్ళి:—“బాబా! నాకొక్క గాలిపటం కొనియ్యి.

ఇప్పుడే కావాలి—” అని అడిగాడు.

భాగ్య చనిపోయినప్పటినుండి విశ్వేశ్వరుడు చాలా దిగులుగా ఉంటున్నాడు. కనుక శ్యామలకు జవాబుగా “కొనిస్తాలే” — అంటూ బయటికి వెళ్ళిపోయానాడు.

అయితే శ్యామా గాలిపటం కొనుక్కోకుండా వొక్క
క్షణంరూడా ఆగలేక పోయినాడు. కొని యేంచేస్తాడూ?
పినతండ్రి కొని యిచ్చేవాకా మనస్సును పట్టుకోలేక పోయి
నాడు. అయితే కొనుక్కోడానికి డబ్బేదీ! ఏమీ పాలు
పోక తల పైకెత్తాడు. ఎదురుగా గోడనున్న మేకుకు
పినతండ్రి కొటు వ్రేళ్ళాడుతోంది. ఇటూ అటూ చూసి,
వొక ముక్కొలుసీట ఆ మేకుకు దగ్గరగా, మెల్లిగా జరిపి,
దానిమీద యెక్కి కొటుకేటు తడిచాడు. అందులో
వొక్క “కానీ” వుంది; దాన్ని తీసికొని వెంటనే అక్కడి
నుంచి పరుగెత్తాడు.

వారింట్లోని “సుఖియా” దానికొడుకు “భోలా”
 “శ్యామా” యిద్దరూ ఇంచు మించు వొక వయస్సువారే.
 ఎవ్వడూ కలిసి ఆడుకుంటూ వుండేవారు. శ్యామా పడు
 నెత్తుకుంటూ వాడి దగ్గకు వెళ్ళి:—“భోలా! ఈ కాలజా
 తీసికెళ్ళి ఒక గాలిపటం, నూలు తెచ్చి పెట్టు. చూడూ!
 యెవరికి తెలియదో తీసుకు రావాలి సుమా?”

గాలివటం వచ్చింది. ఇద్దరూ వొక చీకటి గదిలో చేరి దానికి నూత్రం వేశారు. శ్యామా—(రహస్యంగా) “ఫోలా! ఎక్స్‌ప్రో” చెప్పకుండా వుండేట్లేతే నీకోమాటు చెప్తాను.” అన్నాడు.

భోలా తల అడ్డంగా ఆడిస్తూ :—“ లేదు; యెవ్వరి
తోను చెప్పను, చెప్పన.”—అన్నాడు.

కామూ:-అయితే విను. నేను యీ గాలిపటం ఆకాశంమీది చేవుకీ దగ్గికు పంపుతాను. దీన్ని పట్టుకుని పిన్న మెల్లిగా కిందికి దిగి వస్తుంది. నాకు వ్రాయడం రాదు కాని, లే:పోతే దీనిమీద కేరుగూడ వ్రాసివుండును— అన్నాడు.

కాని భోలాకొక సందేహం కలిగింది. వాడు—
“శ్యామా! నీవు కనిపెట్టిన వుసాయం చాలా బాగుంది. అయితే వొక కష్టం వుంది. ఈ దారం యింత సన్నగా వుండకదా! పిన్ని దీనిని పట్టుకొని దిగుతూవుంటే తెగి పోతుండేమో! కనుక లావుపాటి తాడు గట్టి యెగరేస్తే మంచిదిగదూ.”

ఈ ఆలోచన శ్యామాకు కూడ వచ్చింది. కాని తాడు కొవడానికి డబ్బెక్కడినుంచి వస్తుంది? ఏమాత్రం గయ లేకుండా తన పిన్నిని తీసుకెళ్ళి పాతేసి వచ్చిన వాళ్ళు, యిరుకోసం తనకు డబ్బెయ్యరని నిశ్చయించుకున్నాడు. ఇదే ఆలోచనతో రాత్రెంతోనేవు మేలుకున్నాడు.

మొదటిరోజు చేసిన వుసాయంకన్న వేరే యింకే వుసాయం తోచలేదు. మెల్లిగా వెళ్ళి తన పీఠండ్రి కొటు జేబులోనుంచి 1 రూ. తీశాడు. మర్నాడు దానిని తన స్నేహితుడు భోలాచేతికిచ్చి :—చూడు భోలా! ఇది తీసుకెళ్ళి మంచి మంచి గట్టి తాళ్ళు రెండు కొనుక్కూ. వొక పైతే పాడుగు చాలదేమో. ఇంతలో నేను “జనహర్” అన్నచేత వొక కాగితంమీద “పిన్ని” అని వ్రాయించి వుంచుతాను. నేను వ్రాసి గనుక యెగుర వేళామంటే, గాలిపటం సరిగ్గా ఆమెదగ్గరికే వెళుతుంది.

ఈ సన్నాహమంతా కొవడానికి రెండు గంటలు పట్టింది. అప్పుడు వాళ్ళే యిద్దరూ చీకటి గదిలో చేరి, గాలి పటానికి తాడుగట్టడం ప్రారంభించారు. వీరిద్దరూ యీ పని

చేస్తూ వుండగా, విశ్వేశ్వరకు కోపంతో అక్కడికొచ్చి వీడ్పిద్దరినీ బెదిరిస్తూ :—“నా కోటు జేబులోనుంచి రూపాయి యెవరు తీశారు?” అని అడిగాడు.

భోలా బెదిరిపోయి నలువతూ :—“గాలిపటం, దారం కొనడానికని శ్యామా అన్న తీశాను.”—అన్నాడు.

విశ్వేశ్వరకు శ్యామాను గట్టిగా రెండుదెబ్బలు కొట్టి :—“దొంగతనం నేర్చుకుంటే జైలుకుపోతావు బాగ్రత్త” —అంటూ యింకా నాలుగుదెబ్బలువేసి, గాలిపటం చింపేశాడు. అటుతిరిగి త్రాళ్ళనుచూసి “ఇవెవరు కొన్నారు?”—అని అడిగాడు.

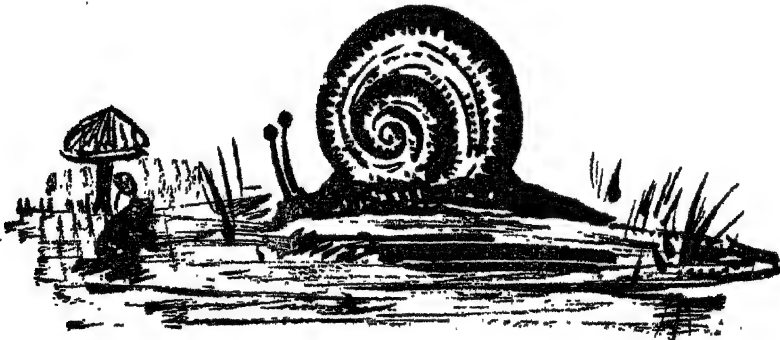
శ్యామా కళ్ళు మూసుకొని యేడుస్తున్నాడు.

భోలా :—“ఎవరూడ యితనే కొన్నారు. ఈ త్రాళ్ళను గాలిపడగ కట్టి యెగరేసి, పిన్నిని ఆకాశంమీద దేవుని దగ్గిరనుంచి కిందికి దింపువామని నాతో చెప్పాడు.”—అన్నాడు.

విశ్వేశ్వరకు వొక్కతుణం నివ్వెట్లుడై నిలుచుండి పోయినాడు.

చినిగిపోయిన గాలిపటాన్ని చేతులోకి తీసుకొని రెండు ముక్కలూ చేర్చి చూశాడు. దానికి వొక కాగితం ముక్క అతికించి వుంది. దానిమీద “పిన్ని” అని వ్రాశుంది.

అది చూడగానే విశ్వేశ్వరకు :—“శ్యామా! నిన్ను కొట్టానా.”—అంటూ క్రింద చతికిల బడ్డాడు.

కీటు రసవత్తర కావ్యం “ఇసబెల్లా”

వాదేవు శ్రీ జోగిపంతులు.

[జాన్ కీటు (1795-1821) పంజాబ్ మొదల కథాబ్రతు అంగ్ల కవుల్లో పేరెన్నిక గన్నాడు. ఇతడు లండన్ లో పుట్టాడు. తండ్రి గుర్రాల సావడికి కాపరి. చిన్నతనంలో ఇతడు ‘ఎస్ కేట్లు’ పట్టణంలో విద్య నభ్యసించాడు. తన పదిహేనవయేట ఒక డాక్టర్ దగ్గర సహాయకునిగా ప్రవేశ పెట్టబడ్డాడు. కాని సాహిత్యంమీద ఆసక్తిగల అపారమైన ఆ సక్తివల్ల ఆ వుద్యోగం కాస్తా కడులుకుని కలంపట్టి రచనలు సాగించాడు. ఇతడి మొట్ట మొదటి కావ్య సముచ్చయం 1817 లోనూ, అఖిరిది 1820లోనూ వెలువడ్డాయి. 26 సంవత్సరాల పిన్నవయస్సున మృత్యువు ఆతడిని పట్టబెట్టుకున్నా పేరెన్నిక గన్న సమకాలీన మహా కవుల కోవలో చేర్చదగిన రసవత్తర సాహిత్యాన్ని సృష్టించిన మహనీయుడు! “ఇసబెల్లా” ఇతివృత్తం ఇతడు ‘బాకాషియో’ అనే ఇటాలియన్ యాత్రికుని గాథలనుండి స్వీకరించినట్లు కనపడుతుంది. కావించే కృత్యాలకన్నా, భావించే భావనలకే ఈతని పాత్రలు ప్రసిద్ధి. చిన్ననాడే ప్రణయ వియోగి ఐన ఈ మాహాకవి రచనలు ప్రణయ రసపరిపూర్ణతలై వుంటుయ్. “ఇసబెల్లా” కథానికను పాత్రలకి అర్పిస్తున్నా—రచయిత]

పూర్వకాలంలో ప్లారెన్స్ నగరంలో “ఇసబెల్లా” అనే ఒక అమ్మాయి వుండేది. ఆమె మిసిమి పసుంసుల చంపకీ సువర్ణగాత్రి; కన్యక. అమాయకురాలు-ఎంతటి విరోధి నయినా పల్లెత్తు మాటనలేదు. ఇసబెల్లాకి ఇద్దరు అన్నలుండే వారు. ఇద్దరికీద్దరూ అహింసా మైరావణులు! తమలాభం కోసం ఎదుటివారి గొంతులు తడిగుడ్డతో కోనేరకం. పచ్చి కిల్లాడిలు! వారసత్వరీత్యా వారికి సిద్ధించిన ఆస్తిపాస్తులు దండిగా నేవున్నా ఆశమెండు! ధనాశతో వారెంతటి ధర్మ గ్లానికన్నా, ఎంతటి దారుణానికన్నా వెనుతీసే వారుకారు! వారికి అన్ని భావలూ వచ్చు; ఏమీ తెలియని అమాయక వర్తకులను అన్యాయంగా దోచుకొనేవారు.

వీరిదగ్గర ‘లోరెంజో’ అనే ఒక అతను వుండేవాడు. వర్తక వ్యాపార విషయాల్లో వారికి సహాయం చేయడమే ఆతనిపని. లోరెంజో ఇసబెల్లాను ప్రేమించాడు. ఇసబెల్లాకు లోరెంజో అంటే ప్రాణం. భోజనాలవేళ ఇద్దరూ ఒకే బల్లదగ్గర కూర్చుండేవారు. ప్రార్థన లేచేసరికి ప్రేమపెరిగిపో తోన్నట్టు భావించేవారు. సాయంకాలమయేసరికి రట్టింప యిందనుకునే వారు. ఇంటా, బయటా, తోటలో, బాట

లో ఆమెమూర్తి ఆతడి ముందు సాక్షాత్కరించేది. తీయని కోయల పాటకంటే ‘లోరెంజో’ మాటలే మధురిమా లనిపిస్తయ్ ఆమెకి! ఇసబెల్లా కనబడకపోతే తీండి సహించ దతనికి! లోరెంజోని చూడలేకపోతే నిలవలేదామె!

ఇలాగూ నెలలు గడుస్తున్నయ్. వారి ముఖంలో కళా కాంతులు తరిగినట్టు కనబడ్డారు. ప్రతిరాత్రి ‘ఈ విషయ మేమిటో రేపు పొద్దుటే తేల్చుకోవాలి’ అనుకొనే వాడు లోరెంజో. లోరెంజో నోటమ్మట తీయని ఆ మాటలు ఎప్పుడు వింటానా అని ఇసబెల్లా అనుకొనేది అంతే!

వారు మనస్సుల్లోనే మాట్లాడుకో గలిగేవారు కాని కోజాలు మాత్రం దొర్లిపోతూండేవి యదార్థం ఒకరినొకరు బయట పెట్టుకోకుండానే! ఇసబెల్లా అచుంటితాలైన అధరాలు పాలిపోయాయి; ఆమె చిక్కిపోయింది. “ఎంత బలహీనంగా వుందీ?” అని బాధపడిపోయాడతడు. “నేను నామనస్సు చెప్పలేనేమో? చెప్పాలి—లేకపోతే ఆమె ప్రాణం నిలవదేమో?” అనుకొన్నాడు. ‘చెప్పాలి’ అను కొనేసరికి ఆతనిలో అపరాధ ఆశోకం కలిగింది. అయినా ఏదో—ఎక్కడో—తెలియని ఏ తీవ్ర కష్టలో తిరోగ

కీర్తి రసవత్తర కావ్యం “ఇసబెల్లా”

మనం సాగించమని ఉద్బోధిస్తున్నట్లుంది. ఆవేశం కలిగేది—
తిరిగి పిరికిరక్తం వొళ్లంతా పారేది. సంఘాన్ని సవాల్
చేయగల కుటుంబంలో పుట్టింది. అందంలో మేటి.
గుణంలో మిన్న. అంతటి ఇసబెల్లాను తను—సామాన్య
జీతగాడు! కోర...ఆ తలంపు ఆతల్లి ఎంత బాధించింది!

అమె—తనకోసం, తనవాడికోసం రాకపోతే అలాగే
అలోచిస్తూ మరో రెండురోజులు గడిపే వాడేమో ఆతడు!
కాని—తన ప్రణయ పరిజ్ఞానంతో ఆతడి ముఖకవళికల్ని పరి
కిలించింది—గ్రహించింది ఆతడెంత బాధపడుతున్నాడో.

“లోరెంజో!” ఆతడు వెనుదిరిగి జూశాడు. ఆతడి
కళ్లు మిలమిలా మెరిసినయ్. ఆమె కళ్లూ ముఖము కూడా
ఏదో చెప్తున్నట్టే వుంది. ఆతడికి అర్థమైందనుకుంటాను
ఆమె మూగ సంభాషణ. తన మనస్సు చెప్పడానికి ధైర్యం
చిక్కిందాతనికి.

“నిన్ను చూస్తూంటే నామనో విచారాన్ని నీకు వినిపించు
కోవమన్నదిపిన్నాంది. ఇసబెల్లా! నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను.
గత కొన్ని నెలలుగా నా కేరీరంలోని ప్రత్యేకపు ‘ఇసబెల్లా’
అనే ఆశ్రయిస్తున్నాయి. నేను నిన్ను విడిచి వుండలేను
ఇసబెల్లా! నీ ప్రేమ నన్ను ఎన్ని అగాధాలనన్నా దాటించ
గలదు, ఎంతటి కృత్యాన్నయినా చేయించగలదు.”

ఈ మాటలంటూ ఆతడామెను మనసారా ముద్దాడాడు.
వసంతవాయువు సోకగానే పుష్పాలు వింతగా విప్పారినట్టు—
ఒకరినొకరు కలుసుకోవడంతో వారిరువురూ కూడా ఆనందం
లో తేలిపోయారు.

ఆమె తన గది చేరుకొనేసరికి హృదయానందం హద్దు
మీరినట్లయింది. మతి శ్రుతి కలిపే గీతికలాలపించింది.
పశ్చిమ కొండల్ని దూసుకుపోయే మార్గ కిరణాల్ని, కొండ
ల్నించి క్రిందికి జాలువారే నెలయేళ్లనూ, ఆనెలయేటి నీళ్లలో
పడి తళుక్కున మెరిసి మరిగిపోయే కిరణాల్ని చూస్తూ
అంతటా తన ఇసబెల్లాయేనని—ఆతడు భావించాడు.

సన్న జాబిదుబ్బల్లో, సంపంగి గుబురుల్లో వారు
రహస్యంగా ప్రతి సాయంకాలం కలుసుకొంటుండే వారు.
కాని వారి సమాగమాలు ఆట్టే కాలం సాగకుండానే ఆమె

సోదరులకి తెలిసిపోయింది. లోరెంజో, ఇసబెల్లాలు పర
స్పరం ఎంత గాఢంగా ప్రేమించుకొన్నారో వారికి తెలిసింది.
అన్నదమ్ము లిద్దరూ గట్టిగా, మరీ గట్టిగా ఆలోచనలు
సాగించారు. లోరెంజోని మరచిపోయి, మరో పెద్దమనిషి
కుమారుణ్ణి పెళ్లాడమని మెల్లిగా చెబుదామని నిశ్చయించారు.
లోరెంజో చేసిన ఈ అపూయిత్యానికి వారిద్దరూ కూడా
కేవలం విస్ఫులింగాలే వెలువరించారు. మెల్లిగా వాడి మెడ
కత్తిరించాలని తీర్మానించుకున్నారు.

ఒకరోజు ప్రార్థుడే లోరెంజో తన కిటికీలోంచి విశాల
ప్రకృతిని పీక్షిస్తున్నాడు. “నీ ఆనందానికి అంతరాయం
కలిగిస్తున్నాం” అంటూ ప్రవేశించారు అన్నదమ్ములిద్దరూ.
“మనం ఒక జమీరు పనిమీద ఇప్పడే బయల్దేరాల్సి వుంది.
సిద్ధంగావాలి” అన్నారు. అలాగే నన్నాడు. వారు వెళ్లి
పోయారు. గుర్రం ఎక్కి బయల్దేరి, ఇసబెల్లా కిటికీదగ్గర
ఆగాడు. “ఇసబెల్లా!” మెల్లిగా పిలిచాడు. “నిన్ను
కలుసుకోకుండా వెళ్లిపోతానేమోనని భయపడ్డా. తిరిగి
త్వరలోనే వచ్చేస్తా. నెలవు” అని వెళ్లిపోయాడు. ఆమె
ఆతడి మధుర సంభాషణని మననం చేసుకుంటూ లోనికి
వెళ్లిపోయింది.

ముగ్గురూ గుర్రాలమీద అర్పొనది దాకా వెళ్లారు.
పోయేకొద్దీ అన్నదమ్ముల ముఖాలు పాలిపోతున్నాయి;
లోరెంజో ప్రకృతిని పరికిస్తూ చాలా వుల్లాసంగా వున్నాడు.
నదిదాటి మహారణ్యంలో ప్రవేశించారు. ఇక్కడే లోరెంజోను
ఆమాంతం వధించి పాతిపెట్టేశారు. కత్తులూ, కతార్లూ
కడుక్కుని ఇంటిముఖం పట్టారు,

అత్యవసరమైన పనులను మీద లోరెంజోను ఇతర దేశాలకు
పంపవలసి వచ్చిందని ఇసబెల్లాతో చెప్పారు. ఏరోజు కా
రోజు అతని రాకకోసం ఎదురుచూస్తూండేది. పగలు పడి
గాపులు కాయడం—రాత్రిల్లో రోజుతూండడం. ఇది ఆమె
దినచర్య! గతంలో లోరెంజోతో గడిపిన మధుర ఊణాలు
మననం చేసుకొని మధనపడేది. ప్రియుడి అలింగనంకోసం
మని చేతులు జాపి బోర్లగిల బడేది.

పోగా పోగా, ఆతని జీవితం గురించి ఆమెకి ఆందోళన
అధికం కాసాగింది. ప్రియుడి సమాగమం కోసం లెక్కించిన

కీర్త్యుర స వ త్త ర కావ్యం “ఇ స బెల్లా”

గంటలన్నీ వృథాపోయినాయ్. ప్రియజ్ఞిగూర్చిన తెరిపితేని భావనలవల్ల తిండి తిప్పలూ లేవు—ఫలితంగా ఆరోగ్యం చెడింది. తరులూ గిరులూ పాడే పాటలన్నీ ఆమెకి మృత్యు గీతికల్లా వినపడేవి; హృదయం బాధపడిపోయేది. తన బాధలన్నీ తనలో ఇముడ్చుకోడానికి విఫల ప్రయత్నం చేస్తూ అప్పుడూ అప్పుడూ అన్నల్ని అడిగేది లోరెంజోని గురించి. అడిగినప్పుడల్లా అదీఇదీ చెప్పి ఆమె దృష్టి మళ్లించ జూసేవారు. నారుచేసిన మహా తప్పిదం వారి వీపులమీద మహాభారం కింద పరిణమించి రాత్రీపగలూ భయంతో గడ గడ లాడేవారు.

లోరెంజో విషయం ఏమీ తెలియక పోవడంచాల ఇసబెల్లా మరణించి వుండును; కాని అదేవో కలగాని కల వచ్చింది. అర్ధరాత్రి, తనగదిలోనే, లోరెంజో తనసావాల దగ్గర వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ పడివున్నాడు. అరణ్య సమాధి ఆతనిలో గల మృగుత్వం అంతా పీల్చివేసింది. పెదాలు పాలిపోయాయి; స్వరం నురిగిపోయింది; కన్నీళ్లు కాల్యలు కడుతున్నాయి. లోరెంజో మాట ఆతని మాటలాగేలేదు అదేమో! గొంతు వణుకుతోంది. ఆతని కళ్లు చింతనిప్పులల్లే వున్నయి; అయినా వాటిలో ప్రేమ తోణికిసలాడుతుంది. “నా ఇసబెల్లా! నా నెత్తిన పెద్ద బరువుంది; నా కాళ్లకి పెద్ద బండ కట్టివుంది. నా చుట్టూ పెద్ద పెద్ద చెట్లున్నయి. ఆ లోకానికీ, ఈ లోకానికీ మధ్య తచ్చాడే ఒక ఛాయను మాత్రమే నేను. నదిని దాటే గొర్రెగంటలూ, చర్చి గణ గణలూ లీలగా వినబడ్డాయి—దానితో ‘నేనొక ఛాయని మాత్రమే’ నని నాకర్థమయినది. మీరంతా జీవించే ఈ లోకానికీ నాకూ సంబంధం తెగిపోయిందని తెల్సుకున్నాను. గత చరిత్రను గురించిన జ్ఞానం నాకు బాగావుంది; నేను సంపూర్ణంగా జీవించే వున్నానని నా అభిప్రాయం. నాలో ఎంతటి నైకత్వం నిండివున్నా నిన్నుచూసి, నీ పాలిపోయిన ముఖంచూసి కొంత ధైర్యం పొందుతున్నాను—నన్ను మువ్వ మరచిపోలేదు కదా అని! నాది ఒకే ఒక ప్రార్థన. రా! నా సమాధి దగ్గరికి రా ఒక్కసారి! మహారణ్యంలో వుంది. ఒక కన్నీటిధార నా సమాధిమీద పడనీయ నా ఆత్మ సంతృప్తి చెందుతుంది!” అంటూ ఆ ఛాయ మాయమై

పోయింది. ఇసబెల్లా అంధకారంలోకి చూసింది. ఆమె కళ్లు బరు వెక్కిరయి. ఉదయం ఆమె లేచేసరికి రాత్రి ఆమె చూసిన ఛాయంతా గుర్తుంది. జరిగినది ఆమె అమాయకు రాత్రి తెల్సుకోలేక పోయింది. మనం ఎదుర్కొనే అపాయాలూ, అనమానాలూ కేవలం కర్మపరిపాకమే కాకుండా, కొందరి కొందరి కృత్రిమ కృత్యాలవల్ల కూడా సంభటిస్తాయని ఛాయ ఆమెకి చక్కటి పాఠం నేర్పింది. లోరెంజో సమాధి దర్శించి ఉదయమూ, సాయంకాలమూ ప్రార్థనలు సలుపుతూండాలని ఆమె నిర్ణయించుకొంది.

బయల్దేరింది రహస్యంగా. మరొక ముసలిస్త్రీని సాయం తీసుకొంది. లోరెంజో సమాధి తాను వెతుక్కోగలదు; పిడ్డోలుగా మధుర గీతాలాలపించ గలదు; ఆతని హృదయవేదన బాపగలదు. నదీ తీరాన్నే కొంత దూరం నడచి వెళ్లారు. ఇసబెల్లా ఆ ముసలిదానితో మాట్లాడుతూ మొలలోని బాకు చూపింది; ముసలి మరి మాట్లాడలేను! నడలిపోయింది; ఇసబెల్లాకి పిచ్చెత్తినదనుకొంది. సాయం కాలమయ్యేసరికి లోరెంజో సమాధి చేరుకొన్నారు. మట్టి బయటికితీశారు. ఆతని తల నిమిరింది; తనిమితిరా ముద్దు పెట్టుకొంది. ముసలిదాని సహాయంతో తల నదికి వళ్లొవేసు కొంది; పెద్దగా ఏమూతూ ముద్దుపెట్టుకొంది. బహు రహస్యంగా ఆతలని ఇంటికి తీసుకొచ్చారు. బంగారు దువ్వెనతో తలదువ్వింది. అక్కడా అక్కడా వున్న మట్టిని తన కన్నీటి ధారలతోనే కడిగింది. రోజల్లా తలనిమరడం—ముద్దు పెట్టుకోవడం—నిట్టూర్చడం—ఏడవడం! నెంట్లు పూసిన ఒకముఖమల్ గుడ్డలోమట్టి ఒక పువ్వులకుండలో పెట్టింది ఆతని తల. దానిపై చక్కని మొక్కనొకదాన్ని పాతింది. రోజూ తన కన్నీళ్లతోనే పెంచేది దాన్ని. ఈ మొక్కని పెంచడంలో ఆమె తనచుట్టూవున్న లోకాన్నే మరచిపోయింది. ప్రపంచంలోని మహా అందమైన వస్తువులు కూడా ఆమెని ఆకర్షించలేక పోయాయి. రోజులూ, రుతు వులూ గురించి ఆమెకేమి అక్కరలేకపోయింది. ఎప్పుడూ ఆ పువ్వులకుండు దగ్గరే! ఆ మొక్క పెరిగి పెద్దయి పూవులు పూసింది. అంతటి సువాసన ఆ జాతిపూలలో అంతకు ముందు లేదు.

కె య్పు ర స వ త్త ర కా వ్యం “ఇ స బె ల్లా”

ఇసబెల్లా నానాటికి నీరసించిపోయింది. ఆమెని మెల్లిగా చావనీయలేదు అన్నలు. ఆమె కంట అనంతంగా రాలే అశ్రువుల్ని చూశారు. అవూళ్లో అంతా విచారించారు ఆమె దుస్థితికి. ఆమె అస్తమానమూ ఆ కుండు దగ్గరే వుండటమూ, ఎప్పుడూలేని అందంతో, సువాసనతో ఆ పువ్వులుండడమూ వారికి ఆశ్చర్యం కలిగింది. దానిగురించే ఆమె విచారిస్తున్న దని పారి భావన. అందులో ఏం వున్నదో తెలుసుకోవాలనే వుబలాటం వారికి అధికమైంది. కాని ఆ కుండుని ఎప్పుడూ విమనవారై! ఆమె గుడికి వెళ్లడమూ అరుదే! గది విడవడమూ అరుదే. విడిచినా, వెంటనే పరుగు పరుగున వచ్చి దాని సుసన కూర్చుంటుంది. అయినా అన్నలు గట్టి

పట్టు మీదున్నారు. అదను దొరికింది. తలతాలూకు అవకేహలే వున్నాయి. అయినా అది లోరంజోదేనని వారికి తెలుసు. వారు చేసిన దానిఫలితం కళ్లుముందు గోచరించింది. మాడలిపోయారు. ఆకుండు తీసుకుని ఆవూరు వదలి పారి పోయారు; మరితిరిగి రాలేదు. ఇసబెల్లా కనపడిన ప్రతిచేత నాచేతన వస్తువులనన్నిటిని అడిగింది తనకుండు తనకిచ్చేయమని. “నాకుండు దాచేయడం దారుణం; నాని నాకివ్వండి” అని కొనపూపిరి వున్నదాకా అడిగింది; ఎవ్వరూ ఇవ్వలేదు. ప్రక్కలైన హృదయంతో మరణించింది. ఆమె మరణానికి ఆ గ్రామ వాసులంతా విచారించారు. ఆమె విఫల ప్రణయగాధ ఆ నోటా ఆనోటా దేశమంతటా గానం చేయబడింది.

బిడ్డల లీవరు అందు స్టీప్సను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి “బాలసంజీవిని” నిజముగ అమోఘమైనది. బిడ్డలకు సంభవించు లీవరు అందు స్టీప్సను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా వైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను “బాలసంజీవిని” యొక్క గుణాతిశయములు పరిక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములుగూడ యిది వరలో వాడి చూచితినిగాని “బాలసంజీవిని” వాడిన పిమ్మట పైవాటి నెల్ల విసర్జించి దీనినే హెచ్చుగ వాడుచున్నాను. అమోఘముగ నిట్టి మహదౌషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లవారి వంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు ఓ బ్రదర్సు,

నెం. 11, దక్షిణమాడాపేటి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పుపేటి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగళై పిళ్లై వీధి,

తెప్పకోలం.

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

వెళ్ళి చూపులు

“సత్యం”

“మా అన్నయ్య కనక లేకపోతే, నన్నీ పాటికి ఏ వెళ్ళి వెంగళాయికో కట్టేదురు మా నాన్నా వాళ్ళు. అసలు మా అన్నయ్య పట్టువలసే, నాకు మావాళ్ళు న్యూలుమైసలు దాకానైనా చదువు చెప్పించేరు. మా అన్నయ్య అంటే ఇంటెల్లపాడినీ, కొంతవరకూ మానాన్నకికూడా, హడలే! అంటే మా అన్నయ్యకి పెద్దవాళ్ళంటే భక్తిలేదనికాదు. వాడు ఎప్పుడూ నుదాగా నవ్వుతూనే ఉంటాడు. నన్నూ, చెల్లాయిని ఏడిపిస్తూ నవ్విస్తూనే ఉంటాడు. అమ్మదగ్గర కూడా చిన్నపిల్లవాడికి మల్లే ‘అవికావాలి ఇవికావాలి’ అని మారాం చేస్తుంటాడు. అందరికన్నా మా బామ్మకి వాడంటే పంచ ప్రాణాలూను. ఆవిడకి కావలసిన నల్లమందు వగైరాలు అతి శ్రద్ధగా అందజేస్తుంటాడు. అందుకే ఆవిడ అప్పుడప్పుడనేది “నాకు మా పుట్టింటాళ్ళు ఇచ్చిన ఆస్తిఅంతా మారాంబాబుకే రాసిస్తాన”ని. అయితే ఆవిడతో మా అన్నయ్యకు ఒక్కచోటే తగవులాట వచ్చేది “నేను చావకుండా పెళ్ళి చేసుకోరా నాయనా” అంటే ‘ససేమిరా’ అంటూండేవాడు. ఇంకా కొంచెం బామ్మకి కోపం వస్తుందని కనిపెడితే “అప్పుడే ప్రయాణం అవుతే ఎలాగ? నేను ఇంకా పెళ్ళి చేసుకోకుండా ఉంటే నువ్వు ఇంకా పెళ్ళి చూడటానికి బ్రతికి ఉంటావు. చప్పుని పెళ్ళి చేసికొని నిన్ను చప్పుని పరలోకానికి ప్రయాణం కట్టించడం నాకిష్టంలేదు” అంటూ చమత్కారంగా మాట్లాడే వాడు.

“ఇంతకీ చెప్పాచ్చే దేమిటంటే మా అన్నయ్య అంటే ఇంటెల్లపాడినీ ప్రేమే! కాని వాడికి కొన్ని అభిప్రాయాలూ నియమాలూ ఉండేవి. వాటి కేమాత్రం విఘాతం కలిగినా సహించలేక పోయేవాడు. దాంతో విపరీతమైన కోపం వచ్చేది. ఆ కోపంతో వాడిమాటకి తిరుగులేదు. మానాన్న అయినా సరే వాడి ఎదురుగుండా, వాడి దృష్టిలో న్యాయ విరుద్ధమైన పని చేయడానికి వెరుస్తారు...”

అంటూ జానికి వాళ్ళ అన్నయ్యనుగురించి చెబుతోంది. “ఇంతకీ పెళ్ళిచూపులు విషయమేమయిందీ? మధ్యలో మీ

అన్నయ్యని గురించి మొదలెట్టాన” అన్నా మర్చిపోంచి సగానికి లేచివచ్చానుంటూ.

“అవునన్నట్టు, అసలు విషయం మానేశా. ఆరోజున నాకు పెళ్ళివారు వస్తానన్నరోజు. అన్నయ్య ఉంటే సంబంధం స్థాపించదు. ఏమంటే కట్నాలు లేకుండా యీ రోజుల్లో పెళ్ళియగడం అసాధ్యం అసంభవం. పెళ్ళిమాటల్లో కట్నం విషయం రాగానే మా అన్నయ్యకి ఉక్రోశం ఆగదు. కట్నాలన్నా, శ్రీబానిసత్వం అన్నా మా అన్నయకి అరికాలిమంట నెత్తకెక్కుతుంది. వచ్చిన వాళ్ళని అగౌరవించి “దబ్బుకి అమ్ముడుపోయే నానినకి మా చెల్లాయిని పెళ్ళి చెయ్యం. మీరు వెళ్ళియ్” అనేలాగ మాట్లాడుతాడు. దాంతో వచ్చినవాళ్ళు కాస్తా చక్కాపోతారు. మా అన్నయ్య యీ ప్రవర్తనకి మా నాన్నావాళ్ళు అడ్డురారు. వస్తే యీ అగౌరవమే వాళ్ళకి జరుగుతుందని వాళ్ళకి తెలుసు. ఇట్లాగే నాలుగైదు సంబంధాలు దాటిపోయాయి, మా అన్నయ్య ధర్మమా అంటూ. యీ మాటవచ్చే సంబంధం గొప్ప ఎత్తులలోదనీ, ఇది దాటిపోతే ఇంతకన్నా మంచి సంబంధం రాదనీ మా నాన్నా అమ్మా అన్నయ్యకి తెలియకుండా అనుకుంటున్నారు. వాళ్ళ మాటలుచాటుగా విన్న నాకు అదోలా అనిపించింది.

“ఇప్పటివరకూ వచ్చినవి మంచి సంబంధాలు కాక పోబట్టి అన్నయ్య యీ సంబంధాలు తప్పించటానికి చేసిన ప్రయత్నమంతా నాకూనబ్బింది. యీ వెళ్ళిమొట్టి సంబంధాలు తప్పించినందుకు అన్నయ్యని మనస్సులోనే ఎన్ని సార్లో అభి నందించుకున్నా. కాని యీ సంబంధం చాలా మంచిదిలా ఉంది. వరుడికి ఇరవై ముప్పై ఎకరాల భూమి ఉందట! వయస్సు ఇరవై—చి. ఏ. చదువుతున్నాట్టె—చి. ఏ. అనగానే మా అన్నయ్యలాంటి ఉన్నత భావాలుంటాయని తెలుచుకొనేప్పటికి నా మనస్సు ఆనందంతో నిండిపోయింది. మా అన్నయ్య ధర్మమా అంటూ యీ సంబంధం తప్పిపోక

కోత బాగుండు ననిపించింది. అప్పటి నా ఆలోచన చూస్తే ఇప్పుడు సిగ్గెస్తోంది—

“యీ నా పెళ్ళిసంబంధం విషయం అన్నయ్యకి తెలియకుండా కట్టుదిట్టంచేసి పెళ్ళివారు వచ్చేరోజుకి అన్నయ్యని శిస్తులు వసూలు చేసుకున్నాని మామోరు పంపారు నాన్నగారు.....

అరోజునే పెళ్ళివారు నన్ను చూసుకోవడానికి వచ్చే రోజు. ప్రాద్దుటే అన్నయ్య బయలుదేరి ఊరికి వెళ్ళి పోయాడు. వాడు వెళుతుంటే నాకు ఒకమూల సంతోషంగా ఉన్నా ఒక మూల విచారం లేకపోలేదు. ఏమంటే ప్రతిమారు వచ్చిన వరుడి స్వభావాల్నీ, అభిరుచుల్నీ ఇట్టే గ్రహించి నాతో వచ్చి చెప్పేవాడు. “అతనికి పోకుచేసుకోవడం తప్ప మరేమీ తెలియదనీ, వికాల హృదయం లేని వాడనీ, అన్నీ బాగానే ఉన్నాయి కాని ఆ అబ్బాయికి శాంతం అనేది ఏ కొకాన్నా లేదనీ” యీ విధంగా వచ్చిన వ్యక్తి నాకు అనుకూలు ఉన్నాడని ఇట్టే గ్రహించి వర్ణించేవాడు. నిజానికి మా అన్నయ్య లేకపోతే ఇలా నా శ్రేయస్సుకోరి వరుడి అర్హతానర్హతలు గ్రహించే వారే లేరు. ఒకవేళ ఎవరైనా ఉన్నా మా అన్నయ్యకి ఉన్న యీ మహత్తరతక్కి ఎక్కడనుంచి వస్తుంది?

“చివరికి అన్నయ్య వెళ్ళిపోయాడు.....

“మద్యాన్నం రెండుకావస్తోంది. మా అమ్మ నాకు జడ అల్లి ముస్తాబు చేస్తోంది. యీ చీరకాదని ఆచీరా, అది కాదని ఇదీమార్చి చివరికి మబ్బరంగుచీర అదేరకం జాకెట్టూ తొడిగి తగుమాత్రం అయిన నగలతో నన్ను అలంకరణ చేసింది మా అమ్మ. అప్పటికప్పుడే మా నాన్న ప్లేషను కెళ్ళాడు పెళ్ళివారిని తీసుకు రావడానికి. చెల్లాయి అంతకు మునుపే తయారయిపోయిందేమో, వసారాలో తివాసీలూ ఆపీపరిచి, అగరువత్తులు వ్వగరాలు అనుక్కో చూడావిడిలో ఉంది; నాకు బొట్టుపెట్టి తనుముఖం రుద్దుకోవడానికి అమ్మ దొడ్లోకి వెళ్ళింది. నేను అద్దంముందు నుంచుని బొట్టు సరి చేసుకుంటున్నాను. ఇంట్లో చెల్లాయి చూడావుడితప్ప మరేలేదు. నేనున్న గది ప్రక్కనే వసారా—ఆ వసారా

లోనే చెల్లాయి మాటలు పాడుకుంటూ చాపలూ అవీ మారుస్తోంది ఇక్కడి వక్కడికీ అక్కడి విక్కడికీను. గడి యూనిం ‘టికీ-టికీ’ మంటూ మూడు గంటలు దాటి పోతోంది. నా గుండెకూడా గడియారం కేబ్లంతో సమానంగా లయ పోతోంది.

ఇంతలో మా యింటిముందు బండి ఆగింది. వెంటనే అనుకోకుండా కిటికీలోంచి తొంగిచూశా. ముందు మా నాన్న దిగారు. వెంటనే ఇంకోముసిలాయన మానాన్న చేతి సాయంతో దిగారు. ఇంక ఆ కిటికీగుండా చూస్తూండటం బాగుండదని కిటికీజేరసి, ఆ గదిలోనే పెట్టిమీద కూర్చుని ఉన్నా. మనస్సు పరిపరి విధాల పోతోంది. ఆ వచ్చినవ్యక్తి ఎలాఉంటాడు? ఎటువంటి వాడు. అశనుకూడా దిగేదాకా నైనా కిటికీ దగ్గర నిలబడితే బాగుండిపోను...తొందరెందుకు? కొద్దిసేపట్లో చూడవచ్చునుగా? ఇలా అనుకుంటుంటే మా చెల్లాయి లోపలికి పరిగెట్టుకు వచ్చి నా చెవిలో “వాళ్ళువచ్చారే అక్కా” అని చెప్పి మళ్ళీ వసారాలోకి వెళ్ళిపోయింది. దాన్ని అడిగి కొన్ని విషయాలు తెలిసికుందామని “మాట ఇల్లారా” అంటూంటే వినిపించుకోకుండా వసారాలోకిపోయి ఘంటాన్ని అనుకుని వచ్చిన వాళ్ళని చూస్తూ నిలబడింది.

ఇంతట్లో నాన్న నా గదిలోకివచ్చి “వాళ్ళువచ్చారు అమ్మయ్యా! మీ ఆలశ్యం లేదుగదా? ఆమ్మేదీ?” అంటూంటే యీ చూడావుడి అంతావిని కాబోలు అమ్మ గదిలోకి వచ్చింది ముఖం తుడుచుకుంటూ. చెవుల్లోఉన్న సబ్బయినా చూసుకోకుండా వచ్చిన అమ్మ కంగారు చూస్తే నాకు నవ్వు వచ్చింది. మా నాన్న చెప్పేమాటలు వినిపించుకోకుండా అమ్మ గుమ్మంలోకి వెళ్ళి ఒక్కమారు తొంగిచూసి వచ్చి “పిల్లాడు మన్మధుడులాగున్నాడు” అంది. ఆ మాట వింటే నా హృదయం అదోలా ఝల్లుమంది.

ఆవిడ మరుని మేనల్లట! (తరువాత కాసేపటికి తెలిసింది). గదిలోకి వచ్చింది. చాపేసి మా అమ్మ ఆవిడను ఆహ్వానించింది. నేనూ వెంటనే పెట్టిదిగి చాపమీద కూర్చున్నా. (నావినయానికి ఆవిడ తర్వాత అభినందించింది). ఆవిడ

ఏదైతేళ్ళ ముత్తయిదు. పూర్వకాల ఆలంకారాలతో బాదను మీ కట్టుకొని పట్టడ నాను వగైరా వస్తువులతో నాకు దగ్గిగా చాపమీద టైటాయింది. కాస్తేపటివాకా నావైపే తదేకధ్యానంతో చూస్తూ ఉంటుంది కాని ఏమీ మాట్లాడలేదు.

“అంతక్రితమే వసారాలోకి వెళ్ళిపోయిన నాన్నగారు చెల్లాయిని పంపారు. చెల్లాయి గదిలోకివచ్చి అమ్మచెవులో ఏదో ఉంది. అంతక్రితమే తయారుచేసిన టిఫెన్, కాఫీ చెల్లాయిద్వారా వసారాలోకి పంపింది అమ్మ. గదిలోఉన్న ముసలి ముత్తయిదుకు అమ్మే టిఫెన్, కాఫీ ఇచ్చింది కాని అవిడ తను తీసుకొనిన సౌమ్యంగానే నిరాకరించింది.....

“అసలు కథకన్న ఉపోద్ఘాతమే పెరిగిపోతోందే?” అన్నా.

“టూకీగా చెప్పేస్తా విను. టిఫెన్లయాయి. యీలోగా మా నాన్న ఇంకో కంఠం (వరుని తండ్రిదనుకుంటూ) ఏవేవో రాజకీయాల్లా, రేవనింగుల్లా గురించి చర్చించుకున్నారు. కాస్తేపటికి మా చెల్లాయి లోపలికి వచ్చి నాఫిడేలు పట్టికెళ్ళి వసారాలో పెట్టింది.

“మా నాన్న లోపలికివచ్చి “అమ్మాయిని తీసుకొనిరా” అని అమ్మతో చెప్పి వెళ్ళిపోయారు. మా అమ్మ నాచెయ్యి పట్టుకొని వసారాలోకి నడిపించుకు వెళుతుంటే నాగుండె ఆగిపోతుండేమో నన్నంతవేగంగా కొట్టుకోసాగింది. కాళ్ళు వణికిపోయాయి. తడవకుతూ వెళ్ళి వాళ్ళకి కొంచెం దూరంలో ఎదురుగుండా వేసిన చాపమీద నెమ్మదిగా కూర్చున్నా. ఎదురుగుండా మా నాన్న కాక ఇద్దరువ్యక్తులు కూర్చున్నట్లు గ్రహించా కాని ధైర్యంతో తలెత్తి చూడలేక పోయా—మగవానికున్న ధైర్యం ఆ క్షణంలో ఆడదాని కెందుకుండదో? ఆ వరుడూ అతని తండ్రికూడా నన్ను రెప్ప వాల్చకుండా చూస్తూంటారు కదా! యీ ఆలోచన వచ్చే టప్పుటికి తలెత్తి వరుని వేపు చూద్దాం అనిపించింది కాని ధైర్యంఏదీ’.....

“నీ పేరేమిటమ్మా” అంది ఒక కంఠం. అది పెళ్ళి కుమారుడి తండ్రిదనుకుంటూ.

“చెన్నమ్మా” అని మానాన్న చెప్పించారు.

“బానకి” అన్నా నెమ్మదిగా వంచిన తల ఎత్తకుండానే.

“అమ్మాయి ఎంతగురు చదువుకుంటే.”

“స్కూలుపైసలు చదివించండి” అన్నారు మా నాన్న.

“వాళ్ళ అందరికన్ను ఏంమాట్లాడుకున్నాయో గలవంచుకు మామన్నాను కనుక నాకు తెలియకుకాని మా చెల్లాయి తెచ్చిన ఇంగ్లీషు పుస్తకం నా కర్తవ్యాన్ని తెలిపింది. నిజంగా నాకు అప్పుడు ఉడుకుమోతుతనమే వచ్చింది. స్కూలు పైసలు చదివించంటే అంతవమ్మకంటేకుండా మళ్ళీ అక్కడో పల్లెకొ ఎగ్జామినేషనా?...అదే పెళ్ళికుమారుడి బి. యే. డిగ్రీ చూపమని మేంఅడిగితే ఏమవుతుంది?...“ మమ్మల్ని నమ్మకుండా మా మాటమీద గౌరవంలేక మమ్మల్ని అగౌరవించారు—పోనీ మా అమ్మాయి బి. ఏ. చదవలేదు— సరేనా?” అంటూ విపరీతమైన కోపంతో యీ పెద్దలు లేచిపోతారే?...ఈ పరీక్ష ఆడదానికిమాత్రం అవమానం కాదుకాబోలు?...ఇప్పుడే కనుక మా అన్నయ్య ఉంటే వాళ్ళు నన్నుచేసే యీ పరీక్షకు వశ్యమండి అవతలకి గంటివేసి ఉండును.

“చివరకి చదవడం ఎలాగూ తప్పదు కనుక చదివాను. ఆ ముసలాయన మనస్సు తృప్తిపడింది కాబోలు “ఇంతబాగా ఇంగ్లీషు చదివే పిల్లలకి తెలుగులో వాళ్ళుగ్గి ఉండడం చాలా కష్టంనుమాండి” అన్నాడు. అదిఒక లోపంగా సంబంధం ఎక్కడ చెడిపోతుందో అనే భయంతో మా నాన్న భారతం తెప్పించి నాచేత బలవంతంగా చదివించారు. నాకు తెలుగు చదవడం రాకపోలేగా?...భారతం చదివే టప్పుటికి నాకు కొంతవరకూ సిగ్గు తగ్గింది. పుస్తకంమూసేస్తూ ఆశ్రయత్నంగా తలయెత్తి వాళ్ళవేపు చూశా. వరుని తండ్రి అంగీకార సూచకంగా అర్ధనిమిలితలోచనుడై పురాణం వింటున్నవాడికి మల్లేబుర్ర ఉప్పుతున్నాడు. పెళ్ళికుమారుడు అన్య మనస్కంగా ఉన్నవాడు హటాత్తుగా నా కళ్ళలోకి చూశాడు. చటుక్కున తల వంచేశా. అబ్బ ఆ కళ్ళు అంత కఠినంగా ఉన్నాయేమిటి? సౌమ్యత నెమ్మదితనం ఆకళ్ళలో లేకేలేవు—ఆకళ్ళని చూస్తేనే భయంవేసింది. మనిషి యీ కాలపు అందరి స్త్రీదెంట్లకి మల్లేనూటు వగైరాలతో తీవిగానే

ఉన్నాడు, కాని అతనిలో సహజ సౌందర్యంనాకు ఏ కోశాన్నీ కనిపించలేదు.

“తరువాత సంగీతం పాడించారు. వరుని తండ్రి “వీణ చెప్పించక పోయారూ” అన్నాడు తేలిగ్గా. నాకు వల్లు మండిపోయింది.” పిళ్లసామ్మేం పోయింది? ...వీణ నేర్పు కంటే భారతనాట్యం అభ్యసినై బాగుండిపోను అంటాను. పిళ్లకోసం ప్రపంచంలో ఉన్న అన్నికళలూ అన్నికాస్త్రాలు అభ్యసించి కూర్చోవాలిగావును! తన కొడుక్కు కవిత్వం వచ్చా? చిత్రలేఖనమో!! అట్టే ఇవేమి పెళ్లికొడుక్కు అవసరంలేదు. సరే అక్కడనా అవసరం తీరిపోయింది. గదిలోకి వచ్చాక ఆ ముసలావిడ ఉండే—ఆవిడా. నా శారీరక పరీక్ష. మొదలుపెట్టింది. అతినెప్పుడిగా మాట్లాడి నాకు చెవులులేదనీ, చిన్న అచ్చుపుస్తకం దూరంగా పెట్టి చదివించి కంటి జబ్బులేదనీ దొడ్లోచాక, నడిపించుకువెళ్ళి (యీలోగానా నడక పరీక్షిస్తూ) నాకు కుంటివంటి రోగం వీరీలేదనీ ఒక నిర్ధారణకి వచ్చింది. ఇవన్నీ చేస్తున్నప్పుడు నాకు విపరీతమైన కోపం, ఉడుకుమోతుతనం వచ్చాయి. కాని తప్పుడు—అడపిల్లయి జన్మించినందుకు శిక్షగా పెళ్ళి చూపుల్లో యీ అన్ని పరీక్షలకీ నిలవవలసిందే!

“వసారాలో కట్నం విషయమై చచ్చ జరుగుచున్నట్లు అక్కడనుంచి వచ్చే మాటల్ని బట్టి గ్రహించాను. బేరం అయిదువేలలో నడుస్తోంది. మా నాన్న నాలుగువేలకి ఎల్లాగేనా నెటిల్ చేద్దామని చూస్తున్నాడు.

నాలుగువేలు!

మా సంసార పరిస్థితి ఎక్కడ? నాలుగువేలు ఎక్కడ? మా నాన్న ఏమైనా ఆలోచించే యీ మాట అంటున్నాడా?

ఇంతట్లోకే మా అన్నయ్య వచ్చాడు. వసారాలో జనాన్ని చూశాడు. తిన్నగా గదిలోకివచ్చి నన్ను దొడ్లోకి తీసుకు వెళ్లాడు. జరిగిన విషయమంతా అన్నయ్యతో ఏడుస్తూ చెప్పాను. గబగబా వసారాలోకి వెళ్ళి “మీకు మా ఆమాయి నచ్చిందా?” అన్నాడు.

“ఆ! పిల్లకేం?” అన్నాడు ముసిలాడు.

“క్షమించండి—మా ఆమాయికి అబ్బాయి నచ్చలేదు” అన్నాడు—ఇంకేముంది? అయ్యాయి పెళ్ళిచూపులు” అంటూ జానకి ముగించింది. నేనూ లేచాను.

పసిపిల్లలకు వరప్రసాదిని

పిల్లల లీవరు, స్పీను వ్యాదులకు

జమ్మి వారి

లివర్ క్యూర్

కెమిస్ట్రలంబరివద్దను దొరకును.

జమ్మి వెంకటరమణయ్య & సన్సు హెల్ ఆఫీసు మైలాపూరు మద్రాసు.

2 రకముల బౌషధములు-

(1) వ్యాధి ముదరని సాధారణగు గృతలకు.

(2) ప్రమాదకరమైన లక్షణములు కలిగిన కఠినమైన వ్యాదులకు

(అ) క్రియాధాతువునకు చివర 'ఆ' గాని, 'యా' గాని చేర్చినచో భూతకాలిక క్రియారూపమగును.

(ఆ) ధాతువు హలంతమగుచో చివర 'ఆ' చేర్చవలెను.

ఉదా :—पढ़ चదుपु ;

पढ़ा चदिबेनु.

सुन विनु ;

सुना विनेनु.

(ఇ) 'आ' కార, 'ए' కార, 'ओ' కారాంతములగు ధాతువులకు చివర 'या' చేర్చిన భూతకాలమగును.

ఉదా :—आ नच्पु ;

आया नच्चेनु.

खे पडवनडुपु ;

खेया पडवनడిबेनु.

सो निदिमचु ;

सोया निदिमचेను.

(ఈ) క్రియా ధాతువు 'ई' కారాంతమయిన, చివర 'ई' ని హ్రస్వము చేసిన పిదప 'या' చేర్చవలెను.

ఉదా :—सी कुट्टु ;

सिया कुट्टेनु.

పై నియమములకు లోబడని క్రియలు.

कर चैयु ;

किया चैनेनु.

जा वेखु ;

गया वेखेनु.

ले तीसुकोनु ;

लिया तीसुकोनेను.

हो अगु ;

हुआ आयెनु.

दे इच्पु ;

दिया इच्चेను.

है पुन्याడు, पुన్నడి.

या पुండెను.

(ఉ) చివరను 'ऊ' యున్నచో దానిని 'उ' చేసి 'आ' చేర్చవలెను.

ఉదా :—छू ठाकु ;

छुआ ठाकेను.

(అ) పై భూతకాలిక క్రియారూపములను आ - ए - ई నియమము ననుసరించి మార్చిన, పుంలింగ బహువచనము, స్త్రీలింగ ఏక వచనము ఏర్పడును.

ఉదా :—पढ़ा पुंलिङ्गము ఏకవచనము.

आया पुंलिङ्गము ఏకవచనము.

पढ़े पुंलिङ्गము బహువచనము.

आये पुंलिङ्गము బహువచనము.

पढ़ी स्त्रीलिङ्गము ; ఏకవచనము.

आई स्त्रीलिङ्गము ; ఏకవచనము.

పై నియమములకు లోబడని క్రియలు

(ఆ) పియా, దియా, లియా, కియా—వీని స్త్రీలింగ, ఏకవచన రూపములు క్రమముగ షీ, థీ, లీ, కీ అగును.

(ఆ) స్త్రీలింగ ఏకవచన రూపమునకు పైన అనుస్వారము నుపయోగించిన, స్త్రీలింగ బహువచన రూపమగును.

(ఇ) ఉదా:—आयीं, गईं (गयीं), सुनीं

భూతకాలములో అకర్మక క్రియయొక్క లింగవచనములు కర్తననుసరించి యుండును.

పుంలింగము.

ఏకవచనము

బహువచనము

ఉదా:—मैं आया నేను వచ్చితిని.

हम आये మేము వచ్చితిమి.

तू आया నీవు వచ్చితివి.

तुम आये మీరు వచ్చితిరి.

आप आये తమరు వచ్చితిరి.

वह आया అతడు వచ్చెను.

वे आये వారు వచ్చిరి.

స్త్రీలింగము.

मैं आयी ।

हम आयीं ।

तू आयी ।

तुम आयीं ।

आप आयीं ।

वह आयी ।

वे आयीं ।

లా తీసికొనివచ్చు, బోల మాట్లాడు, భూల మరచి పోవు - ఇవి అకర్మక క్రియలుగ పరిగణింపబడును.

భూతకాలములో క్రియ సకర్మకమైనపుడు కర్తకు 'నే' అను ప్రత్యయము వచ్చును.

ఉదా:—राम ने पढ़ा రాముడు చదివెను.

सरला ने सुना సరళ విన్నెను.

उसने देखा అతడు చూచెను. (वह + ने = उसने)

భూతకాల క్రియ సకర్మకమైనపుడు (కర్తకు 'నే' ప్రత్యయము వచ్చినపుడు) క్రియ కర్మ యొక్క లింగ వచనములనుసరించి యుండును.

స్త్రీ లింగము

ఉదా :—తుమనే ఒక సబక్ పఢా

తుమనే దో సబక్ పఢే

అసనే ఒక కితాబ దీ

అసనే కఱ్ఱ కితాబే దీ

కర్మలోపించినగాని, లేక కర్మకుగూడ ప్రత్యయము వచ్చినగాని క్రియ ప్రథమ పురుష పుంలింగ ఏకవచనముగనుండును.

ఉదా :—మేనే సునా

అపనే రామ క్కొ బులాయా

మీరొక పాఠము చదివితీరి.

(సబక్ - పుంలింగము ఏకవచనము).

మీరు రెండు పాఠములు చదివితీరి.

(సబక్ - పుంలింగము బహువచనము).

అతడొక పుస్తకము నిచ్చెను.

(కితాబ స్త్రీలింగము, ఏకవచనము).

అతడు కొన్ని పుస్తకము లిచ్చెను.

(కితాబే - స్త్రీలింగము, బహువచనము)

నేను వింటిని (కర్మ లోపించినది).

తమరు రాముని పిలచితీరి.

(రామ క్కొ - కర్మతో ప్రత్యయము వచ్చినది).

వే, యే, కౌన, జొ లకు బహువచనమున 'నే' ప్రత్యయము వచ్చిన, అవి క్రమముగ అన్హొనే, ఇన్హొనే, కిన్హొనే, జిన్హొనే అగును.

కహానీ కథ (స్త్రీలింగము, ఏకవచనము).

దేర ఆలస్యము (స్త్రీలింగము)

లేఖ వ్యాసము. (పుంలింగము)

ఇనామ బహుమతి, ఇనాము. (పుంలింగము)

పానీ బరసనా వర్షము కురియుట.

గానా పాట. (పుంలింగము ఏకవచనము)

తక్ జానా అలసి పోవుట.

తక్వాట అలసట. (స్త్రీలింగము).

చోర దొంగ (పుంలింగము) ,

కోశిశ ప్రయత్నము. (స్త్రీలింగము).

అజ్జ అపనే కయా కయా?

అజ్జ మేనే ఒక తొటి సీ కహానీ లిఖి.

ఇస్తీఫా రాజనామా (పుంలింగము)

భూఖ ఆకలి (స్త్రీలింగము)

చిట్టి ఉత్తరము (స్త్రీలింగము ఏకవచనము).

ఖత్త ఉత్తరము. (పుంలింగము)

జవాబు బదులు ; జవాబు (పుంలింగము)

కాఫీ కాఫీ (స్త్రీలింగము)

భాషణ ఉపన్యాసము (పుంలింగము)

పకడనా పట్టుకొనుట.

వతానా చెప్పట

డాక్రియా తపాలు బంట్లోతు.

నేడు తమరేమి చేసితిరి ?

నేడు నేనొక చిన్న కథ వ్రాసితిని.

तुम इतनी देर से क्यों आये ?

आज मैं स्टेशन गया, इसलिये (मुझे) देर हो गई ।

जिन्होंने यह लेख लिखा, उन्होंने पचास रुपये इनाम पाये ।

आज खूब पानी बरसा ।

सुमित्रा की बहन ने एक गाना गाया ।

उस लड़की ने दिन भर काम किया ।

इसलिये वह बहुत थक गयी ।

कल मेरी तबियत ठीक नहीं थी ।

पुलिस ने चोर को पकड़ने की कोशिश की ।

आपने जो फल भेजे, (वे) अच्छे थे ।

आप जानते हैं उसने क्यों इस्तीफा दे दिया ?

कल रात को मैंने खाना नहीं खाया, क्योंकि मुझे भूख नहीं थी ।

रामने अपने घर का पता नहीं बताया ।

मैंने इंदिरा की चिट्ठी का जवाब दिया ।

तुमने आज सबेरे काफ़ी पी ?

नहीं, मैंने दूध पिया ।

मैंने एक सभा में पंडितजी का भाषण सुना ।

मेरी घड़ी में पाँच बज गये ।

मेरी बात सुनकर वह जोर से हँसा ।

गाड़ी आ गई ।

डाकिया मेरे लिये एक खत लाया ।

कृष्ण अपनी किताब लाना भूल गया ।

अध्यापक तुमसे क्या बोले ?

మీరింత ఆలస్యముగా ఎందుకు వచ్చితిరి ?

నేడు నేను స్టేషన్ కు వెళ్ళితిని, ఇందుచే ఆలస్యమైనది.

ఈ వ్యాసము వ్రాసిన వారు యాభై రూపాయలు బహుమతి పొందిరి.

నేడు బాగా వర్షము కురిసెను.

సుమిత్ర చెల్లెలు ఒక పాట పాడెను.

ఆ బాలిక రోజంతా పని చేసెను.

ఇందుచే ఆమె చాల అలసి పోయెను.

నిన్న నా ఆరోగ్యము బాగుండ లేదు.

పోలీసువారు దొంగను పట్టుటకు ప్రయత్నించిరి.

మీరు పంపిన పండ్లు బాగుండినవి.

అతడెందులకు రాజీనామా యిచ్చెనో మీరెరుగుదురా ?

నిన్న రాత్రి నేను భుజించ లేదు. ఎందుచేతనంటే నాకు ఆకలియుండ లేదు.

రాముడు తన అడ్రసు చెప్ప లేదు. (తెలుప లేదు).

నేను ఇందిర ఉత్తరమునకు బదులు వ్రాసితిని.

మీరు ఈ రోజు ప్రొద్దున కాఫీ త్రాగితిరా ?

లేదు, నేను పాలు త్రాగితిని.

నేనొక సభలో నెహ్రూగారి ఉపన్యాసము వింటిని.

నా గడియారములో ఐదు గంటలైనది.

నా మాట విని అతడు బిగ్గరగా నవ్వెను.

బండి వచ్చినది.

తపాలు బంట్లోను నాకొరకు ఒక పుత్తరము తెచ్చెను.

కృష్ణుడు తన పుస్తకము తెచ్చుట మరచెను.

ఉపాధ్యాయులు మీతో ఏమి చెప్పిరి ?

★

ద స రా ఉ త్స వ ము లు

(32వ పేజీ తరువాయి)

20-10-50 విజయదశమి శుక్రవారం సాయంత్రము 6 గంటలకు

ఇంగ్లీషు నాటకము రిహార్సల్సు	ఈ రిహార్సల్సు నాటకములో వి. సావిత్రి, హిందీ నాటకములో పుష్పాగాంధీ, అరవ నాటకములో జయకుమారి మొదటి బహుమానములు. ఇంగ్లీషు డ్రామాలో నటించిన వి. వరలక్ష్మికి శ్రీ లింగమూర్తి గారు ఒక ప్రత్యేక బహుమానము నొసంగిరి. నాటక ప్రదర్శనాసంతరము అంధ్ర మహిళాసభ నాట్యోపాధ్యాయని	పరీక్షింపబడు : శ్రీ గిడుగు సీతాపతిగారు శ్రీ డాక్టరు అవధానిగారు హిందీ శ్రీ కృష్ణమూర్తిగారు శ్రీ లింగమూర్తిగారు.
--------------------------------	--	---

శ్రీమతి సామ్రాజ్యముగారి దర్శకత్వమున విద్యార్థినులు నృత్య ప్రదర్శనముల నొసంగిరి.

అటుపైన శ్రీమతి వెనిగండ్ల పుష్పావతి చౌదరిగారి అధ్యక్షత క్రింద జరిగిన సభలో మంత్రి
సంజీవ రెడ్డిగారి సతీమణి, శ్రీమతి నాగరత్నమ్మగారు విజయవతులకు బహుమతులను పంచిరి.
అటుపైన దసరా ఉత్సవముల ముగింపు సూచిస్తూ, నిర్వాహకులకు, పరీక్షాధిపతులకు,
పాల్గొన్న విద్యార్థినులకు సభ్యురాండ్రకు వారి బిడ్డలకు, యితర విధములుగ సహకరించిన ప్రతి
వారికి, ప్రేక్షకులకు, బహుమతులకు తదితర ఖర్చులకు విరాళములిచ్చిన సోదరీమణులకు కృతజ్ఞ
తాళివందనములను కార్యదర్శిని నివేదించెను.

శ్రీమతి విజయలక్ష్మిగారు. కుమారి జయ అప్పస్వామి
రచించిన చిత్ర పటముల ప్రదర్శనమును వాసింగ్టన్ ఎంబెసీలో
తెరచుచున్న దృశ్యము.

కుమారి జయ అప్పస్వామిగారు భారత ప్రభుత్వమొసగిన
విద్యార్థి పేతనముతో, చైనాలో చిత్ర కళా విధానాన్ని అభ్య
సించారు. పై పటములో శ్రీమతి విజయలక్ష్మి. కుమారి అప్ప
స్వామి, వాసింగ్టన్ లోని జాతీయ చిత్ర కళా మంటపపు
నియంత డేవిడ్ ఫిన్ డ్లీ.

కృ త జ్ఞ త.

రాజ్యలక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాల
యపు విద్యార్థినుల భోజన నిధికై
పప్పిచెట్టి రాఘవయ్యచెట్టి భారితీన్
వారు రూ. 50/- విరాళముగా నిచ్చిరి.
వీరు గత రెండు సంవత్సరములు గూడ
తమ విరాళము నిచ్చి ప్రోత్సాహ
పరచియున్నారు. వీరికి మా కృతజ్ఞత.

అ. చన్నమంటమ్మ.

డిల్లీ లో

ఆంధ్ర విద్యా సంఘము

ఉద్యోగ నిమిత్తంగాగాని, వృత్తి నిమిత్తంగాగాని ఢిల్లీలో వసించే ఆంధ్రుల బిడ్డల విద్యాభ్యాసం ఒక పెద్ద సమస్య అయింది. ఈ విద్యార్థుల సంఖ్య ప్రభుత్వము బాధ్యత వహించేటంత పెద్దదీకాదు, నిర్లక్ష్య పెట్టవలసి నంత స్వల్పమైనదీకాదు. ఆంధ్ర బాలబాలికలు, విద్యా నిమిత్తం తమ పుట్టుక స్థానాలను తరలిపోకుండానున్నా,

గత్యంతరములేక, అన్యభాషలో విద్య నభ్యసించవలసిన యిక్కట్టును అతిక్రమించేటందుకున్నా, వారికి తమ మాతృ భాషలోగల సాంప్రదాయ సంస్కృతులను సమన్వయించు కునే అవకాశము గలిగించేటందుకున్నా, ఆంధ్ర విద్యా సమాజము స్థాపించబడినది. ఈ సమాజపు ప్రయత్నముచే, మదరాసు నెకండరీ పాఠశాల, (ఢిల్లీ), లో 1950 మేనెల

మదరాసు నెకండరీ పాఠశాల (ఢిల్లీ) తెలుగుభాషలో క్రొత్తగా స్థాపించబడిన ఒకటి, రెండు తరగతులు.

నుండి ఒకటి, రెండు తరగతులు ప్రారంభించబడ్డాయి. అనతికాలంలో యీ సమాజము తరఫున ప్రత్యేక పాఠశాల నెలకొల్పే ఆశయం ఉన్నది. అయితే కనీసము రూ. 8000/- ప్రారంభములోనే కావలసిన ఆవశ్యకతయన్నది. ఇటువంటి సంస్థ ఢిల్లీ ఆంధ్రుల కన్యకాశ్రమమేగానుండా రాజధాని నగరంలో ఆంధ్రులకీపాటి అవకాశం ఉండటం యావ దాంధ్రలోకం అభిలషించవలసిన విషయం. అందువల్ల యీ విద్యా సంఘానికి సర్వవిధములా తోడ్పడి, యీ సదవకాశం

మును పురస్కరించుకోవటం ఢిల్లీ ఆంధ్రుల ప్రధాన కర్తవ్య మేయైనా, ఆంధ్రులందఱు యీ విషయములో బాధ్యత గుర్తించి, విరివిగా ధనవిరాళాలిచ్చి పోషించవలెనని హెచ్చ రించుచున్నాము.

విరాళములను శ్రీ సి. వి. నారాయణరావు, ఎమ్. ఏ., సెక్రెటరీ, పార్లమెంటు సెక్రెటేరియట్, న్యూ ఢిల్లీ అను విలాసమునకు పంపగలరు.

ఇట్లు,

ఆంధ్ర విద్యా సంఘపు కార్యనిర్వాహక వర్గము.

పారిశ్రామిక విద్యాలయపు సహాయనిధితై

నృత్యగాన ప్రదర్శనములు.

ఆంధ్ర మహిళాసభ స్థాపితమై దాదాపు 10 సంవత్సరములు కావస్తుంది. ఆంధ్ర మహిళాసభ నిర్వహించుచున్న కార్యకలాపములు ఎన్నో ఉన్నవి. ఈ సభయందు ముఖ్యముగా పారిశ్రామిక శాఖ, బెనారస్ ప్రవేశిక, యింటర్ మీడియేట్ పరీక్షలకు తరఫీదు నిచ్చు విద్యాశాఖ, నృత్య గాన శాఖలు కలవు.

రాణీ రాజ్యలక్ష్మి పారిశ్రామిక విద్యాలయము స్థాపించినాల్గు సంవత్సరములు పూర్తి అయినవి. ఈ పారిశ్రామిక శాఖలో ఆణేకమంది బీద విద్యార్థినులు వివిధములైన గృహపరిశ్రమలందు, చేతి పనులయందు తర్ఫీదుపొంది ప్రభుత్వ పరీక్షలయందు కృతార్థులౌతున్నారు. ఇందు విద్యార్థినులకు జాతి, కుల, మత వివక్షతలు లేకుండా అన్ని వృత్తులలోనూ ఉచిత శిక్షణయు, పెక్కుమందికి ఉచిత భోజనవసతి సదుపాయములకు ఏర్పాట్లు చేయబడినవి. ఈ ఏర్పాట్లు నిరాఘాటంగా కొనసాగుటకై నిధి సంపాదనకు గాను గతిమాసం (అక్టోబరు) 6, 7, 10 తేదీలయందు రసికరంజని సభలో నృత్య, గాన ప్రదర్శనములు జరుపబడినవి.

ఆ ప్రదర్శనములలో 6-10-50 సాయంకాలము ప్రధాన న్యాయమూర్తులు శ్రీ రాజమన్నారగారి అధ్యక్షతన, కుమారి (బేబీ) కమలచే భరతనాట్య ప్రదర్శనము జరిగినది.

శనివారం 7-10-50 న్యాయమూర్తులు శ్రీ చింతగుంట రాఘవరావుగారి అధ్యక్షతన, గానరత్న వి. వి. శతగోపన్ బృందమువారి కర్ణాటక సంగీత కచేరీ జరిగినది.

మంగళవారము 10-10-50 శ్రీ లాల్ చంద్ దాదాగారి అధ్యక్షతన, రమణీయ కళాకేంద్రపు రమణీ గోపాలకృష్ణ బృందమువారి నృత్యము జరిగినది.

ఈ ప్రదర్శన సందర్భములలో ఈ క్రింద పేర్కొన్న వారు విరాళముల నొసగి తమ ఔదార్యమును చూపిరి.

శ్రీ లాల్ చంద్ దాదాగారు	రూ. 1,000
శ్రీ మెయ్యప్ప చెట్టియార్ గారు	,, 500
శ్రీ కేశవలాల్ జీ సాగారు	,, 251
గౌరవనీయులు శ్రీ సంజీవ రెడ్డిగారు	,, 116
గౌరవనీయులు శ్రీ సీతారామరెడ్డిగారు	,, 116
శ్రీమతి లతలమ్మగారు	,, 101
శ్రీ సి. యం. కొత్తారీగారు	,, 101
శ్రీ పితాపురం మహారాజావారు	,, 101
శ్రీ ఎ. స్వామిగారు	,, 100
శ్రీ కుట్టి కృష్ణమీనన్ గారు	,, 100
శ్రీ పి. సంతానం గారు	,, 100
శ్రీ డాక్టర్ యు. కృష్ణరావుగారు	,, 100
శ్రీ కొత్తారీ చిమన్ లాల్ గారు	,, 51
శ్రీ దావీగారు	,, 51
శ్రీ అమీచంద్ శగిన్ దాస్ గారు	,, 51
యం. సి. దలాల్ అండ్ కో	,, 51
శ్రీ వి. టి. రంగస్వామిగారు	,, 50
శ్రీ డి. హెచ్. నంబూద్రీపాల్ గారు	,, 50
శ్రీ కె. రాజయ్యర్ గారు	,, 50
శ్రీ సుబ్బయ్యనాయుడుగారు	,, 35
శ్రీ జే. యం. సేత్ గారు	,, 30
శ్రీ ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యం గారు	,, 25
శ్రీ టి. ఎ. రంగాచారిగారు	,, 25
శ్రీ చలసాని మాధవరావుగారు	,, 25
శ్రీమతి కే. మాణిక్యంబగారు	,, 25
గౌరవనీయులు కుమారి స్వామిరాజాగారు	,, 25
శ్రీ టి. భాస్కరరావుగారు	,, 25
న్యాయమూర్తులు శ్రీ. కె. సుబ్బారావుగారు	,, 25
శ్రీ యస్. శేషమూల్ గారు	,, 25
శ్రీ ఎ. జానకిరామ్ గారు	,, 20

నృత్యగాన ప్రదర్శనములు

శ్రీ కె. యస్. మెహతాగారు	రూ.	15	శ్రీమతి జి. కమలామణిగారు	రూ.	5
న్యాయమూర్తి శ్రీ పంచాపకేశ కామ్రోగారు	,,	15	శ్రీ శ్రీమన్నారాయణగారు	,,	5
శ్రీ వి. యస్. మణిగారు	,,	15	శ్రీ యస్. ఎ. గాఫర్ గారు	,,	5
కనీరామ్ అండ్ సన్సు	,,	11	శ్రీమతి డాక్టర్ రామకృష్ణమ్మగారు	,,	3
శ్రీ యం. రామచంద్రరావుగారు	,,	10	శ్రీ టి. యస్. అరుణాచలంగారు	,,	2
శ్రీ జోగారావుగారు	,,	10	శ్రీ యస్. పి. రామాయమ్మగారు	,,	2
శ్రీ కే. గోపాల్ రావుగారు	,,	10	వీరికందఱు మా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞత. ఆంధ్ర		
శ్రీ యం. భక్తవత్సలంగారు	,,	10	మహిళాసభ కార్యనిర్వాహక వర్గమువారు, ఉపాధ్యాయి		
శ్రీ వి. వి. శ్రీనివాస అయ్యంగారు	,,	10	నులు, తదితర శఫ్యుర్రాండ్రు, విద్యార్థినులు, యీ కార్య		
శ్రీ అనంతకయనం అయ్యంగారు	,,	10	క్రమ నిర్వహణలో మిక్కిలి తోడ్పడియుండిరి. వీరికి మా		
శ్రీమతి చంద్రాబాయిగారు	,,	10	కృతజ్ఞత. అభిమానముతో, ప్రవేశ రుసుమునుకట్టి ప్రదర్శన		
శ్రీమతి సి. రత్నావళిగారు	,,	10	ములకు విచ్చేసిన ప్రేక్షకవర్గమునకు మా కృతజ్ఞత. వీరందఱి		
ఉడ్లండ్సుహోటర్	,,	5	సహకార సాభిమానములతో మేము తలపెట్టిన సేవా		
శ్రీ బషీర్ అహమ్మద్ సయ్యద్ గారు	,,	5	కార్యక్రమము నిరాఘటముగా కొనసాగఱదని భావించు		
శ్రీ హెచ్. జోగారావుగారు	,,	5	చున్నాము.		
శ్రీ తెన్నేటి విశ్వనాథంగారు	,,	5	జి. జమునాబాయి అ. చన్నఘంటమ్మ		

మైసూరు పట్టు బట్టలు

హెచ్చుకాలము మన్నిక కలవి

మునుపటికంటె ఇప్పుడు మైసూరు సిల్కు వస్త్రము లే హెచ్చుగా స్త్రీలు ధరించుచున్నారు. మైసూరు సిల్కులో శ్రేష్టమైన చీరెలు, గౌనుగుడ్డలు, రవికె గుడ్డలు మొదలైనవి స్త్రీలకు, పురుషులకుకూడా అవసరమగు సర్వ విధములగు దుస్తులును అధికముగా వాడబడుచున్నవి.

★
మైసూరు సిల్క్స్
100 కి నూరు పంతులు
స్వచ్ఛమైనవి, కల్తీలేని
పట్టువి.

మైసూర్ సిల్క్స్

గవర్నమెంట్ సిల్క్ వీవింగు ఫ్యాక్టరీ, మైసూరు.

రివల్యూట్ అధ్యక్షులు బాబు రాజేంద్ర ప్రసాద్.
సిల్హా అధ్యక్షతనములో గరల్ నైట్స్, ప్లూబర్న్స్ రాతీ చూచుచున్న దృశ్యం.

ఆంధ్ర మహిళాసభ—సృత్య శాఖ

ఆంధ్ర మహిళాసభలో

శాస్త్రయుక్తమైన తంజావూరు భరతనాట్యము నేర్పబడుచున్నది.
జూనియర్-సీనియర్-తరగతులలో 3 సంవత్సరముల పరిమితిలో,
భరతనాట్యము సంపూర్ణముగా నేర్పబడును.

తరగతులు ప్రారంభింపబడినవి.

ప్రవేశరుసుము :—రూ. 2.

సభ్యత్వ రుసుముతోరలసి

జూనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 6.

సీనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 9.

సృత్యోపాధ్యాయిని :—శ్రీమతి ఎన్. సామ్రాజ్యలక్ష్మి.

వివరములకు :—కార్యదర్శిని.

ఆంధ్ర మహిళాసభ, లబ్—మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

ఆంధ్రమహిళాసభ

మైలాపూరు - మద్రాసు

మహిళా విద్యాలయము :— హిందీ, కాశీ విశ్వవిద్యాలయపు ఎడ్మిషన్, ఇంటర్మీడియేట్ పరీక్షలు, నృత్యము, గానము.

పారిశ్రామిక విద్యాలయము :—కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ, ఊలు అల్లికలు, నూలు (గవర్న మెంటువారిచే వడకుట, చేనేత ఇత్యాది పరిశ్రమలలో గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ. బీద విద్యార్థినులకు ఉచితము.

హెక్టికల్ ఇన్స్టిట్యూట్ :— స్త్రీలకు టైపు, మార్పుహాండు - గవర్న మెంటు పరీక్షలకు శిక్షణ.

మహిళా మందిరము :— స్త్రీవిద్యార్థినులకు వసతిగృహము.

ఆంధ్రమహిళ :— స్త్రీలలో విద్యావ్యాప్తికై, స్త్రీలచే నడుప బడుచున్న సచిత్ర మాసపత్రిక.

నిర్మలాదేవి గ్రంథాలయము :—సభ్యురాండ్రు, విద్యార్థినుల ఉపయోగార్థము సేకరించిన తెలుగు, హిందీ, ఆంగ్ల గ్రంథ సముదాయము.

నర్సింగ్ హోమ్ :— స్త్రీ, శిశువుల సంరక్షణశాల, ఉచిత వైద్య శాల—అడయారులో నిర్మింపబడుచున్నది.

క్రీడా, క్లబ్బుశాఖలు.

సభ్యురాండ్రుగాజేరి, యీ జాతీయ సంస్థను పోషించండి.

ఆంధ్రమహిళ

DECEMBER 1950. ANDHRA MAHILA

ANNAS 6

ఆంధ్ర మహిళాసభ

కాశీ విశ్వ విద్యాలయము, హిందీ, కళాశాఖలు

కాశీ విశ్వ విద్యాలయపు సీనియర్ తరగతులు, జూనియర్, సబ్ జూనియర్ తరగతులు, జరుగుచున్నవి.

కాశీ ఇంటర్మీడియట్ తరగతులు కూడ జరుగుచున్నవి.

హిందీ ప్రాథమిక, మధ్యమ, రాష్ట్రభాష, విశారద పరీక్షలకు, సంగీతము, నృత్యము లందు, శిక్షణ జరుగుచున్నది.

వీనిలో జేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తులు పంపవలెను.

విద్యార్థినులకు వసతి సౌకర్యములు గలవు.

తెలిసుకొన గోరువారు వివరముల పట్టికై వ్రాయవచ్చును.

మా కార్యాలయములో, మధ్యాహ్నము 2 గం||నుండి 4 గం||లలోగా స్వయముగా వచ్చి, తెలిసికొనవచ్చును.

కలెస్సాండెంటు.

ఆంధ్ర మహిళాసభ—నృత్య శాఖ

ఆంధ్ర మహిళాసభలో

శాస్త్రయుక్తమైన తంజావూరు భరతనాట్యము నేర్పబడుచున్నది.

జూనియర్-సీనియర్-తరగతులలో 3 సంవత్సరముల పరిమితిలో,

భరతనాట్యము సంపూర్ణముగా నేర్పబడును.

తరగతులు ప్రారంభింపబడినవి.

ప్రవేశరుసుము :—రూ. 2.

సభ్యత్వ రుసుముతోకలసి

జూనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 6.

సీనియర్ తరగతి నెలకు రూ. 9.

సృత్యోపాధ్యాయుని :—శ్రీమతి ఎస్. సామ్రాజ్యలక్ష్మి.

వివరములకు :—కార్యదర్శిని,

ఆంధ్ర మహిళాసభ, లక్ష్—మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

శ్రీ కృష్ణా, రాజకుమారి
ఆంధ్ర దేశమంతటా, నైజామ్, రాయలసీమలలో

ప్రతిభావారి
స్వప్నసుందరి

తమిళనాడు, మైసూరు :
రెల్లంపిత్తయ్య సర్క్యూట్,
బెంగళూరు-2
ఆంధ్ర-దేశము, నైజాము :
పూర్ణా పిక్చర్స్, విజయవాడ.
మదరాసు :
నేషనల్ పిక్చర్స్ లిమిటెడ్.

అంజలిదేవి
జి.వరలక్ష్మి
నాగేశ్వరరావు
శివరావు..ముక్కామతి

స్టూడియో
వాహిని..

ప్రొడ్యూసర్ డైరెక్టర్.
జి.బలరామయ్య

రీ టా హెయిర్ టానిక్ తల వెంట్రుకలను పెంచును

రీటా కుసుళ్లకు బలమునిచ్చి, నిగనిగలాడు నిడుపాటి వెంట్రుకలను పెంచుటకు అద్భుతమైన హెయిర్ టానిక్.

తల వెంట్రుకలు రాలట, నెయ్యట, చుండ్రు, బట్టతల, నేను కొరకు, ఇంకను తల వెంట్రుకలకు సంబంధించిన సమస్త వ్యాధులకు రీటా అనూఘముగ పనిచేయును. వేలకు వేలువాడి గుణమును పొందియున్నారు. మీరుకూడ నేటినుండియే రీటా వాడుడు. రీటా హిందూ శాశ్వతరక్షా దొరకును.

వెల సీసా 15 అణాలు.

RYTA

HAIR TONIC

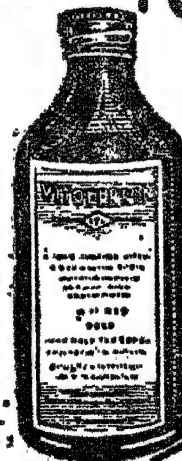

పెరుగుచున్న పసిబిడ్డలకు విటో ఫెర్రిన్ అత్యవసరం

బిసిపావలకు విటో ఫెర్రిన్ యిచ్చి, వారి పెరుగుదలను కనుగొనండి. పెరుగుచుండు పాపాయిలకును, వ్యాధుల నుండి తేరుకొనుచుండువారికిని, శరీరాభివృద్ధికి అత్యవసరమగు పుష్టవిశేషాలు ఇందులో ఉన్నవి.

తయారుచేయువారు:
డి మైహార్ ఇండస్ట్రియల్ & టెస్టింగ్ టాబాకొటరీ లిమిటెడ్,
మల్లేశ్వరం, బెంగళూరు.

విక్రయ ప్రతినిధులు: బెన్టె & కంపెనీ, లిమిటెడ్,
పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 68, మదరాసు.

శ్రీకృష్ణ ప్రయోజనమైత్రీ ఆహారం

శిశుత్వంలో పెరుగుదలమీదనే, భావిజీవితంలో ఆతనిదేహస్థితి ఆధారపడియుంటుంది. కనుకనే తల్లి కనక మునుపూ, కన్న పిదప పాలిచ్చి పోషించుచున్నంతకాలమూ శిశువుకు ఆరోగ్య వంతమైన పెరుగుదలనిచ్చే ఆహారం భుజించడం అత్యవసరం.

నేడులభించే ఆహారంలో, శరీరాన్ని క్రమపద్ధతిలో పెంచే విటమిన్లు చాలా కొరతగా వున్నాయి. కనుక, తల్లి అధికంగా విటమిన్లు తీసుకోవాలి. లేదా, విడ్డ అతి బలహీనంగా జన్మిస్తుంది. అటువంటి విడ్డను పెంచుకోవలసినదం మరికొందరు. పెద్ద వారికి కావలసిన 'ఏ.డి.' విటమిన్లు రోజుకొక అర్థణా ఖప్పులో, "ఎమ్. జి. బి." (మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్) ఫార్మి లవర్ ఆయిల్ వలన లభించును. శిశువులకు రోజుకు ఒక కాఫీ మాత్రమే అవుతుంది.

మద్రాసు గవర్నమెంటు బ్రాండ్

ఫార్మి లవర్ ఆయిల్
పెద్దవారికి - ఖరీదు రోజుకు అర్థణా

ఎడామిన్

శిశువు జన్మించిన క్రొత్తలో, (మద్రాసు గవర్నమెంటు వారి) ఫార్మి లవర్ ఆయిల్లో ఉండే క్రొవ్య పదార్థాలు, అతిసుకుమారంగా యుండే జీర్ణశక్తికి అంతగా పడక పోవచ్చు. అట్లయిన, నిర్జలమైన ఎడామిన్ ఇవ్వండి, ఏ బాధ యుండదు. రోజుకు కొద్దిరుక్కలు మాత్రమే చాలు.

● విటమిన్ 'ఏ': శరీరపు పెరుగుదలను పెంపొందించును. రొంప, ఆటంపు పొంగు, గారి బిళ్లలు మొదలయినవి రాకుండాను, జరికే నందువల్లా, కోను కొన్నంబువల్లా కద్దిన గాయాలవ్యాధి అంటువ్యాధులు రాకుండాకాపాడును.

● విటమిన్ 'డి': దొడ్డి కొట్ట రాకుండా చేయును. ఎముకలు, వంటి వరుస దృఢంగా పెరిగి పెంపొందేటందుకు, యిది ముఖ్యవశ్యకము.

క్రొవ్య పదార్థములు: విటమిన్లను పూర్తిగా జీర్ణము చేసికొనుటకు, శరీరమునకు అదనంగా శక్తిని కలుగ చేసే ఆహారము నిచ్చుటకు, తగిన పేరుగనగూనె యిందున్నది.

గవర్నమెంటు ఆయిల్ ఫ్యాక్టరీ, కాలికట్

పారిశ్రామిక, వాణిజ్య శాఖ

మద్రాసు ప్రభుత్వము

దక్షణ భారతదేశమునకు దీనివ్యాప్తము:

పా రీ అండ్ కంపెనీ లిమిటెడ్ మద్రాసు.

నరసూన్

కాఫీ పాడి

మీ ప్రియమైన పానీయం
ఇప్పుడు
అన్నిచోట్లా
దొరుకును

శ్రేష్ఠమైన స్టాంబేషన్ పీబెరీ,
ఎక్స్క్లూజివ్ కాఫీ గింజలు

7 పానులు, 3 పానులు, 15 పాను, 30 పానుగల

పేట చేయబడిన గుర్త సందీలతో దొరుకును.

నరసూన్ మాన్యుఫాక్చరింగ్ కో., లిడ్, సేలం

మీ చిడ్డకు జబ్బు కారణమేమి ?

మీ చిడ్డ మాంద్యముగా నుండుటకుగల మూలకారణము తక్కువ తెలుసుకోండి. చికిత్సవిమ్ముటకూడా వాదరరమైన వ్యాధి లక్షణములు వట్టి విడువకున్నా, లేక తరుగజెట్టినా, అది తివర వ్యాధి కారణమై యుండవచ్చును. దాన్ని సరియైన వైద్యసహాయముచే నివారించవలయును.

అచోరమందయ్యజ్జము - పోమరిగా యుండుట - చిరచిర లాడుట,
మలబద్ధము లేక అతి విరేచనములు - వాంతులు - కడుపుబ్బరము
లేక కాక - స్వల్పబ్బరము - బరువుగగ్గిపోవుట.

శాంపేనగర్, విజయవాడ • కాకానాథ
విజయనగరము.

ఇతరవైద్యశాలలు :- పాంథాయి
నాగపూరు • ఎన్టీ • కలకత్తా
విశిష్టాచార్య • కుంబకోణము
బెంగళూరు.

జమ్మివారి

లివర్కూర్

లివర్కూర్ వ్యాధులకు
నిరోధనముకూడా సహాయపడును
అన్నిమందుల సాఫ్ట్లొదొరకును.

జమ్మి వైంకటరమణయ్య అండ్ సన్సు,
2, బ్రాడ్వే రోడ్డు, మైలాపూర్, మదరాసు.

మీరు మెక్లీన్స్ తో

నేడు పళ్లు తోముకున్నారా?

“నేను
విజ్ఞతరబడిని
మెక్లీన్స్
వాడుతున్నాను
నా నిత్యకృత్యాలు
దీని తోనే
ప్రారంభిస్తున్నాను”

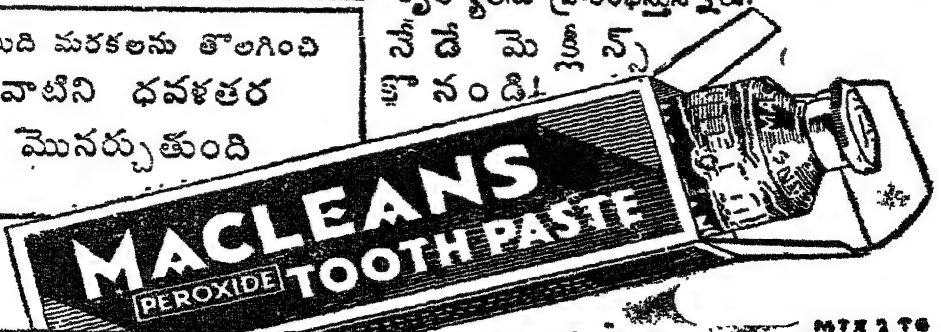
నోటిని పరిమళభరిత మొనర్చి
దుర్వాసనను
నివారిస్తుంది

ఆహారాన్ని విరిచివేసి
మీ ఇగుళ్ళను
సంరక్షిస్తుంది

పళ్ళమీది మరకలను తొలగించి
వాటిని ధవళతర
మొనర్చుతుంది

అనుకరింపజ్యంకాని ప్రత్యేక సూత్రం ప్రకారం తయారైన మెక్లీన్స్ పెరాక్సైడ్ టూత్ పేస్టు జగద్విఖ్యాతి గాంచినది. దీనికి కారణాలు: ఇది మిక్కిలి పరిశుభ్రమైనది. చుట్టిపొది మరకలు తొలగించుటలోను, నోటిని శుభ్రపరుచుటలోను శక్తివంతంగా పనిచేస్తుంది. వాడునపుడు ఆహ్లాదకరమైనది, పరిమళభరితమైనది. పోట్లకొలది ప్రజలు అలవాటుగా నిత్యం మెక్లీన్స్ తో దంతభావనచేస్తూ తమ నిత్య కృత్యాలను ప్రారంభిస్తున్నారు.

ఈ డే మెక్లీన్స్ తో నంది!

పూరిటీ బార్లీ

ఇంకా ఎనిమిది రెట్లకు పోతుంది.

వీక్యత. దూపంలో బార్లీ బియ్యంయొక్క ప్రోత్సాహి అంకవి కలిగిఉంటుంది పూరిటీ బార్లీ. ఒక్క చెంచాడు పూరిటీ బార్లీ ఎనిమిది చెంచాల బార్లీ బియ్యానికి సమానము. మీరెప్పుడు తాజాగా కొంటారు; ఎందుకంటే ఆలోగ్య కౌన్సలర్ల వీలుకొనినబడిన దబ్బాలలో మీకు లభిస్తుంది కౌన్సిల్. ఒక్క 20 నిమిషాలలో దువికర మైనగంజివి తయారు చేయగలరు. రెండు కమరుట్ల పీ స్టూనుల పూరిటీ బార్లీని వీటిలో ముద్ద చేసి ఒక పయింటి వీళ్లలో నిదు నిమిషాలు మాత్రమే తాపీగా ఉడుకని పైబార్లీ పీక్కు శీఘ్రంగా తయారు చేయవచ్చు. దువికి ఉప్పు, చెంచతాలో తేక నిమ్మరసమో కలపండి.

అట్లాండ్స్ (ఈస్ట్) లిమిటెడ్. పోస్ట్ బాక్స్ నెం. 664, కలకత్తా.

APR 6-76

ప్రఖ్యాతిగాంచిన ప్రశస్తమైన

మెహతావారి

విశేష బాషధములు

1. కుందరి ఎలిగిర్ :—సమస్త ఋతు దోషములను పోగొట్టును, గర్భాశయరోగ అనుపమ నివారిణి.
  2. ఫాస్ఫరస్ ఆయిల్ :—బాధ నివారణకు సాటిలేని తైలము.
  3. మస్తానాపిల్పు :—సాధారణబలహీనత, కీళ్లనొప్పులు జ్వరములన్నిటికి అమోఘముగా పనిచేయును.
  4. ద్రాక్షసవము :—(బంగారము, మకరధ్వజము కలిపినది) రక్తమును శుద్ధిపరచునటువంటి, అజీర్ణము యాపుమాపునటువంటి బలవర్ధకౌషధము.
- కె మి ట్టు లం దరి వద్ద దొ ర కు ను .

తయారు చేయువారు :

K. S. MEHTA & CO.

250, China Bazar, Madras.

వ సంత హే రాయిల్

తల దువ్వుకొనుటకు ప్రశస్తమైన గువా సన నూనె. తల వెంట్రుకలు రమణీయముగా పెరుగును. జాట్లు పట్టుకుచ్చునలె సిగనిగ లాడుచూ చూపరుల మురిపించుచుండు.

సీసా 1-కి రూ. 1-0-0. (పోస్టేజీ ప్రత్యేకము)

రెండు సీసాలవరకు ఆ. 0-12-0.

విక్టోరియా డిపో,

మైలాపూరు, మద్రాసు.

ఆంధ్రమహిళ

సంపుటి 7

::

డిసెంబరు '50

::

సంచిక 8

ముఖచిత్రం :—గౌతమబుద్ధ.

చిత్రకారుడు : డి. రామలింగేశ్వరరావు.

ఆస్థానకవి
బెర్నార్డ్ షా
బాజిమల్లి (సీరియల్ నవల)
గౌతమబుద్ధ (నాటిక)
దేవాయము (హిందీనుండి అనువాదము)
ఆదర్శ దంపతులు (కథ)

సంపాదకీయము
క్రిమతి జి. కమలామణి
కులపతి అడివి దాపిరాజు
శ్రీ కోనే. వెంకటేశ్వరరావు
శ్రీ దింతగుంట నానుమంతరావు
శ్రీ చల్లా సంత్యేంద్రశంకర్

ఇంకా, వనితా విజ్ఞానం, బాలానందం, హిందీ పాఠం, ఇతర విషయాలూ, కథలూ, కబుర్లూ.

సంపాదకురాలు : క్రిమతి దుర్గాబాయి, యం. యే., వి. యల్.

సహసంపాదకురాలు : క్రిమతి చన్నమంటమ్మ, యం. యే. యల్. టి.

ఆంధ్రమహిళా సభ, మైలాపూర్

సంవత్సర చందా

అయిదు రూపాయలు

జాండు వారి

బాలామృతము.

ఇది బలహీనమై బాలగ్రహ వ్యాధిగల బిడ్డలకు బల
వృద్ధి కల్పకము.

వెల 4 టాన్సుల సీసా రూ. 1-2-0

అన్నిచోట్లా జాండు ఏజెంట్ల వద్ద విక్రయించబడును
లేక

దామోదర్ అండ్ కో.

113 నయినప్పనాయకన్ స్ట్రీట్ :: మదరాసు.

ఆంధ్ర విద్యా సంఘము డిప్లీ

18-11-50 న, ఢిల్లీలో, పై సంఘపు యాజమాన్యమున
జరిగిన సమావేశములో, విజయనగరవాసియైన కుమారి
సాలూరి సరోజిని గాంధీ చరిత్ర హరికథా కాలక్షేపము
జేసెను. శ్రీ కళా వెంకటరావుగారు సభకు ఆధ్యక్షత
వహించిరి. శ్రీ అనంతకయనం అయ్యంగారు, తిరుమలరావు
గారు, పట్టాభి సీతారామయ్యగారు, బి. సోమయ్యగారు,
పి. ఎన్. మూర్తిగారు, తదితర ప్రముఖులు సమావేశమునకు
విచ్చేసిరి. క్రిమతి దుర్గాబాయిగారు, కుమారి సరోజిని
క్రొవ్యయంతంగా హరికథ చెప్పినందులకు ఆమెను అభినం
దించిరి. అభినందన చిహ్నముగా ఒక రజిత పాత్రను సంఘము
తరపున ఆమెకు బహూకరించిరి. శ్రీ గామగోపాలరావుగారి
కందన సమర్పణతో సభ ముగిసినది.

ఐ. ఎన్. చారీ,

కార్యదర్శి.

అశోకా టాయిలెట్ పౌడరు

మీరు అనేక విధములైన పౌడర్లను ఉపయోగించి ఉండవచ్చును. ఈ మా అశోకా టాయిలెట్ పౌడరును కూడా ఒకసారి వాడిచూడండి. దీనిని వాడినచో ముఖమునకు చక్కని అందము నిచ్చును. చర్మము నునుపుగా, నిగనిగలాడునట్లు చేయును. నేనవికాలపు ఉష్ణ తాపము నణచి మీకు హాయి నొసగును.

అశోకా
టాయిలెట్
పౌడరు

పురుషులకును
సర్వోత్తమమైనది

విజయ కెమికల్స్, మద్రాసు.

అశోకా టాల్ కమ్ పౌడరు

ఈ పౌడరును ప్రత్యేకముగా చిన్న బిడ్డల వుపయోగార్థమే మేము తయారు చేసితిమి. మీ బిడ్డలకు దీనిని ఒకసారి వాడి చూడండి. పిల్లలకు దీనిని వాడినచో, కేలంటు, చిరుములు మొదలైనవి లేకుండా, చర్మమును పరిశుభ్రముగా నుంచును.

అశోకా మార్కును గమనించి కొనవలయును.

ఆ ల సిం ప కు డు

✱

మీ సర్వ రోగముల నివారణకై శ్రీ రాఘవేంద్ర యోగీశ్వరులవారిని సంప్రదించుడు. ఆశ్రమ నివేదిక 0-12-0 పోస్టు బిల్లులకు పంపబడును.

శ్రీ యోగా శ్రమము
ఋషికొండ బీచ్ :: పెద వాల్తేరు.

మిస్టర్ బి.వి.ఎల్.ఆర్.

ఇంగులం

VHR

ఆ రంగవ ము!

వర్క్విడ్ థాన్ హాక్జ్ అండు కో,
194 గోవిందపురాయకరి ఏధి,
యదరాసు.

ఆస్థాన కవి

“సువికతా యద్యస్తి రాజ్యేనకిమ్ ?” (భర్తుహరి)

సచేతన ప్రకృతిలో సారస్వతం ఒక సామ్రాజ్యమే. పరమేశ్వరుని సృష్టి చిత్రంలో ఉత్తమ కవుల భావనకందని దభావమే. వారి దృష్టి సూర్యకిరణ ప్రసారముకన్న శీఘ్రగతి గలదనియు, అచేతనములను గూడ రసపోషణచే సచేతనులనుగా నొనర్చగల సారస్వతమనెడి సంజీవి వారిచేత గలదనియు, కావున పండితులు, కవులు ఒక విధంగా సార్వభౌము లేయను ప్రతీతి సత్యము.

కాని “నిరాశ్రయా నశోభన్తే, పండితా వనితాలతాః” అనుసూక్తి, ఇట్టి వారికి రాజ్యాస్థానములు ఆశ్రయ మివ్వవలెనని సూచించుటయు సత్యమే; కాగా, పండితకవులకు ఆశ్రయములు ప్రభువులు, ప్రభువుల ఆస్థానములలో రాజ్య మేలించువారు పండితకవులు. కావున ఈ ఉభయులు పరస్పర గౌరవ భాజనులనుట సారాంశము. ప్రస్తుతం మన మదరాసు ప్రభుత్వాస్థాన కవీశ్వర గౌరవస్థానము నలంకరించిన, మహా మహాపాఠ్యాయ, కళా ప్రపూర్ణ బ్రహ్మశ్రీ. శ్రీపాద కృష్ణ మూర్తి శాస్త్రిగారు, కవిసార్వభౌములు, శ్రీపాదులును అగుటచే, వైఃభేషిన ఉభయ గౌరవములు వీరియందు సార్థకములని మాయభిప్రాయము.

శ్రీ శాస్త్రిగారు, వయోవృద్ధులు, జ్ఞాన వృద్ధులు. చిన్న నాటనుండియు వేదశాస్త్రములను ససంప్రదాయముగా నధ్యయనం చేసి, వాటి పరిణతికొరకు సంస్కృతమున కాళిదాసాది మహాకవులను, తెనుగున కవిత్రయమును. విశేషించి, శ్రీనాథ మహాకవిని తమ లక్ష్యమునందుంచు కొని “కవితా యోగమును” సాధింప మొదలిడిరి. తదాది వీరి కవితా దృష్టి పరిశిష్టమై, వేద వ్యాసుల వంకకు మరలి, పంచమ వేదమైన మహాభారతము వంకకు ప్రసరించినది. కవిత్రయం వారు స్వతంత్రాను వాదంగా రచించిన దానిని, వీరు యథాతథంగా ఏకదీక్షతో ఒక్క లేఖనితో అనువదించిరి. అంతతో గాక, రామాయణ, భాగవతములను అనువదించిరి. రామాయణమందు

అ స్థా న క వి

క్రొత్త పోకడలు వీరి రచనలో కొన్ని కానవచ్చిననూ చక్కని సమన్వయ ధోరణికలవై, సుందరములుగా నున్నవి. భాగవత మింకను ముద్రితము కానట్లున్నది. ఇవి గాక వీరి రచనలు, సారస్వతములైన వివిధ శాఖలలో శతాధికాలైయున్నవి. నేటి నవ్యరచనారీతులలో కూడా, అనేకములైన పల్లెపదాలు, పాటలు వీరివి ప్రచారములో నున్నవి. ఇక నాటక రచనలో వీరి “వీరబాబ్బిలి” తెలుగు నాట చిరకాలముగా రంగస్థలంలో విజయ థేరీ నినాడాన్ని మ్రోగించుచునే యున్నది. మరికొన్ని సుప్రసిద్ధ నాటకము లెన్నో వీరు రచించినవి గలవు. విశేషించి శ్రీ శాస్త్రిగారికి సంగీత కళయుదును ప్రవేశం కలదనుటకు, వీరు రచించిన హరికథలు ఋజు విచ్చుచున్నవి. ఇంక నెన్నో హాస్యరచనలు కూడా యున్నవి. వేయేల, వీరికృతి కన్యలను వరించిన కృతి భర్తలు, మహారాజులు మొదలు, సహృదయులగు కవితోపాసకుల వరకును, శతాధికులై యున్నారు. వీరందర నొక్కచో చేర్చినచో శ్రీ శాస్త్రిగారి కవితా కుటుంబ మొక మహా రాజాస్థానమునకే మాత్రం తీసిపోదు. శ్రీ శాస్త్రిగారిని చూచినపుడు, ఆంధ్ర సామ్రాజ్య నేతయైన రాయలవారి ఆస్థానమందు సర్వ గౌరవములనందిన అల్లసాని పెద్దన మొదలగు ప్రాచీన కవుల రీతులు జ్ఞాపకమునకు వచ్చును. వీరును, రత్నమయ కీరీటా, రత్నోప హారములు, స్వర్ణకంఠము, కవి గండవెండేరము, స్వర్ణపూజ, మదకిరీంద్రారోహణోత్సవం మొదలగు అన్ని విధములైన మహారాజోప చారములనొంది, వాదిమత్తేభ కంఠీరవులై, సారస్వత రంగమున నలుదిశల విజయ యాత్ర సాగించిన ధీరులు—మన సమకాలంలో ఇన్ని గౌరవములకాటపట్టిన శ్రీ శాస్త్రి గారివంటి మహాకవులను, దర్శించుట, గౌరవించుట మన యదృష్ట మనక తప్పదు.

నన్నయ్య గారన్నట్లు “నిండు మనంబు నవ్యనవనీత సమానము ; పల్కుదారుణాఖండల శస్త్రతుల్యము జగన్నుత ! తీపులయందు ” అను నిర్వచనము, శ్రీ శాస్త్రిగారి పట్లకొంత సార్థకమని కొందరందురు. అదియు వీరికొక యలంకారమేయని మాభానం—

కావుననే వీరి వాగ్విజృంభణం చాలా ప్రౌఢంగా గర్జించినట్లుండును. సారస్వజనీనంగా వీరి హృదయం ప్రేమ పాత్రము, ఉదారవంతము నని మాత్రం పలువురు చెప్పకొందురు. ఏవిషయంలోగాని వీరితరుల శ్రమసహించ నేరరట ; కావుననే, కలంచేత బట్టునది మొదలు అనేక రాజసన్మానములవలన సుమారుపది, పన్నెండు లక్షల ద్రవ్యమార్జించియు, శ్రీపాదులై యుండియు, ఈ వార్ధక్యంలో, హాయిగా, ఆ శ్రితకోటితో, నిర్విచారంగా, కాలక్షేపం చేయుటకు వలయు స్థాయిలేనట్లు వినుచున్నాము. కావున వీరినన్ని విధములా గౌరవించుట దేశీయులమగు మనయొక్క ప్రధానమైన బాధ్యతయని మాత్రము మనవి సేయకతప్పదు.

పూర్వము, రాజాస్థానములలో, రాజసభలలో సామాన్య జనమునకు ప్రవేశం దుర్లభమై యుండేది. నేడు మన యదృష్టవశమున ప్రజా పరిషత్తులే రాజసభలైనవి. వారివారి యభిరుచుల కొలదియు, సర్వులు సారస్వత సౌందర్యము నుపాసించునుత్సుకులై యున్నారు. మన తొల్లింటి

మహామహాపాఠ్యాయ. కళాప్రపూర్ణ. అభినవ శ్రీనాథ, కవి సార్వభౌమ

బ్రహ్మశ్రీ. శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిగారు

మదరాసు ప్రభుత్వ ఆస్థాన ఆంధ్ర కవులు.

చేతనైనా అనుభవించ వలెననే పీపాస, నవచైతన్యం ప్రజలలో గోచరించుచున్నది. కాని, సారస్వత రంగంలో మాత్రము వేరు, వేరు దృక్పథములు కూడా కానవచ్చు చున్నవి. అన్ని విషయములలోనూ నేటి స్థితి, ప్రాత క్రొత్తల కలయికతో, కొంత విప్లవాత్మకమై యున్నమాట నిజం. సాహిత్య పీఠుల్లో, అనేకములైన అనుకరణములు తలలెత్తుచున్నవి. తొలుదొల్ల అవి ముగ్ధ

ఆ స్థా న క వి

మోహనాలై కన్నట్టినా, సారస్వతో పాసనమునకు, పతిష్ఠతకు ఆయారీతు లెంతవరకు నిలువ గలవో తెలియకున్నవి. ఇట్టి సంధిసమయంలో శ్రీ శాస్త్రిగారివంటి పండితకవులు, మన యాస్థాన మలంకరించుట ముదావహము. శ్రీ శాస్త్రిగారు యీవరకూ చూపిన సమర్థతయేగాక, మున్నుండు కూడా, భాషా వేత్తలందర కాదరపాత్రులై, తమ పాండితీ ప్రతిభచేతనూ, కవితా విశేషం చేతనూ, వర్తమాన, భావిలోకానికి, కవితా సాహిత్య రంగాలలో చెరిగిపోని వరవడిని తీర్చిదిద్ది, శాశ్వత కీర్తి ప్రతిష్ఠల నొందుదురని కోరుచున్నాము.

వీరికి ముందు ఆస్థానకవులుగా నుండిన కీ॥ శే॥ చెళ్లపిళ్లవారు శ్రీ శాస్త్రిగారి శిష్యులే అయియుండి, వీరికన్న ముందుగా ఆస్థానకవి గౌరవాన్ని పొందుట శ్రీ శాస్త్రిగారికిన్నీ, విశేష గౌరవమునే కూర్చినది. గురుశిష్యులలో, “ శిష్యాదిచ్ఛేత్పరాజయమ్ ” అనేనూక్తి సార్థకము. గురువుల కింతకన్న ఆనందహేతు వేమి యుండునని పెద్ద లందురు. ప్రస్తుతం మన ప్రభుత్వ నేతలు, నాయకులు చాలా సముచితమైన నిర్ణయంతో శ్రీ శాస్త్రిగారిని, ఆస్థానకవి పట్టభద్రులనుగా చేయుటచే, ప్రజాసామాన్యమే గాక, కవిపండిత సజాతీయ వర్గము, యువక కవులు కూడా చాలా ఆనందించుచున్నారు. విశేషించి, మన ప్రభుత్వాస్థానంలో, వివిధ భాషలు వివిధ సంస్కృతులు సమైక్యమై యున్నవి. ఈ రంగమున శ్రీ శాస్త్రిగారు ఇతోధికంగా, తమ ఆంధ్ర కవితా శంఖా రావాన్ని పూరించి, అచిర కాలంలో ప్రత్యేకాంధ్ర సామ్రాజ్య కవీశ్వరులు కావాలనికూడా, ఈసమయంలో కోరుట, ఎవరి వ్యక్తిత్వమును వారు గుర్తించుకొనుట యేయని మాయభిప్రాయం.

శ్రీకవి సార్వభౌములకూ యావదాంధ్రలోక పక్షమున మద్రాసు ప్రభుత్వాధికార వర్గమునకు, ఇవే మా అభినందములు.

కృ త జ్ఞ త

వెంకటరామా అండ్ కో వారు, ఈ దిగువ పేర్కొన్న పుస్తకములను నిర్మలాడేవి గ్రంథాలయమునకు బహూకరించిరి.

1. శంకరనారాయణ ఆంధ్రాంధ్ర నిఘంటువు	—	చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహంగారు
2. మహాపురుషుల జీవితములు	—	”
3. Tit bits. వినోదములు	—	”
4. ప్రహసనమంజరి	—	”
5. కాలక్షేరపుడు	—	శ్రీ కె. కుటుంబరావుగారు
6. అనుపమాదేవి	—	శరత్చంద్రుని మాతృక
7. జాతీయనాయకులు	—	శ్రీ కోటమర్తి చిన రఘుపతిరావుగారు
8. వనమాల	—	శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు
9. రాజేంద్ర ప్రసాదుజీవితము	—	శ్రీ పరుచూరి రామకృష్ణయ్యచౌదరి
10. భగవద్గీత		

ఇంకా ముందు ముందు వీరి సహకారముతో మా గ్రంథాలయమును వృద్ధిలోనికి గొనిరాగలమని ఆశించుచున్నాము.

క. రుక్మిణమ్మ, గ్రంథాలయ కార్యదర్శిని.

బెర్నార్డు షా

* శ్రీమతి జి. కమలామణి *

సోదరీ,

అసామాన్య మానవుడైన బెర్నార్డ్ షాను గురించి ఏమైనా వ్రాసి పంపమన్నావు. దాని కేమనసు? అది కేవలం నీకు నాయందున్న అభిమానాన్ని చూపిస్తోంది. చాలా సంతోషం. కానీ, —నీకోర్కె ప్రకారం, ఆ లోకోత్తర పురుషుని గురించి వ్రాయ సాహసించడానికి చాలా భయంగా ఉందినుమా.

ఇది మరే మహాపురుషుల లెందరో, షాను గూర్చి ఎంతెంతో వ్రాశారు. ఇక ఇప్పుడు, 'జగమెరిగిన బ్రాహ్మణునకు జందెమేల?', అని, లోక మెరిగిన లోకాతీత మానవుని గురించి, ఎక్వయా ఏస్తుతి వాక్యములూ వ్రాయవలసిన అవసరం లేదు; తగినంతగా వ్రాయనూలేదు! అతని మానసిక తృప్తి, నిశిత ధీవిశేషమూ నాకు నిరూపించి చూపించ బోవడం, భూమ్యాకాశాలను వెలుగుతో నింపుతూ, గగన వీధిలో సంచరించే లోకబాంధవుడైన మూర్ఖుణ్ణి, పసిచాప తన కరదీపికతో చూపించడము వంటివి, అయితే, దినమణికి దీపవారతి లాగ, షా, మహత్తర ప్రతిభా శక్తికి, మానవాభ్యుదయ కాంక్షకి, ఆత్మర్యగౌరవ పూర్వకమైన నిర్వాసిగా, నాలుగు వాక్యాలు ప్రతివారూ సమర్పించ వచ్చును గనుక, నీమాట కాదనకుండా వ్రాయ సాహసిస్తున్నాను.

బాపూజీ లాగునే బెర్నార్డ్ షా మాడా ప్రపంచ పౌరుడు; ప్రబల మేధావి; కార్య కూరుడు; కర్మయోగి!

సామాన్య మానవుల మధ్య, ప్రజ్ఞా దురంధుల మధ్య ఒక్క విధముగా మసిలాడు. బీదలకూ, భాగ్యగాములకూ ఒకటే న్యాయముగా భావించాడు. లోకము పోకడలన్నీ మనక దృష్టి లేకుండా విస్మృతముగా చూచాడు. మత, సాంఘిక, ఆర్థిక, రాజకీయాలలోని అసందర్భాలనీ, అన్యాయాలనీ, అద్దంలో ప్రతి బింబింప జేసినట్టు, అక్షరాలతో వ్యంగ్యంగా చిత్రించి చూపించాడు. ప్రపంచములోని మానవ జాతి కంతకీ వర్తించవలసిన న్యాయాలనీ, మానవ విలువలనీ,

నంగినంగిగా కాకుండా, చదురు చెదురులు లేకుండా, నిర్భయంగా చాటిచెప్పాడు. నిరాడంబరంగా జీవించాడు!

ఏమారు మూలనో, ఏకొండకొనో, చిన్న సెలయేగుగా పుట్టి, రానురాను విశాల ప్రవాహమై, ప్రజా శ్రేయస్సునకు తోడ్పడే, జీవనమంతా ఉపమించ తగినది ఆయన జీవిత చరిత్ర. పౌరవాదము లాగు మేలేనివి ఆయన ప్రజ్ఞా భువిత — అభ్యుదయ కారకములైన ఆయన ఆశయపరం పలు!

బర్లందులోని డెల్లన్ లో, 1556 వ సం॥ జూలై 26 వ ఆయన జన్మించాడు. ఒక సంస్థానాధీశుడి కడపారి కొడుకుల సంతతిలోని వాడు తండ్రి. ౨0 ఏళ్ళములో అమిత మైన అభిరుచి, నైపుణ్యముగలది, లభి. అందుచేత నే ఏమో, ఒక విధమైన చురుకు, రాజసం, కళాభిజ్ఞత ఆయనలో ఎప్పుడూ తోణికిసలాడుతూ ఉండేవి!

మొదట కొన్ని రోజులు ఇంటిలోనే విద్యాభ్యాసం చేయించి, తరువాత, 1867 లో, ఒక బడిలో చేర్పించారు, తల్లితండ్రులు. నాలుగేళ్లు ఒక బడినుంచి మరొకబడికి మారుతూ గడిపి, చివరికి 1871 లో, స్కూలు చదువుకి తూర్తిగా వృత్తిచెప్పి జేశాడు, షా. నలుగురైదుగురు గురువుల దగ్గరనుంచి, నాలుగు గోడలకు మధ్య నున్న కాలే జీలనుంచి, విద్యాబుద్ధులు నేర్చి, డిగ్రీలు తెచ్చుకుని కాక, అపారమైన తన కేముషీ విశేషంవల్లనూ, విశాల విశ్వం లోని అసంఖ్యాక ప్రజానీకపు సమస్యలని నూత్న దృష్టితో, సానుభూతితో, చూడగలుగుటవల్లనూయే, ఆయన అంత ఉన్నత స్థాన మాక్రమించగలిగాడన్నమాట!

మొదలే ఎక్కువ సంపన్న కుటుంబముగాడు. అదైన, లిండీ త్రాగుబోతు తనముచేత స్థిరత్వము లేక, ఉన్నది కూడా సన్నగిల్లి పోయింది. అందువల్ల బడిచూసిన వెంటనే, జీవనోపాధికని, డెల్లన్ లో ఒక ఎస్టేటు ఏజెంటుదగ్గర చిన్న గుమాస్తాగా ప్రవేశించి, మరొక నాలుగైదు ఏళ్లు ఎల్లానో కష్టంమీద గడిపాడు కాని, అక్కడ ఆపనిలో సంతృప్తితో ఉండలేక, 1876 లో ఆ ఆఫీసునేకాక,

బిల్లండును కూడావదిలి, తన అదృష్టాన్ని కేవలము, ఇంగ్లండు వచ్చి, లండనులో స్థిరనివాసం ఏర్పరచుకున్నాడు. అవును; ఆ అసంతృప్తి సహజమే. గరికెతిడడంలో తప్పు లేదుగాని, ఎంతో ఆకలిగా ఉన్న సింగపుకొడమ, గడ్డి మేస్తూ సంతృప్తి పడగలదా!

1876 నుంచి, 1885 వరకూ, కొంత నవలారచనసాగించినా అవి ఎక్కువ శేరు ప్రఖ్యాతులనుగాని, రాబడినిగాని కలిగించలేదు. అసలవి అచ్చులోనికి రావడమే అతికష్టమై పోయిందిట. “నిజమే చాలా బాగుందిగాని, చెల్లుబడికాదు.” అని, ప్రకాశకులు పెదవి విరిచే వారుట, తను వ్రాసిన నవలని జేబులో పెట్టుకుని, ఎందరెందరో ప్రకాశకులని దర్శిస్తూ, దాదాపు ఏడు సంవత్సరాలు తిరిగిన తర్వాత అచ్చులోనికి వచ్చిందట, ఆయన మొదటి నవల! ఆ రోజుల్లో—ఏదో అప్పుడప్పుడు కొంచెంగా తండ్రియిచ్చిన దానిపైనా, ముఖ్యంగా తల్లి సంగీత పాతాలు చెప్పగా వచ్చిన దానిపైనా ఆధారపడుతూ కాలక్షేపం చేశాడు. అవిధంగా జీవితం గడపడం చాలాబాధాకరంగానే ఉన్నా, రచనలుమాని వేరొక వ్యాపారంలోనికి పోలేక పోయాడు. కష్టనిష్టారాలకోర్చి, ఆత్మ విక్వాసంతో పట్టుదలగా పని జెయ్యడమే ప్రజ్ఞావంతుల లక్షణం!

1885లో, “Pam Mall. Gazette” అనే పత్రికలో గ్రంథ విమర్శకుడుగా చేరిన తర్వాతనే, రచనావ్యాపారం, జీవనోపాధియైన వృత్తిగా అనుకూలించింది. ఆ నాటినుంచి, యశోధనములు రెండూ అభివృద్ధి చెందుతూ, ఆమరణాంతం, ఒక్క పుస్తక విమర్శే కాకుండా, సర్వ విషయాలనీ పత్రికల్లో చర్చిస్తూ, గ్రంథాలని రచిస్తూ, సర్వతో ముఖ విమర్శకుడుగా విలసిల్లాడు. 1879 నుంచి, 1883 వరకూ రాజింపురాని నవలారచయిత, 1892 నుండి ప్రముఖ నాటక కర్తగా పేరెన్నిక గన్నాడు. దీనికి కారణం, ఆయనే తన ఉపాధ్యాయులలో ఒకచోట చెప్పాడు, తను కంటికి జబ్బు లేకుండా, స్పష్టంగా నూత్నంగా, చూడ గలిగినవాడిలాగ, ప్రతి విషయాన్ని చూసి, కనపడినదంతా నవలారూపాన్ని వ్రాశాడు. కాని, ప్రపంచంలో నూటికి తొమ్మిదిమందికి

తైగా దృష్టిసరిగా ఆనదు. ఆయన చెప్పినమాటలు వెంటనే ఎలా అంగీకరిస్తారు? కళ్లజోడు పెట్టి చూపించాలి—అది గ్రహించి, ఉన్నదున్నట్టుగా చూపించే నవలారచనమాని, కళ్లకు ఆ నేలొక నాటక స్పష్టి ప్రారంభించినాడుట. ‘బాప్సు ఆపీసు! లాభం తీసుకుని వచ్చిన ప్రథమనాటకం, ‘Devils desciple.’ అన్నది. ఆ తరువాతనే, తన నలభై రెండవయేట, Miss. Gurly అనే ఆమెని వివాహమాడాడు. సాధారణంగా, అందరికీ, జీవితం నీరసించవలసిన వయస్సులో, ఆయనకి జీవితం మహోద్వలంగా సాగడం ఆరంభించింది!

స్వభావతః సభాపిరికి అయిన షా, గొప్పవాగ్ధాటి గల ప్రవక్తగా ప్రసిద్ధిజెందాడు. ఏదో సంఘము వారేర్పాటు చేసిన పోటీలో పాల్గొన్నాడనికీ, తొలిసారి వేదిక నెక్కాడటం. అమితమైన బెదురూ ఖంగారలో ముచ్చెమటలూ పోసిపోయి. చెప్పవలసిన ముఖ్య విషయాలన్నీ మరచిపోయి, నగుబాట్లపాలుగా, వేదిక దిగిపోయినాడుట. దానితో ఒక పౌరుషమూ, పట్టుదలాలిగి, అవకాశము కలిగినప్పుడల్లా, సభలలో వేదికలమిదికెక్కి ఉపన్యాస మివ్వడ మారంభించాడట. అంతకంతకిసాపు చేరి,—చివరికి,—అతిస్పష్టంగా, చమత్కారంగా, నూటిగా నాటే లొగ మాటాడగలిగిన, సాటిలేని వక్త అని శ్లాఘించబడ్డాడు. సామర్థ్యం గలవారు ధైర్యంతో మైకి వస్తే సాధించలేనివి లేవని ఋజువుచేశాడు!

ఇది క్లుప్తముగా ఆయన జీవితచరిత్ర : షా, స్వయంనిర్మిత ఆదర్శరాధకుడు; అఖండ ప్రజ్ఞాశాలి, అభ్యుదయ మార్గ దర్శకుడైన విప్లవవాది. విశిష్ట విద్యాభిలాషి, కేవలం భాషాలంకారాలుగనూ, సమస్యా పరిష్కారాలుగనూ వ్రాయడం కాక, మానవకోటి కోసం, అన్ని విషయాలనూ అన్ని కోణాలలోనుండి విస్ఫువ్వంగా చూపించి, ప్రజలలో జిజ్ఞాస లేకుండే ఆయన రచనలలో ముఖ్య విశేషం. రచనా పటిమలో మేక్స్ వీయర్ కు ప్రత్యర్థిగా నిలిచి, మరొక అడుగు ముందుకు వేసిన మహానాటక కర్త. మేక్స్ వీయర్ పురాతన నాదర్శాలకి జీవత్వం కలిగించి, అమరుడైతే, నూతన నాదర్శాలకి ప్రాణ ప్రతిష్ఠజేసి, భావి యుగబ్రహ్మ

అయినాడు, సా!—ఇక, షేక్స్పియర్ లాగ పద్యరచన కాదనీ, వర్తమాన సమస్యలే చర్చించ బడినాయనీ, సా నాటకములను ఉన్నత కావ్యశ్రేణిలో చేర్చరాదనీ విమర్శకులూ లేక పోలేదు. వారిక్కొక్కటే జవాబు. భూతభ వివ్యక్తులకు వర్తమానమే ఆధారం. ఘనత, గద్య పద్యాలతో లేదు: పద్యరచనగానీ, పద్యరచనగానీ, ప్రజా శ్రేయస్సు నభిలషించి, హృదయం కదిలేలాగ, స్వచ్ఛంగా, పదసౌలభ్యంతో వ్రాసిన జేడైనా ఉన్నత కావ్యమే!

సృష్టి కక్తిమీదా, ప్రకృతి పరిణామమీదా, సుఖ పరిపూర్ణ విశ్వాసము. ఆ ప్రబలశక్తి అలోచనలు కేపేది; క్లిష్ట కార్యాలవైనా పట్టుదలతో చేయించేది; ధైర్యంతో పరిస్థితుల నెదుర్కొన జేసేది; ఆమహత్తర శక్తికి, మానవుల నవసరంగా, అన్యాయంగా అడ్డుగట్టు వేయక, స్వేచ్ఛగా, సహజంగా సాగనియ్యడమే మానవాభ్యుదయ కారకమని, లోకానికి తెలియజెప్పడం తన ముఖ్య ధర్మంగా భావించాడు 'Getting Married, Man and Superman, Apple-Cart' మొదలైన వాటన్నిటిలోనూ, ఆయన అభిప్రాయాలని వ్యంగంగా నొక్కి చెప్పాడు. ఆవ్యంగం వెటకారమూ మాటునుండి, మానవాభ్యుదయం, ఆనందం కోసం ఆయనపడే ఆరాటం, ప్రస్ఫుటమవుతూనే ఉంటుంది. ఆయన చెప్పినదంతా నన్ను సత్యం. అసలు సత్యాన్ని చూడడానికే సాధారణంగా జంతుతాము, అందులోనూ నన్ను సత్యం! చప్పన జౌననగలమా? అయితే, మనం వాటిని ధైర్యంగా ఆమోదించి, ఆచరణలో పెట్టినా పెట్టలేకున్నా, పురాతనా చారాలూ, సనాతన సాంప్రదాయాలూ అనే తెరలు భేదించి వేశాడు. ఉన్నదున్నట్లుగా చూపించాడు, అనుక్షణం, అనేక మార్పులు చెందుతుండే ప్రపంచలో, ఆర్థిక, మత, సాంఘిక, రాజకీయ, కళారంగాలలో మార్పులు రావడమెంత అవసరమో, మనం గట్టిగా గుర్తించే లాగ చేశాడు.

సా, కొన్ని నూతనాశయాలు చూపించనిదే, పురాతనా దర్శాలనీ, సంస్థలనీ ఖండించలేదు. మహారాజులుగా కొందరు కూర్చుని తినడమూ, గర్భదరిద్రులుగా కొందరు

త్రుంగి పోవడమూ చైత నిర్ణయ న్యాయమని, సా అంగీకరించడు. సోమరి తనం ఎక్కువలోనూ కూడ దంటాడు. శ్రీ పురుషులందరూ మానవ వ్యక్తులేనని, అన్ని సమస్యలకీమాలు ఆర్థిక సమస్యననీ ఏవ్యక్తీ మరొక వ్యక్తి, దయాభక్తులుల మీద ఆధారపడవండా, వృత్తికిని ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యంతో తీవ్రపడం మానవత్వం నిలవడానికి అవసరమని ఆయన వాదన. అతన్ని ఏ విధంగా సాధ్యమో, 'Intelligent woman's guide to Socialism and Capitalism' అన్నదానిలో సంపూర్ణంగా చర్చించాడు. మరొక దానిలో, డెమోక్రసీ అంటే, పోడేళ్లు మేకలకు పరిపాలించడం, అని పరిహాసంగా వ్యాఖ్యానం చేశాడు.

"శ్రీ పురుషు లిద్దరూ మానవ జాతిలోని వాళ్లే. ప్రకృతి అన్ని పాటీలకన్న బలవంతమైనది. ఏపాటీగానీ, ఏ సంస్థగానీ చక్కగానడిచి వర్ణిల్లాటంటే, శ్రీని సహజ మానవవ్యక్తిగా గుర్తించి, సమానావ కాకాలిచ్చి, సంపూర్ణ సహకారం పొందితీరాలి, మానవులందరికీ ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం, సేవాభారం, విరామసౌఖ్యం, స్వేచ్ఛాకీరణం కలిగించడం

అమరజీవి బెర్నార్డ్ షా

దేర్ఘాద్ద షా

ప్రధాన లక్ష్యముగా ఉంచుకోవాలి" అని షా, ఎన్నో చోట్ల వ్యక్తం చేశాడు. ప్రతివ్యక్తికీ జీవనోపాధి కలిగించడం, నిరుద్యోగ సమస్య నిర్మూలించడం, పసిపాపలనీ, వృద్ధులనీ, రోగులనీ, అంగవికలలనీ, జాగ్రత్తగా రక్షించి, పోషించడం, ఏ ప్రభుత్వపు దైనా ప్రధాన కర్తవ్యమని ఆయన అభిప్రాయం. వ్యక్తులలో భేదములూగే, వృత్తులలో భేదమూ, కొంతమరకూ హెచ్చుతగ్గులూ మానవజాతి ఉన్నంత కాలమూ ఉండకమానవు. కాని, సోమరి తనం నిర్మూలించబడాలి. ఒక జాతి కొక్కటే వృత్తి అనీ, ఒక వృత్తి నీచమూ ఒక వృత్తి ఉన్నతమూ అనే భావంపోవాలి. వర్ణవర్ణ భేదములో, స్త్రీ పురుష భేదముతో అణిచి వేయబడకుండా, మానవులందరూ సమానావకాశములతో, స్వేచ్ఛగా జీవింప గలిగేటట్లు సాంఘిక, ఆర్థిక రాజకీయ విధానాలుండ వలెన్నదే ఆయన సోషలిజం. అంతేగాని, అందరూ, ఒక్క పనిచేస్తూ, ఏ నీతి నియమాలు బాద్దు పద్దులు లేకుండా తిరగాలని కాదు. శిక్షణకలిగి, శ్రమ పడుతూనే ఏదైనా సాధించాలంటాడు.

ఇక, స్త్రీ శక్తి యుక్తులమీద ఆయనకున్న నమ్మకకి

మొగలేదు. సృష్టి సహజం; ప్రకృతి పరిణామం అభివృద్ధి యేయనీ ప్రకృతి స్వరూపిణి అయిన స్త్రీయే, లోలోత్తర పురుషుని సృష్టిస్తుందనీ అయిన ఆశయం. మానవ కల్పిత మంత్ర తంత్రాలతో ఒక పురుషునికి కట్టబడినా, కట్టబడక పోయినా, మాతృత్వము వహించే స్త్రీ ప్రకృతి అజ్ఞానను శిరసావహించి, చరితార్ధ రాల్చిన దంటాడు. అందుకని నిరసించక, సానుభూతితో అదరించమంటాడు.

సోదరీ, ఆయన ప్రజ్ఞా విశేషాలనీ, ఉన్నతాశయాలనీ, రచనా చమత్కారాలనీ ఎన్నని చెప్పగలము? మహా సముద్రంలో మంచి ముత్యాలు లాగ ఏరినకొద్దీ హుకు తూనే వుంటాయి. ఆయన రచనలు చదువుతూ ఉంటే, ముణిగి పడుతునిఉన్న మనస్సు, లేచి ఉత్సాహంతో ముందుకు పరుగిడుతుంది.

సా, పత్రికావి లేఖరి; ప్రఖ్యాత విమర్శకుడు; నవలార చయిత్ర; నాటక నిర్మాణ నిపుణుడు; తార్కికుడు; తత్వ వేత్త; వాగ్విభవము గలవక్త; ఆర్థిక, రాజకీయ సమస్య పరిష్కార చతురుడు; సంఘ సంస్కారి; సహజ కళాకారి; సర్వమానవ శ్రేయోభిలాషి!

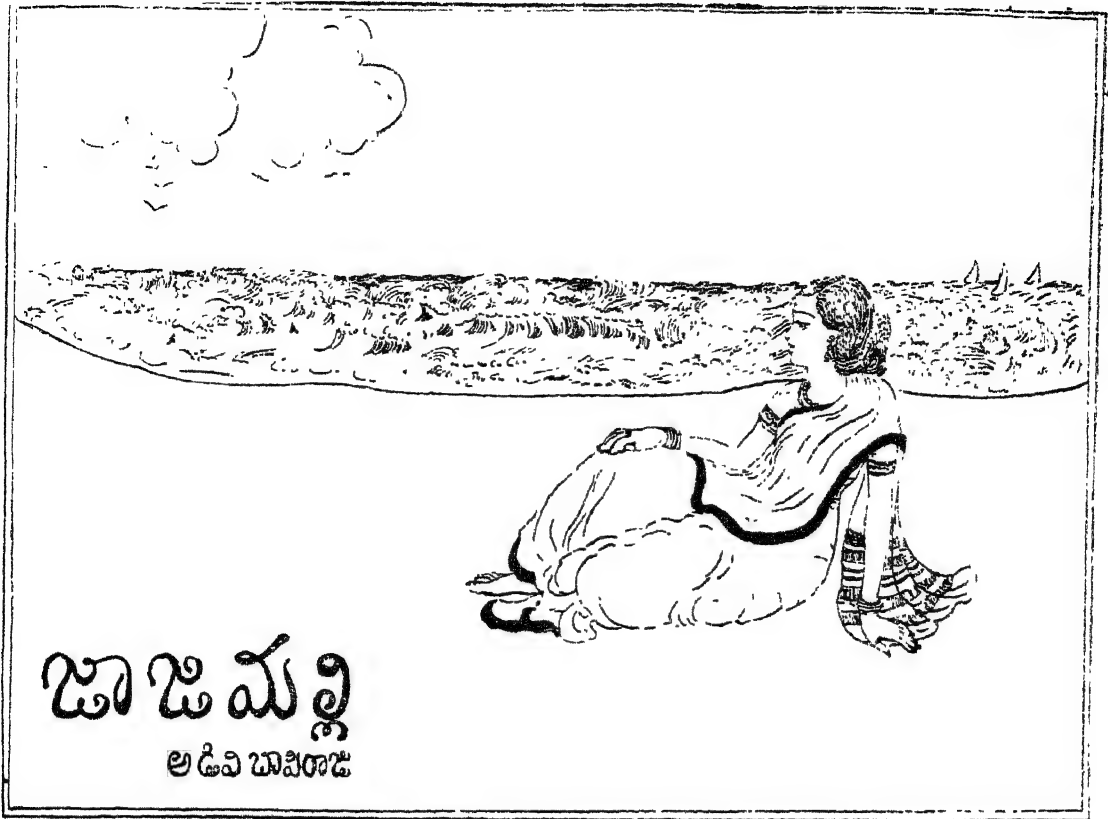
పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

గర్భాశయ రోగనివారిణి

స్వచ్ఛోత్పత్తి
1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం ఎమిటెడ్, మదరాసు 17.

అష్టమగుచ్ఛము

౧

నరసింహమూర్తి మేష్టారు ఉత్తరం చదువుకున్నప్పటి నుండి పద్మకు ఉద్భవించిన అనేదన నానాటికి ఎక్కువై పోయింది. తనకెంత విసుగు ఉద్భవించేసినా, నరసింహ మూర్తి మేష్టారి రాక మాయమైపోగానే ఆలోచనామెకు రోజుకు రోజుకూ అందోళన ఎక్కువ చేయసాగింది. సాయంకాలం కాగానే ఆయన వస్తాడన్న భావం, ఆతడు రాకపోయేసరికి గుండె గుబేలు మనడమూ! నాలుగు రోజులు గడిచేసరికి పద్మావతికి భరింపరాని బాధ కలిగింది.

* ఏమయ్యాడు? ఎక్కడ బాధపడుతున్నాడో! సముద్రం లోనో, ఏ రైలుకిందో పడి ప్రాణం తీసుకోలేదుకదా!

ఆమెకు వెనకటి చరిత్ర అంతా సీసీమా భాగంలా మనస్సులో నెమ్మదిగా జరిగిపోతూ ప్రత్యక్షమైనది. ఈ మధ్య తాను సముద్రతీరానికి వెళ్లినా, సముద్రంగాని, ఇసుక తీన్నెలుగాని, కెరటాలుగాని, నీరదూరాలుగాని కనపడడం మానివేశాయి. కారులూ, జనమూ, రేడియో సంగీతమూ,

జనులఘోష! వేపాలు, భావలూ, ఒత్తుగా, ఘాటంగా కమ్ముకు వచ్చి, కనబడుతాయి. అలాంటిది నేను నరసింహ మూర్తి మేష్టారు ఆమె జీవితంలోంచి మాయమై పోయి నప్పటినుండి, ఆమెకు సముద్రం ఎంతో దూరంగా చిన్న కెరటాలతో దృశ్యం కాసాగింది. సముద్ర చేపలు నీటిలో ప్రాణహితమై తేలిపోయి కనబడినవి. ఎక్కడ చూచినా మండిపోతూ ఇసుక ఎడారిలా సముద్రం, ఇసుక తీరాల బయళ్లు ఆమె మనో సైతాలకు గోచరించినవి.

ఆమెకన్ను మూయలేదు. కన్నులు తెరిచి ఉండలేదు. నిద్రిత ఎండి పోయింది. నుదురు మండి పోతున్నది. ఒళ్లు సలసల కాగి పోతున్నది.

ఆమె ఆంధ్ర మహిళా సభలో ఉండ లేక పోయింది. భర్త దగ్గరకు వెళ్లేదు. సుశీల కడకు పోలేదు.

ఏమవుతుంది తన బ్రతుకు? ఎందుకు ఈ అనేదన? అందరు స్త్రీలు లేరా? వారికి ఏదో సంఘటనలు జీవితంలో ప్రత్యక్షం అవుతూనే ఉన్నాయి. ఊహించుకో లేని కష్టాలు వారికి కలుగుతున్నాయి. అవ్యక్తమైన ఆశయాలు, వ్యక్త వ్యక్తమైన ఆశలూ వారికి ఉన్నాయి.

తన కింత బాధమిది? ఇంబి కుదురు తెచ్చెమి తన మనస్సునకు.

శ్రీమతి దేవిని తనతో కమ్మని పట్టు ఆహ్వానించింది.
“ఎక్కడకు పట్టు?”

“రండి అక్కా! నన్ను మీ రెక్కడికైనా నాలుగు రోజులపాటు తీసుకు పోండి!”

“మనం ఇద్దరమే?”

“అ”

“ఏమిటి అగలు విషయం?”

“నన్నెక్కడకైనా సరే తీసుకు వెళ్లండి. నాలుగు రోజులపాటు ఈస్థితే నాకు ఉంటే నన్ను మోదవాకం పిచ్చి ఆస్పత్రిలో చేర్పించవలసిందే!”

“నీ చదువుమాట?”

“తిరిగి వచ్చి అలో చిద్దాము అక్కా! నా ప్రార్థన అంగీకరించండి. నా హృదయంలో ఉన్నది అంతా మీతో ఏమి చెప్పకోగలను”

“సరే పద్మా! రామేశ్వరం యాత్ర చేసి వద్దాము. చిదం బరం, తంజావూరు, తిరుచనాపల్లి, మధుర రామేశ్వరం ఇవి మనం చూసి వచ్చేది.”

“చాలా బాగుంది. మనం ఇద్దరమే! ఇంకెవ్వరూవద్దు”

“నాదగ్గర డబ్బేమీలేదు. పైకప్పులకు—”

“అమాట తలపెట్టకండి, అంతే!”

“సరే ప్రిన్సిపాలుగారి నెలపు తీసుకుని బయలు దేరు దాము. రేపు కనీసారం చాలా బాగుంటుంది.”

“అచ్చా!”

ప్రిన్సిపాలుగారికి తన సంగతి అంతా చెప్పకొని, పద్మావతి ఆమె కడ నెలపుతీసుకొని శ్రీమతితో బయలుదేరి యాత్ర ప్రారంభించింది.

పాతశాలలో ఇతరుల కన్నా ఈ యాత్ర విషయం తెలియదు. వీరిరువురూ చల్లగా వచ్చి ఎగ్మూరులో పొసిం జిరు ఎక్కి చిదంబరం చేరుకున్నారు. చిదంబరంలో

నటరాజస్వామి దేవాలయంగా, విశ్వ విద్యాలయమూ దర్శించారు.

శ్రీమతి పద్మావతికి నటరాజ భావం వర్ణించి చెప్పింది. స్పృహనీతిల యాత్రకు మైన లీల నాట్య భావములు; అందుకనే.

“అంగిక భవనం యస్య

వానికిం స్వవాద్యయం

ఆహార్యం చంద్రతారాగి

తన్నమస్మాత్వికం శివం”

అని భగవంతుని నృత్యభక్తులు ప్రార్థిస్తారుట. ఆనంద తాండ వాదులు, గౌరీకంకర నాట్యాదులు, ఈ లీలలో భావ విషయాలట.

ఈ రీతిగా శ్రీమతి పద్మావతికి నటరాజ తాండవ దివ్య భావం వర్ణించి చెప్పింది.

—

పద్మావతి దక్షిణాది యాత్రకు వెళ్ళిందని బుచ్చివెంకట్రావుకు తెలిసే సరికి అతనికి ఆశ్చర్యమూ, కోపమూ, ఏదోభయమూ కలిగాయి.

ఎందుకు వెళ్ళింది? తనతో చెప్పలేదే! ఇంతస్వతంత్రం చిందే! ఆంధ్ర మహిళా సభా కళాశాలా ముఖ్యాచార్యుణి తాను పద్మావతిని చూడడానికి వెళ్ళినప్పుడు తనతో కొంచెం గట్టిగా మాట్లాడింది.

“ఎందుకండీ మీ భార్యను చనివించాలని పూను కొన్నారు. ఆవిడ నరాలు ముద్దవుతున్నవి. ఆవిడకు పేయా ప్రభ్యాతులు వచ్చేకాయి. చదువుమీద శ్రద్ధ తగ్గింది. మొన్న జరిగిన పరీక్షలలో ఆ అమ్మాయికి చాలా తక్కువ మార్కులు వచ్చాయి. అంతకు ముందువచ్చిన మార్కులన్నీ బట్టి ఆలోచించడానికి వీలులేదు.”

“ఈ మధ్య ఎక్కడా సంగీత సభలు ఒప్పుకోలేదు కదా అండి!”

“నిజమేనండి, సంగ్రాంతి ముగియించి అలాగానే చదువు సాగించింది. కాని జీవితం అంతా సంగీతం పొదివి ఉన్న ఆబాలికకు చదువుకు తావులేదు. చదువుకోసం

January 1950
SUN MON TUE WED THU FRI

ఈసంవత్సరపు మహాస్మృత చిత్రము

పక్షిరాజువారి

**బీదల
పాల్ల**

నాగయ్య
లలిత...పద్మిని
నటించినది

డైరెక్టర్
రామనాథ్

1950

3	4
10	11
7	18
4	25
1	

1950

3
10
17
4

SUN

2
9

27	28	29	30	31
----	----	----	----	----

చమ్రయూరి

సంగీతం మానుకునే సరికి, ఆ అమ్మాయికి నరాలు పట్టు తప్పి పోతున్నవి. వతి తారుమారవు తున్నది.”

“మీ సలహా ఏమిటండీ?”

“చదువు మాని పించి ఇంటికి తీసుకు వెళ్లండి.”

“పరీక్షరోజులు మూడు నెలలే కాదండీ ఉంటా!”

“ఏమిలాభం?”

బుచ్చి వెంట్రావు తలవాల్చుకొన్నాడు. అదృష్టవశాత్తూ నమస్కరించి, వచ్చి కారులో కూర్చున్నాడు. కాదునా తానే నడుపుకొని వచ్చినాడు. ఎక్కడను పోవాలో ఆతనికి తెలియలేదు.

ఆతనికి నుకీలాదేవిని సలహా అడగుట ఇష్టంలేదు. తాను తన భార్యంటే చాలా అపేక్షగా ఉంటాడని ఆమె అనుకుంటుందేమో? అనుకుంటే తప్పేమి? అని మళ్ళీ అనుకున్నాడు. కాదు. ఆమెతో ఈ విషయం చర్చించకూడదని ఆతడు నిశ్చయం చేసుకున్నాడు. ఆతడు వెంటనే నుకీల దగ్గరకు కారు పోనిచ్చినాడు.

నుకీలకు వద్దావతి దక్షిణాదియాత్రకు వెళ్లందని బుచ్చివెంట్రావు చెప్పగానే “మంచి పని చేసింద”ని ఆమె వెంటనే అన్నది.

“అదేమిటి? ఈ యాత్ర మంచిదేనంటావు నుకీలా?”

“తప్పక! తిరుగనీడేకాలు. యాత్రలవల్ల వచ్చే జ్ఞానం జన్మంతా చదివినా రాదయ్యా!”

“వల్లె తే వెళ్లనీ! నాకేమి గాని—”

“నీ భార్య సంగతి నీకు అక్కర లేదటయ్యా?”

“భార్య అని ఒక్కో పెట్టుకుని తిరుగుతారా?”

“ప్రేమ ఉంటే అంతే!”

“ప్రేమ ఉంటే కూడా, ముఖావంగా ఉన్నట్లు కనబడే భార్యా భర్తలు లేరా?”

“కాబట్టి నీకు నీ భార్య అంటే బాగా ప్రేమ అన్న మాట!”

“ప్రపంచం సంగతి చెబుతున్నాను గాని!”

“చిత్రంగా ఉంది నీ సంగతి! ఇంతకూ నీకు రభానీ మీద బాగా ప్రేమ ఉందా లేదా?”

బుచ్చివెంట్రావుకు నుకీల అనే మాటలకు చాలా కోపం వచ్చింది.

“మీ ఆయన పెద్దమేడ తీసుకున్నాడు. శుభ ముహూర్తంమాసి అందులో ప్రవేశించాలి. త్వరలో నీనీమా పని ప్రారంభించాలి. మీ ఆయన నాకు అప్పగించిన సోమేశ్వరరావు ఆమ్రుసమలన్నీ చేస్తున్నాడు. ఏమి కథో మనం ఆలోచించ లేదు నుకీ!”

నుకీల బుచ్చి వెంట్రావును సోఫాలో కూర్చో పెట్టి ఆతని హక్కుగా, దగ్గరగా కూర్చుండి, ఆతని మెడ చుట్టు చేయివేసి, కుడి చేత్తో జుట్టు సవరించసాగింది.

“నువ్వేగా నాకు నాయకుడవు?”

“నువ్వేగా నాకు నాయకవు!”

ఇద్దరూ పకపక నవ్వుకున్నారు. వారిద్దరూ ఆలా కూర్చుని ఉండగానే, అక్కడను రాధాకృష్ణ ఏదో కూని రాగం తీస్తూ వచ్చాడు.

“ఏదైనా నీనీమా సీను, రిహార్సలు చేస్తున్నారా?” అన్నాడు రాధాకృష్ణ.

నుకీల నెమ్మదిగా దూరంగా జరిగింది.

బుచ్చి వెంట్రావు కంగారు పడ్డాడు. తెల్లబోయాడు. నెమ్మదిగా సంతోషించుకొని వెండి సిగరెట్టు కేసు జేబులో నుండి తీసి, మీటనొక్కి తెరచి, అందులో నేట్టు ఎక్సెస్ రిటర్ సిగరెట్లు రాధాకృష్ణను తీసుకొని కాల్యమన్నట్లు ఆతని ఎదుటకు చూచి నాడు.

“నేను త్రీకాళిల్ని తప్ప ఇంకొకం కాల్యమ కాదటయ్యా! ఒక్కొక్క గొంతుకు ఒక్కొక్క గళం చక్కగా సరిపోతాయి!” అని రాధాకృష్ణ తన సిగరెట్టు కేసు తాను తీసుకొని ఒక సిగరెట్టు వెలిగించాడు.

రాధాకృష్ణకు కోపం వచ్చిందని బుచ్చివెంట్రావు అనుకున్నాడు. ఏమిటి ఈతని వుద్దేశం. నుకీలను తన కాగి లింతలలోనికి పురి కొల్పింది తానే! తమ్ము ఇద్దర్నీ నచ్చ

ఎన్నిసార్లో రాధాకృష్ణ వెళ్లిపోయాడు. సుశీలకూడా తన్ను మనస్సు కరిగించి ఆమె అంతటా ఆమె తన ఒడిలోనికి ఏలా చేరింది? చిత్రచిత్ర విలాసాలన్నీ సుశీల తన చుట్టూ భర్త ఎదుటే సుల్లం చుట్టివేస్తూ ఉంటే, ఆ భర్త ఏమీ అనకుండా, మాచీమాడే నట్లున్నప్పుడు సుశీల తన పురుష త్యానికి స్త్రీకాండం వాటికిష్టమనుకున్నాడు బుచ్చి వెంకట్రావు. ఆతడింతవరకూ వరస్త్రీ సంగమదోహనికి పాల్పడలేదు. కాని ఈ మధ్యే ఏ దుష్టపుగడియలు ఆవేసించాయో తనకు తన భాగ్యకూ మధ్య దూరాలు ఉద్భవించుకు వచ్చాయి. ఆ సమయంలోనే శ్రీశకుణ్ణి కూడా మనస్సు మురిపించే సుశీల తనజీవితంలో ప్రవేశించింది. ఆ ప్రవేశంలో ఉన్నభావం పూర్తికాకుండా రాధాకృష్ణ అడ్డం వచ్చేటట్లయితే, వీళ్లు తన్ను మోసం చేస్తున్నట్లే అయిందిగా. అందుకనే ఆపిచ్చి బ్రాహ్మణుడు నరసింహ మూర్తి అంత గోలపెట్టాడు.

రాధాకృష్ణ బుచ్చి వెంకట్రావుకు తెలియకుండా ఆతని మోము పరికిలించి ఆతని హృదయంలో సుడిగాలిలై తిరిగే భావాలు గ్రహించాడు.

“సుశీ మా ఇద్దరికీ ఏవైనా ఫలహారం కాఫీలు ఏర్పాటు చేయి” అని సుశీలవైపు బుచ్చివెంకట్రావు గమనించ కుండా తీక్ష్ణమైనమాపు పరపి కంటిపైగ చేసినాడు.

సుశీల బుచ్చివెంకట్రావు దగ్గరకు వచ్చి ఆతని భుజం మీద చేతులువేసి “అయిదు నిమిషాలలో దుస్తులు మార్చుకుని వస్తున్నాను. మనం ముగ్గురం చాలా మాట్లాడు కోవలసి ఉంది. కాఫ్యాదులకు ఆర్డరిస్తున్నాను” అని గబగబలోనికి వెళ్లిపోయింది.

3

ఆమె లోనికి వెళ్లిపోగానే రాధాకృష్ణ బుచ్చి వెంకట్రావు దగ్గర కూర్చుండినాడు.

“వెంకట్రావుగారూ, మీమోములో ప్రసరించిన ఛాయలను చూచి, మీరు నన్ను గూర్చి కొన్ని తప్పుభిప్రాయాలు పడుతూ ఉన్నట్లునుకుంటున్నాను.”

అంధ్రమహిళ

“అవన్నీ ఇప్పుడెందుకు లెండి?”

“నన్ను పూర్తిగా చెప్పుకో నివ్వండి. నాకు పూర్వ కాలపు ఛాందసపు భావాలేమీలేవు. స్త్రీలు ఎవరిని ప్రేమించాలో వారితో మలాసాగా ఉండవచ్చునని నానిశ్చయమైన అభిప్రాయం. కాని వివాహం చేసుకొన్నాక ఆ భర్తకు విడాకులు ఇచ్చి, తాను మళ్ళీ వివాహం చేసుకోవాలి. అంతే. వివాహం చేసుకొని ఆ భర్త వెనకే పరువును నితో సాంగత్యం చేయడం నా ధర్మశాస్త్ర ప్రకారం అధర్మం. తన భర్తను తాను పురుషునిలా ప్రేమించి, స్నేహంలో ఇతర పురుషులతో అతిచనువుగా ఉండవచ్చును. అంతే! మీరు సుశీల నడవడి యొక్క గమ్యత్తు చూచి, ఆమె మిమ్ము ప్రేమిస్తున్నదని తప్పుభిప్రాయం పడుతున్నారని అనుకుంటున్నాను. నా జీవితం వదలయినదే! కాని అధర్మం, అసత్యం నాబతుకుకు నూరుగజాల దూరానికైనా రానివ్వను. నేను సుశీలను కనుక్కుంటాను. ఆమె మిమ్ముల్ని నిజంగా ప్రేమిస్తే, వెంటనే ఆమెకు విడాకులు ఇస్తాను. నేను సుశీలను గాఢంగా ప్రేమించ వచ్చును, కాని నాప్రేమ ఆమె జీవితానికి అడ్డం రాకూడదు. ఈ విషయమే మీలోచెప్పితే మీరు నన్ను గురించి తప్పుభిప్రాయాలు పడరని అనుకుంటాను. ఈ సంఘటనలు స్నేహానికి అడ్డం రాకూడదు. పొంగిస్నేహం అయితేనే స్నేహం కాదు. అది శత్రుత్వానికన్న అపమాధమం!”

రాధాకృష్ణ మాటలు వింటూఉంటే, బుచ్చివెంకట్రావు మనస్సు క్రుంగిపోయింది. రాధాకృష్ణ మాటలలో దాపుడు లేదని మాత్రం అతనికి తేటింది. అవును తాను సుశీలను వాంఛించినమాట నిజం. ఆమె ఉద్దేశమేదో! తన్ను నిజంగా ప్రేమించిందేమో! తాను పద్మావతిని వదిలి ఆమెకు విడాకులు ఇచ్చి సుశీలను వెళ్లి చేసుకోవాలా?

ఆతని హృదయం ఎక్కడికో జారిపోయినట్లయినవి. బుచ్చివెంకట్రావు మాటలాడలేదు. ఆతడు చటుక్కున లేచి వీధిలోనికి వెళ్లి తనకారు ఎక్కి ఇంటికి వెళ్లిపోయినాడు. రాధాకృష్ణ ఆశ్చర్యము పొంది కదలక అట్లానే నిలచుండి పోయినాడు. ఆతని సిగరెట్టు చేతిలో కాలుతూనే ఉంది.

ఇంతట్లో సుకీల చీరమార్చి మంచీరకం సిగరెట్టులా చక్కా వచ్చింది.

“ ఏడీ బుచ్చి వెంకట్రావుగారు ? ” ఆమె మాటలు తీక్షణంగా ఉన్నాయి.

“ ఇంటికి వెళ్లిపోయినట్లు ఉన్నాడు ! ”

“ నువ్వు పంపించి వేశావా ? ”

“ నేను వెళ్లమనలేదు. వెళ్లతోంటే ఉండ మనలేదు. ”

“ కారణం ? ”

“ కారణం ఏమిటి నీ మొగం ! కాస్త స్పష్టంగా చెప్పాను. ఆతడు మారిపోయాడని. దిగాలుపడిన హృదయంతో చక్కాబోయి ఉంటాడు. ”

“ నీతి నియమాలు చెప్పడం సాగించావు కాబోలు. నీ దొంగనీతి, నీ పద్ధతీ నాకు తెలియవా ? నీ సుగుణగణాలు మన స్నేహంలో నాకు అర్థంకాలేదా ? మన సినీమా జాతి వారికి నీతి నియమాలూ కూడా ! ఒక బాలికను ఒకడు పెళ్లి చేసుకుంటానని ఆశపెట్టి తీసుకుపోతాడూ ! ఆవిడ ఒక గొప్పతారా ! అయినా వెట్టి బాగుల్ని, ఆపిచ్చిని వాణ్ణినిమ్మి, వాడితో పెళ్లి అవుతుందని నమ్మకంతో కాపురం చేస్తుందా ! ఆమెకు గర్భం అవతరిస్తుందీ ! తన అవసరం తీరగానే ఆతడు ఆమెను వీధిలోనికి త్రోసి తలుపు చేసుకుంటాడూ ? అడవాళ్లు మీకల్లకు పశువులు, బజారునస్తువులు, చూడు ఈ బుచ్చి వెంకటన్న ! వీడో

పంది. చక్కనిది ప్రజ్ఞావంతురాలు అలాంటి భార్యను సరిగా చూడలేక తన ఇంటిలో నుంచి తరిమివేస్తే, ఆ అమాయకురాలు ఆంధ్రమహిళా సభలో వెళ్లిచేరి, ఆనందం పడుతోంది. పాపం ! ఆవిడ ఏమిటో బాధపడుతూ దక్షిణాది యాత్రలకు బయలు దేరిందట ! ”

“ ఓసి పూల్ ! నేను ఎప్పుడైనా నీ విషయంలో అనాచిత్యంగా ప్రవర్తించానా ? మనం ఇద్దరం వివాహం చేసుకొని ముందు నేను సంబంధం కల్పించుకొన్నస్త్రీలు వట్టి జారిబులు. నేనా, వివాహం ముందు నా చరిత్ర అంతా నీతో చెప్పినాను. పోనీ నువ్వు మాత్రం ‘ అనాఘాతం పువ్వు ’ లా ఉంటివి గనుకనా ? కాని మన వివాహం అయిన దగ్గరనుండి నా చరిత్రలో ఏ విధమైన దోషమైనా చూపించ గలవా ? ఒకటే చెప్తన్నాను బాగా మనస్సుకు ఎక్కించుకో ! నీకూ ఈ బుచ్చి వెంకట్రావుకూ ఎంత వరకూ వెళ్లిందో నాకు తెలియదు. నీకు ఆతనితో గాఢ సంబంధం ఏర్పాటు చేసుకోవాలని ఇష్టం పుడితే నాచాటున మాత్రం ఆ విధమైన నడవడిక సుతలామూ వీలులేదు. అంత టీతో నీకూనాకూ బండ్. ఈ ఆస్తి అంతా తీసుకొని వెళ్లిపో. నేను మళ్లీ నా జీవితం ప్రారంభించుకుంటా ! ”

ఎప్పుడూ ఏడుపంటే ఏమిటో ఎరగని సుకీల అక్కడ సోఫాపై కూలబడి పోయింది, వెక్కి వెక్కి ఏడుపు ఆమెను ముంచుకు వచ్చింది. సోఫాలో పడిపోయి, దిండులో ముఖము దూర్చుకొని సముద్రం పోటులా రోదించింది.

విప్ర ల బ్ధ—ప్రో వి త ప్రి య !

శ్రీ సూరంపూడి భాస్కరరావు

ఈ మనోజ్ఞ విజనస్థలి
ప్రేమపూతమగునటంచు
ప్రియుని జూడనరుదెంచితి.
ప్రియుడేదేల దరియరాడు ? ||
ప్రియుడు వెడలెనన్న మాట
ప్రియతమ కెరిగింపగోరి
ఈ విహంగ మిధునమొసంగ
హృన్నాథు ప్రవాసవార్త ||
తై శిరా ర్తి కొనయాశల

స్తబ్ధముగా తరువునిలచి,
మొయిలుతీని నిరహమునకు
ప్రొడువారి కేకివగచి,
కొండవెనుక సూర్యుడొరుగ
కొలనిలోని పూవువాడి,
నన్నువోలె ఈ వియోగ
నన్న బాధ ప్రకృతినిండె ||
ఈయలొక విహంగము మిధునమొక్కటే
ఈ విషాద చరితమునకు మూగసాక్షియో ? ||

పుస్తక పఠనావశ్యకత

మూలము :
లార్డ్ అవె బరీ

కానుకొల్లు లక్ష్మి
మహిళాసభ పాఠ పిద్యార్థిని

ఈ నవీనయుగమున మనకున్న అన్ని సదుపాయములలోను ముఖ్యమైన వానిలో నొకటి పుస్తకముల అందుబాటు. మన పూర్వులు పుస్తకములకై చాల కష్టపడెడివారు. యిప్పుడు అచ్చుపని ఆభివృద్ధి లోనికి వచ్చిన తరువాత మనకు 'ఏది చదవాలి' అనేది ఒక సమస్య అయింది. పూర్వం పుస్తకములు చాల తక్కువగ నున్నను చాల మంచివిగ నుండెడివి. మంచు బిందువువంటి ఒక్క సిరాచుక్క వేసేటటువంటి ప్రజల మనస్సులకు ఆలోచించు శక్తి నివ్వగల యొక గ్రంథము.

ప్రస్తుతం పుస్తకసంఖ్య హెచ్చినది. కొన్ని పుస్తకములు అని అనిపించు కొనదగనివి కూడ ఉన్నవి. చదువుటవలన కాలవ్యయమే తప్ప మరేమియును ప్రయోజనము లేని పుస్తకములును ఉన్నవి. దురుద్దేశములకు దోహదమిచ్చి మనసును పాడు చేయునవియు గలవు. జీవితములోని ఆనందము, నడవడిలోని అందము సద్గ్రంథములనేరే చదువుట యందేగలదు. అభిరుచిని బట్టికూడ పుస్తకముల నేరుకొనవలెను. మున్నుండు ఎక్కువగ చదవగలవారు యిప్పటివలె డాక్టర్లు, లాయర్లును గాక శారీరక కష్టమొనరించు కూలివారే యగుదురేమో! ఎందు చేతనన డాక్టర్లు, లాయర్లు, మానసిక కష్టమొనరించి, పనిముగియగనే చాల అలసటనొంది తీరిక సమయములందు గాలి కొనమును, విశ్రాంతి కొరకును చూతురు. కూలి వారట్లుగాక శారీరక కష్టము చేసిన యవంతరము వారి మనస్సును చదువుటకు ఉపయోగింపగలరు. మరియు యిప్పుడు ఎలిమెంటరీ స్కూల్స్లో మంచి విద్యా భ్యాసము కూడ పొందగలరు. పుస్తకములు కూడ వారికి యింతకంటె చవుకగ మంచి అంద్యబాటులో ఉండును. మంచి పుస్తకములు చదువుటయందు అభిరుచి గలవారికి కూడ అవి లేక పోవుటచే తగ్గిపోవును. పుస్తకముల లెక్క ఎక్కువగ నుండుటకాదు కావలసినది, మంచి వాటిని ఏరి సరిగ ఉపయోగించుకొనుటయే కొంత మంచి ఏదైనను సరియే

యని శ్రద్ధలేకుండ వృధాగా చదువుదురు. ఎన్నో పుస్తకములు లెక్క లేనన్నిగలవు. కాని చదువుటకు కాలమంత లేదు.

చాలమంది కనిపించిన పుస్తకము ఏదైననూ కంటికింపుగ నుండింతమాత్రాన ఏ స్నేహితుని గదిలోనివో దీసికొని చదువుదురు. మంచి పేరు గలదిగాని, అందమైన లైండు గలది గాని అయిన ఏ రైల్వేబుక్ స్టాల్లోనో ఎంత వెల యయిననుబెట్టి కొని చదువుదురు. అట్లు కాకుండ ఒక కొన్ని పుస్తకములను కొని వాటిని బాగుగ శ్రద్ధతో చదివి జీర్ణించుకొనిన చాల విజ్ఞానవంతులుగ నుండును. అట్టి మంచి పుస్తకములు ఏమియు కఠిన పదములతోగాని, కొపముతోగాని మాట్లాడక, కర్రల సుపయోగింపని నిశ్శబ్దమైన ఉపాధ్యాయులుగ నుండి చక్కగ మనకు భోధించును. మనము ఎప్పుడు వాటి వద్దకు వెళ్లినను అవి నిద్రపోవు. ఏదైన కావలసి వాటిని సలహా అడిగిన అవి ఏమియు దాచవు. వాటిని సరిగా అర్థము చేసికొనక పోయిన అవి సరిగవు కొపగించవు. అర్థము కాలేదని మనలను పరిహాసించవు. కనుక ఒక గ్రంథాలయముతో ఎంతటి ధనాలయమును పోల్చరాదు. సంతోషముగాని జ్ఞానము, శాస్త్రము, లేక మతము దీనిలో దేనియందైనను నిజమగు ఆసక్తి ఏవ్యక్తమైన నున్న దనినచో ముందు ముఖ్యముగ పుస్తక పఠనాభిలాషి కావలెను. పుస్తకములను చదువుటయందభిరుచి గల వారందరికిని పుస్తకములు ఎంత నిజమైన విలువైన స్నేహితులౌ తెలియును. పేట్రార్కు (Petrarch) — "నా స్నేహితుల సహాయము నాకల్పింపబడును వాంఛనీయము. వారు అన్ని దేశములను అన్ని కాలములలోను చూచినవారు. వారు అన్ని విషయములను, శాస్త్రములను తెలిసికొని గొప్ప మన్ననలను బొందినవారు. వారిని సమీపించుట చాల నులభము. నాకు కావలసినప్పుడు నాదగ్గరకు వత్తురు. నేను వద్దనిన వెళ్లిపోవుదురు. నేనడిగిన ప్రశ్నలన్నింటికిని బదులు చెప్ప

దురు. కొందరు జరిగిపోయిన వృత్తాంతములను తెలియజేయుటకు, కొందరు ప్రకృతి రహస్యముల నెరింగింతురు. కొందరెట్లు, జీవించునదెనో చెప్పుదురు. చనిపోవుటెట్లో కొందరు బోధింతురు. కొందరు నిపుణముగ నాకానందమును గూర్తురు. కొందరు నామనస్సు నెట్లుదుపాజ్ఞలలో బెట్టుకొనవలెనో, ఎట్లు నామిదనే నేనాధారపడవలెనో, యిట్లు అన్ని కళలకు, అన్ని శాస్త్రములకుగల దారులన్నియు నాకు చూపింతురు. యిన్ని చేసినను వారికి నేను చేయదగిన ప్రత్యుపకారముగ శాంతి యుత్తముగ నిష్క్రమించుటకు వారికి నాగదిలో ఒక మూల కావలెనని కోరుదురు” అని పుస్తకములను గూర్చి అనెను.

పుస్తక ప్రియులకు వేరే నమ్మదగిన స్నేహితులు, సంతోషింపదగిన సహచరులు ఎవరును అవసరము లేదు. చదువుటవలన, ఆలోచించుటవలన అన్ని కాలములలోను, అన్ని అవస్థలలోను సంతోషముగ కాలము వెళ్లబుచ్చవచ్చును. అన్ని కాలములలోని గొప్పవారిని మనకవసరమైనప్పుడు సహాయార్థము ఉపయోగించుకొనగల శక్తి మనలోగలదు. యింతకంటే కావనదేమి? పుస్తకములలో గొప్పగొప్పవారి శ్రేష్ఠమైన భావములను మనము పొందగలము. పుస్తకములు చిన్నవారి కుపదేశకులు; పెద్దవారికి కాలక్షేపమున తుపయోగములును. ఒంటరిగ నున్నప్పుడును, విచారముగ నున్నప్పుడును మానవుల దౌష్ట్యమును మరచి పోవుటకును, మన బాధ్యతలను నిర్వర్తించు కొనుటకును, నిరాశలను నిద్రింప జేయుటకును పుస్తకములు సహాయకులు. జీవచ్ఛవములతో సమానులైన మానవులనుండి తప్పించుకొనవలెనన్న మృతజీవులను పుస్తకములలోచూడ వచ్చును. “పుస్తకములయొక్క సమయయమొక విశ్వకళాపరివర్తే” నన్నాడు కార్నెల్లు. పుస్తకముల అవశ్యకతయిప్పుడు అందరికి

తెలియును. అవివేకుని జీవితమంతయు విజ్ఞాని జీవితములో నొక రోజులో సైద సరిగాదు. ఒకాయన విజ్ఞాని సముపార్జనాసక్తిలో అన్నపానములను, భస కట్టములను నివరకు తనకు వృద్ధాప్యము సమీపించు చున్నదని కూడ మరచెనట. యింటి అలంకారములలో పుస్తకములు ముఖ్యమైనవి. పుస్తకములు తేనిగది ప్రాణితేని కళేబరము వంటిది. మెకాలే తను చాల జ్ఞానము పుస్తకముల నుండి పొందించువలన వాటికి తాను చాల ఋణుడనెడివాడు. పుస్తకములు సత్యమునకు దారి చూపునవి. మనసున ఉన్న తాళిప్రాయముల నెఱిగిల్పనవి. విచారముగ నున్నపుడు ఓదార్చును. జబ్బుగ నున్న సురక్షించును. ఒంటరిగ నున్న ప్రార్థువుచును. పరుచితులైన పాత స్నేహితులు. సంపదాపదల యందు సమ స్వభావము గలవి. రస వ్రాతలచే ఎన్నియో బిరుదులను, పదవులను పొందినను మెకాలే యితరుల వ్రాతలను జదివి తాను పొందిన ఆనందముతో సరియగు నానందము నేవియు యియజాలవనెను. వృద్ధాప్య అసమర్థతలు, ముడుతలు, మెరసిన మెంట్రుకలు లేకుండగనే చిన్నవారిని జ్ఞానవృద్ధులుగ చేయగలవు పుస్తకములు. ఒక పిల్లవాడొక పుస్తకమును జదివి ఆ పుస్తక మొక కాసీ తన వద్ద నుండవలెనని దానినంతయు తాను వ్రాసి కొనెనట. అటువంటి ఆసక్తి అంత చిన్న పిల్లలో నుండుట చాల గర్వింపదగినది. ఒక గ్రంథాలయము నిజముగ నొక భూతల స్వర్గమే. అది దంపతులు దేవునిచే సృజింపబడిరి. స్వర్గమున దేవుడు వారికి అన్ని ఆనందములను యిచ్చెను. కాని జ్ఞాన మను చెట్టుయొక్క ఫలములను భుజింప గూడదనెను. దానికి వారు వ్యతిరేకముగ భుజించుటచే నొకమనకు ద్రోసిపైచెనని పాశ్చాత్య కథ. గ్రంథాలయమున జ్ఞాన వృక్షఫల భుక్తికి నిషేధము లేదు. గావున నిజముగ స్వర్గమే యనియనును.

గౌతమబుద్ధ

—: నాటిక :—

(అంకత్రయము)

రచన : కీ. రే. శ్రీ. కోనే వెంకటేశ్వరావు

పాటలు, పద్యాలు : శ్రీ “జగం”

సంపాదన : కె. జగదాంబ

[మొదటి యంకములో, రాజకుమారుడు సిద్ధార్థుడు పురసంచారము చేయుచు, ముసలి తనము, వ్యాధి, వృత్త్యులను చూచి కలవరపడుటయు, వేటకై వనికేగి, బాణముచే కొట్టుబడిన రాజహంసను చూచి మిక్కుటమైన హృదయవేదన ననుభవించి, వేటలో ఎంతటి హింసకలదో స్థూలదైన దేవతత్త్వనికి తెలియజేయుటయు చదివినాము.]

అంకము ౨

రంగము 1

(రాజాంతఃపురము. ప్రవేశము, యశోధర, రాహులుడు.)

య : నాయనా! రాహులా! ఏదీ నీ పాతమును మరియొక పర్యాయము వినిపింపుము!

రా : ...అట్లు సత్యవ్రతధారుడైన యా దొంగ నిశ్చలత్వమునకు మెచ్చి ఆ మహారాజు ఆతనిని శిక్షింపనొల్లక సన్మానించి గౌరవించెను. సతీసుతులతోడ నా చోరుడు “సత్యమే జయము”ను వచోవంత్ర మాచరణీయముగ పెట్టుకొని, చోర, జార నీచత్వములను వదలి, తనకు బోధపడ్డైన శ్రీ జ్ఞానానందస్వామి పాదపద్మముల నాశ్రయించి యనేక వసంతముల నానంద సౌఖ్యములతో గడపి ముక్తిసొందెను...”

య : ఇందు నీ సుందేహములేమి తండ్రీ?!

రా : మంచికే ఎల్లప్పుడు జయము కలుగునన్న మాట నేను నమ్మజాలకున్నానమ్మా!

య : ఏమినాయనా! అట్లందువు?

రా : ఏమియ? చెడ్డపిల్లలనేకులున్నారు! వారిని బెత్తపు పూజయేగాని మరియొకటి చక్కబర్పనేడు.

య : రాహులా!

రా : అమ్మా! ఇది నిజము—తోటమాలి కొడుకును ఆ తరగతిలోనివాడే!

య : సత్సృష్టతతో నీవుండి, వారిని సైతము మంచి వారినిగా జేయుము!

రా : తల్లీ! ప్రయోజనము లేదు!—నేనట్లే ప్రయత్నించితిని గాని లాభములేకపోయినది!

య : నాయనా! తమనే వహించి నీవు మెలగవలయును.

రా : వ్యర్థము తల్లీ!—తోటమాలియే, విషసర్పము, విష సర్పముగా నుండక తీరదని చెప్పెను.

య : వాటినిగూడ పరమ సాధువులనుగా మార్చవచ్చును.

రా : అవునమ్మా!—ఒక చిలువనుబట్టి తోటమాలి దాని కోరల బెఱికినాడు!—నేను దానితో నాటలాడ వచ్చునా?

య : తగదు! తగదు!!

(ప్రవేశము శుద్ధోదనుడు)

య : (లేచి నమస్కరించుచు) మామగారికి వందనములు! రాహులా! తాతగారు!

రా : (నమస్కరించుచు) తాతగారికి నమస్కారములు!

గౌతమబుద్ధ

శు : (రాహులుని మూర్ఖుని ముద్దిడి) నాయనా! రాహులా! నీవు పాతములను చక్కగ జదువుకొనుచున్నాడవా?

రా : చదువుకొనక మరేమి చేయగలను తాతగారూ! మొన్నను నాన్నగారు, ముందు ముందు ఇంకను నాకు మంచి మంచి పాతముల నిచ్చుచుండెదమన్నారు— నేను యెంతయైనను చదువుకొందును!

శు : (యశోధర వంకకు దిరిగి) అమ్మాయీ! యశోధరా! సిద్ధార్థుడు నిన్ను వివాహమాడి—నీ వ్యాసంగమునను, అటుపిమ్మట ఈ పుత్రోదయముచే మరింతయును చిత్తశాంతి కలిగి—నిత్యమునందుడై యున్నవాడు! అదివరకు సర్వకాల సర్వావస్థలయందును లేతమాత్రమైన హృదయోల్లాసములేక — యెల్లప్పుడు విచారసాగరముననే బడియుండువాడు!—ఇట్లుననే చక్కబడగలదని బాగుగ యోజించియే నేను వానికి వివాహప్రయత్నము లొనర్చి సర్వోత్తమురాలవును, వానికి సర్వవిధముల దగిన వానవునగు నిన్ను—అతి ప్రయత్నముపై పాణిగ్రహణ మొనర్చి యున్నాడను! వానికి సర్వకాలములయందు నను నిష్కలమగు చిత్తశాంతి నిలచియుండునట్లు నీవు సర్వ విధముల ప్రయత్నించుటయే నీ విధియైయున్నది! (కంతర్వని తగ్గించి) ఈ దినమున నేమోగాని, నా హృదయమునందొక విధమగు యారాట మేర్పడినది! సిద్ధార్థుని చిత్తశాంతికి మైనను భంగము కలుగుటకు సూచకయేమోనని నాకు తహతహగ నున్నది!—బిడ్డా! నీవు బహుభద్రముగ నాతనివిషయమున మెలంగుచుండవలసినదిగా హెచ్చరింప వచ్చితిని!

య : నేను వారియెడ సర్వవిధముల వినయ విధేయురాలినై యుండ, వారికి నానాటికి మరంత మరింత హృదయోల్లాసమునే చేకూర్చుచున్నదానను! వారును సుప్రసన్నులుగనే యున్నారు!—రాహులునియందు వారికి పరామ ప్రీతి!—అయినను తమ యాజ్ఞా శిరసా వహించి నే నింకను బహుజాగరూకతతో ప్రవర్తించును!

శు : మంచిది! శుభమగుగాక! నేనింక పోయివత్తును! (వెళ్లును.)

య : వింటినా రాహులా! తాతగారి వాక్యములు! మీ తండ్రిగారి ఎదుట పెంతెతనపు చేష్టలుజేసి నీవు వారి మనస్సు నాందోళన పర్చరాదు!—వానికి నియొక్క అలితమైన — ప్రియమైన—ముద్దుగొల్పి—ఆటసాటలతో మాత్రమే—సర్వదా హృదయోల్లాసమును గలిగించు చుండవలెను!

(ప్రవేశము : సిద్ధార్థుడు)

య : (లేచి నమస్కరించుచు) నాథా! నమస్కారములు!

రా : తండ్రి! వందనములు! (వందనమిడి, తండ్రివద్దజేరి) నాన్నగారూ! నా పాతము విందురా! బహుబాగుగా వప్పగించగలను!

సి : ఏవీ! చాతము!

రా : (వెనుకటి పాతము చక్కగా నప్పగించును)

ది : (సంతోషముతో రాహులుని మూర్ఖుని ముద్దిడి) ఎంత చక్కగా నున్నదోయీ! రాహులా! (యశోధరతో) ప్రేయసీ! యేమందువు! మన రాహులు డెంతవాడందువు?

య : తమకు తగినవాడందును!—పులిగగ్ధమున మేకపిల్ల పుట్టగలుగునా?

సి : ప్రేయసీ! మధురయతమగు నీ ప్రియవచనములచే నాకు దినమొక గడియవలె గడచిపోవుచున్నది సుమా!

య : ప్రేమాతిశయముచే తాము పూకు అతిశయోక్తులివి! నేనెంతదానను?

సి : దేవీ! కాలమతిక్రమించినది. మీరింక శయనింపుడు! నేనును కొంచె మటునిటు, పచారు నొగర్చి పిమ్మట శయనింతును.

య : మహాప్రసాదము! (నమస్కరించి, రాహులుని తోడ్కొని లోనకు చనును.)

సి : (పచారుచేయుచు, స్వగతము) అహోహా! ఇట్టి దారా ముఖులతోగూడి నిత్యకళ్యాణము పచ్చ తోరణముగా

మండు గృహస్థజీవితమేగదా లోకమున ధన్యమైనది!
(ప్రక్కకుజూచి) (అశ్చర్యముతో) ఏమది! ఔరా!
ఈ బలిసిన బల్లి దీపపు వెలుగునకు వచ్చుచున్న పురుగుల
సెంత త్వరతో భ్రమించుచున్నది! అక్కటా! ఈ
దృశ్యము నేమనవలయును! (మరింత యాశ్చర్యముతో)
అశ్చర్య మాశ్చర్యము! ఇన్ని జీవులను తన పొట్టకెట్టు
కొని యాజంతువొక స్వముతోట బడింది! అక్క
టక్కటా! ఈ సృష్టి రహస్యములు అగాధములై—
అయోమయములై—ఎంతవారికిని భేదింప నలవిగానివై
యున్నట్లుగ గన్నట్టుచున్నదే!—(కొంచెము వింక
ముతో) ఏమీ!—ఈ సృష్టి రహస్యములు యేమొక్క
రకునుగూడ భేదింప నలవిగానివా? కాదు! యెక్కడ
నైన—నెవరైన—యొక్కొక్కరు సులభముగా భేదించి
నేయగలరు!!—(కొంచెము యోజించి) అట్టైన నేను
సహితము అట్టి మహత్తర కార్యము నెందులకు సాధింప
గారాదు?!—(ప్రబోధముతో) ఓయీ శిష్యా!—
లెమ్మ! నడుము విగింపుము!—స్వల్పమైన సంసార
మునే జూచుకొనుచు—స్వము నిదియేయని భ్రమ
జెందకుము—! ఇప్పుడే తిరుగులేని, నిశ్చయమును
గావించుకొనుము!—సృష్టి రహస్యములను భేదించుట
యను మహత్తరకార్యము మాత్రమే నీకు దగినది!
మరెద్దియు నీ దృష్టి పథమున పడగారాదు!—(సమా
ధానముగా)...అయిన ఈ నాప్రియ యశోధర!
ముద్దు కుమారుడు రాహులుడు!!—అటు తండ్రిగారు!
రాజ్యము—సిరిసంపదలు!!—ఇవి యన్నియు నేమి
గావలె?! (ప్రబోధము)—పిచ్చివాడా! వీటినేమి
చేయవలెనని ప్రశ్నించుచుంటివా?—త్యజింపవలెను!
ఇనన్నియు—ఇట్టివే మరియేవియైన నున్న నవియన్నియు
గూడ—త్యాగము కావలె!!—ఈ విషయ వాంఛ
లను పొరలలో జిక్కిన నీ దృష్టికి దివ్యప్రకాశ మెంత
మాత్రము గోచరముగాకున్నది!—కాబాలదుకూడ!!
ఈ పొరలను లేకుండ జేసికొందువేని, అట్టివి నీ నిర్మల
దృష్టికి దివ్యజ్యోతి—పరమ ప్రకాశము—వెంటనే
పొడగట్టుగలదు!!!—ఇంక నాలసింపకుము! మరు
మాటాడకుము!!—ఈ యజ్ఞముననే ఈ సంసార

బంధమునంతటిని పరిత్యజించి సయోమైపొమ్ము!
(సమాధానము) మందిరి! చుడిసారి—ఒక చర్యాయము
నిద్రించుచున్న భార్య పుత్రుల వీక్షించి—(ప్రబో
ధము) ఓయీ! ఎందులకీ వ్యర్థ కాలక్షేపములు!—
సరియే! పోనిమ్ము!—అట్లే ఒక్కమారు వీక్షించియే
పొమ్ము! (లోనికి పోయినదీర్చి) యశోధరా! క్రియా!
—బిడ్డా! రాహులా! నేనొక మహత్తర కార్యార్థమై
మిమ్మెల్లక నిల్చుడింది పోవుచున్నాడ! ఇట్టి కన్న
మీ రెవ్వరు—కనినదాని—కూరుడదని దూషింప
కుందురుగాక!—మీ రెల్లవ్వకును సుధములనే పొందు
దురుగాక!—ఇవియే నాయొక్క కడసారి ముద్దులు!—
ఒక్కసారి నా ప్రియ దారాసుకులను ముద్దిడివత్తునా?!
(లోనకు కాలిడ ప్రయత్నించి అగిపోవును. ప్రబో
ధము ఓయీ! అవివేక! ఏమి నీయీ అవివేకము!
నీవు వారిని ముద్దిడిన వాడికి మెలకువగలిగి—వారు నిన్ను
పోనిత్తరా?—వివేకింపకము! లేలెమ్మ!!—ముందుకు
నడువుము!—మరి వెనుకకు జూడకుము!! (కొంచెము
ముందుకు నడచి మరల వెనుకకు జూచి) ప్రేయసీ!—
కుమారా! మీ ప్రియవచనములకు—మీ మధురాలాప
ములకు—మీ లలిత ప్రవర్తనములకు—నాకు నేటితో
'స్వస్తి' యగుచున్నదిగదా! అయ్యో! కడసారి—
మిమ్ముల నొక్కమారు! మనచార—ప్రేమమీర—
ముద్దిడుకొని పోవుటకైనను వీలు కలుగకపోయినదే!
(ప్రబోధము) ఓయీ! వ్యర్థప్రలాప! విషయలోలా!
నీవంటి వ్యర్థ ప్రలాపిచే—విషయలోలునిచే—సృష్టి
రహస్యము లొక్కనాటికిని భేదింపబడజాలవు!—
ఎంతకును సిగ్గు చెచ్చుకొనకున్నాడవే!—ఇంక ఈ
సమస్తమునకును 'స్వస్తి' వాక్యముల నుచ్చరించి
కడలితివా సరే!—మరియొక్క యడుగు వెనుకకు
జేసినను, నీ కార్య సాధన మింక బండి కున్న కాగలదు!
ఇది నిశ్చయము! నిశ్చయము!! ముమ్మాటికి నిశ్చ
యము!!!—యశోధరా! రాహులా!!

సీ॥ అనురాగమున మిమ్ము నలరింపగాచెంత

జేరియుండుటకింక—నరయస్వస్తి!

రాహులా! నాతండ్రి—రావోయి ముద్దివ్వ
మని పిల్చి ప్రేమతో—గనుట స్వస్తి!
ప్రియ! యశోభా! నీదు ప్రియవచనంబుల
విని మోదమందుట—ఇంత స్వస్తి!
పుట్టినప్పటినుండి—ఎట్టి కష్టములేక
పోషించినట్టి ఈ—పురికి స్వస్తి!!

మార్బుతకు నన్ను విడిపోవ—ముందు స్వస్తి!
స్వస్తి యిచ్చుటనకు; అలసటకు స్వస్తి!
స్వస్తి ననుగన్న తండ్రికా—కడును స్వస్తి!
స్వస్తి భోగంబులకు నిక—కలవు స్వస్తి!!

(మరి తిరిగిమాడక భృథముతో ముందుకు పోవు
చుండగా—)

(తెన)

రంగము 2

(ఛన్నని గృహపు ముంగిలి. ప్రవేశము, సిద్ధార్థుడు)

సి: (తొందరగా ప్రవేశించి) ఛన్నా! ఛన్నా!!

జ: (ప్రవేశించి) ఎవరువారు? (చూచి) యువమహారాజు
నకు వందనములు! (నమస్కరించి ఆశ్చర్యముతో)
రాకుమారా! ఈ అర్ధరాత్రమున—యిట్లుంటురిగా—
నా గృహమునకు—

సి: (తొందరతో) మిక్కుటముగ ప్రసంగించుటకు సమ
యము చాలదు ఛన్నా!—లే లేమ్మ! వేగముగా
ప్రయాణించు చక్కని గుఱ్ఱము నొకదానిని సిద్ధపఱచి
నాకిమ్మ!

ఛ: యువరాజా! ఈ ప్రయాణ మెచ్చుటకు?

సి: ప్రకృతి రహస్యములను భేదించుటకై తపోభూము
లకు—

ఛ: (వింతగా) తపోభూములకు!—రాకుమారా! నీవు
గృహస్థుడవు గదా!?

సి: సుగ్ధసంగ పరిత్యాగిని!

ఛ: (భ్రమించినట్లు) నేనేమియును కలగనుటలేదుగదా!
(వేలు కఱచుకొని) కాదు!—ఇది స్వప్నావస్థకాదు!

జాగ్రదవస్థయే! (విచారముతో అత్రముతో) యువ
రాజా! యువరాజా! నాకిసంగతిని జెప్పము! నీప్రియ
భార్యాపుత్రులను, తండ్రిని—రాజ్యమును—ఈ సర్వ
సంగములను పరిత్యజించెదవుగా?

సి: ముమ్మాటికిని!

ఛ: రాకుమారా! సాహసము! అయ్యో!

గీ|| మనసునీపయి, నినిపిన—జనకుబాసి

ఘోర సంసారవారాళి—దరినిజేర

లోడుగా నిన్ను గొనియి, సం—తోషనడడి

భార్య నీరీతి నట్టేట—వదలివైచి

పోవనే ధర్మశాస్త్రంబు—త్రోవజూపు

ముందు యోజన లేకుంట—మోక్షమగునె?

సి: యోజించవలసిన రీతిసే యోజించితిని!—ఛన్నా!

ఈ లోకమున ప్రాణి ఆశయను పాశముచే జాట్టబడి
అపృథంబులై యున్నాడు! సర్వ సంపత్తితోడను ఈ
భూమండలము నంతటిని ఒక్క మానవుడు పొందగలిగి
నను, ఇంకను నేమైన లభింపజేసికొనుటకు వాడువిష్కల్యుడు
చుండును!—విషయోపభోగమే జీవికి మృత్యువు!
నేడొక విషయము పొందును! మరియొకటి మిగులును!
లేవు దానిని నొందును! వేరొకటి! దానిని పొందిన
మరియొకటి!!! ఛన్నా! విషయములే విషములు.
వాటిని పొందుకొలది, అన్నియందు, ఆజ్ఞమువలె
మరియు మరియు వృద్ధి నొందగలవు!—నేను సత్య
శోధనను కాంక్షించితిని!—దాని సిద్ధి నొందుటకు—
ప్రప్రథమున నీ విషయ పితాచమునే బలి నొసంగు
చున్నాను! ఇదియే ఒప్పిదమైనది!—(త్వరతో) ఛన్నా!
వేగముగ గుఱ్ఱమును—మరియొకమాట! నీయింట
నేలైన చినిగిన దిస్తులున్న—వాటినిగూడ తీసికొని
రమ్ము, త్వరపడుము!! (ఛన్నుడు (నిష్క్రమించును)

ఛ: (బట్టలమూటతో ప్రవేశించి చూచి విస్మయముతో)
యువరాజా యువరాజా! ఆహా!—తల జూత్తునుకూడ
తీసివేసి ఎట్టి ఆకారము నందితివి!

(తరువాయి 31వ వేడిలో)

చరిత్రే నిరూపిస్తుంది....

* శ్రీ వసంతరావు రామకృష్ణరావు *

యుద్ధాన్ని నేను—చెపుతున్నాను
మానవుడి జీవనం వున్నంతకాలం
ఉన్నాను—ఉంటున్నాను—
ఈ విషయం పడేపడే
చరిత్రే నిరూపిస్తుంది.....
గడచిన యుగాలలో
మరలిన తరాలలో
జలపవన శక్తుల జగత్తులో
నిలచిన మానవత్వంలో
యుద్ధాన్ని—నేను—ఉన్నానని
చెపుతున్నాను— — — —
సరిగా లేని లోకాల
పరిసరాల పరిధిలో
పరుగిడే మానవుడూ—
నిలిచి నన్ను పలుకరించక
కులుకుతూ—గమనకలాపంతో
పలాయనం చేసేకాలమూ
వుంటూన్న వేళలలో
యుద్ధాన్ని—నేను—వున్నానని
ఘంటా పథంగా చెపుతున్నాను.....
మానవుడిలో మతాలూ,
అసూయా—వ్యక్తిగతాలూ,
జాతులూ, నీతులూ
దాతలూ, నేతలూ
పాలిత పాలకులూ
ప్రపంచ నిర్మాతలూ
పెనుభూతాలై
వున్నంతకాలమూ
అపజయం ఎరుగని
ఆత్మ ధైర్యంతో
యుద్ధాన్ని—నేను—వున్నానన్న

సంగతిని, పరమ సత్యాన్ని
చరిత్రే నిరూపిస్తుంది.....

నానాపాన్ని—అపురూపాన్ని
నా తాపాన్ని—నా ప్రతాపాన్ని
నా శైర్వాన్ని—నా క్రూర్వాన్ని
గుర్తించిన మానవుడు
నా పెత్తనం గురించి
నను ప్రశ్నించడం— —

సండిన పాపానికి, కాపానికి
పనికివచ్చే రూపాలతో
ఆత్మవివాళ విధానాన్ని
ఓనమాలు దిద్దుకుంటూ
సరిహద్దులు చూసుకుంటూన్న
మానవుడి హృదయ వ్యాపారంలో
యుద్ధాన్ని—నేను—అప్యాయనంగా
పెరుగుతున్నాను—నాకు నాకనంలేదు—
నా చరిత్ర కడుప్రాచీనం—నేను—
చరాచరాలలో పరిభ్రమించాను—
చరిత్ర గ్రంథాన్ని తిరుగవేయ—
ప్రతి పుటలో నారూపం కనిపిస్తుంది—
ప్రత్యక్షరంలో నా కబ్బం ధ్వనిస్తుంది.

మానవుల మధ్య—గుసగుసలలో
సంఘ విషయంలో—మత ప్రసక్తిలో
అసమ్మత విషయ విశేషాలలో
పాలిత పాలక భేదాభిప్రాయంలో
స్వాతంత్ర్య సాధన సమయంలో
వర్గ వివాద వైషమ్యంలో—రాజకీయంలో
రాజుల ఆశయంలో—రాజ్యాలు విస్తీర్ణంలో
సామరస్యం లేని సంకట సమయంలో
యుద్ధాన్ని—నేను—నడుంకట్టుకొని

చ రి త్రే ని రూ పి స్తుం ది

పరిష్కారమార్గాన్ని—చూపుతున్నాను.
 దోపిడీ ద్రోహానికి—పాప విహారానికి
 నా వ్యాపారం అపురూప సాధనసంపద
 నాకు నశించే శక్తిని చేకూర్చే
 బాధ్యత—మానవుడిది—
 నా ఆహారానికి—నరుడి దేహాలు
 నా దాహానికి—మధుర రుధిరం
 త్యాగంచేస్తూ—మానవుడు
 సామరస్యమార్గాన్ని సాధించమంటాడు
 కాంతిని—సాధించి—నెలకొల్పమంటాడు
 యుద్ధాన్ని—నేను—పాటుపడుతున్నాను.
 నా చేతులలో ప్రాచీనమైన
 నేదవిహితమైన—
 మానవ సమాజంలోని
 ధర్మతేజం—సత్యనైజం
 వృద్ధయ సౌజన్యం—సౌఖ్యం
 షాత్ర ధర్మం—భైర్యం—
 ప్రపంచకాంతి—సౌఖ్యం—
 నలిగిపోయి—నశించి—

నామమాత్రంగా—అక్కడక్కడ
 నిలిచి వున్నాయి !
 యుద్ధాన్ని—నేను—చెపుతున్నాను—
 నా వాతావరణంలో—
 ఆవహిస్తుంది—అహంకారం
 నశిస్తుంది—మమకారం—
 ప్రవహిస్తుంది ద్వేషద్రవం
 ఘనీభవిస్తుంది వుపద్రవం
 కారుణ్యం, కౌత్యం
 క్రౌర్యం—కలుషత్వం
 త్యాగం—స్వార్థం—
 అన్నీ—అనేకరూపాలలో
 నిలిచి వుంటాయి—
 చరిత్ర తిరుగజేయ
 ధరిత్రిలో—నా పేరుప్రతిష్టలు
 స్థిరంగా—నన్ను సత్యంలో
 వుండినట్లుగా—
 చ.....రి.....త్రే.....
 నిరూపిస్తుంది.....

(28వ పేజీ తరువాయి)

సి : ఇంతియేనా ఛన్నా ! (ఛన్నునిచేతనున్న వస్త్రముల
 మూటను లాగికొని, ప్రక్కకుపోయి, ఆ చినిగిన వస్త్ర
 ములను ధరించుకొని, విడచిన తన రాజదుస్తులు, కిరీ
 టము, ఆభరణములు, తలవెంట్రుకలు—వీటిమూటతో
 ప్రవేశించి) ఇప్పుడు చూడుము ఛన్నా ! సత్యపథమున,
 నడచువానికి ప్రియములై యుండు జేషభావలివి !
 గజ్జముగూడ సిద్ధమేగదా ! (తన చేతనున్న మూట
 ఛన్నుని కిచ్చి) ఛన్నా ! ఇవిగో ! ఈ వస్తువులు—
 యింటికి చేర్చి యశోధరా, రామములనే నాకీర్వదించితి
 ననియు, నేనొక మహత్తర కార్యార్థమై వారిని

పరిత్యజించి పోవలసి వచ్చినదనియు, ఇందుకై విచారము
 కూడదనియు—తండ్రిగారికి నా వందనములనియు, నే
 నిట్లు పోవలసివచ్చినదని విచారింపవలదనియు, నా
 కొరతుగాను వెదకించుట మొదలగు కృత్యములు
 వలదనియు—నేను చెప్పినట్లు చెప్పుము !—నీకున్న
 శుభమగుగాక !

(శీఘ్రముగాపోవ ఛన్నుడు నిశ్చేష్టతతో నిలచియుండును.)

(తెర)

(సకేవము)

ఒక కంటిలో బెల్లము ఒక కంటిలో సున్నము

శ్రీ మ తి యన్. ల లి త

విజయవాడ వాస్తవ్యుడు, బ్రాహ్మణ కులజుడు, విద్యా వికారదుడైన విజయరామ నామధేయునకు, ప్రభాకరుడు సుధాకరుడు అను యిరువురు పుత్రులును, పద్మజ, సరోజ, వనజ, అను మువ్వరు పుత్రికలును గలరు. సామాన్య కుటిం బీకుడగునాతడు పిన్న వయస్సునందునే పిల్లలకు నూరమాయెను. పాపము! భారము మాయవలసిన భాద్యత ప్రథముడైన ప్రభాకరుని మీద పడినది.

మాతృదేవియైన వేదవతిని, పద్మజ, సరోజ, వనజలను కంటికి రెప్పవలె ప్రభాకర, సుధాకరులు కాచుచుండిరి. వీరిద్దరులు కనుక యెంతో అనుగుణ్యముగ వుండేవారు ఆరవి చంద్రులు. అన్నలయందు వినయ విధేయతలు చూపుచు పట్టెడ్డన్నము తిని యేమూలనో కాలక్షేపము చేయు చుండెడివారు ఆమూడు ముత్యములు.

వీరి పితామహి, పితామహుడు, మాతామహి తమస్య గ్రామములందు జీవితములు గడుపు చుండెడివారు. కాటిలో నొక కాలు, యింటిలో నొక కాలుపెట్టుకుని సిద్ధముగా వున్నారు. చేతులమీద నడుచు అప్పద్ధ జీవములకు యింకా కాంక్ష వీకుతోంది. దూరమున నుండియే, తమ మనుమ డైన ప్రభాకరునకు చేదోడు వాదోడుగానుండి తమ యాజ మాన్యము సాగించేవారు.

ప్రథమ తనూజ పద్మజకు యుక్తవయస్సు వచ్చినది. త్వరలో వివాహము చేయవలసినదని, తాము చూచి ఆనందించి, పిదప ప్రాణములు వదలుతామని, యాశోక్కి సెర వేర్చ వలసినదని, ఆ ముసలిమాటలు ముంతపొగ పెట్టి నారు ప్రభాకరునకు.

ప్రభాకరునకు వయోవృద్ధుల వాక్కుయందు విస్వాసము గౌరవము మెండు. వేదవతి సమ్మతిమీద పద్మజకు, మూడు ముగ్గు వేయించినారు. కాని పసుపు చూపించిన, ఆరు మాసములకే ఆ అర్ధాయుస్సువాడు “ముసుగు సుఖము అనభవిస్తూ, మీ పుట్టినింట యావజ్జీవితము గడవవలసిన”దని తను చుక్కల బజారునకు యాత్ర సాగింపెను. పద్మజకు గరిట పెత్తనము యిచ్చిరి. అడవి కదూమరి!

వేదవతి నిర్జీవురాలై పోయినది. సరోజకు పెండ్లి విషయమే తల పెట్టలేదు. అత్తమామలు, భల్లి, వేదవతికి భైర్యము చెప్పి, ఆమె వేదన కొంతమరకు, శాంతింపజేసిరి. “ఎవరి ఖర్చుమువారిది. అందరి బ్రతుకు ఆవిధముగానే కాలి పోతుందా? యెంతమంది సుఖముగా లేరు కనుక సరోజను కూడ గృహిణిని చేయవలసిన”దని ప్రభాకరుని తోము తుండేవారు. అడవానికి యింటి పెత్తనము, మగవానికి వీధి పెత్తనమన్నారు కనుక, చాకలి పద్దువేసే చదువునస్తే చాలు నని సాగదీసికునేది మాతామహి. డొక్క సుద్ధిలేక పోయినా ‘స్త్రీకి’ యే విధమైన లోపము కలుగదని, ప్రాత్యానాము చేసి, మొత్తమునకు, ప్రభాకరుని వేదవతిని, ‘ఉ’ అని పించారు. అన్ని తంతులు సక్రమముగ జరిగి పోయినవి.

సరోజ భర్త, సామాన్యపు వున్యోగస్థుడు. రెక్క అడితేనేగాని డొక్క అడవి అస్థిపరుడు. కుచేల సంతా నము. దేహధారుధ్యము సన్నగిల్లినది. దొరికిన రోజున గంజి, లేని రోజున యేకాదశి వ్రతముచేసి, గ్రుక్కెడు, తీర్థముతో సంతృప్తిపడి, భూదేవిని కాగలించుకునేవారు. సరోజ అక్షరజ్ఞాన కూన్యరాలు కనుక, యిన్నిపాట్లు పడవలసి వచ్చినది. అడవి అంటే కంటిలో సున్నము. సరే! అందరికి వికడమేగా. మగవాడంటే కంటిలో బెల్లము. ఊదోగ్యము పురుష లక్షణమన్నారు కనుక, చదువు అబ్బని చవటకూడ, చదువుకుని తీరవలయునని ధగ్గుతాసనము!

సుధాకరుడు ఘట్టుఫారము పూర్తిచేసే సరికి మైనారిటీ తీరిపోయింది. సరస్వతి అకు నూరుకుని మ్రింగినా లాభము లేక పోయినది. అసలే సుధాకరుడేమో చాంద్రాయణ వ్రతము ఆవలంబించినాడు.

ఇంతలో పితామహి, పితామహుడు, కూడ చాటి పోయినారు. పరలోకములో పాత్రులు వేయు పిండములు ఆరగి స్తున్నారు.

పద్మజ, సరోజల స్థితులు, యధాప్రకారముగ వున్నవి. ఈ రెండింటితోనే వేదవతికి ముఖము మొత్తినది.

ఒక కంటిలో బెల్లము, ఒక కంటిలో సున్నము

తినగా, తినగా, గారెలు చేదుకావు మరి. వివాహమంటే 'వురి' అని పించినది ఆమెకు. వనజ కూడ, అక్కల పాట్లు చూచి "అబ్బా! ఆడదాని బ్రతుకు అష్టకష్టములు అనుభవించవలసినదే కాబోలు. ఈ 'స్త్రీ' జాతికి విముక్తి అనేది దైవస్పృహలో లేదా అని, స్త్రీకి విద్య అత్యావసర"మని తర్కించుతుని, తనకే దీక్షతో చదువుకు నేడి. స్కూలు పైసలు పూర్తిచేసినది. అందచందములకు కొరతైనప్పటికీ బుద్ధి కుశలతగలది. విద్యకు, తగిన వినయము, వినయమునకు తగిన సౌశీల్యము ఆమెకు అలంకారములు. పై చదువు చదువ వలయునని ఆమె అభిలాష. సోదరి కోర్కె నెరవేర్చ వలయుననుకునేవాడు ప్రభాకరుడు. తన రొట్టె నేతిలో వేగుతుందికదా అని సంబరపడింది. కాని సాగలేదు.

ప్రభాకరుడు స్వతంత్రించి యేకాదశము చేయ జాలని పురుషుని సింహుడు. నీతి కోవిదురాలై నటువంటి, మాతామహి అడ్డు పుల్ల నొకటి పడవైచినది. ఆడవాళ్ళు చదువుకుని యేమి చేయవలయును కనుక, యితటితో విరమిస్తే మంచిదని, అదికాక వాళ్ళ పల్లెలో యెవరో ఆపంధాయిగాని భూపంధాయి, కొంపకు చిచ్చుపెట్టి పారిపోయినదని, అటుపైని వారి అభిమతము ననుసరించి ప్రవర్తించవలసినదని, ఆజ్ఞ చేసింది. ఎంతటి విద్యావంతుడైతే నేమి, యుక్తాయుక్త విచక్షణ లేక పోయినపిదప?

"విన్నన్న చెప్పినది నేడ"మన్నట్లు వనజాను పిలచి యింక విద్యకు స్వస్తి చెప్పినట్లేనన్నాడు అన్న. గడ్డలో నీళ్ళు గిట్టిన తిరిగినవి. ఆశ నిరాశ అయినది. సంఘపు కట్టుబాట్లలో వున్న స్త్రీ యేమి ప్రత్యుత్తర మిస్తుంది. "నీడయ" అని తూర్పు దిశకు తిరిగి నమస్కరించినది.

మధ్యజకు, ఆస్తి లేనందువలన, పెత్తిన చెంగు అలంకరించుకుని, పుట్టింట పొయ్యి పెత్తనము సాగించేది. సరోజకు చదువురాని లోపముచే భర్తకు సహాయ పడలేని దాయెను. వనజాకు, యేదో కొద్ది చదువు వున్నది కదా, ఆస్థిపరునకు యిస్తే, సగ్గ శ్రేయస్సుని, యొక నిరక్షుడుతునకు కట్ట పెట్టివారు. దానికి తోడు ప్రభాకరునకు జీవనాధారమైన కొద్దిపాటి భూమి, వివాహ సమయమందు వరునకు భూదానము చేసిరి. "చదువురాని మొద్దో, కదలేని యెద్దో"

అన్నారు. కాలయాపనకు జూదరిగా మారినాడు. ఇంకేముంది సగ్గము యీశ్వరార్పితమైనది. గేదె చస్తేనేగాని పాడి బయటపడదు. వనజా చిన్న రెక్కలే ఆధారమైనవి. ఎంత కాలమని, సుకుమారమైన ఒక పక్షి, గగనమార్గమున విరామము లేకుండా యెగురగలదు?

ప్రభాకరుడు కూడా తండ్రి ననుసరించి, చిన్న వయస్సు నండే మరల మాతృ గర్భములోనికి పోయెను. కుటుంబము కాటు చీకటిచే గ్రమ్మబడినది. ఇంక, సుధాకరుడే శరణ్యమాయెను.

కాటకపు రోజులవి. పేరు పొందిన అనాథ కుర్రకాల యములకు కూడా కాటకము వచ్చినది. మానవశులగు వేదవతి, పద్మజలకు, 'దేహి', అని పరులను దేవకొనవలసిన దినములు సంప్రాప్తమాయెను. పరపిండ జీవితమునకు పరితపించుచుండిరి. వనజా విద్య భర్త మక్షింభరిత్వమునకే చాలదు. సుధాకరుడు, ప్రప్రథముననే రాగి చెంబు చేత పట్టినాడు. గడ్డరోజులలో అది నిండేదికాదు. తన తల్లికి, మధ్యజకు సహాయము చేయలేని తన జీవితము నిష్ప్రయోజనమన్న విచారము, యేకోశమునలేదు. ఈతని క్రింద వ్యయము చేసిన ధనము, వనజా క్రింద వెచ్చిస్తే ప్రయోజనముండేది. అదేది అంటే కంటిలో సున్నముగా!

స్త్రీకి గూడ పురుషునితోపాటు, సమయానుకూలముగ, కాలానుగుణ్యముగ, విద్య నేర్పించిన, యిట్టి యిక్కట్లులు స్త్రీ జాతికి కలుగవని నావిశ్వాసము. పద్మజ, సరోజ, వనజల విషయమున దోషి ఎవరో వివేకులకెరుక!

వయోవృద్ధులు, తమ పూర్వాచార సంశోచ భావములకు కొంత శరవర్తన కల్పించుచుని, స్త్రీ పురుషులను సమదృష్టితో చూడవలయునా లేక, స్త్రీ తన కట్టుబాట్లను త్రెంచుకొని, విజృంభించవలయునా? ఈ సమస్య ప్రాజ్ఞులు తీర్చవలసినదే.

'సమభావము' దేశములో నుద్భవించినవాడే 'ఆంధ్రమహిళలకు' వసంతోదయము. దేశము గకలైశ్వర్య సౌఖ్య సంపదలతో తుల తూగును. పురుషుడు, సమ్మనవారి పెత్తినతాయి పెట్టకపోడు, స్త్రీ, శతకోపము పెట్టకపోదు!!

యుక్తి

* చొప్పల్లి చెంకటసూర్యనారాయణ *

శక్తికి మించినది యుక్తియని పెద్దల సూక్తి. కాబట్టి మనం శక్తిచేత సాధించలేని పనిని యుక్తి చేత సాధించాలి. దానికి తార్కాణంగా మీ కొక కథ చెప్తా వినండి.

అనగా అనగా ఒక పల్లెటూరు. అందులో ఒక ముసలి గ్రుడ్డికోమటి. అతను చాలా బీదవాడు, సంతాన హీనుడు కూడా. ఇంతో అంతో పెద్దలు గడించిన ధనం ఉండబట్టి జీవనం గడుస్తోంది. ఆ ధనం కాస్తా అయిపోకుండా మళ్ళీ డబ్బు గడించాలని కోరిక ఉంది. కాని యేలాగా అని చాలా రోజులు తీవ్రంగా ఆలోచించాడు. ఆఖరకు ఒక ఉపాయం తట్టింది. తపస్సుచేసి వరం కోరడంవల్ల ధనధాన్యాదులు సంపాదించ వచ్చు కదాయని. కాని తపస్సు చేయడానికే యడివికి వెళ్లగలడు? అందుచేత యిట్లోనే తపస్సు మొదలెట్టాడు.

భక్తి శ్రద్ధలతో తపస్సు చేయడంవల్ల కొద్ది కాలంలోనే దేవుడు ప్రత్యక్షమయ్యాడు.

కోమటికి కండ్లగుపడక పోవడంచేత యికా తపస్సు చేస్తాన్నాడు. అప్పుడు దేవుడే “కోమటి యెందులకింత దీర్ఘంగా తపస్సు చేస్తాన్నావు” అని అడిగాడు. “చిన్న కోరిక ఉంది బాబు!” అని అన్నాడా కోమటి. “ఏమిటో వేగంగా కోరుకో” అన్నాడా భగవంతుడు. ఒక్క కోరికతో సర్వస్వం రావాలి అని “నాముని మనుమడు బంగారు తూగుటుయ్యలో నూగు తుంటే నా కండ్లారాచూచి ఆనందించాలని ఉంది స్వామీ!” అని పాదాలమీద వాలాడా కోమటి.

దేవుడితని యుక్తికి మెచ్చుకొని, “ధన, కనక, వస్తు, వాహన, పుత్ర పౌత్రాభివృద్ధిగా వర్ణిల్లు” మని వరమిచ్చి అంతర్ధానమయ్యాడు. కోమటికి వెంటనే కళ్లు వచ్చేసేయి. యిల్లంతా సందడిగా యుంది.

చూసారా! ఈ కోమటి యెంత యుక్తి పరుడో!

చిన్న కథ

* కుమారి వారణాసి లక్ష్మీసరోజిని *

ఒక పూరిలో ఒక భార్య భర్త వుండేవారు. భార్య పేరు పులగము : భర్త పేరు నెయ్యి. వారికి ఒక కొడుకు వుండేడు. వాని పేరు దుడ్డుకట్ట. వాళ్లింట్లో ఒక ఆవు, దూడ వుండేవి. ఆవు పేరు చుట్టము, దూడ పేరు భూతము. ఒకనాడు వారింటికి ఒక చుట్టము వచ్చెను. ఇతనికి మధ్య దారిలోనే భర్త కనపడి, “యింట్లో పులగము వున్నది. వెళ్లు” అని చెప్పెను. ఇంట్లో తినటానికి పులగం వున్నది గాబోలు ననుకొని ఆ బంధువు యింటికి వెళ్లెను. ఇంటికి వెళ్లగానే పులగము కనబడి యిట్లా అంది, “నెయ్యి వచ్చే దాకా వుంటారా? లేక యిప్పుడే ఫలహారము చేస్తారా?” అని అడిగెను. పులగములోకి నెయ్యి లేదేమో అనుకొని “నెయ్యి వచ్చేదాకా వుంటా” నన్నాడు చుట్టము.

తగ్వాత భర్త యింటికి వచ్చెను. అందరు కలిసి ఫలహారం చేశారు. వారందరు కలిసి కబుర్లు చెప్పుకొంటుంటే పిల్లవాడు ఎందుకో ఏడ్చాడు. అప్పుడు యింటి యజమాని నెయ్యి భార్య పులగముతో “దుడ్డుకట్టను యిటు తీసికొని వచ్చి, చుట్టాన్ని కట్టిసి, భూతాన్ని విప్పు” అన్నాడు. అంటే పిల్లవాడిని యిటు తీసుకు వచ్చి, ఆవును కట్టివేసి, దూడను విప్పుమని అర్థము. బంధువు యిదివిని తననే కట్టివేయ మని, కట్టుపెట్టి కొట్టి, భూతాన్ని తననుదకు వదలమని చెప్పాడనుకొని భయపడి పరుగెత్తు కొంటూ వెళ్లి వాడి గ్రామం చేరుకొనెను. ఇదంతా చూస్తూవున్న భార్య భర్త లిరువురు తమ తప్పు తెలిసికొని ఒండొరుల మందలించు కొనిరి.

నవ్వు పువ్వులు

ఇల్లుగల యజమాని : యేమండోయ్ గోడలకు మేకులు కొట్టకండి; కన్నాలు పడితే మగ మృత్తుకి మీరే ఇచ్చుకోవాలి.

అదైకున్నవాడు : అయితే ఇప్పటికి మేము కొట్టిన మేకులన్నీ మాకు దండగే. కనుక మేకు ఒక్కంటికి అర్థణా చొప్పున మీరే ఇచ్చుకోండి.

* * *

తల్లి : అదేమిటే ఇనప మూకుట్లో చారు పెడు తున్నావు. వాసన వేయదూ?

కూతురు : మా నైనన్న మాస్తారు చెప్పేరు, ఒంటికి ఇనుము మంచిదని.

* * *

టీచరు : శ్యామా! రూపాయికి యెన్ని కాన్లు?

శ్యామ : రూపాయి తెండి మార్చి లెఖిపెట్టి చెబుతాను.

మ హా పు రు షు డు

శ్రీ కె. జగదాంబ

సాల్మన్ అనే రాజు పూర్వం “జేహూసలెం” అనే పుణ్యక్షేత్రాని కధిపతి. సాల్మన్ తాను బ్రతికినంతకాలమూ రాజాధిరాజువలె బ్రతుక లేదు!—ఒక ప్రజా సేవకునివలె; ఒక దేశ రక్షకునిగా బ్రతికి తన దేశప్రజలతోనే గాక ప్రపంచ ప్రజలందరితోనూ గొప్పపేరు తెచ్చు కొన్నాడు. ఈతని చరిత్ర ఏమోగానీ, ఇతని వలన జరిగిన, కొన్నికొన్ని పనులు, ఇతనిని గురించిన కథలూ, అన్నీకూడా ఈతనియొక్క గొప్ప గుణాలను తెలియజేస్తాయి!

సాల్మను ఘనతను విన్న షేబాదేశపు అంద మైన రాణి అతనిని పరీక్షించి తెలిసికొన దలచి ఒకసారి జైరుసలెంకు పయనమై వచ్చింది. సాల్మన్ నిరాడంబరముగా ఆమెనెదుర్కొని మహోత్సాహం చూపాడు, ఆమె తన దేశ పరిశీలనార్థమై శ్రమపడి వచ్చినందుకు. షేబా రాణి తనకూ. తన పరివారానికీ, జరిగిన నిరా డంబరమైన సేవలూ, విందులూ చూచి ఆశ్చర్య పోయి నసుక్కున్నది. “ఏమిటో! రాజాధి రాజునుకొన్నాను. ఘనమైనవాడని విన్నాను. తోటిరాచరికమైన మమ్మిట్లాగు చేశాడే! ఏమిటి ఈయన ఘనత?” అని దురభిప్రాయం పడ్డది.

సాయంత్రం.....సాల్మన్ రాజు, షేబారాణీ కోర్కెపై స్వయంగా తన పట్టణాన్ని చూపించ దలచి “షికారు” బయల్దేరాడు. చక్కని గుర్రంపై సాల్మన్ రాజు మామూలుగా వెళ్తు న్నాడు. అతని ప్రక్కనే ఖరీదైన బట్టలు తొడిగి

కొని అందమైన గుర్రాన్నెక్కి అప్పురసలూ, మెరిసిపోతున్న షేబారాణి తన అనుచరులతో ప్రక్కల తగులున్న చెట్లూ, పుట్టలూ, తోటలూ, ఇల్లూ, అన్నీ చూచుకొంటూ ప్రయాణం సాగించింది. అట్లాగు వారంతా చాలా దూరం—అనగా—ఊరి చివరవరకూ పోగా అక్కడ చారిలో ఒక చిన్న పుట్ట-చీమ లది—తగిలింది.

షేబారాణీ గుర్రం ఇక రెండడుగులులలో ఆ పుట్టపైనుండి పోతుందనగా—“సాల్మన్ రాజు దీనదయాభువని విన్నాము. కాని నేడతడే తన కళ్లముందు మన ప్రాణాలు నాశనం చేస్తు న్నాడు. అరే భగవాన్! దయచూపు—” అన్న మాటలు షేబారాణి గుర్రం ప్రక్కనే ఉన్న సాల్మన్ చెవిలో రింగు - రింగు - మని మ్రోగాయి. తక్షణం గుర్రాన్ని ఆపాడు. “మీ గుర్రాన్ని ఆపండి!” అని తొందరగా షేబా రాణితో ఆజ్ఞాపించినట్లు వల్కాడు.

పుట్ట తలమీద పడున్న గుర్రపుకాళ్లు కళ్లెం బిగసాగ దీయడంవలన రెండడుగులు వెనక్కు పడింది. షేబారాణీ ఆశ్చర్యంతో వెనక్కి తిరిగి ప్రక్కనేఉన్న సాల్మన్ వంక “కారణమేమిటి?” అన్నట్లు చూసింది. “ఆహా! నిజంగా రాజుంటే సాల్మనే రాజు. భగవాన్! సాల్మన్ చిరంజీవి అగునట్లు ఆశీర్వదించుమా!” అన్నమాట లీసారి సాల్మన్ చెవికి వినపడగా అతని వదనంపై చిరు నవ్వు అంకురించింది. షేబారాణీ ఒక్కసారి

ఉక్రోశం, కోపం, ఆశ్చర్యం, నిస్కయం, అన్నీ కలసిరాగా గుర్రంపైనుండి ఉద్రేకంతో “మీకే మన్నా పిచ్చి పట్టిందా?”—అని కేక వేసింది. నవ్వుతూ శాంతంగా సాల్కన్ “షేబారాణీ! తొందరపడి ఆవేశపడకు—ముందుగా గుర్రాన్ని ఈ క్రిందనున్న చిన్న పుట్టమీద కాకుండా ప్రక్కకు మళ్లించి నడపండి, కథంతా చెప్తాను తదుపరి!—” అన్నాడు. అందరూ అట్లానే ఆ చిన్న పుట్టమీదుగా కాకుండా మరో ప్రక్కగా గుర్రాలను నడిపించారు.

దారిలో సాల్కన్ రాజీవిధంగా షేబారాణీకి జరిగిన కథ చెప్పాడు. “రాణీ! చిన్నతనంలో, పశుపక్ష్యాది భాషలను ఎరుగుటకు చాల ప్రయత్నం చేసేవాణ్ణి. తదుపరి కొంతకాలానికి నాకావిద్య లభించింది. సరే—నేను మనం ఆ పుట్టపైపు రాగానే నాకు ఆ పుట్టలో శ్రమపడి ఆహారాన్ని నిలువచేసికొంటున్న చిన్న చురుకైన చీమలు కన్నజ్ఞాయి. నేను వాటి చురుకుతనాన్ని చూశి మానవుల సోమరితనాన్ని గురించి ఆలోచిస్తుండగా మీ గుర్రం తన కాలు నొకడాన్నా పుట్టపై వేయబోయింది. అప్పుడా చీమలు తమకు రానున్న ఆపదను తలచుకొని నా దయాభుత్వాన్ని నిష్ఠూరమాడగా మిమ్మల్ని గుర్రం ఆపమని కోరాను. అవునుమరి; ప్రపంచంలో ప్రతీ చిన్న అణుజీవికూడా కలకాలం జీవించ ప్రయత్నిస్తుంది. అటువంటి జీవుల్లో గొప్ప స్థానాన్నాక్రమించిన ఆ చీమలు నా కళ్ళముందు చస్తుంటే—చూడగలనా రాణీ?”

“అయితే—తర్వాత నేనడిగిన ప్రశ్నకు జవాబీయకుండా నవ్వారెందుకండీ?” అన్నది షేబారాణీ. “అదా? అహ్లాహ్లా! నేను మిమ్మల్ని ఆ చీమలు చావనివిధంగా నడిపించినందుకుగాను. అంతకుముందే నన్ను నిష్ఠూరమాడిన ఆ చిన్ని జీవులు వెంటనే మతిమార్పుకొని భగవంతునితో నన్ను చిరంజీవిగా చేయాలని మొరపెట్టుకొన్నాయి. ఆ ఆమాయకపు ప్రవర్తన చూచిన నాకు చిరునవ్వు కల్గింది సుమాండీ!” అని జవాబిస్తూ నవ్వాడు సాల్కన్.

సాల్కన్ మాటలు విన్న షేబారాణీకి ఆశ్చర్యంతోబాటు అనుమానం కూడా కల్గింది. “అయితే—ఆ చెట్టుపైనున్న చిన్ని రంగులు పిట్ట ఏమని పాడుతోందో చెప్పగలరా?” అన్నది. సాల్కన్ విని “ఓ! అది పాడుంది—షేబారాణీ వంటి సుందరయువతి తన సౌందర్యానికి తోడైన సుగుణత్వాన్ని కోల్పోవడం విచారకరమైన విషయం—ఆమె సాల్కన్ వంటివాన్ని కూడా అనుమానించడం ఆమె ప్రవర్తనకే లోతైన విషయం. ఇకనైనా షేబాసుందరి సుగుణవతిగా తయారగుగాక—” అని అంటూ వివరించాడు.

షేబారాణి తన మూర్ఖానికి సిగ్గుపడింది.... ఇట్లాగు సాల్కన్ ప్రవర్తనకు సంపాదించవలసినవన్నీ సంపాదించుకొని ప్రఖ్యాతి గాంచాడు. ....సాల్కన్ ప్రఖ్యాతిగన్న వ్యక్తే కాకుండా ప్రపంచంలో నొక మహాపురుషునిగా ఎన్నికైనాడు.

పిల్లల శిక్షణ శాస్త్రీయ దృక్పథం

శ్రీమతి దరిసి సుభద్రమ్మ

[బిడ్డ సహజంగా, సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధి చెందటానికి దైహిక సంబంధమైన ఆరోగ్యవాగ్యము, సర్వాంగ సౌష్ఠవము అవశ్యకము అను మొదటి ప్రధానాంశమును గురించి ఇంతకుముందు సంచికలలో—(ఆగష్టు సెప్టెంబరు అక్టోబరు సంచికలలో) కొంత ముచ్చటించాము. ఈ సంచికలో పరిసర పరిస్థితుల ప్రధానము—సుశిక్షణ అను రెండవ ప్రధాన అంశమును చర్చించుదాము.]

పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావము—సుశిక్షణ

ప్రకాంత ప్రేమలు గల వాతావరణంలో పరిష్కాన ప్రబోధకములయిన పరిసర పరిస్థితుల మధ్య, సుశిక్షణను పొందుతూ పెరిగిన బిడ్డలు, ప్రాజ్ఞవంతులు, సకల సద్గుణ సంపన్నులు, కార్య నిరతులగు భావి పౌరులు కాగలరు అని గొప్ప గొప్ప మనస్తత్వ జేత్రలు నొక్కి చెప్పుట లోకవిజితము కదా! అయితే అట్టి అమూల్య పరిస్థితులు అందరికీ దుర్లభములు కాని బిడ్డ సహజంగా, సుక్రమంగా, సర్వతోముఖంగా అభివృద్ధి చెందటానికి అట్టి స్థితిగతులు అత్యవసరమను విషయంలో ఎంత మాత్రము సంశయములేదు. ఇది ప్రకృతి కాసన మన్నమాట. దరిద్రులు ధనికులు అను వివక్షతను ప్రకృతి ఎంత మాత్రం పాటించదు. అయినా అట్టి వాతావరణము, పరిస్థితులు కల్పించుటకు ధనంకన్న ఎక్కువగా తెలివి తేటలు, ఓరిమి, జ్ఞానయుక్తమైన ప్రేమ అవసరము. పెక్కు కుటుంబాలలో కేవలం దరిద్రంవలన కాక, అజ్ఞానము, అశ్రద్ధ, ప్రమత్తతల వలననూ, ఇంటా బయటా కలహాలు, కోప తాపాలు, నిఘర వాక్యాలు, ఉబుసు పోకకు పరనింద, వృధా కాలక్షేపము మున్నగునవి బిడ్డల ఎదుట తఱచుగా జరుగుట వలననూ, బిడ్డల కభివృద్ధి కవసరమైన పరిసర పరిస్థితులు ఏర్పడవు. అంతేకాదు, వారి అభివృద్ధి అరికిట్ట బడుతుంది. ఇక పరిశుభ్రత, గృహాలంకారము, వస్తువులు ఒక క్రమము ననుసరించి వాటి స్థానే అమర్చుట, అను విషయాన్ని అనేకులు గమనించుట లేదు. బిడ్డకు మూడేళ్లు నిండుదాక దానిలో 'గ్రహణ శీల మనస్తత్వం, అనేది అతి చురుకుగా పని చేయుటంచేత, మంచి చెడ్డలు,

సుక్రమములు, సభ్యత, అసభ్యతలు, నాణ్యము, మోటుతనము, అవసరము అవసరములు అను వివక్షతను పాటించ లేక ప్రతి ఒక్కటి నీ ఆకర్షించు కొంటూ, బిడ్డ తన చిత్త వృత్తులను, బుద్ధిని నిర్బించు కొంటుంది. అనగా, వాటి మధ్య నున్న తారతమ్యములను గ్రహించుకొని చైతన్యము అభివృద్ధి చెంది యుండ దన్నమాట. స్థూలంగా కొన్ని విషయములను తీసికొని పరిశీలించుదాము.

బిడ్డ, తన చుట్టునున్న పిన్న పెద్దలు ఎట్టి భావను మాట్లాడేదరో అట్టి భావనే నువ్వొగిండుట పరిపాటి. అనగా, పెద్దవారు కుటుంబ సంస్కృతి సభ్యత గలిగి మృదుత్వంతో చక్కని పదప్రయోగములు మాట్లాడేచో, అట్టి మాటలను అనుక్షణం ఆలకించుకొని బిడ్డకు అట్టి సంస్కృతిగల భావయే సహజ సిద్ధంగా అలవడుతుంది. అదేరీతిగ బిడ్డ జన్మించిన కుటుంబంలో ఇరుగు పొరుగున, సుక్రావ్యంగా పాడగలవారి పాటలను తఱచుగా వినునట్టి అవకాశం గల బిడ్డలకు సుక్రావ్యంగా పాడగల కక్తి అలవడుతూ అతి అవలీలగా సంగీత కళ పట్టుపడుతుంది.

ఒక దృష్టాంతము :—మా ఇరుగింటి బాలుడికి రెండేళ్లు నిండినవి. వాని ఆమృతమృ, ఆమృ, పని పాటలు చేస్తున్నా సరే అస్తమానం పాడేవారు. వాని అక్కయ్య ప్రతిదినము గాత్ర సంగీతం చెప్పుకునేటప్పుడు బిడ్డ ఆలకించుతూ వుండేవాడు. పదిమాటలు కూడ స్వచ్ఛంగా పలుకలేని ఈ రెండేళ్ల బిడ్డకు స, రి, గ, అను ఈ మూడు స్వరాక్షరములను మాత్రము, ప్రతి స్వరం యొక్క స్థాయిని బట్టి, అపస్వరమన్న మాటలేక పాడేవాడు. ఈ బిడ్డతో అడు

మనే పొరిగింటి అమ్మాయికి నాలుగేళ్లు. ఈ బాలునితో పాటు ఈ అమ్మాయి కూడ స, రి, గ, మ, అని పాడేది. కాని అపస్వరం పలికేది. వెంటనే ఆ వజ్రవాడు వాని ఆవేశంలో 'తప్పు' అని బిగ్గరగా కేక వేసేవాడు. వాని ముఖంలో ఆందోళన కనిపించేది. అంత పసిపాపకు అపస్వరము అని గ్రహించు శక్తి కలగటమే, గాక, అపస్వరమును ఎంత మాత్రం ఓర్పుకో లేక పొయ్యేవాడు. మరొక ఉదాహరణ.

మా బంధువులింటిలో 7 ఏళ్ల అమ్మాయి చక్కగ పాడేది. వీణవాయించటం నేర్చుకొంటూ వుండేది. ఆ అమ్మాయి బామ్మ, తల్లితండ్రులకు చక్కని సంగీత జ్ఞానముండేది. నైశన దశనుండి కూడ ఆ అమ్మాయిని నిద్ర పుచ్చేటప్పడు తల్లి, బామ్మ సుకావ్యంగా జోలపాటపాడి నిద్ర పుచ్చేవారు. ఒక్కమాటలో—ఆ అమ్మాయి సంగీత సాహిత్యాలలో కూడిన వాతావరణంలో పెరిగిందన్నమాట. ఒకనాడు నేను వారింటి కెళ్ళినపుడు ఆ అమ్మాయి వీణవాయించటం సాధకం చేస్తూవుంది. నేను వాళ్ల మృతో మాడ్చాడుతూ బిగ్గరగానవ్వాను. నేను నవ్వినట్టే, ఆ అమ్మాయి వీణతో వాయిం చుతూనన్న చూచింది. “ఏమిటమ్మా” నన్ను హేళన చేస్తున్నావు అని అశ్చర్యంతో అడిగాను. నేను పలికిన విధంగా, ప్రతి అక్షరము యొక్క స్థాయినందుకొని దానికనుగుణం వీణలో వాయిచింది. నా కమితానందము, అశ్చర్యము కలిగి ఏదో ఒక మరాఠీపాటను (వచ్చిరాక) పాడాను. వెంటనే ఆ అమ్మాయి డూ, చా తప్పకుండా వీణలో చక్కగ వాయిచినది. అంత చిన్న వయస్సులో ఆ అమ్మాయికి స్వర జ్ఞానము, రాగ జ్ఞానము పట్టుపడుటకు కారణము ఇంటిలో వారందరికీ కొద్దోగొప్పో సంగీతజ్ఞాన ముండుటేగాక ప్రొద్దస్తమానం ఎవరో ఒకరు పాడుతూ వుండుటవల్ల ఆ అమ్మాయి శ్రవణేంద్రియమున కట్టి జ్ఞానము పట్టుపడింది. అదేరీతిగ, వారందరూ మంచి సంస్కృతి గలిగిన వారగుటచేత చక్కని భాష మాట్లాడేవారు. ఆ అమ్మాయి కూడ ఆ మంచి మృదుత్వంలో చక్కని భాష మాట్లాడేది. (అతి బాల్యంలోనే) ఇట్టి సున్నితమైన శ్రవణేంద్రియ జ్ఞానము గలవారికి సంగీతమున కనువగు చెవి వున్నదన్నమాట. ఇట్టి సున్నితమైన శ్రవణేంద్రియము గలవారు అపస్వరము

ఎన్నటికీ పాడరు; అపశ్రుతి, కఠోర శబ్దములు మోటు తనంగా మాట్లాడుటను ఓర్పుకోలేరు. ముఖ్యంగా అట్టి సందర్భాలలో ఈ అమ్మాయి అతి బాల్యంలో కూడ కేకలువేసి ఆందోళన కనపర్చేది. ముఖ్యంగా ఈ అమ్మాయి నా బంధు వర్గంలోని పిల్ల, కాబట్టి నేను వారింటికి తఱచుగా వెళ్లటం, కొన్ని సమయాల్లో దినముల పాటు వారింటివద్ద వుండటం తటస్థించేది. 10 నెలల శిశువుగా నున్న కాలంలో ఈ అమ్మాయిని నిద్ర పుచ్చుటకు ఉయ్యలలో వేసి ఎవరు జోలపాట పాడినా సరే! నిద్ర పోదు. కేకలు వేయటం, అటునిటు పొరలటం తప్ప నిద్ర పోదు. ఆ బిడ్డ పెత్తల్లి ఉయ్యలనందు కొని జోలపాట పాడటానికి ప్రారంభించగానే బిడ్డ కిలకిల నవ్వుతూ ఆనందం వెలి బుచ్చేది; ఒక్క చరణం ముగిసే టప్పటికి చక్కగ నిద్ర పొయ్యేది. కారణమేమంటే, ఆ కుటుంబంలోని వారందరూ కూడ చక్కగా పాడ గలిగినప్పటికీ, పెత్తల్లి కంఠంలో, పాడే విధానంలో, అధిక మాధుర్యం, ఆస్వాద్యత గోచరించేది. కొన్ని నెలల బిడ్డ కిట్టి ఆస్వాద్యత, ఆనందం కలగటం అనేది అత్యద్భుతం. ఇందుకు ముఖ్యంగా ఆ అమ్మాయి జన్మించిన కుటుంబ పరిసర పరిస్థితుల ప్రభావమే కారణమని వేరుగ చెప్ప సవసరంలేదు కదా!

అదే విధంగా, సంగీతం, సాహిత్యాలు మున్నగు సంస్కృతి కెడంటేని పరిసరముల మధ్య పెరుగకట్టి బిడ్డల యొక్క జ్ఞానేంద్రియములు, ముఖ్యంగా శ్రవణేంద్రియము సున్నితంగా అభివృద్ధి చెందవు. సుస్వరము అపస్వరముల మధ్య నున్న భేదమెంత మాత్రం కనుగొనజాలరు. ఎట్టి అపశ్రుతిలో ఎవరు పాడినా సరే, ఈ బిడ్డలు ఎట్టి ఆందోళననూ కనబజచరు. చిన్నప్పటి నుండియే సంగీతము నకనువగు శ్రవణేంద్రియ జ్ఞాన మభివృద్ధి చెందని బిడ్డలు పెరిగి పెద్ద వారయినపుడు ఎంత ప్రయాసపడి సంగీత కళనభ్యసించి నప్పటికీ, ఎప్పుడో ఒకప్పుడు వారి కంఠంలో అపస్వరము బయలుదేరకమానదు. శ్రుతిమేళనం కాక హావటాన్ని కూడ వెంటనే గ్రహించుకోలేదు. ఇట్టి ఉదాహరణము లెన్నియో ఉన్నాయి. ఇదేరీతిగ, కొందరింట్లలో మోటుతనంగా, (తరువాయి 40వ పేజీలో)

స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము — సోషలిజము

* త్రిమతి వి. ఎస్. ఆర్. నాయకమ్మ *

స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము సోషలిజం ద్వారానే సాధించగలుగుతాం. యెందువల్లనంటే.....సోషలిజం—జీవిత షేత్రంలో మాత్రమే సమానత్వాన్ని సాధించి పురుషుడు. అంతటితో తన కర్తవ్యం ముగిసిందని ముడుచుకుని కూర్చోరు. ముఖ్యంగా ఆర్థిక షేత్రంలో స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించి తీరుతుంటే. అది ప్రతిరోజూ సరిపడునంత సంపాదించుకోగలుగునట్లుగా, ప్రతి స్త్రీని తమారుజేస్తుంది. తన సామర్థ్యాన్ని చేకూరుస్తుంది. పురుషునితో సరిసమాన స్థాయిలో సంచరించగల తాహును ప్రసాదిస్తుంది. సోషలిజం యంత్రాల నుపయోగించేది లాభంకొరకేగాదు, మానవజీవితాని కుపయోగపడు వస్తువులు, తొందరగానూ—పుష్కలంగానూ—లభ్యం కాగలందులకు! సోషలిజం క్రియాకలాపాలన్నీ మానవ జీవితానికి అధిక సౌఖ్యానందాలు సమకూడే అవకాశాలు కలుగజేయగలందులకు! యీ విధంగా మిల్లుల్లోనూ, ఫ్యాక్టరీలలోనూ, ఆఫీసుల్లోనూ, నైన్యాల్లోనూ, అంతటాకూడా స్త్రీలకు నిర్దిష్ట ప్రవేశార్హత కలుగజేసే అవకాశ మిస్తున్నదంటే స్త్రీల శ్రమాభివృద్ధిని దోచుకుందామని మాత్రంగాదు. పురుషులకు నిరుద్యోగుల గావిద్దామనీగాదు. స్త్రీలకు సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమూ, స్వేచ్ఛా, పూర్ణ వికాశమూకోరి మాత్రమే!

విశాల ప్రపంచాన్ని క్కప్పరిగాంచినయెడల—సోషలిజం ఆచరణలోగల దేశాల్లో ప్రత్యక్ష ప్రమాణంగా గాంచగలరు. అక్కడ స్త్రీలకు పురుషులతో సమానంగా వేతనాలు పొందే సావకాశం గలదు. యివీగాక స్త్రీలకు...ప్రసవించడానికొక నెలముందూ ప్రసవించిన పిమ్మటొక నెల తదుపరి కూడా వేతనంపై నెలపు మంజూరు చేయబడుతోంది. అనారోగ్యంగా వున్నప్పుడూ, అసమర్థత్వంగా వున్నప్పుడూ కూడా అట్టివారి పోషకాభారం ప్రభుత్వమే వహిస్తోంది. యీ సౌకర్యాలు పెట్టుబడిదారీ ప్రభుత్వాల్లో లేకపోవడమే గాక—అట్టివారిని పనులనుండి వెంటనే తొలగించి వారి జీవిత నిర్వహణను నిలుపునా గూల్చివేయును. పనిచేయ

జాలనివారి పోషకాభారాన్ని యేవిధంగా వహించడమో అన్న విషయాన్ని ఆలోచిస్తేనే పెట్టుబడిదారీ ప్రభుత్వాలు చేష్టలుచెక్కి నిలుపునా వేస్తాయి కూలబడిపోతాయో అన్నంతగా చూర్వాపకంగా విడిపోతవి.

ఈ విధమైన ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యము స్త్రీలకు లభించిన యెడల ప్రపంచములో సాంసారిక సౌఖ్యానందాలు పన్నగిల్లి పోతాయనీ—సతీపతుల మధ్యగల గాంభీర్యభావాలు దాగిపోతాయనీ—పవిత్రమైన మాతాశివ సంతాన సంబంధాలు సడలిపోతాయనీ—స్త్రీ పురుష సంబంధమైన సదాచారాలు గమనిపోతాయనీ—మానవజీవితమే పసుజీవితంగా రూపొందగలదనీ అనేకులు భావిస్తారు.

కాని, యీ విషయాలన్నీకూడా—స్త్రీ వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించినట్టి—స్త్రీ వ్యక్తిత్వాన్ని ఆచరణన చేయునట్టి—ఆలసభావం జూపునట్టి—స్త్రీని యజ్ఞపశువును జూచినట్లు జూచుటే కర్తవ్యమనుకొనునట్టి—సదాచారాల్లో లీనమైయున్న అత్యాచారాలు యెరుగుండికూడా గ్రుడ్డిగా అనుకరించమనువారు పలికే పలుకులు మాత్రమే! అట్టివారి వేదవాక్యాలు మాత్రమే! సోషలిస్టులు మాత్రము “మానవ జీవితము—పసుజీవితము” అను కద్దాలకు భయపడునట్టి వారుకారు. అవీగాక పసుజీవితం పెట్టుబడిదారీ ప్రభుత్వంలో ఒకవంతువుంటే, అందులో సహస్రాంశమైనా సోషలిస్టు ప్రభుత్వంలో వుండదన్న విషయంకూడా వారికి గ్రాహ్యమే. ధనబలంతో యీ విశాల ప్రపంచములో నేడెందరి స్త్రీల మానధనాన్ని హరించుకులేరు? ధర్మ పన్నాలు కల్పించే దొంగ వేదాంతుల మతాలు—క్రీరంగ నీతులు జెప్పు సదాచార సంపన్నులనబడే దొంగ మోస గాండ్రు సామూకారుల ప్రాసాదాలు—ముఖ్యంగా యీ పశుకృత్యాల కాలవాలముగావా? ధయాధర్మం నీతి న్యాయం—అని కబుర్లు, వుపన్యాసాలూ, దంచేవారంతా అతి నికృష్టకృత్యాలతో కుళ్లుతూ—సంఘానికి కూడా,

శ్రీ స్వాతంత్ర్యము సోపలిజము

కుళ్లు కంపుతో అసర్థకాన్ని చేకూర్చేవారే నన్న విషయం మాత్రం మరువరాదు. అయినప్పటికీ వారలా ధర్మపన్నాలు చెపుతున్నారంటే సిగ్గు భిషియాలు విడిచారన్నమాట. జూనాభిమానాలు మటుమాయమైన వన్నమాట. వారి యీ దుర్మీతి పథమున పయనించు ప్రజలు స్వాధీనికై తమను తాము విక్రయించుకున్నారన్నమాట. శ్రీ పురుషులేగాక ప్రపంచ మానవులంతాకూడా ఒకరినొకరు దగామోసం మొదలగు అన్యాయాలు, ప్రతిష్ఠాభంగాలు చేసుకోకుండాని సోపలిజ్టులు కోరుతుంటారు. వారి పరిపాలనలో అలా

జరుగనివ్వరు. జరుగవు. కాని, ఒక పక్షాన్ని అసమర్థ త్వంగా తయారు జేసియో—ధనకాంత, చూపియో— సంఘభయము కలుగజేసియో—ప్రేమను స్థాపించజాలమని కూడా సోపలిజ్టులకు దెలియును. వాస్తవిక ప్రేమకు స్థానం సోపలిజంలోనే వుంది. అచ్చట ప్రభాభాలకూ, బలాత్కారాలకూ తావులేదు. నిజమైన శ్రీ స్వాతంత్ర్యము సోపలిజంలోనే సిద్ధిస్తుంది. గాన సోదరి లోకాన్నంతటిని ప్రగతి పథమున పురోగమించవలసిందిగా ప్రార్థిస్తున్నాను— నెలవు.

(38వ పేజీ తరువాయి)

విగ్రగా, కఠినంగా మాట్లాడటము, బిడ్డలను లాలించునపుడు ప్రియ వాక్యములను కొంటూ, తిట్టుమాటల నుపయోగించటం, మోటుగా పరిహాసం చేయటం, బిడ్డల యెదుట సేనకులను అతి సీచంగా మాటలాడటం, దుర్బాష లాడటం మున్నగునవి జరగటం కలదు. బిడ్డలకు కూడ అట్టి అసభ్యత గల భావయే పట్టు పడుటగాక గున్నితమైన శ్రవణేంద్రియ జ్ఞానము అభివృద్ధి చెందదు. అంత మాత్రమేగాదు, ఏ జ్ఞానేంద్రియము కూడ గున్నితంగా అభివృద్ధి చెందటాని కవకాశ ముండదు. ఇట్టి వారి పలుకులో, ప్రవర్తనలో, కౌశల్యం క్రూర్యం మున్నగునవి కూడ వ్యక్తమవుతాయి. ఒక్క మాటలో, ప్రకాంతం ప్రేమలు, సంస్కృతిగల పరిసర పరిస్థితుల మధ్య పెరుగు నట్టివారి హృదయం మార్దవం వహించుతుంది. మాటలలో, చేతలలో కరుణ, మృదుత్వము, నాణ్యము సభ్యత ప్రదర్శన మవుతాయి. అవిద్య అజ్ఞానం మోటుతనం గల పరిసరముల మధ్య పెరుగు బిడ్డల యొక్క హృదయం, కౌశల్యం వహించి వారి మాటలలో, నడవడికలో, మోటుతనం, కౌశల్యం, అసభ్యత మున్నగునవి వ్యక్త మవుతుంటాయి. పరిసర పరిస్థితుల కంతటి ప్రభావమున్న దన్నమాట.

ఇక పరిశుభ్రత, గృహాలంకారము, వస్తువులను వాటి వాటి స్థానే అమర్చటం (ఒక క్రమము ననుసరించి), మున్నగు విషయంలో అధిక ధనమును వ్యయపరచ నవసరము లేదు. అవసరమైనవి విజ్ఞాన విచక్షణలు అను విషయాన్ని విస్మరించరాదు. పరిసరములు పరిజ్ఞాన బోధకములుగా నుండాలన్న విషయాన్ని మరొకచోట విపులీ కరించుతాను. వీలున్నంతవరకు బిడ్డ చుట్టునున్న వస్తువులు, ఆటసామానాలు మున్నగునవి విద్యా బోధకములుగా నుండునట్లు ప్రయత్నించుట అత్యవసరము.

మన మిష్కము ముఖ్యంగా గ్రహించవలసిన విషయమేమంటే, బిడ్డలు శైశవావస్థనుండియే మన మాటలు, పాటలు, ప్రవర్తన, చుట్టునున్న పరిసర వదార్థములు మున్నగు వాటిని అవ్యక్త చైతన్యంతో అలక్షస్తారు, పరికించుతారు, క్రమేణ అను కరించుతారు, తుదకు వాటిని అలవరుచుకొంటారు. కాబట్టియే ముఖ్యంగా తల్లి, తండ్రి, తరువాత బంధువర్గము, బిడ్డ యొక్క శ్రేయోభివృద్ధి కోరడం, అతి జాగరూకతతో విజ్ఞాన విచక్షణలతో మెలగాలి అన్నమాట.

(సకేవము)

దేవాలయము

మూలం : అనువాదం :
ప్రేమచంద్ కీ. శే. చింతగుంట హనుమంతరావు

[సుఖద మాదిగ మనిషి, అనాథ, కడుపేద, ఇరువురు బిడ్డలు మృత్యువాత బడ్డారు—ఇంకా సంవత్సరము నిండకమునుపే మూడవబిడ్డ హఠాత్తుగా జబ్బు పడ్డాడు—దేవాలయమునకు వెళ్లి, దేవుని పాదాలపై బడి, పుత్రబిక్ష వేడుకుందామనే తీవ్రమైన ఆశ ఆమెకు జనిస్తుంది—కాని పూజారి ఆమెను దేవాలయమునకు రానివ్వడు—తాను అస్పృశ్య అని పలువురు పలు మాటలాడుతారు. ఎవరూలేని సమయంలో దేవాలయాన్ని ఎట్లాగైనా ప్రవేశించి, దేవుని పూజించాలని వేదియుంటుంది—ఇక చదవండి.]

హారతి స్తోత్రము ముగిసిన తర్వాత భక్తులు చాలసేపటి వరకు క్రిమద్భాగవత పఠన సాగిస్తూన్నారు. అక్కడ పూజారి కుంపటి వెలిగించి వంట సిద్ధం చేసుకోసాగాడు. కుంపటి ఎదుట కూచుని ఊదతూ వున్నాడు. మధ్యమధ్యలో పూజారికి వ్యాఖ్యానాలు ఇస్తూన్నాడు. రాత్రి పదిగంటల వరకు కబుర్లతోను, పురాణ పఠనతోను జరిగి పోయింది. సుఖద చెట్టుక్రింద ధ్యానావస్థలో నించుని వుంది. ఒక్కొక్కరుగా భక్తులందరూ ఇంటి ముఖం పట్టారు. పూజారి ఒంటరిగా మిగిలి పోయాడు. ఇప్పుడు సుఖద వచ్చి దేవాలయం వసారా ఎదుట నిలచున్నది. అక్కడే పూజారి ఆసనాలం కృతుడై అన్నం వుడుకుతూన్న ప్రాత్రనుండి వెల్వడుతున్న మధుర సంగీతాన్ని ఆలకించడంలో మగ్నుడై వున్నాడు. పూజారి, కాళ్లఅలికిడి విని, మెడపైకెత్తి సుఖద నించుని వుంటం చూచాడు. కోపగించుకుంటూ అన్నాడు, “నువ్వెంకా ఇక్కడే వున్నావా?”

సుఖద పళ్లాన్ని నేలమీద వుంచి, ఒక చెయ్యి జాపి, ప్రార్థిస్తూ అన్నది, “స్వామీ, నేను చాలా దౌర్భాగ్యురాలి. నా జీవిత ఆధారం ఈ పిల్లవాడే. నన్ను దయ చూడండి. మీకు చాలాక్షేపి కల్గుతుంది.” ఇలాంటివూ సుఖద వీడ్వ సాగింది. పూజారేమో దయకలవాడే. కాని ఇంతకు ముందేపుడు కనీ వినీ ఎరుగని, మాదిగదాన్ని దేవుని

సమీపానికి పోనివ్వడం అనే మహాపాతకాన్ని అతడేలా చేయగలడు? దేవుడిలాచేస్తే తనకేకేక విధిస్తాడో? ఇంతకు తనకు పిల్లలంటూ వున్నారు. ఒకవేళ భగవంతుడు క్రుద్ధుడై గ్రామాన్నంతా నాశనం చేస్తే?

పూజారి సుఖదతో అన్నాడు “ఇంటికి వెళ్లి దేవుణ్ణి ప్రార్థించు. నీపిల్లవాడు బాగాపోతాడు. నేనిచ్చే తులసీదళాన్ని నీపిల్లవాని చేత తినిపించు, ఈ తీర్థాన్ని త్రాగించు. ఈశ్వరానుగ్రహం వుంటే అంతా శరిపడుతుంది.”

సుఖద, “ఇంతకు దేవుని పాదాలమీద వాలనివ్వరా? చాలా దీనురాలిని. అష్టకష్టాలు పడి పూజాద్రవ్యాన్ని ప్రోగు చేశాను. దేవుని పూజిస్తే నా పిల్లవానికి ఆరోగ్యం కల్గుతుందని నిన్న నేను కలగన్నాను. అందుకే ఇక్కడికి పరిగెత్తుకు వచ్చాను, నాదగ్గర ఒక రూపాయివుంది. దాన్ని నాదగ్గరనుండి పుచ్చుకోండి. కాని నన్ను త్షణమాత్రం భగవంతుని చరణాలమీద వాల నివ్వండి.”

ఈ ప్రలోభనం కాబ్బులవారిని ఒక త్షణం విచలితుణ్ణి చేసింది. కానిహార్ష్య కారణంగా దైవభీతి అతని మనసులో కొంత కేషం వున్నది. పూజారి తనను తన వశంలో వుంచు కొని అన్నాడు, “ఓసి పిచ్చిదానా, దేవుడు భక్తులనుకోభిప్రాయాన్ని గుర్తిస్తాడుకాని, తన పాదాలమీద వాలడం

చూడకు కదా? మనసులో భక్తంటూ వుండాలి. అది లేక పోతే భగవంతుని పాదాలమీద వ్రాలడం లాంటి లక్ష కార్యాలు చేసినా ఏమీ లాభం వుండదు. నాదగ్గర ఒక యంత్రం వుంది. దీని వెల చాలా ఎక్కువ; కాని నీకు ఒక రూపాయికే ఇస్తాను. దాన్ని పిల్లవాడి మెడలో కట్టాలి. ఇంకేముంది? శేషటికల్లా పిల్లవాడు ఆడుకో మొదలెడ తాడు”

సుఖద, ‘అయితే దేవుణ్ణి సేవించ నియ్యరన్నమాట?’

“నీకు, నేను చెప్పినట్లు చేయడమే దేవుని సేవించడం. నువ్వుకుడా కాస్త ఆలోచించు. ఇంతకు ముందేపుడూ ఎవ్వరు చేయని పని ఈరోజు నేనుచేస్తే, గ్రామం మీద ఏదైనా అపద వచ్చిపడితే ఏంకావాలి? నువ్వీయంత్రం తీసుకెళ్లు. దేవుడు కోరేటట్లయితే ఈ రాత్రితోనే పిల్ల వాడి కట్టమంతా తొలగి పోతుంది. ఎవరిదో దిప్పి తగిలి నట్లుంది.”

“వీడికి జ్వరం వచ్చి నప్పటినుండి నా ప్రాణాలు ప్రాణాల్లో లేవు”

“వీడికి మంచి భవిష్యత్తు వుంది. దేవుడు రక్షిస్తే నీకష్టాలన్నీ గట్టెక్కుతాయి. ఇక్కడ కేపుడు అడుకుండుకు వచ్చేవాడు. రెండు మూడు రోజులబట్టి ఇక్కడ నాకు అవు పించకపోలేను, ఏమయ్యాడా అనుకున్నాను.”

సుఖద, “అయితే యంత్రాన్ని ఎలా కట్టడం స్వామి?”

పూజారి, “గుడ్డలో కట్టిస్తాను. అంతే, మెడలో కట్టే సేయి.”

సుఖద దగ్గర రెండు రూపాయలుండినయి. ఒక రూపాయి ఖర్చయి పోయింది. రెండవ రూపాయి పూజారి కిచ్చింది. యంత్రం పుచ్చుకొని, మనసును సమాధానపరచు కుంటూ ఇంటికి తిరిగి వచ్చింది.

* * *

సుఖద ఇల్లు చేరుకుంది. పిల్లవాని కంఠంలో తాయత్తు కట్టింది. కాని రాత్రి జరిగేకొద్దీ ప్రకాశం జ్వరంకూడా వృద్ధి చెందుతూ వచ్చింది. మూడు గంటలు కొట్టేటప్పటికి అతని కాళ్లు చేతులు చల్లబడసాగాయి. అప్పుడు సుఖద భయపడి

పోయి ఆలోచించసాగింది, “అయ్యో! నేన నవసరంగా సుకోచంలో పడి దేవుని దర్శనం చేయకుండానే తిరిగి వచ్చాను. నేను లోపలికివెళ్లి భగవంతుడి పాదాలమీద వ్రాలినస్తేమటుకు నన్నెవరేమిచేసి ఉండేవారు? ఒక వేళ జనులు నన్నుకొట్టి తరిమి వేసేవారేనేమో? అయినా నా మనోరథం సెరవేరేది. నేను దేవుడి పాదాలను కన్నీళ్లతో తడిపివేసి, పిల్లవాడిని ఆయన చరణాల మీద నిద్రపుచ్చి ఉంటే ఆయనకు నామీద దయరాక పోయేదా? దేవుడు దయచేయడు. దీనులను రక్షిస్తాడు. నన్ను కరుణించే వాడు కాదా?”

ఇలా ఆలోచించి సుఖద చిత్తంలో అధైర్యపడ్డది. ఇప్పుడు ఆలస్యం చేయడానికి వ్యవధిలేదు. ఆ శ్రీయొక్క ఆశంకిత హృదయానికిపుడు దేవుని పాదాల మీద వ్రాలి ఏడ్వడం కన్నావేరే ఆధారము, ఆశ్రయము లేదు. దేవాలయ ద్వారా మూసి వేయబడి ఉంటే తాళం విరగకొట్టి నిశ్చయించింది. ఒకరు దేవుని గుడిలో ఉంచి తాళం వేయడానికి అతడు వారికేమైనా అమ్ముడు పోయాడా?

రాత్రి మూడు గంటలయింది. సుఖద ప్రకాశాన్ని కంబలితోకప్పి, చంకలోకి తీసుకొని, ఇంకొక చేతితో పల్లాన్ని పుచ్చుకుని గుడివైపుకు నడిచింది. ఇంటినుండి బయటికి వెల్వడ్డంతోనే చల్లనిగాలి తాగుళ్లవల్ల ఆమె హృదయం చలించసాగింది. చలికల్ల కాళ్లు తడబడకున్నాయి. నాల్గు వైపులా అంధకారం వ్యాపించి ఉంది. ఆలయానికి దూరం రెండు ఫర్లాంగులకు తక్కువ ఉండదు. ప్రకృతి చాలా భయంకరంగా ఉంది. హఠాత్తుగా గుడ్లగూబలు కర్కశ కంఠంతో అరచసాగాయి. లక్ష రూపాయ లిస్తామన్నా, ఈ సమయంలో ఎవరు ఇక్కడికి రావడానికి సాహసించరు; కాని పిల్లవాని మీది మమకారం అన్ని సందేహాలను అణచివేసింది. “దేవుడా! నువ్వే ఇప్పుడు నాకుదిక్కు” అని జపిస్తూ సుఖద ఆలయం వైపుకు నడచి పోతుంది.

గుడివాకిలి చేరుకుని సుఖద గొలుసులను ఆడించి చూసింది. తాళం వేయబడి ఉంది. వసారా నానుకుని ఉన్నగదిలో పూజారి తలంపు బిగించుకుని నిద్రిస్తూన్నాడు.

నలుదిక్కులా చీకటి వ్యాప్తమై ఉన్నది. సుఖద అరుగు క్రిందినుండి ఒక ఇటిక తీసుకొని వచ్చి బలంగా తాళాన్ని పగలగొట్ట సాగింది. ఆమె చేతుల్లో కొట్టడానికి వచ్చిన బలం ఎక్కడనుండి వచ్చిందో? రెండు మూడు దెబ్బల తోనే బీగము, ఇటుక రెండు విరిగి గడప మీద పడి పోయాయి. సుఖద ద్వారం తెరచుకొని లోనికి వెళ్ల గోరు తుండగా పూజారి తలుపు తెరచుకొని, శబ్దం చేసుకుంటూ బయటకు వచ్చి “దొంగ, దొంగ” అని అరచుకుంటూ గ్రామం లోకి పరిగెత్తాడు. శతాకాలంలో సాధారణంగా జాము రాత్రి ఉండనంగానే అందరికీ నిద్ర మెళమట వస్తుంది. పూజారి అరుపు విని చాలామంది చుట్టు పట్లనుండి లాంతర్లు పట్టుకొని బైటికివచ్చి ప్రశ్నించసాగారు.

“ఎక్కడ, ఎక్కడ, ఎటు పరిగెత్తాడు?”

పూజారి, “దేవాలయం వాకిలి తెరచి ఉంది. తాళం పగలకొట్టినట్లు శబ్దం విని పించింది”

ఉన్నట్టుండి సుఖద వసారాలో నుండి వెలుపలికివచ్చి అరుగు మీది నుండి అన్నది, “దొంగను కాదు, నేనే. దేవుని పూజించడానికి వచ్చాను. ఇప్పుడే లోపలికి వెళ్లానోలేదో, ఈ అరుపులు ఆరంభమయ్యాయి.”

“ఇంకేం, స్వస్థ నాశనము అయింది. దేవాలయం అపవిత్రమైంది” అన్నాడు పూజారి బిగ్గరగా.

“దొంగతనంగా తాళం బద్దలుకొట్టి లోపలికి వెళ్లిన నువ్వుదొంగవు కాక దొరవులే?” అంటూ చాలామంది మండిపడి సుఖదను చావమోదారు. ఆమె ఒక చేతితో పిల్లవానిని పట్టుకొని, రెండవ చేతితో అతనిని రక్షించుకుంటూన్నది. నాతాత్తుగా ఒక బలిష్ఠమైనవ్యక్తి బలంగా ఆమెను తోసాడు. పిల్లవాడామెహస్తంలో నుండి విడివడి నేలమీద పడిపోయాడు; కాని అతడు ఏడ్వలేదు, క్వాస విడువలేదు. సుఖద కుడా క్రింద పడి పోయింది. లేచి

పిల్లవాణ్ణి తీయగా అతడి ముఖం మీద ఆమె దృష్టిపడ్డది. ఆమె నోట్లోనుండి ఒక అరుపు వెల్లువైంది. ప్రకాశం నొసట చేతితో స్పృశించి చూచింది. దేహమంతా చల్లబడి ఉంది. ఒక దీర్ఘ నిశ్వాసంవదిలి ఆమెలేచి నించున్నది. ఆమె కన్నుల్లోనుండి అశ్రువులు రాలాయి. ఆమె ముఖం క్రోధబ్యాలితో ప్రజ్వలించింది. నయనాల్లో అగ్నివర్షం కురువసాగింది. రెండు పిడికిళ్లు బిగుసుకు పోయాయి. పండ్లు పటపటకొరు కుతూ అన్నది, “పాపాత్ములారా, నా పిల్లవాడి ప్రాణాలు తీసి తొలగించుచున్నారేం? నన్నుకుడా వాడితో చంపేయండి. నేను దేవుణ్ణి తాకుతే ఆయన అపవిత్రుడయ్యాడు. నన్ను కొడితే మటుకు మీ కెలాటి అపవిత్రత కల్గదు కామాలు! ఇంకెప్పుడు దేవుణ్ణి తాకడానికిరాను. ఆయన గదికి తాళంవేసి ఆయనను జాగ్రత్త పరచుకొండి; పహరా ఉంచుకొండి. అయ్యో! మీకు దయంటూ ఉందా? ఎలాటి కఠినము! పిల్లలనుకలిగి ఉండి, ఒక దురదృష్టవంతు రాలైన తల్లిమీద దయ కనపరచలేక పోయారు. అంతా ధర్మోద్ధారకులై కూచుంటారు. మీరందరు హంతకులు, వట్టి హంతకులు. నేను పోలీస్ స్టేషన్ కి వెళ్లు తానేమోనని మీరు భయపడకండి. నాకు దేవుడే న్యాయమిప్పిస్తాడు. ఇప్పుడాయన న్యాయాలయానికే విన్న విచుకోడానికి వెళ్తున్నాను.

ఎవ్వరు నోరెత్త లేక పోయారు. శిలా విగ్రహాలలా అందరు శిరాలు వంచుకుని నిలబడి ఉన్నారు. ఇంతలోకే గ్రామ మంతా అక్కడ ప్రోగయింది. సుఖద మళ్లీ కుమారుని ముఖం వైపు చూచింది. కంఠంనుండి వెల్లువైతూ మంటలు, “నాచిట్టి తండ్రి!” తరువాత ఆమె మూర్ఛితురాలయింది. ప్రాణాలు లేచి పోయాయి. పిల్లవాడి కోసం తన ప్రాణాలను బలిచ్చింది.

తల్లీ! నీ జీవితం ధన్యమైనది. దేవతలలో కూడా నీలా నిష్ఠ, భక్తి, విశ్వాసం కలిగినవారు దుర్లభమనడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

జీవిత భీమా భర్తయొక్క కర్తవ్యము,

భార్యయొక్క హక్కు మరియు బిడ్డయొక్క స్వామ్యాధికారమును

మైసూరు ప్రభుత్వ జీవిత భీమా శాఖ

ఖచ్చితమైన హామీకి—

తక్కువ ప్రీమియమ్లకు—

అత్యధికమైన బోనస్కు—

3,00,00,000 మించిన నిధులు

1,00,00,000 పరిష్కరింపబడిన మొత్తం

కనీసపు వ్యయ నిష్పత్తి.

సర్వజనీయమైన శాఖ

ఈ రోజే భీమా చేయుడు

కార్ల భీమా వ్యాపారముకూడా మిక్కిలి తక్కువ ప్రీమియమ్లకు జరుపబడును.

— : వివరములకు : —

అంగ్లీష్ 'INSEC'

అప్రిల్ : నెం. 2918.

కార్యదర్శి.

మైసూరు ప్రభుత్వ భీమా శాఖ,

బెంగళూరు.

* చ్చ పత్యేంద్ర శంకర్ *

“సరళా! సుందరహాషివైన, సరళాత్మరాల
వైన నీకు యీ జీవితము విధి లిఖితమేనా?
దరిద్రం నీజోటి అందాలమూర్తికి మెఱుగా?
అందం భగవంతుని సృష్టిలో ప్రథమ స్థానాన్న
లంకరించుతుంది. ఆ ఉన్నతి దారిద్ర్యాని కంటిత
మగుటాశ్చర్యముగాదా?”

“కాదు ! సతీష్ ! కాదు ! దరిద్రం జీవితాన్ని
 కించపరుస్తుంది. కాని ఆత్మ తన సుస్వరూపాన్ని
 అందులోనే తిలకించుతుంది. దరిద్రంలోనే ఆత్మ
 వికసిస్తుంది. పుష్పము నెంత అందమైన గ్లాసులో
 నుంచిననూ తన కొమ్మనున్నప్పటి సౌందర్యాన్ని
 పొందలేదు. పక్షి బంగారు పంజరములో స్వేచ్ఛ
 కనలేదు.”

“అనంతమైన భాగ్యంలో, భౌతిక సుఖాల్లో
ఆత్మ మరచిపోబడుతుంది. ఆత్మ వికాశంలేని
భాగ్యాలు దరిద్రంకన్న అసహ్యం, అన్నా!”

“చెల్లీ ! నీ వనుభవించుటయేగాక దారి
ద్రావ్యన్ని ఆదర్శప్రాయమైనదిగా, ఆధ్యాత్మిక
పరిజ్ఞానానికి అనుకూలమైనదిగా ఆదేశించుట
ఆశ్చర్యజనకంగాదూ !

“అవును! నీవేంచేస్తావు మూగగా అనుభ
విస్తావు. అజ్ఞానంతో ఆనందించెదవు. అంతియే
కాని దాని నిర్మూలనానికి నీవుగాని నీ పతిగాని
పూనుకొనరుకదా! తండ్రి తన బుద్ధి మాండ్ర్య
స్థితిలో నిన్నర్పించాడు ఒక చేతకాని వాజమ్యక్తు.
అతనిదో ఆనంద ప్రాప్తి దీనిగానెంచి నీచేమో

అనందించుతూ వచ్చావు. అంతేగా నీవుచేసినది.
జోగి జోగి రాసుకొంటే బూడిద రాలిందనే
మోటు సామ్యంలాగుంది మీ యిరువురి జీవన
యాత్ర.

“ ఎంత వైభవంలోంచి ఎంత సీచంలోకి, ఎన్ని సౌఖ్యాల్లోంచి ఎన్ని కష్టాల్లోకి కూలబడ్డావు! సీకేమీ విచారంలేదు. కాని, సరళా! నాకు ఎంత చిన్నతనంగా వున్నదో సీకేం తెలియదు. ఎవరితో మాటాడినా ఎవరితో తిరుగుచున్నా, ‘అడేమిటోయ్ సీబావ అలా పేదరికంలో బికా రిలా తిరుగుతూవుంటే పూరుకొన్నావు,’ అంటు న్నారు.

“ఎంతస్కిందా! తండ్రిచేసిన అవచారానికి నీవు బలి అగుటయేగాక నాకెందుకో యవకీర్తి? చెల్లీ! ఇప్పటికైనా నీవు తెలివి తెచ్చుకో. అతని పిచ్చి ఆడేశాలకు అదుపుపెట్టి, ఆ వెళ్లి మొట్టి తిరుగుళ్ళకి స్వస్తిచెప్పి తను యిదివరలో వదిలిపెట్టిన వుద్యోగాన్ని తిరిగి చేస్తూ సుఖాన్నుండమను.

“ఎన్నో సుఖాలు! ఎన్నో కారవాలు! జీవితాన్నలా జీవించుటకేగాని ఇలా దీనంగా వెళ్లబుచ్చుటకు గాదు. అతనికా చదువుంది. విజ్ఞానవంతుడు. అతనికేం లోటు? నాదా అఖండైశ్వర్యం. అచ్చటకొచ్చి వుండండి. మీకెట్టిలోటు లేకుండా చూచే పూచీనాది.”

“ సతీష్ ! నీవు చెప్పేది దబడ్డంకాదు. అగోరవమయినదిగాదు. కాని, అన్నా ! ఒకరిపై

సాధారణమైన బ్రతుకుకన్న అనంత దరిద్రంలో ముభావంగానే యింటికి తిరిగివచ్చాడు. ఇంటికి వస్తు పడుకొను టుచితము. ఇంతమాత్ర మెరుగమా మేము? అన్నీ ఎరుగుదుము. కాని నీ వనుకొనెడి జీవితాన్ని, మేమాళించే జీవితానికి మధ్య అభిలాషలున్నాయి అడ్డం. ఐశ్వర్యంలోనే లేదు గౌరవం. తనకున్నదానితో తృప్తిపొంది సుఖించి యితరుల మేలుకై పాటుపడుటకన్న ఉచితమయినది, గౌరవనీయమైనది, మానుష మయినది, పూజ్యమయినది, దైవికమయినది వేరొకటి లేదు.”

“సరళా! నీవాళించెడిది ఎండమావు మా త్రమే. నీవున్నది త్రిశంకస్వర్గమే. నీ వనుభ వించేది తుచ్చ దారిద్ర్యమే. నీవు బ్రతికినదానికి, బ్రదుకుతున్నదానికి, బ్రదుకపోయెడిదానికి వ్య త్యాస మెరుగని అజ్ఞానివని, అమాయకవని నేతలవలేదు.

“నీ అందానికి, నీ సౌకుమార్యానికి, నీ విద్యాసాంస్కృతికి నీవొకవున్నత కుటుంబానికి గృహలక్ష్మీవయ్యెదవనుకొంటిని గాని యిలా దుర్భర దారిద్ర్యానికి ఆహతయి యిందు లోనే సుఖముందనే మూర్ఖ మహిళవనుకొనలేదు. ఇదుగో! ఆఖరుసారిగా చెప్తున్నా విను. నీకింత వరకు చెప్పిన సంగతుల నీ భర్తతో ఆలోచించి ఒక నిశ్చయానికొచ్చి వుండకపోతే యిదే నా తుదిరాక.”

అని సతీష్ తన చెల్లి యింటినుంచి తన యింటికి విసుగుగా వెళ్లుతున్నతరి తన బావగా రైన రమేష్ త్రోవలో ఎదురుపడ్డా చూచి చూడనట్లుగా వెళ్ళిపోయాడు. రమేష్ కూడ

ముభావంగానే యింటికి తిరిగివచ్చాడు. ఇంటికి వచ్చి రావటంతోనే సరళ గదిలోకి వెళ్లాడు. సరళను చూచి చూడటంతోనే ఆమె ప్రశాంత వదనం ముకుళించుకొని హృదయం కంపించు చున్నట్లు తెలుసుకొని, దీనికి సతీష్ కారణ మయివుండాలని అనుకొన్నాడు రమేష్. సరళను జేరి ఆపె తల నిమురుచు గంభీరముగా, ‘సరళా! నీ మందస్థిత ముఖాకాశమును కాళమేఘాలు మరుగుపరుస్తున్నట్లు, నీ నిర్మల హృత్సరస్సులో విషబిందువులు కలపబడినట్లు నీవు కంపిత మన స్కవైయుండ గతుబేమి?’ అని ప్రశ్నించెను. అంత సరళ తనకు తన అన్నకు జరిగిన సంభాష ణంతయు తన ఆదర్శజీవికి విన్నవించుకొంది.

రమేష్ నిశ్చల గంభీర హృదయానికి చొక గడ్డు సమస్యగాదు. పరీక్ష ఎంత మాత్రమూ గాదు. అతని గత జీవిత పురాణంలో యిల్లాంటివెన్నో పుటలు వ్రాయబడ్డాయి. ఇంత కన్న మిక్కుటమైన సమస్యలు పరిష్కరింప బడ్డాయి. అతని జీవితయానం నేనో గమ్యస్థానం వద్ద ఆపబడాలో అతనెరుగు.

జీవితాన్ని రమేష్ రెండుగా విభజించాడు. జ్ఞానం, అజ్ఞానం. ఈ రెంటినీ మానవుడు తీవ్రంగా తీసుకొనవలసిన ముఖ్య విషయాలు. మానవుడు ఎల్లప్పుడూ పూర్ణజ్ఞాని అనిగాని, పూర్తి అజ్ఞాని అనిగాని అతను నమ్మడు. ఈ రెంటిలో ఏ ఒక టైన తన పూర్ణత్వాన్ని పొందినట్లైన మానవ జాత్యభ్యుదయ మేనాడో అరికట్టబడి వుండేది. మానవుడు తన జీవితాన్ని అజ్ఞానంలోంచి జ్ఞానం లోకి, చీకటినుంచి వెలుతురులోకి, అనిత్యం

ఆ ద ర్శ దం ప తు లు

లోంచి నిత్యంలోకి, మృత్యువునుంచి జీవితంలోకి యానించుటే ఒక మహోన్నత గాధ. ఈ సాధనం ఫలించిన మానవుడు తన జీవిత పంథాను జ్యోతిర్మయం చేయగలడు. ఈ వేదాంతాకారమే రమేష్.

సరళ చెప్పిన విషయాల్ని సావధానచిత్తుడై రమేష్ ఆలోచించెను. ఆ ఆలోచనా ఫలితం అది వట్టి బుద్ధుడప్రాయమని తేల్చుకోవడం. ఆ విషయం సరళతో మొదట్లోనే చెప్పడం రమేష్ కిష్టమవలేదు. కారణం సరళ స్త్రీ, స్త్రీ సామాన్యంగా చంచల అని మనపూర్వులు నుడివారు. అయినా సరళ విషయంలో ఇది అసంబద్ధమని రమేష్ ఎరుగు. కాని ఆమె మనస్సు ఏస్థితిలోనున్నదో, — అనుకూలమో, ప్రతికూలమో — తెలుసుకొనకుండా తన నిశ్చయాన్ని తెలిపి ఆమెను కలవరపెట్ట తలవలేదు.

సరళ యీలోగా సంగతులను సంగ్రహంగా సింహావలోకనం చేస్తూంది. ఆమెలో కలతపోయి కమనీయత చంచలతపోయి, అచంచలత తమ తమ స్థానాలను తిరిగి చేరుకోవటం ఆమె ముఖంలో గమనింపబడ్డది. సరళ చంచల స్వభావి ఎప్పుడూ కాదు ఆమెకు తననిశ్చయం, తన గమ్యస్థానం కరతలామలకం. పూర్తిగా తన భర్తే దైవమని అతడేది చెప్పిన అయ్యది వేద వాక్కుని మూఢంగా తలనూపే ఛాందస 'పతి వ్రత'గాదు. ఆమె యెఱుగు — తను ఒక 'వ్యక్తి'నని, వ్యక్తిగతంగా సంఘంలో తనకుకూడ పాత్రానిర్వహణ వున్నదని, తన హక్కుల తా నెరుగు. పాత్రా పాత్ర, ఉచితా నుచిత విమర్శనా

దృష్టి ఆమెలో వుంది. కాన సరళ అజ్ఞాని గాదు.

సంఘ బాధ్యతల నెరుగు. భర్త మాట యందు భక్తిగలది. (ఇది అమిత మార్గంలో లేనంతకాలం తన, తన భర్తలయొక్క జీవితాలు ఆదర్శములే! ఒకసారి యీ 'భక్తి' అనే రెండు అక్షరముల పవిత్ర కూర్పుగట్టుతేగి మూఢంగా వ్రువయోగింపబడ్డ అది అజ్ఞానానికెంతో దూరాన వుండదు.) ఈ సహజ పరిజ్ఞానం సరళ ప్రతి నాళంలోను జీర్ణించియుండుటచే ఆమె తన 'పతి భక్తి' అనే మాటకు దైవత్వాన్ని సగను.

విద్యా సంస్కృతి సరళను సాంఘికంగా ఎంత ఉన్నత సోపానంపైనుంచినను మానసి కంగా 'భారతనారి' మాత్రమే. ప్రతి పని, అందులోనూ భవితవ్యానికి సంబంధించిన ఏ పనిని తాను సాహసంతో తానై నిర్ణయించలేదు. కారణం ఆమె ఒక పురుషుని యిల్లాలు. తర తరాలుగా వచ్చే సాంప్రదాయానికి సరళ కూడ అనుగతవతియే! ఆమె భూత, వర్తమాన కాలా నికి పైగా పెఱుగలేకపోయింది. ఆమె పూర్వా చారాల విషయమై అంత తీవ్రంగా ఆలోచించనూ లేదు. అందుచేత తన యావజ్జీవితాన్ని తన భర్త కెప్పుడో (అతడు తన ఆదర్శజీవి అని గ్రహించినపుడే) అంకిత మిచ్చింది. ఇప్పుడూ ఆమె అతని అనుగతవతియే. సరళ మానంగా తన పతి కళ్లల్లోకి చూచింది.

అప్పుడే రమేష్ గ్రహించాడు. సరళ తన నిశ్చయానికే ప్రాధాన్యత నిచ్చునని. అప్పుడు

రమేష్ తన గంభీర స్వరంలో ఇలా చెప్పాడు : ఏం సౌఖ్యం? ఏం తృప్తి? ఐశ్వర్యవంతులు సరళా! ఈ పేదరికం మనపై త్రోయబడినప్పుడు తాము చేయు ప్రతి దుబారాకు తామర్థ మెరు మర్భరం గాని మనం అంగీకరించినపుడు అలా గరు కాని నా దరిద్ర సోదరుని రక్తపుచిత్రాలో గాదు. నారాయణుడు దరిద్రులలోనేగదా సదా ఎల్లపుడూ ఖర్చు రాయబడుతూనే యుంది. దిన నివసించును. అదిగాక సాటి మానవు లనేకులు దిన త్రియమయే ఆ బీదవాని శరీరంపై భాగ్య అజ్ఞానంలో, పేదరికంలో క్రుణ్ణతూన్నప్పుడు నీ వంతుని ప్రతి అనాచారము ప్రత్యక్షమే. ఇది ఐశ్వర్యముల సార్థకత ఏమిటి? గుండెలో సర్వాంతర్యామి అయిన సర్వేశ్వరుడవలోకించు పుండును మరచి శారీరక సౌగంధ్యంపై పాటు చునే యుండెను. అందుచే ఆ భగవంతుని దయా పడుటలో అర్థమేమిటి? ముఱికి గుంటలమధ్య మయి దృక్కుల రెక్కల మాటున మనం మన పూరికొంపకు నీ 'రే రాణి' మధుర వాసనలు, సోదరులతో సహాక్షణ పొందుదాం. మన నీ పంచపక్ష పరమాన్నముల ఘుమఘుమలు పరమార్థాన్ని సాధించుదాం.

బిడ్డల లినరు అండు స్త్రీను వ్యాధులకు

పాత్రుడుగారి బాలసంజీవిని

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్యపాత్రుడుగారి "బాలసంజీవిని" నిజముగ అనూఘమైనది. బిడ్డలకు సంధించు లీవరు అండు స్త్రీను వ్యాధులలో ప్రథమ దశయందుగాని, కాంప్లికేటెడ్ స్థితియందుగాని తప్పకుండ గుణమిచ్చును. నా కైద్యవృత్తియందును నా స్నేహితులలోను, బంధుకోటిలోను అనేకులు ఉపయోగించుటవల్లను "బాలసంజీవిని" యొక్క గుణాతిశయములు పరీక్షించుట కవకాశమేర్పడినది. బజారులోగల యితర లీవరు ఔషధములుగూడ యిది వరులో వాడి చూచితినిగాని "బాలసంజీవిని" వాడిన పిమ్మట పైవాటినిెల్ల విస్మరించి దీనినే హెచ్చుగ వాడు చున్నాను. అనూఘముగ నిట్టి మహాఔషధమును ప్రజోపయోగమునకు వినియోగించుచున్నందుకు పిల్లావారి కంశము స్తుతిపాత్రమైనది.

డాక్టర్ ఎన్. రామనాథన్ గారు, L. M. P. కావేరిపాకం.

వివరములకు :

డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు ఓ బ్రదర్స్.

నెం. 11, దక్షిణమాడాపేడి, మైలాపూరు, మద్రాసు 4.

కుంభకోణం బ్రాంచి :

నెం 7, సారంగపాణి కోవిల్,

తూర్పుపేడి.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

నెం 15, పుగ్గై పిల్లై పేడి,

తెప్పకోలం.

అన్ని మందుల షాపులలోను దొరకును.

(ముందు పాఠము తరువాయి).

అసన్న భూతకాలము, పూర్ణభూతకాలము, సందిగ్ధ భూతకాలము—ఈ మూడు కాలముల రూపములును సామాన్య భూతకాలమునుండి ఏర్పడును కాబట్టి సామాన్య భూతకాలమునకు సంబంధించిన నియమములన్నియు వీనికిని అన్వయించును.

అసన్న భూతకాలము. (Present Perfect tense)

అకర్మక క్రియ వచ్చినపుడు సామాన్య భూతకాల రూపమునకు చివర కర్తననుసరించి **हूँ, है, हैं, हो** లను చేర్చిన అసన్న భూతకాలముగను. క్రియయొక్క లింగ, వచనములు కర్తననుసరించి యుండును.

ఉదా :—**मैं आया हूँ** నేను వచ్చియున్నాను.

वह आयी है ఆమె వచ్చియున్నది.

तुम आये हो మీరు వచ్చియున్నారు.

ये आये हैं వీరు వచ్చియున్నారు.

సకర్మక క్రియవచ్చినపుడు కర్మయొక్క లింగ, వచనముల ననుసరించి భూతకాలిక క్రియారూపములను వ్రాసి, **है, हैं** లను చేర్చవలెను.

ఉదా :—**मैंने यह किताब पढ़ी है** నేను పుస్తకము చదివియున్నాను.

(కితాబ్-స్త్రీలింగము, ఏకవచనము).

मैंने शेर देखे हैं నేను సింహములు చూచియున్నాను.

(శిర - పుంలింగము, బహువచనము).

కర్మ లోపించినను, కర్మకు ప్రత్యయము వచ్చినను, క్రియ పుంలింగ ఏకవచనమై యుండును.

ఉదా :—**तुमने सुना है** మీరు వినియున్నారు.

(కర్మ లోపించినది).

मैंने आप को देखा है నేను తమరిని చూచియున్నాను.

(కర్మతో 'को' ప్రత్యయము వచ్చినది).

పూర్ణ భూతకాలము. (Past perfect tense)

అకర్మక క్రియ వచ్చినపుడు కర్త యొక్క లింగవచనముల ననుసరించి సామాన్య భూతకాలిక వ్రాసి, భూతకాలిక సహాయక క్రియలగు **था, थे, थी, थीं** లను చేర్చవలెను. (కర్త

పూర్వ భూత కాలము

పుంలింగ ఏకవచనమైన థా, బహువచనమైన థే, స్త్రీలింగ ఏకవచనమైన థీ, బహువచనమైన థీ చేర్చవలెను).

ఉదా :—सीता हमारे घर आयी थी नीत మా యింటికి వచ్చియుండెను.

वे दिल्ली गये थे వారు ఢిల్లీ వెళ్లియుండరి.

సకర్మక క్రియవచ్చినపుడు కర్మ యొక్క లింగ వచనముల ననుసరించి థా, థే, థీ, థీ లు చేర్చవలెను.

ఉదా :—मैंने यह कहानी पढ़ी थी నేను ఈ కథ చదివియుంటిని.

(కాహనీ - స్త్రీలింగము, ఏకవచనము).

क्या आपने ये गाने सुने थे? తమరీ పాటలు విని యుంటిరా?

(గానె - పుంలింగము, బహువచనము).

కర్మ లోపించినను, కర్మతో ప్రత్యయము వచ్చినను క్రియ పుంలింగ, ఏక వచనమందే యుండును.

ఉదా :—हमने सुना था मैंము విని యుంటిము.

मैंने तुमको पढ़ाया था నేను నీకు చదువు చెప్పియుంటిని.

సందిగ్ధ భూతకాలము

(ఇది భూత కాలములో ఒక పని జరిగియుండునని తెలియజేయునది).

అకర్మక క్రియయైనచో కర్త యొక్క లింగ వచనముల ననుసరించి సామాన్య భూత కాలిక క్రియా రూపము వ్రాసి, **होगा, होगी, होंगे, होंगी** లను చేర్చవలెను.

ఉదా :—तुम गयी होंगी మీరు వెళ్లియుందురు. (స్త్రీలింగము).

राम आया होगा రాముడు వచ్చియుండును.

క్రియ సకర్మకమైనచో, లింగవచనములు కర్మ ననుసరించి యుండును. అప్పుడు పుంలింగ ఏక వచనమందు **होगा**, బహువచనమందు **होंगे**, స్త్రీలింగ, ఏక వచనమందు **होगी**, బహు వచనమందు **होंगी** వచ్చును.

आपने सिनेमा देखा होगा తమరు సినిమా చూచియుందురు.

आपने बहुत से शहर देखे होंगे తమరు చాల పట్టణములు చూచియుందురు.

तुमने रामायण पढ़ी होगी నీవు రామాయణము చదివియుండువు. (రామాయణ - స్త్రీలింగము).

उसने चिट्ठियाँ लिखी होंगी అతడు ఉత్తరములు వ్రాసియుండును.

దప్తర ఆఫీసు.

చూడీయా గాజులు. (స్త్రీలింగము).

మేహమాన అతిథి, చుట్టము. (పుంలింగము).

చిత్ర బొమ్మ, పటము. (పుంలింగము).

ఉపన్యాస నవల (పుంలింగము).

ఆవిష్కార కనిపెట్టబడినది. (Invention).

నసీहत బోధన, (ఉపదేశము) (స్త్రీలింగము)

ఏకవచనము).

నసీहतే బోధనలు. (బహువచనము).

నటఖట తుంటరి.

भाई साहब दफ्तर गये हैं ।

आपने नई चूड़ियाँ बनवाई हैं ?

राम दो वर्ष पहले मद्रास आया था ।

उन्होंने आपसे यह बात कही होगी ।

उसने ये फल भेजे होंगे ।

आज हमारे यहाँ मेहमान आये हैं ।

यह चित्र किसने खींचा है ?

आपने यह उपन्यास कभी पढ़ा है ?

माकौनी ने रेड़ियो का आविष्कार किया है ।

बापूजी ने हमें बहुत सी नसीहतें दी हैं ।

उस नटखट लड़के ने खिलौना तोड़ डाला है ।

रामराव ने अपनी दूकान बंद कर दी है ।

क्या दरवाजा खुला है ?

बाग में फूल खिले हैं ।

हमने यह सूत चरखे पर काता है ।

దరవాజా తలుపు. (పుంలింగము).

సూత నూలు. (పుంలింగము).

చరఖా రాట్నము. (పుంలింగము).

భేజనా పంపుట.

చిత్ర రవీచనా బొమ్మ వ్రాయుట (చిత్రించుట).

తోడ డాలనా విరుగ గొట్టుట.

బంద కరనా మూయుట.

కులా హొనా తెరువబడియుండుట.

(ఫూల) కిలనా (పువ్వు) వికసించుట.

సూత క్రాతనా నూలు వడకుట.

అన్నగారు ఆఫీసుకు వెళ్లియున్నారు.

తమరు క్రొత్త గాజులు చేయించుకొన్నారా ?

రాముడు రెండు సంవత్సరముల క్రితము మద్రాసు

వచ్చియుండెను.

వారు తమతో ఈ మాట చెప్పియుండవచ్చును.

అతడు ఈ పండ్లు పంపియుండును.

నేడు మా యింటికి చుట్టములు వచ్చియున్నారు.

ఈ బొమ్మ నెవరు చిత్రించియున్నారు ?

తమరు ఈ నవల ఎప్పుడైన చదివియున్నారా ?

మార్కొని రేడియో కని పెట్టియున్నాడు.

గాంధీ మహాత్ముడు మనకనేక బోధనలు చేసి

యున్నాడు.

ఆ తుంటరి పిల్లవాడు అట బొమ్మ విరుగకొట్టి

యున్నాడు.

రామారావు తన దుకాణము మూసియున్నాడు.

తలుపు తెరచి యున్నదా ?

తోటలో పూలు వికసించి యున్నవి.

మేము ఈ నూలు రాట్నముపై వడకి యున్నాము.

ఒక విమర్శ

సుభద్ర (తరుణ సాహితీ)

ఆంధ్ర మహిళ ఆజ్ఞోబరు సంచికలో శ్రీ జె. చిరంజీవి గారు మహిళా ప్రబోధము అనుశీర్షికలో ప్రస్తుత స్త్రీలలో గల లోటుపాట్లను కేగొనుచు ఒక వ్యాసమును వ్రాసినారు. ఆ వ్యాసమునందు వారు ఏకారణములు చూపకయే తమ నిందా వాక్యములను సమస్త స్త్రీ లోకముపైనను ప్రయోగించి ఊరటందుట చేత ఆ వ్యాసము వ్రాయుటలో వారి అభిప్రాయమేమిటో, స్త్రీలకు వారి సలహా యేమిటో ఇంకను సువిస్తరముగా, సుపష్టముగా తెలియపరచమని కోరుటయే నా యీ విమర్శయొక్క యద్దేశము.

మొదటనే 'నేడు దౌర్బల్యము స్త్రీ జాతియందు కాన వచ్చుచున్నది' అని మొదలు పెట్టినారు. దౌర్బల్య కారణముగా వారు చూపినది రెండు లోపములు. ఒకటి ఆలోచనా శక్తి నభివృద్ధి చేసికొను. రెండు, వ్రాయుట నలవాటు చేసికొను. వారి వ్యాసమంతయు యీ రెండు విషయములపైననే నడవినది. చివరకు "నిన్ను నీజే వెనుద్రోచి కొనుచున్నావు కనుక నీజే తీవ్రకృషి జరుపుము" అని ప్రబోధించి తమ వ్యాసమును ముగించినారు శ్రీ చిరంజీవిగారు.

స్త్రీ జాతికి చైతన్య మొసగి ప్రబోధ మొనర్చి మహిళాసముద్ధరికై చేయునాత నియదలచి శ్రీ చిరంజీవిగారి వ్యాసము మొదలిడి చివరకు వారికి తెలియకుండగనే, సకారణ నిరూపణ చేయకయే మహిళలను నిరుత్సాహపరచి, వారిని అపహసించినారు. ఇది బహుశా వారు వ్యాసము రచించిన తర్వాత నైననూ గుర్తించి యుండవలసింది. వారొకటి చేయబూని మరొకటి చేసినారు పొరబాటున అనుకుంటా—

వారన్నట్లు స్త్రీలలో దౌర్బల్యమున్నది. 'అది ఎటు వంటిది' అన్నప్పుడే అభిప్రాయాలు మారిపోతవి. సిల్క్ చీరలు పొంగారించుకొనే స్త్రీ, సిల్క్ గురించి ఆలోచించక పోవడం ఒక దౌర్బల్య మనడం సహించలేని విషయం. స్త్రీ కాదు, పురుషుడైననూ సరే తాను పయోగించే ప్రతి

వస్తువు యొక్క ఉత్పత్తి ప్రయోజనాలూ గుర్తించుచున్నాడా? ఈ విధముగా, వ్రాసేకలమును గురించి, కాగితమును గురించి, ఆ కాగితమును చేసే మిషనునుగురించి, ఆ మిషను యజమానుని గురించి, ఆ పనివాళ్ళూ, దాని మంచిచెడ్డలూ ఇల్లాగ ఒక్క కలమునుగురించే ఆలోచిస్తూ కూర్చుంటే చిరంజీవిగారి అభిలాష తీరుతుందా? అట్లా ఆలోచిస్తూంటే ఒక్కకలమున్న మాటేమిటి? ప్రపంచంలో యెన్న అన్ని వస్తువులనుగురించి ఆలోచించాలన్నమాట!

ఎందుకు? ఇంక వేరే పనిలేదా? పోనీ ఆలోచిస్తే ఏమైనా విజ్ఞానం లభిస్తుందా?...

ఆలోచన లేకుండా ఏపని చేయకూడదు. నిజమే! కాని ఆ ఆలోచనకీ, యీ సిల్క్ గురించి ఆలోచించడానికి తేడా యుంది. మంచి చెడ్డా ఆలోచించి ప్రతి పనిచేయాలి, కాని మనం ఉపయోగించే ప్రతి వస్తువును గురించి, మనం చూసే ప్రతీదాన్ని గురించి వ్యర్థంగా అర్థరహితంగా ఆలోచించడం అవి వేకమనుకుంటాను. దానికి శ్రీ చిరంజీవిగారి జవా బేమిటో?

నే నెవరిని? నా ఆశయమేమిటి అని ప్రశ్నించుకొని తదనుగుణముగా ప్రవర్తించి ఆదర్శ మహిళలుగా భ్యాతి గొన్న స్త్రీలు ఎందరు లేరు చిరంజీవిగారూ? వారిలో ఒక్కరూ మీకు కనిపించలేదా? వింత కోర్కెలూ, ఈర్ష్యాచూయాభావములు కృత్రిమ వేషములే సర్వ నారీ లోకమునందునూ మీకు కనిపించు చున్నవా? యీ వాదనను మీ లేవిధముగా బలపరచుకోగలరో ఆశ్చర్యముగా నున్నది.

"ఒకప్పుడు పసిపిల్లలవలెను, మరొకప్పుడు చిలుకలవలెను పల్కుచుందురు స్త్రీలు" అన్నారు. మీ మనస్సులో, సుహృద్భావమున్ననూ, యీ మాటలు మాత్రము సామాన్య స్త్రీనీ, విద్యా వంతురాలినీ గేలినేయుచునే యున్నవి.

“నలుగురు పురుషులు మాట్లాడుకొను నప్పుడు, స్త్రీ ఒక ప్రతిమను బోలియుండు” అను మీ వ్యాసమునే విధముగా గ్రహించవలెనో! అర్థము లేకుండ నున్నది. ఆమె ఆ ప్రవర్తనకు కారణము ఆమె ఆలోచనా శక్తికాదు. పురుషులతో సమానముగా సంభాషించుటకు సంఘములో నా మెక్కుల స్థానము బహుస్వల్పము. చొరవగా పురుషునితో సమానముగా మాట్లాడుట కామెకు సంఘాను మతి లేను. లోక భీతిచేతను, సహజముగ స్త్రీకి గల నెమ్మది తనము చేతను నలుగురు పురుషులలోనూ సరిసమానముగా మెలగని స్త్రీ ప్రవర్తనకు కారణము, ఆలోచన శక్తి ఆమెకు లేక పోవుటయే అనే మీవాదన ఏవిధముగా అంగీకరించ వచ్చును?

వ్రాయుట నలవాటు చేసికొనుట స్త్రీలు చేయవలసిన రెండవ విషయము, సరే—ఇందులో స్త్రీలు వెనుక బడి యుండుటకు వారి సోమరితనమే కారణమట! ఒక్క విషయము. ఏవ్యక్తి అయినాసరే తన మనస్సులో జన్మించిన

భావాన్ని పదిమందికీ తెలియ పన్నకుండా ఉండలేదు. ఇది ఒక్క పురుషునికే కాదు స్త్రీ ప్రకృతి కూడ ఇదే. ఒక భావము అంటూ కలుగకనే పోవాలికాని, భావోదయమైతే ఏసోమరితనమూ ఆ భావ ప్రకటనకు అడ్డురాదు. అందులో సోమరితనం కారణంగా ఎవరిభావాలూ మనస్సు లోనే నశించి పోయినట్లు వినలేదు. ఇది అపూర్వము.

చివరకి ఒక్కమాట !

మహిళలకేదో ప్రబోధము చేయాలనే కుతూహలంతో అత్యుత్సాహభరితులై రచన మొదలిడినట్లున్నారు. రాను రాను వారు చెప్పదలచిన భావాలు ప్రయ్యుటీ కరించలేక, స్త్రీలలో గల ఏవో కొన్ని వాయాపించిన లోటుపాట్లు ఎత్తిచూపి, వ్యాసాన్ని ముగించేశారు అని అనుకుంటాను. నా ఉద్దేశం తప్పయితే, వారి భావం ఏమిటో ముస్సవ్వంగా సకారణంగా తెలుపు తానని నాతోపాటు సమస్త మహిళా లోకం ఆసిస్తున్నాము—

సాగర సంపత్తి

శ్రీ ఆర్. సోమసుందర్

ప్రాతరాంధ్రవేళ పాలావారంలో నలనువేశాను. ఆ యుగాధ విసీల మహావనంనుండి అపూర్వ రూప సౌందర్య నిలసిత వింత వస్తువులను వైకెత్తాను. అందులో కొన్ని మందస్మితంవలె వెలిగినాయి; కొన్ని అశ్రుకణాలవలె మెరసినాయి; మరికొన్ని నవ వధూకపోలంవలె కెంపారినాయి.

దినాంతం మోతతో గుడిసెకు తరలినాను. అట నా భాగ్యలక్ష్మి పాలుపోక తోటలో పువ్వు నొకటి నలుపడం తిలకించాను. ఒక్క ఊణం సందేహించి మరి నేను తెచ్చిన వన్నీ ఆమె పాదాలముందు స్రవ్యురించి మానముగా నిలబడినాను.

ఆమె వానిని పరీక్షించింది. “ఏమిటి వింత వస్తువులు? వీని ప్రయోజనం యేమిటో నాకు తెలియడే!”—అని సలికింది.

సిగ్గు నన్నావరించింది; తలెత్తలేక పోయాలు, “నేను వీనికై శ్రమపడలేదు; వీనిని వెలకు కొనలేదు; ఇవి నా ప్రియురాలికి తగిన బహుమతులు కావు”—అని తలపోశాను.

రేయంతా ఒక్కొక్కటిగా వానిని నీధికి విసరివేశాను.

పుదయం పొంథులూ దారిని వెళ్ళిరి. వారా వస్తువులను గొని దూరదేశాల కేగిరి.

(గురుడేవు రవీంద్రుని తోటమాలి నుండి)

బాధ్యులెవరు?

బరంపురం వాస్తవ్యులు, అంధ్ర ప్రావ్యూణ వ్యాపారి కుటుంబీకులునైన శ్రీ ఆర్ కృష్ణమూర్తిగారి కుమార్తె సుందరమ్మ ది 18-10-1950 న, తమ యింటి సమీపమున నున్న శ్రీరామ లింగేశ్వరాలయపు కోనేటిలో పడి ఆత్మ హత్య గావించుకొన్నదను విషాదవార్త వారి బంధువుల ద్వారా విన్నాము.

18 ఏండ్ల యువతి—స్వరద్రూపి, తగుమాత్రము విద్యావతి, ఆ వివాహిత. ఐదు సంవత్సరములుగ తండ్రి ఆమెకై వరుని వెదకుచుండియు, తమ కాఖలోని వరులు కోరిన కట్నములిచ్చి, లాంఛనములు జరుప నసమర్థుడైన కారణముచే, విఫలుడాయెను. అక్కరి నెలల పసిబిడ్డను వదలి 'మొన్న జూలై లో మరణించెను తల్లి పోయినప్పటినుండి తమ్ములను సంరక్షిస్తూ, తండ్రి యింటిని నిర్దుమండెను.

ఈ పరిస్థితులలో, చనిపోయిన అక్క భర్తయైన తన మేనమామతో తనకు వివాహము జరిపే సంప్రదింపులు పెద్దలు ప్రారంభించారు. తనకిసంబంధమెంత మాత్రము ఇష్టము లేదనినీ, ఈ విషయము పెద్దల యెదుట చెప్పలేని లజ్జచేత తను ఆత్మహత్య గావించుకొను చున్నదనియు తన సోదరులకు ఉత్తరము వ్రాసి ఆమె ఆ కోనేట పడినది.

ఇది కేవలం లజ్జచేత జరిగిన పనిగా మనము భావించ గూడదు. ఆత్మహత్యకు ప్రోద్బలించిన గొప్ప మనోవేదనను ఆమె అనుభవించి ఉండవచ్చు. ఆ మనోవేదనకు కారణము సులభముగా ఉహించ వచ్చు—ధనా భావముచేత తండ్రి తనకు వివాహముచేయ లేక కష్టపడు చున్నాడు. యుక్త వయస్కుయయ్యూ, వేరవిద్య, ఉద్యోగము, ఇట్టి కారణ ములు లేకయే, ఆ వివాహితగా పుట్టినింట నుండుటయు వివాహ ప్రయత్నములు విఫలములగుటయు ఆమెకు ఒక విధమైన అభిమానకరంగా ఉన్నవి. అట్టి సమయంలో

వచ్చిన ఒక సంబంధాన్ని తీరస్కరించి, పెద్దల మనస్సు చిన్న పుచ్చుతానే మోసన్నభయము, ఆ వివాహితగా తనకు సంఘములో గౌరవకరమైన ప్రత్యేక స్థానమును కల్పించగల విద్య, స్వయం పోషకత్వము లేక పోవటం, ఈ కారణాలన్నీ 'పెనగొని, ఆసమయంలో యీమెను కేవలం వివేక హీనుగా జేసినవి.

ఇట్టి దారుణ సంఘటనలకు ఒకటే పరిష్కార మార్గము తోస్తుంది. ఆ పరిష్కారానికి ప్రత్యేకంగా ఆడబిడ్డలను కన్న తల్లిదండ్రులు, సామూదాయంగా సంఘము కూడ బాధ్యత వహించాలి. అనుకూల వరుడు దొరకని నివాహము ఆలస్యమైన కారణమునకు యువకులు అభిమాన పడి, అవమానముతో మృగవనసరములేదనే ప్రబోధము యుక్త వయస్కులగు యువకులలో జరుగాలి. ఆవివాహితలైనంత మాత్రమున సంఘములో తమకు గౌరవస్థానము లేదనే పిచ్చి నమ్మకాలు వారి మనస్సులనుండి తొలగిపోవాలి; వానిని సంఘపు చిట్టాలో నుంచి తుడిచివేయాలి. యుక్త వయస్కుయై, ఆవివాహితయైన కారణముచే తల్లిదండ్రులకు ఆర్థికమైన భారము కాకుండా, సమర్థతకు తగినట్లు పిల్లలకు కూడ స్వతంత్ర జీవనాని కనునైన విద్యను మొదటి నుండియు గరపాలి. తృప్తి కరంగా స్వతంత్ర జీవనాలను చేయుచున్న యువకుల పెండ్లనో పెద్ద పట్టణాలలో చూస్తూన్నాము. కాని చిన్న పట్టణాలలోనూ, గ్రామాల లోనూ ఈ స్వేచ్ఛా స్వాతంత్ర్యాలు లోపించుటచేత, కొందఱు యువకులు ఇట్టి అవివేకపు సమలకు గడంగుట తటస్థించు చున్నది. తల్లిదండ్రులు, సంఘము కూడ, ఉచిత మైన దృక్పథము కలిగేటట్టి విద్యా ప్రబోధములు చేసిననే యిట్టి అవివేకము నివారంపబడును. లేనిచో ఇట్టి విషాద సంఘటనలకు పూర్తియైన బాధ్యత వహించిన వారగుదురు.

శ్రీ యల్లంరెడ్డి చెంచు కృష్ణమ్మగారి నిర్మాణము (గూడూరు)

గూడూరులో శ్రీ పెల్లెటి రామి రెడ్డిగారి పేరకుని వారు లేరు. గూడూరులోని వారి పేర జరగు 'క్లబ్' దీనికి తార్కాణము. వీరు, కవులుగను, నాటక కర్తలుగను, పండితులుగను ప్రసిద్ధి చెందిరి. వీరి శిక్షణ క్రింద పెరిగి పెద్ద దైనది వీరి కుమార్తె చెంచు కృష్ణమ్మగారు.

భర్త చెంచు రంగా రెడ్డిగారు విగత జీవులైనప్పటి నుండియు, "పహిషకారార్థ మింద శరీర"మని ప్రజా సేవ చేయుచు, శ్రీ గాంధీ మహాత్ముని ఉప్పు సత్యాగ్రహమాది వారి కార్యక్రమములన్నిటి యందు శ్రద్ధ జూపుచు నచ్చిరి. ఖద్దరు పరిశ్రమ, గృహ పరిశ్రమలు, మధ్య పాన నిషేధము మొదలగు వానికి కృషి చేయుచు వచ్చిరి. తెనుగు, సంస్కృతములందు మంచి జ్ఞానముండుటచే హిందీకూడ యభ్యసించిరి. ఇంగ్లీషు భాషకు కూడ ఏమరలేదు. పర్వ దినములయందు లేడియోద్వారా స్వకృతములగు హరి కథలను, 'సోద'లనుచెప్పి, సభికుల నానంద పరచి తమ గాన

ప్రావీణ్యమును వెల్లడించెరి. మదరాసు ఆంధ్ర మహిళా సభ సభ్యురాలైతరు. వీరి మరణానంతర కాలక్షేపములు నుపరిచితిమియే.

వీరి అధ్యక్షత క్రింద నుమారు 14 సం॥ కుండి శ్రీల సహకార గృహ పరిశ్రమల సంఘము స్థాపింపబడి నేటికిని అవి జయప్రథముగ పురుగుచున్నది. శ్రీ కమ్మారి దేవి విద్యాలయ కృతస్థాపకులు వ్రాసినాకా కనమ్మగారికి చేదోడువాదోడుగ నుండిరి. అధ్యాత్మికముగ వారికి శ్రీ రమణమహర్షిలు, శ్రీ రామమోగి అదర్శప్రాయము.

ఇటీవల 1 సం॥ మునుండియు వీరు ఆరోగ్యము నది లేకుండ నుండి తే 18-11-50 ని. ఉదయం 6 ఘంటలకు ను నాయాసముగ జీవయాత్ర ముగించిరి. వీరి మరణమునకు విచారించు బంధుమిత్రులకు మానానుభూతి. భగవంతుడూ వీరి యాత్మకు శాంతి నొసగు గాక.

ఆంధ్ర మహిళ.

విశాఖ పట్టణం లేడీస్ క్లబ్

విశాఖపట్నం లేడీస్ క్లబ్బుయొక్క 18-వ వార్షికోత్సవము ఈ నెల తే 18-10-50 దీని శ్రీమతి ఇమ్మాసేని లీలావతమ్మగారి అధ్యక్షత క్రింద జరుపబడినది.

సభకు చాలమంది సోదరీమణులు విచ్చేసి వారి కుతూహలమును తెలియచేసినారు. వందేమాతరం "గీతముతో సభ ప్రారంభింపబడి, సంఘ కార్య దర్శకులైన శ్రీమతి పొందురంగి వెంకట రమణమ్మగారిచే సంఘపు సాంవత్సర నివేదిక చదువబడినది. తర్వాత అధ్యక్షురాలు శ్రీ సంగుము, వాని ఉపయోగములను గూర్చి ఉపన్యసించిరి.

ఈ సందర్భమున సంఘ గ్రంథాలయమునకుగాను శ్రీమతి గొట్టుముక్కల సీతమ్మగారు 40/రూ ఖరీదుగల బీరువా నోకటి యిచ్చినారు. శ్రీమతి అయ్యగారి సింహాద్రిమ్మగారు వచన భాగవతము, రామాయణము, శివపురాణము, మొదలగు నుమారు 60/రూ విలువచేయు పుస్తకములను బహూకరించి నారు.

ఇంకా చాలమంది సోదరీమణులు వారి వారికితోచిన నీతిని పుస్తకములను యిచ్చి సంఘమునకు సహాయపడినారు.

సంఘకమిటీ సభ్యురాలైన శ్రీమతి దుర్భాసి లలితాంబ గారు బాలికలచే వివిధ రకములైన వినోదములను చేయించి ఆదినం ఎలక్ట్రిక్ కరెంటుకు అగు ఖర్చు తామే భరించిరి. సంఘ కార్య నిర్వాహక సభ్యురాలైన శ్రీమతి దుర్భాసి లలితాంబగారు, శ్రీమతి అయ్యగారి సింహాద్రిమ్మగారును సంఘాభివృద్ధికి ఎంతయో తోడ్పడుచున్నారు.

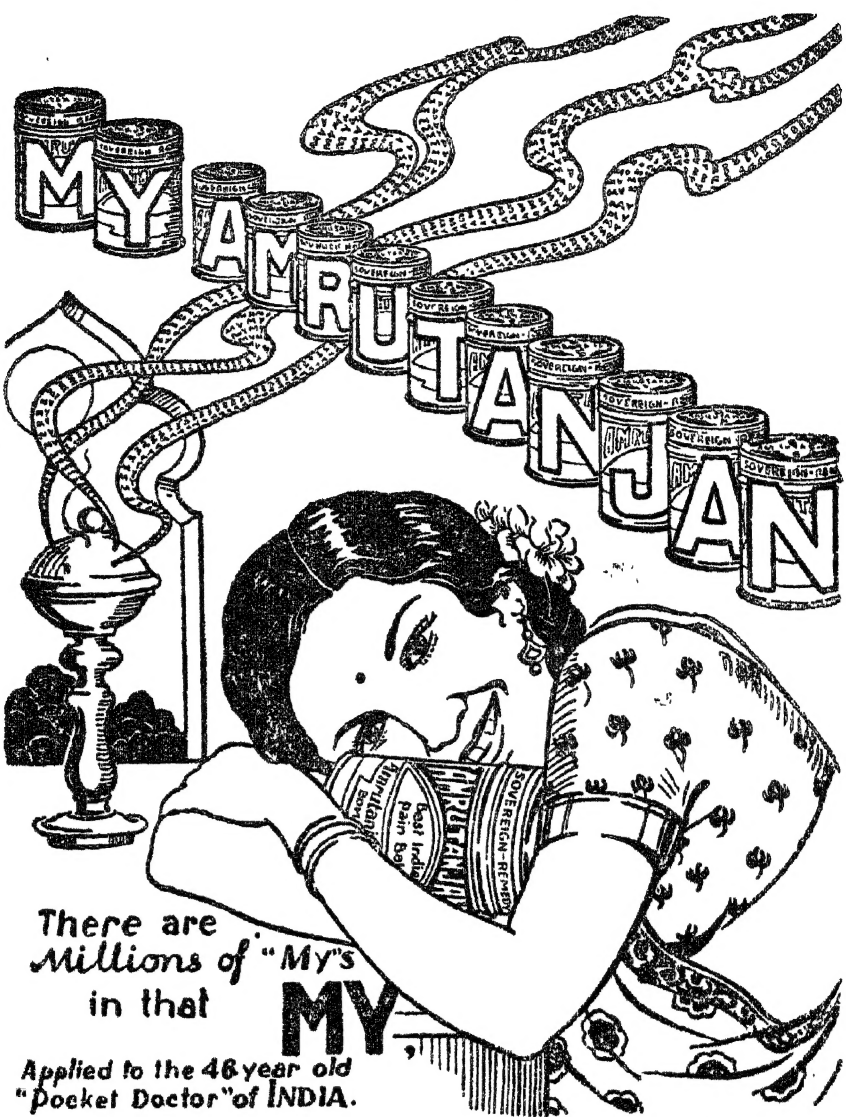
కుమారి విన్నకోట లక్ష్మీయు ఆమె సోదరియు భరత నాట్య ప్రదర్శనము చేసిరి. వారికి దంతపు పెట్టె సభవారు బహూకరించిరి. శ్రీనివాస కల్యాణమునందలి ఎఱుక చెప్పించుకొను ఘట్టము, కోలాటము, నాటకము భారతమాత నాట్య ప్రదర్శనములలో పాల్గొనిన వారందఱకు తగిన రీతిని బహుమానము లీయబడినవి. సెక్రటరీ అభివందనములతోను, జనగణమన జాతీయ గీతములతోను సభ ముగినెను.

పొందురంగి వెంకటరమణమ్మ.

ఎనమండ్ర సూర్యకాంతమ్మ.

కార్యదర్శినులు.

There are
Millions of "My's"
in that

MY,

Applied to the 46 year old
"Pocket Doctor" of INDIA.

అమృతాంజనము

గాని,

"యథాయథా.....కాశీధవళత్వ శంకయా."

అమృతాంజనమా ! నీ కీర్తి ముల్లోకములను దెల్పుజేయు పూనికతో పెరుగు
చున్న వృద్ధులను, నా నల్లని ముంగురులు, దెల్లబడు నేమోయను భయముచే
నా హృదయము మిక్కిలి పరితాప మొందుచున్నది సుమా !!!

లక్షలమ్మ టెక్నికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్

టైపు, షార్ట్ హాండు తరగతులు ప్రతిదినము

10 గంటలనుండి 6 గంటలవరకు జరుగుచున్నవి.

ఏప్రిల్ పరీక్షలకు శిక్షణ ప్రారంభమైనది.

జేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తు పెట్టుకొనవలెను.

మాసరసుము :—టైపు

3—0—0

షార్ట్ హాండ్

3—0—0

కరెస్పాండెంట్,

లక్షలమ్మ టెక్నికల్ ఇన్ స్టిట్యూట్,

ఆంధ్ర మహిళాసభ.

రాజ్య లక్ష్మీ పారిశ్రామిక విద్యాలయము

ఆంధ్ర మహిళాసభ

కుట్టు, ఎంబ్రాయిడరీ లోయర్, హయ్యర్ గ్రేడ్ పరీక్షలకు శిక్షణయున్న, లేసు, ఉల్లు, అల్లికలలోను, ఏకులుచేయుట, నూలు వడకుట, తువాళ్లు, దుప్పట్లు, చీరెలు నేయుటలోను చక్కని శిక్షణకూడ ఇందు ఏర్పరుపబడినది.

గవర్నమెంటు డిప్లొమాలేగాక, పారిశ్రామిక విద్యాశాఖవారి సర్టిఫికెట్లు, క్రమ పద్ధతిలో శిక్షణబొందిన వారికి ఈయబడును.

శిక్షణ ఉచితము.

విద్యార్థినులకు తెలుగు, అరవము, లెక్కలు తగ్గుమాత్రముగా బోధించుటకు, హిందీలో పరీక్షలకు పంపుటకు ఏర్పాట్లుగలవు.

1950 నవంబరు హయ్యర్ గ్రేడ్, లోయర్ గ్రేడ్ పరీక్షలకు 26గురు వెళ్లుచున్నారు.

తిరిగి జనవరి 1951, 2వ తేదీనుండి కొత్త తరగతులు ప్రారంభము. ఈ శాఖలో జేరగోరువారు వెంటనే దరఖాస్తు పెట్టుకొనవలెను.

రకరకముల దుస్తులు కుట్టుటయేగాక, చీరెలు, పంచలు, దుప్పట్లు, తువాళ్లు, నవారు, యింకా వివిధ రకములైన నేత బట్టలు ఇక్కడ పురమాయంపుపై తయారుచేయబడును.

కరెస్పాండెంటు.

